T.C.

ERCİYES ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ BİLİM DALI

TUHFETÜ'L-ERÎBİ'N-NÂFİ'A Lİ'R-RÛHÂNÎ VE'T-TABÎB
(SENTAKS İNCELEMESİ-METİN-SÖZLÜK)
CİLT I

Hazırlayan

Ali Kemal ŞAŞ

Danışman

Prof. Dr. Ümit TOKATLI

Doktora Tezi

Ağustos 2014

KAYSERİ

T.C.

ERCİYES ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ BİLİM DALI

TUHFETÜ'L-ERÎBİ'N-NÂFİ'A Lİ'R-RÛHÂNÎ VE'T-TABÎB
(SENTAKS İNCELEMESİ-METİN-SÖZLÜK)

(Doktora Tezi)

Hazırlayan

Ali Kemal ŞAŞ

Danışman

Prof. Dr. Ümit TOKATLI

Ağustos 2014

KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Ali Kemal ŞAŞ

İmza :

Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb (Sentaks İncelemesi-Metin-Sözlük) adlı Yüksek Lisans / Doktora tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Enstitüleri Tez Hazırlama ve Yazma Yönergesi' ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan	Danışman
Ali Kemal ŞAŞ	Prof. Dr. Ümit TOKATLI

Türk Dili ve Edebiyatı ABD Başkanı

Prof. Dr. Atabey KILIÇ

Prof. Dr. Ümit TOKATLI danışmanlığında Ali Kemal ŞAŞ tarafından hazırlanan "Tuhfetü'l-Erîbin-Nâfi'a lir-Rûhânî ve'-Tabîb (Sentaks İncelemesi-Metin-Sözlük)" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Anabilim Dalında **Doktora** tezi olarak kabul edilmiştir.

...11.../.08./2016.

JÜRİ:

Danışman: Prof. Dr. Ümit TOKATLI

Üye : Prof. Dr. Bilal YÜCEL

Üye : Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN

Üye : Doç. Dr. Celil ARSLAN

Üye : Yard. Doç. Dr. Turgut KOÇOĞLU

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 5./9./2016 tarih ve ...2016.....sayılı kararı ile onaylanmıştır.

...5./9./2016...

Yrd. Doç. Dr. Mustafa YALIN

ÖNSÖZ

15 – 20. yüzyıllar arasında başta Anadolu ve Rumeli olmak üzere Balkanlar'dan Kuzeybatı Afrika'ya kadar çok geniş bir coğrafyada imparatorluk dili olarak kullanılan Osmanlı Türkçesi, Türk dilinin en işlenmiş ve günümüze en çok eser bırakmış tarihî şivesidir. Bugüne kadar Osmanlı Türkçesi dil yadigârları üzerinde yapılan çalışmalar, daha ziyade ses ve şekil bilgisi alanında yoğunlaşmıştır. Hâlbuki bu dönemde Farsça ve Arapçanın etkisiyle Türkçe cümle yapısında pek çok değişiklik meydana gelmiştir. Osmanlı Türkçesinin 17. yüzyıldaki söz dizimsel ve sözlük bilimsel özelliklerinin ortaya çıkarılmasına katkıda bulunmak amacıyla yapılan bu çalışmaya malzeme olarak Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb seçilmiştir. Bu seçimde, eserin konuşma diline yakın bir Türkçeyle kaleme alınması ve yazıldığı dönemin dil özelliklerini çok iyi yansıtması etkili olmuştur.

Çalışmamızın "Giriş" bölümünde, üzerinde çalıştığımız eserin müellifi olan Hezarfen Hüseyin Efendi'nin hayatı ve eserleri hakkınla bilgi verilmiştir. Ayrıca bu bölümde Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'in adı, yazılış sebebi, konu başlıkları ve nüshaları ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

"Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki Türkçe Yapılı Cümleler" bölümünde, eserdeki Türkçe yapılı cümleler tespit edilip bunlar hakkında bilgi verildikten sonra bu cümlelerin ayrıntılı tasnifi yoluna gidilmiştir. Ayrıca tasnife tabi tutulan her cümle türü metinden seçilen uygun cümlelerle örneklendirilmiştir.

"Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki Farsça Yapılı Cümleler" bölümünde ise Farsça cümle başı ve bağlama edatlarıyla oluşturulmuş cümleler incelenmiştir. Türkçe yapılı cümleler bölümünde olduğu gibi bu cümlelerde tasnif edildikten sonra metinden seçilen uygun cümlelerle örneklendirilmiştir.

"Metin" bölümü oluşturulurken eserin, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesinde bulunan 4486 numaralı nüshası esas alınmıştır. Bu nüshadaki okunamayan bölümleri açıklığa kavuşturmak amacıyla eserin, Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesindeki Reşid Efendi Koleksiyonu 710 ve Şehit Ali Paşa Koleksiyonu 2086 numaralı nüshalarından faydalanılmıştır. Konya nüshasında eksik olan kelimeler italik olarak, ekler ise parantez içerisinde yazılmıştır.

"Sözlük" bölümünde, öncelikle, metindeki bütün kelimeleri içeren bir dizin hazırlanmış, sonra da pek çok sözlükten faydalanılarak bu kelimelerin anlamları verilmiştir.

"Sonuç" bölümünde, çalışma sırasında elde edilen veriler ortaya konmuş ve önemli görülen kısımlar değerlendirilmiştir.

"Kaynakça" kısmında ise tezin hazırlanması sırasında doğrudan veya dolaylı olarak yararlandığımız kaynaklar alfabetik olarak verilmiştir.

Çalışmam sırasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Ümit TOKATLI'ya ve her türlü sorunun üstesinden gelmeme yardımcı olan değerli eşim Arş. Gör. Emine BABUR ŞAŞ'a teşekkür ederim.

Ali Kemal ŞAŞ
Kayseri, Ağustos 2014

TUHFETÜ'L-ERÎBİ'N-NÂFİ'A Lİ'R-RÛHÂNÎ VE'T-TABÎB (SENTAKS İNCELEMESİ-METİN-SÖZLÜK)

Ali Kemal ŞAŞ
Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora Tezi, Ağustos 2014
Danışman: Prof. Dr. Ümit TOKATLI

ÖZET

Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb (Sentaks İncelemesi-Metin-Sözlük) adlı bu çalışma 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesinin söz dizimi özellikleri ve kelime hazinesini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, 17. yüzyılın önemli bilginlerinden Hezârfen Hüseyin Efendi'nin, döneminin dil özelliklerini oldukça iyi yansıtan Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb adlı eseri malzeme olarak seçilmiştir. Ayrıca eserin, yazıldığı dönemin tıp dilini yansıtması, pek çok bitki, hayvan, cevher ve ilaç ismini bünyesinde barındırması da bu seçimde etkili olmuştur.

Öncelikle eserin nüshaları üzerinde genel bir çalışma yapılmış, Konya nüshası esas alınarak metin bölümü oluşturulmuştur. Sağlam bir metin oluşturmak amacıyla, eserin Şehit Ali Paşa ve Reşid Efendi nüshalarından da faydalanılmıştır. İkinci aşamada eser cümle türleri açısından incelmiş, elde edilen Türkçe ve Farsça yapılı cümleler pek çok kıstasa göre sınıflandırılmıştır. Son aşamada metnin dizini hazırlanmış ve dizindeki bütün madde başı kelimelerin anlamı verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb, Söz Dizimi, Osmanlı Türkçesi, Tıp Dili, Hezârfen Hüseyin Efendi.

TUHFETÜ'L-ERÎBİ'N-NÂFİ'A Lİ'R-RÛHÂNÎ VE'T-TABÎB (SYNTAX REVİEW-TEXT-DİCTİONARY)

Ali Kemal ŞAŞ
Erciyes Universty, The Institute Of Social Sciences
Doctorate Thesis, August 2014
Supervisor: Prof. Dr. Ümit YOKATLI

SUMMARY

This work called Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb (Syntax Review-Text-Dictionary) is made to uncover the properties of Ottoman Turkish syntax and vocabulary. For this purpose, Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb the work of Hezarfen Hüseyin Efendi is chosen because, it reflects its time's language properties very well. Also the work is reflecting its time's medical language and including lots of plant, animal, ore and medicine names. This was also effective in election.

Firstly we made a broad work on copies of the work and took base on the Konya copy and compose the text. In order to make a solid text we also use the copies of Şehit Ali Paşa and Reşit Efendi. In second stage the work examined for sentence types and the Persian and Turkish sentences obtained are classified for many criterion. In the last stage the text is prepared and the meanings of all per agents were given.

Keywords: Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb, Syntax, Ottoman Turkish, Medical Language, Hezârfen Hüseyin Efendi.

İÇİNDEKİLER

TUHFETÜ'L-ERÎBİ'N-NÂFİ'A Lİ'R-RÛHÂNÎ VE'T-TABÎB (SENTAKS İNCELEMESİ-METİN-SÖZLÜK)

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK I

YÖNERGEYE UYGUNLUK. II

KABUL ONAY III

ÖNSÖZ IV

SUMMARY VII

İÇİNDEKİLER VIII

KISALTMALAR XVII

GİRİŞ..... 1

I. BÖLÜM

1.1. Hezârfen Hüseyin Efendi'nin Hayatı... 7

1.2. Hezârfen Hüseyin Efendi'nin Eserleri 10

1.2.1. Tuhfetu'l-Eribi'n-Nâfia Li'r-Rûhâni ve't-Tabîb 10

1.2.2. Telhîsu'l-Beyân Fî Kavânîn-i Âl-i Osman 23

1.2.3. Tenkîhu't-Tevârih veya Tenkîhu't-Tevârih-i Mülûk 24

1.2.4. Muhtasar Târih-i Umûmî 24

1.2.5. Târih-i Devlet-i Rûmiyye 24

1.2.6. Kâtip Çelebi'nin Takvîmü't-Tevârihi'ne Zeyl 25

1.2.7. Lisânü'l-Etibbâ fî Lûgati'l-Edviye 25

1.2.8. Fihrisü'l-Ervâm 25

1.2.9. Tercüme-i Lûgat-i Hindî 26

1.2.10. Telhîsu'l-Beyân Fî Tahlisi'l-Büldan 26

1.2.11. Câmiu'l-Hikâyât 26

1.2.12. Enîsü'l-Ârifin ve Mürsidü's-Sâlikîn 26

1.2.13. Risâle-i Hikemiyye..... 27
1.2.14. Mehâsinu'l-Kelâm ve'l-Hikem fî Şerhi İsmillâhi'l-A'zam..... 27
1.2.15. Şerhu'l-Lemati'n-Nûrâniyye fi'l-Evrâdi'r-Rabbâniyye..... 27
1.2.16. Misbâhül-Münîr fî Ehâdîsil-Beşîrin-Nezir..... 27
1.3. 16. ve 17. Yüzyıl Türkçe Tıp Eserlerine Genel Bir Bakış..... 27

II. BÖLÜM

TUHFETÜ'L-ERÎBİ'N-NÂFİ'A Lİ'R-RÛHÂNÎ VE'T-TABÎB'DEKİ TÜRKÇE YAPILI CÜMLELER

2.1. Yüklemin Türüne Göre Cümleler..... 35
2.1.1. İsim Cümlesi..... 36
2.1.1.1. Yüklemine Göre İsim Cümleleri..... 36
2.1.1.1.1 Yüklemi İsim + Ek-fiil Şeklinde Olan İsim Cümleleri..... 36
2.1.1.1.2. Yüklemi Kelime Grubu + Ek-fiil Şeklinde Olan İsim Cümleleri..... 37
2.1.2. Fiil Cümlesi..... 38
2.1.2.1. Kuruluşlarına Göre Fiil Cümleleri..... 39
2.1.2.1.1 Basit Çekimli Fiillerle Kurulan Fiil Cümleleri..... 39
2.1.2.1.1.1. Bildirme Kipleriyle Kurulan Fiil Cümleleri..... 39
2.1.2.1.1.1.1. Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi İle Kurulan Fiil Cümleleri..... 39
2.1.2.1.1.1.2. Görülen Geçmiş Zaman Kipi İle Kurulan Fiil Cümleleri..... 39
2.1.2.1.1.1.3. Geniş Geçmiş Zaman Kipi İle Kurulan Fiil Cümleleri..... 40
2.1.2.1.1.2. Tasarlama Kipleriyle Kurulan Fiil Cümleleri..... 40
2.1.2.1.1.2.1. İstek Kipi İle Kurulan Fiil Cümleleri..... 40
2.1.2.1.1.2.2. Emir Kipi İle Kurulan Fiil Cümleleri..... 41
2.1.2.1.1.2.3. Gereklilik Kipi İle Kurulan Fiil Cümleleri..... 41
2.1.2.1.1.2.4. Şart Kipi İle Kurulan Fiil Cümleleri..... 42
2.1.2.1.2. Birleşik Çekimli Fiillerle Kurulan Fiil Cümleleri..... 42
2.1.2.1.2.1. Durum Birleşik Çekimiyle Kurulan Fiil Cümleleri 42
2.1.2.1.2.2. Hikâye Birleşik Çekimiyle Kurulan Fiil Cümleleri..... 43
2.1.2.1.2.3. Rivayet Birleşik Çekimiyle Kurulan Fiil Cümleleri..... 43
2.1.2.1.2.4. Şart Birleşik Çekimiyle Kurulan Fiil Cümleleri..... 43

2.1.2.1.3. Birleşik Fiillerle Kurulan Fiil Cümleleri..... 44
2.1.2.1.3.1.Fiil + Yardımcı Fiil Şeklindeki Birleşik Fiillerle Kurulanlar..... 44
2.1.2.1.3.2. İsim + Yardımcı Fiil Şeklindeki Birleşik Fiillerle Kurulanlar..... 44
2.1.2.2. Çatılarına Göre Fiil Cümleleri..... 44
2.1.2.2.1. Etken Çatılı Fiillerle Kurulanlar..... 44
2.1.2.2.2. Edilgen Çatılı Fiillerle Kurulanlar..... 45
2.1.2.2.3. Ettirgen Çatılı Fiillerle Kurulanlar..... 45
2.1.2.2.4. Dönüşlü Çatılı Fiillerle Kurulanlar..... 46
2.1.2.2.5. İşteş Çatılı Fiillerle Kurulanlar..... 46
2.2. Ögelerinin Dizilişlerine Göre Cümle Çeşitleri..... 46
2.2.1. Kurallı Cümle..... 47
2.2.1.1. Kurallı İsim Cümlesi..... 47
2.2.1.2. Kurallı Fiil Cümlesi..... 48
2.2.2. Devrik Cümle..... 49
2.2.2.1. Devrik İsim Cümlesi..... 49
2.2.2.2. Devrik Fiil Cümlesi..... 50
2.2.2.3. Yüklemden Sonra Gelen Ögeye Göre Devrik Cümleler..... 50
2.2.2.3.1. Öznesi Sonda Bulunan Devrik Cümleler..... 51
2.2.2.3.2. Nesnesi Sonda Bulunan Devrik Cümleler..... 51
2.2.2.3.3. Zarf Tümleci Sonda Bulunan Devrik Cümleler..... 51
2.2.2.3.4. Yer Tamlayıcısı Sonda Bulunan Devrik Cümleler..... 51
2.3. Anlamlarına Göre Cümle Çeşitleri..... 52
2.3.1. Anlam Bakımından Kiplerine Göre Cümleler..... 52
2.3.1.1. Bildirme Cümleleri..... 52
2.3.1.1.1. Zaman Ekleriyle Kurulan Bildirme Cümleleri..... 52
2.3.1.1.2. Ek-fiile Kurulan Bildirme Cümleleri..... 53
2.3.1.2. Tasarlama Cümleleri..... 54
2.3.1.2.1. İstek Cümleleri..... 54
2.3.1.2.1.1. İstek Kipiyle Kurulan İstek Cümleleri..... 55
2.3.1.2.1. 2. Emir Kipiyle Kurulan İstek Cümleleri..... 55
2.3.1.2.2. Emir Cümleleri..... 55
2.3.1.2.2.1. Emir Kipiyle Kurulan Emir Cümleleri..... 56
2.3.1.2.2. İstek Kipiyle Kurulan Emir Cümleleri..... 56

2.3.1.2.3. Şart Cümleleri..... 57
2.3.1.2.3.1. Şart Kipiyle Kurulan Şart Cümleleri..... 57
2.3.1.2.3.2. İstek Kipiyle Kurulan Şart Cümleleri..... 59
2.3.1.2.4. Gerklilik Cümleleri..... 59
2.3.1.2.4.1. "–mAk gerek" Biçimiyle Kurulan Gereklilik Cümleleri..... 59
2.3.1.2.4.2. "–sA gerek" Biçimiyle Kurulan Gereklilik Cümleleri..... 60
2.3.1.2.4.3. "–mAk lāzım" Biçimiyle Kurulan Gereklilik Cümleleri..... 60
2.3.1.2.4.4. "–mAk lāzım gelür" Biçimiyle Kurulan Gereklilik Cümleleri..... 60
2.3.1.2.4.5. İstek Kipiyle Kurulan Gereklilik Cümleleri..... 61
2.3.2. Ünlem Cümlesi..... 61
2.3.3. Olumlu Cümle..... 62
2.3.3.1. Olumlu İsim cümlesi..... 62
2.3.3.2. Olumlu Fiil Cümlesi..... 63
2.3.4. Olumsuz Cümle..... 66
2.3.4.1. Olumsuz İsim cümlesi..... 66
2.3.4.2. Olumsuz Fiil Cümlesi..... 67
2.4. Yapılarına Göre Cümleler..... 70
2.4.1.Basit Cümle..... 70
2.4.1.1. Basit İsim Cümlesi..... 70
2.4.1.2. Basit Fiil Cümlesi..... 72
2.4.2.Birleşik Cümle..... 73
2.4.2.1. Şartlı Birleşik Cümle..... 73
2.4.2.1.1. Şart Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler..... 74
2.4.2.1.1.1. Eger + Şart Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler..... 74
2.4.2.1.1.2. Ḳaçan + Şart Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler..... 77
2.4.2.1.1.3. Ḳaçan kim + Şart Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler..... 77
2.4.2.1.1.4. Meger + Şart Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler..... 78
2.4.2.1.1.5. Sadece Şart Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler..... 78
2.4.2.1.2. İstek Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler..... 80
2.4.2.1.2.1. Eger + İstek Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler..... 81
2.4.2.1.2.2. Meger + İstek Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler..... 81
2.4.2.1.2.3. Sadece İstek Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler..... 81

2.4.2.1.3. Sadece Eger Edatıyla Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler..... 83
2.4.2.1.4. Sadece Egerçi Edatıyla Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler..... 83
2.4.2.1.5. Hem İstek Hem Şart Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler..... 83
2.4.2.2. İç İçe Birleşik Cümle 84
2.4.2.3. Karmaşık Birleşik Cümle 87
2.4.2.3.1. Birden Çok Yardımcı Cümlenin Bir Arada Kullanıldığı Karmaşık Birleşik Cümleler..... 87
2.4.2.3.1.1. Bir Ki'li Birleşik Cümle ile Tā Yapılı Bir Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 87
2.4.2.3.1.2. Bir Ki'li Birleşik Cümle ile Tā ki Yapılı Bir Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 88
2.4.2.3.1.3. Bir Ki'li Birleşik Cümle ile Şartlı Birleşik Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 89
2.4.2.3.1.4. Bir Ki'li Birleşik Cümle ile Meger Yapılı Bir Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 92
2.4.2.3.1.5. Bir Ki'li Birleşik Cümle ile Ḳaçan/Ḳaçan kim Yapılı Bir Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 92
2.4.2.3.1.6. Bir Ki'li Birleşik Cümle ile Bir İç Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler 93
2.4.2.3.1.7. Mādām ki Yapılı Bir Cümle ile Bir Şart Cümlesinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 93
2.4.2.3.1.8. Meger Yapılı Bir Cümle ile Bir Şart Cümlesinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 94
2.4.2.3.1.9. Meger Yapılı Bir Cümle ile Bir İç Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 94
2.4.2.3.1.10. Tā Yapılı Bir Cümle ile Tā ki Yapılı Bir Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 94
2.4.2.3.1.11. Tā kim Yapılı Bir Cümle ile Bir İç Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 95
2.4.2.3.1.12. Ḳaçan/Ḳaçan kim Yapılı Bir Cümle ile Bir Şart Cümlesinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 95

2.4.2.3.1.13. Gerçi Yapılı Bir Cümle ile Bir Şart Cümlesinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 95
2.4.2.3.1.14. Gerçi Yapılı Bir Cümle ile Bir İç Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 96
2.4.2.3.1.15. Bir Şart Cümlesi ile Bir İç Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 96
2.4.2.3.2. En Az Bir Yardımcı Cümle ile Bir veya Birden Çok Cümlemsinin Bir Arada Kullanıldığı Karmaşık Birleşik Cümleler..... 96
2.4.2.3.2.1. Bir Tā ki Yapılı Cümle ile En Az Bir Cümlemsinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 96
2.4.2.3.2.2. Bir Tā Yapılı Cümle ile En Az Bir Cümlemsinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 98
2.4.2.3.2.3. Bir Meger Yapılı Cümle ile En Az Bir Cümlemsinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 98
2.4.2.3.2.4. Bir Mādām ki Yapılı Cümle ile En Az Bir Cümlemsinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 99
2.4.2.3.2.5. Bir Ki'li Birleşik Cümle ile En Az Bir Cümlemsinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 99
2.4.2.3.2.6. Bir Ḳaçan Yapılı Cümle ile En Az Bir Cümlemsinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 102
2.4.2.3.2.7. Bir İç Cümle ile En Az Bir Cümlemsinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 103
2.4.2.3.2.8. Bir Şart Cümlesi ile En Az Bir Cümlemsinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler..... 105
2.4.2.4. Ki'li Birleşik Cümle 108
2.4.2.5. Girişik Cümle 108
2.4.2.5.1. İsim-Fiillere Dayalı Girişik Cümleler..... 109
2.4.2.5.2. Sıfat-Fiillere Dayalı Girişik Cümleler..... 110
2.4.2.5.3. Zarf-Fiillere Dayalı Girişik Birleşik Cümleler..... 112
2.4.3. Ara Sözlü (Cümleli) Cümle..... 114
2.4.4. Sıralı Cümle..... 116
2.4.4.1. Bağımlı Sıralı Cümle..... 117

2.4.4.1.1. Yüklemi Ortak Olan Bağımlı Sıralı Cümleler..... 117
2.4.4.1.2. Öznesi Ortak Olan Bağımlı Sıralı Cümleler..... 117
2.4.4.1.3. Nesnesi Ortak Olan Bağımlı Sıralı Cümleler..... 120
2.4.4.1.4. Zarf Tümleci Ortak Olan Bağımlı Sıralı Cümleler..... 120
2.4.4.1.5. Yer Tamlayıcısı Ortak Olan Bağımlı Sıralı Cümleler..... 122
2.4.4.2. Bağımsız Sıralı Cümle..... 122
2.4.5. Bağlı Cümle..... 125
2.4.6. Eksiltili (Kesik) Cümle..... 131

III. BÖLÜM

TUHFETÜ'L-ERÎBİ'N-NÂFİ'A Lİ'R-RÛHÂNÎ VE'T-TABÎB'DEKİ FARSÇA YAPILI CÜMLELER

3.1. Ki'li Birleşik Cümleler..... 133
3.1.1.Yapılarına Göre Ki'li Birleşik Cümleler..... 135
3.1.1.1. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Öğesi Olanlar..... 135
3.1.1.1.1. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Öznesi Olanlar..... 135
3.1.1.1.2. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Nesnesi Olanlar..... 137
3.1.1.1.3. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Yer Tamlayıcısı Olanlar..... 138
3.1.1.1.4. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Zarf Tümleci Olanlar..... 139
3.1.1.1.5. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Yüklemi Olanlar..... 140
3.1.1.2. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Bir Öğesinin Sıfatı Olanlar..... 144
3.1.1.2.1. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Öznesinin Sıfatı Olanlar..... 145
3.1.1.2.2. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Nesnesinin Sıfatı Olanlar..... 147
3.1.1.2.3. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Yer Tamlayıcısının Sıfatı Olanlar... 148
3.1.1.2.4. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Zarfının Sıfatı Olanlar..... 151
3.1.1.2.5. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Yükleminin Sıfatı Olanlar..... 152
3.1.2. İşlevlerine Göre Ki'li Birleşik Cümleler..... 156
3.1.2.1. Yardımcı Cümleyi Sebep İlgisiyle Ana Cümleye Bağlayanlar..... 156
3.1.2.1.1. Ki'nin "çünkü, zira" Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler..... 156
3.1.2.1.2. Ki'nin "-dığı için, -ması için" Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler..... 157
3.1.2.2. Yardımcı Cümleyi Gaye İlgisiyle Ana Cümleye Bağlayanlar..... 158

3.1.2.2.1. Ki'nin "maksadıyla, -mak için, -mesi için," Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler..... 158
3.1.2.2.2. Ki'nin "diye," Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler..... 159
3.1.2.3. Yardımcı Cümleyi Şart İlgisiyle Ana Cümleye Bağlayanlar..... 159
3.1.2.3.1. Ki'nin "-sA" Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler..... 159
3.1.2.4. Yardımcı Cümleyi Karşılaştırma İlgisiyle Ana Cümleye Bağlayanlar.... 160
3.1.2.4.1. Ki'nin "kadar" Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler..... 160
3.1.2.5. Yardımcı Cümleyi Durum İlgisiyle Ana Cümleye Bağlayanlar..... 160
3.1.2.5.1. Ki'nin "-dığı gibi" Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler..... 160
3.1.2.6. Yan Yana Bağlantı Kurma İlgisiyle Cümleleri Birbirine Bağlayanlar.... 160
3.1.2.6.1. Ki'nin "ve, de" Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler..... 160
3.1.2.6.2. Ki'nin "yani" Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler..... 161
3.1.2.6.3. Ki'nin "ama, fakat" Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler..... 161
3.1.2.7. Ki'nin Açıklama İşleviyle Kullanıldığı Birleşik Cümleler 161
3.1.3. Katmerli Ki'li Birleşik Cümleler..... 162
3.1.4. Ki'si Düşmüş Birleşik Cümleler..... 167
3.1.5. Kalıplaşmış İfadelerde Kullanılan Ki'li Yapılar..... 169
3.2. Cümle Başı Edatlarıyla Kurulmuş Birleşik Cümleler..... 170
3.2.1. Egerçi Cümle Başı Edatıyla Kurulan Birleşik Cümleler..... 171
3.2.2. Gerçi Cümle Başı Edatıyla Kurulan Birleşik Cümleler..... 171
3.2.3. Ḳaçan/Ḳaçan kim Cümle Başı Edatlarıyla Kurulan Birleşik Cümleler..... 172
3.2.4. Mādām ki Cümle Başı Edatıyla Kurulan Birleşik Cümleler..... 173
3.2.5. Meger/Meger kim Cümle Başı Edatlarıyla Kurulan Birleşik Cümleler..... 174
3.2.6. Tā/Tā ki/Tā kim Cümle Başı Edatlarıyla Kurulan Birleşik Cümleler..... 174

IV. BÖLÜM

4.1. Metin (Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb)..... 177

V. BÖLÜM

5.1. Sözlük 415

SONUÇ 1083

KAYNAKLAR 1086

ÖZGEÇMİŞ 1100

KISALTMALAR

AKMB :Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı
Ar. : Arapça
AÜİF : Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Ber. : Berberice
Bul. : Bulgarca
çev. : Çeviren
Çin. : Çince
Erm. : Ermenice
Far. : Farsça
Fr. : Fransızca
İÜ : İstanbul Üniversitesi
H : Hicri
İt. : İtalyanca
Lat. : Latince
M : Miladi
Mal. : Malayca
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
No. : Numara
San. : Sanskritçe
Soğ. : Soğtça
SÜ : Selçuk Üniversitesi
Sür. : Süryanice
TDED : Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi
TDK : Türk Dil Kurumu
TTK : Türk Tarih Kurumu
C : Cilt.
vr. : varak
vs. : vesaire
Yay. : Yayınları
Yun. : Yunanca

GİRİŞ

9 ve 10. yüzyıllardan itibaren Aral Gölü ve Sirderya civarından batıya doğru hareket eden büyük Oğuz kitleleri, Maveraünnehir, Horasan ve İran üzerinden Anadolu'ya göç etmeye başladılar. Bu göçlerin neticesinde önce 1040'ta Büyük Selçuklu Devleti ardından da 1077'de Anadolu Selçuklu Devleti kuruldu.

Büyük Selçuklu Devleti ve onun Anadolu'daki mirasçısı konumundaki Anadolu Selçuklu Devleti'nde resmi dil Farsça idi. Bu durumun temel sebebi, Selçuklu devlet teşkilatının, büyük oranda, Gaznelilerden devşirilmiş olmasıydı. Ayrıca önemli mevkilerde bulunan yönetici ve memurların ana dillerinin Farsça olmasıyla Oğuzların henüz bir yazı dili oluşturamamış olmaları da bu durumda etkili olmuştur. Bu dönemde, bütün İslam coğrafyasında olduğu gibi, Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçuklularında da din ve bilim dili olarak Arapça kullanılmaktaydı. Ayrıca diplomatik yazışmalarda ve eğitimde de Arapça tercih ediliyordu. Edebiyat dili olarak Farsçanın kullanıldığı bu dönemde Türkçe ise ancak halkla olan münasebetlerde, halk edebiyatı ürünleri ile halka bazı basit dini ve tasavvufi ilkeleri benimsetmeyi amaçlayan küçük risalelerde kullanılıyordu. Anadolu Selçukluları döneminde küçük kıpırtılar görülse de Anadolu'da Doğu Türkçesinin kalıntılarından sıyrılmış, Oğuz ağzının özelliklerine dayalı bir yazı dilinin ortaya çıkması Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılmasından sonra devreye giren "Beylikler Dönemi"nde olmuştur (Korkmaz, 2009, 63).

Moğol baskısına dayanamayan Anadolu Selçuklu Devleti'nin 1307'de yıkılması sadece Türk siyasi tarihi açısından değil Türk dili tarihi açısından da oldukça önemli bir dönüm noktasıdır. Bu tarihten sonra Anadolu'nun pek çok yerinde beylikler kuruldu. Beyliklerin başında bulunan ve çoğu Türkçeden başka dil bilmeyen yöneticilerin sayesinde Türk diliyle yazılan edebi, dini ve ilmi eserlerin sayısı hızla artmaya başladı.

Bu dönemden itibaren Türkçenin yazı ve bilim dili olma yolundaki gelişimi hız kazandı. Beylikler döneminde yerleşik hayata tam olarak geçilmiş değildi. Feodal yapının güçlenmesiyle Anadolu'nun pek çok yerinde kültür merkezleri oluşmaya başladı. Başlangıçta bu merkezlerde oluşturulan edebi ve ilmi eserlerde kullanılan dil Farsça ve Arapçaydı. Özellikle 14. yüzyıldan başlayarak edebi eserlerin yanında tıp, din, ahlak, tasavvuf, tarih gibi alanlarda yazılan eserlerin Türkçeye tercüme edildiğini görüyoruz. Yerleşik hayata geçilmesiyle milliyetçilik akımı kuvvetlenmiş, bu durum da Türkçe eser verme eğilimini artırmıştır (Özçelik, 2001, 1).

On üçüncü yüzyılda Oğuz Türkçesinin yazı dil olarak ortaya çıkması ile ilmî, dinî ve edebî eserlerin Türk diliyle yazma düşüncesi kuvvet kazanmaya başlamıştır. Önceleri halkın duasını alma gibi sosyal ve dini sebeplerle Arapça olarak yazılan eserlerin yerini Türkçe kitaplar almaya başlamıştır. Anadolu Türk beylerinin ilim adamlarını korumaları, desteklemeleri ve Türkçe eser verme konusunda yüreklendirmeleri neticesinde çok sayıda Türkçe eser yazılmıştır. Bu dönemde yazılan Türkçe eserler içerisinde tıbbi kitaplar önemli bir yer tutar. Önceleri Arapça ve Farsça olarak yazılan bu eserler daha sonra yarı telif, yarı tercüme Türkçe eserlerle desteklenmiştir. Türk hekimlerin Germiyan, Aydın ve Osmanoğulları gibi farklı bir beyliklerin himayesinde kaleme aldıkları bu eserler, Türkçe tıp literatürünün oluşmasına ve biçimlenmesine katkı sağladığı gibi; gelişmesine ve zenginleşmesine de olanak hazırlamıştır. (Güven, 2012, 1-2).

Bu dönemde dinî ve edebî alanlarda çeviriler yapılmakla birlikte ağırlıklı olarak tıp eserlerinin çevrildiği görülür. Çevirilerin yanı sıra bu yüzyılda yazılan tıp eserlerinin çok önemli bir kısmının da Türkçeyle yazıldığı görülür. On dördüncü yüzyılı izleyen dönemde, yani XV., XVI. ve XVII. yüzyıllarda Osmanlı coğrafyasında yazılan tıp eserlerinin azımsanamayacak bir bölümünün Türkçe olduğu görülür. Yazarlar, hemen eserlerinin giriş kısmında, eserlerini Türkçe yazmalarının sebebinin "okuyan herkesin, eseri okuyup, kolayca anlaması" olduğunu kaydetmişlerdir. (Kahya, 2004).

Türkçe tıp kitaplarında göze çarpan ilk nokta özentiden uzak, sade ve anlaşılır bir Türkçeyle kaleme alınmış olmalarıdır. Sanat endişesi güdülmeden yazılan bu eserlerdeki temel amaç, halka faydalı olmak ve bilgi vermektir. 13. yüzyılın ilk

çeyreğinde Anadolu sahasında tıbbî tercüme ve telif eserlerin yazılması ağır aksak giderken Beylikler Dönemi'yle birlikte bu faaliyetlerin hızlanarak pek çok eserin Türkçeye kazandırıldığı görülür. 14. yüzyılın ortalarından itibaren birkaç istisna haricinde bütün tıbbî eserler bugün bile rahatlıkla anlayabileceğimiz bir Türkçeyle kaleme alınmıştır. Arapça ve Farsça tıp kitapları Türkçeye çevrilmiş, tıbbî terminoloji ise Arapça, Farsça ve Yunancanın yanında Türkçe olarak da kullanılmaya başlanmıştır (Bayat, 2003, 242).

Pek çok Avrupalı milletin kendi tıp terminolojisini oluşturamadığı bir dönemde Türk hekimleri kendi tıp terminolojilerini oluşturmayı başarmışlardır. Bu hekimler yazdıkları eserlerle, yaşadıkları dönemin bilim hayatına önemli katkılar yapmış ve tıp biliminin ilerlemesine katkıda bulunmuşlardır. Bu eserler sayesinde günümüze zengin ve orijinal bilgiler kazandıran verimli bir Türkçe tıp dönemi yaratmışlardır. Yazıldıkları dönemde oldukça muteber görülen bu eserler yüzyıllarca başvuru eseri olarak kullanılmış, Osmanlı tıbbının ve Türkçe tıp literatürünün oluşumuna çok önemli katkılar sağlamışlardır (Güven, 2012, 1-2).

Türkçe tıp literatürünün oluşmaya başladığı Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılmış tıbbi eserler üzerine pek çok araştırma yapılmıştır. Tıp tarihi ve dil bilimi alanlarında yoğunluk kazanan bu araştırmalarda önemli mesafeler alınmıştır. Ancak bu dönemin devamı niteliğinde olan Osmanlı Türkçesi döneminde yazılmış tıbbî eserler üzerinde yapılan çalışmalar tatmin edici seviyeye ulaşmamıştır. Hâlbuki Türk dilinin en zengin kelime hazinesine sahip ve en işlenmiş tarihî şivesi olan Osmanlı Türkçesiyle yazılmış tıbbî eserler üzerinde yapılacak çalışmalar, dönemin gramer özellikleri ve söz varlığının ortaya çıkarılmasına büyük katkılar sağlayacaktır. Ayrıca halka hitap etmeleri sebebiyle yazıldıkları dönemin konuşma diline çok yakın bir üslupla kaleme alınan bu eserler, tarihî dönemler üzerinde yapılacak sentaks incelemeleri için de kaynak niteliğindedir. Bu sebeplerle 17. yüzyılın en büyük âlim ve düşünürlerinden Hezârfen Hüseyin Efendi tarafından yazılmış ve Osmanlı Türkçesiyle kaleme alınmış önemli müfredat kitapları arasında gösterilen Tuhfetu'l-Eribi'n-Nâfia Li'r-Rûhâni ve't-Tabîb'i bilim dünyasına sunmayı amaçladık.

Çalışmamız "Giriş", "Tuhfetu'l-Eribi'n-Nâfia Li'r-Rûhâni ve't-Tabîb'deki Türkçe Yapılı Cümleler", "Tuhfetu'l-Eribi'n-Nâfia Li'r-Rûhâni ve't-Tabîb'deki Farsça Yapılı Cümleler", "Metin", "Sözlük", "Sonuç" ve "Kaynakça" bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, Tuhfetu'l-Eribi'n-Nâfia Li'r-Rûhâni ve't-Tabîb ile onun müellifi olan Hezârfen Hüseyin Efendi'nin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verildikten sonra 16 ve 17. yüzyılda Osmanlı Türkçesiyle yazılmış tıp eserleri tanıtılmıştır.

"Tuhfetu'l-Eribi'n-Nâfia Li'r-Rûhâni ve't-Tabîb'deki Türkçe Yapılı Cümleler" bölümünde metnin tamamının taranmasıyla elde edilen Türkçe yapılı cümleler tasnif edilmiştir. Dil bilgisi ve söz dizimiyle ilgili kitapların hemen hepsinde farklı bir cümle tasnifinin yapılmış olması, bu bölümü oluştururken zorluk çekmemize sebep olmuştur. Bu zorluğu aşmak için, çalışmamızda, dil bilgisi ve söz dizimi kitaplarında bulunan cümle çeşitlerinin hemen hepsine, metnimizin imkân verdiği ölçüde, yer verdik.

"Tuhfetu'l-Eribi'n-Nâfia Li'r-Rûhâni ve't-Tabîb'deki Farsça Yapılı Cümleler" bölümünde çoğu Farsça menşeli olan "kaçan, kaçan kim, her kaçan ki, tâ, tâ kim, egerçi, gerçi, ki, meger, meger ki, mâdâm, mâdâm ki" gibi bağlama ve cümle başı edatlarıyla kurulmuş cümleler incelenmiştir. Bu bölümün tasnifinde Enfel Doğan'ın "Ahlâk-ı Âlaî (Metin-Sözlük-Sentaks İncelemesi)" (Doğan, 2006) ve Lemi Akın'ın "Cevâhiü'l-Ma'ânî (Paris Nüshası) Metin ve Söz Dizimi İncelemesi" (Akın, 2011) adlı tezlerinden faydalanılmıştır.

"Metin" bölümünde Tuhfetu'l-Eribi'n-Nâfia Li'r-Rûhâni ve't-Tabîb, güncel transkripsiyon işaretleri kullanılarak Latin alfabesine aktarılmıştır. Çalışmamızın bu bölümünde eserin Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi 4486 numarada kayıtlı nüshası kullanılmış, eserin varak ve satır numaraları bu nüshaya göre verilmiştir. Sağlam bir metin kurulmak adına eserin Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Reşid Efendi Koleksiyonu 710 numarada ve Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Şehit Ali Paşa Koleksiyonu 2086 numarada kayıtlı nüshalarından da faydalanılmıştır.

Eserdeki varak numaraları köşeli parantez, satır numaraları ise parantez içerinde gösterilmiştir. Bölüm başlığı olup olmadığına bakılmaksızın, orijinal metinde kırmızı

mürekkeple yazılmış olan bölümler metne koyu olarak aktarılmıştır. Konya nüshasında eksik olan ek veya kelimeler italik yazılmak suretiyle metne eklenmiştir. Eserde bulunan cümle düzeyindeki Arapça ibareler Arap alfabesi kullanılmak suretiyle metne aktarılmıştır. Kelime düzeyindeki ve başlık durumundaki Arapça ibareler ise transkribe edilmek suretiyle metne aktarılmıştır.

Eserin harekesiz olması sebebiyle özellikle Yunanca ve Latince ibarelerin okunması ve transkribe edilmesi sırasında güçlükler yaşanmıştır. Bu durumu aşmak için tarihî sözlüklerden ve harekeli tıp metinleri üzerinde yapılan çalışmalardan yararlanılmıştır. Eserde, özelikle Yunaca kelimelerin imlası konusunda standart bir tutumun olmadığı gözlenmiştir. Öyle ki aynı kelimenin dört farklı imlayla yazıldığı görülmüştür. Bu durumda imlanın düzeltilmesi yoluna gidilmemiş, kelime olduğu gibi aktarılmıştır. Eserdeki Türkçe kelimelerin haricindeki bütün kelimelerdeki uzun ünlüler gösterilmiştir.

"Sözlük" bölümünde, öncelikle, metnin dizini hazırlanmış, sonra dizinde madde başı olan kelimelerin anlamları verilmiştir. Metnin dizini ve sözlüğü hazırlanırken şu esaslara uyulmuştur:

1. Metindeki bütün kelimeler dizine dâhil edilmiş ve anlamlandırılmıştır.
2. Arapça tamlamaların tamamı, Farsça ve Türkçe tamlamaların ise birleşik isim durumunda olanları madde başı olarak alınmıştır. Birleşik isim durumunda olmayan tamlamalar ilgili maddenin içerisinde ayrıca gösterilmiştir.
3. Metindeki kelimeler, çekim eklerinden arındırıldıktan sonra madde başı yapılmıştır. Bu ekler, madde başı kelimenin açıklanmasından sonra alfabetik olarak sıralanmıştır. Ayrıca metnin kurduğu birleşik fiiller ve tamlamalar da açıklamadan sonra alfabetik olarak verilmiştir.
4. Madde başı olan fiillerden sonra kısa çizgi (-) kullanılmış, isimlerden sonra ise herhangi bir işaret kullanılmamıştır.
5. Madde başı kelimelerin kökenleri, açıklama kısmından hemen önce belirtilmiştir. Farklı menşeli iki kelime veya ekin birleşiminden oluşan kelimelerde ise bu kelime veya eklerin ikisinin de kökeni gösterilmiştir. Kökeni

belirlenemeyen madde başlarında, ilgili bölüme soru işareti (?) konmuştur. Türkçe kelimelerle özel isimlerin kökeni belirtilmemiştir.

6. Aynı anlama gelen madde başı kelimelerin sadece metindeki en yaygın şekli açıklanmıştır. Diğer madde başlarından "bk." kısaltması ile bu madde başına gönderme yapılmıştır.
7. Madde başı kelimelerin açıklamaları, metindeki anlamları esas alınarak verilmiştir.
8. Madde başı kelimenin kullanım sıklığı, açıklama kısmından hemen sonra, iki kısa çizginin arasında gösterilmiştir.
9. Madde başı kelimenin kullanım sıklığı verildikten sonra söz konusu kelimenin, metnin hangi sayfa ve satırında bulunduğu parantez içerisinde gösterilmiştir.
10. Madde başları alfabetik olarak sıralanmıştır. Sadece (ع) harfi bu sıralamada dikkate alınmamıştır.

"Sonuç" bölümünde çalışmada elde edilen bulgular hakkında bilgi verilmiştir. "Kaynakça" bölümünde ise tezin hazırlanması sırasında, direkt veya dolaylı olarak faydalanılan eserlerin alfabetik listesi verilmiştir.

I. BÖLÜM

1.1. Hezârfen Hüseyin Efendi'nin Hayatı

17. yüzyılın en önemli bilginleri arasında gösterilen Hüseyin Efendi, tarihten dil bilime, tıptan coğrafyaya kadar pek çok alanlarda bilgi sahibi olması ve eser telif etmesi sebebiyle "hezârfen" lakabıyla anılmıştır (Yurdaydın, 1992). Yaşadığı dönemde büyük bir şöhrete kavuşmasına ve ardında birbirinden değerli on altı eser bırakmasına rağmen Hezârfen Hüseyin Efendi'nin hayatı hakkında bildiklerimiz kendi eserlerinden, Bursalı Mehmet Tahir Bey ile Hilmizâde Rıf'at Bey'in yazdıklarından ve Antoine Galland'ın günlüklerinde bildirdiklerinden ibarettir.

Târîh-i Umûmî adlı eserinin mukaddimesinde bulunan "bu fakîr-i fürûmâye ve bu hakîr-i zaîfü'd-dirâye Hüseyin İbn Ca'fer el-İstanköyî eş-şehîr bi-Hezârfen" ibâresinden ve yine "Târîh-i Devlet-i Rûmiyye (vr. 58a)" isimli eserinde geçen "Hüseyin bin Ca'fer el-İstanköyî eş-Şehîr bi-Hezârfen" kaydından Hezârfen Hüseyin Efendi'nin İstanköy'de doğduğunu ve baba isminin Ca'fer olduğunu anlıyoruz (İlgürel, 1998, 5). Doğum tarihi hakkında bir kayda rastlayamadığımız Hezârfen Hüseyin Efendi, İstanköy'de başladığı tahsil hayatını İstanbul'da sonlandırmıştır (Bursalı, 1343, 243-244).

Tahsil hayatından sonra devlet hizmetine giren Hezârfen Hüseyin Efendi (Bursalı, 1343, 243-244) bir süre Dîvân-ı Hümâyun tercümanı Ali Ufkî Bey'in yanında görev almış (İlgürel, 2004, 544) ve devlet hizmetinde bulunduğu dönemde Fazıl Ahmed Paşa'nın himayesini görmüştür (Uzunçarşılı, 1954, 547). Özellikle yeniçeri ağası olan ve "velini'metim" dediği Vezir İbrahim Paşa'nın lütfuna mazhar olan Hezârfen Hüseyin Efendi sarayda bulunduğu dönemde kısa bir süreliğine de olsa IV. Mehmed'e tarih hocalığı yapmıştır (İlgürel, 1998, 5).

Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki "bu fakîr biŋ yetmiş tokuzda bir sene mikdar zaman Sakız emîni olmagla vukûf-ı tâm tahsîl eyledüm" (Hezârfen, ?, 81/b) ibareden H. 1079 (M. 1668) tarihinde Sakız Adası'nda defter emini olarak görev yaptığını anladığımız Hezârfen Hüseyin Efendi, H. 1080 (M. 1669) tarihinde Fazıl Ahmed Paşa'yla birlikte Girit Seferi'ne katılmıştır. Daha sonra ilme olan merakı sebebiyle devlet memurluğundan ayrılıp büyük bir kütüphane kurmuş ve hayatını özel dersler vererek idame ettirmiştir (Yurdaydın, 1992).

Bu tarihten sonra mesaisinin önemli bir kısmını ilim tahsiline ve eser telifine ayıran Hezârfen Hüseyin Efendi vakıf olduğu Latince, Yunanca, İbranice gibi diller sayesinde Batılı kaynaklardan faydalanarak Yunan, Bizans ve Roma tarihlerine dair çalışmalar yapmıştır (İlgürel, 2004).

Hezârfen Hüseyin Efendi'nin, yaşadığı dönemde Kont Ferdinad Marsigli, Demetrius Cantemir, Pétis de la Croix ve Antoine Galland gibi Batılılarla ilişki kuran ve onlarla fikir teatisinde bulunan ilk Osmanlı bilgini olduğu bilinmektedir (Lewis, 1962, 186-187). XIV. Lui tarafından Fransız sefiri Marquis de Nointel'le bilimsel araştırmalar yapmak üzere İstanbul'a gönderilen Antoine Galland ile Hezârfen Hüseyin Efendi'nin oldukça sıkı bir ilişki içinde oldukları bilinmektedir. Galland, anılarında Hezârfen Hüseyin Efendi'den şu şekilde bahsetmektedir:

> 15 Eylül Cuma (1673)
> "Büyükelçi hazretleri (Marquis de Nointel) namına Hüseyin Efendi isimli bir Türk tarihçisini ziyaret ettim. Bir Rum kilisesinden çevrilme olduğundan "Kilise Câmi" denilen bir câmi' yakınında oturmaktadır. Bu câminin kapısı, dokunulmamış eski sütunlarla hâlâ süslüdür. Son Excellence namına kendisinden dostluğunu istedim ve kendisini buna hazır bulmaklığıma rağmen de, gönlünü daha fazla kazanmak üzere B. Büyükelçinin yollamakta olduğu bir çuha ve bir saten ceket verdim. Onu, beklemediği böyle bir sey verilmesinden mütehayyir gördüğüm gibi, son Excellence'ı bu tarz bir lütufta bulunmaya mecbur edecek hiçbir sey yapmamış olduğunu da söylediğinden, B. Büyükelçinin istediği dostluğa kendisine vermeye mecbur etmeyi arzu eylediği, ayrıca da bu hediyenin vücuda getirmiş olduğu bir tarihe karşı bir takdir nişanesi olduğu şeklinde cevap verdim. Bunun üzerine, bana bu kadar değersiz bir şeyin bu derecede takdir edilmeye lâyık olmadığını ve bu eseri asla beğenmediğinden bir gün intişar etmeye daha lâyık olan bir yenisini yazmış

> bulunduğunu ve mezkûr eseri bitirir bitirmez son Excellence'a takdim etmeyi ihmâl etmeyeceğini söyledi.
>
> 16 Eylül Cumartesi (1673)
> Aynı Hüseyin Efendi, Excellence'ı görmeye geldi. Excellence, ona Sultanla Vezirin yaptırmış olduğu portrelerini gösterdi. Ve Hüseyin Efendi, kendisine sofrasında yemek yediren Büyükelçinin nezâket ve ikramlarından pek memnun bir hâlde döndü" (Galland, 1998, 105-106).

"Tevârih-i eslâfa ziyadesi ile merakı olan, geçen asırlarda meydana gelen ahvâl-i beşeri tahkik eden ve ekser-i hayatını bu yolda sarf eden" (Hilmizâde, 1313, 705) Hezârfen Hüseyin Efendi Batılı kaynaklara dayanarak Türkçe eser veren ilk müelliftir. Onun "Telhîs'ül-Beyân fî Kavânîn-i Âl-i Osmân" adlı eseri Batıda çok meşhur olmuş, Fransızca, İtalyanca ve Almancaya çevrilmiştir. Ayrıca Demetrius Cantemir, "History Of The Growth and Decay Of The Ottoman Empire" adlı araştırmasını Hezârfen Hüseyin Efendi'nin "Tenkîhu't-Tevârih-i Mülûk" adlı eserinden faydalanarak kaleme almıştır (İlgürel, 1998, 9). Bu eser Batılılar tarafından birinci el kaynaklara dayanılarak hazırlanmış ilk Osmanlı tarihi olarak bilinir.

Kâtip Çelebi ile birlikte 17. yüzyıl Osmanlı coğrafyasının en büyük bilgin ve düşünce adamları arasında gösterilen Hezârfen Hüseyin Efendi (Yurdaydın, 1992) temas ettiği Avrupalı seyyahlarca, yüksek bilgili ve herkesi istekle hazinelerinden faydalandıran bir kişi olarak tavsif edilmiştir (Babinger, 1992, 252). Ayrıca, yaşadığı dönemin ilim hayatında önemli bir yere sahip olduğu anlaşılan Hezârfen Hüseyin Efendi pek çok kaynakta "oldukça iyi öğrenim görmüş bir kişi" olarak geçmektedir (Adıvar, 1982, 140).

Önemli eserler verip büyük bir başarı sağladığı tarih alanından başka tıp, devlet teşkilatı, coğrafya, sözlükbilim, ahlak gibi çok farklı alanlarda eser vermiş olan Hezârfen Hüseyin Efendi döneminin en önemli bilginlerindendir. Tasavvufla ilgili çalışmalar da yapan yazar Nakşibendiyye tarikatına mensuptur (İlgürel, 2004, 544).

Bazı kaynaklarda, isim benzerliği sebebiyle olsa gerek, taktığı kanatlar marifetiyle Galata Kulesi'nden Üsküdar sahiline uçmayan çalışan kişi Hezârfen Hüseyin Efendi

olarak verilmektedir (Kahya ve Erdemir, 2000, 184-185). Halbuki bu kişi Hezârfen Hüseyin Efendi değil Hezârfen Ahmed Çelebi'dir (Kaçar, 2004).

Hezârfen Hüseyin Efendi'ni ölüm tarihi kesin olarak bilinmemektedir. O, bir rivayete göre 1089'da (M. 1678) (Bursalı, 1343, 244), ancak daha sağlam bir rivayete göre 1103'te (H. 1691) (İlgürel, 2004, 544; Lewis, 1962, 121; Yurdaydın, 1971, 134) vefat etmiştir. Nerede vefat edip nereye defnedildiği hakkında bir bilgimiz yoktur.

1.2. Hezârfen Hüseyin Efendi'nin Eserleri

1.2.1. Tuhfetu'l-Eribi'n-Nâfia Li'r-Rûhâni ve't-Tabîb

Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb, 17. yüzyılın önemli âlimlerinden Hezârfen Hüseyin Efendi tarafından yazılmış tıbbî bir eserdir. Bu eser, daha çok tarihçi yönüyle tanınan Hezârfen Hüseyin Efendi'nin Lugât-ı Etibbâ ve Fihrisü'l-Ervâm'dan sonra tıp alanında telif ettiği üçüncü eserdir. Hüseyin Efendi bu eseri, daha önce kaleme aldığı Lugât-ı Etibbâ adlı tıp sözlüğünün haşiyesi olarak yazmıştır. Bu durum ve eserin telif sebebi Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'in giriş kısmında şu şekilde anlatılmaktadır:

"Sebeb-i taḥrīr-i kitāb budur ki bu ʿabd-i faḳīr Ḥüseyin eş-Şehīr be-Hezārfenn bundan aḳdem cemʿ ve te'līf eyledigüm Lisān-ı Eṭıbbā ismiyle müsemmā luġatuŋ ḥāşiyesine ḥıfẓ-ı ṣıḥḥat ve izāle-i emrāż u ʿilel içün mücerreb ḥükemā-yı Yūnāniyyūn ve ḥuẕẕāḳ-ı eṭıbbā-ı ʿArab ve ʿAcem ve Rūm ittifāḳ itdükleri güzīde ve mücerreb müfredāt-ı edviye ve mürekkebāt-ı aġdiyyenüŋ menāfiʿ ve żararlarını ve keyfiyyet-i tenāvül ve istiʿmālini iŋtişār üzere taḥrīr ve beyān eyledügümüz minhleri ol ḥāşiyeden tecrīd ve bu cerīdeye derc ve taḥrīr itdüm ki ḥīn-i iḥtiyācda düstūru'l-ʿamel ola ümīdimiz budur ki ʿāleme nefʿ-i ʿāmm ve ṭālibe taḥṣīl-i merām ola" (Hezârfen, 1/a).

"Tabibler ve canlılar için faydalı bir hediye" anlamına gelen Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb ibaresi eserin sadece bir yerinde geçmektedir:

“Bu cerīdenüŋ nāmını Tuḥfetü’l-Erībin-Nāfiʿa lir-Rūḥānī ve’-Ṭabīb deyü isim ḳodum” (Hezârfen, 1/a).

Tuhfetü’l-Erîbi’n-Nâfi’a li’r-Rûhânî ve’t-Tabîb’in telif tarihi kesin olarak belli değildir. İncelediğimiz nüshaların hiçbirinde, eserin telif tarihiyle ilgili bilgi bulunmamaktadır. Ancak, “bu fakîr biŋ yetmiş tokuzda bir sene mikdar zaman Sakız emîni olmaġla vukuf -ı tâm tahsîl eyledüm” (Hezârfen, 81/b) şeklindeki ibareden eserin H. 1079 (M. 1668) tarihinden sonraki bir zamanda yazıldığını anlıyoruz.

Çalışmamızda, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi 4486 numarada kayıtlı nüshasını kullandığımız eserin bilinen sekiz nüshası vardır:

1. Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Şehit Ali Paşa Koleksiyonu, No. 2086. Hicri 1090’da istinsah edilmiş olan bu nüsha talik hatla yazılmıştır. 200 varaktan oluşan nüshanın her sayfasında 25 satır bulunmaktadır.
2. Nuruosmaniye Kütüphanesi No. 3466. Hicri 1096’da istinsah edilmiş olan bu nüsha talik hatla yazılmıştır. 172 varaktan oluşan nüshanın her sayfasında 13 satır bulunmaktadır. Bu nüshanın ilk on varağı hasarlıdır.
3. Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Reşid Efendi Koleksiyonu No. 710. Hicri 1185’te istinsah edilmiş olan bu nüsha nesih hatla yazılmıştır. 95 varaktan oluşan nüshanın her sayfasında 13 satır bulunmaktadır.
4. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi No. 4486. İstinsah kaydı bulunmayan bu nüshanın ilk yetmiş bir varağı nesih hatla, kalan kısmı ise talik hatla yazılmıştır. 120 varaktan oluşan nüshanın her sayfasında 15-25 satır bulunmaktadır.
5. Mısır Milli Kütüphanesi, Türkçe Yazmaları Koleksiyonu, Tıbbî Turkî Talat 2. İstinsah kaydı bulunmayan bu nüsha, nesih hatla yazılmıştır. 110 varaktan oluşan nüshanın her sayfasında 31 satır bulunmaktadır.
6. Milli Kütüphane No. 2051. İstinsah kaydı bulunmayan bu nüsha, talik hatla yazılmıştır. 291 varaktan oluşan nüshanın her sayfasında 14 satır bulunmaktadır.

7. Bosna Hersek, Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi R. 986. İstinsah kaydı bulunmayan bu nüsha, nestalik hatla yazılmıştır. 145 varaktan oluşan nüshanın her sayfasında 19 satır bulunmaktadır.

8. Mescid-i el-Hac Namr an-Nablusi No. 38. İstinsah kaydı bulunmayan bu nüshanın pek çok varağı eksiktir. 50 varaktan oluşan nüshanın her sayfasında 21 satır bulunmaktadır.

Eserin, Kültür ve Turizm Bakanlığının "yazmalar.gov.tr" internet sitesinde, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi No. 1941'de farklı bir nüshasının olduğu görülmektedir. Ancak bu nüsha Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi No. 4486'daki nüshadır. Aynı eser yanlışlıkla iki kez kaydedilmiştir.

Hezârfen Hüseyin Efendi eserini üç ana bölüme ayırmıştır. Bu bölümlerle, bölümlerin konuları şöyledir:

"Üç maḳāle ve fuṣūl üzere tertīb itdüm **maḳāle-yi evvel** ṭıbbuŋ baʿżı ʿilmiyyātını beyān eylemek içün elli ṭoḳuz faṣla müştemil eyledük zīrā ṭāliblere umūr-ı ṭabīʿiyyeyi bilmek ġāyet mühim ve lāzımdur **maḳāle-yi ṯānī** ʿArab ve ʿAcem ve Yūnān ve Ervām ḥuẕẕāḳlarınuŋ iʿtimād itdükleri muʿteber kitāblarında güzīde ve mücerreb müfredātı beyān ider yigirmi sekiz faṣıldur **maḳāle-yi ṯāliṯ** fī beyān-ı nisbeti'l-edviyetü'l-mensūbetü'l-kevākibu'n-nāfiʿatü'l-erbaʿa ṭabāyiʿ ve ḫavāṣṣi'l-eşyā" (Hezârfen, 1/a).

Eserin ilk 20 varağı kapsayan birinci bölümünde genel tıp bilgilerinin yanı sıra dünyadaki iklim çeşitlerinden, mevsimlerin insan bünyesi üzerindeki etkilerinden, hekimlerin sorumluluklarından, dünyanın ve canlıların yaratılışından, eski tıp anlayışına göre hangi organın hangi gezegene ait olduğundan, hastalıklardan ve insan organlarından bahsedilmektedir. Bu bölüm de kendi içinde elli dokuz fasla ayrılmaktadır:

el-faṣlu'l-evvel mine'l-maḳāleti'l-ūlā ṭāliblere mühim olan umūrı beyān ider

el-faṣlu'ṣ-ṣānī faṣd olunacaḳ ʿurūḳları beyān ider

el-faṣlu'ṯ-ṯāliṯ mizāc beyānındadur

el-faṣlu'r-rābiʿ envāʿlardan mütevellid olan envāʿ-ı muḫtelifeyi beyān ider

el-faṣl'ul-ḫāmis ṣuver-i ecsāmın taġayyürātın beyān ider

el-faṣlu's-sādis ʿālem-i ekber ile ʿālem-i asġaruŋ beyānındadur

el-faṣl u's-sābiʿ ṭıbbuŋ esāsını beyān ider

el-faṣluṣ'ṣāmin beden-i insānda olan ḳuvāları beyān ider

el-faṣlu' t-tāsiʿ emrāżlaruŋ envāʿını beyān ider

el-faṣl'ul-ʿāşir beden-i insāna ʿārıż olan emrāżlaruŋ keyfiyyetini tevellüdini ve ṭabīʿatını ve bedenleri ne şekil defʿ eyledüklerini beyān ider

el-faṣl'ul-hādī ʿaşer nabżuŋ baʿżı aḥvallerin beyān ider

el-faṣlu'l-ṣānī ʿaşer bevlüŋ envāʿını beyān ider

el-faṣlu'ṣ-ṣāliṣü ʿaşer ṣudāʿ-ı ḫār beyān ider

el-faṣlu'r-rābiʿ ü ʿaşer sersām beyān ider

el-faṣlu's-sābiʿ ü ʿaşer ṣarʿ beyān ider

el-faṣlu'ṣ-ṣāminü ʿaşer sekte beyān ider

el-faṣlü'ṣ-ṣāminü ʿaşer fālici beyān ider

el-faṣlu't-tāsiʿ ü ʿaşer ʿārıż olan ʿilletleri beyān ider

el-faṣlu'l-ʿaşrīn ḳulaḳ aġrılaruŋ beyān ider

el-faṣlu'l-ḫādī ve'l-ʿişrīn buruna vāḳiʿ olan marażlaruŋ beyānundadur

el-faṣlu'ṣ-ṣānī ve'l-ʿişrīn dişlerde ḥāṣıl olan marażları beyān ider

el-faṣlu'ṣ-ṣāliṣ ve'l-ʿişrīn ʿunḳda vāḳiʿ olan ḫunnāḳları beyān ider

el-faṣlu'r-rābiʿ ve'l-ʿişrīn ḳandan olan emrāżları beyān ider

el-faṣlu'l-ḫāmis ve'l-ʿişrīn ẕātü'r-riyye marażların beyān ider

el-faṣlu's-sādis ve'l-ʿişrīn emrāż-ı ẕātü'l-cenb marazı

el-faṣlu's-sābiʿ ve'l-ʿişrīn żīḳ-ı nefes marażınuŋ beyānındadur

el-faṣlu'ṣ-ṣāmin ve'l-ʿişrīn maraż-ı ḥafaḳānı beyān ider

el-faṣlu't-tāsiʿ ve'l-ʿişrīn nefṣ-i dem beyān ider

el-faṣlu'ṣ-ṣelāṣīn żaʿf-ı miʿdeyi beyān ider

el-faṣlu'l-ḫādī ve'ṣ-ṣelāsīn ġaşy beyānındadur

el-faṣlu'ṣ-ṣānī ve'ṣ-ṣelāṣīn maġaṣ emrāżları beyān ider

el-faṣlu'ṯ-ṯāliṯ ve'ṯ-ṯelāṯīn fuvāḳ beyān ider

el-faṣlu'r-rābiʿ ve'ṯ-ṯelāṯīn haẓmı beyān ider

el-faṣlu'l-ḫāmis ve'ṯ-ṯelāṯīn zaḫīre marażını beyān ider

el-faṣlu's-sādis ve'ṯ-ṯelāṯīn emrāż-ı ḳulunç beyān ider

el-faṣlu's-sābiʿ ve'ṯ-ṯelāṯīn dīdān emrāżı beyān ider

el-faṣlu'ṯ-ṯāmin ve'ṯ-ṯelāṯīn maraż-ı kebedi beyān ider

el-faṣlu't-tāsiʿ ve'ṯ-ṯelāṯīn maraż-ı istisḳāyı beyān ider

el-faṣlu'l-erbaʿīn emrāż-ı ṭıḥāl beyān ider

el-faṣlu'l-ḫādī ve'l-erbaʿīn yaraḳānı beyān ider

el-faṣlu'ṯ-ṯānī ve'l-erbaʿīn emrāż-ı kilyeyi ve seles-i bevli beyān ider

el-faṣlu'ṯ-ṯāliṯ ve'l-erbaʿīn emrāż-ı meṯāneyi pāk ider

el-faṣlu'r-rābiʿ ve'l-erbaʿīn emrāż-ı maḳʿadı beyān *ider*

el-faṣlu'l-ḫāmis ve'l-erbaʿīn ẕekere ʿārıż olan emrāżları beyān ider

el-faṣlu's-sādis ve'l-erbaʿīn ḥuṣyenüŋ emrāżını beyān ider

el-faṣlu's-sābiʿ ve'l-erbaʿīn fıtıḳ marażını beyān ider

el-faṣlu'ṯ-ṯāmin ve'l-erbaʿīn ifrāṭ-ı ṭamṯ ve żaʿf marażlarını beyān ider

el-faṣlu't-tāsiʿ ve'l-erbaʿīn vecaʿ-ı mefāṣıl ʿırḳu'n-nisā ve nıḳrīs marażlarını beyān ider

el-faṣlu'l-ḫamsīn dā''ül-fīl marażını beyān ider

el-faṣlu'l-ḫādī ve'l-ḫamsīn ẓāhir-i bedende ʿārıż olan marażları beyān ider

el-faṣlu'ṯ-ṯānī ve'l-ḫamsīn maraż-ı behaḳı beyān ider

el-faṣlu'ṯ-ṯāliṯ ve'l-ḫamsīn maraż-ı cüdāmı beyān ider

el-faṣlu'r-rābiʿ ve'l-ḫamsīn ḥikke ve cereb beyānındadur

el-faṣlu'l-ḫāmis ve'l-ḫamsīn maraż-ı ḫuṣyeyi beyān (14) ider

el-faṣlu's-sādis ve'l-ḫamsīn evrāmları beyān ider

el-faṣlu's-sābiʿ ve'l-ḫamsīn maraż-ı serṭānı beyān ider

el-faṣlu'ṯ-ṯāmin ve'l-ḫamsīn maraż-ı ḫanāzīri beyān ider

el-faṣlu't-tāsiʿ ve'l-ḫamsīn ḥummāları beyān ider

"ʿArab ve ʿAcem ve Yūnān Ervām ḥuẕẕāḳlarınuŋ iʿtimād itdükleri müfredāt kitāblarında güzīde ve mücerreb müfredātı beyān ider, yigirmi sekiz faṣıldur." (Hezârfen 20/b) şeklinde başlayan ikinci bölüm, Arap sözlükçülük geleneğine göre, alfabetik olarak düzenlenmiş bir tıp terimleri sözlüğüdür. Bu sözlükte nebati, hayvani ve madeni devalardan oluşan 433 madde başı kelime mevcuttur.

Osmanlı tıp literatüründe, yenilen içilen nesneler insan vücudunda herhangi bir değişiklik meydana getiriyorsa bunlara deva denilmekteydi (Zülfikar-Aydın, 2005, 301). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki madde başları da sadece nebati, hayvani ve madeni devaları ihtiva etmektedir. Eserin pek çok yerinde hastalıklardan, insan organlarından ve tedavi araçlarından bahsedilmesine rağmen bunların hiçbiri madde başı olarak alınmamıştır.

Eserde madde başı olarak alınan deva isimleri alfabetik olarak dizilmiştir. Hemze (ء) ve elif (ا) maddesiyle başlayan sözlük ye (ى) maddesiyle son bulmaktadır. Toplam 28 bölümden oluşan sözlükte pe (پ), çe (چ) ve (ژ) maddeleri bulunmamaktadır. پ harfiyle başlayan madde başı kelimeler ب maddesinin içerisinde verilmiştir.

Madde başı kelimelerin harekelerinin verilmesinde belirli bir düzen yoktur. Bazı kelimelerin harekeleri verilirken bazılarınınki verilmemiştir. Harekeleri verilen kelimelerin neye göre seçildiğine dair bir bilgi de mevcut değildir:

cezer (bi'l-feṯḥ ve't-taḥrīk): Hāvuc ki keşür daḫı dirler... [34/a 13]

ceblehenc: Ṣarı diken toḫumıdur cebel-i hindī dirler… [34/a 19 - 20]

Eserde, madde başı olarak seçilen kelimeler satır başına alınmamış, önceki maddenin bitiminden sonra yazılmıştır. Ancak bu kelimeler daha görünür kılınabilmek için, metnin geri kalanından farklı olarak, kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Ayrıca madde başlarının Türkçe karşılıkları sayfa kenarına not edilmiştir.

Sözlükte madde başı olarak seçilen kelimeler tek bir dile ait değildir. Arapça, Farsça, Yunanca, Türkçe, Berberice ve Latince gibi farklı dillerden kelimeler madde başı olarak alınmış, yer yer bu kelimelerin kökenleri hakkında bilgi verilmiştir:

ıṭrilāl ve'l-ıṭrilāl: İsm-i Berberīdür… [21/a 3 – 4]

baḳlatü'l-ḥamḳā: Ve recle ve farfaḫ ve ḥurfe ʿArabīdür… [30/a 19 – 20]

uşaḳ: İsm-i Fārisīdür… [24/b 2]

usṭūḫudūs: İsm-i Yūnānīdür… [23/b 15]

senā (bi'l-fetḥ ve'l-ḳaṣr)**:** Bir aġacuŋ yapraġıdur ki marażaya devā iderler eyüsi Mekkīdür aŋa nisbet idüb sināmekī dirler. [46/b 15 – 17]

meşirdīṭūs: Meşir maʿrūf ve meşhūrdur ki bir mürekkeb devādur cümle otlarınuŋ nefʿi semūmātdan tecrübe olınanlardandur emrāż-ı muḫtelifeye daḫı nāfiʿdür ḳadīm zamānda tiryāḳ-ı meşir istiʿmāl iderlerdi ol zamānda mülūk-i Yūnānīlerden nāmına Dīṭūs dirler anuŋ zamānında ḥükemā terkīb itdiler. [78/b 18 – 22]

behmen: Ḥarbkesen dirler bir kökdir ishāl ve zaḫīr ʿilletini fi'l-ḥāl giderdigi içün Türkīde ḥarbkesen dirler [31/a 1 – 2]

Madde başı olarak seçilen kelimelerin hangi dilden Arapçaya geçtiği hakkında da bilgi verilmiştir:

kebere: Kebere didükleri ot aṣṣaf daḫı dirler Fārisīden muʿarrebdür. [65/a 7]

līmūn: Meşhūr yemişüŋ adıdur Yūnān luġatinden muʿarrebdür. [73/b 20]

Sözlükte madde başlarının anlamlandırılması konusunda standart bir tutum yoktur. Genellikle madde başı kelimelerin Türkçe karşılıkları verilmiştir. Bazen madde başlarının Türkçe karşılıklarıyla birlikte Arapça, Farsça, Yunanca, Latince karşılıkları ve bölgesel kullanımlarına da değinilmiştir:

liḫyetü't-teys: Türkīde teke ṣaḳalı yemlik daḫı dirler bir otdur buŋa Mışırda eẕnābu'l-ḫayl daḫı dirler Rūmīde traġoboġnun dirler lisān-ı Laṭīnde isḳorçoza dirler. [71/b 1 – 3]

sāsāliyūs: Buŋa baʿżı yerlerde Türkīce bednūs gözi dirler. [43/b 4]

bezr-i ḳaṭūnā: Türkīde ḳarnı yarıḳ ve baġa yapraġı toḫumı dirler. [28/b 18]

besfāyic: ʿArabīsi aẓrāsü'l-kelb ve teşmīz ve ṣāḳıbü'l-baḥr ve ṣāḳıbü'l-ḥacer ve kesīrü'l-ercel dirler Türkīde çıyan otı dirler ve besfāyic daḫı dirler. [29/b 5 – 7]

temir-i hindī: Baʿżı ʿArab ḫūmer daḫı dirler Türkīde demirhindīdür. [32/a 10]

ṣāfesiyā: İsm-i Yūnānīde seẕāb-ı berrīnüŋ ṣamġıdur teṣnū daḫı dirler Türkīde deryas dirler [32/b 14 – 15]

dārü'ṣ-ṣīnī: Muʿarrebʿan dārçīn Fārisī ve Türkīde daḫı dārçīn dirler. [38/b 22]

faṭrāsāliyūn: İsm-i Yūnānīdür yabān kerevizi dimekdür ʿArabīde kerefisü'l-cebelī ve Fārisīde kerefis-i kūhī dirler. [57/b 9 – 10]

lāġiye: Ṣıġır ḳuyruġı ve balıḳ öldüren daḫı dirler Yūnānīde belūṭi daḫı dirler. [69/b 10]

Sözlükteki madde başı kelimeler tekil durumdadır. Bazı Arapça madde başlarının açıklanması sırasında kelimelerin çoğul şekillerine de değinilmiştir:

ḳabce: Keklik ḳuşı cemʿi ḳubac ve ḳıbāc gelür. [58/b 20]

leben: Süd cemīʿi elbān gelür. [69/b 16 – 17]

Pek nadir olsa da, Arapça madde başlarının çoğul şekillerinin kullanıldığı görülür. Bu durumda açıklama kısmında kelimenin tekil şekline yer verilmiştir:

neml: Ḳarıncadur müfredi nemledür. [87/b 17]

Hezârfen Hüseyin Efendi'nin, sözlüğü oluştururken madde başı kelimelerin alfabetik sırasına çok fazla riayet ettiğini söylemek mümkün değildir. Zira aynı bâbda yer alan madde başı kelimelerin zaman zaman yanlış sıralandığı görülmüştür:

māmīṣā: Māmīṣā didükleri ota Türkīde ṣarılıḳ otı dirler ḫaşḫāşı-ı maḳrūnuŋ ve ḫaşḫāş-ı sevāḥilüŋ bir nevʿidür. [76/a 16 – 18]

māẕeryūn: Südlegen nevʿidür ḫām lāden daḫı dirler. [76/b 14]

māmīrān-ı kebir: Türkīde ḳaramuḳ köki dirler ʿırḳu'ṣ-ṣufr dirler boyacılar ḳullanur.

Eserde, kelimelerin anlamlandırılması konusunda düşülen yanlışlara değinilmiş ve bu yanlışların düzeltilmesi yoluna gidilmiştir:

māhūdāne: Südlegen toḫumıdur ḥabbu'l-mülūk dirler eṭıbbā ġalaṭa düşüb baʿżılar mülūk ve selāṭīn isimlerinde bunı daḫı ḥabbü's-selāṭīn diyü ġalaṭ itdiler ammā ḥabbü's-selāṭīn māhūdāne degildür bu bir ẕirāʿdan uzun olur boġunlı barmaḳ ḳadar olur yanlarından yapraḳları bādām yapraġına beŋzer daḫı büyük olur ucında degermice pānbūḳ ḳozaġı gibi küçük ġılāfı olur ve içinde üçer dānesi olur beyāż ṭatlu şekillü kendi istiʿmāl olunmaz ḥabbı ve lebeni yaʿnī südi istiʿmāl olunur.

Sözlükte, birden fazla yazılış şekline sahip olan madde başı kelimelerin imlaları hakkında açıklamalar yapılmıştır:

ḥarmal (bi'l-feṯḥ)**:** Yüzerlik otı ḥā ile ve ḫā ile daḫı luġatdür [35/b 10 – 11]
ẕī'b: Ḳurd hemze ile ve hemzesiz luġatdür [40/a 12]
līmūn (bi'l-feṯḥ): Meşhūr yemişüŋ adıdur Yūnān luġatinden muʿarrebdür ve az olur ki nūnı ısḳāt idüb līmū dirler [73/b 20 – 21]

Hezârfen Hüseyin Efendi eserinde, bazı madde başlarının özel isim mi yoksa cins isim mi olduğuna dair de bilgi vermektedir:

temr: Ḫurmā yemişi ism-i cinsdür vāḥidesinde temre dirler… [32/a 5]

Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, farklı dillerde aynı anlama gelen veya aynı dilde anlamdaş olan kelimelerin madde başı olarak kullanıldığı görülür. Bu durumda madde başı kelime ilk geçtiği yerde açıklanır. Sonraki tekrarlarda kelime açıklanmaz, sadece kelimenin anlamı verilir ve ilk geçtiği yere atıf yapılır:

ʿunṣul: Aṭa ṣoġanıdur bunuŋ tafṣīli elif bābında ẕikr olunmuşdur esḳīl deyü. [54/b 11 – 12]

lisānü'l-baḥr: Sībiyā yaʿnī mürekkeb balıġıdur baʿżılar dil balıġı didiler baʿīddür sīn bābında sībiyā diyü ẕikr olunmuşdur. [72/b 7 – 8]

Sözlükteki madde başlarının açıklanması sırasında, madde başı kelimeyle ilgili bazı kavramların da açıklandığı görülür:

encüdān: Ḳaṣnī aġacı dirler meḥrūṣ bunuŋ kökidür ḫıltīṣ bunuŋ żamġıdur ammā ḫıltīṣ-i müntin didükleri żamġ-ı encüdān-ı müntin dirler encüdān-ı rūmī didükleri sāsāliyūsdur ki toḫumuna kāşim dirler. [26/b 5 – 7]

şelc: Ḳar didükleri nesne cemʿi sülūc gelür ṭoluya celīd dirler. [33/a 2]

Madde başı olan devaların çeşitli dillerdeki karşılıkları verildikten sonra fiziki özellikleri, türleri, tabiatları yetişme yerleri gibi pek çok özellikleri hakkında bilgi verilir. Ancak bu durum bütün madde başları için geçerli değildir:

bādyān: Bādyān didükleri bir yaṣṣıca güzel rāyiḥalı Ḥıtāyī bir şeydür ḳoḳusı rāziyāne gibi rāyiḥası vardur ortasında keçi boynuzı çekirdegi gibi toḫumları olur bādyāne dimek ġālibā Hind Fārisī lisānında yil sürüci dimek olur dirler. [28/a 6 – 9]

yetūʿāt: Südlegen envāʿıdur İbn-i Bayṭār ve Münhāc ve sāir müfredāt aṣḥābı yetūʿāt yedi nevʿdür dimişler meṣelā bir nevʿi ʿaşrdur ʿArabda ve Yemende ve Ḫorasānda çoḳ olur bir şekerdür kim ʿaşr didükleri aġaca gökden yaġar ol aġacuŋ çiçegini ve dallarını mevżūʿundan alurlar ikinci şebrem aġacı südlegenidür ki būstānlarda ve ṣu kenārında biter boġumlu ḳamış gibi olur yapraġı tarḫūn yapraġı gibi olur ve baldırı ḳızıl şekil olur üçinci nevʿi lāġiyedür lāġiye didükleri südlegendür dirler Türkīde ṣıġır ḳuyruġı dirler dördünci nevʿi ʿarṭīnşādur Türkīde aṣlan ayaġı dirler bu otuŋ istiʿmāl eyledükleri kökidür şalġam gibi ḳara köki vardur buḫūr-ı meryem daḫı dirler beşinci māẕeryūndur bu daḫı südlegen nevʿidür siyāh nevʿine kemāliyūn ve ḥāmāliyūn daḫı dirler yetūʿātdandur Türkīde ḳunapa ve ḳalaba daḫı dirler altıncı benṭāfilyūn dirler ʿArabīde

zū-ı ḫamse evrāḳ ve Türkīde ayıd aġacı dirler yedinci māhūdānedür südlegen toḫumıdur ḥabbü'l-mülūk daḫı dirler bunuŋ levni ḳızıllıġa māildür bir ẕirāʿdan uzun olur boġunlıġı parmaḳ ḳadar olur yanlarında yapraḳları bādem yapraġına beŋzer ve daḫı büyük olur bunun degermice noḫūd gibi müdevver ġılāfı ve içinde üçer dānesi olur burçaḳ ḳadar büyük olur ve ṭaʿāmı ṭatlu şekillü olur bu meşhūr olan südlegenlerdür. [93/b 2 – 17]

Hezârfen Hüseyin Efendi'nin, sözlüğünü oluştururken pek çok kaynaktan faydalandığı görülür. Yer yer şahsi tecrübelerine ve görüştüğü kişilerin şahitliklerine başvurduğu eserinde, genellikle klasik İslam ve Yunan tıbbının önde gelen hekimlerinden ve bu hekimlerin eserlerinden alıntılar yapar:

baṭṭ: Ḳaz didükleri ḳuş cemʿi buṭ ve biṭāṭ gelür İsḥāḳ ḳavli üzere cümle ṭuyūrdan ıssıdur Münhāc ve İḫtiyārāt ve İbn-i Bayṭār ḳavilleri üzere ḳaz eti ziyāde ḥarāretlü ve ruṭūbetlüdür… [30/a 12 – 14]

ṣamġ: Aġac ṣaḳızı ve aġac küsbesi ve żamḳ daḫı dirler ṭabīʿatı Cālīnūs ḳavli üzere muʿtedildür (…) ḳavl-i ṣāḥib-i Taḳvīm ḳan tükürenlerde fāide ider Cālīnūs bağırsaġı ḳavī ider ve cimāʿı ziyāde ider ve Desḳūrīdūs ʿaḳlı tīz ider Fūlis ḳavli bedeni ḳavī ider bedeli keṣīrādur ḳavl-i Taḳvīm muṣliḥi sirkedür [49/b 1 – 7]

kehrübā: Kehrübār didükleri cevz-i rūmī aġacınuŋ (7) ṣamġıdur bunuŋ ḥaḳḳında çoḳ ḳīl ü ḳāl eylemişlerdür lākin bu faḳīr İsvec vilāyetinden (8) gelüb şeref-i islām ile müşerref olmuş Muḥammed aġa nām bir ehl-i maʿrifet ve ʿilm-i ṭıbbdan behremend (9) riyāżiyyātdan ve ʿilm-i hendeseden ḫaberdār ʿaḳlı kāmil bir adam ile görişüb yedinci iḳlīm sükkānından olmaġla bu kehrübānuŋ keyfiyyetinden su'āl eyledügümde cevāb virdi ki… [68/b 6 – 10]

Klasik tıp anlayışına göre her devanın, insan vücudunda oluşturduğu etkiye göre bir derecesi vardır. Bir deva, ilk alınışında değil de ikinci alınışında etki gösteriyorsa birinci derecede; ilk alınışında etki gösteriyorsa ikinci derecede; ilk alındığında aşırı etki gösteriyorsa üçüncü derecede; alındığında ölümcül etkiler gösteriyorsa dördüncü

derecede olarak değerlendirilir (Zülfikar-Aydın, 2005, 305). Sözlükteki madde başı devaların hemen hepsi söz konusu derecelendirmeye tabi tutulmuştur:

kemmūn: Kemmūn-ı nebaṭī ki ḥālā mevcūd bulunub istiʿmāl eyledükleri kemmūnuŋ ṭabīʿatı Māsercūye ḳavli üzere ikinci derecede ḥār ve yābisdür baʿżılar ḥarāret ve yübūsetde üçincide didiler [67/b 19 – 21]

Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki madde başı devaların bünyelerindeki özelliklere göre sıcak (har), soğuk (barid), kuru (yabis) ve yaş (ratb) olarak sınıflandırıldığı görülür:

levzü'l-mürr: Acı bādemdür aʿlāsı büyük ve yaġlu ve ġāyet acı ola ṭabīʿatı Mesīḥ ḳavli üzere üçinci derecede ḥar ve yābisdür baʿżılar ikinci derecede ḥār ve yābisdür didiler. [73/a 12 – 14]

Sözlükte, madde başı olarak alınan devaların kullanım miktarları (miktâr-ı şerbeti), yerlerine konulabilecek maddeler (bedel) ve yan etkilerini azaltıcı maddeler (muslih) hakkında da bilgiler verilmiştir:

ḳıṣṣā'ü'l-ḥimār: (…) miḳdār-ı şerbeti iki dirhemdür bunuŋ muṣliḥi ṣamġ-ı ʿarabīdür ve keṣīrā ve gül ḳurusıdur [59/a 9 – 17]

lisānu'l-ʿaṣāfīr : (…) miḳdār-ı şerbeti toḫumı bir dirhem yapraġı ve ḳabuġı iki dirhemdür ziyādesi baş aġrıdur illā benefşe ve gül yaġı ıṣlāḥ ider bunuŋ bedeli ḳızıl tūderīdür. [72/a 12 – 20]

Eserin üçüncü bölümde ise, eski tıp anlayışına göre, hangi bitkinin hangi gezegene ait olduğunun; hastalıklara ve organlara iyi gelen bitki ve ilaçların özelliklerinin yanında tedavi amaçlı kullanılan şarap, macun, tiryak, cevaşir, hap, şerbet, ayaric, sefuf, kurs, şaf, tıla, zımad, dühn, zerur, hukne, merhem, gibi pek çok tıbbi maddenin nasıl hazırlanacağı ve ne amaçla kullanılacağına dair bilgiler verilmektedir. Bu bölüm kendi içinde yirmi sekiz fasla ayrılmaktadır:

maḳāle-yi ṣāliṣe fī beyān-ı nisbetü'l-edviyyetü'l mensūbeti lil-kevākib ve'nāfiʿalil-erbaʿa ṭabāyiʿ

faṣl-ı ṣānī ve ammā insānda olan ṭabāyiʿ-i erbaʿa vardur

faṣl-ı ṣāliṣ bir ḫılṭa münāsib müfred edviyeleri beyān ider

faṣl-ı rābiʿ ḳay'ı menʿ iden müfred edviyeleri beyān ider

faṣl-ı ḫāmis fī beyān-ı ḫavāṣṣi'l-eşyā

faṣl-ı sādis envāʿ-ı terākib beyānındadur

ẕikr-i maʿācīn-i laṭīf

ẕikr-i tiryāḳāt ve'l-cevārişāt

beyān-ı cevārişāt

beyān-ı ḥubūbātu'l-muḳāvemetü'l-müferriḥe

fī envāʿi'l-eşribetü'l-müshiletü'n-nefīse

fī beyāni'l-ayāricāt ve'l-maʿācīnü'l-müshiletü'l-laṭīfe

temmetü'l-ayāricāt ve beliyyetü'l-maʿācīnü'l-müshile

fi envāʿi'ṣ-ṣefūfātu'l-hāżıme

fī beyān-ı ʿamelü'l-aḳrāṣ

fī beyāni'ṣ-ṣāfāt ve'l-ekḥālü'l-mücerrebetü'l-laṭīf minhā

fī beyāni'l-aṭliyyeti'l-mücerrebe

fī beyāni'ż-żımādātü'l-mücerrebe

fī beyāni'l-belesānātü'l-efrenciyyetü'l-mücerrebe

fi'l-edhāni'l-efrenciyyetü'l-mustaḳṭıratü'l-mücerrebe

fī-beyāni'z-zerūrātü'l-mükerrebe

fī beyāni'l-ḥuḳn ve'l-ḥamūlāt

fī beyāni'l-eşyāfü'l-letī testaʿmel fi'd-dübür ve'l-ferec ve'l-ḥamūlāti'l-mücerrebe

fī beyāni'z-zerūrātü'l-mücerrebe

fī beyāni'l-merāhimü'l-mücerrebe

fī beyāni'l-maʿdeniyyāt ve tedbīrühā ve keyfiyyet-i mezāyāhā ve ıṣlāḥıhā

fī beyāni'l-miyāhü'l-muḳaṭṭara ve ġayrüʿl-muḳaṭṭara ammā aṣıl ṣular bunlardur

baʿde ferzeceleri ẕikr idelüm

Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'in üçüncü bölümünde Osmanlı alfabesine göre dizilmiş ve 28 babda toplam 173 madde başı kelimeden oluşan kısa bir sözlük mevcuttur. Bu sözlükte madde başı olarak alınan devaların anlamlarına, özelliklerine, çeşitlerine, kullanım dozlarına ve yan etkilerine sadece birkaç madde başında değinilmiştir. Burada daha ziyade ele alınan devaların ne amaçla ve nasıl kullanılabileceğine dair kısa bilgiler verilmiştir:

ḫuffāş: Eger beynini ṣoġan ṣuyıyla ḳarışdurub göze çekseler göze inen ṣuya fāide ider. [100/a 6 – 7]

şeylem: Eger saḥḳ idüb ḫanāzīrüñ üzerine ursalar düşürür ve cerāḥatlerüñ aḳıdur. [101/a 14 – 15]

İkinci bölümdeki sözlükten farklı olarak, bu bölümdeki sözlükte tedaviyle ilgisi olmayan halk inanışlarına da yer verildiği görülür:

ḳummel: Yaʿnī kehle eger dilerseñ ḥāmile ḫatunuñ ḳarnındaki erkek mi yoḫsa dişi mi ol ḫatunuñ südinden avucı içine bir kehleyi ḳoyub üzerine süd ṣaġarsa eger südden çıḳabilürse dişi olur çıḳamazsa erkekdür [102/b 14 – 16]

hindibā: Gün ṭoġmadın bir aġac ḳazıḳ ile kökini ḳoparub işige ḳoya ve diye ki fülān oġlu fülānuñ bevāsīrin nice ḳurısın ol adamuñ bevāsīri ḳurıya dise ol adamuñ bevāsīri ḳurur bi-iẕn-illah-i teʿālā ḳurur. [103/b 9 – 12]

1.2.2. Telhîsu'l-Beyân Fî Kavânîn-i Âl-i Osman

Eser on üç bâbdan oluşmaktadır. Bu eserde Osmanlı Devleti'nin kısa tarihi, İstanbul'un kuruluşu, Bizans eserleri, İstanbul'da Osmanlıların yaptırmış oldukları yeni binalar, kutsal emanetler, Osmanlı saray memurlarının görevleri ile ilgili kanunlar, saray âdetleri, Hazine-i Âmire'nin gelirleri, eyalet hazineleri, sultan ve vezir-i âzam hasları, devletin mukannen olmayan gelir ve giderleri, güneş ve ay yılı arasındaki farklar, kara ve deniz orduları, timâr ve zeâmet ve has sahipleri ile ilgili kanunlar, Kapıkulu, Yeniçeri, Sipahi, Topçu ve Cebecilerin kanunları, tersâne ve tersâne subayları, Kırım Hanlığı'nın kanunları, bilim adamları ile ilgili kanunlar, maden ve tuzla ilgili kanun ve

nizamlar üzerinde durulmuştur. Kısa zamanda ün kazanan eser Fransızca ve İtalyanca gibi Batı dillerine çevrilmiştir. (Yurdaydın, 1992). Eser Sevim İlgürel tarafından yeni harflere çevrilerek yayınlanmıştır (İlgürel, 1998).

1.2.3. Tenkîhu't-Tevârih veya Tenkîhu't-Tevârih-i Mülûk

Özetlenmiş genel tarih olan eser bir giriş, dokuz bölüm ve iki hatimeden oluşmaktadır. Hezârfen Hüseyin Efendi eserini IV. Mehmed'e tarih hocalığı yaptığı sırada hazırlamıştır. Hüseyin Efendi eserini hazırlarken Grek, Roma ve Bizans tarihleriyle ilgili kısımlarını Grekçe ve Latince kaynaklardan faydalanarak kaleme almıştır. Hüseyin Efendi, bu hususta Divan-ı Hümayun baş tercümanı Panayot Efendi ile ikinci tercüman Ali Ufki Bey'den yardım görmüştür. İslam ve Türk devletleriyle ilgili bölümleri ise Mirhand'ın Ravzatü's-safa, Cenabi Mustafa Efendi'nin el-'Aylemü'z-zahir, Ali Mustafa'nın Künhü'lahbiâr ile Fusulü'l-hal ve'1-akd ve Katib Çelebi'nin Cihannümâ adlı eserlerinden faydalanarak yazmıştır. Eserde sırasıyla İran tarihi, Sasaniler, Batlamyuslar, Hz. Muhammed, ilk halifeler, Emeviler, Abbasiler, Fatımiler, Osmanlılar, Roma İmparatorluğu'nun kuruluşu ve bazı ünlü Yunan filozofları, İstanbul ve Bizans imparatorları, Çemberlitaş ve Dikilitaş, Cenevizlilerin Galata'yı ele geçirmesi, Çin, Maçin, Hıtay ve Haten, Çin ve Hint denizlerindeki bazı adalar, buralarda yaşayan insanların kanunları, dinleri, ilim, ahlak, örf ve adetleriyle Amerika'nın keşfi hakkında bilgi verilmiş, birinci hatimede enlem ve boylamlarla fersah ve mil üzerinde durulmuştur. İkinci hatimede ise müellif sosyal hayat ve devlet hayatıyla ilgili fikirlerini beyan etmiştir (İlgürel, 2004, 544).

Eserin yurt içinde ve yurt dışında pek çok nüshası mevcuttur (Babinger, 1992, 253). British Museum nr. Or. 12965'te kayıtlı nüshanın müellif hattı olma ihtimali yüksektir (Yurdaydın, 1971, 135). Eserin bir bölümü üzerinde Kerim Özdemir tarafından yüksek lisans tezi hazırlanmıştır (Özdemir, 2007).

1.2.4. Muhtasar Târih-i Umûmî

Hezârfen Hüseyin Efendi bu eseri, Tenkîhu't-Tevârih-i Mülûk adlı eserinden özetleyerek oluşturmuştur. (Uzunçarşılı, 1954, 548).

1.2.5. Târih-i Devlet-i Rûmiyye

Genellikle Latin ve Yunan tarihlerinden, bazı kısımları da İslâm tarihlerinden iktibas suretiyle meydana getirilmiş tercüme bir eserdir. Bu eser, dünya tarihinin önemli bir bölümünü teşkil etmektedir. Adından da de anlaşılacağı üzere genel bir tarihtir. Devlet-i Rûmiyye, İstanbul'un kurucusu Konstantin'in ne sebeple gelip bu şehri kurduğunu, bütün Bizans kayserlerinin İstanbul'da ne kadar ne zaman hüküm sürdükleri ve Ayasofya'nın kimin tarafından inşa ettirildiğini anlatır (İlgürel, 1998, 10).
Anhegger'e göre tek nüshası İstanbul Üniversitesi 2641 numarada bulunan eser, Tenkîhu't-Tevârih-i Mülûk'un az değiştirilmiş bir iki kısmını ihtiva ettiği için ayrı bir tarih sayılamaz (Anhegger, 1953, 365).

1.2.6. Kâtip Çelebi'nin Takvîmü't-Tevârihi'ne Zeyl

Kâtip Çelebi'nin Takvîmü't-Tevârih adlı eserine zeyl olarak yazılan bu eserin bir nüshası Köprülü Kütüphanesi nr.1064'te kayıtlıdır. (İlgürel, 2004)

1.2.7. Lisânü'l-Etibbâ fî Lûgati'l-Edviye

Bir tıp lügati olan eser iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm Arapçadan Türkçeye, ikinci bölüm Türkçeden Arapçaya tıp terimlerini ihtiva eder. Eserde Arap, Acem ve Rum hekimlerin ilaçları ile hastalıkların, mizaçların ve bünyelerin özelliklerinden bahsedilmektedir. Arap alfabesine göre hazırlanan sözlükte bitkisel, hayvansal ve madeni devaların hangi hastalığa iyi geldiği anlatılmaktadır. Eserde Arapça, Farsça ilaç adları dışında Yunanca, İbranice ve Berberice terimler de bulunmaktadır (Bursalı, 1329, 873). A. Adıvar, Bursalı'nın aksine, eserde İbranice ve Berberice terimlere rastlayamadığını söylemektedir (Adıvar, 1982, 141). Eser üzerine doktora çalışması yapan Ekrem Demir, sözlükteki madde başı kelimelerin, kökenlerine göre dağılımını şu şekilde vermektedir: "Lisânül-Etibbâ'da madde başı olarak 11353 kelime kullanılmıştır. Bu kelimelerin 7799'ü Arapça, 3257'si Farsça, 215'i Yunanca, 42'si Berberice, 11'i Süryanice, 6'sı Latince, 10'u Hintçe, 1'i İbranice, 1'i Pehlevice, 11'i Rumcadır" (Demir, 2011).

1.2.8. Fihrisü'l-Ervâm

Hezârfen Hüseyin Efendi, Fihrisü'l-Ervâm'ın giriş kısmında, eserini önemli tıp kitaplarından faydalanmayı kolaylaştırmak için kaleme aldığını söyler. Eserde pek çok Türkçe tıp terimi, deva ve bitkinin, müfredat kitaplarındaki Arapça, Farsça ve Yunanca karşılıklarını vermiştir. (Tokaç, 2006). Bitki adları yönünden oldukça zengin olan Fihrîsü'l-Ervâm'da yazar, madde başı olarak verdiği Türkçe bitki isimlerinin niteliklerine ait bilgilere yer vermemiştir. Eserde 564 adet Türkçe madde başı bitki adı ve bunların karşılıkları olarak 592 Arapça, 96 Yunanca, 28 Farsça, 3 Süryanice, 10 Hintçe, 3 Çince, 2 İbranice, 4 Berberice bitki adı kullanılmıştır. 564 Türkçe madde başı bitki adının 738 adet yabancı dildeki karşılığı gösterilmiştir" (Demir, 2012, 26).

1.2.9. Tercüme-i Lûgat-i Hindî

Hintçe madde başı kelimelerin Farsça ve Türkçe karşılıklarının verildiği çok dilli bir sözlüktür. Eserin mukaddemesinde anlattığına göre Hezârfen Hüseyin Efendi bu eseri Özbek elçisi Feyzullah Efendi'nin yönlendirmesi ve yardımıyla kaleme almıştır. Arap alfabesine göre düzenlemiş olan eserde yirmi beş bab bulunmaktadır. Bu babların her biri harfin fethalı, zammeli ve kesreli olmasına göre kendi içinde üç bölüme ayrılmaktadır. Otuz beş varaktan ibaret olan eserde bab başlıkları ve madde başı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eserin bilinen tek nüshası İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesindedir.

1.2.10. Telhîsu'l-Beyân Fî Tahlisi'l-Büldan

Yazarın hayatının sonlarına doğru kaleme aldığı, İslam devletlerinden ve ünlü hükümdarlardan bahseden otuz iki fasıl halinde bir eseridir. Hezârfen Hüseyin Efendi, eserin herkesin kolayca anlayabilmesi için seciden, Arapça ve Farsça ibarelerden uzak sade bir dille kaleme alındığı özellikle belirtilmektedir. Bir nüshası İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığında bulunmaktadır (İlgürel, 2004).

1.2.11. Câmiu'l-Hikâyât

Eser on sekiz hikâyeden oluşur. Ahlaki ve siyasi nasihatler verilmek amacıyla yazılmış olan Câmiu'l-Hikâyât'ın bir nüshası Topkapı Sarayı Müzesi, Koğuşlar bölümü 913 numarada kayıtlıdır (Bursalı, 1329,873).

1.2.12. Enîsü'l-Ârifin ve Mürsidü's-Sâlikîn

Siyaset ve ahlaka dair kuralların kısa anekdotlarla anlatıldığı eser H. 1090'da (M. 1679) telif edilmiştir. Eserin bir nüshası Vatikan Kütüphanesinde ve diğer nüshası ise Süleymaniye Kütüphanesi Düğümlü Baba bölümü 227 numarada kayıtlıdır (İlgürel, 2004). Enîsü'l-Ârifin ve Mürşidüs-Sâlikîn ile Câmiul-hikâyât adlı eserler, İslâm dünyasında Kelile ve Dimne, Türk edebiyatında ise Hümâyunnâme adı ile tanınan, Beydeba'ya ait ünlü Hint eserinden naklen ahlâkî ve siyasî nasihatleri içerisinde barındırır (Bursalı, 1329, 873).

1.2.13. Risâle-i Hikemiyye

Bursalı Mehmet Tahir, ahlakın hikmetlerinden ve hilkatten bahseden bu Türkçe risalenin müellif hattıyla yazılmış bir nüshasının şahsi kütüphanesinde bulunduğunu söylemektedir (Bursalı, 1329, 873).

1.2.14. Mehâsinu'l-Kelâm ve'l-Hikem fî Şerhi İsmillâhi'l-A'zam

Tasavvufa dair bir eserdir. Hezârfen Hüseyin Efendi bu eserin mukaddimesinde Nakşibendî tarikatına mensup olduğunu belirtmiştir.

1.2.15. Şerhu'l-Lemati'n-Nûrâniyye fi'l-Evrâdi'r-Rabbâniyye

Hezârfen Hüseyin Efendi'nin tasavvuf konulu diğer bir eseridir (Bursalı, 1343, 244).

1.2.16. Misbâhül-Münîr fî Ehâdîsil-Beşîrin-Nezir

Hadis ilmiyle ilgili Arapça bir eserdir. Eserin biline tek nüshası Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi 07 Ak 206/2'da kayıtlıdır.

1.3. 16. ve 17. Yüzyıl Türkçe Tıp Eserlerine Genel Bir Bakış

Alâim-i Cerrâhîn: Sultan II. Bayezid devri âlimlerinden İbrahim bin Abdullah tarafından 1502'de kaleme alınmış olan eser, (Süveren ve Uzel, 1998, 141) Çintar adlı Yunanca cerrahi kitabının tercümesidir. İbrahim bin Abdullah bu eseri hazırlarken Sabuncuoğlu Şerefeddin, Akşemseddin, Şirvânlı Mahmud gibi tabiplerin eserlerinden de faydalanmıştır. Yirmi iki babdan oluşan eserde, taze yaralar, ok ve tüfek yaraları, kırık ve çıkıklar, urlar, kanser, dolama ve fıtık gibi bölümler bulunur. Eser, silahlı yaralanmalardan ve frengiden bahseden ilk Türkçe eser olması münasebetiyle oldukça önemlidir. (Bayat 2003, 258; Ağırakça, 2006; Adıvar, 1982, 62). Eser üzerinde Prof. Dr. Nuran Yıldırım'ın birçok çalışması bulunmaktadır (Doğan, 2010, 69).

Şerh-i Mucizü'l-Kânûn: Eser, Muslihiddîn Mustafâ bin Şaban Surûrî tarafından kaleme alınmış bir tıp kitabıdır. Oldukça üretken bir müellif olan Muslihiddîn Mustafâ bin Şaban Surûrî, Türkçe ve Arapça otuz civarında esere sahiptir (Güleç, 2001, 8).

> "Tıp sahasında, asırlar boyunca bizde ve dışarıda okutulan İbni Sinâ'nın, yaklaşık bir milyon kelimelik büyük bir tıp ansiklopedisi olan, bütün eski tıp ile Müslüman tıbbını ihtiva eden meşhur Kanun isimli kitabının bir bölümünü tercüme ve şerh etmiştir. Şehzade Sultan Mustafa'nın doktorlarından birinin bir ilaç tarifini öğrenmek istemesi üzerine bu eserin önemini şehzadeye anlatan müellif, şehzadenin emriyle Türkçe açıklamalı bir şekilde tercüme eder" (Güleç 2001, 11).

Terceme-i Risâle-i Bıhcın: Muslihiddîn Mustafâ bin Şaban Surûrî'nin Farsçadan tercüme ettiği başka bir tıbbî eseridir. Aslı Hintçe olan eserin yazarı, yirmi yıla yakın Hindistan'da yaşamış olan Numan adında biridir. (Güleç, 2001, 8).

Mecmâü'l-Mücerrebât: Bu eser, Necmeddîn Mahmud bin İlyas eş-Şirâzî'nin "El-Havî fî İlmi't-Tedâvî" adlı eserinin tercümesidir. Eserin mütercimi Ahmed bin Bâlî'dir. (Doğan, 2010, 69). Eser beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde 120 başlık altında organ hastalıklarını, ikinci bölümde 26 başlık altında ateşli hastalıkları, üçüncü bölümde 108 başlık altında dış organ hastalıklarını, dördüncü bölümde müfred ilaçları, beşinci bölümde ise 50 başlık altında mürekkep ilaçları konu almaktadır. Mecmâü'l-Mücerrebât

şekil ve içerik bakımından İbn-i Sînâ'nın el-Kânûn Fi't-Tıb adlı eserine benzemektedir (Ağırakça, 2006).

Enmuzecü't-Tıbb: Eser, IV. Murat'ın başhekimi Emir Çelebi tarafından kaleme alınmıştır. Bir mukaddime, altı ta'lim ve bir hatmeden oluşan eser 17. yüzyılda yazılan en önemli tıp eseridir (Doğan, 2010, 72).

> "Eser bütün öteki tıp eserleri gibi, havanın, toprağın ve iklimin nitelikleri üzerine bir sağlık bilgisi bölümüyle başlar; anatomiden kısaca bahsettikten sonra, hastalıkların ve ilaçların teker teker açıklanmasına geçer. Kitabın son bahsi de ilgi çekecek kadar önemlidir. Burada Emir Çelebi hekimlerin mutlaka anatomi öğrenmelerinin gerekli olduğunu ve hele savaşta bulunan hekimlerin, ölen askerlerin ölüleri üzerinde anatomi bilgilerini genişletmelerini ve eğer bu mümkün olmazsa maymunlar, domuzlar üzerinde teştih yapmalarını kuvvetle tavsiye eder" (Adıvar 1982, 129).

Netîcetü't-Tıbb: Emir Çelebi tarafından kaleme alınmış tıbbi bir eserdir. Bu eser, Emir Çelebi'nin Balıkpazarı'nda açtığı dükkânında bulunmadığı zamanlarda yardımcısının hastalara ilaç verebilmesi için rehber olmak üzere hazırlanmıştır. (Bayat 2010, 308).

Nizâmü'l-Edviye: Sakızlı İsa Çelebi tarafından yazılan eserde tedavi amaçlı kullanılan bitki hayvan ve mineral kaynaklı ilaçların Arapça, Farsça, Türkçe, Yunanca, Hintçe, Süryanice, ve Frenkçe adları alfabetik olarak sıralanmıştır. Oldukça hacimli olan eserde ilaçların özellikleri ve hangi hastalığın tedavisinde kullanıldıklarına dair detaylı bilgiler vardır. Antik çağ ve İslam hekimlerinden alıntılar içeren eserde bitki kökenli ilaçların diğerlerine göre oldukça fazla olduğu görülür (Tokaç, 176).

Devâü'l-Emraz: Sakızlı İsa Çelebi tarafından yazılan bir diğer eser ise 1664'te kaleme alınmış Devâü'l-Emraz'dır. 362 bölümden oluşan eserde baş ağrısı, göz ağrısı, felçler, beyin hastalıkları, kulak, burun, boğaz hastalıklarıyla adale, taun, hamilelik ve doğum konularında bilgiler verilir (Tokaç, 176).

Gâyetü'l-Beyân fî Tedbir-i Bedeni'l-İnsan: Salih b. Nasrullah tarafından 1664 yılında kaleme alınmış bir eserdir. Pratik bir el kitabı niteliğinde olan eser oldukça sade bir dille yazılmıştır. Mukaddimesinde tıbba ait yeni yeni ilerlemelerin olduğunu ve bunların Osmanlı coğrafyasında duyulmasını istediğini söyler (Ağırakça, 2006). Yazar eserini

oluştururken 13. yüzyıl müelliflerinden Salernolu Nicolaus Myrepsos'un Dynameron adlı Latince eserinden veya bu eserin Arapça çevirisinden faydalanmış olabilir (Adıvar, 1982, 131). Eserin giriş kısmında tıbbın konusu, sağlıklı hayatın şartları, hava, yeme, içme, hareket ve mevsimleri açıklar. Basit ilaçları açıkladıktan sonra birleşik ilaçlar kısmına geçer. Bu temel bilgilerden sonra baştan ayağa bütün organların hastalıkları ve tedavileri anlatılır. Çiçek ve kızamık gibi hastalıklardan bahsedildikten sonra bazı reçete örnekleriyle eser son bulur (Tokaç, 175). Eser üzerinde Zekiye Gül Elbir tarafından doktora çalışması yapılmıştır (Elbir, 2000).

Menâfiü'n-Nâs: Nidaî tarafından yazılan eser, 1566'da tamamlanıp Sultan II. Selim'e sunulmuştur. (Bayat, 2010, 305). Önsöz ve 60 bâbdan müteşekkil eserde, insanın yaratılışı, mevsimler, bedendeki sıvılar, bedenin kısımları, damar, nabız ve idrar hakkında bilgiler verilir. Baş, diş, kulak, burun, cilt ve ayakta görülen hastalıklar incelenir. Cinsel yaşam ve hastalıklarına dair bilgilerden sonra kabız veya ishal edici ilaçlardan bahsedilir. (Tokaç, 2006). Yazıldığı dönemde büyük rağbet gören eserin yurt içinde ve yurt dışında çok sayıda nüshası vardır. Eser üzerinde Sadettin Özçelik doktora çalışması yapmıştır (Özçelik, 1990).

Rebî u's-Selâme: Hekim Nidâî, dostlarının kendisinden salgın hastalıklar, taun ve veba hakkında bir risale yazmasını istemeleri üzerine bu eseri kaleme almıştır. Nidâî, eserini İslamî tıp kaynaklarından edindiği bilgilere kendi tecrübelerini ilave ederek hazırlamıştır. Eser, mukaddime ve 7 bâbdan oluşmaktadır (Bayat, 2010, 306).

Dürrü'l-Manzûm/Manzûme fi't-Tıb: Hekim Nidâî tarafından 1567'de tamamlanıp Sultan II. Selim'e sunulan bu eser, 700 beyitlik manzum bir tıp kitabıdır (Doğan, 2010, 72).

Lisânü'l-Etibbâ fî Lügati'l-Edviye: Bir tıp lügati olan eser iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm Arapçadan Türkçeye, ikinci bölüm Türkçeden Arapçaya tıp terimlerini ihtiva eder. Eserde Arap, Acem ve Rum hekimlerin ilaçları ile hastalıkların, mizaçların ve bünyelerin özelliklerinden bahsedilmektedir. Arap alfabesine göre hazırlanan sözlükte bitkisel, hayvansal ve madeni devaların hangi hastalığa iyi geldiği anlatılmaktadır. Eserde Arapça, Farsça ilaç adları dışında Yunanca, İbranice ve Berberice terimler de bulunmaktadır (Bursalı, 1329, 873). A. Adıvar, Bursalı'nın

aksine, eserde İbranice ve Berberice terimlere rastlayamadığını söylemektedir (Adıvar, 1982, 141). Eser üzerine doktora çalışması yapan Ekrem Demir, sözlükteki madde başı kelimelerin, kökenlerine göre dağılımını şu şekilde vermektedir: "Lisânül-Etibbâ'da madde başı olarak 11353 kelime kullanılmıştır. Bu kelimelerin 7799'ü Arapça, 3257'si Farsça, 215'i Yunanca, 42'si Berberice, 11'i Süryanice, 6'sı Latince, 10'u Hintçe, 1'i İbranice, 1'i Pehlevice, 11'i Rumcadır" (Demir, 2011).

Resâilü'l-Müşfiye fî Emrâzi'l-Müşkile (Hamse-i Hayâtîzâde): Hayatîzâde Mustafa Feyzi Efendi tarafından kaleme alınan eser IV. Mehmed'e sunulmuştur. Hayatîzâde, Batılı yazarların Latince eserlerinden istifade ederek hazırladığı eserinde pilika, maraz-ı efrenc, illet-i merâkıyye ve sevdâ-yı merâkıyye gibi hastalıkları işlemiştir. (Ağırakça, 2006). Eser beş kitaptan meydana gelmiştir:

> "Risâle-i İllet-i Merâkıyye: Giriş ve 9 fasıldan müteşekkildir. Hastalığın adı, sebepleri ve belirtileri, yerleştiği organlar, tedbirleri, ilaçları ve sonucu belirtilmiştir. Tıp tarihçilerinin tifüse benzettiği bu hastalığın mahiyeti tam olarak aydınlatılamamıştır. Kaynaklar arasında, J. Frenel, D. Sennert, H. Fabricus, Z. Lusitanus, R. Fonseca gibi batılı yazarlar vardır.
>
> 2. Risâle-i Sevdâ-i Merâkiyye: İllet-i merâkiyye ile sevdâ-yı merâkiyye arasındaki farkları açıklamak için yazılmıştır. Giriş ve 7 fasıldan müteşekkildir. Kaynakları arasında, F. Platter, Anton gibi Batılı yazarlar vardır.
>
> 3. Risâle-i Maraz-ı Efrencî: 25 fasıldan müteşekkil olup Hamse içindeki en uzun risaledir. Frengi adının etimolojisi, hastalığı ilk teşhis eden hekimlerin A. Benivieni ve G. Fracastoro olduğu, sebepleri ve bulaşma yolları aktarılmıştır. Tedavide kullanılan palosento (haşeb-i enbiyâ/peygamber ağacı/mukaddes ağaç), duhân-ı zeybak (civa yağı) ve diğer ilaçlar ayrıntılı şekilde verilmiştir.
>
> 4. Risâle-i Maraz-ı Pilica: Latince'de kıvrılmış ve keçeleşmiş saç anlamına gelen plica polonica adlı deri ve saç hastalığı ele alınmıştır. Daha önceki tıbbi literatürde ve Osmanlı topraklarında görülmeyen bu hastalığın, Lehistan, Avusturya, Rusya ve İsveç'te seretân-ı hafî (gizli kanser) adıyla yaygın olduğu belirtilmiş, tedavi yolları anlatılmıştır.
>
> 5. Risâle-i Hummâ-yı Redîe: Hummâ-yı Vebâiyye adıyla da anılan bu risale 13 fasıldan müteşekkildir. Hastalık hakkında genel bilgi verilmiş, sebep olan madde kötü tabiatlı olduğu için Latince maligna dendiği kaydedilmiş, bulaşıcı olduğu vurgulanmış, tedavi yolları hakkında bilgi verilmiştir. Tıp tarihçilerinin tifüse benzettiği bu hastalığın mahiyeti tam olarak anlaşılamamıştır" (Bayat, 2010, 311).

Lügat-ı Müşkilât-ı Eczâ: Lügat-ı Müşkilât-ı Eczâ, Lârendevî Siyâhî tarafından 1615 yılında kaleme alınmıştır. Lârendevî bu eseri birçok ülke gezerek, tıp âlimlerine, konuyla ilgili bilgi sahibi kişilere danışarak, tıp ve ecza alanında yazılmış birçok kitaptan yararlanarak, yaklaşık on yılda hazırlamıştır. Eserde, Arapça, Farsça, Grekçe, Hintçe, Süryanice, Ermenice, İbranice şifalı bitki ve bitki köklerinin, şifalı taşlar ve killerin, pek çok cevherin, çeşitli hayvan adlarının, terkiplerin, macunların ve birçok tıbbî terimin Türkçe karşılıkları verilmiştir. (Küçüker, 2010, 402). Eser üzerinde Sibel Murad tarafından yüksek lisans tezi hazırlanmıştır (Murad, 2009).

Fihrisü'l-Ervâm: Hezârfen Hüseyin Efendi, Fihrisü'l-Ervâm'ın giriş kısmında, eserini önemli tıp kitaplarından faydalanmayı kolaylaştırmak için kaleme aldığını söyler. Eserde pek çok Türkçe tıp terimi, deva ve bitkinin, müfredat kitaplarındaki Arapça, Farsça ve Yunanca karşılıklarını vermiştir. (Tokaç, 2006). Bitki adları yönünden oldukça zengin olan Fihrîsü'l-Ervâm'da yazar, madde başı olarak verdiği Türkçe bitki isimlerinin niteliklerine ait bilgilere yer vermemiştir. Eserde 564 adet Türkçe madde başı bitki adı ve bunların karşılıkları olarak 592 Arapça, 96 Yunanca, 28 Farsça, 3 Süryanice, 10 Hintçe, 3 Çince, 2 İbranice, 4 Berberice bitki adı kullanılmıştır. 564 Türkçe madde başı bitki adının 738 adet yabancı dildeki karşılığı gösterilmiştir" (Demir, 2012, 26).

Mücemmâtü't-Tıbb: Derviş Siyahî Lârendevî tarafından kaleme alınan manzum bir tıp eseridir. Zamanın halifesine dua ile başlayan eserde tıp ilminin önemi, mevsimler, hastalıklar, safra, sevda, dalgam, kan alma, nabız gibi konuların yanında çeşitli macun ve şarapların yapımı ve kullanımı hakkında bilgiler verilmiştir (Tokaç, 174).

Şifâü'l-Fuâd lî Hazreti Sultan Murad: Zeynelabidin bin Halil (ö. 1647) tarafından 1628 yılında yazılan eser, on yedi fasıldan oluşmaktadır. Eserde günlük hayatta kullanılan bitkisel ve hayvansal yiyeceklerin özellikleri, yeme içime prensipleri ile saç uzatıcı ve cinsel gücü arttırıcı ilaç terkipleri verilmiştir. Eser "Çay" ve "Biberiye" risaleleriyle birlikte 1882'de Mısırda basılmıştır. (Bayat 2003,).

Mesâil-i Tıbbiye: "Zeynelabidin bin Halil (ö. 1647) tarafından yazılan eser, diğer eseri (Şifâü'l-Fuâd lî Hazreti Sultan Murad) kadar hacimli ve tanınmış değildir" (Doğan, 2010, 75).

Teşrîh-i Ebdân ve Tercümân-ı Kibâle-i Feylosûfan: Bir anatomi kitabı olan eser Şirvanlı Şemseddîn-i İtâkî tarafından yazılmıştır. Eser, Ali b. Abbas ve İbn-i Sînâ gibi birçok eski hekimin çalışmalarından istifade edilerek hazırlanmıştır. Ahmed b. Mansur'un Teşrîh-i Ebdân adlı eserinden ve Vesaius'un kitabından alınmış şemalar bulunmaktadır. Şirvanlı Şemseddîn-i İtâkî esere kendsi tarafından çizilmiş şemaları da koymuştur (Tokaç, 2006). Eser, Esin Kâhya tarafından yayınlanmıştır (Kahya, 1996).

Risâle-i Hâsatü'l-Kilye ve'l-Mesâne: Âhî Çelebi tarafından yazılan bir eserdir eser böbrek ve mesâne taşları ile ilgilidir. On bölümden oluşan eserde, mesane taşlarının sebepleri, belirtileri ve tedavi yolları anlatılmaktadır. (Bayat, 2010, 304).

Nizâmü'l-Edviye: Sakızlı İsa Çelebi tarafından yazılan eserde ilaçların Arapça, Farsça ve Türkçe karşılıklarının alfabetik olarak sıralanmıştır. Oldukça hacimli olan eser Müfredât-ı Tıbb olarak da bilinir (Doğan, 2010, 75).

Terceme-i Mâlâ Yeseu't-Tıbbu Cehlehû: Eser, Dîvân-ı Âlî kâtiplerinden Hasan ibni Abdurrahman Efendi tarafından Havli Yusuf bin İsmail bin İlyas el-Ketbî'nin aynı adlı eserine bazı ilâvelerle yapılan bir tercümedir (Doğan, 2010, 70).

Terceme-i Müfredât: Eser, Abdurrahman bin Yusuf Aksarâyî tarafından, İbni Baytar'ın Müfredât adlı eserinden yapılan tercümedir.

Kâmusü'l-Hikme ve't-Tıbb: Mütercimi ve müstensihi bilinmeyen oldukça hacimli bir eserdir.

> "İlk bakışta sadece tıbba ait gibi görünen bu garip kamusun yazarı, İbni Baytar ve Kamusü'l-Hikme adlı eserlerdeki maddeleri kolay bulabilmek için elifba sırasıyla tertip ettiğini söylemesine göre, bu iki eserden bir derleme yapmış olacaktır. Elifba sırasıyla tıbbi madde başları gidip dururken birdenbire araya adi lügatler, felsefî

> deyimler, Hişâmiya, Yakubiye tarikatları, güneş ve ay tutulmaları, hatta vefkler girmektedir" (Adıvar 1991:117).

Terceme-i Akrabâdin: Eser, Rodos'un fethinden sonra İslam dinini seçen ve uzun süre sarayda hekimbaşı olarak görev yapan Nuh bin Abdülmennan (ö. 1707) tarafından tercüme edilmiştir. Avrupalı müellif Melchios'un eserini eserinin tercümesine Nuh Efendi'nin oğlu başlamış, ancak onun vefatı üzerine yarım kalan tercümeyi 1699'da Nuh Efendi tamamlamıştır (Bayat, 2003,265).

Cerîdetü'l-Etibbâ ve Harîdetü'l-Elibbâ: Beş fasıl üzerine tertip edilmiş olan eser, Sultan Bayezid Dârü'ş-Şifâsı baştabiplerinden Kahvecizade Ahmed ibni Hacı Hüseyin Efendi tarafından kaleme alınmıştır. Kahvecizade bu eserinde tıpla ilgi tecrübelerini anlatmıştır (Bursalı, 1343, 220).

Hâşiye-i Levâzimü'l-Hikme fî't-Tıbb: Mehmed bin Ahmed bin İbrahim Edirnevî (öl. 1676'dan sonra) tarafından tercüme edilen kapsamlı bir tıp kitabıdır. Eserin aslı Medyen b. Abdurrahman el-Mısrî el-Kusûnî'ye aittir (Doğan, 2010, 79).

Tâdilü'l-Emzice fî Hıfzı Sıhhati'l-Beden: Dönemin vezirlerinden Ahmed Paşa'ya sunulan bu tıbbî eser, Osmanlı şairlerinden Şuûrî Hasan Efendî Halebî (öl. 1105/1693) tarafından kaleme alınmıştır (Doğan, 2010, 79).

II.BÖLÜM

TUHFETÜ'L-ERÎBİN-NÂFİ'A LİR-RÛHÂNÎ VE'T-TABÎB'DEKİ TÜRKÇE YAPILI CÜMLELER

"Cümle bir fikri, bir düşünceyi, bir hareketi, bir duyguyu, bir hadiseyi tam olarak bir hüküm hâlinde ifade eden kelime grubudur" (Ergin, 1994, 405). Başka bir ifadeyle, "bir yargıyı dinleyende soruya yer bırakmayacak şekilde oluş ve kılış bildiren çekimli bir fiille sonuna cevher fiili getirilen ve durum bildiren bir isimle kullanılan kelimeler dizisine cümle denir" (Delice, 2007, 150).

Tümsöz ve tümce[1] terimleriyle de karşılanan cümlenin birbirinden farklı pek çok tanımı vardır. Bu tanımların ortak özelliği cümlenin iletişim aracı olması ve yargı bildirmesidir.

Cümle çeşitleri, Türkçenin halledilememiş konularından biridir. Bu alanda araştırma yapan kişiler arasında ne cümlelerin isimleri ne nitelikleri ne de sayıları konusunda bir ortak görüş vardır. Ancak cümle tasniflerinin genelindeki ortak nokta cümle çeşitlerinin yüklemin türüne göre, yüklemin yerine göre, anlamlarına göre ve yapılarına göre cümleler olmak üzere dört ana başlık altında toplanmasıdır. Biz de çalışmamızdaki Türkçe yapılı cümleleri bu dört ana başlığa göre tasnif etmeyi uygun bulduk.

2.1. Yüklemin Türüne Göre Cümleler

[1] Bkz. Dizdaroğlu, Hikmet. (1976). *Tümce Bilgisi.* Ankara: TDK. Yay., Şimşek, Rasim. (1987). *Türkçe Sözdizimi.* Trabzon, Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj Sanayii Yay., Atabay, N., S. Özel, A. Çam. (1981) *Türkiye Türkçesinin Sözdizimi.* Ankara: TDK Yay., Hatiboğlu, Vecihe. (1982). *Türkçenin Sözdizimi*. Ankara: DTCF Yay., Bozkurt, Fuat. (2004) *Türkiye Türkçesi.* İstanbul: Alfa Yay., Gencan, Tahir Nejat. (2001). *Dilbilgisi.* Ankara: Ayraç Yay.

"Yüklem, cümleyi bir yargıyla sonuca hazırlayan ya da cümleyi sonuca bağlayan kelime öbeğidir; kelime niteliğinde bir hece ya da harftir" (Ediskun, 2003, 328). "Yüklem, herhangi bir iş, oluş, hareket veya durumu ifade eder. Yüklemler zaman ve şahıs ekleri dışında teklik-çokluk, olumluluk-olumsuzluk, soru ve tarz ifadelerini de taşır" (Yaman, 2000, 213).

2.1.1. İsim Cümlesi

"Yüklemi, isim soylu bir kelime veya kelime grubu ile ona ilave edilmiş ek-fiilden meydana gelen cümlelere, isim cümlesi denir" (Bilgegil, 1984, 53). Bu tür cümlelerde zaman zaman ek fiilin düştüğü görülür. "İsimler, sıfatlar, zamirler, mastarlar, edatlar, zarflar; isim hükmünde olan kelime grupları isim cümlesinin yüklemi olabilir" (Özkan ve Sevinçli, 2011, 157).

Yükleminin tek isim veya kelime grubundan oluşması bakımından "1isim + ek fiil" ve "kelime grubu + ek fiil" olmak üzere iki türlü cümle isminden söz edilebilir (Aktan, 2009,115). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı isim cümleleri şunlardır:

2.1.1.1. Yüklemine Göre İsim Cümleleri

2.1.1.1.1. Yüklemi İsim + Ek-fiil Şeklinde Olan İsim Cümleleri

- Eger eflāk ve eger nücūm ve ʿanāṣır ve müvelledāt cümlesi buŋa göre müştemildür. [4/b 21 – 22]
- ʿĀlemde havā' muʿtedil ve sehābuŋ küdūreti (14) oldığı gibi insānuŋ ḥāl-i ṣıḥḥatine müşābihdür [5/a 13 – 14]
- Bu ẕikr olunan devālar, bu ẕikr olunan emrāżlara nāfiʿdür. [10/a 25 – 10/b 1]
- Bu terkībler ile maṭbūḫ-ı ihlīlec ve maṭbūḫ-ı ḫıyārşenber ile ḥabb-ı ġārīḳūn ile ve sāir münāsib olan devālar ile daḫı meşridīṭūs ve maʿcūn-ı hers ve ayāric-i

erkāġānis ve ayāric-i luġāẕiyā ve maᶜcūn-ı ṣiyādurīṭūs meẕkūr devālar istisḳānuŋ her nevᶜine münāsibdür [14/b 15 – 18]

- Bunlardan evvel ẓāhir olan maraż̇larıŋ biri saᶜfedür. [17/a 16 – 17]
- Miḳdār-ı şerbeti bir dirhemden iki dirheme degin cāizdür. [24/b 1]
- Vesvāse ve mālīḫulyāya ve cümle sevdāvī maraż̇lara ṣāḥibu'l-ᶜAḳāḳīr ḳavli üzere çoḳ nefᶜi vardur. [37/a 4 – 5]
- Buḳrāṭ ḳavli üzere şūrpāsı raᶜşeye ve mefāṣıla fāidelüdür. [38/b 10 – 11]
- Tāze saḳanḳūrdan ḳurumuş,. ṭuzlanmış saḳanḳūr yegdür. [44/b 24]
- Muḥammed Tamīmī ḳavli üzere bunuŋ mefāṣıl ve bevāsīre ḥāṣṣiyyeti ᶜacāyibdür. [47/a 21 – 22]
- Elmās bürūdetinden ᶜale'l-fevr adamı helāk eyledügini Lāṭīn ve Yūnān ṭabīblerinüŋ baᶜżısı böyle ᶜameline münkirlerdür. [78/a 1 – 2]
- Ḳalbe ve cigere ḳuvvet ve feraḥ-ı tām virmede, belki naẕīri yoḳdur. [27/b 16 – 17]
- Münhāc ḳavli üzere bevni gül ḳuvvetine ḳarībdür. [27/a 25]
- Meşelā ḳulaḳ ṭozında olan gibilere ve ḫanāzīre ve çıbanlara ve ḥarāretlü emcek şişlerine ve ıssı ve ḥarāretlü maḳᶜad şişlerine müfīddür. [37/b 8 – 9]
- Bu daḫı bil aġrısına ve diz aġrısına ve selesü'l-bevle ve yürek aġrısına ve bevāsīre ve ḳulunca ziyāde nāfiᶜdür [106/a 19 – 20]

2.1.1.1.2. Yüklemi Kelime Grubu + Ek-fiil Şeklinde Olan İsim Cümleleri

- Bu umūr-ı ṭabīᶜiyyeyi bilmeden ᶜalīle mübāşeret itmek cāyiz degildür. [1/b 2]
- Bundan ṣoŋra mizācı muᶜtedil olan yer iḳlīm-i rābiᶜdür. [3/a 5]
- Eger gözden (10) ḳanlı yaş aḳsa gözün żaᶜfındandur. [10/b 9 – 10]
- El-faṣlu'l-ḥādī ve'l-ᶜişrīn, buruna vāḳiᶜ olan maraż̇larıŋ beyānundadur. [10/b 23 – 24]
- Bādyān bādyān didükleri, bir yaşşıca güzel rāyiḥalı Ḥıtāyī bir şeydür. [28/a 6]
- Bundan üç dirhemi müshil ve balġam ve sevdādur. [28/b 15]

- Baṣalu'l-nercis**,** nergis çiçeginüŋ ṣoġanıdur. [29/b 21 – 22]
- Ṣāḥib-i Cāmiᶜ ḳavli üzere bunuŋ bedeli tūt aġacı ḳabuġıdur. [31/b 1 – 2]
- Ṣāfesiyā ism-i Yūnānīde seẕāb-ı berrīnüŋ ṣamġıdur. [32/b 14 – 15]
- Cesīn ve caṣṣīn ᶜArabīde ve Türkīde alçı didükleri kīrec gibi ṭaşdur. [33/b 17 – 18]
- Eger incīr ve seẕāb ile yeseler öldürüci zehirlerüŋ pān-zehiridür. [34/b 19]
- Ḥacerü'l-yehūd, benī isrāil zeytūnı didükleri ṭaşdur [35/a 14 – 15]
- Dühn-i zaḳḳūm, zaḳḳūm yemişinüŋ çekirdegi içi yaġıdur. [40/a 1]
- Işġun didükleri ot bunuŋ ḳuvveti turunç ve ḳoruḳ ekşisi gibidür. [40/b 17 – 18]
- Rāzī ḳavli üzere bunuŋ muḳavvī olub nuᶜūẕ getürdigi nefŋi cihetindendür. [41/a 10]
- Yaralar ve şişler ve çıban olacaḳ ḥareketlü ve ḥarāretlü mevżūᶜa nefḥ viricidür. [29/a 5 – 6]
- Kebābe didükleri büber gibi bir siyāh toŋumdur. [64/b 13]
- Evvelā eskimiş ġafaḳāna ve sevdāya ve ḥummālara ve evcāᶜ-ı mefāṣıla ve efrengiye ve cerebe ve ḥikkeye ġāyet nāfiᶜ ve mücerrebdür. [105/a 19 – 20]
- Uşaḳ**,** ism-i Fārisīdür; ḳalḳan dikeninden alınur bir ṣamġdur. [24/b 2]
- Ḳavl-i Şeyŋü'r-Reīs günlük, münaḳḳī-i rūḥ ve dil ve dimāġdur . [68/a 17 – 18]

2.1.2. Fiil Cümlesi

Yüklemi çekimli bir fiil olan cümlelere fiil cümlesi denir. Fiil cümleleri ya bildirme ya da isteme kipleriyle kurulur. Bildirme kipleriyle kurulu fiil cümleleri bir yargıyı, bir oluşu, bir durumu bildirirler. İsteme kipleriyle kurulu fiil cümleleri ise bir duyguyu belirtme, istek, gereklilik, buyruk anlamlarını taşır (Dizdaroğlu, 1976, 170).

"Fiil cümlelerinde yüklemler; basit, birleşik ve çatı eklerini almış fiillerin çekimli şekillerinden meydana gelir. Geçişsiz fiillerle kurulan cümleler nesne almazlar. Geçişli fiillerle kurulan cümlelerde cümlenin bütün ögeleri bulunabilir" (Özkan ve Sevinçli, 2011, 162). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı fiil cümleleri şunlardır:

2.1.2.1. Kuruluşlarına Göre Fiil Cümleleri

2.1.2.1.1. Basit Çekimli Fiillerle Kurulan Fiil Cümleleri

2.1.2.1.1.1. Bildirme Kipleriyle Kurulan Fiil Cümleleri

2.1.2.1.1.1.1. Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi İle Kurulan Fiil Cümleleri

- Umūr-ı ṭabīʿiyyeyi bilmek, eṭıbbā-i ḥuẕẕāḳ mābeynlerinde ṭıbbuŋ temeli görmüşler [1/b 2 – 3]
- Ammā baʿżılar, baʿżı devālar ile üç miṣḳāle degin cāyiz görmüş ammā her kişinüŋ mizācına göre virmek yegdür. [45/a 1 – 2]
- Ḳışrınuŋ ṭabīʿatını derece-i evvelde ḥār ve raṭb bulmuşlar. [63/b 3 – 4]
- Ṭabīʿatı ḥaḳḳında müteḳaddimīn iḫtilāf itmişler. [66/b 23 – 24]
- Baʿżılar, ikinci derece āḫirinde raṭbdur dimişler. [69/a 24 – 25]
- ʿAmele gelmeye deyü tenbīh daḫı etmişler. [77/b 23]
- Umūr-ı ṭabīʿiyyeyi bilmek eṭıbbā-i ḥuẕẕāḳ mābeynlerinde ṭıbbuŋ temeli görmüşler. [1/b 2 – 3]

2.1.2.1.1.1.2. Görülen Geçmiş Zaman Kipi İle Kurulan Fiil Cümleleri

- Baʿżılar, terbiye olmamışınuŋ ḥarāreti ve yübūseti dördüncidedür, muḥarriḳdür, didiler. [54/a 4]
- Ḥükemā-ı müteḳaddimīn bu maʿnāyı ẕikr itmediler. [7/a 12]
- Ṭabīʿatı ḥār ve laṭīfdür, didiler. [28/a 9]
- Ekṣer ḥükemā, buçuḳ dirhemden ziyāde içürmegi cāiz görmediler. [36/b 8 – 9]
- Ṭabīʿatı, İḫtiyārāt ve Münhāc ve ekṣer nüsḫalarda üçinci derecede bārid ve yābis olduġını yazdılar. [64/a 9 – 10]
- Anuŋçün kim bu güne marażlaruŋ tedbīrlerinden ʿāciz ḳaldılar. [7/a 13]

- Eṭıbbā ġalaṭa düşüb, baʿżılar mülūk ve selāṭīn isimlerinde bunı daḫı ḥabbü's-selāṭīn diyü ġalaṭ itdiler. [78/a 17 – 18]

2.1.2.1.1.1.3. Geniş Geçmiş Zaman Kipi İle Kurulan Fiil Cümleleri

- Uṣūl-i ṣāliṣenüŋ birinüŋ ġalebesinden ki zībaḳ ve kibrīt ve milḥdür, Cālīnūsuŋ ittibāʿı bu maʿnāyı bilmezler. [7/a 23 – 24]
- Bu maraż daḫı yā sū-i mizāc-ı bāridden olur yāḫūd balġamuŋ ictimāʿından olur. [12/b 20 – 21]
- Türkīde, ḳaramuḳ köki kabuġı ve ḳadın ṭuzluġı kökünіŋ ḳabuġuna dirler. [21/a 12 – 13]
- Eger ʿasel ve ṭuz ve sirke ile sevdāsı olan kimesnelere içürseler ḳara sevdāyı ve balġamı ve nefḫi giderür. [25/b 4 – 5]
- Sülük urduḳdan ṣoŋra ve faṣddan ṣoŋra ḳan ṭurmasa bāḳlāyı muḳaşşer idüb ve iki bölüb nıṣfı ḳan akan mevżiʿe ḳosalar ḳanı ṭutar. [27/b 7 – 9]
- Bu çāydan bir buçuḳ dirhem ve buçuḳ dirhem bādyāndan ḳatub ve buçuḳ vuḳıyye ḳaynar ṣu ile ḳaynadurlar. [28/a 11 – 12]
- Dört arpa aġırı miḳdārın, ḥammāmda yāḫūd ḥammāmdan ṣoŋra cülāb ile içürüb üzerine semüz tavuḳ şūrbāsın içseler, adamı ġāyet semürdür. [35/a 23 – 24]
- Zeyt içinde pişürüb ol zeyti ḳulaġa ṭamzırsalar ḳulaḳ gürüldüsin keser. [36/b 10 – 11]

2.1.2.1.1.2. Tasarlama Kipleriyle Kurulan Fiil Cümleleri

2.1.2.1.1.2.1. İstek Kipi İle Kurulan Fiil Cümleleri

- Bu devāları minvāl-i meşrūḥ üzere istiʿmāl eyledükde şifā bula inşāallahu teʿālā [14/b 19 – 20]
- Eger bunı bir kimse ṣuyla ocaḳda ḳaynadub bir ṭarīḳ ile bilmemezlikle ṣovuḳ almış kişi ṣuyın içseler, şifā virüb ṣovuḳ zaḥmetini gidere. [21/a 20 – 21]

- Ṭoġurmayan ʿavret bunuŋ kökini kendüde götürse, ḥāmile ola. [22/b 23 – 24]
- Ṭavşan ḳılından bedene buḫūr eyleseler, ol beden aṣlā ṣovuḳdan żarar görmeye. [23/a 16 – 17]
- İki dirhemin ṭaʿāma ḳatub ḳuduz it ṭalayan kimesneye yedürseler, inşāllahu teʿālā, ol āfet ü zaḥmeti defʿ ideler. [21/a 21 – 22]
- Eger ḳanını ḳurudub gül-ābile ezseler ve söylemez oġlana içürseler, hemān söze başlaya. [52/b 12 – 13]
- Biz bunlaruŋ her birine tecrübe eyledügümüz devāları mürekkebāt beyānında beyān idevüz inşāallahu teʿālā. [14/b 12 – 13]

2.1.2.1.1.2.2. Emir Kipi İle Kurulan Fiil Cümleleri

- İcmālen insānda olan bürūdet ve yübūset ve ḥarāret ve ruṭūbetleriŋ muʿtedillerin beyān idelüm. [3/a 21 – 22]
- Bunlar, ḫod kāmillere maʿlūmdur ammā biz icmālen beyān idelüm. [14/b 8]
- Bunuŋ menāfiʿi ġāyet çoḳdur ammā biz muḫtaṣar idelüm. [111/a 9]
- Bir ḳıṭʿa bez ile ṣarub ṣabāḥdan aḫşama degin alıḳosun. [112/b 19 – 20]
- Bilgil kim ṭarṭīriyyāt didügimüz dört nevʿ üzeredür, ʿanāṣır-ı erbaʿa gibi. [7/a 15 – 16]

2.1.2.1.1.2.3. Gereklilik Kipi İle Kurulan Fiil Cümleleri

Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, –mAlI gereklilik kipine rastlanmamıştır. Eserde, gerklilik anlamı –mAk gerek ve –sA gerek yapılarıyla karşılanmaktadır.

- Eger maraż ḫār olub ve ʿalīl bir gicelik ṣusuzluġa ṭāḳat getürmedigi (2) müşāhede olunursa, ol vaḳt ne miḳdār şürb olunur ise bilmek gerek. [8/b 1 – 2]
- Ammā ḥummā ki aḫlāṭuŋ iḫtilāfından ḥāṣıl olsa ve ʿalīlüŋ ḥummāsı daḫı muḫtelif olur ise, miṣāl bir gün eyü gösterüb ve bir gün yaramaz gösterür ise, ve

ʿalāmetleri daḫı muḫtelif olur ise ṭabīb ziyāde ḥaẕer üzere olmaḳ gerekdür. [207b 22 – 25]

- Eger ʿalīlüŋ levni beyāż olub ḥarāreti az olur ise mā-i uṣūl-ı büzūrī dühn-i levz-i mürr ile ve daḫı devā-ı Cālīnūs ve maʿcūn-ı ḫabṣ-ı ḥadīd ve cevāriş-i Cālīnūs ve cevāriş-i dārçīnī ve sefūf-ı abār ve maʿcūn-ı kündī ve maʿcūn-ı misk ve maʿcūn-ı sencerniyā maʿcūn-ı anḳardiyā ve aḳrāṣ-ı rāvend ve cevāriş-i encüdān ve meṣridīṭūs ve tiryāḳ-ı ʿazre ve devā-ı kibrīt-i kürküm ve ayāric-i erkaġānis ve dühn-i ferfiyūn ve sefūf-ı kalkanānic ve devā-ı kibrīt ve maʿcūn-ı emrūsiyāh ve aḳrāṣ-ı ʿanberbāris ve maʿcūn-ı şehryārān ve maʿcūn-ı fencenūş bu ẕikr olunan devālar emrāż-ı kebedüŋ envāʿına münāsibdür; lākin rāy-ı ṭabīb ile istiʿmāl eylemek gerekdür. [14/a 22 – 14/b 5]
- Meṣelā, ḳasāvet zamānında ki yübūset ġālib olsa gerekdür ve daḫı yorġunluḳda ve baʿżı yol yürimek ardınca ki hem ʿaṭaş ve hem yübūset ve ḥarāret ġālib olsa gerekdür, iḥtirāz oluna. [74/b 12 – 14]

2.1.2.1.1.2.4. Şart Kipi İle Kurulan Fiil Cümleleri

- Bunuŋ ḳabuġını ḳaynadṣalar ṣuyı ḥavelān ṭabīʿatında olur. [21/a 14]
- Gül ṣuyı ile ısladub göze ṭamzırırsalar, göz yaşını keser ve remed ʿilletine daḫı muvāfıḳdur. [21/a 15 – 16]
- İki dirhemin ṭaʿāma ḳatub ḳuduz it ṭalayan kimesneye yedürseler, inşāllahu teʿālā, ol āfet ü zaḥmeti defʿ ideler. [21/a 21 – 22]
- Biryān olmuş ṭavşan beynini, raʿşeye mübtelā olan kimesneye yedürseler ḫalāṣ ola. [23/a 15 – 16]

2.1.2.1.2. Birleşik Çekimli Fiillerle Kurulan Fiil Cümleleri

2.1.2.1.2.1. Durum Birleşik Çekimiyle Kurulan Fiil Cümleleri

- Pes imdi ḥaḳḳ-ı subḥāne ve teʿālā ḥażretleri, bu fażalāt beden-i insāna nāfiʿ olmaduġıyçün bunlar daḫı defʿ içün her bir mevżiʿde ḳuvālar ḫalḳ itmişdür. [6/b 24 – 7/a 1]
- Buḳrāṭ, ḳırḳ günden ṣoŋra olan buḥrāna iʿtibār etmemişdür [19/b 6]
- Bunuŋ toḫumı istiʿmāl olunagelmişdür. [21/a 5]
- İstiʿmāl içün terbiyesin niçe dürlü tafṣīl eylemişdür. [50/b 8 – 9]
- Lāṭīn kitāblarında tecrübe olunmuşdur zīrā bu otun evveli yeŋi dünyāda ẓuhūr eylemişdür [52/a 10 – 11]
- Bu iʿtiḳād ile fīrūzec götüren adam ḳatlden emīn olur zīrā aṣlā bir maḳtūlüŋ parmaġında bulunmamışdur. [102/a 16 – 17]
- Bu ṭaşuŋ fāidesi bī-ḥaddür, tecrübe olınmışdur. [118/b 13]

2.1.2.1.2.2. Hikâye Birleşik Çekimiyle Kurulan Fiil Cümleleri

- Ḳadīm zamānda tiryāḳ-ı meşir istiʿmāl iderlerdi. [78/b 20]
- Aḥmed Ṭīġāsī kitābında yazar ki mülūk-i ʿAcem ḳadīm zamānda dāimā parmaḳlarında fīrūzec ṭaşlı ḫātem eksik etmezlerdi. [102/a 14 – 16]

2.1.2.1.2.3. Rivayet Birleşik Çekimiyle Kurulan Fiil Cümleleri

- Eger ṭaʿāmda çoḳ yeseler, aġzı ḳoḳudur; ardınca kerefis yeseler, ıṣlāḥ idermiş [81/a 7]
- İllā maṣṭakī ve gül maʿcūnı ıṣlāḥ idermiş. [82/a 15]

2.1.2.1.2.4. Şart Birleşik Çekimiyle Kurulan Fiil Cümleleri

- Biryān iderlerse, ḳulunca bir miḳdār yaramazdur ammā ʿasel ve sükkerī (18) ḥelvā ıṣlāḥ ider. [71/a 17 – 18]
- Eger fışḳıya gömerlerse, dirilür. [100/a 2]

- Eger bitmesini dilerseŋ, çekirdegini baş aşaġı ekesin; çoḳ virür. [100/a 11] Bunuŋ toḫumı istiʿmāl olunagelmişdür, ḫuṣūṣā, maraż ve behaḳa devādur, ġāyet menfaʿatlüdür. [21/a 5 – 6]

2.1.2.1.3. Birleşik Fiillerle Kurulan Fiil Cümleleri

2.1.2.1.3.1. Fiil + Yardımcı Fiil Şeklindeki Birleşik Fiillerle Kurulanlar

- Maraż-ı ḥaḳīḳīden neden tevellüd eyledigini bilmeye, ol maraża nice ʿilāc idebilür. [7/b 1 – 2]
- Bunuŋ toḫumı istiʿmāl olunagelmişdür, ḫuṣūṣā, maraż ve behaḳa devādur, ġāyet menfaʿatlüdür. [21/a 5 – 6]
- Bir ḳıṭʿa bez ile ṣarub, ṣabāḥdan aḫşama degin alıḳosun. [112/b 17 – 18]

2.1.2.1.3.2. İsim + Yardımcı Fiil Şeklindeki Birleşik Fiillerle Kurulanlar

- Gereklü ṣafrānuŋ ṭabīʿatı ḥār ve yābisdür; zīrā ekşi ve ṭatlu ṭaʿāmladan ḥāṣıl olur [2/a 4 – 5]
- Eger üç ʿaded nercis ṣoġanın bir gün bir gice süd içinde ışladub, andan saḫḳ idüb, ẕekerüŋ başından ġayrı endāmına sürseler ve yaḳu eyleseler, ʿınnīn ʿilletin giderüb cimāʿa ḳādir olur. [29/b 23 – 25]
- İstiʿmāl içün terbiyesin niçe dürlü tafṣīl eylemişdür; ammā istiʿmāl murād olunsa, bir bez içine ḳoyub andan bir ṭaş ile muḥkem dögüb andan ıssı ṣuda ḳaynadub andan żamġ ṣuyı ile istiʿmāl ideler. [50/b 8 – 11]
- Lāṭīn kitāblarında tecrübe olunmuşdur; zīrā bu otun evveli yeŋi dünyāda ẓuhūr eylemişdür. [52/a 10 – 11]

2.1.2.2. Çatılarına Göre Fiil Cümleleri

2.1.2.2.1. Etken Çatılı Fiillerle Kurulanlar

- Bu cerīdenüŋ nāmını, Tuḥfetü'l-Erībin-Nāfiᶜa lir-Rūḥānī ve'-Ṭabīb deyü isim ḳodum. [1/a 8 – 9]
- Şol kimesneler, vilāyetden vilāyete yāḫūd çeşmelerden çeşmeye gezüb ṣular içseler ve ṣoġan yeseler, tebdīl eyledükleri ṣularuŋ żararın defᶜ ider. [29/b 15 – 17]
- Yürek żaᶜīf olsa ve ḫafaḳānı olsa, rubᶜ dirhemüŋ yarusını cülābla içürseler ġāyet ḳuvvet virür. [34/a 6 – 8]
- Buḳrāṭ, ḳırḳ günden ṣoŋra olan buḥrāna iᶜtibār etmemişdür. [19/b 6]
- Ḳavl-i İsḥāḳ, baş ᶜilletlerine bundan şerīf devā olmaz. [59/b 17 – 18]
- Ṭabīᶜatı, İḫtiyārāt ve Münhāc ve ekṣer nüsḫalarda, üçinci derecede bārid ve yābis olduġını yazdılar. [64/a 9 – 10]

2.1.2.2.2. Edilgen Çatılı Fiillerle Kurulanlar

- Biz bu maḥallde, her birisini tafṣīl etme taḥammüli olmamaġla muḫtaṣar taḥrīr olındı. [74/a 20 – 21]
- ᶜAlīle muᶜālece itmek mübāşeret olunduḳda, ḳādir olduḳları mürettebe müfred edviye ile ᶜilāc ideler diyü ẕikr olınmışıdı. [96/a 15 – 16]
- Bu ṭaşuŋ fāidesi bī-ḥaddür, tecrübe olınmışdur. [118/b 13]
- Bundan māᶜadā, cimāᶜ ve cimāᶜ ṣoŋlarında ki ᶜaṭaş ġālib olsa gerekdür; iḫtirāz oluna. [74/b 14]
- Bu faḳīr biŋ yetmiş ṭoḳuzda bir sene miḳdār zamān, Saḳız emīni olmaġla vuḳūf-ı tām taḥṣīl eyledüm; ol ecilden bu maḥalle tafṣīl olundı. [81/b 13 – 14]
- Bizim gördügümüz ḳahvenüŋ hey'eti ve keyfiyyeti ve yedügümüz yemişinüŋ ṭaᶜmı ve leẕẕeti bu minvāl üzeredür ki taḥrīr olundı. [63/b 1 – 2]

2.1.2.2.3. Ettirgen Çatılı Fiillerle Kurulanlar

- Ḳavl-i Desḳūrīdūs, menīyi ve südi arturur; arḳayı ḳavī ider; ḥayżı aḳıdur. [88/a 22 – 23]

- Ḳavl-i ṣāḥib-i Taḳvīm, penbe çekirdegi yeseler gögsi ḳızdurur ve cimāʿa ḳuvvet virür ve bāhı arturur. [61/b 20 – 21]
- Ḳavl-i İbn-i Māsūye, yaramaz ḳoḳulı derileri güzel ḳoḳudur, ḳalbe ḳuvvet virür, şecāʿati arturur, ḳara sevdāyı zāil ider, aʿżāyı ḳızdurur. [80/b 14 – 16]
- Bir dirhemin içseler, ḫayli ıżṭırāb virür; beş on defʿa ḳuṣdurur; aḫlāṭ-ı ġalīẓeyi ve balġamı ḳay' itdürür; meflūca daḫı nāfiʿdür. [34/a 21 – 23]
- Pişmiş ṣuyından aġıza alub ġarġara eyleseler, başdan balġam indirür. [49/b 17]
- Muḥammed Tamīmī ḳavli üzere saḳanḳūr, ḳum içinde yigirmiden ziyāde yumurṭa ṭoġurub onlardan saḳanḳūr ṭoġurdur. [44/b 16 – 17]
- Eger ṣıġıruŋ sāde yaġın içseler ve dürtseler, afʿī yılan aġusı yürege yetişdürmeye. [46/a 12 – 13]
- Miḳdār-ı şerbetinden ziyāde içseler, başı üşüdür. [64/a 8]

2.1.2.2.4. Dönüşlü Çatılı Fiillerle Kurulanlar

- Eger yaḳub külini oŋulmaz yaralar üstine ekseler, ol yara oŋulur [98/a 2 – 3]
- Bu bir ṭaşdur ki ġāyet ile ḫafīf olur ve rengi ṣaruya māil olur ve daḫı gevşek olur, ḥattā el ile ḳırmaḳ ḳābildür ve ṣoġan gibi ḳat ḳat olur, yumurṭa ḳabuġı gibi ṣoyulur. [98/a 23 – 98/b 2]
- Sebebi budur ki ṭabīʿat mādde ile ceng ider ṭabīʿat yorulur ve müshil virdükde ṭabīʿat mādde ile ceng ider, ṭabīʿat ziyāde żaʿf bulur. [19/a 10 – 11]
- ʿAdesinüŋ aʿlāsı ġāyet ḳızıl olub ḳırsalar, tīz ḳırıla. [47/b 19 – 20]

2.1.2.2.5. İşteş Çatılı Fiillerle Kurulanlar

- Eger besfāyic ile daḫı ḳaruşduralar ve ṭoraḳ otıyla bile pişürseler, balġam ishāl ider. [38/b 13 – 14]

2.2. Ögelerinin Dizilişlerine Göre Cümle Çeşitleri

Türkçe cümlelerde, cümlenin en önemli ögesi olan yüklem sonda bulunur. Konuşma ve şiir dilinde, yüklemi sonda olmayan cümlelere de rastlanır. Ögelerinin dizilişi bakımından cümleleri, düz/kurallı ve devrik/kuralsız olarak iki ana başlık altında toplayabiliriz.

2.2.1. Kurallı Cümle

Yüklemi sonda bulunan cümlelere kurallı veya düz cümle denir. "Cümlenin ana ögesi olan yüklem Türkçede sonda yer alır. Yardımcı ögeden ana ögeye doğru diziliş, Türk cümle yapısının ana özelliğidir. Yüklemi tamamlayan ögeler, yüklemin önünde sıralanır" (Karaağaç, 2009, 206). Kurallı cümleler, yükleminin türüne göre kurallı isim cümlesi ve kurallı fiil cümlesi olarak iki kısımda incelenebilir.

2.2.1.1 Kurallı İsim Cümlesi

Yüklemi, isim soylu kelime veya kelime grubundan oluşan ve cümlenin sonunda bulunan cümlelere kurallı isim cümlesi denir. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı kurallı isim cümleleri şunlardır:

- Böyle mizācuŋ şimdiki ḥālde miṣli yoḳdur. [2/b 21 - 22]
- Bundan ṣoŋra mizāc-ı muʿtedil olan yerler iḳlīm-i ḫāmisdür. [3/a 6]
- Bundan ṣoŋra beden-i insānda ḥarāretli ʿużuvlaruŋ evvelkisi ḳalbdür. [3/b 4 – 5]
- Kimi şarḳī ve kimi ġarbī ve kimi cenūbī ve kimi şimālī kevkeblerüŋ iḳtiżāsı ḥasebiyle ve bu riyāḥlaruŋ daḫı ḳuvvetleri vardur. [3/b 19 – 21]
- ʿĀlemde yaġmur olduġı gibi insānda ishāl ve tebevvül vardur. [5/a 10 – 11]
- Bunuŋ rengi yāḳūtī olmaḳ kibrītüŋ izdiyādı veyāḫūd noḳṣānı ḥasebiyledür. [8/b 2 – 3]
- Ḳızıl behmen, ṣafrāvī ishāline ve ḳulunca saḳmūniyā ile ġāyet muvāfıḳdur. [31/a 8 – 9]
- Eger bevāsīre ve eger nevāṣīre ve eger bişüre ve eger riyāḥ-ı bāride daḫı muvāfıḳdur. [49/a 20]

- Armūd üstine ġalīẓ yemek ve ṣovuḳ ṣu içmek eyü degildür. [67/b 18 – 19]

2.2.1.2 Kurallı Fiil Cümlesi

Yüklemi, müstakil bir fiil olan ve cümlenin sonda bulunan cümlelere kurallı fiil cümlesi denir. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı kurallı fiil cümleleri şunlardır:

- İcmālen, insānda olan bürūdet ve yübūset ve ḥarāret ve ruṭūbetlerüŋ muʿtedillerin beyān idelüm. [3/a 21 – 22]
- Eger ol zībaḳa teklīs ʿārıż olur ise ṭarṭīr daḫı ḳarışur ise evcāʿ-ı mefāṣıl ve ʿırḳu'n-nisā ve nıḳrīs peydā olur. [6/b 7 – 8]
- Afyūnı ve zaġferānı ve ḥūlānı sirke ile mā-i verd ile ḫılṭ idüb şaḳīḳalarına ṭılā ideler. [9/a 1 – 2]
- Iccāṣ ve ihlīlec-i aṣfer ve ġārīḳūn ve ḥıyārşenber, her birinden berāber ṭabḫ idüb sükker ile ḳıvāma getürüb istiʿmāl itdüreler. [11/a 1 – 2]
- Nabżı belürsüz olub veyāḫūd żaʿf bulursa bunuŋ yaḳınlıġına delālet ider. [19/b 18]
- Maḳāle-yi ṣānī, ʿArab ve ʿAcem ve Yūnūn ve Ervām ḥuẕẕāḳlarınuŋ iʿtimād itdükleri müfredāt kitāblarında güzīde ve mücerreb müfredāt beyān ider. [20/b 24 – 25]
- Bu çāydan bir buçuḳ dirhem ve buçuḳ dirhem bādyāndan ḳatub ve buçuḳ vuḳıyye ḳaynar ṣu ile ḳaynadurlar. [28/a 11 – 12]
- Lākin ḥummā-i muḥriḳa ḫasta bir miḳdār ḫoş ṭaleb iderse, dirīġ itmeyeler. [33/a 6 – 7]
- Bunuŋ ḳuvveti ve tiryāḳlıġı, tiryāḳ-ı fārūḳda yoḳdur. [33/b 24]
- Ṭatlu ṣu balıġınuŋ aʿlāsı, ala balıḳdur. [46/a 22 – 23]
- Eger ṣıġıruŋ sāde yaġın içseler ve dürtseler, afʿī yılan aġusı yürege yetişdürmeye. [46/a 12 – 13]

- Ol ecilden, müteaḫḫirīn māhiyyetine ve ṭabīʿatına nefʿ ve żararına müteʿallik̟ çok̟ k̟āl u k̟īl eylemişlerdür. [62/b 15 – 16]
- K̟avl-i İbn-i Bayṭār eger kitreyi ışladub ʿasel ile aġızda ṭutsalar, öksürüge ve boġaz boġulduġına ve öyken yarasına fāide ider. [65/b 3 – 5]
- K̟ışrınuŋ ṭabīʿatı derece-i evvelde ḥār ve raṭb bulmuşlar. [63/b 3 – 4]
- Ṭabīʿatı, İḫtiyārāt ve Münhāc ve ekṣer nüsḫalarda üçinci derecede bārid ve yābis olduġını yazdılar. [64/a 9 – 10]
- Bunuŋ ḥaḳḳında çok̟ k̟īl ü k̟āl eylemişlerdür. [68/b 7]

2.2.2. Devrik Cümle

Yüklemi sonda olmayan cümlelere devrik veya kuralsız cümle denir. Devrik cümleler, "daha çok konuşma dilinin heyecan ve vurgulamalarını ya da sanat kaygısı gütmeyen tabiî bir anlatımı" (Duman, 2003, 210) yansıtan cümlelerdir.

Başlangıçtan beri Türkçede bulunan devrik cümle, daha çok, konuşma dili ile şiir alanında kullanılır. Bu alanların ikisinde de duyguların anlatımı ağır basar. Bu nedenle, devrik cümleye daha çok duygusal anlatımda başvurulduğu kabul edilir (Şimşek, 1987, 194). Devrik cümleler, yükleminin türüne göre devrik isim cümlesi ve devrik fiil cümlesi olarak iki kısımda incelenebilir.

2.2.2.1. Devrik İsim Cümlesi

Yüklemi, isim soylu kelime veya kelime grubundan oluşan ve cümlenin sonunda bulunmayan cümlelere devrik isim cümlesi denir. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı devrik isim cümleleri şunlardır:

- Eger ṣavıḳdan olur ise aṭa ṣoġanıŋ sirkesi sikencübīn daḫı münāsibdür inşāallahu teʿālā. [10/b 22 – 23]
- Luʿūḳ-ı ḫaşḫāş ve devā-ı hürmüs ve luʿūḳ-ı bıṭṭīḫ, luʿūḳ-ı ṭebāşīr ziyāde nāfiʿdür meẕkūr maraza, [12/b 17 – 18]

- Ve daḫı bu terkīb ziyāde münāsibdür zaḫīrüŋ ikisine. [13/b 13 – 17]
- Bu ḥabb daḫı ġāyet münāsibdür müshilden ṣoŋra. [17/b 8 – 9]

2.2.2.2. Devrik Fiil Cümlesi

Yüklemi, müstakil bir fiil olan ve cümlenin sonda bulunmayan cümlelere devrik fiil cümlesi denir. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı devrik fiil cümleleri şunlardır:

- Bārid ġıdāsı, ġıdālardan ḥāṣıl olur balıḳ ve yoġurt gibi ve yaş ṣulu yemişler gibi. [2/a 6 – 7]
- Ol faṣılda balġam ġālib olur ve balġam marażları çoḳ peydā olur zükkām ve nāzile suᶜāl gibi. [2/a 17 – 8]
- Ol ṣarb ḳayalarda gelüb ᶜasel gömeci gibi gömec iderler kimi büyük kimi küçük. [53/b 9 – 10]
- Nitekim ḳurşun maᶜdeninden elmās ḥāṣıl olur ve baḳır maᶜdeninden zümrüd ḥāṣıl olduġı gibi ve gümüş maᶜdeninden gök yāḳūt tevellüdi gibi ve demür maᶜdeninden laᶜlüŋ tevellüdi gibi. [4/a 14 – 16]
- ᶜAnāṣırlar andan teᶜaddī iderler istiᶜdādları ḥasebiyle. [4/b 25]
- Evvelā ᶜilm öğrene, ṭıbbı ögrene üstādlarınuŋ vażᶜ itdügi ḳāᶜide üzere. [5/b 19 – 20]
- Bilgil kim ṭarṭīriyyāt didügimüz dört nevᶜ üzeredür ᶜanāṣır-ı erbaᶜa gibi. [7/a 15 – 16]
- Ḳandan olan marażlaruŋ ᶜilācı, ḳīfālden faṣd ideler ve ṭabīᶜatını mülāyim ideler maṭbūḫ-ı fākihe ile. [10/b 25 – 11/a 1]
- Biz bunlaruŋ her birine, tecrübe eyledügümüz devāları mürekkebāt beyānında beyān idevüz inşāallahu teᶜālā. [14/b 12 – 13]
- Ḥer ṣabāḥ ḳurṣ-ı kāfūr vireler mā-i şaᶜīr ile. [18/b 23]

2.2.2.3. Yüklemden Sonra Gelen Ögeye Göre Devrik Cümleler

Devrik cümleler, yüklemi izleyen kurucu ögeler bakımından sınıflandırılabilir (Şimşek, 1987, 194). Devrik cümlelerde özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf tümleci unsurlarının biri, birkaçı veya tamamı yüklemden sonra gelebilir.

2.2.2.3.1. Öznesi Sonda Bulunan Devrik Cümleler

- Aẕeryūn, bi-meddi'l-hemze ve fetḥi'ẕ-ẕāl ve sükūnu'r-rā ve żammi'l-yā', ṣarı nergis didükleri çiçekdür, dimişler İḫtiyārāt ve İbn-i Bayṭār ve ġayr-ı müfredāt ṣāḥibleri. [22/b 18 – 20]

2.2.2.3.2. Nesnesi Sonda Bulunan Devrik Cümleler

- Ġıdā ẕīrābāc vireler serçe eti. [10/a 21]

2.2.2.3.3. Zarf Tümleci Sonda Bulunan Devrik Cümleler

- Ġıdā, mercümek aşı vireler dühn-i levz ile. [9/b 2 – 3]
- Göreler, eger ḳandan ḥāṣıl olur ise ḳīfālden faṣd ideler ve ṭabīʿatını mülāyim ideler maṭbūḫ-ı ḥıyārşenbe ve ihlīlec ile. [11/a 9 – 11]
- Lākin bundan ḫumret ẓāhir olur ise ʿilācı, evvel mā-i hindibā vireler rāziyānenüŋ ṣuyı ile. [15/a 6 – 7]
- Eger ḥayvān ot arasında ḳurbaġa yese dişleri, iḫtimāldür ki düşüre ḳuvvet-i cāẕibesinden. [50/a 5 – 6]
- Ṣāḥib-i Taḳvīm ḳavli üzere yüze sürmege ve yüzüŋ buruşuḳların ve nemş ve kelef ve alaca noḳṭaların gidermege bundan aʿlā devā olmaz ammā dutḳal ile sürseler. [51/a 20 – 21]
- Bunuŋ tafṣīli elif bābında ẕikr olunmuşdur esḳīl deyü [54/b 12]
- İstiʿmāl etmek lāzım geldükde az az içüreler tedriçle, bir ḳaç vaḳıyye oluncaya dek. [104/b 5 – 6]

2.2.2.3.4. Yer Tamlayıcısı Sonda Bulunan Devrik Cümleler

- Biz gelelim evvelki söze. [3/a 20 – 21]
- Bu maraż daḫı balġamuŋ ifsādından ḥāṣıl olur ẓāhir-i bedende. [17/a 23]
- Eger şumāmeden bir miḳdār dühn-i cevz-i bevvā ile ḥall idüb ẕekere ve ḥayālara ṭılā iderler ise ʿaẓīm taḳviyet ider ve cimāʿa leẕẕet virür eger fāʿile eger mefʿūle. [119/b 19 – 21]
- Luʿūḳ-ı ḫaşḫāş ve devā-ı hürmüs ve luʿūḳ-ı bıṭṭīḫ luʿūḳ-ı ṭebāşīr ziyāde nāfiʿdür meẕkūr maraza. [12/b 17 – 18]
- Ve daḫı bu terkīb ziyāde münāsibdür zaḫīrüŋ ikisine. [13/b 16 – 17]

2.3. Anlamlarına Göre Cümle Çeşitleri

Türkçede yargılar genel olarak üç şekilde bildirilir. Bunlar "olumlu" ve "olumsuz" anlatım biçimiyle "soru" biçimidir. Bunun yanında "dilek" kavramına dayalı yargılı anlatımlar vardır. Bu anlatımlar içinde dilek, istek, şart, gereklilik ve emir kavramları ayırt edilebilir. Ayrıca, yargılı anlatımlar içinde taşkın duyguların dile getirilmesi söz konusudur. (Şimşek, 1987, 196-197).

2.3.1. Anlam Bakımından Kiplerine Göre Cümleler

2.3.1.1. Bildirme Cümleleri

Duyguları, düşünceleri açıklamak, bir durum hakkında bilgi vermek, bir olayı anlatmak, bir nesneyi tanıtmak vs. için kurulan cümlelerdir (Demir, 2013, 220). Bildirme cümleleri çekimli fiillerin haber kipleriyle, ek-fiil almış isimlerle, var ve yok sözcükleriyle kurulur (Hengirmen, 2005, 347-348). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı bildirme cümleleri şunlardır:

2.3.1.1.1. Zaman Ekleriyle Kurulan Bildirme Cümleleri

- Bārid ġıdāsı ġıdālardan ḥāṣıl olur, balıḳ ve yoġurt gibi ve yaş ṣulu yemişler gibi. [2/a 6 – 7]

- Ammā kevkebüŋ ṭulūʿ ve ġurūbından ve deverānından riyāḥlar peydā olur. [3/b 18 – 19]
- Buḳrāṭ, ḳırḳ günden ṣoŋra olan buḥrāna iʿtibār etmemişdür. [19/b 6]
- Nabżı belürsüz olub veyāḫūd żaʿf bulursa bunuŋ yaḳınlığına delālet ider. [19/b 18]
- Maḳāle-yi ṣānī, ʿArab ve ʿAcem ve Yūnūn ve Ervām ḥuẕẕāḳlarınuŋ iʿtimād itdükleri müfredāt kitāblarında güzīde ve mücerreb müfredāt beyān ider. [20/b 24 – 25]
- Eger ʿasel ve ṭuz ve sirke ile sevdāsı olan kimesnelere içürseler ḳara sevdāyı ve balġamı ve nefḫi giderür. [25/b 4 – 5]
- Zeyt içinde pişürüb ol zeyti ḳulaġa ṭamzırsalar ḳulaḳ gürüldüsin keser. [36/b 10 – 11]
- Ḳaṣd-ı ḥacāmat olunduḳda, ḳaṣd-ı ḥacāmat ḳanını penpe ṭutar. [61/b 17 – 18]
- Cümle ḥükemā-ı kimyā bu ʿameli iḫtiyār eylemişdür. [119/b 22]

2.3.1.1.2. Ek-fiile Kurulan Bildirme Cümleleri

- Kimi şarḳī ve kimi ġarbī ve kimi cenūbī ve kimi şimālī kevkeblerüŋ iḳtiżāsı ḥasebiyle ve bu riyāḥlaruŋ daḫı ḳuvvetleri vardur. [3/b 19 – 21]
- Kevkeblerüŋ teʾsīrinden ve küre-i havāda nażc bulduġından, yaġmur ve ḳar ve çiy cümlesi kevkeblerüŋ teʾsīridür; ġayrı degildür. [3/b 21 – 22]
- Ve daḫı bögregüŋ ve meṣānenüŋ bürūdetden ʿārıż olan marażlarına ḳurṣ-ı kākūnec ve dühn-i ḫırvaʿ ġāyet nāfiʿdür. [15/a 22 – 23]
- Ḳaçan-kim ʿalīlüŋ gözine uvaçuḳ siŋek gibi şeyler görinür ise ve ḳulaġı daḫı işitmez olur ise bu daḫı eyüce ʿalāmet degildür. [19/b 19 – 20]
- Bāṭında olan aġrılar içün daḫı bir deng yāḫūd iki dengini ıssı ṣu ile yāḫūd gülāb-ile musaḫḫinü'l-mizāca urub içürseler, meṣelā ḳulunç ve miʿde ve bögrek ve meṣāne ṭaşlarına müfīddür. [34/a 4 – 6]
- Yāsemīn çiçeginüŋ ḳurısı daḫı şemm itmesi ac ve ṣaḳal aġırdur ammā tāzesi degildür. [39/b 25 – 40/a 1

Yüklemi isim soylu kelimelerden oluşan bildirme cümlelerinin yüklemlerindeki ek-fiilin bazı durumlarda düştüğü görülür:

- Erneb, bi-fetḥateyn beynehumā sükūn, ṭavşan didükleri cānver. [23/a 12 – 13]
- Ṣüfl, bi'ż-żamm, her nesnenüŋ köpügi ve çökeği. [32/b 23]
- Cübn, bi'ż-żammi'l-cīm ve'l-bā, peynir didükleri nesne. [33/b 9 – 10]
- Türmüs, bi'ż-żammü't-tā' ve'r-rā, delüce baḳla ve acı baḳla cühūd baḳlası didükleri nesne. [31/b 2 – 3]
- Cevz-i rūmī, bi'l-feṯḥ, ḳoz didükleri nesne. [34/b 14 – 15]
- Ḥıltīṣ, ḳāsnī didükleri ṣamġ. [36/a 5 – 6]
- Ṣaᶜter, bi'l-feṯḥ ve sükūni'l-ᶜayn, güveygü otı ve keklik otı didükleri ot. [49/a 10 – 11]
- Fücl, bi'ż-żamm ve'l-kesr ve ḳīle bi'ż-żammeteyn, turb didükleri meşhūr nesne. [56/b 3 – 4]
- Şerbeti, on dirhemdem yigirmi dirheme varıncaya dek. [104/b 11]

2.3.1.2. Tasarlama Cümleleri

Tasarlama kiplerinden biriyle çekimlenmiş yüklemlerle kurulan cümlelere tasarlama cümlesi denir. Tasarlama cümlesi, bir yargının tasarlama biçiminde olduğunu, işin henüz gerçekleşmediğini, eylemin gerçekleşmesinin emredildiğini, gerekli olduğunu, istendiğini veya bir şart yerine gelirse gerçekleşebileceğini anlatır. Tasarlama kiplerinde, emrin, isteğin, yapılması gerekli görülen işin veya şartın yerine getirilip getirilmeyeceği belli değildir (Özmen, 2013, 246). Tasarlama cümleleri yükleme istek, emir, şart ve gereklilik kiplerinin getirilmesiyle oluşturulur. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı tasarlama cümleleri şunlardır:

2.3.1.2.1. İstek Cümleleri

"İstekleri, dilekleri belirtmek için kurulan cümlelere istek cümlesi denir (Demir, 2013, 221). Emir kipinin birinci tekil ve çoğul şahısları Eski Türkçeden beri emir işlevinin yanında istek işlevine de sahiptir (Korkmaz, 2007, 667). Metnimizde istek kipinin

yanında, emir kipinin birinci tekil ve çoğul şahıslarının da istek işlevinde kullanıldığı görülür. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki istek cümlelerinin bazıları şunlardır:

2.3.1.2.1.1. İstek Kipiyle Kurulan İstek Cümleleri

- Ġıdāsı, mercümek çorbası vireler; nāfiᶜ ola. [11/a 3]
- Bu devāları, minvāl-i meşrūḥ üzere istiᶜmāl eyledükde, şifā bula inşāallahu teᶜālā. [14/b 19 – 20]
- Rāy-ı ṭabīb ile istiᶜmāl idince, şifā bula inşāallahu teᶜālā. [12/a 25 – 12/b 1]
- Ṭarīḳi, vaşaḳ ve cāvşīr ve mürr-ı ṣāfī, ḳanṭariyūn her birinden berāber saḥḳ idüb öküz ödi ile yoġurub şāflar düzüb maḥall-i ḥayżda götüreler; feṭḥ ola. [16/a 19 – 21]

2.3.1.2.1. 2. Emir Kipiyle Kurulan İstek Cümleleri

- Biz gelelüm evvelki söze. [3/a 20 – 21]
- İcmālen insānda olan bürūdet ve yübūset ve ḥarāret ve ruṭūbetleriñ muᶜtedillerin beyān idelüm. [3/a 21 – 22]
- Bundan ṣoñra ᶜużv-ı insānda muᶜtedil olan ᶜużuvları beyān idelüm. [3/b 1 – 2]
- Bu maḥallde kelām ḳatı çoḳdur velākin kitāb muḫtaṣar olmaḳla bu miḳdār müktefī olalım. [19/b 22 – 23]
- Bu ṭabāyiᶜ-i erbaᶜaya münāsib olan edviyeleri beyān idelüm [94/b 21]
- Ammā insānuñ aᶜżāsına (13) münāsib edviyeleri ẕikr idelüm [95/a 12 – 13]
- Bunuñ menāfiᶜi ġāyet çoḳdur ammā biz muḫtaṣar idelüm [111/a 9]

2.3.1.2.2. Emir Cümleleri

Bir işin olumlu ya da olumsuz yönde yapılmasını emir biçiminde bildiren yargılı anlatıma emir cümlesi denir (Dizdaroğlu, 1976, 325). Ayrıca, kararlı bir dilek ifade eden isteğin de emir ifadesine yaklaştığı görülür (Banguoğlu, 2000, 470). Tarihi Türkiye

Türkçesi metinlerinde istek kipinin emir işlevinde kullanıldığı pek çok örnek vardır (Özkan, 2003, 373). Metnimizde, emir kipinin yanında istek kipiyle kurulmuş emir cümlelerine de çokça rastlanır. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı emir cümleleri şunlardır:

2.3.1.2.2.1. Emir Kipiyle Kurulan Emir Cümleleri

- Bir ḳıṭʿa bez ile ṣarub (19) ṣabāḥdan aḫşama degin alıḳosun [112/b 19 – 20]
- Ammā her kim ki beşinci (14) cevherüŋ tedbīrlerini bilürse ki aŋa ẕehebü'l-ḥayvān dirler bilgil ki ṭarṭīriyyātdan (15) tevellüd olan emrāżları ʿilācı āsān olur [7/a 14 – 15]
- Ve bilgil kim ṭarṭīriyyāt didügimüz (16) dört nevʿ üzere(dür) ʿanāṣır-ı erbaʿa gibi. [7/a 15 – 16]

2.3.1.2.2. İstek Kipiyle Kurulan Emir Cümleleri

- Evvelā ʿilm öğrene, ṭıbbı öğrene, üstādlarınuŋ vażʿ itdügi ḳāʿide üzere. [5/b 19 – 20]
- Ḫavāṣṣ-ı eşyāyı öğrene, kemiyyātın ve keyfiyyātın ve taḫlīlin ve tefrīḳin (24) bile, zīrā bunları bilmek dünyāda lāzımdur. [5/b 23 – 24]
- Eger maraż ṣovuḳ ise ʿalīlüŋ ellerini, ayaḳlarını ıssıcaḳ ṣuya ḳoyasın veyāḫūd bir bezi ıssıcaḳ suya batırub nabżuŋ üzerine ḳoyasın; bir miḳdār ḥiss ola. [8/a 6 – 7]
- Afyūnı ve zaġferānı ve ḥūlānı sirke ile mā-i verd ile ḫılṭ idüb şaḳīḳalarına ṭılā ideler. [9/a 1 – 2]
- Ġıdā, mercümek aşı vireler; dühn-i levz ile ve mā-i rummān-ı ḫāmıż ve mā-i ḥışrım ile daḫı vireler. [10/b 7 – 8]
- Merzencūş ve nercis ve bābūnec ve tavuḳ eti her birinden berāber alub ṭabḥ idüb ḳulaġa ṭamladalar. [10/b 20 – 21]
- Yaraḳān ve ıssı ciger marażları içün acı mārūl ṣuyıyla ve yāḫūd ʿınebu'ṣ-ṣaʿleb ṣuyıyla içüreler. [38/a 23 – 24]

- Ṣovuḳ şişlere veᶜırḳu'n-nisāya ve ruṭūbetlü mefāṣıl aġrılarına, yaġ ile ḳaynadub ṭılā ideler. [41/a 9 – 10]
- Balı, gömeci ile yeseler ıṣlāḥ ider; ḳabżı açar lākin ḥarāret-i ġarīzi ziyāde olanlara çoḳ bal virmeyeler. [51/b 22 – 23]
- Eski ishāllere içürseler fi'l-ḥāl ṭabᶜı ṭutar ammā üzerine bir sāᶜat ḳadar ṣu virmeyeler. [52/a 20 – 21]
- Yuḥannā ḳavli üzere, eger şarāb ile veyāḫūd ṣuyla içürseler ishāle ve baġırsaḳ yapışmasına ve ḳan gidenlere ve ḳan tükürenlere, hem içeler hem miᶜde üzerine yaḳu ideler. [71/b 18 – 20]
- Bevli yolı ṭutulmış kişiye, iki ḥabbesin maᶜdanūs ṣuyıyla ve mekke ayrığı çiçegi ṣuyıyla ezüb içüreler. [84/a 17 – 18]

2.3.1.2.3. Şart Cümleleri

Eylemin gerçekleşmesini bir şarta bağlayan cümlelere şart cümlesi denir (Demir, 2013, 222). Şart cümleleri genellikle şart ekiyle kurulur ancak "istek eki -a/-e'nin Tarihi Türkiye Türkçesi metinlerinde şart fonksiyonu ile de kullanıldığı görülmektedir" (Özkan, 2003, 366). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı şart cümleleri şunlardır:

2.3.1.2.3.1. Şart Kipiyle Kurulan Şart Cümleleri

- Anuŋ çekirdeginden bir şey çuḳur yere düşse, ḳuzuya beŋzer nebāt ḥāṣıl olur; giderek canlanur ve ḥarekete daḫı gelür. [4/a 20 – 21]
- Buŋa delilimiz, buŋa yine tedbīr olunsa, ṣūret-i ẓāhiriyyesinde ᶜavdet ider. [4/b 5 – 6]
- Nitekim ᶜālem-i ekberde yedi kevākib-i seyyāre var ise insānda daḫı yedi ᶜużuv-ı reīs vardur. [5/a 4 – 5]
- Nitekim felekde bir dāyim mevżūᶜ-ı ḥareket var ise insānuŋ dimāġında bir mevżūᶜ-ı ḥareket daḫı vardur, ḥayāt andan nāşīdür. [5/a 6 – 8]

- Maraż ḥālinde ne minvāl üzere olub gördiler ise bu maḥallde ol minvāl üzere ḥıfẓ u ḥarāset üzere itmek gerekdür zīrā ki nāḳiḥlerde ziyāde ḫavf olur. [20/a 19 – 21]
- Ammā ḥummā ki aḥlāṭuŋ iḫtilāfından ḥāṣıl olsa ve ʿalīlüŋ ḥummāsı daḫı muḫtelif olur ise miṣāl bir gün eyü gösterüb ve bir gün yaramaz gösterür ise ve ʿalāmetleri daḫı muḫtelif olur ise ṭabīb ziyāde ḥaẕer üzere olmaḳ gerekdür. [20/a 19 – 25]
- Cümlesini yazmaḳ lāzım gelür ise taṭvīle bāʿiṯ olur. [20/b 3]
- Bunuŋ gibi marazda, nevbetden evvel altı sāʿat miḳdārı ġıdāyı vireler zīrā ki nevbete yaḳın ġıdā virseler ḥaẕer vardur; ṭabīʿat ġıdā ile meşġūl olur; ʿillet bedene ġālib gelür. [20/b 12 – 15]
- Bunuŋ ḳabuġını ḳaynadṣalar ṣuyı ḥavelān ṭabīʿatında olur. [21/a 14]
- Gül ṣuyı ile ışladub göze ṭamzırırsalar, göz yaşını keser ve remed ʿilletine daḫı muvāfiḳdur. [21/a 15 – 16]
- Felsegün derleme ḥasteliklerinde, ḥasta dirilmege mümkin olmasa ve ḥasta derden ıżṭırāb çekse, bir miḳdārın kīremīd üzerinde pişirüb sirke ṣaçub andan ḥastanuŋ nabżın ṭutduḳları ellerinüŋ üzerine ıssıca iken urub bāzūsuna daḫı ördeler; fi'l-ḥāl derledür; mücerrebdür. [25/a 10 – 13]
- Ḳaynar iken buġuna ḳulaġın ṭutsalar ḳulaḳ aġrısına muvāfiḳdur. [25/a 19 – 20]
- Baʿżı yarasız aġrılara, meṣelā baş aġrıları gibi, yaḳu eyleseler muvāfıkdur. [25/a 23 – 24]
- Gül yaġı ve zaʿferān ile ḳulaġa ṭamzırsalar, aġrısın sākin ider; ḫoş ider. [25/a 24 – 25]
- ʿAvret kendüde getürse, baġlu ḫayżı ve bevli yüridür. [25/b 24]
- Ṣuyına yüŋ baturub bozulmuş siŋirlere ursalar fāide ider. [25/b 25]
- Göz devālarına ḳatsalar aġrılarına nāfiʿdür ve gözi göregen ider. [26/a 3 – 4]
- Yumurṭa ṣarısın būy otı ve kettān toḫumı unı ve degirmen tozın ḳarışdurub yaḳu eyleseler, meṣelā gözde ve raḥmde ve maḳʿadda ve ḥāyalarda olan ıssı şişler maḥalline yaḳu ideler ki ġāyet nefʿ virür. [26/a 8 – 11]

2.3.1.2.3.2. İstek Kipiyle Kurulan Şart Cümleleri

- Ey ṭālib bil kim ḳaçan miʿdede ḳuvvet olur ise ve ḳuvvet-i mümeyyize daḫı ḳuvvetde buluna ol zamān ġıdā aʿżālara ḫāliṣ mündefiʿ olur. [7/a 2 – 3]
- Maraż-ı ḥaḳīḳīden neden tevellüd eylediğini bilmeye ol maraża nice ʿilāc idebilür. [7/b 1 – 2]
- Eger ṣuda balıḳlara bunuŋ dallaruŋ ḫurdece ṭoġrayub ṣuya dökeler, balıḳları serḫoş ider belki öldürür. [77/b 1 – 2]
- Eger kemügini ḳaynar, ḳazana bıraġalar, ḳaynamasın keser. [101/b 7]

2.3.1.2.4. Gereklilik Cümleleri

Türkiye Türkçesindeki –mAlI gereklilik kipi yakın zamanda ortaya çıkmıştır. Gereklilik ifade etmek için Eski Türkçeden bu yana pek çok ek, biçim, kelime ve kelime grubu kullanılmıştır (Demir, 2003, 12). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, –mAlI gereklilik kipine rastlanmamıştır. Eserde, gerklilik anlamı "–mAk gerek", "–sA gerek", "–mAk lāzım" ve "–mAk lāzım gelür" yapılarının yanında istek kipiyle de sağlanmıştır. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı gereklilik cümleleri şunlardır:

2.3.1.2.4.1. "–mAk gerek" Biçimiyle Kurulan Gereklilik Cümleleri

- Gerekdür kim nabża el urmaḳ dileseŋ, gerek ṣaġ olur gerek ḥasta olsun**,** şarṭ budur kim ḥareket-i nefsāniyye ve bedeniyye olmamaḳ gerek. [8/a 15 – 16]
- İki dirhem ṣabır, bir dirhem maṣṭakī ve(yā) muḳl ile virilmek gerekdür. [49/a 9 – 10]
- Bi-ḥasebi'l-mizāc virmek gerekdür. [40/b 10 – 11]
- Buŋa ʿilāc, ḳuṣmaḳ gerekdür. [41/a 6]

- Maraż ḥālinde ne minvāl üzere olub gördiler ise bu maḥallde ol minvāl üzere ḥıfẓ u ḥarāset üzere itmek gerekdür zīrā ki nāḳiḥlerde ziyāde ḫavf olur .[20/a 19 – 21]
- Ḳahvenüŋ eger ḳışrını eger ḳalbini ziyāde ḳavurmaġa heves itmemek gerekdür zīrā yanmaḳ mertebesine varınca żarar ider. [63/b 9 – 10]
- Yine evvelki ṣudan altmış ve yetmiş dirhem ḳadar içirüb her ṣuṣadıḳça yine ikinci ṣudan ṣovucaḳ içeler; on beş güne degin bu minvāl üzere içmek gerekdür. [66/b 19 – 21]
- Ẓāhir ve bāṭın olan şeyler her birisini istidlāl ile bilmek gerek. [96/a 12 – 13]

2.3.1.2.4.2. “–sA gerek” Biçimiyle Kurulan Gereklilik Cümleleri

- Meṣelā ḳasāvet zamānında ki yübūset ġālib olsa gerekdür ve daḫı yorġunluḳda ve baʿżı yol yürimek ardınca ki hem ʿaṭaş ve hem yübūset ve ḥarāret ġālib olsa gerekdür, iḥtirāz oluna. [74/b 12 – 14]
- Bundan māʿadā, cimāʿ ve cimāʿ ṣoŋlarında ki ʿaṭaş ġālib olsa gerekdür; iḥtirāz oluna. [74/b 14]

2.3.1.2.4.3. “–mAk lāzım” Biçimiyle Kurulan Gereklilik Cümleleri

- Bu eşcārdan bir dal ḳırsa veyā ḳurısa bir nāib ile emīn ṭarafından adam gönderüb keşf etdürmek lāzımdur. [81/b 5 – 6]
- Her bār ki ḳaynamaġa başladuġı gibi ḥāline ḳomayub ṣavurmaḳ lāzımdur, dirler. [28/a 12 – 13]
- Bir ḥoşca yumaḳ lāzımdur ki baḳıyye-i ḥurmā ḳalmaya. [32/a 9 – 10]
- Ẕikr olunub tafṣīl olunmaḳ lāzımdur ki o maskūlelerden ṣaḳınalar. [74/b 12]

2.3.1.2.4.4. “–mAk lāzım gelür” Biçimiyle Kurulan Gereklilik Cümleleri

- Cümlesini ẕikr idince, taṭvīl etmek lāzım gelür. [114/a 11]

- Taṭvīl-i kelām lāzım gelür; zīrā bu kitābı muḫtaṣar ḳılduḳ; ʿārife yek işāret ile kifāyet ider. [2/b 25 – 3/a 1]
- Ammā fāsid yaralar ẓāhir olsa elbetde āteş ile ovulmaḳ lāzım gelür meger murād dāġlamayub hemān çürük etlerin yedürmek ola. [85/a 22 – 23]

2.3.1.2.4.5. İstek Kipiyle Kurulan Gereklilik Cümleleri

- Şāhtere didükleri otuŋ aʿlāsı tāze ola ve yeşil ola ve acılığı ziyāde ola. [48/a 6 – 7]
- Aʿlāsı siyāh ve ḫūrī didükleri büberi ola. [57/b 14]
- Ḫuṣūṣā ġıdāsı ḫurūs eti ve ḫurūs ḫāṣṣası ola. [66/a 17]
- Aʿlāsı ḳumsuz ve ṣarıya māil olub berk ve siyāh olmaya. [68/a 23]
- Bunuŋ aʿlāsı tīz eriye ve ġıll ü ġışşdan berī ola. [82/a 16 – 17]

2.3.2. Ünlem Cümlesi

"Duyguları, coşkuları yansıtan; çeşitli ruhsal durumları belirten ve seslenme niteliğinde olan yargılı ya da yargısız anlatıma ünlem cümlesi denir" (Dizdaroğlu, 1976, 334). Bu cümleler insanların sevinçlerini, özlemlerini, üzüntülerini, heyecanlarını, acılarını, kederlerini, coşkularını, şaşkınlıklarını vb. anlatan cümlelerdir. Bu açıdan ünlem cümlelerinde mutlaka bir düşüncenin anlatılması gerekli değildir. Çünkü ünlem cümlelerinde bir esas olan bir duygunu anlatılmasıdır (Özkan, 2013, 153). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı ünlem cümleleri şunlardır:

- Nice kerre tecrübe olunmuşdur, ġaflet olınmaya! [104/a 10]
- Ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdür, ġaflet idüb ḫor baḳmayalar! [104/b 16 – 17]
- İmdi ġāyet mücerrebdür, ġaflet etmeyeler! [107/a 21 – 22]
- Lākin ḥummā-i muḥriḳa, ḫasta bir miḳdār ḫoş ṭaleb iderse dirīġ itmeyeler! [33/a 6 – 7]
- Ḳan gidenlere süd içürmeyeler! [70/a 17]

- Münāsib olan bāzincān ve ṣıġır eti ve keçi eti ve ġalīẓ ġıdālardan ḥaẕer ideler! [18/a 14]
- Üstübeci eger yeseler adamı helāk ider, ḥaẕer gerekdür! [23/b 11]

2.3.3. Olumlu Cümle

"Olumluluk ve olumsuzluk, Türkçe cümlelerin temel anlam özelliğidir. Türkçede bütün fiiller, isimler, isim soylu kelimeler; özel eklerle olumsuz şekle dönüştürülmedikleri sürece olumludur; ancak bunlar, özel eklerle olumsuz biçime dönüştürülür" (Özkan, 2013, 141). "Yargının gerçekleştiğini anlatan cümle, olumlu cümledir. Bu cümlenin yüklemi bulunma, yapma ve olma olabilir" (Karaağaç, 2012, 524). Olumlu cümleler kendi içinde olumlu isim cümlesi ve olumlu fiil cümlesi olarak ikiye ayrılır.

2.3.3.1. Olumlu İsim cümlesi

Yüklemi isim, isim soylu bir kelime ya da kelime grubundan oluşan ve olumlu yargı bildiren cümlelere olumlu isim cümlesi denir. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı olumlu isim cümleleri şunlardır:

- Bundan ṣoŋra mizāc-ı muʿtedil olan yerler, iḳlīm-i ḫāmisdür. [3/a 6]
- Bundan ṣoŋra beden-i insānda ḥarāretli ʿużuvlaruŋ evvelkisi ḳalbdür. [3/b 4 – 5]
- Amma nebātātuŋ mebde'-i tekevvüni cism-i keṣīfdür. [3/b 11]
- Nitekim evlāduŋ babaya müşābeheti vardur, insān daḥı ʿāleme müşābihdür. [5/a 16 – 17]
- Eger ṣavıḳdan olur ise ve aṭa ṣoġanıŋ sirkesi sikencübīn daḫı münāsibdür, inşāallahu teʿālā. [10/b 22 – 23]
- Ve daḫı devā-ı misk ve maʿcūn-ı dühmerṣā ve devā-ı kürküm devā-ı kibrīt ve maʿcūn-ı malōniyā ziyāde nāfiʿdür ve mücerrebdür. [12/a 24 – 25]
- Ṭabīʿatı ikinci derecede bārid ve yābisdür. [23/b 5 – 6]
- Eger öksürük ve eger rebüv ve żīḳu'n-nefes ve ḫuşūnet-i ṣadr ve daḫı buŋa müşābih, emrāża muvāfiḳ ve münāsibdür. [24/a 11 – 12]

- Marażlarına ve miʿde yaşluġuna ve mefāṣıllar aġrılarına ve ḳulunca ve balġamī ḳay'a ruṭūbātına ve fālice ve laḳveye ve istirḫāya ve dil aġırlığına nāfiʿdür. [27/a 18 – 19]
- Bādyān, bādyān didükleri bir yaṣṣıca güzel rāyiḥalı Ḥıtāyī bir şeydür. [28/a 6]
- Bāṭında olan aġrılar içün daḫı bir deng yāḫūd iki dengini ıssı ṣu ile yāḫūd gülāb-ile musaḫḫinü'l-mizāca urub içürseler meṣelā ḳulunç ve miʿde ve bögrek ve meṣāne ṭaşlarına müfīddür. [34/a 4 – 6]
- Ḥuṣūṣā fem-i miʿdeye daḫı ziyāde fāide idüb bāṣīreye muvāfıḳdur. [34/b 22]
- Bundan nıṣf dirhemden nıṣf miṣḳāle degin istiʿmāl cāizdür. [35/a 4 – 5]
- Vesvāse ve mālīḫulyāya ve cümle sevdāvī marazlara, ṣāḥibu'l-ʿAḳāḳīr ḳavli üzere çoḳ nefʿi vardur. [37/a 4 – 5]
- Eger güneşde ḥāṣıl olan baş aġrılarına gül yaġı veyā gülāb ḳatub başa sürseler müfīddür. [38/a 1 – 2]
- Ḳatısınuŋ derisini ḳurudub ve saḥḳ idüb ve nebāt şekeri ḳatub sefūf eyleseler miʿde aġrılarına müfīddür. [38/b 14 – 16]
- Dārçīnüŋ niçe cihetle leṭāfeti vardur. [38/b 23 – 24]
- Dürrāc ḳuşınuŋ eti keklik ve süglün etinden yegdür. [39/a 8 – 9]
- Miḳdār-ı şerbeti iki dirhemdür. [39/b 2]
- Şīr-ḫışk aġaçlar ve ṭaşlar üstine yaġan ḳudret ḥelvāsıdur. [48/b 14]
- Eger bevāsīre ve eger nevāṣīre ve eger bişüre ve eger riyāḥ-ı bāride daḫı muvāfıḳdur. [49/a 20]
- Issı ḳızıl ḥiddetlü ḳan şişlerine sülük urmaḳ nāfiʿdür. [52/b 20 – 21]
- Zeyt ve mūm yaġıyla ḳarışdurub ḳeyrūṭī gibi idüb maḳʿad ʿilletlerinüŋ envāʿına ve gögüs aġrılarına ṭılā eyleseler ġāyet nefʿi vardur. [54/b 1 – 2]
- Nefʿi ekṣer meneviş ve maṣṭakī ve bunuŋ gibiler otladuġı içündür, ḳavl-i Rūfis ishāli daḫı inek südinden azdur. [70/b 15 – 16]

2.3.3.2. Olumlu Fiil Cümlesi

Yüklemi fiil olan ve cümlede ortaya konan yargının yapıldığını veya olduğunu anlatan cümlelere olumlu fiil cümlesi denir. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı olumlu fiil cümleleri şunlardır:

- ʿArab ve ʿAcem ve Yūnān ve Ervām ḥuẕẕāḳlarınuŋ iʿtimād itdükleri muʿteber kitāblarında güzīde ve mücerreb müfredātı beyān ider. [1/a 12 – 13]
- Baʿżı ḥayvānlaruŋ tekvinleri, muʿayyen zamānda ḥāṣıl olur. [3/a 17 – 18]
- Ammā mizāc daḫı ʿanāṣıruŋ ḥareketinden iḫtilāṭ ve imtizāc īcāb ider. [3/b 24 – 25]
- Nitekim şalġamdan turb buġdaydan zīvān ve reyḥāndan nemmām ve kettān toḫumı ile turuncuŋ arasında nefʿ ḥāṣıl olur. [4/a 10 – 11]
- İnsān gördükde cümle bedeni teslīm ider, başını ṣaḳınur. [5/b 1 – 2]
- Eger zībaḳuŋ ve kibrītüŋ ve milḥüŋ birisinüŋ ġalebesi żaʿf olan ʿużuvlardan birinüŋ üzerine żamm olursa dürlü emrāż-ı muḫtelifeler peydā olur. [7/a 10 – 12]
- Eger bunlar ile olmaz ise ḥabb-ı bermekī ve maʿcūn-ı sevīṭrā ve maʿcūn-ı ṣeyāderyeṭūs ve ayāric ṭamġudalar, nāfiʿ ola inşāallahu teʿālā. [9/a 20 – 22]
- Fālic ve laḳve ve raʿşe ve teşennüc-i raṭb bu ẕikr olunan maraẕlar, cümle siŋirlerüŋ istirḫāsından ve ṣafrādan (18) ve balġamuŋ keṣret ruṭūbetinden sū-i mizāc-ı bāridden ḥāṣıl olur. [10/a 16 – 18]
- Iccāṣ ve ihlīlec-i aṣfer ve ġārīḳūn ve ḥıyārşenber her birinden berāber ṭabḫ idüb sükker ile ḳıvāma getürüb istiʿmāl itdüreler. [11/a 1 – 2]
- Baʿde ġarġara ve mażmaża itdüreler ve laṭīf ġıdālar vireler. [11/a 14 – 15]
- Bezr-i ḳaṭūnā luʿābuŋ vireler, dühn-i verd ile ve dühn-i levz ile. [12/a 3 – 4]
- Ṭarīḳi budur ṣandal ve verd her birinden onar dirhem, kāfūr nıṣf dirhem muḥkem saḫḳ idüb mā-i verd ile ḫılṭ idüb ṣadrına ṭılā ideler. [12/a 5 – 7]
- Bu maraż daḫı balġamuŋ ifsādından ḥāṣıl olur, ẓāhir-i bedende. [17/a 23]
- Ḳaçan-kim ʿalīlüŋ gözine uvaçuḳ siŋek gibi şeyler görinür ise ve ḳulaġı daḫı işitmez olur ise bu daḫı eyüceʿalāmet degildür. [19/b 19 – 20]

- Ḥaḳḳ subhāne ve teʿālā, cümle ḳullarını cāhil ṭabīblerüŋ şerrinden ḥıfẓ iyleye. [20/b 6 – 7]
- Eger üç dirhem sirkencübīn ile ḳarışdurub istiʿmāl eyleseler, ʿādetce dimāġı tenḳıye ider. [23/b 22 – 23]
- Bādincānı yaḳub külini sirke ile ḳarışdurub sigilleri üzerine yaḳu gibi eyleseler, elbette gide, bi-iẕnillahi teʿālā. [28/a 3 – 5]
- Dilkü ẕekerin ṣudāʿa mübtelā olan başında getürse, ṣudāʿdan emīn ola. [32/b 22 – 23]
- Bunlardan māʿadā, fūlād-ı maṣnūʿ ve fūlād-ı maʿdenī daḫı dirler. [35/b 5]
- Kökini ḳurudub sirke ile diş aġrısiyçün sürseler ve berk ṭalaḳ üzerine żımād eyleseler, ṭalaḳları eridür. [38/b 8 – 9]
- Bir kimesne ol bahār güni ibtidāsında yay faṣlı ibtidāsına degin rāziyāne toḫumından berāber şeker ile yeseler, ol yıl aŋa aṣlā żarar gelmeye. [41/a 3 – 4]
- Oġlancuḳlar çiçek ve ḳızamıḳ çıḳarsalar, göz ḳabaḳlarına ḫalḳa gibi süreler, gözde çiçek çıḳmaya. [42/a 21 – 23]
- Sekiz arpa aġırlıġı içseler, aġuları ve aġulu cānvar ṣoḳduġını daḫı defʿ ider. [42/b 2 – 3]
- Yalŋız yapraġını ḳaynadub aġızda ṭutsalar, diş bitügine ve diş aġrısına fāide ider. [43/a 10 – 11]
- Bunuŋ yunmasınuŋ ḳāʿidesi, bir ḳazġana ṣu ḳoyub ḳaynadub zeyt yaġı üzerine döküb bir ḳaç defʿa taḥrīk idüb andan indürüb kendü tamām süzilüb ṣu üzerinde yaġı cemʿ idüb acı zeyt yaġı ṭatlu olur. [43/a 21 – 24]
- Ḳaṣd-ı ḥacāmat olunduḳda, ḳaṣd-ı ḥacāmat ḳanını penpe ṭutar. [61/b 17 – 18]
- Ol ecilden, müteaḫḫirīn māhiyyetine ve ṭabīʿatına nefʿ ve żararına müteʿalliḳ çoḳ ḳāl u ḳīl eylemişlerdür. [62/b 15 – 16]
- Ṭabīʿatı, İḫtiyārāt ve Münhāc ve ekṣer nüsḫalarda üçinci derecede bārid ve yābis olduġını yazdılar. [64/a 9 – 10]
- Ḳavl-i İbn-i Bayṭār, eger kitreyi ışladub ʿasel ile aġızda ṭutsalar öksürüge ve boġaz boġulduġına ve öyken yarasına fāide ider. [65/b 3 – 5]

- Eger dögülmişi ile mażmaża eyleseler burun ḳanın keser. [67/b 22 – 23]
- Bunuŋ ḥaḳḳında çoḳ ḳīl ü ḳāl eylemişlerdür. [68/b 7]
- Ḳavl-i Rūfis gözüŋ ḳurılıġına ve ġāyet azġunluġına fāide ider. [76/b 8]

2.3.4. Olumsuz Cümle

Belirtilen işin gerçekleşmediğini anlatan cümlelere, olumsuz cümledir. "Bu cümlenin yüklemi yapmama, yapılmama ve olmama bildirir. "-ma, -me" olumsuzluk eki, "değil" edatı ve "yok" ismi, cümleyi olumsuz yapan unsurlardır. "Değil" edatı, hem isim hem de fiil cümlelerini olumsuz yapar" (Karahan, 1999, 71). Olumsuz cümleler kendi içinde olumsuz isim cümlesi ve olumsuz fiil cümlesi olarak ikiye ayrılır.

2.3.4.1. Olumsuz İsim Cümlesi

Yüklemi isim, isim soylu bir kelime ya da isim grubu olan ve yargının gerçekleşmediğini, olmadığını bildiren cümlelere olumsuz isim cümlesi denir. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı olumsuz isim cümleleri şunlardır:

- Bu umūr-ı ṭabīʿiyyeyi bilmeden ʿalīle mübāşeret itmek cāyiz degildür. [1/b 2]
- Ḳaçan kim ʿalīlüŋ gözine uvaçuḳ siŋek gibi şeyler görinür ise ve ḳulaġı daḫı işitmez olur ise, bu daḫı eyüce ʿalāmet degildür. [19/b 19 – 20]
- Ḳavl-i İḫtiyārāt ḳılıç ve bıçaḳ yaralarında ḳan ṭutmaġa daḫı naẓīri yoḳdur. [21/b 24]
- Ḳalbe ve cigere ḳuvvet ve feraḥ-ı tām virmede, belki, naẓīri yoḳdur. [27/b 16 – 17]
- Bunuŋ ḳuvveti ve tiryāḳlıġı, tiryāḳ-ı fārūḳda yoḳdur. [33/b 24]
- Yaşlu adamlara żarar ider, ḥuṣūṣā, miʿdesinde ṣovuḳ ḫılṭ olan kimesnelere muvāfiḳ degildür. [34/b 4 – 5]
- Terbiyesiz maḥmūde istiʿmāli cāiz degildür. [45/a 5 – 6]
- Ḫām ve yaramaz ḫılṭları pişürüb ve līnet-i muʿīnesi yoḳdur. [46/a 14 – 15]

- Serçenüŋ eyüsi yabānda uçandur, evde beslenen eyü degildür. [52/a 16 – 17]
- Sāir şerbetler gibi perhīzi yoḳdur. [53/a 13]
- Lā-büdd, üzümüŋ azacuḳ meṣāneye żararı vardur; fāidesi yoḳdur. [53/a 7 – 8]
- Aṣlā kökinüŋ menfaʿatı yoḳdur. [62/b 3]
- Mertebe mertebesince ṭabīʿatları ve ḫāṣıyyetleri nevmi ḳaṭʿ iderse ʿaceb degildür. [63/b 16 – 17]
- Pırāṣa köki didigümüz, pırāṣanuŋ kökidür; yoḫsa kökinde olan saçaḳları degildür. [65/b 12 – 13]
- Yazın biten lahana yaramazdur. [65/b 21 – 22]
- Armūd üstine ġalīẓ yemek ve ṣovuḳ ṣu içmek eyü degildür. [67/b 18 – 19]
- Südüŋ ṭabīʿatı bir ḥāl üzere degildür ve çig süd pişmiş süd gibi degildür. [69/b 17 – 18]
- Aḳ behaḳı ve ḳuluncı ve mafṣal aġrısı ve yan baş aġrısı olanlara yoġurt ve ayran yemek cāiz degildür. [70/b 4 – 5]
- Ṣoġuḳ ṣu ṣadra ve ḳaṣabatü'r-riyeye ve aṣḥāb-ı süddeye muvāfiḳ degildür. [75/a 7 – 8]
- Reʿāyānuŋ mülki olmaḳ üzere ṣaḳız aġacı yoḳdur. [81/b 4 – 5]
- Maṣṭakī aġacınuŋ köki ve dalları ve cümle aġacı ve yapraġı ve eṭrāfı, ṣemeri ve yapraġınuŋ ʿuṣāresi cümle ḳabżdan münfekk degildür; yaʿnī cümle oŋuldıcıdur. [81/b 21 – 22]
- Emrāż-ı ḳulunca ve ẕātü'l-cenbe ve būraḳī ḫılṭları çıḳarmada naẓīri yoḳdur. [118/b 8 – 9]

2.3.4.2. Olumsuz Fiil Cümlesi

Yüklemi fiil olan ve yargının gerçekleşmediğini, olmadığını bildiren cümlelere olumsuz fiil cümlesi denir. "Fiil cümlelerinde olumsuzluk, yükleme "-mA-" olumsuzluk ekinin getirilmesiyle yapılır. Bazen de olumsuzluk kavramı "değil" ve "ne... ne..." olumsuzluk sözleriyle sağlanır" (Özkan, 2013, 144). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı olumsuz isim cümleleri şunlardır:

- Bu iki cism daḥı tamām olmadukça insān kāmil olmaz. [6/a 10]
- Uṣūl-i ṣāliṣenüŋ birinüŋ ġalebesinden ki zībaḳ ve kibrīt ve milḥdür, Cālīnūsuŋ ittibāʿı bu maʿnāyı bilmezler. [7/a 23 – 24]
- Buḳrāṭ ḳırḳ günden ṣoŋra olan buḥrāna iʿtibār etmemişdür. [19/b 6]
- Ammā bundan mütevellid olan eyü olmaz. [27/b 22 – 23]
- Ḳadīmden bir nüsḥada aṣlā beyān itmemişlerdür. [28/a 17]
- Ammā cevz-i rūmī içi ile yeseler, mażarratı olmaz. [30/b 10 – 11]
- Döşegine tebevvül iden ṣıbyāna ödini ılġun aġacı güli ile içürseler, ġayrı döşegine tebevvül iylemez. [30/b 25 – 31/a 1]
- Lākin ḥummā-i muḥriḳa ḫasta bir miḳdār ḫoş ṭaleb iderse, dirīġ itmeyeler. [33/a 6 – 7]
- Eṭıbbānuŋ ekṣeri meflūcdan ġayrıya içürmegi maʿḳūl görmezler. [34/a 23 – 24]
- Meṣelā, müncemid olan ʿaselüŋ leṭāfeti ve ḳuvveti revāḳ gibi olmaz; anuŋçün ʿasel revāḳ ḳalub müncemid olmaz. [34/b 7 – 9]
- Ekṣer ḥükemā buçuḳ dirhemden ziyāde içürmegi cāiz görmediler. [36/b 8 – 9]
- Mārūldan ḥāṣıl olan ḳan, ġayrı otlardan ḥāṣıl olan ḳana beŋzemez. [37/a 14 – 15]
- Cümle yaramaz yaralara ki eger serṭān ve eger ākiledür, cümlesine sögüd küli gibi nāfiʿ olmaz. [37/b 17]
- Meṣelā eger yüklü ʿavretler bundan yeseler ve içseler aṣlā ziyān getürmez. [38/a 24 – 25]
- Belki ıṣlāḥ idüb ve ṭoġururken güç çekdürmez. [38/a 25 – 38/b 1]
- Bir kimesne ol bahār güni ibtidāsında, yay faṣlı ibtidāsına degin rāziyāne toḫumından berāber şeker ile yeseler, ol yıl aŋa aṣlā żarar gelmeye. [41/a 3 – 4]
- Oġlancuḳlar çiçek ve ḳızamıḳ çıḳarsalar, göz ḳabaḳlarına ḫalḳa gibi süreler gözde çiçek çıḳmaya. [42/a 21 – 23]
- Eger ṣıġıruŋ sāde yaġın içseler ve dürtseler, afʿī yılan aġusı yürege yetişdürmeye. [46/a 12 – 13]
- Bundan ḥāṣıl olan ḳan ve ḳuvvet, ġayrı etlerden olmaz. [49/b 21 – 22]

- Eski ishāllere içürseler fi'l-ḥāl ṭabʿı ṭutar ammā üzerine bir sāʿat ḳadar ṣu virmeyeler. [52/a 20 – 21]
- ʿAlaḳ sülük didükleri ḳurduŋ aʿlāsı oldur ki ne küçük ve ne büyük ola. [52/b 14 – 15]
- Her bār dimāġa tütsi girdükçe rūḥ ḥaẕẕ iyledügünden ġaşy meşellü bir nesne ʿārıż olub ġayrı buḫūrlarda bu ḥāl olmaz. [54/b 4 – 5]
- Ṣāḥib-i Taḳvīm ḳavli üzere sūsen yaġıyla diz şişlerine sürseler, bundan münāsib nesne olmaz. [54/b 6 – 7]
- Ṭabīʿatı ne imsāk ve ne telyīn ider. [57/a 23 – 24]
- Demregüye ve aḳ behaḳa sirke ile sürseler eşer ḳomaz. [58/a 15]
- Ḳavl-i Arisṭāṭālīs, rengi taġyīr olmayan ṭaşı yemek ve içmek olmaz; elmās gibi zīrā elmāsuŋ rengi taġyīr olmaz. [58/a 23 – 25]
- Fīrūze götüren kimesneye yılan ve ʿaḳreb gelmez. [58/a 25]
- Ḳahvenüŋ ẓuhūrı ḳarībü'l-ʿahd olmaġla ḥükemānuŋ müfredāt kitāblarında bir nüsḫada aṣlā ḳadīmden beyān itmemişlerdür. [62/b 14 – 15]
- Ammā kāmil resīde olduḳdan ṣoŋra degirmene girmez. [63/a 22]
- Ṭaʿām üzerine az ḳahve içseler, żarar itmez. [63/b 11 – 12]
- Ḳavl-i İbn-i Bayṭār, bunuŋ küli olmaz; yapraġı daḫı olmaz. [67/a 21 – 22]
- Ve'l-ḥāṣıl, kerefisi ṣarʿa olanlara virmeyeler. [66/a 19 – 20]
- Kerīhü'r-rāyiḥa olan ḥayvānuŋ südleri eyü olmaz. [69/b 25]
- Ṣafrāvī miʿdelü olanlara çoḳ süd yedürmeyeler. [70/a 16]
- Oġlancuḳlar boynına aṣaḳoyalar, ḫavf ve fezaʿ etmeyeler. [80/b 6 – 7]
- Bu ṣamġ aġacdan aḳarken, cümlesi yere ṭamlamaz. [81/a 21]
- Ciger aġrılarına ve ṭabʿı ḥabs itmege bundan eyü devā olmaz. [82/a 13 – 14]
- Eger aṭa ṣoġanıyla alma aġacına yaḳın döğseler, aṣlā ol almanuŋ çiçegine ve meyvesine żarar gelmez. [99/a 9 – 10]
- Eger yapraġını dögüb ṣuyından bir ḫatuna içürseler, aṣlā ḥāmile olmaya. [99/b 6 – 7]

- Eger ṭalḳı ve ḫaṭmī ve şeb-i yemānī ve şeb-i maġribī berāber saḥḳ idüb her ḳanġı ʿużva sürseler, āteşe yabışsalar, āteş aŋa kār eylemez. [101/b 10 – 12]
- Ḫavāṣṣlarından bir adamuŋ parmaġından ʿaḳīḳ ḫātem olsa, ḫaṣmına cevāb virmeden ʿāciz olmaz ve diş aġrısı görmez. [101/b 18 – 19]
- Eger ölmiş adama ḳaṭrān sürerlerse, aṣlā çürimez. [102/b 17]

2.4. Yapılarına Göre Cümleler

2.4.1.Basit Cümle

"Tek yargıyı anlatan ve içinde yalnız bir yüklem bulunan cümleye, basit cümle denir" (Sağlam, 1977, 191). Basit cümlelerde, çekimlenmiş fiillerin yanında ek-fiil almış isim, isim soylu bir kelime ya da isim grubu da yüklem olabilir. Bu tür cümlelerde cümlemsi, yardımcı cümle ve iç cümle bulunmaz. "Türkçenin bir özelliği de bir kelimenin yalnız başına cümleyi teşkil edebilmesidir. Zaman, şekil ve şahıs ifadesi taşıyan yüklemler tek başına cümle olabilirler" (Yelten, 1993, 30).

Basit cümle; çok yönlü, karmaşık düşüncelerin, olayların, durumların anlatımına elverişli değildir. Çünkü bu tür bir cümle ile ancak basit bir yargı bildirilebilir. Basit cümleleri, yüklemlerinin türüne göre basit isim cümlesi ve basit fiil cümlesi olarak iki ana başlık altında toplamak mümkündür.

2.4.1.1. Basit İsim Cümlesi

Yüklemi isim, isim soylu bir kelime ya da isim grubu olan ve tek yargı bildiren cümlelere basit isim cümlesi denir. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı basit isim cümleleri şunlardır:

- Mizāc, ṭoḳuz nevʿ üzeredür. [2/b 21]
- Böyle mizācuŋ şimdiki ḥālde miṣli yoḳdur. [2/b 21 - 22]
- Bundan ṣoŋra beden-i insānda ḥarāretli ʿużuvlaruŋ evvelkisi ḳalbdür. [3/b 4 – 5]

- Kimi şarḳī ve kimi ġarbī ve kimi cenūbī ve kimi şimālī kevkeblerüŋ iḳtiżāsı ḥasebiyle ve bu riyāḥlaruŋ daḫı ḳuvvetleri vardur. [3/b 19 – 21]
- Ve daḫı bu terkīb ziyāde münāsibdür zaḫīrüŋ ikisine. [13/b 13 – 17]
- Miḳdār-ı şerbeti, bir dirhemden iki dirheme degin cāizdür. [24/b 1]
- Marażlarına ve miʿde yaşluġuna ve mefāṣıllar aġrılarına ve ḳulunca ve balġamī ḳay'a, ruṭūbātına ve fālice ve laḳveye ve istirḫāya ve dil aġırlığına nāfiʿdür. [27/a 18 – 19]
- Baṣalu'l-nercis**,** nergis çiçeginüŋ ṣoġanıdur. [29/b 21 – 22]
- Issı marażlara ve ḥummā-ı muḥriḳaya ve ıssı mizāclulara ve ṣusuzluḳ defʿine ġāyet müfīddür. [30/a 8 – 9]
- Ḳızıl behmen ṣafrāvī ishāline ve ḳulunca, saḳmūniyā ile ġāyet muvāfıḳdur. [31/a 8 – 9]
- Ṣāḥib-i Cāmiʿ ḳavli üzere bunuŋ bedeli tūt aġacı ḳabuġıdur. [31/b 1 – 2]
- Bunuŋ ḳuvveti ve tiryāḳlığı, tiryāḳ-ı fārūḳda yoḳdur. [33/b 24]
- Ṭabīʿatı ḳuvvetlü, muḳayyi' toḥumdur. [34/a 20]
- Bundan nıṣf dirhemden nıṣf miṣḳāle degin istiʿmāl cāizdür. [35/a 4 – 5]
- Şaḥmınuŋ miḳdār-ı şerbeti iki dengdür. [36/b 8]
- Vesvāse ve mālīḫulyāya ve cümle sevdāvī marazlara, ṣāḥibu'l-ʿAḳāḳīr ḳavli üzere, çoḳ nefʿi vardur. [37/a 4 – 5]
- Dārçīnüŋ niçe cihetle leṭāfeti vardur. [38/b 23 – 24]
- Dürrāc ḳuşınuŋ eti, keklik ve süglün etinden yegdür. [39/a 8 – 9]
- Terbiyesiz maḥmūde istiʿmāli cāiz degildür. [45/a 5 – 6]
- Ṭatlu ṣu balıġınuŋ aʿlāsı ala balıḳdur. [46/a 22 – 23]
- Muḥammed Tamīmī ḳavli üzere bunuŋ mefāṣıl ve bevāsīre ḫāṣṣiyyeti ʿacāyibdür. [47/a 21 – 22]
- Şīr-ḫışk, aġaçlar ve ṭaşlar üstine yaġan ḳudret ḥelvāsıdur. [48/b 14]
- Eger bevāsīre ve eger nevāṣīre ve eger bişüre ve eger riyāḥ-ı bāride daḫı muvāfıḳdur. [49/a 20]
- Nisābūr ṭaġlarında ebhire-i nuḥāsdan mütekevvindür. [58/a 21]

- Bunuŋ daḫı feraḥ ve neşāṭı vardur. [63/b 7]
- Bunuŋ fiʿli ve ḳuvveti, yine ol bir it üzüminüŋ ḳuvvetine yaḳındur. [63/b25 – 64/a 1]
- Aġacınuŋ ṭabīʿatı, İbn-i Bayṭār ḳavli üzere, cevher-i māīden mürekkebdür. [81/b 18 – 19]

2.4.1.2. Basit Fiil Cümlesi

Yüklemi çekimli bir fiil olan ve tek yargı bildiren cümlelere basit fiil cümlesi denir. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı basit fiil cümleleri şunlardır:

- Bārid ġıdāsı ġıdālardan ḥāṣıl olur, balıḳ ve yoġurt gibi ve yaş ṣulu yemişler gibi. [2/a 6 – 7]
- Baʿżı ḥayvānlaruŋ tekvinleri, muʿayyen zamānda ḥāṣıl olur. [3/a 17 – 18]
- Ammā kevkebüŋ ṭulūʿ ve ġurūbından ve deverānından riyāḥlar peydā olur. [3/b 18 – 19]
- Nitekim şalġamdan turb buġdaydan zīvān ve reyḥāndan nemmām ve kettān toḫumı ile turuncuŋ arasında nefʿ ḥāṣıl olur. [4/a 10 – 11]
- Bu maraż daḫı balġamuŋ ifsādından ḥāṣıl olur, ẓāhir-i bedende. [17/a 23]
- Ḥaḳḳ subḥāne ve teʿālā, cümle ḳullarını cāhil ṭabīblerüŋ şerrinden ḥıfẓ iyleye. [20/b 6 – 7]
- Türkīde ḳaramuḳ köki kabuġı ve ḳadın ṭuzluġı köküniŋ ḳabuġuna dirler. [21/a 12 – 13]
- Tūderī, Türkīde ḳuşetmegi ve ḳaraḥasan otı ve astiyan daḫı dirler. [32/b 4 – 5]
- Meşelā ṣovuḳ siŋirlere ve raʿşe ve felce ve ḫadere ve ve nisyāna nefʿ virür. [34/a 10 – 11]
- Yapraġı, rāziyāne yapraġına beŋzer. [42/b 15 – 16]
- Ḳavl-i İsḥāḳ, baş ʿilletlerine bundan şerīf devā olmaz. [59/b 17 – 18]
- Ol ecilden, müteaḫḫirīn māhiyyetine ve ṭabīʿatına nefʿ ve żararına müteʿalliḳ çoḳ ḳāl u ḳīl eylemişlerdür. [62/b 15 – 16]

- Ḳışrınuŋ ṭabīʿatı derece-i evvelde ḥār ve raṭb bulmuşlar. [63/b 3 – 4]
- Maʿdenūsa, kerefis-i rūmī daḫı dirler. [82/b 8]
- Ḫām ve müteʿaffin balġamı sevdāvī ishāl ider. [83/a 6 – 7]
- Ḳavl-i Rūfis, çiçegi bögrek ve meṣāne ve baġırsaḳ yaralarına ġāyet nāfiʿdür. [83/a 21 – 22]
- Ḥarfu't-tāda, terencübīn ve bu ẕikr olunmuşdur. [83/b 4]
- Maḥrūru'l-mizāc bunı, şeker ile ve sikencübīn ile yiyeler. [83/b 13 – 14]

2.4.2.Birleşik Cümle

"İçerisinde esas yargının bulunduğu bir temel cümle ile onu anlam ve görev bakımından tamamlayan bir veya birden fazla yan cümleden oluşan cümleye birleşik cümle denir" (Aktan, 2009, 128-129). Temel cümlenin anlamını çeşitli yönlerden tamamlayan ve içerisinde yargı taşıyan cümlelere yan cümle denir. "Ana fikri taşıyan ve mutlaka tam bir yargı teşkil eden cümleye" (Banguoğlu, 2000,547) temel cümle denir. Birleşik cümlelerdeki yan cümleler, tamamıyla bağımsız yapılar değildir; anlam ve yapı bakımından temel cümleye bağlıdırlar. Birleşik cümleleri şartlı birleşik cümle, karmaşık birleşik cümle, iç içe birleşik cümle, ki'li birleşik cümle ve girişik birleşik cümle olmak üzere beş ana başlık altında toplamak mümkündür.

2.4.2.1. Şartlı Birleşik Cümle

Şart ifade eden bir veya birkaç yan cümleyle bir temel cümleden oluşan oluşan cümleye şartlı birleşik cümle denir. Şartlı birleşik cümle Türkçenin aslî birleşik cümlesidir. Türkçenin en eski devirlerinde beri vardır. Temeli şart kipinin şart ifadesine dayanır. Şart kipi, diğer fiil çekimlerinden farklı olarak, hüküm ifade etmediği, bitimli bir hareket gösteremediği için müstakil cümle yapamaz. Şart eki sadece istek ve temenni ifade ettiği zaman bir hüküm gösterir ve müstakil cümle yapar (Ergin, 1994, 413).

Şartlı birleşik cümlerde şart anlamını sağlayan yan cümleler, ana cümlenin yüklemine özne, nesne, zarf tümleci gibi görevlerle bağlanabilir (Şimşek, 1987, 282-283). Türkçede şart anlamı –sA morfeminin yanında; istek kipi ve "eger, meger, egerçi"

edatlarıyla da sağlanabilmektedir. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki şartlı birleşik cümle çeşitleri şunlardır:

2.4.2.1.1. Şart Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler

Bu cümlelerdeki şart ifadesi, yardımcı cümlede bulunan –sA şart ekiyle sağlanır. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de şart ekiyle kurulan şartlı birleşik cümleler şunlardır:

2.4.2.1.1.1. Eger + Şart Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler

- Eger balġam ġālib olursa, izāle ider şeyler vireler. [2/b 11]
- Eger kim münḥal olur ise, ishāl ve istisḳā ve buŋa beŋzer marażlar ḥāṣıl olur. [6/ 10 – 11]
- Eger kim muḫteriḳ olur ise, gicikler uyuzlar ḳomalar ve ḳarḥalar ve serṭān ve uṣḳurbud ve cub-ı efrenc̄ ve dā'ü'ş-ṣaʿleb ve buŋa beŋzer emrāżlar olur. [6/b 11 – 13]
- Eger levni yāḳūt reng olursa, bu gereklere mündefiʿ olur ve andan meṣāneye mündefiʿ olur. [7/a 7 – 8]
- Eger cigere olan ḳuvvet-i mümeyyiz żaʿf üzere olursa, bevle mündefiʿ olur. [7/a 8 – 9]
- Eger zībaḳuŋ ve kibrītüŋ ve milḥüŋ birisinüŋ ġalebesi żaʿf olan ʿużuvlardan birinüŋ üzerine żamm olursa, dürlü emrāż-ı muḫtelifeler peydā olur. [7/a 10 – 12]
- Eger maraż ṣovuḳ ise, ʿalīlüŋ ellerini ve ayaḳlarını ıssıcaḳ ṣuya ḳoyasın ve yāḫūd bir dülbendi ṣovuḳ suya yatırub ḫastanuŋ nabżına ḳoyasın ki anda olan ḥareket-i zāyide bir miḳdār tevaḳḳuf göstere. [8/a 3 – 5]
- Eger maraż ḫār olub ve ʿalīl bir gicelik ṣusuzluġa ṭāḳat getürmedigi müşāhede olunursa, ol vaḳt ne miḳdār şürb olunur ise bilmek gerek. [8/b 2 – 3]
- Eger ṣavıḳdan olur ise ve aṭa ṣoġanıŋ sirkesi sikencübīn daḫı münāsibdür, inşāallahu teʿālā. [10/b 22 – 23]

- Eger ḳanuŋ ġalebesi yoḳ ise, ayāric-i fayḳarā vireler ve aġza ġarġara itdüreler ve misk ḳoḳladalar. [11/a 3 – 4]
- Göreler eger ḳandan ḥāṣıl olur ise, ḳīfālden faṣd ideler ve ṭabīʿatını mülāyim ideler, maṭbūḫ-ı ḥıyārşenbe ve ihlīlec ile. [11/a 9 – 11]
- Göreler; eger ḥarāret ẓāhir olur ise, bāselīkden faṣd ideler; ḳurṣ-ı kāfūr vireler, mā-i utruc ile; baʿde kābilī murabbāsı vireler ve ġıdāsını piliç çorbası mā-i ḥıṣrım ile vireler ve zīrbāc daḫı nāfiʿdür; mā-ı lisān-ı ṣevr ve mā-i bādrencbūye vireler. [12/b 3 – 5]
- Eger ictimāʿ-ı balġamdan olur ise, ʿilācı, ṭaʿāmdan ṣoŋra ḳuṣduralar ve bezr-i fücl ve ḫardal ve ʿasel birbirine ḫalṭ idüb istiʿmāl itdüreler. [12/b 24 – 25]
- Eger ḳarnında ḳurāḳır ve riyāḥ yoḳ ise laṭīf eşyālar ile tedrīcle ishālüŋ ṭutalar, peksimād ile ve mā-i şaʿīr vireler ve cevāriş-i sefercel vireler. [13/b 2 – 4]
- Eger ḳurāḳır olub ve ḥarāret olmaz ise, maṣṭakī ve rubb-ı sefercel ve rubb-ı rummān biri birine ḫalṭ idüb istiʿmāl ideler. [13/b 4 – 6]
- Eger taḳṭīr bol ẓāhir olub ḥarāretden ve bürūdetden eṣer ẓāhir olmaz ise, maʿcūn-ı sencerniyā ve maʿcūn-ı ıṭrıfīl vireler. [15/b 7 – 8]
- Eger ḥiddeti az olur ise, on dördünci günde buḥrān eyler yā on yedide ider veyā yigirmide ider. [19/b 3 – 4]
- Buḥrān yigirmi günden ṣoŋra olur ise, aŋa ḥummā-yı ḫār-ı müzmine dirler ve eger ḳırḳ günden ṣoŋra buḥrān ider ise, aŋa maraż dirler. [19/b 4 – 6]
- Göresin, eger mādde nażc bulmadı ise nevbet gününde iskencübīn viresin mā-i fātir ile. [20/a 8 – 9]
- Eger bunuŋ toḫumını yumşaḳ dögüb ʿasel ile ḳarışdurub on beş güne degin her gün iki miṣḳālin ıssı ṣu ile içseler, şübhesiz baraṣı giderür. [21/a 9 – 11]
- Eger ṣuyını mażmaża eyleseler, ḳulaġ ʿilleti ki aġız aġrısı dirler, ol ʿillete ġāyet muvāfiḳdur. [21/a 14 – 15]
- Eger ḳurşundan ḥavān destesi ile havān düzüb içine mersīn yaġı veyāḫūd zeyt yaġı ḳosalar ve ḳarışdursalar, ol yaġı maḳʿad çıbanlarına ve bevāsīrüŋ envāʿına ursalar, fāide ider. [21/b 9 – 11]

- Eger kökini sirke ile behaḳa yaḳu eyleseler, behaḳı zāil ider ve nıḳrīse yaḳu eyleseler, ġāyet fāide virür. [22/a 1 – 2]
- Eger sögüd yapraġını ṣuyını ḳurdaşene ve çiçege ve ḳabarcıḳlara ḥammāmda yusalar, ġāyet muvāfıḳ ve münāsibdür. [37/b 17 – 19]
- Eger bunı çiger içine ḳoyub biryān idüb göze çekseler, ḥiddet virür; ḳaraŋuluġın giderür. [38/b 17 – 18]
- Eger ḳurduŋ beynisini seẕāb ṣuyıyla ve zeyt ile pişirüb ve bedene sürseler, bedende ne ḳadar ʿillet var ise, eger ṭaşrada ve eger içerüde, nāfiʿdür. [40/a 12 – 14]
- Eger keçi etini kebāb idüb zencebīl ḳarışdurub ve ol kebābı ḳızardub göze çekseler, göz perdesin giderür ve göz ḳararmasın daḫı giderür. [42/b 13 – 15]
- Eger ḳaynadub ṣuyın içseler ve eger maʿcūn eyleseler, miʿdeye ḳuvvet virür. [43/b 8 – 9]
- Eger bunu ṭaʿām üzerine yeseler, ḳarnı yüridür ammā ṭaʿāmdan evvel yeseler, ṭabʿı ḥabs ider. [44/b 5 – 6]
- Eger summāḳı dögüb ṣovuḳ ṣuyla içseler, ḳanġı ʿużuvdan kim ḳan aḳsa ol ḳanı keser. [45/b 23 – 24]
- Eger bunı pişürüb ṣuyın içseler, ishāl ider; bevli ve ḥayżı aḳıdur; artıḳ aḫlāṭı çıḳarur. [49/a 22 – 23]
- Eger mersīn yaġı ile ve erimiş mūm ile ḳarışdurub çıbanlar envāʿına dürtseler, bitüre. [49/b 17 – 18]
- Eger ḥayvān ot arasında ḳurbaġa yese, dişleri iḫtimāldür ki düşüre, ḳuvvet-i cāẕibesinden. [50/a 5 – 6]
- Eger derisin veyāḫūd butun yarub oḳ ve diken batduġı yere ursalar, ṭaşra çıḳarur. [50/b 7 – 8]
- Eger yemişini bāzū-bend idüb boynuna aṣa ḳoṣalar, oġlancuḳlara ṣarʿ ʿārıż olmaz; dirler. [56/a 20 – 21]
- Ḳavl-i Desḳūrīdūs, eger necisini güŋlük ve ʿasel ile içürseler, ṭaşları ḳırar ve çıḳarur. [56/b 1 – 2]

- Eger turpı oyub içine dört dirhem şalġam toḫumı ḳoyup ve ḥamīre ṣarub ocaḳda gömüb pişürüb üç gün pey-ā-pey yeseler, aṣlā ṭaşlardan eṣer ḳalmaz; çıḳarur. [56/b 11 – 13]

2.4.2.1.1.2. Ḳaçan + Şart Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler

- Ḳaçan birisinüŋ birine ġalebesi olursa, müşābehete nemmāsuŋ olur. [4/a 13]
- Ḳaçan ol nebātı alub boġazlasalar, beyāża māil ḳan aḳar. [4/a 22 – 23]
- Ey ṭālib bil kim ḳaçan miʿde ḳuvvet olur ise ve ḳuvvet-i mümeyyize daḫı ḳuvvetde buluna, ol zamān ġıdā aʿżālara ḫāliṣ mündefiʿ olur. [7/a 2 – 3]
- Ḳaçan bir yaramaz duḫān istinşāḳ ider ise, yā ṭāʿūn yā ḥummālar peydā olur. [7/a 19 – 20]
- Ḳaçan boġazlansa, bir gözi açıḳ ve bir gözi ḳabanıḳ ḳalur. [97/b 23 – 98/a 1]
- Ḳaçan gül ḳoḳlasa, ölür. [100/a 1]
- Ḳaçan bir zehirli ṭaʿāmı görse yāḫūd rāyiḥasını ḳoḳlasa, depünür ve ḳanadlarını açar. [101/b 9 – 10]
- Ḳaçan maḥlūl ile mā' arasını temyīz eylemek murād eyleseŋ, bir ḳaç ṭamla ṭorṭı yaġından ṭamlayub fi'l-ḥāl birbirinden ayrılur ve maḥlūl olan dibe çöker. [117/b 9 – 11]

2.4.2.1.1.3. Ḳaçan kim + Şart Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler

- Ḳaçan kim kibrīte bir ġarīb ḥarāret ʿārıż olur ise, anuŋ buḫārı bedene münteşir olur. [6/b 1 – 2]
- Ḳaçan kim zībaḳa bir ṭabḫ idici ḥarāret ʿārıż olur ise buḫārı dimāġa ṣuʿūd ider, envāʿ-ı nevāzil bundan tevellüd ider. [6/b 3 – 4]
- Ammā ḳaçan kim bir kimesneden ḳārūre almaḳ murād eyleseŋ, gerekdür kim bir billūrdan pāk ḳārūre idesin; āyīne gibi ṣāfī ola taḥmīnen içi yüz dirhem miḳdārı ṣu alur ola. [8/b 7 – 9]

- Ḳaçan kim ʿalīlüŋ gözine uvaçuḳ siŋek gibi şeyler görinür ise ve ḳulaġı daḫı işitmez olur ise, bu daḫı eyüce ʿalāmet degildür. [19/b 19 – 20]

2.4.2.1.1.4. Meger + Şart Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler

- Meger arı gelüb üzerine ḳonarsa, gündüz daḫı ḳapanub aruyı derūnına alub ṣuya batar. [89/a 14 – 15]

2.4.2.1.1.5. Sadece Şart Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler

- Nitekim ʿālem-i ekberde yedi kevākib-i seyyāre var ise, insānda daḫı yedi ʿużuv-ı reīs vardur. [5/a 4 – 5]
- Zībaḳa ḳavī ḥarāret ʿārıż olur ise dimāġa ṣuʿūd idüb ḳalur, envāʿ-ı emraz-ı dimāġiyye tevellüd ider [6/b 5 – 6]
- Her ḳanġı mevżūʿda bulunur ise, ʿālem-i ekber ile ʿālem-i aṣġaruŋ nisbetini teşḫīṣ idenler ṭarṭīrden tevellüd iden emrażlaruŋ ʿilāclarını bulurlar; zīrā edviyenüŋ münasebetini her ḳanġı ʿużva münāsib oldugını bulur, nitekim gümüş ve gök yāḳūt ve zümürrüd ve zāc dimāġa münāsib oldugı gibi ve lü'lü' ḳalbe münāsib oldugı gibi kibrīt aḳ cigere münāsib oldugı gibi. [7/b 10 – 14]
- Nabżı belürsüz olub veyāḫūd żaʿf bulursa, bunuŋ yaḳınlıġına delālet ider. [19/b 18]
- Gül ṣuyı ile ışladub göze ṭamzırırsalar, göz yaşını keser ve remed ʿilletine daḫı muvāfıḳdur. [21/a 15 – 16]
- Bunuŋ toḫumından iki dirhem demür dikeninüŋ ḳaynamış ṣuyından on beş güne dek içseler, ḳavuḳda ve bögrekde olan ṭaşları eridür ve yürekde olan ḳurdları daḫı öldürür ve çıḳarur. [21/b 2 – 4]
- Kökini etmege ḳatub veyāḫūd etmek unı ile ḳurṣlar idüb yedürseler, uyḳusı gelmeyen kimesnelere ġāyet muvāfıḳdur. [21/b 5 – 6]
- Mūm ile merhemini maḳʿad şiḳāḳına ursalar, müfīddür. [22/a 4]
- ʿAvret ḳaynadub ṣuyınla otururbut, ḳuvvetinden ḥayżı aḳıdur. [22/a 4 – 5]

- Ḳabuġun şarāba bıraḳsalar, sirke ola; esbāb içinde ḳosalar, esbābı güve yemekden emīn ola. [22/a 18 – 19]
- Ṭoġurmayan ʿavret bunuŋ kökini kendüde götürse, ḥāmile ola. [22/b 23 – 24]
- Ṣāḥib-i Taḳvīm ve ṣāḥib-i İḫtiyārāt ḳavli üzere bunuŋ ṣuyından buruna ṭamzırsalar, laḳveye ve ṣarʿa ve ṣudāʿa nāfiʿdür; yürek ḳurdlarınuŋ envāʿını çıḳarur ve miʿde ıssı ider ve ṣovuḳ aḫlāṭdan dimaġı pāk ider. [22/b 25 – 23/a 3]
- Aġacından yaḳub ṣaça ve ṣaḳala ve kirpik ve ḳaşı dökülse, girü mü'essir çoḳ bitüre ve siyāh ide. [23/a 11 – 12]
- Meṣelā bir ʿużuvda demren veyāḫūd demür maḳūlesi ḳalmış olsa, bunı dögüb üzerine yaḳu eyleseler, ṭaşra çıḳarur. [24/b 12 – 13]
- Sirke ile ḥall idüb mefāṣıla ve türmüs ile behaḳ ʿilletine yaḳu olunsa, muvāfıḳdur zāil ider. [24/b 13 – 14]
- Ḳaynadub ṣuyın içseler, ḳasıḳ yaruġına muvāfıḳdur bögrek ve ḳavuḳ zaḥmetlerine fāide idüb cigeri ve miʿdeyi ve öykeni ḳavī ider. [26/a 13 – 15]
- İncīr ile ḳaynadub ṣuyın içseler, öksürüge ve żīḳu'n-nefese ġāyet müfīddür, dirler. [26/a 16 – 17]
- Nişāsta ve aḳ şeker ile istiʿmāl eyleseler, bendükşelerde ve yanbaşlarında ve dizlerinde olan ġalīẓ balġamları ishāl ider. [26/b 16 – 17]
- Şol kimesneler vilāyetden vilāyete yāḫūd çeşmelerden çeşmeye gezüb ṣular içseler ve ṣoġan yeseler, tebdīl eyledükleri ṣularuŋ żararın defʿ ider. [29/b 15 – 17]
- Müshil şerbetlerden ġaşyān gelse, ṣoġan ḳoḳlasalar, ġaşyānı defʿ ider. [29/b 18]
- Kökinüŋ iki dirhemin ḳaynadub içseler, zaḥmetsiz ḳay' getürür. [30/a 4]
- Bu otı bir miḳdār döşege ḳoyub üzerinde yatsalar, aṣlā yaramaz düş görmeye; iḫtilām olmaya. [30/a 24 – 25]
- Başa yaḳu eyleseler ve ḳoḳlasalar, ıssı baş aġrısın giderür. [30/b 17 – 18]
- Eger ḳurusını ḳaynadub ṣuyın içseler, miʿdede ve baġırsaḳda olan ṣafrāyı ishāl ider. [30/b 21 – 22]

- Dimāġınuŋ ḥāṣıyyeti budur ki göze çekseler, göz perdesin giderür. [30/b 23 – 24]
- Gözini misk ile ḳarışdurub götürseler, her kimüŋ burnına ol misk ile bayḳuş gözi rāyiḥası ṭoḳunursa, götürene muḥabbet ider. [30/b 24 – 25]
- Işlanmış noḫūdı çig yeseler ve ṣuyın aç ḳarnına içseler, ẕekeri ḳıvāma getürüb ziyāde ḳuvvet virür. [36/a 24 – 25]
- Mūmla zeyt ve iç yaġıyla ḳarışdurub ḳulaġa ve ẕeker çıbanlarına ve maḳʿadda ve raḥmde olan çıbana dürtseler, yumşadur. [42/b 24 – 25]
- Ḳavl-i Muḥammed Tamīmī bundan bir dirhem ve iki dirhem arpa otıyla ḳarışdurub andan ḳurşlar eyleseler ve külde bişürüb yedürseler, bevāsīrüŋ eger içerüde ve eger ṭaşrada olan nevʿine muvāfıḳdur. [45/a 24 – 45/b 1]
- Zeyt ve mūm yaġıyla ḳarışdurub ḳeyrūṭī gibi idüb maḳʿad ʿilletlerinüŋ envāʿına ve gögüs aġrılarına ṭılā eyleseler, ġāyet nefʿi vardur. [54/b 1 – 2]
- Isıtmadan ḥāṣıl olan emrāża ve ciger ḥarāretine ve miʿde żaʿfına ve yanmış ṣafrānuŋ ḥarāretinden olan ḫafaḳāna bunı ṣu ile saḥḳ idüb miʿde üzerine yaḳu, ṭılā eyleseler, muvāfıḳdur. [49/b 10 – 12]
- Ḳavl-i Fūlis kefi alınmış ʿasel ile ve rūfadān pişmiş yumurṭa ṣarısıyla ḳarışdurub maḳʿad aġrılarına ve bevāsīre ve nevāṣīrlere ursalar, ġāyet nāfiʿdür. [60/a 13 – 14]
- Muḥarrik olmayan mevżūʿa sürseler, tesḫīn idüb revḥin yerine getürür. [61/b 10 – 11]
- Esfābiyūn ve ḫummāṣ ve besfāyic ve suḳūlūfenderiyūn ve ebhel ve nebātātdan her ne kim ḥayvānātdan müşābeheti var ise, ol ḥayvānuŋ ışırduġına nefʿi vardur ve żararını defʿ ider. [96/a 5 – 7]

2.4.2.1.2. İstek Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler

Eski Türkçede gelecek zaman, dilek ve gereklilik kiplerini oluşturan –gAy ekinin zamanla ses değişikliğine uğrayarak –A şekline dönüştüğü düşünülmektedir. Ek, bu ses değişikliğine paralel olarak bir görev dallanmasına da uğramıştır (Korkmaz, 1973, 167).

İstek eki –A'nın Türk dilinin çeşitli dönemlerinde şart fonksiyonu ile de kullanıldığı görülmektedir. "Ancak bu ekle kurulan şart cümleleri, bazan cümle başına, anlamı güçlendirmek üzere ger, eğer gibi şart edatlarından birini almaktadırlar, kimi zaman da –A istek eki, "ki" bağlama edatı ile kullanıldığında şart anlamı ifade etmektedir" (Özkan, 2003, 366). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de istek ekiyle kurulan şartlı birleşik cümlelerin bazıları şunlardır:

2.4.2.1.2.1. Eger + İstek Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler

- Eger ṣuda balıḳlara bunuŋ dallaruŋ ḫurdece ṭoġrayub ṣuya dökeler, balıḳları serḫoş ider, belki öldürür. [77/b 1 – 2]
- Eger hüdhüdüŋ gözini ve ḫulduŋ gözlerini hüdhüd derisine baġlayub bu şarṭ ile ki ṭāhirü'l-beden olasın, üzerinde götüresin, olmuş ve olacaḳ eşyāları bilürsin. [100/a 4 – 6]
- Eger çekirdegini çıḳarub ve çekirdegüŋ yerine her üzimüŋ birisine birer dāne büber ḳoyub üç dānesin istiʿmāl idüb taḳṭīr bula ve ʿillet-i meṣāneye ġāyet mücerrebdür, bu şarṭ ile ki bütünce yutmaḳdur. [100/b 8 – 10]
- Eger şarāb ve zeyt yaġıyla saḫḳ idüb yatacaḳ vaḳti göze ṭamladalar, gözüŋ aḳını zāil ider. [101/b 2 – 3]
- Eger kemügini ḳaynar ḳazana bıraġalar, ḳaynamasın keser. [101/b 7]
- Eger besfāyic ile daḫı ḳaruşduralar ve ṭoraḳ otıyla bile pişürseler, balġam (14) ishāl ider. [38/b 13 – 14]

2.4.2.1.2.2. Meger + İstek Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler

- Ammā otlar ile olan dāġ tecāvüz idüb sāyir eṭrāfında olan aʿżāya sirāyet idüb meger ṣaġ yere yaḳu lāzım gele, o maḳūleler ḥiddetlü otlar ile dāġ etmek cāizdür. [85/a 19 – 21]
- Ammā fāsid yaralar ẓāhir olsa, elbetde āteş ile ovulmaḳ lāzım gelür; meger murād dāġlamayub hemān çürük etlerin yedürmek ola. [85/a 22 – 23]

- Üçincide ve beşincide buḥrān eylemez, meger kim ḥummā-i ġıbb ola. [19/b 2]
- Ol sāʿat yürekde yil eyler ve defʿ idemez; meger müshil ot içeler, ishāl ile defʿ ola. [88/a 3]

2.4.2.1.2.3. Sadece İstek Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler

- Maraż-ı ḥaḳīḳīden neden tevellüd eyledigini bilmeye, ol maraża nice ʿilāc idebilür. [7/b 1 – 2]
- Ṭuzu muḥkem saḥḳ idüb bal ile ḫılṭ idüb aġza süreler, ziyāde mücerrebdür. [11/b 8 – 9]
- Veyāḫūd lisānü'l-ḥameli saḥḳ idüb baʿde ṣıḳub ṣuyuŋ alub aġza ġarġara itdüreler, bu daḫı ziyāde nāfiʿ ve mücerrebdür. [11/b 9 – 11]
- Baʿde varaḳ-ı ʿunnābı muḥkem saḥḳ idüb ʿasel ile ḫılṭ idüb aġza süreler, ziyāde nāfiʿdür; mücerrebdür, inşāallahu teʿālā. [11/b 11 – 12]
- Ṣancu ṭutan atuŋ boġazına bir ḳızıl beze baġlayub aṣaḳoyalar, bi-emr-illahi teʿālā, ṣancudan ḫalāṣ ola. [21/a 24 – 25]
- On dirhem yemişin keẕālik beş dirhem sāde yaġ ve beş on dirhem miḳdārı ʿasel ile ḳarışṭurub żīḳu'n-nefese ve rebüv ṣāḥibine yalatalar, daḫı nāfiʿdür. [22/a 11 – 12]
- Ḳavl-i İbn-i Bayṭār, bunı dögüb beline yaḳu ideler, ẕekeri ḳıvāma getürür. [22/b 22]
- Ṣarʿa ve māliḫūlyāya afsentīn ile veyā kebere köki ile içüreler, fāide ider. [25/b 3 – 4]
- Afʿī etini terbiye eyleyüb cüẕām marażı içün yedürürler, nefʿ virür. [25/b 9]
- Meṣelā zeyt ṭuz ve gendene ve ṭoraḳ otı ṣuyıyla terbiye idüb yiyeler, bedeni taḥlīl ider. [25/b 9 – 10]
- Nefʿi daḫı oldur ki meṣelā, afʿīnüŋ başını ve ḳuyruġunı bir ḳarış miḳdārı bir uġurdan kesdükden ṣoŋra yüz seksen dirhem ʿasel ile ve yüz seksen dirhem ṭuz ve yüz seksen dirhem ṭoraḳ otı ve yüz seksen dirhem incīri yumşaḳ dögüb ve bu cümleyi bir çömleke ḳoyub, aġzın muḥkem ṣıvayub furūna ḳoyub, çömlek

aġarınca ṭurub, andan çıḳarub evvel-i maṭbūḫ afʿī etin saḥḳ idüb ve içine sehlce sünbül-i hindī ve sādec ḳatub istiʿmāl ideler; göze ġāyet ḳuvvet vire; siŋirler aġrısına fāide ider ve ʿömri uzun eyleye ve ḫanāzīr ʿilletini gidere; ẕihni ḳavī idüb; nefʿ-i ʿacīb ḥāṣıl ider. [25/b 11 – 16]

- Yarım dirhem üzüm şarābıyla içüreler, nuʿūẕ-ı tām getürür. [34/a 10]
- Ḫunnāḳa ve boġaz aġrısı envāʿına ġarġara ideler, zāil ider. [36/b 14 – 15]
- Ḳurı yemişi, namāz-bozı ve uzun ḳurdları cümle çıḳarur ammā serḫes yāḫūd türmüs baḳlası ile içeler. [55/a 17 – 18]
- Ḳavl-i Orbiyāsūs, zaḫīre daḫı müfīddür; ḥuṣūṣen ṣıbyānda ola. [55/b 18 – 19]
- Buŋa yaġ ve misk ve der ṭoḳuna, rengi taġyīr olur. [58/a 23]

2.4.2.1.3. Sadece Eger Edatıyla Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler

- Eger ḥabb-ı şeybār ile vaḳy itdüreler, ayāric-i fayḳarā ile ġarġara itdüreler ve ḳulaġa bu dühni ṭamladalar. [10/b 18 – 19]
- Eger ʿasel ile ḳarışdurub eski yaralara ve eski çıbanlara uralar, ġāyet nefʿ gösterür. [23/b 14 – 15]
- Ḳavl-i Rāzī, eger buruna buḫūr ideler, zükkāma ġāyet nāfiʿdür. [61/a 16]
- Ḳavl-i İsḥāḳ, eger meşāneye ṣalacaḳ mīl ucına meneviş saḳızı ile yapışdurub küçük rīzesini ve ol mīli ẕeker delügine ṣalalar ki meşāne ṭaşların ḳırar ammā ekṣer eṭıbbā böyle ẕikr etmişlerdür. [77/b 21 – 23]

2.4.2.1.4. Sadece Egerçi Edatıyla Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler

- Geldük, bunlaruŋ ṭabīʿatlerinüŋ ḥāli egerçi birbirinden tefāvüti vardur, illā dördünci derecede ḥār ve yābisdür. [94/a 2 – 3]

2.4.2.1.5. Hem İstek Hem Şart Ekiyle Kurulan Şartlı Birleşik Cümleler

Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı şartlı birleşik cümlelerde hem şart ekinin hem de şart görevinde kullanılan istek ekinin aynı anda kullanıldığı görülür:

- Suᶜāle ve ḫuşūnet-i ṣadra şeker ile yedürseler veyāḫūd mā'ü'l-ᶜasel ile vireler, içi yumşadub yanmış ḫılṭları çıḳarur. [72/b 3 – 4]
- Eger besfāyic ile daḫı ḳaruşduralar ve ṭoraḳ otıyla bile pişürseler, balġam ishāl ider. [38/b 13 – 14]
- Ey ṭālib bil kim ḳaçan miᶜdede ḳuvvet olur ise ve ḳuvvet-i mümeyyize daḫı ḳuvvetde buluna, ol zamān ġıdā aᶜżālara ḫāliṣ mündefiᶜ olur. [7/a 2 – 3]

2.4.2.2. İç İçe Birleşik Cümle

"Bir cümlenin başka bir cümlenin unsuru olması veya başka bir cümle içine girmesi sonunda meydana gelen" (Karaörs, 1993, 50) cümlelere iç içe birleşik cümle denir. Bu cümlelerde yardım cümle ana cümlenin bir unsuru durumundadır. "Bu yapıda ana cümlenin yüklemi, genellikle, 'demek, zannetmek, sanmak, bilmek, görmek, görünmek, farz etmek, düşünmek' fillerinin çekimli şeklidir" (Karaağaç, 2009, 198). Bu tür cümleler daha ziyade aktarmalarda ve alıntılarda kullanılır.

Leylâ Karahan, iç içe birleşik olarak adlandırılan cümlelerdeki iç cümlelerin, yüklemin tamamlayıcısı ve isim değerinde olduklarını ileri sürerek, bu tür cümlelerin basit cümle kategorisinde değerlendirilmesi gerektiğini savunmuştur (Karahan, 2000, 20). İsmet Cemiloğlu da iç içe birleşik olarak adlandırılan cümlelerin basit cümle kategorisinde değerlendirilmesi gerektiği görüşündedir (Cemiloğlu, 2001, 67). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bazı iç içe birleşik cümle örnekleri şunlardır:

- Onlaruŋ bildükleri, yalŋız emrāżuŋ tevellüdleri ṣafrādan yā sevdādan veyā ḳandan veyā balġmdandur, dirler. [7/a 24 – 25]
- Baᶜżı nüsḫalar idinüb ve baᶜżılardan söz işidüb, ṭabīb oldum deyü bir alay müselmānlaruŋ ḫastasına el urmaḳ gerek zīrā bu maḳūle adamlara eşerrü'n-nās dinilür. [20/a 25 – 20/b 2]

- Muḳavvīdür bāha ḳuvvet virür, dirler; lākin aṣlā bir nüsḫada ḳadīmden beyān itmemişlerdür. [22/b 17 – 18]
- Aḳḥuvān nevʿine beŋzer, ṣarı olur; didiler ki Türkīde ḳaragöz dirler. [22/b 20 – 21]
- İbn-i Bayṭār tecrübe eyledim, dir. [25/b 19]
- Ṣāḥib-i Taḳvīm, ḥarāret ve bürūdeti muʿtedildür, der. [26/a 5 – 6]
- İncīr ile ḳaynadub ṣuyın içseler, öksürüge ve żīḳu'n-nefese ġāyet müfīddür, dirler. [26/a 16 – 17]
- Ṭabīʿatı iʿtidāle ḳarībdür, dimişler. [27/b 4]
- Her bār ki ḳaynamaġa başladuġı gibi ḥāline ḳomayub ṣavurmaḳ lāzımdur, dirler. [28/a 12 – 13]
- Geyik ġıdāsı yılan ve muḫallaṣa otı olub, yılan yedügi eclden ṭabīʿatı tiryāḳ-ı fārūḳ ṭabīʿatındadur, dirler. [28/a 21 – 22]
- Ammā bunuŋ ṭabīʿatı ġāyetde ḥārdur deyü yazmışlar. [28/b 5 – 6]
- İllā bu ḥuṣūṣda maḫrūrī mizāca daḫı fāide eyledügi ḫāṣıyyetindendür ve tiryāḳdandur, dimişler. [28/b 6 – 7]
- Dögülmişine heves itmeyeler zīrā ziyāde (21) ṣovuḳ olur öldüricidür, dimişler. [28/b 20 – 21]
- Dirler ki derece-i ġāyetde olan şey yaʿnī bir nesne ki dördünci derece āḫirinde bārid olsa, ḥarārete devr ider, dirler. [34/b 1 – 2]
- Ḳardan buzdan ḥāṣıl olan ṣu eyü olmaz laṭīf degildür zīrā her nesne ki laṭīfdür müncemid olduḳda taḥlīli gider, dirler. [34/a 6 – 7]
- Baʿżılar, ikinci derecede ḥār ve raṭbdur, didiler. [34/b 16 – 17]
- Buḳrāṭ ḳavli üzere bir miṣḳāli ʿusr-ı vilādete ve bevli ve ḥayżı ṭutmaġa kifāyet ider, dimiş. [35/a 11 – 12]
- Cālīnūs, gerçi bögrek ṭaşını çıḳarur ammā öyken ve meṣāneden çıḳarmaġa ḳuvveti yoḳdur, dir. [35/b 1 – 2]
- Münhāc ve ʿAḳāḳīr ve İbn-i Bayṭār ve İḫtiyārāt ve sāir kütüb-i muʿteberātda ekṣer, yā ḥārdur ve ruṭūbet ve yübūsetde muʿtedildür, dimişler. [36/b 5]

- Yuḥannā ḳavli üzere, dürrācuŋ ṭabīʿatı ṭavuḳ gibi ḥarāret ve yübūsetde muʿtedildür ammā cümle uçan ḳuşlaruŋ etinüŋ yübūseti sāyir cümle ḥayvānlaruŋ yübūsetinden ziyādedür, dimişlerdür. [39/a 12 – 14]
- Ekṣer eṭıbbā, bundan yemek ve içmek olmaz, ḫaṭardur, didiler. [50/b 8]
- ʿŪdü'l-ḳahr didükleri kök, ṭarḫūn-ı cebelīnüŋ kökidür, dirler. [51/a 9 – 10]
- Muḳaşşeri ikinci derecede bārid ve üçincide yābisdür, dimişler. [51/a 5 – 6]
- Arıdan olan ḳoġan balınuŋ ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür ammā şehdüŋ ṭabīʿatı baʿżılar evvelde ḥār ve raṭbdur, didiler. [51/a 17 – 18]
- Venedig tiryāḳına ol ecilden bu otı ḳomuşlar, dirler. [52/a 10]
- Bundan istiʿmāl idenlere ḳulunç ʿārıż olmaz, dirler ammā meṣāne ve bögrek ṭaşları içün rāziyāne ve anīsūn ve keṣīrā ile içürseler ġāyet muvāfiḳdur. [25/b 3 – 4]
- Bedeli (11) kendü ḳadar misk ve ol miḳdār zaʿferān ve ol ḳadar mürrdür dirler [54/b 10 – 11]
- Ḳahvenüŋ ḳāṭıʿu'n-nevm olması kendü ḥāṣṣiyyeti ve ḳuvvetidür; ṭabīʿatı yübūset üzere olduġıdur, dirler; lākin zaʿferān veyā misk veyā ʿanber veyā ʿūd aġacı ḳatsalar ıṣlāḥ iderler. [63/b 17 – 19]
- Ḳavl-i Cālīnūs, süḫūnete meyli vardur; ṭabīʿatı ḳuvvet-i müteżādde ile mürekkebdür. [66/b 25 – 67/a 1]
- Giç ṭoġuran ḥayvānuŋ südi insāna muvāfiḳ olur, dirler. [70/b 6 – 7]
- Ḳavl-i Desḳūrīdūs, bunuŋ żararı sāir südden azdur, dir; zīrā keçinüŋ otladuġı ekṣer ḳabż şeydür, bellūṭ ve pirnār ve zeytūn gibi. [70/b 14 – 15]
- Meṣelā ḳalāy ve baḳır ve ṭoprak ḳaba giren, anlardan ṭabīʿatı alur ve anlaruŋ ṭabīʿatı ṣuya teʾṣīr ider; ammā ṭaşdan ṭabīʿat almaz, dirler. [74/b 2 – 4]
- Elmāsı yutsalar, elmāsuŋ üç köşelüsi uġraduġı yerleri ẓāhiren çizüb her neye rāst gelse yırtar, dirler. [78/a 3 – 4]
- Firengistānda baʿżı kimse, elmās yuṭmuş adamuŋ ḳarnını yarub gördük aṣlā etine teʾṣīr etmemiş; lākin yara eylemiş, gördük, didiler. [78/a 4 – 6]

- Baʿżı eṭıbbā, bunı içmekle ḫaṭar vardur, dimişler; zīrā meşāneye yara getürür, dimişler. [85/a 7 – 8]
- Baʿżılar, ikinci derecede, didiler; ammā baʿżılar, ruṭūbeti daḫı vardur, dirler. [87/a 4]
- Alīle muʿālece itmek mübāşeret olunduḳda ḳādir olduḳları mürettebe müfred edviye ile ʿilāc ideler diyü ẕikr olınmışıdı. [96/a 15 – 16]
- Eger ṣuyını mażmaża eyleseler, ḳulaḫ ʿilleti ki aḫız aḫrısı dirler, ol ʿillete ġāyet muvāfıḳdur. [21/a 14 – 15]
- Ammā baʿżılar, ruṭūbet-i fażlıyyesi vardur, belki üçincide raṭbdur, didiler. [57/a 20 – 21]
- Nitekim Ḳurān-ı ʿaẓīmü'ş-şānda vārid olmuşdur ve و لقدخلقناالانسان فی احسن تقویم deyü medḥ eylemişdür; zīrā ʿālem-i ekberde olanlar cümlesi insānda daḫı mevcūddur. [4/b 17 – 18]

2.4.2.3. Karmaşık Birleşik Cümle

Birleşik cümle yapılarından en az ikisini içerisinde bulunduran cümlelere, karmaşık birleşik cümle denir. (Delice, 2007, 166). Metnimizde daha çok Farsça cümle başı edatlarıyla kurulan bu tür cümlelerde bir yardımcı cümleyle bir cümlemsi veya farklı türden iki yardımcı cümle bulunur.

Karmaşık birleşik cümle konusunda, tarihî Türkiye Türkçesi metinleri üzerinde inceleme yapan Enfel Doğan, birleşik cümle terimi "sadece cümle başı edatlarıyla kurulmuş birden fazla Farsça kökenli birleşik cümlenin ya da bir Türkçe yardımcı cümle ile Farsça kökenli bir birleşik cümle yapısının bir araya geldiği yapılar için kullanılabilir" (Doğan, 2011, 964) demektedir. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki karmaşık birleşik cümle örneklerinden bazıları şunlardır:

2.4.2.3.1. Birden Çok Yardımcı Cümlenin Bir Arada Kullanıldığı Karmaşık Birleşik Cümleler

2.4.2.3.1.1. Bir Ki'li Birleşik Cümle ile Tā Yapılı Bir Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Ṭarīḳi budur ki ḫaşīşetü'z-zücāc ve īrsā ve aṣl-ı rāsin ve pers-i yāvşān misk-i ṭaramşī ve füvve ve iẕḫīr ve selīḫā, her birinden onar dirhem meẕkūr eczāları üç vaḳıyye ṣu ile ḳaynadalar; tā bir vaḳıyye ḳalınca. [104/b 7 – 9]
- Ṭarīḳi budur ki liḥyetü't-teys ve summāḳ her birinden onar dirhem, behmen-i aḥmer ve dem-i aḫaveyn ve cülnār her birinden ellişer dirhem, ḳışr-ı rummān on iki dirhem, cevz-i hindī iki dirhem, bellūṭ yüz yigirmi sekiz ve ḳabuġundan on iki dirhem, ṣandal-i ḥadīd dört dirhem, meẕkūr eczāları saḥḳ idüb iki vuḳıyye ṣu ile bir gün bir gice ışladub baʿde ḳaynadub tā nıṣfı ḳalınca, baʿd süzüb ve ṣuyı bir daḫı ḳaynadasın; tā kim ṣaḳız gibi ola. [113/b 8 – 12]

2.4.2.3.1.2. Bir Ki'li Birleşik Cümle ile Tā ki Yapılı Bir Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Ṭarīḳi budur ki kerefis ve maḳdanūs her birinden bir ṭutam alub bir çömlekde bir vaḳıyye ṣu ile ṭabḫ idüb tā ki ṣuyı yüz dirhem ḳala, baʿde süzüb bir kāse içine ḳoyub ayaza ḳoyasın. [105/a 9 – 11]
- Ṭarīḳi budur ki benefsec ve ḫaṭmī ve baḳla unı ve arpa unı, her birinden on beş dirhem īrsā yigirmi dirhem, bābūnec ve bezr-i kettān her birinden onar dirhem cümleyi saḥḳ idüb üç vaḳte ṣu ile ṭabḫ idüb tā ki nıṣfı ḳala; baʿde süzüb yarım vuḳıyye ʿasel ile meẕkūr ṣuyı ḫalṭ idüb yine ṭabḫ idesin; bir bezüŋ üstine yayub mādde üzerine żımād ideler. [113/a 9 – 13]
- Ṭarīḳi budur ki liḥyetü't-teys ve summāḳ, her birinden onar dirhem, behmen-i aḥmer ve dem-i aḫaveyn ve cülnār, her birinden ellişer dirhem, ḳışr-ı rummān on iki dirhem, cevz-i hindī iki dirhem, bellūṭ yüz yigirmi sekiz ve ḳabuġundan on iki dirhem, ṣandal-i ḥadīd dört dirhem meẕkūr eczāları saḥḳ idüb iki vuḳıyye ṣu ile bir gün bir gice ışladub baʿde ḳaynadub tā nıṣfı ḳalınca, baʿd süzüb ve ṣuyı bir daḫı ḳaynadasın; tā kim ṣaḳız gibi ola. [113/b 8 – 12]

- Ṭarīḳi budur ki fulful-i ebyaż ve esved ve dar-ı fulful her birinden üçer dirhem, ihlīlec-i aṣfer ve kābilī ve belīlec ve her birinden beşer dirhem, aṣl-ı kerefis ve aṣl-ı rāziyāne üçer dirhem, çāvşīr ve uşaḳ ve muḳl ve ikişer dirhem, türbüd ve zencebīl üçer dirhem, eftīmūn ve tāze sedef onar dirhem bu eczāları saḥḳ idüb beşer vuḳıyye ṣu ile ḳaynadub, tā ki bir vuḳıyye ḳala; ṣoŋra zanbaḳ yaġı iki yüz dirhem, acı bādem yaġı ikiyüz dirhem, bunları cümle bir yere ḳoyub, ḳaynadub tā ki ol bir vuḳıyye ṣu ḳalmaya; ṣāfīce yaġ ḳala alub maḥallinde istiʿmāl ideler. [115/b 4 – 11]
- Bu daḫı yā demür yāḫūd ḳurşundan ṣaḥīfeleri alub, ḥār ṣular üzerine aṣaḳoyalar; tā ki ṣuya ṭoḳunmaya kim ṣudan ṣuʿūd iden buḫār ṣaḥīfelere yapışur. [117/b 17 – 18]
- Ṭarīḳi budur ki ekşi nār kökinüŋ ḳabuġı bir miḳdār alub bir yeŋi çömlek içinde ḳaynadub tā ki ḳuvveti ṣuya çıḳa, süzmeden evvel çömlegi ḳoyub baʿde günde üç ḳaşıḳ miḳdārı içeler. [119/a 14 – 16]

2.4.2.3.1.3. Bir Ki'li Birleşik Cümle ile Şartlı Birleşik Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Ammā her kim ki beşinci cevherüŋ tedbīrlerini bilürse ki aŋa ẕehebü'l-ḥayvān dirler, bilgil ki ṭarṭīriyyātdan tevellüd olan emrāżları ʿilācı āsān olur. [7/a 13 – 15]
- Ḥaḳḳ ise budur kim ʿilāc eylemek sebeb-i ṭabīʿī eylemek, meẕkūr ṭarṭīrüŋ her ḳanġısunda ġalebe var ise anı iʿtidāl üzere getürmekdür. [7/b 2 – 5]
- Ḥaḳḳ ise budur kim ʿilāc eylemek, sebeb-i ṭabīʿī eylemek, meẕkūr ṭarṭīrüŋ her ḳanġısunda ġalebe var ise anı iʿtidāl üzere getürmekdür. [7/b 2 – 5]
- Eger maraż ḫār ise gerekdür kim daḫı nabża el urmadıŋ ḫasta ellerini veyāḫūd ayaḳlarını ṣovuḳ suya ḳoya ve yāḫūd dülbendi ṣovuḳ ṣuya batırub ḫastanuŋ nabżına ḳoyasın ki anda olanı ḥareket-i zāyide bir miḳdār tevaḳḳuf göstere. [7/b 24 – 8/a 3]

- Eger maraż ṣovuḳ ise ʿalīlüŋ ellerini ve ayaḳlarını ıssıcaḳ ṣuya ḳoyasın veyāḫūd bir dülbendi ṣovuḳ suya yatırub ḫastanuŋ nabżına ḳoyasın ki anda olan ḥareket-i zāyide bir miḳdār tevaḳḳuf göstere. [8/a 3 – 5]
- Eger gözde ḥumret olursa ve ʿurūḳlar daḫı ṭolu ise ʿilācı budur ki ḳīfālden faṣd ideler ve nuḳrdan ḥacāmat ideler ve ṭabīʿatı telyīn ideler, maṭbūḫ-ı ihlīlec-i aṣfer ile. [10/b 3 – 5]
- Ammā eger ḥicābda virem alub ve żīḳ-ı nefes ʿārıż olub suʿāl ve hem cigerde aġrı ẓāhir olursa, ʿilācı oldur ki evvel bāselīḳden faṣd ideler ve ḳanı ziyādece aḳıdalar. [12/a 12 – 14]
- Eger beŋizde kümūdet ve bevliŋde bozluḳ ẓāhir olur ise maʿlūm ola ki miʿdede żaʿf ve hażmda noḳṣān olmaḳdur. [14/b 23 – 24]
- Göreler, eger kilyeden vecaʿ ve bevlde ḥumret ẓāhir olur ise ʿilācı oldur ki evvel bāselīḳden faṣd ideler ve baʿde sikencübīn vireler ve daḫı biraz ḳaṭūnā luʿābınuŋ ḫıyār çekirdegin aḥıyla birbirine ḫalṭ idüb ʿalīle vireler. [15/a 13 – 16]
- Eger ḥarāretden olur ise ʿilācı budur ki ayran ve şeftālū vireler ve çig noḫūd vireler ve ṣuyın içüreler. [15/b 23 – 24]
- Eger bürūdetden ḥāṣıl olur ise ʿilācı budur ki maʿcūn-ı ıṭrıfīl-i ḥıltīṣ ve maʿcūn-ı belādur ve maʿcūn-ı līmūn vireler ve daḫı sāir maʿcūnlar ve şarāblaruŋ ki bal ile istiʿmāl ideler. [15/b 24 -16 /a 1]
- Eger bunı bişürüb ve azaçuḳ keçi ödi ḳoyub ḳulaġa ṭamzırsalar, riyāḥın taḥlīl ider ve cerāḥatin pāk idüb ṣaġırlığını gidere. [25/a 17 – 18]
- Nefʿi daḫı oldur ki meṣelā afʿīnüŋ başını ve ḳuyruġunı bir ḳarış miḳdārı bir uġurdan kesdükden ṣoŋra yüz seksen dirhem ʿasel ile ve yüz seksen dirhem ṭuz ve yüz seksen dirhem ṭoraḳ otı ve yüz seksen dirhem incīri yumşaḳ dögüb ve bu cümleyi bir çömleke ḳoyub aġzın muḥkem ṣıvayub furūna ḳoyub çömlek aġarınca ṭurub andan çıḳarub evvel-i maṭbūḫ afʿī etin saḥḳ idüb ve içine sehlce sünbül-i hindī ve sādec ḳatub istiʿmāl ideler, göze ġāyet ḳuvvet vire, siŋirler aġrısına fāide ider ve ʿömri uzun eyleye ve ḫanāzīr ʿilletini gidere ẓihni ḳavī idüb nefʿ-i ʿacīb ḥāṣıl ider. [25/b 11 – 16]

- Yumurṭa ṣarısın būy otı ve kettān toḫumı unı ve degirmen tozın ḳarışdurub yaḳu eyleseler, meṣelā gözde ve raḫmde ve maḳʿadda ve ḥāyalarda olan ıssı şişler maḥalline yaḳu ideler ki ġāyet nefʿ virür. [26/a 8 – 11]
- İstirḫā-i ʿayne ve demʿa ki göz yaşına direler sürme gibi çekseler, nāfiʿdür. [27/a 6 – 7]
- Toḫumınuŋ ḥāṣṣasındandur ki yapraġından ve kökünden ve toḫumından birer miḳdārın ḳurudub ceybinde bile götürseler, herkes muḥabbet ide ve feraḥlıġı daḫı gitmeye; dāim şādmān ola. [27/b 18 – 20]
- Köki cerāḥati oŋuldur ve maḳʿaduŋ ṭaşra çıḳduġına ve bevāsīre ki eger ḳan aḳar ve eger ḳan aḳmaz, ursalar, fāide ider. [52/b 25 – 53/a 1
- Müfettiḥ ve mülaṭṭıfdur ki eger beşerede siyāhlıḳ āṣārı olsa cilā virür. [56/a 17 – 18]
- İbn-i Bayṭār ve Serābiyūn dirler ki bunuŋ miḳdār-ı şerbeti, eger muḳaşşer ise beş miṣḳāldür ammā azacuḳ hindī ṭuz ḳatalar ki balġamı ishāl ider. [60/b 14 – 15]
- Eger termiye baḳlası ki aŋa türmüs dirler, anuŋ unıyla mafṣallaruŋ üzerine ursalar, fāide ider. [62/b 7 – 8]
- Şarābın ḥaṣbat çıḳmaġa başladuġı gibi vireler ki meṣelā on ʿaded çiçek çıḳaranlara, bu kādī şarābın ol maḥall içirseler, on ʿadedden ziyāde çiçek çıḳarmaya. [64/b 2 – 3]
- Libe', aġuz didükleri ḳoyu süd ki her dişi ṭoġursa evāyilinde olur. [70/a 19 – 20]
- Ṣu azıcıḳ ġıdā yerin ṭutar, dirler ammā niçe ḳābildür ki nihāyet ġıdā ile içseler ġıdāya yardım ider. [74/a 22 – 23]
- Eger sirke ile içseler, nezf-i deme ki ziyāde aḳa ḳaṭʿ ider ve yürek ṣoġulcanların öldürür. [87/b 1]
- Bād-zehrüŋ vücūd-ı insāna bir mertebe te'ṣīri vardur ki bir kāsenüŋ içine ṣu ḳoyub ve üzerine iki dāne zaʿferān teli ḳosalar, ol zaʿferānuŋ rengi nice ṣuya sirāyet ider ise vücūd-ı insāna öylece sirāyet ider. [98/a 11 – 14]

- Eger hüdhüdüŋ gözini ve ẖulduŋ gözlerini hüdhüd derisine baġlayub, bu şarṭ ile ki ṭāhirü'l-beden olasın, üzerinde götüresin; olmuş ve olacaḳ eşyāları bilürsin [100/a 4 – 6]
- Ṣāḥibü'l-Münhāc dir ki eger pānbūḳdan ḥāṣıl olan libās ẖaşīn ve ġalīẓ olursa bedeni arıḳladur ve mizācı ḥarāret üzere olanlara żarardur, meger altına kettān bezden astār eyleye. [102/b 10 – 12]
- Gün ṭoġmadın bir aġac ḳazıḳ ile kökini ḳoparub işige ḳoya ve diye ki fülān oġlu fülānuŋ bevāsīrin nice ḳurısın; ol adamuŋ bevāsīri ḳurıya; dise, ol adamuŋ bevāsīri ḳurur. [103/b 9 – 12]
- Her kim ki bu maʿcūndan yedi gün (13) istiʿmāl etse eger yüz yaşında olsa ve on ʿavreti daẖı olsa cimāʿda (14) cümlesine cevāb virmege ḳādir olur [107/a 12 – 13]

2.4.2.3.1.4. Bir Ki'li Birleşik Cümle ile Meger Yapılı Bir Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Eger zeyt ile yoġurup ṣaġ ayaġınuŋ ṭabanı altına ve baş barmaġına sürseler, mücāmaʿatı ziyāde itdürür; meger girü çıḳara ki cimāʿdan ferāġat gele. [79/b 16 – 17]
- Ṣāḥibü'l-Münhāc dir ki eger pānbūḳdan ḥāṣıl olan libās ẖaşīn ve ġalīẓ olursa, bedeni arıḳladur ve mizācı ḥarāret üzere olanlara żarardur; meger altına kettān bezden astār eyleye. [102/b 10 – 12]

2.4.2.3.1.5. Bir Ki'li Birleşik Cümle ile Ḳaçan/Ḳaçan kim Yapılı Bir Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Ey ṭālib bil kim ḳaçan miʿdede ḳuvvet olur ise ve ḳuvvet-i mümeyyize daẖı ḳuvvetde buluna, ol zamān ġıdā aʿżālara ẖāliş mündefiʿ olur. [7/a 2 – 3]
- Ḳaçan kim ḳārūreyi elüŋe alduḳda lāzımdur ki ʿalīle tenbīh idesin, ḳārūreyi taġyīr iddürecek ġıdālar istiʿmāl itmeye ve perhīz ola. [8/a24 – 8/b 1]

- Ammā ḳaçan kim bir kimesneden ḳārūre almaḳ murād eyleseŋ, gerekdür kim bir billūrdan pāk ḳārūre idesin; āyīne gibi ṣāfī ola taḥmīnen içi yüz dirhem miḳdārı ṣu alur ola. [8/b 7 – 9]

2.4.2.3.1.6. Bir Ki'li Birleşik Cümle ile Bir İç Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Ḳuvā-yı ṣānī ki ḳuvā-yı ḥayvānīdür, kibrīt-i aṣlī daḥı dirler, bedenüŋ ḥayātı bunuŋ ile ḳāyimdür. [6/a 2 – 3]
- Her bār ki ḳaynamaġa başladuġı gibi ḥāline ḳomayub ṣavurmaḳ lāzımdur, dirler. [28/a 12 – 13]
- Cedvāruŋ ḥāṣıyyeti çoḳdur; ammā iḫtiyārāt ḳavli üzere beyān idelüm ki yüz yigirmi ʿillete devā olduġını kendüsi tecrübe eylemişdür, deyü beyān itmişdür. [34/a 1 – 3]
- Ḳardan, buzdan ḥāṣıl olan ṣu eyü olmaz; laṭīf degildür; zīrā her nesne ki laṭīfdür, müncemid olduḳda taḥlīli gider, dirler. [34/b 6 – 7]
- Dürrāc, bir ḳuşdur ki Türkīde daḫı dürrāc dirler; baʿżılar süglündür, didiler. [39/a 7 – 8]
- Ammā ḫulāṣası budur ki muḳl-i azrāḳ, ḥār ve müleyyin ve muḳl-i mekkī bārid ve yābisdür; ṭāʿūna ġāyet nāfiʿdür, dirler. [82/a 20 – 21]
- Bu ḳadar mübārek ḥacer olmaz; zīrā cümle eṭıbbā ittifāḳ idüb dirler ki üç arpa aġırı bād-zehrden bir insāna içürseler, vücūd-ı insānda olan zehiri çıḳarur; mażarratını defʿ ider ve ṭāʿūn zehrini ibṭāl ider ve rūḥa mevt işābet itmeden (5) ḥıfẓ ider, dimişler. [99/a 2 – 5]
- Gün ṭoġmadın bir aġac ḳazıḳ ile kökini ḳoparub işige ḳoya ve diye ki fülān oġlu fülānuŋ bevāsīrin nice ḳurısın; ol adamuŋ bevāsīri ḳurıya; dise, ol adamuŋ bevāsīri ḳurur. [103/b 9 – 12]
- Aḳḥuvān nevʿine beŋzer, ṣarı olur; didiler ki Türkīde ḳaragöz dirler. [22/b 20 – 21]

2.4.2.3.1.7. Mādem ki Yapılı Bir Cümle ile Bir Şart Cümlesinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Eger ol ḳurduŋ birini alub bir adamuŋ üzerine aṣaḳosalar, mādām ki üzerinde, aṣlā gözine uyḫu girmeye. [99/a 17 – 18]
- Eger ḫatunuŋ bāzūsına aṣaḳosalar, aṣlā gebe olmaz, mādām ki üstinde ola. [99/b 9 – 10]

2.4.2.3.1.8. Meger Yapılı Bir Cümle ile Bir Şart Cümlesinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Ammā fāsid yaralar ẓāhir olsa, elbetde āteş ile ovulmaḳ lāzım gelür; meger murād dāġlamayub hemān çürük etlerin yedürmek ola. [85/a 22 – 23]
- Ṣāḥibü'l-Münhāc dir ki eger pānbūḳdan ḥāṣıl olan libās ḫaşīn ve ġalīẓ olursa bedeni arıḳladur ve mizācı ḥarāret üzere olanlara żarardur, meger altına kettān bezden astār eyleye. [102/b 10 – 12]

2.4.2.3.1.9. Meger Yapılı Bir Cümle ile Bir İç Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Ṣāḥibü'l-Münhāc dir ki eger pānbūḳdan ḥāṣıl olan libās ḫaşīn ve ġalīẓ olursa bedeni arıḳladur ve mizācı ḥarāret üzere olanlara żarardur, meger altına kettān bezden astār eyleye. [102/b 10 – 12]

2.4.2.3.1.10. Tā Yapılı Bir Cümle ile Tā ki Yapılı Bir Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Ṭarīḳi budur ki liḥyetü't-teys ve summāḳ her birinden onar dirhem, behmen-i aḥmer ve dem-i aḫaveyn ve cülnār her birinden ellişer dirhem, ḳışr-ı rummān on iki dirhem, cevz-i hindī iki dirhem, bellūṭ yüz yigirmi sekiz ve ḳabuġundan on iki dirhem, ṣandal-i ḥadīd dört dirhem, meẕkūr eczāları saḥḳ idüb iki vuḳıyye ṣu

ile bir gün bir gice ışladub baʿde ḳaynadub tā nıṣfı ḳalınca, baʿd süzüb ve ṣuyı bir daḫı ḳaynadasın; tā kim ṣaḳız gibi ola. [113/b 8 – 12]

2.4.2.3.1.11. Tā kim Yapılı Bir Cümle ile Bir İç Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Bundan ṣoŋra esbāb-ı emrāżı farḳ eyleye; tā kim bir ʿalīle varduḳda ol marīżüŋ ʿilleti ḥarāretiŋ midür, bürūdetiŋ midür, ruṭūbetiŋ midür, bunlar farḳ eyleye. [57b 21 – 23]
- Altun maşrabadan murād, içinde müncemid olmaz, dirler; tā ki maşraba ṭolub ṭaşa. [83/b 22 – 23]

2.4.2.3.1.12. Ḳaçan/Ḳaçan kim Yapılı Bir Cümle ile Bir Şart Cümlesinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Ey ṭālib bil kim ḳaçan miʿdede ḳuvvet olur ise ve ḳuvvet-i mümeyyize daḫı ḳuvvetde buluna, ol zamān ġıdā aʿżālara ḫāliṣ mündefiʿ olur. [7/a 2 – 3]
- Ḳaçan-kim bir yerde ṣaḳṭa (9) ve ḍarbe ve ḫalʿ vāḳiʿ olsa ol mevżiʿe bir müddet tedbīr olunmasa ol mevżiʿde (10) ṭarṭīrüŋ daḫı bi'ṭ-ṭabʿ seyyāl olan māddeyi ʿaḳd ider [7/b 8 – 10]
- Ḳaçan kim ʿalīlüŋ gözine uvaçuḳ siŋek gibi şeyler görinür ise ve ḳulaġı daḫı işitmez olur ise bu daḫı eyüce ʿalāmet degildür. [19/b 19 – 20]
- Ḳaçan boġazlansa, bir gözi açıḳ ve bir gözi ḳabanıḳ ḳalur. [97/b 23 – 98/a 1]
- Ḳaçan gül ḳoḳlasa, ölür. [100/a 1]
- Ḳaçan bir zehirli ṭaʿāmı görse yāḫūd rāyiḥasını ḳoḳlasa, depünür ve ḳanadlarını açar. [101/b 9 – 10]
- Ḳaçan maḥlūl ile mā' arasını temyīz eylemek murād eyleseŋ, bir ḳaç ṭamla ṭorṭı yaġından ṭamlayub fi'l-ḥāl birbirinden ayrılur ve maḥlūl olan dibe çöker. [117/b 9 – 11]

2.4.2.3.1.13. Gerçi Yapılı Bir Cümle ile Bir Şart Cümlesinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Bunuŋ etini pişürüb yeseler, gerçi hażmı güçdür velākin ṭabʿı mülāyim ider. [47/b 12 – 13]
- Gerçi ṣığır eti daḫı ṣovuḳdur ve yaz günlerinede daḫı yeseler muvāfıḳdur; amma sevdāvī mizāca ṣovuḳluġı teʾṣīr itmeyüb sevdāsın artırur. [49/b 23 – 24]

2.4.2.3.1.14. Gerçi Yapılı Bir Cümle ile Bir İç Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Cālīnūs, gerçi bögrek ṭaşını çıḳarur; ammā öyken ve meṣāneden çıḳarmaġa ḳuvveti yoḳdur, dir. [35/b 1 – 2]

2.4.2.3.1.15. Bir Şart Cümlesi ile Bir İç Cümlenin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- İncīr ile ḳaynadub ṣuyın içseler, öksürüge ve żīḳu'n-nefese ġāyet müfīddür, dirler. [26/a 16 – 17]
- Dirler ki derece-i ġāyetde olan şey yaʿnī bir nesne ki dördünci derece āḫirinde bārid olsa, ḥarārete devr ider, dirler. [34/b 1 – 2]
- Baʿżılar, yarıcıḳ dānesin yeseler adamı öldürür, dirler. [40/a 20]
- Eger yemişini bāzū-bend idüb boynuna aṣaḳoṣalar, oġlancuḳlara ṣarʿ ʿārıż olmaz, dirler. [56/a 20 – 21]
- Eger ṣuyını mażmaża eyleseler, ḳulaġ ʿilleti ki aġız aġrısı dirler, ol ʿillete ġāyet muvāfıḳdur. [21/a 14 – 15]

2.4.2.3.2. En Az Bir Yardımcı Cümle ile Bir veya Birden Çok Cümlemsinin Bir Arada Kullanıldığı Karmaşık Birleşik Cümleler

2.4.2.3.2.1. Bir Tā ki Yapılı Cümle ile En Az Bir Cümlemsinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Bunuŋ yemişin şīrūġan yaġıyla demür ḳab içinde, tā ki ḳara olunca ḳaynadub, andan ṣaġır olan ḳulaġı açа. [22/a 9 – 10]
- Bunı, tā ki alma ve ayva içinde biryān idüb terbiye itmeyince istiʿmāl itmeyeler. [54/a 4 – 5]
- Ṭarīḳi budur, aṣl-ı rāziyāne ve aṣl-ı kerefis ve aṣl-ı maḳdanūz ve bezr-i rāziyāne ve bezr-i kerefis ve bezr-i maḳdūnus her birinden birer kifāyet miḳdārı ṣu ile ṭabḫ idüb, tā ki ṣülüṣi ḳala; baʿde kifāyet ḳadar ʿasel ile ḳıvāma getürüb vaḳt-i ḥācetde mā-i rāziyānec ile on dirhemden on beş dirheme dek istiʿmāl ideler. [104/b 13 – 16]
- Ṭarīḳi budur ki kerefis ve maḳdanūs her birinden bir ṭutam alub bir çömlekde bir vaḳıyye ṣu ile ṭabḫ idüb, tā ki ṣuyı yüz dirhem ḳala; baʿde süzüb bir kāse içine ḳoyub ayaza ḳoyasın. [105/a 9 – 11]
- Ṭarīḳi budur ki benefsec ve ḫaṭmī ve baḳla unı ve arpa unı her birinden on beş dirhem īrsā yigirmi dirhem bābūnec ve bezr-i kettān her birinden onar dirhem cümleyi saḥḳ idüb üç vaḳte ṣu ile ṭabḥ idüb, tā ki nıṣfı ḳala; baʿde süzüb yarım vuḳıyye ʿasel ile meẕkūr ṣuyı ḫalṭ idüb yine ṭabḫ idesin; bir bezüŋ üstine yayub mādde üzerine żımād ideler. [113/a 9 – 13]
- Ṣoŋra tekrār yüz dirhem ayva ṣuyı üzerine ḳoyub ḳaynadub, tā ki ṣuyı ḳalmaya; alub ḥıfẓ ideler. [115/a 23 – 115/b 1]
- Ṭarīḳi budur ki fulful-i ebyaż ve esved ve dar-ı fulful her birinden üçer dirhem ihlīlec-i aṣfer ve kābilī ve belīlec ve her birinden beşer dirhem aṣl-ı kerefis ve aṣl-ı rāziyāne ve üçer dirhem çāvşīr ve uşaḳ ve muḳl ve ikişer dirhem türbüd ve zencebīl üçer dirhem eftīmūn ve tāze sedef onar dirhem bu eczāları saḥḳ idüb beşer vuḳıyye ṣu ile ḳaynadub, tā ki bir vuḳıyye ḳala; ṣoŋra zanbaḳ yaġı iki yüz dirhem, acı bādem yaġı ikiyüz dirhem bunları cümle bir yere ḳoyub ḳaynadub,

tā ki ol bir vuḳıyye ṣu ḳalmaya; ṣāfī̈ce yaġ ḳala; alub maḥallinde istiʿmāl ideler. [115/b 4 – 11]

- Bu daḫı yā demür yāḫūd ḳurşundan ṣaḥīfeleri alub ḥār ṣular üzerine aṣaḳoyalar, tā ki ṣuya ṭoḳunmaya kim ṣudan ṣuʿūd iden buḫār ṣaḥīfelere yapışur. [117/b 17 – 18]
- Ṭarīḳi budur ki ekşi nār kökinüñ ḳabuġı bir miḳdār alub bir yeñi çömlek içinde ḳaynadub, tā ki ḳuvveti ṣuya çıḳa; süzmeden evvel çömlegi ḳoyub, baʿde günde üç ḳaşıḳ miḳdārı içeler. [119/a 14 – 16]

2.4.2.3.2.2. Bir Tā Yapılı Cümle ile En Az Bir Cümlemsinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Aġzın ḳapayub āteşden indüreler, tā peynīrden ṣu ayrıla. [75/b 7 – 8]
- Ṭarīḳi budur ki liḥyetü't-teys ve summāḳ her birinden onar dirhem, behmen-i aḥmer ve dem-i aḫaveyn ve cülnār her birinden ellişer dirhem, ḳışr-ı rummān on iki dirhem, cevz-i hindī iki dirhem, bellūṭ yüz yigirmi sekiz ve ḳabuġundan on iki dirhem, ṣandal-i ḥadīd dört dirhem meẕkūr eczāları saḥḳ idüb iki vuḳıyye ṣu ile bir gün bir gice ışladub baʿde ḳaynadub, tā nıṣfı ḳalınca, baʿd süzüb ve ṣuyı bir daḫı ḳaynadasın; tā kim ṣaḳız gibi ola. [113/b 8 – 12]

2.4.2.3.2.3. Bir Meger Yapılı Cümle ile En Az Bir Cümlemsinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Ammā otlar ile olan dāġ tecāvüz idüb sāyir eṭrāfında olan aʿżāya sirāyet idüb, meger ṣaġ yere yaḳu lāzım gele; o maḳūleler ḥiddetlü otlar ile dāġ etmek cāizdür. [85/a 19 – 21]
- Ammā fāsid yaralar ẓāhir olsa, elbetde āteş ile ovulmaḳ lāzım gelür; meger murād dāġlamayub hemān çürük etlerin yedürmek ola. [85/a 22 – 23]

- Ṣāḥibü'l-Münhāc dir ki eger pānbūḳdan ḥāṣıl olan libās ḫaşīn ve ġalīẓ olursa, bedeni arıḳladur ve mizācı ḥarāret üzere olanlara żarardur; meger altına kettān bezden astār eyleye. [102/b 10 – 12]

2.4.2.3.2.4. Bir Mādām ki Yapılı Cümle ile En Az Bir Cümlemsinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Eger ol ḳurduŋ birini alub bir adamuŋ üzerine aṣaḳosalar, mādām ki üzerinde, aṣlā gözine uyḫu girmeye. [99/a 17 – 18]

2.4.2.3.2.5. Bir Ki'li Birleşik Cümle ile En Az Bir Cümlemsinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Ḥükemā buyurmuşlar ki ervāḥ teşbīt ve ecsām taṣʿīd eylemege ḳādir olan kimesneye vāṣılīn dirler. [4/b 8 – 9]
- Ammā ʿaḳd buŋa dirler ki rūḥları ṣābit eylemekdür ve taḫlīl didükleri cesedleri rūḥ-ı laṭīf eylemekdür. [4/b 9 – 10]
- Ammā her kim ki beşinci cevheruŋ tedbīrlerini bilürse ki aŋa ẕehebü'l-ḥayvān dirler, bilgil ki ṭarṭīriyyātdan tevellüd olan emrāżları ʿilācı āsān olur. [7/a 13 – 15]
- Bilgil kim ṭarṭīriyyāt didügimüz dört nevʿ üzeredür, ʿanāṣır-ı erbaʿa gibi. [7/a 15 – 16]
- Ḥaḳḳ ise budur kim ʿilāc eylemek sebeb-i ṭabīʿī eylemek meẕkūr ṭarṭīruŋ her ḳanġısunda ġalebe var ise anı iʿtidāl üzere getürmekdür. [7/b 2 – 5]
- ʿİlācı oldur ki bal şerbeti ile ḫardal ḫılṭ idüb ġarġara itdüreler (4) ve ṣoŋra ḥuḳne ideler ve bu maṭbūḫ ile ṭabīʿatı mülāyim ideler [11/b 3 – 4]
- Ammā ruṭūbetden olan (15) suʿālüŋ ʿalāmeti oldur ki ḥarāreti olmaya [11/b 14 – 15]

- Ammā eger ḥicābda virem alub ve żīḳ-ı nefes ʿārıż olub suʿāl ve hem cigerde aġrı ẓāhir olursa ʿilācı oldur ki evvel bāselīḳden faṣd ideler ve ḳanı ziyādece aḳıdalar. [12/a 12 – 14]
- Eger ishāl-i māīden olub muḫtelif ṣular çıḳar ise lāyıḳ olan budur ki ishāli ṭutmayalar ve ġıdāsını laṭīf ideler tā ki ḫaṭā itmeyeler. [13/b 1 – 2]
- Ammā demden olan ḥummā ki aŋa ḥummā-ı muṭbiḳa dirler, buŋa daḫı sebeb oldur ki dem muḥteriḳ ola veyāḫūd çoḳ ġaleyān eyleye, dāḫil-i ʿurūḳda. [18/b 11 – 12]
- İki ḳavī düşmen ṭabīʿata ġālib olub cāizdür ki ʿalīlüŋ helākine bāʿiṣ olur. [19/a 11 – 12]
- Buŋa lāzım olan budur ki ḳaçan kim bu ḥummā-yı rubʿ ẓāhir olduġın göresin, cehd eyle ki ḳuvāyı ḥıfẓ idesin, zīrā ki ḥummā-yı rubʿ emrāż-ı müzminedendür. [20/a 6 – 7]
- Ammā ḥummā ki aḫlāṭuŋ iḫtilāfından ḥāṣıl olsa ve ʿalīlüŋ ḥummāsı daḫı muḫtelif olur ise miṣāl bir gün eyü gösterüb ve bir gün yaramaz gösterür ise ve ʿalāmetleri daḫı muḫtelif olur ise ṭabīb ziyāde ḥaẕer üzere olmaḳ gerekdür. [20/a 19 – 25]
- Ammā ḥummā-yı dıḳḳ ki vardur, bunuŋ sebebi budur ki ʿalīl çoḳ ḥummālar çekmekden olur veyāḫūd ṭabīb-i cāhilüŋ sū-i tedbīrinden ḥāṣıl olur. [20/b 3 – 5]
- Gāhī olur ki bundan bir dirhemini rubʿ dirhem ʿāḳırḳarḥā ile dögüb ʿasel ile ḳarışdurub ve luʿūḳ idüb yiyeler. [21/a 6 – 7]
- Her bār ki ḳaynamaġa başladuġı gibi ḥāline ḳomayub ṣavurmaḳ lāzımdur, dirler. [28/a 12 – 13]
- İmtiḥānı oldur ki bir igneyi āteşe ḳoyub ve tamām ḳızdurub ve pān-zehire batırub eger ʿamelī ise siyāh dütün ḥāṣıl olur. [28/a 23 – 24]
- Cemīʿ cānverler ışırduġına ve aġulara ki eger ḥayvānī ve eger maʿdenīdür, cümlesine içmek ve ṭılā itmek ġāyet nāfiʿdür. [28/b 2 – 3]
- Baġırsaḳ ṣıyrındusından olan ishāle ve ḳan tükürenlere ve selesü'l-bevl olana ki ṣovuḳdan ola, münāsibdür. [29/a 22 – 23]

- Bir ḥāṣṣası daḫı oldur ki seddi ṭoŋdurur ve doŋmış seddi taḥlīl ider. [29/b 11 – 12]
- Belesān, belesān aġacıdur ki Mıṣır ḳurbında ʿAynü'ş-Şems didükleri yerde olur. [30/b 11 – 12]
- Zeyt yaġı ki yetişmiş zeytūndan alınur, ṭabīʿatı ḥār ve raṭbdur. [43/a 17]
- Ṭuzlu balġamdan olan ısıtmalar ki ḳan ve ṣafrādan olanlara daḫı münāsibdür, bundan derecede istiʿmāl otuz ʿadeddür. [43/b 20 – 22]
- Yengeç yanmasın öyle ideler kim meṣelā bir bardaġa ḳoyub aġzını ṭīn-i ḥikmet ile ḳapayub bir gün bir gice tennūrda dura, andan çıḳaralar. [44/a 17 – 19]
- Ṭebāşīr, bir meşhūr devādur ki ḳıṣṣā'-i hindī rīḥ-i şedīdde birbirine ṭoḳunmasından muḥteriḳ olub kül olur; kül içinde bulunur. [50/a 13 – 14]
- Şarābın ḥaṣbat çıḳmaġa başladuġı gibi vireler ki meṣelā on ʿaded çiçek çıḳaranlara bu kādī şarābın ol maḥall içirseler, on ʿadedden ziyāde çiçek çıḳarmaya. [64/b 2 – 3]
- Ḳavl-i Taḳvīmü'l-Edviye ve Mesīḥ ḳan tükürenlere ve rebüve ve intişāb-ı nefese ki arḳası üzerine yatduḳda nāzil ola, ġāyet nāfiʿdür. [73/b 1 – 2]
- Ẕikr olunub tafṣīl olunmaḳ lāzımdur ki o masḳūlelerden ṣaḳınalar. [74/b 12]
- Ḥammāmdan ṣoŋra ve aç ḳarnına ve gice uyḫudan ṣoŋra ve ḥarāret-i cimāʿdan yāḫūd ziyāde ṣusuz olanlara, bu maḳūle ṣu içmekden ictināb ideler ki mizāc fāsid olub istisḳā getürür. [75/a 9 – 11]
- Bunuŋ aʿlāsı siyāh ve yetişmiş ola ki mevīzec-i ḥacerī dirler. [84/b 23 – 24]
- Muḥammed Tamīmī ḳavli üzere başa ki dimāġ üsti ola, mercümek ḳadar dāġ yaḳsalar, bürūdet ve ruṭūbet-i müzmineye ve keẕālik eski şaḳīḳa aġrılarına fāide idüb ve eger ṭuluŋlara daḫı dāġ eyleseler ve depeye dāġ eyledükleri gibi eski baş aġrılarına ve göz aġrılarınuŋ envāʿına ve uyuzlarına ve ruṭūbetine ve nāzil olacaḳ aḳ ve ḳaraşularına ve ḳulaḳ aġrılarına ve ṣıvıḳlarına ve başuŋ ṣovuḳ ʿilletlerine ve laḳveye ve sekteye **ki** eger eski ve eger yeŋi ola, hīç ḥareket etmez ve söz söylemez ve gövdesin ṣıḳsalar, ṭuymaz ve gülmez ve ol nevʿe ḫalāṣ baʿīddür. [85/b 3 – 8]

- Bir nevʿi ki maḳṣūdumuz olan nārdīn ki sünbül-i rūmīdür, köki māmīrāna ve ʿurūḳ'ul-muṣaffīr didükleri ṣarı köke beŋzer ve asārūn gibi çoḳ ṣaçaḳlu olur. [86/a 19 – 21]
- Ḳatmer ve nergis-i şehlā didükleri büyük nergis ki şāh nergis daḫı dirler ve deve ṭabanı ve mercān didükleri küçük nergis-i müşgīn ṣāfī beyāż degildür. [86/ab 8 – 10]
- Meṣelā bir nevʿi ʿaşrdur, ʿArabda ve Yemende ve Ḫorasānda çoḳ olur, bir şekerdür kim ʿaşr didükleri aġaca gökden yaġar. [93/b 4 – 5]
- Her ḳanġı maʿden bürādesinden dilerseŋ, bir miḳdār alub ki ḥall olduġını murād eyleseŋ yāḫūd mükellesinden bir şīşede ḳoyub ve ol ḥār ṣudan dört parmaḳ (8) örtecek ḳadar ṭoldurasın. [117/b 5 – 8]
- Bu daḫı yā demür yāḫūd ḳurşundan ṣaḥīfeleri alub ḥār ṣular üzerine aṣaḳoyalar, tā ki ṣuya ṭoḳunmaya kim ṣudan ṣuʿūd iden buḫār ṣaḥīfelere yapışur. [117/b 17 – 18]
- Ṭarīḳi budur ki ekşi nār kökinüŋ ḳabuġı bir miḳdār alub bir yeŋi çömlek içinde ḳaynadub, tā ki ḳuvveti ṣuya çıḳa süzmeden evvel çömlegi ḳoyub baʿde günde üç ḳaşıḳ miḳdārı içeler. [119/a 14 – 16]

2.4.2.3.2.6. Bir Ḳaçan Yapılı Cümle ile En Az Bir Cümlemsinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Otlar vardur; yaralara nefʿi olduġını bilüp, ḳaçan yaralanur varur; andan ekl ider; yaraları oŋulur. [5/b 8 – 9]
- Geyik, ḳaçan yılanı yeyüb zehirleri ziyāde ḥareket itdügini görünce sāsāliyūs bilüb andan yiyüb fil-ḥāl ol zehirleri defʿ ider. [5/b 12 – 14]
- Ey ṭālib, bil kim ḳaçan miʿdede ḳuvvet olur ise ve ḳuvvet-i mümeyyize daḫı ḳuvvetde buluna; ol zamān ġıdā aʿżālara ḫāliṣ mündefiʿ olur. [7/a 2 – 3]
- Ḳaçan kim aʿżā ve ālet ṣaḥīḥ ve sālim bulunur ise ol vaḳt onlardan mütevellid olan aḫlāṭ ceyyide olur, aʿżālara gönderilür, ṣıḥḥatüŋ beḳāsına bāʿiṣ olur. [7/a 6 – 8]

- Ḳaçan kim bir yerde ṣaḳṭa ve ḍarbe ve ḫalᶜ vāḳiᶜ olsa, ol mevżiᶜe bir müddet tedbīr olunmasa, ol mevżiᶜde ṭarṭīrüŋ daḫı bi'ṭ-ṭabᶜ seyyāl olan māddeyi ᶜaḳd ider. [7/b 8 – 10]
- Ḳaçan kim ḳārūreyi elüŋe alduḳda, lāzımdur ki ᶜalīle tenbīh idesin; ḳārūreyi taġyīr iddürecek ġıdālar istiᶜmāl itmeye ve perhīz ola. [8/a24 – 8/b 1]
- Ammā ḳaçan kim bir kimesneden ḳārūre almaḳ murād eyleseŋ, gerekdür kim bir billūrdan pāk ḳārūre idesin; āyīne gibi ṣāfī ola; taḥmīnen içi yüz dirhem miḳdārı ṣu alur ola. [8/b 7 – 9]
- Ey ṭālib, saŋa maᶜlūm ola ki ḳaçan bu ᶜalāmetleri ve esbābı bir ḥoşīce bildüŋ ise ḥaḳḳdur kim inşāallah teᶜālā ᶜilācına ḳādir olursın. [8/b 18 – 20]
- Ḳaçan barmaḳ ile başduḳda, çuḳur gibi olur; bir zamān müstemirr ḳalur. [14/b 11 – 12]
- Her ḳaçan yapışduġı yerden çıḳarmaḳ lāzım gelse, kül ekeler; fi'l-ḥāl kendüsi düşer ve emdügi ḳanı ḳuṣar. [52/b 16 – 17]
- Ḳaçan maḥlūl ile mā' arasını temyīz eylemek murād eyleseŋ, bir ḳaç ṭamla ṭorṭı yaġından ṭamlayub fi'l-ḥāl birbirinden ayrılur ve maḥlūl olan dibe çöker. [117/b 9 – 11]

2.4.2.3.2.7. Bir İç Cümle ile En Az Bir Cümlemsinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Onlaruŋ bildükleri yalŋız emrāżuŋ tevellüdleri ṣafrādan yā sevdādan veyā ḳandan veyā balġmdandur, dirler. [7/a 24 – 25]
- Gerekdür kim nabża el urmaḳ dileseŋ, gerek ṣaġ olur gerek ḥasta olsun, şarṭ budur kim ḥareket-i nefsāniyye ve bedeniyye olmamaḳ gerek. [8/a 15 – 16]
- Ammā şöyle bil ki ḳārūrenüŋ dibine çöken rüsūb dirler. zībaḳdur. [8/a 23]
- Baᶜżı nüsḫalar idinüb ve baᶜżılardan söz işidüb, ṭabīb oldum deyü bir alay müselmānlaruŋ ḫastasına el urmaḳ gerek; zīrā bu maḳūle adamlara eşerrü'n-nās dinilür. [20/a 25 – 20/b 2]

- İncīr ile ḳaynadub ṣuyın içseler, öksürüge ve żīḳu'n-nefese ġāyet müfīddür, dirler. [26/a 16 – 17]
- Bādyāne dimek, ġālibā Hind Fārisī lisānında yil sürüci dimek olur, dirler. [28/a 8 – 9]
- Baʿżıları bunı, fulful didükleri dārūnuŋ yapraġıdur, dirler. [28/a 10 – 11]
- Her bār ki ḳaynamaġa başladuġı gibi ḥāline ḳomayub ṣavurmaḳ lāzımdur, dirler. [28/a 12 – 13]
- Geyik ġıdāsı yılan ve muḫallaṣa otı olub yılan yedügi eclden ṭabīʿatı tiryāḳ-ı fārūḳ ṭabīʿatındadur, dirler. [28/a 21 – 22]
- İllā bu ḥuṣūṣda maḫrūrī mizāca daḫı fāide eyledügi ḥāṣıyyetindendür ve tiryāḳdandur, dimişler. [28/b 6 – 7]
- Bunda ṭīn-i maḫtūma mühr urduḳları gibi ol diyār ḥākimi daḫı anda üzerine mühr ururlar yaʿnī ṣāf olduġına delīl olsun deyü ararlar. [32/a 16 – 17]
- Dirler ki derece-i ġāyetde olan şey yaʿnī bir nesne ki dördünci derece āḫirinde bārid olsa, ḥarārete devr ider, dirler. [34/b 1 – 2]
- Ḳardan, buzdan ḥāṣıl olan ṣu eyü olmaz; laṭīf degildür; zīrā her nesne ki laṭīfdür, müncemid olduḳda taḫlīli gider, dirler. [34/b 6 – 7]
- Buḳrāṭ ḳavli üzere bir miṣḳāli ʿusr-ı vilādete ve bevli ve ḥayżı ṭutmaġa kifāyet ider, dimiş. [35/a 11 – 12]
- Cālīnūs, gerçi bögrek ṭaşını çıḳarur; ammā öyken ve meṣāneden çıḳarmaġa ḳuvveti yoḳdur, dir. [35/b 1 – 2]
- Bunuŋ nefḫi olduġıyçün muḳavvīdür, dirler. [37/b 4]
- Yuḥannā ḳavli üzere, dürrācuŋ ṭabīʿatı ṭavuḳ gibi ḥarāret ve yübūsetde muʿtedildür; ammā cümle uçan ḳuşlaruŋ etinüŋ yübūseti sāyir cümle ḥayvānlaruŋ yübūsetinden ziyādedür, dimişlerdür. [39/a 12 – 14]
- Baʿżılar, terbiye olmamışınuŋ ḥarāreti ve yübūseti dördüncidedür; muḥarriḳdür, didiler. [45/a 4]
- Baʿżılar bunuŋ ġayr-ı maġsūl olanını evvelde ḥār ve ikincide yābisdür, didiler; ammā maġsūlını ikinci derece evvelinde bāriddür, dirler. [47/b 21 – 22]

- ʿŪdü'l-ḳahr didükleri kök, ṭarḫūn-ı cebelīnüŋ kökidür, dirler. [51/a 9 – 10]
- Baʿżılar, bögürtlen cinsidür ve baʿżılar ḳara çaltı didükleri daḫı ʿavsenc nevʿindendür, dimişler. [54/b 13 – 14]
- Eger yemişini bāzū-bend idüb boynuna aṣaḳoṣalar, oğlancuḳlara ṣarʿ ʿārıż olmaz, dirler. [56/a 20 – 21]
- Ol ecilden, evlādı olmayanlar vişneden ʿilāc bulduḳ, dirler. [60/b 3 – 4]
- Alīle muʿālece itmek mübāşeret olunduḳda, ḳādir olduḳları mürettebe müfred edviye ile ʿilāc ideler diyü ẕikr olınmışıdı. [96/a 15 – 16]

2.4.2.3.2.8. Bir Şart Cümlesi ile En Az Bir Cümlemsinin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan Karmaşık Birleşik Cümleler

- Eger ṣafrā ġālib olursa, ṣafrāyı izāle ider şeyler vireler. [2/b 11 - 12]
- Eger sevdā ġālib olursa, sevdāyı izāle ider şeyler vireler. [2/b 12 - 13]
- Eger zībaḳuŋ ve kibrītüŋ ve milḥüŋ birisinüŋ ġalebesi żaʿf olan ʿużuvlardan birinüŋ üzerine żamm olursa, dürlü emrāż-ı muḫtelifeler peydā olur. [7/a 10 – 12]
- Ammā her kim ki beşinci cevherüŋ tedbīrlerini bilürse ki aŋa ẕehebü'l-ḥayvān dirler, bilgil ki ṭarṭīriyyātdan tevellüd olan emrāżları ʿilācı āsān olur. [7/a 13 – 15]
- Ḳaçan bir yaramaz duḫān istinşāḳ ider ise yā ṭāʿūn yā ḥummālar peydā olur. [7/a 19 – 20]
- Ḳaçan kim aʿżā ve ālet ṣaḥīḥ ve sālim bulunur ise ol vaḳt onlardan mütevellid olan aḫlāṭ ceyyide olur, aʿżālara gönderilür, ṣıḥḥatüŋ beḳāsına bāʿiṣ olur. [7/a 6 – 8]
- Ḳaçan kim bir yerde ṣaḳṭa ve ḍarbe ve ḫalʿ vāḳiʿ olsa, ol mevżiʿe bir müddet tedbīr olunmasa, ol mevżiʿde ṭarṭīrüŋ daḫı bi'ṭ-ṭabʿ seyyāl olan māddeyi ʿaḳd ider. [7/b 8 – 10]
- Eger maraż ḫār olub ve ʿalīl bir gicelik ṣusuzluġa ṭāḳat getürmedigi müşāhede olunursa, ol vaḳt ne miḳdār şürb olunur ise bilmek gerek. [8/b 2 – 3]

- Ammā ḳaçan kim bir kimesneden ḳārūre almaḳ murād eyleseŋ, gerekdür kim bir billūrdan pāk ḳārūre idesin āyīne gibi ṣāfī ola; taḥmīnen içi yüz dirhem miḳdārı ṣu alur ola. [8/b 7 – 9]
- Ammā ḳārūresin alduġuŋ adama tenbīh idesin ki gice yatub ṣabāḥ ḳalḳduḳda evvel meẕkūr ḳārūrenüŋ içinde bir dene miḳdārı tebevvül idebilürse, ide ve iki defʿa tebevvül itmeye; zīrā ḳārūre bāṭıl olur. [8/b 10 – 12]
- Eger semmiyyeti zırnīḫden oldı ise ḳārūre zībaḳdan çöken rüsūb kirec gibi ola. [8/b 17 – 18]
- Ammā balġamdan olan ṣudāʿuŋ ʿalāmeti oldur ki uyḳusı çoḳ gele ve başı aġır ola ve aġzı ṭatlu ola ve levni beyāż ola ve bevli daḫı beyāż ve nabżı raḳīḳ ola. [9/a 15 – 17]
- Eger bunlar ile olmaz ise meṣrūdīṭūs ve tiryāḳ-ı ʿazre ve tiryāḳ-ı erbaʿa ve maʿcūn-ı sevīṭrā ve maʿcūn-ı selīsā ve maʿcūn-ı ḳayṣer ve maʿcūn-ı sekbīnec, ḫuṣūṣā (3) ṣıbyān içün, ġāyet nāfiʿdür ve maʿcūn-ı seyāderyetūs ve ayāric-i felīḳuriyūs ve devā-ı misk-i ḥulv ve mürr ve ayāric-i fayḳarā ve ḫall-i ʿunṣul ve sikencübīn-i ʿunṣūlī bu ẕikr olunan devālar cümle bu maraża nāfiʿdür. [10/a 1 – 5]
- Eger ishāl-i māīden olub muḫtelif ṣular çıḳar ise lāyıḳ olan budur ki ishāli ṭutmayalar ve ġıdāsını laṭīf ideler, tā ki ḫaṭā itmeyeler. [13/b 1 – 2]
- Eger ḳurāḳır olub ve ḥarāret olmaz ise maṣṭakī ve rubb-ı sefercel ve rubb-ı rummān biri birine ḫalṭ idüb istiʿmāl ideler. [13/b 4 – 6]
- Göreler, eger kilyeden vecaʿ ve bevlde ḥumret ẓāhir olur ise ʿilācı oldur ki evvel bāselīḳden faṣd ideler ve baʿde sikencübīn vireler ve daḫı biraz ḳaṭūnā luʿābınuŋ ḫıyār çekirdegin aḥıyla birbirine ḫalṭ idüb ʿalīle vireler. [15/a 13 – 16]
- Eger taḳṭīr bol ẓāhir olub ḥarāretden ve bürūdetden eṣer ẓāhir olmaz ise maʿcūn-ı sencerniyā ve maʿcūn-ı ıṭrıfīl vireler. [15/b 7 – 8]
- Nabżı belürsüz olub veyāḫūd żaʿf bulursa, bunuŋ yaḳınlıġına delālet ider. [19/b 18]

- Ammā eyü ʿalāmetlet oldur ki ʿalīl ṣaġ yanına yata, elleri ve ayaḳları ṣıḥḥatinde nice düz olub yatur ise ṣıḥḥate delāletdür. [19/b 20 – 22]
- Maraż ḥālinde ne minvāl üzere olub gördiler ise bu maḥallde ol minvāl üzere ḥıfẓ u ḥarāset üzere itmek gerekdür; zīrā ki nāḳiḥlerde ziyāde ḫavf olur. [20/a 19 – 21]
- Bunı dögüb diş diblerine ekseler, ḳanı menʿ ider ve dişlerini berk ider. [27/a 7 – 8]
- Yaralaruŋ nāṣūrına ekseler, laḥm-ı zāyidin giderüb pāk ider. [27/a 15]
- Bunu ḳaynadub ṣuyında otursalar, bögrek ṭaşların ḳırar; ḥayżı ve bevli aḳıdur ve siŋirlere ve dimāġa ḳuvvet virür. [27/b 1 – 2]
- Sülük urduḳdan ṣoŋra ve faṣddan ṣoŋra ḳan ṭurmasa, bāḳlāyı muḳaşşer idüb ve iki bölüb nıṣfı ḳan akan mevżiʿe ḳosalar, ḳanı ṭutar. [27/b 7 – 9]
- Ammā evvelā budur ki ḳaynaduḳda ṣuyını bir defʿa tebdīl ideler, zīrā nefḥi az ḳalur. [27/b 10 – 11]
- Eger unını bādām yaġıyla bişürüb şeker ḳatub yeseler, gögse ve öksürük envāʿına ve boġaz aġrılarına ve ḫuşūnetine nāfiʿdür. [27/b 11 – 13]
- Toḫumınuŋ ḥāṣṣasındandur ki yapraġından ve kökünden ve toḫumından birer miḳdārın ḳurudub ceybinde bile götürseler, herkes muḥabbet ide ve feraḥlıġı daḫı gitmeye, dāim şādmān ola. [27/b 18 – 20]
- Eger keçi etini kebāb idüb zencebīl ḳarışdurub ve ol kebābı ḳızardub göze çekseler, göz perdesin giderür ve göz ḳararmasın daḫı giderür. [42/b 13 – 15]
- Mūmla zeyt ve iç yaġıyla ḳarışdurub ḳulaġa ve ẕeker çıbanlarına ve maḳʿadda ve raḥmde olan çıbana dürtseler, yumşadur. [42/b 24 – 25]
- Zeyt ve mūm yaġıyla ḳarışdurub ḳeyrūṭī gibi idüb maḳʿad ʿilletlerinüŋ envāʿına ve gögüs aġrılarına ṭılā eyleseler, ġāyet nefʿi vardur. [54/b 1 – 2]
- Eger summāḳı dögüb ṣovuḳ ṣuyla içseler, ḳanġı ʿużuvdan kim ḳan aḳsa, ol ḳanı keser. [45/b 23 – 24]
- Ḳavl-i İbn-i Bayṭār, eger kitreyi ışladub ʿasel ile aġızda ṭutsalar, öksürüge ve boġaz boġulduġına ve öyken yarasına fāide ider. [65/b 3 – 5]

- Eger dögülmişi ile mażmaża eyleseler, burun ḳanın keser. [67/b 22 – 23]
- Ḳabuġını saḥḳ idüb ıssı ṣu ile içseler, ṣancuyı taḥlīl ider ve yürek ḳurdlarınuŋ envāʿını çıḳarur. [86/a 9 – 10]
- Yemişini dögüb bal ile yoġurub çürimiş dişlerüŋ etine ursalar, etini bitürür. [97/b 17]
- Eger ṭırnaġını ve bayḳuşun ṭırnaġını saḥḳ idüb zeyt yaġıyla ḳarışdurub ve adamuŋ gövdesine sürseler, ol adam aslana hücūm eylese, arslanı ṭutub baġlayub bir żarar etmege ḳādir olmaya. [100/a 15 – 16]
- Eger aġacından bir pāre alub evüŋ içine bir çuḳur ḳazub ol pāreyi çuḳuruŋ içine gömseler ve evüŋ dört eṭrāfını ṭuzlu ṣuyla ṣulasalar çuḳura dökmeden ṣulasalar, ol evüŋ püresi cümle ol çuḳura cemʿ olurlar. [100/a 17 – 19]
- Eger gün yayılmadan ve üzerinden çigini dökmeden aġrıyan göze ḳosalar, fi'l-ḥāl teskīn ider. [103/b 5 – 6]

2.4.2.4. Ki'li Birleşik Cümle

Ki'li birleşik cümleler, Farsça yapılı cümleler bölümünde ele alınmıştır.

2.4.2.5. Girişik Birleşik Cümle

"Yan cümleciklerinin yüklemleri fiilimsilerle onlar yerinde kullanılmış çekimli fiillerden meydana gelen cümlelere girişik birleşik cümle[2]" denir (Bilgegil, 1984, 74). Girişik birleşik cümlenin "yan cümleciği, temel ya da başka bir yan cümleciğin öznesi, nesnesi, dolaylı tümleci, zarf tümleci, edat tümleci ya da bu cümleciklerin ögelerinin niteleyeni, belirteni" olabilir (Ediskun, 2003, 382).

[2] İçerisinde fiilimsi bulunan cümlelerin yapı bakımından nasıl sınıflandırılacağı, üzerinde anlaşmaya varılamamış konulardan biridir. Jean Deny, Tahsin Banguoğlu, Vecihe Hatiboğlu, Neşe Atabay, T. Nejat Gencan, Rasim Şimşek, Hikmet Dizdaroğlu, Haydar Ediskun, Mehmet Hengirmen, Tufan Demir, Rasih Erkul, H. İbrahim Delice, Nurettin Koç, Muhittin Bilgin, Sıtkı Sağlam, Tuncer Gülensoy gibi araştırmacılar, bazı farklarla da olsa, girişik veya girişik birleşik cümlenin varlığını kabul ederken; Muharrem Ergin, Layla Karahan, Hamza Zülfikar, Mustafa Özkan, Bilal Aktan, Ertuğru Yaman, Metin Karaörs, Zuhal Kültüral, Günay Karaağaç gibi araştırmacılar eserlerinde girişik veya girişik birleşik cümleye yer vermemişlerdir. Biz de bu ihtilaflı konuda daha baskın olan görüşe uyarak girişik cümleleri, birleşik cümlenin içerisinde değerlendirdik.

Girişik birleşik cümlede yan cümleler yani cümlemsiler, fiilimsilerle kurulmaktadır. Fiilimsiler, yapıları ve işlevleri itibarıyla isim-fiiller, sıfat-fiiller ve zarf-fiiler olmak üzere üçe ayrılır. Bu sebeple biz de girişik birleşik cümleleri isim-fiillere dayalı girişik birleşik cümleler, sıfat-fiillere dayalı girişik birleşik cümleler ve zarf-fiilere dayalı girişik birleşik cümleler olmak üzere üç ana başlık altında toplamayı uygun bulduk. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki girişik birleşik cümlelerden bazıları şunlardır:

2.4.2.5.1. İsim-Fiillere Dayalı Girişik Birleşik Cümleler

- Zīrā ṭāliblere umūr-ı ṭabīʿiyyeyi bilmek ġāyet mühim ve lāzımdur. [1/b 1 - 2]
- Ṭabīʿiyyeyi bilmek eṭıbbā-i ḥuẕẕāḳ mābeynlerinde ṭıbbuŋ temeli görmüşler. [1/b 3]
- Taġyīrde ve tefrīḳde ve taḫlīlde inʿiḳādde biri biri üzerine ziyāde olmasıyla muvāfıḳ ve ġayr-ı muvāfıḳ ġıdālar istiʿmāl eylemeleri ile ecnās-ı emrāż ḥāṣıl olur. [6/a 20 – 22]
- Bunuŋ rengi yāḳūtī olmaḳ, kibrītüŋ izdiyādı veyāḫūd noḳṣānı ḥasebiyledür. [8/b 2 – 3]
- Ammā ʿalāmetler ile veyā yavuzun bilmek gerekdür. [19/b 10]]
- Ḳavl-i İḫtiyārāt, ḳılıç ve bıçaḳ yaralarında ḳan ṭutmaġa daḫı naẕīri yoḳdur. [21/b 24]
- Ayāric-i rūfis, dimek Yūnānīde devā-ı ilāhī dimekdür. [27/a 20 – 21]
- Ḳalbe ve cigere ḳuvvet ve feraḥ-ı tām virmede, belki naẕīri yoḳdur. [27/b 16 – 17]
- Eṭıbbānuŋ ekṣeri meflūcdan ġayrıya içürmegi maʿḳūl görmezler. [34/a 23 – 24]
- Ṣovuḳ yellere içmek ve ṭılā eylemek müfīddür. [35/a 21 – 22]
- Ekṣer ḥükemā, buçuḳ dirhemden ziyāde içürmegi cāiz görmediler. [36/b 8 – 9]
- Bunuŋ ḳoḳması ve sürünmesi ṣovuḳ baş aġrılarısına ve zükkāma nāfiʿdür. [41/b 4]
- Issı ḳızıl ḥiddetlü ḳan şişlerine sülük urmaḳ nāfiʿdür. [52/b 20 – 21]
- Aḫlāṭı, cemʿ olmaġa ḳomaz. [55/b 18]

- Aġız ḳoḳusına ve miʿde buḫārına ve diş dipleri oynamasına ġāyet müfīddür. [57/b 11 – 12]
- Ve'l-ḥāṣıl zehir yemişlere ve zehirlü ḥayvān ṣoḳmuşlara ve böceklere ve cümle semūmāta içürmek müfīddür. [70/a 17 – 18]
- Bāhı ḳavī itmek, ḫafaḳānı gidermek ve ġaşy gidermekde sögüd ṣuyından yegdür. [76/a 9 – 10]
- Reʿāyānuŋ mülki olmaḳ üzere ṣaḳız aġacı yoḳdur. [81/b 4 – 5]
- Ciger aġrılarına ve ṭabʿı ḥabs itmege bundan eyü devā olmaz. [82/a 13 – 14]
- ʿAḳreb otı, ʿaḳreb ṣoḳmasına nefʿi vardur. [96/a 8]
- Kehrübā, ṣarı yaraḳāna ve ishāl-i demevīye içmek ve ṭaşımaḳ ile ġāyet nāfiʿdür. [103/a 1 – 2]
- Yürek oynamasına ve miʿde ṣovuḳluġına ve ṭaʿām segirtmesine ve yürege ve miʿdeye ḳuvvet virmege ġāyet nāfiʿdür. [106/a 3 – 4]

2.4.2.5.2. Sıfat-Fiillere Dayalı Girişik Birleşik Cümleler

- İcmālen, insānda olan bürūdet ve yübūset ve ḥarāret ve ruṭūbetleriŋ muʿtedillerin beyān idelüm. [3/a 21 – 22]
- El-faṣlu'r-rābiʿ, envāʿlardan mütevellid olan envāʿ-ı muḫtelifeyi beyān ider. [4/a 2]
- Fālic ve laḳve ve raʿşe ve teşennüc-i raṭb, bu ẕikr olunan maraẓlar cümle siŋirleriŋ istirḫāsından ve ṣafrādan ve balġamuŋ keṯret ruṭūbetinden sū-i mizāc-ı bāridden ḥāṣıl olur. [10/a 16 – 18]
- Bu ẕikr olunan devālar, bu ẕikr olunan emrāżlara nāfiʿdür. [10/a 25 – 10/b 1]
- Biz bunlaruŋ her birine tecrübe eyledügümüz devāları mürekkebāt beyānında beyān idevüz, inşāallahu teʿālā. [14/b 12 – 13]
- Ve daḫı bögregüŋ ve meṯānenüŋ bürūdetden ʿārıż olan marażlarına ḳurṣ-ı kākūnec ve dühn-i ḫırvaʿ ġāyet nāfiʿdür. [15/a 22 – 23]
- Ammā bī-vaḳṭ ḥayż kesilene, ʿilācı bu şiyāf ġāyet nāfiʿdür. [16/a 18 – 19]
- Buḳrāṭ, ḳırḳ günden ṣoŋra olan buḥrāna iʿtibār etmemişdür. [19/b 6]

- Maḳāle-yi ṣānī, ʿArab ve ʿAcem ve Yūnān ve Ervām ḥuẕẓāḳlarınuŋ iʿtimād itdükleri müfredāt kitāblarında güzīde ve mücerreb müfredāt beyān ider. [20/b 24 – 25]
- İṣmid, bi'l-kesr, göze çekecek sürmedür. [22/a 21]
- Aʿlāsı üsrüb didükleri ḳurşun üstübecidür. [23/a 5]
- Ḳalḳan dikeninden alınur bir ṣamġdur. [24/b 2]
- Deŋizden çıḳar bir böcegüŋ başında olur. [25/a 2]
- Ṭamarlarda olan yaramaz aḫlāṭı bevl yolından çıḳarur. [25/a 19]
- Müshilātdan evvel maʿrūf olan sevdādan ve balġamdan ḥāṣıl olan yelmeşik aḫlāṭı sürer. [27/a 21 – 22]
- Bādyān didükleri bir yaṣṣıca güzel rāyiḥalı Ḥıtāyī bir şeydür. [28/a 6]
- Bād-zehr, Türkīde pān-zehir didükleri ḳıymetlü ve ʿazīz ṭaşdur. [28/b 17 – 18]
- Yaralar ve şişler ve çıban olacaḳ ḥareketlü ve ḥarāretlü mevżūʿa nefḥ viricidür. [29/a 5 – 6]
- Şehveti ḳaṭʿ olmuş ve cimāʿdan ḳalmış kimesnelere bir dirhemi müfīddür. [29/a 13]
- Balġam ve ruṭūbet ġalebe itmiş kimesnelere fāide ider. [30/b 6 – 7]
- Belesān yaġın alduḳları maḥalle ʿAynü'l-Şems dirler. [30/b 13]
- Kelefi ve behaḳı ve yüzde peydā olan yaralari ve büṣūrları daḫı zāil ider. [31/b 4]
- Ḥuṣūṣā ṭabʿı mülāyim ṭutmaḳ murād idenler bunuŋ şerbetinden yarım rıṭl kifāyet ider. [32/a 12 – 13]
- Her ḥālde ġıdāda duḫn didükleri aḳ ṭarıdan aʿlādur. [33/b 1 – 2]
- İç aġrısına ve südüŋ ṭutulduġına ve meṣāne uyuzına fāide ider. [33/b 9]
- Öksürüge ve ʿırḳu'n-nisāya ve ṣadra ve ṣarʿa ve ʿusru'l-bevle ve cānvar ṣoḳduġına nāfiʿdür. [35/a 8 – 9]
- Cümle şişlere ve yaramaz fāsid çıban olacaḳ ʿufūnetlü şişlere ve kelefe ve yaralarına müfīddür. [36/b 12 – 14]
- Yanmış ṣafrāyı ve sevdāyı āsānlıġla çıḳarur. [37/a 7 – 8]

- Bunuŋ fulūsından alduḳları ʿaselinden beş dirhem ve on dirhem istiʿmāl olunur. [38/b 1 – 2]
- Türkīde ayva didükleri yemişüŋ ṭabīʿatı evvel derece āḫirinde bārid. [44/b 1]
- Cimāʿdan el çekmiş kişilere nāfiʿdür. [44/b 21 – 22]
- Täze saḳanḳūrdan ḳurumuş, ṭuzlanmış saḳanḳūr yegdür. [44/b 24]
- Bevli ṭutulduġına müfīddür. [45/a 19]
- Sūbiyyā, birincden eyledükleri bozadur. [47/a 25]
- Altun ve gümüş üzerlerine sevād eyledüklerini, zer-gerler bundan ḳullanurlar. [47/b 11 – 12]
- Yapraġı daḫı gözi göregen ider. [56/b 8]
- Ṭabīʿatı, İḫtiyārāt ve Münhāc ve ekṣer nüsḫalarda üçinci derecede bārid ve yābis olduġını yazdılar. [64/a 9 – 10]
- Yazın biten lahana yaramazdur. [65/b 21 – 22]
- Kerīhü'r-rāyiḥa olan ḥayvānuŋ südleri eyü olmaz. [69/b 25]
- Yanmış eti yılan veʿaḳreb ṣoḳduġına müfīddür. [71/a 10 – 11]
- Ammā delinmedük incünüŋ ṭabīʿatı deliklüden yegdür. [73/b 11 – 12]
- Mezdekī didükleri, Aḳ deŋiz cezīrelerinde Ṣakız dirler bir laṭīf cezīrenüŋ cenūb ṭarafında olan mevżiʿde nevʿen menegiş aġacına beŋzer bir aġacuŋ ṣamġıdur. [81/a 17 – 19]
- Aʿlāsı mermerden ve ṭaġlarda gün yüzi görmemiş ṭopraḳ içinden çıḳan ṭaşdan olmaḳdur. [88/b 4 – 5]
- Bedende olan yaramaz ve oŋulmaz yaraları oŋuldur .[91/a 1 – 2]

2.4.2.5.3. Zarf-Fiillere Dayalı Girişik Birleşik Cümleler

- Her şeyüŋ temeli olmadıḳça, ṣübūt ve devāmı olmaz. [1/b 3 - 4]
- Sebeb-i emrāżı bilüb aŋa göreʿilāca meşġūl olalar. [1/b 4 – 5]
- Turuncı yarub içine kettān toḫumı ṭoldurub yere gömüb tarḫūn ḥāṣıl olur. [4/a 11 – 12]
- Bu iki cism daḫı tamām olmadukça insān kāmil olmaz. [6/a 10]

- Afyūnı ve zaġferānı ve ḥūlānı sirke ile mā-i verd ile ḫılṭ idüb şaḳīḳalarına ṭılā ideler. [9/a 1 – 2]
- Merzencūş ve nercis ve bābūnec ve tavuḳ eti her birinden berāber alub ṭabḥ idüb ḳulaġa ṭamladalar. [10/b 20 – 21]
- Rāy-ı ṭabīb ile istiʿmāl idince şifā bula inşāallahu teʿālā. [12/a 25 – 12/b 1]
- Defʿe ḳādir olmaduġında fuvāḳ ḥāṣıl olur. [13/a 15]
- Bu devāları minvāl-i meşrūḥ üzere istiʿmāl eyledükde şifā bula inşāallahu teʿālā. [14/b 19 – 20]
- ʿAlīlüŋ ḥummāsı inḥiṭāṭa vardıḳda ḥabb-ı ġāfiṣ viresin. [20/a 13 – 14]
- Beşinci güni ḳıvrcıḳ ḳoyunuŋ gerdānını müherrā pişürüb ve süzüb ṣuyı ile çorba yabub yedüresin. [20/a 16 – 17]
- Aʿlāsı yapraḳları yeşil olub çiçeginüŋ ṭaşraları aḳ ve içerüsi ṣaru olmaḳdur. [25/b 20 – 21]
- Ehl-i Mışır bunuŋ toḫumını et ile pişirüb yerler. [27/b 21 – 22]
- Gāhī ḥarāreti defʿa-i vāḥide ile defʿ idüb ḫasta ḫoş olur. [33/a 7 – 8]
- Ḥuṣūṣā fem-i miʿdeye daḫı ziyāde fāide idüb bāṣīreye muvāfıḳdur. [34/b 22]
- Bundan içmek istedüklerinde seḥerī iki dirhem içeler. [38/a 4 – 5]
- Ṣovuḳ şişlere ve ʿırḳu'n-nisāya ve ruṭūbetlü (10) mefāṣıl aġrılarına yaġ ile ḳaynadub ṭılā ideler. [41/a 9 – 10]
- Seẕābuŋ şerbeti iki dirhemden üç dirheme varınca cāizdür. [44/a 13]
- Muḥammed Tamīmī ḳavli üzere saḳanḳūr ḳum içinde yigirmiden ziyāde yumurṭa ṭoġurub onlardan saḳanḳūr ṭoġurdur. [44/b 16 – 17]
- Baʿżılar, ekşi ṭūt daḫı tamām olmadın ḳızıl iken alub ḳurudurlar. [54/b 24 – 25]
- Ciger ve miʿde süddelerin açub ve miʿdeye ḳuvvet virüb ve aġız ḳoḳusını giderür. [47/a 5 – 6]
- Ṭāʿūn ve vebā eyyāmında eksik, itmeyüb ṣuyın içeler. [50/b 22 – 23]
- Aʿlāsı tāze ve büyük olub ṣuyla pişürdüklerinde tīz pişe. [51/b 3 – 4]
- Ol ṣarb ḳayalarda gelüb ʿasel gömeci gibi gömec iderler, kimi büyük kimi küçük. [53/b 9 – 10]

- Her bār dimāġa tütsi girdükçe rūḥ ḥazẓ iyledügünden ġaşy meşellü bir nesne ʿārıż olub ġayrı buḫūrlarda bu ḥāl olmaz. [54/b 4 – 5]
- Fi'l-cümle ferfiyūn ile nesne ʿilāc itdüklerinde, yalnız ferfiyūn yedürmeyeler. [57/a 10]
- Bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir dirhemden üç dirheme varınca cāizdür. [58/a 5]
- Bürūdeti artıḳ olduġından bögrege ziyān itmez. [60/a 9]
- Ḳaṣd-ı ḥacāmat olunduḳda ḳaṣd-ı ḥacāmat ḳanını penpe ṭutar. [61/b 17 – 18]
- Ṣoŋra ḥīn-i tenāvülde rāyiḥasından ve çekirdeklerinde çift olduġundan bileler. [63/a 15 – 16]
- Ammā kāmil resīde olduḳdan ṣoŋra degirmene girmez. [63/a 22]
- Ḳırdıḳlarında içinde ġubār gibi nesne çıḳar. [66/b 6 – 7]
- Her ṣuṣaduḳça ikinci ṣudan bir miḳdār ṣovucaḳ içüreler. [66/b 18 – 19]
- Ṭabīʿatı üçinci dereceye varınca ḥār ve raṭbdur. [68/a 25]
- Aʿlāsı ḳumsuz ve ṣarıya māil olub berk ve siyāh olmaya. [68/a 23]
- Bu ṣamġ aġacdan aḳarken cümlesi yere ṭamlamaz. [81/a 21]
- Eski göz aġrısına ve şīr-pençeye ve istisḳāya ve bādiş-nāma ve ṭuzlu balġama rāy-ı ḥekīm ile istiʿmāl idince ġāyet nāfiʿdür. [99/b 3 – 5]
- Baʿde bir ḳıṭʿa meşīn üzerine yayub mādde üzerine żımād eyleyüb kendüsi durduḳça ḳoyalar. [113/a 16 – 17]
- Ḥummālara virilür, ṭutmazdan muḳaddem. [118/a 13]
- Süzmeden evvel çömlegi ayaza ḳoyub baʿde günde üç ḳaşıḳ miḳdārı içeler. [119/a 15 – 16]

2.4.3. Ara Sözlü (Cümleli) Cümle

"Yardımcı bir açıklama unsuru olarak bir cümlenin içine giren ve çıkarılması o cümlenin anlamında eksiklik doğurmayan" (Bilgegil, 1984, 97) sözleri içerisinde barındıran cümlelere ara sözlü (cümleli) cümle denir. Yazıda ara sözler, iki virgül veya iki kısa çizginin arasına alınır. Konuşmada ise ara sözler alçalan bir ses tonuyla söylenir.

"Ara sözler ek bilgi ve açıklama ifade ederler. Bu ara sözler ya da cümleler cümlenin bir ögesi olarak değerlendirilmezler" (Özkan, Sevinçli, 2011, 221). Kaya Bilgegil, ara sözlerin cümlenin bir ögesi olamayacığı yönündeki düşüncelerin yanlış olduğunu düşünmektedir (Bilgegil, 1984, 97). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki ara sözlü (cümleli) cümlelerden bazıları şunlardır:

- Gerekdür kim nabża el urmaḳ dileseŋ, gerek ṣaġ olur gerek ḥasta olsun**,** şarṭ budur kim ḥareket-i nefsāniyye ve bedeniyye olmamaḳ gerek. [8/a 15 – 16]
- Eger bunlar ile olmaz ise meṣrūdī̱ṭūs ve tiryāḳ-ı ʿazre ve tiryāḳ-ı erbaʿa ve maʿcūn-ı sevī̱ṭrā ve maʿcūn-ı selī̱sā ve maʿcūn-ı ḳayṣer ve maʿcūn-ı sekbī̱nec, ḥuṣūṣā ṣıbyān içün ġāyet nāfiʿdür, ve maʿcūn-ı seyāderyetūs ve ayāric-i felī̱ḳuriyūs ve devā-ı misk-i ḥulv ve mürr ve ayāric-i fayḳarā ve ḫall-i ʿunṣul ve sikencübī̱n-i ʿunṣūlī̱ bu ẕikr olunan devālar cümle bu maraża nāfiʿdür. [10/a 1 – 5]
- Eger ḳış günleri olur ise maʿcūn-ı belādur fencenūş ve sāyir maʿcūnlar ve şarāblar, mürekkebātda beyān olunur, istiʿmāl ideler ve maʿcūn-ı cālī̱nūs daḫı nāfiʿdür. [15/b 8 – 10]
- Ṣancu ṭutan atuŋ boġazına bir ḳızıl beze baġlayub aṣaḳoyalar, bi-emr-illahi teʿālā, ṣancudan ḫalāṣ ola. [21/a 24 – 25]
- Baʿżı yarasız aġrılara, meṣelā baş aġrıları gibi, yaḳu eyleseler, muvāfıkdur. [25/a 23 – 24]
- Ṣaru'ṣ-ṣıbyān içün ki aŋa ümmü'ṣ-ṣıbyān daḫı dirler; anası südi ile yarım deng cedvār içüre, kerrātla tecrübe olunmuşdur, fāide ider; aṣlā ziyān getürmez. [34/a 11 – 13]
- Ḳuru öksürüğe, billah, ḳarışdurub veyā ḳahvesine ḳatub içseler, müfī̱ddür. [46/a 17 – 18]
- Eger ḥayvān ot arasında ḳurbaġa yese, dişleri, iḥtimāldür ki düşüre ḳuvvet-i cāẕibesinden. [50/a 5 – 6]

- Meşelā bir aʿżā şovuḳ olsa ḥammāmda güŋlük balı sürseler, eger bulunmaz ise her ḳanġı bal olursa bedene sürüb üzerine güŋlük ekerler, maʿrūfdur. [51/b 20 – 21]
- Çam şaḳızını, aŋa reçine dirler, eger bunı ḳaynadub berāber bezir yaġıyla maḳʿada ursalar, sigilleri giderür. [53/a 20 – 22]
- Ziyāde yeseler, ḳavl-i İsḥāḳ, baġırsaḳlara ziyān ider. [54/b 9]
- Ḳuvvet-i evvelīsi aʿżāyı ḳavī ider; müncemid olmuş ḳanı, eger ẓāhir ve eger bāṭın, eridür. [62/a 4]
- Eger bārid nesneler ile pişürseler, meşelā ḳabaḳ gibi ve sāyir semüz et gibiler ile, muʿtedil şekl olur. [71/a 22 – 23]
- Meşelā ṣıfatı oldur ki māẕeryūnuŋ tāzesini alub sirkede iki gün iki gice ışladub andan sirkesin girü üç defʿa böyle tebdīl idüb andan çıḳarub ṭatlu ṣuyla üç defʿa yuyub gölgede, eger ʿacele gerekse güneşde, ḳurıdub istiʿmāl ideler. [76/b 21 – 23]
- Eger sirke ile ezüb ḥumreye ve cümle ıssı şişlere ṭılā eyleseler, eger beresi olsun eger olmasun, ġāyet muvāfıḳdur. [82/a 10 – 11]
- Ḳabuġınuŋ yaġı evcāʿ-ı mefāṣıla, ḫuṣūṣā ṣovuḳ ola, müfīddür. [86/a 15]
- Ṭarīḳi budur ki ʿanzurūt, ammā eşek südiyle perverde olmış ola, beş dirhem nişā ve dört dirhem keşīrā, üç dirhem afyūn bir dirhem kündür bir ḳaç dirhem isfīdāc kündür, on dirhem mā-ı verd ile şāflar düzüb vaḳt-i ḥācetde istiʿmāl ideler. [112/a 20 – 23]
- Ṭarīḳi budur ki māzī ve gülnār ve afyūn ve nişā ve şeb ve gül ḳurısı ve ḥabb-ı ās ve summāḳ ve ʿuṣāre-i liḥyetü'l-teys ve günlük ḳabı ve ṭīn-i maḫtūm, berāber ola, saḥḳ idüb mersīn ṣuyıyla yoġurub kettān tiftigi ile bulayub aḫşamdan ṣabāḥa dek getüreler. [119/b 11 – 13]
- Baʿżı yarasız aġrılara, meşelā baş aġrıları gibi, yaḳu eyleseler muvāfıkdur. [25/a 23 – 24]

2.4.4. Sıralı Cümle

Tek başına yargı bildiren cümlelerin bir anlam bütünlüğü içinde sıralanmasıyla gelen cümleler topluluğuna sıralı cümle denir (Karahan, 1999, 66). Sıralı cümlelerde, cümleler arasında temel cümle – yardımcı cümle ilişkisi değil; karştlama, denkleştirme, art arda veya aynı zamanda olma gibi anlam ilgileri bulunabilir.

Birbirlerinden virgül veya noktalı virgülle ayrılan "sıralı cümlelerin bazıları basit, bazıları birleşik, bazıları girişik, bazıları da kesik veya devrik cümle olabilir" (Hatiboğlu, 1982, 155). Sıralı cümleler, bağımlı sıralalı cümle ve bağımsız sıralı cümle olmak üzere iki ana başlık altında toplanabilir.

2.4.4.1. Bağımlı Sıralı Cümle

Bu cümleler, anlam ve öge ortaklığı yönünden birbirine bağlıdır. "Bu cümlelerin yalnız başına kullanılmaları durumunda da bir anlamları vardır; ancak ögelerden bazılarının ortak olduğu görülür. Yani bu cümleler, yalnız başlarına kullanıldıklarında anlamı bulunan ve bir araya gelince de aralarında anlam ilişkisinin yanında ortak cümle ögelerine de sahip olan cümlelerdir" (Özkan, 2013, 94). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bağımlı sıralı cümlelerden bazıları şunlardır:

2.4.4.1.1. Yüklemi Ortak Olan Bağımlı Sıralı Cümleler

- Bunuŋ ġoncaları sivri sivri, çiçegi açılmış, büyük olur. [71/b 8]
- Ḳızıllıġa māil ve beyāżlu, ḫoş būy olur [79/b 12]
- Bādrencbūye, oġul otı; ḳoġan otı dirler. [27/b 14]
- Ḳavl-i Buḳrāṭ ve Taḳvīmü'l-Edviye, arḳaya ve bile ḳuvvet virür; menīyi ziyāde ider; bāhı ḳavī. [91/b 11 – 12]

2.4.4.1.2. Öznesi Ortak Olan Bağımlı Sıralı Cümleler

- Baʿde, iki sāʿatden ṣoŋra ṭabīb, ḳārūreyi elüŋe alub taḥrīk eyleye; ḥareketden ṣoŋra göre; ʿillet ḳanġı ʿużuvda olduġı ʿalāmetleri ile bile. [8/b 13 – 15]

- Bu daḫı ʿaṣab-ı dīde bir ruṭūbāt-ı lezicedür, ḥareketde ve ġażabda ziyāde olur. [12/a 19 – 20]
- Ġıdā, ṭavuḳ çorbası vireler; nāfiʿdür. [10/ 8 – 9]
- Bu ṭoḳuzdan biri muʿtedildür, mizāc-ı taġayyürden müberrādur [2/b 21]
- Ḳaçan-kim aʿżā ve ālet ṣaḥīḥ ve sālim bulunur ise ol vaḳt, onlardan mütevellid olan aḫlāṭ ceyyide olur; aʿżālara gönderilür; ṣıḥḥatüñ beḳāsına bāʿiṣ olur. [7/a 6 – 8]
- Bu maraż daḫı haẕmuñ noḳṣānından ḥāṣıl olur, ekṣerī ʿunḳda olur ve sāir bedende vāḳiʿ olur; ammā nādir olur. [18/a 16 – 17]
- Ammā ḥummā-ı ṣafrāviyye ki ḫāric-i ʿurūḳdadur, bunuñ gibi dört sāʿatden evvel zāil olmaz, dört sāʿatden ziyāde az vāḳiʿ olur. [18/b 23 – 25]
- Bu daḫı yaramazdur, helāke delālet ider. [19/b 17]
- Bunuñ toḫumı istiʿmāl olunagelmişdür, ḫuṣūṣā maraż ve behaḳa devādur, ġāyet menfaʿatlüdür. [21/a 5 – 6]
- Hindī abanūsı, eger ṣu ile ve bilegi üzerine sürteler ve andan göze sürme gibi çekseler, göz perdesin gidere; aḳlıḳ ʿilletini daḫı zāil ide. [21/b 22 – 24]
- Ekşisi ṣovuḳdur, ḳurudur aḫlāṭı ḳaṭʿ ider ve laṭīf ider ve yüregi ṣovudur, cigerin ḥarāretin sākin ider, miʿdeyi ḳavī ider, ṣafrāyı ḳaṭʿ ider ve ṣafrādan olan teşvīşleri giderür, ıssı mizāclaruñ ḳalbine feraḥ virür ve ıssı ḫafaḳānı giderür. [22/a 14 – 17]
- Iṭrıfīl-i kebīr terkīb bir maʿcūndur, bevāsīre nāfiʿdür, levni ṣāf ider, bāhı ziyāde ider, miʿdeyi ḳızdurur. [24/b 22 – 24]
- Felsegün, derleme ḥasteliklerinde ḥasta dirilmege mümkin olmasa ve ḥasta derden ıżṭırāb çekse, bir miḳdārın kīremīd üzerinde pişirüb sirke ṣaçub andan ḥastanuñ nabżın ṭutduḳları ellerinüñ üzerine ıssıca iken urub bāzūsuna daḫı ördeler, fi'l-ḥāl derledür, mücerrebdür. [25/a 10 – 13]
- Ehl-i tecrübe böyle dir, naḳl iderler. [28/a 16]
- Ṭatlusı ḥarārete māildür, muʿtedildür. [31/b 16 – 17]
- Ḥoş-ḥōr alma ṣusuzluġı keser ve ḳay'ı ṭutar, yüregi baġlar. [31/b 22]

- Ḳuru incīr ruṭūbetde, yübūsetde muᶜtedildür; laṭīfdür; müneffiḥdür ve muḥallildür. [32/b 11 – 12]
- Köki ve toḫumı ḳay'ı menᶜ ider, bevli idrār ider ve ishāli girü ṭutar. [33/a 23 – 24]
- Dār-ı fulful ṭaᶜāmı hażm itdürür ve miᶜdeye daḫı ḳuvvet virür, bāhı ziyāde ider, zencebīlüŋ ḳāim-maḳāmıdur. [38/b 18 – 20]
- Ammā bundan yemek yaramazdur, adamı öldürür. [41/a 21 – 22]
- Tāze balıġı çoḳ yemek bile be-ġāyet żarar ider, balġamı ziyāde ider, siŋirde ve dimāġda zaḥmetler ider. [46/b 4 – 5]
- Bu terementin, sāir şişlerüŋ ḫilāfıdur, ḳış eyyāmında virülür. [53/a 12 – 13]
- Buḫūrı, dimāġuŋ yaramaz buḫārlarını giderür, göŋüle feraḥ virüb ve rūḥ-ı ḥayvānīyi ziyāde ider. [54/a 3 – 4]
- Bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir dengdür, iki denge degin cāyizdür. [54/b 8]
- Bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir dengdür, adamına göre bir dirhem daḫı cāiz olur. [55/b 8 – 9]
- Ḳuvvet-i sālişesi ḳabżı idrār ider, müfettiḥdür. [56/b 22]
- Bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir dānıḳdur, iki dānıḳ daḫı cāyizdür. [57/a 8 – 9]
- Ḳuvvet-i evvelīsi miᶜdeye ve cigere ḳuvvet virür, göŋül döndügini giderür. [59/b 11 – 12]
- Ḳuvvet-i evvelīsi aᶜżāyı ḳavī ider; müncemid olmuş ḳanı, eger ẓāhir ve eger bāṭın, eridür. [62/a 4]
- Kādī didükleri aġaç ḫurmāya beŋzer, Mekke-i Mükerremede ve ᶜUmmān nevaḥīsinde çoḳ olur. [64/a 20 – 21]
- Pişmiş armūd musaḫḫin ve muraṭṭıbdur, ṭabīᶜatı ıṭlāḳ ider. [67/b 17 – 18]
- Sirkede ışlanan kemmūn içi ḳabż ider, miᶜdeyi ḳızdurur. [67/b 23 – 24]
- Vel-ḥāṣıl, ṣığır yoġurdınuŋ ayranı ẕūsınṭāriyāya fāide ider; sīl ve miᶜde ve ciger ḥarāretine fāide ider. [70/b 2 – 3]
- ᶜUṣāresi, öyken yarasına ve ḳan tükürenlere nāfiᶜdür, miᶜdeye ve baġırsaġa ḳuvvet virür. [71/b 15 – 16]

- Rākid olan ṣular yaᶜnī ḳuyu ṣuyı ve irkilmiş ve bulanıḳ ve ṭurmuş, aḳmaz ṣular yaramazdur; ıssı ṣular ve çamurlı ṣular ḥükmündedür. [74/b 20 – 21]
- Eger maᶜdenūs ve eger köki ve eger toḫumı ġāyet müdrirdür, bevli fi'l-ḥāl idrār ider. [82/b 15 – 16]
- Bunuŋ nefᶜi anlar gibi bi'l-ḳuvve degildür, bi'l-ḫāṣṣadur. [98/b 23]
- Eger yapılduġı ḳab ḳırılub bir pāresi adamuŋ üzerine ṭoḳunsa, ol maḥall baraṣ olur; aṣlā ᶜilāc ḳabūl etmez. [100/b 16 – 17]
- Bunuŋ da menāfiᶜi ġāyet ziyādesiyle çoḳdur, ḳaleme gelmez. [110/b 18]

2.4.4.1.3. Nesnesi Ortak Olan Bağımlı Sıralı Cümleler

- Andan ḳabuġunı alalar, bir aġac bıcaḳ ile iki yaralar ve pāreleyüb bir kettān ipligine dizüb gölgede ḳurudalar. [24/a 6 – 7]
- Ṭabᶜı nerm ṭutar; mülāyim ider. [33/b 11]
- Anı alurlar, yaġa bıraġurlar. [64/a 22]
- Gül yaġı ve zaᶜferān ile ḳulaġa ṭamzırsalar, aġrısın sākin ider; ḫoş ider. [25/a 24 – 25]

2.4.4.1.4. Zarf Tümleci Ortak Olan Bağımlı Sıralı Cümleler

- Baᶜżı ḳuşlar gibi yazın gelür, ḳışın giderler. [5/a 20 – 21]
- İnsān gördükde cümle bedeni teslīm ider, başını ṣaḳınur. [5/b 1 – 2]
- Baᶜde, varaḳ-ı ᶜunnābı muḥkem saḥḳ idüb ᶜasel ile ḫılṭ idüb aġza süreler, ziyāde nāfiᶜdür, mücerrebdür inşāallahu teᶜālā. [11/b 11 – 12]
- Ḳaçan barmaḳ ile başduḳda, çuḳur gibi olur; bir zamān müstemirr ḳalur. [14/b 11 – 12]
- Ṭabḫını mefāṣıl aġrısı içün yaḳu eyleseler, müfīddür; aġrısın sākin ider. [23/b 20 – 21]
- Sirke ile ḥall idüb mefāṣıla ve türmüs ile behaḳ ᶜilletine yaḳu olunsa, muvāfiḳdur; zāil ider. [24/b 13 – 14]

- ʿAvret kendüye buḫūr eylese, ḥayżı aḳıdur; iḥtināḳ-ı raḥme daḫı nāfiʿdür. [25/a 3 – 4]
- Gül yaġı ve zaʿferān ile ḳulaġa ṭamzırsalar, aġrısın sākin ider; ḫoş ider. [25/a 24 – 25]
- Ḳaynadub ṣuyın içseler, ḳasıḳ yaruġına muvāfiḳdur; bögrek ve ḳavuḳ zaḥmetlerine fāide idüb cigeri ve miʿdeyi ve öykeni ḳavī ider. [26/a 13 – 15]
- Yaş baḳlayı zencebīl ile yeseler, ġāyet nāfiʿdür; fi'l-ḥāl ẕekeri ḳıvāma getürür. [17/b 13 – 14]
- Eger ʿamelī degil ise ṣarı dütün ḥāṣıl olur, ignenüŋ ucını ṣarardur. [28/a 24 – 25]
- İki dirhemin gül yaġıyla içseler, ishāli ḳaṭʿ ider; saḥc ʿilletine nāfiʿdür. [28/b 19 – 20]
- Eger bunı yeseler, semüzlük getürür; bāhı taḥrīk ider; bile ḳuvvet virür; ṭaʿāmı hażm itdürüb ẕekeri ḳāyim ider. [29/b 19 – 21]
- Bu otı bir miḳdār döşege ḳoyub üzerinde yatsalar, aṣlā yaramaz düş görmeye; iḥtilām olmaya. [30/a 24 – 25]
- Eger et ile bişürseler, aʿlā olur; ḳaṭʿ-ı balġam ider; arḳaya ve bile ḳuvvet virüb şehvet-i cimāʿı taḥrīk ider. [34/a 16 – 18]
- Bir dirhemin içseler, ḫayli ıżṭırāb virür; beş on defʿa ḳuṣdurur; aḫlāṭ-ı ġalīẓeyi ve balġamı ḳay' itdürür; meflūca daḫı nāfiʿdür. [34/a 21 – 23]
- Eger elde ṭutsalar, cimāʿ şehvetin taḥrīk idüb inʿāṭ-ı tām getürür; bāha ʿaẓīm ḳuvvet virür. [37/b 2 – 3]
- Eger çiçegini ḳurutsalar, ḳuvveti eksik olmaz; belki ziyāde olur. [38/b 6]
- Eger bunı ḫaṭāen yemiş olsalar, evvelā ẕekeri şişüb bevli ve meṣānesi baġlanur; tebevvül eyledügi taḳdīrce ḳan tebevvül ider. [40/a 20 – 22]
- Eger bunı pişürüb ṣuyın içseler, ishāl ider bevli ve ḥayżı aḳıdur; artıḳ aḫlāṭı çıḳarur. [49/a 22 – 23]
- Eger turpı oyub içine dört dirhem şalġam toḫumı ḳoyup ve ḥamīre ṣarub ocaḳda gömüb pişürüb üç gün pey-ā-pey yeseler, aṣlā ṭaşlardan eṣer ḳalmaz; çıḳarur. [56/b 11 – 13]

- Eger üzüm aġacına ve ġayrı ḳurd olur aġaça fīl kemügini buḫūr eyleseler, ḳurd olmaya; meyvesi ṣāfī ola. [58/b 7 – 8]
- Eger iki miṣḳālini yetmiş dirhem ṣu ile yarı ḳalınca pişürüb ol ṣuyı içseler, ṣafrā ve yelmeşik balġamı ishāl ider; mafṣallara ve ḳulunca ve dimāġa ve siŋirlere daḫı fāide ider. [62/b 8 – 10]
- Eger kökini üç dirhem ḳadar bir gün tāze süddе ıṣladub andan çıḳarub ve saḥḳ idüb cimāʿa ḳādir olmayan ʿınnīn kişinüŋ ẕekerine başından ġayrı yerine sürseler, ẕekeri ḳıvāma gele; cimāʿa ḳādir ola. [86/b 22 – 87/a 1]
- Anuŋçün ol ḥayvānuŋ boynuzların buḫūr eyledükde ol mekāna zehirlü ḥayvān gelmeyüb eger ḳoḳusını alursa, ḳaçmaġa ḳādir olmaz; fi'l-ḥāl ölür. [98/b 15 – 16]
- Eger yapılduġı ḳab ḳırılub bir pāresi adamuŋ üzerine ṭoḳunsa, ol maḥall baraṣ olur; aṣlā ʿilāc ḳabūl etmez. [100/b 16 – 17]
- Ḳız oġlan ḳızuŋ ʿaḳıl bāliġ olmadan memesine sürseler, ol ḳarārda ḳalur; memesi büyük olmaz. [116/b 21 – 22]

2.4.4.1.5. Yer Tamlayıcısı Ortak Olan Bağımlı Sıralı Cümleler

- Ṣāfesiyā, ism-i Yūnānīde seẕāb-ı berrīnüŋ ṣamġıdur, teṣnū daḫı dirler. [32/b 14 – 15]
- Türkīde yer pelidi dirler, ḳıṣaçıḳ maḥmūd dirler. [67/b 25 – 68/a 1]
- Ḳavl-i Desḳūrīdūs, boġaz şişlerine ve aġrılarına bunuŋ ṣuyından ġarġara ideler, müfīddür. [72/a 8 – 9]
- Bu būrānesin pişürseler, bedene nāfiʿdür; çoḳ ġıdā virür. [72/b 2]

2.4.4.2. Bağımsız Sıralı Cümle

Bu tür cümlelerde cümlelerde her cümlenin ögeleri ayrı ayrıdır. Ögeler arasında şekilce ortaklık yoktur; ortaklık anlam yakınlığındadır. Bu cümlelerin bir araya gelmelerinin

sebebi, aralarındaki anlam yakınlığıdır; özne, öge ortaklığı değildir (Özkan, 2013, 92). Bağımsız sıralı cümleleredeki cümlelerin her biri tek başlarına da kullanılılabilirler.

Kerime Üstünova, bağımsız sıralı cümle olamayacağını görüşündedir. Ona göre, bağımsız sıralı cümle olarak tabir edilen cümleler, anlam bağıyla birbirlerine bağlı cümlelerden oluşmaktadır (Üstünova, 2002, 80-89). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bağımsız sıralı cümlelerden bazıları şunlardır:

- ʿArab ve ʿAcem ve Yūnān ve Ervām ḥuẕẕāḳlarınuŋ iʿtimād itdükleri muʿteber kitāblarında güzīde ve mücerreb müfredātı beyān ider, yigirmi sekiz faṣıldur. [1/a 12 - 13]
- Bu maḥallde söz çoḳdur, ẕikr oluna. [2/b 25]
- Nebātātdan bir ḥayvān tevellüd ider, aġaçlardan ḳurdcuġazlar peydā olur, neşv ü nemā bulur, ḳaz gibi olur, etini yerler. [4/a 18 – 19]
- Eti beyāż olur, yengeç etine beŋzer, yerler, leẕīẕātı vardur. [4/a 23]
- Nitekim evlāduŋ babaya müşābeheti vardur, insān daḥı ʿāleme müşābihdür. [5/a 16 – 17]
- Ḳaçan kim zībaḳa bir ṭabḫ idici ḥarāret ʿārıż olur ise buḫārı dimāġa ṣuʿūd ider, envāʿ-ı nevāzil bundan tevellüd ider. [6/b 3 – 4]
- Ḥabb-ı ḳūḳıyā ile ḥabb-ı ışṭamḥiḳyūn ile dimāġuŋ süddesin açar, burnuna suʿūṭ ideler. [9/b 24 – 25]
- Ġıdā, zīrbāc vireler; ṭavuḳ etiyle maʿcūn-ı anḳardiyā ve maʿcūn-ı selīsā ve cevāriş-i ʿanberbāris ve ayāric-i fayḳarā daḫı münāsibdür; ġaflet itmeyeler. [9/b 19 – 20]
- Ve daḫı ġıdālarını ışlāḥ ve perhīzlerüŋ bir ḫoşca taḳayyüd ideler, şifā bula inşāallahu teʿālā. [10/b 1 – 2]
- Veyāḫūd lisānü'l-ḥameli saḥḳ idüb baʿde ṣıḳub ṣuyuŋ alub aġza ġarġara itdüreler, bu daḫı ziyāde nāfiʿ ve mücerrebdür. [11/b 9 – 11]
- Ḫardal ve bezr-i fücl ve ʿasel-i sikencübīn ile ḫalṭ idüb istiʿmāl ideler, sühūlet ile ḳay' itdüreler. [12/a 21 – 22]

- Bu daḫı bir marażdur ki insānuŋ bedenini bu sıvıḳ ṣabġ ider, göreler. [15/a 5 – 6]
- Ammā bu maraż büyük marażdur, ġāyet ḥāẕıḳ ṭabīb lāzımdur. [17/a 12]
- Bunı daḫı göreler, eger ḳan ġālib ise faṣd ideler, baʿde müshil vireler. [17/b 7 – 8]
- Ammā bu ḥummā-i dıḳḳ marażınuŋ ʿalāmetleri vardur, ṭabīb gördükde teşḫīṣ ider. 20/b 7 – 8]
- Üstübeci eger yeseler, adamı helāk ider; ḥaẕer gerekdür. [23/b 11]
- Müfettiḥ, muḥallil, mücellā, müneżżicdür. [23/b 17]
- Ṣuyı, ṣāfī ve sevdāvī zaḥmetleri giderür; mālīḫulyāya ve cünūna ve ucuġa daḫı fāide idüb ve ḳavuḳ ṭaşlarını ṭaġıdub ve raḥim aġrısına ve ḥunnāḳa ve ʿırḳu'n-nisāya ve ṭalaḳ şişine ve bedene fāide idüb beŋzi aʿlā ider. [24/a 16 – 19]
- İḥtiyārlara ve ṣovuḳ mizāclulara ziyān ider, yaramaz ḳan ḥāṣıl olur. [30/a 10 – 11]
- Yaşlu adamlara (5) żarar ider ḥuṣūṣā miʿdesinde ṣovuḳ ḫılṭ olan kimesnelere muvāfıḳ degildür [34/b 4 – 5]
- Meṣelā müncemid olan ʿaselüŋ (8) leṭāfeti ve ḳuvveti revāḳ gibi olmaz anuŋçün ʿasel revāḳ ḳalub müncemid (9) olmaz [34/b 7 – 9]
- Mıṣırda ʿAynü'ş-Şems nām maḥallde olur ġayrı yerede olmaz [35/a 6]
- Ḥacerü'l-baḳar ḥarza dirler ṣıġırdan çıḳar pān zehire beŋzer [35/a 20]
- Ammā baʿżılar ḳalye ve misk ziyāde ḳatub ṣac ve ṣaḳala sürerler münāsib degildür (25) tīz aġırdur [39/b 24 – 25]
- Bundan iki dirhem istiʿmāl olunur ziyādesi ḳanı ḳurıdur [44/a 25]
- Bunlar ile cemʿ eylemek ġāyet yaramazdur, cāyiz ki helāk ide. [46/b 8]
- Evvel bahārda, ḥareketi zamānında ṭutarlar; ḳarnın yararlar ve ṭuzlayub ḳurudurlar. [46/b 11 – 12]
- Miḳdār-ı şerbeti bir dirhemdür ziyādesi ṭalaḳ aġrısı getürür [50/b 11]
- Uyuşmuş siŋirlere nefʿi vardur, ḫuṣūṣen bunuŋ yaġı ola, ġāyet nāfiʿdür. [51/a 12 – 13]
- Serçenüŋ (17) eyüsi yabānda uçandur evde beslenen eyü degildür [52/a 16 – 17]

- Bunuŋ ṭabīʿatı (15) ḥārdur ḳış günlerinde içmek maʿḳūldür [53/a 14 – 15]
- Ekṣer maʿācīne ḫalṭ olacaḳ ʿūd-ı hindīdür tenāṣırī dirler [55/a 2]
- Bunuŋ miḳdār-ı şerbeti (9) bir dānıḳdur iki dānıḳ daḫı cāyizdür [57/a 8 – 9]
- Fi'l-cümle ferfīyūn ile nesne ʿilāc itdüklerinde, yalŋız ferfīyūn yedürmeyeler; ḥiddetini keser. [57/a 10 – 11]
- Miḳdār-ı şerbeti bir dirhemdür, ziyādesi öykene ve ālāt-ı nefese ziyān ider. [58/b 17 – 18]
- Ol çiçegi esbāb arasına ḳorlar, rāyiḥası yıllarca gitmez. [64/a 24 – 25]
- Ḳoḳusı kāfūra beŋzer, ol ecilden kāfūr otı dirler. [64/b 8 – 9]
- Ḥāṣıyyetindendür ki yaramaz buḫārı menʿ ider, anuŋçün maṣrūʿlaruŋ ṭaʿāmına ḳomaḳ muvāfıḳdur. [67/a 6 – 7]
- Ẕihni ġāyet ḳavī ider, nisyānı giderür, ḥıfẓa muvāfıḳdur. [68/a 14 – 15]
- Ḥuḳne eyleseler, ishāle ve zaḫīre fāide ider; ḥuṣūṣen arpa ṣuyı ḳatalar. [70/a 13 – 14]
- Ve'l-ḥāṣıl ṣunuŋ aʿlāsı yaġmur ṣuyıdur, ṣāf ve ḫafīf ve leẕīẕdür. [74/b 1]
- Aʿlāsı ḳurşundan olandur, ḳızıl gibi berrāḳ olur. [79/a 22]
- Meṣelā bir nevʿi ʿaşrdur, ʿArabda ve Yemende ve Ḫorasānda çoḳ olur bir şekerdür kim ʿaşr didükleri aġaca gökden yaġar. [93/b 4 – 5]

2.4.5. Bağlı Cümle

"Cümle başı bağlaçlarıyla birbirine bağlanan cümlelere bağlı cümle denir" (Aktan, 2009, 137). Cümle başı bağlaçları, bulunduları cümleleri kendilerinden önceki veya kendilerinden sonraki cümlelere bağlarlar. Genellikle, yapı olarak birbirinden ayrı olan bu cümleler anlam olarak sıkı bir ilişki içindedir. Bağlı cümlelerdeki bağlaçlar sıralama, açıklama, karşılaştırma, eşitlik, amaç, üsteleme, istek, şaşırma gibi pek çok anlamla cümleleri birbirlerine bağlamaktadır.

Sıralı cümlelerin bazıları basit, bazıları birleşik, bazıları girişik, bazıları kesik veya devrik cümle olabilir. Metnimizde sıralı ve bağlı cümleler aynı cümlenin içerisinde

bulunabilmektedir. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki bağlı cümlelerden bazıları şunlardır:

- Ṭıbbuŋ baʿżı ʿilmiyyātını beyān eylemek içün elli ṭoḳuz faṣla müştemil eyledük; zīrā ṭāliblere umūr-ı ṭabīʿiyyeyi bilmek ġāyet mühim ve lāzımdur. [1/a 10 - 11]
- Baʿde mizācına göre ġıdālar ışmarlaya ve göre ʿilleti ḥarāretiŋ midür ve yāḫūd bürūdetiŋ midür [2/b 7 – 8]
- Taṭvīl-i kelām lāzım gelür; zīrā bu kitābı muḫtaṣar ḳılduḳ, ʿārife yek işāret ile kifāyet ider. [2/b 25 – 3/a 1]
- Ammā mizācı muʿtedil olan yerler ḥaṭṭ-ı istivādur; yaʿnī gicesi ve gündüzi berāber olan yerlerdür. [3/a 3 – 4]
- Muʿallaḳ olan rüsūb bedenüŋ tenevvürüne delālet ider ve yāḫūd aḳ ciger veyā miʿdenüŋ ṭıḥālüŋ emrāżına delālet ider. [8/b 4 – 6]
- Eger faṣd veyā ḥacāmat mümkin olmaz ise şarābu'l-ʿunnāb ve şarāb-ı ıccāṣ ve şarāb-ı temür hindī vireler; ammā sükkeri ola ve gülāb ile ḫılṭ idüp vireler. [8/b 24 – 9/a 1]
- Temürhindī ve ıccāṣ ve ʿunnāb ve sibistān ve sirḫışt her birinden berāber alub ṣu ile ṭabḫ idüb istiʿmāl ideler ve daḫı ṣandal ve kāfūrī ile mā-i verd ile ḥall idüb ṭılā ideler [9/a 5 – 7]
- Bu daḫı yā ḳandandur yāḫūd riyāḥ-ı muḫtelifeden olur. [10/b 12 – 13]
- Bu ẕikr olunan devāları daḫı ḥarāretden ve bürūdetden ḥāṣıl olan emrāżlara daḫı ġāyet münāsibdür; lākin rāy-ı ṭabīb ile ʿalīle istiʿmāl itdüreler, maḥalli ve maḥallsiz virmeyeler. [11/b 23 – 25]
- Emrāż-ı ẕātü'l-cenb marażınuŋ ʿalāmeti oldur ki ṣadrında ḥarāret ola ve daḫı ḥummā-i dīḳḳ ẓāhir ola. [12/a 9 – 10]
- Ġaflet itmeyeler; ammā rāy-ı ṭabīb ile istiʿmāl ideler. [12/b 18 – 19]
- Bu maraż daḫı yā sū-i mizāc-ı bāridden olur yāḫūd balġamuŋ ictimāʿından olur. [12/b 20 – 21]

- Yüregi çoḳ çoḳ burar ve sürer ammā murād tamām ḥāṣıl olmaz ancaḳ bir miḳdār ruṭūbet (11) çıḳar köpük ile ıż(ṭı)rābı dāyim çeker [13/b 10 – 11]
- Sefūf-ı ārisṭātālīs ve şarāb-ı naʿnāʿ ve şarāb-ı armūd ve rubb-ı sefercel ve aḳrāṣ-ı cülnār ve aḳrāṣ-ı ṭebāşīr ve aḳrāṣ-ı nīrver ve aḳrāṣ-ı ṭīn-i maḫtūm meẕkūr mürekkebātlar zaḫīr-i kāẕibe ve ṣādıḳa ġāyet münāsibdür; ammā rāy-i ṭabīb ile istiʿmāl ideler. [13/b 14 – 16]
- Eger ʿalīlüŋ levni beyāż olub ḥarāreti az olur ise mā-i uṣūl-ı büzūrī, dühn-i levz-i mürr ile ve daḫı devā-ı Cālīnūs ve maʿcūn-ı ḫabṣ-ı ḥadīd ve cevāriş-i Cālīnūs ve cevāriş-i dārçīnī ve sefūf-ı abār ve maʿcūn-ı kündī ve maʿcūn-ı misk ve maʿcūn-ı sencerniyā maʿcūn-ı anḳardiyā ve aḳrāṣ-ı rāvend ve cevāriş-i encüdān ve meṣridīṭūs ve tiryāḳ-ı ʿazre ve devā-ı kibrīt-i kürküm ve ayāric-i erkaġānis ve dühn-i ferfiyūn ve sefūf-ı kalkanānic ve devā-ı kibrīt ve maʿcūn-ı emrūsiyāh ve aḳrāṣ-ı ʿanberbāris ve maʿcūn-ı şehryārān ve maʿcūn-ı fencenūş bu ẕikr olunan devālar emrāż-ı kebedüŋ envāʿına münāsibdür; lākin rāy-ı ṭabīb ile istiʿmāl eylemek gerekdür. [14/a 23 – 14/b 5]
- Ammā ṭablīde ve ziḳḳīde ḳay'ı itdürmek ġāyet münāsibdür; velākin ṭablīde ḳaṣd eylemek daḫı münāsibdür ve ḥammāmdan ṣoŋra ʿalīlüŋ ṭabīʿatını mülāyim ideler. [14/b 13 – 15]
- Eger ʿalīlüŋ beŋzinde sevdā ve bevlüŋde ṣabġ ẓāhir olur ise üseylemden faṣd ideler; ammā ṣoldan faṣd ideler ve baʿde sikencübīn büzūrı vireler. [14/b 21 – 23]
- Bu bevāsīr daḫı iki nevʿ üzere olur yā verem-i ḥārdan olur yāḫūd ġıdānuŋ fesādından olur. [15/b 11 – 12]
- Kilyenüŋ daḫı żaʿfından olan olur ve yāḫūd bürūdet-i ṣulbdan olur ve yāḫūd nezelātdan olur ve yāḫūd ḥār eşyālaruŋ istiʿmālinden olur. [15/b 21 – 23]
- Bu daḫı bürūdet-i ṣulbdan olur ve yāḫūd ummaḳdan olur yāḫūd oġul, ḳız içün sū-i tedbīr iylemeden ḥāṣıl olur. [16/a 16 – 17]
- Bu maraż daḫı hażmuŋ noḳṣānından ḥāṣıl olur, ekṣerī ʿunḳda olur ve sāir bedende vāḳiʿ olur; ammā nādir olur. [18/a 16 – 17]

- Bu ḥummā daḫı yā ḳışa olur yā uzun olur. [18/a 23 – 24]
- Ammā ḥummā-ı yevmīnüŋ sebebi oldur ki yaz güni güneşde çoḳ oturmadan ḥāṣıl olur ve yāḫūd ḥār ṭaʿāmlar yemekden ḥāṣıl olur ve yāḫūd şiddet-i ġażabdan ḥāṣıl olur ve yāḫūd şiddet-i feraḥdan ḥāṣıl olur ve yāḫūd şiddet-i ṭaʿbdan ḥāṣıl olur ve yāḫūd ṣusuzluḳdan ḥāṣıl olur. [18/b 5 – 8]
- Bu şaṭru'l-ġıbb daḫı on iki sāʿatden ziyāde olmaz; ammā on iki sāʿate dek sürer. [19/a 1 – 2]
- Bu maḥallde kelām çoḳdur; ammā biz kitābı muḫtaṣar eyledük; zīrā ḥuẕẕāḳ-ı ʿāriflere ednā işāretiyle kifāyet ider. [19/a 3 – 5]
- Ve daḫı buḥrānuŋ ḳavīsi oldur ki ruʿāf ile ola veyā ishāl ile ola veyā ḳay' ile ola, iḥtimāldür ki idrār ile ola. [19/a 13 – 15]
- Ammā şol ʿalīlüŋ kim buḥrān gelincek darlıġanır ve çapalar ve şol ʿalīlüŋ kim tamām dördüncide buḥrān eyleye, terletmek ile veyā müshil virmek ile veyā ḳan almaḳ ile veyā ḳuṣdurmaḳ ile veyā idrār itdürmek ile muḳayyed olmayalar; zīrā kim buḥrānı nāḳıṣdur ḥaẕer ideler. [19/b 6 – 10]
- Bu maḥallde kelām ḳatı çoḳdur; velākin kitāb muḫtaṣar olmaḳla bu miḳdār müktefī olalum.[19/b 22 – 23]
- Buŋa lāzım olan budur ki ḳaçan kim bu ḥummā-yı rubʿ ẓāhir olduġın göresin, cehd eyle ki ḳuvāyı ḥıfẓ idesin; zīrā ki ḥummā-yı rubʿ emrāż-ı müzminedendür. [20/a 6 – 7]
- Maraż ḥālinde ne minvāl üzere olub gördiler ise bu maḥallde ol minvāl üzere ḥıfẓ u ḥarāset üzere itmek gerekdür; zīrā ki nāḳiḥlerde ziyāde ḫavf olur. [20/a 19 – 21]
- Baʿżı nüsḫalar idinüb ve baʿżılardan söz işidüb ṭabīb oldum deyü bir alay müselmānlaruŋ ḫastasına el urmaḳ gerek; zīrā bu maḳūle adamlara eşerrü'n-nās dinilür. [20/a 25 – 20/b 2]
- Zinhār bunı içmeyeler; zīrā ḳıtāl otlardandur. [23/b 12]

- Bu kökün̲ ḳabuġını ṣovuḳ diş aġrıları içün sirke ile ġarġara etseler, muvāfiḳdur; yāḫūd yalnız cigneyeler aḫlāṭ-ı lezici ve ġalīẓi daḫı kesüb ṭaşra çıḳarur ve bevāsīre buḫūr eyleseler, fāide ider. [24/b 17 – 19]
- İḥtināḳ-ı raḥme ve semūma daḫı nāfiᶜdür; ammā miᶜdeye muẓırdur. [27/a 4]
- Baᶜżılar evvel derecede bārid, ikinci derecede yābis, didiler; ammā ruṭūbet-i faẓlıyyesi vardur. [27/b 5 – 6]
- Başa ve göze yaramazdur; zīrā siyāh ḳan tevellüd itdürür. [28/a 1 – 2]
- Yā naṭūl ve yāḫūd żımād iderler. [28/b 10]
- Bunda ṭīn-i maḫtūma mühr urduḳları gibi ol diyār ḥākimi daḫı anda üzerine mühr ururlar; yaᶜnī ṣāf olduġına delīl olsun deyü ararlar. [32/a 16 – 17]
- Mizāc-ı aṣlīsi raṭbdur yübūseti kendüye ᶜārıżīdür; yaᶜnī aṣlı degildür. [34/a 24 – 34/b 1]
- Ḳardan buzdan ḥāṣıl olan ṣu eyü olmaz laṭīf degildür; zīrā her nesne ki laṭīfdür, müncemid olduḳda taḥlīli gider dirler. [34/b 6 – 7]
- Ṣovuḳ dimāġa ve bedene daḫı nāfiᶜdür; velākin ṣudāᶜ getürür şarāb gibi siṉir virür. [35/b 12 – 13]
- Bu ṭaşuṉ imtiḥānı oldur ki āyīneye sürerler; eger ḳuruduḳda āyīne pas ve jeng getürürse acı nevᶜidür; eger pas getürmeyüb āyīne ṣāf ḳalursa, ṭatlu nevᶜindendür. [40/a 9 – 11]
- Nihāyet ḳanadın ve ayaġın içüreler; yāḫūd baᶜżı edviyeler ile vireler. [40/a 22 – 23]
- Yuḥannā ḳavli üzere, eger şarāb ile ve yāḫūd ṣuyla içürseler, ishāle ve baġırsaḳ yapışmasına ve ḳan gidenlere ve ḳan tükürenlere hem içeler hem miᶜde üzerine yaḳu ideler. [71/b 18 – 20]
- Yılan ḳavınuṉ aᶜlāsı erkek yılanuṉ ḳavıdur ki beyāż olur; zīrā dişisinüṉ ḳavı siyāh olur. [54/a 21 – 22]
- Yılan balığı gerçi ġıdāsı laṭīf olur ve bāhı ziyāde idüb cimāᶜa ḳuvvet virür; lākin ṣaḳīldür ve yalnız haẓm olunmaz. [46/a 23 – 24]

- Hem içüb hem ḳaynamış ṣuyında oturalar hem pişmiş otını maḳʿada gül yaġıyla ursalar ve bunı yaḳub ṭaşra çıḳan bevāsīre ursalar, bevāsīri yerinden ḳopara. [48/b 21 – 23]
- Ḳoyun eti ṣuyı ġāyet ḳuvvet virür ve adamı semürdür; velākin perhīz iden ḥastalara virmeyeler; meger nāgihīn olalar; yaʿnī ḥastalıḳdan ḳalḳmış olalar. [49/b 24 – 50/a 1]
- Öksürüge ve rebüve ve bögrek ve öyken ve ḳavuḳ ve gögüs aġrılarına fāide ider; zīrā ḳabżından ḳanı ḥabs idicidür. [53/a 22 – 24]
- Ṭaʿāmı hażm itdürür; ammā kendü hażm olunmaz; zīrā hāżım ve ġayr-ı münhażım maḳūlesidür. [56/b 6 – 7]
- Ḳahvenüŋ ḳāṭıʿu'n-nevm olması kendü ḥāṣṣiyyeti ve ḳuvvetidür; ṭabīʿatı yübūset üzere olduġıdur, dirler; lākin zaʿferān veyā misk veyā ʿanber veyā ʿūd aġacı ḳatsalar, ıṣlāḥ iderler. [63/b 17 – 19]
- Pırāṣa köki didigümüz, pırāṣanuŋ kökidür; yoḥsa kökinde olan saçaḳları degildür. [65/b 12 – 13]
- Yuḥannā ḳavli üzere, eger şarāb ile ve yāḫūd ṣuyla içürseler, ishāle ve baġırsaḳ yapışmasına ve ḳan gidenlere ve ḳan tükürenlere hem içeler hem miʿde üzerine yaḳu ideler. [71/b 18 – 20]
- Bir çıban daḫı çıḳmaġa ḳomaz; zīrā fażalātı cemʿ idüb ceẕb ider. [72/a 6]
- Yapraġı oŋuldur; zīrā yapraġınuŋ ḳabżı ve tenḳıyesi vardur. [72/a 15]
- Lisānü'l-baḥr, sībiyā; yaʿnī mürekkeb balıġıdur. [72/b 7]
- Ḳavl-i Cālīnūs ḫılṭ-ı ġalīẓ tevellüd etdürür; ammā ḫardal żararın defʿ ider. [72/b 21 – 22]
- Bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir dirhemdür; yāḫūd bir miṣḳāldür. [73/b 7 – 8]
- Ḳavl-i İbn-i Māsūye, ḳuvvet-i evvelīsi ṣafrāyı keser; yaʿnī ḳuvvetin ibṭāl ider. [74/a 1]
- Peynīr ṣuyın süzüb alduḳdan ṣoŋra, baʿżılar girü āteşe ḳoyub küfün alurlar; daḫı münāsibdür. [75/b 14 – 15]
- Andan kebāb ideler de defne yapraġını şīşe berāber ṣancalar. [78/a 13 – 14]

- Hem içeler ve hem ḳoḳlayalar ve hem miʿde üzerine bez ıṣladub ḳoyalar. [80/a 21 – 22]
- Reʿāyā fürūḫt ve āḫir kimesneye virmege ḳādir degildür; ancaḳ reʿāyā ḫizmetleri muḳābelesinde yarım ḫarāc virürler. [81/b 11 – 12]
- Baʿżı eṭıbbā, bunı içmekle ḫaṭar vardur, dimişler; zīrā meṣāneye yara getürür, dimişler. [85/a 7 – 8]
- Baʿżı tüccārlar dimiş ki bād-zehrüñ ḥayvānīsi Kilān vilāyetinde bir cins olur yılanuñ boynuzıdur; lākin bu nevʿ az bulunur. [98/b 2 – 3]
- Varub bād-zehr ḥāṣıl olur; lākin ḳanġı ʿużuvdan ḥāṣıl olduġında iḫtilāf itmişler. [98/b 7 – 8]
- Bu ḳavl ṣıḥḥate cümleden ḳarībdür; zīrā ṣıġıruñ ödinden ḥāṣıl olan ḥaraza daḫı böyledür. [98/b 19 – 20]
- Ṭaʿāmdan evvel ve ṣoñra istiʿmāl olunsa, cāizdür ve hem ġāyet muḳavvīdür. [111/a 3 – 4]
- Bunuñ menāfiʿi ġāyet çoḳdur; ammā biz muḫtaṣar idelüm. [111/a 9]
- Bu daḫı yā demür yāḫūd ḳurşundan ṣaḥīfeleri alub ḥār ṣular üzerine aṣaḳoyalar tā ki ṣuya ṭoḳunmaya kim ṣudan ṣuʿūd iden buḫār ṣaḥīfelere yapışur. [117/b 17 – 18]

2.4.6. Eksiltili (Kesik) Cümle

Genellikle sözlü dil kullanımında yer alan ve bazı ögeleri eksiltilerek söylenip, anlamı dinleyenin anlayışına bırakılan veya yüklemi kullanılmadan yargı bildiren cümlelere eksiltili (kesik) cümle denir (Karaağaç, 2009, 201). Bu tür cümleler çoğunlukla konuşma dilinde kullanılır. Yüzeysel yapıları itibarıyla bir cümle olmaktan uzak olan eksiltili cümleler, derin yapıları itibarıyla tam yargı bildiren cümleler olarak muamele görürler. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki eksiltili (kesik) cümlelerden bazıları şunlardır:

- Eger daḫı bunlar ile olmaz ise meṣriṭūs ve tiryāḳ-ı ʿazde ve tiryāḳ-ı erbaʿa ve devā-ı misk-i ḥulv ve mürr ve maʿcūn-ı dühmerṣā ve maʿcūn-ı bād-mührec ve

ḥabb-ı yaḫsāc ve dühn-i reşād ve ayāric-i cālīnūs ḥabb-ı ferfīyūn ve ayāric-i fayḳarā ve maʿcūn-ı selīsā ve cevāriş-i ʿanber ve maʿcūn-ı sevīṭrā ve ayāric-i ṭamġū ve dühn-i kalkanānic ve dühn-i zaʿferān… [10/a 21 – 25]

- Ḳurṣ-ı kevkeb ve dühn-i nārdīn… [10/b 21 – 22]
- Ruṭūbetden ve yübūsetden veyā ḥarāretden veyā bürūdetden… [11/b 14]
- Balġamī ve ṣovuḳ mizāclular yaġlu ve semüz et ve ıssı ot ile… [59/b 2 – 3]

III. BÖLÜM

TUHFETÜ'L-ERÎBİN-NÂFİ'A LİR-RÛHÂNÎ VE'T-TABÎB'DEKİ FARSÇA YAPILI CÜMLELER

3.1. Ki'li Birleşik Cümleler

Ki'li birleşik cümlelerin dilimize Hint-Avrupa dillerinden geçtiği düşünülmektedir. VIII. yüzyılda Tarım bölgesinde yerleşik kültüre geçerek dönemin kültür hayatına tercüme ve telif eserlerle katılan Uygurlar döneminde, Hint- Avrupa milletlerinden Soğod ve Tohar gibi İranlı kavimlerin dillerindeki yardımcı cümleleri temel cümleye bağlayan bağlaçlar taklit edilerek, Türkçede önceden beri bulunan kaçan, kanyu, kim, ne gibi kelimelere yeni anlamlar verilmiştir. Böylece, bir temel düşünceyi çeşitli yönlerden tamamlayan unsurlar bir cümle hâline getirilerek Türkçe, zengin bir anlatım şekline kavuşturulmuştur (Tekin, 1992,112).

> "Farsçada soru zamiri, bağlama ve ulama zamiri (rabıt harfi), bağlama edatı (izafet ve atıf harfi), sebep edatı (edat-ı ta'dil), açıklama edatı (edat-ı beyâniyye, kâf-ı beyaniyye), zaman edatı, dua ve yemin edatı (kâk-ı kasem, kâf-ı dua'iyye), pekiştirme edatı vb. görevlerle kullanılan "ki", Anadolu'da gelişen Türk yazı dilinde de başlangıçtan beri cümleleri birbirine bağlayan bir bağlaç (bağlama edatı ve bağlama zamiri) olarak kullanılagelmiştir. Türkçenin sentaksına ve ifade tarzına bazı anlam incelikleri kazandırdığından "ki" bağlacı, bugün de dilimizde canlı bir şekilde kullanılmaktadır. Ancak tarihî devrelerdeki kadar yaygın bir kullanılışa sahip olduğu sözlenemez" (Özkan, 2004, 244).

Ki'li birleşik cümleler, iki veya daha fazla cümlenin ki/kim bağlama edatıyla birbirlerine bağlanmaları sonucu oluşan cümlelerdir. Bu cümlelerden biri anlamı

üzerinde taşıyan ana cümle, diğeri veya diğerleri ise ana cümleyi çeşitli şekillerde tamamlayan yan cümlelerdir.

> "Ki'li birleşik cümlelerde ana cümleye "ki" ile bağlanmış olan yardımcı cümleler bir dış cümledir. Bu dış cümleler, çekimli bir fiili ve bu fiile bağlı unsurlarıyla şekilce bağımsızdır. Ancak mana bakımından ana cümlenin varlığına bağlı bulunmaktadır; yani kendi başına, kendi kendine yeter durumda değildir. Demek ki yardımcı cümleler, şekilce ana cümleye "ki" edatı ile bağlı bulunması yanında, manaca da ona bağlıdır; kısaca, şekilce ve manaca ana cümleye bağlı bir cümledir" (Tulum, 1978, 23).

"Ki'li birleşik cümlelerde yardımcı cümle ister temel cümle yüklemine bağlı bulunsun, isterse temel cümlenin bir isim unsurunun niteleyicisi olsun, her iki durumda da ya temel cümle yükleminden sonra yer alır ya da temel cümle içerisinde bulunur" (Yelten, 2005, 47).

> "Eski Türkçe devresinden beri, Türk dilinin her sahasında görülen kim soru zamiri de ki'nin etkisiyle bağlama edatı ve bağlama zamiri görevleriyle kullanılmıştır. Ki'nin etkisi altında onun bütün işlevlerini yüklenen kim, Batı Türkçesinin ilk devrelerinde, "ki" ile yan yana kullanılmadığı halde, sonradan ki'nin yaygınlaşarak benimsenmesinden dolayı bağlaç fonksiyonunu kaybedip yerini ki'ye bırakmış ve sadece soru zamiri olarak kullanılmaya devam etmiştir" (Özkan, 2004, 244).

İlgi zamiri olan "ki", bir ismi ana cümleye bağlar. Ancak bugün "tahmin, şüphe, pekiştirme, açıklama ve aşırılık" görevi yapan, çekimli fiillerle bunların soru şekillerinden sonra gelen, fakat diğer edatların işlevine de sahip bir "ki" edatı bulunmaktadır. Farsça asıllı "ki" bağlama edatıyla hiçbir ilgisi olmayan bu edat, Eski ve Orta Türkçe dönemlerinde "şüphe, tahmin, pekiştirme"görevi yapan erki edatının uzun tarihi süreçte r ünsüzünün düşmesi ve edatın ön sesindeki e ünlüsünün eklendiği kelimenin son ses ünlüsüyle kaynaşarak erki>ki şekline gelmesiyle oluşmuştur. (Korkmaz, 2007, 1082-1083).

> "Eski Anadolu Türkçesi döneminde ki'li birleşik cümleler daha fazla yer almış, 13 ve 14. yüzyıllarda "ki" ve kim aynı fonksiyonda birlikte kullanılırken, kim soru zamiri olarak da kullanılmaya devam etmiştir. 17 ve 18. yüzyıllardan sonra "ki" daha yaygın olarak kullanılırken kim'in kullanımı azalmıştır" (Tokatlı, 2005, 134).

"Ki'li birleşik cümle, Türkçenin söz dizimi yapısına ters olarak yardımcı cümlenin ana cümleden sonra geldiği bir cümle türüdür" (Karaağaç, 2009, 199). Ancak bu tür cümleleri Türkçe cümle yapısına uygun bir hale getirmek mümkündür.

> "Türkçe'nin zengin zarf-fiil ve isim-fiil sistemine sahip bulunması, bir temel fikir etrafında bütünleşen yardımcı fikirlerin, en geniş ve karışık ifadelerin tek yüklemle, sade cümleler içinde toplanmasına olanak sağlamaktadır. Türkçe cümle yapısında, ki'li birleşik cümlelerdeki yardımcı cümlelerin yerini birtakım kelime grupları tutmaktadır. Bunlar fiil isimleri üzerine kurulan fiil grubu, isim-fiiller üzerine kurulan isim-fiil grubu ve zarf-fiil üzerine kurulan zarf-fiil gruplarıdır. Bu grupları yapan ana unsur, grubun sonunda yer alan fiil ismi, isim-fiil ve zarf-fiillerdir" (Yelten, 2005, 47).

Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb ki'li birleşik cümleler yönünden oldukça zengin bir eserdir. Eserdeki bu cümler, yapı ve anlam bakımından olmak üzere iki ana başlık altında incelenmiştir.

3.1.1.Yapılarına Göre Ki'li Birleşik Cümleler

3.1.1.1. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Ögesi Olanlar

Bu tür cümlelerde, yardımcı cümleler ana cümlenin öznesi, nesnesi, yer tamlayıcısı, zarf tümleci veya yüklem ismidir. Bu cümlelerde, pek nadir de olsa, yardımcı cümleler ana cümleden önce gelebilmektedir.

3.1.1.1.1. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Öznesi Olanlar

Bu tür cümlelerde yardımcı cümle ana cümlenin öznesi durumundadır. Yardımcı cümleler ana cümlenin yükleminden sonra gelebildiği gibi ana cümlenin içinde de yer alabilir (Tulum, 1978, 27). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, yardımcı cümlesi ana cümlenin öznesi durumunda olan cümlelerden bazıları şunlardır:

- İbtidā ṭālibelere lāzımdur ki ḫavāṣṣ-ı eşyāyı bile, şeklinden ve levninden ve ṭaʿmından ḳıvāmından ve ġalaẓatından riḳḳatinden ve rāyiḥalarından ve bitdükleri yerlerden. [1/a 16-1/b 1]
- Bunlardan ṣoŋra ṭālibe lāzımdur ki imtilāyı daḫı bileler. [1/b 22 - 23]
- Ey ṭālib maʿlūm ola ki me'kūlāt ve meşrūbāt yeŋile ve içile. [1/b 24]
- Ṭāliblere lāzımdur ki fuṣūl-i erbaʿayı bileler. [2/a 9 – 10]
- Ṭālib olanlara lāzımdur ki ḳaçan kim ḥastanuŋ yanına vara, su'āl idüb teselli̇ eyleye. [2/b 6 – 7]
- Eger maraż ḫār ise gerekdür kim daḫı nabża el urmadıŋ ḫasta ellerini veyāḫūd ayaḳlarını ṣovuḳ suya ḳoya ve yāḫūd dülbendi ṣovuḳ ṣuya batırub ḫastanuŋ nabżına ḳoyasın ki anda olanı ḥareket-i zāyide bir miḳdār tevaḳḳuf göstere. [7/b 24 – 8/a 3]
- Maʿlūm ola ki kibri̇ti̇ marażlaruŋ nabżı ti̇z olur. [8/a 7 – 8]
- İmdi büyük ve aġır bedene şāmil ve ʿāmm emrāżlarda lāzım geldi kim nabżuŋ aḥvālini ẕikr olan yerlerde, mürācaʿat eyleyüb göreler. [8/a 12 – 13]
- Maʿlūm ola ki iki vech üzeredür biri ḫaricidür ve biri ekl ü şürbdandur. [8/a 17 – 18]
- Ey ṭālib saŋa maʿlūm ola ki ḳaçan bu ʿalāmetleri ve esbābı bir ḥoşi̇ce bildüŋ ise ḥaḳḳdur kim inşāallah teʿālā, ʿilācına ḳādir olursın. [8/b 18 – 20]
- Eger beŋizde kümūdet ve bevliŋde bozluḳ ẓāhir olur ise maʿlūm ola ki miʿdede żaʿf ve hażmda noḳṣān olmaḳdur. [14/b 23 – 24]
- İki ḳavi̇ düşmen ṭabi̇ʿata ġālib olub cāizdür ki ʿali̇lüŋ helākine bāʿiṣ olur. [19/a 11 – 12]
- Cāiz ki helāke bāʿiṣ ola. [20/b 15]
- Bunlar ile cemʿ eylemek ġāyet yaramazdur, cāyiz ki helāk ide. [46/b 8]
- Ḳahve içini ayırsalar, maʿlūmdur ki çekirdegi ki aŋa ḳalb dirler iki pāredür. ([62/b 22]
- Ḳahve miʿdede olan ruṭūbātı ve fażalātı giderür, mücerrebdür ṣudāʿa ve zükkāma fāide ider, uyḫu zamānlarında şöyle oturmaḳ isteyenlere ġāyet muvāfıḳdur; zi̇rā maʿlūmdur ki ḳāṭıʿu'n-nevmdür. [63/b 15 – 16]

- Ḥāṣıyyetindendür ki yaramaz buḫārı menᶜ ider, anuŋçün maṣrūᶜlaruŋ ṭaᶜāmına ḳomaḳ muvāfıḳdur. [67/a 6 – 7]
- Az olur ki nūnı ısḳāt idüb līmū, dirler. [73/b 21]
- Ṣu azıcıḳ ġıdā yerin ṭutar dirler, ammā niçe ḳābildür ki nihāyet ġıdā ile içseler ġıdāya yardım ider. [74/a 22 – 23]
- Bu maḥallerde ḫuṣūṣā ḳarlı ṣoġuḳ ṣu içseler, ġāyet żarar ider; ḥarāret-i aṣliyyeye ve cigere ḫalel ve miᶜde ve baġırṣaġa cāiz ki ishāl ide. [74/b 15 – 16]
- İmdi maᶜlūm oldı ki yebrūḥ didükleri ġayrıdur ve yebrūḥu'ṣ-ṣanem didükleri İbn-i Bayṭār ḳavli üzere sirācü'l-ḳuṭrubdur ve luffāḥ ve yapraġınuŋ yemişidür. [93/a 16 – 17]
- Ḥālā bize lāzım geldi ki ol müfred edviyeleri ẕikr idevüz ki buŋlardur… [96/a 16 – 17]
- Ammā milḥüŋ rūḥı ve bārūduŋ rūḥı gerekdür ki milḥ ve bārūdı saḥḳ idüb üç vezni ḳadar ḳurımış ṭīn ile ve eflāṭūn ile taḳṭīr ideler ve iki rūḥuŋ ḳāṭri cemīᶜ maᶜādini ḥall ider. [117/a 19 – 21]

3.1.1.1.2. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Nesnesi Olanlar

"Ki'li birleşik cümlelerde yardımcı cümle ana cümlenin nesnesi durumunda olabilir. Bu tür cümlelerde yardımcı cümle ana cümleden sonra gelir ve "ki" ana cümle ile arasında bulunur" (Yelten, 1993, 45). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, yardımcı cümlesi ana cümlenin nesnesi durumunda olan cümlelerden bazıları şunlardır:

- Buḳrāṭ dir ki mevcūd ve maᶜdūm olan eşyā bulunmaz tā kim māżīde vücūdı bulunmaduḳça. [2/b 22 – 23]
- Böyle bil ki mizācdan ṣoŋra nevᶜüŋ şeklinden bir cism teşekkül ider, andan neşv ü nemā bulur. [4/a 2 – 3]
- Ḥükemā buyurmuşlar ki ervāḥ teṣbīt ve ecsām taṣᶜīd eylemege ḳādir olan kimesneye vāṣılīn dirler. [4/b 8 – 9]
- Bil ve āgāh ol ki insān bir şerīf maḫlūḳdur ve nüsḫa-i kübrādur. [4/b 16]

- Bil ki ey ṭālib, bu insānda iki cism vardur. [6/a 6]
- Böyle bil kim aḫlāṭ anuŋ ḳatında emr-i vāḥiddür. [6/a 12]
- Ey ṭālib bil kim ḳaçan miʿdede ḳuvvet olur ise ve ḳuvvet-i mümeyyize daḫı ḳuvvetde buluna ol zamān ġıdā aʿżālara ḫāliş mündefiʿ olur. [7/a 2 – 3]
- Ammā her kim ki beşinci cevherüŋ tedbīrlerini bilürse ki aŋa ẕehebü'l-ḥayvān dirler, bilgil ki ṭarṭīriyyātdan tevellüd olan emrāżları ʿilācı āsān olur. [7/a 13 – 15]
- Bilgil kim ṭarṭīriyyāt didügimüz dört nevʿ üzeredür, ʿanāṣır-ı erbaʿa gibi. [7/a 15 – 16]
- Taḥḳīḳ bilmiş ol kim nabż mizācuŋ mīzānıdur, mizācuŋ muʿtedili ve ġayr-ı muʿtedili nabżdan istidlāl olunur ve nabżuŋ bir ḳaç maḫṣūṣ mevżiʿi vardur. [7/b 17 – 19]
- Ammā ḳārūresin alduġuŋ adama tenbīh idesin ki gice yatub ṣabāḥ ḳalḳduḳda evvel meẕkūr ḳārūrenüŋ içinde bir dene miḳdārı tebevvül idebilürse, ide ve iki defʿa tebevvül itmeye; zīrā ḳārūre bāṭıl olur. [8/b 10 – 12]
- Baʿde bilmiş ol ki ḳalb ḳuvveti virmede ve yürek oynamasıŋı defʿ eylemekde bu terkībler ġāyet ile münāsibdür ki ẕikr olunur. [13/a 1 – 2]
- Dirler ki maḥrūrī mizāca daḫı fāide ider. [28/b 5]
- Cedvāruŋ ḥāṣıyyeti çoḳdur; ammā iḫtiyārāt ḳavli üzere beyān idelüm ki yüz yigirmi ʿillete devā olduġını kendüsi tecrübe eylemişdür deyü beyān itmişdür. [34/a 1 – 3]
- Dirler ki derece-i ġāyetde olan şey yaʿnī bir nesne ki dördünci derece āḫirinde bārid olsa, ḥarārete devr ider, dirler. [34/b 1 – 2]
- Hemān içdügi gibi müşāhede iderler ki ol şikest olan aʿżāya bu ṣu varub girer ve kemüklerde ve aʿżālarda ḳarınca gezer gibi ḥiss olunur. [80/a 5 – 7]
- Aḥmed Ṭīġāsī kitābında yazar ki mülūk-i ʿAcem ḳadīm zamānda dāimā parmaḳlarında fīrūzec ṭaşlı ḫātem eksik etmezlerdi. [102/a 14 – 15]

3.1.1.1.3. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Yer Tamlayıcısı Olanlar

Bu tür cümlelerdeki yardımcı cümleler, ana cümlenin yükleminin hareketinin yerini ve yönünü gösteren, onu yer ve yön bakımından tayin eden, tamlayan cümlelerdir. Bu yardımcı cümleler ana cümleye yönelme ve ayrılma ekleriyle katılırlar. Bu cümlelerde yardımcı cümle temel cümleden sonra veya ana cümle içerisinde olabilir. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, yardımcı cümlesi ana cümlenin yer tamlayıcısı durumunda olan cümlelerden bazıları şunlardır:

- Ammā ʿaḳd buŋa dirler ki rūḥları ṣābit eylemekdür ve taḫlīl didükleri cesedleri rūḥ-ı laṭīf eylemekdür. [4/b 9 – 10]
- Eṭıbbā ittifāḳ eyledi ki fāreyi yarub ʿaḳreb ṣoḳduġına ve diken ve oḳ demreni ve balıḳ ḳılçıġı ve aġaç ḳıymığı ve şīşe ḳırığı maḳūleleri batduġı yerüŋ üzerine ursalar, yarub urub yaḳu itseler, elbette çıḳarur; zīrā ceẕẕ ider. [56/a 24 – 56/b 1]
- Ḳıyās olunur ki niçesi dal ve budaġında nicesi zemīnde münevver ve niçesi muʿallaḳ görinür. [81/b 2]
- Cālīnūs ve Buḳrāṭ ve Muḥammed Ẕekeriyyā ve Ebū ʿAli Sīnā ve cemīʿ ḥükemā ittifāḳ etmişlerdür ki insānuŋ başı miʿdesi aġrıları bundan istiʿmāl etse, şifā bula. [107/a 11 – 12]

3.1.1.1.4. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Zarf Tümleci Olanlar

Bu cümlelerde yardımcı cümle, ana cümlenin yükleminin zamanını ve çeşitli şartlarını gösteren, hareketin ne zaman ne zaman, niçin, ne şekilde, hangi vasıta ile vs. yapıldığını veya olduğunu belirten cümlelerdir (Tulum, 1978, 62). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, yardımcı cümlesi ana cümlenin zarf tümleci durumunda olan cümlelerden bazıları şunlardır:

- Eger maraż ḫār ise gerekdür kim daḫı nabża el urmadıŋ ḫasta ellerini veyāḫūd ayaḳlarını ṣovuḳ suya ḳoya ve yāḫūd dülbendi ṣovuḳ ṣuya batırub ḫastanuŋ nabżına ḳoyasın ki anda olanı ḥareket-i zāyide bir miḳdār tevaḳḳuf göstere. [7/b 24 – 8/a 3]

- Eger maraż ṣovuḳ ise ʿalīlüŋ ellerini ve ayaḳlarını ıssıcaḳ ṣuya ḳoyasın veyāḫūd bir dülbendi ṣovuḳ suya yatırub ḫastanuŋ nabżına ḳoyasın ki anda olan ḥareket-i zāyide bir miḳdār tevaḳḳuf göstere. [8/a 3 – 5]
- ʿİlācı bāselīḳden faṣd ideler, ḳanı ziyāde aḳıdalar tā ki ḥarāret sākin ola. [12/a 2 – 3]
- Eger ishāl-i māīden olub muḫtelif ṣular çıḳar ise, lāyıḳ olan budur ki ishāli ṭutmayalar ve ġıdāsını laṭīf ideler; tā ki ḫaṭā itmeyeler. [13/b 1 – 2]
- ʿAlāmet ider ki ʿalīl ʿilletine taḥammül eyleye, beŋzin aldurmaya ve ṭaʿāma iştihāsı ola, uyuduḳdan ṣoŋra ḫiffet bula ve ṣıḥḥatde nice yatır ise ḥastalıġında öylece yata ve nabżı ḳavī ve muntaẓam ola, ʿaḳlında ḫiffet olmaya, muʿālece eyledükçe ḥoş ola. [19/b 10 – 13]
- Bir ḥoşca yumaḳ lāzımdur ki baḳıyye-i ḥurmā ḳalmaya. [32/a 9 – 10]
- Ẕikr olunub tafṣīl olunmaḳ lāzımdur ki o masḳūlelerden ṣaḳınalar. [74/b 12]
- Aʿlāsı böyle olur ki pāk arpa olub ṭaş ṭopraġın pāk ideler. [80/a 8]

3.1.1.1.5. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Yüklemi Olanlar

"Bu cümlelerin yüklemi ismi durumundadır. "Ana cümle yüklemine "bu, ol, onlar" gibi zamirlerle temsil ve işaret olunmuşlardır. Bu zamirle çok defa bildirici (-dur/-dür) ile birliktedirler, ancak bildiricinin kullanılmayıp düştüğü de olur" (Yelten, 1993, 51). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, yardımcı cümlesi ana cümlenin zarf tümleci durumunda olan cümlelerden bazıları şunlardır:

- Ümīdimiz budur ki ʿāleme nefʿ-i ʿāmm ve ṭālibe taḥṣīl-i merām ola. [1/a 8]
- Eyüsi oldur ki rengi ḳızıl ola, ḳatı ġalīẓe ve ḳatı raḳīḳ olmaya ve rāyiḥası kerīh olmaya. [2/a 3]
- Ammā ḳan ġālib olmanuŋ ʿalāmeti oldur ki uyḫu çoḳ gele ve çoḳ gerine ve ḳan yerleri gicişe ve ṭamarlar ṭolu ola ve gövde aġır ola ve bedende sivilciler vāḳıʿ ola ve beŋzi ḳızıl ve vāḳiʿasında ḳızıl şeyler göre. [2/a 22 – 24]

- Ammā ṣafrā ġālib olmanuŋ ʿalāmeti oldur ki aġzı acı ola ve çoḳ ṣuṣaya uyḫuda ʿusret çeke ve iştihāsı żaʿīf ola ve yüzi ṣarı ola ve göŋli bulana ve düşünde ṣarı şeyler göre. [2/a 25 - 2/b 2]
- Ammā balġam ġālib olmanuŋ ʿalāmeti oldur ki kāhil ola ve aġız yaraları çoḳ ola ve düşünde ṣular ve yaġmurlar göre ve bedeni ṣovuḳ ola. [2/b 2 – 3]
- Ammā sevdā ġālib olmanuŋ ʿalāmeti oldur ki bedeni arıḳ ve ḳızıl ola ve miʿdesi ıssı ola ve fāsid fikirler eyleye ve uyḫusı gelmeye ve gövdesinde ḳıllar çoḳ ola ve vāḳiʿasında ḳara ḳorḳulu şeyler göre. [2/b 3-6]
- Buŋa miṯāl budur ki mükelles altun ṣūretinde ḫāric olur, ammā ṣūret-i bāṭıniyyesinde ḫāric olmaz. [4/b 3 – 4]
- Ṭarṭīr-i ṯānī oldur ki ṣudan ḥāṣıl olan şeylerden ḥāṣıl olur, balıḳ ve yengeç gibi. [7/a 17 – 18]
- Ammā ḳandan olan ṣudāʿuŋ ʿalāmeti oldur ki levni ve gözleri ḳızıl ola, ḥarāreti ziyāde ola, ṭamarları ṭolu ola ve nabżı ʿaẓīm ola ve aġzı ṭatlu ola. [8/b 21 – 23]
- Ammā ṣafrādan olan ṣudāʿuŋ ʿalāmeti oldur ki beŋzi ṣarı ola ve aġzı acı ola, aġrısı ziyāde nabżı ḫiddetli ola, bevli ṣāfī ola. [9/a 3 – 4]
- ʿİlācı oldur ki ṭabīʿatı mülāyim ideler, bu şarābla. [9/a 4 – 5]
- Ammā sevdādan olan ṣudāʿuŋ ʿalāmeti oldur ki beŋzi kümūdet üzere ola ve gözleri çuḳur ola ve nabżı ince ola, bevli remāda māil ola ve aġzı acı ola. [9/a 9 – 11]
- Ammā balġamdan olan ṣudāʿuŋ ʿalāmeti oldur ki uyḳusı çoḳ gele ve başı aġır ola ve aġzı ṭatlu ola ve levni beyāż ola ve bevli daḫı beyāż ve nabżı raḳīḳ ola. [9/a 15 – 17]
- ʿİlācı oldur ki ṭabīʿatın mülāyim ideler, ḥabb-ı ḫayru'l-ṣabır ve ḥabb-ı şeybār ile ve ayāric ile ġarġara ideler ve burnına suʿūṭ ideler, dühn-ı merzencūş ile ve misk ḳoḳalar ve ġıdā zīrbāc vireler, serçe etiyle bişmiş ola. [9/a 17 – 20]
- Ammā ḳandan olan sersāmuŋ ʿalāmeti oldur ki beŋiz ḳızıl ola, nabıż ʿaẓīm ola, ʿaḳlı ḳarışıḳ ola. [9/a 23 – 24]

- Ammā ṣafrādan olan sersāmuŋ ʿalāmeti oldur ki beŋzi ṣarı ola ve dilinüŋ siyāh ola ve nabżı ḥiddetli ola ve bevlüŋ rengi nārenciye ḳarīb ola, ḥummāsı ḫār ola, ʿaṭaşı ziyāde ola ve ʿaḳlı muḫteliṭ ola ve uyḳusı gelmez ola ve bī-maʿnā sözler söyleye. [9/b 3 – 5]
- Emrāż-ı ẕātü'l-cenb marażınuŋ ʿalāmeti oldur ki ṣadrında ḥarāret ola ve daḫı ḥummā-i dīḳḳ ẓāhir ola. [12/a 9 – 10]
- Ammā eger ḥicābda virem alub ve żīḳ-ı nefes ʿārıż olub suʿāl ve hem cigerde aġrı ẓāhir olursa, ʿilācı oldur ki evvel bāselīḳden faṣd ideler ve ḳanı ziyādece aḳıdalar. [12/a 12 – 14]
- ʿİlācı budur ki maṭbūḫ-ı zūfā ve ayāric-i fayḳarā vireler ve ḳay' itdüreler. [12/a 20 – 21]
- Bu marażuŋ ʿilācı oldur ki evvel bāselīḳden faṣd ideler ve baʿde ḳurṣ-ı kehrübā vireler lisānü'l-ḥamel ṣuyı ile ve daḫı ṭīn-i ermenī sirke ile ḥall idüb içireler ve bu ṭılāyı ṣadrına uralar. [12/b 12 – 14]
- Eger ishāl-i māīden olub muḫtelif ṣular çıḳar ise lāyıḳ olan budur ki ishāli ṭutmayalar ve ġıdāsını laṭīf ideler tā ki ḫaṭā itmeyeler. [13/b 1 – 2]
- ʿİlācı oldur ki evvel sikencübīn vireler, mā-i fücl ile baʿde ayāric-i luġāziyyeden bir şerbet vireler ve ayāric-i cālīnūsdan ṣoŋra istiʿmāl ideler. [17/a 24 – 25]
- Ammā efḍal ʿilācı oldur ki evvel faṣd ideler, baʿde sevdāyı ishāl ideler ve her gice tiryāḳ-ı efʿāyı eski şarāb ile ezüb ṭılā ideler ve dāyim ṣu yerine mā-ı cübīn vireler, her gün burnuna dühn-i benefsec ile dühn-i ḫırvaʿı ṣuʿūṭ idüb vireler. [17/b 2 – 5]
- Ammā ḥuṣyenüŋ ve cederīnüŋ ʿilācı budur ki mā-i şaʿīr ile sükkeri ve mā-i rummānın cümle bir yere ḫılṭ idüb vireler ve dühn-i verd ṭılā ideler ve arpa cülābını mā-ı verd ile ve ve cülāb-ı meşhūr ile ḫılṭ idüb vireler ve ṭabīʿatını mülāyim ideler. [17/b 14 – 17]
- Ammā demevī olan veremüŋ ʿalāmeti oldur ki ıssı ola ve demüŋ üsti ḳızıl ola. [17/b 23 – 24]

- Ammā balġamdan olan veremüŋ ᶜalāmeti oldur ki rengi beyāż ola. [17/b 24 – 25]
- Ammā sedādan olan veremüŋ ᶜalāmeti oldur ki ziyāde yanıcı ola, vecaᶜı şedīd ola. [18/a 1 – 2]
- Ammā ḳandan olan veremüŋ ᶜilācı oldur ki evvel faṣd ideler, baᶜde müshil vireler, ṣoŋra maṭbūḫ-ı ihlīlec ve maṭbūḫ-ı fākihe vireler, baᶜde taḫlīl ve tebrīd idici żımādlar uralar. [18/a 2 – 4]
- ᶜAlāmeti oldur ki çıḳan ġuddeler peydā olur, varduḳça büyür ve deşilür. [18/a 18]
- Ammā ṣavābı budur ki deşilmeden ᶜilāc ideler, ġıdāsını az ideler. [18/a 18 – 19]
- Ammā ḥummā-ı yevmīnüŋ sebebi oldur ki yaz güni güneşde çoḳ oturmadan ḥāṣıl olur veyāḫūd ḥār ṭaᶜāmlar yemekden ḥāṣıl olur veyāḫūd şiddet-i ġażabdan ḥāṣıl olur veyāḫūd şiddet-i feraḥdan ḥāṣıl olur veyāḫūd şiddet-i ṭaᶜbdan ḥāṣıl olur veyāḫūd ṣusuzluḳdan ḥāṣıl olur. [18/b 5 – 8]
- ᶜİlācı oldur ki evvel bārid eşyālar ile tedbīr ideler ve iskencübīn ve şarāb-ı temirhindī ve şarāb-ı līmūn vireler. [18/b 8 -9]
- Amma lāyıḳ olan oldur ki ḥummā zāil olduḳda ᶜalīli ḥammāma ḳoyalar ve ġıdāsını daḫı laṭīf ideler. [18/b 9 – 10]
- ᶜİlācı oldur ki evvel faṣd ideler, baᶜde balġamı iḫrāc ider şeyler vireler. [19/b 24 – 25]
- ᶜİlācı oldur ki evvel balġamdan miᶜdeyi tenḳıye ideler ve turb ṣuyı ile iskencübīn büzūrı vireler, baᶜde mā-i şaᶜīr ile gülencübīn vireler ve mā-i ḥamż vireler. [20/a 1 – 3]
- Ṭarīḳi budur ki ihlīlec-i esved ve ḫıyārşenber ve sirḫışt her birinden berāber alub muḥkem saḥḳ idüb ḳāᶜide üzere ṭabḥ idüb ᶜalīle viresin. [20/a 10 – 12]
- Ammā ḥummā-yı dıḳḳ ki vardur bunuŋ sebebi budur ki ᶜalīl çoḳ ḥummālar çekmekden olur veyāḫūd ṭabīb-i cāhilüŋ sū-i tedbīrinden ḥāṣıl olur. [20/b 3 – 5]
- Bunuŋ ḫāṣṣiyyeti budur ki evvelā ḳāmıᶜu'ṣ-ṣafrādur ḳalbe ve miᶜdeye ve cigere ḳuvvet virür. [26/a 24 – 25]

- Ammā evvelā budur ki ḳaynaduḳda ṣuyını bir defʿa tebdīl ideler; zīrā nefḥi az ḳalur. [27/b 10 – 11]
- Bir ḥāṣṣası daḫı oldur ki seddi ṭoŋdurur ve doŋmış seddi taḥlīl ider. [29/b 11 – 12]
- Ammā taḥḳīḳ budur ki ṭatlusı ḥār ve raṭbdur bevli idrār ider, bögrek ve meṣāne ṭaşların ḳırar kelef ve behaḳı zāil ider ve insānuŋ derini zāil ider. [30/a 2 – 4]
- Maḳṣūdumız olan liḥyetü't-teys budur ki Türkīde teke ṣaḳalı ve Firengīde isḳorçoza dirler. [71/b 11 – 12]
- Bunuŋ miḳdār-ı şerbeti oldur ki günde üç defʿa içmek gerekdür. [75/b 12 – 13]
- Meṣelā ṣıfatı oldur ki māẕeryūnuŋ tāzesini alub sirkede iki gün iki gice ışladub andan sirkesin girü üç defʿa böyle tebdīl idüb andan çıḳarub ṭatlu ṣuyla üç defʿa yuyub gölgede, eger ʿacele gerekse güneşde, ḳurıdub istiʿmāl ideler. [76/b 21 – 23]
- Münhācuŋ ḳavli budur ki Aẕerbāycāndan ve Nihāvendden gelür bir ḥabbdur ki ḥabbu'l-miḥleb dirler. [79/a 11 – 12]
- Bunuŋ göyündürmesinüŋ ṣanʿatı budur ki bunı ḫurdece ṭoġrayub āteş üstine ḳoyup ḳızduġı gibi sirkede yā şarābda söyündüreler. [79/b 8 – 9]
- Bunuŋ menfaʿati budur ki yaralara ġāyet müfīddür ve bedene batmış dikeni çıḳarur. [89/a 8 – 9]
- Biri oldur ki ṭaġ geyigi ol ḳadar yılanı yer ki cemīʿ aʿżāsında gicişmek peydā olur. [98/b 8 – 9]
- Ṭarīḳi budur ki seferceli evvelā minvāl üzere ṭabḥ idüb bu eczāları bile ḫalṭ ideler ki bunlardur zencebīl ve dār-ı fülfül. [108/b 1 – 3]

3.1.1.2. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Bir Öğesinin Sıfatı Olanlar

Bu cümlelerde yardımcı cümle, ana cümlenin bir ögesi değil; ana cümlenin bir ögesinin sıfatı durumundadır. Yani bu cümlelerde yardımcı cümleler, ana cümlenin özne, nesne, yer tamlayıcısı, zatf tümleci veya yükleminin niteleyicisi durumundadır. Bu cümlelerde, yadımcı cümle genellikle ana cümlenin yükleminden sonra gelir; ancak nadiren de olsa,

yardımcı cümlenin ana cümlenin içerisinde yer aldığı da görülür. "Yardımcı cümlelerin niteleme cümleleri durumunda bulundukları birleşik cümlelerde "ki" ve "kim" bir temsil ifadesiyle bağlama (ilgi) zamiri görüntüsündedir" (Yelten, 1993, 52).

3.1.1.2.1. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Öznesinin Sıfatı Olanlar

"Bu cümleler ana cümle öznesini niteleyen, onun hareket ve niteliğini bildiren ve bu suretle tarif ve tayin eden cümlelerdir" (Yelten, 1993, 52). Yardımcı cümleler ana cümleden sonra gelebildiği gibi, ana cümlenin içerisinde de yer alabilirler. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, yardımcı cümlesi ana cümlenin öznesinin sıfatı durumunda olan cümlelerden bazıları şunlardır:

- Ammā sitte-i żarūriyye ki ẕikr olunur, evvelkisi cins-i havā-ı muḥīṭdür, ikincisi mā-yu'kal ve mā yüşrebdür, üçincisi ḥareket ile sükūndur, dördüncisi ʿavārıżu'n-nefesdür, beşincisi nevm ü yaḳaẓadur, altıncısı istifrāġ ve iḥtibāsdur. [1/b 13 – 15]
- Evvel bahār ki aŋa rebiʿ dirler, ṭabīʿatı ḫār ve raṭbdur. [2/a 10 – 11]
- Bu ikinci cismde nūr-ı ṭabīʿiyyenüŋ te'ṯīri vardur ki nübüvvetüŋ ve ilhāmātuŋ mebde'idür, ecsām-ı ʿulviyyeye ve felekiyyeye münāsibdür. [6/a 8 – 9]
- İmdi rūḥ-ı ḥayvānīden āfet ḥādiṯ olur ki ḫayyā'uŋ nüfūẕ-ı mānidür. [8/a 9]
- Eger ḳuvveti żaʿīf bulunur ise taḥḳīḳ kim anda südde vāḳiʿ olmuşdur ki rūḥuŋ nüfūẕuna mānidür. [8/a 10 – 11]
- Baʿde bilmiş ol ki ḳalb ḳuvveti virmede ve yürek oynamasıŋı defʿ eylemekde bu terkībler ġāyet ile münāsibdür ki ẕikr olunur. [13/a 1 – 2]
- İlācı ḳābıż devālar ve żımādlar ile ki mürekkebāt bābında beyān ider sencerniyā ve sefūf-ı entūle ve maʿcūn-ı entūle ġāyet nāfidür. [16/a 11 – 13]
- Ammā ḥummā-i ṣafrāvī ki dāḫil ʿurūḳdadur, muḥteriḳdür. [18/b 18]
- Ammā ḥummā-ı ṣafrāviyye ki ḫāric-i ʿurūḳdadur, bunuŋ gibi dört sāʿatden evvel zāil olmaz, dört sāʿatden ziyāde az vāḳiʿ olur. [18/b 23 – 25]

- Ammā şol marażdur kim ḳanı tīz ve ġāyet ḥarāretlü olur kim buḥrānīdür, dördüncide ola. [19/b 1 – 2]
- Ammā ḥummā-i balġamī ki dāḫil-i ʿurūḳdadur, bu daḫı ṣafrā balġamuŋ iḫtirāḳından ḥāṣıl olur. [19/b 23 – 24]
- Ammā ḥummā-yı dıḳḳ ki vardur, bunuŋ sebebi budur ki ʿalīl çoḳ ḥummālar çekmekden olur veyāḫūd ṭabīb-i cāhilüŋ sū-i tedbīrinden ḥāṣıl olur. [20/b 3 – 5]
- Ḳardan buzdan ḥāṣıl olan ṣu eyü olmaz, laṭīf degildür; zīrā her nesne ki laṭīfdür müncemid olduḳda taḥlīli gider dirler. [34/b 6 – 7]
- Ḫıyārşenbe didükleri nesne ki Mışırdan gelür ṭabīʿatı (18) ḥarāret ve bürūdetde muʿtedildür, muḥallil ve müleyyindür. [38/a 17 – 18]
- Zeyt yaġı ki yetişmiş zeytūndan alınur, ṭabīʿatı ḥār ve raṭbdur. [43/a 17]
- Aʿlāsı ḫurde yapraġı ola ki ṣaʿter-i fārisī dirler. [49/a 12]
- Tāze şāḫlar ki filis dirler, ol filisüŋ turşısı ṭaʿām iştihāsın getürür. [53/a 12 – 13]
- Ferārīc küçük ḫurūs ki yavrı piliç olub ötmege henüz başlamaya, bunuŋ ġıdāsı cemīʿ nāsa muvāfiḳdur. [56/b 13 – 14]
- Ḳavl-i Desḳūrīdūs, tāze kirāz ṭabʿı sürer; ḳuru kirāz ḳabż ider ve ekşi kirāz ki aŋa vişne dirler; ṣusuzluġı giderür; ṭabīʿatı yaġlar. [60/a 24 – 60/b 1]
- Keṣīrā bi'ż-żamm, kitre didükleri nesne ki bir dikenlü aġacuŋ ṣamġıdur, eyüsi aḳ ve ṣāf olur. [65/a 20 – 21]
- Kerefis-i rūmī ki maʿdenūşdur, miʿdeye nāfiʿdür. [66/a 19]
- Kemmūn-ı nebaṭī ki ḥālā mevcūd bulunub istiʿmāl eyledükleri kemmūnuŋ ṭabīʿatı Māsercūye ḳavli üzere ikinci derecede ḥār ve yābisdür [67/b 19 – 20]
- Aḳ günlük didükleri ki Yemenden gelür, ġayrı yerlerde olmaz, aʿlāsı maṣṭakī gibi mülāyim ve erkek ve beyāż ki ẕehebī şekl ola. [68/a 8 – 10]
- Bunuŋ aʿlāsı siyāh ve yetişmiş ola ki mevīzec-i ḥacerī dirler. [84/b 23 – 24]
- Bir nevʿi ki maḳṣūdumuz olan nārdīn ki sünbül-i rūmīdür, köki māmīrāna ve ʿurūḳ'ul-muṣaffīr didükleri ṣarı köke beŋzer ve asārūn gibi çoḳ ṣaçaḳlu olur. [86/a 19 – 21]

- Ḳatmer ve nergis-i şehlā didükleri büyük nergis ki şāh nergis daḫı dirler ve deve ṭabanı ve mercān didükleri küçük nergis-i müşgīn ṣāfī beyāż degildür. [86/ab 8 – 10]
- Nergis-i kāfūrī ki Rūmda olmaz, Firengistāndan Rūma getürmişlerdür ki aŋa fulya dirler, rāyiḥası laṭīfdür. [86/b 10 – 11]
- Şol cinsi ki ṭaʿmı māzū ṭaʿmına beŋzer, ishāl etmez ve miʿdeyi debġ ider. [91/a 13]
- Bir nevʿinüŋ bir ḥāli vardur ki aġız leẕẕetine azıcıḳ ḫalel virür. [91/b 20 – 21]
- Beyāż yāsemīnüŋ ki maʿrūfdur, ṭabīʿatı Mesīḥ ḳavli üzere ikinci derecede ḥār ve yābisdür. [92/a 19 – 20]
- İşbu yebrūḥ ki luffāḥ-ı berrīnüŋ kökidür, ṭabīʿatı Fūlis ḳavli üzere üçinci derecede ḥār ve yābisdür, muḫaddirdür, yaşlıġı giderür. [93/a 18 – 19]
- Ḫaşḫāş başınuŋ südi ki afyūn olur, südlegendür. [93/b 23]
- Leblāb ve ʿarfec-i berrī ki şarmaşıḳ ve yabān toḫmekānıdur ve ḫurūʿ ve cāvşīr ve buŋlara beŋzer. [94/a 1]
- Ḫaşḫāş ve nīlūfer ne ḳadar otlar vardur ki ṣaça müşābihdür, ṣaç terbiyesine nāfiʿdür [95/a 16 – 17]
- Deve ṭabanı ve mercān didikleri küçük nergis-i müşgīn ki ṣāfī beyāż degildür nebātī şekildür, kehrübā daḫı dirler. [86/b 9 – 10]

3.1.1.2.2. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Nesnesinin Sıfatı Olanlar

"Bu cümleler ana cümlenin nesnesi durumundaki kelimeyi niteleyen, onun hareket niteliğini bildiren ve bu suretle tarif eden cümlelerdir" (Tulum, 1978, 127). Yardımcı cümleler ana cümleden sonra gelebildiği gibi, ana cümlenin içerisinde de yer alabilirler. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, yardımcı cümlesi ana cümlenin nesnesinin sıfatı durumunda olan cümlelerden bazıları şunlardır:

- Eger beŋzinde ḫumret ẓāhir olur ise ʿilācı budur: Ḥabb-ı ġāfiṣ vireler ve ʿalīli ḥammāma ḳoyalar ve burnuna sirke aḳıdalar ve bāḳī devālar ki yaraḳāna münāsibdür mürekkebātda görüb istiʿmāl itdüreler. [15/a 9 – 12]
- Baş aġrısını ki ṣafrā ġalebesinden ola, fi'l-ḥāl sākin ider. [36/a 4 – 5]
- Ol kemük kim lisānü'l-baḥr dirler; behaḳa ve kelefe ve nemşe ve uyuz ʿilletlerine sürseler, zāil olur. [47/b 14 – 15]
- Cümle dört ayaḳlu ḥayvānlara ki meṣelā it ve deve ve ṣu ṣıġırı ve keçi ve bunlara beŋzer ḥayvānlaruŋ giciyigin oŋuldur ve kendülerin güzellendürür [61/b 8 – 9]
- Ṭarīḳi budur: Zurunbād ve durūnc her birinden birer dirhem lü'lü' ve kehrübā ve sebit ve ḫām ibrişīm-i muḥriḳ ve behmen-i ebyaż ve aḥmer ve sādec-i hindī ve sünbül ve ḳāḳule ve ḳaranfil ve cünd-i bīdester ve uşne, her birinden buçuḳ dirhem zencebīl ve dār-ı fulful her birinden dörd dānıḳ misk bir buçuḳ dānıḳ saḥḳ idüb ḫām ʿasel ki āteş görmemiş ola; üç eczā miḳdārıyla ḫalṭ idüb bir ẓarf içine ḳoyub iki aydan ṣoŋra istiʿmāl ideler. [105/a 14 – 15]
- Ṭarīḳi budur ki ḳaranfil ve cevz-i bevvā ve zencebīl ve zurunbād ve dār-ı fulful ve ḥavlıncān ve ardıc yemişi ve aġac ḳavunı ve dış ḳabuġı ve diş otı ve feslegen ve verd ve sünbül ve ʿūd-ı ḫām ve kemāfītūs ve kemāderyūs ve bādrencbūye ve günlük ve ṣabır ve ḳāḳule ve kebābe ve dārçīn ve ḳara baş ve maṣṭakī ve bādem ve ṭoraḳ otı ve toḫumı ve çiçegi ve ḳurı incīr ve ḳuş üzümi ve ḫūrmā çekirdegi her birinden onar dirhem ʿasel, elli dirhem cümlenüŋ aġırınca iki kez şeker ve cümlenüŋ aġırınca ʿaraḳ ki dört kerre taḳṭīr olmuş olan, bu cümle eczāyı muḥkem saḥḳ idüb ʿaraḳ içinde bir hafta ışladub baʿde bir miḳdār ṣu ḳoyub inbīḳden taḳṭīr ideler ve ġāyet ḥıfẓ ideler. [114/a 12 – 19]

3.1.1.2.3. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Yer Tamlayıcısının Sıfatı Olanlar

"Bu yardımcı cümleler ana cümlenin yer tamlayıcısının sıfatı durumunda bulunan cümlelerdir" (Yelten, 1993, 54). Yardımcı cümleler ana cümleden sonra gelebildiği gibi, ana cümlenin içerisinde de yer alabilirler. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî

ve't-Tabîb'de, yardımcı cümlesi ana cümlenin yer tamlayıcısının sıfatı durumunda olan cümlelerden bazıları şunlardır:

- Ammā bu sekte daḫı balġamdan ḥāṣıl olur, öyle balġam ki dimāġuŋ yolın ṭutar, rūḥ-ı nefsāniyyeyi nüfūẕdan menᶜ ider. [10/a 9 – 11]
- Ammā ḥummā-i sevdāviyye ki eger dāḫil-i ᶜurūḳda olsun veyā ḫāric-i ᶜurūḳda olsun; bunuŋ gibi ḥummālara, ḥummā-yı rubᶜ dirler. [20/a 4 – 6]
- Eger ṣuyını mażmaża eyleseler, ḳulaġ ᶜilleti ki aġız aġrısı dirler; ol ᶜillete ġāyet muvāfıḳdur. [21/a 14 – 15]
- Aġızda olan ḳulāᶜ ki ufaḳ sivilcü olur, aŋa nāfiᶜdür. [24/b 21]
- İstirḫā-i ᶜayne ve demᶜa ki göz yaşına direler; sürme gibi çekseler, nāfiᶜdür. [27/a 6 – 7]
- Cemīᶜ cānverler ışırduġına ve aġulara ki eger ḥayvānī ve eger maᶜdenīdür, cümlesine içmek ve ṭılā itmek ġāyet nāfiᶜdür. [28/b 2 – 3]
- Baġırsaḳ ṣıyrındusından olan ishāle ve ḳan tükürenlere ve selesü'l-bevl olana ki ṣovuḳdan ola, münāsibdür. [29/a 22 – 23]
- Cālīnūs ḳavli üzere, ciger süddesin açar ve cigere ḳuvvet virür ve baġırsaḳda ᶜārıż olan saḥcı giderür; īlāvus inḳılābı ki baġırsaḳ baġlanub ṣanculanmaḳdur; aŋa daḫı müfīddür. [33/a 10 – 12]
- Ṣu tebdīl iden kimesnelere ki sefere gidenler gibi yāḫūd muᶜtād olan ṣudan ayrılub ġayrı ṣu içenlere, muvāfıḳdur. [33/a 17 – 18]
- ᶜUsru'l-bevle ki balġamī ḫılṭdan ola; ẕeker delügine bir ḳaṭre ṭamzırsalar, fi'l-ḥāl defᶜ ola. [34/b 12 – 13]
- Cümle yaramaz yaralara ki eger serṭān ve eger ākiledür, cümlesine sögüd küli gibi nāfiᶜ olmaz. [37/b 17]
- Ġuṣṣaya ve yalŋız ᶜilletine ve ᶜaşḳa ki şiddet-i sevdādan ḥāṣıl olur, sevdā ile olan ᶜaşḳ andan maᶜlūm olur ki adamı aġladur, kāmil sikkelü altun ẕükūretlik ᶜilletine ve marażına ġāyet nāfiᶜdür, fi'l-ḥāl zāil ider. [40/b 4 – 7]
- Ākile ki burunda ve aġızda ve diş diplerinde olsa, nāfiᶜdür. [41/a 21]

- Eger bunı yumşaḳ dögüb oŋulmaz çıbanlara ekseler, oŋuldur ve yeseler bevli yüridür ve raḥim ṣovuḳluġına ve aġzı yamulduġına ki iḫtināḳu'r-raḥm dirler; fāide ider. [44/a 20 – 22]
- Ṣarʿa ve rebüve ve ḳan tükürenlere ki ṣadrdan ola ve öyken yarasına ve ṣarılıġa ṭalaḳa nāfiʿdür. [55/b 10 – 11]
- Gümüş ki ẕeheb-i ebyaż daḫı dirler, Fārisīde sīm dirler. [57/b 1 – 2]
- Baʿżı miʿde ki balġamī fużūl ile memlū ola, aŋa daḫı muvāfiḳdur; zīrā (2) bunuŋ tecfīfi ol bir kirāzlardan ziyādedür. [60/b 1 – 2]
- Ḳuvvet-i evvelīsi her ʿużuv ki teshīne muḫtācdur, aŋa nāfiʿdür ve deriŋden aḫlāṭı ceẕb idicidür. [61/a 14 – 15]
- Nār-ı fārisīye ki aṭlas ḳabarcuġı dirler, nāfiʿdür. [72/a 7]
- Ḳavl-i Taḳvīmü'l-Edviye ve Mesīḥ ḳan tükürenlere ve rebüve ve intiṣāb-ı nefese ki arḳası üzerine yatduḳda nāzil ola, ġāyet nāfiʿdür. [73/b 1 – 2]
- Azıcıḳ ṣovuḳ ṣu ḳarışdursalar ṣarʿa ve boġaz şişlerine, dilcik ve miʿdenüŋ imtilāsına ki ʿādetce ṭolu ve yüklü ola; nāfiʿdür. [75/a 16 – 18]
- Kökinüŋ ḳabuġı liḥyetü't-teys didükleri teke ṣaḳalı ki Lāṭīn lisānında sıkorconera dirler, bir otuŋ ʿuṣāresine ḳāim-maḳām ve bedeldür. [81/b 23 – 82/a 1]
- Her ṭaʿāma ki pişüreler; bundan ḳosalar, tīz hażm olur. [82/b 10]
- Her şey ki gökden bal ve şeker gibi eger agac eger ṭaş üstine yaġa, aŋa menn dirler, sirḫışt ve gezengübīn terencübīn daḫı dirler. [83/b 2 – 4]
- Bir nevʿi ki maʿdenīdür, ḳıymetlüdür ve az bulunur, aŋa mūmiyā-yı dārāçerū dirler. [83/a 20 – 21]
- Balġamī şişlere żımādı ve ḫalʿa ve kesre yaʿnī ḳırıḳ ve ṣınıḳlara ve berelere ve aʿżā ve kemükler ayrılmaġa ki bir yüksekden ve atdan düşmek gibi ve bir ṭarīḳ ile ḍarbdan ve āḫir şey ṭoḳunmaḳdan bedenüŋ bir yerine ḫalel gelmekden ḫavf olunsa, mūmiyā müfīddür. [84/a 5 – 8]
- Nāzik kişilere ve ṣabīlere ki āteşden ḳorḳarlar, eyle ideler. [85/a 21]

- Muḥammed Tamīmī ḳavli üzere başa ki dimāġ üsti ola; mercümek ḳadar dāġ yaḳsalar, bürūdet ve ruṭūbet-i müzmineye ve keẕālik eski şaḳīḳa aġrılarına fāide idüb ve eger ṭuluŋlara daḫı dāġ eyleseler ve depeye dāġ eyledükleri gibi eski baş aġrılarına ve göz aġrılarınuŋ envāʿına ve uyuzlarına ve ruṭūbetine ve nāzil olacaḳ aḳ ve ve ḳaraşularına ve ḳulaḳ aġrılarına ve şıvıḳlarına ve başuŋ şovuḳ ʿilletlerine ve laḳveye ve sekteye ki eger eski ve eger yeŋi ola; hīç ḥareket etmez ve söz söylemez ve gövdesin şıḳsalar, ṭuymaz ve gülmez ve ol nevʿe ḫalāṣ baʿīddür. [85/b 3 – 8]
- Eger sirke ile içseler, nezf-i deme ki ziyāde aḳa ḳaṭʿ ider ve yürek şoġulcanların öldürür. [87/b 1]
- Ṣafrādan olan emrāża ki ḥummā-yı ġibb ki gicik ve uyuz ve ṣaruluḳ kim vardur, ziyāde nāfiʿdür. [95/a 3 – 4]
- Bu daḫı bir öksürük ki ḥarāretden veyā yübūsetden ola, ġāyet nāfiʿdür. [103/b 20 – 21]
- Bu şu boġazda olan yaralara ki efrengīden ḥāṣıl ola, ġāyet nāfiʿdür. [119/a 20 – 21]

3.1.1.2.4. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Zarfının Sıfatı Olanlar

Bu cümlelerdeki yardımcı cümleler, hal eki almış veya çekim edatı ile bileşmiş olarak ana cümlede zarf fonksiyonu ile bulunan bir ismin sıfatı durumundaki cümlelerdir (Tulum, 1978, 148). Sıfat durumunda olan yardımcı cümleler, genellikle nitelenen kelimeden önce işaret sıfatı durumunda bulunan bir kelimeyle işaret olunurlar. Yardımcı cümleler ana cümleden sonra gelebildiği gibi, ana cümlenin içerisinde de yer alabilirler. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, yardımcı cümlesi ana cümlenin zarf tümlecinin sıfatı durumunda olan cümlelerden bazıları şunlardır:

- Ammā şol ḥayvān ki menīden ve ebeveynden ḥāṣıl ola, onlar içün daḫı muʿayyen zamān vardur. [3/a 19 – 20]
- Bir iki sāʿat güneşde baraşı ve behaḳı olan yerleri açub dürilince ṭuralar, ol zaḥmet zāil ola, şol şarṭla ki evvel tenḳıye-i dimāġ itmiş olalar. [21/a 8 – 9]

- Ṣaru'ṣ-ṣıbyān içün ki aŋa ümmü'ṣ-ṣıbyān daḫı dirler anası südi ile yarım deng cedvār içüre, kerrātla tecrübe olunmuşdur, fāide ider, aṣlā ziyān getürmez. [34/a 11 – 13]
- Ḳışrını bağırbaṣdı üzüm gibi ḳurudub ehl-i Yemen yaz günlerinde tarṭīb ve tebrīd-i vücūd içün bu ḳışrı ḳaynadub içerler, şol deŋlü leẕīẕ olur ki içenler şekerlü ẓann iderler.
- Meşelā ḳasāvet zamānında ki yübūset ġālib olsa gerekdür ve daḫı yorġunluḳda ve baʿżı yol yürimek ardınca ki hem ʿaṭaş ve hem yübūset ve ḥarāret ġālib olsa gerekdür, iḥtirāz oluna. [74/b 12 – 14]
- Bundan māʿadā cimāʿ ve cimāʿ ṣoŋlarında ki ʿaṭaş ġālib olsa gerekdür, iḥtirāz oluna. [74/b 14]
- Varub bulduġı yılan ve sāire zehirli ḥayvānı ol ḳadar yer ki cemīʿ aʿżāsına zehir teʾṣīr ider. [98/b 5 – 6]
- Eger hüdhüdüŋ gözini ve ḫulduŋ gözlerini hüdhüd derisine bağlayub bu şarṭ ile ki ṭāhirü'l-beden olasın, üzerinde götüresin, olmuş ve olacaḳ eşyāları bilürsin. [100/a 4 – 6]
- Eger çekirdegini çıḳarub ve çekirdegüŋ yerine her üzimüŋ birisine birer dāne büber ḳoyub üç dānesin istiʿmāl idüb taḳṭīr bula ve ʿillet-i meşāneye ġāyet mücerrebdür, bu şarṭ ile ki bütünce yutmaḳdur. [100/b 8 – 10]
- Şarāblar ile ki meẕkūr maraż̇lara münāsib olanlar ile, istiʿmāl ideler. [108/a 2 – 3]

3.1.1.2.5. Yardımcı Cümlesi Ana Cümlenin Yükleminin Sıfatı Olanlar

Bu cümlelerde yardımcı cümleler ana cümlenin yükleminin sıfatı durumundadırlar. "Bunlar daima ana cümleden sonra yer alırlar, "ki" ana cümle yüklemi ile bu yüklemin isim unsurunun sıfatı durumundaki yardımcı cümle arasında bulunur" (Yelten, 1993, 54). Bu yapıdaki birleşik cümlelerde yüklemler genellikle bildirme eki (-dur/-dür) alırlar. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, yardımcı cümlesi ana cümlenin yükleminin sıfatı durumunda olan cümlelerden bazıları şunlardır:

- Evvelā birisi, baş ṭamarıdur ki aŋa yāfūḫ dirler. [2/b 14 – 15]
- Birisi ḥār-ı muḫalḫil-i semāviyyedür ve birisi āteşdür ki andan ayrılmaz. [4/b 13 – 14]
- El-faṣlu's-sādis, ʿālem-i ekber ile ʿālem-i asġaruŋ beyānındadur ki aŋa insān dinilür. [4/b 17 – 18]
- Birisi cism-i ẓāhirdür ki ʿanāṣır-ı erbaʿadandur, ḳandur ve sayir beden-i insāndur. [6/a 6 – 7]
- Bu daḫı bir marażdur ki insānuŋ bedenini bu sıvıḳ ṣabġ ider, göreler. [15/a 5 – 6]
- Bu daḫı bir veremdür ki ıssı nezelātdan ḥāṣıl olur. [16/a 3]
- Bu fıtıḳ marażı bir marażdur ki ḳasıḳlarda vāḳiʿ olur ve yā şıçramadan veyāḫūd düşmeden ḥāṣıl olur. [16/b 9 – 10]
- Bu daḫı bir türlüdür ki başdan mefāṣıla iner. [16/b 14 – 15]
- Bu daḫı bir marażdur ki insānuŋ baldırları yoġun ve ḍamarları daḫı ḳalın olur. [17/a 8 – 9]
- El-iẕḫiret bir otdur ki mekke ayruġı dirler, gökcek ḳoḳulu otdur. [22/b 6 – 7]
- Efrencmüşk Türkīde felsegün didükleri bir otdur ki çayırlu yerlerde ve ṣu kenārlarında olur. [25/a 5 – 6]
- Encüdān-ı rūmī didükleri sāsāliyūsdur ki toḫumuna kāşim dirler. [26/b 6 – 7]
- Bābūnec, pāpādiyā çiçegi ki maʿrūfdur, otuna aḳḥuvān dirler. [27/a 23 – 24]
- Belīlec belīledür ki emlec ve helīlec gibi Hindī yemişdür. [30/a 25 – 30/b 1]
- Cezer, hāvuc ki keşür daḫı dirler. [34/a 13]
- Dürrāc bir ḳuşdur ki Türkīde daḫı dürrāc dirler, baʿżılar süglündür didiler. [39/a 7 – 8]
- Rummān-ı muzz, ekşi şekl olan nārdur ki aŋa lüffān dirler. [41/a 16]
- Yılan ḳavınuŋ aʿlāsı erkek yılanuŋ ḳavıdur ki beyāż olur; zīrā dişisinüŋ ḳavı siyāh olur. [54/a 21 – 22]
- Simsim, ḥabbu'l-ḥall yaʿnī sūsām didükleri dāne ki yaġın çıḳardurlar. [56/a 1 – 2]
- Senā bir aġacuŋ yapraġıdur ki marażaya devā iderler. [46/b 15 – 16]

- Biri sünbül-i hindīdür ki sünbül-i ṭayyib ve sünbül-i ʿaṣāfīr daḫı dirler ve Yūnānca nārdīn dirler. [47/a 1 – 2]
- İkinci sünbül-i rūmīdür ki sünbül-i aḳlīṭī dirler, çetük otınuŋ bir nevʿidür. [47/a 2 – 3]
- Üçinci sünbül-i cebelīdür ki yapraġı ve budaġı doġa dikenine beŋzer; ammā dikeni olmaz; ḳoḳusı ḫūb olur; sünbülü'ṭ-ṭayyib dirler. [47/a 3 – 4]
- Senderūs bir ṣaru ṣamġdur ki kehrübāya beŋzer, ḫām kehrübā dirler. [47/a 12]
- Sūs, buyan didükleri ot ki köki ṭatlu olur; menfaʿati aṣıl kökindedür; ʿırḳu's-sūs dirler. [47/b 4 – 5]
- Şūnīz, ḳara çörek otı ki ḥabbetü's-sevdā daḫı dirler. [48/a 24]
- Ṣabır bir ot edviyedür ki ʿinde'l-eṭıbbā anuŋ ʿuṣāresi murād olur, eyüsi Suḳuṭrā cezīresinde olur, ṣabır-ı ṣuḳuṭūrī dirler, ġāyet acıdur. [49/a 1 – 2]
- Ṣandal, ṭayyibü'r-rāyiḥa bir aġaçdur ki Hind vilāyetinden gelür; üç nevʿ olur. [49/b 7 – 8]
- Ṭebāşīr bir meşhūr devādur ki ḳıṣṣā'-i hindī rīḥ-i şedīdde birbirine ṭoḳunmasından muḥteriḳ olub kül olur kül içinde bulunur. [50/a 13 – 14]
- Ṭuḥlüb, ṣu üzerinde olan otluḳ gibi yoṣun ki ṭuḥlübü'l-mā' dirler. [50/a 21 – 22]
- Ḳusṭ, topalaḳ didükleri ot ki bir ḳaç nevʿdür. [61/a 9 – 10]
- Ḳaṣṣab, ḳamış ki maʿrūfdur. [61/a 22 – 23]
- Kākünec, ḳanbīl otı ki it üzüminüŋ envāʿından bir nevʿdür. [63/b 23 – 24]
- Küzbere, kişnīş didükleri ot ki ḫubūbātdandur. [66/b 23]
- Ḳızıla māil aḳ mantardur ki başı yumrı ve degermi olur, sāḳı olmaz, yaz eyyāmında çoḳ olur, Fārisīde, semārūġ dirler, Türkīde ṭomalan dirler. [67/b 1 – 3]
- Libe' aġuz didükleri ḳoyu süd ki her dişi ṭoġursa evāyilinde olur. [70/a 19 – 20]
- Leben-i ḥāmıż ol ayrandur ki yaġın alub yoġurt ideler. [70/a 23 – 24]
- Lisānü'l-ḥamel, siŋirli yapraḳ didükleri ot ki baġa yapraġı daḫı dirler. [72/a 1 – 2]
- Lūbiyā, bögrülce dedikleri nesnedür ki ḫubūbātdandur. [72/b 15 – 16]

- Bunuŋ bedeli bir buçuḳ kendü ḳadar ṣadef-i ṣāfīdür ki iki ṭarafı berrāḳ ola. [73/b 19 – 20]
- Mās, elmās ṭaşıdur ki beyāż ẕī-ḳıymet-i cevherdür; ġāyet şaᶜşaᶜalu ṣāfī olur. [77/b 7 – 8]
- Mürr bir ṣamġdur ki aᶜlāsına mürr-i ṣāfī ve mürr-i mekkī dirler. [79/b 11 – 12]
- Maḳdānūs, maᶜdānūs didükleri otdur ki kerefis-i maḳedonī daḫı dirler. [82/b 5 – 6]
- Mā'ü'l-ḳarāṭīn didükleri bal ṣuyıdur ki mā'ü'l-ᶜasel dirler. [85/a 9 – 10]
- Nişā, nişāsta didükleri beyāż şeydür ki buġdaydan iderler; maᶜrūf nişāstadur. [87/a 2]
- Nemmām, nebātātdan bir gökçek ḳoḳulı otdur ki yapraġı ve aġṣānı uzun uzun olur; marsama daḫı dirler. [88/a 4 – 5]
- Baᶜż kök vardur ki yine adam meṣellüdür, yebrūḥ nevᶜidür, rūmī dirler. [93/a 8 – 9]
- Meṣelā bir nevᶜi ᶜaşrdur, ᶜArabda ve Yemende ve Ḫorasānda çoḳ olur, bir şekerdür kim ᶜaşr didükleri aġaca gökden yaġar. [93/b 4 – 5]
- İkinci, şebrem aġacı südlegenidür ki būstānlarda ve ṣu kenārında biter. [93/b 6]
- Bu bir ṭaşdur ki ġāyet ile ḫafīf olur ve rengi ṣaruya māil olur ve daḫı gevşek olur, ḥattā el ile ḳırmaḳ ḳābildir ve ṣoġan gibi ḳat ḳat olur, yumurṭa ḳabuġı gibi ṣoyulur. [98/a 23 – 98/b 2]
- Bu daḫı müferriḥ ve maḳbūl şarābdur ki naẓīri bulunmaz, Efrencīlerüŋ ḳatında ġāyet maḳbūldür. [104/b 22 – 23]
- Bu bir ḥabbdur ki baş aġrısına ve göz aġrısına ve sevdāya ve balġama ve ciger ḫastalığına ve öksürüge ve żīḳu'n-nefes ve göŋül dönmesine ve ḳanı gidene ve bevāsīre ve ḫayża ve zaḫīr-i ḥaḳīḳiye ve kāẕibe ve cemīᶜ emrāżlara ġāyet nāfiᶜ ve mücerrebdür. [108/b 23- 109/a 2]
- Bu bir żımāddur ki veremleri yumşadur ve ṭaġıdur, mücerrebdür. [112/b 23 – 113/a1]
- Bu bir belesān yaġıdur ki ṣızılara nāfiᶜdür. [113/b 21 – 22]
- Bu bir dühndür ki ġāyet ıssıdur, imtilāya ve miᶜde aġrısına nāfiᶜdür. [115/a 8]

- Bu bir ḥamūldür ki üç yıllıḳ ḥayżı açar, ġāyet mücerrebdür. [116/b 10 – 11]
- Bir otdur kim ṭaşlu ve gölgelü yerlerde yer üstine döşenür, çiçegi ve yemişi olmaz, yapraġı besfāyic yapraġına beŋzer, Türkīde ṭalaḳ otı dirler. [44/b 7 – 9]

3.1.2. İşlevlerine Göre Ki'li Birleşik Cümleler

Bugüne kadar yapılan tasniflerde ki'li birleşik cümleler genellikle şekil bakımından incelenmiştir. Ancak bağlama edatı olan "ki", ana cümleyle yardımcı cümleyi birbirine bağlarken pek çok anlam ilgisi de oluşturmaktadır. Bu bölümde ki'li birleşik cümleler, yardımcı cümlelerin ana cümlelere bağlanırken oluşturdukları anlam ilgisine göre tasnif edilmiştir.

Bu bölümde incelen cümlelerin çoğu, yapı bakımından yardımcı cümlesi ana cümlenin zarf tümleci durumunda olan cümlelerdir. Ancak bu ki'li birleşik cümleler günümüz Türkçesine aktarılırken çok çeşitli ifade şekilleri ortaya çıkmaktadır. O sebeple, bu birleşik cümleleri anlam yönünden de değerlenedirmeyi gerekli gördük.

3.1.2.1. Yardımcı Cümleyi Sebep İlgisiyle Ana Cümleye Bağlayanlar

Bu cümlelerde yardımcı cümle, ana cümledeki yargının sebebini bildirir. Yardımcı cümle, "çünkü, zira, -dığı için, niçin" gibi anlam ilgileriyle ana cümleye bağlanır. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, yardımcı cümlesi ana cümleye sebep ilgisiyle bağlanan cümlelerden bazıları şunlardır:

3.1.2.1.1. Ki'nin "çünkü", "zira" Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler

- Bunı pişürdüklerinde çoḳ ḳaynatmayalar ki ḳuvveti bāṭıl olur ve ġaşyān ve ḳay' getürür. [25/b 6 – 7]
- Muḥallil ve muḳaṭṭıʿdur ve müfettiḥdür ki süddeleri feṭḥ ider. [55/b 6]
- Cimāʿ zamānında aġıza cignenüb dimāġ aġrılarına pişmiş ṣuyını ġarġara ideler ki muvāfiḳdur. [59/b 15 – 16]

- Ḥammāmdan ṣoŋra ve aç ḳarnına ve gice uyḫudan ṣoŋra ve ḥarāret-i cimāʿdan yāḫūd ziyāde ṣusuz olanlara bu maḳūle ṣu içmekden ictināb ideler ki mizāc fāsid olub istisḳā getürür. [75/a 9 – 11]
- Ammā aʿżāyı evvelki gibi yerine ḳoduḳdan ṣoŋra içüreler ki aʿżā her ḳanda bulunsa hemān ol maḥallde ḫoş olur, biter. [80/a 4 – 5]
- Āteş yanuġına daḫı müfīddür ki berelerin redd ider ve şişlerin giderür. [82/a 11 – 12]
- Çiçeginüŋ żararı ıssı mizāclularadur ki baş aġrıdur. [86/b 21]

3.1.2.1.2. Ki'nin "-dığı için", "-ması için" Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler

- Sebeb-i taḥrīr-i kitāb budur ki bu ʿabd-i faḳīr Ḥüseyin eş-Şehīr be-Hezārfenn, bundan aḳdem cemʿ ve te'līf eyledigüm Lisān-ı Eṭıbbā ismiyle müsemmā luġatuŋ ḥāşiyesine ḥıfẓ-ı ṣıḥḥat ve izāle-i emrāż u ʿilel içün mücerreb ḥükemā-ı Yūnāniyyūn ve ḥuẕẕāḳ-ı eṭıbbā-ı ʿArab ve ʿAcem ve Rūm ittifāḳ itdükleri güzīde ve mücerreb müfredāt-ı edviye ve mürekkebāt-ı aġdiyyenüŋ menāfiʿ ve żararlarını ve keyfiyyet-i tenāvül ve istiʿmālini iḫtiṣār üzere taḥrīr ve beyān eyledügümüz minhleri ol ḥāşiyeden tecrīd ve bu cerīdeye derc ve taḥrīr itdüm ki ḥīn-i iḫtiyācda düstūru'l-ʿamel ola. [1/a 2 – 9]
- İmdi ṣuyı içdükleri taḳdīrce, az içeler ki içerüde terkībe ḫalel gelmeye ve belki yara ve çıban ola. [74/b 17 – 18]
- Göz aġrıları envāʿına ḫod ġāyet nāfiʿdür ki ḥarāretin giderür. [80/a 23]
- Bunı ġāyet yumşaḳ ve naʿīm dögmek gerekdür ki menfaʿati ẓāhir ola. [80/b 3 – 4]
- Nīlūfer uyḫu getürdigi budur ki ṭabīʿatı bāriddür bürūdeti muʿtedildür. [89/b 12]
- Ṭarīḳi budur ki evvelā kibrīt berāberi ḥuşı alub saḥḳ idüb māilü'r-raḳabeye ḳoyub baʿde ḫafīf āteş üzerine şedd ü vaṣl idüb āteşi ziyāde eksik olmaya ki taṣʿīd olmaya. [118/a 18 – 20]
- Ol ecilden muḳavvīdür ki bāhı ziyāde idüb menīyi arturur. [34/a 19]

- Müfettiḥ ve mülaṭṭıfdur ki eger beşerede siyāhlıḳ āṡārı olsa cilā virür. [56/a 17 – 18]

3.1.2.2. Yardımcı Cümleyi Gaye İlgisiyle Ana Cümleye Bağlayanlar

Bu cümlelerde yardımcı cümle, ana cümledeki hareketin veya durumun gayesini bildirir. Yardımcı cümle, "maksadıyla, -mak için, -mesi için, diye" gibi anlam ilgileriyle ana cümleye bağlanır. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, yardımcı cümlesi ana cümleye gaye ilgisiyle bağlanan cümlelerden bazıları şunlardır:

3.1.2.2.1. Ki'nin "maksadıyla, -mak için, -mesi için," Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler

- İbtidā ṭālibelere lāzımdur ki ḫavāṣṣ-ı eşyāyı bile şeklinden ve levninden ve ṭaʿmından ḳıvāmından ve ġalaẓatından riḳḳatinden ve rāyiḥalarından ve bitdükleri yerlerden. [1/a 15 – 1/b 1]
- Eger maraż ḫār ise gerekdür kim daḫı nabża el urmadıŋ ḫasta ellerini veyāḫūd ayaḳlarını ṣovuḳ suya ḳoya ve yāḫūd dülbendi ṣovuḳ ṣuya batırub ḫastanuŋ nabżına ḳoyasın ki anda olanı ḥareket-i zāyide bir miḳdār tevaḳḳuf göstere. [7/b 24 – 8/a 3]
- İbn-i Bayṭār ve Serābiyūn dirler ki bunuŋ miḳdār-ı şerbeti eger muḳaşşer ise beş miṣḳāldür; ammā azacuḳ hindī ṭuz ḳatalar ki balġamı ishāl ider. [60/b 14 – 15]
- Turşısın yeseler, ṭuzını evvel ṣuyıla yuyalar; andan ʿasel ve sirke ile terbiyet ideler; ḳaṣd ideler ki ṭaʿām evvelinde yiyeler; hażm-ı ṭaʿām ṣanub ṣoŋra yemeyeler; eyü degildür. [64/b 17 – 19]
- Sāir ṣafrāvī ısıtmalara nevbeti vaḳtinde ıssı ṣu içeler, ṣafrāyı eridüb ve yine ıssı ṣu ile ḳuṣduralar ki ṣafrā çıḳmaḳ ile ḳuvvet sākin olur. [75/a 13 – 15]
- Ammā baʿżı zamānda evde beslerler ki maraż ṣāḥiblerinüŋ ʿilletine göre ol keçiye ġıdā vireler ki ol keçiniŋ südine bu ġıdālardan nefʿ ve te'ṯīr ide ve maraż ṣāḥiblerine nāfiʿ ola. [75/a 25 – 75/b 2]

- Evde beslemek lāzım gelürse, eger arpa unı ve ḳāsnī mārılı ve ḫıyār ve rāziyāne yedirüb südin alalar; iki rıṭl südi ṭencereye ḳonub nerm āteşde ḳaynadub, ḳaynadurken ṭencere aġzına süd ḳaynayub çıḳarsa, üzerine ḳırḳ dirhem sirkencübīn-i sükkerī ve sirke dökeler ki süd kesilüb peynīri cemʿ ola. [75/b 2 – 5]
- Bād-zehrden üç arpa aġırı ḳadar istiʿmāl etmek gerekdür ki zehri bedenden bi'l-külliye iḫrāc eyleye ve mażarratını defʿ ide. [98/b 23 – 99/a 2]

3.1.2.2.2. Ki'nin "diye," Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler

- Tiryāḳlara daḫı istiʿmāl olunur ki balġamı ve sevdāyı giderür. [57/b 18]
- Derleme ḫastanuŋ bilegine ve bāzūsına sirke ile ıssı idüb baġlasalar, fi'l-ḥāl derledür; ammā ḫastanuŋ ibtidā günlerinde ḳomaḳ olmaz; buḥrānī günlerinde gerekdür ki bahāne ile fi'l-ḥāl derleye. [58/a 2 – 4]
- Eger zeyt ile yoġurup ṣaġ ayaġınuŋ ṭabanı altına ve baş barmaġına sürseler, mücāmaʿatı ziyāde itdürür; meger girü çıḳara ki cimāʿdan ferāġat gele. [79/b 16 – 17]
- Her bār ṣuyı taḥrīk ideler ki tamām arpanuŋ nefʿi bu ṣuya çıḳa. [80/a 10 – 11]

3.1.2.3. Yardımcı Cümleyi Şart İlgisiyle Ana Cümleye Bağlayanlar

Bu cümlelerde "ki", yardımcı cümleyi şart ilgisiyle ana cümleye bağlar. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, yardımcı cümlesi ana cümleye şart ilgisiyle bağlanan cümlelerden bazıları şunlardır:

3.1.2.3.1. Ki'nin "-sA" Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler

- Yumurṭa ṣarısın būy otı ve kettān toḫumı unı ve degirmen tozın ḳarışdurub yaḳu eyleseler, meṣelā gözde ve raḥmde ve maḳʿadda ve ḥāyalarda olan ıssı şişler maḥalline yaḳu ideler ki ġāyet nefʿ virür. [26/a 8 – 11]

- Pişmişi żīḳu'n-nefese ve ʿırḳu'n-nisāya ve ṣarılıġa ve baġırsaḳ aġrılarına ḫuṣūṣā kim kökinüŋ ṭabḫı ola, ġāyet nāfiʿdür. [91/b 4 – 5]

3.1.2.4. Yardımcı Cümleyi Karşılaştırma İlgisiyle Ana Cümleye Bağlayanlar

Bu cümlelerde "ki", yardımcı cümleyi miktar zarfı ilgisiyle ana cümleye bağlar. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, yardımcı cümlesi ana cümleye miktar zarfı ilgisiyle bağlanan cümlelerden bazıları şunlardır:

3.1.2.4.1. Ki'nin "kadar" Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler

- Biri oldur ki ṭaġ geyigi ol ḳadar yılanı yer ki cemīʿ aʿżāsında gicişmek peydā olur. [98/b 8 – 9]

3.1.2.5. Yardımcı Cümleyi Durum İlgisiyle Ana Cümleye Bağlayanlar

Bu cümlelerde yardımcı cümle, ana cümledeki hareketin nasıl bir durumda gerçekleştiğini bildirir. Yardımcı cümle, "maksadıyla, -arak, -iken, - dığı gibi, -dığı halde, rağmen" gibi anlam ilgilerle ana cümleye bağlanır. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, yardımcı cümlesi ana cümleye durum ilgisiyle bağlanan cümlelerden bazıları şunlardır:

3.1.2.5.1. Ki'nin "-dığı gibi" Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler

- Bizim gördügümüz ḳahvenüŋ hey'eti ve keyfiyyeti ve yedügümüz yemişinüŋ ṭaʿmı ve leẕẕeti bu minvāl üzeredür ki taḥrīr olundı. [63/b 1 – 2]

3.1.2.6. Yan Yana Bağlantı Kurma İlgisiyle Cümleleri Birbirine Bağlayanlar

Bu gruba giren cümlerde, diğer ki'li birleşik cümlelerden farklı olarak, yardımcı cümle, ana cümle ilişkisi yoktur. Bu cümlelerde "ki" müstakil iki cümleyi birbirine bağlama

görevi üstlenmiştir. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, yan yana bağlantı ilgisiyle kurulmuş ki'li birleşik cümlelerden bazıları şunlardır:

3.1.2.6.1. Ki'nin "ve, de" Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler

- Kökinüŋ ḳabuġı acıdur, ḳābıżdur ki ḫanāzīri taḫlīl ider, ḳurūḥ-ı ḫabīṯeyi daḫı taḥlīl ider ve semūmāta tiryāḳdur. [64/b 10 – 11]
- Kürrāṯ, gendene didükleri ot ki pırāsa daḫı dirler. [65/b 5 – 6]
- Keyfiyyet-i istiᶜmāli budur ki meṯelā yaz günlerinde ve ḫarīfüŋ ibtidāsında istiᶜmāl olunmaḳ gerekdür ki ṣanᶜatı oldur ki bu kökden otuz dirhem alub yuyub ve yarub ḫurde ḳırub bir ṣırçalı ḳab içine ḳoyub altı yüz dirhem ṣu ḳoyub aġzını gil-i ḥikmet ile ḳapayub bir miḳdār ıssıdub yigirmi dört sāᶜatden ṣoŋra āteşe ḳoyub ṯülüṯi ḳalınca ḳaynadub andan süzüb ol ṣuyı başḳa ṣaḳlayalar. [66/b 12 – 16]
- Aḳ günlük didükleri ki Yemenden gelür, ġayrı yerlerde olmaz, aᶜlāsı maṣṭakī gibi mülāyim ve erkek ve beyāż ki ẕehebī şekl ola. [68/a 8 – 10]
- Lisānu'l-ᶜaṣāfīr ḳuş dili didükleri nesnedür ki diş budaḳ aġacınuŋ yemişidür. [72/a 12 – 13]
- Meṯirdīṭūs, meṯir maᶜrūf ve meşhūrdur ki bir mürekkeb devādur. [78/b 18 – 19]
- Nīlūfer didükleri çiçek üç nevᶜ olur, asmān-gūnīdür ki ṣu kenārında olur. [89/a 14]
- Ṣafrādan olan emrāża ki ḥummā-yı ġibb ki gicik ve uyuz ve ṣaruluḳ kim vardur, ziyāde nāfiᶜdür. [95/a 3 – 4]

3.1.2.6.2. Ki'nin "yani" Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler

- Bir nevᶜine milḥ-i enderānī ki Ḥācı Bektaş ṭuzı dirler. [82/b 17 – 18]
- Birisine būstānī ki Türkīde acı mārūl dirler ve birisine berrī ki Türkīde güneyik dirler ve ḳāsnī daḫı dirler. [91/b 15 – 17]

3.1.2.6.3. Ki'nin "ama, fakat" Anlamında Kullanıldığı Birleşik Cümleler

- Niçe kerre böyle ideler ki içi ve ṭaşı göyinince iderler. [80/b 8 – 9]

3.1.2.7. Ki'nin Açıklama İşleviyle Kullanıldığı Birleşik Cümleler

Bu cümlelerde "ki", yardımcı cümleyle ana cümleyi açıklama işeviyle yani iki nokta yerine kullanılarak bağlar. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, ki'nin açıklama işleviyle kullanıldığı birleşik cümlelerden bazıları şunlardır:

- Bunuŋ yanmasınuŋ ṣıfatı böyle olur ki bunı daḫı ḫurde ṭoġrayub bir çömlek içine ḳorlar ve içine kükürd ṣaçub tā ki çömlek ṭoluncaya dek bu minvāl üzere idüb baᶜde āteşe ḳoyub yalıŋ peydā oldıġı gibi demür ālet ile ḳarışdurub tā kül olunca yana. [21/b 11 – 15
- İbn-i Bayṭār ve Serābiyūn dirler ki bunuŋ miḳdār-ı şerbeti eger muḳaşşer ise beş miṣḳāldür; ammā azacuḳ hindī ṭuz ḳatalar ki balġamı ishāl ider. [60/b 14 – 15]
- İḫtiyārāt ṣāḥibi dir ki bunuŋ ᶜameli mūmiyā ᶜameli gibidür, öksürüge ᶜusru'n-nefese ve mecmuᶜ aġulu cānverler ṣoḳduġına nāfiᶜdür. [62/a 4 – 6]
- Eṭıbbā dimişler ki ıssı ṣu miᶜdeye ġāyet muvāfıḳdur; eger ṭaşraya çıḳarsa altun bulmış ḳadar fāide itmiş olursın; eger içerüde miᶜdede ḳalursa gümüş bulmış ḳadar fāide etmiş olur; yaᶜnī çoḳ farḳı yoḳdur dirler. [75/a 18 – 21]
- Ḫavāṣṣı budur ki ḥekīm Arisṭo eydür kim elmās aġız içine ḳomaḳ cāiz degildür; zīrā dişleri ḳırar. [97/b 6 – 7]
- Anlardan su'āl olduḳda cevāb etdiler ki ḥarīr giymeden murād oldur ki bedeni ḳızdurmaḳdur. [99/b 21 – 22]
- Gün ṭoġmadın bir aġac ḳazıḳ ile kökini ḳoparub işige ḳoya ve diye ki fülān oġlu fülānuŋ bevāsīrin nice ḳurısın; ol adamuŋ bevāsīri ḳurıya; dise, ol adamuŋ bevāsīri ḳurur. [103/b 9 – 12]

3.1.3. Katmerli Ki'li Birleşik Cümleler

İçerisinde birden fazla "ki" bağlama edatı bulunan cümleler bu bölümde ele alınmıştır. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki katmerli ki'li birleşik cümlelerden bazıları şunlardır:

- Sebeb-i taḥrīr-i kitāb budur ki bu ʿabd-i faḳīr Ḥüseyin eş-Şehīr be-Hezārfenn bundan aḳdem cemʿ ve te'līf eyledigüm Lisān-ı Eṭıbbā ismiyle müsemmā luġatuŋ ḫāşiyesine ḥıfẓ-ı ṣıḥḥat ve izāle-i emrāż u ʿilel içün mücerreb ḥükemā-ı Yūnāniyyūn ve ḥuẕẕāḳ-ı eṭıbbā-ı ʿArab ve ʿAcem ve Rūm ittifāḳ itdükleri güzīde ve mücerreb müfredāt-ı edviye ve mürekkebāt-ı aġdiyyenüŋ menāfiʿ ve żararlarını ve keyfiyyet-i tenāvül ve istiʿmālini iẖtiṣār üzere taḥrīr ve beyān eyledügümüz minhleri ol ḫāşiyeden tecrīd ve bu cerīdeye derc ve taḥrīr itdüm ki ḥīn-i iḥtiyācda düstūru'l-ʿamel ola. [1/a 2 – 9]
- Ammā her kim ki beşinci cevherüŋ tedbīrlerini bilürse ki aŋa ẕehebü'l-ḥayvān dirler, bilgil ki ṭarṭīriyyātdan tevellüd olan emrāżları ʿilācı āsān olur. [7/a 13 – 15]
- Eger maraż ḫār ise gerekdür kim daḫı nabża el urmadıŋ ḫasta ellerini ve yāḫūd ayaḳlarını ṣovuḳ suya ḳoya ve yāḫūd dülbendi ṣovuḳ ṣuya batırub ḫastanuŋ nabżına ḳoyasın ki anda olanı, ḥareket-i zāyide bir miḳdār tevaḳḳuf göstere. [7/b 24 – 8/a 3]
- Eger ḳuvveti żaʿīf bulunur ise taḥḳīḳ kim anda südde vāḳiʿ olmuşdur ki rūḥuŋ nüfūẕuna māniʿdür. [8/a 10 – 11]
- Gerekdür kim nabża el urmaḳ dileseŋ, gerek ṣaġ olur gerek ḥasta olsun, şarṭ budur kim ḥareket-i nefsāniyye ve bedeniyye olmamaḳ gerek. [8/a 15 – 16]
- Ey ṭālib saŋa maʿlūm ola ki ḳaçan bu ʿalāmetleri ve esbābı bir ḥoşīce bildüŋ ise ḥaḳḳdur kim inşāallah teʿālā ʿilācına ḳādir olursın. [8/b 18 – 20]
- Ammā demden olan ḥummā ki aŋa ḥummā-ı muṭbiḳa dirler, buŋa daḫı sebeb oldur ki dem muḥteriḳ ola ve yāḫūd çoḳ ġaleyān eyleye dāḫil-i ʿurūḳda. [18/b 11 – 12]
- Ammā şol marażdur kim ḳanı tīz ve ġāyet ḥarāretlü olur kim buḥrānīdür, dördüncide ola. [19/b 1 – 2]

- Ammā şol ʿalīlüŋ kim buḥrān gelincek darlıġanır ve çapalar ve şol ʿalīlüŋ kim tamām dördüncide buḥrān eyleye; terletmek ile veyā müshil virmek ile veyā ḳan almaḳ ile veyā ḳuṣdurmaḳ ile veyā idrār itdürmek ile muḳayyed olmayalar; zīrā kim buḥrānı nāḳıṣdur ḥaẕer ideler. [19/b 6 – 10]
- Buŋa lāzım olan budur ki ḳaçan kim bu ḥummā-yı rubʿ ẓāhir olduġın göresin; cehd eyle ki ḳuvāyı ḥıfẓ idesin; zīrā ki ḥummā-yı rubʿ emrāż-ı müzminedendür. [20/a 6 – 7]
- Ammā ḥummā-yı dıḳḳ ki vardur, bunuŋ sebebi budur ki ʿalīl çoḳ ḥummālar çekmekden olur ve yāḫūd ṭabīb-i cāhilüŋ sū-i tedbīrinden ḥāṣıl olur. [20/b 3 – 5]
- Cümle menāfiʿinden evveldür ki cümle aġrılar ki ẓāhir-i bedende ola; gül ṣuyıla veyā sirke ile ve yāḫūd ṣu ile ṭılā eyleseler, müfīddür. [34/a 3 – 4]
- Dirler ki derece-i ġāyetde olan şey yaʿnī bir nesne ki dördünci derece āḫirinde bārid olsa, ḥarārete devr ider, dirler. [34/b 1 – 2]
- Ġuṣṣaya ve yalŋız ʿilletine ve ʿaşḳa ki şiddet-i sevdādan ḥāṣıl olur, sevdā ile olan ʿaşḳ andan maʿlūm olur ki adamı aġladur, kāmil sikkelü altun ẕükūretlik ʿilletine ve marażına ġāyet nāfiʿdür, fi'l-ḥāl zāil ider [40/b 4 – 7]
- Bunuŋ yunmasınuŋ ḳāʿidesi oldur ki şādāneyi evvel saḥḳ idüb andan bir çanaḳda ışladub andan ezüb bir miḳdārın alıḳoyub çökegi kim tā dibine çöke üzerinden ṣuyı ġayrı çanaġa ḳoyub tekrār bir ḳaç defʿa üzerinden ṣuyını alub tamām ṭurıca böyle idesin. [47/b 23 – 48/a 1]
- İbn-i Bayṭār ve Serābiyūn dirler ki bunuŋ miḳdār-ı şerbeti eger muḳaşşer ise beş miṣḳāldür; ammā azacuḳ hindī ṭuz ḳatalar ki balġamı ishāl ider. [60/b 14 – 15]
- Şeyḫ Dāvūd-ı Mısrī ḳavli budur ki ḳahvenüŋ ibtidā ẓuhūrı mart ayında olub aġustos ayında cemʿ iderler, aġacınuŋ ḳaddi üç arış ḳadar çıḳub barmaḳ ḳadar yoġun olub çiçegi aḳ olur ve meyvesi ile maʿlūm ve maʿrūfdur; ammā ḳahve içini ayırsalar maʿlūmdur ki çekirdegi ki aŋa ḳalb dirler iki pāredür; ḥikmet budur ki bir dānesi siyāh ve bir dānesi ṣarı şekl olur; aʿlāsı ṣarı olandur. [62/b 19 – 24]

- Keyfiyyet-i istiʿmāli budur ki meṣelā yaz günlerinde ve ḫarīfüŋ ibtidāsında istiʿmāl olunmaḳ gerekdür ki ṣanʿatı oldur ki bu kökden otuz dirhem alub yuyub ve yarub ḫurde ḳırub bir ṣırçalı ḳab içine ḳoyub altı yüz dirhem ṣu ḳoyub aġzını gil-i ḥikmet ile ḳapayub bir miḳdār ıssıdub yigirmi dört sāʿatden ṣoŋra āteşe ḳoyub ṣülüṣi ḳalınca ḳaynadub andan süzüb ol ṣuyı başḳa ṣaḳlayalar. [66/b 12 – 16]
- Aḳ günlük didükleri ki Yemenden gelür, ġayrı yerlerde olmaz, aʿlāsı maṣṭakī gibi mülāyim ve erkek ve beyāż ki ẕehebī şekl ola. [68/a 8 – 10]
- Meṣelā ḳasāvet zamānında ki yübūset ġālib olsa gerekdür ve daḫı yorġunluḳda ve baʿżı yol yürimek ardınca ki hem ʿaṭaş ve hem yübūset ve ḥarāret ġālib olsa gerekdür, iḥtirāz oluna. [74/b 12 – 14]
- Ammā baʿżı zamānda evde beslerler ki maraż ṣāḥiblerinüŋ ʿilletine göre ol keçiye ġıdā vireler ki ol keçiniŋ südine bu ġıdālardan nefʿ ve te'ṣīr ide ve maraż ṣāḥiblerine nāfiʿ ola. [75/a 25 – 75/b 2]
- Münhācuŋ ḳavli budur ki Aẕerbāycāndan ve Nihāvendden gelür bir ḥabbdur ki ḥabbu'l-miḥleb dirler. [79/a 11 – 12]
- Aʿlāsı aşılama ki ṭatlu ve beyāż ki aŋa ḳameri dirler. [81/a 8 – 9]
- Mehtābda bir şekil görinür ki cemīʿ eşcāruŋ dallārınuŋ ve budaḳ ve zemīni bir zīb ve zīnet olur ki gūyā cümle nücūm zemīne inmiş gibi ve yāḫūd ol mevżiʿi incü ve elmās ile tezyīn eylediler. [81/a 22 – 81/b 1]
- Muḥammed Tamīmī ḳavli üzere başa ki dimāġ üsti ola; mercümek ḳadar dāġ yaḳsalar, bürūdet ve ruṭūbet-i müzmineye ve keẕālik eski şaḳīḳa aġrılarına fāide idüb ve eger ṭuluŋlara daḫı dāġ eyleseler, ve depeye dāġ eyledükleri gibi eski baş aġrılarına ve göz aġrılarınuŋ envāʿına ve uyuzlarına ve ruṭūbetine ve nāzil olacaḳ aḳ ve ve ḳaraṣularına ve ḳulaḳ aġrılarına ve ṣıvıḳlarına ve başuŋ ṣovuḳ ʿilletlerine ve laḳveye ve sekteye ki eger eski ve eger yeŋi ola; hīç ḥareket etmez ve söz söylemez ve gövdesin ṣıḳsalar ṭuymaz ve gülmez ve ol nevʿe ḫalāṣ baʿīddür. [85/b 3 – 8]

- Bir nevʿi ki maḳṣūdumuz olan nārdīn ki sünbül-i rūmīdür, köki māmīrāna ve ʿurūḳ'ul-muṣaffīr didükleri ṣarı köke beŋzer ve asārūn gibi çoḳ ṣaçaḳlu olur. [86/a 19 – 21]
- Nergis-i kāfūrī ki Rūmda olmaz, Firengistāndan Rūma getürmişlerdür ki aŋa fulya dirler, rāyiḥası laṭīfdür. [86/b 10 – 11]
- Ṣafrādan olan emrāża ki ḥummā-yı ġibb ki gicik ve uyuz ve ṣaruluḳ kim vardur, ziyāde nāfiʿdür. [95/a 3 – 4]
- Ḥālā bize lāzım geldi-ki ol müfred edviyeleri ẕikr idevüz ki buŋlardur… [96/a 16 – 17]
- Ḫavāṣṣı budur ki ḥekīm Arisṭo eydür kim elmās aġız içine ḳomaḳ cāiz degildür; zīrā dişleri ḳırar. [97/b 6 – 7]
- Bād-zehr ṭaġ geyiginde bulunur; ammā ḥükemā dirler ki ṭaġ geyiginde olan bād-zehr bir zamān olur ki göŋli zehirli ḥayvān eti yemek ister. [98/b 3 – 5]
- Biri oldur ki ṭaġ geyigi ol ḳadar yılanı yer ki cemīʿ aʿżāsında gicişmek peydā olur. [98/b 8 – 9]
- Anlardan su'āl olduḳda cevāb etdiler ki ḥarīr giymeden murād oldur ki bedeni ḳızdurmaḳdur. [99/b 21 – 22]
- Ṭarīḳi budur ki seferceli evvelā minvāl üzere ṭabḥ idüb bu eczāları bile ḫalṭ ideler ki bunlardur: Zencebīl ve dār-ı fülfül. [108/b 1 – 3]
- Ṭarīḳi budur ki tāze ḳoyun tersin ki çubuḳ ile alalar ve bir deng misk iki dirhem hindistān cevizi içi saḥḳ idüb ol tāze ḳoyun tersiyle ḳarışduralar. [112/b 15 – 16]
- Ṭarīḳi budur ki ḳaranfil ve cevz-i bevvā ve zencebīl ve zurunbād ve dār-ı fulful ve ḥavlıncān ve ardıc yemişi ve aġac ḳavunı ve dış ḳabuġı ve diş otı ve feslegen ve verd ve sünbül ve ʿūd-ı ḫām ve kemāfīṭūs ve kemāderyūs ve bādrencbūye ve günlük ve ṣabır ve ḳāḳule ve kebābe ve dārçīn ve ḳara baş ve maṣṭakī ve bādem ve ṭoraḳ otı ve toḫumı ve çiçegi ve ḳurı incīr ve ḳuş üzümi ve ḫūrmā çekirdegi, her birinden onar dirhem, ʿasel elli dirhem, cümlenüŋ aġırınca iki kez şeker ve cümlenüŋ aġırınca ʿaraḳ ki dört kerre taḳṭīr olmuş olan, bu cümle eczāyı

muḥkem saḥḳ idüb ᶜaraḳ içinde bir hafta ışladub baᶜde bir miḳdār ṣu ḳoyub inbīḳden taḳṭīr ideler ve ġāyet ḥıfẓ ideler. [114/a 12 – 19]

- Ṭarīḳi budur ki evvelā kibrīt berāberi ḥuşı alub saḥḳ idüb māilü'r-raḳabeye ḳoyub baᶜde ḫafīf āteş üzerine şedd ü vaṣl idüb āteşi ziyāde eksik olmaya ki taṣᶜīd olmaya. [118/a 18 – 20]

3.1.4. Ki'si Düşmüş Birleşik Cümleler

> "Bir ana cümle ile bir yardımcı cümlenin "ki" bağlacı olmadan bir araya gelerek oluşturduğu ve ki'li birleşik cümlelerde olduğu gibi bir anlam ilişkisi gösterdiği cümleleri ki'si düşmüş birleşik cümleler olarak adlandırıyoruz. Tıpkı ki'li birleşik cümlelerde olduğu gibi bu cümlelerde de ana cümle çoğunlukla yardımcı cümleden önce gelmekte, yardımcı cümle ana cümleye herhangi bir öge olarak katılabilmekte veya ana cümledeki bir ögenin niteleyicisi, tamalayıcısı olabilmektedir" (Akalın, 2004, 51-52).

Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki ki'si düşmüş birleşik cümlelerden bazıları şunlardır:

- Bundan ṣoŋra göreler [ki] maraż bürūdetüŋ midür yāḫūd ḥarāretüŋ midür. [1/b 15 – 16]
- Küre-i süflīde, mükevvenātdan üç şey vardur [ki] aŋa müvelledāt-ı ṣelāṣe dirler. [3/a 12 – 13]
- Ol nevᶜüŋ kemālinden, ḳuvā vardur [ki] ervāḥlaruŋ vāsıṭasıyla tamām olur; kāmil olur. [4/a 4 – 5]
- Şol vechle kim eşek ile atuŋ arasında ḳatır ḥāṣıl olduġı gibi yāḫūd kelb ile çaḳal arasında ḥāṣıl olduġı gibi ve tavuḳ ile keklik arasında bir ḥayvān tevellüd ider [ki] ikisine müşābihdür. [4/a 6 – 8]
- Baᶜżı ḳuşlar vardur [ki] balıḳ yerler ve dalmaḳlıġı ve aldıġı bir olur. [5/b 6 – 7]
- Baᶜżı ḳuşlar vardur [ki] segirdici ve yırtıcıdur. [5/b 7 – 8]

- Eger maraż ṣovuḳ ise ʿalīlüŋ ellerini ayaḳlarını ıssıcaḳ ṣuya ḳoyasın ve yāḫūd bir bezi ıssıcaḳ suya batırub nabżuŋ üzerine ḳoyasın [ki] bir miḳdār ḥiss ola. [8/a 6 – 7]
- Ḳaçan kim ḳārūreyi elüŋe alduḳda lāzımdur ki ʿalīle tenbīh idesin [ki] ḳārūreyi taġyīr iddürecek ġıdālar istiʿmāl itmeye ve perhīz ola. [8/a24 – 8/b 1]
- Nitekim ẕikr olundı [ki] ḥummā-yı vebāiyyede ve ʿufūnetli emrāżlarda bevlüŋ rengi zırnīḫ reng ola ve yāḫūd zencārī ola. [8/b 15 – 16]
- Ġıdā daḫı zīrbāc vireler [ki] ṭavuḳ ṣuyı ile sükker ile pişmiş ola. [9/a 13 – 14]
- ʿİlācı oldur ki ṭabīʿatın mülāyim ideler ḥabb-ı ḫayru'l-ṣabır ve ḥabb-ı şeybār ile ve ayāric ile ġarġara ideler ve burnına suʿūṭ ideler, dühn-ı merzencūş ile ve misk ḳoḳalar ve ġıdā zīrbāc vireler [ki] serçe etiyle bişmiş ola. [9/a 17 – 20]
- Amma bu sersām daḫı iki nevʿ üzeredür [ki] bu daḫı ḳandan olur ve ṣafrādan olur. [9/a 22 – 23]
- Amma bu ṣarʿ bir nāḳıṣ süddeden ḥāṣıl olur [ki] dimāġuŋ yolunda rūḥ-ı nefsānīyimenʿ ider. [9/b 21 – 22]
- Ṭarīḳi budur [ki] ihlīlec-i aṣfer ve ıccāṣ ve ḥıyārşenbe ve sükker, cümle berāber ḳāʿide üzere ṭabḫ idüb istiʿmāl ideler. [10/b 5 – 6]
- Ṭarīḳi budur [ki] ihlīlec-i aṣfer ve ihlīlec-i esved ve zebīb ve ʿasel ve ḫıyārşenbe, her birinden berāber muḥkem ṭabḫ idüb sükker ile ʿalīle vireler. [11/b5 – 6]
- Ṭarīḳi budur [ki] sibistān ve ʿunnāb ve benefsec ve ḫıyārşenber, her birinden berāber ṭabḫ idüb ve sükker ile ḫılṭ idüb vireler. [11/b 19 – 21]
- Bunuŋ sebebi budur [ki] haẓmdan noḳṣān olmaḳdur ve ġıdā daḫı fāsid olmaḳdur ve miʿdede ḥarāret ẓāhir olmaḳdur. [13/a 22 – 24]
- Baġırsaḳ ile bir ġalīẓe yildür [ki] ḥusyetine iner, varduḳça büyük olur, ẓāhir olınca tīz ʿilāc ideler. [16/a 10 – 11]
- Ammā bu ḥummā-i dıḳḳ marażınuŋ ʿalāmetleri vardur [ki] ṭabīb gördükde teşḫīṣ ider. 20/b 7 – 8]
- Anzurūt, bir dikenlü aġacuŋ żamġıdur [ki] levni ḳızıl ve aḳ olur. [26/b 12 – 13]
- Bir terkībdür [ki] iki nevʿi olur. [32/a 14]

- Necisi rebüv marażına fāide ider [ki] vereme yaḳın bir marażdur. [52/b 10 – 11]
- Çam ṣaḳızını [ki] aŋa reçine dirler; eger bunı ḳaynadub berāber bezir yaġıyla maḳʿada ursalar, sigilleri giderür. [53/a 20 – 22]
- Bir nevʿi ʿūd aġacı daḫı vardur [ki] tenāṣırī dirler; siyāha beŋzer; ammā ḳāḳulīden daḫı fenācadur. [54/b 24 – 25]
- Ol çiçekden ṣuyın alurlar [ki] aŋa māü'l-kādī dirler, ġāyet maḳbūl gül-āb gibi bir ṣudur. [64/a 23 – 24]
- Bir otdur [ki] buŋa Mıṣırda eẕnābu'l-ḫayl daḫı dirler; Rūmīde traġoboġnun dirler; lisān-ı Laṭīnde, isḳorçoza dirler. [71/b 2 – 3]
- Oġlancuḳlar boynına aṣaḳoyalar [ki] ḫavf vefezaʿ etmeyeler. [80/b 6 – 7]
- Bir nevʿine Lāḫūrī dirler [ki] aʿlāsıdur. [89/a 3]
- Eger bir ʿużvı kesmek veyā ṭaġlamaḳ lāzım gelse, bundan içirüb ṭaġlıyalar [ki] acısını ḥiss itmeye. [93/a 21 – 22]
- Ṣāḥib-i Münhāc naḳl etmişdür [ki] ṣarı ḥarīrden ḳuşaḳ ḳuşanmaḳ adamuŋ belini ṭutar ve cimāʿa ḳuvvet virür. [99/b 22 – 23]

3.1.5. Kalıplaşmış İfadelerde Kullanılan Ki'li Yapılar

Bu cümlelerde "ki", bağlama işlevini büyük oranda yitirmiş, kendinde önce veya sonra gelen kelimelerle kalıplaşmıştır. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de kalıplaşmış ifadelerde kullanılan ki'li yapılardan bazıları şunlardır:

- Gāhī olur ki bundan bir dirhemini rubʿ dirhem ʿāḳırḳarḥā ile dögüb ʿasel ile ḳarışdurub ve luʿūḳ idüb yiyeler. [21/a 6 – 7]
- Her bār ki ḳaynamaġa başladuġı gibi ḥāline ḳomayub ṣavurmaḳ lāzımdur, dirler. [28/a 12 – 13]
- Şol vechle kim eşek ile atuŋ arasında ḳatır ḥāṣıl olduġı gibi yāḫūd kelb ile çaḳal arasında ḥāṣıl olduġı gibi ve tavuḳ ile keklik arasında bir ḥayvān tevellüd ider, ikisine müşābihdür. [4/a 6 – 8]

- Nitekim şalġamdan turb, buġdaydan zīvān ve reyḥāndan nemmām ve kettān toḫumı ile turuncuŋ arasında nefᶜ ḥāṣıl olur. [4/a 10 – 11]
- Nitekim ḳurşun maᶜdeninden elmās ḥāṣıl olur ve baḳır maᶜdeninden zümrüd ḥāṣıl olduġı gibi ve gümüş maᶜdeninden gök yāḳūt tevellüdi gibi ve demür maᶜdeninden laᶜlüŋ tevellüdi gibi. [4/a 14 – 16]
- Nitekim Ḳurān-ı ᶜaẓīmü'ş-şānda vārid olmuşdur ve و لقدخلقناالانسان فی احسن تقویم deyü medḥ eylemişdür; zīrā ᶜālem-i ekberde olanlar cümlesi insānda daḫı mevcūddur. [4/b 17 – 18]
- Nitekim ᶜanāṣıruŋ ᶜālemi ki süflīdür ve eflākiŋ ᶜālemi fevḳīdür. [4/b 22 – 23]
- Eger kim münḥal olur ise ishāl ve istisḳā ve buŋa beŋzer marażlar ḥāṣıl olur. [6/ 10 – 11]
- Eger kim muḫteriḳ olur ise gicikler uyuzlar ḳomalar ve ḳarḥalar ve serṭān ve uṣḳurbud ve cub-ı efrenc̄ ve dā'ü'ş-şaᶜleb ve buŋa beŋzer emrāżlar olur. [6/b 11 – 13]
- Issı marażlardan el ayaḳ ṣavıḳ olmaḳ yaramazdur, ḥuṣūṣā kim sill marażında ola ve ṭaᶜāma iştihāsı sāḳıṭ ola. [19/b 16 – 17]
- Işırġan dikeni ve ummu ġaylān ve bögürdlen ve ṣarımsaḳ ve südlegen envāᶜı buŋa göre ne ki var ise merrīḥe mensūb olan ve istiᶜmāl olunan bunlardur. [94/b 3 – 4]
- Esfābiyūn ve ḫummāṣ ve besfāyic ve suḳūlūfenderiyūn ve ebhel ve nebātātdan her ne kim ḥayvānātdan müşābeheti var ise ol ḥayvānuŋ ışırduġına nefᶜi vardur ve żararını defᶜ ider. [96/a 5 – 7]
- Her kim ki bu maᶜcūndan yedi gün istiᶜmāl etse, eger yüz yaşında olsa ve on ᶜavreti daḫı olsa, cimāᶜda cümlesine cevāb virmege ḳādir olur. [107/a 12 – 13]

3.2. Cümle Başı Edatlarıyla Kurulmuş Birleşik Cümleler

Eski Anadolu Türkçesi ve döneminde, cümle başı edatlarının kullanılması suretiyle oluşturulan birleşik cümlelerin yoğun olarak kullanıldığı bilinmektedir. Bu dönemde, sıklıkla kullanılan çün ve çünki edatlarının yanında "kaçan, kaçan kim, her kaçan ki,

vaktâ ki, her vaktâ ki, tâ kim" gibi çeşitli cümle başı edatlarının kullanılmasıyla da birleşik cümlelerin oluşturulduğunu görüyoruz (Akalın, 1995, 156-157). Bu sebeple incelediğimiz metindeki söz konusu cümleler, "cümle başı edatlarıyla kurulmuş birleşik cümleler" başlığı altında incelenebilir.

3.2.1. Egerçi Cümle Başı Edatıyla Kurulan Birleşik Cümleler

Çağatay ve Batı Türkçesinde kullanılan "egerçi" edatı Farsçadır. Bu edat Türkçede bağlama edatı olarak kullanılır ve genellikle cümlenin başına gelerek şart cümlesini ana cümleye bağlar (Hacıeminoğlu, 1984, 142-144). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, "egerçi" cümle başı edatıyla kurulmuş bir birleşik cümle mevcuttur:

- Geldük bunlaruŋ ṭabīʿatlerinüŋ ḥāli egerçi birbirinden tefāvüti vardur, illā dördünci derecede ḥār ve yābisdür. [94/a 2 – 3]

3.2.2. Gerçi Cümle Başı Edatıyla Kurulan Birleşik Cümleler

Çağatay, Kıpçak ve Batı Türkçesinde kullanılan "gerçi" bağlama edatı Farsçadır (Hacıeminoğlu, 1984, 151). Metnimizde "gerçi" edatıyla kurulmuş birleşik cümlelerin, biri hariç, hepsinde karşıtlama anlamı mevcuttur. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, "gerçi" cümle başı edatıyla kurulan birleşik cümleler şunlardır:

- Cālīnūs, gerçi bögrek ṭaşını çıḳarur; ammā öyken ve meṣāneden çıḳarmaġa ḳuvveti yoḳdur, dir. [35/b 1 – 2]
- Bunuŋ etini pişürüb yeseler, gerçi hażmı güçdür ve lākin ṭabʿı mülāyim ider. [47/b 12 – 13]
- Gerçi ṣıġır eti daḫı ṣovuḳdur ve yaz günlerinede daḫı yeseler muvāfıḳdur; amma sevdāvī mizāca ṣovuḳluġı teʾṣīr itmeyüb sevdāsın artırur. [49/b 23 – 24]
- Gerçi az ġıdā virür; ammā tīz hażm olur. [59/b 1 – 2]
- Bunuŋ çiçegi ve otı gerçi ṭoraḳ otına beŋzer; ammā bu aḳ şekl olur. [64/b 7 – 8]
- Gerçi yemesi ṭatludur; ammā ḳurāḳır getürür. [70/b 21]

- Eger bunuŋla ġusl olunsa gerçi teşennüc-i imtilāyı giderür; ammā her ḳanġı ʿużuva doḳunsa, ol maḥallden ḳan ayrılub ḳopar; ammā eger ıssı idüb dökünseler, ecsām ve aḫşā-ı müteḥalḥıla ve raṭbeye nāfiʿdür. [75/a 5 – 7]
- Verd, gül didükleri güzel rāyiḥalu çiçekdür; gerçi her nesnenüŋ çiçegine daḫı gül dirler. [90/a 20]

3.2.3. Ḳaçan/Ḳaçan kim Cümle Başı Edatıyla Kurulan Birleşik Cümleler

Eski Türkçe devresinden beri bağlama edatı olarak kullanılan "kaçan", genellikle, başına geldiği cümleyi "ne zaman", ne zaman ki", "vaktâ ki", "-dığı zaman" gibi anlamlarla diğer cümle veya cümlelere bağlar (Hacıeminoğlu, 1984, 163). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, "ḳaçan" cümle başı edatıyla kurulan birleşik cümlelerden bazıları şunlardır:

- Ḳaçan birisinüŋ birine ġalebesi olursa, müşābehete nemmāsuŋ olur. [4/a 13]
- Ḳaçan ol nebātı alub boġazlasalar, beyāża māil ḳan aḳar. [4/a 22 – 23]
- Otlar vardur, yaralara nefʿi olduġını bilüp ḳaçan yaralanur varur, andan ekl ider, yaraları oŋulur. [5/b 8 – 9]
- Geyik ḳaçan yılanı yeyüb zehirleri ziyāde ḥareket itdügini görünce, sāsāliyūs bilüb andan yiyüb fil-ḥāl ol zehirleri defʿ ider. [5/b 12 – 14]
- Ey ṭālib bil kim ḳaçan miʿdede ḳuvvet olur ise ve ḳuvvet-i mümeyyize daḫı ḳuvvetde buluna, ol zamān ġıdā aʿżālara ḫāliṣ mündefiʿ olur. [7/a 2 – 3]
- Ḳaçan-kim aʿżā ve ālet ṣaḥīḥ ve sālim bulunur ise ol vaḳt onlardan mütevellid olan aḫlāṭ ceyyide olur, aʿżālara gönderilür ṣıḥḥatüŋ beḳāsına bāʿiṣ olur. [7/a 6 – 8]
- Ḳaçan-kim bir yerde ṣaḳṭa ve ḍarbe ve ḫalʿ vāḳiʿ olsa, ol mevżiʿe bir müddet tedbīr olunmasa, ol mevżiʿde ṭarṭīrüŋ daḫı bi'ṭ-ṭabʿ seyyāl olan māddeyi ʿaḳd ider. [7/b 8 – 10]
- Ḳaçan kim ḳārūreyi elüŋe alduḳda, lāzımdur ki ʿalīle tenbīh idesin; ḳārūreyi taġyīr iddürecek ġıdālar istiʿmāl itmeye ve perhīz ola. [8/a24 – 8/b 1]

- Ammā ḳaçan kim bir kimesneden ḳārūre almaḳ murād eyleseŋ, gerekdür kim bir billūrdan pāk ḳārūre idesin; āyīne gibi ṣāfī ola; taḥmīnen içi yüz dirhem miḳdārı ṣu alur ola. [8/b 7 – 9]
- Ḳaçan barmaḳ ile başduḳda çuḳur gibi olur, bir zamān müstemirr ḳalur. [14/b 11 – 12]
- Ḳaçan-kim ʿalīlüŋ gözine uvaçuḳ siŋek gibi şeyler görinür ise ve ḳulaġı daḫı işitmez olur ise bu daḫı eyüce ʿalāmet degildür. [19/b 19 – 20]
- Her ḳaçan yapışduġı yerden çıḳarmaḳ lāzım gelse, kül ekeler; fi'l-ḥāl kendüsi düşer ve emdügi ḳanı ḳuṣar. [52/b 16 – 17]
- Ḳaçan boġazlansa, bir gözi açıḳ ve bir gözi ḳabanıḳ ḳalur. [97/b 23 – 98/a 1]
- Ḳaçan gül ḳoḳlasa, ölür. [100/a 1]
- Ḳaçan bir zehirli ṭaʿāmı görse yāḫūd rāyiḥasını ḳoḳlasa, depünür ve ḳanadlarını açar. [101/b 9 – 10]
- Ḳaçan bununla mażmaża iderler, aġıza nāfiʿdür. [104/a 23]
- Ḳaçan maḥlūl ile mā' arasını temyīz eylemek murād eyleseŋ, bir ḳaç ṭamla ṭorṭı yaġından ṭamlayub fi'l-ḥāl birbirinden ayrılur ve maḥlūl olan dibe çöker. [117/b 9 – 11]
- Diger ferzece ḳanı ḳaṭʿ ider, ḳaçan ifrāṭla gelse. [119/b 10]
- Ḳaçan bununla mażmaża iderler, aġıza nāfiʿdür. [104/a 23]
- Buŋa lāzım olan budur ki ḳaçan kim bu ḥummā-yı rubʿ ẓāhir olduġın göresin, cehd eyle ki ḳuvāyı ḥıfẓ idesin; zīrā ki ḥummā-yı rubʿ emrāż-ı müzminedendür. [20/a 6 – 7]

3.2.4. Mādām ki Cümle Başı Edatıyla Kurulan Birleşik Cümleler

Eski Anadolu, Osmanlı ve Türkiye Türkçesinde cümle başı ve bağlama edatı olarak kullanılan "mādām ki", Arapçadır (Hacıeminoğlu, 1984, 177). Bu edat, başında bulunduğu cümleyi "-dığı halde", "-dığına göre", "öyle ise" gibi anlam ilgileriyle diğer cümle veya cümlelere bağlar. Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, "mādām ki" cümle başı edatıyla kurulmuş iki birleşik cümle mevcuttur:

- Eger ol ḳurduŋ birini alub bir adamuŋ üzerine aṣaḳosalar, mādām ki üzerinde, aṣlā gözine uyḫu girmeye. [99/a 17 – 18]
- Eger ḫatunuŋ bāzūsına aṣaḳosalar, aṣlā gebe olmaz; mādām ki üstinde ola. [99/b 9 – 10]

3.2.5. Meger/Meger kim Cümle Başı Edatıyla Kurulan Birleşik Cümleler

Karahanlı, Harezm, Kıpçak ve Batı Türkçesinde cümle başı ve bağlama edatı olarak kullanılan "meger/meger kim", Farsçadır. Bu edat, başında bulunduğu cümleyi "-ded başka", "demek ki", "öyle ise" gibi anlam ilgileriyle diğer cümle veya cümlelere bağlar (Hacıeminoğlu, 1984, 178). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, "meger/meger kim" cümle başı edatıyla kurulan birleşik cümleler şunlardır:

- Üçincide ve beşincide buḥrān eylemez; meger kim ḥummā-i ġıbb ola. [19/b 2]
- Koyun eti ṣuyı ġāyet ḳuvvet virür ve adamı semürdür velākin perhīz iden ḥastalara virmeyeler; meger nāgihīn olalar; yaʿnī ḥastalıḳdan ḳalḳmış olalar. [49/b 25 – 50/a]
- Bārī meger üzerine ekşi sikencübīn gibiler yemek gerekdür ve yāḫūd ḥarāretlü ekşilere bādem yaġıyla ṣulu ḳavurma ideler. [52/a 15 – 16]
- Eger zeyt ile yoġurup ṣaġ ayaġınuŋ ṭabanı altına ve baş barmaġına sürseler, mücāmaʿatı ziyāde itdürür; meger girü çıḳara ki cimāʿdan ferāġat gele. [79/b 16 – 17]
- Ol sāʿat yürekde yil eyler ve defʿ idemez; meger müshil ot içeler; ishāl ile defʿ ola. [887a 3]
- Meger arı gelüb üzerine ḳonarsa, gündüz daḫı ḳapanub aruyı derūnına alub ṣuya batar. [89/a 14 – 15]

3.2.6. Tā/Tā ki/Tā kim Cümle Başı Edatlarıyla Kurulan Birleşik Cümleler

Harezm, Kıpçak, Çağtay ve Batı Türkçesinde bağlama edatları olarak kullanılan "tā/tā ki/tā kim", Farsçadır. Bu edatlar, başında bulunduğu cümleyi "ki", "zira", "için", "daha", "-e kadar", "ancak", "-den beri", "-caya kadar", "atrık", "bu sebeple", "-dığı zaman" gibi anlam ilgileriyle diğer cümle veya cümlelere bağlar (Hacıeminoğlu, 1984, 193-196). Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'de, "tā/tā ki/tā kim", cümle başı edatıyla kurulan birleşik cümlelerden bazıları şunlardır:

- Bundan ṣoŋra esbāb-ı emrāżı farḳ eyleye, tā kim bir ʿalīle varduḳda ol marīżüŋ ʿilleti ḥarāretiŋ midür, bürūdetiŋ midür, ruṭūbetiŋ midür, bunlar farḳ eyleye. [5/b 21 – 23]
- ʿİlācı bāselīḳden faṣd ideler ḳanı ziyāde aḳıdalar, tā ki ḥarāret sākin ola. [12/a 2 – 3]
- Eger ishāl-i māīden olub muḫtelif ṣular çıḳar ise lāyıḳ olan budur ki ishāli ṭutmayalar ve ġıdāsını laṭīf ideler, tā ki ḫaṭā itmeyeler. [13/b 1 – 2]
- Bu ḥuṣūṣda ṭabīb-i ḥāẕıḳ lāzımdur, tā ki ḫaṭā itmeye. [20/a 25]
- Bunuŋ yemişin şīrūġan yaġıyla demür ḳab içinde, tā ki ḳara olunca ḳaynadub andan ṣaġır olan ḳulaġı açа. [22/a 9 – 10]
- Bunı tā ki alma ve ayva içinde biryān idüb, terbiye itmeyince istiʿmāl itmeyeler. [54/a 4 – 5]
- Altun maşrabadan murād içinde müncemid olmaz, dirler; tā ki maşraba ṭolub ṭaşa. [83/b 22 – 23]
- Ṭarīḳi budur: Aṣl-ı rāziyāne ve aṣl-ı kerefis ve aṣl-ı maḳdanūz ve bezr-i rāziyāne ve bezr-i kerefis ve bezr-i maḳdūnus, her birinden birer kifāyet miḳdārı ṣu ile ṭabḫ idüb, tā ki ṣülüṣi ḳala baʿde kifāyet ḳadar, ʿasel ile ḳıvāma getürüb vaḳt-i ḥācetde mā-i rāziyānec ile on dirhemden on beş dirheme dek istiʿmāl ideler. [104/b 13 – 16]
- Ṭarīḳi budur ki benefsec ve ḫaṭmī ve baḳla unı ve arpa unı her birinden on beş dirhem, īrsā yigirmi dirhem, bābūnec ve bezr-i kettān her birinden onar dirhem cümleyi saḫḳ idüb üç vaḳte ṣu ile ṭabḫ idüb, tā ki nıṣfı ḳala, baʿde süzüb yarım

vuḳıyye ʿasel ile meẕkūr ṣuyı ḫalṭ idüb yine ṭabḫ idesin; bir bezüŋ üstine yayub mādde üzerine żımād ideler. [113/a 9 – 13]

- Ṭarīḳi budur ki liḥyetü't-teys ve summāḳ her birinden onar dirhem, behmen-i aḥmer ve dem-i aḫaveyn ve cülnār her birinden ellişer dirhem, ḳışr-ı rummān on iki dirhem, cevz-i hindī iki dirhem, bellūṭ yüz yigirmi sekiz ve ḳabuġundan on iki dirhem, ṣandal-i ḥadīd dört dirhem meẕkūr eczāları saḥḳ idüb iki vuḳıyye ṣu ile bir gün bir gice ıṣladub baʿde ḳaynadub, tā nıṣfı ḳalınca, baʿd süzüb ve ṣuyı bir daḫı ḳaynadasın; tā kim ṣaḳız gibi ola. [113/b 8 – 12]
- Ṣoŋra tekrār yüz dirhem ayva ṣuyı üzerine ḳoyub ḳaynadub, tā ki ṣuyı ḳalmaya, alub ḥıfẓ ideler. [115/a 23 – 115/b 1]
- Ṭarīḳi budur ki fulful-i ebyaż ve esved ve dar-ı fulful her birinden üçer dirhem ihlīlec-i aṣfer ve kābilī ve belīlec ve her birinden beşer dirhem aṣl-ı kerefis ve aṣl-ı rāziyāne ve üçer dirhem çāvşīr ve uşaḳ ve muḳl ve ikişer dirhem türbüd ve zencebīl, üçer dirhem eftīmūn ve tāze sedef onar dirhem bu eczāları saḥḳ idüb beşer vuḳıyye ṣu ile ḳaynadub, tā ki bir vuḳıyye ḳala; ṣoŋra zanbaḳ yaġı iki yüz dirhem, acı bādem yaġı ikiyüz dirhem bunları cümle bir yere ḳoyub ḳaynadub, tā ki ol bir vuḳıyye ṣu ḳalmaya; ṣāfīce yaġ ḳala; alub maḥallinde istiʿmāl ideler. [115/b 4 – 11]
- Bu daḫı yā demür yāḫūd ḳurşundan ṣaḥīfeleri alub, ḥār ṣular üzerine aṣaḳoyalar; tā ki ṣuya ṭoḳunmaya kim ṣudan ṣuʿūd iden buḫār ṣaḥīfelere yapışur. [117/b 17 – 18]
- Baʿde tedrīcle ziyāde idesin, tā ki ṣuyı ile dühn bile çıḳa. [118/b 4 – 5]
- Ṭarīḳi budur ki ekşi nār kökinüŋ ḳabuġı bir miḳdār alub, bir yeŋi çömlek içinde ḳaynadub, tā ki ḳuvveti ṣuya çıḳa; süzmeden evvel çömlegi ḳoyub, baʿde günde üç ḳaşıḳ miḳdārı içeler. [119/a 14 – 16]
- Ṭarīḳi budur ki ḫaşīşetü'z-zücāc ve īrsā ve aṣl-ı rāsin ve pers-i yāvşān, misk-i ṭaramşī ve füvve ve iẕḫīr ve selīḫā, her birinden onar dirhem meẕkūr eczāları üç vaḳıyye ṣu ile ḳaynadalar; tā bir vaḳıyye ḳalınca. [104/b 7 – 9]

- Ṭarīḳi budur ki liḥyetü't-teys ve summāḳ her birinden onar dirhem behmen-i aḥmer ve dem-i aḫaveyn ve cülnār her birinden ellişer dirhem, ḳışr-ı rummān on iki dirhem, cevz-i hindī iki dirhem, bellūṭ yüz yigirmi sekiz ve ḳabuġundan on iki dirhem, ṣandal-i ḥadīd dört dirhem, meẕkūr eczāları saḥḳ idüb iki vuḳıyye ṣu ile bir gün bir gice ıṣladub, baʿde ḳaynadub, tā nıṣfı ḳalınca, baʿd süzüb ve ṣuyı bir daḫı ḳaynadasın; tā kim ṣaḳız gibi ola. [113/b 8 – 12]

IV. BÖLÜM

4.1. Metin (Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb)

[1/a]

(1) الحمد الله رب العالمين و الصلاة و السلا م علی سیدنا محمد و آله و صحبه اجمعین (2) ve baʿd sebeb-i taḥrīr-i kitāb budur ki bu ʿabd-i faḳīr Ḥüseyin eş-Şehīr be-Hezārfenn bundan aḳdem (3) cemʿ ve te'līf eyledigüm Lisān-ı Eṭıbbā ismiyle müsemmā luġatuŋ ḥāşiyesine ḥıfẓ-ı ṣıḥḥat (4) ve izāle-i emrāż u ʿilel içün mücerreb ḥükemā-yı Yūnāniyyūn ve ḥuẕẓāḳ-ı eṭıbbā-ı ʿArab ve ʿAcem ve Rūm ittifāḳ (5) itdükleri güzīde ve mücerreb müfredāt-ı edviye ve mürekkebāt-ı aġdiyyenüŋ menāfiʿ ve żararlarını (6) ve keyfiyyet-i tenāvül ve istiʿmālini iḫtiṣār üzere taḥrīr ve beyān eyledügümüz minhleri ol (7) ḥāşiyeden tecrīd ve bu cerīdeye derc ve taḥrīr itdüm ki ḥīn-i iḫtiyācda düstūru'l-ʿamel (8) ola ümīdimiz budur ki ʿāleme nefʿ-i ʿāmm ve ṭālibe taḥṣīl-i merām ola ve bu cerīdenüŋ nāmını (9) **Tuḥfetü'l-Erībi'n -Nāfiʿa li'r-Rūḥānī ve'ṭ-Ṭabīb** deyü isim ḳodum ve üç maḳāle ve fuṣūl üzere (10) tertīb itdüm **maḳāle-yi evvel** ṭıbbuŋ baʿżı ʿilmiyyātını beyān eylemek içün elli ṭoḳuz faṣla (11) müştemil eyledük zīrā ṭāliblere umūr-ı ṭabīʿiyyeyi bilmek ġāyet mühim ve lāzımdur **maḳāle-yi ṣānī** (12) ʿArab ve ʿAcem ve Yūnān ve Ervām ḥuẕẓāḳlarınuŋ iʿtimād itdükleri muʿteber kitāblarında güzīde ve mücerreb (13) müfredātı beyān ider yigirmi sekiz faṣıldur **maḳāle-yi ṣāliṣ** fī beyān-ı nisbeti'l-edviyetü'l- (14) mensūbetü'l-kevākibu'n-nāfiʿatü'l-erbaʿa ṭabāyiʿ ve ḫavāṣṣi'l-eşyā ve fīhi fuṣūl **el-faṣlu'l-evvel mine'l-maḳāleti'l-ūlā** (15) ṭāliblere mühim olan umūrı beyān ider ibtidā ṭālibelere lāzımdur ki ḫavāṣṣ-ı (16) eşyāyı bile şeklinden ve levninden ve ṭaʿmından ḳıvāmından ve ġalaẓatından riḳḳatinden

[1/b]

(1) ve rāyiḥalarından ve bitdükleri yerlerden zīrā ṭāliblere umūr-ı ṭabīʿiyyeyi bilmek ġāyet mühim (2) ve lāzımdur bu umūr-ı ṭabīʿiyyeyi bilmeden ʿalīle mübāşeret itmek cāyiz degildür umūr-ı (3) ṭabīʿiyyeyi bilmek eṭıbbā-i ḥuẕẕāḳ mābeynlerinde ṭıbbuŋ temeli görmüşler ve her şeyüŋ temeli (4) olmadıḳça şübūt ve devāmı olmaz **baʿde** sebeb-i emrāżı bilüb aŋa göre ʿilāca (5) meşġūl olalar ammā sebeb-i emrāż üçdür **evvelkisi** sābıḳa **ikincisi** bādiye **üçincisi** (6) vāṣıladur bundan ṣoŋra emrāżı bileler ve emrāż daḫı üçdür **evvelkisi** sū'-i mizāc-ı sādic (7) **ikincisi** emrāż-ı terkīb **üçincis**i teferruḳ-ı ittiṣāldür bundan ṣoŋra evḳāt-ı emrāżı bileler (8) evḳāt-ı emrāż daḫı dörtdür **evvelkisi** ibtidādur **ikincisi** tezeyyüddür **üçincisi** intihādur (9) **dördüncisi** inḥiṭāṭdur bundan ṣoŋra aġdiyyeyi bileler aġdiyye daḫı ikidür **evvelkisi** (10) keymūs-ı maḥmūd tevellüd ider **ikincisi** keymūs-ı meẕmūm tevellüd ider ve bunları tamām bildükden (11) ṣoŋra maraża göre ʿilāc ideler ʿilāc daḫı üç nevʿ üzeredür **evvelkisi** tedbīr-i (12) ıṣlāḥ-ı sitte-i żarūriyyedür **ikincisi** ḳānūn-ı istiʿmāl-i edviyedür **üçincisi** ʿamel-i bi'l-yeddür (13) ammā sitte-i żarūriyye ki ẕikr olunur evvelkisi cins-i havā-ı muḥīṭdür ikincisi mā-yu'kal ve (14) mā yüşrebdür **üçincisi** ḥareket ile sükūndur **dördüncisi** ʿavārıżu'n-nefesdür **beşincisi** (15) nevm ü yaḳaẓadur **altıncısı** istifrāġ ve iḫtibāsdur ve bundan ṣoŋra göreler maraż bürūdetüŋ midür (16) yāḫūd ḥarāretüŋ midür ammā emrāż-ı ḥārreye sebeb beşdür **evvelkisi** iʿtidālden (17) ziyāde ḥareketdür **ikincisi** ʿufūnetüŋdür **üçincisi** tekāṯüf-i mesāmmātuŋdur **dördüncisi** (18) ḥarārete mülāḳī olmaḳdur **beşincisi** ḫār eşyālar istiʿmāl itmekdendür ve daḫı bürūdetden (19) ḥāṣıl olan emrāżlar sekizdür **evvelkisi** ṣovuġa mülāḳī olmaḳdandur **ikincisi** ṣovuḳ (20) eşyāları istiʿmāl itmekdendür **üçincisi** çoḳ yemekdendür **dördüncisi** az yemekdendür (21) **beşincisi** ifrāṭ ile mesāmmāt ḳapanmaḳdandur **altıncı** ifrāṭ ile taḥalḫuldandur **yedincisi** (22) ḥareket-i müfriṭedendür **sekizincisi** sükūn-ı müfriṭenüŋdür ve bunlardan ṣoŋra ṭālibe lāzımdur ki (23) imtilāyı daḫı bileler imtilā daḫı iki nevʿdür **evvelkisi** bi-ḥaseb'il-ḳuvvetdür **ikincisi** (24) bi-ḥasebi'l-evʿiyye ve **baʿde** ey ṭālib maʿlūm ola ki me'kūlāt ve meşrūbāt yeŋile ve içile (25) ibtidā miʿdeye varur anda haẓm-ı evvel olub arpa ṣuyı gibi ġalīẓe olur aŋa keymūs dirler

[2/a]

(1) ve baʿde cigere varub hażm olur aŋa daḫı keymūs dirler aḫlāṭ-ı erbaʿa andan ḥāṣıl (2) olur ṣafrā ve sevdā ve balġam ve ḳan olur **fe-emmā** fāidelü olan ḳanuŋ ṭabīʿatı ḥār ve **raṭbdur (3)** eyüsi oldur ki rengi ḳızıl ola ḳatı ġalīẓe ve ḳatı raḳīḳ olmaya ve rāyiḥası kerīh *olmaya* ve bu minvāl (4) üzere olan ḳan eyü ġıdālardan ki nīm-birişt yumurṭası gibi ve anlar gibi **ve daḫı** gereklü ṣafrānuŋ (5) ṭabīʿatı ḥār ve yābisdür zīrā ekşi ve ṭatlu ṭaʿāmladan ḥāṣıl olur ve ammā balġamuŋ ṭabīʿatı (6) bārid ve raṭbdur bārid ġıdāsı ġıdālardan ḥāṣıl olur balıḳ ve yoġurt gibi ve yaş ṣulu (7) yemişler gibi **ve ammā** sevdānuŋ ṭabīʿatı bārid ve yābisdür ġalīẓe ḳuru ġıdālardan ḥāṣıl **olur** (8) ve ṭuzlu ve tīz şeylerden ḥāṣıl olur ṣarımsaḳ ve ṣafrānī mercümek ve bāzincān gibi (9) her ḫılṭ kim göyinse sevdā olub şöyle maʿlūm ola **ve ammā** ṭāliblere lāzımdur ki (10) fuṣūl-i erbaʿayı bileler ve her faṣılda ḳanġı ḫılṭ ġālib olur anı bile evvel bahār ki (11) aŋa rebiʿ dirler ṭabīʿatı ḫār ve raṭbdur ol faṣılda ḳan çoḳ olur aḫlāṭ ḥarekete (12) gelür çıbanlar ve şişler ve ḫunnāḳlar çoḳ olur **ve ammā yaz ki** aŋa ṣayf dirler ṭabīʿatı **ḫār** (13) **ve** yābisdür ol faṣılda ṣafrā ġālib olur ve ḳuvvet żaʿīf olur ve ṣafrāvī (14) ḥummālar peydā olur ve ḥażm daḫı noḳṣān üzere olur **ve ammā güz ki** aŋa ḥarīf dirler (15) ṭabīʿatı bārid ve yābisdür ol faṣılda sevdā ġālib olur ve sevdāvī marażlar (16) peydā olur südde-i ṭıḥāl ziyāde olur ve ḳabarcıḳlar daḫı çoḳ olur **ve ammā ḳış ki** (17) aŋa şitā dirler ṭabīʿatı bārid ve raṭbdur ol faṣılda balġam ġālib olur ve balġam (18) marażları çoḳ peydā olur zükkām ve nāzile suʿāl gibi **ve ammā** ḳatı ıssı havā beŋzi (19) ṣarardur ḳuvvete żaʿīf virür ve göz aġrıları çoḳ ḥāṣıl olur **ve ammā** ṣovuḳ (20) havā bedeni ḳavī ider ve anda eyü ḥażm olur beŋzi ḳızıl ider bundan **ṣoŋra** (21) beden-i insānda aḫlāṭuŋ ḳanġısı ġālibdür insānuŋ ẓāhirine naẓar idince bilüb (22) ġālib olan ḫılṭdan ḫaber vire **ammā** ḳan ġālib olmanuŋ ʿalāmeti oldur ki (23) uyḫu çoḳ gele ve çoḳ gerine ve ḳan yerleri gicişe ve ṭamarlar ṭolu ola ve gövde aġır ola (24) ve bedende sivilciler vāḳıʿ ola ve beŋzi ḳızıl ve vāḳiʿasında ḳızıl şeyler göre (25) **ammā ṣafrā** ġālib olmanuŋ ʿalāmeti oldur ki aġzı acı ola ve çoḳ ṣuṣaya uyḫuda

[2/b]

(1) ʿusret çeke ve iştihāsı żaʿīf ola ve yüzi ṣarı ola ve göŋli bulana ve düşünde (2) ṣarı şeyler göre **ammā balġam** ġālib olmanuŋ ʿalāmeti oldur ki kāhil ola ve aġız yaraları (3)

çoḳ ola ve düşünde ṣular ve yaġmurlar göre ve bedeni ṣovuḳ ola **ammā sevdā** ġālib (4) olmanuŋ ʿalāmeti oldur ki bedeni arıḳ ve ḳızıl ola ve miʿdesi ıssı ola ve fāsid fikirler (5) eyleye ve uyḫusı gelmeye ve gövdesinde ḳıllar çoḳ ola ve vāḳiʿasında ḳara ḳorḳulu şeyler (6) göre ve **ṭālib** olanlara lāzımdur ki ḳaçan kim ḥastanuŋ yanına vara su'āl idüb (7) tesellī eyleye baʿde mizācına göre ġıdālar ışmarlaya ve göre ʿilleti ḥarāretiŋ midür veyāḫūd (8) bürūdetiŋ midür aŋa göre ʿilāca meşġūl olub tā ki ḫaṭā itmeye ḫār marażlara (9) bārid eşyālar ile ʿilāc ideler bārid marażlara ḫār eşyālar ile ʿilāc ideler (10) **ammā** ḳādir olduḳları mertebe ṭabīʿatına münāsib ġıdālar ile ve müfred edviyeler ile ʿilāc (11) itmege muḳayyed olalar ve eger balġam ġālib olursa izāle ider şeyler vireler **eger ṣafrā** (12) ġālib olursa ṣafrāyı izāle ider şeyler vireler ve eger sevdā ġālib olursa (13) sevdāyı izāle ider şeyler vireler **ve eger ḳan** ġālib olursa faṣd ideler **el-faṣlu'ṣ-ṣānī** (14) faṣd olunacaḳ ʿurūḳları beyān ider evvelā birisi baş ṭamarıdur ki aŋa yāfūḫ (15) dirler ikincisine ʿırḳu'l-cebhe dirler üçincisine ʿırḳu'l-ḥācibeyn dirler dördüncisine (16) ḫalfu'r-reis dirler beşincisine ʿırḳu'ş-şaḳīḳa dirler altıncısına ʿırḳ-ı ḫalfu'l-üẕn dirler (17) yedincisine ʿırḳ-ı sāku'l-ʿayneyn dirler sekizincisi ʿırḳu'l-enf dirler ṭoḳuzuncı ʿırḳu'l-insān (18) dirler onuncısı ʿırḳu'l-lisān dirler on birincisi ʿırḳu'l-ekḥal dirler on ikincisi ʿırḳu'l-bāselīḳ (19) dirler on üçincisi ʿırḳ-ı ḥab'luẕ-ẕiraʿ dirler on dördüncisi ʿırḳ-ı üseylem dirler on beşincisi (20) ʿırḳu'n-nisā dirler on altıncısı ʿırḳu'l-ḳademeyn dirler **el-faṣlu'ṣ-ṣāliṣ** mizāc beyānındadur (21) mizāc ṭoḳuz nevʿ üzeredür bu ṭoḳuzdan biri muʿtedildür mizāc-ı taġayyürden müberrādur ve böyle (22) mizācuŋ şimdiki ḥālde miṣli yoḳdur ve Buḳrāṭ dir ki mevcūd ve maʿdūm olan (23) eşyā bulunmaz tā kim māżīde vücūdı bulunmaduḳça lākin ecsām üzerine terkīb ile (24) tefrīḳ müteʿāḳib iken ẓann böyle ki teferruḳ-ı ebdān maʿlūm olur mürekkeb olan mevcūd (25) bulunur ve bu maḥallde söz çoḳdur ẕikr oluna taṭvīl-i kelām lāzım gelür zīrā bu kitābı

[3/a]

(1) muḫtaṣar ḳılduḳ ʿārife yek işāret ile kifāyet ider ve ammā mizācdan murādımız bizim taʿdīldür (2) ve ammā muʿtedil-i müfreddür müfred daḫı dörtdür ḫār ve bārid ve raṭb ve yābisdür ve mürekkeb (3) olan daḫı dörtdür ḫār ve yābis ve ḫār ve raṭb bārid ve yābis ve bārid ve raṭb **ve ammā mizācı** (4) muʿtedil olan yerler ḥaṭṭ-ı istivādur yaʿnī

gicesi ve gündüzi berāber olan yerlerdür (5) Mekke ve Medīne dimişler bundan ṣoŋra mizācı muᶜtedil olan yer iḳlīm-i rābiᶜdür iḳlīm-i (6) rābiᶜ yaᶜnī vilāyet-i ᶜAcemdür bundan ṣoŋra mizāc-ı muᶜtedil olan yerler iḳlīm-i ḫāmisdür (7) iḳlīm-i ḫāmis daḫı Ḳonsṭanṭiniyye ve eṭrāflarıdur imdi benim ᶜazīzim bu iḳlīmlerüŋ (8) havāları birbirine żıdd olmaġla kevākiblerüŋ devrānları daḫı muḫtelif olmaġla tefrīḳ (9) ile terkīb ve imtizāc ve taḥlīl-i żarūret ve ḥikmet-i ilāḥiyye muḳteżāsınca ḳaçan kim envāᶜ (10) ve ᶜanāṣır-ı ṣaḳīl ve ḫiffetde ve keṣāfet ve leṭāfetde ve ḥarekāt ve sükūnda muḫtelif olduḳlarında (11) tekevvünleri daḫı muḫtelif oldı anuŋçün baᶜżılaruŋ tekevvüni tīzdür baᶜżılaruŋ (12) geç oldı ṭūlları ve ḳaṣrları daḫı muḫtelif oldı ve küre-i süflīde mükevvenātdan (13) üç şey vardur aŋa müvelledāt-ı ṣelāṣe dirler biri maᶜdeniyyāt ve biri nebātāt ve biri (14) ḥayvānāt ḥayvānlaruŋ tekevvünleri belesān-ı ṭabīᶜīdedür ve kibrīt-i ḥayvāndur ve mūmiyā'ü'l-aṣlī (15) iledür bu üçe māddetü'l-ḥayavāt dirler ṣaġlıġuŋ beḳāsı bunuŋ ile ḳāyimdür (16) **ammā** belesān-ı ṭabīᶜī didigümüz ḳuvā-yı ṭabīᶜīdür ve kibrīt-i ḥayvān didigümüz ḳuvā-yı nefsāniyyedür (17) ve mūmiyāü'l-aṣlī didigümüz ḳuvā-yı ḥayvāniyyedür **ammā** baᶜżı ḥayvānlaruŋ tekvīnleri muᶜayyen (18) zamānda ḥāṣıl olur ve ammā insānda ol mādde her ān ve her zamān mevcūddur **ḫayvānātuŋ** (19) ṭarīḳ-i tevellüdi çoḳdur baᶜżı ḥayvānāt taᶜfīn ile tevellüd ider ve ammā şol ḥayvān ki (20) menīden ve ebeveynden ḥāṣıl ola onlar içün daḫı muᶜayyen zamān vardur biz gelelim evvelki (21) söze icmālen insānda olan bürūdet ve yübūset ve ḥarāret ve ruṭūbetlerüŋ muᶜtedillerin (22) beyān idelüm **evvelā** yigitlerüŋ ṭabīᶜatları muᶜtedildür ve ṣabīler ḥarāretde yigitler ile (23) berāberdür lākin ṣabīlerüŋ ruṭūbetleri ziyādedür ve ḥarāretleri līnet üzeredür ammā (24) yigitlerüŋ ḥarāretleri anlardan ḥiddetlidür ammā ḳocalar ile orta yaşlularuŋ (25) ṭabīᶜatlaruŋ bürūdet ile yübūset üzeredür ammā ḳocalaruŋ ruṭūbetleri

[3/b]

(1) ziyādedür orta yaşlulardan bundan ṣoŋra ᶜużv-ı insānda muᶜtedil olan (2) ᶜużuvları beyān idelüm ve beden-i insānda muᶜtedil olan ᶜużvuŋ biri el parmaḳlarınuŋ (3) ve avucınuŋ derileridür bundan ṣoŋra elin içi derisidür ve bundan (4) ṣoŋra cümle elinüŋ derileridür ve bundan ṣoŋra beden-i insānda ḥarāretli ᶜużuvlaruŋ (5) **evvelkisi** ḳalbdür

ikincisi cigerdür üçincisi cümle insāndaki etlerdür ammā beden-i (6) insānda ṣovuḳ olan ʿużuvlaruŋ evvelkisi kemüklerdür ikincisi ġużrūfdur üçincisi (7) ribāṭdur **dördüncisi** aʿṣābdur **beşincisi** ilikdür **altıncısı** dimāġdur ammā beden-i (8) insānda yübūset üzere olan ʿużuvlaruŋ **evvelkisi** kemüklerdür **ikincisi** ġużrūfdur (9) **üçincisi** ribāṭdur **dördüncisi** aʿṣābdur ve daḫı beden-i insānda ruṭūbet üzere (10) olan ʿużuvlaruŋ **evvelkisi** yaġdur **ikincisi** şaḥmdur **üçincisi** laḥmdur **dördüncisi** (11) dimāġdur beşincisi nuḫāʿdur ve ammā nebātātuŋ mebde'-i tekevvüni cism-i keṣīfdür ḥayvāna (12) nisbet ve bu cism cemīʿ nebātuŋ eczāsında mevcūddur öyle olsa ol nevʿ anuŋla (13) olmuşdur gāhī toḫumda ve baʿżısı aṣılda dallarda bulunur ammā maʿdeniyyātuŋ (14) ẓuhūrına bir muʿayyen zamān vardur anda ẓāhir olur eflāküŋ ḥarekātı ve ṭulūʿı ve ġurūbı (15) ile ve şemsüŋ ḳarīb ve baʿīd olmasıyladur **ve maʿdenüŋ** ibtidā-ı tekevvüni menī degildür (16) ve sāyir şey daḫı degildür ki nebātuŋ mebde'i gibi ola ol nevʿüŋ ḥāfiẓı ki anuŋla (17) nażc-ı kāmil ve şekil bulur yaʿnī ẓāhir olur ve ammā küre-i ʿulyāda ve mebde'-i tevellüd (18) ve tekevvüne iḫtiyācı yoḳdur zīrā kāmildür taġayyür ve fesād ḳabūl itmez **ve ammā** kevkebüŋ (19) ṭulūʿ ve ġurūbından ve deverānından riyāḥlar peydā olur kimi şarḳī ve kimi ġarbī ve kimi (20) cenūbī ve kimi şimālī kevkeblerüŋ iḳtiżāsı ḥasebiyle ve bu riyāḥlaruŋ daḫı ḳuvvetleri (21) vardur keyfiyyāt-ı erbaʿadan buḫārāt ve rūḥāniyyāt tevellüd ider kevkeblerüŋ teʾṣīrinden (22) ve küre-i havāda nażc bulduġından yaġmur ve ḳar ve çiy cümlesi kevkeblerüŋ teʾṣīridür (23) ġayrı degildür **ve ammā** bu ʿālemde eṣeri ẓāhir olanlar bunlardur maʿdeniyyāt ve nebātāt (24) ve ḥayvānātdur ve ammā mizāc daḫı ʿanāṣıruŋ ḥareketinden iḫtilāṭ ve imtizāc īcāb (25) ider bu mizācı taḥrīk itdüren ḥayātdur ve ṣūret-i nevʿüŋ mebde'idür ve bu mizāc

[4/a]

(1) ḥāṣıl olması ḳırānlaruŋ ṣādık ʿamelleri vāsıṭasıyla ki anda vuḳuʿı taḫallüf eylemez (2) el-**faṣlu'r-rābiʿ** envāʿlardan mütevellid olan envāʿ-ı muḫtelifeyi beyān ider böyle bil ki (3) mizācdan ṣoŋra nevʿüŋ şeklinden bir cism teşekkül ider andan neşv ü nemā bulur (4) ve ol nevʿüŋ kemālinden ḳuvā vardur ervāḥlaruŋ vāsıṭasıyla tamām olur kāmil (5) olur bu iki nevʿinüŋ arasında bir nevʿ daḫı ḥāṣıl olur ol daḫı bir nevʿ-i āḫir (6) olur iki nevʿüŋ her birine müşābeheti vardur şol vechle kim eşek ile (7) atuŋ arasında ḳatır ḥāṣıl

olduġı gibi yāḫūd kelb ile çaḳal arasında ḥāṣıl (8) olduġı gibi ve tavuḳ ile keklik arasında bir ḥayvān tevellüd ider ikisine müşābihdür (9) ve bu tevellüd daḫı nebāt ile maʿdenüñ envāʿından vāḳiʿ olur ve bir nevʿ-i āḫirden (10) bir nevʿ daḫı mütevellid olur nitekim şalġamdan turb buġdaydan zīvān ve reyḥāndan (11) nemmām ve kettān toḫumı ile turuncuñ arasında nefʿ ḥāṣıl olur ve turuncı yarub (12) içine kettān toḫumı ṭoldurub yere gömüb tarḥūn ḥāṣıl olur ikisine müşābihdür (13) ḳaçan birisinüñ birine ġalebesi olursa müşābehete nemmāsuñ olur ekşeriyyā (14) maʿdende daḫı vāḳiʿdür nitekim ḳurşun maʿdeninden elmās ḥāṣıl olur ve baḳır (15) maʿdeninden zümrüd ḥāṣıl olduġı gibi ve gümüş maʿdeninden gök yāḳūt tevellüdi (16) gibi ve demür maʿdeninden laʿlüñ tevellüdi gibi قوة و يقاربه ويخالفه بحسبالادار والاكوار والبقاع (17) فسبحان الخالق الذى اودع فى كل نوع تولد يشابهه ويماثله (18) **nebātātdan** bir ḥayvān tevellüd ider aġaçlardan ḳurdcuġazlar peydā *olur* neşv ü nemā bulur (19) ḳaz gibi olur etini yerler Meskūde Ḳamışlıḳ vilāyetinde ḳārpūz gibi bir şey (20) vardur anuñ çekirdeginden bir şey çuḳur yere düşse ḳuzuya beñzer nebāt ḥāṣıl (21) olur giderek canlanur ve ḥarekete daḫı gelür ve ol nebātuñ köki göbegindedür (22) ve çuḳur yanında olan nebātdan nafaḳalanur ḳaçan ol nebātı alub boġazlasalar (23) beyāża māil ḳan aḳar ve eti beyāż olur yengeç etine beñzer yerler leẕīẕātı vardur (24) ve ol vilāyetüñ ḫalḳı anuñ derisinden şabḳa yapub başlarına giyerler (25) nitekim ḳuzı derisinden yaparlar ol vilāyetüñ ahālīsi dābı budur **el-faṣl'ul-ḫāmis**

[4/b]

(1) ṣuver-i ecsāmın taġayyürātın beyān ider ṣūret-i nevʿiyye ve ṣūret-i aṣliyye ve ṣūret-i bāṭıniyyenüñ (2) beḳāsıyladur ve ecsāmuñ daḫı iki ṣūreti vardur biri ḫāricdedür taġayyür ḳabūl ider (3) ve biri bāṭınī kim taġayyür ḳabūl eylemez buña miṣāl budur ki mükelles altun ṣūretinde ḫāric (4) olur ammā ṣūret-i bāṭıniyyesinde ḫāric olmaz ve muṣaʿʿad ve mükelles zībaḳ daḫı ṣūret-i ẓāhiriyyesinde (5) ḫāric olur ve ammā ṣūret-i bāṭıniyyesinden ḫāric olmaz buña delīlimiz buña yine tedbīr (6) olunsa ṣūret-i ẓāhiriyyesinde ʿavdet ider ve bunları eylemekde ʿusret yoḳdur āteş (7) gördükde uçıcı ve yanıcı ve tütünlere ve bunlar gibilere rūḥ denilür ammā āteş üzerinde (8) ṯābit olub ḳalana cism dirler **ḥükemā** buyurmuşlar ki ervāḥ teṯbīt ve ecsām taṣʿīd (9) eylemege ḳādir olan kimesneye vāṣılīn dirler **ammā** ʿaḳd buña dirler ki rūḥları (10) ṯābit

eylemekdür ve taḫlīl didükleri cesedleri rūḥ-ı laṭīf eylemekdür ve daḫı ervāḥlaruŋ (11) envāʿı vardur ḥükemā ḳatında zībaḳ ve kibrīt ve zernīḫ ve iḳlimiyā gibi ve ervāḥlaruŋ baʿżısını (12) ṣābit eylemek sehldür ve baʿżılarınuŋ güçdür eşyā-ı ʿunṣuriyyenüŋ tekevvünlerine ve ḥıfẓlarına (13) iki rūḥ istiʿmāl iderler ṭabīʿatda birisi ḥār-ı muḫalḫil-i semāviyyedür ve birisi āteşdür ki (14) andan ayrılmaz ikincisi havā-ı mükşif-i rūḥdur bu iki rūḥlaruŋ vāsıṭaları ʿunsuriyyātlaruŋ (15) tekevvünātları tamām olur **el-faṣlu's-sādis** ʿālem-i ekber ile ʿālem-i asġaruŋ beyānındadur (16) ki aŋa insān dinilür bil ve āgāh ol ki insān bir şerīf maḫlūḳdur ve nüsḫa-i kübrādur (17) nitekim Ḳurān-ı ʿaẓīmü'ş-şānda vārid olmuşdur ve و لقدخلقناالانسان فی احسن تقویم (18) deyü medḥ eylemişdür zīrā ʿālem-i ekberde olanlar cümlesi insānda daḫı mevcūddur (19) ve insān ile ʿālemüŋ her birinde ṣūret-i cismāniyye-i ẓāhire rūḥ-ı insāniyyeden (20) mürekkebdür cümle mevcūdatlaruŋ her biri insānda daḫı mevcūddur zīrā felek-i muḥīṭ (21) cümle ʿāleme müştemildür eger eflāk ve eger nücūm ve ʿanāṣır ve müvelledāt cümlesi buŋa göre (22) müştemildür ammā ḥükemā ʿālem-i ekberi üç ḳısm üzere taḳsīm iderler nitekim ʿanāṣıruŋ (23) ʿālemi ki süflīdür ve eflākiŋ ʿālemi fevḳīdür insān daḫı üç ḳısımdur dimāġ ve ḳalb (24) ve miʿde nitekim ṭaʿām yenüb ve haẓm olur andan ṣoŋra keymūs olur ve bedenüŋ (25) cümlesine sirāyet ider ʿanāṣırlar andan teʿaddī iderler istiʿdādları ḥasebiyle

[5/a]

(1) nitekim ʿālem-i ekberde kevn ve fesād ve ziyāde ve noḳṣān ḳabūl eyledükleri gibi ʿālem-i ʿanāṣır (2) daḫı ḳalb-i ḥayvānuŋ mebde'idür ve baş ile miʿde idrāklerüŋ mebde'idür ve ḥavāsslaruŋ (3) ve bedenüŋ müdebberleridür ʿālem-i eflāklerüŋ üzerlerinde olan ervāḥlar gibidür nitekim (4) ʿālem-i ekberde yedi kevākib-i seyyāre var ise insānda daḫı yedi ʿużuv-ı reīs vardur (5) **dimāġ** ḳamere mensūb **ḳalb** şemse mensūb **rie** ʿuṭāride mensūb **ḳara ciger** *müşterīye* mensūb (6) **merāre** merrīḫe mensūb **ṭıḥāl** zuḥale mensūb **ālāt-ı tenāsül** zühreye mensūbdur nitekim (7) felekde bir dāyim mevżūʿ-ı ḥareket var ise insānuŋ dimāġında bir mevżūʿ-ı (8) ḥareket daḫı vardur ḥayāt andan nāşīdür ve ʿālem-i ekberde riyāḥ-ı muḫtelife olduġı (9) gibi insānda gegirmek ve ḳurāḳır daḫı vardur ve ʿālemde zelāzil olduġı insānda titremek (10) ve diş gıcırdatmaḳ vardur ve ʿālemde yaġmur olduġı gibi insānda ishāl ve tebevvül (11) vardur ʿālemde

ṣaḳırġa vardur insānda daḥı ḳulunç ve sekte vardur ʿālemde (12) ḳurılıḳ var insānda uyḫusuzluḳ vardur ʿālemde yaġmurlar ve ruṭūbetler olduġı (13) gibi insānda göz yaşarmaḳ vardur ʿālemde havā(y)ı muʿtedil ve sehābuŋ küdūreti (14) oldıġı gibi insānuŋ ḥāl-i ṣıḥḥatine müşābihdür arżda ṭaş maʿdeni olduġı (15) gibi insānda daḥı ḳum ve ṭaş vardur arż insānuŋ etidür ve ırmaḳlar ṭamarlarıdur (16) ve deŋiz meṣānesidür nitekim evlāduŋ babaya müşābeheti vardur insān daḥı ʿāleme (17) müşābihdür baʿżlaruŋ nefesi ʿazīzdür yürekleri arslan yüregi gibi ve aḳ (18) baba gibi ve baʿżılar nefesinde çapuḳ ṭavşan ve ḳoyun gibidür ve baʿżılar muḥibdür (19) ḳuzı gibidür baʿżlaruŋ ṣadāḳati ẓāhir ve ʿadāveti ḫafī timsāḥ gibidür (20) ve baʿżlaruŋ meyl ü muḥabbeti işi netīce iẓhār ider baʿżı ḳuşlar gibi yazın (21) gelür ḳışın giderler ve baʿżılar ḥarāmīdür fāre saŋsar gibidür ve baʿżısı kinli (22) deve gibidür ve baʿżısı çoḳ sayġılı ġurāb gibidür baʿżısı zen-dost maymūn (23) gibidür baʿżısı pākdur gögercin gibidür ve baʿżısı mūsıḳīde māhir bülbül (24) gibi ve baʿżısınuŋ evlādı çoḳdur ṭavşan gibidür ve baʿżısı nā-pāk ḫınzīr gibi (25) ve baʿżısı baḫīl kelb gibi ve baʿżısı ḥarīṣdür ḳarınca gibi ve baʿżısı çoḳ sözlüdür

[5/b]

(1) saḳa ḳuşı gibidür baʿżısı nefsi ʿazīzdür yılan gibi insān gördükde cümle bedeni (2) teslīm ider başını ṣaḳınur ve baʿżısı āḳil gögercin gibi ve baʿżısı umūr-ı müstaḳille (3) bilür arı gibi ve ḳarınca gibi baʿżısı idrāk yoḳ eşek gibi ve baʿżısı müteʿazzım at gibi (4) ve ṭāvus gibi ve baʿżısı bilmezligini iẓhār ider ve bildügi çoḳdur tilki gibi ve baʿżısı (5) üstād binā düzer ḳırlanġıç gibi ve buŋa göre ḳıyāsa gelmez ve insān ḥayvānlardan ziyāde ictihādludur (6) nitekim ḳazdan yüzgeçligi aḫẕ ider ve baʿżı ḳuşlar vardur balıḳ yerler ve dalmaḳlıġı (7) ve aldıġı bir olur insān tīzligi andan aḫẕ eylemişdür nitekim baʿżı ḳuşlar vardur (8) segirdici ve yırtıcıdur otlar vardur yaralara nefʿi olduġını bilüp ḳaçan yaralanur (9) varur andan ekl ider yaraları oŋulur ve daḥı rāziyāne kim göze nefʿi vardur bunı (10) bilüb ḳaçan yılan ḳış günlerinde yer altında ṭurduġundan gözleri aʿmā olur (11) evvel-i bahār olduḳda yer yüzine çıḳdukda rāziyānenüŋ rāyiḥasını alub varub (12) gözlerini ol ota sürünce gözleri açılur ve geyik ḳaçan yılanı yeyüb zehirleri (13) ziyāde ḥareket itdügini görünce sāsāliyūs bilüb andan yiyüb fil-ḥāl ol (14) zehirleri defʿ

ider ve daḥı keklik ve gögercin bir zehirlü şeyi bedende ḥiss idüb (15) varur defne yemişini yedüginde defʿ ider keçinüŋ gözleri ḳapaḳlarında gāhīce (16) bir şiş peydā olur anı bilüb bir dikenlü aġaca varur dikenüŋ birisine ḳapaḳlarını (17) sürüb ḳan aḳıdub ḫalāṣ olur ve atlaruŋ ṭamarları ṭolub ve bedeni (18) aġrışub bileyecek dişi ile ṭamarını yırtub ḳan aḳıdur ḫalāṣ olur **el-faṣl** (19) **u's-sābiʿ** ṭıbbuŋ esāsını beyān ider evvelā bu ṭıbbuŋ esāsı üç şeydür evvelā ʿilm (20) ögrene ṭıbbı ögrene üstādlarınuŋ vażʿ itdügi ḳāʿide üzere nitekim ẕikr (21) olunmuşdur ve bundan ṣoŋra esbāb-ı emrāżı farḳ eyleye tā kim bir ʿalīle varduḳda ol (22) marīżüŋ ʿilleti ḫarāretiŋ midür bürūdetiŋ midür ruṭūbetiŋ midür bunlar (23) farḳ eyleye ve daḥı ḫavāṣṣ-ı eşyāyı ögrene kemiyyātın ve keyfiyyātın ve taḫlīlin ve tefrīḳin (24) bile zīrā bunları bilmek dünyāda lāzımdur eger ṭabīb ki bu üç ʿilmüŋ birini noḳṣān (25) üzere bilse elbette anuŋ her işi noḳṣān üzere olur **el-faṣluẕ'ṯāmin** beden-i

[6/a]

(1) insānda olan ḳuvāları beyān ider **ḳuvā-yı** ṭabīʿī didigümüz belesān-ı ṭabīʿīdür anuŋ (2) maḥalli cigerdür beden anuŋ ile taġdiye ider neşv ü nemā bulur **ḳuvā-yı ṯānī** ki ḳuvā-yı ḥayvānīdür (3) kibrīt-i aṣlī daḥı dirler bedenüŋ ḥayātı bunuŋ ile ḳāyimdür bu ḳuvānuŋ daḥı (4) maḥalli ḳalbdür **ḳuvā-yı ṯāliṯe** ki aŋa ḳuvā-ı nefsānī dirler zībaḳ-ı aṣlī daḥı dirler bu ḳuvānuŋ (5) daḥı maḥalli dimāġdur ḥiss ü idrāk ẓāhire ve bāṭına bunuŋ ile ḳāyimdür (6) ve bil ki ey ṭālib bu insānda iki cism vardur birisi cism-i ẓāhirdür ki ʿanāṣır-ı (7) erbaʿadandur ḳandur ve sayir beden-i insāndur ikinci cism-i ḫafīdür ẓāhirde görünmez (8) ve bu ikinci cismde nūr-ı ṭabīʿiyyenüŋ te'ṯīri vardur ki nübüvvetüŋ ve ilhāmātuŋ (9) mebde'idür ecsām-ı ʿulviyyeye ve felekiyyeye münāsibdür ve bu cism baʿżı cism-i ẓāhire (10) daḥı münāsibdür bu iki cism daḥı tamām olmadukça insān kāmil olmaz ve bu iki (11) cismüŋ arasında müellif rūḥdur ki ālete beŋzer ẓuhūr-ı efʿālini ve ḥayātını (12) beden-i insāna īṣāl eylemesidür böyle bil kim aḫlāṭ anuŋ ḳatında emr-i vāḥiddür (13) iḫtilāf yoḳdur zīrā bu aḫlāṭuŋ kimisi feccdür kimisi nażcdur baʿżısına (14) zībaḳ ġalebe eylemişdür bu üç şey terkīb olub nażcda yā nāḳıṣ veyā ziyāde (15) olur emrāżuŋ envāʿı bunlardan peydā olur ve bu terkībātdan ḥāṣıl olanlara ḥükemā an (16) lara ṭarṭīr dirler ve bunlardan emrāż-ı muḫtelife tevellüd ider **el-faṣlu'**

(17) **t-tāsiʿ** emrāżlaruŋ envāʿı(nı) beyān ider ḥükemā ḳatında envāʿ-ı emrāż üç şeydür (18) **biri** zībaḳ **ikinci** kibrīt **üçinci** milḥdendür ve marażuŋ daḥı aṣlı üçdür (19) buŋa münāsibdür zīrā aṣlına muṭābıkdur velākin bu üç şeyüŋ ziyāde ve noḳṣān (20) olmasıyla dürlü dürlü marażlar ẓuhūra gelür taġyīrde ve tefrīḳde ve taḫlīlde (21) inʿiḳādde biri biri üzerine ziyāde olmasıyla muvāfiḳ ve ġayr-ı muvāfiḳ ġıdālar (22) istiʿmāl eylemeleri ile ecnās-ı emrāż ḥāṣıl olur esbāb-ı semāvī daḥı mü'essirdür (23) emrāżuŋ tecdīd olmasına ve bu üç uṣūlden envāʿ-ı nebātāt ve ḥayvānāt (24) ve maʿdeniyyāt terbiye olur imdi bu üç şeyden daḥı envāʿ-ı muḫtelife marażlar (25) ḥāṣıl olur zīrā emrāż daḥı üçdür nitekim ẕikr olundı kibrītdür ve zībaḳdur

[6/b]

(1) ve milḥdür ḳaçan kim kibrīte bir ġarīb ḥarāret ʿārıż olur ise anuŋ buḫārı bedene (2) münteşir olur ḍurūb-ı muḫtelife ile ḥummeyātlar ve evrām ve fleġmoni ve bu maḳūle emrāżlar (3) ḥāṣıl olur ḳaçan kim zībaḳa bir ṭabḫ idici ḥarāret ʿārıż olur ise buḫārı (4) dimāġa ṣuʿūd ider envāʿ-ı nevāzil bundan tevellüd ider sekte ve fālic gibi ve buŋa beŋzer (5) marażlar peydā olur zībaḳa ḳavī ḥarāret ʿārıż olur ise dimāġa ṣuʿūd (6) idüb ḳalur envāʿ-ı emraz-ı dimāġiyye tevellüd ider ḳerneṭīs ve māniyā ve māliḫūlyā ve (7) ṣarʿ ve buŋa beŋzer marażlar ḥāṣıl olur ve eger ol zībaḳa teklīs ʿārıż olur ise (8) ṭarṭīr daḫı ḳarışur ise evcāʿ-ı mefāṣıl ve ʿırḳu'n-nisā ve nıḳrīs peydā olur ve buŋa (9) göre marażlar daḫı tevellüd ider **ve ammā** milḥden tevellüd iden emrāż çoḳdur ve isimleri (10) maʿlūm olan emrāżlaruŋ ekṣeri milḥdendür bu daḫı dört ḳısım üzeredür eger kim (11) münḥal olur ise ishāl ve istisḳā ve buŋa beŋzer marażlar ḥāṣıl olur ve eger kim (12) muḫteriḳ olur ise gicikler uyuzlar ḳomalar ve ḳarḥalar ve serṭān ve uṣḳurbud (13) ve cub-ı efrencī ve dā'ü'ṣ-ṣaʿleb ve buŋa beŋzer emrāżlar olur eger münʿaḳid olur (14) ise nālīl ve ṣalābet ve ġuddet ḫanāzīr ve buŋa beŋzer marażları ḥāṣıl olur (15) ve buḫāruŋ bed rāyiḥasından ḳoltuḳ altı ḳoḳar aġız daḫı ḳoḳar ve buŋa beŋzer marażlar (16) ḥāṣıl olur ve eger buḫār ile kibrīt ʿārıż olur ise ḥummā-yı ırḳıyye ʿārıż olur (17) **el-faṣl'ul-ʿāṣir** beden-i insān(a) ʿārıż olan emrāżlaruŋ keyfiyyetini tevellüdini ve ṭabīʿatını (18) ve bedenleri ne şekil defʿ eyledüklerini beyān ider ḥükemā bunlara ṭarṭīriyyāt diyü tesmiye iderler (19) ekl şürb ki bundan miʿdeye varur eger haẓm ṣāliḥ olur ise mādde-i ḥayāt

olur (20) bedene andan ṣāliḥ taġdiye ḥāṣıl olur faẕlası daḫı me'kūlātuŋ ve meşrūbātuŋ üç (21) ḳısmdur biri zībaḳī ve biri kibrītī ve biri milḥīdür zībaḳdan olanı faẕla ṭabīʿat-ı (22) mesāmmātdan defʿ ider ve kibrītden ḥāṣıl olan faẕla ṭabīʿat-ı emʿādan defʿ (23) olur ve milḥinden ḥāṣıl olanı faẕla ṭabīʿat-ı mübevvilden defʿ olur zīrā bu ẕikr (24) eyledügümüz faẕlaları beden-i insānda gerekli degüldür ṣıḥḥatüŋ żıttıdur **pes** imdi (25) ḥaḳḳ-ı subḥāne ve teʿālā ḥażretleri bu faẕalāt beden-i insāna

[7/a]

(1) nāfiʿ olmaduġıyçün bunlar daḫı defʿ içün her bir mevżiʿde ḳuvālar ḫalḳ itmişdür (2) fetebārekallahu aḥsenü'l-ḫālikīn **ey ṭālib** bil kim ḳaçan miʿdede ḳuvvet olur ise (3) ve ḳuvvet-i mümeyyize daḫı ḳuvvetde buluna ol zamān ġıdā aʿżālara ḫāliṣ mündefiʿ olur (4) ve eger miʿdede ḳuvvet ve ḳuvvet-i mümeyyize daḫı ḳuvveti noḳṣān üzere bulunur ise ol (5) maḥallde ġıdā aʿżālara ġayr-ı ṣāliḥ mündefiʿ olur ve haẓm olunan şey daḫı (6) mündefiʿ olur andan cigere varur haẓm-ı ṣānī olur ve andan bir daḫı mümeyyiz olur (7) faẕalāt daḫı minvāl-i meşrūḥ üzere mündefiʿ olur eger levni yāḳūt reng olursa (8) bu gereklere mündefiʿ olur ve andan meṣāneye mündefiʿ olur ve eger cigere olan (9) ḳuvvet-i mümeyyiz żaʿf üzere olursa bevle mündefiʿ olur aḫlāṭ-ı lezice ile (10) bile mündefiʿ olur eger zībaḳuŋ ve kibrītüŋ ve milḥüŋ birisinüŋ ġalebesi żaʿf (11) olan ʿużuvlardan birinüŋ üzerine żamm olursa dürlü emrāż-ı muḫtelifeler (12) peydā olur nitekim ẕikr olundı ve ḥükemā-ı müteḳaddimīn bu maʿnāyı ẕikr itmediler (13) anuŋçün kim bu güne marażlaruŋ tedbīrlerinden ʿāciz ḳaldılar ammā her kim-ki beşinci (14) cevherüŋ tedbīrlerini bilürse ki aŋa ẕehebü'l-ḥayvān dirler bilgil ki ṭarṭīriyyātdan (15) tevellüd olan emrāżları ʿilācı āsān olur ve bilgil kim ṭarṭīriyyāt didügimüz (16) dört nevʿ üzere ʿanāṣır-ı erbaʿa gibi **ṭarṭīr-i evvel** oldur ki nebāt-ı arżdan ḥāṣıl olur (17) **ṭarṭīr-i ṣānī** oldur ki ṣudan ḥāṣıl olan şeylerden ḥāṣıl olur (18) balıḳ ve yengeç gibi **ṭarṭīr-i ṣāliṣ** oldur ki ḥayvānātuŋ ve ḳuşlaruŋ etlerinden (19) ḥāṣıl olur **ṭarṭīr-i rābiʿ** istinşāḳ-ı havādan ḥāṣıl olur ḳaçan bir yaramaz duḫān (20) istinşāḳ ider ise yā ṭāʿūn yā ḥummālar peydā olur buŋa ʿilācı-ı küllī (21) dirler bilmeyen kimseler bu emrāżlaruŋ ʿilācına ḳādir olmazlar ṭarṭīrüŋ (22) envāʿı ḳārūrede ẓāhir olur bunı tefrīḳe ḳādir olmayanlar bu emrāża daḫı (23) ʿilāca ḳādir olmaz ve uṣūl-i ṣāliṣenüŋ birinüŋ ġalebesinden ki zībaḳ ve

kibrīt (24) ve milḥdür Cālīnūsuŋ ittibāʿı bu maʿnāyı bilmezler onlaruŋ bildükleri yalŋız emrāżuŋ (25) tevellüdleri ṣafrādan yā sevdādan veyā ḳandan veyā balġmdandur dirler aḫlāṭ-ı erbaʿa

[7/b]

(1) ıṭlāḳ olunur ve ẕikr olunan ṭarṭīrden ḳan ve balaġm ve ṣafrā ve sevdā tevellüd ider ve maraż-ı (2) ḥaḳīḳīden neden tevellüd eyledigini bilmeye ol maraża nice ʿilāc idebilür ḥaḳḳ ise budur kim (3) ʿilāc eylemek sebeb-i ṭabīʿī eylemek meẕkūr ṭarṭīrüŋ her ḳanġısunda ġalebe var ise (4) anı iʿtidāl üzere getürmekdür insānuŋ ḥarāreti şemsüŋ ḥarāretine beŋzer bürūdeti (5) ḳamerüŋ bürūdetine beŋzer ve bunlar ġıdā-ı naẓc virür ve temīz ider ṣāliḥ aʿżālara gönderir (6) ve bu insānda olan ḥarāret mücerred bir cevherdür ʿālem-i ekbere müşābeheti vardur ḳaçan-kim aʿżā (7) ve ālet ṣaḥīḥ ve sālim bulunur ise ol vaḳt onlardan mütevellid olan aḫlāṭ ceyyide (8) olur aʿżālara gönderilür ṣıḥḥatüŋ beḳāsına bāʿiṣ olur ḳaçan-kim bir yerde ṣaḳṭa (9) ve ḍarbe ve ḫalʿ vāḳiʿ olsa ol mevżiʿe bir müddet tedbīr olunmasa ol mevżiʿde (10) ṭarṭīr daḫı bi'ṭ-ṭabʿ seyyāl olan māddeyi ʿaḳd ider her ḳanġı mevżūʿda bulunur (11) ise ʿālem-i ekber ile ʿālem-i aṣġaruŋ nisbetini teşḫīṣ idenler ṭarṭīrden tevellüd iden (12) emrażlaruŋ ʿilāclarını bulurlar zīrā edviyenüŋ münasebetini her ḳanġı ʿużva münāsib (13) oldugını bulur nitekim gümüş ve gök yāḳūt ve zümürrüd ve zāc dimāġa münāsib oldugı (14) gibi ve lü'lü' ḳalbe münāsib oldugı gibi kibrīt aḳ cigere münāsib oldugı gibi (15) ey ṭālib bu ẕikr eyledükleri bir ḳāʿidedür bildükden ṣoŋra inşāallahu teʿālā her ʿużva (16) maḫṣūṣ ve münāsib olan ʿilācları daḫı vāḳıf olduġumuz mertebe beyān ideriz (17) **el-faṣl'ul-hādī ʿaşer** nabżuŋ baʿżı aḥvallerin beyān ider taḥḳīḳ bilmiş ol-kim (18) nabż mizācuŋ mīzānıdur mizācuŋ muʿtedili ve ġayr-ı muʿtedili nabżdan istidlāl (19) olunur ve nabżuŋ bir ḳaç maḫṣūṣ mevżiʿi vardur onları bilüb yoḳlayınca muʿtedil-midür (20) ve ġayr-ı muʿtedil-midür maʿlūm olur evvelki mevżiʿi ḳoldadur ki ḳalbe yaḳındur şemse (21) mensūbdur ikincisi şaḳīḳalardadur biri ḳamere mensūbdur ve biri ʿuṭāride mensūbdur (22) **üçincisi** ʿunḳdadur biri zühreye mensūbdur ve biri merrīḥe mensūbdur **dördünci** (23) ayaḳda biri zuḫale mensūbdur biri müşterīye mensūbdur bu ʿurūḳlaruŋ (24) vāsıṭalar ile ḫılṭuŋ

envāʿı bilinür bā-ḥuṣūṣ umūr-ı ṭabīʿiyyeyi bile eger (25) maraż ḫār ise gerekdür kim daḫı nabża el urmadıŋ ḫasta ellerini veyāḫūd

[8/a]

(1) ayaḳlarını ṣovuḳ suya ḳoya ve yāḫūd dülbendi ṣovuḳ ṣuya batırub (2) ḫastanuŋ nabżına ḳoyasın ki anda olanı ḥareket-i zāyide bir miḳdār tevaḳḳuf (3) göstere ve eger maraż ṣovuḳ ise ʿalīlüŋ ellerini ve ayaḳlarını ıssıcaḳ ṣuya ḳoyasın (4) veyāḫūd bir dülbendi ṣovuḳ suya yatırub ḫastanuŋ nabżına ḳoyasın ki (5) anda olan ḥareket-i zāyide bir miḳdār tevaḳḳuf göstere ve eger maraż ṣovuḳ ise ʿalīlüŋ (6) ellerini ayaḳlarını ıssıcaḳ ṣuya ḳoyasın veyāḫūd bir bezi ıssıcaḳ suya batırub (7) nabżuŋ üzerine ḳoyasın bir miḳdār ḥiss ola ve maʿlūm ola ki kibrīti (8) marażlaruŋ nabż(ı) tīz olur ḳaçan kim maraż-ı ḫār olduġını yaḳīn bilüb ve nabż (9) żaʿīf ʾül-ḥareket olur imdi rūḥ-ı ḥayvānīden āfet ḥādiṯ olur ki ḫayyā'uŋ nüfūẕ-ı mānidür (10) ve daḫı ṣovuḳ marażlarda nabżuŋ ḥareketi giç ola ammā ḳuvveti żaʿīf degildür eger ḳuvveti (11) żaʿīf bulunur ise taḥḳīḳ kim anda südde vāḳiʿ olmuşdur ki rūḥuŋ nüfūẕuna mānidür (12) imdi büyük ve aġır bedene şāmil ve ʿāmm emrāżlarda lāzım geldi kim nabżuŋ aḥvālini (13) ẕikr olan yerlerde mürācaʿat eyleyüb göreler bir maraż bir ʿużva maḫṣūṣ olduġı (14) zamānda aŋa mürācaʿat olunduḳda ol ʿużva āfet erişdigi baŋa maʿlūm olur (15) gerekdür kim nabża el urmaḳ dileseŋ gerek ṣaġ olur gerek ḥasta olsun (16) şarṭ budur kim ḥareket-i nefsāniyye ve bedeniyye olmamaḳ gerek والله اعلم باصواب **el-faṣlu'l** (17) **–ṯānī-i ʿaşer** bevlüŋ envāʿını beyān ider maʿlūm ola ki iki vech üzeredür biri (18) ḫaricīdür ve biri ekl ü şürbdandur **evvelkisi** dāḫildür kim ʿużvuŋ sū-i **mizācından** (19) veyāḫūd emrāż terkībinden **ikincisi** budur kim kebedden miʿdeden ve bögreklerüŋ (20) ṣaḥīḥ mizācına delālet ider ammā sū-i mizācuŋ ve emrāż-ı terkībüŋ ṣıḥḥatine ve marażına delālet (21) ider ve ammā sū-i mizācuŋ ve emrāż-ı terkībüŋ *ṣıḥḥatine ve marażına* delālet ider ve maʿlūm ola ki ḳārūre (22) daḫı üç ḳısım üzeredür **evvelkisi** kibrītiyyet **ikincisi** zībaḳıyyet **üçincisi** milḥiyyetdür (23) ammā şöyle bil ki ḳārūrenüŋ dibine çöken rüsūb dirler zībaḳdur ṣāfīsi (24) milḥdendür rengi kibrītdendür ḳaçan kim ḳārūreyi elüŋe alduḳda lāzımdur ki ʿalīle (25) tenbīh idesin ḳārūreyi taġyīr iddürecek ġıdālar istiʿmāl itmeye ve perhīz

[8/b]

(1) ola ve eger maraż ḫār olub ve ʿalīl bir gicelik ṣusuzluġa ṭāḳat getürmedigi (2) müşāhede olunursa ol vaḳt ne miḳdār şürb olunur ise bilmek gerek ve bunuŋ (3) rengi yāḳūtī olmaḳ kibrītüŋ izdiyādı veyāḫūd noḳṣānı ḥasebiyledür eger bevl (4) ṣāfī olursa dimāġuŋ emrāżına delālet ider ve muʿallaḳ olan rüsūb bedenüŋ (5) tenevvürüne delālet ider veyāḫūd aḳ ciger veyā miʿdenüŋ ṭıḥālüŋ emrāżına delālet (6) ider ekşeriyyā ḳārūrenüŋ dibine çöken rüsūb bedenüŋ esfelinde veyā bögrekde veyā meşānede (7) veyā bilde veyā yan başlarında veyā ayaḳlarda olan ʿilletlere delālet ider ammā (8) ḳaçan kim bir kimesneden ḳārūre almaḳ murād eyleseŋ gerekdür kim bir billūrdan pāk ḳārūre (9) idesin āyīne gibi ṣāfī ola taḫmīnen içi yüz dirhem miḳdārı ṣu alur ola (10) ammā ḳārūresin alduġuŋ adama tenbīh idesin ki gice yatub ṣabāḥ ḳalḳduḳda (11) evvel meẕkūr ḳārūrenüŋ içinde bir dene miḳdārı tebevvül idebilürse ide ve iki (12) defʿa tebevvül itmeye zīrā ḳārūre bāṭıl olur iʿtimād ṣabāḥ tebevvül itdüginedür ḳārūrenüŋ (13) aġzını ḳabayub bir ḥoşca ḥıfẓ ideler baʿde iki sāʿatden ṣoŋra ṭabīb ḳārūreyi (14) elüŋe alub taḫrīk eyleye ḥareketden ṣoŋra göre ʿillet ḳanġı ʿużuvda olduġı ʿalāmetleri (15) ile bile nitekim ẕikr olundı ḥummā-yı vebāiyyede ve ʿufūnetli emrāżlarda bevlüŋ (16) rengi zırnīḫ reng ola veyāḫūd zencārī ola ve eger semmiyyeti zībaḳdan aḫẕ eyledi ise (17) bevlüŋ üzerine bir zencārī dāire ḥāṣıl ola ve eger semmiyyeti zırnīḫden oldı ise (18) ḳārūre zībaḳdan çöken rüsūb kirec gibi ola ey ṭālib saŋa maʿlūm ola ki (19) ḳaçan bu ʿalāmetleri ve esbābı bir ḥoşīce bildüŋ ise ḥaḳḳdur kim inşāallah (20) teʿālā ʿilācına ḳādir olursın **el-faṣlu'ş-şālişü ʿaşer** ṣudāʿ-ı ḫār beyān ider ammā (21) ṣudāʿ-ı ḫār daḫı iki nevʿ üzeredür biri ḳandandur biri ṣafrādandur ammā ḳandan (22) olan ṣudāʿuŋ ʿalāmeti oldur ki levni ve gözleri ḳızıl ola ḥarāreti ziyāde (23) ola ṭamarları ṭolu ola ve nabżı ʿaẓīm ola ve aġzı ṭatlu ola bunuŋ gibi (24) marażlara faṣd ve ḥacāmat lāzımdur eger faṣd veyā ḥacāmat mümkin olmaz ise (25) şarābu'l-ʿunnāb ve şarāb-ı ıccāṣ ve şarāb-ı temür hindī vireler ammā sükkeri ola ve gülāb ile

[9/a]

(1) ḫılṭ idüp vireler ve ġıdā nīm-pirişt yumurṭa vireler ve afyūnı ve zaġferānı ve ḥūlānı (2) sirke ile mā-i verd ile ḫılṭ idüb şaḳīḳalarına ṭılā ideler şifā bula (3) inşāallahu teʿālā

ve ammā ṣafrādan olan ṣudāʿuŋ ʿalāmeti oldur ki beŋzi ṣarı ola ve aġzı (4) acı ola aġrısı ziyāde nabżı ḫiddetli ola bevli ṣāfī ola **ʿilācı** oldur ki (5) ṭabīʿatı mülāyim ideler bu şarābla ṭarīḳi budur temürhindī ve ıccāṣ ve ʿunnāb ve sibistān (6) ve sirḫışt her birinden berāber alub ṣu ile ṭabḫ idüb istiʿmāl ideler ve daḫı ṣandal (7) ve kāfūrī ile mā-i verd ile ḥall idüb ṭılā ideler ve maʿcūn-ı verd ve benefşe ḫamīresi (8) vireler ve mā-i şaʿīr vireler ziyāde nāfiʿdür ve mücerrebdür inşāallahu teʿālā ve ammā bürūdetden (9) olan ṣudāʿ daḫı iki nevʿ üzeredür yā sevdādan veyā balġamdan olur ammā sevdādan (10) olan ṣudāʿuŋ ʿalāmeti oldur ki beŋzi kümūdet üzere ola ve gözleri çuḳur ola (11) ve nabżı ince ola bevli remāda māil ola ve aġzı acı ola **ʿilācı** oldur ki (12) ṭabīʿatüŋ mülāyim ideler bu şarāb ile **ṭarīḳi** budur ḳara ihlīlec ve eftīmūn ve ġārīḳūn (13) her birinde berāber alub ṣu ile muḥkem ṭabḫ idüb ʿalīle vireler ve ġıdā daḫı zīrbāc (14) vireler ṭavuḳ ṣuyı ile sükker ile pişmiş ola ve maʿcūn-ı selīsā ve maʿcūn-ı anḳardiyā (15) ve maʿcūn-ı kemmūnı suʿūṭ ideler şifā bula inşāallahu teʿālā **ve ammā balġamdan** olan ṣudāʿuŋ (16) ʿalāmeti oldur ki uyḳusı çoḳ gele ve başı aġır ola ve aġzı ṭatlu ola ve levni beyāż (17) ola ve bevli daḫı beyāż ve nabżı raḳīḳ ola ʿilācı oldur ki ṭabīʿatın mülāyim ideler (18) ḥabb-ı ḫayru'l-ṣabır ve ḥabb-ı şeybār ile ve ayāric ile ġarġara ideler ve burnına (19) suʿūṭ ideler dühn-ı merzencūş ile ve misk ḳoḳalar ve ġıdā zīrbāc vireler (20) serçe etiyle bişmiş ola inşāallahu teʿālā şifā bula eger bunlar ile olmaz ise (21) ḥabb-ı bermekī ve maʿcūn-ı sevīṭrā ve maʿcūn-ı ṣeyāderyeṭūs ve ayāric ṭamġudalar nāfiʿ (22) ola inşāallahu teʿālā **el-faṣlu'r-rābiʿü ʿaşer** sersām beyān ider ammā bu sersām daḫı iki nevʿ (23) üzeredür bu daḫı ḳandan olur ve ṣafrādan olur ammā ḳandan olan sersāmuŋ (24) ʿalāmeti oldur ki beŋiz ḳızıl ola nabız ʿaẓīm ola ʿaḳlı ḳarışıḳ ola ʿ**ilācı** evvel (25) faṣd ideler ṣoŋra ḥammāma ḳoyalar ve ṭabīʿatın mülāyim ideler ve muġlāb ile ṭarīḳi

[9/b]

(1) budur ıccāṣ ve ʿunnāb ve sibistān ve sirḫışt ve ʿırḳ-ı sūs ve benefsec her birinden berāber ola ṭabḫ idüb (2) istiʿmāl ideler ve mā-i şaʿīr ve mā-i ḥāmıż vireler ġıdā mercümek aşı vireler dühn-i levz (3) ile ve **ammā ṣafrādan** olan sersāmuŋ ʿalāmeti oldur ki beŋzi ṣarı ola ve dilinüŋ (4) üsti siyāh ola ve nabżı ḫiddetli ola ve bevlüŋ rengi

nārencīye ḳarīb ola ḥummāsı ḫār (5) ola ʿaṭaşı ziyāde ola ve ʿaḳlı muḫteliṭ ola ve uyḳusı gelmez ola ve bī-maʿnā sözler söyleye (6) **ʿilāc** oldur ki ekşi erigi mā-i şaʿīr ve mā-i rummān-ı ḫāmıż ile ve mā-i verd ve mā-i ḥışrım (7) ile ṭabḫ idüb ʿalīle içireler şifā bula inşāallahu teʿālā **el faṣlu'l-ḫāmis ʿaşr** (8) mālīḫūlyāyı beyān ider bu daḫı iki nevʿ üzeredür bir nevʿi balġamdan olur ve bir nevʿi (9) sevdādan olur ammā sevdādan olan ṣafrādan muḥterḳidür ʿalāmeti oldur ki beŋzi (10) ḳızıl ola ve nabżı ḥiddetli ola ve bevli ḳızıla māil ola uyḳusuz ola ʿilācı oldur ki (11) başına dühn-i benefsec ve dühn-i ḳarʿ ṭılā ideler ve dühn-i ḥaşḥāş ʿavret südi ile (12) ḫılṭ idüb ṭılā ideler ve bu terkībi vireler **ṭarīḳi** budur ḳara ihlīlec ve eftīmūn (13) ve ġārīḳūn ve saḳmūniyā her birinden berāber alub ḥabblar idüb istiʿmāl ideler ġıdā (14) mercümek aşı vireler ve ammā balġamdan olan mālīḫūlyānuŋ ʿalāmeti oldur ki burundan (15) ruṭūbet ziyāde aḳar ve aġzından ṣarı ṣular aḳar māīye māil ola ve nabıż ince ola (16) **ʿilācı** başına dühn-i bābūnec ve dühn-i yāsemīn ve dühn-i levz-i kişnic ile ve süd ile (17) ṭılā ideler ve bu maṭbūḫı vireler ṭarīḳi budur ki ihlīlec-i esved ve ġārīḳūn ve eftīmūn (18) ve ḫıyārşenbe ve dühn-i ḥal ile her birinden berāber alub muḥkem ṭabḫ idüb ʿalīle vireler (19) ġıdā zīrbāc vireler ṭavuḳ etiyle maʿcūn-ı anḳardiyā ve maʿcūn-ı selīsā ve cevāriş-i ʿanberbāris (20) ve ayāric-i fayḳarā daḫı münāsibdür ġaflet itmeyeler **el-faṣlu's-sādisü ʿaşer** şarʿ beyān (21) ider ammā bu şarʿ bir nāḳıṣ süddeden ḥāṣıl olur dimāġuŋ yolunda rūḥ-ı nefsānīyi (22) menʿ ider ol sebebden nüfūẕ idemez şarʿ peydā olur **ammā** bu şarʿ daḫı iki dürlü (23) biri sevdādan olur ve biri daḫı balġamdan olur **ammā** balġamdan olan şarʿuŋ ʿalāmeti (24) oldur ki levni beyāż ola ve semüz ola **ʿilācı** dimāġı tenḳıye ideler ḥabb-ı ḳūḳıyā ile ḥabb-ı (25) ışṭamḥiḳyūn ile dimāġuŋ süddesin açar burnuna suʿūṭ ideler ve ġıdā ḳuş etleri

[10/a]

(1) vireler ve eger bunlar ile olmaz ise meşrūdīṭūs ve tiryāḳ-ı ʿazre ve tiryāḳ-ı erbaʿa (2) ve maʿcūn-ı sevīṭrā ve maʿcūn-ı selīsā ve maʿcūn-ı ḳayşer ve maʿcūn-ı sekbīnec ḥuşūşā (3) ṣıbyān içün ġāyet nāfiʿdür ve maʿcūn-ı seyāderyetūs ve ayāric-i felīḳuriyūs ve devā-ı (4) misk-i ḥulv ve mürr ve ayāric-i fayḳarā ve ḫall-i ʿunṣul ve sikencübīn-i ʿunṣulī bu

ẕikr olunan (5) devālar cümle bu maraża nāfiᶜdür **ve ammā** sevdādan olan ṣarᶜuŋ ᶜalāmeti oldur ki (6) bedende hüzāl ola ve levni ṭonuḳ ola **ᶜilācı** maṭbūḥ-ı eftīmūn vireler **ṭarīḳi** (7) **budur ki** eftīmūn ve ġārīḳūn ve ayāric-i rūfis ve ayāric-i erkāġānis her birinden (8) birer ḳāᶜide üzere ṭabḫ idüb ᶜalīle vireler şifā bula inşāallahu teᶜālā ve ġıdā ṭavuḳ (9) çorbası vireler nāfiᶜdür **el-faṣlu'ṣ-ṣāminü ᶜaşer** sekte beyān ider ammā bu sekte (10) ve daḫı balġamdan ḥāṣıl olur öyle balġam ki dimāġuŋ yolın ṭutar rūḥ-ı nefsāniyyeyi (11) nüfūẕdan menᶜ ider **ᶜalāmeti** oldur ki ḥiss ü idrāk bāṭıl olur ve bedende cild boş (12) olur ᶜalīl meyyit gibi olur **ᶜilācı** oldur ḳīfālden faṣd ideler ve ḥuḳneyi ḥādd (13) ideler bu sefūf ile aḳsırdalar **ṭarīḳi** budur ki kündüs ve ḥarbaḳ ve misk (14) ve fulful ve şūnīz her birinden berāber saḥḳ idüb burnına üfüreler şifā bula inşāallah (15) teᶜālā ve meṣrūdīṭūs ve dühn-i kalkanānic daḫı nāfiᶜdür ġaflet itmeyeler (16) **el-faṣlü'ṣ-ṣāmin-i ᶜaşer** fālici beyān ider bu daḫı birḳaç nevᶜ üzere olur fālic ve laḳve ve raᶜşe (17) ve teşennüc-i raṭb bu ẕikr olunan maraẕlar cümle siŋirlerüŋ istirḫāsından ve ṣafrādan (18) ve balġamuŋ keṣret ruṭūbetinden sū-i mizāc-ı bāridden ḥāṣıl olur **ᶜilācı** oldur ki (19) māddeyi bedenden iḫrāc ideler ve istifrāġ ile bu terkībleri daḫı vireler **bunlardur** (20) ayāric-i fayḳarā ve ayāric-i lūġāz ve tiryāḳ-ı fārūḳ ve maᶜcūn-ı belādur vireler nāfiᶜ ola (21) inşāallahu teᶜālā ve ġıdā ẕīrābāc vireler serçe eti ve eger daḫı bunlar ile olmaz ise (22) meṣriṭūs ve tiryāḳ-ı ᶜazde ve tiryāḳ-ı erbaᶜa ve devā-ı misk-i ḥulv ve mürr ve maᶜcūn-ı dühmerṣā (23) ve maᶜcūn-ı bād-mührec ve ḥabb-ı yaḫsāc ve dühn-i reşād ve ayāric-i cālīnūs ḥabb-ı ferfiyūn (24) ve ayāric-i fayḳarā ve maᶜcūn-ı selīsā ve cevāriş-i ᶜanber ve maᶜcūn-ı sevīṭrā ve ayāric-i ṭamġū ve (25) dühn-i kalkanānic ve dühn-i zaᶜferān bu ẕikr olunan devālar bu ẕikr olunan emrāżlara

[10/b]

(1) nāfiᶜdür ġaflet itmeyeler ve daḫı ġıdālarını ışlāḥ ve perhīzlerüŋ bir ḫoşca taḳayyüd (2) ideler şifā bula inşāallahu teᶜālā **el-faṣlu't-tāsiᶜü ᶜaşer** ᶜārıż olan (3) ᶜilletleri beyān ider eger gözde ḥumret olursa ve ᶜurūḳlar daḫı ṭolu ise **ᶜilācı** (4) budur ki ḳīfālden faṣd ideler ve nuḳrdan ḥacāmat ideler ve ṭabīᶜatı telyīn ideler (5) maṭbūḥ-ı ihlīlec-i aṣfer ile

ṭarīḳi budur ihlīlec-i aṣfer ve ıccāṣ ve ḥıyārşenbe ve sükker (6) cümle berāber ḳāʿide üzere ṭabḫ idüb istiʿmāl ideler ve göze şifā-ı ebyaż dürteler (7) nāfiʿ ola inşāallah ġıdā mercümek aşı vireler dühn-i levz ile ve mā-i rummān-ı ḫāmıż (8) ve mā-i ḥıṣrım ile daḫı vireler ve eger göz ḳapaḳları gice ile yaşar ise ḥabb-ı şeybār (9) ve ayāric-i fayḳarā ve maʿcūn-ı sevīṭrā istiʿmāl ideler ve her gün ḥammāma gireler **eger** gözden (10) ḳanlı yaş aḳsa gözün żaʿfındandur ʿilācı budur ki ġıdāsın laṭīf ideler (11) ve dimāġa ḳuvvet vireler ve cimāʿı terk itdüreler kuḥl-i ismid çekeler nāfiʿ ola (12) inşāallahu teʿālā **el-faṣlu'l-ʿişrīn** ḳulaḳ aġrılaruŋ beyān ider bu daḫı yā ḳandandur (13) yāḫūd riyāḥ-ı muḫtelifeden olur ammā ḳandan olanuŋ ʿalāmeti oldur ki beŋzi (14) ḳızıl olur ve ḳulaḳları ziyāde ḍarb eyleye ve acı ola **ʿilācı** ḳīfālden faṣd (15) ideler ve ṭabīʿatı mülāyim ideler ve maṭbūḫı fākihe ile dühn-i lūrek kil ṣuyı (16) ile ve sirke ile ḫılṭ idüb ve ḳulaġa ṭamladalar ve ġıdāsın ḳoruḳ ile pişmiş (17) çorba vireler ve **eger** ḥabb-ı şeybār ile vaḳy itdüreler (19) ayāric-i fayḳarā ile ġarġara itdüreler ve ḳulaġa bu dühni ṭamladalar ṭarīḳi budur (20) merzencūş ve nercis ve bābūnec ve tavuḳ eti her birinden berāber alub ṭabḫ idüb (21) ḳulaġa ṭamladalar ġıdāsın isfīdbāc vireler şifā bula ḳurṣ-ı kevkeb ve dühn-i (22) nārdīn eger ṣavıḳdan olur ise ve aṭa ṣoġanıŋ sirkesi sikencübīn (23) daḫı münāsibdür inşāallahu teʿālā **el-faṣlu'l-ḥādī ve'l-ʿişrīn** buruna vāḳiʿ olan (24) marażlaruŋ beyānundadur burun aġrısı yā ḳandan yāḫūd ṣafrādan ḥāṣıl (25) olur ḳandan olan marażlaruŋ ʿilācı ḳīfālden faṣd ideler ve ṭabīʿatını mülāyim

[11/a]

(1) ideler maṭbūḫ-ı fākihe ile ṭarīḳi budur ıccāṣ ve ihlīlec-i aṣfer ve ġārīḳūn ve ḥıyārşenber (2) her birinden berāber ṭabḫ idüb sükker ile ḳıvāma getürüb istiʿmāl itdüreler (3) ġıdāsı mercümek çorbası vireler nāfiʿ ola eger ḳanuŋ ġalebesi yoḳ *ise* ayāric-i (4) fayḳarā vireler ve aġza ġarġara itdüreler ve misk ḳoḳladalar ve ġıdāsını (5) zīrbāc nāfiʿ ola **ve ammā** ruʿāfuŋ ʿilācı ḳīfālden faṣd ideler şarāb-ı ḥıṣrım (6) ve şarāb-ı rībās ve şarāb-ı rummān-i ḫāmıż vireler sirke ve gülāb ile ḫılṭ idüb (7) ve başına dürteler ve burnına ṭamladalar ve ġıdāsı mercümek çorbası vireler (8) nāfiʿdür inşāallahu teʿālā **el-faṣlu'ṯ-ṯānī ve'l-ʿişrīn** dişlerde ḥāṣıl olan (9) marażları beyān ider bu daḫı aḫlāṭ-ı

erbaʿadan ḥāṣıl olur göreler eger ḳandan (10) ḥāṣıl olur ise ḳīfālden faṣd ideler ve ṭabīʿatını mülāyim ideler maṭbūḫ-ı (11) ḥıyārşenbe ve ihlīlec ile eger balġamdan veyāḫūd sevdādan olur ise ʿilācı (12) ayāric-i fayḳarā ve ḥabb-ı ḳūḳıyā vireler ve bu maṭbūḫ ile ġarġara itdüreler **ṭarīḳi** (13) budur ki şaḥm-ı ḥanżal ve ʿāḳırḳarḥā her birinde berāber saḫḳ idüb sirke ile muḥkem (14) ṭabḫ itdüreler ve baʿde ve ġarġara ve mażmaża itdüreler ve laṭīf ġıdālar (15) vireler ve eger bunlar kifāyet itmez ise maʿcūn-ı sevīṭrā ve maʿcūn-ı sencerniyā ve maʿcūn-ı (16) fencenūş ve aḳrāṣ-ı kevākib ve maʿcūn-ı felāsife ḥall-i ʿunṣul ve sikencübīn-i ʿunṣūlī (17) ve ẕikr olunan devāları daḫı meẕkūr marażlara ġāyet münāsibdür rāy-ı ṭabīb ile (18) istiʿmāl oluna **el-faṣlu'ṣ-ṣāliṣ ve'l-ʿişrīn** ʿunḳda vāḳiʿ olan ḫunnāḳları beyān (19) ider bu daḫı iki nevʿ üzere olur yā ḳandan veyā balġamdan olur ammā ḳandan (20) olan ḫunnāḳuŋ ʿalāmeti oldur ki aġrısı ziyāde olur boġazı ṣıḳıla ve (21) ḥummāsı şedīd ola **ʿilācı** faṣd ideler ḳanuŋ az az çıḳaralar ve baʿde ḥuḳne (22) ideler maṭbūḫ-ı ḫıyārşenbe vireler ve mādde-i esfele çekeler ve ṭabīʿatı mülāyim (23) itdüreler bu maṭbūḫ ile ṭarīḳi budur ʿunnāb ve ḫıyārşenbe ve sirḫışt (24) ve ʿınebu'ṣ-ṣaʿleb her birinden berāber sükker ile şerbet idüb ʿalīle vireler ve daḫı (25) incīr ṣuyı ile ve bezr-i ḳaṭūnā luʿābınuŋ berāber ḫılṭ idüb ġarġara itdüreler

[11/b]

(1) ve ʿalīle ḳārpūz ṣuyı ile vireler ve şarāb-ı hindibā daḫı münāsibdür ve **ammā** balġamdan (2) olan ḫunnāḳuŋ **ʿalāmeti** oldur ki aġzından çoḳ luʿāblar aḳar ola ve aġrısı az (3) ola ʿi**lācı** oldur ki bal şerbeti ile ḫardal ḫılṭ idüb ġarġara itdüreler (4) ve ṣoŋra ḥuḳne ideler ve bu maṭbūḫ ile ṭabīʿatı mülāyim ideler ṭarīḳi budur ihlīlec-i (5) aṣfer ve ihlīlec-i esved ve zebīb ve ʿasel ve ḫıyārşenbe her birinden berāber muḥkem ṭabḫ (6) idüb sükker ile ʿalīle vireler ve daḫı maʿcūn-ı misk ve devā-ı ḳubāżu'l-melik ve (7) ve devā-ı cālīnūs ve bu ẕikr olunan devāları daḫı meẕkūr ḫunnāḳa ġāyet münāsibdür (8) ve aġız aġrısına ve ḫōreye ziyāde münāsibdür ġaflet itmeyeler ṭuzu muḥkem (9) saḫḳ idüb bal ile ḫılṭ idüb aġza süreler ziyāde mücerrebdür veyāḫūd lisānü'l- (10) ḥameli saḫḳ idüb baʿde ṣıḳub ṣuyuŋ alub aġza ġarġara itdüreler (11) bu daḫı ziyāde nāfiʿ ve mücerrebdür ve baʿde varaḳ-ı ʿunnābı muḥkem saḫḳ idüb ʿasel ile ḫılṭ (12) idüb aġza süreler ziyāde nāfiʿdür mücerrebdür inşāallahu teʿālā **el-faṣlu'r-rābiʿ** (13) **ve'l-ʿişrīn** ḳandan olan

emrāżları beyān ider bu daḫı bir ḳaç nevʿ üzeredür (14) ruṭūbetden ve yübūsetden veyā ḥarāretden veyā bürūdetden **ammā** ruṭūbetden olan (15) suʿālüŋ **ʿalāmeti** oldur ki ḥarāreti olmaya **ʿilācı** ḫamīre-i benefsec dühn-i levz (16) ile veyāḫūd dühn-i fustuḳ ile vireler ve boġazına ve ṣadrına dühn-i (17) zanbaḳ süreler veyāḫūd dühn-i nercis süreler ve mā-i şaʿīr vireler ammā (18) yübūsetden olan suʿālüŋ **ʿalāmeti** ḥarāreti ziyāde ola bārid eşyālardan (19) ḥaẓẓ eyleye ʿilācı şarāb-ı ḫaşḫāş vireler ve bu maṭbūḫı vireler ṭarīḳi budur sibistān (20) ve ʿunnāb ve benefsec ve ḫıyārşenber her birinden berāber ṭabḫ idüb ve sükker ile ḫılṭ idüb (21) vireler ṣadrına dühn-i levz ṭılā ideler ve mā-i şaʿīr ve mā-i cālīnūs ve ḥabb-ı (22) māmīrān ve luʿūḳu'ṣ-ṣūm ve aḳrāṣ-ı āresṭūmāḫūż vireler inşāallahu teʿālā şifā bulalar (23) ġaflet itmeyeler ve bu ẕikr olunan devāları daḫı ḥarāretden ve bürūdetden ḥāṣıl (24) olan emrāżlara daḫı ġāyet münāsibdür lākin rāy-ı ṭabīb ile ʿalīle istiʿmāl (25) itdüreler maḥalli ve maḥallsiz virmeyeler **el-faṣlu'l-ḫāmis ve'l-ʿişrīn** ẕātü'r-riyye

[12/a]

(1) marażların beyān ider bu daḫı bir ḥār veremdür imtilādan ḳandan olur **ʿalāmeti** (2) oldur ki ḥummāsı ḥādd ola ve nefesi ṭutula ve yüzi ḳızıl ola **ʿilācı** bāselīḳden (3) faṣd ideler ḳanı ziyāde aḳıdalar tā ki ḥarāret sākin ola bezr-i ḳaṭūnā luʿābuŋ (4) vireler dühn-i verd ile ve dühn-i levz ile ve ġıdā ısbānaḫ aşı dühn-i levz ile (5) vireler ve ṣadrına bu ṭılāyı vireler ṭarīḳi budur ṣandal ve verd her birinden onar dirhem (6) kāfūr nıṣf dirhem muḥkem saḥḳ idüb mā-i verd ile ḫılṭ idüb ṣadrına ṭılā (7) ideler ve daḫı maʿcūn-ı sevīṭrā ve meṣridīṭūs ve tiryāḳ-ı ʿazde bu ẕikr olunan emrāżlara (8) ġāyet nāfiʿdür lākin rāy-ı ṭabīb ile istiʿmāl ideler şifā bula inşāallahu teʿālā (9) **el-faṣlu's-sādis ve'l-ʿişrīn** emrāż-ı ẕātü'l-cenb (10) marażınuŋ **ʿalāmeti** oldur ki ṣadrında ḥarāret ola daḫı ḥummā-i dīḳḳ ẓāhir ola (11) **ʿilācı** ḳurṣ-ı kāfūr vireler ġıdā bilic çorbası vireler sefūf-ı serṭān-ı (12) nehrī vireler ammā eger ḥicābda virem alub ve żīḳ-ı nefes ʿārıż olub suʿāl (13) ve hem cigerde aġrı ẓāhir olursa ʿilācı oldur ki evvel bāselīḳden faṣd ideler (14) ve ḳanı ziyādece aḳıdalar ve baʿde ṭabīʿatını mülāyim ideler bu maṭbūḫ ile ṭarīḳi (15) budur ıccāṣ-ı ḥulv ve ʿunnāb ve benefsec ve her birinden berāber ṭabḫ idüb ʿalīle vireler (16) ve mā-i şaʿīr ve mā-i ḫaşḫāş daḫı ziyāde münāsibdür ve daḫı maʿcūn-ı selīsā ve devā-i

(17) kibrīt ve meşridīṭūs ve luʿūḳ-ı ḥaşḥāş ve ḳurṣ-ı ḫaşḫāş bu ẕikr olunan devālar (18) meẕkūr marażlara ġāyet nāfiʿdür ġaflet itmeyeler **el-faṣlu's-sābiʿ ve'l-ʿişrīn** (19) żīḳ-ı nefes marażınuŋ beyānındadur bu daḫı ʿaṣab-ı dīde bir ruṭūbāt-ı lezicedür (20) ḥareketde ve ġażabda ziyāde olur **ʿilācı** budur ki maṭbūḫ-ı zūfā ve ayāric-i fayḳarā (21) vireler ve ḳay' itdüreler ḫardal ve bezr-i fücl ve ʿasel-i sikencübīn ile ḫalṭ idüb (22) istiʿmāl ideler sühūlet ile ḳay' itdüreler mā-i şaʿīr ve luʿūḳ-ı bıṭṭīḫ ve ḫall-ı (23) ʿunṣul ve sikencübīn-i ʿunṣūlī ve ḥabb-ı meyāmer ve meşridīṭūs bu ẕikr olunan devālar (24) meẕkūr marażlara ziyāde nāfiʿdür ġaflet olunmaya ve daḫı devā-ı misk ve maʿcūn-ı dühmerşā (25) ve devā-ı kürküm devā-ı kibrīt ve maʿcūn-ı malōniyā ziyāde nāfiʿdür ve mücerrebdür rāy-ı

[12/b]

(1) ṭabīb ile istiʿmāl idince şifā bula inşāallahu teʿālā velākin ġıdāsın ve havāsın muʿtedil (2) eylemek ziyāde lāzımdur ġaflet olunmaya **el-faṣlu'ş-şāmin ve'l-ʿişrīn** maraż-ı ḥafaḳānı (3) beyān ider göreler eger ḥarāret ẓāhir olur ise bāselīkden faṣd ideler ḳurṣ-ı *kāfūr* (4) vireler mā-i utruc ile baʿde kābilī murabbāsı vireler ve ġıdāsını piliç çorbası mā-i ḥışrım (5) ile vireler ve zīrbāc daḫı nāfiʿdür mā-i lisān-ı şevr ve mā-i bādrencbūye vireler (6) **ve eger** bu maraż bürūdetden olur ise şarāb-ı bādrencbūye ve şarāb-ı sūsen ve şarāb-ı (7) reyḥānī ve ebū ḳāraṣyā vireler ve ġıdā piliç çorbası vireler **ve eger** miʿdesinde żaʿf (8) olur ise ḳurṣ-ı afsentīn ve şarāb-ı afsentīn vireler ve eger ḫafaḳān ifrāṭ ile ḳuşma (9) dan veyāḫūd ifrāṭ ile cimāʿ eylemeden olur ise ġıdāsını laṭīf ideler ve *maʿcūn-ı ḳırmız* ve maʿcūn-ı (10) verd ve ḫamīre-i lisānü'ş-şevr her birinden onar dirhem fāṭ-zehr bir miṣḳāl muḥkem saḥḳ idüb (11) birbirine ḫılṭ idüb istiʿmāl ideler şifā bula inşāallahu teʿālā **el-faṣlu't-tāsiʿ** (12) **ve'l-ʿişrīn** nefṣ-i dem beyān ider bu marażuŋ ʿilācı oldur ki evvel bāselīḳden (13) faṣd ideler ve baʿde ḳurṣ-ı kehrübā vireler lisānü'l-ḥamel ṣuyı ile ve daḫı ṭīn-i ermenī (14) sirke ile ḫall idüb içireler ve bu ṭılāyı ṣadrına uralar **ṭarīḳi** budur kündür (15) dem-i aḫaveyn ve ʿaḳāḳıyā ve dühn-i levz her birinden berāber ḫılṭ idüb ṣadra ṭılā (16) ideler ġıdā mercümek aşı mā-i ḥışrım ile ve mā-i summāḳ ile vireler ve ḳurṣ-ı cālīnūs (17) ḳurṣ-ı āresṭūmāḫus bu maraża ʿacāyibdür ve luʿūḳ-ı ḫaşḫāş ve devā-ı hürmüs ve luʿūḳ-ı (18) bıṭṭīḫ luʿūḳ-ı ṭebāşīr ziyāde nāfiʿdür

meẕkūr maraża ġaflet itmeyeler ammā rāy-ı (19) ṭabīb ile istiʿmāl ideler şifā bula inşāallahu teʿālā **el-faṣlu'ş-şelāşīn** (20) żaʿf-ı miʿdeyi beyān ider bu maraż daḫı yā sū-i mizāc-ı bāridden olur yāḫūd balġamuŋ (21) ictimāʿından olur göreler **eger** mizāc-ı bāridden olur ise bu maʿcūnı vireler (22) **ṭarīḳi** budur zencebīl ve dār-ı fulful ve nānḥuvah ve mezd ki her birinden beş dirhem ʿasel üç (23) eczā miḳdārı ḳāʿide üzere maʿcūn idüb istiʿmāl itdüreler ve ġıdāsını (24) isfīdbāc-ı fulful ve dārçīn ile vireler ve eger ictimāʿ-ı balġamdan olur ise (25) ʿilācı ṭaʿāmdan ṣoŋra ḳuşduralar ve bezr-i fücl ve ḫardal ve ʿasel birbirine ḫalṭ

[13/a]

(1) idüb istiʿmāl itdüreler **ve baʿde** bilmiş ol-ki ḳalb ḳuvveti virmede ve yürek (2) oynamasıŋı defʿ eylemekde bu terkībler ġāyet ile münāsibdür ki ẕikr olunur (3) bunlardur meşridīṭūs ve tiryāḳ-ı ʿazde ve tiryāḳ-ı erbaʿa ve bezr-i dāvud ve nūşdārū ve maʿcūn-ı (4) kündürī ve maʿcūn-ı yāḳūtī maʿcūn-ı cālīnūs ve cevāriş-i ʿanber ve maʿcūn-ı selīsā ve maʿcūn-ı (5) ḳayṣer ve cevāriş-i tuffāḥ ve maʿcūn-ı misk ve devā-yı misk-i ḥulv ü mürr bu ẕikr olunan devālar (6) emrāż-ı miʿdeye ve ḳalbe ziyāde münāsibdür ġaflet olunmaya **el-faṣlu'l-ḥādī ve'ş-şelāsīn** ġaşy (7) beyānındadur bu daḫı yā ṭaʿāmdan evvel ve ṭaʿāmdan ṣoŋra ʿārıż olur **ʿilācı** (8) ṭaʿāmını az vireler ve şarāb-ı mīʿa vireler ve eger miʿdede bürūdet olur ise (9) şarāb-ı sefercel ve devā-ı misk ve meşridīṭūs vireler ve şarāb-ı rummān vireler şifā (10) bula inşāallahu teʿālā **el-faṣlu'ş-şānī ve'ş-şelāşīn** maġaṣ emrāżları beyān ider bürūdet (11) ve ruṭūbetdür ki ḥarārete intiḳāl ider taḥallüle ḳādir olmaz riyāḥlar ve ḳurāḳırlar ḥāṣıl (12) olur **ʿilācı** cevāriş-i kemmūnī ve şarāb-ı reyḥānī vireler memzūc ola ve daḫı sāir (13) ʿilāclaruŋ bunlara münāsibdür mürekkebāt beyānında istiʿmāl olunur şifā bula inşā (14) allah teʿālā **el-faṣlu'ş-şāliş ve'ş-şelāşīn** fuvāḳ beyān ider bu daḫı miʿdede balġam ile (15) riyāḥuŋ ictimāʿındandur defʿe ḳādir olmaduġında fuvāḳ ḥāṣıl olur bu (16) daḫı ṭaʿāmdan ṣoŋra ḥareketden ʿārıż olur **eger** ṭaʿāmdan ṣoŋra ḥareketden (17) ḥāṣıl olur ise **ʿilācı** ḥareketden sākin olmaḳdur ve maʿcūn-ı naʿnāʿ ve maʿcūn-ı (18) nemmām ve şarāb-ı rummān-ı ḥulv ve cevāriş-i sefercel vireler ve eger açlıḳdan istifrāġdan (19) ṣoŋra ḥāṣıl olur ise ḥummā daḫı olur ise **ʿilācı** budur dühn-i benefsec ve dühn-i (20) levz ṣadrına

ṭılā ideler ḥabb-ı şebyār ve ayāric-i sikencübīn ve maʿcūn-ı verd anīsūn (21) ṣuyu ile bu emrāża münāsibdür ve nāfiʿdür ve ġıdāsını daḫı laṭīf ideler şifā (22) bula inşāallahu teʿālā **el-faṣlu'r-rābiʿ ve'ş-şelāşīn** hażmı beyān ider bunuŋ sebebi (23) budur hażmdan noḳṣān olmaḳdur ve ġıdā daḫı fāsid olmaḳdur ve miʿdede ḥarāret (24) ẓāhir olmaḳdur **ʿilācı** budur evvel cüllāb vireler ṣoŋra şarāb-ı ḥıṣrım ve şarāb-ı rībās

[13/b]

(1) vireler ve **eger** ishāl-i māīden olub muḫtelif ṣular çıḳar ise lāyıḳ olan budur ki (2) ishāli ṭutmayalar ve ġıdāsını laṭīf ideler tā ki ḫaṭā itmeyeler ve **eger** ḳarnında ḳurāḳır ve riyāḥ (3) yoḳ ise laṭīf eşyālar ile tedrīcle ishālüŋ ṭutalar peksimād ile ve (4) mā-i şaʿīr vireler ve cevāriş-i sefercel vireler eger ḳurāḳır olub ve ḥarāret (5) olmaz ise maṣṭakī ve rubb-ı sefercel ve rubb-ı rummān biri birine ḫalṭ idüb istiʿmāl (6) ideler sefūf-ı kalkanānic ve devā-ı kibrīt ve maʿcūn-ı emrūsiyā ve devā-ı kürkīm ve devā-ı misk (7) ve ḳurṣ-ı ʿanber-bāris ve mā-ı uṣūl ve ḥabb-ı kalkanānic ve maʿcūn-ı şehr-yārān ve maʿcūn-ı fencenūş (8) bu ẕikr olunan mürekkebāt daḫı ġāyet ile sū-i mizāc emrāżlarına münāsibdür ġaflet (9) itmeyeler **el-faṣlu'l-ḫāmis ve'ş-şelāşīn** zaḫīre marażını beyān ider buŋa Türkīce ẓor dirler (10) ve yüregi çoḳ çoḳ burar ve sürer ammā murād tamām ḥāṣıl olmaz ancaḳ bir miḳdār ruṭūbet (11) çıḳar köpük ile ıż(ṭı)rābı dāyim çeker **ʿilācı** zaḫīre içün yazılan terkīblerden (12) istiʿmāl ideler ammā şarāb-ı mersīn ve sefercel-i ḳābıż vireler ve daḫı meṣridīṭūs (13) ve maʿcūn-ı sefercel ve şarāb-ı ḥıṣrım sefūf-ı milḥ ṣafrāvīler içün ġāyet nāfiʿdür (14) ve sefūf-ı āriṣṭātālīs ve şarāb-ı naʿnāʿ ve şarāb-ı armūd ve rubb-ı sefercel ve aḳrāṣ-ı (15) cülnā(r) ve aḳrāṣ-ı ṭebāşīr ve aḳrāṣ-ı nīrver ve aḳrāṣ-ı ṭīn-i maḫtūm meẕkūr mürekkebātlar (16) zaḫīr-i kāẕibe ve ṣādıḳa ġāyet münāsibdür ammā rāy-i ṭabīb ile istiʿmāl ideler ve daḫı (17) bu terkīb ziyāde münāsibdür zaḫīrüŋ ikisine **ṭarīḳi** budur maʿcūn-ı aʿẓam ve şarāb-ı (18) sefercel ve şarāb-ı ās ve şarāb-ı encübār ve şarāb-ı verd-i aḥmer ve ḥabb-ı ḳābıż her birinden (19) berāber بخلط بعضه بالبعض و الشربه منه مثقال الى درهمين وهذالتركيب مجرب الى الغاية (20) **el-faṣlu's-sādis ve'ş-şelāşīn** emrāż-ı ḳulunç beyān ider bu daḫı iki nevʿ üzeredür (21) bir nevʿi balġam-ı lezicden ġalīẓ riyāḥlardan ḥāṣıl olur ve bir nevʿi daḫı ḳuluncu'l-ḳuvvāī (22) dirler ziyāde ḳuluncuŋ mużırrı olur biri daḫı ḳurı ve ġalīẓ ṭaʿāmlardan ḥāṣıl (23) olur

göreler **eger** balġamdan muḫteliṭ riyāḥlardan ḥāṣıl olur ise **ʿilācı** (24) ayāric-i fayḳarā ve dühn-i ḫırvaʿ vireler ve ḫıyārşenbe ve sükker-i aḥmer vireler ve ġıdāsını (25) et ṣuyı ile çorba vireler ve eger yübūsetden olur ise ʿilācı incīr ṣuyı ile

[14/a]

(1) ve ḫıyārşenbe ile ve sükker-i ebyaż ve dühn-i ḥal vireler ve ġıdāsını meraḳ-ı isfīdbāc vireler (2) ve daḫı fīrū(z)nūş ve maʿcūn-ı şehryārān ve maʿcūn-ı fulūniyā ve maʿcūn-ı usḳufī ve sefercel-i müshil (3) ve cevāriş-i hindī ve maʿcūn-ı ḳayṣer bu ẕikr olunan mürekkebātlar daḫı emrāż-ı ḳulunca ġāyet (4) nāfiʿdür ġaflet itmeyeler **el-faṣlu's-sābiʿ ve'ṣ-ṣelāṣīn** dīdān emrāżı beyān ider bunlar (5) daḫı bāṭın-ı insānda tevellüd ider baʿżısı insānuŋ yuḳaruki baġırsaḳlarda olur (6) bunlaruŋ baʿżısı bir ẕirāʿ olur ve baʿżısı daḫı ziyāde olur maḳʿadından ḫurūc (7) ider ve baʿżısı emʿā-yı müstaḳīmde tevellüd ider bunlar ufaḳ olur bunlara dūd-ı ḫall (8) deyü tesmiye iderler ve baʿżısı ḳolonda tevellüd ider ve baʿżısı ʿavrda tevellüd ider (9) **ʿalāmeti** oldur ki ʿalīlüŋ beŋzi ṣarı olur ve ṣabāḥleyin aġzunda luʿāblar (10) aḳar ve ḳarnı aġrıya ḳuṣıcaġı gele **ʿilācı** oldur ki afsentīn ile düzülmiş ayārīc vireler (11) **ṭarīḳi** budur ayāric-i fayḳarā ve afsentīn ve şaḥm-ı ḥanżal ve ḥabbu'l-nīl ve birinc-i kābilī her birinden (12) berāber alub muḥkem ḫabblar idüb vaḳt-i ḥācetde istiʿmāl ideler ve ġıdāsın (13) daḫı laṭīf ideler ve eger bunlar ile olmaz ise bu terkībi vireler ṭarīḳi (14) budur türmüs ve ḳaysūm ve ḳanbīl ve serḫes ve şīḥ ve eftīmūn ve afsentīn ve aḫşīzek (15) şūnīz ve suʿd ve bezr-i kürneb ve füvve besfāyic ve bezr-i ḳurṭum ve ḳusṭ ve ḳışr-ı aṣl-ı rummān (16) ve ʿunṣul her birinden berāber alub ḫabblar düzüb vaḳt-i ḥācetde istiʿmāl ideler şifā (17) bula inşāallahu teʿālā **el-faṣlu'ṣ-ṣāmin ve'ṣ-ṣelāṣīn** maraż-ı kebedi beyān ider maraż-ı (18) kebede göreler eger ʿalīlüŋ beŋzinde ḫumret ve ʿurūḳda imtilā ẓāhir olursa (19) ʿilācı budur bāselīḳden faṣd ideler baʿde mā-i hindibā ile vireler sikencübīn (20) büzūrı ile daḫı ṣandal-ı ebyażı mā-i verd ile ve bir miḳdār kāfūr ile ḫılṭ (21) idüb kebedüŋ üzerine ṭılā ideler ve mā-i şaʿīr ile sikencübīn vireler ve mā-ı (22) ḫışrım daḫı münāsibdür **eger** ʿalīlüŋ levni beyāż olub ḥarāreti az olur ise (23) mā-i uṣūl-ı büzūrī dühn-i levz-i mürr ile ve daḫı devā-ı Cālīnūs ve maʿcūn-ı ḫabṣ-ı ḥadīd (24) ve cevāriş-i Cālīnūs ve cevāriş-i dārçīnī ve sefūf-ı abār ve maʿcūn-ı kündī ve maʿcūn-ı

[14/b]

(1) misk ve maʿcūn-ı sencerniyā maʿcūn-ı anḳardiyā ve aḳrāṣ-ı rāvend ve cevāriş-i encüdān ve meşridīṭūs (2) ve tiryāḳ-ı ʿazre ve devā-ı kibrīt-i kürküm ve ayāric-i erkaġānis ve dühn-i ferfiyūn (3) ve sefūf-ı kalkanānic ve devā-ı kibrīt ve maʿcūn-ı emrūsiyāh ve aḳrāṣ-ı ʿanberbāris ve maʿcūn-ı (4) şehryārān ve maʿcūn-ı fencenūş bu ẕikr olunan devālar emrāż-ı kebedüŋ envāʿına münāsibdür (5) lākin rāy-ı ṭabīb ile istiʿmāl eylemek gerekdür ġıdāsını ve daḫı laṭīf eylemek (6) gerekdür bu üslūb üzere istiʿmāl ideler inşāallahu teʿālā şifā bulalar (7) **el-faṣlu't-tāsiʿ ve'ş-şelāşīn** maraż-ı istisḳāyı beyān ider bu daḫı üç nevʿ üzere olur ṭablī ve zıḳḳī (8) ve laḥmī bunlar ḫod kāmillere maʿlūmdur ammā biz icmālen beyān idelüm **evvelā** bu istisḳā-ı (9) ṭablī ʿalīlüŋ ḳarnına el urduḳda ṭabl gibi ṣadā vire öte ṭablī dirler **ve ammā** istisḳā-ı (10) zıḳḳīnüŋ **ʿalāmeti** oldur ki et ile deri arasında cemʿ olmuş fāsid ṣudur (11) **ve ammā** istisḳā-ı laḥmī oldur ki ʿalīlüŋ bedeni şiş ṭulum gibi olur ḳaçan barmaḳ ile (12) başduḳda çuḳur gibi olur bir zamān müstemirr ḳalur biz bunlaruŋ her birine tecrübe (13) eyledügümüz devāları mürekkebāt beyānında beyān idevüz inşāallahu teʿālā ammā ṭablīde ve ziḳḳīde (14) ḳay'ı itdürmek ġāyet münāsibdür velākin ṭablīde ḳaṣd eylemek daḫı münāsibdür ve (15) ḥammāmdan ṣoŋra ʿalīlüŋ ṭabīʿatını mülāyim ideler ve bu terkībler ile maṭbūḫ-ı ihlīlec (16) ve maṭbūḫ-ı ḫıyārşenber ile ḥabb-ı ġārīḳūn ile ve sāir münāsib olan devālar (17) ile daḫı meşridīṭūs ve maʿcūn-ı hers ve ayāric-i erkāġānis ve ayāric-i luġāẕiyā ve maʿcūn-ı (18) şiyādurīṭūs meẕkūr devālar istisḳānuŋ her nevʿine münāsibdür ġaflet itmeyeler (19) velākin rāy-ı ṭabīb ile istiʿmāl ideler ġıdāsın daḫı laṭīf ideler bu devāları (20) minvāl-i meşrūḥ üzere istiʿmāl eyledükde şifā bula inşāallahu teʿālā **el-faṣlu'l-erbaʿīn** (21) emrāż-ı ṭıḥāl beyān ider bunı daḫı göreler eger ʿalīlüŋ beŋzinde sevdā ve bevlüŋde (22) ṣabġ ẓāhir olur ise üseylemden faṣd ideler ammā ṣoldan faṣd ideler ve baʿde (23) sikencübīn büzūrı vireler ve eger beŋizde kümūdet ve bevliŋde bozluḳ ẓāhir olur ise maʿlūm ola ki miʿdede żaʿf ve hażmda noḳṣān olmaḳdur **ʿilācı** oldur ki (25) ayāric-i fayḳarā vireler ve ġıdāsını laṭīf ideler ve çoḳ çoḳ idrār itdüreler

[15/a]

(1) uṣūl-ı büzūr ile ṭıḥālüŋ üzerine żımāṭ uralar mürekkebāt beyānında beyān (2) olınur ve daḫı maʿcūn-ı sevīṭrā ve maʿcūn-ı emrūsiyā ve maʿcūn-ı kalkanānic ve maʿcūn-ı anḳardiyā (3) ve ḳurṣ-ı īrsā bu ẕikr olunan devāları daḫı emrāż-ı ṭıḥāle ġāyet münāsibdür ve ġıdāsını (4) laṭīf ideler ve şol uṣūl-i ṭıbbda ḫāric iş işlemeyeler şifā bula inşāallahu teʿālā (5) **el-faṣlu'l-ḥādī ve'l-erbaʿīn** yaraḳānı beyān ider bu daḫı bir marażdur ki insānuŋ (6) bedenini bu sıvıḳ ṣabġ ider göreler lākin bundan ḫumret ẓāhir olur ise **ʿilācı** (7) evvel mā-i hindibā vireler rāziyānenüŋ ṣuyı ile ve baʿde bu maṭbūḫı vireler (8) **ṭarīḳi** ihlīlec-i aṣfer ve zebīb ve ḥıyārşenbe ve ġārīḳūn her birinden berāber muḥkem ṭabḫ idüb (9) sükker ile şerbet idüb ʿalīle vireler ve ġıdā sikbāc-ı ḫāmıż vireler eger (10) beŋzinde ḫumret ẓāhir olur ise **ʿilācı** budur ḥabb-ı ġāfiṣ vireler ve ʿalīli (11) ḥammāma ḳoyalar ve burnuna sirke akıdalar ve bāḳī devālar ki yaraḳāna münāsibdür mürekkebātda (12) görüb istiʿmāl itdür(eler) şifā bula inşāallahu teʿālā **el-faṣlu'ṣ-ṣānī ve'l-erbaʿīn** (13) emrāż-ı kilyeyi ve seles-i bevli beyān ider göreler eger kilyeden vecaʿ ve bevlde ḫumret (14) ẓāhir olur ise **ʿilācı** oldur ki evvel bāselīḳden faṣd ideler ve baʿde sikencübīn (15) vireler ve daḫı biraz ḳaṭūnā luʿābınuŋ ḫıyār çekirdegin aḥıyla birbirine ḫalṭ idüb (16) ʿalīle vireler ve bu kifāyet eylemez ise maṭbūḫ-ı fākihe vireler ve **eger** ḳan ve bevl (17) maḫlūṭ gelür ise bu terkībi vireler ṭarīḳi budur ṭīn-i maḫtūm ve dem-i aḫaveyn (18) ve bezr-i ḫaşḫāş her birinden berāber muḥkem saḥḳ idüb ḳurṣlar idüb istiʿmāl (19) itdüreler ve daḫı birer bıṭṭīḫ ve bezr-i rāziyāne berāber saḥḳ idüb müstaḥleb idüb (20) vireler ġıdā mercümek aşı ve mā-i şaʿīr vireler **ve daḫı** bögrek ve meṣāne aġrılarına (21) münāsib olan devālar bunlardur meṣridīṭūs ve ayāric-i ebū ʿalī sīnā ve maʿcūn-ı (22) kākūnec ve cevāriş-i encüdān ve daḫı bögregüŋ ve meṣānenüŋ bürūdetden ʿārıż (23) olan marażlar(ına) ḳurṣ-ı kākūnec ve dühn-i ḫırvaʿ ġāyet nāfiʿdür ve meṣānenüŋ aġrısına (24) maʿcūn-ı hürmüs ve devā-ı kürkīm ve maʿcūn-ı kākūnec murabbā-ı cevz ve dühn-i mīʿa ġāyet (25) münāsibdür ve daḫı bögregi ve meṣāneyi pāk idüb ayıṭlayan bunlardur maʿcūn-ı

[15/b]

(1) ṣiyādurīṭūs ve meṣridīṭūs ve maʿcūn-ı anḳardiyā ve cevāriş-i ʿanber ziyāde nāfiʿdür (2) rāy-ı ṭabīb ile istiʿmāl ideler şifā bula inşāallahu teʿālā **el-faṣlu'ṣ-ṣāliṣ ve'l-erbaʿīn**

(3) emrāż-ı meşāneyi pāk ider bunı daḫı göreler meşānede ṭaş tevellüd ider ise (4) **ʿilācı** budur bu maṭbūḫı vireler ṭarīḳi budur nānḫuvāh ve bezr-i kerefis bezr-i rāziyāne (5) ve bezr-i bıṭṭīḫ her birinden berāber saḥḳ idüb ve ṭabḫ idüb bezr-i sükker ile ḫılṭ idüb (6) ʿalīle vireler ġıdā ṭavuḳ etiyle bişmiş noḫūd aşı vireler ve kemmūn ve dühn-i cevzi (7) ḫılṭ idüb vireler **ve eger** taḳṭīr bol ẓāhir olub ḥarāretden ve bürūdetden (8) eşer ẓāhir olmaz ise maʿcūn-ı sencerniyā ve maʿcūn-ı ıṭrıfīl vireler **ve eger** ḳış günleri (9) olur ise maʿcūn-ı belādur fencenūş ve sāyir maʿcūnlar ve şarāblar mürekkebātda beyān (10) olunur istiʿmāl ideler ve maʿcūn-ı cālīnūs daḫı nāfiʿdür **el-faṣlu'r-rābiʿ ve'l-erbaʿīn** (11) emrāż-ı maḳʿadı beyān *ider* bu bevāsīr daḫı iki nevʿ üzere olur yā verem-i ḥārdan (12) olur yāḫūd ġıdānuŋ fesādından olur ammā ḥār-ı veremden olanuŋ **ʿilācı** (13) budur evvel faṣd ideler āb-zen idüb içine oturalar **ṭarīḳi** budur varaḳ-ı benefsec (14) ve ḳışr-ı ḫaşḫāş ve şaʿīr-i maḳşūr ve varaḳ-ı hatmī lūbiyā her birinden ber(āber) saḥḳ idüb (15) büyük ḳazġana ḳoyub un miṣāli ṣu ile muḥkem ṭabḫ idüb ʿalīli içine oturdalar (16) ve maḳʿadı dühn-i beyż ve dühn-i verd ile ṭılā ideler ve ammā ġıdānuŋ fesādından (17) ḥāṣıl olan bevāsīrüŋ **ʿilācı** budur ki ḳurṣ-ı kehrübā ve ḳurṣ-ı cülnār vireler (18) ve eger ḥarāreti yoḳ ise ḥabb-ı muḳl ve ıṭrıfīl vireler ġıdā isfīdbāc vireler (19) kürrāṣ ile bişmiş ola ve dühn-i kalkanānic ve maʿcūn-ı misk ve maʿcūn-ı hindī ve ḥabb-ı (20) ʿaṭıyyetullah ve ḥabb-ı maʿādin ġāyet ile nāfiʿdür **el-faṣlu'l-ḫāmis ve'l-erbaʿīn** ẕekere (21) ʿārıż olan emrāżları beyān ider kilyenüŋ daḫı żaʿfından olan (22) olur veyāḫūd bürūdet-i ṣulbdan olur veyāḫūd nezelātdan olur veyāḫūd ḥār (23) eşyālaruŋ istiʿmālinden olur eger ḥarāretden olur ise **ʿilācı** budur ki (24) ayran ve şeftālū vireler ve çig noḫūd vireler ve ṣuyın içüreler ve eger bürūdetden (25) ḥāṣıl olur ise **ʿilācı** budur ki maʿcūn-ı ıṭrıfīl-i ḫıltīṣ ve maʿcūn-ı belādur ve maʿcūn-ı

[16/a]

(1) līmūn vireler ve daḫı sāir maʿcūnlar ve şarāblaruŋ ki bal ile istiʿmāl ideler ve ġıdāsın (2) ḳızdırıcı ġıdālar vireler **el-faṣlu's-sādis ve'l-erbaʿīn** ḫuşyenüŋ emrāżını beyān (3) ider bu daḫı bir veremdür ki ıssı nezelātdan ḥāṣıl olur **ʿilācı** budur ki bāseliḳden (4) faṣd ideler ṣoŋra bu ṭılāyı ideler ṭarīḳi budur ṣandal ve kāfūr ve mā-i verd ile (5) ḫılṭ idüb ṭılā ideler ve baʿde ṭabīʿatını ishāl ideler ḳurṣ-ı benefsec ile ve ḳurṣ-ı (6) bermek ile bundan

ṣoŋra bu żımādı vireler ṭarīḳi budur baḳlā unı ve keçinüŋ (7) yaġını birbirine ḫalṭ idüb żımād ideler ve ġıdāsını mā-i ḥıṣrım ve dühn-i (8) levz ile münāsib şey vireler **el-faṣlu's-sābiʿ ve'l-erbaʿīn** fıtıḳ marażını beyān (9) ider bu fıtıḳ marażı bir marażdur ki ḳasıḳlarda vāḳiʿ olur ve yā şıçramadan veyāḫūd (10) düşmeden ḥāṣıl olur baġırsaḳ ile bir ġalīẓe yildür ḥusyetine iner (11) varduḳça büyük olur ẓāhir olınca tīz ʿilāc ideler **ʿilācı** ḳābıż devālar ve żımādlar (12) ile ki mürekkebāt bābında beyān ider sencerniyā ve sefūf-ı entūle ve maʿcūn-ı entūle (13) ġāyet nāfiʿdür ve daḫı ḳara çaltı toḫumın çoḳ istiʿmāl iderler ve maʿcūn-ı fütūnec vireler (14) ġıdāsını pāça vireler ve ḳābıż ġıdāları vireler ve çorbasına ṣummāḳ ḫalṭ (15) ideler **el-faṣlu's-sāmin ve'l-erbaʿīn** ifrāṭ-ı ṭamṣ ve żaʿf marażlarını beyān (16) ider bu daḫı bürūdet-i ṣulbdan olur veyāḫūd ummaḳdan olur yāḫūd oġul (17) ḳız içün sū-i tedbīr iylemeden ḥāṣıl olur bu daḫı iki nevʿ üzeredür ḥayż (18) ifrāṭ ile aḳar ve bir daḫı bī-vaḳṭ ḥayżdan ḳalur ve ammā bī-vaḳṭ ḥayż kesilene (19) **ʿilācı** bu şiyāf ġāyet nāfiʿdür **ṭarīḳi** vaşaḳ ve cāvşīr ve mürr-ı ṣāfī (20) ḳanṭariyūn her birinden berāber saḥḳ idüb öküz ödi ile yoġurub şāflar düzüb (21) maḥall-i ḥayżda götüreler feṭḥ ola ve **ammā** ifrāṭ ile ḥayż aḳanlara bu muġlāb ġāyet (22) nāfiʿdür **ṭarīḳi budur** tāze kerefis ve tāze maʿdūnūs berāber muḥkem ṭabḥ idüb ṣabāḥda (23) ve aḫşamda birer fincān içireler ve ġıdāsını daḫı münāsib ideler ve daḫı (24) raḥimde olan bürūdete devālar bunlardur dühn-i mīʿa ve dühn-i nārdīn ve dühn-i (25) kalkanānic ve maʿcūn-ı dühmerṣā bu ẕikr olunan devālar raḥmüŋ bürūdetine ġāyet nāfiʿdür

[16/b]

(1) ve daḫı raḥimde olan yellere nāfiʿ devālar bunlardur ḥabb-ı kākūnec ve ḥabb-ı ṭıḥāl-i baḳır (2) ẕikr olunan maraża ġāyet nāfiʿdür **ve daḫı** raḥimde olan aġrılara nāfiʿ olan (3) devālar bunlardur maʿcūn-ı selīsā maʿcūn-ı anḳardiyā ve maʿcūn-ı bādmührec ve maʿcūn-ı fīrūznūş (4) ve ayāric-i erkāġānis ve żımād-ı fīlaġrūṣ ve devā-ı kürkīm bu ẕikr olunan (5) devālar raḥimde olan aġrılara ziyāde nāfiʿdür ve daḫı raḥimde olan iḫtināḳa (6) nāfiʿ olan bunlardur ḥabb-ı kalkanānic ve ḥall-i ʿunṣul ve sikencübīn-i ʿunṣūlī ve sikencübīn (7) büzūrı bu ẕikr olunan devālar daḫı iḫtināḳ-ı raḥme ġāyet münāsibdür **ve daḫı** (8) raḥmüŋ pekligine fāide iden devālar bunlardur ḥabb-ı bermekī ve devā-ı kürkīm ve dühn-i (9) zaʿferān meẕkūr maraża ġāyet nāfiʿdür ve daḫı ḥayż ḳanınuŋ

ifsādına nāfiᶜ (10) olan devāları bunlar maᶜcūn-ı şeyāderyeṭūs ve maᶜcūn-ı kalkanānic ve ḳurṣ-ı büzūr ve maᶜcūn-ı (11) ḫabṣ-ı ḥadīd meẕkūr maraża ziyāde nāfiᶜdür ve daḫı ḥāmilelere nāfiᶜ olan devālar (12) bunlardur meṣridīṭūs ve maᶜcūn-ı selīsā ve maᶜcūn-ı ḳıfṭārīġān ve maᶜcūn-ı fīrūznūş (13) bunlar daḫı ḥāmilelere ziyāde nāfiᶜdür **el-faṣlu't-tāsiᶜ ve'l-erbaᶜīn** vecaᶜ-ı mefāṣıl (14) ᶜırḳu'n-nisā ve nıḳrīs marażlarını beyān ider bu daḫı bir türlüdür ki başdan mefāṣıla (15) iner **eger** arḳaya iner ise aŋa vecaᶜ-ı ẓahr dirler ve eger bile iner ise *vecaᶜ-ı ṣulb dirler eger dizlere iner iseᶜırḳu'n-nisā dirler eger ayaġa inerse* nıḳrīs dirler (16) **ve eger** fıḳralara iner ise vecaᶜ-ı mefāṣıl dirler bu cümle marażlar bürūdetden olur (17) ve ḥarāretden olur ve yübūsetden olur göreler eger ḥarāretden ẓāhir olur ise (18) ᶜalāmeti ḳīfālden faṣd ideler ve baᶜde maṭbūḫ-ı ihlīlec ve maṭbūḫ-ı sūrıncān (19) ve maṭbūḫ-ı sināmekī ve maṭbūḫ-ı şāhterec vireler ve ġıdāsını laṭīf ideler ve (20) ekşilerden ve ṭuzlılardan ve yaş meyvelerden ve cimāᶜdan perhīz ideler (21) ġıdāsını noḫūd aşı vireler ve eger bürūdetden ḥāṣıl olur ise her hafta (22) faṣd ideler ve baᶜde ḫabb-ı ıṣṭamḥiyūn vireler ve ḫuḳneyi ḥār ideler ve noḫūd ṣuyı (23) vireler ve dühn-i levz ile ve daḫı vecaᶜ-ı mefāṣıla ve ᶜırḳu'n-nisāya ve nıḳrīse ve bil (24) aġrısına nāfiᶜ olan mürekkeb devālar bunlardur maᶜcūn-ı sevīṭrā ve maᶜcūn-ı selīsā **[17/a]**

(1) ve maᶜcūn-ı felāsife ve maᶜcūn-ı hürmüs ve maᶜcūn-ı sūrıncān ve ḫabb-ı sūrıncān ve ḫabb-ı (2) müntin ve maᶜcūn-ı anḳardiyā ve maᶜcūn-ı büzūr ve ayāric-i erkāġānis ve maᶜcūn-ı şeyāderyeṭūs (3) ve cevāriş-i hindī ve maᶜcūn-ı ḳayṣer ve dühn-i mīᶜa ve ḳubāżu'l-melik ve ayāric-i fayḳarā (4) ve dühn-i reşād ve dühn-i kalkanānic ve ḫabb-ı şeyṭarec ve ḫabb-ı ᶜuşaru'l-edviye ve daḫı arḳa (5) aġrısına nāfiᶜ olan bunlardur ayāric-i erkāġānis ve ḫabb-ı nicāc ḫabb-ı rāvend ve dühn-i (6) reşād ve dühn-i kalkanānic ve dühn-i ferfiyūn ve ḫabb-ı şeyṭarec ve cevāriş-i hindī ve maᶜcūn-ı (7) ḫabṣ-ı ḥadīd ve murabbā-ı cevz ẕikr olan maraża ziyāde nāfiᶜdür **ve daḫı** miyān aġrısına (8) ḫuḳneler ziyāde nāfiᶜdür **el-faṣlu'l-ḫamsīn** dā'ül-fīl marażını beyān ider bu daḫı (9) bir marażdur ki insānuŋ baldırları yoġun ve ḍamarları daḫı ḳalın olur sebebi (10) budur ki dem-i muḥteriḳ esefle iner dökülür ve bu maraż ḥāṣıl olur **ᶜilācı** budur (11) bāselīḳden faṣd ideler ṣoŋra ṭabīᶜatını mülāyim ideler sevdāyı çıḳarur şeyler (12) ile ammā bu maraż

büyük marażdur ġāyet ḥāẕıḳ ṭabīb lāzımdur **ʿilācı** oldur ki (13) bir müshil vireler ve bir ḳaç gün ḥabb-ı sūrıncān vireler ve baʿde yine müshil vireler (14) ve yine ḥabb-ı sūrıncān vireler minvāl-i meşhūr üzere ʿilāc ideler ġıdāsını (15) daḫı laṭīf ideler şifā bula inşāallahu teʿālā **el-faṣlu'l-ḥādī ve'l-ḫamsīn** (16) ẓāhir-i bedende ʿārıż olan marażları beyān ider bunlardan evvel ẓāhir olan (17) marażlaruŋ biri saʿfedür bunuŋ sebebi oldur ki ẓāhir yerinde bir ruṭūbetli (18) mādde ḳapanmaḳdur **ʿilācı** oldur ki evvel faṣd ideler baʿde bedeni tenḳıye ideler (19) baʿde maṭbūḫ-ı ihlīlec ile maṭbūḫ-ı eftīmūn ile ṭabīʿatını mülāyim ideler (20) ve ġıdāsını daḫı laṭīf ideler ve ʿillet olan yerlerde bu merhemi ṭılā ideler (21) **ṭarīḳi budur** dühn-i ḫal ve isfīdāc ve şemʿ-i ʿasel ve beyāż beyż her birinden alub (22) merhem düzüb maḥalline ṭılā ideler şifā bula inşāallahu teʿālā **el-faṣlu's-sānī ve'l-ḫamsīn** (23) maraż-ı behaḳı beyān ider bu maraż daḫı balġamuŋ ifsādından ḥāṣıl olur ẓāhir-i bedende (24) **ʿilācı** oldur ki evvel sikencübīn vireler mā-i fücl ile baʿde ayāric-i luġāziyyeden (25) bir şerbet vireler ve ayāric-i cālīnūsdan ṣoŋra istiʿmāl ideler ġıdāsını daḫı

[17/b]

(1) laṭīf ideler şifā bula inşāallahu teʿālā **el-faṣlu's-sāliṣ ve'l-ḫamsīn** maraż-ı cüdāmı (2) beyān ider bunuŋ tedbīri ġāyet ʿasīrdür ammā efḍal ʿilācı oldur ki evvel (3) faṣd ideler baʿde sevdāyı ishāl ideler ve her gice tiryāḳ-ı efʿāyı eski şarāb ile (4) ezüb ṭılā ideler ve dāyim ṣu yerine mā-ı cübīn vireler her gün burnuna dühn-i (5) benefsec ile dühn-i ḫırvaʿı ṣuʿūṭ idüb vireler ayāric-i luġāziyye ve maʿcūn-ı şeyāderyeṭūs (6) daḫı bu maraża ġāyet nāfiʿdür ġıdāsını isfīdbāc vireler şifā bula (7) inşāallahu teʿālā **el-faṣlu'r-rābiʿ ve'l-ḫamsīn** ḥikke ve cereb beyānında(dur) ve bunı daḫı (8) göreler eger ḳan ġālib ise faṣd ideler baʿde müshil vireler ve bu ḥabb daḫı ġāyet (9) münāsibdür müshilden ṣoŋra **ṭarīḳi budur** ṣabır ve ihlīlec-i aṣfer ve verd-i aḥmer ve maṣṭakī (10) her birinden berāber alub muḥkem saḥḳ idüb mā-i şāhterec ile ḥabblar düzüb aḫşam (11) ve ṣabāḥ kifāyet ḳadar istiʿmāl ideler ve ġıdāsını daḫı laṭīf ideler cimāʿdan (12) ve şarābdan ḥaẕer üzere olalar ve ḥammāme çoḳ çoḳ gireler ṭuzlu kükürdlü ṣuya (13) gireler şifā bula inşāallahu teʿālā **el-faṣlu'l-ḫāmis ve'l-ḫamsīn** maraż-ı ḫuṣyeyi beyān (14) ider bu daḫı bir ḳaç nevʿ üzere olur ḥuṣye ve cederī ve şaʿīr ammā ḥuṣyenüŋ (15) ve cederīnüŋ

ʿ**ilācı** budur ki mā-i şaʿīr ile sükkeri ve mā-i rummānın cümle bir yere (16) ḫılṭ idüb vireler ve dühn-i verd ṭılā ideler ve arpa cülābını mā-ı verd ile ve (17) ve cülāb-ı meşhūr ile ḫılṭ idüb vireler ve ṭabīʿatını mülāyim ideler bunlardan (18) ṣoŋra bu terkībi vireler **ṭarīḳi budur** ṭebāşīr-i hindī ve bezr-i ḥummāż berāber saḥḳ (19) idüb mā-i şaʿīr ile vireler ve baʿde mā-i ʿınebu'ṣ-ṣaʿlebi sükker ile ḫılṭ idüb (20) vireler **ammā** ṣaʿleble maṭbūḫ-ı eftīmūn ile vireler baʿde ayāric-i luġāẕiyā ve ayāric-i (21) rūfis vireler ġıdāsını laṭīf ideler şifā bula inşāallahu teʿālā **el-faṣlu's-sādis ve'l-ḫamsīn** (22) evrāmlar(ı) beyān ider ammā bu evrām daḫı bir ḳaç nevʿ üzere olur (23) demevī ve balġamī ve ṣafrāvī ve sevdāvī olur ammā demevī olan veremüŋ ʿ**alāmeti** (24) oldur ki ıssı ola ve demüŋ üsti ḳızıl ola ve ammā balġamdan olan veremüŋ ʿalāmeti (25) oldur ki rengi beyāż ola **ve ammā** sevdādan olan veremüŋ ʿ**alāmeti** oldur ki bārid

[18/a]

(1) ola ve ḫār işlerden ḥaẕẕ eyleye **ve ammā** sedādan olan veremüŋ ʿ**alāmeti** oldur ki (2) ziyāde yanıcı ola vecaʿı şedīd ola ve ammā ḳandan olan veremüŋ ʿ**ilācı** oldur ki (3) evvel faṣd ideler baʿde müshil vireler ṣoŋra maṭbūḫ-ı ihlīlec ve maṭbūḫ-ı fākihe (4) vireler baʿde taḫlīl ve tebrīd idici żımādlar uralar **ve ammā** sevdādan olan veremüŋ (5) ʿilācı oldur ki evvel sevdāyı ishāl ideler baʿde münāsib żımādlar ile tedbīr (6) ideler ve ammā balġamdan olan veremüŋ ʿilācı oldur ki evvel balġamı ishāl ideler (7) ve ṣoŋra münāsib żımādlar ile ve ṭılālar ile ʿilāc ideler şifā bula inşāallahu teʿālā (8) ve ammā ṣafrādan olan veremüŋ ʿilācı oldur ki evvel ṣafrāyı ishāl ideler maṭbūḫ-ı (9) temirhindī ile ve şarāb-ı ḫıyārşenber ile ve baʿde münāsib żımādlar ile ve ṭılālar ile (10) ve merhemler ile ʿilāc ideler şifā bula inşāallahu teʿālā **el-faṣlu's-sābiʿ ve'l-ḫamsīn** (11) maraż-ı serṭānı beyān ider bu daḫı bir bek veremdür çoḳ köki olur sevdānuŋ iḫtirāḳından (12) ḥāṣıl olur ʿ**ilācı** oldur ki evvel ekḥalden faṣd ideler ve baʿde ve çoḳ ishāl (13) itdüreler maṭbūḫ-ı eftīmūn ile ammā sevdāyı ḥareket itdüren ġıdālardan ḥaẕer (14) ideler ve münāsib olan bāzincān ve ṣıġır eti ve keçi eti ve ġalīẓ ġıdālardan ḥaẕer ideler (15) ve münāsib olan żımādlar ile ṭılālar ile tedbīr ideler şifā bula inşāallahu teʿālā (16) **el-faṣlu'ṣ-ṣāmin ve'l-ḫamsīn** maraż-ı ḫanāzīri beyān ider bu maraż daḫı hażmuŋ (17) noḳṣānından *ḥāṣıl* olur ekṣerī ʿunḳda olur ve sāir bedende vāḳiʿ olur ammā

nādir olur (18) **ʿalāmeti** oldur ki çıḳan ġuddeler peydā olur varduḳça büyür ve deşilür ammā (19) ṣavābı budur ki deşilmeden ʿilāc ideler ġıdāsını az ideler ṣāniyen aḥşam (20) ṭaʿāmını terk itdüreler ve ṣuyını daḫı muʿtedil vireler ve baʿde müshil vireler (21) ve balġamı daḫı bedenden tenḳıye ideler ve tenḳıye-i dimāġ daḫı ziyāde lāzımdur ve dimāġa (22) taḳviyet vireler ve baʿde ve muḥallilāt ve munżācāt ile ʿilācı ideler şifā bula (23) inşāallahu teʿālā **el-faṣlu't-tāsiʿ ve'l-ḫamsīn** ḥummāları beyān ider bu ḥummā daḫı yā ḳıṣa (24) olur yā uzun olur ammā ḳıṣa olana ḥummā-yı yevmī dirler ol-ki uzun yā māddīdür (25) yā ġayr-ı maddīdür ve ammā ol ki māddīdür aṇa ḥummā-i ḍīḳ dirler öyle ḥummā ki aʿżā-i re'īsede

[18/b]

(1) ve aṣliyyede olur bu daḫı ikiden ḫālī degildür yā dāḫil-i ʿurūḳda veyā ḫāric-i ʿurūḳda (2) olur ammā ki evvel dāḫil ʿurūḳdadur bu daḫı dört ḳısım üzeredür demden ṣafrādan (3) ve sevdādan ve balġamdan bunlaruṇ her birinde birer dürlü ḥummā peydā olur **ammā** ḫāric ʿurūḳda (4) olan ḥummā daḫı dört ḳısım üzere olur ṣafrādan ve sevdādan ve demden ve balġamdan (5) olur **ammā** ḥummā-ı yevmīnüṇ sebebi oldur ki yaz güni güneşde çoḳ oturmadan ḫāṣıl (6) olur veyāḫūd ḫār ṭaʿāmlar yemekden ḫāṣıl olur veyāḫūd şiddet-i ġażabdan ḫāṣıl (7) olur veyāḫūd şiddet-i feraḥdan ḫāṣıl olur veyāḫūd şiddet-i ṭaʿbdan ḫāṣıl olur (8) veyāḫūd ṣusuzluḳdan ḫāṣıl olur bunlaruṇ **ʿilācı** oldur ki evvel bārid eşyālar (9) ile tedbīr ideler ve iskencübīn ve şarāb-ı temirhindī ve şarāb-ı līmūn vireler ammā lāyıḳ (10) olan oldur ki ḥummā zāil olduḳda ʿalīli ḥammāma ḳoyalar ve ġıdāsını daḫı laṭīf ideler (11) şifā bula inşāallahu teʿālā **ve ammā** demden olan ḥummā ki aṇa ḥummā-ı muṭbiḳa dirler buṇa daḫı (12) sebeb oldur ki dem muḥteriḳ ola veyāḫūd çoḳ ġaleyān eyleye dāḫil-i ʿurūḳda buṇa daḫı (13) ʿilāc budur ki evvel faṣd ideler ḳanı çoḳ aḳıdalar (14) mizācını erideler şarāb-ı rummān-ı ḫāmıż ile sükkerī arpa (15) ṣuyı ile vireler **ve eger** ḳabżı var ise şarāb-ı ıccāṣ ve şarāb-ı ʿunnāb ve şarāb-ı temirhindī (16) vireler ve ġıdāsını laṭīf ideler ve ḳuşlar eti gibi ve ḳabaḳ aşı gibi ammā dühn-i levz ile ola (17) **ve eger** ṭabīʿat muʿtedil ise ġıdāsını mercümek aşı vireler mā-i ḥıṣrım ile dühn-i (18) levz ile ve ammā ḥummā-i ṣafrāvī ki dāḫil ʿurūḳdadur muḥteriḳdür ve sebebi oldur ki ṣafrā muḥteriḳ (19) olmuşdur ʿufūnetden dāḫil-i ʿurūḳda

ḳalbe yaḳın yerlerde bunuŋ gibi ḥummāya ḥummā-i lāzım (20) dirler ve ḥummā-i ġıbb *daḫı* dirler bunda söz çoḳdur velākin bu kitābı muḫtaṣar eyledük bu ḥummānuŋ (21) **ʿilācı** daḫı budur ki ṭabīʿatı evvel faṣd ideler kifāyet miḳdārı ḳanı aḳıdalar ve baʿde (22) ṭabīʿatını mülāyim ideler şarāb-ı ıccāṣ ile ve şarāb-ı temirhindī ile şarāb-ı sirḫışt (23) ile ve ḥer ṣabāḥ ḳurṣ-ı kāfūr vireler mā-i şaʿīr ile şifā bula inşāallahu teʿālā ve ammā (24) ḥummā-ı ṣafrāviyye ki ḫāric-i ʿurūḳdadur bunuŋ gibi dört sāʿatden evvel zāil olmaz (25) dört sāʿatden ziyāde az vāḳiʿ olur ve bu daḫı iki ḳısım üzere olur

[19/a]

(1) bir ḳısmına ġıbb-ı ḫāliṣ dirler bir ḳısmına daḫı ṣaṭru'l-ġıbb tesmiye iderler bu ṣaṭru'l-ġıbb (2) daḫı on iki sāʿatden ziyāde olmaz ammā on iki sāʿate dek sürer ammā (3) ṣaṭru'l-ġıbb dirler bu ḥummā ṣafrā ile balġamuŋ terkībinden ḥāṣıl olur bu maḥallde kelām (4) çoḳdur ammā biz kitābı muḫtaṣar eyledük zīrā ḥuẕẕāḳ-ı ʿāriflere ednā işāretiyle kifāyet (5) ider bu ḥummānuŋ **ʿilācı** budur ki görelim eger ḳan ziyāde olur ise evvel faṣd ideler (6) ṣoŋra ıssıcaḳ ṣu ile ḳay' itdüreler ve daḫı iskencübīn vireler ve şarāb-ı ıccāṣ (7) ve şarāb-ı temirhindī ve şarāb-ı ḫıyārşenber vireler ʿalīl rāḥat oldıgı günlerde (8) ve her ṣabāḥda ve her aḫşamda mā-i şaʿīr vireler **ammā** buḥrān günlerin gözedeler (9) evvel günlerde ḥaẕer üzere olalar zīrā ol günde müshil virmek ziyāde muḫāṭaradur (10) sebebi budur ki ṭabīʿat mādde ile ceng ider ṭabīʿat yorulur ve müshil (11) virdükde ṭabīʿat mādde ile ceng ider ṭabīʿat ziyāde żaʿf bulur iki (12) ḳavī düşmen ṭabīʿata ġālib olub cāizdür ki ʿalīlüŋ helākine bāʿiṣ olur (13) **ammā** buḥrān yaḳın olunca ʿalīl çapalar ʿillet ġalebe ider ve daḫı buḥrānuŋ ḳavīsi oldur ki (14) ruʿāf ile ola veyā ishāl ile ola veyā ḳay' ile ola iḥtimāldür ki idrār ile (15) ola ve ammā cümle ḫastalıḳlarda ʿalīl gicelerde żaʿīf olur zīrā ki ṭabīʿat-ı (16) maḫṣūṣiyyāt ile meşġūl olub maraż müteveccih olur ve buḥrān günleri daḫı (17) bunlardur ki maʿlūm ola ġaflet olunmaya üçinci gün dördünci gün beşinci gün (18) ve yedinci gün ṭoḳuzuncı gün ve on birinci gün ve on ikinci gün ve on dördünci (19) gün ve on yedinci gün ve on sekizinci gün ve yigirminci gün ve yigirmi birinci (20) gün ve yigirmi dördünci gün ve yigirmi yedinci gün ve otuzıncı gün ve otuz birinci (21) gün ve otuz dördünci gün ḳırḳıncı gün **ammā** eyü buḥrān günlerinüŋ (22) ʿalāmeti oldur ki dördünci günde veyā yedinci günde

veyā dördünci günde veyā yigirmi (23) birinci günde veyā otuz dördünci günde veyā ḳırḳıncı günde ola ve **ammā** nāḳış buḥrān (24) günleriniŋ ʿalāmeti oldur ki sekizinci günde veyā on birinci günde veyā on ikinci (25) günde veyā on beşinci günde veyā on altıncı günde veyā on ṭoḳuzuncu

[19/b]

(1) gündedür **ve ammā** şol marażdur kim ḳanı tīz ve ġāyet ḥarāretlü olur kim buḥrānīdür dördüncide (2) ola üçincide ve beşincide buḥrān eylemez meger kim ḥummā-i ġıbb ola **ve eger** ḥummā ġāyetde ḥiddetde (3) olmaz ise yedinci günde buḥrān eyler **ve eger** ḥiddeti az olur ise on dördünci günde (4) buḥrān eyler yā on yedide ide(r) veyā yigirmide ide(r) buḥrān yigirmi günden ṣoŋra (5) olur ise aŋa ḥummā-yı ḫār-ı müzmine dirler ve eger ḳırḳ günden ṣoŋra buḥrān ider ise (6) aŋa maraż dirler ammā Buḳrāṭ ḳırḳ günde(n) ṣoŋra olan buḥrāna iʿtibār etmemişdür **ve ammā** şol (7) ʿalīlüŋ kim buḥrān gelincek darlıġanır ve çapalar ve şol ʿalīlüŋ kim tamām dördüncide (8) buḥrān eyleye terletmek ile veyā müshil virmek ile veyā ḳan almaḳ ile veyā ḳuṣdurmaḳ (9) ile veyā idrār itdürmek ile muḳayyed olmayalar zīrā kim buḥrānı nāḳışdur ḥaẕer (10) ideler **ve ammā** ʿalāmetler ile veyā yavuzun bilmek gerekdür eyü ʿalāmet ider ki (11) ʿalīl ʿilletine taḥammül eyleye beŋzin aldurmaya ve ṭaʿāma iştihāsı ola uyuduḳdan (12) ṣoŋra ḫiffet bula ve ṣıḥḥatde nice yatır ise ḥastalıġında öylece yata ve nabżı ḳavī (13) ve muntaẓam ola ʿaḳlında ḫiffet olmaya muʿālece eyledükçe ḥoş ola **ve ammā** sersām (14) ʿilletinde eyü ʿalāmet oldur ki gövdesinde sivilciler ola ve ammā yavuz ʿalāmetler (15) bunuŋ ʿaḳsidür ʿalīl dem-be-dem darlıġanır ve çapalar ve ʿaḳlı muḫtelif olur helāke (16) delālet ider ıssı marażlardan el ayaḳ ṣavıḳ olmaḳ yaramazdur ḥuṣūṣā kim sill (17) marażında ola ve ṭaʿāma iştihāsı sāḳıṭ ola bu daḫı yaramazdur helāke delālet ider (18) nabżı belürsüz olub veyāḫūd żaʿf bulursa bunuŋ yaḳınlıġına delālet ider (19) ve ḳaçan-kim ʿalīlüŋ gözine uvaçuḳ siŋek gibi şeyler görinür ise ve ḳulaġı daḫı (20) işitmez olur ise bu daḫı eyüce ʿalāmet degildür **ve ammā** eyü ʿalāmetlet oldur ki (21) ʿalīl ṣaġ yanına yata elleri ve ayaḳları ṣıḥḥatinde *nice* düz olub yatur ise ṣıḥḥate (22) delāletdür Allahuaʿlembi'ṣṣevāb ve bu maḥallde kelām *ḳatı* çoḳdur velākin kitāb muḫtaṣar olmaḳla (23) bu miḳdār müktefī olalum **ve ammā** ḥummā-i balġamī ki dāḫil-i ʿurūḳdadur bu

daḫı ṣafrā balġamuŋ (24) iḫtirāḳından ḥāṣıl olur **ʿilācı** oldur ki evvel faṣd ideler baʿde balġamı iḫrāc (25) ider şeyler vireler ve ġıdāsını daḫı laṭīf ideler ve buŋa göre münāsib şeyler vireler

[20/a]

(1) şifā bula inşāallahu teʿālā **ve ammā** ḥummā-ı balġamī ki ḫāric-i ʿurūḳdur **ʿilācı** oldur ki evvel (2) balġamdan miʿdeyi tenḳıye ideler ve turb ṣuyı ile iskencübīn büzūrı vireler (3) baʿde mā-i şaʿīr ile gülencübīn vireler ve mā-i ḥamż vireler ve ġıdāsını laṭīf (4) ideler ve bir miḳdār ṭaʿāmına dühn-i levz ḫalṭ ideler şifā bula inşāallahu teʿālā **ve ammā** (5) ḥummā-i sevdāviyye ki eger dāḫil-i ʿurūḳda olsun veyā ḫāric-i ʿurūḳda olsun bunuŋ (6) gibi ḥummālara ḥummā-yı rubʿ dirler buŋa lāzım olan budur ki ḳaçan kim bu ḥummā-yı rubʿ ẓāhir olduġın (7) göresin cehd eyle ki ḳuvāyı ḥıfẓ idesin zīrā ki ḥummā-yı rubʿ emrāż-ı (8) müzminedendür göresin eger mādde nażc bulmadı ise nevbet gününde iskencübīn (9) viresin mā-i fātir ile ve ġıdāsını pilic çorbası vireler sāir ġıdālardan menʿ idesin ve eger (10) nażc ẓāhir olur ise bu maṭbūḫı viresin **ṭarīḳi budur ki** ihlīlec-i esved ve ḫıyārşenber (11) ve sirḫışt her birinden berāber alub muḥkem saḥḳ idüb ḳāʿide üzere ṭabḥ idüb ʿalīle (12) viresin ve daḫı idrār bol idici şeyler viresin kerefis ṣuyı ve rāziyāne ṣuyı (13) ve buŋa beŋzer şeyler ile muʿālece idesin idrār bol itdüresin ve ʿalīlüŋ (14) ḥummāsı inḥiṭāṭa vardıḳda ḥabb-ı ġāfiṣ viresin baʿde ferrūcuŋ evvel boġazını (15) yedüresin ikinci güni gögsini yedüresin dördünci güni çorbasıyla bile yedüresin (16) beşinci güni ḳıvrcıḳ ḳoyunuŋ gerdānını müherrā pişürüb ve süzüb ṣuyı ile çorba (17) yabub yedüresin ve baʿde tekrār ḳıvrcıḳ ḳoyunun gerdānından ufacıḳ ṭoġrayub (18) kebāb pişürüb yedüreler bundan ṣoŋra buŋa göre laṭīf şeyler ile ġıdālanduralar (19) benim ʿazīzim buŋa tedbīr-i nāḳiḥ dirler maraż ḥālinde ne minvāl üzere olub gördiler (20) ise bu maḥallde ol minvāl üzere ḥıfẓ u ḥarāset üzere itmek gerekdür zīrā ki (21) nāḳiḥlerde ziyāde ḫavf olur nüksden ḥaẕer itmek gerekdür ve bu nüksüŋ tedbīri (22) müşkildür **ammā** ḥummā ki aḥlāṭuŋ iḫtilāfından ḥāṣıl olsa veʿalīlüŋ ḥummāsı (23) daḫı muḫtelif olur ise miṣāl bir gün eyü gösterüb ve bir gün yaramaz gösterür (24) ise veʿalāmetleri daḫı muḫtelif olur ise ṭabīb ziyāde ḥaẕer üzere olmaḳ (25) gerekdür bu ḥuṣūṣda ṭabīb-i ḥāẕıḳ lāzımdur tā ki ḫaṭā itmeye baʿżı nüsḫalar

[20/b]

(1) idinüb ve baʿżılardan söz işidüb ṭabīb oldum deyü bir alay müselmānlaruŋ (2) ḫastasına el urmaḳ gerek zīrā bu maḳūle adamlara eşerrü'n-nās dinilür bunda söz (3) ġāyet çoḳdur cümlesini yazmaḳ lāzım gelür ise taṭvīle bāʿiṣ olur ammā ḥummā-yı dıḳḳ ki (4) vardur bunuŋ sebebi budur ki ʿalīl çoḳ ḥummālar çekmekden olur veyāḫūd ṭabīb-i (5) cāhilüŋ sū-i tedbīrinden ḥāṣıl olur meṣelā ḥār marażlarda bilmezlikle ḥār eşyālar (6) tedbīr ider ve teftīḥ maḥallinde muḳbıżāt ile muʿālece ider ḥaḳḳ subḥāne ve teʿālā cümle ḳullarını (7) cāhil ṭabīblerüŋ şerrinden ḥıfẓ iyleye **ve ammā** bu ḥummā-i dıḳḳ marażınuŋ ʿalāmetleri vardur (8) ṭabīb gördükde teşḫīṣ ider evvelā bir ʿalāmeti oldur ki ʿalīle hüzāl gele meṣelā (9) erimege başlaya ve günden güne zebūn ola ve ḳuvveti daḫı sāḳıṭ ola ṣavtı bozula ve (10) gözleri çuḳur ola ʿilele taḥammüli olmaya ve nabżı gergin ola ve ince ola ṭaʿām yedükde (11) beŋzi ḳızıl ola ve elinüŋ derisi parlaḳ ola ve burnı ḳaṣbī olur ve bevlinde (12) dehānet ẓāhir olur bevlüŋ içinde buluṭ gibi ṣaḥīfeler peydā olunur bunuŋ (13) gibi marażda nevbetden evvel altı sāʿat miḳdārı ġıdāyı vireler zīrā ki nevbete (14) yaḳın ġıdā virseler ḫaẕer vardur ṭabīʿat ġıdā ile meşġūl olur ʿillet bedene (15) ġālib gelür bunda ziyāde ḫavf vardur cāiz ki helāke bāʿiṣ ola **ammā** bu ḥummā-ı (16) dıḳḳuŋ ʿilācında ṭabīb ziyāde luṭf ile ve rıfḳ ile ʿalīlüŋ ḫāṭırını (17) tesellī ile ʿilāca mübāşeret ideler ve daḫı sitte-i żarūrīye riʿāyet ziyāde lāzımdur (18) **evvel** ʿilācı budur ki mā-i şaʿīr vireler baʿde ḥammāma ḳoyalar ve ṣavıḳ havālı yerlerde ve (19) ruṭūbetli yerlerde oturalar ve her gün ābzen içinde oturdalar ve ʿalīlüŋ bedenine (20) dühn-i benefsec süreler ve dāimā ṣadrına bu ṭılāyı uralar **ṭarīḳi budur ki** ṣandalı (21) ve kāfūrı mā-i verd ile ḥall idüb bir bīz ışladub ṣadrına uralar ve ġıdāsını (22) daḫı tāze bişmiş balıḳ vireler ve ḫāṣ etmek yedüreler ḫıyārdan tāzesi (23) daḫı münāsibdür ve bāḳī devāları muʿāleceleri mürekkebātlar bābında taḥrīr eyledük maḥallinde (24) istiʿmāl ideler şifā bula inşāallahu teʿālā **maḳāle-yi ṣānī** ʿArab ve ʿAcem ve Yūnān ve Ervām (25) ḥuẕẕāḳlarınuŋ iʿtimād itdükleri müfredāt kitāblarında güzīde ve mücerreb müfredāt beyān ider yigirmi sekiz

[21/a]

(1) faṣıldur **faṣlu'l-elif (2) ḥarfü'l-hemze ve'l-elif (3) ıṭrilāl ve'l-ıṭrilāl** bi-kesri'l-hemzeti ve'r-rā' fīhimā ism-i Berberīdür Türkīde ḳuzḳun ayaġı (4) dirler ṭoraḳ otına beŋzer nihāyet bunuŋ çiçegi aḳdur ṭabīʿatı ikinci derecede (5) ḥār ve bāriddür bunuŋ toḫumı istiʿmāl olunagelmişdür ḫuṣūṣā maraż ve behaḳa devādur (6) ġāyet menfaʿatlüdür baʿżı vaḳt yalŋız istiʿmāl iderler gāhī olur ki bundan bir dirhemini (7) rubʿ dirhem ʿāḳırḳarḥā ile dögüb ʿasel ile ḳarışdurub ve luʿūḳ idüb yiyeler (8) bir iki sāʿat güneşde baraṣı ve behaḳı olan yerleri açub dürilince ṭuralar (9) ol zaḥmet zāil ola şol şarṭla ki evvel tenḳıye-i dimāġ itmiş olalar ve eger bunuŋ (10) toḫumını yumşaḳ dögüb ʿasel ile ḳarışdurub on beş güne degin her gün iki miṣḳālin (11) ısısı ṣu ile içseler şübhesiz baraṣı giderür **arġīş** rā-i mühmele-i sākine ile ve ġayn-ı muʿceme-i maksūre ṣümme yā-i sākine ṣümme şīn (12) ism-i Berberīdür Türkīde ḳaramuḳ köki kabuġı ve ḳadın (13) ṭuzluġı kökünin ḳabuġuna dirler ṭabīʿatı evvel derecede ḫār ve ikinci derecede (14) yābisdür bunuŋ ḳabuġını ḳaynadṣalar ṣuyı ḥavelān ṭabīʿatında olur eger ṣuyını (15) mażmaża eyleseler ḳulaġ ʿilleti ki aġız aġrısı dirler ol ʿillete ġāyet muvāfıḳdur ve gül (16) ṣuyı ile ışladub göze ṭamzırırsalar göz yaşını keser ve remed ʿilletine daḫı muvāfıḳdur (17) fi'l-cümle eski göz aġrıları envāʿına münāsibdür **ālüsen** bi-hemzetin meftūḥā ṣümme'l- (18) elif ṣümme lām-i mażmūma ṣümme şīn-i mühmele-i meftūḥa ṣümme nūn-ı sākine ism-i (19) Yūnānīdür Türkīde ḫüsn-i yūsuf ve naẓar otı ve baʿżı yerlerde ḳuduz otı (20) dirler *şöhret-i tām bulmuşdur* eger bunı *bir kimse* ṣuyla *ocaḳda* ḳaynadub *bir ṭarīḳ ile bilmemezlikle* ṣovuḳ almış kişi ṣuyın iç(s)eler şifā virüb (21) ṣovuḳ zaḥmetini gidere iki dirhemin ṭaʿāma ḳatub ḳuduz it ṭalayan (22) kimesneye yedürseler *inşāllahu teʿālā ol āfet ü zaḥmeti* defʿ ideler ve bir ḫāṣṣası daḫı budur ki eger bunı bir evde (23) veyā bir āḫūrda aṣaḳosalar ol ev ḫalḳı ḥastalıḳlardan emīn ve āḫūrda (24) olan atlar daḫı keẓālik āfetden sālim olalar ve ṣancu ṭutan atuŋ boġazına bir ḳızıl (25) beze baġlayub aṣaḳoyalar bi-emr-illahi teʿālā ṣancudan ḫalāṣ ola **āḳṣār** bi-żammi'l-kāf

[21/b]

(1) ve feṭḥi ṣümme ṣā'ṣümme elif ve rā'-ı mühmele ism-i Berberīdür Türkīde hilāliyye otı ve büyük (2) ḳalbur dirler ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür bunuŋ toḫumından

iki dirhem (3) demür dikeninüŋ ḳaynamış ṣuyından on beş güne dek içseler ḳavuḳda ve bögrekde (4) olan ṭaşları eridür ve yürekde olan ḳurdları daḫı öldürür ve çıḳarur ve (5) kökini etmege ḳatub veyāḫūd etmek unı ile ḳurṣlar idüb yedürseler uyḳusı (6) gelmeyen kimesnelere ġāyet muvāfıḳdur uyḫusı gele **el-abār** yanmış ḳurşun (7) ṭabīʿatı ikinci derecede bārid ve yābisdür göz yaraların ışlāḥ ve göz çapaḳlarına (8) daḫı muvāfıḳ ve nāfiʿdür ve bevāsīre ve serṭāna ḫabīṯ ve fāsid yaralara (9) daḫı fāide ider ve eger ḳurşundan ḥavān destesi ile havān düzüb içine (10) mersīn yaġı veyāḫūd zeyt yaġı ḳosalar ve ḳarışdursalar ol yaġı maḳʿad çıbanlarına (11) ve bevāsīrüŋ envāʿına ursalar fāide ider bunuŋ yanmasınuŋ ṣıfatı (12) böyle olur ki bunı daḫı ḫurde ṭoġrayub bir çömlek içine ḳorlar ve içine (13) kükürd ṣaçub tā ki çömlek ṭoluncaya dek bu minvāl üzere idüb baʿde (14) āteşe ḳoyub yalıŋ peydā olduġı gibi demür ālet ile ḳarışdurub tā kül (15) olunca yana andan ol küli göz otlarına ḳatalar ġāyet menfaʿatlüdür ve eski (16) çıbanlara ve eski yaralar merhemine ḳatalar nāfiʿdür **el-ebreşīm** bi-feṯḥti'l-hemze ve kesr-i (17) hā ve'r-rā-i meftūḥā fīhā ve bi-kesri'l-hemze ve-rā' ibrişīm didükleri meşhūr nesne ṭabīʿatı (18) ḥarāret ve bürūdetden muʿtedildür balġamı ve sevdāyı pāk ider ve bedeni semirdür ve ḳuvvet (19) virür ḫüzni ve ġamı zāil idüb ḳalbe ḳuvvet ve feraḥ virür ẕihni tīz ve çeşmi rūşen (20) ider ve menīyi ziyāde ider ve ḫafaḳānı giderür ibrişīmüŋ miḳdār-ı şerbeti bir dirhemdür (21) mücāmaʿatı ziyāde idüb nuʿūẕ-ı tām getürür **el-abanūs** bi'l-feṯḥi'l-elif ve'l-bā bir meşhūr (22) muʿteber aġaçdur Türkīde daḫı abanūz ve abanūs dirler hindī abanūsı eger ṣu ile (23) ve bilegi üzerine sürteler ve andan göze sürme gibi çekseler göz perdesin gidere (24) aḳlıḳ ʿilletini daḫı zāil ide ḳavl-i İḫtiyārāt ḳılıç ve bıçaḳ yaralarında ḳan (25) ṭutmaġa daḫı naẓīri yoḳdur **ebū celsā** Türkīde eşek mārūlı eŋlik

[22/a]

(1) daḫı dirler ʿArabīsi şeceretü'd-dem ve riclü'l-ḥamām hassü'l-ḥimār ḥamīrā daḫı dirler eger kökini (2) sirke ile behaḳa yaḳu eyleseler behaḳı zāil ider ve nıḳrīse yaḳu eyleseler ġāyet fāide virür (3) ve eger bişürüb ṣuyını māi'l-ḳarāṭīnle içseler yaraḳāna ve bögrek ve ṭalaḳ aġrılarına (4) ve ısıtmaya nefʿ virür ve mūm ile merhemini maḳʿad şiḳāḳına ursalar müfīddür ve ʿavret (5) ḳaynadub ṣuyınla otururbut ḳuvvetinden ḥayżı

aḳıdur *miḳdār-ı* şerbeti iki dirhemdür ve miʿdeye (6) ve boġaza ılan ḳaçsa eŋligi tere toḫumı ile yedüreler ılanı helāk ider **ebhel** (7) bi-fetḥateyn beynehumā sükūn ṭaġ servisi ve ardıç daḫı dirler bu ardıç iki nevʿdür (8) bir nevʿi yemişlü olur yemişine ardıç yemişi ve żamḳına ṣanderūs (9) dirler yemişinüŋ ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür bunuŋ yemişin şīrūġan yaġıyla (10) demür ḳab içinde tā ki ḳara olunca ḳaynadub andan ṣaġır olan ḳulaġı aça (11) ve on dirhem yemişin keẕālik beş dirhem sāde yaġ ve beş on dirhem miḳdārı (12) ʿasel ile ḳarışṭurub żīḳu'n-nefese ve rebüv ṣāḥibine yalatalar daḫı nāfiʿdür bunuŋ (13) miḳdār-ı şerbeti iki dirhemdür **el-utrucce ve'l-utruc** bi-żammeteyn beyenhumā sükūn ṣümme teşdīdü'l-(14) cīm aġaç ḳavunı cemʿi utrucu gelür ekşisi ṣovuḳdur ḳurudur aḫlāṭı ḳaṭʿ ider (15) ve laṭīf ider ve yüregi ṣovudur cigerin ḥarāretin sākin ider miʿdeyi ḳavī ider (16) ṣafrāyı ḳaṭʿ ider ve ṣafrādan olan teşvīşleri giderür ıssı mizāclaruŋ (17) ḳalbine feraḥ virür ve ıssı ḫafaḳānı giderür ve aġaç ḳavunı ḳoḳmaḳ ve yapraġın daḫı (18) havā ʿufūnetini vebāyı defʿ ider ve iti balġamı ve ṣuṣamaġı defʿ ider ḳabuġun şarāba bıraḳsalar (19) sirke ola esbāb içinde ḳosalar esbābı güve yemekden emīn ola ve bir miṣḳāl (20) yapraġın yeseler ṭaʿāmı haẓm ider ve miʿdeyi ḳızdurur musaḫḫin ve müfettiḥ ve muḳavvī-i (21) miʿdedür **işmid** bi'l-kesr göze çekecek sürmedür Kaʿbe sürmesi ve Iṣfahānī (22) sürmesi daḫı dirler göze ġāyet fāidelüdür gözi ḳavī ider ve aḳan yaşı (23) girü ṭutar ve aġrılarını giderür ve gözi āfetden ve havādan ve güneşden (24) ve tozdan ve sāir çöp maḳūlesinden ṣaḳlar ve gözde ziyāde et var ise (25) yer pīrlere ḫod daḫı muvāfiḳdur baʿżılar buŋa azaçıḳ misk ḳatarlar ve göze

[22/b]

(1) çekerler ġāyet nefʿ virür ruṭūbetin ve cerāḥatın gide(rür) **ve'l-ıccāṣa** bi'l-kesr ve teşdīdü'l-cīm (2) erik didükleri yemiş cemʿi ıccāṣ gelür Münhāc ḳavli üzere ṭatlusınuŋ līneti ziyādedür (3) bürūdeti azdur ve ammā ekşisinüŋ līneti az ve bürūdeti çoḳdur ṣuyına şeker ve terencübīn (4) ḳosalar ṣafrāyı ishāl ider ve ṣusuzluġı ve ḥarāreti teskīn ider ve bunuŋ ḥarāretine (5) daḫı muvāfiḳdur ḳurusınuŋ ṣuyı öksürüge müfīddür ve her kişi ṭaʿāmdan evvel yemeyeler (6) ṭaʿāmdan ṣoŋra yiyeler zīrā ṭaʿām arzūsın gidere ve el-**iẕḫiret** bi-kesreteyn beynehümā (7) sükūn bir otdur ki mekke ayruġı dirler gökcek ḳoḳulu otdur cemʿi uẕḫur gelür bi-ḥaẕfi't-tā' (8) ḫilāl-i māmūn ve tīn-i mekkī daḫı dirler

meşāne ve bögrek ṭaşların ḳırar ve çıḳarur (9) bevli ve ḥayżı yüridür cigerde ve miʿde olan şişleri giderür köki çiçeginden (10) artıḳ ḳızdırıcıdur pişü(rü)b ṣuyını içseler mafṣallaruŋ aġrısın giderür ve miʿdeleri (11) ṭaʿām ḳabūl etmeyen kimesneler on güne degin her gün birer miṣḳāl bundan (12) bir miḳdār büber ile vireler ve aʿżāsında *ṣıḳlet olanlara daḫı* nefʿ *virür iẕḥīrüŋ miḳdār-ı şerbeti nıṣf dirhemden nıṣf* miṣḳāle degin cāizdür **aẕārāḳī** (13) güçlebüken dirler munḳur gibi bir şeydür ve ḳarġābüken daḫı dirler ṭabīʿatı derece-i (14) ġāyetde ḥādd ve ḥārdur mecmuʿ ḳuyruḳlu ḥayvānlaruŋ zehridür bunı insān yemek cāiz (15) degildür ṭılālarda daḫı evvel sirkede ışladub ḥiddeti taʿdīl olmaḳ gerekdür baʿde (16) uyuza ve kelefe ve demregüye ʿırḳu'n-nisāya ṭılā iderlerse münāsibdür baʿżılar āteşde (17) ḳabuġun çıḳarduḳdan ṣoŋra dört pāreden bir pāresin yerler muḳavvīdür bāha ḳuvvet (18) virür dirler lākin aṣlā bir nüsḫada ḳadīmden beyān itmemişlerdür **aẕeryūn** bi-meddi'l-hemze (19) ve fetḥi'ẕ-ẕāl ve sükūnu'r-rā ve żammi'l-yā' ṣarı nergis didükleri çiçekdür dimişler (20) İḫtiyārāt ve İbn-i Bayṭār ve ġayr-ı müfredāt ṣāḥibleri aḳḥuvān nevʿine beŋzer ṣarı (21) olur didiler ki Türkīde ḳaragöz dirler iki cins olur būstānī ve berrī olur (22) ḳavl-i İbn-i Bayṭār bunı dögüb beline yaḳu ideler ẕekeri ḳıvāma getürür eger dögüb (23) ẕekere yaḳu eyleseler ḳıvāma getürür ve ṭoġurmayan ʿavret bunuŋ kökini kendüde götürse (24) ḥāmile ola **aẕānü'l-fār** üç nevʿ olur birisi būstānī ikisi berrī būstānī (25) nevʿine balıḳ otı dirler ekṣer evlerde saḳsılar içinde dikerler ṣāḥib-i Taḳvīm ve ṣāḥib-i

[23/a]

(1) İḫtiyārāt ḳavli üzere bunuŋ ṣuyından buruna ṭamzırsalar laḳveye ve (2) ṣarʿa ve ṣudāʿa nāfiʿdür yürek ḳurdlarınuŋ envāʿını çıḳarur ve miʿde ıssı ider (3) ve ṣovuḳ aḫlāṭdan (di)maġı pāk ider miḳdār-ı şerbeti bir dirhemdür **aruzz** bi-fetḥa ṣümme żamme ṣümme teşdīd (4) pirince dirler ḥubūbātdandur *İbn-i* Bayṭār ḳavli üzere dāim birinc yemege muʿtād (5) idüb ġayrı ṭaʿām yemeyen kimesnenüŋ ʿömri uzun ola ve bedeninde ṣayrulıḳ (6) ḳalmaya müteġayyir olmaya ve süd ile bişürmek lāzım gelse eger keçi süd(i) ile bişürürlerse (7) ġıdāsı *eyü* olur ve şeker ḳatsalar bedeni semirdür menīyi ziyāde ider **erġuvān** (8) bi-żammeteyn beynehumā sükūn bir ḳızıl çiçekdür Fārisīden ʿArabī ḳılınmışdur buŋa ercuvān (9) daḫı dirler aġacınuŋ ṭabīʿatı bārid ve yābisdür

ekṣer çiçegini yerler aᶜlādur ve baᶜżılar da (10) turşı ḳurarlar laṭīf olur eger kökinüŋ ḳabuġını ḳaynadub ṣuyından içseler (11) murād üzere ḳay' itdürür ve aġacından yaḳub ṣaça ve ṣaḳala ve kirpik ve ḳaşı (12) dökülse girü mü'essir çoḳ bitüre ve siyāh ide **erneb** bi-fetḥateyn beynehumā sükūn (13) ṭavşan didükleri cānver cemᶜi erānib gelür İḫtiyārāt ḳavli üzere peynir māyesi (14) tereyaġıyla veyā ᶜasel ile ḥall idüb sirke ile içseler ṣarᶜa nāfiᶜdür (15) ve biryān olmuş ṭavşan beynini raᶜşeye mübtelā olan kimesneye yedürseler ḫalāṣ (16) ola ve ḳanını kelefe yaḳu eyleseler zāil ola ve ṭavşan ḳılından bedene buḫūr eyleseler (17) ol beden aṣlā ṣovuḳdan żarar görmeye **ās** bi'l-medd mersīn aġacı ve daḫı gül-i (18) remād gibi yaş yemişi ḳan tükürmege ḳavuḳ göyünmesine fāide ider ḳurı (19) yapraġını dögüb dişlerine sürseler dişleri muḥkem ider ve ḳulaġa (20) ṭamzırsalar ḳulaḳdan aḳan iriŋi defᶜ ider ve maḳᶜad bevāsīr(ine) fāide ider (21) ve ḳulaḳ ve ḳoltuḳ ve ḳasıḳ araları eger ıssıdan pişüb ḳızarsa yapragınuŋ (22) ḳurusundan ekeler müfīddür **asārūn** Türkīde çetük otı ve kedi otı (23) dirler ᶜArabīde ḥaşīşet'ü's-sinnevr dirler Fārisīde nārdīn-i deştī dirler (24) bu otuŋ cümle içerüde olan emrāża nefᶜi vardur mülaṭṭıf ve musaḫḫindür ciger (25) süddelerin açar müshil-i balġam-ı lezicdür ve bāhı ziyāde ider ve göze inen ṣuyı zāil

[23/b]

(1) ider bunı dögüb tāze süd ile içseler bāhı taḥrīk ider nuᶜūẓ getürür (2) ve ḥayżı ve bevli yüridür ḳavl-i İbn-i Bayṭār bunı günde bir dirhemin iki dirhem şeker (3) ile üç gün yeseler ciger ve miᶜde ṣovuḳluġını giderür bunuŋ (4) miḳdār-ı şerbeti üç miṣḳāldür mā'ü'l-ᶜasel ile vireler **isfīdāc** Türkīde (5) üstübec dirler aᶜlāsı üsrüb didükleri ḳurşun üstübecidür ṭabīᶜatı (6) ikinci derecede bārid ve yābisdür Cālīnūs ḳavli üzere yaralar ve saᶜfe didükleri (7) kel ve ṣaç ḳıran ᶜilletine ve dā'ü'ṣ-ṣaᶜlebe ve dā'ü'l-ḥayyeye daḫı gül yaġıyla ṭılā olunsa (8) ġāyet müfīddür ḳavl-i Desḳūrīdūs ẓāhir-i bedende olan cerāḥatlara tebrīd (9) ider ve merhem-i zift ile mīᶜa daḫı istiᶜmāl iderler zīrā berk şişleri mülāyim (10) ider ve göze ᶜārıż olan dānelere daḫı nāfiᶜdür ve zeyt ile od yaḳduġına (11) sürseler nāfiᶜdür ve üstübeci eger yeseler adamı helāk ider ḥaẓer gerekdür (12) zinhār bunı içmeyeler zīrā ḳıtāl otlardandur **isfenc** sünger didükleri (13) nesne Mışırda hürüşfet dirler eger bunı yaḳub ḳan boşanduġı yere külini (14) ekseler ḳanı ṭutar ve eger

ʿasel ile ḳarışdurub eski *yaralara* ve eski çıbanlara uralar (15) ġāyet nefʿ gösterür **usṭūḫudūs** ism-i Yūnānīd(ür) Türkīde ḳarabaş ve ḳaraḳan (16) çiçegi ve ḳara börklü derler ʿArabīsi mümessiku'l-ervāḥ ve mevfiḳu'l-ervāḥ (17) mekīnetü'd-dimāġ dirler müfettiḥ muḥallil mücellā müneżżic(dür) ve dimāġı aḫlāṭdan pāk (18) ider ve südde-i dimāġı ve aḫşāyı tevsīʿ ider mürre-i sevdā ve balġam-ı lezici daḫı (19) giderür müferriḥ ve muḳavvī-i ḳalb ve bedendür ve fi'l-cümle ḳalbe ġāyet ḳuvvet virür (20) ẕihni ve fikri ziyāde ider ve ṭabḫını mefāṣıl aġrısı içün yaḳu eyleseler (21) müfīddür aġrısın sākin ider İbn-i Bayṭār ḳavli üzere gözlere cilā virür (22) ve gögüs aġrılarına daḫı fāide ider eger üç dirhem sirkencübīn ile ḳarışdurub (23) istiʿmāl eyleseler ʿādetce dimāġı tenḳıye ider ve çiçeginüŋ maʿcūnın yeseler (24) feraḥ virür ve ḳalbi ḳavī ider ve bunuŋ miḳdār-ı şerbeti üç dirhemdür (25) **ısfānāc** Fārisīden muʿarrebdür ıspanaḳ didükleri otdur İbn-i Bayṭār ḳavli

[24/a]

(1) üzere bārid ve raṭb ve müleyyindür ve öksürüge ve ṣadra nāfiʿdür ve ḳuvvet-i cilāsı (2) daḫı vardur miʿdeden tīz geçer ve ṭabīʿatı nerm ider ve demevī arḳa aġrısına (3) nāfiʿdür ṣadr ve öyken ıssılıgına fāide ider **eskīl** ism-i Yūnānīdür Türkīde (4) aṭa ṣoġanı dirler ʿArabīde baṣalu'l-ġār ve baṣalu'l-ʿunṣūl ve baṣalu'l-ḳay daḫı dirler (5) bişürmek murād olduḳda ḥamīre ṣaralar ve üzerini çamur ile ḳapayub (6) ḳızġun tennūr(a) ḳoyub pişüreler andan ḳabuġunı alalar bir aġac bıcaḳ ile iki (7) yaralar ve pāreleyüb bir kettān ipligine dizüb gölgede ḳurudalar ammā ipligde (8) birbirine doḳunmaya andan her nice ister ise istiʿmāl olunur muḳaṭṭıʿ ve mülezzic (9) ve muḥriḳdür ve muḥallil ve müceẕẕibdür kim ḳanı bedenüŋ ṭaşrasına ceẕb ider eskilüŋ (10) terbiye olunmışı muḳavvī-i miʿdedür ve bevli aḳıdur ve ṣadrda olan zaḥmetlere (11) muvāfıḳdur ve eger öksürük ve eger rebüv ve żīḳu'n-nefes ve ḫuşūnet-i ṣadr ve daḫı (12) buŋa müşābih emrāża muvāfiḳ ve münāsibdür ve gögüsden ḳan ve iriŋ tükürenlere (13) daḫı fāide ider ve gögsi pāk idüb hażmı ḳavī ider ve eger gölgede (14) ḳurudub andan sirke içinde ṭurub baʿde süzeler eger ḥallü'l-ʿunṣul dirler (15) andan mażmaża etseler dişleri muḥkem idüb ve oynamış dişlere ve aġız (16) ḳoḳusuna fāide ider ṣuyı ṣāfī ve sevdāvī zaḥmetleri giderür mālīḫulyāya (17) ve cünūna ve ucuġa daḫı fāide idüb ve ḳavuḳ

ṭaşlarını ṭağıdub (18) ve raḥim aġrısına ve ḥunnāḳa ve ʿırḳu'n-nisāya ve ṭalaḳ şişine ve bedene (19) fāide idüb beŋzi aʿlā ider ve bundan ḳulaġa ṭamzırsalar tīz semʿ (20) ide ammā açla içmek gerekdür **uşne** Türkīde belūṭ aġacı yosını (21) dirler Fārisīde duvāle dirler Cālīnūs ḳavli üzere ḥarāretde ve bürūdetde (22) muʿtedildür ve azıcıḳ ḳabżı vardur eger bunı buḫūr eyleseler ṣarʿa ve iḫtināḳ-ı (23) raḥme nāfiʿdür ḳalbe ve miʿdeye ḳuvvet virür ve ḫafaḳāna daḫı muvāfıḳdur ve ıssı (24) şeylere ṭılā olunsa sākin ider mefāṣıl ṣalābetin taḫlīl ider ve ciger (25) aġrısına ve żaʿfına fāide ider ve şehvet-i bāhı ziyāde ider menīyi arturur

[24/b]

(1) ve ḳażībe ḳuvvet virür miḳdār-ı şerbeti bir dirhemden iki dirheme degin cāizdür (2) **uşaḳ** ism-i Fārisīdür ḳalḳan dikeninden alınur bir ṣamġdur bunuŋ aʿlāsı (3) beyāż ve dānedār olmakdur Desḳūrīdūs ḳavli üzere ciger süddelerin (4) açar eger arpa ṣuyı ile ḳarışdurub içseler (re)büv marażına ve żīḳu'n-nefese nāfiʿdür (5) eger göz ḳapaġına ḳosalar göz uyuzına ve ḫīresine müfīddür ve yaramaz (6) yaraları oŋuldur ve arḳa ve bil aġrısına ve ṣadra muvāfıḳdur ve yelleri (7) daġıdur **aṣlu's-sūs** Türkīde buyan kökidür ṭabīʿatı ḥarāret ve (8) ve ruṭūbet ve yübūsetde muʿtedildür gögüs aġrısına ve cigere ve meṣāne cerebine (9) ve bögrek marażına nāfiʿdür el-ḥāṣıl bu köküŋ eger ʿuṣāresin eger otınuŋ (10) ṭabḫın öksürük envāʿına ḫod ġāyet müfīddür bunuŋ rubbı yarım vezni miḳdārı (11) kendüye bedeldür **aṣlu'l-ḳaṣab** Türkīde ḳamış köki ḳargı köki daḫı dirler bunuŋ (12) ḳuvvet-i cāẕibesi vardur meṣelā bir ʿużuvda demren veyāḫūd demü(r) maḳūlesi ḳalmış (13) olsa bunı dögüb üzerine yaḳu eyleseler ṭaşra çıḳarur ve sirke ile ḥall (14) idüb mefāṣıla ve türmüs ile behaḳ ʿilletine yaḳu olunsa muvāfıḳdur zāil ider (15) bunuŋ külün kendü ḳadar ḥınnā ile ṣaça ve başa sürseler ḳıla ḳuvvet virür (16) **aṣlu'l-kebere** kebere kökidür üçinci derecede ḥār ve yābisdür ve mülaṭṭıf ve muḳaṭṭıʿdur (17) bu köküŋ ḳabuġını ṣovuḳ diş aġrıları içün sirke ile ġarġara etseler muvāfıḳdur (18) yāḫūd yalŋız cigneyeler aḫlāṭ-ı lezici ve ġalīẓi daḫı kesüb ṭaşra çıḳarur ve bevāsīre (19) buḫūr eyleseler fāide ider ve bögrekde olan süddeleri açar ve miʿde aġrısını daḫı (20) sākin ider **aṣlu'l-ʿulleyḳ** bögürtlen dikeninüŋ kökidür bārid ve ḳābıżdur talṭīfi (21) daḫı vardur aġızda olan ḳulāʿ ki (u)faḳ sivilcü olur aŋa nāfiʿdür ve

ḳan (22) ishāline müfīddür ve bögrekde ḥāṣıl olan ṭaşları çıḳub ḳırar **ıṭrıfīl-i** (23) **kebīr** terkīb bir maʿcūndur bevāsīre nāfiʿdür levni ṣāf ider bāhı ziyāde ider (24) miʿdeyi ḳızdurur **ıṭrıfīl-i ṣaġīr** bu daḫı terkīb bir laṭīf maʿcūndur istirḫā-i miʿdeye (25) ve ruṭūbete ve bevāsīre nāfiʿdür ẕihni aḫlāṭdan ḳur(ta)rub pāk ve aʿlā ve bī-

[25/a]

(1) naẕīr ider ṣanʿatı maḥallinde mürekkebātda görile **aẕfāru'ṭ-ṭīb** iblis ṭırnaġı dirler (2) deŋizden çıḳar bir böcegüŋ başında olur ve aʿlāsı beyāż olur ṭabīʿatı ikinci (3) derecede ḥār ve yābisdür ʿavret kendüye buḫūr eylese ḥayżı aḳıdur iḥtināḳ-ı (4) raḥme daḫı nāfiʿdür Münhāc ḳavli (5) üzere bunuŋ buḫūrı ṣarʿa nāfiʿdür İbn-i Bayṭār ḳavli üzere sekte ve ṣarʿ ʿilletlerine ve ġaşy olanlara ve nezelāta buḫūrı fāide ider **efrencmüşk** (6) Türkīde felsegün didükleri bir otdur ki çayırlu yerlerde ve şu kenārlarında olur (7) ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür bunuŋ rāyiḥası dimāġ süddesin açar ve balġam (8) ve sevdādan olan ḫafaḳān(ı) defʿ ider ve bevāsīre ve şovuḳ miʿdeye ve cigere ve ḳalbe (9) fāide ider ġalīẓ ġıdāları haẓm itdürür aġız ḳoḳusın ḫoş ider ve dişleri (10) daḫı berk ider feslegün dirleme ḥasteliklerinde ḥasta dirilmege mümkin olmasa (11) ve ḥasta derden ıẓṭırāb çekse bir miḳdārın kīremīd üzerinde pişirüb (12) sirke şaçub andan ḥastanuŋ nabżın ṭutduḳları ellerinüŋ üzerine (13) ıssıca iken urub bāzūsuna daḫı ördeler fi'l-ḥāl derledür mücerrebdür **afsentīn** (14) ism-i Yūnānīdür Türkīde acı pelindür aʿlāsı aḳdur ṭabīʿatı evvel derecede ḥār (15) ve ikincide yābisdür şovuḳ miʿde aġrılarına nāfiʿdür ve miʿdeden ṣafrāyı ishāl (16) ider bedene ḳuvvet virür levni aʿlā ider berk şişlere yaḳu eyleseler muvāfıḳdur (17) eger bunı bişürüb ve azaçuḳ keçi ödi ḳoyub ḳulaġa ṭamzırsalar riyāḥın taḥlīl (18) ider ve cerāḥatin pāk idüb ṣaġırlığını gidere İbn-i Bayṭār ḳavli üzere müshildür (19) ṭamarlarda olan (yar)amaz aḫlāṭı bevl yolından çıḳarur ḳaynar iken buġuna ḳulaġın (20) ṭutsalar ḳulaḳ aġrısına muvāfıḳdur bunuŋ yaġını süst-endām kişiler aʿżāsına (21) dürtseler fāide ider **afyūn** Türkīde daḫı afyūn dirler ṭabīʿatı dördünci derecede (22) bārid ve yābisdür muḥaddirdür ve cümle aġrıları sākin ider ammā mercümek miḳdārından (23) ziyāde yedürmeyeler aġrıları sākin idüb uyḫu getürür ve baʿżı yarasız aġrıları meṣelā (24) baş aġrıları gibi yaḳu eyleseler

muvāfıkdur gül yaġı ve zaʿferān ile ḳulaġa (25) ṭamzırsalar aġrısın sākin ider ḫoş ider ve gül yaġı ile başa sürseler

[25/b]

(1) ṣudāʿı giderür **eftīmūn** ism-i Yūnānīdür Türkīde cin ṣacı dirler baʿżıları kāfir (2) ṣacı dirler aʿlāsı Girid cezīresinde olandur ṭabīʿatı üçinci derecede ḥār (3) ve yābisdür müshil-i sevdā ve balġamdur ṣarʿa ve mālīḫūlyāya afsentīn ile veyā kebere köki (4) ile içüreler fāide ider ve eger ʿasel ve ṭuz ve sirke ile sevdāsı olan kimesnelere (5) içürseler ḳara sevdāyı ve balġamı ve nefḫi giderür ve eger ṣafrāvī olan kişilere içürseler (6) ḳuṣdurur bunı pişürdüklerinde çoḳ ḳaynatmayalar ki ḳuvveti bāṭıl olur ve ġaşyān *ve* (7) ḳay' getürür maṭbūḫınuŋ miḳdār-ı şerbeti dörd dirhemden altı dirheme degin (8) cāizdür **efāʿī** Türkīde engerek yılanı dirler ṭabīʿatı ḥārdur ve tecfīf-i ḳaviyyesi (9) vardur afʿī etini terbiye eyleyüb cüẕām marażı içün yedürürler nefʿ virür meṣelā zeyt (10) ṭuz ve gendene ve ṭoraḳ otı ṣuyıyla terbiye idüb yiyeler bedeni taḥlīl (11) ider ve nefʿi daḫı oldur ki meṣelā afʿīnüŋ başını ve ḳuyruġunı bir ḳarış miḳdārı (12) bir uġurdan kesdükden ṣoŋra yüz seksen dirhem ʿasel ile ve yüz seksen dirhem (13) ṭuz ve yüz seksen dirhem ṭoraḳ otı ve yüz seksen dirhem incīri yumşaḳ dögüb (14) ve bu cümleyi bir çömleke ḳoyub aġzın muḥkem ṣıvayub furūna ḳoyub çömlek (15) aġarınca ṭurub andan çıḳarub evvel-i maṭbūḫ afʿī etin saḥḳ idüb ve içine (16) sehlce sünbül-i hindī ve sādec ḳatub istiʿmāl ideler göze ġāyet ḳuvvet vire (17) siŋirler aġrısına fāide ider ve ʿömri uzun eyleye ve ḫanāzīr ʿilletini gidere (18) ẕihni ḳavī idüb nefʿ-i ʿacīb ḥāṣıl ider ammā gövdede çoḳ bit ḥāṣıl olur (19) illā cüẕām marażına ġāyet nefʿi vardur İbn-i Bayṭār tecrübe eyledim dir **uḫuvān** Türkīde (20) büyük pāpādiyā ve ṣıġır gözi daḫı dirler aʿlāsı yapraḳları yeşil olub çiçeginüŋ (21) ṭaşraları aḳ ve içerüsi ṣaru olmaḳdur ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür (22) müshil-i balġam ve sevdādur bögrek ṭaşları ḳırar ve ʿaraḳ aḳıdur yaʿnī derledür ṭoŋmış ḳanı (23) taḫlīl ider ciger süddelerin açar ve ruṭūbeti taḫlīl ider bāṣūrı giderür ve raḥm (24) ṣalābetine müfīddür ve ʿavret kendüde getürse baġlu ḫayżı ve bevli yüridür (25) ve ṣuyına yüŋ baturub bozulmuş siŋirlere ursalar fāide ider **aḳāḳıyā** ism-i Yūnānīdür

[26/a]

(1) Türkīde mışır dikeni ʿuşāresi dirler ṭabīʿatı ikinci derecede bārid ve üçincide (2) müceffifdür ishāl-i demevīye ve istirḫā-i raḥme ve maḳʿada fāide ider hem yiyeler (3) hem yaḳu ideler ḥuḳne daḫı ideler ve göz devālarına ḳatsalar aġrılarına nāfiʿdür (4) ve gözi göregen ider miḳdār-ı şerbeti bir dirhemdür baġırsaḳ yaralarına ve diş dibleri (5) yarasına daḫı nāfiʿdür (5) **iklīlü'l-melik** ki Türkīde ḳoç boynuzı dirler ṣāḥib-i (6) Taḳvīm ḥarāret ve bürūdeti muʿtedildür *der* muḥallil ve içerüde olan ve mefāṣılda olan (7) berk şişleri taḥlīl ider ve mülāyim daḫı ider ve afsentīn ile ciger ve ṭalaḳ (8) ve yürege yaḳu eyleseler nefʿ virür ve miʿde aġrısına muvāfiḳdur ve yumurṭa ṣarısın (9) būy otı ve kettān toḫumı unı ve degirmen tozın ḳarışdurub yaḳu eyleseler meşelā (10) gözde ve raḥmde ve maḳʿadda ve ḫāyalarda olan ıssı şişler maḥalline yaḳu ideler ki (11) ġāyet nefʿ virür **emsūḳ** Türkīde at kuyruġı dirler budaḳları çoḳ ve yemişi (12) ḳızıl olur olduġı vaḳtin ḳararur bu otı ṣıḳub şarāb ile içürseler (13) ishāli ḳaṭʿ ider ve ḳaynadub ṣuyın içseler ḳasıḳ yaruġına muvāfiḳdur (14) bögrek ve ḳavuḳ zaḥmetlerine fāide idüb cigeri ve miʿdeyi ve öykeni ḳavī (15) ider ve ʿavretler ṣuyını her seḥer içseler ġāyet semirdür ve levnlerin ṣāfī idüb (16) ve raḥmlerin pāk ider ve incīr ile ḳaynadub ṣuyın içseler öksürüge ve żīḳu'n (17) -nefese ġāyet müfīddür dirler **emlec** Hindden gelür bir yemişdür emlec-i hindī (18) dirler ṭabīʿatı ikinci derecede bārid ve evvelde yābisdür miʿdeyi ve maḳʿadı (19) ve siŋirleri ḳavī ider ve ḳalbe ḳuvvet virüb ve ṭaʿām iştihāsın getürür ve bevāsīre (20) ġāyet nefʿ virür ve sevdāyı ve balġamı çıḳarur ḥıfẓı ve ẕihni ziyāde ider (21) ve cümle aʿżāyı ḳavī ider ḳılı siyāh ṭutar miḳdār-ı şerbeti üç dirhemdür cimāʿa (22) ḳuvvet virür ve ṣusuzluġı giderür ḳuşmaġı menʿider **anberbāris** ḳadın ṭuzluġı (23) dirler uvaçuḳ ḳaraca māye-i ḫoş bir yemişdür ṭabīʿatı ikinci derecede bārid ve (24) yābisdür bunuŋ ḫāṣṣiyyeti budur ki evvelā ḳāmıʿu'ṣ-ṣafrādur ḳalbe ve miʿdeye ve cigere (25) ḳuvvet virür ve ṭabʿı ḳabż ider ḥāli vardur ṣusuzluġı ve ḳayı daḫı menʿ ider ve ıssı

[26/b]

(1) miʿdeye ve ıssı cigere fāide ider müferriḥdür ġamı ve ḥüzni giderür ve bunı gāhī (2) sünbül gibi ḥār edviyeler ile ḳarışdurub çigerüŋ ṣovuḳluġundan ve miʿde (3) żaʿfından ʿārıż olan ishāli ṭutar ve balġamī ısıtmalarda miʿde żaʿīf olsa (4) ġāyet ḫoş ṭutar bunuŋ

miḳdār-ı şerbeti on iki dirhemdür rubbınuŋ miḳdār-ı (5) şerbeti üç dirhemdür **encüdān** ḳaṣnī aġacı dirler meḥrūṣ bunuŋ kökidür ḫıltīṣ (6) bunuŋ żamġıdur ammā ḫıltīṣ-i müntin didükleri żamġ-ı encüdān-ı müntin dirler encüdā(n)-ı (7) rūmī didükleri sāsāliyūsdur ki toḥumuna kāşim dirler ṭabīʿatı üçinci derecede (8) ḥār ve yābisdür eger nār ḳabuġuyla ve sirke ile ḳaynadub bevāsīre yaḳu ursalar (9) ġāyet muvāfiḳdur ve öldürici zehirlerüŋ ʿaynı ile pān-zehiridür ve ḫayżı yüridür (10) ve miʿde ruṭūbetin ḳurıdur nuʿūẓ-ı tām getürür bögrek ve baġırsaġı ıssı ider (11) sirke ile laṭīf ġıdā virür ve tīz hażm olur miḳdār-ı şerbeti dört dirhemdür (12) **anzurūt** bi'l-feṭḥ ve żammi'z-zā ve'r-rā bir dikenlü aġacuŋ żamġıdur levni ḳızıl ve aḳ (13) olur Türkīde göz otı dirler ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve evvelde yābisdür (14) bunı yumurṭa aġıyla yāḫūd sirke ile saḥḳ idüb göze çekseler göz aġrılarına fāide (15) ider bunuŋ bir dirhemin maṭbūḫ edviye *ile* içseler balġam-ı lezici ve ṣafrāyı daḫı (16) ishāl ider ve nişāsta ve aḳ şeker ile istiʿmāl eyleseler bendükşelerde ve yanbaşlarında (17) ve dizlerinde olan ġalīẓ balġamları ishāl ider **anīsūn** Türkīde anasūn toḫumı direler (18) ṣāḥib-i Taḳvīm ḳavli üzere ṭabīʿatı ikinci derece ḥār ve yābisdür ve az ḳabżı vardur (19) bevli ve ḫayżı aḳıdur ve balġamı yürekden taḫlīl ider ve ṣovuḳdan olan ṣudāʿı (20) ve nezleyi giderür ve baş çegzinmegini giderür İbn-i Bayṭār ḳavli üzere ciger süddesin (21) açar ve cimāʿ şehvetin ḥareket itdürür göze çekseler eski sīl ʿilletine fāide (22) ider ve eski ısıtmalara ve ṭalaḳa ve meṣāneye nāfiʿdür ve raḥmi açar ve dögüb senūn (23) idüb diş diblerinde olan ʿufūnetli aġız ḳoḳusına muvāfiḳdur **infeḫe** bi-kesri'l-hemze ve feṭḥi'l-muḥaffefe (24) ḳuzunuŋ ve oġlaġuŋ ḳursaġı içinde mütevellid (25)

olan leben-i cāmide dirler cemʿi enāfih gelür peynir māyesi daḫı dirler ṭabīʿatı ḥār

[27/a]

(1) ve yābisdür mülaṭṭıf ve muḥallildür ve tiryāḳlıḳ vardur ṭoŋmış ḳanları taḫlīl ider ve miʿdede (2) daḫı ṭoŋmış olan südi taḫlīl ider ṣarʿa nāfiʿdür ʿavretler cüftden (3) ṣoŋra getürseler ḥāmile olalar ammā ʿavretler içseler ḥāmile olmazlar ḥamli menʿ ider (4) iḫtināḳ-ı raḥme ve semūma daḫı nāfiʿdür ammā miʿdeye mużırdur illā ʿasel ıṣlāḥ ider (5) **ihlīlec-i aṣfer** ṣarı helīle didükleri yemişdür ṭabīʿatı evvel derecede bārid (6) ve ikincide yābisdür istirḫā-i ʿayne ve demʿa ki göz yaşına direler sürme gibi (7) çekseler

nāfiᶜdür ve ḫafaḳān-ı merārī içün yeseler müfīddür bunı dögüb diş (8) diblerine ekseler ḳanı menᶜ ider ve dişlerini berk ider bunuŋ şerbeti on dirheme degin (9) cāizdür yalŋız beş altı dirhem olsa muḳavvī-i miᶜde ve dimāġdur **ihlīlec-i murabbā** kābilī (10) murabbāsıdur miᶜdeye ḳuvvet virür ṭaᶜāmı hażm itdürür ve bevāsīre nāfiᶜdür balġamī (11) süddeleri giderür acır dişe ve diş diblerine ḳuvvet virür **īrsā** Yūnānīdür (12) Türkīde gök sūsen köki ve benefşe köki daḫı dirler ṭabīᶜatı ikinci derecede (13) ḥār ve yābisdür laṭīf feṯḥ idicidür gögsi ve öykeni aḫlāṭ-ı ġalīẓeden arıdur (14) ḥayżı ve bevli aḳıdur ve öksürügi giderür ṣudāᶜ marażını giderür ve uyḫu getürücidür (15) yaralaruŋ nāṣūrına ekseler laḥm-ı zāyidin giderüb pāk ider gül yaġı (16) ve sirke ile başa yaḳu eyleseler aġrısın giderür ve maṭbūḫını aġızda mażmaża (17) eyleseler diş aġrılarına nāfiᶜdür **ayāric-i fayḳarā** Yūnānīde acı ayāric dimekdür (18) baş marażlarına ve miᶜde yaşluġuna ve mefāṣıllar aġrılarına ve ḳulunca ve balġamī ḳay'a (19) ruṭūbātına ve fālice ve laḳveye ve istirḫāya ve dil aġırlığına nāfiᶜdür ve dört (20) yıla degin ḳuvveti bāḳīdür **ayāric-i rūfis** ayāric-i rūfis dimek Yūnānīde devā-ı (21) ilāhī dimekdür ve ishālde ayāricler ḥabblardan aᶜlā ve esheldür müshilātdan evvel (22) maᶜrūf olan sevdādan ve balġamdan ḥāṣıl olan yelmeşik aḫlāṭı sürer (23) dā'ü'ṣ-ṣaᶜlebe daḫı muvāfiḳdur ḳuvveti dört yıla degin bāḳīdür **ḥarf'l-bā'i bābūnec** (24) pāpādiyā çiçegi ki maᶜrūfdur otuna aḳḥuvān dirler ṭabīᶜatı evvel derecede ḥār ve yābisdür (25) Münhāc ḳavli üzere bevni gül ḳuvvetine ḳarībdür müfettiḥ ve mülaṭṭıf ve be-ġayr-ı ceẕb-i muḥallildür

[27/b]

(1) berk şişleri mülāyim ider ṣovuḳ baş aġrılarına nāfiᶜdür bunu ḳaynadub ṣuyında (2) otursalar bögrek ṭaşların ḳırar ḥayżı ve bevli aḳıdur ve siŋirlere ve dimāġa ḳuvvet virür (3) ciger şişlerine yaḳu eyleseler muvāfiḳdur ve bābūnec ṣuyı ile gözi yusalar aġrısın (4) sākin ider **bāḳlā** Türkīde daḫı baḳla dirler ṭabīᶜatı iᶜtidāle ḳarībdür dimişler (5) baᶜżılar evvel derecede bārid ikinci derecede yābis didiler ammā ruṭūbet-i fażlıyyesi (6) vardur ḥuṣūṣā tāzesi ola aᶜlāsı ḳuru ola tāzesi eyü degildür Buḳrāṭ (7) ḳavli üzere eyü ġıdā virür ṣıḥḥati ṣaḳlar sülük urduḳdan ṣoŋra ve faṣddan (8) ṣoŋra ḳan ṭurmasa bāḳlāyı muḳaşşer idüb ve iki bölüb nıṣfı ḳan akan mevżiᶜe (9) ḳosalar ḳanı ṭutar ve ḳabuġı ile ṣuda bişürüb sirke ile yeseler bağırsaḳ yarasına (10) ve ishāl marażına fāide ider ammā

evvelā budur ki ḳaynaduḳda ṣuyını bir defʿa (11) tebdīl ideler zīrā nefḥi az ḳalur ve baḳla adamı semürdür eger unını bādām yaġıyla (12) bişürüb şeker ḳatub yeseler gögse ve öksürük envāʿına ve boġaz aġrılarına (13) ve ḫuşūnetine nāfiʿdür ve yaş baḳlayı zencebīl ile yeseler ġāyet nāfiʿdür fi'l-ḥāl (14) ẕekeri ḳıvāma getürür **bādrencbūye** oġul otı ḳoġan otı dirler ṭabīʿatı ikinci (15) derecede ḥār ve yābisdür balġamī ve sevdāvī ʿilletlere ġāyet nāfiʿdür aġız ḳoḳusın (16) ḫoş ider dimāġ süddelerine müfīddür ve ḳalbe ve cigere ḳuvvet ve feraḥ-ı tām virmede (17) belki naẓīri yoḳdur ḫafaḳānı zāil ider ẕihni ṣāf ider ṣuyınuŋ miḳdār-ı (18) şerbeti yigirmi dirhemdür toḫumınuŋ ḥāṣṣasındandur ki yapraġından ve kökünden (19) ve toḫumından birer miḳdārın ḳurudub ceybinde bile götürseler herkes muḥabbet ide ve feraḥlıġı (20) daḫı gitmeye dāim şādmān ola İḫtiyārāt-ı Bedīʿ īde muṭlaḳ ben kerrātla tecrübe (21) eyledim **bāmya** bamya dirler Mışırda olur ehl-i Mışır bunuŋ toḫumını et ile pişirüb (22) yerler ġāyet laṭīfdür ṭabīʿatı bārid ve raṭbdur ḥarāreti sögündür(ür) ammā bundan mütevellid (23) olan eyü olmaz ve ġıdāsı ġāyet azdur nihāyet ıssı mizāclu kişilere muvāfiḳdur (24) **bāzincān** bāzincān Türkīde daḫı bāzincān dirler ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār (25) ve yābisdür ziyāde yaġ ile pişürseler ṭabīʿatı mülāyim ider belki sürer ammā summāḳ

[28/a]

(1) veyāḫūd sirke ile bişürseler ṭabʿı ṭutar çoḳ besler başa ve göze yaramazdur zīrā siyāh (2) ḳan tevellüd itdürür andan sevdā ḥāṣıl olub demregüye ve bevāsīre ve göz aġrıları (3) ve nezle ve sevdāvī marażlar ḥāṣıl olur ammā cigerüŋ ve ṭalaġuŋ süddelerin açar ve bādincānı (4) yaḳub külini sirke ile ḳarışdurub sigilleri üzerine yaḳu gibi eyleseler elbette gide (5) bi-iẕnillahi teʿālā vel-ḥāṣıl bādincānı çoḳ yaġ ve semüz et ile pişürseler żararı (6) az olur **bādyān** bādyān didükleri bir yaşşıca güzel rāyiḥalı Ḥıtāyī bir şeydür (7) ḳoḳusı rāziyāne gibi rāyiḥası vardur ortasında keçi boynuzı çekirdegi (8) gibi toḫumları olur bādyāne dimek ġālibā Hind Fārisī lisānında (9) yil sürüci dimek olur dirler ṭabīʿatı ḥār ve laṭīfdür didiler çāy-ı ḥıtāyī (10) daḫı dirler bir yeşil yapraḳ daḫı vardur baʿżıları bunı fulful didükleri dārūnuŋ (11) yapraġıdur dirler bu çāydan bir buçuḳ dirhem ve buçuḳ dirhem bādyāndan ḳatub ve buçuḳ (12) vuḳıyye ḳaynar ṣu ile ḳaynadurlar ve her bār ki ḳaynamaġa başladuġı gibi ḥāline ḳomayub (13) şavurmaḳ

lāzımdur dirler tamām mertebe ḳaynaduḳdan ṣoŋra ṣāf idüb süzeler (14) baʿde birer nebāt şekeri ḳoyub tekrār ḳaynaduḳdan ṣoŋra ḳahve gibi içeler miʿdeye (15) ḳuvvet ve ṭaʿāmı hażm itdürür ḳalbe feraḥ ve bāhı taḥrīk ider ve bele ḳuvvet virür (16) ve öksürüge ve gögse ve aġız ḳurulıġına nāfiʿdür ehl-i tecrübe böyle dir naḳl iderler (17) ḳadīmden bir nüsḫada aṣlā beyān itmemişlerdür **bād-zehr** Türkīde pān-zehir didükleri (18) ḳıymetlü ve ʿazīz ṭaşdur tiryāḳ ṭabīʿatlüdür bu ṭaş ṭaġ keçisinüŋ ḳarnında şīrdānında (19) ödine ḳarīb yerde olur şekli baʿżısı belūṭ gibi uzunca olur ve baʿżısı degermi (20) olur ve içinde bir çöp olur gūyā bu münʿāḳide olan şeyi aŋa baġlayub münʿaḳid (21) olmuş ola ol çöpe muḥallaṣa dirler geyik ġıdāsı yılan ve muḫallaṣa otı olub (22) yılan yedügi eclden ṭabīʿatı tiryāḳ-ı fārūḳ ṭabīʿatındadur dirler aʿlāsı (23) zeytūnī ve ṣarı şekil olur imtiḥān(ı) oldur ki bir igne(yi) āteşe ḳoyub ve tamām ḳızdurub (24) ve pān-zehire batırub eger ʿamelī ise siyāh dütün ḥāṣıl olur eger ʿamelī degil ise (25) ṣarı dütün ḥāṣıl olur ignenüŋ ucını ṣarardur imdi pān-zehiri rāziyāne

[28/b]

(1) ile ezüb yılan ṣoḳanlara içürseler fi'l-ḥāl aġrısın sākin idüb (2) bi-iẕnillahi teʿālā ölmeden ḫalāṣ ider cemīʿ cānverler ışırduġına ve aġulara ki (3) eger ḥayvānī ve eger maʿdenīdür cümlesine içmek ve ṭılā itmek ġāyet nāfiʿdür ve yürek (4) ve beden żaʿfına ve bāha ġāyet nāfiʿdür bunuŋ miḳdār-ı şerbeti on iki arpa aġırı (5) ḳadar vireler ve dirler ki maḥrūrī mizāca daḫı fāide ider ammā bunuŋ ṭabīʿatı ġāyetde (6) ḥārdur deyü yazmışlar illā bu ḥuṣūṣda maḥrūrī mizāca daḫı fāide eyledügi ḥāṣıyyetindendür (7) ve tiryāḳdandur dimişler **berencāsef** ism-i Fārisīdür Türkīde varadiḳa ve ḳovan çiçeği aġacı ve ayvaṭana (8) dirler ḳadīmi binālarda biter çiçegi pāpādiyā çiçegi gibidür ammā yapraġı afsentīne (9) beŋzer ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve evvel āḫirinde yābisdür ṣovuḳ baş aġrısına (10) nāfiʿdür yā naṭūl veyāḫūd żımād iderler mülaṭṭıf ve müfettiḥdür ṣuyında ʿavretler (11) otursalar ḥayżı yüridür ve raḥim aġrılarına fāide ider ve ḳaynadub başa (12) dökseler burunda olan süddeleri ve nezelātı ve zükkāmı giderür **per-i siyāvşān** (13) ism-i Pārisīdür Türkīde baldırıḳara ve ṣu sünbüli daḫı dirler ʿArabīde küzberetü'l-bīr (14) küzberetü'l-ḳanāt ve caʿdetü'l-ḳınā ve şaʿrü'l-ġūl daḫı dirler ṭabīʿatı ḥarāret (15) ve bürūdetde muʿtedildür bundan üç dirhemi müshil ve balġam ve sevdādur öykeni

ve gögsi (16) faẓalāt-ı ġalīẓeden pāk ider ve yaraḳāna ve ṭalaḳa fāide ider bevli ve ḥayżı aḳıdur (17) ve ṭaşları ḳırar mülaṭṭıf ve muḥallildür ṣarulıġa ve rebüv öksürüge ve ᶜusru'l-bevle nāfiᶜdür (18) **bezr-i ḳaṭūnā** Türkīde ḳarnı yarıḳ ve baġa yapraġı toḫumı dirler ṭabīᶜatı ikinci derecede bārid (19) ve raṭbdur ḥarāreti söğündürür ve ṣusuzluġı ve ġuṣṣayı daḫı teskīn ider iki dirhemin (20) gül yaġıyla *içseler* ishāli ḳaṭᶜ ider saḥc ᶜilletine nāfiᶜdür dögülmişine heves itmeyeler zīrā ziyāde (21) ṣovuḳ olur öldüricidür dimişler ṣuda ışladub luᶜābın vireler zinhār dögülmüş (22) virmeyeler **bezrü'l-benc** bāk toḥumıdur üç nevᶜolur siyāh ve ḳızıl ve beyāż beyāż (23) nevᶜi üçinci derece evvelinde bārid ve ikincide yābisdür ᶜuṣāresi ḳulaḳ aġrısına (24) nāfiᶜdür ve ziyāde ḳan tükürenlere daḫı müfīddür ve gögüs aġrısın sākin (25) ider nıḳrīse yaḳu olunsa muvāfıḳdur dāim aġrıyan cigere nāfiᶜdür miḳdār-ı şerbeti

[29/a]

(1) nıṣf dirhemdür ammā münāsib olan her ẕikr olan marażda edviye-i muvāfıḳ *ile* (2) yedüre zīrā birezincik żararı vardur ziyāde muḥaddir yeseler ᶜaḳlı ifsād ider (3) ḫunnāḳ getürür ṣāḥib-i Taḳvīm ḳavli üzere muḥaddir ve muṣaddıᶜ ve muḥaddir-i aḫşādur illā ᶜasel ve (4) anīsūn ıṣlāḥ ider **bezrü'l-kettān** kettān toḫumıdur ṭabīᶜatı evvel derecede ve ruṭūbet (5) ve yübūsetde muᶜtedildür yaralar ve şişler ve çıban olacaḳ ḥareketlü ve ḥarāretlü mevżūᶜa (6) nefḥ viricidür eger duḫānını dimāġa tütsi eyleseler zükkāma müfīddür bunı ḳavurub (7) yidürseler ṭabᶜı ṭutar ḳabż ider ammā ḳavrulmamış yeseler içi sürer miḳdār-ı şerbeti (8) üç dirhemdür idrār-ı bevl ider ve ᶜasel ile luᶜūḳ gibi idüb yeseler öksürügi (9) sākin idüb gögüsde olan artıḳ aḫlāṭı çıḳara ve cimāᶜ içün ᶜasel (10) ve büber ile yedürseler ᶜacāyibdür **bezrü'l-kürrāṯ** Türkīde pırāṣa toḫumı (11) dirler ṭabīᶜatı ḥār ve yābisdür eger maḳᶜada buḥūr eyleseler bevāsīre fāide idüb (12) zāil ider eger iki dirhemin mersīn ile virseler ḳan tükürenlere müfīddür (13) ve şehveti ḳaṭᶜ olmuş ve cimāᶜdan ḳalmış kimesnelere bir dirhemi müfīddür (14) bögrek ṭaşını daḫı çıḳarur mecrāsını pāk ider miḳdār-ı şerbeti iki dirhemdür (15) **bezrü'l-ancura** Türkīde ışırġan dikeni toḫumı dirler ṭabīᶜatı ikinci derecede (16) ḥār ve yābisdür baᶜżılar raṭb dirler mülaṭṭıfdur bāhı ziyāde ider ammā inek (17) südi ile içüreler ve eger dögüb iki dirhemin tāze ṣığır südi ile içseler (18) mücāmaᶜata ḳuvvet virür Şerīf ḳavli üzere eger

dögüb ʿasel ile luʿūḳ (19) gibi yeseler żīḳu'n-nefes maḳūlelerine müfīddür **besbāse** bir aġacuŋ (20) adıdur ve daḫı bir ıssı otuŋ adıdur cevz-i bevvānuŋ ḳabuġı dirler ṭabīʿatı evvel (21) derecede ḥār ve yābisdür ve aġız ḳoḳusın giderür ve ṭabʿı ṭutar miʿdeye (22) ḳuvvet virür ṭalaḳa ve raḥme muvāfıḳdur ve baġırsaḳ ṣıyrındusından olan ishāle (23) ve ḳan tükürenlere ve selesü'l-bevl olana ki ṣovuḳdan ola münāsibdür menīyi ziyāde (24) ider ve bāhı taḥrīk ider ẕekeri ḳıvāma getürür ḥuṣūṣā ṣovuḳ mizāclulara ġāyet (25) fāide ider ammā muṣaddıʿdur illā ṣandal ve gülāb ıṣlāḥ ider **büssed** bi'ż-żamme ve teşdīdü's-sīn

[29/b]

(1) ḳızıl boncuḳ ve mercān köki didükleri nesne ḳabżı ve taḫfīfi (2) olur taḫfīfi ḳabżından artıḳdur her ḳanġı yerden ḳan ṣızarsa ṭutar ve göze çekseler (3) göze ḳuvvet virür ve yaşın girü ṭutar ammā yaḳdıḳdan ṣoŋra bunuŋ ḥāṣṣası (4) ziyāde etleri yer ve yara eṣerlerin zāil ider miḳdār-ı şerbeti bir miṣḳāldür eger (5) senūn eyleseler ve dişe sürseler cilā virür **besfāyic** ʿArabīsi ażrāsü'l-kelb (6) ve teşmīz ve ṣāḳibü'l-baḥr ve *ṣāḳıbü'l-ḥacer* ve kesīrü'l-ercel dirler Türkīde çıyan otı dirler (7) ve besfāyic daḫı dirler ṭabīʿatı evvel derecede ḥār ve ruṭūbet ve yübūsetde muʿtedildür (8) yelmeşik balġamı ve sevdāyı ishāl idicidür sevdā ishālinde miḳdār-ı şerbeti (9) üç dirhemdür ve balġam ishāli içün ḫurūs ṣuyla beş dirhem istiʿmāl olunur (10) ishāli iżṭırābsızdur ḳuluncı açar nefḥi ve ruṭūbātı taḥlīl idüb ve insānuŋ (11) cemīʿ bedenine ve vücūdına feraḥ virür ve bir ḥāṣṣası daḫı oldur ki seddi ṭoŋdurur (12) ve doŋmış seddi taḥlīl ider İsḥāḳ ḳavli üzere bögrege mużırdur illā ṣaru helīle (13) ıṣlāḥ ider **başal** ṣoġandur Fārisīde biyāz dirler ṭabīʿatı üçinci (14) derecede ḥār ve yābisdür baʿżılar ikincide raṭb didiler mülaṭṭıf muḳaṭṭıʿdur (15) beden içinde ḳanı ceẕb ider bāhı ziyāde ve şehveti taḥrīk ider ve şol (16) kimesneler vilāyetden vilāyete yāḫūd çeşmelerden çeşmeye gezüb ṣular içseler (17) ve ṣoġan yeseler tebdīl eyledükleri ṣularuŋ żararın defʿ ider iştihā (18) getüre ve müshil şerbetlerden ġaşyān gelse ṣoġan ḳoḳlasalar ġaşyānı (19) defʿ ider **başalu'z-zīz** it keseri ve naḫl-ı erġuvān daḫı dirler eger bunı yeseler (20) semüzlük getürür bāhı taḥrīk ider bile ḳuvvet virür ṭaʿāmı haẓm itdürüb (21) ẕekeri ḳāyim ider ve yumurṭa ṣarusıyla sigil(e) yaḳu olunsa giderür **başalu'l-nercis** (22) nergis çiçeginüŋ ṣoġanıdur Şerīf ḳavli

üzere ẕekere sürseler büyük (23) ider eger üç ʿaded nercis ṣoġanın bir gün bir gice süd içinde ışladub (24) andan saḥḳ idüb ẕekerüŋ başından ġayrı endāmına sürseler ve yaḳu eyleseler (25) ʿınnīn ʿilletin giderüb cimāʿa ḳādir olur ʿacāyib fāidelüdür ziyāde menfaʿati

[30/a]

(1) vardur **bıṭṭīḫ** ḳavun didükleri yemişüŋ ṭabīʿatı ikinci derece evvelinde bārid ve (2) āḫirinde raṭb olmaḳ üzeredür ammā taḥḳīḳ budur ki ṭatlusı ḥār ve raṭbdur bevli (3) idrār ider bögrek ve meṣāne ṭaşların ḳırar kelef ve behaḳı zāil ider ve insānuŋ (4) derini zāil ider kökinüŋ iki dirhemin ḳaynadub içseler zaḥmetsiz ḳay' getürür (5) ḳavun miʿdede ḥāżır bulduġı ḫılṭa döner içerisin irḫā ve sölpük ider (6) ve imtilā nevʿinden ḥayża getürür ve miʿdede fāsid olur ve ṣıġır etine ḳosalar et (7) et tīz pişer muḥarrā ola **bıṭṭīḫ-i zıḳḳī** ḳārpūz didükleri yemişüŋ ṭabīʿatı ikinci (8) derecede bārid ve raṭbdur ıssı marażlara ve ḥummā-ı muḥriḳaya ve ıssı mizāclulara ve ṣusuzluḳ (9) defʿine ġāyet müfīddür eger sikencübīn ile içürseler bevli aḳıdur meṣāneyi pāk (10) ider eger şeker ṣuyı ile içseler tebrīdi daḫı ziyāde olur iḥtiyārlara ve ṣovuḳ (11) mizāclulara ziyān ider yaramaz ḳan ḥāṣıl olur ve aḫlāṭı ḥām ider illā mizāca (12) göre şeker yāḫūd ʿasel ışlāḥ ider **baṭṭ** bi-şeddi'ṭ-ṭā ḳaz didükleri ḳuş (13) cemʿi buṭ ve biṭāṭ gelür İsḥāḳ ḳavli üzere cümle ṭuyūrdan ıssıdur Münhāc ve İḥtiyārāt (14) ve İbn-i Bayṭār ḳavilleri üzere ḳaz eti ziyāde ḥarāretlü ve ruṭūbetlüdür ruṭūbeti ördek etinden (15) artıḳdur miʿdeden geç geçer yaġı bedenüŋ derin yerlerinden aġrıları sākin (16) ider cümle ṭuyūr yaġından bunuŋ yaġı efḍaldür eti daḫı levni ve āvāzı ṣāfī (17) ider bāhı ziyāde ider adamı semürdür ve hażm olduḳda çoḳ ġıdā virür ve eyü ḳan (18) tevellüd ider eger biryān eyleseler içine ṣoġan ṭoldurub ve bir iki diş ṣarımsaḳ (19) daḫı ḳoyalar ziyāde nāfiʿdür **baḳlatü'l-ḥamḳā** ve recle ve farfaḫ ve ḥurfe ʿArabīdür Türkīde (20) semüzlük otı ve toḫmekān dirler ṭabīʿatı üçinci derecede bārid ve raṭbdur ṣafrāyı (21) sürer ḳayı girü ṭutar ḥurḳat-i meṣāneye ve aġrılarına fāidelüdür bundan yiyeler ıssı (22) göz aġrılarına yaḳu eyleseler muvāfıḳdur eger ʿuṣāresin miʿdeden ve cigerden (23) ḳan tükürenlere hem yiyüb hem yaḳu eyleseler ġāyet münāsibdür İbn-i Bayṭār ḳavli (24) üzere ṣuyu bevāsīre nāfiʿdür ve bu

otı bir miḳdār döşege ḳoyub üzerinde (25) yatsalar aṣlā yaramaz düş görmeye iḥtilām olmaya **belīlec** belīledür ki emlec

[30/b]

(1) *ve* helīlec gibi Hindī yemişdür ṭabīʿatı evvel derecede bārid ve ikincide yābisdür ḳuvvet-i (2) mülaṭṭıfası vardur ḳābıżdur miʿdeye ḳuvvet virüb ruṭūbetine ve istirḫāsına (3) daḫı nāfiʿdür miʿdeyi pāk ider ṭabʿı ṭutar bağırsaġa fāidelüdür göze çekseler (4) göz yaşın keser eger şeker ḳatub ılıcaḳ ṣu ile içseler aġız ṣalyasın keser ve gözi (5) tīz ider nefʿi ḳatı çoḳdur **belādur** Yūnānīde anḳardiyā dirler ḳuş yüregine beŋzer Hindī (6) bir yemişdür ṭabīʿatı dördünci derecede yābisdür balġam ve ruṭūbet ġalebe itmiş (7) kimesnelere fāide ider siŋir bozulmasına ve nisyāna ve felc ve laḳveye ġāyet müfīddür (8) ḳuvvet-i ḥāfıẓası vardur ʿaḳlı keskin ve tīz ider cümle dimāġda (9) olan baş ve ṣovuḳ marażlara nāfiʿdür miḳdār-ı şerbeti yarım dirhemdür illā muḫāṭarası (10) vardur meşelā ḳanı yaḳar ve ʿaḳlı ḳarışdurur cünūn ve sersām getürür ammā cevz-i rūmī (11) içi ile yeseler mażarratı olmaz eger şeker ḳatarlarsa daḫı münāsibdür **belesān** (12) belesān aġacıdur ki Mıṣır ḳurbında ʿAynü'ş-Şems didükleri yerde olur yapraġı (13) gibidür belesān yaġın aldukları maḥalle ʿAynü'l-Şems dirler aʿlāsı adamuŋ avucı (14) içine ḳosalar ol bir yanında yaġ ẓāhir olur ṭabīʿatı üçinci derecede ḥār ve yābisdür (15) cümle aġulu ve zehirlü otlar mażarratın menʿ ider ve bögrek ṭaşların ḳırar ve balġamī (16) emrāża nāfiʿdür yaġı ḥabbından yegdür ve ḥabbı kökünden yegdür **benefsec** menevşe (17) didükleri çiçekdür ṭabīʿatı ikinci derecede bārid ve üçinci derecede raṭbdur başa (18) yaḳu eyleseler ve ḳoḳlasalar ıssı baş aġrısın giderür ve ıssı öksürüge müfīddür gögsi (19) nerm ider ve müshil-i ṣafrādur ve ṣāliḥ ve muʿtedil ḳan tevellüd ider ve ıssı ciger ve miʿde (20) şişlerine yaḳu olunsa daḫı ġāyet münāsibdür ve ıssı zükkāmdan gögse dökülen (21) nezlelere hem ḳoḳalar hem yerler eger ḳurusını ḳaynadub ṣuyın içseler miʿdede (22) ve bağırsaḳda olan ṣafrāyı ishāl ider **būm** bi'ż-żamme bayḳuş didükleri ḳuş (23) cemʿi ebvām gelür dimāġınuŋ ḫāṣıyyeti budur ki göze çekseler göz perdesin (24) giderür gözini misk ile ḳarışdurub götürseler her kimüŋ burnına ol (25) misk ile bayḳuş gözi rāyiḥası ṭoḳunursa götürene muḥabbet ider ve *döşegine tebevvül iden ṣıbyāna ödini ılġun aġacı güli ile içürseler ġayrı* döşegine

[31/a]

(1) tebevvül iylemez **behmen** ḥarbkesen dirler bir kökdir ishāl ve zaḫīr ʿilletini fi'l-ḥāl giderdigi (2) içün Türkīde ḥarbkesen dirler iki nevʿ olur bir nevʿ ḳızıl ve bir nevʿi aḳ olur (3) ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür ḫafaḳāna ʿaẓīm nefʿi vardur ḳalbe ḳuvvet virür menī (4) arturur bāhı taḥrīk ider semüzlük getürür miḳdār-ı şerbeti iki dirheme degin cāiz (5) dirler ishāl ve zaḫīre bunu içirdürler fi'l-ḥāl yüregi ṭutar aḳ behmen ḳurṣı ḳara sevdāya (6) ve yelmeşik balġama nāfiʿdür ḳızıl behmen ṭalaḳ aġrısına nāfiʿdür ʿasel ile içürseler (7) ẕihni daḫı zekī ider beyāż behmen bedeni ḳavī ider ve eski ciger aġrılarına ve fālice (8) ve südde ve ṣovuḳdan olan aġrılara nāfiʿdür ḳızıl behmen ṣafrāvī ishāline ve ḳulunca (9) saḳmūniyā ile ġāyet muvāfıḳdur **beyż** yumurṭadur ev tavuġınuŋ yumurṭasınuŋ aʿlāsı (10) tāze ola ṭabīʿatı meşelā ṣarusınuŋ ḥārdur raṭbdur beyāżınuŋ (11) bārid ve raṭbdur ammā geç hażm olur ḫuṣūṣā berk bişmiş ola nīm-birişt ki rūfadān (12) bişmek serīʿu'l-ihżāmdur ve çoḳ eyü ġıdā virür öksürüge ve boġaza ve sīne (13) ḫuşūneti içün ġāyet nāfiʿdür bāhı ziyāde ider ammā ṣarusın beyāż gibi (14) idüb yiyeler ḳabż ider āteş bir ʿużvu yaḳsa yüŋ pāresiyle (15) üzerine yumurda çalḳayub ḳosalar fāide ider **ḫarfü't-tāi tüdrüc** süglün (16) ḳuşıdur eti cümle etlerden laṭīf ve aʿlādur ve ṭürrāc gibi menfaʿatlüdür ṭabīʿatı (17) ḥārdur bāhı ve fehmi ziyāde ider İbn-i Ẕühr ḳavli üzere bunuŋ ödini buruna (18) suʿūṭ eyleseler cünūnı ve vesvāsı giderür eger etini biryān idüb ıssı iken (19) üç gün yeseler girü bu zaḥmeti zāil ider **türbüd** cebel-i hindī dirler bir otuŋ (20) kökidür bunı evvel ḳazıyub bādem yaġıyla cerb idüb andan dögüb elemek ḫuṣūṣunda (21) ġāyet diḳḳat ideler ince eleyeler ṭabīʿatı üçinci derece(de) ḥār ve yābisdür kāmil (22) balġamı ishāl idicidür ve ṣafrādan ve sevdādan daḫı azıcıḳ yanmış ḫılṭı (23) ishāl ider Māsercūye ḳavli üzere yelmeşik aḫlāṭ-ı ġalīẓi ishāl ider buŋa eger (24) zencebīl ile ḳuvvet virürler ise ḥām balġamı daḫı ishāl ider eger yeseler (25) ve ḫuḳne eyleseler tenḳıye-i tām ider mefāṣıla muvāfıḳdur ve arḳa aġrılarına müfīddür

[31/b]

(1) miḳdār-ı şerbeti yarım dirhem(den) bir dirheme degin cāizdür ṣāḥib-i Cāmiʿ ḳavli üzere bunuŋ (2) bedeli tūt aġacı ḳabuġıdur **türmüs** bi'ż-żammü't-tā' ve'r-rā delüce baḳla

ve acı baḳla cühūd (3) baḳlası didükleri nesne ṭabīʿatı evvel derecede ḥār ve ikinci derecede yābisdür (4) kelefī ve behaḳı ve yüzde peydā olan yaralari ve büṣūrları daḫı zāil ider ve başda (5) olan yaş yaralara ve yaramaz fāsid çıbanlara ve büṣūrlara fi'l-cümle nāfiʿdür ve sirke (6) ile oġlancuḳlar gögsine yaḳu olunsa ḳurdları düşürür **terencübīn** bala beŋzer (7) bir nesnedür gökden aġaclar üzerine yaġar menn ve ḳudret ḥelvāsı daḫı dirler ṭabīʿatı (8) ḥarāret ve bürūdetde muʿtedildür gerçi azıcıḳ ḥarārete māildür ammā ruṭūbeti daḫı (9) olmaġla şekerden laṭīfdür ve müleyyindür ısıtmalara ve öksürüge ve terṭīb-i ṣadra ve taḥrīk-i (10) bāha ve tebrīd-i ṭabʿa ve suʿāle ve ʿaṭaşa ḫuṣūṣā ṣafrā ishāline ġayrılardan fāidelüdür (11) bunuŋ şerbeti on dirhemden yigirmi dirheme degindür ʿamel itdürmek içün murād olunsa (12) yigirmi beş dirheme degin içüreler **teşmīzec** göz ḳaraca otı çeşmezen dirler (13) ṭabīʿatı ḥār ve yābisdür ḳābıżdur göz ḳaraŋuluġına müfīddür göz aġrılarına muvāfiḳdur (14) ehl-i Mışır nebāt ve māmīrān ve zaʿferān ve gül ṣuyı ile istiʿmāl ideler ve göz aġrılarınuŋ (15) envāʿına nāfiʿdür bunı saḥḳ idüb ve eleyüb ẕeker yaralarına ekseler oŋuldur **tuffāḥ** (16) bi'ż-żamm ve't-teşdīd alma didükleri yemişdür ṭabīʿatı bārid *ve* raṭbdur ṭatlusı ḥarārete (17) māildür muʿtedildür mayḫoşı bürūdet ve ruṭūbetde muʿtedildür alma ḳalbe ḳuvvet ve rūḥa (18) feraḥ virür ġāyet laṭīfdür ḥuṣūṣā misket alması ola żaʿīf miʿdelere (19) ḳuvvet virür biryān etse(ler) ḥastalara aʿlādur yeli giderür ḥuṣūṣā içine şeker (20) ḳomuş olalar ṭaʿāma iştihā getürür ẕūsınṭāriyā ʿilletine münāsibdür eger (21) ṭatlu almayı gülāb ve nebāt ile pişürüb göze yaḳu eyleseler aġrısın giderür (22) ve ḫoş-ḫōr alma ṣusuzluġı keser ve ḳay'ı ṭutar yüregi baġlar Rāzī ḳavli üzere alma miʿde (23) aġzın ġāyet ḳavī ider ve ḥarāretlülere muvāfiḳdur ammā ḫām almadan ʿufūnet (24) ve ısıtma peydā olur **timsāḥ** deŋizde ve büyük ṣularda ḥuṣūṣā Nīlde (25) olan cānverdür Türkīde daḫı timsāḥ balıġı dirler cemīʿ ḥayvānātuŋ öŋ çeŋesi

[32/a]

(1) oynar ammā timsāḥuŋ üst çeŋesi oynar bunuŋ necisi gözde olan eger eski ve eger (2) yeŋi beyāżlıḳ ʿilletini giderür ve yaġını eridüb ḳulaġa ṭamzırsalar aġrısın sākin idüb (3) ṣaġırlığın giderür İbn-i Şerīf ḳavli üzere bögrek ve arḳa aġrılarına bunuŋ yaġından (4) gül yaġıyla sürseler müfīddür ve ẕekeri daḫı ḳıvāma getürür **temr** (5) ḫurmā yemişi

ism-i cinsdür vāḥidesinde temre dirler ṭabīʿatı evvel derecede ḥār ve raṭbdur (6) gögse ve öykene ve bağırsaġa fāide(si) vardur ve ḥurmāyı yalnız süd içinde ışladub (7) yeseler ẕekeri ḳavī ider ḳış güni dārçīn ḳatalar ziyāde muḳavvīdür (8) bedeni semürdür bāhı artur(ur) levni güzellendürür lākin ḥurmādan ġalīẓ ḳan ḥāṣıl (9) olur ve dişi *ve* diş diplerini çüridür bir ḥoşca yumaḳ lāzımdur ki baḳıyye-i ḥurmā (10) ḳalmaya **temir-i hindī** baʿżı ʿArab ḫümer daḫı dirler Türkīde demirhindīdür ṭabīʿatı (11) Şeyḫü'r-Reīs ḳavli üzere üçinci derecede bārid ve yābisdür müshildür ġaşyāna (12) ve ṣusuzluġa ısıtmaya ve balġama ve ġuṣṣaya nāfiʿdür ḥuṣūṣā ṭabʿı mülāyim ṭutmaḳ murād (13) idenler bunuŋ şerbetinden yarım rıṭl kifāyet ider yarım ve rıṭl altmış yedi (14) dirhemdür **tenzevī** Türkīde tenzevī-i ḫıṭāyī dirler bir terkībdür iki nevʿi olur (15) bir nevʿi barmaḳ boġumı gibi olur bir nevʿi ḳurṣ olur bunda ṭīn-i maḫtūma mühr (16) urdukları gibi ol diyār ḥākimi daḫı anda üzerine mühr ururlar yaʿnī ṣāf (17) olduġına delīl olsun deyü ararlar aʿlāsınuŋ ġāyet ziyāde nefʿi vardur ḥuṣūṣā (18) ḳalb ʿilletlerine miṣāl ḫafaḳāna ve żīḳu'n-nefese ve rebüv ʿilletine ve ḫuşūnet-i ṣadra (19) ve'l-ḥāṣıl bu maḳūle ʿilletlere ġāyet nāfiʿdür eger bunı şişlere ṭılā eyleseler ḳatı (20) nāfiʿdür eger evrām-ı bāṭına ise münāsibdür edviye ile içüreler ve eger (21) evrām ẓāhir ise üzerine ṭılā ideler **tūt-ı ḥulv** Türkīde beyāż tūt (22) ve ṭatlu ṭūt dirler ṭabīʿatı evvel derecede ḥār ve ikincide raṭbdur baʿżılar (23) evvelde bārid didiler miʿdeden tīz geçer ammā bağırsaḳdan geç çıḳar ve yaramaz ġıdā virür ve fāsid ḳan tevellüd ider eger üzerine ṣu içseler ısıtma peydā olur (25) ammā bevli sürer bunı ṭaʿāmdan evvel yiyeler üzerine ṣu içmeyeler **tūt-ı şāmī**

[32/b]

(1) siyāh tūtdur ekşi ṭūt ṭabīʿatı ikinci derecede bārid ve yābisdür ḳābıżdur (2) aʿlāsı siyāh ve büyük kāmil yetişmekdür aġız ve boġaz yaralarına ve şişlerine (3) nāfiʿdür ekşi ṭūt ṣafrāyı giderür ve ḳanın ḥiddetin keser üzerine ṣu içseler (4) ṭabʿa nāfiʿdür azacuḳ mülāyim *ider* **tūderī** tūderī Türkīde ḳuşetmegi ve ḳaraḥasan (5) otı ve astiyan daḫı dirler bezrü'l-ḫūh ve ḳaṣīṣā esmā-i ʿArabiyyedür ṭabīʿatı ikinci derecede (6) ḥār ve yābisdür ḳavl-i ʿĪsā evvelde raṭbdur aʿlāsı ṣaru olmaḳdur eger şarāb ile bişürüb (7) içseler bāhı ziyāde ider ve ṣadrda ve öykende olan yelmeşik aḫlāṭı çıḳarmaḳ (8) içün luʿūḳ ideler bunuŋ bedeli lisānu'l-ʿaṣāfīrdür **tīn-i raṭb** tāze ve yaş incīrdür (9) aʿlāsı ḳabuġı ince

olub içerüsi beyāż ola ṭabīʿatı (ḥ)ār ve raṭbdur kāmil irişmiş (10) incīrüŋ ġıdāsı sāyir meyvelerden yegrekdür zīrā tīz hażm olur ve adamı semürdür (11) boġaz ḳuruluġına ve gögse nāfiʿdür ve ḳuru incīr ruṭūbetde yübūsetde muʿtedildür (12) laṭīfdür müneffiḥdür ve muḥallildür berk şişler(e) yaḳu olunsa muvāfıḳdur ve ḫām çıbanlara (13) ursalar oldurur ve bu daḫı gögüs ve boġaz aġrılarına ḳuruluġına ve öykene ve öyken (14) ḳamışına münāsibdür eski öksürüge ġāyet muvāfıḳdur **ḥarfu'ş-şāi şāfesiyā** ism-i (15) Yūnānīde seẕāb-ı berrīnüŋ şamġıdur teşnū daḫı dirler Türkīde deryas dirler ṭabīʿatı (16) ġāyet ḥārdur ve ziyāde muḥarriḳ ve musaḫḫin ve müceffifdür ammā ruṭūbet-i fażlıyyesi daḫı (17) vardur müshil ve müfettiḥ münaḳḳīdür bedenüŋ deriŋ yerinden ceẕb idicidür istirḫāya (18) ve nıḳrīse ve şovuḳ mefāşıla ġāyet nāfiʿdür ve şuyın ʿasel ile çıbanlara ve uyuza sürseler (19) gide(rür) **şaʿleb** dilki didükleri cānver cemʿi saʿālib gelür yaġı mefāṣıl aġrılarına (20) müfīddür ḳulaḳ aġrısıyçün ṭamzırsalar münāsibdür ṣaġırlığın giderür ve cigerin ḳurudub (21) öksürük ve rebüv ʿilleti içün yedüreler müfīddür eger yaġın aġızda ṭutsalar (22) diş aġrıların giderür ve dilkü ẕekerin ṣudāʿa mübtelā olan başında getürse (23) ṣudāʿdan emīn ola **şüfl** bi'ż-żamm her nesnenüŋ köpügi ve çökegi cemʿi eşfāl (24) gelür zeyt yaġı çökegi evvelde ḥār ve baʿżılar ikincide ḥār ve yābis dimişler bedende (25) ʿārıż olan ḳurı yaraları oŋuldur ve zaʿferān şüflī dili ve dişleri boyar

[33/a]

(1) bir ḳaç sāʿat şoŋra zāil olur diş etleri ve dili uyuşdurur ve berk (2) şişleri yumşadur **şelc** ḳar didükleri nesne cemʿi şülūc gelür ṭoluya celīd dirler (3) ṭabīʿatı dördünci derecede bārid ve yābisdür iḫtiyār adamlara münāsib ve muvāfıḳ degildür (4) Muḥammed Tamīmī ḳavli üzere miʿdeden dimāġa şuʿūd iden buḫārı teskīn ider (5) ve ḥarāret-i ʿazīze ʿaṭaş virür ṣāḥibu'l-ʿAḳāḳīr ḳavli üzere miʿdeye muẓırdur ifsād (6) ider ḥuṣūṣā aḫlāṭ-ı bāride tevellüd itmiş olsa lākin ḥummā-i muḥriḳa ḫasta bir miḳdār (7) ḫoş ṭaleb iderse dirīġ itmeyeler gāhī ḥarāreti defʿa-i vāḥide ile defʿ idüb (8) ḫasta ḥoş olur derlemeden evvel ḳar virmeyeler zīrā bedeni ziyāde (9) ṣovudub derlemekden menʿ ider **şemeretü't-ṭarfā** ılġun yemişidür ṭabīʿatı üçinci derecede (10) bārid ve yābisdür ishāl-i müzmine ve evcāʿ-ı ṣadra ve ḳan tükürenler(e) nāfiʿdür Cālīnūs (11) ḳavli üzere ciger

süddesin açar ve cigere ḳuvvet virür ve bağırsaḳda ʿārıż olan (12) saḥcı giderür īlāvus inḳılābı ki bağırsaḳ bağlanub ṣancul(an)maḳdur aŋa daḫı müfīddür (13) ve ʿasel ile içseler ʿaḳlı ziyāde ider ve ṭalaḳ ağrısına muvāfıḳdur ve ağızda (14) olan sivilcülere daḫı ġāyet nāfiʿdür miḳdār-ı şerbeti on iki dirhemdür **ṣūm** (15) bi'ż-żamm ṣarımsaḳ ve ziyāde acısına ṣūm-ı ʿanīf dirler būstānīsinüŋ ṭabīʿatı (16) dördünci derecede ḥār ve yābisdür ḥarāreti ve yübūseti ṣoġandan ziyāde(dür) nefḥi (17) taḫlīl ider ve ṣu tebdīl iden kimesnelere ki sefere gidenler gibi yāḫūd muʿtād olan (18) ṣudan ayrılub ġayrı ṣu içenlere muvāfıḳdur ve ṣovuḳdan olan eski öksürüge daḫı (19) muvāfıḳdur ṣarımsaḳ ṭabʿı mülāyim ider bevli aḳıdur ve bağırsaḳ ağrılarına fāide ider (20) ammā ısıtmalu olmaduġu taḳdīrce yedüreler ṣarımsaḳ baş ağırdur ve göze żaʿf (21) virür eger pişirüb yeseler ḥarāreti ve ḥarāfeti az ḳalur **ṣīl** Türkīde a(y)rıḳ otı (22) dirler ṭabīʿatı evvel derecede bārid ve yābisdür baʿżılar muʿtedil dirler tāze yaralara (23) ve cerāḥatlere nāfiʿdür nezleleri menʿ ider köki ve toḫumı ḳay'ı menʿ ider bevli idr(ār) (24) ider ve ishāli girü ṭutar bögrek ṭaşlar(ı) içün toḫumından luʿūḳ ideler ve maṭbūḫı (25) meşāne yaralarına muvāfıḳdur **ḫarfü'l-cīm cāvers** Fārisīden muʿarrebdür ḳızıl

[33/b]

(1) ṭarıdur ṭabīʿatı evvel derecede bārid ve üçincide yābisdür her ḥālde ġıdāda duḫn (2) didükleri aḳ ṭarıdan aʿlādur ṭabīʿatı ṭutar ammā bevli aḳıdur bunı ḳarub yürege (3) ve ağrılara ursalar ġāyet müfīddür eger etmek pişürüb yeseler içi ḳabż ider ve bevli (4) yüridür eger süd ile pişürseler tīz hażm olub bedene aʿlā ġıdā ola ve miʿdeyi (5) ḳavī idüb ve sāir aʿżāya daḫı ḳuvvet virür **cāvşīr** Fārisīden muʿarrebdür (6) Türkīde *daḫı* cāvşīr ve oġlan aşı dirler ṭabīʿatı üçinci derecede ḥār ve ikincide (7) yābisdür ʿırḳu'n-nisāya ve diz ağrılarına ve ṣovuḳ mefāṣıla ṭılā eyleyeler nāfiʿdür eski (8) yelmeşiklü öksürüge daḫı nāfiʿdür miḳdār-ı şerbeti yarım miṣḳālden bir miṣḳāle degin cāizdür (9) iç ağrısına ve südüŋ ṭutulduġına ve meşāne uyuzına fāide ider **cübn** (10) bi'ż-żammi'l-cīm ve'l-bā peynir didükleri nesne ṭabīʿatı üçinci derece bārid ve raṭbdur (11) adamı semürdür ṭabʿı (ne)rm ṭutar mülāyim ider cerāḥatlü şişlere ursalar şişleri (12) giderür ṣu içinde pişürüb ʿavretler ṣuyın içseler südleri çoḳ olur ḳuru (13) peynirüŋ ṭabīʿatı üçinci derecede ḥār ve yābisdür ṭabīʿatı ḳabż ider ve lā-büdd ṭuzlu (14) peynir yaramaz

sevdāvī maraża yaramazdur ve o maḳūle emrāż getürür ve bedeni arıḳladur (15) geç hażm olur ṣuṣadur ve bögrekde ṭaş peydā ider ammā imtilādan ḥavf idenler (16) ṭaʿām yedükleriden ṣoŋra beş dirhem miḳdārı yeseler miʿdede olan ṭaʿāmı (17) ıṣlāḥ ider ifsāda ḳomaḳ muvāfiḳdur **cesīn ve caṣṣīn** ʿArabīde ve TürkīdeTürkīde alçı (18) didükleri kīrec gibi ṭaşdur yanmışınuŋ ṭabīʿatı bārid ve yābisdür her ḳandan (19) gelürse ki ṭutmaḳ ḳābil olmaya bunı yumurṭa beyāżı ile uralar ṭutar (20) ammā *zinhār* içmeyeler yaramazdur muḥarriḳdür ve siŋirleri ḳurıdur ve sirke ile başa yaḳu eyleseler (21) ḳanın tīz ṭutar alnına daḫı yaḳu eyleseler yine burun ḳanın keser ve her ḳanda yaḳu (22) olunsa yine üç dört *dirhemi* kifāyet ider ammā ḳan ṣızan yerlere bir dirhemin eke (23) ḳan ṭutar **cedvār** TürkīdeTürkīde cedvār-ı hindī ve aġular köki dirler ṭabīʿatı ikinci (24) derecede ḥār ve yābisdür bunuŋ ḳuvveti ve tiryāḳlıġı tiryāḳ-ı fārūḳda yoḳdur cedvār (25) ḳuvvetlüdür aʿlāsı Hindī ve Ḫıṭāyī olmaḳdur cemīʿ zehirlere ve zehirlü otlara ve zehirlü

[34/a]

(1) ḥayvānlara tiryāḳdur cedvāruŋ ḥāṣıyyeti çoḳdur ammā iḥtiyārāt ḳavli üzere beyān (2) idelüm ki yüz yigirmi ʿillete devā olduġını kendüsi tecrübe eylemişdür deyü beyān (3) itmişdür cümle menāfiʿinden evveldür ki cümle aġrılar ki ẓāhir-i bedende ola gül ṣuyıla veyā (4) sirke ile veyāḫūd ṣu ile ṭılā eyleseler müfīddür ve bāṭında olan aġrılar içün (5) daḫı bir deng yāḫūd iki dengini ıssı ṣu ile yāḫūd gülāb-ile musaḫḫinü'l-mizāca urub (6) içürseler meṣelā ḳulunç ve miʿde ve bögrek ve meṣāne ṭaşlarına müfīddür yürek (7) żaʿīf olsa ve ḫafaḳānı olsa rubʿ dirhemüŋ yarusını cülābla içürseler ġāyet (8) ḳuvvet virür ve tefrīḥde naẓīri yoḳdur ve bevāsīr zaḥmetine bundan ṭılā olunsa aġrısı (9) gider kinn olur ve şişleri taḥlīl ider bā(h) ziyāde olmaḳ içün ʿaẓīm eṣeri vardur (10) yarım dirhem üzüm şarābıyla içüreler nuʿūẓ-ı tām getürür ve diş aġrısıyçün mercümek (11) miḳdārın diş dibine ṭutarlar *aġrısın* giderür ve ṣaru'ṣ-ṣıbyān içün ki aŋa ümmü'ṣ-ṣıbyān (12) daḫı dirler anası südi ile yarım (de)ng cedvār içüre kerrātla tecrübe olunmuşdur fāide (13) ider aṣlā ziyān getürmez **cezer** bi'l-feṭḥ ve't-taḥrīk hāvuc ki keşür *daḫı dirler* ṭabīʿatı ikinci derecede (14) ḥār ve evvel derecede raṭbdur mülaṭṭıfdur ve müshildür bevli yüridür ammā geç hażm (15) olur Baṣrī ḳavli üzere miʿdeye ḳuvvet

virür miʿdede yelmeşik balġam olsa muvāfıḳdur (16) ciger süddelerin açar turb gibi kendü hażmı güçdür ammā ṭaʿāmı hażm itdürür eger et (17) ile bişürseler aʿlā olur ḳaṭʿ-ı balġam ider arḳaya ve bile ḳuvvet virüb şehvet-i (18) cimāʿı taḥrīk ider eger ʿasel ḳatsalar tīz hażm olub ruṭūbeti az ḳalur ḥarāreti (19) ziyāde olur ol ecilden muḳavvīdür ki bāhı ziyāde idüb menīyi arturur **ceblehenc** (20) ṣarı diken toḥumıdur cebel-i hindī dirler ṭabīʿatı ḳuvvetlü muḳayyi' toḥumdur ḳuşmaḳ içün (21) içerler miḳdār-ı şerbeti yarım dirhemdür ziyāde içseler helāk ider bir (22) dirhemin içseler ḫayli ıżṭırāb virür beş on defʿa ḳuṣdurur aḫlāṭ-ı ġalīẓeyi (23) ve balġamı ḳay' itdürür meflūca daḫı nāfiʿdür eṭıbbānuŋ ekṣeri meflūcdan ġayrıya (24) içürmegi maʿḳūl görmezler **celīd** buz didükleri ṭoŋmış ṣudur ṭabīʿatı bāriddür (25) ṭabīʿatı ʿārıżası yābisdür mizāc-ı aṣlīsi raṭbdur yübūseti kendüye ʿārıżīdür

[34/b]

(1) yaʿnī aṣlı degildür ve dirler ki derece-i ġāyetde olan şey yaʿnī bir nesne ki (2) dördünci derece āḫirinde bārid olsa ḥarārete devr ider dirler anuŋçün ḳardan buzdan (3) ḥarāret ʿārıżı vardur her ne ḳadar ziyāde içseler ol ḳadar ḥarāret virür tekrār (4) ḳar buz ṭaleb iderler ṣuyını ıssı diş aġrısına dürtseler sākin ider yaşlu adamlara (5) żarar ider ḫuṣūṣā miʿdesinde ṣovuḳ ḫılṭ olan kimesnelere muvāfıḳ degildür (6) ḳardan buzdan ḥāṣıl olan ṣu eyü olmaz laṭīf degildür zīrā her nesne ki laṭīfdür (7) müncemid olduḳda taḥlīli gider dirler ʿasel bile böyledür meṣelā müncemid olan ʿaselüŋ (8) leṭāfeti ve ḳuvveti revāḳ gibi olmaz anuŋçün ʿasel revāḳ ḳalub müncemid (9) olmaz **cünd-i bīdester** Türkīde ḳunduz ḫayāsı dirler ṭabīʿatı üçinci derecede ḫār ve (10) yābisdür ıssılaruŋ ve ıssı idici devālaruŋ laṭīf(i)dür meṣelā ṣovuḳ siŋirlere ve raʿşe (11) ve felce ve ḫadere ve nisyāna nefʿ virür ve ṣovuḳdan olan baş aġrılarına buḫūr ideler (12) nāfiʿdür ḥayżı aḳıdur nefḥi taḫlīl ider ʿusru'l-bevle ki balġamī ḫılṭdan ola ẕeker delügine (13) bir ḳaṭre ṭamzırsalar fi'l-ḥāl defʿ ola baʿżılar bunuŋ miḳdār-ı şerbeti (14) bir dengden buçuḳ dirheme degin ziyāde virmeyeler **cevz-i rūmī** bi'l-feṭḥ (15) ḳoz didükleri nesne cemʿi ecvāz gelür ḫasaf daḫı dirler ṭabīʿatı üçinci derecede (16) ḥār ve ikinci derece evvelinde yābisdür baʿżılar ikinci derecede ḥār ve raṭbdur (17) didiler cevz içi baġırsaḳ ṣancularına muvāfıḳdur yeseler sākin ider ṭabʿı ṭutar ammā (18) mürrī ile

yeseler ṭabʿı sürer çoḳça yeseler uzun ṣoġulcanı ve namāz-bozı çıḳarur (19) eger incīr ve seẕāb *ile* yeseler öldürüci zehirlerüŋ pān-zehiridür **cevz-i bevvā** küçük (20) hindistān cevizidür cevzü'ṭ-ṭīb daḫı dirler ṭabīʿatı üçinci derecede ḥār (21) ve yābisdür ġaşy ʿilletine ve aġız ḳoḳusına fāide virür ve miʿde ve cigere ḳuvvet virür (22) ḥuṣūṣā fem-i miʿdeye daḫı ziyāde fāide idüb bāṣīreye muvāfiḳdur ṭabīʿatı (23) ṭutar ʿusru'l-bevle nefʿ virür bundan iki dirhem istiʿmāl olunur **cevzü's-serv** serv (24) ḳozaġıdur ṭabīʿatı bārid ve yābisdür ve ḳābıżdur İsḥāḳ ḳavli üzere evvel derecede ḥār (25) ve ikincide yābisdür ḳasıḳ yaruġına çiriş ile yaḳu ideler muvāfiḳdur ve ḳanı

[35/a]

(1) keser aʿżāya ḳuvvet virür ʿusru'n-nefese ve eski öksürüge ve balġama ve nisyāna nāfiʿdür (2) eger ḳaynadub raḥmi ve maḳʿadı ṭaşra çıḳanlar içine otursalar nefʿ virür Cālīnūs (3) ḳavli üzere aġız ḳoḳusın ḥūş ider süddeleri açar miʿdeye ḳuvvet virür ve bedenüŋ (4) ḳuvvetin ziyāde ider ve ṭamarlarda neşf-i ruṭūbāt ider bundan nıṣf dirhemden (5) nıṣf miṣḳāle degin istiʿmāl cāizdür **ḥarfu'l-ḥā ḥabbu'l-belesān** belesān toḫumıdur (6) Mıṣırda ʿAynü'ş-Şems nām maḥallde olur ġayrı yerede olmaz ṭabīʿatı ikinci derecede (7) ḥār ve yābisdür balġam ve sevdā içün ve öykende olan ıssı şişler içün nāfiʿdür (8) öksürüge ve ʿırḳu'n-nisāya ve ṣadra ve ṣarʿa ve ʿusru'l-bevle ve cānvar ṣoḳduġına (9) nāfiʿdür ḥabbınuŋ miḳdār-ı şerbeti beş dirhemdür Cālīnūs ḳavli üzere yeŋi ve eski (10) baş aġrılarına müfīddür ve miʿde aġrılarına fāidelüdür **ḥabbu'l-fār** defne (11) yemişidür ṭabīʿatı üçinci derecede ḥār ve yābisdür Buḳrāṭ ḳavli üzere bir miṣḳāli (12) ʿusr-ı vilādete ve bevli ve ḥayżı ṭutmaġa kifāyet ider dimiş ve cümle aġulu cānvarlar (13) ṣoḳduġına müfīddür ḳavl-i Fūlis cümle zehirlerüŋ tiryāḳıdur iki ʿadedin (14) saḥḳ idüb içürseler ṣancu envāʿını fi'l-ḥāl sākin ider **ḥacerü'l-yehūd** benī (15) isrāil zeytūnı didükleri taşdur ṭabīʿatı muʿtedildür ṣāḥib-i Taḳvīm ḳavli (16) üzere ikinci derecede yābis evvelde bāriddür eger yarım miṣḳālini ıssı şu ile (17) bögrek ve meṣāne marażlarına virseler ṭaşların ḳırar ve çıḳarur ve yalŋız sidikün (18) ṭutulduġına ezüb içürseler fi'l-ḥāl sidigi yüridür mücerrebdür miḳdār-ı (19) şerbeti yarım miṣḳāldür ammā muż'ıf-ı miʿdedür illā ʿasel ve kerefis ġamı ıṣlāḥ (20) ider **ḥacerü'l-baḳar** ḥarza dirler ṣıġırdan çıḳar pān zehire beŋzer Fārisīde gāv-ı (21) zehre dirler ṭabīʿatı ġāyetde

ḥārdur ṣarılıḳ içün içerler ve ṣovuḳ yellere içmek (22) ve ṭılā eylemek müfīddür dört arpa aġırı miḳdārın ḥammāmda yāḫūd ḥammāmdan (23) ṣoŋra cülāb ile içürüb üzerine semüz tavuḳ şūrbāsın içseler adamı (24) ġāyet semürdür ve saḥḳ idüb göze tūtiyā eyleseler gözi göregen ider **ḥacerü'l-isfenc** (25) sünger içinde bulunan ṭaşdur buzāḳu'l-ḳamer ve ḥāṣāu'l-isfenc daḫı dirler

[35/b]

(1) eger şarāb ile içseler meṣāne ṭaşını ḳırar Cālīnūs gerçi bögrek ṭaşını çıḳarur (2) ammā öyken ve meṣāneden çıḳarmaġa ḳuvveti yoḳdur dir **ḥacerü'l-ḥūt** balıḳ beynisi (3) içinde olan ṭaşdur ezüb içseler bögrek ve ḳavuḳ ṭaşların ḳırar ve çıḳarur (4) **ḥadīd** demürdür demür üç nevᶜ olur bir nevᶜine şābūrḳān dirler bir nevᶜine nerm-āhen (5) dirler bunlardan māᶜadā fūlād-ı maṣnūᶜ ve fūlād-ı maᶜdenī daḫı dirler ṭabīᶜatı (6) bārid ve yābisdür ve ceffefdür miḳdār-ı şerbeti ṣuyınuŋ yarım rıṭldur eger kifāyet (7) miḳdārı demüri ḳızdurub ṣuya yāḫūd şarāba bıraġub içseler ṭabīᶜatı ṭutar (8) ve baġırsaḳ yarasına ve ṭalaḳ şişine ve heyżeye ve miᶜde uyuşuḳluġuna ve selesü'l-bevle (9) bāhı daḫı ziyāde ider ḥuṣūṣā demürciler demüri ḳızdurub ṣuya bıraġurlar (10) ol ṣuya māü'l-ḥadīd dirler anı içseler miᶜdeye ḳuvvet virür **ḥarmal** bi'l-feṯḥ yüzerlik (11) otı ḥā ile ve ḫā ile daḫı luġatdür toḫumınuŋ ṭabīᶜatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür gögüs (12) ve öyken balġamını pāk ider ve baġırsaḳda olan yelleri taḥlīl ider ve ṣovuḳ dimāġa (13) ve bedene daḫı nāfiᶜdür velākin ṣudāᶜ getürür şarāb gibi siŋir virür ḳavl-i Cālīnūs (14) bögrek ve meṣāne ᶜilletlerine nāfiᶜdür yanmış ṣafrāyı ve yelmeşik balġamı sürer ve muḥarrik-i (15) cimāᶜdur semüzlük getürür ḳavl-i Deskūrīdūs ayaḳ ve baldırda ve uyluḳda (16) olan aġrıları giderür bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir miṣḳāldür **ḥarşef** kenger otı (17) ki dikenli ot dirler būstānī ki enginäriyye daḫı dirler ṭabīᶜatı Mesīḥ ḳavli üzere (18) evvel derecede ḥār ve raṭbdur ṭabīᶜatı mülāyim ider ammā şarāb ile içseler ḳabż ider (19) Rāzī ḳavli üzere bāhı ziyāde ider zīrā bögrek ve meṣāneyi ḳızdurur ḳoltuḳ ḳoḳusın (20) daḫı zāil ider bevli idrār ider ḫāṣıyyetindendür bunuŋ aᶜlāsı oldur ki pişürdüklerinde (21) ıssı otlar ḳatalar balġamı sürer baġırsaḳ yaralarına daḫı muvāfıḳdur **ḥaşīşetü'z-zücāc** (22) yapışġan otıdur ṭabīᶜatı ikinci derecede bārid ve yābisdür ve balġamī şişleri (23) teskīn ider ᶜuṣāresi bevāsīri zāil ider ve eski öksürüge nāfiᶜdür ve

isfīdāc (24) ile bunuŋ ʿuṣāresi ḥumret ve nemle ʿilletine ve āteş yanuġına ṭılā eyleseler nāfiʿdür (25) eger ʿasel ile aġız sivilcüleri içün aġızda ṭutsalar nefʿ virür ve diş diplerin

[36/a]

(1) muḥkem idüb aḳan ḳanlarını ḳaṭʿ ider **ḥışrım** bi'l-kesr üzüm ḳoruġı ṭabīʿatı evvel (2) derecede bārid ve ikincide yābisdür ṣafrāyı menʿ ve defʿ idicidür ve ḥarāreti teskīn (3) ider miʿdeye ḳuvvet virür ve cigere nāfiʿdür ṭaʿāmda hażmı aʿlādur ve ḳay'ı menʿ (4) ider miʿdede ṣafrānuŋ āteşin söğündürür baş aġrısını ki ṣafrā ġalebesinden (5) ola fi'l-ḥāl sākin ider şerbetinüŋ nefʿi çoḳdur **ḥıltīş** ḳāsnī didükleri (6) ṣamġ iki nevʿ olur bir nevʿi güzel ḳoḳar aġır ḳoḳanuŋ ṭabīʿatı dördünci derece evvelinde (7) ḥār ve ikincide yābisdür musaḫḫindür yelleri dağıdur içerüde müncemid olan (8) ḳanı taḫlīl ider sirke ile demregüye sürseler muvāfıḳdur eger ṣu ile ḳaynadub (9) içseler boġazı ve āvāzı ṣāfī ider eger ḳuru incīr ile yeseler yaraḳāna fāide ider (10) miḳdār-ı şerbeti yarım miṣḳāldür bevli ve ḥayżı aḳıdur eger ẕeker delügüne bir küçük (11) ḥabb ḳadar ḳoysalar ẕekeri ḳıvāma getürür eger zanbaḳ yaġıyla bir ḳaç gün şīşe (12) içinde ṭurub andan ẕekere sürseler ziyāde ḳıvāma getürüb er ve ʿavret ziyāde (13) leẕẕet bulur eger diş diplerine ḳosalar aġrısın sākin ider ve rūfadān (14) yumurda içinde büber gibi ḳoyub içseler ḳuru öksürüge ve ʿusr-ı nefese daḫı fāide (15) ider **ḥimār** eşek evde besledükleri eşegüŋ ṭabīʿatı üçinci derecede ḥār ve yābisdür (16) ve eger etin cigerin pişirüb ṣuyın alub içine otursalar küzāz ʿilletine ġāyet (17) nāfiʿdür ve tersin yaş iken ḳan aḳan yerlere ḳosalar ḳanı ṭutar ve eger merkeb (18) iligini zeyt yaġıyla başa ṭılā eyleseler ḳıllarını uzadur **ḥımmaṣ** noḫūd aʿlāsı (19) beyāż ve dānedār olmaḳdur ṭabīʿatı evvel derecede ḥār ve raṭbdur yüregi ṭutar (20) menī(y)i arturur bāhı ziyāde ider zīrā müneffiḥdür ve levni ṣāfī ider ve yaġını demregüye (21) sürseler zāil ider noḫūd pişmişi bögrek ṭaşını ḳırar bevli sāir noḫūdlardan (22) artıḳdur sirke ile bir gice ışladub andan aç yiyüb öyle ḳatına dek (23) ṣabr eyleyüb öyleden ṣoŋra yürekde olan cümle ḳurt ve ṣoġulcanı (24) öldürüb ṭaşra çıḳarur ve ışlanmış noḫūdı çig yeseler ve ṣuyın aç ḳarnına (25) içseler ẕekeri ḳıvāma getürüb ziyāde ḳuvvet virür **ḥummāż** ḳuzı ḳulaġı didükleri

[36/b]

(1) otdur ṭabīʿatı ikinci derecede bārid ve yābisdür ve toḫumı evvel derecede bāriddür (2) tamām ḳabżı vardur eger yapraġını ḳaynadub ḳarnı üstine yaḳu eyleseler yüregi sürer (3) yanmış ṣafrāya nāfiʿdür ve ṣusuzluġı *ve* ḳay'ı giderür ve ṣafrāvī ġaşyānı sākin ider (4) ve eger sirke ile ışladub ṭalaḳa żımād olunsa fāide ider berk şişler içün (5) gül yaġını zaʿferāna ḳatub yaḳu eyleseler şişleri taḫlīl ider ***ḥunṭa*** *bi'l-kesr buġday Münhāc ve ʿAḳāḳīr ve İbn-i Bayṭār ve İḫtiyārāt ve sāir kütüb-i muʿteberātda ekṣer yā ḥārdur ve ruṭūbet ve yübūsetde muʿtedildür dimişler insāna buġdaydan pişen ṭaʿāmuŋ ġıdāsı muvāfıḳdur bedeni semürdür ammā buġday çig alub yeseler yüregi aġırdur ve pişmemişinüŋ rīḥī daḫı vardur ammā kemmūn ve ıssı otlar veyā sirke ışlāḥ ider ve çig yeseler yürekde ḳurd ḥāṣıl ider ve eger çigneyüb ḳabarcıḳlara ve çıbanlara ursalar aġrısın sākin ider ve baş virüb açılmaġa başlar* **ḥanẓal** ḳarġa dülegi ebū ceḥl (6) ḳarbūzı dirler ṭabīʿatı üçinci derecede ḥār ve ikincide yābisdür muḥallil ve muḳaṭṭıʿdur (7) mefāṣıl aġrılarına ve siŋirlerine ve ʿırḳu'n-nisāya ve ṣovuḳ nıḳrīse ġāyet nāfiʿdür aḫlāṭdan (8) dimāġı pāk ider şaḥmınuŋ miḳdār-ı şerbeti iki dengdür ekṣer ḥükemā buçuḳ dirhemden ziyāde içürmegi (9) cāiz görmediler ḥanẓalı muʿtedil zamānda istiʿmāl ideler meṣelā ḳış ṣovuḳlarında ve yaz (10) ıssılarında virmeyeler zīrā ḳan ishāl ider ve zeyt içinde pişürüb ol zeyti ḳulaġa (11) ṭamzırsalar ḳulaḳ gürüldüsin keser **ḥūlān-ı mekkī** ḥūlān-ı mekkī dirler bir siyāh şekil zift (12) gibi bir şeydür ṭabīʿatı ḥarāret ve bürūdetde muʿtedildür ve ikinci derecede yābisdür cümle (13) şişlere ve yaramaz fāsid çıban olacaḳ ʿufūnetlü şişlere ve kelefe ve yaralarına (14) müfīddür sürme gibi çekseler gözi rūşen ider ḫunnāḳa (15) ve boġaz aġrısı envāʿına ġarġara ideler zāil ider bunuŋ miḳdār-ı şerbeti yarım (16) dirhemdür **ḥarfü'l-ḫā ḫubbāzī** ebe gümeci didükleri ot ṭabīʿatı evvel derecede bārid (17) ve raṭbdur bunuŋ çiçegi ve yapraġını aru ṣoḳanlara yaḳu eyleseler nāfiʿdür bevli daḫı (18) aḳıdur eger yapraġını pişirüb çıbanlara ursalar eger açılmaġa muḥtāc ise açar ve mādde (19) ve özüni çıḳarur ve bunuŋ ṣuyuŋdan ḥuḳne eyleseler baġırsaḳ ve maḳʿad ve raḥm ṣancusına (20) ġāyet nāfiʿdür ve toḫumı gögüsde ve öyken ve meṣānede ḥādiṯ olan ḫuşūnete (21) nāfiʿdür ve ḳuru öksürüge nāfiʿdür **ḫardal** ḫardal didükleri maʿrūf nesnedür ṭabīʿatı (22) dördünci derecede ḥār ve yābisdür bunuŋ ḫāṣṣasınuŋ birisi budur ki eger dögüb (23) üzüm şīresine ḳosalar şīreyi ḳaynatmaz ne

ḥālde ve ne ṭaʿāmda iken ḳosalar (24) öylece ḳalur bunı ʿasel veyā mūm ile ḳaynadub ve zeyt veyā süd ḳatub yüze sürseler yüzi pāk ider eski şişleri taḫlīl ider ve ḥardal bāhı **[37/a]**

(1) ziyāde ider ve eski ısıtmaları zāil ider eger çügündür ve şalġam ile yeseler balġamı ḳaṭʿ ider (2) ve ʿasel ile yeseler öksürüge fāide ider bundan iki miṣḳāl istiʿmāl ideler **ḫarbaḳ-ı esved** (3) ot ḳaraca otı didükleri nesnedür ṭabīʿatı üçinci derecede ḥār ve yābisdür (4) vesvāse ve mālīḫulyāya ve cümle sevdāvī marażlara ṣāḥibu'l-ʿAḳāḳīr ḳavli üzere çoḳ (5) nefʿi vardur eger sirke ile ḳaynadub mażmaża eyleseler ve tütsi eyleseler diş aġrılarını (6) sākin ider bunuŋ ishāli saḳmūniyādan ziyādedür ve ʿilāca muḥtāc olan (7) ʿilletlerden māniyā ve ṣudāʿ ve şaḳīḳa gibilere ġāyet fāide ider yanmış ṣafrāyı (8) ve sevdāyı āsānlıġla çıḳarur bunuŋ miḳdār-ı şerbeti yarım dirhemdür **ḫarbaḳ-ı ebyaż** (9) Türkīde mārūlcuḳ ve ḳar çiçegi daḫı dirler ṭabīʿatı üçinci derece ortasında (10) ḥār ve yābisdür felc ve ṣarʿ ve mefāṣıl içün fāidelüdür ve ṣovuḳ balġamı daḫı ḳay' itdüricidür (11) eger içseler miʿdeyi aḫlāṭ-ı muḫtelifeden pāk ider ve dürlü dürlü nesne çıḳar (12) bunuŋ daḫı miḳdār-ı şerbeti yarım dirhemdür ve'l-ḥāṣıl aḳ ḫarbaḳuŋ kökinüŋ ḳabuġı (13) istiʿmāl olunur **ḫass** bi'l-feṭḥ ve't-teşdīd mārūl didükleri nesne ṭabīʿatı üçinci (14) derecede bārid ve raṭbdur miʿde ḥarāretine nāfiʿdür uyḳu getürür bevli aḳıdur mārūldan (15) ḥāṣıl olan ḳan ġayrı otlardan ḥāṣıl olan ḳana beŋzemez mārūldan eyü ḳan (16) ḥāṣıl olur ruṭūbete dāim meyli vardur eger pişmiş yeseler elbette uyḥuyı ziyāde (17) getürür eger ḫasta mārūl ister ise çig virmeyüb pişirüb vireler **ḫaşḫāş-ı ebyaż** (18) aḳ ḥaşḫāş dirler ṭabīʿatı ikinci derecede bārid ve yābisdür baʿżılar üçincide (19) dimişler ıssı öksürüge fāide ider sīne nezelātına ve miʿde yaşlıġına ve ḳan tükürene (20) ve'l-ḥāṣıl başdan inen nezelāta nāfiʿdür toḫumı ḫurde olur eger ʿasel ile yeseler menī(y)i (21) ziyāde ider miḳdār-ı şerbeti iki dirhemden beş dirheme degin cāizdür uyḳu getürür (22) ve ḳabuġı daḫı evvel uyḳuyı keser zīrā keyf virür ṣoŋra uyḳu getürür öksürüge (23) müteʿalliḳ otlara ve devālara bundan ḳatsalar daḫı nāfiʿdür ve ḳabuġını yalnız buçuḳ dirhem (24) ṣabāḥ ve buçuḳ dirhem aḫşam yutsalar ṣafrādan ḥāṣıl olan ḳanlu ishāli **[37/b]**

(1) ḳaṭ‘ ider **ḫuşyü’ş-şa‘leb** dilki taşağı direler bir ot kökidür ṭabī‘atı evvel derecede ḥār (2) ve raṭbdur a‘lāsı ṭatlu ve ṭolu olmaḳdur eger elde ṭutsalar cimā‘ şehvetin taḥrīk (3) idüb in‘āṭ-ı tām getürür bāha ‘aẓīm ḳuvvet virür meşelā saḳanḳūra ḳāyim-maḳām iderler (4) miḳdār-ı şerbeti iki miṣḳāle degin cāizdür bunuŋ nefḫi olduġıyçün muḳavvīdür dirler (5) eger zeyte bıraġub isti‘māl eyleseler ẕekeri muḥkem ḳıvāma getürür **ḫaṭmī** bi'l-kesr (6) ḫāṭem çiçegi didükleri çiçekdür ṭabī‘atı bārid ve raṭbdur ba‘żılar i‘tidāl ile ḥārdur (7) didiler telyīni ve inżācı ve irḫāsı ve taḥlīli daḫı vardur ẓāhirde olan (8) şişleri yumşadur meşelā ḳulaḳ ṭozında olan gibilere ve ḫanāzīre ve çıbanlara ve (9) ḥarāretlü emcek şişlerine ve ıssı ve ḥarāretlü maḳ‘ad şişlerine müfīddür eger kökini (10) sirke ile ḳaynadub mażmaża eyleseler diş aġrısını sākin ider ve eger üç dirhemin (11) ḳulunç içün içseler nef‘ virür ve ḥayżı ve bevli idrār ider ve sevdāvī aḫlāṭa ġāyet (12) fāidelüdür ve baş ve şaḳīḳa aġrısına yaḳu olunsa muvāfıḳdur **ḫillāf** Türkīde (13) sögüd aġacı dirler ṭabī‘atı bārid ve yābisdür ṣāḥibu’l-‘Aḳāḳīr ḳavli üzere ḥār ve raṭbdur (14) çiçegi ve yapraġı ikisi daḫı ḳābıżdur tecfīfi daḫı vardur bunuŋ köki ġāyet müceffifdür (15) ḳanı ṭutar tāze yapraḳların emcek şişlerine uralar ammā yara olduḳdan ṣoŋra (16) sögüdüŋ dalların yaḳub külini ekseler yaramaz ve çürük etlerin *yiyüb* yeŋi et bitürür (17) cümle yaramaz yaralara ki eger serṭān ve eger ākiledür cümlesine sögüd küli gibi *nāfi‘* olmaz eger (18) sögüd yapraġını ṣuyını ḳurdaşene ve çiçege ve ḳabarcıḳlara ḥammāmda yusalar (19) ġāyet muvāfıḳ ve münāsibdür ḳulaġa mādde inüb aḳsa yapraġınuŋ ṣuyını ḳulaġa (20) ṭamzırsalar müfīddür ve çiçegini ḳoḳlasalar ıssı mizāclu kişilerüŋ dimāġın eyü ider (21) **ḫall** bi'l-feṯḥ sirke ziyāde ṣarb sirkeye ḫall-i ṣeḳīf dirler a‘lāsı ḫamirden dönüb (22) sirke olandur ṭabī‘atı üçinci derecede bārid ve yābisdür ġāyet ḳurudıcıdur (23) eger yaraları sirke ile yusalar pāk ider belki teşennücden ṣaḳlar ve ıssı (24) mi‘delere daḫı muvāfıḳdur ve eger gülāb-ile ıssıca idüb aġızda mażmaża eyleseler (25) dişleri muḥkem ider yüŋ pāresiyle ışladub ıssı şişlere ve yaralara ursalar

[38/a]

(1) muvāfıḳdur eger güneşde ḥāṣıl olan baş aġrılarına gül yaġı veyā gülāb ḳatub (2) başa sürseler müfīddür **ḫallu’l-‘unṣul** aṭa ṣoġanı sirkesidür rebüv öksürügüne (3) nefes

ṭarlığına ve ʿırḳu'n-nisāya nāfiʿdür eger mażmaża eyleseler diş diplerin (4) berk idüb ve āvāzı ṣāfī ider ve aġız ḳoḳusın daḫı giderür bundan içmek (5) istedüklerinde seḥerī iki dirhem içeler ḳulaḳ geç işidse veyāḫūd yarası (6) olsa ḳulaġa ṭamzırsalar müfīddür ve seḥerī göze sürseler gözüŋ ḫīresin (7) ve ṭumanın giderür ve mürr-i sevdā ġalebe idenlere ve meṣānede ṭaş olanlara ġāyet (8) nāfiʿdür ve levni ṣāfī ider ḥuṣūṣā ḥastalıḳlarda(n) ḳurtulmuş ola muvāfıḳdur (9) **ḫavlıncān** ḳaraḳan dirler ṭabīʿatı üçinci derecede ḥār ve yābisdür miʿdeye (10) aʿlādur ḳulunc-ı rīḥīye ve bögrek aġrılarına ġāyet muvāfıḳdur bāhı ziyāde (11) ider ve aġız ḳoḳusın ḫoş ider ve ṭaʿāmı tīz hażm itdürür ol ecilden baʿżı (12) ṭaʿāmlara ḳatarlar yaramaz balġamī ve sevdāvī māddelere nāfiʿdür ve yelleri taḫlīl (13) ider ve miʿdede olan ruṭūbeti giderür ve taḥrīk-i menī ve cimāʿ ider elbette (14) heyecān getürür ṣāḥib-i Cāmiʿ ḳavli üzere eger bundan bir dirhem saḥḳ idüb (15) bir miḳdār süd ile ḳaynadub ac ḳarnına içselere bāha ziyāde ḳuvvet virür (16) mücerrebātdandur ḫavlıncānın miḳdār-ı şerbeti bir dirhemdür bedeli ḳırfa-i (17) ḳaranfildür **ḫıyārşenbe** ḫıyārşenbe didükleri nesne ki Mısırdan gelür ṭabīʿatı (18) ḥarāret ve bürūdetde muʿtedildür muḥallil ve müleyyindür içerüde olan ıssı şişlere (19) fāide ider boġaz veremleri içün daḫı ġarġara eyleseler muvāfıḳdur eger bunı (20) tāze kişnīz ṣuyıyla ve bezr-i ḳaṭūnā luʿābıyla ḫunnāḳ ʿilleti içün ġarġara olunsa (21) żarar virür ve ciger derdlerine daḫı fāide ider ve pāk ider sevdālu ṣafrā içün (22) içürseler temürhindī ile içüreler ve eger ruṭūbet veyāḫūd balġam içün lāzım gelse (23) türbüd ile içüreler ve yaraḳān ve ıssı ciger marażları içün acı mārūl ṣuyıyla ve yāḫūd (24) ʿınebu'ṣ-ṣaʿleb ṣuyıyla içüreler bunuŋ ishāli bī-zaḥmetdür meṣelā eger yüklü ʿavretler (25) bundan yeseler ve içseler aṣlā ziyān getürmez belki ıṣlāḥ idüb ve ṭoġururken

[38/b]

(1) güç çekdürmez bunuŋ fulūsından alduḳları ʿaselinden beş dirhem ve on dirhem (2) istiʿmāl olunur ve cümle müshillerden ḫıyārşenbe ishāli ḳuvvet virür cāẕibe ile (3) lākin evlā budur ki bunuŋ istiʿmālinden evvel bādem yaġıyla yaġlayalar **ḫīrī** (4) bir çiçekdür şebbūy dirler ṭabīʿatı evvel derecede ḥār ve yābisdür eger bunı şemm (5) eyleseler ġalīẓ yilleri dimāġdan taḫlīl ider ve ṣovuḳ dimāġa ruṭūbāta daḫı (6) nāfiʿdür eger çiçegini

ḳurutsalar ḳuvveti eksik olmaz belki ziyāde olur eger toḫumından (7) iki miṣḳāl içseler ḥayżı aḳıdur ve miᶜdede ve baġırsaḳlarda olan yellere nāfiᶜdür (8) ve ıncġırıḳ ᶜilletini daḫı giderür ve kökini ḳurudub sirke ile diş aġrısiyçün (9) sürseler ve berk ṭalaḳ üzerine żımād eyleseler ṭalaḳları eridür **ḫurūs** Türkīde (10) bednus dirler ᶜArabīde dīk dirler bunuŋ eti ḥār ve yābisdür Buḳrāṭ ḳavli üzere (11) şūrpāsı raᶜşeye ve mefāṣıla fāidelüdür ḥuṣūṣā ṭoraḳ otıyla ḳaynadub (12) ṣuyından içeler besfāyic ile ḳarışduralar ḫurūs şūrbāsı rebüv ᶜilletine nāfiᶜdür (13) eger besfāyic ile daḫı ḳaruşduralar ve ṭoraḳ otıyla bile pişürseler balġam (14) ishāl ider ve ḳābıż devālar ile saḥc ve ishāle nāfiᶜdür ve ḳatısınuŋ derisini (15) ḳurudub ve saḥḳ idüb ve nebāt şekeri ḳatub sefūf eyleseler miᶜde aġrılarına (16) müfīddür **ḥarfu'd-dāl dār-ı fulful** Türkīde daḫı dār-ı fulful dirler ṭabīᶜatı üçinci (17) derecede ḥār ve yābisdür muḥallildür ṣovuḳ marażları giderür eger bunı çiger içine (18) ḳoyub biryān idüb *göze* çekseler ḥiddet virür ḳaraŋuluġın giderür ve dār-ı fulful (19) ṭaᶜāmı hażm itdürür ve miᶜdeye daḫı ḳuvvet virür bāhı ziyāde ider zencebīlüŋ (20) ḳāim-maḳāmıdur ṣāḥib-i Taḳvīm ḳavli üzere siŋirleri ḳurıdur illā ṣamġ-ı ᶜarabī (21) ve keṣīrā ıṣlāḥ ider Mihnāc ḳavli üzere bundan yarım *dirhem* istiᶜmāl olunur (22) **dārü'ṣ-ṣīnī** muᶜarrebᶜan dārçīn Fārisī ve Türkīde daḫı dārçīn dirler ṭabīᶜatı (23) ikinci derecede ḥār ve yābisdür bunuŋ yaġı ġāyet ḥārdur ve dārçīnüŋ niçe (24) cihetle leṭāfeti vardur ve ᶜufūnet ıṣlāḥ idicidür zükkāma fāide ider bunı (25) yiyüb ve göze daḫı çekseler ẓulmet-i ᶜayni giderür müferriḥ-i ḳalbdür ve bunda nevᶜen

[39/a]

(1) tiryāḳlıḳ daḫı vardur eger maṣṭakī ile ḳaynadub ṣuyın içseler ınçḳırıġı (2) teskīn ider yalŋız dārçīn muḳavvīdür nuᶜūẓ getürür ṣovuḳdan ḥāṣıl olan (3) miᶜde aġrıların zāil idüb ve yillerin taḥlīl ider ve ciger süddelerin açar ve gögsi (4) pāk idüb miᶜdeye ḳuvvet virür öksürüge ve bögrek zaḥmetine ve ᶜusru'l-bevle ġāyet (5) muvāfiḳdur evvelā budur ki bunı dögüb ve şarābla yāḫūd gül ṣuyı ile ḳarışdurub (6) ḳurṣlar ideler ve gölgede ḳurudalar ḳuvveti ol yıl zāil olmaz bundan bir dirhem (7) istiᶜmāl olunur bir ḳaç dirheme degin cāizdür ziyāde yeseler meṣāneye żarar ider **dürrāc** (8) bir ḳuşdur ki Türkīde daḫı dürrāc dirler baᶜżılar süglündür didiler dürrāc (9) ḳuşınuŋ eti keklik ve süglün etinden yegdür ve ḥastalıḳdan henüz ḳalḳmış (10) kişilere daḫı nāfiᶜdür ve

ḥarāreti etlerden azdur ʿaḳlı ve fehmi ve menī(y)i ziyāde ider (11) ṭabīʿatı ṭutar Rāzī ḳavli üzere laṭīf olan ıssı otlar ile pişirüb yeseler (12) şehvet-i bāhı ziyāde ider Yuḥannā ḳavli üzere dürrācuŋ ṭabīʿatı ṭavuḳ gibi ḥarāret (13) ve yübūsetde muʿtedildür ammā cümle uçan ḳuşlaruŋ etinüŋ yübūseti sāyir cümle (14) ḥayvānlaruŋ yübūsetinden ziyādedür dimişlerdür **derūnec-i ʿaḳrebī** çıyan otı dirler (15) ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür yelleri taḥlīl ider ve ḳalbe ḳuvvet virür zehirlü (16) cānvarlar içün yaḳu eyleseler muvāfıḳdur miḳdār-ı şerbeti iki dirhemdür ammā (17) baʿżılar bir dirhemden ziyāde cāyiz görmemişler miʿdede ve raḥmde olan ġalīẓ (18) yelleri taḥlīl ider ve her zehre tiryāḳlıḳ ider İbn-i Ẕühr ve İḫtiyārāt ve İbn-i Bayṭār ṣāḥibleri (19) ḳavli üzere bu köki ṭāʿūn zamānında evde aṣaḳosalar ṭāʿūndan emīn ola eger (20) bu köki delüb oġlancuḳlar ve ġayrılar boġazına aṣaḳosalar yaramaz düşler görmekden (21) emīn ola İsḥāḳ ḳavli üzere żararı vardur illā rāziyāne ıṣlāḥ ider (22) ve miʿde ve cigeri ḳızdırur ve ṭaʿāmı haẓm itdürür ve mālīḫūlyāyı giderür ve (23) baġırsaḳ yellerin taḥlīl ider ve ġalīẓ aḫlāṭı laṭīf ider **demü'l-aḫaveyn** iki ḳardaş (24) ḳanı dirler ṭabīʿatı bārid ve yābis ve ḳābıżdur bunuŋ menfaʿati oldur ki miʿdeye (25) ḳuvvet virür eger yumşaḳ dögseler ḳılıç yaralarına ve ġayrı cerāḥatler(e) ekseler muvāfıḳdur

[39/b]

(1) eger bundan ḥuḳne eyleseler içi ḳabż ider eger buçuḳ dirhemin rūfadān yumurṭa ile (2) ḳan ṣızduġına baġırsaḳ aġrılarına müfīddür miḳdār-ı şerbeti iki dirhemdür ve maḳʿad şiḳāḳlarına ekseler daḫı fāide ider ākile çıbanlarına daḫı gül ḳurusı ile (4) ekseler muvāfıḳ gelür **dūḳū** yabān havīcinüŋ toḫumıdur ʿİsā ḳavli üzere ṭabīʿatı üçinci (5) derece ḥār evvelde yābisdür ve baġırsaḳ ṣancularına nāfiʿdür ve bevli ve ḥayżı idrār ider (6) oġlancuḳlar ishāline muvāfıḳdur şerbeti bir dirhemdür süddeleri açar ve gögüsde (7) balġamī fażalātı çıḳarur ve öksürügini zāil ider Cālīnūs ḳavli üzere şehvet-i (8) bāhı taḥrīk idüb ẕekeri ḳıvāma getürür Fūlis ḳavli üzere yürekde olan (9) ḳurdları namāz-bozı daḫı öldürür ve çıḳarur bunuŋ istiʿmāli şīḥ-i ermenī (10) veyā türmüs baḳlası içeler meṣelā iki vezni ḳadar ḳatub içeler **dūdu'l-ḳazz** (11) ibrişīm ḳurdıdur eger ḳurudub üç dirhem buġday unı ile bir ḳaç gün birbiri (12) ardınca içseler bedeni semirdür ve levni aʿlā ve mücellā ider eger bu ḳurduŋ ḳurusından (13) bir dānesin

erġuvānī bez içinde kendüde getürseler ısıtma ᶜilleti zāil ola (14) **dühnü'l-verd** gül yaġıdur ṭabīᶜatı şovuḳdur ve ḳuvvet-i ḳābıżası vardur ammā içseler (15) yüregi ishāl ider ve miᶜde ᶜalevini söğündürür ve cümle ıssı ᶜilletlere nāfiᶜdür (16) ve ıssı şişlerine ve ḥumreye ve ḍarb doḳunmuş aᶜżāya nūret urunmuş iken (17) elem viren mevżiᶜe nāfiᶜdür bunuŋ nefᶜi ġāyet çoḳdur **dühnü'l-babūnec** pāpādiyā (18) yaġıdur ṭabīᶜatı iᶜtidālli ḥārdur ve iᶜtidālli ḳurıdıcıdur aġrıları sākin (19) ider baġırsaḳ aġrılarına keẕālik nāfiᶜdür sevdā ve balġam ile terkīb olan şişleri (20) daḫı taḫlīl ider **dühnü'l-yāsemīn** yāsemīn yaġıdur ṭabīᶜatı bārid ve yābisdür ṣudāᶜ (21) balġamına nāfiᶜdür laḳve ve felc aṣḥābına müfīddür eger azaçıḳ kāfūr ḳatub ḳoḳsalar (22) dimāġa fāidesi vardur ve müsterḫī aᶜżālara yalŋız yāsemīn yaġı müfīddür ve (23) ṭoŋmış mevżiᶜlere mūm-ı revġan idüb el ve ayaḳ şiḳāḳına daḫı müfīddür (24) ammā baᶜżılar ḳalye ve misk ziyāde ḳatub ṣac ve ṣaḳala sürerler münāsib degildür (25) tīz aġırdur ve yāsemīn çiçeginüŋ ḳurısı daḫı şemm itmesi ac ve ṣaḳal

[40/a]

(1) aġırdur ammā tāzesi degildür **dühn-i zaḳḳūm** zaḳḳūm yemişinüŋ çekirdegi içi yaġıdur (2) ṭabīᶜatı ikinci derece ortasında ḥārdur ve āḫirinde münşifdür yelleri ṭaġıdur (3) ziyāde menfaᶜatlüdür balġamī ḥastalıḳlarda ve mefāṣıla ve arḳa aġrısına ve kemüklerine (4) ve arḳada olan yellere ki ᶜavām aŋa ḳulunc dirler ve eger beş dirhemin içseler ishāl ider (5) **dehnec** dehnec didükleri ṭaş bir ḳaç nevᶜ olur eyüsi Ḳıbrıs cezīresinde (6) olandur bunuŋ aᶜlāsı Firengī ve ziyāde yeşil ve ṣāfī şaᶜşaᶜalu olandur (7) ṭabīᶜatı bārid ve yābisdür ammā İbn-i Bayṭār da İsḥāḳ İbn-i ᶜİmrān ḳavlince ṭabīᶜatı dördünci (8) derecede ḥārdur dir gözde olan aḳlıḳ ᶜilletine ġāyet nāfiᶜdür tūtiyā-ı hindī (9) ve deliksiz incüyi ḥarīrden geçürüb göze sürme gibi çekeler bu ṭaşuŋ imtiḥānı (10) oldur ki āyīneye sürerler eger ḳuruduḳda āyīne pas ve jeng getürürse acı nevᶜidür (11) eger pas getürmeyüb āyīne ṣāf ḳalursa ṭatlu nevᶜindendür aᶜlāsı Firengīdür (12) **ḫarfü'ẕ-ẕāl ẕī'b** ḳurd hemze ile ve hemzesiz luġatdür eger ḳurduŋ beynisini (13) seẕāb ṣuyıyla ve zeyt ile pişirüb ve bedene sürseler bedende ne ḳadar (14) ᶜillet var ise eger ṭaşrada ve eger içerüde nāfiᶜdür içi yaġını dā'ü'ṣ-ṣaᶜlebe (15) ve dā'ü'l-ḥayyeye dürtseler fāide ider eger odunı zanbaḳ yaġıyla ẕekere ṭılā olunsa (16) bāhı taḥrīk idüb

nuᶜūẕ-ı tām getürür veᶜacāyib göreler **ẕerārīc** banbul ḳurdı (17) didükleri böcekdür ki aġulularındandur bu ḥayvān ḳızıl arı gibi olur ve uçar ve (18) siyāh noḳṭaları olur ṭabīᶜatı ġāyet ḥār ve yābisdür bu böcegüŋ baᶜżılar (19) bir dānesin ḳuduz it ṭaladuġı kimesneye virürler ol *ᶜillet* ṣāḥibi anuŋla ḫoş (20) olur dimişler ve baᶜżılar yarıcıḳ dānesin yeseler adamı öldürür dirler eger bunı ḫaṭāen (21) yemiş olsalar evvelā ẕekeri şişüb bevli ve meṣānesi baġlanur tebevvül eyledügi (22) taḳdīrce ḳan tebevvül ider nihāyet ḳanadın ve ayaġın içüreler yāḫūd baᶜżı (23) edviyeler ile vireler keṣīr(ā) ile vireler meṣāne ṭaşını çıḳarmaġa ḥāṣıyyeti vardur (24) ve çıpanlu uyuza ve yaramaz demregüye ve serṭān meṣellü şişlere ursalar giderür (25) **ẕeheb** altun cemᶜi ẕühūb gelür ṭabīᶜatı muᶜtedil ve laṭīfdür egeden geçmiş altun ki aŋa

[40/b]

(1) süḥāle dirler andan edviye eyleseler gözi ḳavī ider ve ḳalb aġrılarına veᶜilletlerine (2) fi'l-cümle muvāfiḳdur ḫuṣūṣan ḫafaḳāna ġāyet müfīddür miḳdār-ı şerbeti bir ḳīrāṭdur eger (3) altun mīl ile yine altun süḥālesin göze çekseler nefᶜ virür altunuŋ ince varaḳı (4) ġāyet fāidelüdür miḳdār-ı şerbeti bir denge degin cāizdür ferāḥ virür ġuṣṣaya ve yalŋız (5) ᶜilletine veᶜaşḳa ki şiddet-i sevdādan ḥāṣıl olur sevdā ile olan ᶜaşḳ andan maᶜlūm (6) olur ki adamı aġladur kāmil sikkelü altun ẕükūretlik ᶜilletine ve marażına ġāyet (7) nāfiᶜdür fi'l-ḥāl zāil ider mücerrebdür **ḫarfu'r-rāi rāvend-i çīnī** rāvend-i çīnī didükleri (8) ṣarı kökdür aᶜlāsı oldur ki ṣını Ṣīnī ve ḳırduḳlarında içerüsi ṣummāḳī mermer gibi ḳırmızı (9) aḳ benek benek ola ṭabīᶜatı ḥārdur baᶜżılar muᶜtedil didiler ve baᶜżılar ikinci derecede ḥār (10) ve yābisdür dirler buŋun şerbeti bir dirhemden iki dirheme varıncadur bi-ḥasebi'l-mizāc (11) virmek gerekdür baᶜżı mizāca nıṣf kifāyet ider Cālīnūs ḳavli üzere (12) ciger aġrısına ve ṭalaḳa nāfiᶜdür ve baġırsaḳ süddelerin açar Orbiyāsūs ḳavli üzere (13) miᶜde ishāline daḫı münāsib görüb virürler Sefneyn-i Endülisī ḳavli üzere muḳavvī-i (14) aᶜżā-i bāṭındur ve süddeyi açar ve fāsid ruṭūbātı ḳurıdur ve balġam-ı lezicden ve ḫām ḫılṭdan (15) ṭabīᶜatı pāk ider ve rebüv ısıtmasına ve ṣafrāvī ısıtmaya nāfiᶜdür Yuḥannā ḳavli üzere (16) miᶜde ve cigere ve bevāsīre ve nāṣūr-ı maḳᶜada saḥḳ idüb ḫuṣūṣā anzurūt ile (17) ḳoyalar müfīddür **ribāyis** ışġun didükleri ot bunuŋ ḳuvveti turunç ve ḳoruḳ (18) ekşisi gibidür rībāṣ daḫı ẕikr olunur

ruḫām bi'ż-żamm mermer didükleri aḳ ṭaşdur (19) aᶜlāsı beyāż olandur Şerīf ḳavli üzere bārid ve yābisdür bundan üç gün (20) her gün bir miṣḳāl dögülmiş olanı bal ile ḳarışdurub yeseler bedende olan (21) çıbanları ḳurıdur ve ḳan ġalebesin sākin ider bunı yaḳub ve dögüb ḳanı (22) durmayan yaralara ekseler ḳanı ṭutar oŋuldur ve şişlerin menᶜ ider **reşād** (23) acı tere didükleri ot ṭabīᶜatı ḥār ve yābisdür ve laṭīfdür ḳurdları öldürür (24) ve yelleri dağıdur ve balġamı ḳaṭᶜ ider ammā miᶜde ve meṣāneye mużırdur ve taḳṭīrü'l-bevl (25) iḥdāṣ ider meṣelā maḥrūrī mizāca hindibā ve mārūl ile yeseler ıṣlāḥ ider

[41/a]

(1) **raṣāsu'l-beyż** ḳalāydur Fārisīde erzīzdür ḳalāyuŋ ṭabīᶜatından ḳurşunuŋ (2) ṭabīᶜatı yegdür ve nefᶜi artıḳdur eger ḳalāydan bir küçük taḫtacık idüb ve ḳasıġa (3) ve bile bağlasalar müfīddür iḫtilāmı menᶜ ider ve siŋir üzerinde peydā olan (4) sivilcilere daḫı taḫta idüb bağlasalar müfīddür ve bunuŋ egeden geçmişini (5) yeseler mürde-seng yemiş gibi ᶜillet peydā idüb sidigi ve necisi bağlar (6) iki ṭarafdan daḫı ḳabż ider buŋa ᶜilāc ḳuşmaḳ gerekdür **rummān** bi'ż-żamm nār (7) didükleri yemiş ṭatlu enāruŋ ṭabīᶜatı evvel derecede bārid ve āḫirinde raṭbdur boġazı (8) ve gögsi mülāyim ider miᶜdeye ḳuvvet virür ḳalbe miᶜdeye ve ḥafaḳāna muvāfıḳdur (9) bevli yüridür bunuŋ çekirdegi miᶜdede riyāḥ peydā itdürür ammā ekşi enār ıṣlāḥ ider (10) Rāzī ḳavli üzere bunuŋ muḳavvī olub nuᶜūẓ getürdigi nefḫi cihetindendür bunı (11) ıṣlāḥ lāzım degildür zīrā nefḥi tīz geçer **ekşi enāruŋ** ṭabīᶜatı ikinci derecede bārid ve (12) yābisdür ṣafrāyı keser ᶜasel ile aġız aġrısına nāfiᶜdür ḳabża feraḥ virür miᶜde (13) yanġunluġına müfīddür ve ciger ḥarāretine nefᶜ virüb ve ısıtmalara münāsibdür (14) bunuŋ idrārı ṭatlu enārdan artıḳdur ve ṣusuzluġı giderür ve göŋli dönmişi (15) ve ḳuşmaġı ṭutar ve bunuŋ çiçegi ve sevīḳi yaᶜnī unı ishāl-i ṣafrāya nāfiᶜdür (16) **rummān-ı muzz** ekşi şekl olan nārdur ki aŋa lüffān dirler ṭabīᶜatı rummānın ṭabīᶜatındadur (17) yaᶜnī ekşi ve ṭatlu enār ṭabīᶜatındadur miᶜdeye ve ḳalbe ve ḥarārete ve ᶜaṭaşa (18) cümle nārlardan yegdür **rībāş** rībāc didükleri ot ki Fārisīde (19) ve Türkīde ışġun ışḫun dirler ṭabīᶜatı ikinci derecede bārid ve yābisdür ḥarāreti (20) keser ṭāᶜūna ve ᶜufūnetlü ısıtmalara müfīddür ve ḥarāretlü marażlara müfīddür (21) bāha daḫı fāide virür ve ḫuşye ve ḳabarçıḳlara

müfīddür ve ṣuyını göze çekseler (22) rūşen ider bevāsīre ve göŋül dönmesine ḫafaḳāna ve ıssı miᶜdeye ve cigere münāsibdür (23) ve ṣuyını arpa unıyla içseler nemle ve ḫumreye daḫı ṭılā itseler müfīddür ṣāḥib-i (24) Taḳvīm ḳavli üzere siŋiri ḳurıdur illā ḳoruḳ şarābı ve anīsūn ıṣlāḥ ider (25) bedeli turunc yāḫūd ḳoruḳ ekşisidür dimişler **rāziyāne** bir maᶜrūf sebzedür

[41/b]

(1) ṭabīᶜatı ḥār ve yābisdür süddeyi açar ve gözi daḫı rūşen ider ḫuṣūṣā ṣamġı (2) ola kökini ḳurudub göz edviyeleriyle göze çekseler görmekligi artıḳ ider (3) ve ṣuyı ve ṣamġı bu ᶜameli daḫı ider ve bir kimesne ol bahār güni ibtidāsında yay (4) faṣlı ibtidāsına degin rāziyāne toḫumından berāber şeker ile *yeseler* ol yıl aŋa aṣlā żarar gelmeye (5) baᶜżılar bunı terkīb itmeyeler yalŋız yiyeler dimişler ve tāze yapraġını bişürüb kendüyi (6) ve ṣuyını içseler bögrek aġrılarına ġāyet nāfiᶜdür ve gögüsden aḫlāṭı tükürmek (7) ile çıḳarmaġı āsān ider ve miᶜdeyi ḳızdırur ve yelleri ṭaġıdur ve sidigi ṭamlasına (8) daḫı münāsibdür **rāsin** anduz otı ṭabīᶜatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür (9) bunuŋ ruṭūbet-i fażlıyyesi vardur ṣovuḳ şişlere ve ᶜırḳu'n-nisāya ve ruṭūbetlü (10) mefāṣıl aġrılarına yaġ ile ḳaynadub ṭılā ideler ve ᶜasel ile luᶜūḳ eyleseler (11) öksürüge ve żīḳu'n-nefese ve öyken ṭarafınuŋ yelmeşik aḫlāṭına ve gögse nāfiᶜdür (12) ṭabḥını içseler bevli ve ḥayżı aḳıdur ve ġuṣṣayı giderür ve miᶜdeyi ḳavī ider ve ṣovuḳdan (13) olan ḳaṭarāt-ı bevle müfīddür ve ḳavuġı ḳavī ider ve cemīᶜ ṣovuḳdan olan maraża (14) nāfiᶜdür ve ṭamarlarda olan ziyāde aḫlāṭı bevl yolından çıḳarur eger bunuŋ kökini (15) dögüb ᶜasel ile bir miṣḳāl içseler cemīᶜ uyuşmuş aᶜżāları ḳızdırur ve cimāᶜ arzūsını (16) getürür **ḫarfü'z-zā' zāc** bir ḳaç nevᶜ olur beyāż ve ḳızıl ve yeşil ve ṣarı olur beyāża (17) ḳulḳadis ve şūġār dirler Yūnānda ḫalḳısīn dirler ḳızıl zāca sūrī dirler yeşil (18) zāca ḳalḳas ve ḳulḳand dirler aᶜlāsı Ḳıbrısīdür ki anuŋ rengi ṣarı olur (19) ṭabīᶜatı ḥār ve yābisdür uyuza saᶜfeye ve nāṣūra ve burun ḳanına ve ḳulaḳ (20) yaralarına ve süddelerine fāide ider ᶜasel ile bunı fetīl idüb ḳulaġa (21) ṣoḳalar ākile ki burunda ve ağızda ve diş diplerinde olsa nāfiᶜdür ammā bundan (22) yemek yaramazdur adamı öldürür **zebīb** ḳurı üzümdir baᶜżılar muṭlaḳ ḳızıl üzüme (23) zebīb dirler Cālīnūs ḳavli üzere evvelde bārid ve ikincide yābisdür çekirdegi (24) ile yeseler baġırsaḳ

aġrılarına fāidelidür ve miʿde ve cigeri ḳavī ider eti (25) öykendeki ve meşānedeki balġamı sürer eger müshil edviye ile on dirhem çekirdeksiz

[42/a]

(1) ḳatsalar ṭabʿı sürer ve öksürüge müfīddür ve üzümüŋ etini ṭaru unıyla ḳarışdurub (2) balla ḳavursalar ve yeseler balġamı aġızdan çıḳarur **zebād** ḳalye miski dirler misk kedisinüŋ (3) kiridür ṣoŋra terbiye ideler ṭabīʿatı ikinci derecede ḥārdur ruṭūbet ve yübūsetde (4) muʿtedildür bunuŋ ḳoḳması ve sürünmesi ṣovuḳ baş aġrılarısına ve zükkāma nāfiʿdür (5) budan bir ḳīrāṭ miḳdārı müferriḥ şarāb ile içseler ḫafaḳānı zāil ider ve żaʿf-ı ḳalbe (6) nāfiʿdür ve yalŋız zebādı ḳulaḳ aġrısı içün ḳulaġa fetīl idüb ḳoyalar ve deryāda (7) penbe dirler büyük sedef gibi bir nesne vardur içinde ṣaçı olur o ṣaccıġazı (8) alub ziyāde bulaşdurub aġrıyan ḳulaġa ṣoḳsalar aġrısın sākin ider (9) içinde olan çirkini pāk ider **zurunbād** zurunbād dirler bir kökdür ṭabīʿatı ikinci (10) derecede baʿzılar üçinci derecede ḥār ve yābisdür dirler ġalīẓ yelleri (11) taḫlīl ider ve bedeni semürdür ṣoġan ve sarımsaḳ ve ġayrı nā-ḫoş ḳoḳuları (12) giderür ve ḳay'ı ṭutar bundan bir dirhem istiʿmāl ideler ḳalbe ḳuvvet ve feraḥ virür (13) ve ḫafaḳāna ve fikr fesādına ve ġam-ı endūha ve dāyim bilā-sebeb ḳorḳmaġa müfīddür (14) bunuŋ menāfiʿi çoḳdur ġalīẓ yelleri ṭaġıtmaḳda turunc veyāḫūd turunc çekirdegi (15) bedel olur **zaġferān** bi-sükūni'l-ʿayn ve feḥi'l-fā' Türkīde daḫı zaġferān dirler (16) aʿlāsı tāze ve ḳızıl renglü ve rāyiḥası ḳavī olur ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār (17) ve evvelde yābisdür ḳabż ve taḫlīl ve nażcı vardur balġam ʿufūnetini ışlāḥ ve içerüye (18) ḳuvvet ve levni aʿlā ve göze cilā virür göz ḫīresine nāfiʿdür ve göz yaşını (19) ṭutar ʿavretler südi ile göze çekseler müfīddür ve ḳalbe ḳuvvet virür müferriḥdür (20) ve uyḳu getürür bāhı taḥlīl ider ve bevli yüridür ciger süddelerin açar ve ṭaʿāmlara (21) ḳosalar müferriḥdür rāyiḥa-i ṭayyibe virür ve ṭaʿāmı haẓm itdürür oġlancuḳlar (22) çiçek ve ḳızamıḳ çıḳarsalar göz ḳabaḳlarına ḫalḳa gibi süreler gözde çiçek (23) çıḳmaya **zümürrüd** zümürrüd didükleri yeşil ṭaşdur şerīf ve nefīs cevherdür maʿdeni (24) Mışır ḥudūdunda Saʿīd zemīninde Nīlüŋ şarḳī ṭarafında ḳum deryāsı içinde (25) bir küçük daġda olur aʿlāsına zebānī dirler ki yeşil seng gibi berrāḳ

[42/b]

(1) ve şeffāf olub cümle eṭrāf görine bunuŋ ḳıymeti Hindde ziyādedür yeşil (2) zümürrüdüŋ nefʿi ve ḥāṣıyyeti oldur ki ṭabʿı bārid ve yābisdür sekiz arpa aġırlıġı içseler (3) aġuları ve aġulu cānvar ṣoḳduġını daḫı defʿ ider ve çoḳ naẓar eyleseler gözde olan (4) ḫīreleri ve göz zaḥmetlerin giderür ve boynunda veyā yüzüŋ ḳaşında getürseler (5) uçuḳ ve şarʿ içün nāfiʿdür ve ḳan ishāli olanı cümle ḳansız doġana cüdām (6) rencine içüreler ve oġlan ṭoġduḳda boġazında aṣaḳosalar uçuḳdan ve (7) ve cüẕāmdan emīn ola **zencebīl** Türkīde daḫı zencebīl dirler ṭabīʿatı çoḳ iḫtilāf (8) üzeredür netīce-i kelāmı üçinci derecede ḥār ve yābisdür baʿżılar ikincide yābisdür (9) didiler ḳızdırıcıdur ṭaʿāmı haẓm ider ve içi yumşadur ve miʿdeye muvāfiḳdur (10) göz ḳararmasına muvāfıḳdur cigerde olan süddeleri açar ve cimāʿ içün (11) daḫı muvāfiḳdur iki dirhemin berāber sükker ile ve ıssı ṣu ile içseler bedeni (12) ḳızdurur ve yelmeşik ṣulı balġam ishāl ider ve ḥıfẓı arturur başda ve boġazda (13) olan yaşlıġı ve göz yaşını giderür eger keçi etini kebāb idüb zencebīl ḳarışdurub (14) ve ol kebābı ḳızardub göze çekseler göz perdesin giderür ve göz ḳararmasın (15) daḫı giderür **zūfā-yı yābis** Türkīde çördük dirler boġum boġum olur yapraġı rāziyāne (16) yapraġına beŋzer ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür eger ṣuyla ve incīr ile (17) pişürseler eski öksürüge ve öyken şişine ve rebüv zaḥmetine ve başdan (18) gögse ve boġaza inen nezelāta fāide ider ve żīḳu'n-nefese daḫı fāide ider (19) ammā incīr ve seẕāb yapraġı ile pişürüb içüreler ve eger balla luʿūḳ iderlerse (20) daḫı bu ʿameli ider ve sirke ile mażmaża eyleseler diş aġrısın sākin ider (21) ḳulaġa tütsi eyleseler içindeki yelleri taḫlīl ider **zūfā-yı raṭb** yaş (22) zūfādur ḳoyun yüreginden alınan kir ve yaġıdur ve ṭabīʿatı üçinci derecede ḥārdur (23) baʿżılar ikincide ve baʿżılar evvelde raṭbdur dirler berk şişleri (24) taḫlīl ider mūmla zeyt ve iç yaġıyla ḳarışdurub ḳulaġa ve ẕeker çıbanlarına ve maḳʿadda (25) ve raḥmde olan çıbana dürtseler yumşadur ve ördegin iç yaġıyla ḳarışdurub

[43/a]

(1) göz ḳapaḳlarına ve uyuza ve kirpik ve ḳaş döküldügüne ve teşennüce daḫı nāfiʿdür (2) gömlek içinde göyündürüb baʿde tūtiyā gibi göze çekseler fāide ider **zeytūn** (3) bir meşhūr yemişüŋ adıdur Türkīde ve Fārisīde daḫı zeytūn dirler yetişmişin ḥarāreti (4) muʿtedildür baʿżılar ḥārdur dirler ve ḫām nevʿi ġāyet bārid ve ḳābıżdur yeşil zeytūn (5)

bārid ve yābisdür siyāh zeytūn ḥār ve raṭbdur aʿlāsı tāze ola siyāh zeytūnuŋ (6) ġıdāsı sāirinden ziyāderekdür dögüb yaḳu eyleseler yaramaz çıbanlara ve ḳurlaġanlara (7) ursalar ġāyet fāide ider ve ʿasel ile gizli yaramaz çıbanlara ve şişleri (8) daḫı ḥall idüb ve başda olan deri ḳopsa derisin bitüre eger çigneseler aġızda (9) olan çıbanlara ve aġız aġrılarına fāide ider ve yapraġını arpa unı ile ḳarnı (10) üzerine yaḳu eyleseler eski ishāl(i) ḳaṭʿ ider ve yalŋız yapraġını ḳaynadub aġızda (11) ṭutsalar diş bitügine ve diş aġrısına fāide ider ve zükkām olanlara (12) bunuŋ ṣuyından başḳa başına daḫı dökseler zükkāma fāide ider ve köki (13) ve yapraġı ṣuyına keẕālik zükkām olan kimesne burnını bunuŋ buġuna yaʿnī (14) buḫārına ṭutsa ġāyet fāide ider ḥer ne ʿilletden zükkām ise aşaġa indürür yeşil (15) zeytūn siyāh zeytūndan acı olduġı taḳdīrce yeşil zeytūn siyāh zeytūndan (16) yegdür ammā ḳara zeytūnuŋ çekirdegi ile tütsi eyleseler bu maraża ve öyken zaḥmetlerine ġāyet fāide (17) ider **zeyt** zeyt yaġı ki yetişmiş zeytūndan alınur ṭabīʿatı ḥār ve raṭbdur bunuŋ (18) ḫāṣıyyeti budur ki ḳurdaşene ve ḥumrete ve uyuza ve demregüye ve baş aġrısına (19) ve oynamış dişi muḥkem ider ve baş ḳonaġına müfīddür ve eger zeyt yaġınuŋ (20) eskisini kehl itseler ẓulmet-i ʿayna ve nıḳrīse ṭılā ideler müfīddür ve yunmış yaġ (21) siŋirler zaḥmetine ve ʿırḳu'n-nisāya muvāfıḳdur bunuŋ yunmasınuŋ ḳāʿidesi bir ḳazġana (22) ṣu ḳoyub ḳaynadub zeyt yaġı üzerine döküb bir ḳaç defʿa taḥrīk idüb (23) andan indürüb kendü tamām süzilüb ṣu üzerinde yaġı cemʿ idüb acı zeyt (24) yaġı ṭatlu olur **zībaḳ** Türkīde cıva dirler ṭabīʿatı ḥār ve muḥrikdür baʿżılar (25) ikinci derecede bārid ve raṭbdur didiler muṣaddıʿdür bunuŋ olmışı kehl öldürmekde istiʿmāl

[43/b]

(1) olunur ve gül yaġıyla uyuza ve baʿżılar sirke ile uyuza ve gicige süre dimişler (2) ammā duḫānından ziyāde ḥaẕer ideler zīrā raʿşe ve ṣaġırlıḳ ve beŋzi ṣararmaḳ ve ʿaḳl (3) zāil olmaḳ göz ḳararmaḳ ve baş ditremek ve aġız ḳokısı ve dimāġ ḳurulıġı ḥāṣıl olur (4) **ḥarfu's-sīn sāsāliyūs** buŋa baʿżı yerlerde Türkīce bednūs gözi dirler (5) ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür muḥallil ve mülaṭṭıfdur evcāʿ-ı bāṭıneyi sākin (6) ider müncemid olan balġamı zāil ider ve ṣafrādan ve ṣovuḳdan ḥāṣıl olan żararı (7) defʿ ider arḳa ve yan başı aġrılarına ve rebüv ʿilletine ve żīḳu'n-nefese ve eski (8) öksürüge ġāyet

nefʿi vardur eger ḳaynadub ṣuyın içseler ve eger maʿcūn eyleseler (9) miʿdeye ḳuvvet virür ve cemīʿ insānuŋ ve ḥayvānuŋ ḳarnında ḳurdı düşürür miḳdār-ı (10) şerbeti buçuḳ dirhemdür bedeli faṭrāsāliyūndur **sādec** sādec-i hindī ve rūmī (11) olur *yapraġı cevz* yapraġı gibi olur ṣu yüzinde peydā olur ʿadesü'l-mā gibi köki olmaz dirler aʿlāsı (12) tāze ola ve bir yüzi ṣaruya meyl ide ve bir yüzi yeşil ola ṭabīʿatı üçinci derecede (13) ḥār ve yābisdür esbāb içine ḳosalar güve didükleri ḳurddan emīn olur ve miʿdeye (14) ve cigere ve ṣovuḳluġuna fāide ider ḫafaḳāna daḫı müfīddür ve bögrek ve ṭalaḳ (15) aġrılarına daḫı fāide ider ve muḳavvī-i bedendür bedeni semürdür ve sidigi yüridür (16) ve mürr-i sevdāya daḫı nāfiʿdür bundan bir miṣḳāl istiʿmāl olunur bedeli kendü ḳadar (17) sünbülü'l-ṭayyibdür ve ḳuvveti otuz yıl bāḳīdür **sibistān** Türkīde ökse yemişine dirler (18) ṭabīʿatı muʿtedildür baʿżılar ḥār ve yābis dimişler ḳuruluḳdan olan (19) öksürüge fāide ider ve gögsi yumşadur ve ıssı mizāclu kişilerüŋ için ishāl ider (20) bögrekde ve ḳavuḳda olan ṣafrā żararın defʿ ider ve ṭuzlu balġamdan olan (21) ısıtmalar ki ḳan ve ṣafrādan olanlara daḫı münāsibdür bundan derecede istiʿmāl otuz (22) ʿadeddür bedeli ʿunnābdur **serv** serv aġacınuŋ ṭabīʿatı evvel derecede ḥār ve yābisdür baʿżılar (23) ḥarāret ve yübūsetde muʿtedildür baʿżılar bārid dirler ḥarāreti ve ʿufūneti ve ḥarāfeti (24) ve ḳabżı vardur ve varaḳı ḳābıż ve muḥallildür ḳanı keser ʿufūneti giderür ve yapraġı ḳasıḳ (25) yaruġına fāide ider şöyle kim żımād ideler ġāyetle müfīddür ḳozaġını

[44/a]

(1) yaş iken iki dirhem şarābla içseler ḳan tükürmege nefʿi vardur ve baġırsaḳ (2) çıbanlarına fāide ider ʿusr-ı nefese ve öksürüge daḫı fāide ider ve mūm ve (3) ṭatlu zeyt ile miʿdeye ursalar ḳuvvet virür ve maḳʿada daḫı ursalar ṣovuḳ (4) alanlara ve iç ṣancusına ve bevāsīr şiddetine nāfiʿdür ve bişürüb sirke ile aġızda (5) ṭutsalar diş aġrısın giderür **seẕāb** ṣadef dirler bir otdur çirkin rāyiḥası (6) olur ʿaṣṣāblar ḳatında maʿrūfdur ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür (7) ḳurusınuŋ ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür muḳaṭṭıʿdur ve yelmeşik aḫlāṭı (8) taḥlīl ider fālice ve ʿırḳu'n-nisāya ve evcāʿ-ı mefāṣıla müfīddür ve eski baş aġrılarına (9) un ile yaḳu eyleseler ve bundan yalŋız yeseler bevli ve ḥayżı yüridür ammā içi ḳabż (10) ider ve aġulu olanlaruŋ żararı incīr ve

ḳoz ile yedüreler ve ṭoraḳ (11) otıyla pişürüb içseler iç aġrısın sākin ider ve mefāṣıl içün ʿasel ile (12) yaḳu ideler müfīddür toḫumınuŋ bir dirhemi miʿdeyi ḳavī ider ve ṭalaḳa fāide ider (13) seẕābuŋ şerbeti iki dirhemden üç dirheme varınca cāizdür **serṭān-ı baḥrī** deŋiz (14) yengecidür ṭabīʿatı bārid ve yābisdür bundan yumşaḳ dögüb çıbanlardan olan (15) eṣerlere *ekseler* giderür gözi tīz ider ve dişe sürseler mücellā ider ve bunı āteşe (16) yaḳsalar ġāyet laṭīf olur tūtiyāya ḳoyub sürme eyleseler gözi ḳavī ider (17) ve yaralara ḳosalar ḳurıdur ġāyet müfīddür yengeç yanmasın öyle ideler kim (18) meṣelā bir bardaġa ḳoyub aġzını ṭīn-i ḥikmet ile ḳapayub bir gün bir gice tennūrda (19) dura andan çıḳaralar **suʿd köki** ṭopalaḳ didükleri köküŋ ṭabīʿatı evvel derecede (20) ḥār ve ikincide yābisdür ḳızdurıcıdur eger bunı yumşaḳ dögüb oŋulmaz çıbanlara (21) ekseler oŋuldur ve yeseler bevli yüridür ve raḥim ṣovuḳluġına ve aġzı yamuldugına ki (22) iḫtināḳu'r-raḥm dirler fāide ider ve ḳurusın saḥḳ idüb aġız çıbanlarına fāide (23) ider menevşe yaġıyla içseler ʿaḳlı ziyāde ve levni gökcek ider bevāsīre fāide (24) ider aġız ḳoḳusın ḫoş ider ve diş diplerini muḥkem ider ḥıfẓı arturur siŋirleri (25) ḳavī ider bundan iki dirhem istiʿmāl olunur ziyādesi ḳanı ḳurıdur **sefercel**

[44/b]

(1) Türkīde ayva didükleri yemişüŋ ṭabīʿatı evvel derece āḫirinde bārid ve baʿżılar (2) ikinci āḫirinde baʿżılar üçincide didiler ve baʿżılar ḥarāret ve bürūdetde muʿtedildür (3) dirler ekşisi ḳābıżdur ṭatlusı bevli idrār ider çiçegi daḫı böyledür ayva ṣusuzluġı (4) keser ve miʿdeye ḳuvvet virür ṣuyı daḫı miʿdeye ziyāde ḳuvvet virür ẕūsınṭāriyā (5) ʿilletine daḫı fāide ider eger bunu ṭaʿām üzerine yeseler ḳarnı yüridür ammā ṭaʿāmdan (6) evvel yeseler ṭabʿı ḥabs ider ve ayvanuŋ ḳoḳusı ḳalbe ve dimāġa ḳuvvet virür ve ḳay'ı ve ġaşyānı (7) keser **suḳūlū fenderiyūn** ism-i Yūnānīdür *bir* otdur kim ṭaşlu ve gölgelü yerlerde yer üstine (8) döşenür çiçegi ve yemişi olmaz yapraġı besfāyic yapraġına beŋzer Türkīde (9) ṭalaḳ otı dirler ṭabīʿatı evvel derecede ḥār ve ikincide yābisdür baʿżılar ḥarāret (10) ve ikincide yābisdür baʿżılar ḥarāret ve yübūsetde muʿtedildür didiler laṭīf (11) ve muḥallildür ṭalaḳa ʿaẓīm nefʿi vardur ṭalaḳ ḳatılıġını yumşadur ve yapraġını sirke (12) ile pişürüb ḳırḳ güne degin müdāvemet idüb içeler mücerrebdür ve ṭalaḳ üzere (13) yaḳu eyleseler daḫı muvāfiḳdur ve münāsibdür

Desḳūrīdūsun ḳavli üzere yaraḳāna (14) ve ıncġırıġa ve ʿırḳu'n-nisāya ve felc ve laḳveye ve vesvās-ı sevdāya ve ṣarʿa nāfiʿdür bundan (15) iki dirhem istiʿmāl olunur **saḳanḳūr** saḳanḳūr balığı Mışır Nīlinde olur timsāḥ (16) neslindendür Muḥammed Tamīmī ḳavli üzere saḳanḳūr ḳum içinde yigirmiden ziyāde yumurṭa (17) ṭoġurub onlardan saḳanḳūr ṭoġurdur ve ġıdāsı anası ṣu balığı ve sāyir yabān(ī) ışırıcı (18) cānvercikler daḫı yedürür baʿde yavrılarından Nīle giden yarusı timsāḥ olur (19) ve ḳuruda ḳalanlar saḳanḳūr olur saḳanḳūruŋ sāir aʿżāsından göbegi ve bögregi (20) ve yaġı yegdür ve aʿlādur ve yaz faṣlında heyecānı ve ḳatında ṣayd olan sāyir zamānda ṣayd (21) olunandan yegdür eṭıbbā ḳavli üzere ikinci derecede ḥār ve evvel derecede yābisdür cimāʿdan (22) el çekmiş kişilere nāfiʿdür ekṣer şarāb ile göbegini içirüb maʿcūn daḫı iderler (24) menī ve şehvet-i cimāʿı ḳavī ve ziyāde ider ve ṣovuḳdan olan siŋir aġrısına nāfiʿdür (24) tāze saḳanḳūrdan ḳurumuş ṭuzlanmış saḳanḳūr yegdür ıssı mizāclulara çoḳ (25) degüldür ammā ṣovuḳ mizāclulara nefʿi artıḳdur bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir miṣḳāldür

[45/a]

(1) ammā baʿżılar baʿżı devālar ile üç miṣḳāle degin cāyiz görmüş ammā her kişinüŋ mizācına (2) göre virmek yegdür buŋa bedel ḫuṣyü'ṣ-ṣaʿleb ve kendü vezni miḳdārı ṣıġır ẕekeri (3) ḳurusıdur **saḳmūniyā** Türkīde maḥmūde dirler ṭabīʿatı üçinci derecede ḥār ve yābisdür (4) baʿżılar terbiye olmamışınuŋ ḥarāreti ve yübūseti dördüncidedür muḥarriḳdür didiler bunı (5) tā ki alma ve ayva içinde biryān idüb terbiye itmeyince istiʿmāl itmeyeler terbiyesiz (6) maḥmūde istiʿmāl(i) cāiz degildür bunı sirke ile pişirüb ve arpa otıyla yaḳu (7) eyleseler ʿırḳu'n-nisāya fāide ider ve çıbanlu uyuza dürtseler giderür ve saḳız ile (8) çekirdegi çıḳmış ayva içinde pişirüb ol ayvayı yeseler zaḥmetsiz ishāl ider (9) ṣovuḳ mizāclu kişilerüŋ miʿdelerine ḳuvvet virür saḳmūniyānuŋ ḳuvveti otuz yıla (10) degin bāḳīdür buŋa türbüd bedel olur **sükker** bi'ż-żamm Türkīde şeker didükleri nesne (11) aʿlāsı beyāż ve şeffāflu ve ṭabarzadī ola ṭabarzad didükleri berk ve ziyāde aḳ ola (12) şekere dirler bunuŋ ṭabīʿatı evvelde ḥār ve baʿżılar ikinci derece evvelinde ḥār ve Muḥammed (13) Tamīmī evvelde ḥār ve yābisdür dimiş ammā ekṣer eṭıbbā muʿtedil dimişlerdür ve baʿżılar (14) evvelde raṭbdur didiler baʿżılar ṭabarzad

şekeri muʿtedil ġayrısı ḥarārete māil (15) didiler ġayrıdan bu ḳavl muʿteberdür İḫtiyārāt ṣāḥibi ikisinüŋ ṭabīʿatı yübūset (16) üzeredür dir müleyyindür ve miʿdeye nāfiʿdür ve cilāsı vardur ve şekerüŋ evvel (17) ḳuvveti ḳurudıcıdur ikinci ḳuvveti cilā virür süddeleri ve mecārīyi açar ʿasel gibi (18) miʿdeye żararı yoḳdur ve ṣusuzluġı getürmez meṣāneye ve bögrege muvāfiḳdur (19) bevli ṭutuldugına müfīddür eger ṭatlu bādem yaġıyala içseler ḳuluncı giderür (20) cevz-i bevvā ḳatub yeseler öksürük balġamına müfīddür keser ve zükkām olanlara buḥūr (21) eyleseler fāide ider **selḫü'l-ḥayye** yılan ḳavınuŋ aʿlāsı erkek yılanu(ŋ) ḳavıdur (22) ki beyāż olur zīrā dişisinüŋ ḳavı siyāh olur ḳavl-i Orbiyāsūs ṭabīʿatı (23) bārid ve yābisdür ġāyetle ḳızdurıcıdur eger zeyt ile bişürüb maḳʿad aġrısına (24) dürtseler nāfiʿdür ḳavl-i Muḥammed Tamīmī bundan bir dirhem ve iki dirhem arpa otıyla ḳarışdurub (25) andan ḳurṣlar eyleseler ve külde bişürüb yedürseler bevāsīrüŋ eger içerüde ve eger

[45/b]

(1) ṭaşrada olan nevʿine muvāfiḳdur ve zeyt ve mūm yaġıyla ḳarışdurub ḳeyrūṭī gibi (2) idüb *maḳʿad* ʿilletlerinüŋ envāʿına ve gögüs aġrılarına ṭılā eyleseler ġāyet nefʿi vardur (3) **silḳ** iki nevʿ olur birine pāzū ve birine bancar dirler pāzū beyāż olur ve yapraġı (4) siyāh gibi olur pancār nevʿinüŋ köki şalġam kökine beŋzer lākin ḳırmızı şekil olur çügündür (5) daḫı dirler ṭabīʿatı mürekkebü'l-ḳavī direler baʿżılar evvelde ḥār ve yābisdür ve baʿżılar evvelde (6) raṭbdur ammā eṣaḥḥı ikincide bārid ve yābisdür muḥallil ve mülaṭṭıfdur ve müfettiḥdür beyāżınuŋ (7) taḥallül ve cilāsı vardur eger başı bunuŋla yusalar kehle ve ḳonaġı öldürür ve giderür (8) ve eger çügündüri mercümek ile pişürüb yeseler içi ḳabż ider ve pişürüb yalŋız (9) ṣuyuŋ içseler ishāl ider ve ḫuḳnelerde bunuŋ ṣuyını istiʿmāl iderlerese ġāyet (10) müfīddür ve sirke ve ḥardalla yeseler cigerī süddelerin açar ve ṭalaḳ şişine fāide (11) ider ve pāzūnuŋ ṣuyın balla ḳaruşdurub buruna ṭamzırsalar dimāġı arıdur **selīḫe** (12) Türkīde daḫı selīḫe dirler bir çalınuŋ köki ḳabuġıdur aʿlāsı ḳızıl reng ve ṣāfī (13) ve rāyiḥası aʿlā ola ve ṭabīʿatı üçinci derecede ḥār ve yābisdür az ḳabżı daḫı vardur aʿżāya (14) ḳuvvet virür ve diş diplerine ʿasel ile ṭılā itseler ve göz üzerlerine daḫı ḳosalar *gözi göregen ider ve gögsi yumşadur bunuŋ şarābın iderlerse* (15) miʿde ve cigere ḳuvvet virür ve daḫı ḥayżı ve bevli idrār ider

bundan bir dirhem (16) istiʿmāl olunur ʿasel ile yüze sürseler levni güzel ider ve cefti var ise (17) giderür ḳavl-i İbni Māsūye bunuŋ bedeli iki kendü ḳadarı dārçīn veyāḫūd kendi (18) ḳadarı asārūndur **summāḳ** bi'ż-żamm ve teşdīdi'l-mīm ṣummāḳ didükleri ḳırmızı ḥabb (19) ṭabīʿatı ikinci derecede bāriddür baʿżılar evvelde dimişler üçincide yābisdür (20) ġāyet nāfiʿdür ve ḳābıżdur ṭaʿāma ṣaçub yeseler ishāli giderür ve bağırṣaḳ (21) çıbanlarına fāide ider ve pelīd aġacı kömüri ile dögüb bevāsīre ursalar giderür (22) ve ṭaʿām iştihāsını getürür ʿaṭaşı teskīn ider ġaşyānı menʿ ider ve ẕūsınṭāriyā (23) ʿilletine nāfiʿdür ve eger summāḳı dögüb ṣovuḳ ṣuyla içseler ḳanġı ʿużuvdan kim ḳan (24) aḳsa ol ḳanı keser bunuŋ bedeli ḳuzı ḳulaġı didükleri otınuŋ kökidür baʿżılar (25) ekşi ṭūt daḫı tamām olmadın ḳızıl iken alub ḳurudurlar her ḫuṣūṣda bunuŋ

[46/a]

(1) bedeli vardur **simsim** bi'l-kesri's-sīn ḥabbu'l-ḥall yaʿnī sūsām didükleri dāne ki yaġın (2) çıḳardurlar aʿlāsı toḫumı büyük ve yaġlu olandur cirmi yaġından aḳvādur ṭabīʿatı (3) evvel derecede ortasında ḥār ve āḫirinde raṭbdur ve baʿżılar ikincide raṭbdur dimişler (4) bundan çoḳ yeseler miʿdeyi aġırdur ammā rībās rubbı ıṣlāḥ ider eger ḳulaḳda olan (5) zaḥmetlere ve şişlere ve āteş yanuġına ve bağırṣaḳ aġrısına sürseler fāide ider (6) ve ıssı ḳanlu ve ṭuzlu balġamdan olan gicik envāʿına dürtseler fāide ider (7) eger sīsāmı kettān toḫumı ile yeseler cimāʿı ziyāde ider ve ḳabın çıḳarub yeseler (8) bedeni semürdür ve gögüs ve öyken ḥastalıḳlarına fāide ider ve eski öksürüge daḫı (9) fāide ider bedeli kettān toḫumıdur aḳ ḫaşḫāş daḫı bedel olur **semn** bi'l-feṭḥ ve'l-kesir ve sükūnü'l-mīm (10) ḥayvānuŋ südinden ve yoġurdından olan yaġdur ṣaġ (11) yaġuŋ fiʿli gibidür ve nażc ve telyīni ḳaymaḳdan aḳvādur ṭabīʿatı evvel derecede ḥār ve raṭbdur ve (12) ḥarāreti ḳaymaḳdan ziyādedür eger ṣıġıruŋ sāde yaġın içseler ve dürtseler (13) afʿī yılan aġusı yürege yetişdürmeye ve şeker ile ve acı bādem yaġıyla gögse sürseler (14) mülāyim ider ve şişini taḫlīl ider ve ḫām ve yaramaz ḫılṭları pişürüb ve līnet-i (15) muʿīnesi yoḳdur gāhī ishāl ider ve gāhī içi ḳabż ider ve kül ṣuyı yaʿnī (16) ḫākister ṣuyıyla ḳarışdurub ḥuḳne eyleseler bağırṣaḳ çıbanlarına ve iç aġrılarına (17) nāfiʿdür ve eski yaġa ḳına ḳarışdurub uyuza dürtseler giderür ve ḳuru öksürüge (18) billah ḳarışdurub veyā ḳahvesine ḳatub içseler müfīddür **semek** balıḳ *ki* meşhūrdur (19) aʿlāsı

büyük olmaya tāze ola deryā balığı olan cümleden ḥafīfi ḳaya balığıdur (20) ammā nefīs olan balıḳlar tekür *ve* ḳalḳan ve levrek ve kefāl ve dil ve pisi balığı (21) ve ḳara göz ve mercān balığı ve ṭurna balığıdur ve ṣaḳīl olan balıḳlar bunlardur (22) palamud ve lüfer ve usḳumrı maḳūleleridür ve ṭatlu ṣu balığınuŋ aʿlāsı (23) ala balıḳdur ve yılan balığı gerçi ġıdāsı laṭīf olur ve bāhı ziyāde idüb (24) cimāʿa ḳuvvet virür lākin ṣaḳīldür ve yalŋız hażm olunmaz belki ḳuvvetlü bir şey lāzımdur (25) meṣelā līmūn şarābı yā līmūn ile ʿasel şarābı ola ve cümle balıḳlarda derece derece-i serīʿatü'l-

[46/b]

(1) istiḥāledür tīz fāsid olub ve miʿdeyi daḫı fāsid ider balığuŋ ṭabīʿatı ikinci (2) derecede bārid ve raṭbdur bāhı lā-büdd ziyāde ider eger ṭuzlu balığuŋ başını yaḳub (3) ve çıbanlarda ziyāde olan etlere ekseler ve yaramaz çıbanlara daḫı ekseler ıṣlāḥ ider (4) tāze balığı çoḳ yemek bile be-ġāyet żarar ider balġamı ziyāde ider siŋirde ve dimāġda (5) zaḥmetler ider ve balıḳ yedükleriden ṣoŋra ṣusuzluġa ṣabr iderler zīrā eger tāze ve eger (6) ṭuzludur ṣuṣadur ve ḫastalıḳdan ḳalḳmış kişilere ḳaya balığı vireler ġayrısın (7) yedürmeyeler ve yoġurd ile balıḳ cemʿ itmeyeler ve zinhār yumurṭa ile daḫı cemʿ itmeyeler (8) bunlar ile cemʿ eylemek ġāyet yaramazdur cāyiz ki helāk ide **semek-i ṣaydā** (9) saḳankūrī dirler bir muḳavvī kelerdür küçükdür Şāmda Ṣaydā nām maḥalle ḳarīb (10) bir bıŋar balığıdur ḳumdan bıŋara varurlar dirler bu balıḳ baʿżılar ḳumdan (11) varduġı içün saḳanḳūr nevʿindendür dirler evvel bahārda ḥareketi zamānında (12) ṭutarlar ḳarnın yararlar ve ṭuzlayub ḳurudurlar aʿlāsı erkegi olur erkeginüŋ ʿalāmeti (13) başı küçükdür ve bedeni büyük olur bunuŋ ḳurusından buçuḳ dirhem yumurṭa ṣarusıyla (14) ṭaʿāmdan ṣoŋra yiyüb sehlce uyusalar ẕekeri ḳāyim ider çoḳ cimāʿ ideler (15) ve dişisi ʿavretlerüŋ iştihāsın ziyāde ider **senā** bi'l-feṭḥ ve'l-ḳaṣr bir aġacuŋ (16) yapraġıdur ki marażaya devā iderler eyüsi Mekkīdür aŋa nisbet idüb sināmekī (17) dirler ṭabīʿatı evvel derecede ḥār ve yābisdür ḫāṣıyyeti sevdāya ve el ayaḳ yübūsetine (18) ġāyet muvāfıḳdur bundan iki dirhem istiʿmāl olunur üç dirhemden ziyāde olmaz (19) baʿżılar beş dirhem ve yedi dirhem(e) degin cāiz görmüşler ammā tāzelere ve maḥrūrī (20) mizāca çoḳ virmek devā degildür uyuza *ve* çıbanlara ve gicige nāfiʿdür eger ṭatlu (21) yaġ ile bişürüb içseler çoḳ balġam çıḳarur ve arḳa ve bil ve uyluḳ aġrısına daḫı nāfiʿdür

(22) el-ḥāṣıl senānuŋ ḥāṣıyyeti sevdā ve ṣafrāları iḫrāc ider ve ḳalbi ḳavī (23) ider ammā bunuŋ ṣuyıla maṭbūḫı beş dirhemden altı dirheme varınca cāizdür (24) sevdāvī fikirlere ve uçuġa fāide ider ve bedeni fażalātdan pāk ider bundan (25) yaşlu adamlara virseler muᶜtedildür **sünbül** bi'ż-żamm üç dürlü edviyeye ıṭlāḳ

[47/a]

(1) olunur biri sünbül-i hindīdür ki sünbül-i ṭayyib ve sünbül-i ᶜaṣāfīr daḫı dirler ve (2) Yūnānca nārdīn dirler ikinci sünbül-i rūmīdür ki sünbül-i aḳlīṭī dirler çetük otınuŋ (3) bir nevᶜidür üçinci sünbül-i cebelīdür ki yapraġı *ve budaġı* doġa dikenine beŋzer ammā dikeni olmaz (4) ḳoḳusı ḫūb olur sünbülü't-ṭayyib dirler bunuŋ ṭabīᶜatı Cālīnūs ḳavli üzere evvel (5) derecede ḥār ve ikincide yābisdür muḥallil mülaṭṭıfdur ve müfettiḥdür ciger ve miᶜde süddelerin (6) açub ve miᶜdeye ḳuvvet virüb ve aġız ḳoḳusını giderür ve ṣarılıġa ve ṭalaḳa fāide ider (7) ve żīḳu'n-nefese nāfiᶜdür eger afsentīn ile pişürüb ṣuyın içseler cigere ve yaraḳāna (8) ve miᶜde ve maḳᶜad yellerine aᶜlādur ᶜusru'l-bevle daḫı nāfiᶜdür ve levni ṣāf ider ᶜaḳlı (9) tīz ve ḳuvvet-i māsikeyi muḥkem ider bedeli *iki* vezni ḳadarı iẓḫir-ı mekkīdür **sincāb** teyin (10) didükleri cānver kürki semmūrdan ıssılıġı aşaġadur ṭabīᶜatı İḫtiyārāt ṣāḥibi (11) ḳavli üzere ḳıyāsen bārid ve raṭbdur muᶜtedil kürkdür ıssı mizāclu kişilere ve yigitlere (12) münāsibdür ve muvāfiḳdur **senderūs** bir ṣaru ṣamġdur ki kehrübāya beŋzer ḫām kehrübā dirler (13) ṭabīᶜatı Taḳvīm ḳavli üzere ikincide ḥār ve yābisdür müceffifdür miᶜdede ve (14) baġırsaḳda olan balġamı giderür ve ḳan tükürene ve bevāsīre müfīddür eger bundan (15) yeseler ve tütsi daḫı eyleseler bevāsīre nāfiᶜdür ve zükkāmı giderür ve başdan (16) yaşları indürüb nezleye muvāfıḳdur ve her ḳandan ḳan gelse müfīddür ve ḳavl-i (17) İḫtiyārāt diş aġrısına ġāyet nāfiᶜdür bundan muᶜtedil devā olmaz **sūrıncān** (18) bir otuŋ kökidür ki zaġferān çiçegi olur ḳış āḫirinde ẓāhir (19) olur egri kestāne dirler ṭabīᶜatı üçinci derecede ḥār ve ikincide yābisdür (20) baᶜżılar üçincide yābis ve ikincide bārid didiler balġamı ishāl ider ve nıḳrīs (21) ve mefāṣıl aġrısın teskīn ider Muḥammed Tamīmī ḳavli üzere bunuŋ mefāṣıl ve bevāsīre (22) ḥāṣṣiyyeti ᶜacāyibdür eger saḥḳ idüb ḳoyun eski sāde yaġıyla ḳarışdurub (23) penpe ile maḳᶜada dürtseler iki defᶜāda bevāsīri giderür Şeyḫü'r-Reīs

(24) ḳavli üzere mefāṣıl içün kemmūn ile fulful ile luṭūḫ itseler fāide ider (25) bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir miṣḳāldür **sūbiyyā** birincden eyledükleri bozadur

[47/b]

(1) gögüsden ve öykenden balġamı ḳaṭ‘ ider cigerden ve ṭalaḳdan süddeleri açar ve ‘usru’l-bevle (2) nāfi‘dür bāha ve hażma daḫı mu‘īndür Şeyḫ Dāvūd ḳavli üzere bir nev‘ birinc gūzesine (3) birinci bulamaç idüb azacuḳ ḳara üzüm ‘uṣāresi ve dārçīn ve ḳaranfil *ve* besbāse (4) ḳatub eyyāmına göre bir gün ve ba‘żı vaḳt iki günden ṣoŋra içeler **sūs** buyan (5) didükleri ot ki köki ṭatlu olur menfa‘ati aṣıl kökindedür ‘ırḳu’s-sūs dirler (6) sūsuŋ ṭabī‘atı ḥār ve yābisdür ba‘żılar mu‘tedil didiler ve ba‘żılar bārid dirler (7) Taḳvīmü’l-Edviye ve Cālīnūs mu‘tedil ve azacuḳ ḥarārete māildür dir ciger agrısına (8) nāfi‘dür bunuŋ rubbından bir dirhem yā iki dirhem isti‘māl olunur ve ṣuyu ṣadra (9) ve boġaza nāfi‘dür ḫaṭīblere ve müezzinlere ve ḫānendelere lāzımdur ṣavtı ṣāf ider (10) **sībiyā** ism-i Rūmīdür başında dil gibi üsti ṭaşa beŋzer ve içi beyāż (11) ve yumşaḳ kemük çıḳar ve ‘Arabīde lisānü’l-baḥr ve ḳanāṭīr daḫı dirler altun ve gümüş (12) üzerlerine sevād eyledüklerini zer-gerler bundan ḳullanurlar bunuŋ etini pişürüb (13) yeseler gerçi hażmı güçdür velākin ṭab‘ı mülāyim ider cümle deŋiz böcekleri ṭab‘ı (14) mülāyim ider ve mi‘deye çoḳ muvāfiḳ degildür ammā līmūn ıṣlāḥ ider ve ol kemük (15) kim lisānü’l-baḥr dirler behaḳa ve kelefe ve nemşe ve uyuz ‘illetlerine sürseler zāil olur (16) eger yaḳub andan ṣoŋra saḥḳ idüb göze sürme eyleseler gözde biten etin (17) giderür ve dişe sürseler dişe cilā virür bu balıġuŋ içinden çıḳan (18) mürekkeb gibi şeyi eger dā'ü’ş-ṣa‘lebe sürseler ḳılın bitürür **ḥarfu’l-şīn şādenc** (19) Fārisīden mu‘arrebdür ḳan ṭaşı dirler mercimege beŋzer ‘adesinüŋ a‘lāsı ġāyet (20) ḳızıl olub ḳırsalar tīz ḳırıla ṭabī‘atı ‘Īsā ḳavli üzere ikinci derecede ḥār ve yābisdür (21) didiler ba‘żılar bunuŋ ġayr-ı maġsūl olanını evvelde ḥār (22) ve ikincide yābisdür didiler ammā maġsūlını ikinci derece evvelinde bāriddür dirler (23) bunuŋ yunmasınuŋ ḳā‘idesi oldur ki şādāneyi evvel saḥḳ idüb andan (24) bir çanaḳda ıṣladub andan ezüb bir miḳdārın alıḳoyub çökegi kim tā dibine(25) çöke üzerinden ṣuyı ġayrı çanaġa ḳoyub tekrār bir ḳaç def‘a üzerinden ṣuyını

[48/a]

(1) alub *tamām ṭurıca böyle idesin andan ṣoŋra baḳıyyesin ve ṣāfīsi ḳalub* anı ḳurudub sādenc-i maġsūl diyesin ziyāde ḳabż taḫfīfi vardur eger (2) bunı bal ḳarışdurub göze dürtseler ḳapaġınuŋ iriŋligin ve yarasın giderür (3) eger ᶜavret südiyle ḳarışdurub göz üzerine ursalar aġrısın ve yaşın (4) daḫı giderür ve aḳāḳıyā ile ḳarışdurub göz aġrılarına ve gözde olan uyuza (5) sürseler ġāyet müfīddür ve göz aġrılarına yumurṭa beyāżı ile daḫı ursalar (6) muvāfıḳdur **şāhterec** şāhtere didükleri otuŋ aᶜlāsı tāze ola ve yeşil (7) ola ve acılığı ziyāde ola ve bunuŋ yapraġı ve dalları istiᶜmāl olunur ṭabīᶜatı ḥarāretde (8) muᶜtedil dimişler ḳavl-i Māsercūyā evvel derecede bārid ve ikincide yābisdür demi (9) ṣāfī ider ḥikkeye ve cerebe içürseler nāfiᶜdür ve diş diplerin pāk ider eger bunı (10) ṣıḳub bir ḳaç ḳaşıḳ miḳdārı bir çanaḳ süd çīrozı ḳatub içseler ṣafrāyı ishāl *ider* (11) ve bevli idrār ve ciger süddelerin açar ve żaᶜfın giderür miᶜdeyi ḳavī ider ve daḫı ṣuyını (12) göze dürtseler gözi göregen ider ve yaşın keser bunuŋ miḳdār-ı şerbeti ṣuyınuŋ (13) on dirhemden yarım rıṭl buġdaya degin cāizdür ve uyuza ve gicik (14) içün temirhindī ile içüreler daḫı münāsibdür miᶜdeyi ḳavī ider ve süddelerin (15) ve bağırsaḳda olan fużulātı pāk ider **şibiş** ṭoraḳ otınuŋ aᶜlāsı tāze (16) ve yeşil ve çiçegi açılmış ola ṭabīᶜatı ikinci ile üçincide ikisi arasında ḥārdur (17) ḳavl-i Muḥammed Tamīmī ikinci evvelinde yābisdür ṣovuḳ ḫılṭları pişürür ve yelleri ṭaġıdur (18) tāzesinüŋ pişürüciligi ziyāde ve ḳurusınuŋ taḫlīli ziyādedür sevdāyı aḳıdur (19) ve ṭaᶜām üzerine ṣu içmekden miᶜdede fāsid olan etᶜimeden ḥāṣıl olan (20) ınçġıruġı sākin ider ve çiçegi maḳᶜadda ve ẕekerde olan yaralara fāide (21) ider ve nevāṣīre ve bevāsīre daḫı muvāfıḳdur hem içüb hem ḳaynamış ṣuyında oturalar (22) hem pişmiş otını maḳᶜada gül yaġıyla ursalar ve bunı yaḳub ṭaşra çıḳan bevāsīre (23) ursalar bevāsīri yerinden ḳopara bunuŋ bedeli bābūnecdür ve ḳuvveti on yıl (24) bāḳīdür **şūnīz** bi'ż-żammi'ş-şīn ḳara çörek otı ki ḥabbetü's-sevdā daḫı dirler (25) ṭabīᶜatı Buḳrāṭ ḳavli üzere üçincide ḥār ve yābisdür aᶜlāsı siyāh ve tāze ve yaġlu

[48/b]

(1) olmaḳdur ṭaᶜāmı acıdur cevher-i laṭīfdür merāreti fuṣūṣet üzere(dür) Muḥammed Tamīmī ḳavlince (2) üçinci derecededür muḳaṭṭıᶜdur ve mücellā ve münşifdür eger dögüb bez içine baġlayub (3) zükkāmı olanlara şemm-i dāyim eyleseler zükkāmı

giderür ve gövdeye sürseler kehleleri (4) öldürür Fūlis ḳavli üzere ṣovuḳ yelleri dağıdur ve gögsi pāk ider yelmeşik (5) ve ṣovuḳ ḫılṭları ve ruṭūbātı çıḳarur miḳdār-ı şerbeti iki dirhemdür ḳavl-i İbn-i Bayṭār (6) alnına yaḳu eyleseler baş ağrısın giderür eger naṭrūnla içseler nefes ṭutuldugına (7) fāide ider eger zeyt ile ḳavurub ol yağı iki ṭamla buruna ṭamzırsalar zükkāmı (8) açar **şīrec** bi'l-kesr şırlaġan yağı dirler aᶜlāsı tāze ve ṭaᶜāmı eyü ola ṭabīᶜatı ḥār (9) ve raṭbdur Yuḥannā ḳavli üzere ziyāde müleyyindür ve az ḥarāreti vardur miᶜde aġzına (10) ziyān ider illā rībās ıṣlāḥ ider miḳdār-ı şerbeti lāzım olduġı ḳadardur ḫuşūnete (11) ve ṣadr ve sevdāvī yaralara muvāfıḳdur eger mersīn ile pişürseler ḳılları ve ṣaḳalları (12) ḳavī ider eger üzüm ṣuyıyla içseler demevī balġamı ve ḥikkeyi giderür ve żīḳu'n-nefese (13) muvāfıḳdur ṭabīᶜatı muᶜtedil ider sevdā aṣḥābına menfaᶜati ġayrınuŋ ṭabīᶜatından ziyādedür (14) **şīr-ḫışk** aġaçlar ve ṭaşlar üstine yaġan ḳudret ḥelvāsıdur Fārisīden (15) muᶜarrebdür şīrīn-ḫuşk dimekdür ḥār ve iᶜtidāle ḳarībdür fiᶜli terencübīn fiᶜlinden (16) aᶜlādur Ḥuneyn ḳavli üzere ṭabīᶜatı evvel derecede ḥār ve raṭbdur öksürüge nāfiᶜdür (17) ve ıssı şişlere ve ıssı mizāclara fāide ider gögsi yumşadur çoḳ yeseler miᶜdeyi (18) żaᶜīf ider illā alma ve maṣṭakī ıṣlāḥ ider ḳavl-i İbn-i Māsūye ve ṣāḥib-i Taḳvīm ḳavli (19) üzere ṣafrāyı ishāl ider ṣadrı mülāyim ider ve ᶜaṭaşı daḫı teskīn ider (20) miḳdār-ı şerbeti yigirmi dirhemdür bunuŋ bedeli terencübīndür **ḥarfu'ṣ-ṣād ṣābūn** Ebuḳrāṭ ṣanᶜatıdur ṭabīᶜatı İbn-i Bayṭār ḳavli üzere dördünci derecede ḥār ve yābisdür ve cilā-i (22) ḳaviyyesi vardur ḳuluncı açar ve ḫām ḫılṭı ishāl ider eger şāf gibi getürseler ḳabżı açar (23) ishāl ider ve gül yağıyla ḳaynadub oġlancuḳlaruŋ başında olan çıbanlara (24) ḳosalar ıṣlāḥ ider eger eŋlik didükleri ḳızıl köki ile ve gögercin boḳıyla ḳarışdurub açılacaḳ (25) çıbanlara ursalar nażc virüb açar eger bunı yeseler veyāḫūd ṣuyın içseler

[49/a]

(1) adamı öldürür **ṣabır** bi'l-feṭḥ ve kesri'l-bā bir ot edviyedür ki ᶜinde'l-eṭıbbā anuŋ ᶜuṣāresi (2) murād olur eyüsi Suḳuṭrā cezīresinde olur ṣabır-ı ṣuḳuṭūrī dirler ġāyet acıdur (3) ṭabīᶜatı İḥtiyārāt ḳavli üzere ikinci derecede ḥār ve yābisdür ṣafrā ishāl ider musaḫḫin (4) ve mücellādur ve oŋuldıcıdur tāze yaraları bitürür nāṣūrı ve bevāsīri ve şiḳāḳları (5) ve aḳan ḳanı daḫı giderür ṭatlu şarāb ile ḳarışdurub uralar ᶜasel ve gül yağı

(6) ile alnına ve ṭuluŋlarına ursalar baş aġrıların giderür ve eger fāsid ve oŋulmaz yaralara (7) ekseler oŋuldur mücerrebdür ṣabıruŋ bevāsīre ziyāde nefʿi vardur gül yaġıyla uralar (8) ve duḫānına daḫı otursalar keẕālik nefʿi vardur bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir miṣḳālden (9) iki dirheme degin cāizdür ammā yalŋız virmek ve bevāsīri olanlara olmaz iki dirhem (10) ṣabır bir dirhem maṣṭakī ve(yā) muḳl ile virilmek gerekdür bunlar *muṣliḥdür* **ṣaʿter** bi'l-feṯḥ ve sükūni'l-ʿayn (11) güveygü otı ve keklik otı didükleri ot berrīsi būstānīsi ve cebelīsi olur (12) eṣnāfı çoḳdur aʿlāsı ḫurde yapraġı ola ki ṣaʿter-i fārisī dirler ṭabīʿatı Münhāc ve Muḥammed (13) Tamīmī ve İḫtiyārāt ḳavilleri üzere üçinci derecede ḥār ve yābisdür muḥallil ve mülaṭṭıfdur (14) yan başı aġrılarına nāfiʿdür cigere ve miʿdeye müfīddür bevli ve ḥayżı aḳıdur ve yanmış (15) ṣafrāyı daḫı çıḳarur ve ṭaʿām iştihāsın getürür ve yelleri taḫlīl ider bundan bir miṣḳāl (16) istiʿmāl olunur eger bunı ekṣeriyyā istiʿmāl eyleseler ruṭūbetlü göz aġrısına nāfiʿdür (17) ve yaġı daḫı gögse ve öykene müfīddür ṣāḥib-i Taḳvīm ḳavli üzere ṣaʿter menīyi ziyāde ider (18) ḳavl-i Desḳūrīdūs şehvet ve bāhı ziyāde ider ve boġaz aġrılarılarına nāfiʿdür eger (19) bunı yaḳub ve yumurṭa ṣarusıyla ve gül yaġıyla maḳʿad yarıḳlarına ursalar daḫı (20) muvāfıḳdur eger bevāsīre ve eger nevāṣīre ve eger bişüre ve eger riyāḥ-ı bāride daḫı muvāfıḳdur (21) **ṣaʿter-i bābilī** büyük yapraḳlı keklik otıdur bunuŋ başında çiçekleri çoḳ olur (22) eger bunı pişürüb ṣuyın içseler ishāl ider bevli ve ḥayżı aḳıdur artıḳ aḫlāṭı (23) çıḳarur eger ʿasel ile luʿūḳ gibi eyleseler öksürüge ve öykene ve ṭalaḳ şişlerine fāide (24) ider eger çiçeginden iki miṣḳālin ṭuz ile ve sirke ile içürseler sevdāyı ve balġamı (25) ishāl ider ve miʿde aġrıların ve ḳulunç ve raḥm ve meṣāne aġrılarına fāide ider **ṣamġ**

[49/b]

(1) aġac ṣaḳızı ve aġac küsbesi ve żamḳ daḫı dirler ṭabīʿatı Cālīnūs ḳavli üzere (2) muʿtedildür ḥarāreti var ise *de* ḳatı azdur cümle żamġlardan yegdür ıssı öksürüge nāfiʿdür (3) mülāyim ider āvāzı ṣāfī ve miʿdeyi ḳavī ider ve ishāl-i ṣafrāvīye nāfiʿdür miḳdār-ı (4) şerbeti iki miṣḳāldür gögüs ve boġaz ve öyken ḫuşūnetlerine müfīddür ve ḥiddetlü otlaruŋ (5) ḥiddetlerüŋ keser ḳavl-i ṣāḥib-i Taḳvīm ḳan tükürenlerde fāide ider Cālīnūs bağırsaġı (6) ḳavī ider ve cimāʿı ziyāde ider ve Desḳūrīdūs ʿaḳlı tīz ider Fūlis

ḳavli bedeni (7) ḳavī ider bedeli keşīrādur ḳavl-i Taḳvīm muṣliḥi sirkedür **ṣandal** ṭayyibü'r-rāyiḥa bir aġaçdur ki (8) Hind vilāyetinden gelür üç nevᶜ olur beyāż ve ḳızıl ve ṣarı olur ṭabīᶜatı İḫtiyārāt (9) ḳavli üzere ikinci derecede bārid ve yābisdür cümle ṣandallarda ḫāṣṣiyyet-i evvel budur ki (10) ṣarᶜa ve ḫafaḳāna ġāyet nāfiᶜdür ve ısıtmadan ḥāṣıl olan emrāża ve ciger ḥarāretine (11) ve miᶜde żaᶜfına ve yanmış ṣafrānuŋ ḥarāretinden olan ḫafaḳāna bunı ṣu ile saḥḳ idüb (12) miᶜde üzerine yaḳu ṭılā eyleseler muvāfiḳdur ve gül ṣuyı ile ve azacuḳ kāfūr ḳatub veyāḫūd semiz (13) otı ṣuyı ile ḳarışdurub nıḳrīse yaḳu eyleseler ġāyet nāfiᶜdür ve ṣandal yemek yāḫūd ṣuyını (14) ve şarābını içmek ḳalbe feraḥ ve ḳuvvet virür ve cümle içerüde olan ḥarāretlerüŋ envāᶜına (15) nāfiᶜdür **ṣanavber** çam aġacınuŋ ṭabīᶜatı Cālīnūs ḳavli üzere ḥār ve yābisdür kökinüŋ (16) ḳabuġınuŋ ᶜazīm ḳabżı vardur yürek üstine żımād eyleseler saḥc ᶜilletine ġāyet nāfiᶜdür (17) ve pişmiş ṣuyından aġıza alub ġarġara eyleseler başdan balġam indirür eger mersīn yaġı ile (18) ve erimiş mūm ile ḳarışdurub çıbanlar envāᶜına dürtseler bitüre ve eger yapraġın (19) ve eger aġacın sirkesiyle pişirüb aġızda ṭutsalar nezelāta ve diş aġrılarına (20) nāfiᶜdür **ḥarfu'ż-żād żān** ḳoyun etinüŋ ṭabīᶜatı Şeyḫ Dāvūd ḳavli üzere ikinci (21) derecede ḥār ve raṭbdur ḳoyun eti keçi etinde aᶜlādur bundan ḥāṣıl olan ḳan ve ḳuvvet (22) ġayrı etlerden olmaz ṣovuḳ mizāclu kişilere nāfiᶜdür illā ḳuzı eti ḳoyun etinden yābisdür (23) sevdāvī mizāca ikisi muvāfiḳdur gerçi ṣıġır eti daḫı ṣovuḳdur ve yaz günlerinede daḫı (24) yeseler muvāfiḳdur ammā sevdāvī mizāca ṣovuḳluġı te'sīr itmeyüb sevdāsın artırur ve ḳoyun (25) eti ṣuyı ġāyet ḳuvvet virür ve adamı semürdür velākin perhīz iden ḥastalara virmeyeler

[50/a]

(1) meger nāgihīn olalar yaᶜnī ḥastalıḳdan ḳalḳmış olalar **żıfdaᶜ** ḳurbaġa didükleri (2) meşhūrdur çoḳ nevᶜ olur ṣu ḳurbaġasınuŋ ṭabīᶜatı Dımışḳī ve ṣāḥibu'l-Taḳvīm (3) ḳavli üzere bārid ve raṭbdur eger yaḳub içürseler ḳabż ider ve ṭuz ve zeyt (4) ile pişürüb cüẕām olanlara yedürseler nāfiᶜdür ve külini ṭurmayan ḳan (5) üzerine ursalar ḳanı ṭutar eger ḥayvān ot arasında ḳurbaġa yese dişleri (6) iḫtimāldür ki düşüre ḳuvvet-i cāẕibesinden eger yeşil ḳurbaġanuŋ yaġını (7) dişe degirseler dişleri çıḳarur ve eger derisin veyāḫūd butun yarub (8) oḳ ve diken batduġı yere ursalar ṭaşra çıḳarur ıssıcaḳ

olmaġla ḳuvvet-i (9) cāẕibesin ziyāde mübālaġa ḥikāyet itmişler yeşil ḳurbaġa ve ḳızıl ṣu ḳurbaġası (10) ve ṣarı şekil olan ḳurbaġalar zehr-nākdur bunlardan yeseler adamı öldürür eger (11) ḳurbaġa dilini uyumuş kimesne göbegi üzerine ḳosalar her bildigi ḫaberi (12) söyleye ammā bilmedügini söylemez **ḥarfu'ṭ-ṭāi ṭebāşīr** bir meşhūr devādur ki ḳıṣṣā'-i hindī rīḥ-i şedīdde birbirine ṭoḳunmasından muḥterik olub kül olur kül (14) içinde bulunur aᶜlāsı ḥafīf ve beyāż olmaḳdur ve dirhem gibi müstedīr olur eṭıbbā (15) ḳatında maᶜrūfdur ṭabīᶜatı üçinci derecede bārid ve ikincide yābisdür ḳabż ve taḥlīli (16) vardur miᶜde ve aġız aġrısına ve ıssı ḫafaḳāna ve miᶜdede ṣafrā taġallüb idüb (17) andan ḥāṣıl olan ġışā ᶜilletine müfīddür ve ḳalbe ḳuvvet ve feraḥ virür ve ṣafrāyı (18) dökülmege ḳomaz ve ᶜaṭaşı teskīn ider ve ıssı ḥummālara fāide ider bunuŋ miḳdār-ı (19) şerbeti gül ṣuyı ile nıṣf dirhemdür İbn-i Bayṭār ḳavli üzere bunı ṣuyıyla ezüb (20) içseler eski ḥummālara ve ṣusuzluġa ve melūlluġa fāide idüb rūḥa feraḥ virür (21) bunuŋ bedeli ḳāsnī toḫumıdur yarım veznī beyāż ṣandaldur **ṭuḥlüb** bi'ż-żamm ve żammi'l-lām ve feṭḥihā (22) ve żammi'l-lām ve feṭḥihā ṣu üzerinde olan otluḳ gibi yoşun ki ṭuḥlübü'l-mā' dirler ṭabīᶜatı (23) üçincide bārid ve baᶜżılar ikincide bārid ve raṭbdur dimişler demi ṭutar ıssı şişlere (24) ve ḥarāretlü nıḳrīse ve vecaᶜ-ı mefāṣıla ve ḥarārete nāfiᶜdür zeyt-i ᶜatīḳ ile ḳaynadub (25) sürseler siŋirleri mülāyim ider ve daḫı oġlancuḳlar baġırsaḳlarında olan zaḥmet içün

[50/b]

(1) yüreklerine uralar ġāyet müfīddür **ṭarḫūn** bi'l-feṭḥ meşhūr bir otuŋ adıdur (2) ṭabīᶜatı Yuḫannā ḳavli üzere ikinci derecede ḥār ve yābisdür ruṭūbātı ḳurıdur ve yaramaz nesneler (3) yiyüb veyā ḫamr içenlerüŋ aġızları ḳoḳusına muvāfıḳdur ve iştihā getürür aġız (4) ḳoḳusın ḫoş ider ve aġızda çigneyüb aġızda ṭutsalar aġız aġrılarına nāfiᶜdür (5) **ṭalḳ** bi'l-feṭḥ ve's-sükūn oġlan burısı ve bir nevᶜ ḳat ḳat berrāḳ ṭaşdur aḳ (6) olur ve ṣarı olur kevkebü'l-arż daḫı dirler Türkī dilince evren pulı dirler (7) ṭabīᶜatı Ḥuneyn ḳavli üzere evvel derecede bārid ve ikincide yābisdür ve ḳābıżdur ve cilāsı (8) vardur ekṣer eṭıbbā bundan yemek ve içmek olmaz ḫaṭardur didiler istiᶜmāl içün (9) terbiyesin niçe dürlü tafṣīl eylemişdür ammā istiᶜmāl murād olunsa bir bez içine ḳoyub (10) andan bir ṭaş ile muḥkem dögüb andan ıssı ṣuda ḳaynadub andan żamġ ṣuyı ile (11) istiᶜmāl ideler

miḳdār-ı şerbeti bir dirhemdür ziyādesi ṭalaḳ aġrısı getürür illā (12) eftīmūnuŋ ḳaynamış ṣuyı ıṣlāḥ ider baʿżılar bunı yaḳar andan ṣoŋra böyle (13) istiʿmāl iderler ve'l-ḥāṣıl bir dirhemi lisān-ı ḥamel ṣuyıyla ḳan tükürenlere ve żūsınṭāriyā (14) ki iç aġrılarından(dur) ve raḥmden ve maḳʿaddan aḳan ḳanları ṭutar **ṭīn -i maḫtūm** Türkīde (15) daḫı ṭīn-i maḫtūm dirler Limni cezīresinde olur ve vilāyet begi ḳāḍısı aġustosun (16) on beşinde ol cezīrede bir maġara gibi olan yere varub ṭopraġı andan (17) çıḳardurlar irtesi ġayrı çıḳarmaz ḳāḍısı mühürleyüb vilāyet vilāyet gider bu ṭīn-i (18) maḫtūmuŋ ṭabīʿatı bārid ve yābisdür tāze cerāḥate ekseler oŋuldur yaramaz çıbanlara (19) ve yaralara daḫı ekseler bitürür ʿufūnetin alur ıṣlāḥ ider ve her ḳanı ṭutar ve baġırsaḳ (20) ṣıyrundısından olan aġrılara ḥuḳneye ḳatalar müfīddür miḳdār-ı şerbeti (21) iki dirhemden üç dirheme degin cāizdür Desḳūrīdūs ḳavli üzere ırmaḳ (22) engeci ile pişürüb öykende olan yaralara müfīddür *ṭāʿūn* ve vebā eyyāmında eksik (23) itmeyüb ṣuyın içeler ve'l-ḥāṣıl zehirlü ḫuṣūṣunda bunuŋ nefʿi ʿacāyibdür (24) semūmāta buŋa bedel olmaz cümlesinden efḍaldür **ṭīn-i ermenī** kil-ermenī didükleri (25) ḳızıl ṭopraġuŋ aʿlāsı ḳızıl ve güzel ḳoḳulu olub ele yapışa ve pāk ola

[51/a]

(1) ṭabīʿatı ʿĪsā ḳavli üzere evvel derecede bārid ve ikincide yābisdür ishāl-i demevīyi (2) ḥabs ider münāsibdür ve yaralara aġız aġrısına ve nezelāta ve sīl ʿilletine ve ḥummā-yı (3) rubʿa daḫı nāfiʿdür miḳdār-ı şerbeti bir miṣḳāldür ḥummālu ḥastalıḳlarda gül ṣuyı ve ṣovuḳ (4) ṣu ile içüreler ve yāḫūd bardaġında ıṣladub her-bār andan içüreler nāfiʿdür (5) **ṭayhūc** baʿżılar bu ḳuşı üveyik ḳuşıdur dirler bunuŋ aʿlāsı semüz olur (6) ṭabīʿatı ḥarāretde muʿtedildür ṭabʿı baġlar ḫastalıḳdan ḳalḳmışlara nāfiʿdür (7) ve yürek ishālin ṭutar eger sirke ile pişürüb yeseler ishāle ġāyet fāide (8) ider riyāżet ehli kimesneler ve ṣayrulıḳdan ḳalḳan kişilere daḫı herīse gibi (9) pişürüb yedüreler zīrā ġıdāsı ġalīżdür **ḥarfu'l-ʿayn ʿāḳırḳarḥā** ʿūdü'l-ḳahr (10) didükleri kök ṭarḫūn-ı cebelīnüŋ kökidür dirler Fūlis ḳavli üzere ṭabīʿatı (11) üçinci derecede ḥār ve yābisdür muḥallil ve ceẕẕābdur eger bundan bedene ekseler ʿaraḳ (12) getürür yaʿnī derledür ve uyuşmuş siŋirlere nefʿi vardur ḫuṣūṣen bunuŋ yaġı ola (13) ġāyet nāfiʿdür miḳdār-ı şerbeti nıṣf dirhemdür ammā öykene bir miḳdār żararı (14) vardur illā nebāt ve ṭebāşīr ıṣlāḥ ider ve

dimāġı daḫı ṣovuḳdan olan (15) emrāżdan pāk ider ġarġara iderlerse balġamı dimāġdan indirür yaş ve ṣovuḳ (16) emrāżlara mukavvīdür cimāʿı ziyāde itdürür ve eger ʿasel ile maʿcūn gibi idüb (17) ẕekere ursalar şehvet-engīzdür ve cimāʿa ʿacāyib leẕẕet gösterür eger sirke ile (18) pişürüb aġızda ṭutsalar diş aġrılarına fāide idüb ve muḥkem ider (19) ve balġamı indirür **ʿāc** fīl kemügi ve fīl dişi dirler abīʿatı bārid ve yābisdür müceffifdür (20) ṣāḥib-i Taḳvīm ḳavli üzere yüze sürmege ve yüzüŋ buruşuḳların ve nemş (21) ve kelef ve alaca noḳṭaların gidermege bundan aʿlā devā olmaz ammā dutḳal ile sürseler (22) nüşāresin demür tūbālı ile ḳarışdurub bevāsīre sürseler nāfiʿdür ve yaralar (23) āṣārına daḫı nāfiʿdür İbn-i Bayṭār ḳavli üzere günde iki dirhemin māü'l-ʿasel ile (24) içseler ḥıfẓı ziyāde ider ve ḥummālarda buḥūr eyleseler eski ve yeŋi ısıtmalara fāide ider (25) eger ṣıġır boynuzına fīl kemügi ṣoḳub oġlancuḳlar getürseler vebādan emīn olalar

[51/b]

(1) **ʿades** mercümekdür ḥubūbātdandur ṭabīʿatı mürekkebdür meṣelā ḳuvvet-i ḳābıżası (2) ve ḳuvvet-i celāliyyesi vardur ḳışrı ġāyet ḳābıżdur ve kendüsi tuffāḥdur ve ḳabżı (3) azdur ammā ṣuyı müshildür aʿlāsı tāze ve büyük olub ṣuyla pişürdüklerinde (4) tīz pişe ṭabīʿatı baʿżılar ḥarāret ve bürūdetde muʿtedil dimişler ʿĪsā ḳavli üzere (5) evvel derecede bārid ve yābisdür muḳaşşeri ikinci derecede bārid ve üçincide yābisdür (6) dimişler eger bunı sirke ile pişürüb çuḳur olan yaralara ursalar tīz (7) ṭoldurub bitüre ve ṣuyı ḥunnāḳa fāide ider ve boġaz altına yaḳu olunsa ḥarāretin (8) alur ve aġrısın sākin ider **ʿarʿar** serv aġacı ṭaġ servisinüŋ ṭabīʿatı Mesīḥ ḳavli (9) üzere ikinci derecede ḥār ve yābisdür musaḫḫin ve mülaṭṭıfdur ḥabbına ebhel dirler bundan (10) iki dirhem istiʿmāl olunur eger bunuŋ ṣuyından içseler gögüs aġrısına (11) ve öksürüge ve yürek şişlerine ve ṣancuya ve aġ(u)lu otlar żararın defʿine (12) nāfiʿdür ḳavl-i İbn-i Sīnā süddeleri açar ḳavl-i Mesīḥ İbn-i Hekem bundan içseler (13) gögsi ve cigeri pāk etmek şānındandur ḳavl-i Şerīf bunun cebelī (14) nevʿinüŋ ḥabbını üç dānesini dülbendden getürseler vecīh olub ḫulk-ı iṭāʿat (15) idüb muʿteber olalar eger bundan dāyim yeseler ṣarʿa nāfiʿdür ve iḥtināḳ-ı raḥm içün (16) ve bevl ve ḥayż itdürmek içün duḫānına otursalar ġāyet müfīddür **ʿaselü'l-naḥl** (17) arıdan olan ḳoġan balınuŋ ṭabīʿatı ikinci

derecede ḥār ve yābisdür ammā şehdüŋ (18) ṭabīʿatı baʿżılar evvelde ḥār ve raṭbdur didiler ʿaselüŋ ḳuvvet-i cālibesi vardur (19) deriŋden ruṭūbāt celb idicidür ve lüḥūm-ı insāndan ʿufūneti ve fesādı (20) menʿ idicidür meṣelā bir aʿżā ṣovuḳ olsa ḥammāmda güŋlük balı sürseler eger bulunmaz (21) ise her ḳanġı bal olursa bedene sürüb üzerine güŋlük ekerler maʿrūfdur (22) ve gövdeye bal sürseler kehleyi öldürür ve balı gömeci ile yeseler ışlāḥ ider ḳabżı (23) açar lākin ḥarāret-i ġarīzi ziyāde olanlara çoḳ bal virmeyeler ammā iḫtiyār (24) kimesnelere sükkerī ṭaʿām yerine ʿaselī ṭaʿām eyleseler münāsibdür miʿdeyi tesḫīn (25) ider eyü ḳan tevellüd itdürür ḫuṣūṣen ḳış günlerinde ola daḫı muvāfiḳdur ve boġaz

[52/a]

(1) şişlerine ġarġara olunsa fāide ider eger ziyāde balıḳ yeseler veyā ṭuzlu ve ḳurı (2) nesneler yeseler üzerine bal şerbeti içseler żararın defʿ ider ve dirilmege (3) ḳādir olmayan kimesne arpa unıyla ve acı bādem ile dögüb ve ḳarışdurub gövdeye (4) sürseler dirildür **ʿaşyetü'l-melik** melek otı dirler bir otdur ġāyet ḳıymetlüdür (5) Venedigden gelür Venedig tiryāḳına ḳatarlar Efrencīler anceliḳa dirler bunuŋ köki (6) istiʿmāl olunur ḳuvvet-i evvelīsi eger bir deng ḳadarın aġızda çigneseler diş (7) aġrısın aġız ḳoḳusın daḫı giderür ġāyet muvāfiḳdur ve ḳuduz it ışırduġı (8) maḥalle bunuŋ kökini yaḳu eyleseler ve hem içürseler zehirlerden ḫalāṣ ola ve eger iki (9) dirhemin içseler ṭabīʿatı sürer ve zehirlerüŋ her nevʿine iki dirhemin içürseler (10) ġāyet muvāfiḳdur Venedig tiryāḳına ol ecilden bu otı ḳomuşlar dirler Lāṭīn (11) kitāblarında tecrübe olunmuşdur *zīrā bu otun evveli yeŋi dünyāda ẓuhūr eylemişdür* **ʿusfūr** bi'ż-żamm serçe ḳuşı didükleri *küçükrek ḳuşuŋ* ṭabīʿatı (12) ikinci derecede ḥār ve yābisdür bāhı ziyāde ider ḫuṣūṣen beynisi ġāyet (13) muḳavvīdür Ebū'l-Ālā İbn-i Ẕühr ḳavli üzere istisḳāya ve fālice ve laḳveye ve istirḫāya (14) müfīddür cimāʿa ḳuvvet virür maḥrūrī mizāca yaramazdur ruṭūbāt-ı aṣliyyeye ziyān (15) ider ṣafrāvī ḫılṭ tevellüd itdürür bārī meger üzerine ekşi sikencübīn gibiler yemek (16) gerekdür veyāḫūd ḥarāretlü ekşilere bādem yaġıyla ṣulu ḳavurma ideler ve serçenüŋ (17) eyüsi yabānda uçandur evde beslenen eyü degildür **ʿafṣ** māzū didükleri cevz gibi (18) yemişüŋ ṭabīʿatı Buḳrāṭ ḳavli üzere ikinci derecede bārid ve üçincide yābisdür (19) ve ziyāde ḳabżı vardur āteş üzere yanmışını

ḳıla sürseler ḳılı ḳarardur ḥınnāya ḳatsalar (20) ḳılı ziyāde siyāh ider ve dögülmişini rūfadān yumurṭaya ḳatalar eski ishāllere (21) içürseler fi'l-ḥāl ṭabʿı ṭutar ammā üzerine bir sāʿat ḳadar ṣu virmeyeler ve yürekden (22) ḳan ṣızmaḳ vāḳiʿ olursa sirke ile vireler eger māzūyı saḥḳ idüb maḳʿada ve (23) diz şişlerine ekseler ve dişi ṭaşra çıḳanlara fi'l-cümle nāfiʿdür miḳdār-ı şerbeti (24) iki dirhemdür ammā dimāġ siŋirlerine ziyān ider illā bādem yaġı ıṣlāḥ ider (25) **ʿaḳreb** bi'l-feṭḥ ve sükūni'l-ḳāf bir meşhūr cānverdür ṭabīʿatı İsḥāḳ ḳavli üzere bārid

[52/b]

(1) ve yābisdür eger zeyt yaġında ḳaynadub ol zeyti ḳulaġ aġrısına ṭamzırsalar fāide ider eger (2) yanmış ʿaḳreb külini içseler meṣāne ve bögrek ṭaşların daġıdur miḳdār-ı şerbeti bir dengdür (3) ammā ḳavl-*i rūfis bögrege ve meṣāneye bev ṭutuldıġuna nāfiʿdür ve bedene ḳuvvet* virür ve baġırṣaġı ṣaḳlar bundan istiʿmāl idenler(e) ḳulunç ʿārıż olmaz dirler ammā meṣāne (4) ve bögrek ṭaşları içün rāziyāne ve anīsūn ve keṣīrā ile içürseler ġāyet muvāfiḳdur (5) eger bir ḳaç ʿaḳrebi şīşe içinde zeyt ile günde ṭutsalar baʿde o yaġdan mefāṣıl (6) ve bud ve incik ve arḳa aġrılarına sürseler muvāfiḳdur ve bevāsīre sürseler düşürür (7) ve ḳurıdur ve ʿaḳrebüŋ yanmasınuŋ bir ḳaç nevʿi olur ammā āsānı ve aʿlāsı oldur ki (8) baḳır ṭencereye ḳoyub aġzın kil-i ḥikmet ile ḳapayub bāġ çubuġıyla yanmış bir tennūra (9) bir gice ḳoyasın aʿlādur **ʿaḳʿaḳ** ṣaḳṣaġan didükleri ḳuşuŋ ṭabīʿatı ḥār ve yābisdür (10) beynisi sidigi ṭutulanlara içürseler fāide ider necisi rebüv marażına fāide ider (11) vereme yaḳın bir marażdur eger bunuŋ dimāġını müşg ile ḳarışdurub laḳve ve meflūc adamuŋ (12) burnına ṭamzırsalar fāide göre eger ḳanını ḳurudub gül-ābile ezseler ve söylemez oġlana (13) içürseler hemān söze başlaya eger iligini sükker ile ḳarışdurub oġlanlara yedürseler (14) ġāyet zekī ve faṣīḥ ve fehm ve ḫāfıẓ ola **ʿalaḳ** sülük didükleri ḳurduŋ aʿlāsı (15) oldur ki ne küçük ve ne büyük ola ṭatlu ṣuda olan ṭabīʿatı bārid ve yābisdür (16) eger bir yere yapışdursalar yaramaz ve fāsid ḳanları çeker ve her ḳaçan yapışduġı yerden (17) çıḳarmaḳ lāzım gelse kül ekeler fi'l-ḥāl kendüsi düşer ve emdügi ḳanı ḳuṣar eger (18) murād eyledügiŋ mevżūʿa yapışmazsa bir miḳdār süd veyāḫūd çig et veyāḫūd (19) ḳan sürseler ḳoḳusından fi'l-ḥāl yapışur eger yüzde ve burunda aġrılar olsa ve ḥumret (20) ve bādiş-nām ʿilleti gibilere

sülük urmaḳ ġāyet münāsibdür ıssı ḳızıl ḥiddetlü ḳan (21) şişlerine sülük urmaḳ nāfiʿdür ḳavl-i İbn-i Şerīf baḳlanuŋ ḳabuŋ çıḳarub yumşaḳ (22) dögüb *ġāyet ṣarb sirke ile ḳarışdurub ġarġara itseler* boġaza ḳaçan sülük fi'l-ḥāl düşer **ʿulleyḳ** bögürtlen didükleri (23) bir dikenlü aġacdur yemişi siyāh tūt gibi olanuŋ ṭabīʿatı bārid ve yābisdür köki (24) ġāyet laṭīfdür ṭaşları ḳırar ve çıḳarur ekṣer meṣāne marażına bunuŋ kökünden terementīn (25) ile ḥabblar ideler ġāyet müfīddür ve köki cerāḥati oŋuldur ve maḳʿaduŋ ṭaşra çıḳduġına

[53/a]

(1) ve bevāsīre ki eger ḳan aḳar ve eger ḳan aḳmaz ursalar fāide ider ve ḳan tükürenlere (2) müfīddür ve yapraġın miʿde üzerine yaḳu eyleseler ḳuvvet virür ve ṭabīʿatı imsāk ider (3) eger bunuŋ yetişmiş yemişini ṣıḳub ṣuyını aġza dürtseler aġız aġrıların giderür (4) eger çiçegini istiʿmāl eyleseler ishāle baġırsaḳ çıbanlarına ve ḳan tükürenlere ġāyet (5) nāfiʿdür bögürtlenüŋ miḳdār-ı şerbeti günlük iki dirhemdür ammā ṭalaḳa ziyān ider (6) illā buyan köki ışlāḥ ider **ʿilk** cümle saḳız gibiler ki aġızda çignenür ʿilk dirler (7) Cālīnūs ḳavli üzere cümlesinüŋ ṭabīʿatı ḥār ve raṭbdur yābisdür cümlesi merhemlere (8) girer birbirlerine bedel olur cümlesinüŋ miḳdār-ı şerbeti saḳızına göredür ammā İḫtiyārāt (9) ve baʿżılar meneviş aġacı maṣṭakī aġacınuŋ bir nevʿidür ammā maṣṭakīsi aṣlā müncemid olmaz (10) aŋa terementīn dirler ṭoḳuz dirhemin çanaḳda ṣovuḳ ṣu ile yuyub bādem ḳadar (11) idüb yutsalar balġamı ishāl ider öykende ve belde ve gögüsde ve bendükşelerde (12) olan balġamı ve balġamdan olan bil aġrılarını giderür bu terementīn sāir şişlerüŋ (13) ḫilāfıdur ḳış eyyāmında virülür ve sāir şerbetler gibi perhīzi yoḳdur meṣelā (14) ʿamel eyledükden ṣoŋra varub her kes ḫizmetine gitmek ḳābildür bunuŋ ṭabīʿatı (15) ḥārdur ḳış günlerinde içmek maʿḳūldür eger ziyāde ḥarāretlü kişi içmek isterse (16) bir miḳdār şeker ile içüreler muʿtedil olur meṣāneye ve öksürüge daḫı fāide ider (17) ve yaralara ve çıbanlara sürseler etini bitürür ammā serv aġacınuŋ ṣamġınuŋ ıssılıgı ġayrılardan (18) artıḳdur bundan bir dirhem kifāyet ider ʿırḳu'n-nisāya ve vecaʿ-ı mefāṣıla ġāyet nāfiʿdür (19) fustuḳ aġacınuŋ saḳızı taḫlīl ider eski gicige ve gögüs aġrısına ve öksürüge (20) fāide ider ve bevli idrār ider ve ḳatı şişlere ursalar taḫlīl ider ve çam ṣaḳızını (21) *aŋa* reçine dirler eger bunı ḳaynadub berāber bezir yaġıyla

maḳʿada ursalar sigilleri (22) giderür ve bu yaġı zükkāmı ve eski ısıtması olanlara tütsi eyleseler giderür (23) ve ṭāġūn zamānlarında ʿufūnet-i havā içün her bār tütsi ideler havāyı (24) ıṣlāḥ ider ḳavl-i İbn-i Bayṭār bunuŋ bir buçuḳ miṣḳālini seḥerī iki yumurṭa *ile* içseler (25) öksürüge ve rebüv ve öyken çıbanlarına fāide ider **ʿınebِ** üzümüŋ aʿlāsı *beyāż barmaḳ üzimi andan rezāki andan beglerce ve siyāh üzümüŋ aʿlāsı* ḫūre üzümi

[53/b]

(1) andan ṣoŋra siyāh misk(et) ve cümle siyāh üzüm muḳavvīdür *ve ṣuyı ve şarābı beyāżından muḳavvīdür* ḫāṣṣasındandur tāze (2) bāġdan *ve aṣmadan* ḳopmuş üzümüŋ ruṭūbetinden nefḫi çoḳ olur ammā hīç olmazsa bir iki gün (3) hevenk eyleseler ruṭūbeti az ḳalur nefḫi az ḳalur ve güzel ġıdā virür üzümüŋ ḳabuġı (4) bārid ve yābisdür ve çekirdegi daḫı ikinci derecede bārid ve yābisdür ve eti ḥār ve yābisdür (5) bedene ḳuvvet virür ġıdāsı ṣuyınuŋ veyāḫūd ʿuṣāresinüŋ ve betmezinüŋ ġıdālarından (6) bedeni semirdür ve dem-i ṣāliḥ tevellüd itdürür ve öykene muvāfiḳdur pişmiş ʿuṣāresinüŋ (7) żararı ḳatı azdur çekirdeginden yegdür ammā ḳabuġı baṭīü'l-hażmdur ve lā-büdd üzümüŋ (8) azacuḳ meṣāneye żararı vardur fāidesi yoḳdur ṣuṣadur ciger ve ṭalaḳa (9) daḫı muvāfiḳ degildür ammā ṣusuzluġı nār ve ekşi enār defʿ ider ve üzümüŋ tāze ṣuyınuŋ (10) ṭabīʿatı müleyyindür pişmiş üzüm ḥār ve raṭbdur ḫām üzümüŋ ṭabīʿatı ḳābıżdur ve bārid (11) yābisdür ṭabʿı ṭutar ve tāze şāḫlar ki filis dirler ol filisüŋ turşısı ṭaʿām (12) iştihāsın getürür eger üzümün nefḫi ve yeli miʿdeye ıżṭırāb virürse azacuḳ (13) kemmūn ṣuyı ıṣlāḥ ider **ʿınebu'ṣ-ṣaʿleb** it üzümi yedi nevʿdür maḳṣūdumuz (14) olan ʿınebu'ṣ-ṣaʿlebdür aʿlāsı yeşil olub ve tāze olmaḳdur ṭabīʿatı İḫtiyārāt (15) ḳavli üzere evvel derecede bārid ve baʿżılar ikincide dimişler ıssı şişlere yaḳu olunsa (16) münāsibdür ve üstübec ve gül yaġıyla nemle ve ḥumre üzerine süreler nāfiʿdür ve ṣu ile (17) ezüb ḳulaġa ṭamzırsalar aġrısın giderür ve rāziyāne ṣuyıyla ḳarışdurub (18) içseler ciger ve ṭalaḳ şişlerine nefʿ virür ve bi'l-cümle bunuŋ ṣuyından içseler (19) miʿdeye daḫı yaḳu eyleseler ṣusuzluġı sākin ider ve yaraḳāna fāide ider ve yemişini (20) şöyle iḫtilāmı ḳatı ider ve bunuŋ bir dürlüsi daḫı olur aŋa kenc dirler kāf bābında (21) ẕikr olunur **ʿunnāb** ḥunnāb didükleri yemişüŋ ṭabīʿatı İbn-i Bayṭār ḳavli üzere derece-i (22) ūlā ortasında ḥār ve raṭbdur ḳan ġalebesini ve ḥiddetini ve ġalīẓliġini giderür ve

öksürüge (23) ve rebüve ve bögrek ve öyken ve ḳavuḳ ve gögüs aġrılarına fāide ider zīrā ḳabżından (24) ḳanı ḥabs idicidür yaş ʿunnāb balġamī ḳan ḥāṣıl ider ammā pişürüb yeseler veyāḫūd (25) ṣuyın içseler içi yumşadur ve ḫāmını pişürmeden yeseler ḳabż ider eger ṣuyın

[54/a]

(1) ġarġara eyleseler ḫunnāḳa eyüdür ıssı mizāclularuŋ mizāclarına muvāfiḳdur **ʿanber** (2) ʿanber didükleri rāyiḥası güzel buḫūruŋ ḥaḳḳında çoḳ ḳīl ü ḳāl vardur lākin (3) bu faḳīr Yemen diyārında Muḥā nām benderde Şeyḫ Muḥammed-i Sevāḥilī dimekle maʿrūf bir ehl-i (4) ʿilm kimesne ile görüşüb ʿanbere müteʿalliḳ aḥvāle vuḳūf-ı tāmmesi oldugın bilüb (5) mezbūrdan su'āl eyledigümde ol daḫı cevāb virdi ki Bāb-ı Mundīkk ṭaşrasında (6) Ẓalʿ nām şehr-i ʿaẓīmüŋ şarḳ-ı cenūbī ṭarafında yüz mīl ḳadar mesāfede bir ḳaṣabanuŋ (7) sākinlerinden olub ol ḳaṣabanuŋ ismine Sevāḥil dirler ve ol ḳaṣabadan daḫı Ḥabeş (8) cezīresinüŋ şarḳ cenūbunda vāḳiʿ deryā kenārları ṣarb ve ʿaẓīm kesme ḳayalar (9) olub o(l) ḳıyılarda bir nevʿ siyāh uzunca arılar vardur çekirgeye müşābih o(l) ṣarb (10) ḳayalarda gelüb ʿasel gömeci gibi gömec iderler kimi büyük kimi küçük yaz günlerinde (11) şiddet-i ḥarāret-i şemsden ḳayalar ḳızub ol gömecler deryāya düşer rūzgār (12) her bār ol mevsimde ḳayadan esmekle sevāḥile çıḳardmayub muḳābilinde bilād-ı Ḥażramūtdan (13) şehr-i nām vilāyetüŋ kenārlarına emvāc-ı deryā getürüb ṭaşra atar (14) ol vilāyetüŋ ḥākimi vaḳt-i mevsimini bilüb adamlar taʿyīn ider ve deryā kenārına (15) çıḳan ʿanberi ḫuddām cemʿ idüb ḥākimleri mīrī içün alub ḫazīnelerinde (16) ḥıfẓ iderler tüccār mīrīden iştirā idüb Rūm diyārına ve sāyir memleketlere (17) götürürler ve deryāya düşdüġinde baʿżı gömecleri balıḳ bulub yuṭar (18) lākin ḥarāretden hażm idemeyüb yine ṭaşraya istifrāġ ider ol ʿanbere (19) mebluʿ dirler siyāh olur didi والعهدة على الراوى فى نفس الامر biz daḫı niçe (20) parçalarını ḳırub içinde arı pāreleri buldugumuz bil-defʿāt vāḳiʿ olmuşdur (21) baʿīd degildür ki rivāyet-i mezbūre ṣaḥīḥ ola ʿanberüŋ aʿlāsı ʿanber-i sārādur andan ṣoŋra (22) ʿanber-i eşheb andan ṣoŋra ʿanber-i ḫaşḫāş ola ʿanberüŋ ṭabīʿatı Muḥammed Tamīmī ḳavli üzere evvel (23) derecede yābis ikincide ḥārdur baʿżılar ḥarāret ve yübūseti ikincidedür didiler (24) iḫtiyār olan adamlara fāidesi vardur ve daḫı dimāġa ve rūḥa ve ḳalbe müfīddür (25) ve

daḫı ḥavāssa daḫı ʿacāyibden nefʿ virür ḳavl-i İḫtiy(ār)āt miʿdesi ṣovuḳ olanlara ve aʿżā-i

[54/b]

(1) re'īseye ve miʿdede olan ġalīẓ yellere yemek ve ıssı idüb ṭılā itmek muvāfıḳdur (2) ve elde alma gibi şemmāme idüb her bārı ḳoḳlasalar keẕālik dimāġ ḫuṣūṣlarında ʿaẓīm (3) nefʿi vardur ve buḫūrı dimāġuŋ yaramaz buḫārlarını giderür göŋüle feraḥ virüb ve rūḥ-ı (4) ḥayvānīyi ziyāde ider her bār dimāġa tütsi girdükçe rūḥ ḥaẓẓ iyledügünden ġaşy (5) meṣellü bir nesne ʿārıż olub ġayrı buḫūrlarda bu ḥāl olmaz ve zükkāma ve vebā *eyyāmında* fesād-ı (6) havāya daḫı çoḳ fāide ider ṣāḥib-i Taḳvīm ḳavli üzere sūsen yaġıyla diz şişlerine (7) sürseler bundan münāsib nesne olmaz ḫuṣūṣen balġamī mizāc ve ṣovuḳ ṭabīʿatlü yaşlu (8) baʿżı iḫtiyār kişiler ola bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir dengdür iki denge degin cāyizdür (9) ziyāde yeseler ḳavl-i İsḥāḳ baġırsaḳlara ziyān ider illā ṣamġ-ı ʿarabī ıṣlāḥ ider ḳavl-i (10) ṣāḥib-i Taḳvīm ıssı mizāclara ziyān ider illā kāfūr ve gül ṣuyı ıṣlāḥ ider bedeli (11) kendü ḳadar misk ve ol miḳdār zaʿferān ve ol ḳadar mürrdür dirler **ʿunṣul** aṭa ṣoġanıdur (12) bunuŋ tafṣīli elif bābında ẕikr olunmuşdur esḳīl deyü **ʿavsenc** ʿavsenc didükleri (13) diken bir ḳaç nevʿ olur baʿżılar bögürtlen cinsidür ve baʿżılar ḳara çaltı didükleri (14) daḫı ʿavsenc nevʿindendür dimişler ṭabīʿatı Mesīḥ ḳavli üzere üçinci derecede bārid (15) ve ikinci derecede yābisdür ḳabżı daḫı vardur dimişler ḳavl-i Buḳrāṭ eger yapraġın (16) aġızda çigneseler aġız çıbanlarına ve ḳulaġa ve istirḫā-i liṯṯeye nāfiʿdür eger (17) yapraġın yaḳu eyleseler ḫumreye nāfiʿdür ḳavl-i Yuḥannā żaʿīf miʿdeye yaḳu eyleseler ḳuvvet (18) virür ve yapraġuŋ pişmiş ṣuyını vecaʿ-ı mefāṣıla dökseler veyāḫūd ṣuyı içinde (19) otursalar muvāfıḳdur ʿavsencüŋ miḳdār-ı şerbeti iki dirhemdür ve bedeli ʿulleyḳdür ve (20) it burnı ve envāʿı birbirine bedel olur **ʿūd** ʿūd aġacı İbn-i Sīnā ḳavli üzere ḥükmi (21) ve fiʿli ʿanbere yaḳındur ammā ʿūduŋ fiʿli ʿanberden aşaġadur ve ʿūd çoḳ nevʿ olur aʿlāsı (22) dört nevʿdür bir nevʿine ʿūd-ı māverdī dirler ki Māverd bir vilāyet ismidür ekṣer bu cins (23) ʿūd ġāyet siyāh olur ammā rāyiḥası acıdur insāna ıżṭırāb virür ve gözi yaşardur (24) çoḳ buḫūrlanmaġa taḥammül olunmaz ve bir nevʿi ʿūd aġacı daḫı vardur tenāṣırī dirler

siyāha beŋzer (25) ammā ḳāḳulīden daḫı fenācadur ve bir nevʿ ʿūd aġacı daḫı vardur ʿūd-ı ḳumārī dirler

[55/a]

(1) meşhūrdur aʿlādur ve Rūmda meşhūr ve müteʿārif olan ʿūd aġacı dört nevʿdür (2) ekṣer maʿācīne ḫalṭ olacaḳ ʿūd-ı hindīdür tenāṣırī dirler buḫūr olacaḳ ʿūd-ı māverdī (3) ve ʿūd-ı ḳumārī ve ʿūd-ı ḳāḳulīdür ʿūduŋ ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür laṭīfdür (4) süddeleri açar riyāḥı açar cümle içerüye ḳuvvet virür siŋirleri ḳavī ider aġızda çigneseler (5) aġız ḳoḳusın giderür dimāġa nefʿ virür ḫuṣūṣen ṣuyı ile istinşāḳ oluna (6) ve ḥavāssa daḫı ḳuvvet virür ḳalbe ve cigere ḳuvvet ve feraḥ virür ve bedende ʿārıż olan riyāḥı (7) ḫuṣūṣen içerüde daḫı riyāḥ olsa giderür ve aḫlāṭ-ı bārideden miʿdeyi pāk (8) ider eger dögüb gül ṣuyı ile ḳarışdurub alnına ṭılā olunsa ve istinşāḳ olunsa şaḳīḳa ve (9) baş aġrısına nefʿ virür ḳavl-i Ḥuneyn sevdāvī ẕūsınṭāriyā ishāline ve bilā-irāde ṣovuḳdan (10) olan idrār-ı bevli menʿ ve żaʿīf meṣāneye nefʿ virür eger ʿūdı ḳaynadub ṣuyın mażmaża (11) eyleseler ve bir miṣḳālini içseler miʿdede olan yelmeşik aḫlāṭı giderür *ve ciger* ve öyken ve baġırsaḳ (12) aġrılarına bi'l-cümle nāfiʿdür **ḥarfu'l-ġayn ġār** defne didükleri aġacuŋ ve yapraġuŋ (13) rāyiḥası laṭīfdür çiçegi aḳ ve ṣarıraḳ olur yemişi ḳara zeytūn gibi olur ṭabīʿatı Orbiyāsūs (14) ḳavli üzere ikinci derecede ḥār ve yābisdür ṣāḥib-i Taḳvīm ḳavli üzere üçincide (15) ḥār ve yābisdür ḥāṣṣa-i ūlāsı budur ki gögüse ve ālāt-ı nefese ve taḳṭīr-i bevle nāfiʿdür (16) ḳavl-i Cālīnūs ṣovuḳ balġamī aġrılara *nāfiʿdür ciger ve baġırsaḳ süddesin açar bedene ḳuvvet virür ve maḳʿad aġrılarına* dühn-i benefşe ile dögüb ḳosalar müfīddür ve (17) ḳurı yemişi namāz-bozı ve uzun ḳurdları cümle çıḳarur ammā serḫes yāḫūd türmüs (18) baḳlası ile içeler eger azacuḳ yaġını ḳulaġa ṭamzırsalar aġrısın giderür (19) ve yapraġı zehirlülere nāfiʿdür ve ʿaḳreb ısırduġına daḫı müfīddür ve yapraġın sirke (20) ile pişürüb mażmaża eyleseler diş aġrılarına müfīddür eger yaġına gül yaġını (21) ḳarışdurub ḳulaġa ṭamzırsalar gürüldüsin ve aġrıların giderür eger ḳurusından (22) iki ḳaşıḳ ṣuyıyla içseler ṣusuzluġı kese ṣuda ışlayub ol ṣuyı eve ṣaçalar (23) siŋekler gide ġayrı ḳoymaya **ġāfiṣ** ḳoyun butraġı didükleri otuŋ ṭabīʿatı (24) İbn-i Sīnā ḳavli üzere evvel derecede ḥār ve ikincide

yābisdür laṭīfdür ve cilāsı (25) daḫı vardur dā'ü'ş-şaʿleb ibtidāsına nāfiʿdür yaramaz ve fāsid çıbanlara eski iç yaġıyla

[55/b]

(1) yāḫūd bezir yaġıyla ursalar fāide ider ve ciger südde(lerin) aġrılarına ve ṭalaġı berk olanlara (2) ve baġırsaḳ yaralarına ve eski ısıtmalara nāfiʿdür ve yanmış ṣafrā(y)ı çıḳarur miḳdār-ı şerbeti (3) iki dirheme degin cāyizdür **ġārīḳūn** ġārīḳūn didükleri şey ḳaṭrān dirler bir aġaçda (4) mantar gibi biter köbügi dirler Teke ilinde çoḳ olur aḳ dikeni ve tel tel olur ṭabīʿatı Mesīḥ (5) ḳavli üzere evvel derecede ḥār ve ikincide yābisdür baʿżılar ikincide raṭb didiler (6) muḥallil ve muḳaṭṭıʿdur ve müfettiḥdür ki süddeleri feṭḥ ider vereme ʿırḳu'n-nisāya sikencübīn ile (7) ġāyet muvāfiḳdur siŋirlerden balġamı çıḳarur ve fużulāt-ı balġamı daḫı *her* nereden ise şerbete (8) ḳatub münāsib müshil ile vireler pāk ider bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir dengdür adamına (9) göre bir dirhem daḫı cāiz olur taḳvīm-i edviye ṣāḥibi bir miṣḳāl cāyiz görmüş öyken (10) ve ciger süddelerin açar ṣarʿa ve rebüve ve ḳan tükürenlere *ki* ṣadrdan ola ve öyken yarasına (11) ve ṣarılıġa ṭalaḳa nāfiʿdür balġamı sevdāvī bāride gibi muḫtelif ġalīẓ sevdāyı ishāl (12) ider Şeyḫü'r-Reīs ḳavli üzere bunuŋ tiryāḳlıḳ ḫāṣṣiyyeti daḫı vardur zīrā cümle zehirlere (13) ve afʿī ısırduġına daḫı fāide ider ve ḳalbe ḳuvvet virür **ġubeyrā** igde didükleri yemişüŋ (14) aʿlāsı būstānī büyük ve ḳızıl ve ṭatluraḳ olmaḳdur ṭabīʿatı Cālīnūs ḳavli üzere (15) ikinci derecede bārid ve yābisdür suʿāl-i ḥārreye ve saḥc-ı ṣafrāvīye fāide ider Desḳūrīdūs (16) ḳavli üzere yüregi sürenlere fāide idüb bedene ḳuvvet virür ve yürege ṣafrā dökülse (17) fāidesi vardur ve baġırsaḳ içinde ṣafrā çoḳluġundan olan ishāli ṭutar cigere (18) daḫı ḳuvvet virür ve aḫlāṭı cemʿ olmaġa ḳomaz baġırsaḳ aġrısına daḫı nāfiʿdür ḳavl-i (19) Orbiyāsūs zaḫīre daḫı müfīddür ḥuṣūṣen ṣıbyānda ola bedeni semürdür ḳayı ṭutar (20) ve aġız ṣalyalarına daḫı nāfiʿdür ve içi ḳuvvetlendürür ḳavl-i ṣāḥib-i Taḳvīm başuŋ yaramaz (21) buḫārına fāide ider eger çiçegini ʿavretler ḳoḳlasalar heyecān getürür eger bundan çoḳ (22) yeseler baṭīü'l-istimrārdur illāʿasel ve anīsūn ıṣlāḥ ider **ḥarfu'l-fāi fānīd** şeker (23) peynirüŋ ṭabīʿatı evvel derecede ḥār ve raṭbdur baʿżılar ḥarāreti ikinci derecede dimişler (24) bunuŋ ḳuvvet-i evvelīsi vardur ki

balġamī öksürükde gögsi ve ṭabīʿatı mülāyim ider (25) ve riyāḥı taḫlīl ider ḳavl-i Mesīḥ evvelde ḥār ve raṭbdur şekerden ġalīẓrekdür ḳavl-i Ebū Cerīḥ

[56/a]

(1) yaramaz yelmeşik balġamdan gögsi arıdur ḳavl-i Ḥuneyn ṣāliḥ ve muʿtedil ḳanı tevellüd itdürür (2) miḳdār-ı şerbeti beş dirhemden yedi dirheme degin cāyizdür ziyādesi ṣuṣadur ve ṣafrāyı (3) ḳaldurur illā temir hindī (ve)yā ḳoruḳ ṣuyı ıṣlāḥ ider **fāşrā** fāşrā didükleri yabān (4) aşmasıdur aḳ ṣarmaşıḳ yabān ḳabaġı daḫı dirler kermetü'l-beyżā daḫı dirler ṭabīʿatı Ḥuneyn (5) ḳavli üzere üçinci derecede ḥār ve yābisdür ammā kökinüŋ ṭabīʿatı İḫtiyārāt ḳavli üzere (6) üçinci derecede ḥār ve yābisdür ve ḳuvvet-i ḥarāfeti vardur mücellā ve mülaṭṭıfdur berk ṭalaḳları (7) arıdur eger kökini burçaḳ veyāḫūd būy toḫumı ile gövdeye sürseler pāk ider uyuzı (8) ve kelefi zāil ider siyāh eserlerin giderür sigilleri ḳoparur ıssı şişleri (9) taḥlīl ider ve çıbanları açar ve mūm-ı revġan iderlerse maḳʿadda olan bevāsīri (10) giderür eger ḳırılmış kemükleri çıḳarmaġa yaḳu eyleseler çıḳarur ʿasel ile maʿcūn (11) gibi eyleseler öksürüge ve ẕātü'l-cenbe nāfiʿdür eger ṣabır ile ṭalaḳ şişlerine yaḳu eyleseler (12) giderür eger luʿūḳ gibi eyleseler ḫunnāḳa fāide ider ḳavl-i ṣāḥib-i Taḳvīm ṣovuḳ miʿdeleri (13) ḳavī ider ve ḳabż ider ve bunuŋ miḳdār-ı şerbeti otunuŋ bir ḳabża ḳadardur kökinüŋ iki (14) dirhemdür ziyādesi siŋirlere żarar ider illā ebe gümeci ıṣlāḥ ider **fāvāniyā** ism-i (15) Yūnānīdür Türkīde ayu güli ve şaḳāyıḳ köki ʿūdu'ṣ-ṣalib daḫı dirler şaḳāyıḳuŋ (16) ṭabīʿati ṣāḥib-i Taḳvīm ḳavli üzere evvel derecede ḥār ve ikincide yābisdür taḫfīfi (17) ve taḥlīli ve ḳabżı daḫı vardur ve müfettiḥ ve mülaṭṭıfdur ki eger beşerede siyāhlıḳ āṣārı (18) olsa cilā virür ve nıḳrīse ve ṣarʿa daḫı nāfiʿdür eger maṣrūʿ kendü götürseler (19) ṣarʿa müfīddür ḳavl-i İḫtiyārāt ekṣer şarāb ile içseler ṭabʿı ḥabs ider ve bögrek (20) ve meṣāne ve yürek aġrılarına fāide ider eger yemişini bāzū-bend idüb boynuna aṣa (21) ḳoṣalar oġlancuḳlara ṣarʿ ʿārıż olmaz dirler ve buḫūrı cemīʿ emrāża muṭlaḳ nāfiʿdür (22) bunun miḳdār-ı şerbeti yarım miṣḳāldür ziyādesi bögrege ziyān ider ammā keṣīr ıṣlāḥ (23) ider **fāre** ṣıçan didükleri ḥayvānuŋ nevʿi çoḳdur cümle ṣıçanuŋ ṭabīʿatı ġāyet ḥarāretlüdür (24) eger ḳanını sigillere dürtseler eski sigili ḳoparur ve eṭıbbā ittifāḳ eyledi

ki fāreyi yarub (25) ʿaḳreb ṣoḳduġına ve diken ve oḳ demreni ve balıḳ ḳılçıġı *ve aġaç ḳaymıġı ve şīşe ḳırıġı* maḳūleleri batduġı yerüŋ

[56/b]

(1) üzerine ursalar *yarub urub yaḳu itseler* elbette çıḳarur zīrā ceẕẕ ider ḳavl-i Desḳūrīdūs eger necisini güŋlük (2) ve ʿasel ile içürseler ṭaşları ḳırar ve çıḳarur ve oġlancuḳlara şāf eyleseler (3) yüregini sürer meşhūrdur **fücl** bi'ż-żamm ve'l-kesr ve ḳīle bi'ż-żammeteyn turb didükleri (4) meşhūr nesne aʿlāsı evvel toḫumı ṣoŋra varaḳı ṣoŋra laḥmıdur ve būstānīsi olmaḳdur (5) Cālīnūs ḳavli üzere ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür turpuŋ ġıdāsı her bār (6) balġamī ġıdādur cürmi miʿdeye eyü degildür ve ġaşyān getürür ṭaʿāmı haẓm itdürür ammā kendü (7) haẓm olunmaz zīrā hāẓım ve ġayr-ı münhaẓım maḳūlesidür yelleri dağıdur eger ṣuyını göze (8) çekseler cilā virür ve yapraġı daḫı gözi göregen ider südi ziyāde ider ve ṭaʿāmdan (9) ṣoŋra yeseler ṭaʿāmı haẓm itdürür ve ṭaʿāmdan evvel yeseler ḳay' itmege muʿīn olur yapraġı (10) müshildür ḳabżı yoḳdur ammā gövdede kehle ider ve dimāġa daḫı ziyān ider ḳavl-i Rūfis (11) bögrege ve meṣāneye ve öksürüge nāfiʿdür ve bāhı ziyāde ider ve yapraġı daḫı muḳavvīdür eger (12) turpı oyub içine dört dirhem şalġam toḫumı ḳoyup ve ḥamīre ṣarub ocaḳda gömüb (13) pişürüb üç gün pey-ā-pey yeseler aṣlā ṭaşlardan eṣer ḳalmaz çıḳarur **ferārīc** (14) küçük ḫurūs ki yavrı *piliç* olub ötmege *henüz* başlamaya bunuŋ ġıdāsı cemīʿ nāsa muvāfıḳdur (15) eger isfīdbāc gibi pişürseler miʿde yanuḳluġını sākin ider ammā sirke ile pişürseler (16) ḫunnāḳ ṣāḥiblerine müfīddür ve ḫastalara buḥrānından ṣoŋra evvel gün ṣuyın (17) ikinci gün ḳanadların baʿde etini vireler eger ḫasta żaʿīf ise ḫastalıġı ḥālinde (18) daḫı ḳuvvet içün bir defʿa iki defʿa vireler çoḳ virmeyeler ḥarāreti ziyāde olur **farāsiyūn** (19) işbu ẕikr olunan aḳ farālyūndur aʿlāsı Rūmī ve beyāż ḳırmızıya māil ola çiçegi (20) küçük olur toḫumı ṭabaḳa ṭabaḳa ayru ayru ṭurur dikenlü ḳıyās olunur ṭabīʿatı ikinci (21) derecede ḥār ve üçincide yābisdür ḳuvvet-i evvelīsi musaḫḫindür ḳuvvet-i ṣāniyesi cilā viricidür (22) ḳuvvet-i ṣāliṣesi ḳabżı idrār ider müfettiḥdür eger bunuŋ ʿuṣāresin eski ḳulaḳ aġrısına (23) ve ʿasel ile göze çekseler ḳuvvet virür ve ciger ve ṭalaḳ süddelerin açar ve ṣadra ve öksürüge (24) ve rebüv ve żīḳu'n-nefese öyken çıbanlarına ġāyet muvāfıḳdur eger ekşi nār ṣuyıyla

ḳarışdurub (25) göz ḳapaġını döndürüb süreler uyuzları giderür eger gök sūsen ile ḳarışdurub

[57/a]

(1) istiʿmāl itseler gögüsde olan ġalīẓ aḫlāṭı giderür eger bir dirhemini zūfā (2) ṣuyı ile ezseler ve ṭatlu bādem yaġıyla içseler öykeni ve gögsi arıdur otuŋ miḳdār-ı (3) şerbeti iki dirheme degin cāyizdür ziyādesi siŋire ve meṣāneye ziyān ider illā şeker (4) ıṣlāḥ ider **ferbiyūn** ferfiyūn ḳara ṣamġdur ferfiyūnuŋ ṭabīʿatı dördünci derecede ḥār ve (5) üçincide yābisdür ḳuvvet-i muḥriḳası vardur ve mülaṭṭıfası ve cilāsı daḫı vardur ʿırḳu'n-nisāya (6) muvāfıḳ edviye ile ve ḳulunca ve bögrek ṣovuḳluġına *ve balġamī* fużulātı mefāṣıldan ve siŋirlerden (7) çıḳarur pāk ider ve ṣarı ṣuyı ve yelmeşik balġamı arḳadan ve yan başlarından ishāl ider (8) ammā ıssı mizāclulara ve ḳanı ġalebe üzere olanlara muvāfıḳ degildür bunuŋ miḳdār-ı şerbeti (9) bir dānıḳdur iki dānıḳ daḫı cāyizdür ziyādesi miʿde ve meṣānede yara peydā ider (10) fi'l-cümle ferfiyūn ile nesne ʿilāc itdüklerinde yalŋız ferfiyūn yedürmeyeler ḥiddetini (11) keser meṣelā gül yaġı ve muḳl ve rubbu's-sūs ve dārçīn ve selīḫe ve keṣīrā ḳatalar ḥiddeti keser (12) **fīrāḫu'l-ḥammām** gögerçin yavrılarıdur Fārisīde kebūter-i peçe dirler aʿlāsı uçmaġa ḳarīb (13) olandur anuŋ ḥarāreti ve ruṭūbet-i fażlıyyesi vardur maḥrūrī mizāca lāyıḳ (14) budur ki ḳoruḳ ṣuyı ile ḫıyār içiyle yiyeler zīrā mizācı ġāyet ıssıdur ve bedeni (15) ve miʿdesi ṣovuḳ olanlara ve ṣovuḳ mizāclulara fāide ider zīrā cemīʿ ḳuşlardan (16) ḥarāreti çoḳdur ve hażmı güçdür kebābı dimāġa żarar ider zīrā yaramaz buḫārı çıḳar lākin (17) cimāʿı ziyāde ider ammā küçük oġlancuḳlar(a) her bār yedürmeyeler ammā iḫtiyār ve yaşlu ve (18) miʿdesi ṣovuḳ adamlara bu minvāl üzere gögercin yavrısın virseler ġāyet muvāfıḳdur (19) **fustuḳ** şām fustuġınuŋ aʿlāsı tāze ve iri olmaḳdur İḫtiyārāt ve Taḳvīmü'l-Edviye (20) ve Yuḥannā *ḳavilleri* ṭabīʿatı üçinci derecede ḥār ve ikincide yābisdür didiler ammā baʿżılar (21) ruṭūbet-i fażlıyyesi vardur belki üçincide raṭbdur didiler ḳavl-i Muḥammed Tamīmī cevheri (22) laṭīfdür ḳuvvet-i evvelīsi musaḫḫindür ḳuvvet-i ṣāniyesi müfettiḥdür süddeleri açar ve çigeri (23) pāk ider ve bāhı ziyāde ider miʿdeye muvāfıḳdur ġaşyāna nefʿ virür ṭabīʿatı ne (24) imsāk ve ne telyīn ider

muʿtedildür balġamī öksürüge nefʿ virür ammā ġıdāsı azdur (25) ağız ḳoḳusın ḫoş ider eger ṭaşra ḳabuġını ışladub içseler ṣusuzluġı

[57/b]

(1) keser ve ḳay'ı menʿ ider yürege ḳuvvet ve feraḥ virür **fiżża** bi'l-kesr gümüş ki ẕeheb-i ebyaż (2) daḫı dirler Fārisīde sīm dirler bunuŋ ṭabīʿatı ṣāḥib-i Taḳvīm ḳavli üzere ikinci derecede bārid (3) ve yābisdür muḳavvīdür bunuŋ ʿameli yāḳūt ṭaşı ʿameli gibidür ammā andan żaʿīfrekdür ḳavl-i (4) Orbiyāsūs ʿillet-i cerebe ve nemleye *ve* büyük maʿcūnlara ḳorlar mizācını ışlāḥ ider ve yaramaz aḫlāṭdan (5) ḳalbi ṣaḳlar İbn-i Bayṭār ḳavli üzere ḫafaḳāna ve ağız ḳoḳısına ve yelmeşik yaşlıḳlarına (6) fāide ider eger egeden geçeni muvāfıḳ edviye ile yeseler ʿuṣr-ı bevle muvāfıḳdur ve zībaḳ (7) ḳarışdurub bevāsīre sürseler zāil ider bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir dānıḳdan bir dirheme (8) degin cāyizdür ziyādesi meṣāneye żarar ider illā ʿasel ışlāḥ ider bunuŋ bedeli (9) pīrūze ṭaşıdur **faṭrāsāliyūn** ism-i Yūnānīdür yabān kerevizi dimekdür ʿArabīde (10) kerefisü'l-cebelī ve Fārisīde kerefis-i kūhī dirler ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür (11) miʿdeye muvāfıḳdur eger meṣāne ʿilletine pişürüb *çig daḫı ṣuyını ṣıḳıp içseler nāfiʿdür* bundan ḳosalar tīz haẓm olur ve ağız (12) ḳoḳusına ve miʿde buḫārına ve diş dipleri oynamasına ġāyet müfīddür ve köki yapraġından (13) yegdür ve maʿcūnlara girer bunuŋ bedeli yarı kendi ḳadar kerefis-i būstānīdür **fulful-i esved** (14) kara büber dirler aʿlāsı siyāh ve ḫūrī didükleri büberi ola siyāh büber beyāż (15) büberden ıssıdur Cālīnūs ḳavli üzere ṭabīʿatı dördünci derecede ḥār ve yābisdür eger (16) ḫām iken cemʿ eyleseler beyāż olur kāmil olsa siyāh olur el-ḥāṣıl ṭaʿāmda yeseler (17) göze fāidesi vardur ve ṭalaḳa daḫı müfīd olub ve ḥayżı aḳıdur ve bögregi (18) mülāyim ider tiryāḳlara daḫı istiʿmāl olunur ki balġamı ve sevdāyı giderür bunuŋ (19) miḳdār-ı şerbeti yarım miṣḳāldür ziyādesi menīyi ḳurıdur illā ʿasel ışlāḥ ider büber (20) ṭaʿāma iştihā getürür ve haẓma yardım virür imtilā olanlara üç dāne büber yut(dur)salar imtilāyı (21) menʿ ider Desḳūrīdūs ḳavli nisyāna nāfiʿdür ẕihni ḥiddetlü ider baġırsaḳları ḳuvvetlü (22) miʿdeyi pāk ider ve ṣarılıġı giderür ve ġalīẓ ġıdāları talṭīf ider **fūdenc** yarpuz (23) didükleri ot ṣuda biten yarpuz fūdenc-i nehrīdür İbuḳrāṭ ḳavli üzere ṭabīʿatı (24) üçinci derecede ḥār ve yābisdür aʿlāsı tāze ve yeşil olmaḳdur eger bunı māü'l-cübn

ile (25) bir ḳaç güne mütevāliyen içseler dā'ü'ş-şaʿlebe ve ṭevālī didükleri baldırda olan emrāża

[58/a]

(1) nāfiʿdür ve pişmiş ṣuyını intişāb-ı nefese nāfiʿdür eger bayılmış kişiye sirke ile ḳoḳlatsalar (2) ʿaḳlı gele ve derleme ḫastanuŋ bilegine ve bāzūsına sirke ile ıssı idüb baġlasalar fi'l-ḥāl (3) derledür ammā ḫastanuŋ ibtidā günlerinde ḳomaḳ olmaz buḥrānī günlerinde gerekdür ki bahāne (4) ile fi'l-ḥāl derleye eger aġızda çignerse sarımsaḳ rāyiḥasını giderür ve ṭalaḳa demi (5) nāfiʿdür bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir dirhemden üç dirheme varınca cāizdür ziyādesi (6) bögrege ziyān ider ve bāhı ḳaṭʿ ider illā keşīrā ıṣlāḥ ider ḳavl-i İbn-i Bayṭār ḳurısın (7) saḥḳ idüb diş diplerine sürseler muḥkem ide(r) ve pişürüb ṣuyını gicige ursalar giderür (8) **fūfal** Türkīde funduḳ-ı hindī ve fevret-i mülk daḫı dirler ḳavl-i İsḥāḳ ve İbn-i Bayṭār (9) ve Muḥammed Tamīmī bunuŋ ṭabīʿatı ikinci derecede bārid ve yābisdür ḳavl-i İḫtiyārāt ḳābıżdur ıssı (10) veremler ġalīẓ olsa uralar ve aʿżā-yı irḫāyı ḳavī ider aġız ḳoḳusını ḫoş ve diş (11) diblerin ḳavī idüb ḳalbe feraḥ ve ḳuvvet virür eger buruna üfürseler burun ḳanını keser eger (12) gül yaġıyla buruna ḳosalar gerü ḳanın ṭutar bu yemişüŋ miḳdār-ı şerbeti yarım miṣḳāldür (13) ziyādesi ālāt-ı menīye żarar ider illā cevz-i hindī ve şeker ıṣlāḥ ider **füvve** füvve didükleri (14) ḳızıl kök ḳavl-i İsḫāḳ bürūdet ve yübūseti vardur Muḥammed Tamīmī derece-i evvelī āḫirinde ḥār ve yābisdür (15) ṭaʿmı acıdur ḳavl-i İḫtiyārāt bürūdeti ve cilāsı iʿtidālledür demregüye ve aḳ behaḳa sirke ile sürseler eṣer ḳomaz eger bir yerden düşüp ve ġayrı şekil ile urulmuş olsalar (17) bir dirhem miḳdārı nāfiʿdür eger kökini ʿavretler getürseler ḥayżların aḳıdur ġāyet müdrirdür (18) ḥamli bile indürür ve ciger ve ṭalaḳ ḳanların indürüb ciger ve ṭalaḳı pāk ider ve süddeleri (19) açar ḳavl-i İbn-i Bayṭār yaraḳāna ve yürek aġrılarına fāide ider illā benefşe ve şekerī murabbālar (20) ıṣlāḥ ider **fīrūzec** pīrūze didükleri māī ṭaşdur sāfirūs ve ḥacerü'l-ʿayn daḫı dirler (21) Nisābūr ṭaġlarında ebhire-i nuḥāsdan mütekevvindür ṭabīʿatı bārid ve raṭbdur eger saḥḳ idüb (22) ʿaḳreb ṣoḳduġına ve iç yaralarına içseler müfīddür ve eger göz devālarına ḳatsalar göz ḳaraŋulıġına (23) ve gice görmeyenlere müfīddür buŋa yaġ ve misk ve der ṭoḳuna rengi taġyīr olur ḳavl-i (24) Arisṭāṭālīs rengi taġyīr olmayan ṭaşı yemek ve içmek olmaz

elmās gibi zīrā elmāsuŋ (25) rengi taġyīr olmaz ol ecilden zehirdür dirler fīrūze götüren kimesneye yılan ve ʿaḳreb gelmez

[58/b]

(1) eger atlara getürtseler göz ve dil degmeye **fīl** bir büyük ḥayvāndur pīl (2) daḫı dirler ṭabīʿatı ikinci derecede bārid ve yābisdür fīl dişine ʿāc dirler destereden (3) ve egeden çıḳan ḫurde ve envāʿına nüşāre dirler eger ʿaḳīm ʿavret yaʿnī ḳışıra bir hafta pey-ā-pey (4) mā-i ʿasel ile içürseler ḥāmile ola İḫtiyārātda tecrübe itdim bir miśḳālin nebāt şekeri ile (5) üç gün biri biri ardınca virdim ḳışır ʿavret ḥāmile oldı dir ammā aḫşam yiyüb ertesi (6) öyleden ṣoŋra cimāʿ ideler eger bunuŋ nüşāresinden demür bürādesiyle saḥḳ idüb (7) ve ḫılṭ idüb maḳʿad bevāsīrine ekseler ġāyet nāfiʿdür eger üzüm aġacına ve ġayrı (8) ḳurd olur aġaça fīl kemügini buḫūr eyleseler ḳurd olmaya meyvesi ṣāfī ola İbn-i Ẕührī (9) ben tecrübe itdim dir **ḥarfu'l-ḳāf ḳāḳule** iki cins olur biri büyük ve biri (10) küçükdür büyügüne hīl-i bevvā dirler küçügüne hāl dirler ṭabīʿatı ikinci derece āḫirinde ve üçinci (11) derece evvelinde ḥār ve yābisdür baʿżılar ḥarāret ve yübūseti iʿtidālledür dimişlerdür ḳuvvet-i (12) evvelīsi ciger aġrısına ve ṣovuḳ ciger ve ṣarʿa daḫı nāfiʿdür ḳavl-i Orbiyāsūs eski ciger (13) aġrısına ve süddesine kebere köki ve anīsūn ile ber-ā-ber ḳurṣlar idüb yedi gün birbiri (14) ardınca bir dirhem miḳdārın sirkencübīn ile içseler nāfiʿdür ḳavl-i İbn-i Bayṭār hażmı (15) ḳavī ider göŋül dönmesine ve ḳuṣmasına fāide ider küçük ḳāḳulenüŋ luṭfı vardur (16) gögüsde miʿde ve boġazda olan yaşları giderür ve hażmı ḳavī ider ve aġız (17) ḳoḳusına ve şarāb ve ṣoġan ve ṣarımsaḳ ḳoḳusına ġāyet muvāfıḳdur miḳdār-ı şerbeti (18) bir dirhemdür ziyādesi öykene ve ālāt-ı nefese ziyān ider illā baḳla ve şeker ıṣlāḥ ider (19) büyük ḳāḳulenüŋ bedeli bir buçuḳ kendü ḳadar küçük ḳāḳuledür ve küçük ḳāḳulenüŋ bedeli (20) kendü ḳadar ḳaranfildür **ḳabce** keklik ḳuşı cemʿi ḳubac ve ḳıbāc gelür aʿlāsı semüz (21) ve yabānda gezer olmaḳdur İsḥāḳ ḳavli üzere ṭabīʿatı ḥārdur ruṭūbeti daḫı vardur ḳavl-i (22) İbn-i Sīnā bunuŋ eti çil ḳuşı eti gibidür bu ikisinüŋ eti bedeni semürdür ḳavl-i İbn-i (23) Māsūye bunuŋ eti tīz hażm olur miʿdeye daḫı çil eti nāfiʿdür ve şehvet-i bāhı (24) ziyāde ider ḫastalıḳdan ḳalḳmışlara nāfiʿdür ṣāliḥ ḳan tevellüd itdürür ve keklik (25) cigeri ıssıdur yarım miśḳāli ṣarʿa nāfiʿdür eger ödini göze çekseler göz karaŋusına

[59/a]

(1) ve ṭumanına nāfiᶜdür eger ödini deliksiz incü ile ol miḳdār misk ile saḥḳ idüb kehl (2) eyleseler göz aḳlığına ve ġaşyāna ve uyuzına nāfiᶜdür eger yumurdasını ᶜunṣul sirkesiyle ezüb (3) içseler ṣancuya ve cümle yürek aġrılarına nāfiᶜdür **ḳıṣṣā'-i būstānī** uzun ḫıyārdur aᶜlāsı (4) tāze olmaḳdur ḳavl-i Māsercūye ikinci derecede bārid ve raṭbdur ḳavl-i İḫtiyārāt (5) üçincide bārid ve raṭbdur ḳuvvet-i evvelīsi bevli idrār ider ve eski ısıtmalara ve ḥarārete (6) nefᶜ virür ḳavl-i Buḳrāṭ ve Rāzī ḥarāreti söğündürür ve ᶜaṭaşı giderür ıssı (7) miᶜdelere muvāfıḳdur ḳavl-i Mesīḥ idrārı ve telyīni daḫı vardur ẕeker ve meṣāne aġrılarına (8) fāidesi vardur ḳavl-i İsḥāḳ yapraġı ḳuduz it ṭaladuġına nāfiᶜdür ve ḥarārete ve ṣafrāya (9) daḫı nāfiᶜdür ḳavl-i İḫtiyārāt eger yapraġını ḳurdaşene ursalar müfīddür **ḳıṣṣā'ü'l-ḥimār** eşek (10) ḫıyārıdur ḳarġa düglegi daḫı dirler acı düglügüŋ ṭabīᶜatı ḳavl-i Fūlis ve İḫtiyārāt (11) üçinci derecede ḥār ve yābisdür laṭīf ve muḫallildür kökinüŋ ve yemişinüŋ ᶜuṣāresinüŋ (12) cilāsı vardur ᶜuṣāresi yaraḳāna nāfiᶜdür bir dirhemini ḫuḳnelere baᶜżı münāsib devālar ile (13) bile ḳorlar ġāyet nāfiᶜdür ḳavl-i İsḥāḳ eger bunuŋ ṣuyına zeyt yaġı ḳatub ve āteşde (14) ḳaynadub ṣuyı gider yaġ ḳalur ol yaġı ṣovuḳ aᶜżāya ve kelef gibilere ve eṣerlere sürseler (15) giderür ve ḳulaḳ gürüldüsine ve ṣaġırlığına ḳulaġa ṭamzıra gide ve mefāṣıl aġrılarına sürseler (16) nāfiᶜdür yaġınuŋ miḳdār-ı şerbeti iki dirhemdür bunuŋ muṣliḥi ṣamġ-ı ᶜarabīdür ve keṣīrā ve gül ḳurusıdur (17) **ḳadīd** bastırmadur lākin ḳuru et bastırmadan ve ṭuzlanmış etden yegdür ammā semüz (18) ḥayvāndan ve ḳoyundan olduġu vaḳt eyü olur ve ḳaḳ didükleri anuŋ ḥarāreti ṭuzlu (19) etden azdur ve bedeni semürdür ve istisḳāsı olanlara nāfiᶜdür ve her-bār bastırma(yı) (20) ezmek gerekdür zīrā baᶜżı ṣıḳleti vardur ve sevdāvī mizāclulara ṣaḳınalar ve üzerine (21) hażm itdürici nesne içeler ve ḳadīd deyü yalnız ete dimezler cümle ḳurı olanlara (22) meṣelā nebātāta ve lüḫūma daḫı ıṭlāḳ olunur **ḳarᶜ** ḳabaġuŋ aᶜlāsı tāze yeşil ve ṭatlu (23) ve ṣu ḳabaġı olmaḳdur yaz ḳabaġı ḳış ḳabaġından ruṭūbetlüdür ḫafīfdür hażmı (24) tīz olur yaz ḳabaġınuŋ ṭabīᶜatı Cālīnūs ḳavli üzere üçinci derecede bārid ve raṭbdur (25) ḳabaġınuŋ ṭabīᶜatı budur ki her ne yenürse ol ṭaᶜāma tābiᶜ olur meṣelā ṭuzlu ile

[59/b]

(1) yense ṭuzlu ḫılṭ ḥāṣıl olur ammā meslūḳası muᶜtedildür gerçi az ġıdā virür *ammā* tīz (2) hażm olur ṣafrāvīlere ve ḳatı ḳuru ve yābis mizāclulara muvāfıḳdur balġamī ve ṣovuḳ (3) mizāclular yaġlu ve semüz et ve ıssı ot ile ḳavl-i İḫtiyārāt eger meslūḳasın ḳoruḳ veyā (4) ekşi nār ile pişürüb yeseler ḫılṭ-ı selīm ḥāṣıl olur ve ṭaᶜāmı ve ṭaᶜmı ve ġıdāsı (5) ḫoş olur ḳavl-i Rāzī bunuŋ yaġı benefşe ve nīlūfer yaġı gibidür başa ṭılā olunsa (6) sehere ve ḥarārete muvāfıḳdur **ḳarnabīṭ** çiçek lahanası dirler ṭabīᶜatı Ḥuneyn ḳavli üzere (7) evvelde ḥār ve ikincide yābisdür baᶜżılar iᶜtidālle bārid didiler ḳavl-i Taḳvīm-i Edviye (8) bunuŋ pişmiş ṣuyını mefāṣıla dökseler müfīddür ḳavl-i Buḳrāṭ bunuŋ ṭabīᶜatı sāyir (9) lahana gibidür ammā sāyirden tecfīfi azdur ammā bundan daḫı yaramaz ḳan ḥāṣıl olur ve sāyir (10) lahana gibi ġalīẓdür ḳavl-i Rāzī bevli idrār ider ḫuṣūṣā beyāż ola **ḳaranfil** (11) ḳaranfil Çīn *cezīrelerinde gelür ḳavl-i Rūfis ḳaranfilüŋ ṭabīᶜatı üçinci derecede ḥār ve* yābisdür ḳavl-i Muḥammed Tamīmī ikinci derecede ḥār ve yābisdür ḳuvvet-i evvelīsi miᶜdeye (12) ve cigere ḳuvvet virür göŋül döndügini giderür ve ṭaᶜāmı acı ve keskin ve ḳoḳusı güzel (13) olan aᶜlāsıdur eger baᶜżı edviye veyā muvāfıḳ ṭaᶜām ile yeseler göze ḳuvvet virür (14) ve ḳaraŋuluġına ve aġız ḳoḳusına laṭīfdür nefesi ḫoş ḳoḳudur ve ṭabīᶜatı baġlar ṭaᶜāmı (15) hażm itdürür eger yarım dirhem ḳaranfili tāze süd ile içseler cimāᶜı ḳavī ider cimāᶜ (16) zamānında aġıza cignenüb dimāġ aġrılarına pişmiş ṣuyını ġarġara ideler ki muvāfıḳdur (17) ḳavl-i Desḳūrīdūs göz aġrılarına münāsibdür ve miᶜdeyi pāk ider ḳavl-i İsḥāḳ (18) baş ᶜilletlerine bundan şerīf devā olmaz ḳavl-i Orbiyāsūs yaramaz ḫılṭlardan miᶜdeyi (19) pāk ider ve ṭaᶜāma iştihā virür ḳavl-i İbn-i Bayṭār selesü'l-bevle ve taḳṭīrü'l-bevle nāfiᶜdür (20) ve yelleri daġıdur ve diş diplerin muḥkem ider miḳdār-ı şerbeti yarım dirhemden bir dirheme degindür (21) ziyādesi baġırṣaġa żarar ider illā ṣamġ-ı ᶜarabī ıṣlāḥ ider **ḳaranfil-i rūmī** *ḳaranfil* çiçegi (22) çoḳ nevᶜ olur cümlesinüŋ ḳoḳusı ḳaranfil rāyiḥasına müşābihdür bunuŋ ṭabīᶜatı ikinci (23) derecede ḥār ve yābisdür ve cümle Fars lisānında zehre deyü ḥār nesnelere ve ḥār çiçek (24) maḳūlesine dirler ᶜArabīde ve Rūmda daḫı muṭlaḳ çiçek maḳūlesine zehre dirler zā bābında (25) zehretü'l-ḳaranfil ẕikr olunmuşdur ḳavl-i Şeyḫ Dāvud eger ḳaranfil içseler ṣancuyı ve riyāḥ-ı ġalīẓeyi

[60/a]

(1) giderür eger żımād eyleseler şişlere ve münʿaḳid süddelere ve ṣarʿa nāfiʿdür ve ḳoḳlasalar (2) zükkāma nāfiʿdür ve bunuŋ yaġını alub nāfiża ve küzāza baġlasalar ve ḳoḳlasalar nāfiʿdür (3) ve uyḫu getürür ammā ıssı mizācluya żarar ider illā benefşe ıṣlāḥ ider **ḳırfetü'l-ḳaranfil** (4) ḳırfetü'ṭ-ṭīb *daḫı* dirler ḳaranfil aġacınuŋ ḳabuġıdur dirler ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür (5) baʿżılar üçincide ḥār ve yābisdür dimişler ve bürūdete ve ḥarārete muʿtedil dimişler (6) ve ḳaranfil dāḫil olduġı devāya bundan daḫı ḳomaḳ cāiz degildür lākin bunuŋ ḳuvveti andan (7) azdur nihāyet artıḳ ḳoyalar **ḳırṭās** kāġıduŋ aʿlāsı Mıṣrī olmaḳdur ve beyāż ola (8) zīrā bürūdetlü olur Mıṣırda koġa nevʿinde bir cins koġa vardur andan kāġıd iderler (9) bürūdeti artıḳ olduġından bögrege ziyān itmez ġayrı kāġıddan bu kāġıd yegdür Māsercūye (10) ḳavli üzere ṭabīʿatı ikinci derecede bārid ve yābisdür bunuŋ yanmışını ṭurmayan ḳana ekseler (11) ḳanı ṭutar ve burun ḳanını daḫı ṭutar ḳavl-i Cālīnūs eger bunı nehrī yengeç ile ḳaynadub (12) müherrā idüb bir ḳaç gün içseler öyken yaralarına ve sīl marażına ġāyet nāfiʿdür ḳavl-i (13) Fūlis kefī alınmış ʿasel ile ve rūfadān pişmiş yumurṭa ṣarısıyla ḳarışdurub (14) maḳʿad aġrılarına ve bevāsīre ve nevāṣīr(ler)e ursalar ġāyet nāfiʿdür **ḳardāmānā** geyik (15) zīresidür Fārisīde buŋa toḫum-ı bedrān dirler ḳavl-i Māsercūye bunuŋ ṭabīʿatı üçinci *derecede* (16) ḥārdur ve yübūseti daḫı vardur gögsi pāk ider ve öksürüge nāfiʿdür ṣuyı ṣarʿa (17) ve ʿırḳu'n-nisāya ve fālice ve istirḫāya ve ṣancuya nāfiʿdür eger defne aġacınuŋ kökinüŋ (18) ḳabuġıyla bir dirhemin içseler ṭaşları bögrekden ve meṯāneden çıḳarur bunuŋ miḳdār-ı (19) şerbeti bir dirhemdür ziyādesi ṭalaḳa mużırdur illā anīsūn ıṣlāḥ ider **ḳarāṣiyā ve ḳarāsiyā** (20) kirās didükleri yemişüŋ ṭabīʿatı İḫtiyārāt ḳavli üzere ikinci derecede ḥār (21) ve raṭbdur tīz hażm olur ammā miʿdeyi irḫā ider istiḥālesi daḫı vardur yaʿnī miʿdede (22) ġālib ḳanġı ḫılṭı bulursa aŋa döner ve ṭabīʿatı mülāyim ṭutar eger çekirdek ile yiyüb (23) üstine hażmdan evvel ṣu içseler ṭabʿı sürer ve miʿdede ṭaʿāmı fāsid ider kirāz (24) muḳavvīdür nuʿūẓ-ı tām getürür ammā müfsid ġıdā ve müvellid-i sevdādur ḳavl-i Desḳūrīdūs (25) tāze kirāz ṭabʿı sürer ḳuru kirāz ḳabż ider ve ekşi kirāz ki aŋa **vişne** dirler ṣusuzluġı

[60/b]

(1) giderür ṭabīʿatı yaġlar ve baʿżı miʿde ki balġamī fużūl ile memlū ola aŋa daḫı muvāfıḳdur zīrā (2) bunuŋ tecfīfi ol bir kirāzlardan ziyādedür vişnenüŋ tesḫīn-i külāsı vardur yaʿnī (3) bögregi ıssı ider ve ṭatlu kirāzdan daḫı muḳavvīdür ol ecilden evlādı olmayanlar vişneden (4) ʿilāc bulduḳ dirler cāyizdür zīrā tesḫīn-i külāsı vardur eger kirāzuŋ ṣamġını şarāb-ile ve (5) ṣu ile içseler eski öksürüge fāide ider beŋzi gökcek ider ve gözi rūşen ider (6) ve ṭaʿāma ve cimāʿa iştihā getürür eger ṣu ḳarışmadan ṭatlu kirāzı ṣu ile içseler meşāne (7) ṭaşların ṭaġıda mücerrebdür **ḳurṭum** aşpūr didükleri toḫumuŋ ṭabīʿatı ʿĪsā ḳavli (8) üzere evvel derecede raṭb ve ikincide ḥārdur ḳuvvet-i evvelīsi oldur ki balġamı ishāl (9) ider ve evrāmı taḥlīl *ider* ḳavl-i Mesīḥ bunuŋ ḥāṣıyyeti oldur ki eger seddler ṭoŋsa taḥlīl ider (10) taḥlīl olmuş seddi ṭoŋdurur ḳavl-i Rāzī gögsi pāk ider ve āvāzı ṣāf ider şehvet-i (11) bāha fāide ider ḳavl-i İbn-i Māsūye eger ʿasel ile veyāḫūd incīr veyā süd ile içseler (12) yanmış balġamı giderür ve nuʿūẓ getürür ve būstānī ḳurṭum yaġı ṭabīʿatı boşandurur ve şarābla (13) içseler ʿaḳreb ṣoḳduġına muvāfıḳdur ve ḳulunca daḫı münāsibdür bunuŋ miḳdār-ı şerbeti (14) on dirhemden yigirmi dirheme varıncadur İbn-i Bayṭār ve Serābiyūn dirler ki bunuŋ miḳdār-ı şerbeti (15) eger muḳaşşer ise beş miṣḳāldür ammā azacuḳ hindī ṭuz ḳatalar ki balġamı ishāl ider eger (16) māü'l-cübn ve eftīmūn ile içseler māliḫūlyāya ve cüdāma nāfiʿdür eger ḫıyārşenbe (17) ile içseler balġamī ısıtmalara fāide ider bundan ziyāde yeseler bedeni çoḳ ḳızardur ve baş (18) aġrıdur illā sikencübīn ıṣlāḥ ider bedeli rubʿ vezni ḳadar ısırġan toḫumıdur ve kendi *ḳadar* (19) bādāmdur **ḳarānyā** ḳızılcıḳ didükleri yemişüŋ ṭabīʿatı ḥār ve ḳābıżdur ishāl olanlara ġāyet (20) muvāfıḳdur ve baġırsaḳ yaralarına bişürüb içseler yaş yapraġını ve yaş ḫām yemişini (21) demregüye sürseler müfīddür ve ḳurusın çekirdegi ile dögüb un gibi idüb (22) ishāl ve zaḫīr ʿilletine nāfiʿa ile virseler ḳabż ider ve ḳurusını ṣuda ḫoş-āb idüb (23) ṣuyın ve kendüsin yeseler ḳabż ide ishāli gide(rür) **ḳırmız** didükleri boyacılar (24) ḳurdıdur ḳırmızılıġı ġāyet laṭīf olur ḳızılca mercümek deŋlü olur gāhī uçar gezer (25) ġāyet ḳıymetlüdür zīrā boyası aṣlā çıḳmaz bāḳī ḳalur ḳavl-i Ebū Cerīḥ ve ṣāḥib-i Taḳvīm

[61/a]

(1) müberrid dimişlerdür İbn-i Bayṭār ve Muḥammed Tamīmī ve Şerīf ḳavli üzere üçinci derecede ḥār ve yābisdür (2) ḳuvvet-i evvelīsi bilā-nizāʿ müceffifdür ḳuvvet-i ṣāniyesi cilā virür ve oŋuldur ḳuvvet-i ṣālişesi (3) cerāḥate nāfiʿdür ṭaʿmında acılıḳ ve ḳabż vardur eger bunı dögüb ʿasel ile maʿcūn idüb (4) ve ʿavretler yedi gün her gün ʿasel ile iki dirhemin içseler ḥayżı ḳaṭʿ ider ḳavl-i (5) Orbiyāsūs ıssı şişlere ve cerāḥate ḳurı ḳırmızı ekeler yāḫūd gül yaġı ḳarışduralar bunuŋ (6) ḳuvveti üstübec ḳuvveti gibi olur ve andan daḫı elṭafdur ve maḳʿad yarıḳlarına eyledükleri (7) devālara daḫı ḳatalar ġāyet münāsibdür ḳavl-i Ḥuneyn bunuŋ baʿżı nāfiʿ ve cevherī maʿcūnun (8) ideler maʿcūn-ı ḳırmızı dirler ġāyet nāfiʿdür ve ḳırmızuŋ miḳdār-ı şerbeti bir dirhemdür ziyādesi (9) cigere żarar ider illā şarāb-ı ṣandal ve gül ṣuyı ıṣlāḥ ider **ḳusṭ** topalaḳ (10) didükleri ot ki bir ḳaç nevʿdür bir nevʿi hindīdür ki rengi siyāh olur ḫafīf olur (11) ve ṭaʿmı ṭatlu olur ve bir nevʿi Şāmīdür levni şimşād aġacına beŋzer rāyiḥası olur (12) ve bir nevʿ daḫı aḳ olur ḫoş rāyiḥası olur ammā ṭaʿmı acı olur buŋa ḳusṭ-ı baḥrī (13) dirler ṭabīʿatı üçinci derecede ḥārdur baʿżılar dördünci derecede ḥār *ve* üçincide yābisdür (14) didiler ḳuvvet-i evvelīsi her ʿużuv ki tesḫīne muḫtācdur aŋa nāfiʿdür ve deriŋden aḫlāṭı (15) ceẕb idicidür ve eger ʿasel ve ṣuyla luṭūḥ eyleseler behaḳı giderür ve irḫā olmış (16) siŋirlere daḫı nāfiʿdür ḳavl-i Rāzī eger buruna buḫūr ideler zükkāma ġāyet nāfiʿdür ḳavl-i (17) Mesīḥ eger saḥḳ idüb yaralara ekseler ḳurıdur ve ʿavret buḫūr eylese ḥayżı yüride (18) ḳavl-i Ṭaberī bunı içseler süddeleri feṭḥ ider ve nezelāta ve vebāya daḫı buḫūr ideler (19) ki nāfiʿdür eger aḳ ḳusṭı yeseler başda olan eski aġrıları giderüb ve dimāġī (20) yelleri daġıdur eger saḥḳ idüb içseler miʿde ve iç aġrılarına be-ġāyet nefʿ virür (21) bunuŋ miḳdār-ı şerbeti yarım dirhemden iki dirheme varınca cāyizdür ziyādesi (22) meṣāneye mużırdur illā ḳızıl gül yaġı yapraġı ve şeker ıṣlāḥ ider **ḳaṣṣab** bi-feṭḥateyn (23) ḳamış ki maʿrūfdur ḳavl-i Fūlis ṭabʿı ġāyet müberriddür ve yanmış küli evvel derece (24) āḫirinde belki ikinci derece evveline varınca ḥārdur ve kökinüŋ daḫı azacuḳ cilāsı vardur (25) eger kökini ve yapraġını yabān ṣoġanıyla gövdeye batan diken ve dermen üzerine ursalar

[61/b]

(1) ceẕb idüb çıḳarur eger çiçegi ḳulaġa girerse ḳulaġı ṣaġır ider ḳavl-i Rāzī kökini (2) ve yapraġını dā'ü'l-ḥayyeye ve dā'ü'ṣ-ṣaʿlebe sürseler ve içseler nāfiʿdür ḳavl-i İbn-i Bayṭār eger sirke ile (3) siŋirlere ve bile ursalar aġrıların giderür ve tāze yapraġın ıssı şişlere ve ısırġuya ursalar (4) fāide ider ve eger yaḳub ṭozını göze çekseler aḳlıḳ ʿilletini giderür bunuŋ miḳdār-ı şerbeti (5) yarım dirhemdür ṣuyınuŋ daḫı artıcaḳ giderür **ḳaṭrān** bi'l-feṯḥi'l-ḳāf ve kesrihā maʿa kesri'ṭ-ṭā (6) ḳaṭrān didükleri meşhūr nesne aʿlāsı ʿarʿar nevʿinden alınandur ṭabīʿatı dördünci (7) derecede ḥār ve yābisdür didiler kehleyi ve sirkelerin öldürür ve ḥayvānuŋ etine ḳuvvet (8) virür ve cümle dört ayaḳlu ḥayvānlara ki meṣelā it ve deve ve ṣu ṣıġırı ve keçi ve bunlara beŋzer (9) ḥayvānlaruŋ giciyigin oŋuldur ve kendülerin güzellendürür ve insānuŋ yaralarına merhem (10) bulunmasa yalŋız bunı sürseler muvāfıḳdur ve muḥarrik olmayan mevżūʿa sürseler teshīn (11) idüb revḥin yerine getürür eger sirke ile mażmaża iderlerse diş aġrısına (12) mināsibdür eger sirke ile ḳulaġa ṭamzırsalar aġrıların giderür ḳulaḳ ḳurdını ve aġırlıġını ve (13) ṣaġırlıġını ve çıŋladugını giderür eger bundan dört dirhem içseler eski öksürügi (14) keser eger ḳaṭrān ıssı sürmelere ḳatsalar gözi tīz ider aḳlıġı giderür **ḳuṭn** bi'ż-żamm (15) ve's-sükūn ve żammi'ṭ-ṭā pānbūḳ cemʿi aḳṭān gelür ṭabīʿatı ḥār ve raṭbdur ve penpe eşyānuŋ ıssılıġı ibrişīmden (16) ziyādedür bedeni ıssı ṭutar ḳavl-i ṣāḥib-i İḫtiyārāt ıssılıġı iʿtidālledür ve eger yaḳub (17) üstine ḳosalar ḳanını ṭutar ḳaṣd-ı ḥacāmat olunduḳda ḳaṣd-ı ḥacāmat ḳanını penpe (18) ṭutar ol daḫı ṭutmazsa penpe bezini yaḳub zeyt ile üstine ḳoyalar fi'l-ḥāl ḳanı (19) ṭutar ve penpenüŋ ve çekirdeginüŋ tütüni zükkāma müfīddür ve eski penbeyi fetīl idüb (20) ḳulaġa ḳosalar ḳulaġuŋ ruṭūbetini ve ṣuyını alur ḳurıdur ḳavl-i ṣāḥib-i Taḳvīm penbe (21) çekirdegi yeseler gögsi ḳızdurur ve cimāʿa ḳuvvet virür ve bāhı arturur çekirdeginüŋ (22) miḳdār-ı şerbeti iki dirhemden üç dirheme varınca ve yaġı iki dirheme varıncadur (23) ziyādesi öykeni ziyāde ḳızdurur illā yabān balı ıṣlāḥ ider **ḳafru'l-yehūd** zift (24) mūmyāsı dirler zift gibi nesnedür iki nevʿ olur bir nevʿi ʿAcemde bir ṭaġdan (25) maġaraya derleyüb aḳar andan alurlar Şīrāz lisānınca aŋa mūmiyā-ı pālūde reng dirler

[62/a]

(1) ve bir nevʿi Baġdādda Ḳudüs-i Şerīf ḳurbında buḫayyiretüʿl-yehūd dirler deŋiz sāḥilinde çoḳ (2) olur bu nevʿi İbn-i Bayṭār ḳavli üzere ġayrıdan yegdür ʿAcemde aŋa mūmiyā-ı ābī dirler ḳavl-i İḫtiyārāt (3) üçinci derecede ḥār ve yābisdür Ḥuneyn ve ṣāḥib-i Taḳvīm ḳavilleri üzere ikinci derecede ḥār ve yābisdür (4) ḳuvvet-i evvelīsi aʿżāyı ḳavī ider müncemid olmuş ḳanı eger ẓāhir ve eger bāṭın eridür İḫtiyārāt ṣāḥibi (5) dir ki bunuŋ ʿameli mūmiyā ʿameli gibidür öksürüge ʿusru'n-nefese ve mecmuʿ *aġulu* cānverler ṣoḳduġına (6) nāfiʿdür ve nıḳrīse veʿırḳu'n-nisāya żımād olunsa muvāfıḳdur eger dişe degürseler aġrısın sākin (7) ider bunuŋ miḳdār-ı şerbeti iki dirhemden ziyāde içseler baş aġrıdur illā gül ṣuyı (8) ıṣlāḥ ider **ḳınneb** bi'l-kesr ve feṭḥi'n-nūnü'l-müşeddede kendir otı ḳışrın urġan (9) iderler ve yapraġın ḳurudub ġubār idüb yerler ziyāde siŋir virür ʿuṣāresi (10) ve kökinüŋ ṭabīʿatı Fūlis ḳavli üzere ḥār ve yābisdür eger yabānī kendirüŋ kökinüŋ pişmişini (11) ıssı şişlere ursalar müfīddür ḳavl-i İḫtiyārāt keymūsātda müteḥaccir olmuş şişlere (12) ve ḫumreye nāfiʿdür ve ḥarekete gelmişi sākin idüb keymūsātı eridür ve ʿuṣāresi ḳulaḳ aġrısına ṭamzırsalar nāfiʿdür eger yapraġın dögüb başında olan ḳonaḳlara (14) sürseler giderür eger yapraġı eger toḫumı miʿdeye yaramazdur ve inhiżāmı daḫı yaramazdur (15) illā rubb-ı utruc ve şarāb-ı līmūn ıṣlāḥ ider **ḳınna** baʿżı ʿaşşābīn ve eṭıbbā bunı (16) uşaḳ ṣamġıdur dir otına dāne çādur dirler bu ṣamġuŋ aʿlāsı aḳ ve günlük (17) gibi dikeni ḫafīf olmaḳdur ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve raṭbdur baʿżılar üçinci (18) derecede ḥār ve ikinci derecede yābisdür didiler müceffif ve müleyyin ve ceẕẕāb ve musaḫḫin (19) ve muḥallildür ḳuvvet-i evvelīsi ṣudāʿa ve ṣarʿa ve *süddeye* ve suʿāle nāfiʿdür oynamış dişlere ve ṣovuḳ (20) ḳulaḳ aġrılarına ve şişlerine daḫı sūsen yaġıyla muvāfıḳdur ve aġulu cānverlere (21) ve zehirlü otlara tiryāḳdur eger seẕāb ve māü'l-ḳarāṭīnle ezüb içseler seddüŋ (22) ṭutulduġına fāide ider eger ʿasel ile luʿūḳ gibi idüb yalasalar bögrek süddesin (23) açar ḳavl-i Fūlis bedeni semürdür ve ḳuvvet virür aḫlāṭ-ı bāride-i lezicden pāk ider (24) ve kökinüŋ ṣuyından bürūdete suʿūṭ eyleseler başdan ve dimāġdan ruṭūbāt-ı leziceyi (25) çıḳarur bunuŋ miḳdār-ı şerbeti iki dirhemden ṣamġınuŋ miḳdār-ı şerbeti yarım dirhemden

[62/b]

(1) bir dirheme degin cāyizdür ziyādesi baş aġrıdur illā benefşe ıslāḥ ider **ḳanṭūriyūn-ı ṣaġīr** (2) ḳanṭūriyūn-ı ṣaġīrüŋ sāḳı ince ve çiçegi ve ḥabbı ḳızıl şekl olur köki küçükdür (3) aṣlā kökinüŋ menfaʿatı yoḳdur Türkīde eşek ḳulaġı dirler menfaʿati dallarında ve yapraġında ve (4) çiçegindedür ki kökini istiʿmāl itmezler bunuŋ ṭabīʿatı ḥār ve yābisdür ḳavl-i Muḥammed Tamīmī (5) üçinci derecede ḥār ve yābisdür balġamī ḳulunca nāfiʿdür ve dimāġı pāk ider ṣarʿa daḫı kemāl (6) mertebe müfīddür ve ṣarı ṣu ve ḫām *balġam* ṣafrā ishāl ider eger yaşını dögüb cerāḥate (7) ursalar yarayı bitürür eger termiye baḳlası *ki aŋa türmüs dirler anuŋ* unıyla mafṣallaruŋ üzerine ursalar (8) fāide ider pişmiş ṣuyını içseler ġalīẓ *yelleri* sevdā(vīyi) ishāl ider eger iki miṣḳāl(ini) yetmiş (9) dirhem ṣu ile yarı ḳalınca pişürüb ol ṣuyı içseler ṣafrā ve yelmeşik balġamı ishāl (10) ider mafṣallara ve ḳulunca ve dimāġa ve siŋirlere daḫı fāide ider ve sūsen yaġıyla ılıcaḳ (11) idüb ḳulaġa ṭamzırsalar ṣovuḳdan olan aġrısına ve ṣancusına fāide ider eger şeftālū (12) ṣuyıyla ḳulaġa ṭamzırsalar ḳurdun çıḳarub gürüldüsin giderür eger bunuŋ (13) yaġını şekerle dürtseler aġrılarına fāide ider ḳulaġa fetīl itseler süddelerin (14) açar **ḳahve** Türkīde daḫı ḳahve dirler ḳahvenüŋ ẓuhūrı ḳarībü'l-ʿahd olmaġla (15) ḥükemānuŋ müfredāt kitāblarında bir nüsḫada aṣlā ḳadīmden beyān itmemişlerdür ol (16) ecilden müteaḫḫirīn māhiyyetine ve ṭabīʿatına nefʿ ve żararına müteʿalliḳ çoḳ ḳāl u ḳīl eylemişlerdür (17) baʿżılar ḥikāyet iderler ki ḳahvenüŋ yapraġı incīr yapraġına beŋzer ḳahve tāze iken (18) siyāh ve ḳızıl üzüme beŋzer ve baʿżılar defne toḫumına beŋzer dirler baʿżılar ol diyāruŋ (19) defnesi ḳahve aġacıdur dirler ve Şeyḫ Dāvūd-ı Mısrī ḳavli budur ki ḳahvenüŋ ibtidā (20) ẓuhūrı mart ayında olub aġustos ayında cemʿ iderler aġacınuŋ ḳaddi üç (21) arış ḳadar çıḳub barmaḳ ḳadar yoġun olub çiçegi aḳ olur ve meyvesi ile maʿlūm (22) ve maʿrūfdur ammā ḳahve içini ayırsalar maʿlūmdur ki çekirdegi *ki* aŋa ḳalb dirler iki pāredür (23) ḥikmet budur ki bir dānesi siyāh ve bir dānesi ṣarı şekl olur aʿlāsı ṣarı (24) olandur ṭabīʿatı evvel derecede ḥār ve ikincide yābisdür ammā baʿżılar bārid ve yābis dimişler (25) illā baʿīd dimiş ve yine meẕkūruŋ ḳavli budur ki ḳışrı ḥārdur nefs-i būn-ı ḳahve

[63/a]

(1) muᶜtedil olub yāḫūd bārid olsa cāyizdür dimiş ve bürūdeti daḫı olursa (2) cāyizdür zīrā ekşilik vardur dimiş Şeyḫ Dāvūduŋ kelāmı tamām oldı lākin (3) bu faḳīr Yemen diyārında iki buçuḳ seneden mütecāviz zamān muḳīm olub ekṣer (4) ḳaṣabāt ve ḳurā *ve* cibālin gezüb seyr eyledügümüzde Yemende ḳahve iki nāḥiyeden ġayrı yerde (5) olmadugı yanımızda muḥaḳḳaḳdur biri Zabīd üzerinde olan ṭaġlar Beytü'l-Faḳīḥ muḳābelesine (6) gelince ki aŋa Evṣāb nāḥiyesi dirler ve birine daḫı Nehārī nāḥiyesi dirler Cezān benderine (7) ḳarībdür ol nāḥiyelerüŋ āb u havāları laṭīf ve bāġ u bāġçeleri firāvān olub (8) lākin zemīnleri şaḳḳ olmaḳla sedd sedd idüb ol seddlerüŋ üzerine ḳahve aġacları (9) ṣāf ṣāf ġars olunmuşdur aġacı kirās aġacına müşābih lākin ḳoyu yeşil ve kirās yapraġından (10) yapraġı ḳalıncadur ve aġaclarınuŋ ḳaddi sekiz on ẕirāᶜ olub yigirmi (11) otuz yıllıḳ aġaclar vardur çiçegi beyāż olur ṣabları ikisi üçü bir yerde uzunca (12) kirās ṣabları gibi olur ve yemişi ᶜaynı kirās gibidür evveli yeşil iken kekremsidür baᶜde (13) ḳırmızı olur azacuḳ humūżatı olur baᶜde kemālin bulduḳdan ṣoŋra ḳoyu ḳırmızı olur (14) meṣelā vişne rengi olub iri ve ṭatlu olur eger ṣabları ile cemᶜ idüb ḥiṣār (15) kirāsınuŋ arasında ḳonulsa aṣlā birbirinden farḳ olunmaz idi ṣoŋra ḥīn-i tenāvülde rāyiḥasından (16) ve çekirdeklerinde çift olduġundan bileler belki kirāsdan leẕīẕdür ḳırmızı (17) şekl iken cemᶜ iderler ve evleri üsti ḫorāsān *kirec* ile ṣıvalı ve düz olub cemᶜ eyledükleri (18) ḳırmızı ḳahveyi ol ṭamlar üzerine *döşeyüb* sererler nā-resīde olmaġla tīz ḳuruyub (19) siyāh olur ol ḳahveye ḳoruḳ ḳahve ve ḫām ḳahve dirler baᶜde degirmene ḳorlar (20) ḳışrı ḳırılub *ayrılub* çekirdegi ḳalur andan ṣoŋra ṣavurub ḳışrı ayrılub ṣāf (21) ḳalb ḳalur ol ḳahve ki Rūm diyārına ve sāyir vilāyete götürüb ṣatduḳlarıdur (22) ammā kāmil resīde olduḳdan ṣoŋra degirmene girmez el ile ṣıḳub çekirdegin (23) çıḳarurlar ve ḳışrını baġırbaṣdı üzüm gibi ḳurudub ehl-i Yemen yaz günlerinde tarṭīb ve tebrīd-i vücūd içün bu ḳışrı ḳaynadub içerler şol deŋlü leẕīẕ olur ki (25) içenler şekerlü ẓann iderler ol ḳışr Rūm diyārına gelmez zīrā Yemende ḳalb-i ḳahveden

[63/b]

(1) ziyāde ṣemen ile ṣatarlar bizim gördügümüz ḳahvenüŋ hey'eti ve keyfiyyeti ve yedügümüz (2) yemişinüŋ ṭaᶜmı ve leẕẕeti bu minvāl üzeredür ki taḥrīr olundı ḥālā

maḳṣūdumuz olan (3) ḳahvenüŋ aʿlāsı büyük ve yeşilrek ve yeşilimtırak ola ḳışrınuŋ ṭabīʿatını derece-i evvelde ḥār (4) ve raṭb bulmuşlar eger yalŋız ḳışrını yaz günlerinde içseler ṭabīʿatı tebrīd ider ve ṣafrāyı (5) keser ve ḳalbe feraḥ virür dimāġa buḫārı vāṣıl olmaġla seḥerī vāḳiʿ olan süstlügi ve keseli (6) zāil ider ve ḳalb-i ḳahvenüŋ hindibā gibi ṭabīʿatı evvel derecede bārid ve raṭbdur baʿżılar (7) ikinci derecede yābisdür didiler bunuŋ daḫı feraḥ ve neşāṭı vardur ḫuṣūṣā ḳış (8) günlerinde insāna fāidesi ziyādedür siḥri bütün bedeni teshīn ider ḫuṣūṣā ehl-i keyf (9) ola ve yoldan gelmişlere ve yorġunlara ġāyet muvāfıḳdur ḳahvenüŋ eger ḳışrını (10) eger ḳalbini ziyāde ḳavurmaġa heves itmemek gerekdür zīrā yanmaḳ mertebesine varınca żarar ider (11) cümle yanmış şeyler muḥarrik sevdā ve balġamdur ṭaʿām üzerine az ḳahve içseler (12) żarar itmez ammā çoḳ içmeyeler zīrā ṭaʿāmuŋ mertebe-i keylūsı yetişmeden ṭaʿāmı zamānsız (13) aşaġa *indürür* ammā bir sāʿatden ṣoŋra içdükleri ḳahvenüŋ żararı olmaz belki muʿīn-i hażm (14) olur ve ḳahve miʿdede olan ruṭūbātı ve fażalātı giderür mücerrebdür ṣudāʿa ve zükkāma (15) fāide ider uyḫu zamānlarında şöyle oturmaḳ isteyenlere ġāyet muvāfıḳdur zīrā (16) maʿlūmdur ki ḳāṭıʿu'n-nevmdür meşelā her ḥār devānuŋ keyf ve neşāṭı ola mertebe (17) mertebesince ṭabīʿatları ve ḫāṣıyyetleri nevmi ḳaṭʿ iderse ʿaceb degildür ḳahvenüŋ (18) ḳāṭıʿu'n-nevm olması kendü ḥāṣṣiyyeti ve ḳuvvetidür ṭabīʿatı yübūset üzere olduġıdur (19) dirler lākin zaʿferān veyā misk veyā ʿanber veyā ʿūd aġacı ḳatsalar ıṣlāḥ iderler eger (20) ḳaranfil ḳatarlarsa yübūseti ziyāde olur ḳış günlerinde cāyizdür ve şeker daḫı (21) ḳatsalar cāyizdür eger bunı ziyāde pişürseler ḳan ġalebesi fesādın ıṣlāḥ ider (22) ziyāde müdāvemet mālīḫūlyā īrāṣ eylemek cāyizdür ammā keseli defʿ idüb (23) feraḥ ve neşāṭı vardur **ḥarfu'l-kāf kāküneс** bi'ż-żammi'l-ḳāfi'ṣ-ṣāniyye ḳanbīl otı ki (24) it üzüminüŋ envāʿından bir nevʿdür nārencī çiçegi olur Fārisīde kāküne andan (25) muʿarrebdür Muḥammed Tamīmī ḳavli üzere büyük ʿınebu'ṣ-ṣaʿlebdür bunuŋ fiʿli ve ḳuvveti yine ol

[64/a]

(1) bir it üzümi(nüŋ) ḳuvvetine yaḳındur nārencī rengi vardur ṭabīʿatı üçinci derecede bāriddür (2) eger bunuŋ yapraġınuŋ ʿuṣāresi(n) yaralara ḳosalar yaraları yaramaz ve fāsid (3) olmaḳdan ṣaḳlar ve bevāsīri ıṣlāḥ ider eski ḳulaḳ yaralarına ve rebüv

öksürügine (4) ḫuşūnet-i ṣadra ve żīḳu'n-nefese ve yaraḳāna ve bevl yolında olan yaralara nāfiᶜdür (5) ve ḥabbını günde bir miṣḳāl yuṭsalar yaraḳānı giderür ve cigere fāide ider bunuŋ miḳdār-ı (6) şerbeti iki dirhemdür Taḳvīmü'l-Edviye ḳavli üzere bunuŋ yapraġından bir cüz' ve ḳara çörek otı (7) rubᶜ cüz' saḥḳ idüb benefşe yaġı ḳarışdurub iki defᶜa suᶜūṭ ideler ṣarᶜa nāfiᶜdür (8) miḳdār-ı şerbetinden ziyāde içseler başı üşüdür illā gül maᶜcūnı ıṣlāḥ ider **kāfūr** (9) kāfūr didükleri beyāż ṣamġdur aᶜlāsı Ḳeyṣūrīdür ṭabīᶜatı İḫtiyārāt ve Münhāc ve ekṣer nüsḫalarda (10) üçinci derecede bārid ve yābis olduġını yazdılar evrām-ı ḥārreye nāfiᶜdür (11) ruᶜāfı ḳar ile veyāḫūd ṣovuḳ ṣu ile menᶜ ider ve ṣudāᶜ ḥārına daḫı nāfiᶜdür ve (12) maḥrūrī mizācuŋ ḫavāssını ḳavī ider ve ḥiddetlü göz aġrılarına daḫı nāfiᶜdür edviyelerine (13) ḳosalar muvāfiḳdur eger yalŋız veyā gül ṣuyı veyā ṣandal ḳarışdurub ḳoḳlasalar ıssı (14) baş aġrılarına ġāyet fāide ider eger ziyāde her gün iki arpa aġırı mārūl ṣuyı (15) ile ezüb buruna ṭamzırsalar dimāġ ḥarāretin ve ṣudāᶜ daḫı giderüb burun ḳanın (16) kesüb ve uyḫu getüre ve eger ziyāde her gün ḳoḳ(la)salar cimāᶜ arzūsını keser ve içseler (17) kīr ve cimāᶜ arzūsın keser ve kāfūr yürege ḳuvvet virür ve feraḥ virür ve aġululları defᶜ (18) ider ve ḫafaḳāna daḫı nāfiᶜdür ve adama nūrāniyyet ve leṭāfet virür ve ḫummā-ı muḥriḳa ve ḫummā-ı ḥārreye (19) nāfiᶜdür bunuŋ miḳdār-ı şerbeti iki dengdür ziyādesi bāhı ḳaṭᶜ ider ve meṣāneyi (20) irḫā ider illā ḥavlıncān ve ᶜasel ıṣlāḥ ider **kādī** kādī didükleri aġaç ḫurmāya (21) beŋzer Mekke-i Mükerremede veᶜUmmān nevaḥīsinde çoḳ olur bu aġaç üzerinde çiçek gibi (22) ṭabaḳa ṭabaḳa birbirine ṣarılmış bir şey çıḳar anı alurlar yaġa bıraġurlar ve güneşde (23) ṭurur o yaġa dühnü'l-kādī dirler güzel ḳoḳulu yaġdur ol çiçekden ṣuyın alurlar (24) aŋa māü'l-kādī dirler ġāyet maḳbūl gül-āb gibi bir ṣudur ol çiçegi esbāb arasına ḳorlar (25) rāyiḥası yıllarca gitmez kādī yaġınuŋ ṭabīᶜatı İsḥāḳ ve Taḳvīmü'l-Edviyenüŋ ḳavilleri

[64/b]

(1) üzere ḥarāret ve bürūdetde muᶜtedildür Rāzī ḳavli üzere cüẕām ᶜilletini ḳaṭᶜ ider (2) ve şarābın ḫaṣbat çıḳmaġa başladuġı gibi vireler ki meṣelā on ᶜaded çiçek çıḳaranlara (3) bu kādī şarābın ol maḥall içirseler on ᶜadedden ziyāde çiçek çıḳarmaya ḳavl-i Māsercūye (4) bu kādī fāsid ve yaramaz mizācı ıṣlāḥ ider emrāż-ı balġamīye ve

sevdāvīyeye nāfiʿdür (5) ḳavl-i ṣāḥib-i Taḳvīm bunuŋ yaġı ṣovuḳ baş aġrısına ve nisyāna nāfiʿdür rāyiḥasını ḳoḳlasalar (6) rūḥ-ı ḥayvānı ḳavī ider bunuŋ miḳdār-ı şerbeti üç dirhemdür ziyādesi cigeri żaʿīf ider (7) illā cevz-i bevvā veyā ḳırfah veyā nebāt ıṣlāḥ ider **kāfūriyye** kāfūr otı dirler bunuŋ çiçegi (8) ve otı gerçi ṭoraḳ otına beŋzer ammā bu aḳ şekl olur ve ḳoḳusı kāfūra beŋzer ol ecilden (9) kāfūr otı dirler ṭabīʿatı ʿĪsā ḳavli üzere üçinci derecede ḥār ve yābisdür ḳuvvet-i ūlāsı (10) başda olan fużulātı taḫlīl ider ve balġamdan dimāġı pāk ider ve başuŋ (11) ruṭūbāṭını giderür ve siŋirleri ṣovuḳ ḫılṭdan arıdur ḳavl-i Desḳūrīdūs ṣovuḳ şişlere (12) daḫı zeyt ile żımād eyleseler müfīddür miḳdār-ı şerbeti bir dirhemdür ziyādesi siŋirlere ḳurılıḳ (13) virür illā ṭatlu bādem yaġı ıṣlāḥ ider **kebābe** kebābe didükleri büber gibi bir siyāh toḫumdur iki (14) nevʿ olur bir nevʿi büyük ve bir nevʿi küçük olur İbn-i Bayṭār ḳavli üzere büyük *nevʿi ḥabbu'l-ʿarūs didükleri küçük nevʿi fuleyḥḥadur kebābenüŋ* ḳuvveti (15) iki nevʿdür biri ṣovuḳ ve biri ıssıdur ammā ḥarāreti bürūdetden çoḳdur ve baʿżılar ḥār (16) ve yābisdür didiler Taḳvīmü'l-Edviye ve İsḥāḳ ḳavilleri üzere üçinci derecede ḥār ve yābisdür (17) müfettiḥ ve mülaṭṭıfdur eski yaralar ʿufūnetine ve diş dipleri gibi ve dil ve dimāġ ḥarāretinden olan (18) ḳulāʿ ʿilletleri gibilere ġāyet nāfiʿdür eger aġızda çignenüb ṣuyından ẕekere sürerseler (19) ʿaẓīm leẕẕet-i cimāʿ ḥāṣıl olur ve bögrek ve ciger süddelerin açar ve bevl yolın ṭaşdan (20) ve ḳumdan pāk ider ve bevli idrār ider ve ṭabʿı imsāk ider ve miʿdeye ġāyet nāfiʿdür (21) ḳuvvet virür ve dişleri çürimekden ṣaḳlar ve aġız ḳoḳusın ḫūş ider bunuŋ miḳdār-ı şerbeti (22) bir dirhemden iki dirheme degindür ziyādesi meṣāneye żarar ider illā maṣṭakī ıṣlāḥ ider (23) bunuŋ bedeli ḥīl-i bevvādur **kibrīt** kükürd didükleri şey maʿdenī olur ṣarı ve beyāż (24) ve ḳızıl olur ṭabīʿatı ḥār ve yābisdür ḳavl-i Ḥuneyn üçinci derecede ḥār ve yābisdür mülaṭṭıfdur (25) ve ceẕẕābdur baraṣı zāil ider eger saḥḳ idüb cānverler zehri üzerine aġız yarı ile ursalar

[65/a]

(1) ġāyet fāide ider eger sirke ile behaḳ ve çıbanlu uyuza ve demregü üzerine naṭrūn ile (2) nıḳrīs üzerine ursalar āġyet fāide ider ve ṣuyını içseler *ḥayżı* yüridür illā buḥūr eyleseler nezelāta (3) ve zükkāma ḳoḳutsalar zükkāmı ḥabs ider eger kibrīti āteşde ḳaynamış zeyt ile ḥall idüb (4) ve bir miḳdār mūm revġan(ı) ḳatub yaş ve ḳurı uyuza ve

ḳaşınduran uyuza ġāyet (5) nāfiʿdür ve ḳına ile ḳarışdurub demregüye ursalar nāfiʿdür kibrītüŋ miḳdār-ı şerbeti bir ḳaç (6) dirhemdür ziyādesi miʿdeye ve dimāġa ziyān ider illā benefşe maʿcūnı ve şeker ıṣlāḥ ider (7) **kebere** bi-fetḥateyn kebere didükleri ot aṣṣaf daḫı dirler Fārisīden muʿarrebdür yapraġı (8) ve toḫumını ve çiçegini ve tāze şāḥını turşı iderler ṭabīʿatı ʿĪsā ḳavli üzere ikinci derecede (9) ḥār ve yābisdür baʿżılar üçincide daḫı dimişler çiçeginüŋ ḳuvveti cümlesinden artıḳdur (10) būstānī nevʿi mücellādur köki muḳaṭṭıʿ ve mülaṭṭıfdur kökinüŋ ḳabuġı acıdur ḳābıżdur ki (11) ḫanāzīri taḫlīl ider ḳurūḥ-ı ḫabīṯeyi daḫı taḫlīl ider ve semūmāta tiryāḳdur eger sirke (12) ile terbiye eyleseler ṭalaḳ süddelerin açar eger pişmiş ṣuyını sirke ile ḳarışdurub (13) aġızda ṭutsalar diş aġrılarına ve nezlelerine muvāfıḳdur cümle keberenüŋ her ḳanġısın (14) yalŋız yeseler balġam ider ammā sirke ile yemek gerekdür ve sirkesine ʿasel veyā şeker ḳatsalar (15) muvāfıḳdur ḳavl-i Fūlis kebere tiryāḳdur menfaʿati çoḳdur aġız ḳoḳusın giderür yelleri dağıdur (16) bāhı ziyāde ider eger tütsi eyleseler bevāsīri giderür ḳavl-i İbn-i İsḥāḳ bunuŋ (17) toḫumınuŋ budaḳlarından tāze budaġı yapraġı daḫı menfaʿati çoḳdur turşısın yeseler ṭuzını (18) evvel ṣuyıla yuyalar andan ʿasel ve sirke ile terbiyet ideler ḳaṣd ideler ki ṭaʿām (19) evvelinde yiyeler hażm-ı ṭaʿām ṣanub ṣoŋra yemeyeler eyü degildür ṭaʿām evvelinde yeseler müfīddür (20) bunuŋ miḳdār-ı şerbeti kökinüŋ iki dirhemdür ve turşısın be-ḳadaru'l-ḥācetdür **keṣīrā** bi'ż-żamm (21) kitre didükleri nesne ki bir dikenlü aġacuŋ ṣamġıdur eyüsi aḳ ve ṣāf olur ṭabīʿatı (22) Fūlis ḳavli üzere evvel derecede ḥār ve raṭbdur ḳavl-i Mesīḥ İbn-i Ḥakīm ikinci derecede bārid (23) ve raṭbdur didiler göz devālarında kitre ṣamġ yerine istiʿmāl iderler ishāl idecek (24) devālara daḫı ḳatarlar baʿżısına muʿīn ve baʿżısına muṣliḥ olur baʿżı ḥiddetlü *devā* ki miʿde (25) ve bağırṣaḳda ziyān idecek ḥiddetini ḳaldurmaḳ içün bir dirhem veyā bir miṣḳāl

[65/b]

(1) kifāyet ider kitre öksürüge ve ḫuşūnet-i ṣadra ve boġaz ve meṣāne ve öyken yarasına (2) nāfiʿdür ḳavl-i Fūlis keṣīrā muḳavvī-i emʿādur müshil-i mürre-i ṣafrā ve balġam-ı lezic ve sevdādur ve muḳavvī (3) ve musaḫḫin-i bedendür ve bağırsaḳ yarasına ve saḥcına ġāyet nāfiʿdür ḳavl-i İbn-i Bayṭār eger kitreyi (4) ışladub ʿasel ile aġızda

ṭutsalar öksürüge ve boġaz boġulduġına ve öyken yarasına (5) fāide ider bunuŋ bedeli ṣamġ-ı ʿarabīdür ve ṣamġ-ı bādemdür **kürrāṣ** gendene didükleri (6) ot ki pırāsa daḫı dirler ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür eger summāḳ ile sigillere (7) ve yaramaz yara(lara) ursalar giderür ve köki ḳulunca nefʿi vardur ve bevli aḳıdur ve munżicdür ve ḥayżı (8) aḳıdur eger arpa ṣuyıyla pişürüb içseler gögüsden çigerden fużulātı çıḳarur (9) ve cimāʿ şehvetin taḥrīk ider bundan çoḳ yeseler göze ḳaraŋuluḳ getürür ve miʿdeye muvāfiḳ (10) degüldür pişmiş pırāṣa her bār yemek bevāsīre ġāyet nāfiʿdür ve ruṭūbetden olan (11) bevāsīre yaḳu eyleseler nāfiʿdür ve'l-ḥāṣıl pırāṣa balġamdan olan ciger süddelerin (12) açar ve ṭaʿāma iştihā getürür bāha ḳuvvet virür ammā ḥār mizāca muvāfiḳ degildür ve pırāṣa (13) köki didigümüz pırāṣanuŋ kökidür yoḫsa kökinde olan saçaḳları degildür ve pırāṣa (14) arḳaya ve bile ḳuvvet virür anuŋ-çün bāha fāide ider belki ʿınnīn ʿilletini tedrīc ile gidere (15) **kersene** purçaḳ didükleri dāne mercimege beŋzer ṭabīʿatı evvel derecede ḥār ve ikincide (16) yābisdür cilāsı ve nefḫi vardur cigeri ruṭūbāt-ı ġalīẓeden pāk ider ve behaḳa ve kelefe (17) ve eṣerlerine sürseler ve yaḳu eyleseler nāfiʿdür eger sirke ve afsentīn ile ʿaḳreb ṣoḳduġına (18) yaḳu olunsa fāide virür eger bunı pişürüb ṣovuḳdan olan yaruḳlara ursalar giderür (19) ve gicik ʿilletine daḫı fāide ider eger ḳavurub ʿasel ile ḳarışdurub ve dört (20) dirhemini yeseler arıḳ kişilere muvāfiḳdur **kürneb** laḥana didükleri ot çoḳ nevʿ olur bir (21) nevʿine başlahana dirler Yuḥannā ḳavli üzere evvel derecede ḥar ve yābisdür yazın (22) biten lahana yaramazdur ekṣer ṣovuḳ ve yaylaḳ yerlerde böyledür ve baʿżı sevāḥilde ṭabīʿatı bārid (23) ve yābis olur Rāzīnüŋ ḳavli böyledür lahana minfaḫ ve müleyyindür çıbanları oŋuldur eger (24) dallarınuŋ külini her ḳanda ekseler ġāyet ḳurıdıcıdur eger ṭabḫını mefāṣıla ve nıḳrīse (25) ursalar fāide ider eger zāc ve sirke ile ḳarışdurub cerebe ve baraṣa ṭılā olunsa *muvāfiḳdur eger yeseler veyāḫūd ṣuyın içselerāvāzı ve* levni

[66/a]

(1) aʿlā ider raʿşe ʿilletine ʿaẓīm nefʿi vardur eger ʿuṣāresin suʿūṭ eyleseler başı (2) ve dimāġı tenḳıye ider ammā bundan çoḳ idmān eylemeyeler zīrā mevlid-i mürre-i sevdā-ı cigerdür yaʿnī (3) ġalīẓ ḳan tevellüd idüb yanub sevdā olur eger semüz et ile pişürseler żararı az olur (4) ve'l-ḥāṣıl lahana sevdāvī emzice ve bevāsīr aṣḥābına çoḳ

yedürmeyeler ve maḥrūrī mizāca muvāfiḳ (5) degildür eger pişürüb sirke ve yaġ ile boġaz aġrılarınadan ḫunnāḳa yaḳu olunsa nāfiʿdür (6) eger ṣuyla başını yusalar aġrısın gidere ve az yeseler göze fāidesi vardur (7) **kerefis** kereviz didükleri ot çoḳ nevʿ olur ammā kerefis-i bāstānīnüŋ ṭabīʿatı Ḥuneyn (8) ḳavli üzere evvel derecede ḥār ve ikincide yābisdür ḳavl-i İbn-i Māsūye ikinci derece (9) evvelinde ḥār ve ikinci derece ortasında yābisdür ḳavl-i Rūfis būstānī kerefis (10) raṭbdur ve kerefis köki yābisdür ḳavl-i Cālīnūs būstānī kerefis sāyir kerefislerden (11) miʿdeye yegdür zīrā leẕīẕdür ḫāṣṣasındandur ki taḫlīl-i riyāḥ ider ve bevli aḳıdur (12) kerefisüŋ toḫumı müfettiḥ-i süddе ve ciger ve ṭalaḳdur ve miʿde ve ciger ṣovuḳluġına nāfiʿdür ve aġız (13) rāyiḥasın ḫoş ider rebüv ve ʿırḳu'n-nisāya ve żīḳu'n-nefese daḫı müfīddür toḫumınuŋ (14) idrārı ḫod ziyādedür ḳavl-i ʿĪsā İbn-i Māsūye cigeri ve bögregi ve meṣāneyi pāk (15) ider ammā maṣrūʿa ġāyet yaramazdur toḫumını ol ḳadar nebāt ile dögüb ve ṣıġır yaġı ile (16) cerb idüb üç gün yeseler cimāʿa ziyāde yardım idüb (17) ḳuvvet virür ḫuṣūṣā ġıdāsı ḫurūs eti ve ḫurūs ḫāṣṣası ola eger kerefis(i) mārūl (18) ile berāber yeseler ġāyet muʿtedildür zīrā mizācları imtizāc üzeredür berrī kerefis (19) dā'ü'ṣ-ṣaʿlebe nāfiʿdür kerefis-i rūmī ki maʿdenūşdur miʿdeye nāfiʿdür ve'l-ḥāṣıl kerefisi ṣarʿa (20) olanlara virmeyeler toḫumınuŋ miḳdār-ı şerbeti üç dirhemdür ziyādesi baş aġırdur ammā (21) mārūl veyāḫūd maṣṭakī ıṣlāḥ ider **kerāviyā** ṭatluca ot geyik zīresi ve ḳaraman kemmūnı (22) daḫı dirler bunuŋ ḳuvveti anasūna ḳarībdür ve miʿdeye kemmūndan yegdür ṭabīʿatı Cālīnūs (23) ḳavli üzere üçinci derecede ḥār ve yābisdür baʿżılar ikincide ḥār ve yābis didiler (24) aʿlāsı būstānī olmaḳdur yelleri ṭaġıdur ṭaʿāmı haẓm itdürür bevli aḳıdur ve (25) ve baġırṣaḳ aġrısına ve ṣoġulcan ve ḥabbu'l-ḳarʿı çıḳarur ve miʿdeye ḳuvvet virür ṭabīʿatı

[66/b]

(1) ṭutar ve lezic aḫlāṭdan olan ḫafaḳāna müfīddür ve bögrek ve meṣāneye daḫı (2) müfīddür ḳavl-i Cālīnūs eger baʿżı ġıdā ile etmek gibi ve ġayrıya ḳatub (3) yeseler bedene ḳuvvet virür ve semürdür ve baġırṣaḳda ʿārıż olan süddeyi açar bunuŋ (4) miḳdār-ı şerbeti iki dirhemdür ziyādesi gögsi ve öykeni irḫā ider illā ṣaʿter ıṣlāḥ (5) ider **kerme-i muʿallaḳa** sapārīne didükleri köki uzun ṭamarlara beŋzer bir ḳulaç ḳadar (6)

olur beyāż ve azaçıḳ siyāha māil olur aʿlāsı aġır olmaḳ gerekdür ve ḳırdıḳlarında (7) içinde ġubār gibi nesne çıḳar ṭabīʿatı ikinci derece ibtidāsında ḥār ve yābisdür (8) baʿżılar dördünci derecede yābisdür dirler bu kök ḥādiṯ olmaġla ʿArabī kitāblarda ve (9) müfredāt aṣḥābı yazmamışlardur *freng* marażınuŋ muḳaddemātı vardur ibtidā her ne cānibden (10) başlar ise yaramaz ʿalāmetler gösterüb çıbanlar ve ḳuvvetsizlik baṭīü'l-ḥareket gibilerdür (11) bilā-zaḥmet fāide ider ve raḥm marażlarına taḫlīl-i rīḥe ve zükkāma ve teshīn-i miʿdeye (12) ve muṭlaḳā cemīʿ emrāż-ı bārideye nāfiʿdür keyfiyyet-i istiʿmāli budur ki meṣelā yaz günlerinde (13) ve ḫarīfüŋ ibtidāsında istiʿmāl olunmaḳ gerekdür *ki* ṣanʿatı oldur ki bu kökden otuz dirhem (14) *alub* yuyub ve yarub ḫurde ḳırub bir ṣırçalı ḳab içine ḳoyub altı yüz dirhem ṣu ḳoyub (15) aġzını gil-i ḥikmet ile ḳapayub bir miḳdār ıssıdub yigirmi dört sāʿatden ṣoŋra āteşe (16) ḳoyub ṣülüṣi ḳalınca ḳaynadub andan süzüb ol ṣuyı başḳa ṣaḳlayalar ve tekrār (17) ṣu ḳoyub ziyādece ḳaynadalar baʿde ʿalīli bir ıssı yerde döşek içine *girüb* evvelki ṣudan (18) yetmiş seksen dirhem miḳdārın ıssıca bir ṣabāḥ ve bir ikindi zamānında içüreler ve her ṣuṣadukça (19) ikinci ṣudan bir miḳdār ṣovucaḳ içüreler yine evvelki ṣudan altmış ve yetmiş (20) dirhem ḳadar içirüb her ṣuṣadıḳça yine ikinci ṣudan ṣovucaḳ içeler on beş güne (21) degin bu minvāl üzere içmek gerekdür ġıdāsı bilic kebābı ve ḳurı meyvelerdür ve ġāyet (22) ṣovuḳ ṣudan ve havādan ḥaẕer gerekdür ve bu eṣnāda iki üç haftadan ṣoŋra tenḳıye gerekdür (23) **küzbere** kişnīş didükleri ot ki ḫubūbātdandur aʿlāsı būstānī ve ṭolu ola ṭabīʿatı (24) ḥaḳḳında müteḳaddimīn iḫtilāf itmişler ḳavl-i ʿİsā evvel derecede bārid ve ikincide (25) yābisdür ḳavl-i İḫtiyārāt bārid ve raṭbdur dir ḳavl-i Cālīnūs süḫūnete meyli vardur ṭabīʿatı

[67/a]

(1) ḳuvvet-i müteżādde ile mürekkebdür Desḳūrīdūs ve Rūfis ve ġayrılar bārid dirler eger (2) tāzesin veyā ḳurusın aġızda çigneseler ṣoġan ve ṣarımsaḳ rāyiḥasın zāil ider ve eger (3) ʿasel ile yāḫūd siyāh üzüm veyāḫūd gül yapraġıyla ḳarışdurub ıssı şişlere ursalar (4) ve ḳurdaşeni ḳızıllığına ve ḫāya şişine ve nār-ı fārisīye yaḳu olunsa çoḳ nefʿ virür (5) ve ḳurusını sevdā ve balġam buḫārından ḥāṣıl olan devvāra nāfiʿdür ve miʿdeye ḳuvvet (6) ve ḫafaḳāna daḫı fāide ider ve ḥāṣıyyetindendür ki yaramaz buḫārı

menᶜ ider anuŋçün (7) maṣrūᶜlaruŋ ṭaᶜāmına ḳomaḳ muvāfiḳdur eger ḳurısın nebāt ile baş aġrısına (8) yaḳu eyleseler müfīddür bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir ḳaç dirhemdür iki dirhemden ziyāde (9) yeseler ẕihne ḫılṭ virür göze ḳaraŋuluḳ getürür bāhı keser ve nisyān getürür illā ayva (10) sikencübīni ıṣlāḥ ider **kişmiş** ḳuş üzüminüŋ ṭabīᶜatı ikinci derecede ḥār ve evvelde raṭbdur ḳuvvet-i evvelīsi ṣadrı ve öykeni ruṭūbāt-ı lezicden pāk ider ḳavl-i Rāzī bu üzümüŋ (12) ṭaᶜmı sāir ḳuru üzümlerden yegdür ve nefᶜi daḫı onlara yaḳındur balġamī öksürüge nāfiᶜdür (13) ḳavl-i İbn-i Māsūye çoḳ ġıdā virür ve pişmiş ṣuyını içseler ṭabīᶜatı mülāyim ider ve bārid (14) mizāclulara muvāfiḳdur bunuŋ bedeli çekirdegi ayıtlanmış siyāh üzümdür miḳdār-ı şerbeti (15) yigirmi dirhemdür ziyādesi ıssı mizāca ḥiddet virür ve ḳanı yıġar illā semüz et ṣuyı (16) ıṣlāḥ ider **kuşūş** kuşūş didükleri ince ṣarılmış ṣarmaşıḳ otunuŋ ṭabīᶜatı (17) Mesīḥ ḳavli üzere evvel derecede yābisdür ḳuvvet-i evvelīsi oldur ki miᶜdeye ḳuvvet (18) virür süddeleri açar ḳavl-i Buḳrāṭ ḫıyārşenbe balı ile vireler ṭalaḳa ve ṣarılıġa (19) ve istisḳāya daḫı nāfiᶜdür eger ṣuyını ṣarılıġa içürseler ᶜaẓīm nefᶜi vardur ve bunuŋ (20) yabānīsi olur ᶜuṣāresini şarāb ile içseler miᶜdeye ġāyet ḳuvvet virüb żaᶜfını (21) giderür bevli ve ḥayżı yüridür ve ṣancusın giderür ḳavl-i İbn-i Bayṭār bunuŋ küli olmaz yapraġı (22) daḫı olmaz ot fāsid olub keşūş olur eski ısıtmalara ve oġlancuḳlar ısıtmasına (23) fāide ider eger pişürüb ṣuyın sirke ile içseler ınçḳırıġı giderür eger pişürüb (24) eli ve ayaġı nıḳrīs olanlaruŋ eline ve ayaġına ve ayaḳ mafṣallarına dögüb sürseler (25) ziyāde fāide ider mücerrebdür bunuŋ miḳdār-ı şerbeti üç dirhemdür ziyādesi öykene

[67/b]

(1) żaᶜf virür illā hindibā ṣuyı ve sikencübīn ıṣlāḥ ider **kem'āh** bir aṣl ḳızıla māil aḳ (2) mantardur ki başı yumrı ve degermi olur sāḳı olmaz yaz eyyāmında çoḳ olur Fārisīde (3) semārūġ dirler Türkīde ṭomalan dirler ṭabīᶜatı tāzesinüŋ üçinci derecede bārid ve ikinci (4) derecede raṭbdur aᶜlāsı ḳumlu yerlerden olandur eger bunuŋ ṣuyını göze çekseler cilā (5) virür ḳavl-i İsḥāḳ hażmı güçdür miᶜdeye ṣıḳlet virür keymūsı yaramazdur ḳulunç ider ve ᶜusru'l-bevl (6) getürür ḳavl-i Cālīnūs bunuŋ zehirlüsi semūm-ı ḳattāledendür eger pişürdüklerinde (7) zeyt ve līmūn veyā sirke ve kemmūn ve ıssı otlar ṣaçalar ve üstine mā'ü'l-ᶜasel içeler (8) ıṣlāḥ ider **kümmeşrā** armūddur

armūduŋ envāʿı çoḳdur Rūmda olan (9) armūd cinsinüŋ aʿlāsı malāṭiyyedür Yuḥannā ḳavli üzere evvel derecede bārid ve yābisdür (10) baʿżılar bārid ve raṭbdur didiler ḳışrı incedür ve rāyiḥası güzel āb-dār olan (11) armūd be-her-ḥāl ṭabīʿatı mülāyim ṭutar bunlardan mā-ʿadāsı ekşer içinde ṭarı gibi (12) bir nesne olur o maḳūle armūd ṭabʿı ḥabs ider ve ḫāmı ve yabānīsi ʿādetce ḳābżdur (13) pişmiş olan armūduŋ ġıdāsı çoḳ olur ṭatlu olan armūduŋ müleyyin ve ekşi (14) olan armūd müleyyin degildür belki ḳābż şekldür tāzesi ve ḳurusı miʿdeye ḳuvvet (15) virür ammā miʿdeye ḳuvveti almadan azdur ve ʿaṭaşı teskīn ve muḫtelif ṣafrāyı ḳaṭʿ ider (16) ṭaʿāmdan ṣoŋra armūd yeseler buḫārı başa çıḳmaya Buḳrāṭ ḳavli üzere eger berk ve eger (17) ḫām ve eger ekşi armūd müceffif ve müberriddür ṭabīʿatı imsāk ider ve pişmiş armūd (18) musaḫḫin ve muraṭṭıbdur ṭabīʿatı ıṭlāḳ ider armūd üstine ġalīẓ yemek ve ṣovuḳ ṣu (19) içmek eyü degildür **kemmūn** kemmūn-ı nebaṭī ki ḥālā mevcūd bulunub istiʿmāl eyledükleri (20) kemmūnuŋ ṭabīʿatı Māsercūye ḳavli üzere ikinci derecede ḥār ve yābisdür baʿżılar ḥarāret (21) ve yübūsetde üçincide didiler ṣoġulcanları öldürür yelleri dağıdur ve ṭaʿāmı (22) hażm itdürür gövdeyi ḳızdurur eger yüzi bununla yusalar ṣūreti ṣāf ve berrāḳ ider eger (23) dögülmişi ile mażmaża eyleseler burun ḳanın keser ve sirkede ışlanan kemmūn içi ḳabż ider (24) miʿdeyi ḳızdurur ve ṭuz ile çigneseler aġız ṣalyaların keser göze kemmūn ṣuyın çekseler (25) ḳanını giderür ve göze ziyāde cilā virür **kemāderyūs** ism-i Yūnānīdür Türkīde yer pelīdi

[68/a]

(1) dirler ḳışaçıḳ maḥmūd dirler ṭabīʿatı Cālīnūs ḳavli üzere ikinci derecede ḥār ve yābisdür (2) müfettiḥ ve mülaṭṭıf ve münaḳḳīdür eger ʿasel ile eski yaralara ursalar ışlāḥ ider ve pāk (3) ider eger pişürüb veyāḫūd dögüb göze çekseler ġarab ʿilletine nāfiʿdür ve eski (4) öksürüge daḫı nāfiʿdür ḳavl-i Şerīf bunı pişürüb ve ṣıḳub her gün üç güne degin (5) otuz dirhemin zeyt ile içseler ṭaşları ḳıra ve gögüsde ve eṭrāfında olan (6) eski aġrıları gidere ve eger dögüb cülāb ve ʿasel ile pişürüb üç gün içseler (7) cümle aġrılarına fāide ide bununŋ miḳdār-ı şerbeti beş dirhemdür lākin bevle żararı (8) vardur illā mersīn yemişi ışlāḥ ider ve maṣṭakī ışlāḥ ider **kündür** aḳ günlük (9) didükleri ki Yemenden gelür ġayrı yerlerde olmaz aʿlāsı maṣṭakī gibi mülāyim ve erkek (10) ve

beyāż ki ẕehebī şekl ola ṭabīʿatı Mesīḥ ḳavli üzere üçinci derecede ḥār ve yābisdür (11) baʿżıları evvelde yābisdür ve ikincide ḥārdur ḳanı ḥabs ider etine zaḥmet virmez (12) ve ḳuruluġı daḫı zaḥmetsizdür ve günlüküñ ḳuvvet-i evvelīsi oldur ki ḳan tükürenlere (13) ve bağırsaḳ yarasına nāfiʿdür muḥallil żımādlaruñ cümlesine kündür ḳosalar (14) münāsibdür ve tāze yaraları oŋuldur ḳaz yaġıyla demregüye sürseler nāfiʿdür ẕihni (15) ġāyet ḳavī ider nisyānı giderür ḥıfẓa muvāfıḳdur her ḳandan gerekse aḳan ḳanı (16) ṭutar ve dimāġ perdesinden aḳan ḳanı daḫı ṭutar ḳay'ı daḫı ḥabs ider āteş yaḳduġına (17) ve ṣovuḳdan olan şuḳāḳa daḫı müfīddür ḳavl-i Şeyḫü'r-Reīs günlük münaḳḳī-i rūḥ ve dil (18) ve dimāġdur ḳuvvet-i tiryāḳıyyesi vardur zīrā yaz günlerinde duḫānı nāfiʿdür eger (19) aġızda (19) saḳız gibi çigneseler daḫı müfīddür ve miʿdeden yelleri giderür ve meṣāneye ġāyet nāfiʿdür (20) yellerin açar ammā ḳışrınuñ ḳabż-ı tāmmı vardur ve'l-ḥāṣıl ḳan gidenlere bundan (21) aʿlā olmaz ḫuṣūṣā zaḫīre mübtelā olanlara baʿżı nānḫuvāh gibiler ile vireler (22) eger bir miṣḳālin ṣuda ışlayub ṣuyın içseler balġamı keser ḥıfẓı ziyāde idüb (23) gögüs yaşlıgın giderür ve ḳalbi ḳavī ider ve rūḥa feraḥ virür **kündüs** kündüs (24) didükleri ota Türkīce aḳsırıḳ otı ve vıynaḳ otı dirler aʿlāsı oldur ki içerüsi (25) ṣaruya māil beyāż ve ṭaşrası siyāh ola ṭabīʿatı üçinci derece(ye) varınca ḥār ve raṭbdur

[68/b]

(1) ḳuvvet-i evvelīsi bevli ve ḥayżı aḳıdur ve ʿaṭaşı taḥrīk ider ḳavl-i Cālīnūs yan başı ve mefāṣıl (2) ve ʿırḳu'n-nisā ʿilletlerine ġāyet nāfiʿdür ve sāyir-i bedende ruṭūbātı giderür ḳavl-i Desḳūrīdūs (3) ṭalaḳa ve ṭalaḳdan ḥādiṯ olan ʿilletlere muvāfıḳdur bir deng bundan müṣelleṯ ile içeler (4) ṭalaḳa ve eger yan başı ve bögrekde olan ṣovuḳ ʿilletleri giderür tesḫīn ve ışlāḥ (5) ider miḳdār-ı şerbeti bir dengden iki denge varıncadur ziyādesi semūm-ı ḳattāledendür ve öykene (6) ziyān ider ammā keṣīrā ḳatalar ışlāḥ ider **kehrübā** kehrübār didükleri cevz-i rūmī aġacınuñ (7) ṣamġıdur bunuñ ḥaḳḳında çoḳ ḳīl ü ḳāl eylemişlerdür lākin bu faḳīr İsvec vilāyetinden (8) gelüb şeref-i islām ile müşerref olmuş Muḥammed aġa nām bir ehl-i maʿrifet ve ʿilm-i ṭıbbdan behremend (9) riyāżiyyātdan ve ʿilm-i hendeseden ḫaberdār ʿaḳlı kāmil bir adam *ile* görişüb yedinci iḳlīm (10) sükkānından olmaġla bu kehrübānuñ keyfiyyetinden su'āl

eyledügümde cevāb virdi ki (11) muḥīṭ-i şimālīde vāḳiʿ baḥr-ı oḳyānūsdan ayrılur bir ḫalīc vardur ismine Dāniska körfezi (12) dirler ol deryā peçenüŋ cedvelinde bir ʿaẓīm nehr vardur bu nehrüŋ kenārında vāfir (13) büyük çınār gibi aġaclar bitmişdür ve ol vilāyetde ḳara çınār dirler iri aġaclaruŋ (14) kökleri ekṣeriyyā ol ırmaġuŋ dāḫilinde ẓuhūr ider ve bu köklerüŋ üzerinde sāir aġaclarda (15) biten ḳav mantarı gibi bir ṣamġ daḫı anda öyle biter büyüdügünden ṣoŋra ṣu ḳoparub deryāya indürür (16) ve emvāc deryā kenārına götürüb ṭaşra atar Dāniska ḥākimi adamlar yaḳın idüb (17) buldukları kehrübāyı cemʿ idüb ḥākimlerine teslīm iderler tüccār anlardan iştirā' idüb (18) ve eṭrāf memleketlere götürüb fürūḫt iderler bu şol kehrübādur ki ṣuyuŋ içinde biter ammā (19) yerden yuḳarı eger kökinde ve eger dallarında biten ṣamġ ġāyet ṣarı ve gevrek olur (20) zīrā kāmil olmaġla ḳomazlar görünmekle tīz cemʿ iderler oŋa ḫām kehrübā ve senderūs daḫı (21) dirler deyü mezbūr Muḥammed aġa kehrübānuŋ keyfiyyetin bu minvāl üzere taḳrīr eyledi العدة على الراوى (22) ḥāliyā maḳṣūdumuz olan kehrübānuŋ aʿlāsı ṣarı ve şeffāf ve çöp ve ṣaman (23) ceẕb idüb ve āteşe ḳoduḳda maṣṭakī saḳızı gibi ḳoḳusı ola ṭabīʿatı ḳābıż ve (24) müceffifdür ḳavl-i ʿĪsā ikinci derecede ḥār ve yābisdür ḳavl-i İḫtiyārāt ve İsḥāḳ ve İbn-i İmrān (25) ikinci derecede bārid ve yābisdür bunuŋ cevheri arżiyye ve māiyyeden mürekkebdür ḳābıż-ı demdür

[69/a]

(1) her ḳanda gerekse ḳanı ṭutar ve ḳalbe eger içmesi eger ṭılā ve eger taʿlīḳi yaʿnī aṣaḳoduḳları (2) cümlesi müfīddür eger yarım miṣḳālin ṣovuḳ ṣu ile içseler ḫafaḳāna fāide ider ve (3) ḳay'ı ṭutar eger maṣṭakī ile içseler miʿdeye ḳuvvet virür nezf-i demi ve ḳan gideni ve ḳan (4) tükürmegi menʿ ider ve ʿusru'l-bevle daḫı nāfiʿdür ḳavl-i Rūfis eger bunı bir cüz' pirinç (5) ve bir cüz' ṭīn-i maḫtūm ve bir cüz' kehrübā saḥḳ idüb üzerine luṭūḫ ideler ve bir miṣḳālin (6) içseler ishāl-i deme ve ṭamṣa ġāyet nāfiʿdür bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir miṣḳāldür ziyādesi (7) cigeri żaʿīf ider illā şeker ve ʿunnāb ıṣlāḥ ider eger aġızda senūn eyleseler ḳanın (8) keser ve dişleri mücellā ve muḥkem ider eger yeseler ḳalbi ḳavī ider ve öyken çıbanına nāfiʿdür (9) ve ḳan tebevvül idenler taḳṭīr-i bevle ve miʿde aġrısına nāfiʿdür **ḫarfu'l-lām lāziverd** (10) Türkīde lāciverd ṭaşı dirler aʿlāsı Bedaḫşī olmaḳdur zīrā bedaḫşī laʿl-i (11) maʿdenīye yaḳındur ṭabīʿatı

ikinci derecede bārid ve yābisdür baʿżılar ikinci derecede ḥār ve üçincide (12) yābisdür didiler bunuŋ ḳuvveti ḥacer-i ermenī gibidür ammā sevdā ishālinde lāciverd (13) żaʿīfrekdür ammā bögrege ve meṣāneye nāfiʿdür Desḳūrīdūs ḳavli üzere sevdāvī (14) şişlere ʿasel ile ṭılā olunsa muvāfıḳdur eger yarım dirhemini on dirhem ʿasel (15) ile yeseler ḳan ġalebesine ve ḳan ḳıyāmına müfīddür ḳavl-i Rūfis istisḳāda ḥāṣıl (16) olan yaraḳān içün ḥammāmda münāsib yaġlar ile bedene ṭılā ideler ḳavl-i İbn-i Bayṭār (17) göze sürme gibi çekseler kirpikleri bitüre ve buçuḳ dirhemini māliḫūlyā ve rebüv ʿilletine müfīddür (18) ve sirke ile yaramaz çıbanlara ursalar eski etin yiyüb yeŋi et bitüre ḳavl-i ṣāḥib-i (19) Taḳvīm eger buçuḳ dirhem lāciverd yeseler aġır başmaya ve seher ʿilletini gidere yüregüŋ (20) ḳanını ṣāf ider ve ġamdan ve ḳorḳmaḳdan emīn ola ve sevdāvī ve rubʿ ısıtmalarına (21) daḫı fāide eder nāfiʿdür bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir miṣḳāldür ziyāde içseler aġzına (22) żarar ider illā maṣṭakī ıṣlāḥ ider **lāden** lāden didükleri şey Ḳıbrūs cezīresinde *ve Girid cezīresinde* (23) çoḳ olur aʿlāsı ḳumsuz ve ṣarıya māil olub berk *ve* siyāh olmaya ve rāyiḥası (24) laṭīf ola ṭabīʿatı evvel derece āḫirinde ḥārdur baʿżılar ikinci derece āḫirinde raṭbdur (25) dimişler baʿżılar bārid ve ḳābıż didiler *cevheri ġāyet laṭīfdür ḳabżı azdur munżic-i ruṭūbāt-ı ġalīẓedür* baʿżılar yābisdür ve ruṭūbāt-ı ġalīẓedür ve muʿtedil *ve*

[69/b]

(1) müleyyindür ḳavl-i Cālīnūs miʿdede olan yellere nāfiʿdür ve sūü'l-hażma muvāfıḳdur (2) eger ʿasel ile içseler miʿdeyi pāk ider ve ḳavī ider ḳavl-i Desḳūrīdūs eger lāden (3) ḳoḳlasalar zükkām ve ṭāġūn ve vebā eyyāmında ḳatı müfīddür ve ḳıllara sürseler ḳuvvet virür (4) ve ḳaradur eger lāden içseler yüregi ṭutar ammā bevli idrār ider ve miʿde ve ciger (5) berkligini mülāyim ve ḳavī ider ve ḳızdurur taḳṭīr-i bevle daḫı nāfiʿdür ve mefāṣıl berkligine daḫı (6) nāfiʿdür ḳavl-i İbn-i Bayṭār eger gül yaġıyla oġlancuḳlar(a) ekseler yine gögüslerine (7) sürseler nezlelerine ve öksürüklerine fāide ider eger gül yaġıyla ezüb ḥuḳne eyleseler (8) iç aġrılarına fāide ider bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir buçuḳ dirhemdür baʿżılar bir dirhem (9) dirler ziyādesi dimāġı ziyāde teshīn ider illā ṣandal ve gül ṣuyı ıṣlāḥ ider (10) **lāġiye** ṣıġır ḳuyruġı ve balıḳ öldüren daḫı dirler Yūnānīde belūṭi daḫı dirler ṭabīʿatı (11) Cālīnūs ḳavli üzere ikinci derecede ḥār ve

yābisdür İsḥāḳ ve İḫtiyārāt ḳavli üzere üçinci (12) derece āḫirinde ve dördüncide ḥār ve yābisdür bu ṣarı çiçekli bir otdur evvel-i bahārda (13) biter bu otuŋ südi yapraġından ḳurıdur ṣarı ṣuyı ishāl ider ve südi (14) ḳavī ḳuṣdurur ishāl ider ḳavl-i İbn-i Sīnā ve Mesīḥ ḳuvvetlü ishāl ider ve ḳuṣdurur (15) yüregi aḫlāṭ-ı rediyyeden pāk ider aḫlāṭ-ı bāride-i ġalīẓeyi çıḳarur miḳdār-ı şerbeti (16) bir dirhemdür ziyādesi ġaşyān getürür illā ḳoruḳ ıṣlāḥ ider **leben** bi-fetḥateyn süd cemīʿi (17) elbān gelür südüŋ ṭabīʿatı bir ḥāl üzere degildür ve çig süd pişmiş süd gibi (18) degildür ḳavl-i İbn-i Māsūye tāze süd ḥār ve raṭbdur belki ḥarāreti azdur zīrā ḥalāveti (19) delīldür ve ḥarāretde ḳuvveti evvel derece ortasındadur ve ruṭūbeti ikinci derece ortasındadur (20) ammā Cālīnūs ve Rāzī ḳavli üzere ḥarāreti bürūdetden ziyādedür ve bürūdeti (21) daḫı keẕālik ḥarāretinden artıḳ degildür dirler ḳavl-i Māsercūye ḥār ve raṭbdur ḫuṣūṣen (22) ġalīẓ ola yine Māsercūye muʿtedil ve muḳavvī-i bedendür dir ḳavl-i Münhāc südüŋ (23) aʿlāsı ġāyet aḳ ola ve muʿtedilü'l-ḳıvām ola dırnaḳ üstinde ṭura ʿavret (24) südi cümleden ṣāliḥdür ondan ṣoŋra ḥayvān südidür ḥayvānına göre olur (25) kerīhü'r-rāyiḥa olan ḥayvānuŋ südleri eyü olmaz nihāyet baʿżı ʿilāc içün meẕelā göz

[70/a]

(1) çıbanlarına ve ġayra istiʿmāl iderler yaramaz ḥayvānuŋ südi ḥayvānına göredür kelb ve (2) ḳurd ve arṣlan ve pars ve ol maḳūleler gibi etleri kerīhü'r-rāyiḥa ve ḳabīḥu'ṭ-ṭaʿāmdur ammā etleri (3) laṭīf ve pişdügi vaḳt rāyiḥası daḫı laṭīf *olan* bunlardur meẕelā ḳoyun ve keçi ve ṣıġır ve at (4) ve deve ve āhūdur ve yabān eşegi ve aḳ ḥayvānuŋ südi żaʿīf olub siyāh ḥayvānuŋ südi (5) ḳavī olur aʿlāsı tāze ve beyāż olmaḳdur bahārda ruṭūbeti ve rakīḳligi ziyāde ḳış (6) günlerinde teshīni ve tecfīfi ziyāde olur ve tāze ḥayvānuŋ südi raṭb ve ḳoca ḥayvānuŋ (7) südi yābis olur ve süd üç cevherden mürekkebdür meẕelā cübniyye ve māiyye ve zebediyyedür (8) eger ʿasel ile süd içseler içerüde olan cümle yaralara müfīddür ve beyni ve ʿaḳlı (9) arturur ḫuṣūṣen pişürüb içeler pişmiş süd içi ḳabż ider ammā boġaz ve aḳ ciger öyken (10) düdügine ve baġırsaḳ ve bögrek ve ḳavuḳ çıbanlarına müfīddür çig süd müleyyindür (11) ve yel eyler pişmiş südüŋ yelini keklik balı ıṣlāḥ ider eger südi yarı ḳalınca (12) ḳaynadub ve içinde ḳızmış ṭaş sögündürseler ishāle ve baġırsaḳ yaralarına (13) müfīddür ve ḥuḳne eyleseler ishāle

ve zaḫīre fāide ider ḥuṣūṣen arpa ṣuyı (14) ḳatalar ve nıḳrīs ʿilletine ḳara ḫaşḫāş ve mūm ve zeyt ve afyūn ve zaġferān ve etmek ḳatub (15) ursalar müfīddür ammā her bār süd yemek ciger süddesin ve ḳavuḳ ṭaşın arturur (16) gāhī yemek bunlara müfīddür ve ṣafrāvī miʿdelü olanlara çoḳ süd ye(dür)meyeler (17) serīʿatü'l-istiḥāledür ve ḳan gidenlere süd içürmeyeler ve'l-ḥāṣıl zehir yemişlere ve zehirlü (18) ḥayvān ṣoḳmuşlara ve böceklere ve cümle semūmāta içürmek müfīddür cümlesinüŋ (19) tiryāḳıdur **libe'** bi'l-kesr aġuz didükleri ḳoyu süd ki her dişi ṭoġursa evāyilinde (20) olur Münhāc ḳavli üzere bārid ve raṭbdur ʿasel ile yeseler tīz hażm olur ʿaselsiz (21) giç hażm olur ve yaş mizāclulara muvāfiḳ degildür ḳulunc getürür ṭaş eridür (22) miʿde aġrısı ve ḳulunc ve ıncḳıruḳ ile yaramaz gegirdür ṭaʿām iştihāsın keser ve ḫunnāḳ (23) getürür bir ḳaç kerre sirke *içseler* ıṣlāḥ ider **leben-i ḥāmıż** şol ayrandur ki yaġın alub (24) yoġurt ideler ṭabīʿatı bārid ve yābisdür baʿżılar raṭb didiler ıssı mizāclulara muvāfiḳdur (25) ḳavl-i Şeyḫü'l-Reīs yoġurt ıssı mizāclulara müheyyic-i bāhdur yaʿnī taḥrīk ider muraṭṭıb ve müneffiḥdür

[70/b]

(1) ve dişler(e) ziyān itmez lākin ḫılṭ-ı ḫām tevellüd ider ve baṭīü'l-hażm ve baṭīü'l-istimrārdur ammā ıssı (2) miʿdeye muvāfiḳdur ve demevī ishāle nāfiʿdür ṭutar ve ṣusuzluġı giderür vel-ḥāṣıl ṣıġır yoġurdınuŋ (3) ayranı ẕūsınṭāriyāya fāide ider sīl ve miʿde ve ciger ḥarāretine fāide ider (4) aḳ behaḳı ve ḳuluncı ve mafṣal aġrısı ve yan baş aġrısı olanlara (5) yoġurt ve ayran yemek cāiz degildür azaçıḳ yerlerse üzerine zencebīl veyā bir iki (6) ḳaranfīl yiyeler **lebenü'l-baḳar** inek südidür insāna ṣıġır südi daḫı muvāfiḳdur giç (7) ṭoġuran ḥayvānuŋ südi insāna muvāfiḳ olur dirler ṣıġıruŋ ve ṣu ṣıġırınuŋ eger südi (8) ve eger ḳaymaġı yaġlu olur bedeni semürdür ve adamı giç ḳocadur at südi gibi yaġlu oldıġıy-çün (9) öksürüge nāfiʿdür ve nıḳrīse muvāfiḳ eczā ile münāsibdür zehrilerüŋ envāʿına ve yılan (10) ve ġayrı cānvar ṣoḳduġına müfīddür **lebenü'l-maʿz** *lebenü'l-maʿz* keçi südidür ṭabīʿatı māiyyesi cübniyyesi ve (11) zebediyyesi muʿtedildür inek ve merkeb südinden daḫı muʿtedildür nezlelere ve boġaz (12) yaralarına ʿırḳu'n-nisāya ve yübūsetden olan nisyāna ve sille ve ḳan tükürenlere ve (13) ġarġara itmesi *ile* ḫunnāḳa ve dilcik şişlerine ve meṣāne yaralarına nāfiʿdür ḳavl-i

(14) Desḳūrīdūs bunuŋ żararı sāir südden azdur dir zīrā keçinüŋ otladuġı (15) ekşer ḳabż şeydür bellūṭ ve pirnār ve zeytūn gibi ve nefʿi ekşer meneviş ve maṣṭakī ve bunuŋ (16) gibiler otladuġı içündür ḳavl-i Rūfis ishāli daḫı inek südinden azdur ve keçi (17) südinden eyledükleri māü'l-cübn ġāyet nāfiʿdür **leben-i niʿāc** lebenü'ḍ-ḍā'n daḫı dirler (18) ḳoyun südidür desemi ġalīẓdür cübniyye ve zebediyyesi çoḳdur nefṣ-i deme ve ḳurūḥ(a) ve cimāʿ (19) żararın ıṣlāḥ ider ve bāha ḳuvvet virür ve öldürici semūmāta ve cānvarlara daḫı (20) nāfiʿdür ve öyken ve baġırṣaḳ yarasına nāfiʿdür bunuŋ ḥarāreti keçiden çoḳdur bedeni (21) mülāyim itmez gerçi yemesi ṭatludur ammā ḳurāḳır getürür **lebenü'l-ütün** eşek südidür bunuŋ (22) desemesi yaʿnī yaġlulugı azdur eger mażmaża eyleseler diş diplerin ve ʿużuv dişlerin (23) muḥkem ider ġayrı südlerüŋ ḫilāfıdur ve öksürüge ve ḳan tükürenlere ve sīle ve verem (24) didükleri ʿillete içüreler ve cümlesine ve marażlarına ve iç ʿilletlerine ve meşāne ve mecārī-i bevle (25) ġāyet nāfiʿdür ammā tāzesin içeler otuz dirhem ḳadar içeler edviye-i

[71/a]

(1) ḳıtāle ve ḳurūḥ-ı emʿāya ve zaḫīre ve şudāʿa ve devvāra ve ḳulaḳ şaġırlığına nāfiʿdür (2) **lebenü'l-insān** ʿavret südidür bevli idrār ider ve remede ḥuṣūṣen yumurṭa aġıyla göze (3) ḳoyalar sīl ʿilletine daḫı nāfiʿdür ammā hemān göze memeden şaġdurmaḳ yegdür zīrā tāzedür (4) gözüŋ ıssı aġrılarına ve çıbanlarına daḫı nāfiʿdür velākin bedeni ve mizācı ṣaḥīḥ olan (5) ʿavretüŋ südin alalar marīż südi olmaz ḳavl-i ṣāḥib-i Taḳvīm ʿavret südi ziḳḳ (6) aṣḥābına nāfiʿdür şaḳīḳa aġrısına daḫı nāfiʿdür yübūsetlü żīḳu'n-nefese daḫı (7) nāfiʿdür **laḥmü'l-ḥumlān** ḳuzı etidür aʿlāsı yıllıḳ olmaḳdur ve ḫādım olmaḳdur yaʿnī (8) ḳoç olmaya ṭabīʿatı evvel derecede ḫārdur Buḳrāṭ ḳavli üzere derece-i evvelde ḥār ve (9) raṭbdur ve cümle etlerden efḍaldür çoḳ ġıdā virür eger yaḳub külini göze çekseler (10) göze düşen eti giderür ve behaḳa ve demregüye ṭılā itseler nāfiʿdür yanmış eti yılan (11) ve ʿaḳreb şoḳdugına müfīddür bunuŋ eti müvellid-i balġamdur altı aydan şoŋra ḳoyun ṭabīʿatına (12) girmege başlar tāze iken ziyāde balġamdur üzerine sükkerī ḥelvā yiyeler ve ṣuyına meraḳ (13) dirler bedene ḳuvvet virür ammā ḳoyun eti meraḳı bundan yegdür **laḥmü'l-cedy** oġlaḳ etidür (14) bunuŋ eti ḳuzıdan yegdür ḥuṣūṣen süd emer oġlaḳ eti ḥafīf ve leẕīẕ olur (15)

ḥuṣūṣen gözleri gök ve kendüsi ṣarı ḳızıl şekl ola ḥarāreti az olur haẕmı (16) tīzdür çıbanlar ve büṣūrları ḥareket iden kimesnelere daḫı muvāfıḳdur zīrā bundan eyü ḳan (17) tevellüd ider biryān iderlerse ḳulunca bir miḳdār yaramazdur ammā ʿasel ve sükkerī (18) ḥelvā ıṣlāḥ ider **laḥmü'l-baḳar** ṣıġır etidür aʿlāsı genç ola yaz faṣlında yiyeler keçi (19) etinden yübūseti çoḳdur ammā ḥarāreti azdur eger eti giç pişse ḳavun ḳabuġı ḳatalar (20) muḥarrā ola ammā sikbāc gibi pişürseler baʿde yeseler māddelerüŋ miʿdeye seyelānın menʿ (21) ider ve ṭabʿı ṭutar iş işleyen kimesneler yeseler muvāfıḳdur lākin siyāhı sevdāvī (22) maraẕlara iḥdāṣ ider illā dārçīn ve zencebīl ve fulful ıṣlāḥ ider eger bārid nesneler (23) ile pişürseler meṣelā ḳabaḳ gibi ve sāyir semüz et gibiler ile muʿtedil şekl olur (24) **laḥmü'l-ʿicl** buzaġu etidür aʿlāsı tāze ve genc ola ṭabīʿatı ḥār ve raṭbdur ve muʿtedilü'l-ġıdādur (25) dem-i ṣāliḥ tevellüd ider ve aṣḥāb-ı riyāżīyi ıṣlāḥ ider ammā ṭalaġlulara ziyān ider

[71/b]

(1) illā riyāżet ve ḥammām ıṣlāḥ ider **liḥyetü't-teys** Türkīde teke ṣaḳalı yemlik (2) daḫı dirler bir otdur buŋa Mıṣırda eẕnābu'l-ḫayl daḫı dirler Rūmīde traġoboġnun (3) dirler lisān-ı Laṭīnde isḳorçoza dirler bu teke ṣaḳalı dört nevʿolur bir nevʿine (4) Türkīde pāmūḳluḳ otı dirler lāden aldıḳları ol nevʿdür ki bir çalıdur sāde gül (5) bir çiçek virür ol çalınuŋ yapraġından lāden alınur keçi ṣaḳalından aldukları içün (6) keçi ṣaḳalına daḫı liḥyetü't-teys dimekle ġalaṭ idüb ḳaysūs otına yaʿnī pāmūḳluḳ çalısına (7) liḥyetü't-teys dimişler ve bir cinsi daḫı oldur ki bunuŋ otı küçükdür ve bir dal virür yapraġı (8) ve kökini yerler ve bunuŋ ġoncaları sivri sivri çiçegi açılmış büyük olur ve kökinüŋ (9) üsti siyāh ve ṣaçaḳlu ve içi beyāż ve ṭaʿmı ṭatlu olur ve yapraġları seyrek seyrek (10) uzun ince ve küçük pırāṣalaruŋ yapraġına beŋzer her yapraġınuŋ dibinde ḳaranfil (11) boġumı gibi boġumlu olur maḳṣūdumız olan liḥyetü't-teys budur ki Türkīde teke ṣaḳalı (12) ve Firengīde isḳorçoza dirler ṭabīʿatı İsḥāḳ ḳavli üzere evvel derecede bārid ve ikincide (13) yābisdür baʿżılar üçincide dimişler illā baʿīddür bunı tiryāḳa ḳorlar aʿżāyı berk (14) ider toḫumınuŋ ḳabżı vardur ve yapraġınuŋ ḳurısını eski yaralara ekseler nāfiʿdür (15) ve kökini ḳulaġuŋ iriŋine gül yaġıyla ḳosalar müfīddür ve ʿuṣāresi öyken yarasına (16) ve ḳan tükürenlere nāfiʿdür miʿdeye ve bağırsaġa ḳuvvet virür belki

cümle edviyelerden (17) yegdür ve ṭabʿı imsāk ider ve cerāḥat-i ʿazīmeye nāfiʿdür eger siŋirler kesilmiş ise (18) yine bundan üzerine ḳoyalar muvāfıḳdur Yuḥannā ḳavli üzere eger şarāb ile veyāḫūd (19) ṣuyla içürseler ishāle ve bağırsaḳ yapışmasına ve ḳan gidenlere ve ḳan (20) tükürenlere hem içeler hem miʿde üzerine yaḳu ideler ve cigere daḫı yaḳu eyleseler (21) ciger aġrılarına ve marażlarına muvāfıḳdur ʿuṣāresi mādde inmege ve mādde indi *ise* (22) daḫı taḫlīl ider İbn-i Bayṭār ḳavli üzere yapraġınuŋ ʿuṣāresinden ḥuḳneye ḳatsal(ar) (23) eski ishāle ġāyet müfīddür zehir yemişlere ve zehirlü ḥayvān ṣoḳmışlara ve ġayrı (24) semūmāta bunuŋ taḳṭīri yaʿnī inbīḳden çıḳarduḳları ṣuyını içürseler ve üzerine (25) yaḳu eyleseler müfīddür cümle zehirlerüŋ tiryāḳıdur bunuŋ miḳdār-ı şerbeti iki dirhemdür

[72/a]

(1) ve ṣuyı on dirhemdür ziyādesi siŋire żarar ider illā rāziyāne ıṣlāḥ ider **lisānü'l-ḥamel** (2) siŋirli yapraḳ didükleri ot ki baġa yapraġı daḫı dirler bunuŋ cevheri māiyye ve arżıyyeden (3) mürekkebdür māiyyesi müberrid ve arżıyyesi ḳābıżdur ṣulu yerlerde olanı eyüdür ve büyük nevʿinüŋ (4) ṭabīʿatı Yuḥannā ḳavli üzere bārid ve yābisdür ve rādiʿdür yaʿnī girü ṭutar ammā ḳurusı rādiʿ (5) degildür tāzesi seyelānı menʿ ider yapraġın çıbanlara ursalar özini çıḳarur pāk ider (6) aḫlāṭı cemʿ ider aḳıdur ve bir çıban daḫı çıḳmaġa ḳomaz zīrā fażalātı cemʿ idüb ceẕb ider (7) ve nār-ı fārisīye ki aṭlas ḳabarcuġı dirler nāfiʿdür ve yapraġınuŋ ṣuyı ḳulaġa ve göz şiyāflarına (8) daḫı girer ḳavl-i Desḳūrīdūs boġaz şişlerine ve aġrılarına bunuŋ ṣuyından ġarġara ideler (9) müfīddür eger ḳurusın saḥḳ idüb sirke ile oynar dişlere sürseler muḥkem ider ḳavl-i (10) İbn-i Bayṭār eger ṭuz ile ve sirke ile yeseler ishāle ve bağırsaḳ yaralarına ve ḳan gidene ve ḳan (11) tükürenlere müfīddür toḫumınuŋ miḳdār-ı şerbeti bir miṣḳālden iki miṣḳāle degin cāizdür ziyādesi (12) ṭalaḳı ġalīẓ ider illā maṣṭakī ve selīḫe ıṣlāḥ ider **lisānü'l-ʿaṣāfīr** ḳuş dili didükleri (13) nesnedür ki diş budaḳ aġacınuŋ yemişidür ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve evvelde raṭbdur ḳavl-i (14) Desḳūrīdūs ḫafaḳāna nāfiʿdür eger ḳabuġını sirke ile ayrılmış ʿużuvlara ursalar ıṣlāḥ ider (15) ve yapraġı oŋuldur zīrā yapraġınuŋ ḳabżı ve tenḳıyesi vardur ve et bitürür ḳavl-i İsḥāḳ (16) sevdāvī ve balġamī şişlerine nāfiʿdür ḳavl-i Münhāc bunuŋ ṭabīʿatı üçinci derecede ḥār ve evvelde (17) raṭbdur ḳavl-

i İbn-i Bayṭār ḳasıḳ aġrısına ve selesü'l-bevle fāide ider ve ẕekeri muḥkem ḳıvāma getürür (18) ḳavl-i Taḳvīm yemişinüñ ṣuyı göze cilā virür kendisi ḳalbe ḳuvvet virür ḫafaḳānı giderür (19) ve aġacınuñ ḳalın ḳabuġı balġamı ishāl ider miḳdār-ı şerbeti toḫumı bir dirhem yapraġı ve ḳabuġı iki dirhemdür (20) ziyādesi baş aġrıdur illā benefşe ve gül yaġı ıṣlāḥ ider bunuñ bedeli ḳızıl tūderīdür (21) **lisānü'ş-şevr** Türkīde daḫı lisānü'ṣ-ṣevr ve ṣıġır dili dirler ṭabīʿatı ḥarāretde ve bürūdetde (22) muʿtedildür baʿżılar ḥār *ve* raṭbdur didiler baʿżılar iʿtidāle ḳarībdür didiler ve baʿżılar bürūdeti (23) azdur ve evvel derecede āḫirinde raṭbdur didiler ḳurısınuñ ruṭūbeti az olur baʿżılar üçinci (24) derecede raṭbdur didiler ammā baʿīddür eger aġızda olan sivilcülere ursalar (25) giderür ḳalbe feraḥ ve miʿdeye ve ḳalbe ḳuvvet virür ḫafaḳāna ve sevdāvī ʿilletlerüñ cümlesine nāfiʿdür ve ḫastalaruñ

[72/b]

(1) perhīz idenler(ine) bundan vireler ḥarāret ve yübūseti teskīn ider ammā bādem yaġı ḳatalar (2) et ve sāde yaġ ḳatmayalar bu būrānesin pişürseler bedene nāfiʿdür çoḳ ġıdā virür (3) ḥażmı tīzdür suʿāle ve ḫuşūnet-i ṣadra şeker ile yedürseler veyāḫūd mā'ü'l-ʿasel ile vireler (4) içi yumşadub yanmış ḫılṭları çıḳarur ḳavl-i Cālīnūs eger pişürüb sirkencübīn ile (5) içseler yelmeşik ġalīẓ aḫlāṭı ishāl ider bunuñ miḳdār-ı şerbeti toḫumınuñ iki dirhem (6) kökinüñ üç dirhemdür yapraġı be-ḳadru'l-ḥācetdür ziyādesi ṭalaḳa żarar ider illā ḳızıl ṣandāl (7) ıṣlāḥ ider **lisānü'l-baḥr** sībiyā yaʿnī mürekkeb balıġıdur baʿżılar dil balıġı didiler baʿīddür (8) sīn bābında sībiyā diyü ẕikr olunmuşdur **luʿūḳ-ı ḥabbu'l-ḳuṭn** Cālīnūsuñdur (9) celīlü'l-ḳadr ʿaẓīmü'l-nefʿdür Şeyḫ Dāvūd ḳavli üzere şehvet-i bāh içün ye's gelene tekrār iʿāde (10) itdürür ṣavtı ṣāfī ider süddeleri açar ve bögrek żaʿfına ve meṣāneye ve ḫurḳatu'l-bevl (11) ve meṣāne ṭaşlarına ve ʿusru'n-nefese ve rebüve nāfiʿdür miḳdār-ı şerbeti iki miṣḳāldür ḳuvveti (12) üç yıl bāḳīdür ṣıfatı penbe çekirdegi içi yigirmi dirhem dārçīn ve ḳaranfil ve fustuḳ (13) ve ışırġan toḫumı her birinden on beş dirhem şaḳāḳul ve zencebīl onar dirhem dār-ı şīşaʿān (14) yedi dirhem ḳusṭ ve bezr-i kettān-ı muḥammaṣ ve maṣṭakī her birinden dört dirhem alub āteşde (15) luʿūḳ ideler **lūbiyā** bi-żammi'l-vāv ve kesri'l-bā' ve'l-medd ve'l-ḳaṣr bögrülce dedikleri (16) nesnedür ki ḥubūbātdandur Aydın ilinde çoḳ biter aʿlāsı ḳızarıḳ olmaḳdur

hażmı beyāżından (17) yegdür ve nefḫi daḫı baḳladan azdur ṭabīʿatı Yuḥannā ḳavli üzere ḥār ve raṭbdur ḳavl-i Rūfis (18) bārid ve yābisdür ḳavl-i İḫtiyārāt evvel derecede ḥārdur bürūdet ve yübūset beyninde (19) muʿtedildür ve ḳızıl nevʿi ġayrılarından asḫandur bunuŋ pişmiş ṣuyını içseler ḳabżı yüridür (20) ve dem-i nifāsı daḫı pāk ider ve bevli idrār ider ve bedeni semürdür ve gögüs ve öyken (21) aġrılarına müfīddür ḳavl-i Cālīnūs ḫılṭ-ı ġalīẓ tevellüd etdürür ammā ḫardal (22) żararın defʿ ider ḳavl-i Orbiyāsūs ṭuz ve sirke ve saʿter ve fulful ve buŋa beŋzer (23) ıssı otlar żararın defʿ ider ammā az ġıdā virür eger tāze iken yeseler yaramaz düşler gösterür

[73/a]

(1) ve bevli yüridür eger bunuŋ pişmişiyle yüzde veyāḫūd bedende olan āṣārı yusalar (2) nemş ve kelef maḳūlelerini giderür mücellā ider ve sevdāyı ziyāde ider bunuŋ bedeli ḳara (3) noḫūddur **levz-i *ḥulv*** bi'l-feṭḥ ve's-sükūn bādemdür ṭatlu bādemüŋ ṭabīʿatı İḫtiyārāt ḳavli (4) üzere ḥarāret ve bürūdet beyninde muʿtedildür ve ikinci derecede ḥarāret ve bürūdeti ve ruṭūbeti (5) vardur baʿżılar evvel derecede ḥār ve raṭbdur didiler Yuḥannā ḳavli üzere evvelde raṭb (6) ve muʿtedildür suʿāl-i müzmine ve rebüve ve ẕātü'l-cenbe ḫuṣūṣā dühni daḫı ola nāfiʿdür (7) bedeni semürdür ḳavl-i İḫtiyārāt *yüzde olan āṣārı giderür gögsi tenḳıye ider içi yumşadur* ḫuṣūṣā incīr ile yiyeler ve seddüŋ ṭutuldūġına fāide idüb (8) ṭaşların ṭaġıdur ṭatlu bādem aḫlāṭı laṭīf ider ve ḫastalar ġıdāsıyçün ḥarīresin (9) yedireler ḳavun çekirdegi içi yerine ḳāim olur **levz-i raṭb** tāze çaġladur (10) ṭabīʿatı bārid ve raṭbdur didiler eger ṭatlu bādem çaġlasın yeseler İbn-i Bayṭār ḳavli üzere (11) miʿde yaşlıġın ışlāḥ ider ve diş diplerin debāġat ider aġzı aʿlā ider (12) ve ḥarāreti sākin ider bir miḳdār ṭuz ile yerseler żararı defʿ olur **levzü'l-mürr** acı (13) bādemdür aʿlāsı büyük ve yaġlu ve ġāyet acı ola ṭabīʿatı Mesīḥ ḳavli üzere üçinci (14) derecede ḥar ve yābisdür baʿżılar ikinci derecede ḥār ve yābisdür didiler ve tenḳıyesi (15) ve cilāsı vardur ḫāṣṣiyyetindendür ki dilküyi öldürür ḳavl-i Cālīnūs ve Taḳvīmü'l-Edviye (16) acı bādem ʿilel-i balġamiyye ve sevdāviyyelerüŋ azġunluġına fāide ider ḳavl-i Desḳūrīdūs bedene (17) ḳuvvet virür aḫlāṭ-ı bārideye ve bevāsīre ve nevāṣīre ṭılā olunsa maḳʿaddan giderür acı bādem (18) göze ḳuvvet virür ve ḳan tükürenlere daḫı nāfiʿdür ve ciger ve ṭalaḳ süddlerin açar (19) ṣoġulcanı öldürür ve

cereb-i ḥakkīye daḫı nāfiʿdür ve gögüsden ve öykenden ġalīẓ (20) aḫlāṭı çıḳarur ve bevli aḳıdur ʿusru'l-bevle ġāyet müfīddür miḳdār-ı şerbeti dört (21) dirheme varıncadur ziyādesi baġırṣaġa ziyān ider illā ṭatlu bādem ve şeker ıṣlāḥ idermiş (22) **lūf** bi'ż-żamm bir otdur Türkīce yılan yaṣdığı ve yılan bıçağı ve fīl ḳulaġı daḫı dirler (23) ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür eger ṣoġuḳdan olan yarıḳlara ursalar ġāyet nāfiʿdür

[73/b]

(1) ve yapraġı yaramaz çıbanlara nāfiʿdür ḳavl-i Taḳvīmü'l-Edviye ve Mesīḥ ḳan tükürenlere ve rebüve (2) ve intiṣāb-ı nefese ki arḳası üzerine yatduḳda nāzil ola ġāyet nāfiʿdür ḳavl-i İsḥāḳ (3) köki göz çıbanlarına nāfiʿdür eger kökini ṣıġır tersi ile nıḳrīs envāʿına ursalar nefʿ (4) virür ve kökini tütsi eyleseler bevāsīre müfīddür ve uvacuḳ ṭoġrayub şarābuŋ içine (5) bıraġub ve şarābda bir gün bir gice ṭura ṣoŋra maḳʿada sürseler bu daḫı bevāsīre müfīddür (6) ammā bir ḳaç defʿa süreler eger bunuŋ maʿcūnını ʿasel idüb dırnaġı kör olmış kişiler (7) yeseler ṭırnaḳları ıṣlāḥ ola ammā kökini maʿcūn etmek gerekdür bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir dirhemdür (8) yāḫūd bir miṣḳāldür ziyāde yeseler ḫılṭ-ı ġalīẓ tevellüd ider illā ṣarı helīlec ve şeker ıṣlāḥ ider (9) **lü'lü'** incü didükleri cevherdür aʿlāsı hürmüz ve müdevver ve büyük ve ṭatlu olmaġdur portaḳālī (10) ġāyet beyāż olur ammā ṣāf ve muṣayḳal olmaz Rūm deryāsında pina didükleri ṣaçlu büyük (11) böcekdür andan daḫı *incü* çıḳar lākin ḫurde ve ṣarı olur ammā delinmedük incünüŋ ṭabīʿatı deliklüden (12) yegdür ol ecilden delinmedük incü istiʿmāl iderler Taḳvīmü'l-Edviye ḳavli üzere ṭabīʿatı (13) ḥarāret ve bürūdetde muʿtedildür ḳavl-i İḫtiyārāt ṭabīʿatı bārid ve yābisdür ve mülaṭṭıfdur (14) ḳalb ʿilletlerine ve ḫafaḳāna ve ġama nāfiʿdür ve göz yaralarına müfīddür ve müneşşifdür ḳuvvet daḫı (15) virür ve gözüŋ ṣıḥḥatini ṣaḳlar eger incüyi yeseler ve içseler aġız çürükligin giderür ve ḳanı ṭutar (16) dişe sürseler cilā virür cevheri maʿcūnlara ḳatsalar cümle sevdāvī emrāża nāfiʿdür ve ḳalbe (17) ḳuvvet virür eger irisini ve ḫurdesini bile ḥall idüb baraṣ ʿilletine dürtseler giderür aġızda (18) ṭutsalar ḳalbi ḳavī ider ve ḥāmile ʿavret içse ḥamlin ṣaḳlar incünüŋ meṣāneye żararı vardur (19) illā mercān köki ıṣlāḥ ider bunuŋ bedeli bir buçuḳ kendü ḳadar ṣadef-i ṣāfīdür ki iki ṭarafı (20) berrāḳ ola **līmūn** bi'l-fetḥ meşhūr yemişüŋ adıdur Yūnān luġatinden muʿarrebdür (21) ve az olur ki nūnı ısḳāt idüb līmū dirler

līmūnuŋ ekşisinüŋ ṭabīʿatı ikinci derecede (22) bārid ve ḳabuġınuŋ ve yapraġınuŋ ṭabīʿatı ḥār ve yābisdür ve çekirdegi evvel derecede ḥār ve yābisdür (23) ve ekşisinüŋ menāfiʿi turunc ekşisi gibidür ve dimāġa rāyiḥası ve fiʿli yine turunc gibidür

[74/a]

(1) ḳavl-i İbn-i Māsūye ḳuvvet-i evvelīsi ṣafrāyı keser yaʿnī ḳuvvetin ibṭāl ider ve līmūn ṣuyı yaraḳāna (2) nāfiʿdür ve ṣafrā ḳay'ını sākin ve menʿ ider ṭaʿāma iştihā getürür ḫuṣūṣā şeker ḳatalar (3) ve ishāl-i ṣafrāvīye daḫı müfīddür ṭabʿı ḥabs ider ḳavl-i İsḥāḳ ıssı ḫafaḳānı sākin ider (4) eger göze çekseler göz ṣarulıġını giderür eger pişürüb şeker ḳatsalar miʿdeye nāfiʿdür (5) ve yapraġı yaz günlerinde ʿufūnete nāfiʿdür eger līmūnı ziyāde şeker ile yeseler ekşi gegirmegi (6) giderür ve ḳalbi ḳavī ider İbn-i Bayṭār ḳavli üzere aġular żararın defʿ ider ve ṣafrāvī (7) ısıtmaluya ve ḥarāretlüye ve miʿde ḥarāretine ve boġazda olan yelmeşik aḫlāṭı giderür (8) eger toḫumınuŋ bir miṣḳāl yā iki dirhem miḳdārın ḳabuġın giderüb ıssı ṣu ile yāḫūd ṭuzlu (9) ṣu ile içseler aġulara tiryāḳdur ve vebā günlerinde daḫı eger līmūnuŋ ve eger turuncuŋ eger aġaç (10) ḳavunınun çekirdegi içi ġāyet münāsibdür yürek süddelerin açar bevli idrār ider (11) bu cümle şeker ile yeseler ve şarābın idüb içseler ġāyet nāfiʿdür ve cümle ṭaʿāma līmūn (12) ṣuyı ḳonsa ġāyet nāfiʿdür ṣadra ziyādesinüŋ żararı vardur illā ʿasel ıṣlāḥ ider (13) bunuŋ bedeli turuncdur **leylāḳ** Türkīce leylāḳ çiçegi dirler İstanbulda çoḳ (14) olur meneviş ve beyāż reng daḫı olur bunuŋ çiçegi içinde ḥāṣıl olan (15) toḫumınuŋ içerüsinde ḥāṣıl olan lübbünüŋ yaġın iderler ġāyet güzel rāyiḥalu yaġı olur (16) çiçeginüŋ ḳoḳlanmasında dimāġ süddelerin açar bu muṣavver Lāṭīn müfredāt (17) kitābları ḳavlidür **ḥarfu'l-mīm mā** ṣudur cemʿi miyāh ve emveh gelür ṣunuŋ aḥvāli (18) ḳatı mufaṣṣaldur zīrā iḫtilāf-ı mekān ve iḫtilāf-ı zemīn ve iḫtilāf-ı türāb (19) ve iḫtilāf-ı eḳālīm ve iḫtilāf-ı mecārī meṣelā ṭaşlar döne döne gelen ṣu yegdür (20) ṣunuŋ ḥaḳḳında müfredāt aṣḥābı çoḳ yazmışlardur biz bu maḥallde her birisini (21) tafṣīl etme taḥammüli olmamaġla muḫtaṣar taḥrīr olındı ṭatlu ṣunuŋ ṭabīʿatı bārid ve raṭbdur (22) ruṭūbeti dördünci derecede baʿżı maḥallde ṣu azıcıḳ ġıdā yerin ṭutar dirler (23) ammā niçe ḳābildür ki nihāyet ġıdā ile içseler ġıdāya yardım ider ammā yalnız ṣu ġıdā virmez

[74/b]

(1) ve'l-ḥāṣıl ṣunuŋ aʿlāsı yaġmur ṣuyıdur ṣāf ve ḫafīf ve leẕīẕdür ammā her ne *dürlü* ẓarfa (2) ve her ne mekāna girse ṭabīʿatı almaḳ cāizdür meṣelā ḳalāy ve baḳır ve ṭoprak ḳaba giren (3) anlardan ṭabīʿatı alur ve anlaruŋ ṭabīʿatı ṣuya teʾṣīr ider ammā ṭaşdan ṭabīʿat (4) almaz dirler belki aṣlında ṣuda bir miḳdār ṣıḳlet ve taġayyür-i leẕẕet daḫı var ise (5) eger ṭaşdan aḳsa veyā kendüyi ṭaşdan ṭaşa ursa ṣu aṣlına rücuʿ ider (6) aʿlā ḫafīf olur dirler ṣunuŋ aʿlāsı şimāl muḳābelesinden yaʿnī ḳıble ṭarafından aḳa (7) ṣāfī ve ḫafīfü'l-vezn ve ʿadīmü'r-rāyiḥa olub ṭaʿmında ḥalāvet ve ṣafā ola (8) ve tīz ıssı ola meṣelā üzerine güneş ṭulūʿ eyledükde fi'l-ḥāl ıssı ola ve yine ġurūb etdigi gibi (9) tīz(ce) ṣovuya ve azacuḳ havādan sürʿat ile ṣovuya ve miʿdeden aşaġa tīz inüb (10) ve ṭaʿām ṣıḳletini taḫfīf ide bu ṣularuŋ aʿlāsıdur ve'l-ḥāṣıl ṣuyuŋ muʿtedili (11) ḫafīfi daḫı ġıdāya muvāfıḳ gele ammā ṣularuŋ içinde içmenüŋ iḫtirāzī maḥalleri (12) daḫı vardur ẕikr *olunub tafṣīl* olunmaḳ lāzımdur ki o maḳūlelerden ṣaḳınalar meṣelā ḳasāvet (13) zamānında ki yübūset ġālib olsa gerekdür ve daḫı yorġunluḳda ve baʿżı yol (14) yürimek ardınca ki hem ʿaṭaş ve hem yübūset ve ḥarāret ġālib olsa gerekdür *iḫtirāz oluna bundan māʿadā cimāʿ ve cimāʿ ṣoŋlarında ki ʿaṭaş ġālib olsa gerekdür iḫtirāz oluna* (15) bu maḥallerde ḫuṣūṣā ḳarlı ṣoġuḳ ṣu içseler ġāyet żarar ider ḥarāret-i aṣliyyeye (16) ve cigere ḫalel ve miʿde ve baġırṣaġa cāiz ki ishāl ide ishālden ṣoŋra zaḫīr (17) ʿilleti ʿārıż ola imdi ṣuyı içdükleri taḳdīrce az içeler ki içerüde terkībe (18) ḫalel gelmeye ve belki yara ve çıban ola **māü'l-maṭar** yaġmur ṣuyıdur ḳavl-i Buḳrāṭ (19) yaġmur ṣuyı ṣularuŋ ṭatlusı ve eyüsidür dir ve ḫafīf ve bürūdeti māü'l-ʿuyūndan (20) azdur dirler ve rākid olan ṣular yaʿnī ḳuyu ṣuyı ve irkilmiş ve bulanıḳ ve ṭurmuş (21) aḳmaz ṣular yaramazdur ıssı ṣular ve çamurlı ṣular ḥükmündedür zīrā baʿżı bu maḳūle (22) ṣular müteʿaffin ve yaramaz olaġandur **mā-i bārid** ṣoġuḳ ṣudur aʿlāsı (23) ṭatlu ve leẕīẕ ve ṣoġuḳlıġı ḳar ve buz ḳadar olmayub muʿtedil olsa ḥarāret-i ġarīziyye(ye)

[75/a]

(1) yaʿnī ḥarāret-i aṣliyyeye ḫalel virmez ḥarāret-i ʿārıżīyi teskīn ve itfā ider ve bedene güzel (2) taḳsīm olub gūyā ḥammāmda derledükleri gibi fevrī(ce) her ḳıl dibinden idrār ider aʿżā-i terṭīb (3) ve ḳuvā-yı erbaʿaya ḳuvvet virür bu maḳūle ṣuya mā-i muʿtedil ve

nāfiʿü'l-cāẕibiyyetü'l- (4) māsiketü'l-hāżımatü'd-dāfiʿa dirler **mā-ı şedīdü'l-berd** ġāyet ṣoġuḳ ṣu ṭabīʿatı bārid (5) ve raṭbdur ṭabʿı ṭutar menī seyelānın sākin ider ve eger bunuŋla ġusl olunsa gerçi (6) teşennüc-i imtilāyı giderür ammā her ḳanġı ʿużuva doḳunsa ol maḥallden ḳan ayrılub ḳopar (7) ammā eger ıssı idüb dökünseler ecsām ve aḫşā-ı müteḥalḥıla ve raṭbeye nāfiʿdür ve ṣoġuḳ (8) ṣu ṣadra ve ḳaṣabatü'r-riyeye ve aṣḥāb-ı süddeye muvāfıḳ degildür bāhı żaʿīf ider (9) ziyāde istifrāġ idenlere ḫod cāiz degildür ve ḥammāmdan ṣoŋra ve aç ḳarnına ve gice (10) uyḫudan ṣoŋra ve ḥarāret-i cimāʿdan yāḫūd ziyāde ṣusuz olanlara bu maḳūle ṣu içmekden (11) ictināb ideler ki mizāc fāsid olub istisḳā getürür **mā-i ḥār** ıssı ṣudur (12) ṭabīʿatı ḥārdur ammā ʿārıżıyyet üzere ḥārdur ṭurduḳça ṣoġuḳ olsa bārid ve (13) raṭb olur aʿlāsı ṭatlu ola ḥummā-i nāfiżuŋ ʿādiyyesin keser ve sāir (14) ṣafrāvī ısıtmalara nevbeti vaḳtinde ıssı ṣu içeler ṣafrāyı eridüb ve yine ıssı (15) ṣu ile ḳuṣduralar ki ṣafrā çıḳmaḳ ile ḳuvvet sākin olur ġāyet nāfiʿdür (16) ve ḳuṣmaḳ murād idenler ıssı ṣu içseler ḳuṣmaġa muʿīndür ve azıcıḳ *ṣovuḳ* ṣu ḳarışdursalar (17) ṣarʿa ve boġaz şişlerine dilcik ve miʿdenüŋ imtilāsına ki ʿādetce ṭolu ve yüklü (18) ola nāfiʿdür ammā ṣoġuḳ ṣuyını çoḳ ḳoymayalar boġaza ve dilcige żarardur ve eṭıbbā (19) dimişler ki ıssı ṣu miʿdeye ġāyet muvāfıḳdur eger ṭaşraya çıḳarsa altun bulmış ḳadar (20) fāide itmiş olursın eger içerüde miʿdede ḳalursa gümüş bulmış ḳadar fāide (21) etmiş olur yaʿnī çoḳ farḳı yoḳ(dur) dirler **māü'l-cübn** peynīr ṣuyıdur peynīr ṣuyınuŋ (22) aʿlāsı tāze ve südden ve ḳızıl keçi südinden alınub ve ol keçi evde beslenmekden çoban (23) elinde beslenmek yegdür ammā baʿżı zamānda evde beslerler ki maraż ṣāḥiblerinüŋ ʿilletine göre

[75/b]

(1) ol keçiye ġıdā vireler ki ol keçiniŋ südine bu ġıdālardan nefʿ ve te'ṣīr ide ve maraż (2) ṣāḥiblerine nāfiʿ ola ve evde beslemek lāzım gelürse eger arpa unı ve ḳāsnī mārılı (3) ve ḫıyār ve rāziyāne yedirüb südin alalar iki rıṭl südi ṭencereye ḳonub nerm āteşde (4) ḳaynadub ḳaynadurken ṭencere aġzına süd ḳaynayub çıḳarsa üzerine ḳırḳ dirhem (5) sirkencübīn-i sükkerī ve sirke dökeler ki süd kesilüb peynīri cemʿ ola **ve bir nevʿi** daḫı (6) olur incīr dalıyla südi āteşde ḳarışduralar ve her ṭoḳsan dirhem süde on sekiz (7) dirhem sirkencübīn ve bir dirhem sirke ḳoyalar kesile ve aġzın ḳapayub āteşden

indüreler (8) tā peynīrden ṣu ayrıla ve baʿżılar līmūn ile keserler bu taḳdīrce ṣuyın alub ṭoḳsan (9) dirhemin içerler evvel nefʿi oldur ki kelefe ve cerebe içüreler ve ṭılā daḫı ideler (10) bu ṣu ġāyet müshil-i ṣafrādur ve yaraḳāna nāfiʿdür eftīmūn ile içseler yanmış sevdāyı (11) ishāl ider ve ciger ḥarāretin sākin ider ve bunuŋ fażīleti bahār (12) eyyāmında veyāḫūd güz eyyāmında içirmekdür bunuŋ miḳdār-ı şerbeti oldur ki günde üç defʿa (13) içmek gerekdür ammā arasında ikişer sāʿat fāṣıla vireler girü içirüb günde üç (14) defʿa tamām ola ve peynīr ṣuyın süzüb alduḳdan ṣoŋra baʿżılar girü āteşe ḳoyub (15) küfün alurlar daḫı münāsibdür baʿżılar içine biraz südçegiz ḳatarlar imiş ol taḳdīrce (16) aʿlā olur māliḫūlyāya ve ṣarʿa ve çıbanlu uyuza ve dā'ü'ṣ-ṣaʿlebe fāide ider ve göz (17) ḳapaġına ve göz şişlerine fāide ider eger içine azacuḳ ṭuz veyāḫūd deŋiz ṣuyı (18) ḳatarlar ise ishāli ziyāde ola ve ḳavuḳ çıbanlarına ve istisḳāya ve eski ısıtmaya (19) fāide ider ve göz māddelerine şaḳīḳa aġrısına ve eski fāsid çıbanlara daḫı fāide (20) ider bu ʿilletlere eftīmūn ile içireler **māü'l-cümme** cümme dirler bir balıġuŋ içinde (21) ur gibi bir kīse içinde olur bir ḳara ṣudur Fārisīde āb-ı kumh ve āb-ı māhī kumh daḫı dirler (22) ḳavl-i ṣāḥib-i Cāmiʿ ve İḫtiyārāt bu ṣu Hindden gelür Çīn deryāsında olur (23) bir balıḳdur ve ol balıġı ol deryāda baʿżılar çuvāldız gibi bir demür ile ururlar

[76/a]

(1) ġaşy ve ḳan tükürmegi defʿ ider ıssı ḫafaḳāna nāfiʿdür muḳavvī-i bedendür rāyiḥası ve (2) ḳabżı vardur yaʿnī oŋuldıcıdur ol ecilden cisme ve bedene muvāfiḳdur başa dökseler (3) ṣudāʿı teskīn ider tāzesin on dirhem içseler müshildür on defʿa icābet ider (4) ḳavl-i İbn-i Bayṭār nefese feraḥ virür çoḳ içseler ṣaḳal aġırdur **māü'l-ḳaddāḫ ve māü'z-zehre** (5) daḫı dirler turunc çiçeginüŋ ṣuyıdur baḳır ḳab içinde ḳuvveti üç yıl bāḳīdür (6) ṣırça içinde altı ay bāḳī ḳalur Şeyḫ Dāvūd ḳavli üzere buŋa havā żarar ider (7) ḳuvvetin rāyiḥasın keser ammā gül ṣuyı ḳarışdursalar ıṣlāḥ ider ṭabīʿatı ikinci (8) derecede ḥār ve yābisdür żaʿf-ı dimāġa ve nezelāta ve riyāḥ-ı ġalīẓeye ḳulunc ve (9) maġaṣ gibilere nāfiʿdür bāhı ḳavī itmek ḫafaḳānı gidermek ve ġaşy gidermekde sögüd (10) ṣuyından yegdür ve tefrīḥde daḫı ḫayırludur ḫuṣūṣā içinde ʿanber ḥāṣıl olmuş ola eger (11) şeker ile dört mercān ile yedi gün içseler ṭalaġı ḳaṭʿ ider (12) Şeyḫ Dāvūduŋ mücerrebidür miḳdār-ı şerbeti yedi dirhemdür ziyādesi cigere żarar (13) ider illā zebīb

ıṣlāḥ ider eger kerefis ṣuyıyla ḳarışdurub içseler ṭaşları ḳırar (14) ḳavl-i Mālāyesiᶜ ṣudāᶜ-ı bārideye ve küzāza ve ṣovuḳ (15) ḫafaḳāna nāfiᶜdür miᶜdeye ḳuvvet virür ᶜaḍalelerde (16) olan teşennüci daḫı giderür seḥerī içseler ishāl ider **māmīṣā** māmīṣā (17) didükleri ota Türkīde ṣarılıḳ otı dirler ḫaşḫāşı-ı maḳrūnuŋ ve ḫaşḫāş-ı sevāḥilüŋ bir (18) nevᶜidür göz ᶜilletlerine şāf itdükleri māmīṣānuŋ ᶜuṣāresi (19) şāf-ı māmīṣā dirler maᶜrūfdur iki nevᶜ olur bir nevᶜinüŋ köki ḳızıl olur (20) aŋa ermāġūnī dirler gelincik çiçeginüŋ erġuvānī nevᶜidür (21) bunuŋ daḫı göze fāidesi vardur yapraġını göze şiyāfını istiᶜmāl (22) eyleseler maᶜḳūldur bir nevᶜinüŋ çiçegi ṣarı olur göz şiyāfı iderler (23) ḳatı maḳbūldür şiyāfdan ᶜuṣāre-i māmīṣā dirler ᶜuṣāresi zaġferān

[76/b]

(1) gibi olur ṭaᶜmı acıcadur siyāh toḫumı olur ḳavl-i Muḥammed Tamīmī bögrülce (2) toḫumı gibi toḫumı olur ᶜuṣāresinüŋ ṭabīᶜatı Ḥuneyn ḳavli üzere (3) ve Taḳvīmü'l-Edviye ḳavli ikinci derecede bārid *ve* yābisdür ḳavl-i İsḥāḳ māmīṣā (4) cevher-i māyīden ve arżīden mürekkebdür ḳavl-i İḫtiyārāt evvel derecede bārid (5) *ve* yābisdür göz ᶜilletlerinden remed ibtidālarına ve ıssı şişlerine nāfiᶜdür göze (6) ḳuvvet daḫı virür ve verdīnc ᶜilletine daḫı nāfiᶜdür ḳavl-i Desḳūrīdūs ḳābıżdur (7) anuŋçün ıssı veremlere ḫuṣūṣā göz veremleri ola ḳavl-i İsḥāḳ ıssı ve berk şişlere (8) fāide ider ḳavl-i Rūfis gözüŋ ḳurılıġına ve ġāyet azġunluġına fāide ider ḳavl-i İbn-i Bayṭār (9) yapraġını dögüb ıssı şişlere ve āteş yanuġına ursalar fāide ider ḳavl-i (10) Muḥammed Tamīmī aḳar yaralara bundan żımād eyleseler aḳan nesneyi (11) ṭutar eger çiçeginüŋ ṣuyını göze çekseler ḳavī idüb aġrısına fāide ider (12) miḳdār-ı şerbeti bir dirhemdür ḳoḳlasalar baş aġrıdur illā zībaḳ yaġı (13) lāden ıṣlāḥ ider bedeli ḥayyü'l-ᶜālemdür ḳuvveti yedi yıl bāḳīdür **māẕeryūn** (14) südlegen nevᶜidür ḫām lāden daḫı dirler İḫtiyārāt ḳavli üzere iki nevᶜdür (15) bir nevᶜine işḫīs dirler bir nevᶜine ṣarı südlegen dirler yapraġı zeytūn yapraġına (16) beŋzer ve ḳuvveti şebrem-i südlegen ḳuvvetine beŋzer belki daḫı (17) ḳavīdür rengi ṣarı çıḳar aᶜlāsı İḫtiyārāt ḳavli üzere küçük yapraḳlusıdur (18) ḳavl-i Muḥammed Tamīmī büyük yapraḳlusıdur ḳavl-i İḫtiyārāt (19) üçinci derecede ḥār *ve* yābisdür ḳuvvet-i tenḳıyesi vardur behaḳa ve nemşe ve (20) baraṣa ṭılā olunsa muvāfıḳdur ammā terbiye olınca istiᶜmāl olunur terbiye olınmayınca (21) istiᶜmāl

etmeye meşelā ṣıfatı oldur ki māẕeryūnuŋ tāzesini alub sirkede iki gün iki (22) gice ışladub andan sirkesin girü üç defʿa böyle tebdīl idüb andan çıḳarub ṭatlu (23) ṣuyla üç defʿa yuyub gölgede eger ʿacele gerekse güneşde ḳurıdub istiʿmāl ideler ṭalaġa

[77/a]

(1) sirke ile yaḳu etseler ṭalaġı arıdur ammā cigere ve sāir cesede muẓırdur ruṭūbetin (2) alur ammā terbiye olan māẕeryūnı dögüb keşīrā ḳatub ṭatlu bādām yaġıyla (3) cerb idüb her ḳaçan murād iderlerse böyle ideler ve edviye ile ḳarışdurup meşelā (4) türbüd ve eftīmūn ve ṣarı helīle ve ḳızıl gül ve yabān balı ve kemmūn ve hindī (5) ṭuz bunlar cümle yanmış ṣafrāyı sevdā olan çıḳarur ishāl ider bir nevʿi daḫı (6) oldur ki siyāhdur mühlikdür iki dirhemi adamı öldürür ammā terbiye olmış (7) māẕeryūn Fūlis ḳavli üzere ciger süddelerin açar istisḳā ve cigerde olan (8) aġrılara nāfiʿdür miḳdār-ı şerbeti bir buçuḳ dengdür ammā sirke ile iki dirhemdür (9) ziyādesi ġaşy ve ġuṣṣa getürür illā semüz ot ve ṭebāşīr ışlāḥ ider māmīrān (10) gibidür **māmīrān-ı kebīr** Türkīde ḳaramuḳ köki dirler ʿırḳu'ṣ-ṣufr (11) dirler boyacılar ḳullanur ṭabīʿatı İḫtiyārāt ḳavli üzere ikinci derecede (12) ḥār ve yābisdür cilāsı ve tenḳıyesi vardur ṭırnaḳda gözde olan beyāżlıḳ ʿilletin (13) giderür ḥiddet-i ḳaviyye ve rūşenālıḳ virür köki yaraḳāna ve ṣancuya nāfiʿdür bevli (14) daḫı idrār ider saḫḳ idüb kelefe sirke ile ṭılā olunsa zāil ider bunuŋ yaġın alsalar (15) ʿırḳu'n-nisāya vecaʿ-ı mefāṣıla dürtseler nāfiʿdür diş aġrılarına ve diplerine (16) muvāfıḳdur miḳdār-ı şerbeti yarım dirhemdür ziyādesi öykene ve ālāt-ı nefese (17) illā nebāt ve ṣamġ-ı ʿarabī ışlāḥ ider **māhīzehrec** balıḳ otı ve ṣıġır (18) ḳuyruġı ve balıḳ aġusı daḫı dirler māhīzehrec didükleri ṣıġır ḳuyruġı (19) otınuŋ budaḳlarından ṭaşra olan ḳabuġı istiʿmāl olunmaḳ yegdür südlegeni (20) şebrem südlegeni gibidür andan daḫı uzunca olur ṣarıya māil olur ġubār renglü gibi (21) olur çoḳ çiçek virür köki dalları çoḳ olur yetūʿāt yaʿnī südlegen nevʿidür (22) Ḥuneyn ḳavli ṭabīʿatı ikincide bārid ve yābisdür ḳavl-i İḫtiyārāt üçincide ḥār (23) *ve* yābisdür nıḳrīse mefāṣıla buṭ ve uyluḳ ve yan başı ve arḳa aġrılarına nāfiʿdür ammā

[77/b]

(1) baʿżı edviye ile istiʿmāl olunmaḳ gerekdür eger ṣuda balıḳlara bunuŋ dallaruŋ ḫurdece (2) ṭoġrayub ṣuya dökeler balıḳları serḫoş ider belki öldürür eger bunı istiʿmāl

eylemek (3) murād eyleseler bādām yaġı ve keşīrā ve nişāsta ve anīsūn ḳatalar ışlāḥ ider (4) ḳavl-i İbn-i Bayṭār bunuŋ dallarından ṭaşra olan ḳabuġından bir miśḳāl içseler (5) bu ẕikr olunan cümle ʿilletlere nāfiʿdür ġalīẓ ḫılṭları ışlāḥ ve ishāl ider yelleri (6) dağıdur ammā şeker ile içseler miḳdār-ı şerbeti yarım dirhemdür ziyāde bağırsaġa (7) ziyān ider illā keşīrā ve nişāsta ışlāḥ ider **mās** elmās ṭaşıdur ki beyāż (8) ẕī-ḳıymet-i cevherdür ġāyet şaʿşaʿalu ṣāfī olur ḫāṣṣiyyeti oldur ki cümle ṭaşları ve āteş ve (9) demür kār etmez baʿżı fużalādan ve ṭāife-i ḥuzẕāḳdan nice kimseler elmās cümle (10) maʿdenleri keser illā ḳurşunı kesmez belki ḳurşun elmāsı keser helāk ider deyü (11) āṣārlarında taḥrīr ve anlardan naḳl olunur lākin erbāb-ı ʿuḳūl bu naḳle ḳāil degillerdür (12) ancaḳ elmās ḳırmaḳ istedüklerinde demür ursalar üzerine ḳoyup ursalar üçer köşelü (13) rīzeler olup ol ufaḳ rīzeler żāyiʿ olmasun ḥıfẓ olunsun deyü ḳurşuna ṣararlar yoḫsa (14) ḳurşun elmāsı kesmek nice muṣavvirdir ẕevīü'l-ʿuḳūlden olanlar bu rivāyete münkirlerdür (15) elmās-ı ṣaḥīḥüŋ ṭabīʿatı Muḥammed Tamīmī ḳavli dördünci derecede bārid (16) ve yābisdür ḳavl-i İḫtiyārāt ve baʿżılar ḥar ve yābisdür dirler ammā baʿīddür (17) ve dirler ki aġızda ṭutsalar dişleri ḳırar baʿżılar çüridür dimişler lākin tedrīcle çüridüb (18) ḳırmaḳ gerekdür bürūdetinden dişleri gevrek etmek cāizdür zīrā ḳıyāsa ṭatbīḳ böyle (19) olmaḳdur Desḳūrīdūs ḳavli muḥarriḳ ve müfsiddür sāir bedende aḫlāṭı ifsād ider anuŋçün (20) bunı semm-i ḳātil dirler baʿżı eṭıbbā semmü'l-efāʿī dimişler ammā Yuḥannā bu maḳūle (21) ḳavle münkirdür ḳavl-i İsḥāḳ eger meşāneye ṣalacaḳ mīl ucına meneviş saḳızı ile yapışdurub (22) küçük rīzesini ve ol mīli ẕeker delügine ṣalalar ki meşāne ṭaşların ḳırar ammā ekşer eṭıbbā (23) böyle ẕikr etmişlerdür ḫaṭardur ʿamele gelmeye deyü tenbīh daḫı etmişler ve elmāsa

[78/a]

(1) zehir didükleri üç köşelü elmāsa dirler elmās bürūdetinden ʿale'l-fevr adamı (2) helāk eyledügini Lāṭīn ve Yūnān ṭabīblerinüŋ baʿżısı böyle ʿameline münkirlerdür (3) zehirliligi üç köşelü olduġundandur elmāsı yutsalar elmāsuŋ üç köşelüsi uġraduġı (4) yerleri ẓāhiren çizüb her neye rāst gelse yırtar dirler Firengistānda baʿżı (5) kimse elmās yuṭmuş adamuŋ ḳarnını yarub gördük aṣlā etine te'şīr etmemiş lākin (6) yara eylemiş gördük didiler ammā mürür-ı eyyām ve zamānla anı daḫı ifsād eylese (7) cāizdür dirler

ammā sāir eṭıbbānuŋ niçesi elmāsı bürūdetinden semm-i ḳātil (8) didiler **māmūnye** bir maʿrūf ṭaʿāmdur gerçi nefīsdür ammā süddesi olanlara çoḳ (9) yedürmeyeler muvāfıḳ degildür **māfiş** yumurṭa loḳmasıdur aʿlāsı ġāyet ḫafīf olur (10) lākin yumurṭası çoḳ olmaġla miʿdeye ṣıḳlet virür illā ṭatlular ışlāḥ ider **mār-ı māhīc** (11) yılan balığıdur Fārisīde mār-ı māhī dirler ḳurısı ġāyet ṣaḳīldür ammā tāzesi daḫı (12) yaġlu olmaġla ṣıḳleti vardur ḳuru ṭuzlısını bir gün bir gice kepek içinde ışladub ṣu (13) içinde ḳaynadub başḳaca ṭuzını gidereler andan kebāb ideler de defne yapraġını (14) şīşe berāber ṣancalar ve tāzesine daḫı defne yapraġı ḳosalar (15) laṭīf ve musaḫḫin olur yılan balığı sāir balıḳlardan yaġlu ve ṣaḳīldür her ne ḳadar (16) büyük olsa ol-ḳadar ṣaḳīldür küçügi ḫafīf ve muḳavvīdür **māhūdāne** südlegen (17) toḫumıdur ḥabbu'l-mülūk dirler eṭıbbā ġalaṭa düşüb baʿżılar mülūk ve selāṭīn (18) isimlerinde bunı daḫı ḥabbü's-selāṭīn diyü ġalaṭ itdiler ammā ḥabbü's-selāṭīn māhūdāne (19) degildür bu bir żirāʿdan uzun olur boġunlı barmaḳ ḳadar olur yanlarından yapraḳları bādām (20) yapraġına beŋzer daḫı büyük olur ucında degermice pānbūḳ ḳozaġı gibi küçük (21) ġılāfı olur ve içinde üçer dānesi olur beyāż ṭatlu şekillü kendi (22) istiʿmāl olunmaz ḥabbı ve lebeni yaʿnī südi istiʿmāl olunur ve dānesinüŋ (23) lübbi ve yapraġıdur ṭabīʿatı Rāzī ḳavli üzere üçincide ḥār ve yābisdür

[78/b]

(1) dirler istisḳāya mefāṣıla nıḳrīse ʿırḳu'n-nisāya ḳulunca nāfiʿdür yapraġını ḳoca (2) ḫurūs etiyle pişürüb ṣuyın içseler ishāl ider lebeni tamām yetūʿāt gibidür (3) eger ḥabbından altı yāḫūd yedi dānesin yuṭsalar balġamı ve ḳara keymūsın māyı(nı) (4) ishāl ider şarṭı üzerine ṣovuḳ ṣu içeler lākin miʿdeye muvāfıḳ degildür ammā (5) arḳa aġrılarına ḳulunç aġrılarına nāfiʿdür **māʿiz** keçidür keçinüŋ ṭabīʿatı bārid (6) *ve* yābisdür ıssı gövdelülere fāide ider yaʿnī iş işleyenlere ve ṣovuḳ mizāclulara (7) müfīddür oġlaḳ eti muʿtedildür keçinüŋ iç yaġı ḳābıżdur içi yaġıyla kepek ve (8) un bulamaç idüb yeseler baġırsaḳ çıbanlarına fāide ider eger keçi fışḳısını arpa unı (9) ve sirke ile ḳatı şişler ve ṭalaḳ ve diz şişlerine ursalar müfīddür eger yaḳub sirke (10) yāḫūd sikencübīn ile dā'ü's-saʿlebe dürtseler giderür eger tekenüŋ ve yabān keçisinüŋ (11) ödini göze sürme gibi eyleseler perdesin giderür **māḥaṣal** neft-i yezdī dirler (12) bir acı kökdür

ekşer Bursadan gelür dirler ki baraş maʿcūnınuŋ cüz'-i aʿẓamıdur ve (13) baraşuŋ maḳbūl *ve* marġūb olması oldan bu köki baraşa idḫāl idüb ġayrılar (14) bilmezlerdi dirler ġāyet acı kökdür tecrübede ṭabīʿatı üçinci derece (15) āḫirinde belki dördüncide ḥār *ve* yābisdür miḳdār-ı şerbeti yarım noḫūd ḳadarından (16) bir noḫūd ḳadar cāizdür ziyāde yedürseler ḥiddeti ve ḫaderi vardur ṭaʿmı (17) nevʿen afyūna beŋzer yürek şancusına ġāyet nāfiʿdür bedende ḥādiş olan (18) cereb ʿilletine sirke ile ışladub ṭılā eyleseler müfīddür **meşirdīṭūs** meşir maʿrūf (19) ve meşhūrdur ki bir mürekkeb devādur cümle otlarınuŋ nefʿi semūmātdan tecrübe olınanlardandur (20) emrāż-ı muḫtelifeye daḫı nāfiʿdür ḳadīm zamānda tiryāḳ-ı meşir istiʿmāl iderlerdi (21) ol zamānda mülūk-i Yūnānīlerden nāmına Dīṭūs dirler anuŋ zamānında ḥükemā (22) terkīb itdiler ve afʿī etini Enderūmāḫus nām ḥekīm ḳatub baʿżı eczāsını ṣoŋradan (23) ḥarāret ve yübūseti tebdīl etmişlerdür bir ḳaç dürlü nüsḫa vardur baʿżı maḥallde tiryāḳdan

[79/a]

(1) artıḳ fāidesi vardur ḫuṣūṣā bāha ne ḳadar fāide ve nefʿi vardur ciger süddelerin berk (2) ve ṣulb marażlarına gögüs *ve* yüregüŋ ruṭūbātına ve ʿufūnet ve iḫtilāfına (3) ve nefḫa ve miʿde aġrısına ve baġırsaḳ artıḳ ve eksik aġrılarına ve şehvet-i cimāʿa (4) ve taḥsīn-i levne iştihā-i ṭaʿāma ve meşāne ṭaşların ḳırmaġa ve ʿavretlerüŋ ḥamlin (5) ṣaḳlamaġa ve göze ḥiddet ve rūşenālıġa ve żarar-ı semūmāt defʿine ve ẕihni (6) ṣāfī itdürüb nisyān itdürmemege nāfiʿdür **meḫrūş** ḳaṣnī aġacınuŋ kökidür (7) aġacına encüdān kökine aṣlü'l-encüdān derler ḳuvveti ve fażlı ḳaṣnīden azdur aʿlāsı (8) beyāż ve ḫafīf olmaḳdur ṭabīʿatı ḥār yābisdür baʿżılar raṭb didiler haźma (9) muʿīndür miʿde ve baġırsaḳları riyāḥdan nefḫden pāk ider baʿżı riyāḥı taḥlīl ider (10) miḳdār-ı şerbeti yarım miṣḳāldür ammā öykene mużırdur illā ʿasel ışlāḥ ider **miḥleb** (11) Münhācuŋ ḳavli budur ki Aẕerbāycāndan ve Nihāvendden gelür bir ḥabbdur ki (12) ḥabbu'l-miḥleb dirler ol diyāruŋ uflāmūr aġacıdur dirler ṭabīʿatı ḥār ve muḥallildür (13) dā'ü'ṣ-ṣaʿlebe bu aġacuŋ cümlesinüŋ ḳaynamış ṣuyı aʿlādur şişleri taḥlīl ider (14) meşāne mecārīsüŋ açar ṣanculara ġāyet müfīddür mā'ü'l-ʿasel ile içseler daḫı (15) münāsibdür cümle ṣoġulcanı çıḳarur yan başı aġrılarına nāfiʿdür ẕikr olunan (16) ʿilletlere yemişi ḥabbı bulunursa yegdür çiçegi bir miḳdār ṣaḳīldür (17) uyḫu getürür illā der-ʿaḳab ṣandal ve kāfūr

ḳoḳlasalar defʿ ider bunuŋ aġacınuŋ (19) ḳabuġını aġızda çigneyüb yeŋi yaralara ursalar nefʿ virür dallarınuŋ ʿuṣāresin (20) dā'ü'ş-ṣaʿlebe ursalar müfīddür ḳılları dökülmeden menʿ ider **mürdāsenc** (21) mürdeseng didükleri bir ḳaç nevʿ olur gümüş maʿdeninden alduḳları aḳ olur altun (22) maʿdeninden ṣarı olur aʿlāsı ḳurşundan olandur ḳızıl gibi berrāḳ olur ṭabīʿatları (23) Cālīnūs ḳavli üzere ḥarāret ve bürūdetde muʿtedildür yunmış nevʿi ṣāfī bāriddür bunı yemezler

[79/b]

(1) ḳātildür adamı öldürür ṭılā ile istiʿmāl iderler yaʿnī yaḳu gibi ve dürtme iderler yemesi (2) ḫaṭādur ve mühlikdür ziyāde ictināb gerekdür İḫtiyārāt ḳavli üzere (3) ḳuvveti ḳābıżdur müceffifdür sirkeye bir pāre ḳatsalar sirke ṭatlu olur nūrete ve kirece (4) ḳatsalar bedeni siyāh ider ammā adamda siyāhlıḳ eṣeri ḳara bere didükleri siyāhlıḳ āṣārını (5) giderür çürimiş ḳanları ḳabarcıḳ ve çiçek āṣārlarına daḫı muvāfıḳdur düri ṭutar (6) beden ve ḳoltuḳ rāyiḥasın ḫoş ider ve merhemlerüŋ ekṣeriyyā eczāsındandur bunuŋ yunmışı(nı) (7) göz devālarına ḳatarlar cilā virür ḳavl-i Rūfis baş çıbanlarına ḳatı nāfiʿdür gül yaġıyla (8) uralar bunuŋ göyündürmesinüŋ ṣanʿatı budur ki bunı ḫurdece ṭoġrayub āteş üstine (9) ḳoyup ḳızduġı gibi sirkede yā şarābda söyündüreler bir ḳaç defʿa ideler ṣoŋra yuyalar yumşaḳ dögüb (10) od yanuġına sıcaḳ ṣu yanuġına ekseler müfīddür çiçek uyuz otlarına ḳatsalar (11) muvāfıḳdur kehle üşen başa ve eger ġayrı ḳıllara sürseler gidere **mürr** bir ṣamġdur ki aʿlāsına (12) mürr-i ṣāfī ve mürr-i mekkī dirler ḳızıllıġa māil ve beyāżlu ḫoş būy olur ve acı ve aġır olur (13) Buḳrāṭ ḳavli üçincide ḥār *ve* yābisdür müfettiḥ ve muḥallil-i riyāḥdur ḳabż ve leẕūẕı (14) daḫı vardur nefʿi ziyāde olduġıyçün edviye-i kibāre ḳatarlar ʿufūneti menʿ ider eger (15) dil altına ḳosalar ṣuyın yap yap yuṭsalar öyken ḳamışı ḫuşūnetin nerm ider eger zeyt ile (16) yoġurup ṣaġ ayaġınuŋ ṭabanı altına ve baş barmaġına sürseler mücāmaʿatı ziyāde itdürür (17) meger girü çıḳara ki cimāʿdan ferāġat gele eger baş aġrısıyçün sirke ile başa sürseler aġrısın (18) giderür eger gelincik yā bögürtlen yapraġı ṣuyıyla göz aḳlıġına çekseler (19) aḳlıḳ ʿilleti(ni) giderür ḳavl-i Fūlis mürr menī(y)i ve cimāʿı ziyāde ider **merḳaşīşā** (20) Türkīde rūşenā dirler bu ṭaşa merḳaşīşā-ı firengi dirler Ḳıbrısdan gelür (21) baʿżı yerlerde daḫı bulunur ḥattā İstanbulda Ḳāsımpaşa üstinde bir depede bulunur

(22) bir endelüsī çıḳardı ancaḳ bunuŋ aʿlāsı efrencīdür beş nevʿ olur ẕehebī fiżżī nuḥāsī ḥadīdī (23) ve şibihī bunlaruŋ aʿlāsı ẕehebī ve pāk olandur ṣanʿat-ı ṭıbbda bunı göz devālarına sürmelerine ḳatarlar

[80/a]

(1) fi'l-ḥāl yine yarası dürüst olur dirler bu ṣunuŋ ḫāṣṣiyyetindendür dirler İbn-i Bayṭār (2) ḳavli üzere bunuŋ miḳdār-ı şerbeti iki çekirdekdür ḳavl-i İḫtiyārāt iki miṣḳāldür eger kimesnenüŋ (3) aʿżāsı kesilse veyā kemügi ḳırılsa bu ṣuyı dişlere ṭoḳundurmadın yaʿnī bir māṣūra ile (4) boġaza aḳtarub içeler fi'l-ḥāl ḫoş ola ammā aʿżāyı evvelki gibi yerine ḳoduḳdan ṣoŋra (5) içüreler ki aʿżā her ḳanda bulunsa hemān ol maḥallde ḫoş olur biter hemān içdügi gibi (6) müşāhede iderler ki ol şikest olan aʿżāya bu ṣu varub girer ve kemüklerde (7) ve aʿżālarda ḳarınca gezer gibi ḥiss olunur **māü'ṣ-ṣaʿīr** arpa ṣuyıdur Fārisīde cevāb (8) dirler aʿlāsı böyle olur ki pāk arpa olub ṭaş ṭopraġın pāk ideler zīrā ṭaş (9) ve ṭopraḳ bunuŋ ṣuyını bulanıḳ ider ṭabīʿatından çıḳarur ve arpa pāk eyledükden ṣoŋra (10) pirinç yur gibi *defāʿatle* pāk yuyulub andan vāfir ṣu ḳoyub ḳaynadurlar ve her bār ṣuyı taḥrīk ideler ki (11) tamām arpanuŋ nefʿi bu ṣuya çıḳa andan süzüb ṣoġudub ḫasta ve ṣaġlara daḫı (12) vireler ki ṭabīʿatı müberrid ve mülaṭṭıfdur ve ḥarāreti keser ve aḫlāṭuŋ ḥiddetini keser ve bevli idrār (13) ider ve ḥiddetli ḥummālara nāfiʿdür eger ḥummā-i balġamīye ise kerefis ve rāziyāne ṣuyıyla içüreler (14) ve ıssı cigere daḫı müfīddür zīrā bundan muʿtedil ḳan tevellüd ider ve ʿaṭaşı sākin ider (15) cilāsı daḫı vardur ve sürʿat-i nüfūẕı olmaġla aʿżāya tīz girer ve miʿdeden ve baġırsaḳdan (16) tīz çıḳar yanmış aḫlāṭı istifrāġ itdürür eger arpanuŋ ḳabuġın aşlıḳ buġday gibi (17) dögüb çıḳarurlar ise daḫı aʿlā olur **mā-i verd** gül ṣuyıdur Fārisīde (18) gülāb dirler aʿlāsı keskin ḳoḳar ve ṭaʿmı acıraḳ ola ṭabīʿatı bāriddür ammā baʿżılar (19) ḥār dimişler ammā bu iki ḳavl daḫı Cālīnūsuŋ ḳavlidür dirler baʿżılar evvel derecede bārid (20) ve baʿżılar ruṭūbet ve yübūsetde muʿtedil didiler ammā ruṭūbete māil dimāġı ḳavī ider ve ıssı baş (21) agrısıyçün içseler zāil ider ve ḳalbe ve miʿdeye ḳuvvet virür hem içeler ve hem ḳoḳlayalar (22) ve hem miʿde üzerine bez ışladub ḳoyalar ve diş ve azu dişini ve etlerini daḫı muḥkem ider (23) ve göz aġrıları envāʿına ḫod ġāyet nāfiʿdür ki ḥarāretin giderür eger gül ṣuyı içseler

[80/b]

(1) ġāyet menfaʿatlüdür ṭabīʿatı Fūlis ḳavli üzere üçinci derecede ḥār ve yābisdür (2) ḳavl-i İḫtiyārāt ikinci derecede ḥār ve üçinci derecede yābisdür ḳuvvet-i evvelīsi göze cilā virür (3) ve māddesin taḫlīl ider ḳabżı ve teshīni vardur ve inżācı vardur bunı ġāyet yumşaḳ (4) ve naʿīm dögmek gerekdür ki menfaʿati ẓāhir ola eger sirke ile behaḳa ve baraṣa ve nemşe ve kelefe (5) sürseler giderür ḳavl-i Desḳūrīdūs bu ṭaşı eger yaḳsalar eger yaḳmasalar daḫı göz (6) ʿilletlerine nāfiʿdür şişleri daḫı taḫlīl ider ve oġlancuḳlar boynına aṣaḳoyalar ḫavf (7) (ve) fezaʿ etmeyeler bu ṭaşı göyindürdüklerinüñ ṣanʿatı budur ki bala baturub āteşe ḳoyalar (8) ḳızınca ṭora çıḳarub tekrār bala baturalar yine āteşe ḳoyalar niçe kerre böyle ideler ki (9) içi ve ṭaşı göyinince iderler ḫamından göyinmişi yegdür ve her ʿillete muvāfiḳdur (10) ṣuda yurlar ve ṣoñra muḥkem dögüb göze sürme iderler perdesin giderür ve şişlerin (11) sākin ider bunuñ miḳdār-ı şerbeti bir dirhemdür ziyādesi ḳalbe ve siñirlere mużırdur illā ṣovuḳ (12) mizāclu yaġlar ve bādrencbūye fāide ider **misk** bi'l-kesr misk didükleri güzel (13) ḳoḳulu meşhūr nesnedür misküñ aʿlāsı tübtīdür andan çīnīdür ṭabīʿatı İsḥāḳ ḳavli (14) üzere ikinci derecede ḥār ve yābisdür didiler ḳavl-i İbn-i Māsūye (15) yaramaz ḳoḳulı derileri güzel ḳoḳudur ḳalbe ḳuvvet virür şecāʿati arturur (16) ḳara sevdāyı zāil ider aʿżāyı ḳızdurur aʿżā-ı ḫāricde olan zaḥmetlere münāsib (17) edviye ile aʿżā-i bāṭınīye keẕālik aña muvāfiḳ şey ile içeler Fāris eṭıbbāsı (18) misküñ bāha ḳuvvet virdigi āhūda ruṭūbet olduġındandur didiler eger bir miḳdār (19) miski ḫīrī yaġıyla eridüb ẕeker başına ve delügine ṭılā eyleseler cimāʿa ḳuvvet (20) ve keṣret-i inzāle muʿāvenet virür mercümek miḳdārı zaʿferān ile buruna suʿūṭ eyleseler (21) ṣoġuḳ baş aġrısına nāfiʿdür ve dimāġa ḳuvvet virür ḳavl-i ḥekīm İbn-i Ḥuneyn eger göz (22) edviyelerine ḳosalar göze ḳuvvet virür ve ince perde var-ise giderür ḳavl-i İsḥāḳ İbn-i ʿİmrān (23) merṭūbī ve maḥrūrī'l-mizāc ve pīrler ḳoḳlasalar muvāfiḳdur ḫuṣūṣā ḳış günlerinde

[81/a]

(1) ve ṣoġuḳ memleketde olalar ve zehr ʿamelin bāṭıl ider ve ḥafaḳāna daḫı nāfiʿdür ḳavl-i (2) İbn-i Rıżvān ẓāhirde olan bevāsīre ṭılā eyleseler nāfiʿdür ḳavl-i İbn-i Reşīd (3) mütevellid olan riyāḥ-ı ġalīẓe içün içseler nāfiʿdür ḳavl-i Münhāc miḳdār-ı şerbeti bir

ḳīrāṭdur didiler (4) ḳavl-i Desḳūrīdūs ṣarʿa nāfiʿdür ḳavl-i Fūlis ġam ve endūha ve ḥüzne (5) efāviyye ʿasel ile veyāḫūd maʿcūn müfīddür ḳavl-i İsḥāḳ bevāsīrüŋ ḥareketine ṭılā ideler (6) ġāyet nāfiʿdür eger çiçek çıḳaracak oġlancuḳlara içürseler çiçegi tīz çıḳaralar (7) eger ṭaʿāmda çoḳ yeseler aġzı ḳoḳudur ardınca kerefis yeseler ıṣlāḥ idermiş (8) **mişmiş** zerdālū ve ḳayṣı didükleri yemişdür aʿlāsı aşılama ki ṭatlu ve beyāż ki aŋa ḳamerī (9) dirler Buḳrāṭ ḳavli üzere ikinci derecede bārid ve raṭbdur ḳavl-i Desḳūrīdūs (10) bunuŋ ṭaʿmı şeftālūdan yegdür müshil-i ṣafrā ve müvellid-i ḫılṭ-ı ġalīẓdür ṭaʿāmdan evvel (11) yiyeler zīrā evvel yedükleri yegdür ve üzerine sikencübīn içseler eger miʿdede ṭaʿām bulursa (12) fāsid ider dirler ammā ḳurusınuŋ ıṣlanmışı ṣusuzluġı ve ḥiddetlü ısıtmalar ḥarāretin (13) giderür ve ṭabʿı ṣoġıdur ve çekirdeginüŋ içini çoḳ yeseler ġaşyān getürür (14) ve tāze zerdālūnuŋ üzerine yarım dirhem anīsūn yeseler ıṣlāḥ ider ve acı zerdālūnuŋ (15) çekirdegiŋ bevāsīre yaḳu idüb uralar ʿaẓīm nefʿi vardur ve dögüb gül ile (16) baş aġrısıyçün bir igne ile delik delik kāġıda yaḳu eyleseler ve alnına ursalar (17) müfīddür **maṣṭakī** mezdekī didükleri Aḳ deŋiz cezīrelerinde Ṣakız dirler (18) bir laṭīf cezīrenüŋ cenūb ṭarafında olan mevżiʿde nevʿen menegiş aġacına beŋzer (19) bir aġacuŋ ṣamġıdur aġustos ayınuŋ nıṣfında ol maṣṭakī aġacını demür ālet ile (20) reʿāyā üşüb çendereler ol eyledükleri yaralardan żamġı aḳar ammā sāir żamḳlar gibi degildür (21) bunuŋ ʿaẓīm seyri olur bu ṣamġ aġacdan aḳarken cümlesi yere ṭamlamaz ve tāzesi (22) ġāyet beyāż olur mehtābda bir şekil görinür ki cemīʿ eşcāruŋ dallārınuŋ ve budaḳ (23) ve zemīni bir zīb ve zīnet olur ki gūyā cümle nücūm zemīne inmiş gibi veyāḫūd ol mevżiʿi

[81/b]

(1) incü ve elmās ile tezyīn eylediler bir ḳaç gün bu ḥāl ile ṭurur ve bir aya degin ʿale'd-devām (2) maṣṭakī ṭamlar gice ile *gökden şihāb dökülür gibi ve ḳayās olunur ki niçesi dal ve budaġında nicesi* zemīnde münevver ve niçesi muʿallaḳ görinür bunlaruŋ şaʿşaʿası (3) ġarāyibden bir seyrdür cümle Saḳız cezīresinde ḳırḳ beş ḳarye vardur yigirmi bir kūyda saḳız (4) ḥāṣıl olur ve yigirmi dört ḳaryede aṣlā ḥāṣıl olmaz ve mecmuʿ aġaçları mīrīdür reʿāyānuŋ (5) mülki *olmaḳ üzere* ṣaḳız aġacı yoḳdur ancaḳ reʿāyā zemīnine mutaṣarrıflardur bu eşcārdan bir dal ḳırsa (6) veyā ḳurısa bir nāib ile

emīn *ṭarafından adam* gönderüb keşf etdürmek lāzımdur eger bir ālet ile (7) kesilmiş bulunursa giden ol *mübāşir* kūydan emīn vāfir cerīme alur ve her ḳaryenüŋ eşcārına göre (8) maḥṣūl-i saḳız maḳṭūᶜdur cümle mīrīye taḥṣīl olunan saḳız yigirmi biŋ yigirmi vuḳıyyedür (9) on biŋ vuḳıyyesi baş saḳızdur ki kāfir zamānından böyle ḳalmışdur ve on biŋ yigirmi vuḳıyyesi (10) ḳūḳūlavī dirler alçaḳ saḳızdur bu ᶜOsmānlunuŋ īcādıdur eger yigirmi vuḳıyyeden (11) ziyāde olursa anı daḫı emīn żabṭ ider reᶜāyā fürūḫt ve āḫir kimesneye virmege ḳādir degildür (12) ancaḳ reᶜāyā ḫizmetleri muḳābelesinde yarım ḫarāc virürler ve ġayrı tekālīf-i örfiyyeden muᶜāflardur (13) bu faḳīr biŋ yetmiş ṭoḳuzda bir sene miḳdār zamān Saḳız emīni olmaġla vuḳūf-ı tām taḥṣīl (14) eyledüm ol ecilden bu maḥalle tafṣīl olundı geldük imdi murādımuz olan maṣṭakī ṭabīᶜatı (15) Rūfis ḳavli üzer ikinci derecede ḫār ve yābisdür ḳuvvet-i evvelīsi dimāġı balġamdan pāk (16) ider miᶜdeye ve ciger ve baġırsaġa ḳuvvet virür ve şehvet-i bāhı arturur azıcıḳ ḳabżı (17) ve taḥlīli ve telyīni daḫı vardur ammā ḳabżınuŋ ḳuvveti azdur ve aḳ günlük żamḳından (18) menfaᶜatlüdür ve ḥiddeti daḫı cümle żamḳlardan azdur ve rāyiḥası yegdür aġacınuŋ (19) ṭabīᶜatı İbn-i Bayṭār ḳavli üzere cevher-i māīden mürekkebdür anuŋ içün azıcıḳ ḥarāreti (20) vardur ve cevher-i arżīden mürekkebdür anuŋ içün bürūdeti vardur dirler yübūseti (21) ikinci derecededür maṣṭakī aġacınuŋ köki ve dalları ve cümle aġacı ve yapraġı ve eṭrāfı (22) ṣemeri ve yapraġınuŋ ᶜuṣāresi cümle ḳabżdan münfekk degildür yaᶜnī cümle oŋuldıcıdur (23) ve kökinüŋ ḳabuġı liḥyetü'ṭ-teys didükleri teke ṣaḳalı ki Lāṭīn lisānında sıkorconera dirler

[82/a]

(1) bir otuŋ ᶜuṣāresine ḳāim-maḳām ve bedeldür ḳavl-i Cālīnūs ḳuvvet-i müteżāddesi ve ḳabżı (2) ve telyīn-i teshīnden mürekkebdür zīrā evrām-ı miᶜdeye ve maḳᶜada ve emᶜā ve cigere ve ḳuvvet (3) virür ve aġız ḳoḳusın ḫūş ider ve miᶜde ruṭūbātın taḫlīl ve baġırsaḳ aġrıların (4) teskīn ider ve yaḳulara ḳarışdurub her ne ᶜillet içün bedene ve yürege ursalar (5) müfīddür miḳdār-ı şerbeti bir dirhemdür bir ḳaç dirheme varınca cāizdür ziyāde yiseler (6) öykene mużırdur illā keşīrā ve ṣamġ-ı ᶜarabī ıṣlāḥ ider **maġre** aşı ṭoprağınuŋ bir cinsidür (7) neccārlar ḳullanurlar aᶜlāsı ġāyet ḳızıl olmaḳdur ṭabīᶜatı Şeyḫü'r-Reīs ḳavli üzere (8) evvel derecede bārid ve ikincide yābisdür ḳavl-i Fūlis

ḳabżı ve tecfīfi daḫı vardur (9) cerāḥāt ışlāḥına ṭīn-i maḫtūmdan yegdür dirler yürekde olan ṣoġulcanları (10) ve namāzbozı öldürür eger sirke ile ezüb ḥumreye ve cümle ıssı şişlere ṭılā eyleseler (11) eger beresi olsun eger olmasun ġāyet muvāfıḳdur ve āteş yanuġına daḫı müfīddür ki (12) berelerin redd ider ve şişlerin giderür eger saḥḳ idüb rūfadān yumurṭa ile içseler (13) ḳanı ṭutar ve cümle süfl-i maḳʿad merhemlerine ḳatsalar ḳanını keser ve tīz oŋuldur ve ciger (14) aġrılarına ve ṭabʿı ḥabs itmege bundan eyü devā olmaz miḳdār-ı şerbeti bir miṣḳāldür ziyāde (15) olursa miʿdeye ve cigerlere żarar ider illā maṣṭakī ve gül maʿcūnı ışlāḥ idermiş (16) **muḳl** muḳl-i azrāḳ didükleri ṣamġdur muḳl-i mekkī daḫı dirler bunuŋ aʿlāsı tīz eriye (17) ve ġıll ü ġışşdan berī ola ṭabīʿatı üçinci derecede ḥār ve yübūseti daḫı vardur bunuŋ (18) ṭabīʿatından çoḳ iḫtilāf etmişlerdür ḳavl-i Rāzī ikinci derecede ḥar ve yābisdür (19) baʿżılar ḥār ve raṭb dimişler ammā ḫulāṣası budur ki muḳl-i azrāḳ ḥār ve müleyyin (20) ve muḳl-i mekkī bārid ve yābisdür ṭāʿūna ġāyet nāfiʿdür dirler ḳavl-i Desḳūrīdūs (21) eger oruçlu adamuŋ aġzı yarıyla ḫançer şişlerine ursalar nāfiʿdür eger bundan (22) içseler bögrek ve meṣāne ṭaşların ṭaġıdur bevli ḥayżı yüride eger buḫūr eyleseler (23) ve yeseler ve żımād eyleseler bevāsīri giderür eger azıcıḳ zengār ḳatub ve maḳʿada

[82/b]

(1) ursalar bevāsīr memelerin düşürür ve şöyle şāf gibi yalŋız getürseler daḫı olur ve ḳanını (2) keser ve şişleri var ise giderür ve ḫāya ve ẕeker şişlerine daḫı muvāfıḳdur ḳavl-i Desḳūrīdūs (3) bundan bir cüz' ve bir cüz' ṣarı helīle berāber içeler cemīʿ bedeni yaramaz aḫlāṭdan (4) pāk ider bunuŋ miḳdār-ı şerbeti yarım dirhemden bir dirheme degin cāizdür ziyādesi (5) İsḥāḳ ḳavli üzere cigere ziyān ider illā zaġferān ışlāḥ ider **maḳdānūs** maʿdānūs (6) didükleri otdur ki kerefis-i maḳedonī daḫı dirler bu cins ot Māḳedoniyeye mensūbdur (7) Maḳedoniyā didükleri Ḳavala ḳurbında bir yer vardur aŋa dirler maʿdānūs iki nevʿdür büyük (8) yapraḳlı ve küçük yapraḳlı olur maʿdenūsa kerefis-i rūmī daḫı dirler miʿdeye ġāyet (9) muvāfıḳdur eger meṣāne ʿilletine sürüb ve çig daḫı ṣuyın ṣıḳub içseler nāfiʿdür (10) her ṭaʿāma ki pişüreler bundan ḳosalar tīz hażm olur ḫuṣūṣā meṣānesi ve ʿusru'l-bevli (11) olanlara ziyāde nefʿi vardur ve aġız ḳoḳusına ve miʿde buḫārına ġāyet müfīddür (12) eger tavuḳ ṣuyına ḳatub ḥastalara

virilen şūrbālara ve azacuḳ naʿnā ile bile (13) ḳonsa ṣoġuḳ miʿdelere müfīddür ammā ḥasta żaʿīf ise naʿnā virmeyeler (14) azacuḳ maʿdenūs vireler ve Yūnān kitāblarında bunuŋ ṭabīʿatından bürūdet daḫı (15) vardur dimişler ve köki yapraġından yegdür ve toḫumı maʿcūnlara girer eger maʿdenūs ve eger köki (16) ve eger toḫumı ġāyet müdrirdür bevli fi'l-ḥāl idrār ider ve yaġlu ve semüz etlerüŋ (17) żararın defʿ ider **milḥ** ṭuzdur çoḳ dürlü olur bir nevʿine milḥ-i ʿacīn dirler ve bir (18) nevʿine milḥ-i enderānī ki Ḥācı Bektaş ṭuzı dirler Fārisīde nemek-i ṭabarzad dirler (19) aʿlāsı beyāż ve ḫafīf ve berk ola ṭuzuŋ ṭabīʿatı İḫtiyārāt ḳavli üzere (20) üçinci derecede ḥār ve yābisdür ḳavl-i Yuḥannā ve Taḳvīm-i Edviye bilā-derece ḥār (21) ve yābisdür ḫām balġamı ishāl ider ḳavl-i Desḳūrīdūs bunuŋ ḳuvvet-i evvelīsi (22) ḳabżdur cilādur ve muḥallil ve müneḳḳīdür balġamī şişlerine ve ḥikke envāʿına ve nıḳrīse (23) ve demregüye ve cüdāma fāide ider ve ʿufūneti menʿ ider ve aḫlāṭ-ı ġalīẓeyi giderür

[83/a]

(1) eger zeyt yaġı ve sirke ve ʿasel ile ṭuz ḳarışdurub boġaz aġrısına yaḳu olunsa (2) müfīddür dilcik ve ḥunnāḳ ʿilletine daḫı nāfiʿdür ve ṭaʿām üzerine azıcıḳ ṭuz yalasalar (3) imtilādan ḳurtarur ve sirke ile diş diplerine sürseler aḳan ḳanı menʿ ider ve diş çıḳarılsa (4) ve ḳan alınsa azıcıḳ penbe üzerine ṭuz ḳoyub uralar ḳanını ṭutar eger ġarġara eyleseler (5) balġamı ḳaṭʿ ider ve dimāġı balġamdan pāk ider enderānī ṭuzı göze çekseler kirin (6) ve ḫīresin alur göregen ider ve miʿde ṣoġuḳlıġına ve aġrısına münāsibdür ve ḫām ve müteʿaffin (7) balġamı sevdāvī ishāl ider ve yanmış ṭuz dişlere ġāyet cilā virür ṣanʿatı budur ki (8) ḫamīre ṭuz ḳoyub ve āteşe ḳoyalar ḫamīr āteşde yanar ṭuz murād üzere muḥriḳ olur (9) aŋa milḥ-i muḥriḳ dirler göz devālarına ve ġayra istiʿmāl iderler ṭuzuŋ miḳdār-ı şerbeti (10) buçuḳ dirhemden bir dirheme varınca cāizdür ziyādesi siŋirleri ḳurıdur illā bādem yaġı (11) ıṣlāḥ ider **mulūḫiyā** bu ot ebe gümecinüŋ būstānīsi nevʿindendür ehl-i (12) Mışır ġāyet çoḳ pişürürler ve yerler mulūḫiyānuŋ aʿlāsı büyük ve ġāyet yeşil olur (13) ve dalları ḳızıl şekil olur ṭabīʿatı Ḥuneyn ḳavli üzere evvel derecede bārid ve yübūseti (14) daḫı vardur ḳavl-i İḫtiyārāt evvelde bārid ve ikincide raṭbdur baʿżılar üçinci (15) derecede bārid ve raṭbdur didiler beden yanġusına ġāyet eyüdür miʿde ve gögüse (16) żımād eyleseler yanuġun keser

seyelān-ı ḥayża ve iḫtilāf-ı deme nāfiʿdür ıssı baş (17) aġrısına nāfiʿdür velākin arpa unıyla żımād ideler ve göz aġrısına nāfiʿdür ḳavl-i İsḥāḳ (18) bunuŋ yüz otuz dirhem ṣuyın içseler cigerüŋ ödüŋ süddelerin açar (19) ḳavl-i Rāzī yapraġını zeytūn ile āteş yaḳduġına ursalar fāide ider ve yapraġını (20) pişmiş yeseler gögsi mülāyim ider ve ḥarāretden ve yübūsetden olan öksürüklere (21) müfīddür toḫumı ḫuşūnet-i ṣadrı giderür ḳavl-i Rūfis çiçegi bögrek ve meṣāne ve baġırsaḳ (22) yaralarına ġāyet nāfiʿdür ḥuḳnesi daḫı keẕālik nāfiʿdür ḳavl-i Ḥuneyn mulūḫiyā ḫām (23) balġamı ve sevdāvī ishāl ider ve dem daḫı ishāl ider bunuŋ toḫumınuŋ miḳdār-ı şerbeti

[83/b]

(1) bir buçuḳ dirhemdür ziyāde yeseler meṣāneye żarardur illā şeker ve gül ıṣlāḥ ider **menn** (2) buŋa ḳudret ḥelvāsı dirler gökden yaġan şeker gibi bir şeydür ve her şey ki gökden (3) bal ve şeker gibi eger agac eger ṭaş üstine yaġa aŋa menn dirler sirḫışt ve gezengübīn (4) terencübīn daḫı dirler ḥarfu't-tāda terencübīn ve bu ẕikr olunmuşdur **mūz** bu mūz (5) aġacınuŋ ḳadīm aṣlı terkībdendür dirler meṣelā ḫurmā çekirdeginden ve lūfu'l-caʿde (6) didükleri ḳulḳāsdan terkībdür dirler ḫūrmā gibi bir aġaçdur bir ḫıyārdan küçük (7) bir yemişi olur sāḥil yerlerde ve ʿArabīstānda çoḳ olur ṭaʿmı ṭatlucadur ammā (8) ekṣer şeker ile yerler ḫām iken yenmez ṣamana gömerler anda ṣararur ṭabīʿatı ʿİsā ḳavli (9) üzere evvel derecede raṭbdur ḳavl-i İḫtiyārāt ve Māsercūye evvel derece (10) ortasında ḥār ve āḫirinde raṭbdur dirler müleyyin ve az ġıdā virür ve boġaza (11) ve öykene ve meṣāne yaralarına muvāfıḳdur ve ḳuru öksürüge münāsibdür bāhı taḥrīk (12) ider ḳavl-i İḫtiyārāt bögrege muvāfıḳdur ve bevli idrār ider ve ṭabʿı mülāyim ider (13) bunı çoḳ yemek mizāca göredür balġamī ṣafrāyı ziyāde ider maḥrūru'l-mizāc bunı (14) şeker ile ve sikencübīn ile yiyeler ve bārid mizāc ʿasel ile yiyeler mūzuŋ miʿdede ṣıḳleti (15) vardur ammā Taḳvīmü'l-Edviye menīyi artırur ve şehvet-i cimāʿı ḳavī ve bāhı taḥrīk ider (16) ve cümle maẕarrātın gül maʿcūnı ve ʿasel ıṣlāḥ ider Tamīmī ḳavli zencebīl murabbāsı ıṣlāḥ (17) ıṣlāḥ ider bunuŋ bedeli ḫūrmā ve ḳaymaḳdur baʿżılar ḳaymaḳ ve ʿasel didiler **mūmiyā** mūmiyānuŋ (18) aʿlāsı İḫtiyārāt ḳavli üzere maʿdenīsidür eger zift ile ḳafrīyi ḳarışdursalar (19) mūmiyā ṭabīʿatında olur illā mūmiyānuŋ bir nevʿi adamdan olur ol nevʿe Firengī mūmiyā (20) dirler bir nevʿi ki

maʿdenīdür ḳıymetlüdür ve az bulunur aŋa mūmiyā-yı dārāçerū (21) dirler ʿAcem ilinde Şebānkāre nām ṭaġda bir maġaranuŋ yuḳarusından (22) ṭamlar altına altun maşraba ḳorlar içine aḳar dirler ve altun maşrabadan murād içinde (23) müncemid olmaz dirler tā ki maşraba ṭolub ṭaşa āḫir yere dökerler anda müncemid olur

[84/a]

(1) cümlesinden bu cins mūmiyā ḳuvvetde ve fiʿlde yegdür ve ṭaġlarda ve şularda daḫı bulunur ḳafru'l-yehūd (2) dirler ol nevʿinüŋ daḫı ʿameli mūmiyāya ḳarībdür ammā żaʿīfdür bunuŋ ṭabīʿatı ḥarāret (3) ve ruṭūbet ve yübūsetde muʿtedildür ḳavl-i İḫtiyārāt ṭabīʿatı üçinci derecededür ammā (4) Şeyḫü'r-Reīs ḳavli üzere ikinci derece āḫirinde ḫār ve mülaṭṭıf ve muḥallildür ḳuvvet-i evvelīsi (5) muḳavvī-i rūḥdur balġamī şişlere żımādı ve ḫalʿa ve kesre yaʿnī ḳırıḳ ve fanıḳlara ve berelere (6) ve aʿżā ve kemükler ayrılmaġa ki bir yüksekden ve atdan düşmek gibi ve bir ṭarīḳ ile (7) ḍarbdan ve aġır şey ṭoḳunmaḳdan bedenüŋ bir yerine ḫalel gelmekden ḫavf olunsa mūmiyā (8) müfīddür ḫuṣūṣā maʿdenī ola yaġ ile ıssıca idüb içüreler ve ol bere üzerine (9) daḫı yaġ ile ṭılā ideler ve eger beresi ḳan ḥareketinden ve ḳan cemʿ olmaḳdan elemi (10) var ise ol maḥallere ḥacāmat idüb baʿde el ile taḥlīl idüb żımād ve ṭılā (11) eyleyeler ve bunlardan māʿadā fālice ve laḳveye içüreler ve ṭılā daḫı ideler ṣudāʿ-ı bārideye (12) ve devvāra bir ḥabbe merzencūş ṣuyıyla buruna suʿūṭ eyleseler müfīddür (13) ve bir ḳīrāṭın ṣaʿter ile içseler dil aġırlıġına nefʿ virür ve ḳīrāṭın daḫı (14) sikencübīn ve tūt ṣuyıyla içseler öykene ve cigere boġaz aġrılarına ve ḥafaḳāna (15) ve ḳan tükürenlere vireler ve bir ḥabbesini kerefis ṣuyıyla ıncḳıruġa ve bir ḳīrāṭın (16) tāze süd ile meṣāne yaralarına ve iki ḥabbesin ʿaḳreb ṣoḳanlara şarāb-ı ṣırf ile (17) vireler ve girü ʿaḳreb ṣoḳduġı maḥalle ṣıġır yaġıyla maʿan ṭılā ideler ve bevli yolı (18) ṭutulmış kişiye iki ḥabbesin maʿdanūs ṣuyıyla ve mekke ayrıġı çiçegi ṣuyıyla ezüb (19) içüreler ve iki ḥabbesin şarāb-ı ṣırf ile ṣoġuḳ miʿde aġrılarına sūü'l-haẓma (20) içüreler nāfiʿdür ve Taḳvīm-i Edviye ḳavli üzere cümle bedende ʿārıż olan ʿırḳu'n-nisā (21) ve vecaʿ-ı mefāṣıla ve ġayrı gibilere nāfiʿdür ḳavl-i Rūfis öksürük maḳūlesine ʿunnāb (22) ṣuyıyla içseler ḥafaḳāna kemmūn ve nānḫuvāh ile ve kerāviyā ṣuyıyla içüreler ḳavl-i İbn-i Bayṭār (23) üç arpa aġırlıġı ḳadarın içseler tīz tīz tebevvül idenleri ṭutar bunuŋ miḳdār-ı şerbeti

[84/b]

(1) bir ḳīrāṭdur miʿdeye ve ṭalaġa mużırdur miʿdeye żararın rībās ve turunc (2) ṣuyı ve rubbı ve ṭalaḳ żararın māü'l-uṣūl ile defʿ ideler bunuŋ bedeli (3) ḳafru'l-yehūd ile zifti ḳarışdururlar azuçuḳ bedel olur **mīʿa** miʿa didükleri meşhūr (4) ḳara günlükdür yaġına miʿa-i sāile dirler ve ʿasel lebeni daḫı dirler ammā lebeni günlük (5) buḫūrına daḫı ıṭlāḳ olınur ve Türkīce ṣıġla yaġı dirler ḫaṣālbānuŋ cüz'-i aʿẓamıdur (6) ol diyārdan ṭulumlara ḳoyub getürürler ve bunuŋ ḳabuġı ile ḳarışmış ḳurı buḫūrdur (7) aŋa miʿa-i yābise dirler aʿlāsı rāyiḥası güzel olmaḳdur ṭabīʿatı İsḥāḳ ḳavli üzer (8) ḫār ve yābisdür baʿżılar ruṭūbeti daḫı vardur dirler musaḫḫin ve müleyyin ve munżicdür dimāġı (9) pāk ider ve cüẕāma daḫı azıcıḳ içürseler ve ṭılā eyleseler nāfiʿdür ve ṭabʿı imsāk ider (10) eger bir miṣḳāl içseler zükkām ve öksürüge ve ruṭūbetlü nezelāta nāfiʿdür eger (11) buḫūr eyleseler müteʿaffin rāyiḥayı ve havāyı ḳaṭʿ ider ve vebāya daḫı nāfiʿdür ḳavl-i İbn-i Bayṭār (12) āvāz boġuldıġına fāide ider eger meneviş saḳızı ile içseler içi yumşada (13) eger baʿżı muvāfiḳ yaġlar ile süst-endāma dürtseler müfīddür ve uyuzun envāʿına (14) bundan eyü devā olmaz ḫuṣūṣā içine bir miḳdār bārūt yaʿnī güherçile ve ḳurum ve kibrīt (15) ḳatalar ammā nāzik tenlü oġlancuḳlara yalŋız süreler gögüs ve öyken aġrısına daḫı fāide (16) ider ve miʿdeyi eyü ider siŋirleri ḳavī ider ḳavl-i Taḳvīmü'l-Edviye eger bir cüz'i bundan (17) bir cüz'i ṣarı zırnīḫ ile ve rāziyāne ṣuyıyla ḳarışdurub ḥammāmda üç günde bir (18) on gün içinde üç defʿa sürseler ḳanġı nevʿ uyuz olursa olsun elbette giderür (19) ḳavl-i Rūfis ḫīrī yaġıyla ḥammāmda bedene sürseler her neʿārıż olmuş var ise giderür (20) bevāsīre ve nevāṣīre ve maḳʿad ḥikkesine yumurṭa beyāżıyla üzüm çubuġı kökiyle saḥḳ (21) idüb kāġıd üzerine ṭılā idüb maḳʿada yapışduralar bunuŋ miḳdār-ı şerbeti iki dirhemden (22) üç dirheme degin cāizdür ziyādesi baş aġırdur illā maṣṭakī ıṣlāḥ ider **mevīzec** (23) mevīzec didükleri yabān üzimi siyāh noḫūddan küçürek olur bunuŋ aʿlāsı siyāh ve yetişmiş (24) ola ki mevīzec-i ḥacerī dirler ṭabīʿatı üçinci derecede yābisdür ve muḥriḳ ve ekkāl

[85/a]

(1) ḥirrīfdür uyuzlu yaralara nāfiʿdür zırnīḫ ile kehle ve sirkelerin öldürür (2) eger yemişinüŋ on beş dānesini mā'ü'l-ḳarāṭīn ile içseler yelmeşik ġalīẓ balġamı (3) ḳuşdura

ḳavl-i ṣāḥib-i Taḳvīm ṭılā eyleseler dā'ü'ş-şaʿlebe ve ṣaġırlıġa ve (4) aġızda olan ḳulāʿ ʿilletine ve aġzın fesādına nāfiʿdür bevāsīre daḫı yaḳu eyleseler (5) ṭaşra ẓāhir olub tīmārı āsān ola ve cerebe ve ḳabuḳlı uyuzlara ve ḥāya (6) şişlerine nāfiʿdür eger sirke ile mażmaża eyleseler diş aġrısına müfīddür (7) ve başa sürseler kehlesin öldürür ve ḳılların muḥkem ider ve uzadur baʿżı eṭıbbā bunı (8) içmekle ḫaṭar vardur dimişler zīrā meşāneye yara getürür dimişler içmezden evvel ol kişiyi (9) vāfir yürideler ve mā'ü'l-ḳarāṭīn içüb baʿde içüreler mā'ü'l-ḳarāṭīn didükleri (10) bal ṣuyıdur ki mā'ü'l-ʿasel dirler ve yemişinden on beş dānesin degme adama virmeyeler (11) on dāne kifāyet ider miḳdār-ı şerbeti bir dirhemdür dimişler ziyādesi meşāneye mużırdur (12) illā keşīrā ıṣlāḥ ider **ḫarfu'l-nūn nār** āteş didükleri oduŋ ṭabīʿatı dördünci (13) derece āḫirinde ḥār ve yābisdür yaʿnī ġāyetdedür Muḥammed Tamīmī ḳavli üzere daḫı böyledür āteş (14) ecsāma cevher-i fāʿildür emrāż-ı müzmineye lāzım ve nefʿi kāmildür ḫuṣūṣā dāġ her mizāca (15) nāfiʿdür gerek mādde olsun gerek olmasun ve āteş ile olan dāġ otlar ve yaḳıcı şişlerle (16) yaḳmaḳdan yegdür her ḳanda āteş degse maḥalli yaḳub ġayra tecāvüz etmez ol ecilden (17) çürimiş ve fāsid olmuş ākile ve ḫōre ve büşūr baş didükleri yaralaruŋ (18) ibtidāsında dāġlar ṣaġ yere tecāvüz etmeyüb ve çürük yeri ıṣlāḥ ider ve oŋulub (19) yerine rūḥ yürimege ṣāliḥ olur ammā otlar ile olan dāġ tecāvüz idüb sāyir eṭrāfında (20) olan aʿżāya sirāyet idüb meger ṣaġ yere yaḳu lāzım gele o maḳūleler ḥiddetlü otlar ile (21) dāġ etmek cāizdür ve nāzik kişilere ve ṣabīlere ki āteşden ḳorḳarlar eyle ideler (22) ammā fāsid yaralar ẓāhir olsa elbetde āteş ile ovulmaḳ lāzım gelür meger murād dāġlamayub (23) hemān çürük etlerin yedürmek ola baʿżı tāze yaralardan gelen ḳan ṭurmasa ṭaġlasalar (24) fi'l-ḥāl ṭutar eger çoḳluġından ṭāġlıġu ṣorsalar tekrār tekrār dāġlayalar

[85/b]

(1) ġayrı yere sirāyet etmez zīrā ʿunṣurī-i şerīf cevher-i keremdür anuŋçün her mevżūʿuŋ fāsid olmuş (2) yerlerine fiʿl ider ammā ṣāliḥ mevżūʿuŋ ʿunṣur-ı şerīfine ve cevher-i keremine fiʿli ve āṣārı yoḳdur (3) Muḥammed Tamīmī ḳavli üzere başa ki dimāġ üsti ola mercümek ḳadar dāġ yaḳsalar bürūdet (4) ve ruṭūbet-i müzmineye ve keẕālik eski şaḳīḳa aġrılarına fāide idüb ve eger ṭuluŋlara daḫı dāġ eyleseler (5) ve

depeye dāġ eyledükleri gibi eski baş aġrılarına ve göz aġrılarınuŋ envāʿına ve uyuzlarına (6) ve ruṭūbetine ve nāzil olacaḳ aḳ ve ḳara ṣularına ve ḳulaḳ aġrılarına ve ṣıvıḳlarına ve başuŋ ṣovuḳ ʿilletlerine (7) ve laḳveye ve sekteye ki eger eski ve eger yeŋi ola hīç ḥareket etmez ve söz söylemez ve gövdesin (8) ṣıḳsalar ṭuymaz ve gülmez ve ol nevʿe ḫalāṣ baʿīddür ammā bir nevʿ sekte vardur sekte-i müteḥarrike (9) dirler çoḳ zamān sürer ol nevʿe dāġ fāide ider zīrā tesḫīn ider ve seyelān-ı balġamīye (10) ve māliḫūlyāya daḫı nāfiʿdür bu ʿilletler daḫı ṣovuḳ marażdur bunları tesḫīn ider ve nuḥūsetü'ṣ-ṣavta (11) ve żīḳu'n-nefese ve suʿāl-i raṭba iki ḳollarından çeşme didükleri dāġ urub (12) noḫūd ile işledeler ve eger iki ayaḳlarına yaʿnī dizlerüŋ altında yan ṭarafında daḫı dāġ (13) idüb noḫūd ile işledürlerse nıḳrīse ve ṭalaḳ veremlerine iç veremlerine ve ciger ṣovuḳluġına (14) istisḳā-i zıḳḳīye ve bāzū ve baldırlar aġrılarına ve *dā'ü'ṣ-ṣaʿlebe ve* dā'ü'l-fīl didükleri baldırda olan (15) ʿilletlerüŋ ibtidālarına ġāyet müfīddür ve fi'l-cümle dāġuŋ ḫāṣṣiyyeti daḫı oldur ki bevāsīr-i maḳʿada (16) ve ṣālīle ve cüẕāma ve debīleye ve mesāme ʿilletine nāfiʿdür ve her bār dāġdan beden elem çekse (17) gül yaġı süreler mülāyim ve ışlāḥ ider **nārcīl** hindistān cevizi didükleri büyük (18) cevīzdür aʿlāsı ḳoruḳ olmayub yetişmiş ve tāze ve aḳ ve içinde lebeni yaʿnī südi ve içi (19) ṭatlu olmaḳdur ṭabīʿatı Yuḥannā ḳavli üzere ikincide ḥār ve evvel derecede yābisdür ḳavl-i İbn-i Bayṭār ve Baṣrī evvel derecede raṭb ve ikincide ḥārdur ḳavl-i İḫtiyārāt bāhı ve menīyi (21) ziyāde ider ve bögregi ḳızdurur taḳṭīr-i bevle müfīddür yaġı daḫı bevāsīre müfīddür eskisi (22) yürek ḳurtların çıḳarur ve çoḳ ġıdā virür ammā miʿdeye ṣıḳlet virür Taḳvīmü'l-Edviye (23) ḳavli üzere cevz-i hindīnüŋ eskisinüŋ yaġını bir miṣḳāl zerdālū çekirdegi yaġını bir miṣḳāl

[86/a]

(1) bu ikisini maʿan içseler bevāsīre nāfiʿdür bunuŋ miḳdār-ı şerbeti iki dirhemdür ziyādesi (2) miʿdeye ṣıḳlet virür illā anīsūn ve şeker ışlāḥ ider bedeli iki ḳadar(ı) ḫaşḫāş toḫumı (3) ve yalŋız kendi ḳadar sünbüldür **nārenc** turunc ve mürekkeb ṭuruncuna daḫı dirler turuncuŋ ḳabuġı (4) ikinci derecede ḫār ve yābisdür ekşisi yaʿnī içi evvelde bārid ve yābisdür ekşi turunc līmūn içi (5) ṭabīʿatına yaḳındur turunc aġac ḳavunıŋdan laṭīfdür dimāġdan riyāḥ-ı bārideyi taḥlīl ider (6) ḳavl-i Şerīf ve Muḥammed Tamīmī

bunuŋ ḳuvveti ve ṭabīʿatınuŋ cevheri mürekkebdür meṣelā ṣarı ḳabuġı (7) ḥār ve laṭīfdür ve çekirdegi ḥār ve yābisdür ḳabuġın yaġa ḳoyub üç hafta güneşde (8) ṭura andan evvel yaġınuŋ ṭabīʿatı nārdīn yaġı ṭabīʿatı gibi olur iki miṣḳāli ʿaḳreb (9) ve sāir zehirli cānverler ışırduġına fāide ider ve ḳabuġını saḥḳ idüb ıssı ṣu ile içseler (10) ṣancuyı taḥlīl ider ve yürek ḳurdlarınuŋ envāʿını çıḳarur ve çekirdegi daḫı yaġı gibi (11) zehirlü cānvarlar ṣoḳduġına tiryāḳdur ve ṭāʿūna daḫı aġac ḳavunı çekirdegi (12) bulunmazsa turunc çekirdeginüŋ yedi dānesin yuṭalar muvāfiḳdur ve cümle turunc nevʿlerinüŋ (13) köki aġulı cānvarlara müfīddür ḳavl-i Rāzī ekşisi ʿaṭaşı keser ṣafrāyı ḳoparub (14) ḳuvvetini ibṭāl ider ve ıssı ḥafaḳāna müfīddür ve ısıtmalara fāide ider ve ṭaʿām (15) iştihāsın getürür ve ḳabuġınuŋ yaġı evcāʿ-ı mefāṣıla ḫuṣūṣā ṣovuḳ ola müfīddür (16) miḳdār-ı şerbetinden ziyādesi ve ekşisi siŋirleri süst ider illā şeker ıṣlāḥ ider (17) **nārdīn** nārdīn didükleri sünbül-i rūmīye dirler asārūn kökine beŋzer bir iki (18) nevʿ olur bir nevʿine ṭālyān sünbüli dirler bunun çiçegini veyāḫūd yaġını miskī ṣābūna (19) ḳorlar ispid yaġı veyāḫūd ispid çiçegi dirler ġāyet güzel ḳoḳar ve bir nevʿi ki maḳṣūdumuz (20) olan nārdīn ki sünbül-i rūmīdür köki māmīrāna ve ʿurūḳ'ul-muṣaffir didükleri ṣarı (21) köke beŋzer ve asārūn gibi çoḳ ṣaçaḳlu olur ammā asārūndan daḫı ince ve uzun (22) olur aʿlāsı güzel ḳoḳmaḳ ve tāze olmaḳdur eyüsinüŋ çiçegi yemişi ve sāḳı olmaz (23) Münhācuŋ daḫı ḳavli budur bunuŋ ṭabīʿatı Rūfis ḳavli üzere ikinci derecede ḥār ve üçincide

[86/b]

(1) yābisdür bundan kehller iderler göz kirpiklerin bitürür bevli ve ḥayżı idrār ider ḳavl-i Buḳrāṭ (2) ve Taḳvīmü'l-Edviye dā'ü'ṣ-ṣaʿlebe dā'ü'l-ḥayyeye ve fālice ve laḳveye ve ṣovuḳ yelleri ve yan başı aġrılarına (3) ve istisḳāya ġāyet nāfiʿdür ḳavl-i Desḳūrīdūs ẕekeri ḳavī ider ve cimāʿı ziyāde etdürür (4) ve ṣovuḳ yelleri ve sevdāvī balġamī aġrılarına nāfiʿdür ḳavl-i Fūlis aʿżāyı ḳavī ider (5) bedeni semirdür ve ẕihni ḳavī ider ve ṣarılıġı giderür ḳavl-i Yuḥānnis ve vesvās-ı sevdāviyyeye (6) ve fālic ve laḳveye nāfiʿdür menīyi ve şehvet-i bāhı arturur ve ṣıḥḥat-i bedeni ṣaḳlar bunuŋ miḳdār-ı şerbeti (7) bir dirhemdür ziyādesi ālāt-ı bevle mużırdur illā żamġ-ı ʿarabī ve keṯīrā ıṣlāḥ ider bunuŋ bedeli sünbül-i hindīdür (8) **nercis** zerrīn ḳadeḥ daḫı dirler ve ḳatmer ve nergis-i

şehlā didükleri büyük nergis ki (9) şāh nergis daḫı dirler ve deve ṭabanı ve mercān didikleri küçük nergis-i müşgīn ki (10) ṣāfī beyāż degildür nebātī şekildür kehrübā daḫı dirler ve nergis-i kāfūrī ki Rūmda olmaz (11) Firengistāndan Rūma getürmişlerdür ki aŋa fulya dirler rāyiḥası laṭīfdür küçük ve büyük nergislerüŋ (12) ṭabīʿatı bir nevʿdür Mesīḥ ḳavli üzere ikinci derecede ḥār ve yābisdür İḫtiyārāt ḳavli ḥarāret (13) ve yübūsetden muʿtedildür ḳavl-i İbn-i Bayṭār üçincide ḥār ve ikincide yābisdür sīm didükleri (14) ḳadehleri beyāż nergis ṭabīʿatı ve ḳuvveti yāsemīn ḳuvveti ve fiʿli gibidür çoḳ ḳoḳlasalar inḥidārı vardur (15) ammā inḥidārı yāsemīn yaġından ve ġayrı nergis yaġından daḫı ziyādedür nergisüŋ aʿlāsı Taḳvīmü'l-Edviye (16) ḳavli üzere ḳatmer ola ve rāyiḥası zekī olmaḳdur ḳavl-i Buḳrāṭ dimāġ süddelerin (17) açar sevdāvī ve balġamī baş aġrılarına nāfiʿdür ammā ıssı baş aġrılarına degildür ḳavl-i Rūfis (18) bunlaruŋ cümlesinüŋ çiçegi dimāġa müfīddür baş aġrısın sākin ider ṣovuḳ sevdāvī (19) süddelerin açar ve ḫummāya daḫı nāfiʿdür ve eger demirden ve diken batmış mevżūʿa ḳosalar (20) ceẕb ider çıḳarur eger kökini saḥḳ idüb un ile ḳarışdurub bedeni ve yüzi yusalar (21) kirini giderüb mücellā ider ve çiçeginüŋ żararı ıssı mizāclularadur ki baş aġrıdur illā nīlūfer (22) ıṣlāḥ ider eger kökini üç dirhem ḳadar bir gün tāze südde ışladub andan çıḳarub (23) ve saḥḳ idüb cimāʿa ḳādir olmayan ʿınnīn kişinüŋ ẕekerine başından ġayrı yerine sürseler

[87/a]

(1) ẕekeri ḳıvāma gele cimāʿa ḳādir ola ve eger kökini yalŋız saḥḳ idüb ẕekere ursalar büyük ide (2) **nişā** bi'l-ḳaṣr nişāsta didükleri beyāż şeydür ki buġdaydan iderler maʿrūf nişāstadur (3) aʿlāsı beyāż ve pāk olmaḳdur ṭabīʿatı Rāzī ḳavli üzere evvel derecede bārid ve yābisdür (4) baʿżılar ikinci derecede didiler ammā baʿżılar ruṭūbeti daḫı vardur dirler eger zaʿferān ile (5) kelefe sürseler zāil ider ve üç kendü ḳadar ṣoyub ve şeker ve revġan ve bādem ḳatub (6) yeseler öksürüge ve gögüs ḫuşūnetine ve boġaza ve öykene ve ḳuṣbuna nāfiʿdür ve ḳavurub (7) göz yaralarına daḫı çekseler müfīddür eger ḳavursalar ṭabʿı yaġlar ishāli keser ve şarāb ile (8) efʿā ışırduġına ṭılā eyleseler nefʿ virür ġıdāsı azdur ve buġday nişāstası süddeye (9) muvāfiḳ degildür ve tīz haẓm olmaz ammā arpanuŋ ṣovuḳdur laṭīfdür nihāyet aḳ olmaz (10) ve buġday nişāstası sevdā

getürür dirler illā ṭatlular ıṣlāḥ ider ḳavl-i ṣāḥib-i Taḳvīm (11) ḳavrulmışı zaḫīre ve bağırsaḳ yaralarına ve nezf-i deme ḫurḳat-ı bevle ve eski ishāle (12) nāfiᶜdür ve ḳan tükürenlere daḫı müfīddür bunuŋ bedeli dögülmiş bādem ve rubᶜ dirhem (13) ḳadar undur **neᶜām** deve ḳuşıdur ṭabīᶜatı Desḳūrīdūs ḳavli üzere ḥār (14) ve semmdür ḳavl-i Taḳvīmü'l-Edviye ḳuvvet-i evvelīsi şehvet ve bāhı ziyāde ider ve cismi ḳavī ider (15) ve südi çoḳ ider eti riyāḥ-ı bārideye nāfiᶜdür bunuŋ içi yaġı ḫanāzīre ıssıca (16) ṭılā olunsa giderür ve ṣovuḳ siŋirleri ḳızdurur ve yaġı kötürümlere ve vecaᶜ-ı mefāṣıla (17) ve yan başı ve diz aġrılarına ve ᶜırḳu'n-nisāya ve ṣovuḳ aᶜżāya nāfiᶜdür ve yumurdasınuŋ (18) ḳabuġı göze cilā virür ve göz beyāżını giderür kehl ideler bunuŋ ödi zehr-i ḳātildür sāᶜatinde (19) adamı helāk ider **naᶜnā** Türkīde nāne dirler naᶜnānuŋ nevᶜi bir ḳaç dürlüdür aᶜlāsı (20) būstānī ve tāzedür ve ḳurusı oldıġı taḳdīrce gölgede ḳurumaḳdur ṭabīᶜatı Yuḥannā ḳavli üzere (21) ikinci derecede ḥār ve yābisdür ḳavl-i İḫtiyārāt üçinci derecede ḥār ve evvelde yābisdür miᶜdeye (22) ḳuvvet virür musaḫḫin ve nāfiᶜ ve ḳābıżdur cümle otlaruŋ laṭīfidür ve cevherlüsidür eger yemek (23) ve eger miᶜdeye yaḳu etmek muvāfiḳdur ve ḳay'ı ve sū-i mizācı ve toḫme ve imtilā envāᶜını giderür

[87/b]

(1) eger sirke ile içseler nezf-i deme ki ziyāde aḳa ḳaṭᶜ ider ve yürek ṣoġulcanların öldürür (2) muḥriḳ-i şehvet-i cimāᶜdur eger alına arpa unıyla yaḳu olunsa ṣudāᶜı keser ve bir iki tāze **naᶜ**nā (3) filisini süde ḳosalar tīz fāsid olmaya bunun miᶜdeye ġāyet nefᶜi çoḳdur ḳavl-i Cālīnūs (4) menīyi ziyāde ider ve ẕekeri ḳavī ider ve istimrār-ı ṭaᶜāma daḫı müfīddür ḳavl-i İbn-i Bayṭār ḳābıżdur ḳurıdıcıdur bunuŋ miḳdār-ı şerbeti bir dirhemden iki dirheme varıncadur ziyādesi baş aġrıdur illā (6) baḳlatü'l-ḥamḳ ıṣlāḥ ider ḳavl-i İḫtiyārāt çoḳ yeseler boġazda ḥikke peydā olur illā kerefis (7) ıṣlāḥ ider bedeli ṣu yarpuzıyla rubᶜ vezni ṣaᶜterdür **neft̩** bi'l-feṭḥ ve'l-kesr velākin (8) el-kesr efṣaḥ neft yaġı didükleri ki meşhūrdur neft yaġı bir iki dürlü olur bir nevᶜi siyāh (9) ve bir nevᶜi aḳ olur maᶜdenīdür siyāh nefṭi taṣᶜīd eyleseler aḳ olur siyāhı żaᶜīfdür aᶜlāsı (10) beyāż olmaḳdur beyāż nefṭüŋ ṭabīᶜatı Münhāc ḳavli üzere dördünci derecede ḥār ve yābisdür (11) ḳavl-i İsḥāḳ ruṭūbeti vardur Taḳvīmü'l-Edviye beyāżı ḥār ve yābis siyāhı ḥār ve

müleyyindür (12) İsḥāḳ ḳavli üzere laṭīf ve muḥallildür süddeyi açar yan başı aġrılarına ve mefāṣıla ve laḳveye (13) nāfiʿdür ve fālice ve göze ṣu inmek sebebinden olan aḳlıḳ ʿilletini giderür ve rebüve ve eski (14) öksürüge nāfiʿdür Taḳvīmü'l-Edviye ve Orbiyāsūs ḳavli üzere istisḳāya ve laḳveye (15) ve ṭalaḳ ve baġırṣaḳ ve bögrek ʿilletlerine bir dirhem ḳadarın bir dirhem benefşe yaġıyla içeler (16) fāide ider ḳavl-i Desḳūrīdūs bevl yolınuŋ ṭaşların çıḳarur ve bedeni ḥıfẓ ider ve ḳuvvet (17) virür siyāh neft yaramazdur içmeyeler aḳ nefṭüŋ miḳdār-ı şerbeti iki dirhemdür ziyādesi öykene (18) ve ālāt-ı nefese ziyān ider ve illā ayva çekirdegi luʿābı ıṣlāḥ ider ḳavl-i Taḳvīm keşīrā ıṣlāḥ (19) ider **neml** bi'l-feth ḳarıncadur müfredi nemledür ḳarıncalu yere arż-ı ẕātü'n-nemle dirler ḳarınca (20) düşen ṭaʿāma ṭaʿām-ı nemūl dirler Taḳvīm ḳavli üzere ḳarıncanuŋ ṭabīʿatı ḥār ve yābisdür (21) ve mifażżdur eger ḳarıncanuŋ yumurṭasınuŋ yaġıyla ḳıllara dürtseler ḳıllaruŋ fesādın (22) ıṣlāḥ ider ḳavl-i İbn-i Bayṭār ve İẖtiyārāt ve Tebāruḳ ve Şerīf ve Tamīmī eger büyük (23) siyāh (23) ḳarıncanuŋ yüz dānesin cemʿ idüb altı dirhem rāzıḳī yaġında üç hafta ṭursa

[88/a]

(1) ṣoŋra ol yaġı ẕekere dürtseler ifrāṭ ile ḳıvām getürür eger küçük ḳarıncayı bir kimesne (2) bal veyā ġayrı nesne üşmüş iken bilmeyüb yāẖūd gice veyā yeseler yürekde ġāyet yil iyler (3) ol sāʿat yürekde yil eyler ve defʿ idemez meger müshil ot içeler ishāl ile defʿ ola (4) **nemmām** nebātātdan bir gökçek ḳoḳulı otdur ki yapraġı ve aġṣānı uzun uzun olur (5) marsama daẖı dirler rāyiḥası kendi vücūduna delālet etdigiyçün nemmām dirle Rūfis ḳavli (6) üzere ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār ve yābisdür ammā İẖtiyārāt ḳavli üzere üçinci derecede (7) dimiş ḳavl-i Şeyẖu'r-Reīs ʿufūnātı defʿ ve kehleleri ḳatl ider ṭaşrada olan berk (8) şişlere ve içerüde olan şişlere daẖı ve demevī şedīd ve azġun şişlere ġāyet (9) nāfiʿdür hem içüb hem yaḳu eyleyeler eger ṭabẖını gül yaġıyla başa ṭılā eyleseler ʿaḳıl ḳarışıḳlıġına (10) nāfiʿdür bögrege ve meṣāneye müfīddür ve dimāġdan fużulāt-ı balġamiyeyi taḥlīl ider ve ṣuyını (11) bādem yaġıyla veyā ṣıġır ödiyle ḳulaġa ṭamzırsalar cümle dertlerine nāfiʿdür bunuŋ miḳdār-ı şerbeti (12) iki dirhemdür ziyādesi cigere żarar ider illā hindibā ve sikencübīn ıṣlāḥ ider ḳavl-i (13) Taḳvīm ṭuncī ḳılları siyāh ider eger içseler ḳalbi ḳavī ider ve feraḥ virür ve zekī ider (14) **nānẖuvāh**

nānḫuvah didükleriŋe kerefis toḫumına beŋzer bir acı aḳ toḫumdur Ḥabeşden gelür aʿlāsı (15) ḫoş-būy ve azacuḳ ḳızıllıġa māil olmaḳdur baʿżılar buŋa kemmūnü'l-melik ve kemmūn-ı ḥabeşī (16) dirler Cālīnūs ḳavli üzere ṭabīʿatı üçinci derecede ḥār ve yābisdür baʿżılar ḥarāreti (17) ikinci derecede didiler ḳuvvet-i evvelīsi ṣovuḳ miʿde ve cigeredür ve eserü'l-bevledür (18) behaḳ ve baraṣ edviyelerinde istiʿmāl olunur ve riyāḥı teskīn ider ve ṭaʿāmı hażm itdürür ve ḳalbe ve (19) ġaşyāna ziyāde nefʿi müşāheddür ṭaʿām leẕẕetini bulmayanda daḫı nefʿi vardur ḳavl-i (20) İbn-i Māsūye bögrek ve meşāneyi daḫı pāk ider ḳavl-i Ṭaberī ṭaşların ḳırar ve yürek ṣoġulcanların (21) çıḳarur ḳavl-i Münhāc eger ṣuyını göze çekseler müncemid olan ḳanını taḫlīl ider ḳavl-i Cālīnūs (22) bunı dögüb yaḳu eyleseler nıḳrīse ve ʿırḳu'n-nisāya fāide ider ḳavl-i Desḳūrīdūs (23) menīyi ve südi arturur arḳayı ḳavī ider ḥayżı aḳıdur ḳavl-i Fūlis

[88/b]

(1) Fūlis baldır ve diz ve yan başı ve ırḳu'n-nisāya ve nıḳrīs ve fālic ve bögrek ve meşāne (2) ve ṭaş ʿilletlerine cümle nāfiʿdür miḳdār-ı şerbeti bir ḳaç dirhemdür ziyādesi öyken ve ālāt-ı nefese (3) ziyān ider illā ḫaşḫāş ve şeker ıṣlāḥ ider **nūret** kirec didükleri ki ṭaşdan (4) yaḳarlar aʿlāsı mermerden ve ṭaġlarda gün yüzi görmemiş ṭoprāḳ içinden çıḳan (5) ṭaşdan olmaḳdur sögünmemiş kirecüŋ ṭabīʿatı ʿİsā ḳavli üzere dördünci derecede (6) ḥār ve yābisdür muḥarriḳdür sögünmişi mülaṭṭıf ve muḥarriḳ ve musaḫḫindür ve maġsūli yaʿnī yunmışı (7) bilā-nezʿ müceffifdür laḥm-ı zāyidi yiyüb ıṣlāḥ ider ve āteş yanuġuna baʿżı yaġlar ile (8) muvāfiḳdur ḳavl-i Taḳvīmü'l-Edviye eger maġsūline yaġlar ḳatsalar munżic olur ṭabīʿatı (9) muʿtedil ve yābisdür her mevżūʿdan aḳan ḳana ḳosalar ḳanı ṭutar ḳavl-i Tamīmī (10) maġsūline zeyt veyā iç yaġı gibiler ḳonulsa munżic ve muḥallil ve müleyyin olur ve müdmil (11) olur cerāḥate ḳosalar etini bitürür ve ḳanını ve ṣuyını keser ve āteşde zift ḳarışdurub (12) diş delügine ḳosalar ḳurdını öldürür ve delügini ḳapar ve ṭaʿām girmeden menʿ ider (13) ve ḥammāmda ḳuru kireçden nūret terkīb idüb meşelā on iki dirhem kirece ḳurı sögünmiş (14) ola iki dirhem dögülmiş zırnīḫ ḳoyub ḥammāmda sürünseler ḳılı yolar eger ol mevżūʿı (15) yaḳmış ise gül yaġı veyā gül ṣuyı ve azıcıḳ sirke sürerler **nūşādur** nişādır didükleri (16) şeydür Cālīnūs ḳavli üzere üçinci derecede ḥār ve yābisdür mülaṭṭıfdur

(17) müdemmildür ve ġassāldur eger dilcik düşse maṣīracıḳ ile azıcıḳ azıcıḳ boġaza üfürseler (18) dilcik ve boġaz aġrısına nāfiʿdür boġaza sülük yapışsa yā māṣūra ile azıcıḳ (19) üfüreler veyāḫūd ṣu ile ġarġara gibice içeler sülük düşer eger yumurṭa yaġıyla (20) sevdāvī uyuza ḥammāmda sürseler zāil ider ḳavl-i İbn-i Bayṭār eger tūtiyā ile ḳatub (21) göze çekseler aḳlıḳ ʿilletini giderür Taḳvīm ḳavli üzere göz beyāżına ve nāṣūrına (22) ve uyuzına dilcik düşmege ve dil aġırlıġına nāfiʿdür miḳdār-ı şerbeti yarım dirhemdür ziyādesi (23) baġırṣaġa ve cigere żarar ider illā tāze süd ve gül yaġı ıṣlāḥ ider **nīl** çivid otıdur

[89/a]

(1) yapraġına vesme dirler ṣaç ve ṣaḳal boyar ve aġacına ʿizlem daḫı dirler ve çividüŋ kendisine (2) daḫı nīl dirler aʿlāsı būstānīdür bu çividüŋ daḫı üç ismi vardur her biri bir vilāyete (3) mensūbdur bir nevʿine Lāḫūrī dirler aʿlāsıdur ikinci nevʿine Braḫmī dirler andan (4) aşaġıdur ve üçinci nevʿine çerkezī dirler ġāyet ḳuvvetlü olur ammā alçaḳdur aʿlāsınuŋ (5) ṭabīʿatı Rūfis ḳavli üzere ikinci derecede ḥār ve yābisdür ḳavl-i İḫtiyārāt (6) bürūdeti vardur baʿżılar ruṭūbet ile yübūset mābeyninde muʿtedildür ve ḳābıżdur aḳan (7) ḳanları ṭutar Tamīmī ḳavli üzere ḳuvvet-i evvelīsi ġāyet müceffifdür ḳuvvet-i ṣāniyesi oŋuldıcıdur (8) ve taḫlīl ider ḳuvvet-i ṣāliṣesi bedende ḥādiṣ olan berk yaraları oŋuldur bunuŋ (9) menfaʿati budur ki yaralara ġāyet müfīddür ve bedene batmış dikeni çıḳarur ḳavl-i (10) İbn-i Bayṭār eger çividüŋ dört arpa aġırını ezüb içseler veremleri ve ḳan ġalebesin (11) sākin ider eger iki dirhemini gülbeşeker ile yeseler yaluŋuzluġı ve ḥafaḳānı giderür (12) çividüŋ miḳdār-ı şerbeti yarım miṣḳāldür ziyādesi ḥavāssa keder virür illā nergis ve nesrīn ıṣlāḥ (13) ider ḳalamuḳ ile *ıṣlāḥ ider* ve ṭalaḳa daḫı żarar ider illā ṣandal ile muḳl-i azraḳ ıṣlāḥ ider **nīlūfer** (14) nīlūfer didükleri çiçek üç nevʿ olur asmān-gūnīdür ki ṣu kenārında olur ve birisi (15) daḫı ṣu içinde olan ḳatmer ṣarı olur ve biri daḫı sāde beyāż olur aʿlāsı (16) baġdādī andan ṣoŋra āsmān-cūnī andan ṣoŋra ṣarı andan ṣoŋra beyāż olmaḳdur köki (17) aḳ olanuŋ çiçegi ṣarı ve köki ḳara olanın çiçegi aḳ olur nīlūferüŋ ṭabīʿatı (18) İḫtiyārāt ḳavli üzere ikinci derecede bārid ve raṭbdur ammā bürūdeti ruṭūbetinden ziyādedür (19) bürūdeti keẕālik benefşeden daḫı artıḳdur baʿżılar bürūdetini üçinci derecede dimişler (20) eger kökini ṣu ile behaḳa sürseler

giderür ḳavl-i Taḳvīm köki ishāli ḳaṭʿ ider ve ẕekere (21) sürseler bāhı ve iḥtilāmı ḳaṭʿ ider ḳavl-i Muḥammed Tamīmī kökinüŋ ṭabīʿatı evvel derecede (22) bārid ve yābisdür zaḥmetsiz ḳurudıcıdur eger ḳurı kökini şarāb ile içseler yüregi ṭutar (23) eski ishāli menʿ ider ve menīyi az ider ve iḥtilāmı keser ve baġırsaḳ aġrısına nāfiʿdür

[89/b]

(1) ḳavl-i Desḳūrīdūs nīlūfer ṣudāʿa ve şaḳīḳaya ve ḥummā-i ġıbba nāfiʿdür ve başdan aḫlāṭ-ı (2) ġalīẓeyi defʿ ider taḥlīl ider ḳavl-i Fūlis muḥallil-i münaḳḳīdür başdan ʿārıż olan (3) buḫārı taḥlīl ider ve sevdā ve balġamdan ḥādiṯ olanları daḫı giderür ve żımād eyleseler (4) şişleri taḥlīl ider ḳavl-i Taḳvīm münevvimdür seheri menʿ ider ve ṣuyı ıssı ṣudāʿı (5) menʿ ider ḳavl-i İbn-i Bayṭār eger nilūfer içseler eski ishāl ve baġırṣaḳ çıbanlarına ve (6) ṭalaḳ şişlerine fāide ider ve yaġı daḫı ṣudāʿı teskīn ider ṣuyı ve şarābı daḫı (7) böyledür gögsi yumşadur öyken çıbanların ḳurıdur rūḥa ḳuvvet virür nilūfer (8) ḥurḳat-ı bevle ve meṯāneye nāfiʿdür şarābı daḫı böyledür ve iltihāblu ısıtmalara fāide ider (9) ve şarābı daḫı fāide ider benefşenüŋ miʿdeye ziyānı vardur nīlūferüŋ yoḳdur ṭabīʿatı telyīn (10) ider dühni daḫı böyledür ḳavl-i Muḥammed Tamīmī ḥummā-yı muṭbiḳaya nāfiʿdür ve ṣafrā ḥarāretin söyündürür (11) dühni daḫı böyledür nīlūfer uyḫu getürdigi budur ki ṭabīʿatı bāriddür bürūdeti muʿtedildür (12) ve yaġı daḫı benefşe yaġından yegdür çiçek çıḳaranlara daḫı ġāyet nāfiʿdür nīlūferüŋ cümlesi (13) istiʿmāl olunur eger köki eger toḫumı ve eger dalları eger çiçegi fi'l-cümle müfīddür Muḥammed Tamīmī ḳavli (14) üzere nīlūfer çiçegi gice ḳapanub ṣuya batar gündüz açılub ṣuya çıḳar meger arı (15) gelüb üzerine ḳonarsa gündüz daḫı ḳapanub aruyı derūnına alub ṣuya batar ol ecilden (16) ḳātilü'n-naḥl dirler miḳdār-ı şerbeti toḫumı ve köki iki dirhemdür çiçegi üç dirhem şarābı (17) on dirhemdür ziyādesi miʿdeye muvāfiḳ degildür illā gül maʿcūnı ve maṣṭakī ıṣlāḥ ider (18) bunuŋ bedeli beyāż ḥaṭmedür ve nīlūferi ziyāde içmek bāhı ḳaṭʿ ider illā cevz murabbāsı (19) ıṣlāḥ ider **ḫarfu'l-vāv vec** Fārisīden muʿarrebdür eŋir kökidür (20) ve baʿżı yerlerde Malāṭyada çoḳ olur lākin Azaḳ ṣuyında olan cümlesinden (21) eyüdür köki ve yapraġı ḳamış ve sāyir saz gibi olur çiçegi olmaz eŋirüŋ ṭabīʿatı (22) Mesīḥ ḳavli üzere ikinci derecede ḥār ve yābisdür göl

yerlerde ve ṣularda biter ḳuvveti (23) īrsā yaʿnī gök sūsen kökine ve zirāvend kökine yaḳındur ṭabīʿatı Taḳvīm ḳavli üzere

[90/a]

(1) üçinci derecede ḥār ve yābisdür ḳavl-i İḫtiyārāt ikinci derece evvelinde ḥār ve yābisdür (2) levni ṣāf ider ve baraṣa ve behaḳa ve nemşe ve teşennüce ve yan ve gögüs aġrısına ve ṣovuḳ (3) cigere ve şancuya ve ṭalaḳ berkligine ve ḳasıḳ yarığına nāfiʿdür bevli ve ḥayżı idrār ider (4) bāhı ziyāde ider ḳavl-i Taḳvīmü'l-Edviye iḫtināḳ-ı raḥme ve Desḳūrīdūs ḳavli bedenüŋ (5) esfelinde ḥādiṯ olan ʿillete ve baġırṣaḳ ṭolaşmasına ve göbek yapışmasına nāfiʿdür (6) maʿcūnı ve berāberi rāziyāne toḫumı ve berāber zencebīl dögüb ʿasel ile maʿcūn iderler ve aŋa (7) vec maʿcūnı dirler ḳış günlerinde yemek maʿḳūldür yaz günlerinde ıssıdur maḥrūrīye muvāfıḳ (8) degildür ve eger pişmiş ṣuyını daḫı içseler cümle bu ẕikr olunan ʿilletlere münāsibdür (9) ḳavl-i iḫtiyārāt dimāġ siŋirlerine żarar ider illā rāziyāne ıṣlāḥ ider **vedaʿ** bi't-taḥrīk (10) burma ṣadef dirler ve ṣadeflerüŋ bir ḳaç nevʿine dirler it boncuġı ve ılan başı (11) ve ḳatır boncuġı birdür bu böcek Cālīnūs ve Taḳvīmü'l-edviye ḳavli üzere ḳabuḳlarınuŋ (12) ṭabīʿatı bārid ve yābisdür ḳavl-i Orbiyāsūs ceẕẕābdur dikeni ve kemügi çıḳarur bunuŋ (13) dögülmişi sigilleri giderür ḳavl-i Rāzī eger sirke ile içseler ṭalaḳı arıdur ḳavl-i Mesīḥ eger (14) yaḳub dişleri oġsalar mücellā ider ve yaralara ekseler ḳurıdur oŋuldur (15) ve yanmışını göz yaralarına göz ḳapaġı ḫuşūnetine nāfiʿdür ve āteş yanuġuna (16) ve sürme eyledüklerinde yaḳub ve dögüb ḥarīrden geçürmek gerekdür ve bunlaruŋ etleri (17) ḳatıdur giç hażm olur ve hażm oldukda çoḳ ġıdā virür ḳavl-i İbn-i Bayṭār içi yumşadur (18) ve etini dögüb süst-i endāma ursalar muḥkem ider ve külini aḳ şarābla içseler (19) baġırsaḳ çıbanlarına fāide ider bu cümle deryā böcekleri muḳavvīdür **verd** gül didükleri (20) güzel rāyiḥalu çiçekdür gerçi her nesnenüŋ çiçegine daḫı gül dirler ve ḳızıl aḳ ve ṣarı (21) güle daḫı yine gül dirler aʿlāsı gül-i evvel didükleri ḳırmızı gül olmaḳdur Taḳvīmü'l-Edviye (22) ḳavli üzere ṭabīʿatı mürekkebdür ammā bürūdete ve yübūsete māildür ḳavl-i Mesīḥ evvel (23) derecede bārid ve ikinci derece evvelinde yābisdür baʿżılar yübūsetini üçincide dimişler

[90/b]

(1) ammā baʿīddür ammā ġalīẓe ve leṭāfetde mütevassıṭdur ṭabīʿatı mürekkeb olduġıyçün (2) tecfīfi vardur ḳabżı daḫı vardur illā tecfīfi ḳabżından ḳavīdür ṭarāveti daḫı vardur (3) ammā ṭarāveti ẕātındadur serīʿdür ve'l-ḥāṣıl gülüŋ ḫāṣṣiyyeti ḳuvvet-i evvelīsi miʿdeye (4) ve cigere ve ıssı gögse fāide ider ḳuvvet-i ṣāniyesi ḳoḳlasalar süddeyi ve dimāġı açar (5) ḳuvvet-i ṣālişesi ḳoḳusı rūḥ ve ḳalbe feraḥ ve ṣafā ve nevʿen bī-hodluḳ virür ḳoḳulayan (6) kişi lā-büdd ṣafāsından gözlerini yumar dirler ol ecilden gülüŋ ḳoḳusına būy-ı nāz (7) dimişler ve ʿanberüŋ ḳoḳusına daḫı nāz-būy dimişler ve sāir ḫāṣıyyetlerinden budur ki (8) muḳavvī-i aʿżā-i bāṭına ve liṣṣet ve esnāndur ve ḥammāmda sürünmek muṣliḥ-i ʿırḳ-ı bedendür eger dögüb (9) ve ʿabīr gibi idüb ḳoltuḳ ve bud aralarına sürseler *ḳızmış* berelerin ve çirkin rāyiḥaları giderür (10) ve gül miʿde ve ciger ve süddesine ve ḥarāretine daḫı muvāfıkdur ve ʿasel ile ġarġara eyleseler boġaza (11) ve gögse daḫı nāfiʿdür yaġı daḫı böyledür ḥattā yaġı maḳʿad aġrısına ve bevāsīre ṭılā (12) olunsa ġāyet münāsibdür ve ṭabḫını ḥuḳne eyleseler baġırṣaḳ yaralarına müfīddür (13) tāzesi müshildür ḫuṣūṣā gül mükerrer ideler on dirhem yā on beş dirhem kāmil şerbetdür (14) eger ḳurısını ʿasel ile pişirüb miʿde üzerine ursalar miʿde yarasına İḫtiyārāt (15) ḳavli üzere ġāyet nāfiʿdür ve aġızda ṭutsalar ḳulāʿı zāil ider eger mercümek (16) ve kāfūr ile ṭutarlarsa daḫı yegdür tāze gül ḳoḳmak ıssı ṣudāʿı sākin ider (17) ve dimāġa ve ḳalbe ḳuvvet virür ve Şeyḫu'r-Reīs ḳavli üzere bunuŋ ṭabīʿatınuŋ cevheri (18) bürūdet ve ḥarāretden mürekkebdür mersīn daḫı böyledür ve bürūdeti ikinci derecede (19) ve ḥarāreti evvel derecededür ve līneti daḫı vardur ʿıtrı mülāyim-i rūḥdur (20) eger ġaşy ve eger ıssı ḫafaḳāna anuŋ-çün nāfiʿdür eger maʿcūnından yiyüb üzerine hindibā (21) ṣuyın taḳṭīr olmışından içseler miʿde ve cigeri tāze ider **vesme** bi'l-kesri's-sīn (22) ve sükūnuhā çivid yapraġıdur Yuḥannā ḳavli üzere ṭabīʿatı evvel derecede ḥār ve ikinci (23) derecede yābisdür ve ḳabżı ve cilāsı vardur ḳuvvet-i evvelīsi ḥınnā ile ḳılları

[91/a]

(1) ḳarardub yaraları oŋultmaḳdur aʿlā ḫıżābdur bedende olan (2) yaramaz ve oŋulmaz yaraları oŋuldur ve ḳılları ḳarardur ḳavl-i İbn-i Māsūye ḥarārete (3) māil ve ḳābıżdur miḳdār-ı istiʿmāli dört dirhemdür ziyādesi muṣaddıʿdur ve ḥavāssa (4) ziyān ider illā

güzel ḳoḳular ıṣlāḥ ider **ḫarfu'l-hā hüdhüd** bi-żammü'l-hā'eyn (5) alaca ibik dirler ḳuşdur bu ḳuşuŋ eti murdār ḳoḳar eger ıssı ṭoraḳ otıyla (6) ṣu ile ḳaynadub ṣuyından içüb ve etini yeseler ḳulunca ġāyet nāfiᶜdür (7) eger gözini nisyānı olanlar götürseler müfīddür ve bütün hüdhüdi götüren kişi (8) cüdām marażından emīn olur ve yüŋünden buḫūr eyleseler ḫaşerāt ḳaça ve bütün hüdhüdi (9) götüren kişi ḫaşmına ġālib gele eger ḳanını göze ṭamzırsalar göz ḳanın zāil ider (10) **helīlec** helīlec üç nevᶜ olur ammā İbn-i Bayṭār dört dürlü olur dir bu dört (11) nevᶜüŋ bir cinsi ṣarı bir cinsi ḳaradur uvacuḳdur hindīdür biri daḫı kābilīdür (12) biri daḫı incecikdür ṣīnī dirler ṣarısı ṣafrā ishāl ider ḳarası sevdā ishāl (13) ider ve şol cinsi ki ṭaᶜmı māzū ṭaᶜmına beŋzer ishāl etmez ve miᶜde(yi) debġ ider helīlecleri (14) pişirüb içseler ishāli az olur eger ıṣladub içseler ḳavī olur eger ṣaruṣını (15) istiᶜmāl eyleseler debġ ider ṣarısı ṣafrāyı ve balġamı ḳaṭᶜ ider miḳdār-ı şerbeti cirmünden (16) üç dirhemden on dirheme deŋlüdür muṣliḥi şekerdür veyā terengübīndür eger erik yā ᶜunnāb (17) yā sibistān ile pişürseler ve içseler yelmeşik balġamlara fāide ider ve ḫılṭları (18) giderür eger bādem yaġıyla beş dirhemden yedi dirheme varınca içseler dimāġı arıdur ve eyü buḫār (19) virür ve buḫārı eridüb miᶜde yaşlığını giderür ve ḳurusını istiᶜmāl eyleseler miᶜdeyi (20) debġ ider ve maḳᶜada ḳuvvet virüb bevāsīre fāide ider ve içi ḳabż ide (21) ve kābilī helīlec ve maᶜcūnı daḫı miᶜdeye fāide ider ve yaramaz aḫlāṭı azıcıḳ ishāl (22) ider ve sevdāyı çıḳara bevāsīre fāide ide ammā ṣarı helīleyi saḥḳ idüb (23) ḫarīrden geçürüb göze sürme eyleseler yaşını keser inen māddesin defᶜ ider **helyūn**

[91/b]

(1) buŋa tilki ḳuyrığı dirler baᶜżılar ṣapārine bu otuŋ kökidür dirler Fārisīde (2) märçūbe dirler iki nevᶜ olur berrī ve būstānī olur aᶜlāsı būstānī olandur (3) Cālīnūs ḳavli üzere ṭabīᶜatı muᶜtedildür İḫtiyārāt ḳavli ḥār ve raṭbdur ammā berrī (4) nevᶜi ḥārdur otı iç süddelerin açar pişmişi żīḳu'n-nefese ve ᶜırḳu'n-nisāya (5) ve ṣarılıġa ve baġırsaḳ aġrılarına ḫuṣūṣā kim kökinüŋ ṭabḫı ola ġāyet nāfiᶜdür eger pişmiş (6) ṣuyından mażmaża eyleseler diş diplerine ġāyet nāfiᶜdür toḫumı daḫı böyledür ve ṭabᶜı (7) imsāk ider ve ḳulunc-i rīḥīye ve balġamīye eser-i bevle müfīddür bāhı daḫı ziyāde ider (8) bu otuŋ ṣuyı ve toḫumı bögrek ve meṣāne ṭaşların ḳırar Ṭaberī ḳavli üzere eger kökinüŋ (9)

ḳurısı delik dişe ḳosalar zaḥmetsiz ḳapar ve tāze kökini diş diplerine sürseler (10) muḥkem ider aġrıların sākin ide ammā çürük olanı çıḳarur eger ḳoç boynuzı (11) pāreleyüb yere ekseler helyūn biter meşhūrdur ḳavl-i Buḳrāṭ ve Taḳvīmü'l-Edviye (12) arḳaya ve bile ḳuvvet virür menīyi ziyāde ider bāhı ḳavī ve riyāḥ-ı bārideye ve evcāʿ-ı rukbeye (13) ve ʿırḳu'n-nisāya ve nıḳrīse ve fālice yeseler fāide ider bu otuŋ miʿdeye żararı (14) vardur evvelā budur ki et ile pişüreler ve merī ve zeyt ḳatalar yiyeler żararın ışlāḥ (15) ider **hindibā** bi'l-kesr nebātāt envāʿından bir nevʿdür iki şınıfdur birisine (16) būstānī ki Türkīde acı mārūl dirler ve birisine berrī ki Türkīde güneyik dirler (17) ve ḳāsnī daḫı dirler āsmānī çiçekleri olur dāim güneşe ḳarşu döner ve'l-ḥāṣıl hindibānuŋ (18) būstānīsi ve berrīsi ki meşelā acı mārūl güneyik ṭabīʿatları heb bir ṭabīʿatdandur (19) nihāyet bunuŋ eger taḳṭīr olunmışı ṣuyı ve eger ʿuṣāresini içmek lāzım geldükde (20) būstānīsinden ḳarışduralar bir nevʿinüŋ bir ḥāli vardur ki aġız (21) leẕẕetine azıcıḳ ḫalel virür ammā ḳarışdursalar biri birini ışlāḥ ider bunlaruŋ (22) ʿuṣāresi istisḳāya ve ciger süddelerine ve semūmāta ve ılan ve ʿaḳreb ve arı ṣoḳduġına (23) içüb ve hem üzerine döküb żımād ideler eger ʿuṣāresin zeyt ile içseler

[92/a]

(1) cümle zehirlü otlaruŋ pān zehiri olur ve ġāyet muḳavvī-i ḳalbdür eger südini göze (2) çekseler aḳlıġı giderür ve būstānī nevʿinüŋ bürūdeti daḫı berrī nevʿinden artıḳdur dirler (3) hindibā ʿuṣāresine şāhtere ḳatalar bir fincān ṭolısı içeler ziyāde acıdur dirlerse (4) şeker münāsibdür ruṭūbāt ʿufūneti(ni) daḫı keser pāk ider ve uzun ısıtmalara (5) daḫı nāfiʿdür būstānī hindibā ki acı mārūl dirler keymūsı ġāyet aʿlādur (6) ve hindibā ḳanġı ısıtma olursa nāfiʿdür gerek ṣafrāvī ve gerek balġamī ḫuṣūṣā kökiyle ṣuda (7) ḳaynadub ve ṣıḳub sikencübīn gibi ṣalāta ideler aḫşam ṭaʿām üzerine yeyüb ve ol (8) ṣıḳduġı acı ṣuyı seḥerī bir fincān ḳadar içeler miʿdeye ḳuvvet virüb cigeri tāzeler (9) cümle ʿilletini giderür ve hindibānuŋ miḳdār-ı şerbetinden ziyādesi içi żaʿīf ider illā ʿasel (10) ışlāḥ ider ve bedeli şāhteredür **heyy-u fārīḳūn** vādī-i rūmī dirler bir otdur (11) bu otuŋ İḫtiyārāt ḳavli üzere eger toḫumı dalları ve eger çiçegi cümle summāḳ-ı baġdādī (12) rengine beŋzer ḳırmızı olur yemişi ile istiʿmāl olunur ṭabīʿatı Yuḥannā ve Taḳvīmü'l-Edviye (13) ḳavli üzere ikinci derecede ḥār ve yābisdür ammā İḫtiyārāt ḳavli üçinci

derecede ḥār (14) ve āḫirinde yābisdür mülaṭṭıfdur ve muḥallil-i evrāmdur eger yapraġını āteş yaḳduġına yaḳu eyleseler (15) müfīddür eger yapraġınuŋ ṣuyın içseler nıḳrīse ʿaẓīm nefʿi vardur ḳavl-i Rūfis (16) yapraġını büyük yaralara ve yaramaz çıbanlara dögüb ekseler ʿufūnetlü ve azġun daḫı olursa (17) ıṣlāḥ ider ḳavl-i Orbiyāsūs yan başı aġrılarına ve ʿırḳu'n-nisāya maṭbūḫını şarāb ile (18) ḳırḳ gün içseler müfīddür miḳdār-ı şerbeti üç dirhemdür żararın maṣṭakī ve anīsūn ıṣlāḥ (19) ider **ḥarfu'l-yā yāsemīn** yāsemīn çiçegidür beyāż yāsemīnüŋ ki maʿrūfdur ṭabīʿatı Mesīḥ (20) ḳavli üzere ikinci derecede ḥār ve yābisdür ḳavl-i İḫtiyārāt ve İbnü'l-Ḥakīm ikinci derecede ḥār (21) ve ikinci evvelinde yābisdür ruṭūbātı talṭīf ider ve yaġı meşāyiḫe ve ḳocalara müfīddür (22) çoḳ ḳoḳlasalar ve döşegine bıraḳsalar muṣaddıʿdür inḥidārı vardur illā gül yaġı ve sirke ıṣlāḥ (23) ider Orbiyāsūs ḳavli çiçeginüŋ ḳurısın dögüb ve ol ḳadar serḫes ve ʿasel

[92/b]

(1) ḳatub içseler cümle ḳurdları çıḳarur ḳavl-i Fūlis şemm olunması ṣudāʿ-ı balġamīye (2) ve dimāġ süddesine nāfiʿdür ḳavl-i İbn-i Bayṭār tāze yāsemīn ḳurı yāsemīnden (3) ḳutludur ṣovuḳ mizāclulara müfīddür sevdāyı ve balġamı ve ṣovuḳdan olan baş aġrılarına (4) nāfiʿdür ve dimāġı ḳavī ider ruṭūbetlerin giderür şaḳīḳa ve laḳveye nāfiʿdür (5) eger yaşını eger ḳurısını dögüb çıġıda dürtseler giderür eger ḳurısını saḥḳ idüb (6) ḳıllara bir ḳaç defʿa sürseler ḳılları aġırda bunuŋ yaġına bedel zanbaḳ yaġıdur (7) ve çiçegine bedel zanbaḳ ve sūsendür **yāsemīn-i aṣfer** ṣarı yāsemīn ve ṭavşan çiçegi (8) daḫı dirler bunuŋ ḳuvveti beyāż yāsemīnden żaʿīfdür ve fiʿli daḫı andan alçaḳdur ammā ḫāṣṣiyyeti (9) budur ki İḫtiyārāt ḳavli üzere ṣarı yāsemīn her ṣovuḳ ʿużuva ursalar tesḫīn ider (10) taḫlīli daḫı vardur şişleri taḥlīl ider ve zükkāma nāfiʿdür ammā maḥrūrī mizāca ṣudāʿ (11) getürür illā gül yaġı ıṣlāḥ ider bunuŋ daḫı yaġın alurlar ḳış günlerinde istiʿmāl olunmaḳ (12) yegdür **yāsemīn-i aḥmer** ḳızıl yāsemīn dirler gice açılur gündüz ḳapanur çiçegi ḳızıl ve uzunca (13) ve alaca olur Fārisīde şeb-güşā dirler çiçegi dimāġ süddesin açar ve yeşil degermi (14) yapraġı olur açılacaḳ çıbanlar üzerine ursalar açar ammā dögüb üzerine uralar (15) ve açılduḳdan ṣoŋra siŋirli yapraḳ yerine bütün yapraġı ḳosalar işledür zīrā ceẕẕābdur (16) eger yapraġını ḳurudub yaralara

ekseler ḳurıdur oŋuldur **yāḳūt** yāḳūt (17) didükleri ẕī-ḳıymet ḳızıl ṭaş beş nevʿ olur ammā istiʿmāl olunan üç nevʿdür (18) ḳızıl yāḳūta rummānī dirler ve gök yāḳūta kehle dirler üçinci ṣarı dirler aʿlāsı rummānīdür (19) Ḥuneyn ḳavli üzere ṭabīʿatı muʿtedil ve ḥarārete māildür üç nevʿinüŋ daḫı ḳuvvet-i evvelīsi (20) budur ki getürseler ṭāʿūndan emīn olalar getürseler ḳan ṭoŋduġına müfīddür (21) müncemid olan ḳanı raḳīḳ ider ḳavl-i İbn-i Bayṭār ḳalbi ḳavī ider feraḥ virür eger ṣu ile (22) ezüb içseler aġuları defʿ ider ḳavl-i Taḳvīmü'l-Edviye ve Desḳūrīdūs ḳızıl yāḳūt (23) vesvāse ve ḫafaḳāna ve żaʿf-ı ḳalbe ve ġama ve ḥüzne müfīddür ḳavl-i Ḥuneyn adam getürse

[93/a]

(1) ṭoŋmış ḳanı menʿ ider ḳavl-i Ebū Cerīḥ ve Fūlis mahkūkdan kehl idüb göze çekseler (2) gözine ḥiddet virür ve eski ḳalb aġrısına müfīddür müferriḥdür illā nefesi ḳavī ider (3) māliḫūlyāyı giderür ḳavl-i Taḳvīm yāḳūt getürseler iḫtilāmı menʿ ider cümle żararın (4) sünbül-i ṭayyib ve şeker ıṣlāḥ ider ḳanġı maʿcūna ḳorlarsa sünbül-i ṭayyibi bile ḳoyalar yalŋız (5) yāḳūtuŋ miḳdār-ı şerbeti bir ḳīrāṭdur bunuŋ bedeli iki kendü ḳadar altun varaḳ yāḫūd (6) egeden geçmiş altundur **yebrūḥu'ṣ-ṣanem** ʿabdü's-selām sirācü'l-ḳuṭrub daḫı dirler (7) adam şekillü bir kökdür Ḳudüs-i Şerīfe ḳarīb Yebruḫī nām ṣaḥrāda olur ve Şām-ı şerīf (8) ḳarībinde daḫı olur dirler ṣaḥīḥ yebrūḥ ol cinsdür baʿżı kök vardur ki yine adam (9) meṣellüdür yebrūḥ nevʿidür rūmī dirler ve Rūm ilinde ve Anaṭolıda bulunur (10) yine ṣuʿlesi vardur ve ʿaynı ile yebrūḥdur fiʿli ve ʿameli daḫı vardur ammā żaʿīfdür (11) baʿżı ḥālde ḳuvveti anuŋ gibi olmamaġla rūmī olduġı maʿlūm olur ṣaḥīḥ yebrūḥ (12) iki nevʿ olur erkegi ve dişisi olur ḳavl-i İbn-i Bayṭār dişisinüŋ (13) yapraġı mārūl yapraġına beŋzer yere döşenür her yapraġı dibinde fundukdan küçük (14) igde deŋlü yemişi olur ṭaşrası ḳara ve içi aḳ olur iki veyā üç köki (15) vardur birbirine ṭolaşıḳ olur ve erkek nevʿi aḳ olur çügündür yapraġına (16) beŋzer bunuŋ daḫı köki evvelkinüŋ köki gibi olur imdi maʿlūm oldı ki yebrūḥ (17) didükleri ġayrıdur ve yebrūḥu'ṣ-ṣanem didükleri İbn-i Bayṭār ḳavli üzere sirācü'l-ḳuṭrubdur (18) ve luffāḥ ve yapraġınuŋ yemişidür işbu yebrūḥ ki luffāḥ-ı berrīnüŋ kökidür ṭabīʿatı (19) Fūlis ḳavli üzere üçinci derecede ḥār ve yābisdür muḫaddirdür yaşlıġı giderür (20) bunuŋ ʿuṣāresi ḳavīdür eger kökini üçde biri ḳalınca ḳaynadub andan (21) süzüb

içerseler uyḳusuzluġı ve aġrıları giderür eger bir ʿużvı kesmek veyā ṭaġlamaḳ (22) lāzım gelse bundan içirüb ṭaġlıyalar acısını ḥiss itmeye ve iki miṣḳālin şarābü'l-ḳarāṭīn (23) ile içseler balġam ve ṣafrāyı ḳuṣdurur eger ziyāde içseler helāk ide

[93/b]

(1) miḳdār-ı şerbeti yarım dirhemdür ziyādesinüŋ ziyānı vardur eger ıżṭırāb virürse (2) afyūna olan ʿilācı ideler ve ekṣer ıṭrıfīl maʿcūnı ıṣlāḥ ider **yetūʿāt** (3) südlegen envāʿıdur İbn-i Bayṭār ve Münhāc ve sāir müfredāt aṣḥābı yetūʿāt yedi nevʿdür (4) dimişler meṣelā bir nevʿi ʿaşrdur ʿArabda ve Yemende ve Ḫorasānda çoḳ olur bir şekerdür kim (5) ʿaşr didükleri aġaca gökden yaġar ol aġacuŋ çiçegini ve dallarını mevżūʿundan alurlar (6) ikinci şebrem aġacı südlegenidür ki būstānlarda ve ṣu kenārında biter boġumlu ḳamış gibi (7) olur yapraġı tarḫūn yapraġı gibi olur ve baldırı ḳızıl şekil olur üçinci nevʿi lāġiyedür (8) lāġiye didükleri südlegendür dirler Türkīde ṣıġır ḳuyruġı dirler dördünci nevʿi (9) ʿarṭīnşādur Türkīde aṣlan ayaġı dirler bu otuŋ istiʿmāl eyledükleri kökidür şalġam gibi (10) ḳara köki vardur buḫūr-ı meryem daḫı dirler beşinci māẕeryūndur bu daḫı südlegen nevʿidür (11) siyāh nevʿine kemāliyūn ve ḥāmāliyūn daḫı dirler yetūʿātdandur Türkīde ḳunapa ve ḳalaba (12) daḫı dirler altıncı benṭāfilyūn dirler ʿArabīde zū-ı ḫamse evrāḳ ve Türkīde ayıd aġacı (13) dirler yedinci māhūdānedür südlegen toḫumıdur ḥabbü'l-mülūk daḫı dirler bunuŋ levni (14) ḳızıllıġa māildür (15) bir ẕirāʿdan uzun olur boġunlıġı parmaḳ ḳadar olur yanlarında yapraḳları bādem yapraġına (16) beŋzer ve daḫı büyük olur bunun degermice noḫūd gibi müdevver ġılāfı ve içinde üçer dānesi (17) olur *burçaḳ ḳadar büyük olur* ve ṭaʿāmı ṭatlu şekillü olur bu meşhūr olan südlegenlerdür ammā cümlesinden (18) eṭıbbānuŋ iḫtiyār eyledükleri lāġıye didükleri ḳızıl südlegendür cümlesinden aṣlaḥ ve eslemdür dirler (19) ammā yine ziyādesi sāir südlegenler gibi ḫaṭarludur dirler bunlaruŋ baʿżısınuŋ erkegi ve dişisi (20) olur ve baʿżısı aḳ ve ḳarası olur ve baʿżısı bir iki üç cins olur ve erkegi dişisinden (21) ḳavīdür ve südlegenüŋ istiʿmāl olunan evvel südidür andan ṣoŋra toḫumı andan ṣoŋra köki andan (22) ṣoŋra yapraġıdur ve işbu ẕikr olunan yedi nevʿ südlegenden māʿadā südlegenler vardur ḫaşḫāş başınuŋ südi ki afyūn olur südlegendür maḥmūde kazalik südlegendür

[94/a]

(1) leblāb ve ʿarfec-i berrī ki ṣarmaşıḳ ve yabān toḫmekānıdur ve ḫurūʿ ve cāvşīr ve buŋlara beŋzer (2) çoḳdur cümlesi maḥallinde südlegen nevʿidür diyü bildürmişlerdür geldük bunlaruŋ ṭabīʿatlerinüŋ (3) ḥāli egerçi birbirinden tefāvüti vardur illā dördünci derecede ḥār ve yābisdür baʿżısı (4) ḥār ve muḥriḳdür ve baʿżısı üçinci derecededür maḥallerinde ẕikr olunmuşdur cümle südlegenler (5) müshildür ve her bārı terbiye idüb istiʿmāl etmek gerekdür ve yedi nevʿ südlegen ki (6) ʿaşr ve şebrem ve lāġiye ve ʿarṭīnşā ve māẕeryūn ve benṭāfilyūn ve māhūdāne dimiş idük (7) bunlaruŋ südlerinüŋ miḳdār-ı şerbeti bir dengdür ammā baʿżılar bir dirhem deŋlü adamına (8) göre cāiz görmüşlerdür eger südini güneşde ṣaç ve ḳıl biten yere sürseler ġayrı (9) ḳıl bitmez eger biterse daḫı żaʿīf biter eger tekrār sürseler ġayrı bitmez eger iki ḳaṭre (10) südini ḳurı incīr içine ṭamladub yeseler tamām ishāl ider ve aḫlāṭ-ı ġalīẓeyi çıḳarur (11) **maḳāle-yi ṣāliṣ** (12) fī beyān-ı nisbetü'l-edviyyetü'l mensūbeti lil-kevākib ve'nāfiʿalil-erbaʿa ṭabāyiʿ **faṣl-ı evvel** (13) zuḫale mensūb olan edviyeler bunlardur her şeyi dikenlü ve remādīü'l-levn ve siyāh (14) ve ṭaʿmı māzū ṭaʿmında ola ve rāyiḥası kerīh ola ve ḳoruḳluḳ ve ḳoruḳ ve cenūbī yerelerde biter (15) zuḫalüŋ ṣalāḥında ve şerefinde tekevvün eyleyen edviyeler ṭalaḳa nāfiʿdür ve zuḫalüŋ (16) sū-i ḥālinde ve naḥs günlerinde tekevvün eyleyen edviyeler żararludur keyfiyyeti mertebesiyle bulunur (17) ve ḥarbaḳ-ı esved ve benc ve şevkirān ve ḫānuḳu'n-nimr ve cevz-i māṣel ve ʿulfu'ṣ-ṣaʿleb ve serḫes (18) ve ṭarfā ve usḳulūfenderiyūn ve şebrem ve ebhel ve uşnān ve kebere ve besfāyic ve silḳ (19) ve kerefis ve üsrüb zuḫale mensūb olan edviyeler bunlardur ve istiʿmāl daḫı olunur **ve ammā** (20) **müşterīye** mensūb olan yaġlu ola ve ṭaʿmı ve rāyiḥası ḫūb ola ve çiçegi ḳırmızı ve āsmānī (21) ola ve yapraḳları pāy-mān ola ve nāzik ve güzel yerlerde tekevvün eyleyenler kebede nāfiʿdür (22) ve demi taṣfiye ider ve cümle berelere nāfiʿdür belesān ve ḳaranfil ve rībās ve ʿanberbāris (23) ve betūnḳā ve şāhterec ve gül ve zaʿter ve kemāderyūs ve levz ve füvve ve zirāvend ve mercān

[94/b]

(1) ve bu ẕikr olunan eczālar ve buŋa mümāṣil müşterīye mensūbdur müstaʿmel ve meşhūr olan bunlardur (2) **ve ammā merrīḥe** mensūb olan edviyeler levni ḥumrete māildür yanuḳ ve ḳurı yerlerde biter (3) ışırġan dikeni ve ummu ġaylān ve bögürdlen ve ṣarımsaḳ ve südlegen envāʿı buŋa (4) göre ne ki var ise merrīḥe mensūb olan ve istiʿmāl olunan bunlardur (5) **ve ammā şemse** mensūb olanlar kāmil olur ve ṭaʿmı güzel ve rāyiḥası leẕīẕ olur ve çiçegi (6) ṣarı olur ve güşāde yerlerde tekevvün ider gün ṭoġduḳda cirmini ol şeye (7) iḥāṭā ider ne ḳadar ʿufūneti var ise alur ve ḫavāṣṣ iktisāb etdürür ve bu maḳūle edviyelerüŋ (8) rūḥa ġıdā virür ve ḳalbe ḳuvvet virür ve göz nūrını ziyāde ider ki bunlardur zaʿferān (9) ve aġac ḳavunı ve turunc ve andız ve oġul otı ve büberiye ve heyy-u fārīḳūn ve naʿnāʿ (10) ve şarāb-ı reyḥānī ve buŋa mümāṣil şeyle şemse mensūbdur istiʿmāl olunan edviyeler bunlardur (11) **ve ammā zühreye** mensūb olanlar ṭaʿmı leẕīẕ olur ve çiçekli ve yumşaḳ yapraḳlu olur (12) ṣaʿleb ve beyāż sūsen ve zerrīn ve beyāż gül ve nīlūfer ve buŋa beŋzer şeyler zühreye (13) mensūbdur istiʿmāl olunan edviyeler bunlardur **ve ammā ʿuṭāride** mensūb olanlar (14) rengleri dürlü dürlü olur şeffāflı ve berrāḳ yerlerde biter ve yemişi aṣılı olur keçi boynuzı (15) gibi ve serçe otı ve bellūṭ ve bābūnec ve ḥandeḳūḳ ve ʿarʿar ve cevz ve buŋa beŋzer eşyālar (16) ʿuṭāride mensūb istiʿmāl olunan bunlardur **ve ammā ḳamere** mensūb olan edviyelerüŋ (17) yapraġı yumşaḳ olur ve ṣulu yerlerede biter ḳabaḳ ve ḫıyār ve ḳırmızı mārūl ve luffāḥ (18) ve ḫaşḫāş ʿūdu'ṣ-ṣalīb ve mercümek ve uġlāmūr ve ṣoġan ve ṣarımsaḳ ve pırāṣa (19) ve buŋa göre ne ḳadar ṣuya yaḳın şey var ise ḳamere mensūbdur istiʿmāl olunan edviyeler (20) bunlardur **faṣl-ı şānī** ve ammā insānda olan ṭabāyiʿ-i erbaʿa vardur (21) bu ṭabāyiʿ-i erbaʿaya münāsib olan edviyeleri beyān idelüm ḳana münāsib olan bunlardur (22) ḳaranfil ve şaḳāyıḳ ve lisānü'ṣ-ṣevr ve benefşec ve şāhtere ve ʿırḳu's-sūs ve füvve ve zencār ve ṣandal-ı aḥmer (23) ve gil-i ermenī dem-i aḫaveyn ve buŋa beŋzer mümāṣil edviyeler ġāyet ḳanı taṣfiye ider

[95/a]

(1) tevellüdine yardım ider ve ḳana ziyāde nāfiʿdür ve **ammā ṣafrāya münāsib** olan (2) edviyeler rāvend ṣarı helīlec ve ḫıyār çiçegi ve zaʿferān ve kemāfīṭūs ve ḫummāż (3) ve turunc ve buŋlara münāsib mümāṣil edviyeler ġāyet ṣafrāya münāsibdür ve ṣafrādan

olan (4) emrāża ki ḥummā-yı ġıbb ki gicik ve uyuz ve ṣaruluḳ kim vardur ziyāde nāfiʿdür (5) **ve ammā sevdāya mensūb** olan edviyeler levni siyāh ola ve ṭaʿmı kekremsi ola (6) besfāyic ve ḫarbaḳ-ı esved sināmekī ve asārūn ve serḫes ve semüz ḳabaḳ ve ṭarfā ve mersīn (7) ve bunlara mümāṣil edviyeler sevdā emrāżların iḫrāc ider lākin sināmekī muḥteriḳ olunca (8) sevdāya nāfiʿdür ve yelleri taḥlīl ider ve besfāyic sevdāyı yeşerdür ve asārūn (9) ṣıḳılmaya nāfiʿdür ve sirḫış gövdede olan sis beŋleri giderür ve semüz ḳabaḳ (10) daḫı buŋa göredür meẕkūr marażlara ġāyet nāfiʿdür ve **ammā balġama münāsib** (11) olan edviyeler buŋlardur şaḥm-ı ḥanẕal ve ġārīḳūn ve ḳıṣṣā'ü'l-ḫimār ve ḥulbūb ḳaṭaf ve buŋlara (12) mümāṣil edviyeler balġamı iḫrāc ider ve ṣafrāyı taʿdīl ider ve ammā **insānuŋ aʿżāsına (**13) münāsib edviyeleri ẕikr idelüm evvelā dimāġa münāsib olan edviyeler bunlardur ki ḳamere (14) mensūbdür kehrübā ve ʿanber ve lü'lü' ve mercān ve zümrüd ve yāḳūt ve lājiverd ve gümüş ve buŋa (15) mümāṣil edviyeler ġāyet dimāġa ḳuvvet virür ve dişlerūŋ çürügin ve ıpranmış etin bitürmesine (16) ġāyet nāfiʿdür favāniye daḫı dimāġuŋ cümle emrāżına nāfiʿdür ve ḫaşḫāş ve nīlūfer (17) ne ḳadar otlar vardur ki ṣaça müşābihdür ṣaç terbiyesine nāfiʿdür persiyāvşān (18) ve ḳaysūm ve mīşe yoṣunı bevāsīre nāfiʿdür ve **ammā göze münāsib olan** (19) edviyeler şemse münāsib olan edviyelerdür çiçeklerinüŋ ucı iri ola heyy-u fārīḳūn (20) ve aẕeryūn ve zaʿferān ve ḫalidūnyā ve efrāciyā ve uflāmūr çiçegi ve altun ve gök (21) yāḳūt bābūnec ve bunlara mümāṣil edviyeler ġāyet göze münāsib ve nāfiʿdür ve ammā (22) **ḳulaġa münāsib olan** edviyeler sıçan ḳulaġı ve buḫūr-ı meryem ve yapraḳları buŋa (23) beŋzer eşyālar ġāyet ḳulaġa serḫes köki ve benc ve çam fıstıġı ve buŋa beŋzer mümāṣil

[95/b]

(1) eşyālar insāna nāfiʿdür ve **ammā insāna münāsib olan** edviyeler esfābiyūn (2) ve būsīr ve ḫaṭmī ve farāsiyūn ve buŋa mümāṣil eşyālar riyeye nāfiʿdür ve ammā ḳalbe münāsib (3) olan edviyeler daḫı şemse mensūbdur cevz-i bevvā ve turunc ve belādur ve antile zaʿferān ve heyy-u fārīḳūn (4) ve anduz ve naʿnāʿ ve ḳurşunī ve altun ve oġul otı ve ayva ve besbāse ve buŋa mümāṣil (5) eşyālar ḳalbe nāfiʿdür ve **ammā kebede münāsib olan** edviyeler müşterīye ve merrīḫe (6) mensūbdur ḳaranfil-i būstānī ve lisānü'ṣ-ṣevr ve ṣabır ve abāriḳa ve ʿırḳu's-sūs ve helyūn ve füvve (7) ve ḳızıl üzüm ve

buŋa mümāṣil şeyler kebede nāfiʿdür ve ammā **merāreye** mensūb olan (8) edviyeler kemāfīṭūs ve rāvend ve ḳanṭariyūn ve buŋa mümāṣil eşyālar merāreye nāfiʿdür (9) **ve ammā ṭıḥāle** mensūb olan edviyeler zuḫale daḫı mensūbdur ḫarbaḳ-ı esved ve besfāyic ve sināmekī (10) ve asārūn ve ṭarfā ve yabān şarmaşığı ve persiyāvşān ve levz ve ṭīn-i ermenī ve ḳurum-ı ṭarṭīr (11) ve buŋa mümāṣil eşyālar ṭıḥāle nāfiʿdür **ve ammā emʿāya** münāsib olan edviyeler bunlardur (12) zencebīl ve cevz-i bevvā ve anceliḳa ve kerāviyā ve kemmūn ve sāsāliyūs ve cezer ve fücl ve isḳīl (13) ve yılan yaṣdığı ve buŋa münāsib eşyālar emʿāya nāfiʿdür **ve ammā külliyetine** münāsib (14) olan edviyeler ḳamere ve zühreye mensūbdur maşaṭriyūn ve ḥuṣyetü'ṣ-ṣaʿleb ve şaḳāḳul ve misk (15) ve behmen-i ebyaż ve surḫ ve incü ve cevz-i bevvā ve buŋa mümāṣil eşyālar külliyetine nāfiʿdür (16) **ve ammā emʿāya** münāsib olan edviyeler ḳamere ve zuḫale daḫı mensūbdur kākünec ve liḥyetü't-teys (17) ve ḥabbu'l-ḳult ve ḥacerü'l-yehūd ve sünger ṭaşı ve ṭarḫūn ve buŋa mümāṣil eşyālar (18) ünṣeyeyne nāfiʿdür ve **ammā ünṣeyeyne münāsib olan** edviyeler iki zirāvendler (19) ve mürr-i ṣāfī ve ḥıltīt ve sūsen-i ebyaż ve asārūn ve bādrencbūye ve semüz ḳabaḳ ve buŋa (20) mümāṣil raḥme nāfiʿdür ve **ammā evrāma ve ṣübūra** münāsib olan edviyeler (21) kökleri degermi olan şeyler buḫūr-ı meryem gibi ve saḳız ve yılan yaṣdığı ve çiriş ve sekbīnec (22) ve ġārikūn ve şarımsaḳ ve ṣoġan ve buŋa mümāṣil eşyālar evrāma ve ṣübūra nāfiʿdür (23) ve **ammā yaralara münāsib** olan edviyeler ʿalāmeti yapraḳları delik ola daḫı

[96/a]

(1) heyy-u fārīḳūn ve cerāniyā ve astarātiyūs ve raʿyu'l-ḥamām ve ġāfiṣ ve cümle luʿāblı (2) ve lüzūcetli ve yelmeşikli ve ṣamġlı ve buŋa beŋzer mümāṣil eşyālar yaralara nāfiʿdür (3) ve ḫaṭmī ve iklīlü'l-melik ve ökşe ve ṣabır ve mürr-i ṣāfī ve günlük ve dem-i aḫaveyn (4) ve ṣamġ-ı buṭum ve maṣṭakī ve ʿanzurūt ve şol otlaruŋ yapraḳlarında ḫuşūnet ola (5) cümlesi çiçegine ve uyuza ve ḳūbāya nāfiʿdür esfābiyūn ve ḫummāṣ ve besfāyic ve suḳūlūfenderiyūn (6) ve ebhel ve nebātātdan her ne kim ḥayvānātdan müşābeheti var ise ol ḥayvānuŋ (7) ışırduġına nefʿi vardur ve żararını defʿ ider yılan yaṣdığı gibi yılanuŋ ışırduġına (8) nefʿi vardur ve ʿaḳreb otı ʿaḳreb şoḳmasına nefʿi vardur ve sāiri buŋa göredür (9) ve cümle ẕikr olunan şeyler ḫāṣıyyetlerine tecrübe ile

istidlāl olunur ḥuṣūṣā (10) milḥler ve zībaḳlar ve kibrītler kimisi ṭaʿmından bilinür kimisi ḳoḳusından bilinür (11) ve kimisi levninden bu ṭarīḳa ḳadem baṣub ṭabāyiʿ-i eşyāyı bilen kimesne ġavrına (12) vāṣıl olur ẓāhir ve bāṭın olan şeyler her birisini istidlāl ile bilmek (13) gerek ve baʿżısı tecrübe ile bilinür ve ferāseti olan kimesnelerüŋ üzerine ḫafī olmaz (14) kevākibe mensūb olan edviyeler tamām oldı **faṣl-ı şāliş** bir ḫılṭa münāsib (15) müfred edviyeleri beyān ider ʿalīle muʿālece itmek mübāşeret olunduḳda ḳādir (16) olduḳları mürettebe müfred edviye ile ʿilāc ideler diyü ẕikr olınmışıdı ḥālā bize lāzım (17) geldi-ki ol müfred edviyeleri ẕikr idevüz ki buŋlardur evvelā **ṣafrā** ishāl (18) iden müfred edviyeleri beyān idelüm bunlardur ki ẕikr olunur ihlīlec-i aṣfer ve ġāriḳūn (19) ve māẕeryūn ve afsentīn ve ḫıyārşenber ve benefsec ve sināmekī ve terencübīn ve milḥ-i enderānī (20) ve ḫarbaḳ-ı esved ve aṣl-ı sūs ve rubbu's-sūs ve ʿuṣāre-i ḳışşā'ü'l-ḥimār (21) ve sūrıncān ve şebrem ve ave aṭġamyā ve antimuniyā ve saḳmūniyā ve ḳına ve çalpa (22) ve mecūʿaḳāne ve ammā **cevf-i insānda** olan fāsid ṣuları ishāl (23) iden müfred edviyeler bunlardur şebrem ve ḳāḳule ve māẕeryūn ve māhūdāne

[96/b]

(1) ve ferfiyūn ve ḳışşā'ü'l-ḥimār ve sikencübīn ve ıhlīlic-i aṣfer ve uşnān ve saḳmūniyā (2) ve ışṭarek ve merāretü's-sevr ve şaḥmü'l-ḫanżal ve ammā **sevdāyı ishāl iden** (3) müfred edviyeler bunlardur fūdenc-i berrī ıhlīlec-i esved ve şiʿāk ve ġāfiş (4) ve ḥacer-i lājiverd ve ḥacer-i ermenī ve kābilī ve ḳarabaş ve saʿter ve besfāyic ve ġāriḳūn (5) ve ḥabbu'n-nīl ve şāhterec ve aḳḥuvān vemā eşbehe ẕalik ve ammā **balġamı ishāl** (6) **iden** müfred edviyeler bunlardur türbüd ve şaḥm-ı ḥanẕal ve ġāriḳūn ve ḥabb-ı belesān (7) ve ḥarbaḳ-ı ebyaż ve selīḫe ve anzurūt ve şebrem ve ıhlīlec-i kābilī ve belīlec ve būraḳ-ı ermenī (8) ve kündüs ve muḳl-i azraḳ ve ʿāḳırḳarḥā ve ḥabbu'n-nīl ve ḥabbu'l-mülūk (9) ve ḥabbü'l-ḫurūʿ ve ḥabbu'l-bān ve besfāyic ve çāvşīr ve aḳḥuvān ve ḳışşā'ü'l-ḥimār (10) ve mā eşbehe ẕalik ve ammā **cevf-i insānda tevellud iden ḳurtları** ishāl iden müfred (11) edviyeler bunlardur türmüs ve ḳaysūm ve ḳanbīl-i tāifī ve çeşmezen-i ḫorosānī (12) eftīmūn-ı akrīṭī afsentīn-i rūmī ve şūnīz-i bānī ve suʿd-ı kūfī ve bezr-i kürneb (13) ve füvve-i ṣabbāġīn ve besfāyic ve birinc-i kābilī ve şaḥm-ı ḥanẕal ve

ḳurṭum-ı hindī (14) ve ḥabb-ı ʿuṣfūr ve ḳusṭ-ı mürr ve aṣl-ı ḳışr-ı rummān ve başal-ı ʿunṣul ve mā eşbeh ẕalik (15) ve ammā **ḳay'** içün müfred edviyeler bunlardur başal-ı nercis ve bezr-i leblāb (16) ve bezr-i şibiṣ ve bezr-i cırcīr ve bezr-i fücl ve bezr-i bıṭṭīḫ ve bezr-i bunduḳ ve ʿurūḳ-ı bıṭṭīḫ (17) ve ʿurūḳ-ı lūbiyā ve fūdenc-i nehrī ve pirinc-i kābilī ve milḥ-i hindī ve cevz-i māṣel (18) ve ḫardal ve kündüs ve mevīzec ve bezr-i ḫubbāzī ve ḫarbaḳ ve mā eşbeh ẕalik (19) ve ammā **meṣānede ve ḳavuḳda olan ṭaşları teftīḥ iden** müfred edviyeler bunlardur (20) fūtenc-i nehrī fūtenc-i cebelī ve ḥımmaṣ-ı esved ve bezr-i ḥasek ve bezr-i ḫaṭmī ve ḥasek (21) ve ʿūd-ı belesān ve ḥabb-ı belesān ve afsentīn-i rūmī ve ḥabb-ı utruc ve persiyāvşān (22) ve caʿde ve aṣl-ı helyūn ve bezr-i helyūn ve bezr-i fücl ve fustuḳ ve remād-ı ʿaḳreb (23) ve zücāc-ı muḥriḳ ve mükelles-i billūr maʿdeni ve mükelles-i lülü ve dārçīn ve ṣamġ-ı ıccāṣ

[97/a]

(1) ve bunduḳ-ı hindī ve remād-ı kūfī ve usḳulūfenderiyūn ve bezr-i bıṭṭīḫ ve kemmūn-ı kirmānī (2) ve bezr-i ḫıyār ve şūnīz ḥacerü'l-yehūd ve ḥacer-i isfenc ve kākünec ve zāc-ı muḥriḳ (3) ve muḳl-i ʿırāḳī ve ḳara çaltı toḫumı ve mā eşbeh ẕalik **faṣl-ı rābiʿ ḳay'ı menʿ (4) iden** müfred edviyeleri beyān ider ki bunlardur ḳışr-ı fustuḳ-ı şāmī ve ṭīn-i ebyaż (5) ve kündür ve maṣṭakī ve ḥıṣrım ve rubb-ı ḥıṣrım ve ḥummāż ve utruc (6) ve ṣummāḳ ve verd-i aḥmer ve sefercel ve verd-i sefercel ve rummānī ve ṭebāşīr-i hindī (7) *müfred edviyeler bunlardur* ve bezr-i ḥummāż ve naʿnāʿ ve nānḫuvāh ve nemmām ve sünbül-i hindī ve kemmūn-ı kirmānī-i menḳūʿ (8) naḫl-i ḫamr ve adḫīr-i mekkī ve efrenc-i müşk ve zurunbād-ı menḳūʿ ve naḫl-i ḫamr (9) ve rubb-ı tuffāḥ-ı ḫāmıż ve rubb-ı sefercel ve mā eşbeh ẕalik ve ammā **ishāli sākin (10) iden edviyeler** bunlardur bezr-i ḥummāż ve rubb-ı ḥıṣrım ve summāḳ ve ḥabb-ı rummān (11) ve bezr-i ʿıneb ve muḳl-i azraḳ ve bellūṭ-ı menḳūʿ naḫl-i ḫamr ve ḫarnūb-ı şāmī (12) ve ṣamġ-ı ʿarabī ve bezr-i baḳlatü'l-ḥamḳā ve keşīrā ve ḳarāṣiyā ve suʿd-ı kūfī ve verd-i aḥmer (13) ve bezr-i verd ve zurr-ı verd ve ṭebāşīr-i hindī ve ṭīn-i ermenī ve ṭīn-i maḫtūm (14) ve sıvıḳ sefercel ve sıvıḳ tuffāḥ ve ʿanberbāris ve bezr-i reyḥān ve bezr-i ḳaṭūnā-i ġayr-ı meshūḳ (15) ve rubbu'l-ās ve rubbu'l-sefercel ve rubbu'l-ḥıṣrım ve rubbu'l-tuffāḥ (16) ve rubbu'l-rībās ve mā eşbeh ẕalik ve ammā **suʿāli sākin iden müfred edviyeler** (17)

bunlardur kündür ve ḥabbu'l-ās ve maṣṭakī ve ṣamġ-ı ʿarabī ve ṭīn-i ermenī (18) ve luʿāb-ı bezr-i ḳaṭūnā ve luʿāb-ı ḥabbu's-sefercel ve ṭebāşīr-i hindī ve ʿaḳāḳīr ve kehrübā (19) ve rubb-ı tuffāḥ ve rubb-ı ḫarnūb ve rubbu'l-ās ve rubb-ı ḫaşḫāş ve rubb-ı benefsec (20) besbāse ve ammā **ḳanı ḳaṭʿ iden müfred edviyeler** bunlardur rāvend-i çīnī (21) ṭīn-i ermenī ve ṭīn-i maḫtūm ve şādenc ʿadesi naʿnā ve adḫīr-i mekkī ve ḥabbu'l-ās (22) ve demü'l-aḫaveyn ve ʿuṣāretü'l-ḫıyār ve ʿaḳāḳıyā ve kehrübā ve ʿuṣāre-i lisānü'l-ḥamel (23) ve ḳarnü'l-ıyyel-ı muḥriḳ ve maṣṭakī ve sibt-i muḥriḳ ve ṣamġ-ı ıccāṣ ve ṭebāşīr-i hindī

[97/b]

(1) ve baḳlatü'l-ḥamḳā ve bezr-i ḫummāṣ ve lülü ve cülnār ve bezr-i ḫass ve verd-i aḥmer ve ḫaşḫāş-ı esved (2) ve keşīrā ve aḳāḳıyā ve ḳarāṣıyā ve afyūn ve ṭīn-i ermenī ve şeb-i yemānī (3) ve zāc-ı muḥriḳ ve ʿafṣ ve beytü'l-ʿankebūt ve cevz-i serv ve şemeretü'l-ʿarʿar **faṣl-ı ḫāmis (4) fī beyān-ı ḫavāṣṣi'l-eşyā ʿalā ḫurūf-ı muʿceme elmās** bunuŋ ṭabīʿatı kimisi (5) bārid ve yābis dimişler kimisi ḥār ve yābis dimişler bu bir ṭaşdur cemīʿ cevāhir bununla (6) delinür ve kendisini ḳurşundan ġayrı bir şey delmez ve ḫavāṣṣı budur ki ḥekīm Arisṭo eydür kim (7) elmās aġız içine ḳomaḳ cāiz degildür zīrā dişleri ḳırar eger bir ḥāmile ʿavret (8) ṭoġururken üstine aṣalar ṭoġurmaḳ elemini ṭuymaya **āṣābiʿu'ṣ-ṣaḳar** şāhīn pençesi (9) bir evde aṣa ḳosalar ol evde olan bir nesneye dek ṣarʿ zaḥmeti görmeye (10) **isḳīl** aṭa ṣoġanı bal ile ḳarışdurub yeseler meşānede olan ṭaşları eridür (11) **asārūn** kedi otı eger aşma yapraġıyla dögüb bir ipe sürüb ve ol ipi dāire (12) idüb içinde yatsalar cümle yırtıcı ḥayvāndan emīn ola **utruc** ʿuṣāresi (13) zehir içmiş adam yese zehrüŋ mażarratın defʿ ider **afyūn** eger sirke ile (14) ezüb eşegüŋ burnuna sürseler gözlerinden yaş aḳar ve hem aŋırur **azeryūn** (15) aḳḥuvānuŋ nevʿidür bir ḥāmile ḫatun elinde ṭutsa cenīni düşürür **encüdān** (16) eger ḳaynadub içine ḥayżı kesilmiş ḫatunlar otursa ḥayżları aḳar **ebhel** (17) yemişini dögüb bal ile yoġurub çürimiş dişlerüŋ etine ursalar etini bitürür **eftīmūn** (18) bir dirhemini saḥḳ idüb şarāb ile istiʿmāl itseler cimāʿa ḳuvvet virür **üsrüb** (19) eger bir boncuḳ idüb intişāba mübtelā olanuŋ üstine aṣa ḳosalar intişābın sākin ider (20) **ḫarfü'l-bāi baḳar** eger ıssıcaḳ ḳanuŋ aḳan ḳanuŋ üstine dögseler her ḳanġı (21) ʿużuvda olsa ṭutar **baġal**

eger yüregini ḳurudub bir dirhemini saḥḳ idüb (22) bir ḫatuna içürseler ḥāmile ise ḥamlini düşürür **bāz** eger bir ḫatun bāzuŋ revşinden (23) içse ḥāmile olur ʿāḳır daḫı olursa **būm** ḳaçan boġazlansa bir gözi açıḳ ve bir gözi

[98/a]

(1) ḳabanıḳ ḳalur eger açıḳ gözini alub ḫātem idinürse uyḫusı gide ve eger (2) ḳapalu gözini alsa ḫātem idüb ṭaşısa uyḫuyı getürür **berdiyy** eger yaḳub (3) külini oŋulmaz yaralar üstine ekseler ol yara oŋulur **belesān** bir mübārek (4) şeydür siperinde ve çiçeginde olan ḫavāṣṣlar bundadur bunduḳ ṭaʿāmdan (5) evvel istiʿmāl etseler zehirleri defʿ ider **bezr-i kirās** eger bir miḳdārını sirke (6) içine bıraḳsalar ekşiligi zāil ola **baḳlatü'l-ḥamḳā** eger yaṣdık altına ḳosalar (7) aṣlā düş görmeye **bādrūc** istiʿmāl iden adamı ʿaḳreb ṣoḳsa (8) aṣlā elemini ṭuymaya **buḫūr-ı meryem** eger ʿaḳrebe ḳarşu ṭutsalar ḳuvveti az olur (9) **būraḳ** eger saḥḳ idüb bal ile ḳarışdurub ẕekere ṭılā etseler cimāʿ (10) ḳuvveti artar **bellūṭ** eger yapraġını yılanuŋ üstine ḳosalar yılan ölür **bād-zehr** (11) bunuŋ ṭabīʿatı iʿtidāl üzeredür cümle zehirleri defʿ ider ve bād-zehrüŋ vücūd-ı insāna (12) bir mertebe te'ṣīri vardur ki bir kāsenüŋ içine ṣu ḳoyub ve üzerine iki (13) dāne zaʿferān teli ḳosalar ol zaʿferānuŋ rengi nice ṣuya sirāyet ider ise (14) vücūd-ı insāna öylece sirāyet ider ve muṭlaḳā zehrüŋ mażarratını defʿ ider (15) ve bunuŋ aṣıl ismi tiryāḳdur lākin ḫalḳ arasında meşhūr olan bād-zehr üç (16) ḳısmdur birisi maʿdenīdür ve maʿdenī olan zehirleri defʿ ider ve bir ḳısmı nebātīdür (17) ol daḫı zehirleri defʿ ider ve bir ḳısmı daḫı ḥayvānīdür ḥayvāndan ḥāṣıl (18) olan zehri defʿ ider ammā Aḥmed-i Tīġāsī yazduġı üzere bād-zehr (19) iki nevʿdür bir nevʿi ḥayvānīdür bir nevʿi maʿdenīdür maʿdenī olan mevṣil (20) eṭrāfında olur ve vilāyet-i Çīnden gelür zümrüd maʿdeninde daḫı olur (21) bu nevʿüŋ evṣāfı ve elvānı çoḳdur ṣarı ve yeşil ve aḳ olur ve her levnden (22) olur ammā zehri defʿ etmede ḳuvveti żaʿīf olur ve eyüsi ḥayvānīdür (23) bu bir ṭaşdur ki ġāyet ile ḫafīf olur ve rengi ṣaruya māil olur

[98/b]

(1) ve daḫı gevşek olur ḥattā el ile ḳırmaḳ ḳābildir ve ṣoġan gibi ḳat ḳat olur (2) yumurṭa ḳabuġı gibi ṣoyulur baʿżı tüccārlar dimiş ki bād-zehrüŋ ḥayvānīsi Kilān (3) vilāyetinde bir cins olur yılanuŋ boynuzıdur lākin bu nevʿ az bulunur bād-zehr (4) ṭaġ

geyiginde bulunur ammā ḥükemā dirler ki ṭaġ geyiginde olan bād-zehr bir zamān (5) olur ki göŋli zehirli ḥayvān eti yemek ister varub bulduġı yılan ve sāire (6) zehirli ḥayvānı ol ḳadar yer ki cemīʿ aʿżāsına zehir teʾsīr ider ve ol ḥarāret ile (7) varub bād-zehr ḥāṣıl olur lākin ḳanġı ʿużuvdan ḥāṣıl olduġında iḫtilāf (8) itmişler ve bunda üç ḳavl vardur biri oldur ki ṭaġ geyigi ol ḳadar yılanı yer ki (9) cemīʿ aʿżāsında gicişmek peydā olur bir vechle defʿine ḳādir olmaz ve varur cümle aʿżāsını (10) ṣuya batırur hemān gözleri ṭaşrada ḳalur ol zamān gövdesinde ḥāṣıl olan (11) ḥarāretden nāşī buḫār gözine gelür gözinden aḳan yaş müncemid olub bād-zehr olur (12) ve gāhī ḥarāreti ziyāde ġālib olur gözlerini daḫı ṣuya batırur hemān burnı ṭaşrada (13) ḳalur nefesinüŋ buḫārından burnundan aḳan ṣuyı müncemid olub bād-zehr olur (14) ḥekīm Desḳūrīdūs eydür bu ḥayvān kendisini ṣuya batırduġı zamān boynuzları (15) ṭaşrada ḳalur anuŋçün ol ḥayvānuŋ boynuzların buḫūr eyledükde ol mekāna zehirlü (16) ḥayvān gelmeyüb eger ḳoḳusını alursa ḳaçmaġa ḳādir olmaz fi'l-ḥāl ölür ikinci ḳavl (17) bād-zehr geyigüŋ burnından olur dirler bu ḳavl İbn-i Necīmüŋ ḳavlidür bunuŋ aṣlı yoḳdur (18) üçinci ḳavl meṣānede ṭaş olduġı gibidür bād-zehr daḫı geyigüŋ ödi içinde (19) olur bu ḳavl ṣıḥḥate cümleden ḳarībdür zīrā ṣıġıruŋ ödinden ḥāṣıl olan ḥaraza (20) daḫı böyledür ve bād-zehr yılan yiyen maymūnda daḫı olur ve ḫāṣṣası budur ki (21) cümle zehirleri defʿ ider ammā ġayrı tiryāḳlar gibi degildür zīrā anlaruŋ her birisi bir cinsdür (22) ve her biri bir bir ṭabīʿatdadur ammā bād-zehr bunlardan mübārek ve mümtāzdur ve her ṭabīʿata nāfiʿdür (23) ve her zehri defʿ ider bunuŋ nefʿi anlar gibi bi'l-ḳuvve degildür bi'l-ḫāṣṣadur ve bād-zehrden

[99/a]

(1) üç arpa aġırı ḳadar istiʿmāl etmek gerekdür ki zehri bedenden bi'l-külliye iḫrāc eyleye ve mażarratını (2) defʿ ide ve bu ḳadar mübārek ḥacer olmaz zīrā cümle eṭıbbā ittifāḳ idüb dirler ki üç (3) arpa aġırı bād-zehrden bir insāna içürseler vücūd-ı insānda olan zehiri çıḳarur (4) mażarratını defʿ ider ve ṭāʿūn zehrini ibṭāl ider ve rūḥa mevt işābet itmeden (5) ḥıfẓ ider dimişler فتبارك الله احسن الخالقين **billūr maʿdeni** eger bir kimesne (6) götürse ḳorḳulı düş görmeye **ḫarfu't-tāi timsāḫ** eger yaġını bal mūmı ile (7) ḳarışdurub bir fetīl idüb bir miḳdār yaḳsalar ḳurbaġalar ötmez olur **tīn** (8) eger incīri

pişirüb bādemi cevz ile ḳarışdurub yeseler süddeleri açar ve zehrüŋ (9) maẓarratın defʿ ider **tuffāḥ** eger aṭa ṣoġanıyla alma aġacına yaḳın dögseler aṣlā ol (10) almanuŋ çiçegine ve meyvesine żarar gelmez **tūt** eger kökini alub ʿāḳırḳarḥā ile berāber (11) dögüb aġrıyan dişe sürseler fi'l-ḥāl aġrısın sākin ider **tūt-ı esved** eger (12) kökini aġız aġrısına ve aġızda olan çıbanlara ve ḳan gelen ishāle ḳaynadub içürseler (13) ṣabāḥ ve aḫşam ıṣlāḥ ider **türmüs** eger dögüb ʿasel ile ḳarışdurub (14) ḫanāzīre ursalar taḫlīl ider ṭaġıdur **tūtiyā** cümle tūtiyālaruŋ fiʿli göz yaşını (15) keser **ḥarfü'ṣ-ṣāi ṣūm** eger ṣuyını ṣıḳub mıḳnāṭīs ṭaşına sürseler ʿameli bāṭıl (16) olur **ḥarfü'l-cīm cemel** sidigini içseler cigerüŋ şişine nāfiʿdür **cāmūs** beyni (17) içinde ḳurdlar vardur eger ol ḳurduŋ birini alub bir adamuŋ üzerine aṣaḳosalar (18) mādām ki üzerinde aṣlā gözine uyḫu girmeye ve eger yaġını temregüye sürseler nāfiʿdür (19) **cerād** eger ḳaynadub ṣuyın içseler istisḳāya nāfiʿdür **cıntıyānā** eger ḳına ile dögüb (20) bir ḫatunuŋ avuclarına ursalar ḥayżı ḳaṭʿ ider **cezer** eger şeker ile saḥḳ idüb (21) istiʿmāl etseler cimāʿa ḳuvvet virür ve baldır aġrısına nāfiʿdür **cırcīr** eger dögüb (22) ṣuyını ekşi nār aġacı dibine dökseler ṭatlu olur **cüllāb** şerbeti nıṣf dirhemden (23) iki dirheme degin ṭabīb rāyı ile içseler baş aġrısına ve ḫanāzīre ve eski yaralara

[99/b]

(1) bögrek aġrısına ve ḳulunca ve eski öksürüge ve sıtmalara ve firengiye ve istisḳāya nāfiʿdür **çūb-ı çīnī** (2) cemīʿ emrāż-ı ḫabīṯeye ve demüŋ ʿufūnetine ve süddeye ve firengiye ve eski sıtmaya ve mefāṣıla (3) ve nıḳrīse ve miʿde żaʿfına ve ciger ve ṭalaḳ süddelerine nāfiʿdür ve eski göz aġrısına (4) ve şīr-pençeye ve istisḳāya ve bādiş-nāma ve ṭuzlu balġama rāy-ı ḥekīm ile istiʿmāl idince ġāyet (5) nāfiʿdür **çāvşīr** ʿaḳreb ṣoḳduġına nāfiʿdür **cizʿ** eger bir ḥāmile ḫatunuŋ ṣaçına (6) baġlasalar ṭoġurması āsān olur **cevz** eger yapraġını dögüb ṣuyından bir ḫatuna (7) içürseler aṣlā ḥāmile olmaya **ḥarfu'l-ḥā ḥimār** eger beynini alub ẕekere sürseler (8) cimāʿ ḥareketini ḳavī ider **ḫubārā** yumurṭası ṣaça ve ṣaḳala sürseler siyāh ider **ḫulbet** (9) eger dögüb ḫatunuŋ memesin sürseler südini ḳaṭʿ ider **ḫummāṣ** eger ḫatunuŋ (10) bāzūsına aṣaḳosalar aṣlā gebe olmaz mādām ki üstinde ola **ḫanẓal** eger bir kimesne (11) kökinden alub üstinde ṭaşısa yırtıcı canāvar kendüsinden ḳaçar **ḫımmaṣ** eger kökini (12) ḳurudub saḥḳ eyleyüb

şīrūġan ile ḳarışdurub cerebe sürseler nāfiʿdür **ḥandeḳūḳ** (13) eger ḳaynadub yılan ve ʿaḳreb ṣoḳduġı yerüŋ üzerine sürseler elemini ve żararını defʿ (14) ider **ḥadīd** eger bürādesini bir beze bağlayub ḫorlayanuŋ üzerine ḳosalar ḫorlamaya kese (15) **ḥarīr** bunuŋ ṭabīʿatı ḥarārete ḳarībdür pānbūḳ gibi adamı ḳızdurur ve daḫı ḥarīr giymek adamuŋ (16) gövdesinde bit olmaġa māniʿ olur ve rūḥa ḳuvvet virür ve dimāġa ḳuvvet virür ve adamı (17) semürdür anuŋçün ḫatunlar büründecek gömlek giyerler ḫāricden giyilse daḫı nāfiʿdür ve eger (18) pānbūḳ ile ḫalṭ olunub andan ḳaftān itseler ṭabīʿatı bürūdetden ḥıfẓ ider ve ḳaftānı (19) ḳumāş-ı ḥarīr ile pānbūḳ olduġıyçün adamı ḳızdurur ḥattā intihā-i ġarbda bir şehr vardur ki (20) ġāyet havāsı ṣovuḳ olub ol şehrüŋ ādemīsi ṣovuḳ günlerinde ḥarīr ḳaftānları (21) yüzini içeri ṭarafında giyerler anlardan su'āl olduḳda cevāb etdiler ki ḥarīr giymeden murād (22) oldur ki bedeni ḳızdurmaḳdur ve ṣāḥib-i Münhāc naḳl etmişdür ṣarı ḥarīrden ḳuşaḳ (23) ḳuşanmaḳ adamuŋ belini ṭutar ve cimāʿa ḳuvvet virür **ḥarfu'l-ḫā ḫınzīr** eger beyninden

[100/a]

(1) bir adama yedürseler fi'l-ḥāl ṣaçı ve ṣaḳalı aġarur **ḫanāfis** ḳaçan gül ḳoḳlasa ölür (2) ve eger fışḳıya gömerlerse dirilür ve eger başlarını kesüb gögercin yuvasına ḳosalar (3) ol yuvaya çoḳ gögercin gelür **ḫuṭṭāf** tersini ṣıġır (4) ödiyle ḳarışdurub siyāh ṣaça ursalar aġrıdur **ḫuld** eger hüdhüdüŋ gözini (5) ve ḫulduŋ gözlerini hüdhüd derisine bağlayub bu şarṭ ile ki ṭāhirü'l-beden olasın (6) üzerinde götüresin olmuş ve olacaḳ eşyāları bilürsin **ḫuffāş** eger beynini (7) ṣoġan ṣuyıyla ḳarışdurub göze çekseler göze inen ṣuya fāide ider (8) **ḫarbaḳ-ı ebyaż** eger saḥḳ idüb ḫamīr ile ḳarışdurub fāreye yedürseler ḳatl ider (9) **ḫaṭmī toḫumı** meşānede olan ṭaşları pāreler ve köki aḳan ḳanı ḳaṭʿ ider (10) ḫardal cümle ḥubūbāt arasında ṣaçsalar ol ḥubūbları tīz kemāle getürür **ḫıyār** (11) eger bitmesini dilerseŋ çekirdegini baş aşaġı ekesin çoḳ virür **ḫass** eger dögüb (12) ṣuyını ṣıḳub ḳurıdub müteʿaffin olan yaralara ekseler ıṣlāḥ ider **ḫırvaʿ** (13) eger toḫumından ṣülüṯ dirhem saḥḳ idüb ḫatunlara yedürseler ḥayżı aḳıdur **ḫarfu'd-dāl** (14) **dīk** eger ṭırnaġını ve baykuşun ṭırnaġını saḥḳ idüb zeyt yaġıyla ḳarışdurub (15) ve adamuŋ gövdesine sürseler ol adam aslana hücūm eylese arslanı ṭutub bağlayub (16) bir żarar etmege ḳādir olmaya **dübb** eger ṣaġ gözini bir beze bağlayub üzerinde götürseler (17)

arslandan ḳorḳmaz ola **diflā** eger aġacından bir pāre alub evüŋ içine bir çuḳur ḳazub (18) ol pāreyi çuḳuruŋ içine gömseler ve evüŋ dört eṭrāfını ṭuzlu ṣuyla ṣulasalar (19) çuḳura dökmeden ṣulasalar ol evüŋ püresi cümle ol çuḳura cemᶜ olurlar **durūnc** evüŋ (20) üst eşigine aṣa ḳosalar ol eve ṭāᶜūn girmez **ḫarfu'ẕ-ẕāl ẕi'b** eger ḳuyruġını (21) ṣıġırlaruŋ yemligi üzerine ḳosalar ṣıġır yemligine bir daḫı uġramaz olur **ẕeheb** (22) eskimiş yürek aġrısına bi'l-ḫāṣṣa nāfiᶜdür **ḫarfu'r-rāi raḫam** yaᶜnī aḳ baba ḳuşı (23) eger tüyi ile tütsü eyleseler eve ḥaşerāt girmez olur **rūbiyān** eger bir ayaġını

[100/b]

(1) çoḳ şarāb içen adamuŋ şarābına bıraḳsalar ol adam şarāb içmeden ferāġat ider **ruteylā** (2) eger başını bir miḳdār büber ile saḥḳ idüb yılan ṣoḳduġı adama içürseler anuŋ zehrini (3) defᶜ ider **rummān** eger ḳabını saḥḳ idüb yara üzerine ekseler oŋulur **rāvend** (4) eger rāvendi saḥḳ idüb ṣuyıyla yoġurub iki gözüŋ arasına sürseler ḳorḳuyı (5) defᶜ ider **rāziyāne** eger ṣuyından iki cüz' ve altı cevz-i ṣāfī ile ezüb bedene sürseler (6) bedenüŋ bed rāyiḥalı derini ḳaṭᶜ ider **recle** ṣuyından bir fincān içseler cimāᶜ (7) şehvetin menᶜ ider **rāsin** eger tütsü etseler ḥayżı kesilmiş ḫatunuŋ altına ḳosalar (8) ḥayżını getürür **ḫarfu'z-zāi zebīb-i aḥmer** eger çekirdegini çıḳarub ve çekirdegüŋ yerine (9) her üzimüŋ birisine birer dāne büber ḳoyub üç dānesin istiᶜmāl idüb (10) taḳṭīr bula ve ᶜillet-i meṣāneye ġāyet mücerrebdür bu şarṭ ile ki bütünce yutmaḳdur **zeytūn** (11) eger dallarını yılan ṣoḳmış adamuŋ üzerine aṣaḳosalar zehrini defᶜ ider **zenbūr** (12) eger zeyt yaġına batırsalar ölür eger sirkeye batırsalar dirilür **zaᶜferān** (13) eger bir miḳdārını evde aṣaḳosalar ol eve kertenkele girmez **zirāvend** eger her gün (14) nıṣf dirhemini saḥḳ idüb üç dirhem oġul otınuŋ ṣuyı ile aç ḳarnına istiᶜmāl (15) etseler ḫafaḳānı defᶜ ider **zebedü'l-baḥr** eger bir miḳdārını ṭoġurmaḳda ṣarplanmış ḫatunuŋ (16) üzerine aṣa ḳosalar ṭoġurması āsān olur **zencefre** eger yapılduġı ḳab ḳırılub (17) bir pāresi adamuŋ üzerine ṭoḳunsa ol maḥall baraṣ olur aṣlā ᶜilāc ḳabūl etmez (18) **zeberced** bunuŋ ṭabīᶜatı bārid ve yābisdür şekli zümrüde beŋzer ammā levni beyāża māildür (19) ammā zümrüdüŋ ḫāṣṣası bundan çoḳdur lākin zebercedde bir ḫāṣṣiyyet vardur zümrüdde yoḳdur (20) zebercedi ḫamruŋ içine ḳosalar sirke olur ve keyfiyyetini taġyīr ider ve dānıḳ miḳdārını (21) saḥḳ idüb bir adama içürseler ḳalbine ḳuvvet virür ve

yüzüŋ nūrını arturur **ḥarfu's-sīn** (22) **serṭān** eger ṣol gözini bir adamuŋ üzerine aṣaḳosalar aṣlā gözine uyḫu girmeye (23) **sulaḫfā** eger ödini tütünsüz yerde ḳurıdub bal ile ḳarışdurub aḳ ṣu inmiş göze

[101/a]

(1) çekseler defʿ ider **sinnevr** eger ödini meshūr olmuş adamuŋ gözine çekseler siḥrini (2) defʿ ider **sünbül** eger nıṣf dirhemüŋ lisānü'ṣ-ṣevrüŋ ṣuyı ile içseler ḥafaḳāna (3) nāfiʿdür **sādec-i hindī** eger sādecden ve aṣma kökinden ikişer dānıḳ alub saḥḳ (4) idüb diledügi kimesnenüŋ ṭaʿāmına ḳatub yedürse muḥabbeti arturur āmīn **saḳmūniyā** (5) at derisinde bir miḳdārını baġlayub ḥāmile ḫatun götürse düşürür **saḳanḳūr** (6) eger saḥḳ idüb şarāb ile içseler yan aġrılarına nāfiʿdür **seẕāb** eger ṣarımsaḳ ve (7) ṣoġan yemiş adamuŋ aġzına alub çignese rāyiḥaların keser **semmūr** bunuŋ (8) ṭabīʿatı cümle kürklerden ıssıdur muʿtād olmayan tāze yigitler semmūr giymek żarar idüb (9) ḳanların yaḳar lākin ḳocalara nāfiʿdür balġamdan olan nıḳrīs ʿilletin defʿ ider (10) muṭlaḳā ayaḳda olan balġamī mażarratların menʿ ider zerdevā daḫı ve saŋsar kürki (11) ṭabīʿatda semmūr gibidür **sincāb** bunuŋ ṭabīʿatı Münhāc ṣāḥibi beyān etdigi üzere (12) semmūra göre bārid ve raṭbdur ammā kütüb-i ṭıbbuŋ ekṣerinde muʿtedildür ve dimişler ki (13) ḳāḳumdan ıssıdur yigitlerüŋ mizācına eyüdür ḥāṣṣa çiçek çıḳaran adamlara (14) bi'l-ḫāṣṣa sincāb giymek nāfiʿdür **ḥarfu'ṣ-ṣīn ṣeylem** eger saḥḳ idüb ḫanāzīrüŋ (15) üzerine ursalar düşürür ve cerāḥatlerüŋ aḳıdur **ṣūnīz** eger yaḳub külini sirke ile (16) ḳarışdurub ṣü'lūl üzerine ursalar defʿ ider **ṣāh bellūṭ** eger saḥḳ (17) idüb bal ile ṭuzı ḳarışdurub ḳuduz köpegüŋ ışırduġı yere sürseler mażarratını (18) defʿ ider **ṣīḫ** eger ʿuṣāresini göze çekseler nūrını arturur **ṣehdānec** eger beş (19) dirhemini saḥḳ idüb yeseler üzerine ne ḳadar şarāb içseler serḫoş olmayalar (20) **ṣaḳāyıḳu'n-nuʿmān** eger kökini ṣūṣam ile dögüb eşek arusı ṣoḳdıgı (21) yere ṭılā eyleseler zehrini ve elemini keser **ṣibiṣ** eger yaṣdıḳ altına ḳosalar ḳorḳulı (22) düş görmeyeler **ṣarāb** eger cırcīr toḫumını ve turb toḫumı saḥḳ idüb ve şarāb ile (23) içseler serḫoş olmayalar **ṣeb** eger şeb-i yemenī saḥḳ idüb bal ile ḳarışdurub

[101/b]

(1) āteş yaḳdığı yere sürseler defʿ ider **ḥarfu'ṣ-ṣād ṣaḳar** eger beynini alub ẕekere (2) ṭılā iderlerse ḥareket etdürür **ṣabır** eger şarāb ve zeyt yaġıyla saḥḳ idüb yatacaḳ (3) vaḳti göze ṭamladalar gözüŋ aḳını zāil ider **ṣadef** eger yaḳub külini derin (4) yaraya ursalar oŋuldur etini bitürür **saḳız** eger ṣaḳızı ve summāḳı ikisini şarāba (5) bıraḳsalar ḫūb ider ve muḳavvī ider **ṣamġ** eger ṣuda ışladub ḥall olduḳdan ṣoŋra (6) ṭabanlara sürseler āteş üzerine başalar āteş kendüsini yaḳmaz **ḥarfu'ż-żād ḍıfdaʿ** (7) yaʿnī ḳurbaġa eger kemügini ḳaynar ḳazana bıraġalar ḳaynamasın keser **ḍabuʿ** yaʿnī ṣırtlan (8) eger eŋsesinden bir ḳaç ḳıl alub zeyt yaġıyla saḥḳ idüb ve ḫasta olmış oğlanuŋ (9) dübürine sürseler ḫastalıgı gider **ḥarfu'ṭ-ṭāi ṭāvūs** ḳaçan bir zehirli ṭaʿāmı (10) görse yāḫūd rāyiḥasını ḳoḳlasa depünür ve ḳanadlarını açar **ṭalḳ** eger ṭalḳı ve ḫaṭmī ve (11) şeb-i yemānī ve şeb-i maġribī berāber saḥḳ idüb her ḳanġı ʿużva sürseler āteşe yabışsalar āteş (12) aŋa kār eylemez **ḥarfu'ẓ-ẓā ẓaby** yaʿnī ceylan ödini ẕekere ṭılā iderlerse ve ḫatuna (13) cimāʿ ider ol adama muḥabbet iderler **ḥarfu'l-ʿayn ʿaḳīḳ** bunun ṭabīʿatı ḫār (14) ve yābisdür lākin āteşde yanduḳdan ṣoŋra bār ve yābis olur ve bunuŋ envāʿı çoḳ olur (15) ammā eyüsi bilād-ı Yemenden ve sevāḥil-i baḥr-ı Rūmdan gelendür ḫavāṣṣı ḳalbe ḳuvvet virür ve ʿaḳīḳden (16) ḫātem iden adam ve parmaḳda ṭaşıyan faḳr görmez zīrā ḥaḳḳında ḥadīṯ-i şerīf vardur (17) resūl-i ekrem ṣallallahü ʿaleyhi ve sellem buyurmış ki ابالعقيق فانه يغنى الفقر ومجرب تختمو (18) ḫavāṣṣlarından bir adamuŋ parmaġından ʿaḳīḳ ḫātem olsa ḫaşmına cevāb virmeden (19) ʿāciz olmaz ve diş aġrısı görmez ve her ḳanġı ʿużvunda ifrāṭ ile ḳan aḳsa ol (20) ʿużvuŋ üzerine ḳosalar ḳanı keser **ʿuḳāb** eger ödini perdeli göze çekseler (21) perdesini defʿ ider **ʿusfūr** eger ṭuzlayub çig yāḫūd kebābını yeseler (22) bögrekde ve meṯānede ṭaşı eridüb çıḳarur **ʿanz** yaʿnī keçidür eger ödini (23) pırāṣa ṣuyıyla ḳarışdurub yolunmış ḳıluŋ üzerine sürseler artuḳ ḳıl temīz olur

[102/a]

(1) **ʿankebūt** yaʿnī örümcek eger küçügini alub ḳan ile ezüb bir kettān bezinüŋ üzerine (2) ṭılā idüb ḥummā-yı rubʿa mübtelā olan adamuŋ üzerine aṣaḳosalar defʿ ider **ʿaḳreb** (3) eger ḥarḳ idüb ol evde ne ḳadar ʿaḳreb var ise cemʿ olur **ʿalaḳ** yaʿnī sülük (4) eger āteşe birisi düşse ol evde ne ḳadar ṣırça var ise cümlesi ḳırılur (5) **ʿınebu'ş-şaʿleb** eger ʿuṣāresiyle gövdeye sürseler yılan ol adamı ṣoḳmaz **ʿafṣ** (6) eger bir kemālini bulmış bir

delüklisini uçḳurına baġlasalar ol adamda çıban çıḳmaz (7) **ʿasel** eger ṣoġan ṣuyıyla bişürüb yedi gün istiʿmāl etseler cimāʿ ḥareketini (8) arturur **ḥarfu'l-ġayn ġurāb** eger ḳanını şarāba ḳatub bir mey-ḫore içürseler (9) artuḳ şarābdan ikrāh ide **ġār** yaʿnī defne yaġını dā'üʿṣ-ṣaʿlebe ve dā'üʿl-ḥayyeye (10) ṭılā etseler nāfiʿdür **ġāriḳūn** eger kökini çiyneyüb ʿaḳreb ṣoḳduġı yere sürseler (11) zehrini ve elemini defʿ ider **ḥarfu'l-fāi fīrūzec** bunuŋ ṭabīʿatı bārid ve yābisdür (12) bir miḳdārını saḥḳ idüb bir adama içürseler baʿde ol adama zehir içürseler kār etmez ve ʿaḳreb (13) ṣoḳduġı adama içürseler zehrini defʿ ider ḫavāṣṣından eger fīrūzeci yılanuŋ (14) gözi ḳarşusında ṭutsalar ol yılanuŋ gözi erir ve Aḥmed Ṭīġāsī kitābında (15) yazar ki mülūk-i ʿAcem ḳadīm zamānda dāimā parmaḳlarında fīrūzec ṭaşlı ḫātem eksik (16) etmezlerdi bu iʿtiḳād ile fīrūzec götüren adam ḳatlden emīn olur zīrā aṣlā (17) bir maḳtūlūŋ parmaġında bulunmamışdur ol ecilden ṭaşlaruŋ arasında bir raġbetli ṭaşdur (18) **feres** eger ḳuyruġından bir ḳıl alub ṣoḳaḳ ḳapusına aṣaḳosalar ol eve (19) taḫta biti girmez **fāre** eger evi zāc ile tütsi eyleseler cemīʿ ṣıçanları helāk ider (20) **fīl** eger tersini yaḳub külini ʿasel ile ḳarışdurub kirpik döküldigine sürseler (21) kirpikleri bitürür **fücl** eger ʿuṣāresiyle nişādırı ḳarışdurub yılancınuŋ (22) ḳuṭusına sürseler cümle yılanları helāk olur **fūdenc** eger dögüb ṣuyını ṣıḳub (23) başdan dökülen ṣaç yerine sürseler bitürür **füvve** eger saḥḳ idüb sirke ile

[102/b]

(1) ḳarışdurub behaḳlaruŋ envāʿına sürseler nāfiʿdür **fūl** eger bir ḫatunuŋ (2) memesinde süd ṭonarsa baḳlayı saḥḳ idüb yumurṭa aġıyla yoġurub memeye ursalar (3) defʿ ider **fustuḳ** eger saḥḳ idüb yılan ṣoḳduġı yere sürseler elemini defʿ (4) ider **favāniyā** eger maʿṣūmlaruŋ üzerine baġlasalar ol maʿṣūm ṣarʿdan emīn olur (5) **fulful** eger saḥḳ idüb şeker ile ḳarışdurub yeseler cimāʿa ḳuvvet virür (6) **ḥarfu'l-ḳāf ḳāḳum** bunuŋ ṭabīʿatı muʿtedildür ḥarārete ḳarībdür Semerḳand diyārında (7) olur ḳāḳum kürk giymek ṭabīʿatı muʿtedil olanlara ve tāze yigitlere münāsibdür (8) ammā ḳocalara ve ḫastalıḳdan ḳalḳanlara eyü degildür **ḳuṭn** yaʿnī pāmūḳ ḥār (9) ve yābisdür dülbend gömlek giyen gövdesini ısı ṭutar her ne deŋlü ince ve yumşaḳ (10) olursa ol ḳadar laṭīf olur Ṣāḥibü'l-Münhāc dir ki eger pānbūḳdan ḥāṣıl (11) olan libās ḫaşīn ve ġalīẓ olursa bedeni

arıḳladur ve mizācı ḥarāret (12) üzere olanlara żarardur meger altına kettān bezden astār eyleye **ḳunfuẕ** yaʿnī (13) kirpi eger bevlini alub lā-ʿilāc olan ḫastanuŋ şarābına ḳoyub içürseler şifā bulur (14) **ḳummel** yaʿnī kehle eger dilerseŋ ḥāmile ḫatunuŋ ḳarnındaki erkek mi yoḫsa (15) dişi mi ol ḫatunuŋ südinden avucı içine bir kehleyi ḳoyub üzerine süd ṣaġarsa (16) eger südden çıḳabilürse dişi olur çıḳamazsa erkekdür **ḳaṭrān** (17) eger ölmiş adama ḳaṭrān sürerlerse aṣlā çürimez ve eger ḥāmile ḫatun avucında (18) bir miḳdārını ṭutarsa fi'l-ḥāl düşürür **ḳurṭum** yaʿnī aṣfūr toḫumı eger süd (19) veyāḫūd ḳoruḳ ṣuyına veyāḫūd sirkeye ḳonursa fi'l-ḥāl döndürür **ḳışşā'** eger ḥummā maʿ ṣūmlara ʿārıż olursa bir ḳışşā'yı pāreleyüb beşiginde bıraḳsalar (21) ḥummāsı defʿ olur **ḳalḳand** zācuŋ bir nevʿidür eger bir adamuŋ boġazına (22) sülük yapışsa ḳalḳand ile ġarġara eylese düşer **ḥarfu'l-kāf kibrīt** (23) eger saḥḳ idüb maṣrūʿuŋ yüzine üfleseler ṣarʿı defʿ ider

[103/a]

(1) **kāfūr** eger bir miḳdārını el ile dāim ṭutsa her kim görse muḥabbet ide kehrübā (2) ṣarı yaraḳāna ve ishāl-i demevīye içmek ve ṭaşımaḳ ile ġāyet nāfiʿdür (3) **ḥarfu'l-lām laʿl** bunuŋ ṭabīʿatı muʿtedildür Mülḥīṣān vilāyetinden gelür (4) laʿlüŋ levni yāḳūta beŋzer lākin yāḳūtuŋ ḳuvveti buŋa ġālibdür ḫāṣṣası bir kimesnenüŋ (5) parmaġında yigirmi arpa aġırı ḳadar bir ḫātem olsa cimāʿı ḳuvvet üzere olur (6) ve ḳorḳulu düş görmez **lü'lü'** ṭabīʿatı muʿtedildür bürūdete māildür ve incüye (7) çoḳ baḳmaḳ ġamı defʿ ider ve maʿcūna ḳoyub yeseler vecaʿ-ı ḳalbi ve ḫafaḳānı (8) ve vesvāsı defʿ ider lākin ḳavuġa żararı vardur ammā mercān köki ol żararı (9) defʿ ider **laḳlaḳ** eger yavrusını boġazlayub cüẕāma mübtelā olan adama sürseler (10) defʿ ider **lūf** eger yaḳub külini dişe sürseler aġrısını ḳaṭʿ ider ve eger çineseler (11) dimāġın faẓalātını indürür **levz** acı bādemüŋ yapraġını ḳurıdub saḥḳ idüb sirke ile (12) ḳarışdurub kelefe sürseler izāle ider **lisān-ı ṣevr** eger yapraġını dögüb ṣuyını (13) şarāb ile içseler ʿaẓīm feraḥ virür **ḥarfu'l-mīm mercān** bunuŋ ṭabīʿatı bārid (14) ve yābisdür mercānı yaḳub dişlerüŋ dibine sürseler pekişdürür ve ḳanını keser ve beyāż (15) ider ve ḳuvvetini arturur ve eger saḥḳ idüb içseler ḫafaḳānı defʿ ider ve ṭalaḳda (16) olan ʿilletleri giderür ve eger ṣefūf idüb istiʿmāl iderlerse ḳan tükürmesini (17) keser ve beyāż mercān cümle zehirli

ḥayvānlaruŋ ṣoḳduġına nāfiʿdür **meġre** yaʿnī aşı (18) eger bir miḳdārını içseler ḳalbde müncemid olan ḳanı ḥall ider ve eger maʿṣūmlaruŋ üzerine (19) aṣaḳosalar cümle āfātdan ḥıfẓ ider **merdegūş** eger bir evde aṣaḳosalar (20) ol evüŋ ḫalḳı birbirine muḥabbetlü olur **mulūḫiyā** ḥarāreti teskīn ider ve öksürüge (21) nāfiʿdür **merḳaşīşā** bir adam dāim *üzerinde* götürse bereketlü ve maḥbūbu'l-ḳulūb olur (22) **mıḳnāṭīs** eger bir kimse elinde dāimā ṭutsa nıḳrīsden emīn olur **mürdeseng** (23) eger sirkenüŋ içine bıraḳsalar ekşiligini giderür **ḥarfu'l-nūn nīlūfer** eger dögüb

[103/b]

(1) ṣuyını ṣıḳub bir fincān içseler cimāʿ ḥareketini ḳaṭʿ ider **nānḫuvah** eger dögüb (2) bal ile ḳarışdurub ṣabāḥ ve aḫşam yeseler ḳavuḳda olan ṭaşı pāreler (3) **nemmām** eger yapraġını göz aġrılarına ve gözlerüŋ ḳapaḳları üzerine ḳosalar aġrılarını (4) teskīn *ider* **neml** eger ḳılı yolub yumurṭasından yolunmış ḳıluŋ yerine sürseler (5) artuḳ bitmez olur **ḥarfu'l-vāv verd** eger gün yayılmadan ve üzerinden çigini (6) dökmeden aġrıyan göze ḳosalar fi'l-ḥāl teskīn ider **veḫşirek** eger bir evde (7) tütsi etseler ḥaşerātı ḳatl ider **vec** eger bir adam üzerinde götürse baş aġrısını (8) defʿ ider **ḥarfu'l-hā hüdhüd** eger yüregini sıcaḳ ṣu ile ve zaʿferān ile (9) aç ḳarnına yutsa ḳalbe feraḥ ve ḳuvvet virür **hindibā** gün ṭoġmadın bir aġac (10) ḳazıḳ ile kökini ḳoparub işige ḳoya ve diye ki fülān oġlu fülānuŋ (11) bevāsīrin nice ḳurısın ol adamuŋ bevāsīri ḳurıya dise ol adamuŋ (12) bevāsīri ḳurur bi-iẕn-illah-i teʿālā ḳurur **ḥarfu'l-yāi yāḳūt** her kim taḫattüm iderse (13) ṭāʿūndan emīn olur ve yürege feraḥ virür ve ḳuvvet virür **yāsemīn** (14) eger bir ṣafrāvī adam yāsemīni ḳoḳlasa ṣudāʿa mübtelā olur **yaḳṭīn** eger pişürüb (15) ṣuyını şeker ile içseler ciger ḥarāretine nāfiʿdür **faṣl-ı sādis envāʿ-ı terākib (16) beyānındadur luʿūḳ** żīḳu'n-nefese ve ṣovuḳluġına ve eski öksürüge (17) ve ġalīẓ balġamuŋ iḫrācına ġāyet nāfiʿdür **ṭarīḳi** budur ki ḳurṣ-ı ʿunṣul ve dört (18) dirhem īrsā ve zūfā ve ferāsiyūn her birinden bir dirhem mürr-i ṣāfī ve zaʿferān (19) her birindn nıṣf dirhem kifāyet miḳdārı ʿasel ile luʿūḳ düzüb vaḳt-i ḥācetde (20) istiʿmāl ideler ġāyet nāfiʿdür ġaflet olunmaya **diger luʿūḳ** bu daḫı bir (21) öksürük ki ḥarāretden veyā yübūsetden ola ġāyet nāfiʿdür ṭarīḳi budur ki bezr-i ḫıyār (22) beş dirhem bezr-i ḫulv altı dirhem bezr-i ḫaṭmī ve bezr-i

ḫubbāzī her birinden beş dirhem (23) ṣamġ-ı ʿarabī ve keşīrā ve nişā ve rubbu'ṣ-sūs ve fānīd-i ebyaż

[104/a]

(1) her birinden dörder buçuḳ dirhem ʿırḳu'ṣ-sūs ve sibistān ve zebīb her birinden onar dirhem (2) meẕkūrları ṣu ile muḥkem ṭabḫ idüb ve süzüb kifāyet miḳdār ʿasel ile luʿūḳ (3) düzüb vaḳt-i ḥācetde mā-i şaʿīr ile istiʿmāl ideler **diger luʿūḳ** (4) bu daḫı öksürüge ve gögüs aġrısına ve ḳurı ṣoluġuna ziyāde nāfiʿdür ve mücerrebdür (5) ṭarīḳi budur ki levz-i ḥulv ve levz-i mürr ve bezr-i kettān ve ḥabb-ı ṣanavber her birinden (6) ikişer dirhem anīsūn ve keşīrā ve ṣamġ-ı ʿarabī ve rubu'ṣ-sūs ve ʿırḳu'ṣ-sūs ve sükker-i fānīd (7) her birinden bir dirhem meẕkūr eczāları muḥkem saḥḳ idüb rāziyāne ṣuyıyla (8) muḥkem ṭabḫ idüb köpügi alınmış ʿasel ile luʿūḳ düzüb gice yatacaḳ maḥallerde istiʿmāl iderler (9) **ẕikr-i şarāb** şarābları beyān ider şarāb-ı ḥalzūn bu şarāb maḫṣūṣ (10) sill marażına ġāyet nāfiʿdür ve nice kerre tecrübe olunmuşdur ġaflet olınmaya ṭarīḳi budur (11) sulaḥfā dört ve ḥalzūn yüz dāne bezr-i hindibā ve bezr-i baḳlatü'l-ḥamḳā ve bezr-i bıṭṭīḫ her birinden (12) dörder dirhem ʿırḳu'ṣ-sūs on iki dirhem aṣl-ı maḳdūnūs aṣl-ı rāziyānec ve lisān-ı ṣevr (13) ve aṣl-ı ḫaṭmī her birinden sekizer dirhem lisānü'l-ḥamel ve persiyāvşān her birinden beş dirhem usḳulūfenderiyūn (14) üç dirhem şaʿīr on iki dirhem sükker iki yüz dirhem ammā ḥalzūnı ve sulaḥfāyı muḥkem ʿasel idüb (15) ve meẕkūr eczāları daḫı saḥḳ idüb dört vaḳıyye ṣu ile ṭabḫ idüb bir vaḳıyye ḳalıncaya dek (16) baʿde meẕkūr şeker ile ḫalṭ idüb yine ṭabḫ ideler ve aḳ ḳıvāma getürüb vaḳt-i ḥācetde (17) on beş dirhemini lisān-ı ṣevr ile şarāb idüb ʿalīle vireler **ḫall-i eskīl ṭarīḳi** (18) eskīl-i ebyażdan alub bir bıçaḳ ile ṭoġrayub bir ipe dizesin ammā birbirine degmeye (19) ḳırḳ gün gölgede aṣasın tamām ḳuruduḳdan ṣoŋra üzerine sekiz rıṭl sirke ḳoyasın ve altmış (20) gün güneşe ḳarşu ḳoyub baʿde eskīli çıḳarub ve sirkesini ṣaḳlayasın ve **baʿżılar** yedi (21) rıṭl eskīl-i ebyażdan alub bir bıçaḳ ile ṭoġrayub bir ipe dizesin ammā birbirine degmeye (22) ḳırḳ günden ve üç buçuḳ rıṭl sirkeden ḳoyub ḳurutmazlar lākin tenḳıye iderler ve altı ay (23) ṭurduḳdan ṣoŋra istiʿmāl iderler ḳaçan bunuŋla mażmaża iderler aġıza nāfiʿdür aḳan ḳanı

[104/b]

(1) ḳaṭʿ ider ve dişleri berk ider oynamaz olur ve aġzı pāk ider ve aḳ ciger marażlarına (2) fāide ider ve ṣūreti taḥsīn ider ve miʿde aġrısına ve ṭaʿām hażm etmesine ve ṣarʿa (3) ve sevdāya ve baraṣa ve żīḳu'n-nefese ve iḥtināḳ-ı raḥme ve ṭalaḳ aġrısına ve ʿırḳu'n-nisāya (4) ve ḳulaḳ aġrısına fāide ider ve gözi rūşen ider ve'l-ḥāṣıl cemīʿ bedenlerüŋ marażların (5) izāle ider ġāyetle ḥüsn-i īṣārı vardur istiʿmāl etmek lāzım geldükde az az içüreler (6) tedrīcle bir ḳaç vaḳıyye oluncaya dek **diger ṣarāb-ı uṣūl** bu daḫı süddeleri açar (7) ve ḥayżı idrār ider ve riyāḥları taḥlīl ider **ṭarīḳi** budur ki ḫaşīşetü'z-zücāc (8) ve īrsā ve aṣl-ı rāsin ve pers-i yāvşān misk-i ṭaramşī ve füvve ve izḫīr ve selīḫā (9) her birinden onar dirhem meẕkūr eczāları üç vaḳıyye ṣu ile ḳaynadalar tā bir vaḳıyye ḳalınca (10) baʿde süzüb nıṣf vaḳıyye ʿasel ile ḳıvāma getürüb günde üçer defʿa istiʿmāl (11) ideler şerbeti on dirhemdem yigirmi dirheme varıncaya dek **diger ṣarāb-ı rāziyānec** bu daḫı (12) ẕekerden aḳan meẕīyi ve menīyi ḳaṭʿ ider ve insāna ʿārıż olan ḥarāreti defʿ ider ġāyet (13) nāfiʿ ve mücerrebdür **ṭarīḳi** budur aṣl-ı rāziyāne ve aṣl-ı kerefis ve aṣl-ı maḳdanūz ve bezr-i rāziyāne (14) ve bezr-i kerefis ve bezr-i maḳdūnus her birinden birer kifāyet miḳdārı ṣu ile ṭabḫ idüb (15) tā ki ṣülüṣi ḳala baʿde kifāyet ḳadar ʿasel ile ḳıvāma getürüb vaḳt-i ḥācetde mā-i rāziyānec ile (16) on dirhemden on beş dirheme dek istiʿmāl ideler ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdür ġaflet idüb ḫor (17) baḳmayalar **diger ṣarāb-ı çay** bu daḫı ṭaʿāmı hażm itdürür ve miʿdeye ḳuvvet virür ve riyāḥları (18) taḥlīl ider ve cimāʿa ḳuvvet virür ve balġamı izāle ider ve öksürüge ve żīḳu'n-nefese (19) fāide ider ṭarīḳi budur ki çay beş dirhem bādyān ve zaʿferān ve dārçīnī ve ḳāḳule ve ḳaranfil (20) her birinden üçer dirhem ḳırmız bir dirhem meẕkūr eczāları muḥkem saḫḳ idüb bir vaḳıyye ṣu ile ḳaynadub (21) üçüŋ birisi gide ve ikisi ḳala baʿde bir vaḳıyye sükker ile ḳıvāma getürüb vaḳt-i ḥācetde (22) istiʿmāl ideler **diger ṣarāb** bu daḫı müferriḥ ve maḳbūl şarābdur ki naẕīri bulunmaz Efrencīlerüŋ (23) ḳatında ġāyet maḳbūldür sevdāya ḫafaḳāna ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdür ġaflet etmeyeler **ṭarīḳi** budur ki

[105/a]

(1) şarāb-ı reyḥānī bir vaḳıyye dārçīnī yigirmi dirhem ṣandal-ı ebyaż ve aḥmer ve ḳırmız her birinden (2) yigirmişer dirhem mā-i bādrencbūye iki yüz dirhem yābis

eczāları saḥḳ idüb cümle birden (3) ṭabḫ idüb süzeler kifāyet ḳadar sirke ile ḫalṭ idüb yine ṭabḫ ideler vaḳt-i ḥācetde (4) istiʿmāl ideler **diger şarāb-ı usṭūḫudūs** bu daḫı selesü'l-bevle ziyāde nāfiʿdür ve mücerrebdür (5) ṭarīḳi budur ki bellūṭ ve mürr-i ṣāfī ve kündür ve suʿd ve ḳarabaş her birinden berāber saḥḳ idüb (6) ṣu ile ṭabḫ idüb rubʿı ḳalınca baʿde meẕkūrları berāber mersīn şarābı ile ḳıvāma (7) getürüb ḥıfẓ idesin şerbeti beş dirhemden on dirheme dek vireler münāsib mā ile vireler (8) ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdür **diger şarāb** bu daḫı ṭutmada naẓīri yoḳdur ġāyet (9) mücerrebdür **ṭarīḳi** budur ki kerefis ve maḳdanūs her birinden bir ṭutam alub bir çömlekde (10) bir vaḳıyye ṣu ile ṭabḫ idüb tā ki ṣuyı yüz dirhem ḳala baʿde süzüb bir kāse içine (11) ḳoyub ayaza ḳoyasın bir gice ṭura ve her gün bir fincān içeler ġāyet mücerrebdür ġaflet olunmaya (12) **ẕikr-i maʿācīn-i** (13) **laṭīf devā-ı misk-i ḫulv** bu daḫı ḥafaḳāna ve emrāż-ı sevdāya ve ʿusr-ı nefese ve ṣarʿa (14) ve fālice ve laḳveye ve rubʿ-ı bāride nāfiʿdür ve mücerrebdür **ṭarīḳi** budur zurunbād ve durūnc her birinden (15) birer dirhem *lü'lü' ve kehrübā ve sebit ve ḫām ibrişīm-i muḥrik* ve behmen-i ebyaż ve aḥmer ve sādec-i hindī ve sünbül ve ḳāḳule ve ḳaranfil ve cünd-i bīdester ve uşne (16) her birinden buçuḳ dirhem zencebīl ve dār-ı fulful her birinden dörd dānıḳ misk bir buçuḳ dānıḳ (17) saḥḳ idüb ḫām ʿasel ki āteş görmemiş ola üç eczā miḳdārıyla ḫalṭ idüb (18) bir ẓarf içine ḳoyub iki aydan ṣoŋra istiʿmāl ideler **diger maʿcūn-ı ḳırmız** bu maʿcūnuŋ (19) ḫāṣṣası çoḳdur velākin biz muḫtaṣar eyledük evvelā eskimiş ḫafaḳāna ve sevdāya ve ḥummālara (20) ve evcāʿ-ı mefāṣıla ve efrengiye ve cerebe ve ḥikkeye ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdür ḳadri ehline (21) maʿlūmdur **ṭarīḳi** budur ki ḫām ibrişīm yüz dirhem mā-i tuffāḥ-ı şāmī vaḳıyye meẕkūr (22) ibrişīmi miḳrāṣından geçürüb tuffāḥ-ı şāmī ṣuyıyla ışladub baʿde meẕkūr ṣuyı (23) nıṣf vaḳıyye şeker ile ḫalṭ idüb ʿasel ḳıvāmına gelinceye dek ṭabḫ ideler baʿde indüreler

[105/b]

(1) ve baʿde bu eczāları saḥḳ idüb ince elekden geçürüb meẕkūr sükkere ḫalṭ ideler ki (2) bunlardur ḳırmız on dirhem ʿanber ve ʿūd-ı hindī ve dārçīnī her birinden altışar dirhem misk (3) nıṣf dirhem altun ve verd-i aḥmer her birinden bir dirhem lājiverd ve lü'lü' her birinden (4) dörder dirhem ḳāʿide üzere maʿcūn ideler istiʿmāl ideler ʿameli

ehline maʿlūmdur **diger** (5) **maʿcūn-ı cevāhir-i ḫām** bu daḫı aʿżā-i reʾīse ḳuvvet virür ve tende olan her maraża nāfiʿdür (6) fālice ve sekteye ve ḫafaḳāna ve māliḫūlyāya ve vesvāse fāide ider şerbeti bir dirhemden bir miṣḳāle degindür (7) **ṭarīḳi budur ki** lüʾlüʾ üç dirhem ḳızıl yāḳūt ve gök yāḳūt ve ʿaḳīḳ ve zümrüd her birinden (8) bir miṣḳāl zurunbād ve durūnc ve verd ve aġac ḳavunı ve besbāse ve bezr-i reyḥān (9) her birinden ikişer dirhem kemüginüŋ bürādesi ve mercān ve kehrübā her birinden birer dirhem (10) behmen-i aḥmer ve behmen-i ebyaż on ikişer ḳīrāṭ ḳaranfil ve zencebīl ve dār-ı fulful ve sünbül (11) ve ḳāḳule ve zaʿferān her birinden birer dirhem ḳurṣ-ı verd ve ʿūd her birinden beş dirhem dārçīn (12) ve ḫavlıncān ve altun varaḳı ve gümüş varaḳı her birinden iki ṣülüṣ dirhem misk nıṣf dirhem (13) ʿanber iki dirhem kifāyet miḳdārı emlec balı ile maʿcūn eyleyeler vaḳt-i ḥācetde istiʿmāl (14) eyleyeler **diger maʿcūn-ı ʿanber** bu daḫı aʿżā-i reʾīse ḳuvvet virür ve bedende olan emrāżları (15) ziyāde nāfiʿdür ve raḥim marażlarına ve pīr iḫtiyārlara ve ʿavretlere ġāyet münāsibdür şerbeti (16) bir dirhemden iki dirheme degindür **ṭarīḳi** budur ki dārçīn ve ḳaranfil ve besbāse ve cevz-i bevvā (17) ve durūnc ve ḫavlıncān her birinden üçer dirhem sünbül ve ḳāḳule-i kebīr ve ṣafīr her birinden birer dirhem (18) zencebīl ve ʿūd ve ṣandal-ı aṣfer ve dār-ı fulful her birinden ikişer dirhem ʿanber bir dirhem misk (19) nıṣf dirhem cümlesini saḥḳ idüb kifāyet miḳdārı sükker ile veyāḫūd gül şarābıyla maʿcūn (20) idüb istiʿmāl ideler **maʿcūn-ı māddetüʾl-feraḥ** bu daḫı hem muḳavvī ve hem müferriḥdür **ṭarīḳi** budur ki (21) durunc on beş dirhem ḳaranfil ve besbāse ve suʿd ve kebābe ve maṣṭakī ve günlük ve bezr-i kerefis (22) ve dārçīnī ve ḫavlıncān ve būzeydān ve zurunbād ve anīsūn ve bezr-i cezer ve rāziyāne ve fulful (23) ve bezr-i bādrencbūye ve zencebīl ve sünbül ve zerneb ve behmen-i aḥmer ve ebyaż ve ḳāḳule ve cevz-i bevvā ve zaʿferān

[106/a]

(1) ḫuṣyetüʾṣ-ṣaʿleb her birinden beş dirhem afyūn on beş dirhem ʿūd iki dirhem (2) misk ve ʿanber bir dirhem ʿasel iki buçuḳ vaḳıyye ʿādet üzere ṭabḫ idüb istiʿmāl (3) iderler **diger maʿcūn-ı müferriḥ** buŋa daḫı müferriḥ-i ḥār-ı aṣfūr dirler yürek oynamasına (4) ve miʿde ṣovuḳluġına ve ṭaʿām segirtmesine ve yürege ve miʿdeye ḳuvvet virmege ġāyet nāfiʿdür (5) ve mücerrebdür **ṭarīḳi** budur ki ḳırfah ve ḳaranfil ve

sünbül-i hindī ve uşne ve nār-misk ve efrenc-i misk (6) her birinden ikişer dirhem zaʿferān ve maṣṭakī her birinden birer miṣḳāl muḥkem saḥḳ (7) idüb kifāyet miḳdārı ʿasel ile ṭabḫ idüb vaḳt-i ḥācetde istiʿmāl ideler meẕkūr (8) marażlara ziyāde nāfiʿ ve mücerrebdür **diger maʿcūn-ı verd** bu daḫı aʿżā-i reʾīsiyye ḳuvvet virür (9) ve hażma yardım ider ve miʿdede olan ruṭūbet-i fāsideyi izāle ider ve her mizāca (10) münāsibdür **ṭarīḳi** budur verd-i aḥmer on dirhem ṣandāl-ı aṣfer ve ʿūd-ı hindī (11) her birinden ikişer dirhem dārçīn dört dirhem maṣṭakī bir dirhem ʿanber on iki ḥabbe (12) kifāyet miḳdārı şarāb-ı verd ile maʿcūn idüb vaḥt-i ḥācetde istiʿmāl ideler (13) **diger maʿcūn** bu daḫı sill marażına maḥṣūṣ ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdür **ṭarīḳi** budur (14) büssed ve kehrübā ve ḫavalān-ı hindī ve ṭīn-i maḫtūm ve liḥyetü't-teys ve ʿırḳu's-sūs ve rubb-ı sūs (15) ve ṭebāşīr-i hindī ve bezr-i bıṭṭīḫ-i aḫḍar ve bezr-i ḳarʿ ve bezr-i ḫıyār ve ṣamġ-ı ʿarabī (16) ve keşīrā ve verd-i aḥmer ve her birinden bir dirhem fustuḳ-ı şāmī ve ḥabb-ı ṣanavber ve levz her (17) birinden ikişer dirhem meẕkūr eczāları saḥḳ idüb kifāyet miḳdārı gülbeşeker ile maʿcūn (18) idüb ṣabāḥ ve aḫşam üçer dirhem istiʿmāl ideler ve bu maraża dāim gülbeşeker yedüreler (19) ġāyet nāfiʿdür **diger maʿcūn** bu daḫı bil aġrısına ve diz aġrısına ve selesü'l-bevle ve yürek (20) aġrısına ve bevāsīre ve ḳulunca ziyāde nāfiʿdür ve riyāḥları taḥlīl ider ve ẕekeri ḳıvāma getürür (21) ve süst-endāmlara ve cümle emrāż-ı bārideye ziyāde nāfiʿdür **ṭarīḳi budur** ḳaranfil ve şūnīz (22) ve cevz-i hindī ve cevz-i bevvā kemmūn ve maṣṭakī ve anīsūn ve dārçīn ve zencebīl ve bezr-i başal (23) ve bezr-i fücl ve bezr-i cevz ve bezr-i ḫarmal her birinden onar dirhem zaġferān beş dirhem ʿasel

[106/b]

(1) miḳdār-ı kifāye ḳāʿide üzere maʿcūn idüb vaḳt-i ḥācetde istiʿmāl ideler ṣabāḥda (2) ve aḫşamda üçer dirhem vireler diger **maʿcūn-ı ānūş-dārū** bu daḫı ġuṣṣaya ve ḳorḳaḳlıġa (3) ve ḫafaḳāna ve ağız ḳoḳusına beŋiz ṣarulığına ve ṣaç ve ṣaḳal giç aġarmasına nāfiʿdür (4) **ṭarīḳi budur ki** verd-i aḥmer altı dirhem suʿd iki dirhem dārçīn ve zaġferān ve besbāse (5) ve ḳāḳule ve kebābe her birinden ikişer dirhem sünbül ve asārūn üçer dirhem zerneb ve dört (6) dirhem ḳırfah bir dirhem emlec yüz dirhem ḳāʿide üzere maʿcūn idüb istiʿmāl ideler (7) **diger maʿcūn-ı aʿẓam** ishāli ḳabż eyler ve

sū'ü'l-mizāca nāfiᶜdür **ṭarīḳi budur** cünd-i bīdester (8) ve afyūn ve mīᶜa ve bezr-i benc ve mürr-i ṣāfī ve maṣṭakī ve zaġferān ve kündür ve nānḫuvah ve asārūn (9) ve kehrübā ve bezr-i kettān ve ihlīlec-i esved her birinden berāber kifāyet miḳdārı ᶜasel ile maᶜcūn (10) idüb istiᶜmāl ideler **diger maᶜcūn-ı turunc** bu maᶜcūnuŋ nefᶜi çoḳdur evvelā ġalīẓ rīḥleri (11) taḥlīl ider ve hāżımdur ve ḳuvvet-i bāhı arturur aġız ḳoḳusın ḫūb ider **ṭarīḳi budur ki** (12) ḳışr-ı utruc otuz dirhem ḳaranfil ve cevz-i bevvā ve dār-ı fulful ve ḳāḳule ve dārçīnī ve ḫavlıncān (13) ve zencebīl her birinden bir dirhem misk altı ḥabbe kifāyet miḳdārı ᶜasel ile maᶜcūn idüb (14) istiᶜmāl ideler **diger maᶜcūn-ı bellūṭ** seles-i bevle ve ḳuvvet-i māsikeye nāfiᶜ ve bil aġrısına (15) ve meṣāne yellerini taḥlīl ider **ṭarīḳi budur** şūnīz ve suᶜd ve günlük ve ṣoġan toḫumı (16) ve ḫardal her birinden yigirmişer dirhem ḳavrulmuş bellūṭ yüz altmış dirhem kifāyet miḳdārı (17) ᶜasel ile maᶜcūn idüb istiᶜmāl ideler **diger maᶜcūn** bu daḫı rīḥ-i bevāsīre ve ġalīẓ rīḥleri (18) nāfiᶜ ve mücerrebdür **ṭarīḳi budur** nānḫuvah iki dirhem deve dikeni toḫumı beş dirhem siŋirli yapraḳ (19) toḫumı beş dirhem ᶜasel yüz dirhem ḳāᶜide üzere maᶜcūn idüb istiᶜmāl ideler **diger maᶜcūn** (20) ṭuzlı balġamı ve rīḥleri taḥlīl ider ve ġalīẓ mevāddı terḳīḳ ider **ṭarīḳi budur** günlük (21) yigirmi dört dirhem zencebīl yigirmi dirhem maṣṭakī ve ḳaranfil her birinden onar dirhem sināmekī seksen (22) beş dirhem kifāyet miḳdārı ᶜasel ile istiᶜmāl ideler **diger maᶜcūn** envāᶜ-ı bevāsīre nāfiᶜdür (23) **ṭarīḳi budur** ki pırāṣa toḫumı ve azaḳ egiri ve bādāverd ve istiridyā ḳabugı küli ve zencebīl

[107/a]

(1) her birinden yigirmi beş dirhem ḳāᶜide üzere maᶜcūn idüb istiᶜmāl ideler **diger maᶜcūn-ı** (2) **ıṭrıfīl-i ṣaġīr** bu daḫı miᶜdenüŋ gevşekligine ve ruṭūbetine ve ḳuvvet-i hāżımeye ve buḫāra (3) ve ḥavāssuŋ cümlesine nāfiᶜdür ṭarīḳi budur ihlīlec-i aṣfer ve kābilī ve belīlec ve emlec (4) ihlīlec-i esved ve rāziyāne cümlesini berāber nīm-kūft dögeler bādem yaġı *ile* yoġurub (5) kifāyet miḳdārı ᶜasel ile maᶜcūn idüb istiᶜmāl ideler **diger maᶜcūn-ı muḳavvī** (6) hem müferriḥ ve hāżımdur ve bizim mücerrebātımızdandur ġaflet olunmaya **ṭarīḳi budur ki** sünbül-i hindī (7) ve dārçīn ve zencebīl ve dār-ı fulful ve ḳaranfil ve kebābe ve cevz-i bevvā ve ḳāḳule ve bezr-i rāziyāne ve bezr-i kerefis (8) ve maṣṭakī ve zaġferān ve ihlīlec-i esved her birinden üçer

dirhem misk üç (9) dānıḳ kifāyet miḳdārı ʿasel ile ḳāʿide üzere maʿcūn idüb istiʿmāl ideler **diger** (10) **maʿcūn-ı muḳavvī** bu daḫı ḥükemā-ı erbaʿadan menḳūldür Cālīnūs ve Buḳrāṭ ve Muḥammed Ẕekeriyyā ve Ebū ʿAli Sīnā (11) ve cemīʿ ḥükemā ittifāḳ etmişlerdür ki insānuŋ başı (12) miʿdesi aġrıları bundan istiʿmāl etse şifā bula ve her kim ki bu maʿcūndan yedi gün (13) istiʿmāl etse eger yüz yaşında olsa ve on ʿavreti daḫı olsa cimāʿda (14) cümlesine cevāb virmege ḳādir olur **ṭarīḳi budur ki** kerefis toḫumı ve piyāz toḫumı (15) reyḥān toḫumı ve rāziyāne ve helyūn toḫumı ve carcīr toḫumı ve ihlīlec-i esved ve zencebīl (16) ve carcīr-i berrī ve fulful ve lisan-ı ʿaṣfūr ve günlük ve ʿūd-ı fāvāniyā ve sünbül (17) ve behmen-i aḥmer ve fustuḳ ve cezer cümlesi berāber ola kifāyet miḳdārı ʿasel ile (18) ḳāʿide üzere maʿcūn idüb istiʿmāl ideler **diger maʿcūn** bu daḫı menīyi arturur (19) ve bil ṣovuḳluġına ziyāde nāfiʿ ve mücerrebdür ṭarīḳi budur bādem ve cevīz içi ve şūnīz (20) şām fustuġı ve ḥabb-ı fulful ve bezr-i ḫaşḫāş ve tūderī-i ebyaż ve aḥmer ve simsim-i muḳaşşer (21) ve bezr-i cezer ve bezr-i cırcīr ve bezr-i baṣal ve bezr-i lift ve bezr-i faṣṣa ve behmen-i sefīd ve surḫ (22) zencebīl ve dār-ı fulful ve kebābe ve dārçīnī ve şaḳāḳul ve ḫavlıncān ve bezr-i helyūn (23) cümlesinden onar dirhem sükker cümle eczā berāberi ʿasel miḳdār-i kifāyet ḳāʿide üzere maʿcūn

[107/b]

(1) idüb istiʿmāl ideler **diger maʿcūn-ı saḳanḳūr ṭarīḳi** budur ki saḳanḳūr beş dāne (2) dārçīn ve vec ve ibrişīm her birinden beşer dirhem cevz-i bevvā ve ḳaranfil her birinden (3) dörder dirhem ḳāḳule ve ʿūd-ı hindī ve ṣandāl-ı aṣfer her birinden üçer dirhem cevz-i (4) hindī on dirhem ʿanber ve lü'lü' ve büssed ve bād-zehr her birinden birer miṣḳāl misk (5) bir dirhem meẕkūr eşyāları muḥkem saḥḳ idüb ince elekden geçüreler şarāb-ı benefsec (6) ile ḳāʿide üzere maʿcūn idüb vaḳt-i ḥācetde üçer dirhem ḳadar (7) istiʿmāl ideler ammā beş deste altun varaḳı bile ḫılṭ ideler ġāyet ḫūb olur (8) ve miʿdeye taḳviyet virür **diger maʿcūn-ı çūb-ı çīnī** bu daḫı cümle emrāż-ı muḫtelifeye (9) ve şaḳīḳaya ve bütün baş aġrısına ve göz aġrısına ve çıbanı olana ve yaramaz (10) ḳurūḥ-ı ḫabīṯeye ve diş aġrısına ve öksürüge ve żīḳu'n-nefese ve yan aġrısına (11) ve ṭalaḳa ve süddeye ve miʿdeye ve zaḫīre ve yürek aġrısına ve bevāsīre ve ḫurūc-ı maḳʿada (12) ve bevāsīrüŋ

envāʿına ve arḳa aġrısına ve cümle bedene şāmil olan (13) emrāża nāfiʿdür ve mücerrebdür **ṭarīḳi budur ki** çūb-ı çīnī yüz dirhem zencebīl (14) on dirhem cevz-i hindī ve türbüd her birinden on beş dirhem rāziyāne yigirmi (15) dirhem ḳaranfil ve zaġferān ve dārçīnī ve ḳāḳule ve emlec ve ḫavlıncān (16) ve maṣṭakī ve günlük ve ʿāḳırḳarḥā ve kebābe ve sünbül ve besbāse her birinden (17) beşer dirhem sükker cümle eczālar miḳdārı ḳāʿide üzere maʿcūn idüb istiʿmāl (18) ideler **ẕikr-i tiryāḳāt ve'l-cevārişāt** (19) **tiryāḳ-ı sebʿa** bu daḫı bir tiryāḳdur ki cemīʿ tiryāḳlarda olan fāide bu tiryāḳda (20) mevcūddur zīrā kendimiz tecrübe etmişizdür ve her bunuŋla ʿilāc etdigimüz marażlara (21) taḫallüf etmeyüb ve her ʿillete nāfiʿdür devā olmuşdur imdi ġāyet mücerrebdür (22) ġaflet etmeyeler **ṭarīḳi budur ki** çıntıyānā ve ḥabbü'l-ġār ve mürr-ı şāfī ve kemāfīṭūs (23) ve kemāderyūs ve ḳışr-ı aṣl-ı kerefis-i berrī ve zirāvend-i ṭavīl her birinden birer

[108/a]

(1) meẕkūr eczāları muḥkem saḥḳ idüb üç eczā miḳdārı ʿasel-i ṣāfī ile ḳāʿide (2) üzere ḳıvāma getürüb baʿde ḥıfẓ ideler ve şarāblar ile ki meẕkūr marażlara (3) münāsib olanlar ile istiʿmāl ideler **diger tiryāḳ-ı efrengī** büyük tiryāḳdaki (4) olan menāfiʿ bunda daḫı mevcūddur **ṭarīḳi budur ki** zirāvend-i ṭavīl (5) çındiyānā ḳırḳar dirhem mürr-ı şāfī ve ḥabb-ı ġār her birinden onar dirhem (6) rāvend-i çīnī üç dirhem eger beş dirhem geyik boynuzı ve ḫām ibrişīm yaḳub (7) kömürinden beş kifāyet miḳdārı ʿasel ile ḳıvāma getürüb istiʿmāl ideler (8) **diger tiryāḳ-ı erbaʿa** bunun daḫı ḳuvveti tiryāḳ-ı kebīrüŋ ḳuvveti ḳadardur (9) ʿale'l-ḫuṣūṣ bārid marażlara ve balġamī mizāclara nāfiʿ ve mücerrebdür ġaflet olunmaya (10) **ṭarīḳi budur ki** zirāvend-i ṭavīl ve mürr-ı şāfī ve çıntıyānā ve ḥabbu'l-ġār cümlesi (11) berāber ola muḥkem saḥḳ idüb iki eczā miḳdārı şāfī ʿasel ile ʿādet (12) üzere ḳıvāma getürüb vaḳt-i ḥācetde istiʿmāl ideler (13) **beyān-ı cevārişāt** (14) **cevāirşāt-ı zencebīl** bu daḫı miʿdenüŋ ve emʿānuŋ żaʿfına fāide ider ve ṭaʿāmı (15) *haẓm* itdürür ve yelleri taḥlīl ider ve baṭını ḥabs ider **ṭarīḳi budur ki** zencebīl yigirmi dirhem (16) ṣamġ-ı ʿarabī ve hāl-i bevvā her birinden onar dirhem ḳaranfil ve dārçīn her birinden beşer dirhem (17) cevz-i bevvā bir dāne zaġferān bir dirhem nişāsta ḳırḳ iki dirhem şeker-i ṭabarzad bir rıṭl ʿādet (18) üzere ḳıvāma getürüb

istiʿmāl ideler **diger cevāriş-i utruc** bu daḫı yelleri (19) ṭarḥ ider ve ṭaʿāmı haẓm ider **ṭarīḳi budur ki** ḳuşūr-ı utruc-ı aṣfer-i yābis (20) otuz dirhem ḳaranfil ve cevz-i bevvā ve dār-ı fulful ve hār-ı bevvā ve dārçīnī ve ḥavlıncān (21) ve zencebīl her birinden bir dirhem misk bir dānıḳ cümlesini saḥḳ idüb kifāyet (22) miḳdārı ʿasel ile ḳıvāma getürüb istiʿmāl ideler **diger cevāriş-i sefercel-i ḳābıż** (23) bunuŋ daḫı fāidesi oldur ki ḳuṣmaġı keser ve miʿdeye ḳuvvet virür göŋül dönmegi

[108/b]

(1) menʿ ider ve ṭaʿāma iştihā getürür ve beŋzi güzel ider **ṭarīḳi budur ki** seferceli (2) evvelā minvāl üzere ṭabḥ idüb bu eczāları bile ḫalṭ ideler ki bunlardur zencebīl (3) ve dār-ı fulful her birinden dörder dirhem bezr-i kerefis ve nānḫuvāh her birinden bir dirhem (4) zaġferān iki dirhem bu eczāları muḥkem saḥḳ idüb evvel-i müdebber sefercel ile ḫalṭ idüb (5) evvelki gibi ḳıvāma getürüb ḳabż içün istiʿmāl ideler **diger cevāriş-i ḫabṣ-ı ḥadīd** (6) bu daḫı miʿdenüŋ istirḫāsına ve bevāsīre ve miʿdenüŋ fesādına ve mizācuŋ fesādına (7) ġāyet nāfiʿdür ve beŋzi güzel ider ve bāha ḳuvvet virür **ṭarīḳi budur ki** ıhlīlec-i esved (8) ve belīlec ve emlec ve fulful ve zencebīl ve şeyṭarec ve sünbül-i hindī her birinden (9) dörder dirhem bezr-i şebṣ ve bezr-i kürrās her birinden dörder dirhem ḫabṣ-i ḥadīd (10) yüz dirhem ammā ḫabṣı ġāyet ṣarb sirkede ışladalar on dört gün sirkede (11) ṭura ṣoŋra çıḳarub ḳurudalar baʿde bundan yüz dirhemini bu maʿcūna ḳoyalar bu cümle (12) eczāları muḥkem saḥḳ idüb dühn-i levz ile yübūsetini alub iki dirhem ḫāliṣ misk ile (13) ḫalṭ idüb kifāyet miḳdārı ʿasel ḳıvāma getürüb istiʿmāl ideler meẕkūra ġāyet (14) nāfiʿ ve mücerrebdür **diger cevāriş-i rūḥ-efzā ṭarīḳi budur ki** varaḳ-ı ḫıyār ve kebābe her birinden (15) otuz dirhem suʿd ve cevz-i bevvā ve anīsūn her birinden yigirmişer dirhem dārçīn ve behmen-i aḥmer (16) her birinden otuz dirhem besbāse beş dirhem zaġferān dört dirhem ḳaranfil (17) üç dirhem ʿasel üç *cümle* eczā miḳdārı ḳāʿide üzere istiʿmāl ideler **diger cevāriş-i ḥayātu'l-ḳulūb-ı müferriḥ** (18) **ṭarīḳi budur** ṭurunc ḳabuġı ve zencebīl ve lisan-ı ʿaṣfūr (19) her birinden beşer dirhem besbāse altı dirhem ḳaranfil ve dārçīnī her birinden dörder dirhem (20) ʿāḳırḳarḥā iki dirhem sünbül-i hindī üç dirhem kifāyet miḳdārı ʿasel ile ḳıvāma (21) getürüb istiʿmāl ideler (22) **beyān-ı ḥubūbātu'l-muḳāvemetü'l-müferriḥe** (23) **ḥabb-ı**

müferriḥ ve muḳavvī bu bir ḥabbdur ki baş aġrısına ve göz aġrısına ve sevdāya ve balġama

[109/a]

(1) ve ciger ḫastalığına ve öksürüge ve żīḳu'n-nefes ve göŋül dönmesine ve ḳanı gidene ve bevāsīre (2) ve ḫayża ve zaḫīr-i ḥaḳīḳiye ve kāẕibe ve cemīʿ emrāżlara ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdür ġaflet olunmaya (3) **ṭarīḳi budur ki** suʿd beş dirhem ḥaṣṣālubān cāvī beş dirhem afyūn ḳırḳ dirhem ʿūd (4) on dirhem maṣṭakī on dirhem ṣamġ-ı ʿarabī yigirmi beş dirhem keşīrā ve yigirmi beş dirhem (5) verd-i aḥmer ve ḳāḳule-i ṣaġīr ve kebīr ve kebābe ve besbāse ve īrsā ve zencebīl ve dārçīnī ve ḫavlıncān (6) ve adḫīr-i mekkī ve sūrıncān ve nānḫuvāh ve būzeydān ve meḫallaṣat ve ḳaranfil ve fulful ve ḳırfah (7) ve egir ve bezr-i reşād ve bezr-i cezer ve bezr-i ḥarmal ve asārūn ve zurunbād her birinden beşer (8) dirhem zaġferān ve ṣaʿleb onar dirhem nişā elli dirhem esrār elli dirhem gül-āb ile (9) yoġurub fulful miḳdārı ḥabblar idüb istiʿmāl ideler **diger ḥabb-ı müferriḥ ṭarīḳi** (10) **budur ki** afyūn ve ʿanber ve ʿūd ve zencebīl ve zaġferān cünd-i bīdester her birinden (11) birer dirhem ṣamġ bir deng gül-āb ile ḳāʿide üzere ḥabblar idüb istiʿmāl ideler (12) **diger ḥabb bu daḫı ḳabżı ve ṣancuyı** derḥāl ḫalāṣ ider bi-iẕnillah teʿālā (13) **ṭarīḳi budur ki** dārçīn ve zencebīl ve ḳaranfil ve maṣṭakī ve fulful ve dār-ı fulful (14) ve anīsūn her birinden birer dirhem ıṣlāḥ olunmuş maḥmūde yedi dirhem sükker-i ḳandī yedi dirhem (15) mā-i verd ile ḥabb idüb adamına göre istiʿmāl etdüreler buçuḳ dirhemden bir miṣḳāle (16) varınca vireler ṣafrāyı ve sevdāyı ve balġamı zaḥmetsiz iḫrāc ider ġāyet menfaʿati (17) çoḳdur **diger ḥabb-ı şāhtere ṭarīḳi budur ki** şāhtere ṭarīḳi budur ki ihlīlec-ı esved ve ihlīlec-i aṣferüŋ (18) ḳabuġı ve ṣabır ve eftīmūn her birinden ellişer dirhem verd-i aḥmer elli dirhem saḳmūniyā (19) on beş dirhem şāhtere ṣuyı ile yoġurub ḥabblar düzüb istiʿmāl ideler (20) **diger ḥabb-ı şāhtere** bu daḫı ṭabīʿatı mülāyim ider ve emrāż-ı ṣafrāvīye ve sevdāvī ve balġamīye (21) nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** ihlīlec-ı esved ve aṣfer ve kābilī her birinden on beş dirhem (22) saḳmūniyā on dirhem ṣabır elli beş dirhem ammā ṣabırı şāhtere ṣuyında ḥall idüb (23) ṣāfī ideler baʿde ruṭūbetini uçurub eczāya ḳatub ḥabblar düzüb istiʿmāl ideler

[109/b]

(1) **diger ḥabb-ı ilāhī** bu daḫı vebānuŋ ʿufūnetine fāide ider bedeni ṣıḥḥat üzere (2) ḥıfẓ ider **ṭarīḳi budur** ṣabır dört dirhem mürr-i ṣāfī ve zaġferān her birinden (3) ikişer dirhem gül ṣuyıyla ḥabblar düzüb istiʿmāl ideler **diger ḥabb** gözde (4) olan ruṭūbeti ve buḫārı menʿ ider ve rūḥa ḳuvvet virür ve ʿaḳlı arturur (5) ve bedeni ṣıḥḥat üzere ḥıfẓ ider **ṭarīḳi budur ki** verd-i aḥmer ve benefşec ve pelīn ve şaḥm-ı ḥanẓal (6) ve türbüd ve egir ve cevz-i bevvā ve sünbül ve eftīmūn ve ḥabb-ı belesān ve ʿūd-ı belesān (7) ve sāsaliyūn ve bezr-i seẕāb ve adḫīr ve asārūn ve maṣṭakī ve ḳaranfil ve dārçīn (8) ve anīsūn ve rāziyāne ve kerefis ve zaġferān ve besbāse her birinden birer dirhem kābilī (9) ihlīlec-i aṣfer ve esved ve belīlec ve emlec ve rāvend her birinden ikişer dirhem ġārīḳūn (10) sināmekī her birinden ikişer buçuḳ dirhem efrāciyā yedi dirhem ṣabır cümle eczā berāber (11) ola saḥḳ idüb ḥabblar düzüb bir dirhemden iki dirheme degin istiʿmāl ideler (12) **diger ḥabb** bu daḫı baş emrāżlarına ve ruṭūbetine ve miʿdeye vecaʿ-ı mefāṣıla ve ḳulunca (13) ve fālice ve laḳveye ve dil aġırlıġına ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdür **ṭarīḳi budur ki** (14) maṣṭakī ve zaġferān ve sünbül-i hindī ve ḥabb-ı belesān ve ʿūd-ı belesān ve asārūn (15) selīḫe ve dārçīn her birinden beş dirhem ṣabır ḳırḳ dirhem çig bal ile ḥabblar idüb (16) vaḳt-i ḥācetde iki dirhem istiʿmāl ideler **diger ḥabb-ı muḳl ṭarīḳi budur ki** muḳl-i azraḳ (17) iki dirhem nānḫuvah ve kābilī ḳabuġı ve ihlīlec-i esved ve aṣfer ve belīlec ḳabuḳları ve milḥ ve yanmış (18) ḫalzūn ve kehrübā her birinden birer miṣḳāl pırāṣa ṣuyıyla ḥabblar düzüb istiʿmāl (19) ideler **ḥabb-ı ḳābıż** bu daḫı ishāli ve ḳanı keser ve miʿdeye ḳuvvet virür ve rīḥleri (20) taḥlīl ider yürek burusını teskīn ider **ṭarīḳi budur ki** günlük demü'l-aḫaveyn (21) ve kehrübā ve maṣṭakī ve zaġferān ve vec ve afyūn ve ṣamġ-ı ʿarabī cümlesi berāber ola mersīn yapraġı (22) ṣuyıyla ḳāʿide üzere noḫūd miḳdārı ḥabblar düzüb ṣabāḥ aḫşam (23) istiʿmāl ideler **diger ḥabb-ı bevāsīr ṭarīḳi budur ki** ʿanzurūt ve yılan yaṣdıġı

[110/a]

(1) deve dikeni toḫumı ve pırāṣa ve suʿd ve kemmūn ve vec ve rāziyāne ve anīsūn ve behmen-i surḫ (2) ve şūnīz eczāları ṣarb sirkede ışladub bir gün ve bir gice ṭurduḳdan (3) ṣoŋra çıḳarub ḳurudalar ve muḥkem saḥḳ idüb yumurṭa aḳıyla ḳāʿide üzere (4) ḥabblar idüb ṣabāḥ üçer ve aḫşam ikişer istiʿmāl ideler (5) **fī envāʿi'l-eşribetü'l-**

müshiletü'n-nefīse (6) öksürüge ġāyet nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** ʿırḳ-ı sūs ve zūfā-i yābis ve persiyāvşān (7) ve anīsūn ve ʿunnāb ve tīn ve zebīb-i aḥmer ve keçi boynuzı berāber alub ḳaynadub (8) ṣuyını süzüb içeler **diger munżic** bu daḫı ṣafrāyı teskīn ider ve miʿde (9) ve ciger ḥarāretine nefʿi vardur **ṭarīḳi budur ki** ḳayṣı ve ʿunnāb her birinden on (10) beşer dāne ıccāṣ yedi dāne temir hindī on ḳāʿide üzere ʿamel idüb (11) vireler **temmetü'l-munżicāt ve beliyyetü'l-eşribetü'l-müshilet** (12) **şerbet** balġamı ve sevdāyı ve ṣafrāyı ishāl ider ve balġam-ı fālice ve māliḫūlyāya (13) ve emrāż-ı dimāġiyyeye nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** rāziyāne yigirmi dirhem sināmekī (14) yedi dirhem ıccāṣ ve fülūs ve ḫıyārşenbe her birinden on beş dirhem verd-i aḥmer (15) ve benefsec ve ihlīlec-i aṣfer ve eftīmūn her birinden yedişer dirhem terencübīn on dirhem (16) ʿanberbāris ve türbüd-i ebyaż üçer dirhem rāvend iki dirhem sibistān otuz dirhem (17) sükker-i aḥmer yigirmi beş dirhem besfāyic dört dirhem ġarīḳūn bir dirhem ḳāʿide (18) üzere şerbet idüb vireler **diger şerbet** ṣafrāya ve balġama ve sevdāya (19) nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** ḳışr-ı ihlīlec-i esved ve ḳışr-ı kābilī her birinden beş dirhem (20) verd-i aḥmer ve nīlūfer altışar dirhem şarāb-ı benefsec on dirhem sināmekī sekiz dirhem (21) besfāyic on beş dirhem afyūn dört dirhem ḳarabaş ve ġarīḳūn ve rāvend (22) üçer dirhem sibistān yigirmi dāne ıṣlāḥ olınmış maḥmūde bir deng sirḫışt yigirmi dirhem (23) ḳāʿide üzere ʿamel idüb vireler

[110/b]

(1) **fī beyāni'l-ayāricāt ve'l-maʿācīnü'l-müshiletü'l-laṭīfe** (2) **ayāric-i fayḳarā ṭarīḳi budur ki** maṣṭakī ve sünbül ve selīḫe ve zaġferān ve dārçīnī ve ʿūd-ı belesān (3) ve ḥabb-ı belesān ve asārūn ve adḫīr her birinden ikişer dirhem ṣabır otuz dirhem (4) ḳāʿide üzere maʿcūn idüb maḥallinde istiʿmāl ideler (5) **diger ayāric-i buḳrāṭ** bu daḫı cünūna ve vesvāsa ve başuŋ ziyāde aġrısına (6) ve dönmesine ve teşennüce ve eller yarıḳlarına ve cemīʿ mefāṣıla ʿaḳluŋ ve ẕihnüŋ fesādına (7) ve cüẕāma ve baraṣa ve fālice ve laḳveye nefʿi vardur **ṭarīḳi budur ki** ḳıṣṣā'ü'l-ḥimār (8) ve kemāderyūs her birinden beş dirhem zaġferān ve mürr-ı ṣāfī ve saḳmūniyā her birinden ikişer (9) dirhem uşaḳ bir dirhem kifāyet miḳdārı ʿasel ile ʿamel idüb altı dirhemini fātir ṣu ile (10) istiʿmāl ideler **temmetü'l-ayāricāt ve beliyyetü'l-maʿācīnü'l-müshile** (11) **evvelā**

maʿcūn-ı levz bu maʿcūn ḥummā-yı ġibba ve şaṭru'l-ġibba ve balġamdan olan emrāża ġāyet (12) nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** ḳurṭum içi otuz dirhem bādem içi on dirhem zaġferān iki dirhem (13) saḳmūniyā iki dirhem sükker altı dirhem ʿasel dört yüz dirhem maʿcūn idüb istiʿmāl ideler (14) **maʿcūn-ı diyāḳātliḳūn ṭarīḳi budur ki** besfāyic ve bezr-i rāziyāne altmış dirhem (15) kifāyet miḳdārı ṣu ile ıṣladub yigirmi dört sāʿat baʿde ḳaynadub (16) süzeler ḫıyārşenbe balı ve temirhindī balı her birinden yüz dirhem muḥkem ḳaynadub (17) ḳıvāma gelince andan bu eczāları saḥḳ idüb içine ḳarışduralar maʿcūn idüb vaḳt-i ḥācetde (18) istiʿmāl ideler bunuŋ da menāfiʿi ġāyet ziyādesiyle çoḳdur ḳaleme gelmez (19) **diger maʿcūn-ı müshil** bu daḫı ṣafrāyı ve sevdāyı ve balġamı zaḥmetsiz iḫrāc ider (20) ġāyet nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** kābilī ve ihlīlec-i aṣfer ve esved her birinden sekizer (21) dirhem verd-i aḥmer ve behmen-i aḥmer her birinden beşer dirhem sūrıncān beş dirhem zencebīl üç (22) dirhem dārçīn ve sünbül-i hindī ve maṣṭakī ve anīsūn ve eftīmūn ve ġārīḳūn (23) her birinden ikişer dirhem zaġferān bir dirhem levz on dirhem ʿasel iki yüz dirhem

[111/a]

(1) maʿcūn idüb üç dirhemden beş dirheme degin istiʿmāl ideler (2) **fi envāʿu'ṣ-ṣefūfātu'l-hāżıme** (3) evvelā bu ṣefūf ġāyet hāżımdur bizim mücerrebātımızdandur ġaflet olunmaya ṭaʿāmdan (4) evvel ve ṣoŋra istiʿmāl olunsa cāizdür ve hem ġāyet muḳavvīdür **ṭarīḳi budur ki** ʿırḳ-ı sūs (5) ve keşīrā ve rāziyāne ve anīsūn her birinden sekizer dirhem ḳāḳule on dirhem maṣṭakī (6) üç dirhem cevz-i bevvā iki dirhem besbāse ve ḥavlıncān ve fulful ve ṣandāl-ı ebyaż (7) her birinden birer dirhem eczāları saḥḳ idüb nıṣf miḳdārı (8) sükker ile sefūf idüb istiʿmāl ideler **diger sefūf** buŋa urmāṭīḳūr (9) cātiḳūr *dirler* bunuŋ menāfiʿi ġāyet çoḳdur ammā biz muḫtaṣar idelüm cümleden (10) biri żaʿf-ı miʿdeye ve iç aġrısına ve ḳulunc aġrılarına ġāyet nāfiʿdür ve Firenglerüŋ (11) ḳatında bu ṣefūf iksīrdür **ṭarīḳi budur ki** ḳırfah ve sādec-i hindī ve hāl ve ʿūd-ı hindī (12) ve maṣṭakī ve ihlīlec-i kābilī ve efrenc-i misk ve nār-ı misk ve ḥabb-ı rummān ve kemmūn-ı müdebber (13) ve dārçīn ve uşne ve fulful ve dār-ı fulful ve zencebīl ve ḳaranfil cevz-i bevvā (14) ḳāḳule her birinden ikişer misk ve ʿanber ve kāfūr her birinden birer dirhem nebāt (15) altı dirhem meẕkūr eczāları muḥkem saḥḳ idüb

birbirine ḫalṭ idüb vaḳt-i ḥācetde (16) bir dirhemden üç dirheme degin istiʿmāl ideler **diger sefūfu'l-miʿde ṭarīḳi budur** dārçīn bir dirhem zencebīl ve ḳaranfil cevz-i bevvā ve ḫavlıncān (18) ve ḳāḳule ve dār-ı fulful her birinden südüs dirhem sükker eczā ḳadarınca ve eger yaz (19) olursa sükkeri sekiz vezin idüb istiʿmāl ideler **diger sefūf-ı miṣlüh ṭarīḳi** (20) **budur** verd-i aḥmer ve ʿūd-ı hindī her birinden birer dirhem dārçīn iki dirhem (21) cevz-i bevvā nıṣf dirhem anīsūn bir miṣḳāl meẕkūr eczāları saḥḳ idüb (22) on sekiz dirhem sükker ile sefūf idüb istiʿmāl ideler **diger sefūfu'l-miʿde** (23) bu daḫı miʿdenüŋ fesādına ve levnüŋ sufretine ve vesvāse ve nisyāna ve noḳṣān-ı haẓma

[111/b]

(1) ve tefrīḥ-i ḳalbe ziyāde nāfiʿ ve mücerrebdür ġaflet olunmaya **ṭarīḳi budur ki** ḳırfah ve sādec-i hindī (2) ve hāl-i bevvā ve ʿūd-ı hindī ve asārūn ve ihlīlec-i aṣfer ve kābilī ve iklīlü'l-melik ve (3) (e)frenc-i misk ve nār-ı misk ve kemmūn-i müdebber ve dārçīn ve uşne ve dār-ı fulful (4) ve ḳaranfil ve ḥabb-ı rummān ve cevz-i bevvā ve ḳāḳule her birinden ikişer dirhem misk ve ʿanber (5) ve kāfūr her birinden birer dirhem sükker-i ṭabarzad cümle eczā miḳdārı meẕkūr eczāları (6) muḥkem saḥḳ idüb birbirine ḫalṭ idüb vaḳt-i ḥācetde bir dirhemden üç dirheme degin (7) istiʿmāl ideler **diger ṣefūf-ı hāżım ṭarīḳi budur ki** verd-i aḥmer dört dirhem (8) dārçīn sekiz dirhem zencebīl ve ḳaranfil ve cevz-i bevvā ve ḫavlıncān her birinden ikişer (9) dirhem sirkede terbiye olmış kişnic üç dirhem ʿūd bir buçuḳ dirhem saḥḳ idüb (10) eczā miḳdārı sükker ile ṣefūf idüb birer miṣḳāl istiʿmāl ideler (11) **diger ṣefūf-ı yaraḳān ṭarīḳi budur ki** lük-i maġsūl bir miṣḳāl ṭebāşīr iki dirhem (12) zaġferān bir dirhem rāvend-i çīnī bir dānıḳ kāfūr buçuḳ dirhem ḳāʿide üzere sefūf (13) idüb iki dirhemnini maṭbūḫ-ı ıccāṣ yāḫūd temür hindī ṣuyıyla istiʿmāl ideler (14) **diger ṣefūf** bu daḫı seles-i bevle ġāyet nāfiʿdür ve mücerrebdür **ṭarīḳi budur ki** suʿd ve sünbül-i hindī (15) ve ḳara baş ve kündür ve ḥabb-ı bellūṭ her birinden birāber evvelā cümlesini (16) saḥḳ idüb ḳāʿide üzere sefūf idüb istiʿmāl ideler **diger ṣefūf-ı māsik-i bevl** (17) bu daḫı idrār-ı bevle ve dulāba ve emrāż-ı meṣāneye nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** ḳavrulmış (18) bellūṭ ve mürr-ı ṣāfī ve rāsin ve suʿd ve usṭūḫūdūs her birinden birer muḥkem (19) saḥḳ idüb cümle eczālar berāberi sükker ile ḫalṭ idüb istiʿmāl ideler (20) ve üzerine kişnic ṣuyı içeler **diger ṣefūf-ı diyābintīs**

ṭarīḳi budur ki ḫabṣ-ı ḥadīd-i menḳūʿ (21) fī ḫall-i ḫamr iki dirhem günlük ḳabı sirkede perverde olmış ola beş (22) dirhem ṭebāşīr-i hindī dört dirhem küzbere-i yābis üç dirhem bezr-i şūkerān iki (23) dirhem meẕkūr eczāları muḥkem saḥḳ idüb kifāyet miḳdārı sirke ile sefūf idüb

[112/a]

(1) ikişer dirhem istiʿmāl ideler **fī beyān-ı ʿamelü'l-aḳrāṣ evvelā ḳurṣ-ı kehrübā** (2) bu ḳurṣ daḫı ishāl ve seyelān-ı deme ġāyet nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** encübār ve verd-i aḥmer (3) ṣamġ-ı ʿarabī ve kehrübā ve nişā ve ṭīn-i ermenī ve büssed ve ṭebāşīr ve rubb-ı sūs ve cülnār (4) her birinden üçer dirhem aḳāḳıyā on dirhem mersīn rubbı ile ḳurṣlar idüb vaḳt-i ḥācetde (5) bir miṣḳāl istiʿmāl ideler **diger ḳurṣ-ı ṭebāşīr-i kāfūrī** ḥār ḥummālara ve ḫafaḳān-ı ḥāra (6) ve dıḳḳa ve sille ve ʿaṭaşa ve kerbe ve ḳan tükürene ve ḳan ishāline ġāyet nāfiʿdür (7) **ṭarīḳi budur ki** gül ḳurısı beyān balı her birinden altışar dirhem ḳıṣṣā' toḫumı ve ḫıyār toḫumı (8) ve ḳabaḳ toḫumı ve baḳla toḫumını her birinden dörder dirhem ṭebāşīr ve ṣamġ-ı ʿarabī ve keṣīrā ve nişā (9) her birinden ikişer dirhem kāfūr bir dirhem zaġferān buçuḳ dirhem cümlesini saḥḳ idüb (10) bezr-i ḳaṭūnā luʿābıyla ḳāʿide üzere ḳurṣlar düzüb istiʿmāl ideler **ḳurṣ-ı kāfūr** (11) bu daḫı ıssı marażlara ve ḥummālara ve ḥarārete ve ḫafaḳāna ve ṭāʿūna ve vebāya ġāyet (12) nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** bezr-i hindibā ve bezr-i ḫass ve bezr-i baḳla her birinden üçer dirhem (13) kāfūr buçuḳ miṣḳāl muḥkem saḥḳ idüb alma şerbetiyle ḳurṣlar düzüb istiʿmāl ideler (14) **diger ḳurṣ-ı ʿanberbāris** ḥarāretli ḥummālar ve cigerde olan şişlere ve ziyāde ṣusuzluġa (15) ġāyet nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** ʿuṣāre-i ʿanberbāris veyāḫūd kendisi dört dirhem (16) bezr-i ḫıyār ve maṣṭakī ve ṭebāşīr her birinden ikişer dirhem lük ve rāvend her birinden (17) on ikişer dirhem zaġferān bir dirhem sünbül-i hindī ve ʿuṣāre-i ġāfiṣ ve ʿırḳ-ı sūs (18) ve terencübīn her birinden ikişer dirhem ḳāʿide üzere ḳurṣlar düzüb istiʿmāl ideler (19) **fī beyāni'ş-şāfāt ve'l-ekḥālü'l-mücerrebetü'l-laṭīf minhā şāfu'l-ʿayn** (20) bu şāf göz aġrısına ġāyet nāfiʿdür ve vecaʿı teskīn ider **ṭarīḳi budur ki** ʿanzurūt (21) ammā eşek südiyle perverde olmış ola beş dirhem nişā ve dört dirhem keṣīrā üç (22) dirhem afyūn bir dirhem kündür bir ḳaç dirhem isfīdāc kündür on

dirhem mā-ı verd ile şāflar (23) düzüb vaḳt-i ḥācetde istiʿmāl ideler **diger şāf** bu daḫı bir günde

[112/b]

(1) gözüŋ aġrısını sākin ider ve şişini taḥlīl ider **ṭarīḳi budur ki** işmid ve efāviyā her birinden (2) ḳırḳ miṣḳāl iḳlimiyā altı miṣḳāl nuḥās-ı muḥriḳ-i maġsūl on dört miṣḳāl isfīdāc-i reṣāṣī (3) sekiz miṣḳāl sünbül ve ḥużaż her birinden ikişer miṣḳāl cünd-i bīdester ve ṣabır (4) ve eftīmūn ve ḳulḳeṭār-ı muḥriḳ her birinden ikişer miṣḳāl saḥḳ idüb gül ṣuyıyla (5) yoġurub yumurṭa aġıyla şāflar düzüb istiʿmāl ideler **diger şāf-ı ebyaż** (6) **remed-i ḥār içün ṭarīḳi budur ki** isfīdāc sekiz dirhem ṣamġ-ı ʿarabī ve keşīrā dört dirhem (7) ʿanzurūt iki dirhem afyūn bir dirhem saḥḳ idüb yumurṭa aġıyla şāflar düzüb (8) istiʿmāl ideler **fī beyāni'l-aṭliyyeti'l-mücerrebe bu ṭılā** ḳışalmış (9) siŋirlere nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** ḫarātīn-i kibār ve ḫurmā-i vāliyye ve dühn-i ḫal (10) berāber ve bezr-i zaġferān bile ḫalṭ idüb ḳışa olan siŋirlere ṭılā ideler ġāyet (11) nāfiʿdür **diger ṭılā** ẕekere ḳuvvet virür **ṭarīḳi budur ki** gögercin boḳunı (12) saḥḳ idüb yāsemīn yaġıyla ḫalṭ idüb ẕekere ṭılā iderler **diger ṭılā** uyuza (13) ve gicige nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** rāsini muḥkem saḥḳ idüb ṣarb sirke ile ḳarışdurub (14) āteşe ḳarşu sürseler ʿacāyibdür **diger ṭılā esrār-ı ḥükemādandur** ẕekeri büyüdür ve ḳuvvet (15) virür **ṭarīḳi budur ki** tāze ḳoyun tersin ki çubuḳ ile alalar ve bir deng misk (16) iki dirhem hindistān cevizi içi saḥḳ idüb ol tāze ḳoyun tersiyle ḳarışduralar (17) ḳına gibi yoġura tamām ḫalṭ etdükden ṣoŋra ḥammāme varub baʿde ẕekeri dühn-i suʿd ile (18) muḥkem ovalar ḳızardalar andan ḳına gibi ẕekere ṭılā ideler ve bir ḳıṭʿa bez ile ṣarub (19) ṣabāḥdan aḫşama degin alıḳosun andan ṣoŋra ṣu ile yuyalar ġāyet ʿacāyibdür (20) **diger ṭılā** miʿdenüŋ ḥarāretine ve ifrāṭ ḳuşmaġa ziyāde nāfiʿdür ṣafrāvī ḫılṭdan (21) ʿārıż ola **ṭarīḳi budur ki** ayva ṣuyı alma ṣuyı gül ṣuyı her birinden onar dirhem efāviyā (22) ve ṣandāl her birinden ikişer buçuḳ dirhem eczāları saḥḳ idüb *meẕkūr* ṣular ile ḫılṭ idüb ṭılā (23) ideler **fī beyāni'ż-żımādātü'l-mücerrebe evvelā żımād** bu bir żımāddur ki veremleri

[113/a]

(1) yumşadur ve ṭaġıdur mücerrebdür **ṭarīḳi budur ki** isfīdāc ve mürdesenc her birinden (2) yüz dirhem dühn-i zeyt iki yüz dirhem eczāları saḥḳ idüb zeyt ile ṭabḫ idüb (3) ḳıvāma getüreler maḥallinde veremlere żımād ide veremi taḥlīl ider **diger żımād** miʿde (4) şişine ġāyet mücerrebdür **ṭarīḳi budur ki** aṣl-ı afsentīn ve ḫaṭmī ve bābūnec ve iklīlü'l-melik (5) her birinden sekizer dirhem sünbül ve ṣandal ikişer dirhem zaġferān nıṣf (6) dirhem dühn-i verd ve dühn-i bābūnec her birinden ḳırḳar dirhem bal mūmı on iki dirhem (7) ol mūmı ve yaġları ḳaynadub ve eczāları saḥḳ idüb ve yaġlar ile ḳarışdurub (8) miʿde üzerine żımād ideler **diger żımād** veremleri yumşadur ve havāsını (9) alub ve māddeyi tīz ceẕb ider ve aġrısını teskīn ider ziyāde nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** (10) benefsec ve ḫaṭmī ve baḳla unı ve arpa unı her birinden on beş dirhem īrsā yigirmi dirhem (11) bābūnec ve bezr-i kettān her birinden onar dirhem cümleyi saḥḳ idüb üç vaḳte ṣu ile (12) ṭabḫ idüb tā ki nıṣfı ḳala baʿde süzüb yarım vuḳıyye ʿasel ile meẕkūr ṣuyı (13) ḫalṭ idüb yine ṭabḫ idesin bir bezüŋ üstine yayub mādde üzerine żımād ideler (14) **diger żımād-ı miṣlüh ṭarīḳi budur ki** uşaḳ ve ḳaṣnī her birinden onar dirhem sirke ḳırḳ (15) dirhem ol sirke ve uşaḳı birbirine ḫalṭ idüb baʿde ḳaṣnīyi āteşde eridüb (16) ṣoŋra maḥlūl uşaḳı ḳoyub muḥkem ṭabḫ idüb ʿaḳd idesin baʿde bir ḳıṭʿa meşīn üzerine (17) yayub mādde üzerine żımād *eyleyüb* kendü(si) durdukça ḳoyalar ṣoŋra yine tecdīd ideler ġāyet (18) nāfiʿ ve mücerrebdür **diger żımād** ciger ḥarāretine ve yürek ḥarāretine ve ḳalb ḥarāretine emrāż-ı ḥārrelere (19) ve cigere ve miʿdeye żımād ideler ḥarāretleri sākin ider **ṭarīḳi budur ki** (20) beyāż bal mūmı otuz altı dirhem dühn-i benefsec ve dühn-i verd her birinden yigirmi dirhem (21) evvel bal mūmını dühnler ile ḫılṭ idüb eridesin baʿde gül ṣuyı ve şūnīz ṣuyı (22) ḥall-i ḫamr ve ḥayy-ı ʿālem ṣuyı ve hindibā ṣuyı ve kebere ṣuyı her birinden birer cüz'ü berāber (23) alasın meẕkūr dühnleri ṣular ile ḫılṭ idesin āteşde ṭabḫ idüb ḳıvāma gelinceye dek

[113/b]

(1) meẕkūr emrāżlara żımād idesin ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdür **diger żımād** bil aġrısına ve bögrek (2) aġrısına ve ṣancuya ve ḍarb doḳunan yerlere nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** maṣṭakī ve kündür (3) bir dirhem mevzek üç dirhem çam saḳızı üç dirhem ḳaranfil ve fulful beş dirhem (4) vec ve zencebīl dörder dirhem ḳāʿide üzere ṭabḫ idüb maḥallinde

aġrı yerine żımād (5) ideler **diger żımād** burun ḳanını keser **ṭarīḳi budur** cevz-i rūmī ve aşı berāber evvelā (6) muḥkem saḥḳ idüb bir miḳdār gül-āb ile ḫalṭ idüb ʿalīlüŋ enfine żımād ideler (7) ḳanı ḳaṭʿ ider **diger żımād** bil aġrısına ve ʿırḳu'n-nisāya ve nıḳrīse ve ṣızuya ġāyet (8) nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** liḥyetü't-teys ve summāḳ her birinden onar dirhem behmen-i aḥmer ve dem-i aḫaveyn (9) ve cülnār her birinden ellişer dirhem ḳışr-ı rummān on iki dirhem cevz-i hindī iki dirhem bellūṭ (10) yüz yigirmi sekiz ve ḳabuġundan on iki dirhem ṣandal-i ḥadīd dört dirhem meẕkūr eczāları (11) saḥḳ idüb iki vuḳıyye ṣu ile bir gün bir gice ışladub baʿde ḳaynadub tā nışfı ḳalınca (12) baʿd süzüb ve ṣuyı bir daḫı ḳaynadasın tā kim ṣaḳız gibi ola bir ḳıṭʿa meşine yayub (13) bile żımād ideler **diger żımād** fālice ve laḳveye ve göz aġrısına nāfiʿdür ve meṣāneye (14) ve şaḳīḳaya ve diş aġrısına ve göz aġrısına ve bāṭında olan veremlere ġāyet nāfiʿdür ve ʿaḳreb (15) ṣoḳunca mażarratını defʿ ider **ṭarīḳi budur ki** gögercin tersi iki dirhem zeyt yaġı (16) ḳırḳ dirhem bal mūmı on dirhem rātinc üç dirhem gögercin tersini saḥḳ idüb (17) ḳalan eczāları eridüb birbirine ḫalṭ idüb żımād ideler **diger żımād** ḳırıḳ ve (18) çıḳıḳ ʿużuvlara nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** kil-i ermenī ve çiriş ve ṣamġ ve aḳāḳıyā (19) ve mürr ve kündür ve mūmiyā-ı maʿdenī ve ṣabır her birinden berāber muḥkem saḥḳ idüb yumurṭa ṣarusıyla (20) ḫalṭ idüb maḥallinde żımād ideler (21) **fī beyāni'l-belesānātü'l-efrenciyyetü'l-mücerrebe evvelā belesān** bu bir belesān yaġıdur ki (22) ṣızılara nāfiʿdür bunun taḳaṭṭurda ibtidā beyāż ṣu gibi yaġı gelür ṣoŋra bir ṣarı (23) yaġ gelür ṣoŋra ḳırmızı yaġ gelür bu gelen yaġları başḳa başḳa ḥıfẓ idüb

[114/a]

(1) maḥallinde ʿamel oluna beyāż yaġı ve ṣarı yaġı tāze yaralara birer ṭamla ṭamladalar (2) bir ḳaç günde defʿ ider ḳabarcıḳlara ve bedendeki ḳarḥalara ve çürimiş yaralara meẕkūr (3) iki yaġ ile yıḳayub ḳurudasın iki günde defʿ ider ve gözde olan perdeye (4) iki günde bir ṭamla ṭamladalar ṭoḳuz günde defʿ ider ve adamuŋ belinde ṭaş olsa (5) ve yaralar ve aġrılar olsa meẕkūr iki yaġdan bir ṭamla içüreler iki günde ṭaş ise iki günde (6) eridüb çıḳarur ve yaraları ışlāḥ ider ve aġrıları keser ve bir ʿavretüŋ raḥmi (7) aġrısa et ṣuyıyla bir ṭamlasını içürseler aġrısını keser ve çekilmiş siŋirleri uzadur (8) **ve ḳırmızı yaġı** cüẕām marażına günde yarımşar ḳaşıḳ içürseler on beş günde defʿ ider (9)

ve bir adamuŋ maḥall-i nezʿde dili baġlansa vaṣiyyet etmeden ḳalsa aġzına bu ḳırmızı (10) yaġdan bir ṭamla ḳosalar fiʿl-ḥāl bi-iẕn-illahi teʿālā ifāḳat bulur vaṣiyyet idecegini (11) vaṣiyyet ider ve niçe niçe menāfiʿi vardur cümlesini ẕikr idince taṭvīl etmek lāzım gelür (12) **ṭarīḳi budur ki** ḳaranfil ve cevz-i bevvā ve zencebīl ve zurunbād ve dār-ı fulful ve ḥavlıncān (13) ve ardıc yemişi ve aġac ḳavunı ve dış ḳabuġı ve diş otı ve feslegen ve verd ve sünbül (14) ve ʿūd-ı ḫām ve kemāfīṭūs ve kemāderyūs ve bādrencbūye ve günlük ve ṣabır (15) ve ḳāḳule ve kebābe ve dārçīn ve ḳara baş ve maṣṭakī ve bādem ve ṭoraḳ otı ve toḫumı (16) ve çiçegi ve ḳurı incīr ve ḳuş üzümi ve ḫūrmā çekirdegi her birinden onar dirhem ʿasel *elli* (17) dirhem cümlenüŋ aġırınca iki kez şeker ve cümlenüŋ aġırınca ʿaraḳ ki dört kerre taḳṭīr olmuş olan (18) bu cümle eczāyı muḥkem saḥḳ idüb ʿaraḳ içinde bir hafta ışladub baʿde bir miḳdār (19) ṣu ḳoyub inbīḳden taḳṭīr ideler ve ġāyet ḥıfẓ ideler **diger belesān** (20) ṭamlaya ve raʿşeye ve ṣaġır olanlara ve nisyāna ve nāḳıṣü'l-ʿaḳl olanlara bir miḳdār içirseler (21) ġāyet nāfiʿdür ve yaraya biraz sürseler ġāyet nefʿin görürler **ṭarīḳi budur ki** ḳaṣnī elli dirhem ṣarmaşıḳ ṣaḳızı otuz dirhem egri inbīḳ ile taḳṭīr ideler ḥıfẓ idüb (23) maḥallinde ḳullanalar **diger belesān ṭarīḳi budur** terementī on dirhem taḳṭīr idesin

[114/b]

(1) evvel bir ṣu çıḳar ṣoŋra yaġ çıḳar ol ṣuyı başḳa ve ol yaġı başḳa başḳa ḥıfẓ (2) ideler **diger belesān** yigirmi dört sāʿatde yarayı ḳapadur belesān yaġı gibi (3) çıḳarub ṣuyı başḳa yaġı başḳa **ṭarīḳi budur ki** terementī yüz dirhem pişmiş yumurṭa (4) aḳı yüz dirhem çam ṣaḳızı yüz dirhem ḳum alma altmış dirhem egri inbīḳ ile (5) taḳṭīr ideler **diger belesān** ḳarnında olan ṣoġulcanı çıḳarur bu daḫı yigirmi dört (6) sāʿatde yaraları ḳapadur ġāyetde mücerrebdür **ṭarīḳi budur ki** mürr-ı ṣāfī yetmiş dirhem (7) maṣṭakī ṭoḳsan dirhem ṣabır yüz seksen dirhem ṭuz yüz dirhem egri inbīḳ ile çıḳarub (8) ḥıfẓ ideler **diger belesān** bu bir ḳırmızı yaġ olur ṣoŋra yaralarına sürince (9) nefʿi vardur ve zükkām ve öksürüge nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** terementī yüz elli dirhem (10) ṣarı bal mūmı yüz dirhem cevz-i bevvā ḳaranfil onar dirhem muḥkem saḥḳ idüb mīşe (11) güli altmış dirhem bunları evvelkiler gibi taḳṭīr idüb baʿde ḳarġa düglegi ve günlük (12) ʿuṣāresini her birinden yigirmişer dirhem bir miḳdār meẕkūr yaġ ile ḫalṭ idüb meẕkūr

(13) marażlara istiʿmāl ideler **diger belesān** bu daḫı sidik zorına ve bevl yolunda (14) olan ṭaşlara ve ṣoġulcana ve rīḥ ve bevāsīre ve bil ṣovuḳluġına ve nıḳrīse (15) ve ṣovuḳdan ṭamlaya ve marażlara eger sürmek ve içürmek ile ġāyet nefʿi vardur (16) **ṭarīḳi budur ki** terementī yüz dirhem yumurṭa aḳı elli dirhem defne yapraġı ḳırḳ dirhem (17) dārçīn ve sünbül yigirmişer dirhem kiremīd seksen dirhem cümlesini saḥḳ idüb ḳāʿide (18) üzere egri inbīḳ ile taḳṭīr ideler **diger belesān** bu yaġ derinŋ yaralardan (19) zehri almaḳ ve eski yaralara ve yeŋi yaralara ġāyet nāfiʿdür ve tīz oŋuldur (20) **ṭarīḳi budur ki** terementī iki yüz dirhem bezir yaġı yüz dirhem çam ṣaḳızı altmış dirhem (21) kündür yigirmi dirhem mürr-ı ṣāfī ve ṣabır ve maṣṭakī ve ʿanzurūt ve besbāse (22) ve zaġferān ve ʿūd-ı ḫām her birinden yigirmişer dirhem egri inbīḳ ile taḳṭīr idüb (23) ḥıfẓ ideler **diger belesān** eger ṣovuḳdan ve eger ıssıcaḳdan olan marażlara

[115/a]

(1) eger içürmek içün ve eger sürmek ile ġāyet nefʿi vardur **ṭarīḳi budur ki** terementī yüz dirhem (2) bal elli dirhem ʿaraḳ iki yüz dirhem ʿūd aġacı üç dirhem ṣandal-ı aṣfer ve aḥmer (3) ve ebyaż üçer dirhem günlük ve ṣarmaşıḳ ṣaḳızı ve geyik boynuzı ve zurunbād (4) ve dār-ı fulful üçer dirhem ṣamġ-ı ʿarabī on dirhem cevz-i bevvā üçer buçuḳ dirhem ḥavlıncān ve kebābe (5) ve dārçīnī ve kürse ṣaḳızı ve ḳaranfil ve sünbül ve zaġferān ve zencebīl üçer dirhem (6) misk buçuḳ dirhem eczāları saḥḳ idüb ḳāʿide üzere egri inbīḳ ile taḳṭīr (7) idüb maḥallinde istiʿmāl ideler (8) **fi'l-edhānü'l-efrenciyyetü'l-mustaḳṭıratü'l-mücerrebe** (9) evvelā **dühn-i cevz-i bevvā** bu bir dühndür ki ġāyet ıssıdur imtilāya ve miʿde aġrısına nāfiʿdür (10) **ṭarīḳi budur ki** cevz-i bevvāyı saḥḳ idüb iki yüz dirhem ola ve beş yüz dirhem ʿaraḳ (11) içinde sekiz gün ışladub ṣoŋra bir baḳır inbīḳden taḳṭīr ideler ve ol ṣuyı (12) cümle bir yere cemʿ idüb ve ṣoġuduḳdan ṣoŋra üzerinden yaġını alub maḥallinde (13) istiʿmāl ideler **diger dühn-i günlük** sidik yollarını açar ve niçe şeylere girer (14) bunı daḫı o bir yaġlar gibi taḳṭīr idüb ḥıfẓ ideler **dühn-i besbāse** miʿdeye (15) ve imtilāya içmek eyüdür ve niçe ıssı muʿāleceye girer bu daḫı ʿaynı ile cevz-i bevvā gibi istiḳṭār (16) olunur **dühn-i arnavud büberi** bu daḫı miʿde rīḥlerine ve bilde ḥāṣıl olan (17) aġrılara ve ḫatunlaruŋ ḥayżını idrār ider arnavud büberinden ne miḳdār istersеŋ (18) sāde ṣu ile sekiz günde

ışladub bunı daḫı anīsūn gibi çıḳaralar yaġı (19) başḳa ve ṣuyı başḳa maḥallinde ḳullanalar **dühn-i buġday** bu daḫı ḳurıdıcıdur (20) niçe şeylere lāzım olur bütün buġdayı bir çömlek içine ḳoyub aġzına şīşe inbīḳ (21) ḳoyalar taḳṭīr ideler yaġını alub maḥallinde istiʿmāl ideler **dühn-i ayva** ṣovuḳdan (22) *miʿdeyi* tashīḥ ider **ṭarīḳi** ayvayı rendeleyüb zeytūn yaġıyla ḫalṭ idüb güneşe (23) ḳoyalar on beş gün ṭura ṣoŋra tekrār yüz dirhem ayva ṣuyı üzerine ḳoyub

[115/b]

(1) ḳaynadub tā ki ṣuyı ḳalmaya alub ḥıfẓ ideler **dühn-i fulful** ġāyet (2) ıssıdur siŋirlere ṣoġuḳdan ḥāṣıl olmuş aġrılara eyüdür aġız aġrısına ve aʿżāsı (3) terleyen adama içmek eyüdür ʿırḳu'n-nisāya ve vecaʿ-ı mefāṣıla ve ẕātü'l-cenbe ve ḳasıḳ (4) aġrısına ve mṣānedeki ṭaşı eridür ve ana raḥmindeki aġrı içün eyüdür **ṭarīḳi budur ki** (5) fulful-i ebyaż ve esved ve dar-ı fulful her birinden üçer dirhem ihlīlec-i aṣfer ve kābilī (6) ve belīlec ve her birinden beşer dirhem aṣl-ı kerefis ve aṣl-ı rāziyāne ve üçer dirhem çāvşīr ve uşaḳ ve (7) muḳl ve ikişer dirhem türbüd ve zencebīl üçer dirhem eftīmūn ve tāze sedef onar dirhem (8) bu eczāları saḥḳ idüb beşer vuḳıyye ṣu ile ḳaynadub tā ki bir vuḳıyye ḳala ṣoŋra (9) zanbaḳ yaġı iki yüz dirhem acı bādem yaġı ikiyüz dirhem bunları cümle bir yere ḳoyub (10) ḳaynadub tā ki ol bir vuḳıyye ṣu ḳalmaya ṣāfīce yaġ ḳala alub maḥallinde istiʿmāl (11) ideler **dühn-i dārçīn** miʿde ṣovuḳluġına ḫāricden sürmek ve içmek ile (12) nāfiʿdür ve çoḳ şeylere girer **ṭarīḳi budur ki** dārçīn yüz dirhem tāze ṣūsām yaġı (13) yüz elli dirhem şarāb ile ḳaynadub yaġın alalar **dühn-i ṭorṭı** bu bir müceffif (14) yaġdur **ṭarīḳi budur ki** ṭorṭı yüz dirhem bārūd seksen dirhem bir mermer üzerinde (15) saḥḳ idüb āteş ile yaḳub yanmaz olduḳda her ne ḳalursa bir ḳum gibi olur (16) erimez bir ḳaç gün ṭurduḳda kendi kendiden eriyüb yaġ aḳar alub ḥıfẓ ideler (17) **dühn-i kibrīt** bu yaġ aġrılara ve ṣızılara ve cüẕām marażına ve fireng marażınuŋ (18) her envāʿına nāfiʿ ve mücerrebdür **ṭarīḳi budur ki** ʿaḳreb-i aṣfer yüz dirhem zeyt yaġı (19) iki yüz dirhem ʿaḳrebi saḥḳ idüb mezbūr zeyt ile ḫalṭ idüb bir çömlekde mülāyim (20) āteş üzerinde üç gün miḳdārı ṭabḫ idüb ṣoŋra süzüb istiʿmāl eyleyeler (21) **diger dühn-i ḳarınca** muḳavvīdür ẕekere sürseler ve ḳoltuḳ ve parmaḳlar arasına (22)

sürseler ġāyet insāna inʿāṭ ḥāṣıl olur ve yilden ḳarnı şişmiş olanlara (23) nıṣf dirhem içürseler yillendürür ve şişi defʿ ider **ṭarīḳi budur ki** iri ḳarınca

[116/a]

(1) her ne ḳadar istersen bir şīşe içine ḳoyub ḳırḳ günde güneşde ṭura baʿde ʿamel (2) olunur **fī-beyāni'z-zerūrātü'l-mükerrebe** (3) **evvelā zerūr** ṣoġulıcanı defʿ ider **ṭarīḳi budur ki** ġāriḳūn yarpuz merzencūş (4) muḥkem saḥḳ idüb yarpuz ṣuyıyla ezüb ıssıcaḳ ile buruna çekmege ġāyet nāfiʿdür (5) **diger zerūr** dişleri beyāż ider **ṭarīḳi budur ki** faġfūrī üç dirhem eflāḳṭuzı (6) bir ḳaç dirhem ṭopalaḳ bir miṣḳāl muḥkem saḥḳ idüb dişlere süreler ġāyet (7) nāfiʿdür **diger zerūr ṭarīḳi budur ki** mermeri dögüb bal ile ḫalṭ idüb (8) bir adam sevdügi kişiye yedürse ġāyet muḥabbet ide **diger zerūr** ṣıracaya ve ḥunnāḳ içün (9) nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** kelebek başını yaḳub ve külini rufedān yumurṭaya (10) ṭuz yerine eküb yedi gün miḳdārı ṣıracası ve ḥunnāḳı olanlara yedürseler (11) şifā bulur bi-iẕn-illah teʿālā **zerūr ṭalaḳ içün** ġāyet nāfiʿdür kelebek başını (12) yaḳub ve ṭalaḳuṇ üzerine ḫāricden bal sürüb üzerine ol yanmış baş külinden (13) ekeler bi-iẕn-illahi teʿālā defʿ olur **fī beyāni'l-ḥuḳn ve'l-ḥamūlāt** (14) **evvelā ḥuḳne-i leyyine ṭarīḳi** tavuḳ ṣuyı bir vuḳıyye pāzı yapraġı iki avuç benefsec (15) yapraġı bir avuç yapışkan bir avuç ḳaynadub iḥḳān ideler **diger ḥuḳne-i mütevassıṭ ṭarīḳi** (16) tavuḳ ṣuyı bir vuḳıyye sibistān ve ḫaṭmī çiçegi birer avuç bezr-i ḫaṭmī beş dirhem (17) yapışkan bir avuç benefsec beş dirhem pāpādiyā nıṣf erik iki dāne ḳaynadub (18) on dirhem ḳudret ḫelvāsı benefsec yaġıyla ezüb eczāları ḫılṭ idüb (19) iḥḳān ideler **diger ḥuḳne-i mütevassıṭ ṭarīḳi budur ki** sināmekī ve benefsec ve besfāyic (20) her birinden beş dirhem bezr-i ḫaṭmī çiçegi ve bezr-i ḫıyār ve dörd dirhem bazı yapraġı bir avuç (21) sibistān otuz dāne erik yigirmi *dāne ḳāʿide üzere ḳaynadub on dirhem terencübīn ve on* dirhem ḫām şeker ve on dirhem benefsec yaġıyla ḫalṭ (22) idüb iḥḳān ideler **fī beyāni'l-eşyāfü'l-letī testaʿmel fi'd-dübūr** (23) **ve'l-ferec ve'l-ḥamūlāti'l-mücerrebe evvelā şiyāf** bil aġrısına veʿırḳu'n-nisāya ve emrāż-ı mefāṣıla

[116/b]

(1) dizler aġrısına ve ṣızılara ġāyet nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** zebīb-i esved (2) ve menzūʿul-bezr ve zerdālū çekidegi ve şūnīz her birinden yigirmişer dirhem saḳmūniyā

ve būre (3) her birinden bir dirhem ḳaṣnī ve ḥanẓal ḳabı her birinden üçer dirhem bezr-i ḥarmal beşer dirhem (4) eczāları dögüb bādem yaġıyla ve ṣıġır ödiyle ḫalṭ idüb ḳāʿide üzerine şiyāf (5) idüb maḥallinde birer dānesini götüreler **diger şiyāf** miʿdeden ve maḳʿaddan (6) aḳan ḳanı keser ve bevāsīre ve ifrāṭ-ı ʿurūḳa ġāyet nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** kehrübā (7) ve cülnār ve muḳl-i azraḳ ve dem-i aḫaveyn ve maṣṭakī ve aḳāḳıyā ve zerāvend ve ṣamġ-ı ʿarabī (8) ve ʿanzurūt her birinden birer miṣḳāl cümlesini saḥḳ idüb pırāṣa ṣuyıyla yoġurub (9) ḳāʿide üzere şiyāflar idüb istiʿmāl ideler **temmetü'l-eşyāf ve beliyyetü'l-ḥamūlāt** (10) **ḥamūl** bu bir ḥamūldür ki üç yıllıḳ ḥayżı açar ġāyet (11) mücerrebdür **ṭarīḳi budur ki** mürr-ı ṣāfī ve cāvşīr ve vaşaḳ ve ḳanṭariyūn her birinden berāber alub (12) saḥḳ idüb ṣıġır ödiyle yoġurub ḫurmā miḳdārı ḥamūl ideler **diger ḥamūl** (13) bu daḫı bir ḥamūldur ki yedi yıllıḳ ḥayżı açar **ṭarīḳi budur ki** mürr-ı ṣāfī ve naʿnāʿ her (14) birinden dörder dirhem ebhel sekiz dirhem zūfā on dirhem çekirdeksiz ḳızıl üzüm yigirmi dirhem (15) cümlesini saḥḳ idüb ṣıġır ödiyle yoġurub ḥayż gelecek zamānda getüreler (16) **fī beyāni'z-zerūrātü'l-mücerrebe evvelā zerūr** burundan ṣolunmasını (17) ḳaṭʿ ider **ṭarīḳi budur ki** ġarīḳūn ve yarpuz ve merzencūş bu eczāları dögüb (18) yarpuz ṣuyıyla ezüb ḳāʿide üzere idüb buruna zerūr ideler **diger zerūr** (19) dişleri beyż ider **ṭarīḳi budur ki** faġfūrī üç dirhem ʿūd aġacınuŋ kömüri (20) iki dirhem eflāḳṭuzı bir ḳaç dirhem ṭopalaḳ bir miṣḳāl bunları saḥḳ idüb dişlere (21) sürüb ġāyet nāfiʿdür nitekim beyān olındı **diger zerūr** ḳız oġlan ḳızuŋ ʿaḳıl bāliġ (22) olmadan memesine sürseler ol ḳarārda ḳalur memesi büyük olmaz **ṭarīḳi budur ki** bilegi ṭaşını (23) muḥkem saḥḳ idüb memeye zerūr ideler **fī beyāni'l-merāhimü'l-mücerrebe evvelā merhem-i ʿaṭıyyetullah**

[117/a]

(1) firengler bu merhemi oŋulmaz yaralara istiʿmāl iderler ve her şişlere ve her yaranuŋ (2) āḫirinde eger siŋirde olursa ġayrı merhem otuz günde bitürmedigi yarayı bu merhem (3) beş günde bitürür ve şīrpençeye ve ṭāʿūna ve nār-ı fārisīye ve nıḳrīse ve bevāsīre ġāyet nāfiʿdür (4) **ṭarīḳi budur ki** vaşaḳ on altı dirhem ḳaṣnī ve çāvşīr ve muḳl ve mürr-ı ṣāfī ve kündür ve maṣṭakī (5) ve zerāvend-i ṭavīl ve cülnār her birinden sekiz dirhem mıḳnāṭīs şādenc ʿadesi her birinden (6) dörder dirhem mürdeseng ve zeyt her

birinden birer buçuḳ rıṭl bal mūmı ve terementī her birinden (7) ellişer dirhem ḳafru'l-yehūd dört dirhem merhem idüb maḥallinde istiʿmāl ideler **diger merhem-i luṭf-ı ilāhī** (8) bu merhem ġayrı merhemler bir ayda etdigi işi bu bir günde ider bi-iẕn-illahi teʿālā (9) ve insānuŋ bedeninde oḳ temreni yāḫūd nīşter ḳırıġı olursa çıḳarur ve meṣānede (10) olan ṭaşlar üzerine ṭılā idince çıḳarur **ṭarīḳi budur ki** uşaḳ ve ḳaṣnī ve çāvşīr (11) ve muḳl ve mürr-ı ṣāfī ve günlük ve ṣabır ve zerāvend-i ṭavīl her birinden onar dirhem mıḳnāṭīs (12) ve ṣandal ve ḥadīd dörder dirhem mürdeseng yüz elli dirhem zeyt yaġı ṣarı bal mūmı (13) terementī her birinden altmış dirhem ḳāʿide üzerine merhem idüb istiʿmāl ideler **diger merhem-i** (14) **münevvim ṭarīḳi budur ki** ḫaşḫāş yaġı nīlūfer yaġı beş dirhem afyūn ve zaġferān (15) ve selīḫe birer deng kifāyet miḳdārı bal mūmıyla ḳarışdurub merhem ideler **diger** (16) **merhem** gicige ve ṭuzlı balġama nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** zernīḫ-i esved ve aṣfer ve aḥmer ve şeyṭarec (17) cümlesi berāber ola iki edviye ḳadar *çam* ṣaḳızı acı yaġıyla ḳarışdurub merhem ideler (18) **fī beyāni'l-maʿdeniyyāt ve tedbīrühā ve keyfiyyet-i mezāyāhā ve ıṣlāḥıhā** (19) **ve ammā milḥūŋ** rūḥı ve bārūduŋ rūḥı gerekdür ki milḥ ve bārūdı saḥḳ idüb (20) üç vezni ḳadar ḳurımış ṭīn ile ve eflāṭūn ile taḳṭīr ideler ve iki rūḥuŋ (21) ḳāṭri cemīʿ maʿādini ḥall ider **ve ammā fārūḳ** ki nās arasında müstaʿmel (22) olan beyāż güherçile ile muḳaṭṭardur gümüşi ḥall idüb ve zībaḳı teklīs ider (23) ve cābirüŋ kibrītlerinden mesṭūr olan zāc bir rıṭl ve bārūd nıṣf rıṭl ve beyāż şeb

[117/b]

(1) rubʿ rıṭl ve bu ṣularuŋ istiḳṭārlaruŋ keyfiyyeti bu kim ḳarʿa ve ṭīn-i ḥikmet ile (2) ṣıvayub eczāları içine ḳoyalar ve bir miḳdār eczālar ile żamm eyleyüb āteş (3) üzerine bir miḳdār ḳoyub vaṣlı ḳaṭʿ olunduḳdan ṣoŋra bir miḳdār menfeẕ alıḳoyub (4) ki baʿżı buḫārından çıḳa böyle etmedükce ḳarʿa çatlar ve ḳabı büyücek olmak (5) gerekdür ve ammā teklīsüŋ ve ḥallüŋ keyfiyyeti bu ṣu iledür her ḳanġı maʿden (6) bürādesinden dilerseŋ bir miḳdār alub ki ḥall olduġını murād eyleseŋ (7) yāḫūd mükellesinden bir şīşede ḳoyub ve ol ḥār ṣudan dört parmaḳ (8) örtecek ḳadar ṭoldurasın ve şīşeyi ıssıcaḳ kül üzerine ḳoyasın zīrā (9) kül ile tīz olur tīz ḥall olunur ḳaçan maḥlūl ile mā' arasını temyīz eylemek (10) murād eyleseŋ bir ḳaç ṭamla ṭorṭı yaġından ṭamlayub fi'l-ḥāl

birbirinden (11) ayrılur ve maḥlūl olan dibe çöker yāḫūd ṭuzlu ṣudan bir miḳdār ḳosaŋ (12) ol daḫı erür **milḥ-i ḥadīd ve zaġferān-ı ḥadīd** böyle kim āheni yaʿnī demüri (13) ṣaḥīfe eyleyüb kükürd ṣuyına *baturub* nemnāk yere ḳoysın bir ḳaç gün ṭura (14) baʿde bir şey ile alub ne miḳdār dilerseŋ ḥıfẓ idesin **diger zaġferān-ı ḥadīd** (15) demürüŋ bir cüz'üne sekiz cüz' zībaḳ(dan) ikisini āteş üzerine ḥarḳ eyleyüb (16) ve şarṭı budur ki zībaḳ dört cüz'den eksik olmaya **diger zaġferān-ı ḥadīd** (17) **ve sükker-i üsrüb** bu daḫı yā demür yāḫūd ḳurşundan ṣaḥīfeleri alub ḥār ṣular üzerine (18) aṣaḳoyalar tā ki ṣuya ṭoḳunmaya *kim* ṣudan ṣuʿūd iden buḫār ṣaḥīfelere yapışur ṭavşan (19) ayaġıyla alub ḥıfẓ ideler diger **rūḥ-ı milḥ-i mürekkeb** milḥ-i ḳalye ve ṣāfī olmuş bārūd birbiriyle (20) ḫalṭ idüb bunlaruŋ üç berāberi ṭīn-i ermenī żamm idüb egri inbīḳ ile (21) taḳṭīr idüb māiyyetini alub baʿde berāberi ʿaraḳ żamm idüb tekrār eflāṭūn ile (22) taḳṭīr idüb ḥıfẓ ideler istiʿmāli dört beş ḳaṭre münāsib edviye ile (23) ḥummā-yı müzmineye ve vebāya ve süddelerüŋ envāʿına ġāyet münāsibdür ʿacāyibdür

[118/a]

(1) **diger rūḥ-ı zāc** bir miḳdār zāc alub ṣu ile ḥall idesin ve yine ʿaḳd idesin (2) bir ḳaç defʿa ḥall ve ʿaḳd eyledükden ṣoŋra berāberi ʿaḳd ile ḥall idüb taḳṭīr (3) idesin evvel çıḳan ʿaraḳdur baʿde çıḳan māiyyedür bunlardan ṣoŋra çıḳan (4) rūḥdur cümlesin bir yere ḳoyub eflāṭūn ile taḳṭīr idüb ḥammām-ı mārideye (5) ol çıḳan ʿaraḳdur baʿde çıḳan māiyyedür bunlardan ṣoŋra bir māyeḫūş (6) ṣu çıḳar aŋa rūḥ-ı zāc dirler ammā ḳarʿa dibinde olanı alub ḥıfẓ idesin (7) lāzım olur **diger dühn-i kehrübā ṭarīḳi** budur ki ne miḳdār dileseŋ (8) kehrübādan alub ḥuşı ile saḥḳ idesin ṭortı ile taḳṭīr idesin ammā ḥādd-i ḫall ile (9) berāber ḫılṭ idüb baʿde taḳṭīr idesin evvel ḫall çıḳar baʿde dühn ikisin (10) başḳa başḳa alub ḥıfẓ idesin **diger antīmūn sükkeri** ṭarīḳi budur ki (11) antīmūn ve sükker berāber ola saḥḳ idüb eflāṭūn ile taḳṭīr idesin bundan (12) çıḳan yaġ ḫāricde ve bāṭında olan marażları defʿ ider münāsib edviyeler ile (13) firengī ḥabblara daḫı girer ve ḥummālara virilür ṭutmazdan muḳaddem **diger dühn-i kibrīt** (14) bu dühn-i kibrīt cümle marażlara nāfiʿdür eger ḥār olsun eger bārid olsun (15) ʿufūnetli ḥummālara ve ġıbba ve rubʿa ve ṭāʿūna ve cerāḥatlara ve bevāsīre ve aġızda (16) olan yaralara ve ākileye ve miʿde emrāżına ve raḥm marażına ve meṣāne (17) marażına ve vecaʿ-ı

mefāṣıla cümlesine nāfiᶜdür ammā her ᶜillete münāsib edviyeler ile istiᶜmāl (18) ideler **ṭarīḳi** budur ki evvelā kibrīt berāberi ḥuṣı alub saḥḳ idüb (19) māilü'r-raḳabeye ḳoyub baᶜde ḫafīf āteş üzerine şedd ü vaṣl idüb āteşi (20) ziyāde eksik olmaya ki taṣᶜīd olmaya bu minvāl üzere iki gün iki gice (21) üzerinde ṭura baᶜde çıḳan dühni alub ḥıfẓ ideler vaḳt-i ḥācetde istiᶜmāl (22) ideler **diger dühn-i zāc** ṭarīḳi budur evvelā rūḥ-ı zācı alasın ḳarᶜadan taḳṭīr idesin (23) baᶜde çıḳan rūḥı alub berāberi ᶜaraḳ ile yine taḳṭīr idesin ᶜaraḳ çıḳar ve dühn

[118/b]

(1) ḳarᶜa dibinde ḳalur ḥıfẓ idesin bu dühn ḥummā-yı vebāiyyeye ve muḥriḳaya ve ṭāᶜūna (2) ve süddelere ġāyet nāfiᶜdür ve ᶜaṭaşı keser ve baᶜżı ᶜilletlere münāsib şerbetlere istiᶜmāl (3) itdüreler **diger dühn-i ṭorṭı** ṭarīḳi budur ki beyāż ṭorṭı alasın saḥḳ idüb (4) egri inbīḳe ḳoyub muḳābelesine bir büyük şīşe geçürüb muḥkem şedd *ü* vaṣl idesin baᶜde tedrīcle (5) ziyāde idesin tā ki ṣuyı ile dühn bile çıḳa tekrār bu ṣuyı arżına virüb (6) yine taḳṭīr idesin ṣuyı çıḳar dühn dibinde ḳalur bu yaġ cümle yaralara nāfiᶜdür (7) ve firengī ḥabblara girer ve meşānede olan ṭaşları uvadub pāreler ġaflet olunmaya (8) **diger rūḥ-ı bārūd** bu bir ᶜacāyib ᶜilācdur emrāż-ı ḳulunca ve ẕātü'l-cenbe ve būraḳī (9) ḫılṭları çıḳarmada naẓīri yoḳdur ve cemīᶜ mefāṣıla ṭılā etseler vecaᶜını teskīn (10) ider veremleri taḥlīl ider şerbeti ṣülüṣ dirhemden üç dānıḳa varınca münāsib (11) şerbetler ile vireler **ṭarīḳi budur ki** bevl ile terbiye olunmış bārūd bir vezn (12) ṭīn-i ermenī ve üç vezn būre daḫı egri inbīḳ ile rūḥ-i milḥ çıḳduġı gibi ᶜamel idesin (13) **diger ᶜamel-i ḥacer** cerāḥatlara iksīrdür bu ṭaşuŋ fāidesi bī-ḥaddür tecrübe olınmışdur (14) ġaflet eylemeyeler yaralara nāfiᶜdür ve aᶜżāyı ḳavī ider ve dişleri muḥkem ider (15) ve etler bitürür ve ḳanı ṭutar yüzde ve gözde olan beyāżı izāle ider (16) ve remedi giderür mā-i verd ile ḥall idüb ṭılā idince ḥikkeye ve cerebe daḫı nāfiᶜdür (17) ve serṭāna ve aġız buḫārına ve yaralardan ᶜufūneti menᶜ ider **ṭarīḳ-i istiᶜmāli budur** (18) bu ṭaşdan on iki dirhem yüz ḳırḳ dört dirhem ṣu ile ḫalṭ idüb bir bezi (19) ışladub cerāḥat üzerine vażᶜ ideler ve aġız aġrısına bu ṣu ile mażmaża (20) etdüreler **ṭarīḳ-i ᶜameli budur** gök zāc yüz ḳırḳ dirhem zāc-ı ebyaż yetmiş iki dirhem (21) şeb-i ebyaż iki yüz on altı dirhem naṭrūn ve milḥ her birinden otuz altı dirhem milḥ-i ṭarṭīr (22) ve milḥ-i

afsentīn ve milḥ-i barancāsef ve milḥ-i hindibā ve milḥ-i kākünec ve milḥ-i lisān (23) her birinden altışar dirhem cümle bu meẕkūrları ḫall ile ḥall idüb ṣırçalu çömlegi

[119/a]

(1) mülāyim āteş üzerine ḳoyub ḳarışdurub ʿaḳd olunmaġa ḳarīb olınca yetmiş iki dirhem (2) isfīdāc ve ḳırḳ sekiz dirhem ṭīn-i ermenī saḥḳ idüb bile ḫalṭ ideler ve ḳarışduralar (3) ʿaḳd olduḳda alub ḥıfẓ ideler ʿacāyib mübārek şeydür ġaflet olunmaya (4) **fī beyāni'l-miyāhü'l-muḳaṭṭara ve ġayrü'l-muḳaṭṭara ammā aṣıl şular bunlardur evvelā şu** (5) bu ṣu aġızda olan yaramaz ve ḫabīṯ yaraları defʿ ider **ṭarīḳi budur ki** (6) zencār bir dirhem gül ḳurısı yigirmi dört dirhem gül ṣuyı ve it üzimi ṣuyı (7) her birinden on ikişer dirhem bunları bir sehlce ḳaynadub baʿde süzeler ġāyet (8) nāfiʿ ve mücerrebdür **diger şu** yaraları yayḳar ve ıṣlāḥ ider lākin yarayı evvel (9) yayḳayub baʿde ṣuyı uralar **ṭarīḳi budur** reṣāṣ-ı muḥrik ve mıḳnāṭīs (10) ve kil-i ermenī ve ṭīn-i maḫtūm ve dem-i aḫaveyn ve şeb-i muḥrik ve ḳışr-ı bellūṭ ve ġafiṣ (11) ve ḥabb-ı ās ve ṣummāḳ ve küzbere ve verd her birinden onar dirhem bezr-i lisān-ı ḥamel (12) ʿışrīn dirhem mā-i ḥadīd elleẕī yeṭġā bihi'l-ḥadīd ol ṣu ile ḳaynadub yaraları (13) bununla yıḳayalar ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdür **diger şu** namāz-bozı çıḳarmaḳ içün (14) ġāyet nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** ekşi nār kökinüñ ḳabuġı bir miḳdār alub (15) bir yeñi çömlek içinde ḳaynadub tā ki ḳuvveti ṣuya çıḳa süzmeden evvel (16) çömlegi ayaza ḳoyub baʿde günde üç ḳaşıḳ miḳdārı içeler eger üç ḳaşıḳ içemezlerse (17) bir ḳaşıḳ içüreler **diger şu** aġızda ġarġara eyleyeler ve cerāḥatler yıḳayalar ziyāde (18) nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** şeb on dirhem nār ḳabuġı beş dirhem māzī beş dirhem ḳaranfil (19) ve maṣṭakī ve günlük ve zencār her birinden beşer dirhem saḥḳ eyledükden ṣoñra ṣarb sirke ile (20) ṭabḫ idüb ġarġara ideler **diger şu** bu ṣu boġazda olan yaralara ki efrengīden (21) ḥāṣıl ola ġāyet nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** şeb ve günlük ve mürr her birinden (22) üçer dirhem balāṣnetū ṣuyı yüz dirhem āb-ı nīsān beş dirhem eczāları saḥḳ idüb (23) meẕkūr ṣularuñ içine ḳarışdurub ġarġara ideler ġāyet ile nāfiʿdür

[119/b]

(1) **baʿde ferzeceleri ẕikr idelüm** (2) **ʿamel-i ferzece** bu ferzece cümle muʿīndür ve raḥmi ḳızdırur **ṭarīḳi budur ki** şeb-i yemenīyi (3) saḥḳ idüb ṣu ile ezüb cürʿalıḳ ideler

baʿde suʿd ve selīḫe ve māzī cümlesi (4) berāber ola saḥḳ idüb ol ṣu ile perverde idüb ḳoyun yüŋüyle götüreler (5) iki sāʿatden ṣoŋra cimāʿ ideler ġāyet nāfiʿdür bi-iẕn-illah-i teʿālā **diger ferzece** cümle (6) nāfiʿdür eger māniʿ-i sū-i mizācdandur ve ālāt-ı nisāda ʿillet var ise ıṣlāḥ ider (7) **ṭarīḳi budur ki** zaġferān ḥamāmā ve iklīlü'l-melik her birinden birer miṣḳāl sünbül (8) ve ḳardāmāna her birinden beşer dirhem fār yaġı on dirhem nārdīn on dirhem (9) yumurṭa ṣarısı iki dāne pişmiş ola eczāları saḥḳ idüb baʿde yaġları ḳatub (10) ferzece idüb götüreler **diger ferzece** ḳanı ḳaṭʿ ider ḳaçan ifrāṭla gelse (11) **ṭarīḳi budur ki** māzī ve gülnār ve afyūn ve nişā ve şeb ve gül ḳurısı ve ḥabb-ı ās (12) ve summāḳ ve ʿuṣāre-i liḥyetü't-teys ve günlük ḳabı ve ṭīn-i maḫtūm berāber ola saḥḳ idüb (13) mersīn ṣuyıyla yoġurub kettān tiftigi ile bulayub aḫşamdan ṣabāḥa dek getüreler (14) **ṣıfat-ı şumāme** (15) ġāyet ḳoḳlamaġa ṣarʿa ve sekteye ve ġaşy-ı ḳalbe nāfiʿdür ve vebāya ve ṭāʿūna ve fuṣūl-ı erbaʿada (16) müteġayyir olan havālarda ziyāde nāfiʿdür **ṭarīḳi budur ki** besbāse ve ḳaranfil ve dārçīn (17) her birinden ikişer dirhem ʿanber ve ṣamġ-ı ʿarabī her birinden birer dirhem misk nıṣf dirhem zurunbād (18) ve keşīrā ikişer dirhem ṣamġları mā-i verd ile ḥall idüb bāḳī eczāları saḥḳ idüb her birine (19) ḫalṭ idüb şumāme ideler ve eger şumāmeden bir miḳdār dühn-i cevz-i bevvā ile ḥall (20) idüb ẕekere ve ḥayālara ṭılā iderler ise ʿaẓīm taḳviyet ider ve cimāʿa leẕẕet virür eger (21) fāʿile eger mefʿūle **ṣıfat-ı ʿamel-i muḳavvī** bu bir ʿacāyib muḳavvī (22) ʿameldür cümle ḥükemā-ı kimyā bu ʿameli iḫtiyār eylemişdür ve çoḳ emrāżlara (23) daḫı nefʿi vardur **ṭarīḳi budur ki** dühn-i kehrübā iki dirhem rūḥ-ı zāc ve adam başınuŋ

[120/a]

(1) ḳafesi milḥi her birinden altı dirhem rubb-ı zaġferān ve rubb-ı ḳırmız ikişer dirhem (2) milḥ-i lü'lü' ve milḥ-i mercān her birinden on iki dirhem dühn-i dārçīn ve dühn-i besbāse (3) her birinden nıṣf dirhem leben-i kibrīt on iki dirhem ṭebāşīr on sekiz dirhem milḥ-i ṭarṭīr (4) on iki dirhem muʿarraḳ eftīmūn altı dirhem zaġferān-ı ḥadīd ve rubb-ı rāvend (5) her birinden altışar dirhem milḥ-i billūr-ı maʿdenī iki dirhem mikh-i nuḥās iki dirhem dühn-i cevz-i bevvā (6) nıṣf dirhem saḥḳ idüb tiryāḳ ile ve gülbeşeker maʿcūn idüb bir dānıḳdan (7) bir dirheme dek istiʿmāl ideler ve her ʿillete münāsib şey ile vireler ġāyet nāfiʿdür (8) ve her maraża iksīrdür **ṣıfat-ı antīmūn-ı ṣāde ṭarīḳi budur**

ki (9) demirbozanı saḥḳ idüb bir pūṭe içine ḳoyub āteş üstinde ḳarışdurasın (10) tamām tütüni kesile baʿde indirüb üzerine biraz būre ekeler ve eger ḥādd itmege (11) murād iderseŋ būre yerine kibrīt ḳoyasın baʿde eridüb mermer üzerinde dögüb (12) ṣavurduḳda alub ḥıfẓ ideler vaḳt-i ḥācetde bir dānıḳ istiʿmāl ideler ṣafrāviyyeye (13) ġāyet nāfiʿdür

V. BÖLÜM

5.1. Sözlük

A Ā

āb :< Far. Su. -4-

ā. 063a/07

ā.-ı kumh 075b/21

ā.-ı māhī 075b/21

ā.-ı nīsān 119a/21

abanūs :< Far. Abanoz. -3-

a. 021b/22

a. bir 021b/21

hindī a.+ ı 021b/22

abanūz : bk. abanūs -1-

a. 021b/22

abār :< Ar. Yanmış kurşun. -2-

a. 021b/06

sefūf-ı a. 014a/24

abāriḳa : (?) Bir bitki ismi. -1-

a. 095b/06

ʿabd :< Ar. Kul, köle. -1-

ʿa.-i faḳīr 001a/02

āb-dār :< Far. Sulu, taze. -1-

ā. olan 067b/10

ʿabdü'ş-selām :< Ar. Abdüsselam otu, adam otu. -1-

ʿa. 093a/06

ābī :< Far. Suyla ilgili, suda hasıl olan. -1-

mūmiyā-ı ā. 062a/02

ʿabīr :< Ar. Bir ilaç terkibi -1-

ʿa. 090b/09

āb-zen :< Far. Tedavi maksatlı kullanılan bir tür bakır küvet. -2-

ā. 020b/19

ā. it- 015b/13

ac : bk. aç -1-

a. 038a/15

ʿāc :< Ar. Fildişi. -2-

ʿā. 051a/19, 058b/02

ʿacāyib :< Ar. Garip, tuhaf, -14-

ʿa. 029b/25, 040a/16, 051a/17, 118b/08, 119a/03, 119b/21

ʿa.+ den 054a/25

ʿa.+ dür 012b/17, 029a/10, 047a/22, 050b/23, 112b/15, 112b/20, 117b/23

ʿaceb :< Ar. Garip, acâyip. -1-

ʿa. 063b/17

ʿacele :< Ar. Acele**.**-1-

ʿa. 076b/23

ʿAcem :< Ar. İranlı. -8-

ʿA. 001a/04, 001a/12, 020b/24

mülūk-i ʿA. 102a/15

ʿA.+ de 062a/02

ʿA.+ de 061b/24

vilāyet-i ʿA.+ dür 003a/06

ʿA. ilinde 083b/21

acı : Acı**.** -26-

a. 040a/10, 059b/13, 073a/16, 078b/12, 078b/14, 079b/12, 088a/14, 092a/08, 117a/17

a. ayāric 027a/17

a.+ cadur 076b/01

a.+ dur 048b/01, 049a/02, 054b/23, 058a/15, 065a/10, 092a/03

a. ola 002a/25, 009a/04, 009a/11, 010b/14, 073a/13

a. olduġı 043a/15

a. olur 061a/12

a.+ sına 033a/15

a.+ sını 093a/22

acı - : Acımak. -1-

a.- r 027a/11

acı bādem : Acı badem. -6-

a. 052a/03, 073a/17

a.+ dür 073a/13

a.+ üŋ 103a/11

a. yaġı 115b/09

a. yaġıyla 046a/13

acı baḳla : Acı bakla, yaban baklası. -1-

a. 031b/02

acı düglük(g) : Acı kelek**.** -1-

a.+ üŋ 059a/10

acılıḳ : Acılık. -2-

a. 061a/03

a.+ ı 048a/07

acı mārūl : Acı marul. -4-

a. 091b/16, 091b/18, 092a/05

a. ṣuyıyla 038a/23

acı pelin : Acı pelin. -1-

a.+ dür 025a/14

acıraḳ : Acımsı.-1-

a. ola 080a/18

acı tere : Acı tere. -1-

a. 040b/23

acı zerdālū : Acı zerdali. -1-

a.+ nuŋ 081a/14

acı zeyt : Acı zeytin. -1-

a. yaġı 043a/23

ʿacīb :< Ar. Çok acayip, garip. -1-

nefʿ-i ʿa. 025b/18

ʿacīn :< Ar. Yoğrulmuş şey, hamur, macun. -1-

milḥ-i ʿa. 082b/17

ʿāciz :< Ar. Aciz, güçsüz -2-

ʿā. ḳaldılar 007a/12

ʿā. olmaz 101b/19

aç - : Açmak, çözmek, sökmek. -70-

a.- a 022a/10

a.- ar 009b/25, 023a/25, 024b/04, 024b/19, 025a/07, 025b/23, 026b/20, 026b/21, 028a/03, 029b/10, 033a/11, 034a/16, 035a/03, 036b/18, 039a/03, 039b/06, 040b/12, 040b/14, 041b/01, 042a/20, 042b/10, 045a/17, 045b/10, 047b/01, 048a/11, 048b/08, 048b/21, 048b/24, 051b/12, 051b/23, 055a/04, 055a/16, 055b/10, 056a/09, 056b/23, 057a/22, 058a/19, 062a/22, 062b/14, 064b/19, 065a/12, 065b/12, 066b/03, 067a/18, 068a/20, 072b/10, 073a/18, 074a/10, 074a/16, 077a/07, 079a/14, 083a/18, 086b/17, 086b/19, 087b/11, 090b/04, 091b/04, 092b/13, 092b/14, 099a/08, 101b/10, 104b/06, 115a/13, 116b/10, 116b/13

a.- ub 021a/08, 047a/06

aç : Aç, tok olmayan. -6-

a. 036a/22, 036a/24, 075a/09, 100b/14, 103b/09

a.+ la 024a/20

açıḳ : Açlık. -2-

a. 097b/23, 098a/01

açıl - : Açılmak. -10-

a.- acaḳ 048b/23, 092b/14

a.- duḳdan 092b/15

a.- maġa 036b/05, 036b/18

a.- mış 071b/08

a.- mış ola 048a/16

a.- ub 089b/14

a.- ur 005b/12, 092b/12

açlıḳ : Açlık. -1-

a.+ dan 013a/18

ad : Ad, isim. -5-

a.+ ıdur 029a/20, 043a/03, 050b/01, 073b/20

adam :< Ar. İnsan. -86-

a. 068b/09, 081b/06, 092b/23, 093a/07, 093a/08, 097b/13, 100a/15, 100b/01, 101b/16, 102a/16, 103a/21, 103b/07, 103b/14, 116a/08

a.+ a 008b/10, 064a/18, 100a/01, 100b/02, 100b/21, 101b/13, 102a/12, 102a/13, 102b/17, 103a/09, 115b/03

a.+ a 085a/10

a. başınuŋ 119b/22

a.+ da 079b/04, 102a/06

a.+ dan 083b/19

a.+ ı 023b/11, 027b/11, 030a/17, 032b/10, 033b/11, 035a/23, 040a/20, 040b/06, 041b/22, 049a/01, 049b/25, 050a/10, 070b/08, 077a/06, 078a/01, 079b/01, 087a/19, 098a/07, 099b/15, 099b/16, 099b/19, 102a/05

a.+ ına 055b/08, 094a/07, 109a/15

a.+ lar 054a/14, 068b/16

a.+ lara 020b/02, 033a/03, 034b/04, 054a/24, 057a/18, 101a/13

a.+ lara 046b/25

a.+ uŋ 030b/13, 052b/11, 078a/05, 082a/21, 099a/17, 099b/15, 099b/23, 100a/15, 100b/01, 100b/11, 100b/17, 100b/22, 101a/01, 101a/07, 101b/18, 102a/02, 102b/20, 103b/11, 114a/04, 114a/09

ʿadāvet :< Ar. Düşmanlık. -1-

ʿa.+ i 005a/19

ʿaded :< Ar. Tane, adet. -5-

ʿa. 029b/23, 064b/02

ʿa.+ den 064b/03

ʿa.+ dür 043b/22

ʿa.+ in 035a/13

ʿaḍale :< Ar. Kas. -1-

ʿa.+ lerde 076a/15

ādemī :< Ar. İnsanoğlu. -1-

ā.+ si 099b/20

ʿades :< Ar. Mercimek. -4-

ʿa. 051b/01

şādenc ʿa.+ i 097a/21, 117a/05

ʿa.+ inüŋ 047b/19

ʿadesü'l-mā :< Ar. Su mercimeği. -1-

ʿa. 043b/11

ʿādet :< Ar. Gelenek, usul. -4-

ʿā. 106a/02, 108a/11, 108a/17

ʿā.+ ce 023b/23, 067b/12, 075a/17

aḏḫīr :< Ar. Ayrık otu, mekke ayrığı. -2-

a. 109b/07, 110b/03

adḫīr-i mekkī :< Ar. Mekke ayrığı. -3-

a. 097a/08, 097a/21, 109a/06

ʿadīm :< Ar. Yok olan. -1-

ʿa.-ü'r rāyiḥa olub 074b/07

ʿādiyye :< Ar. İtiyat edilmiş, alışılmış. -1-

ʿā.+ sin 075a/13

āfāt :< Ar. Musibetler, belalar. -1-

ā.+ dan 103a/19

āfet :< Ar. Büyük felaket, bela. -5-

ā. 008a/09, 008a/14, 021a/22

ā.+ den 021a/24, 022a/23

afʿī :< Ar. Engerek yılanı. -6-

a. 046a/13, 055b/13

a. etin 025b/15

a. etini 025b/09, 078b/22

a.+ nüŋ 025b/11

ʿafṣ :< Ar. Mazı denilen tane. -3-

ʿa. 052a/17, 097b/03, 102a/05

afsentīn :< Yun. Pelin otu, yavşan otu. -16-

a. 014a/10, 014a/11, 014a/14, 025a/13, 025b/03, 026a/07, 047a/07, 065b/17, 096a/19

aṣıl-ı a. 113a/04

ḳurṣ-ı a. 012b/08

milḥ-i a. 118b/22

a.-i rūmī 096b/12, 096b/21

a.+ e 028b/08

şarāb-ı a. vireler 012b/08

afyūn :< Yun. Haşhaş bitkisinden elde edilen uyuşturucu madde, afyon. -19-

a. 025a/21, 070a/14, 097b/02, 097b/13, 106a/01, 106b/08, 109a/03, 109a/10, 109b/21,

110a/21, 117a/14, 119b/11

a.+ a 078b/17

a.+ a olan 093b/02

a. bir 112a/22, 112b/07

a.+ ı 009a/01

a. olur 093b/23

aġac **:** bk. aġaç. -6-

a. 024a/06, 083b/03, 103b/09

a. ḳavunı 105b/08

a. küsbesi 049b/01

a. ṣaḳızı 049b/01

aġac ḳavunı : bk. aġaç ḳavunı. -4-

a. 094b/09, 114a/13

a. çekirdeki 086a/11

a.+ ŋdan 086a/05

aġaç : Ağaç. -84-

a. 064a/20, 064a/21

a.+ a 005b/16, 058b/08, 093b/05

a.+ da 055b/03

a.+ dan 081a/21

a.+ dur 021b/22, 049b/07, 052b/23
a.+ dur 083b/06
a.+ ı 063a/09, 081b/21
ayıd a.+ ı 093b/12
ḳaṣnī a.+ ı 026b/05
ḳovançiçeġi a.+ ı 028b/07
meneviş a.+ ı 053a/09
mersīn a.+ ı 023a/17
nār a.+ ı 099a/22
pelīd a.+ ı 045b/21
ṣaḳız a.+ ı 081b/05
serv a.+ ı 051b/08
sögüd a.+ ı 037b/13
ʿūd a.+ ı 054b/20, 054b/24, 054b/25, 055a/01, 063b/19, 115a/02
ılġun a.+ ı güli 030b/25
tūt a.+ ı ḳabuġıdur 031b/02
şebrem a.+ ı südlegenidür 093b/06
belūṭ a.+ ı yosını 024a/20
belesān a.+ ıdur 030b/12
ḳahve a.+ ıdur 062b/19
uflāmūr a.+ ıdur 079a/12
a.+ ın 049b/19
a.+ ına 079a/07, 089a/01
alma a.+ ına 099a/09
kirās a.+ ına 063a/09
menegiş a.+ ına 081a/18
şimşād a.+ ına 061a/11
üzüm a.+ ına 058b/07
a.+ ından 023a/11
a.+ ından bir 100a/17
maṣṭakī a.+ ını 081a/19
a.+ ınuŋ 023a/09, 062b/20, 072a/19, 079a/17, 081b/18
cevzirūmī a.+ ınuŋ 068b/06
çam a.+ ınuŋ 049b/15
defne a.+ ınuŋ 060a/17
dişbudaḳ a.+ ınuŋ 072a/13
fustuḳ a.+ ınuŋ 053a/19
ḳaranfil a.+ ınuŋ 060a/04
ḳaṣnī a.+ ınuŋ 079a/06
maṣṭakī a.+ ınuŋ 081b/21
mūz a.+ ınuŋ 083b/05
serv a.+ ınuŋ 043b/22, 053a/17
ʿūd a.+ ınuŋ 116b/19
maṣṭakī a.+ ınuŋ bir 053a/09
a. ḳıymıġı 056a/25
a.+ lar 031b/07, 048b/14, 063a/11, 068b/13
a.+ larda 068b/14
a.+ lardan 004a/18
a.+ ları 081b/04
ḳahve a.+ ları 063a/08
a.+ larınuŋ 063a/10

a.+ laruŋ 068b/13

a.+ uŋ 026b/12, 029a/19, 046b/15, 055a/12, 065a/21, 079a/13, 081a/19, 093b/05

aġaç ḳavunı : Turunç. -3-

a. 022a/14, 022a/17

a.+ nun 074a/09

āgāh :< Far. Haberli, bilgili. -1-

ā. ol 004b/16

aġar - : Ağarmak**;** soğumak, solmak. -3-

a.- ınca 025b/15

a.- masına 106b/03

a.- ur 100a/01

aġdiyye :< Ar. Gıdalar. -3-

a. 001b/09

mürekkebāt-ı a.+ nüŋ 001a/05

a.+ yi 001b/09

aġır : Ağır; kötü; keskin**.** -17-

a. 008a/12, 036a/06, 084/a7

a. başmaya 069a/19

a.+ dur 036b/05

arpa a.+ ı 028b/04, 035a/22, 064a/14, 099a/01, 099a/03, 103a/05

a.+ ınca 114a/17

arpa a.+ ını 089a/10

a. ola 002a/23, 009a/16

a. olmaḳ 066b/06

a. olur 079b/12

aġırlıḳ : Ağırlık, uyuşukluk. -7-

arpa a.+ ı 042b/02, 084a/23

dil a.+ ına 027a/19, 084a/13, 088b/22, 109b/13

a.+ ını 061b/12

aġırt - : Ağırtmak. -8-

a.- a 092b/06

a.- ur 033a/20, 039b/25, 040a/01, 046a/04, 066a/20, 076a/04, 084b/22

aġı(ı)z : Ağız. -126-

a. 006b/15, 032b/02

a.+ a 011a/04, 011b/09, 011b/10, 011b/12, 049b/17, 053a/03, 059b/17, 104a/22

a. aġrıların 053a/03

a. aġrılarına 043a/09, 050b/04

a. aġrısı 021a/15

a. aġrısına 011b/08, 041a/12, 050a/16, 051a/02, 099a/12, 115b/02, 118b/19

a. buḫārına 118b/17

a. çıbanlarına 044a/22, 054b/16

a. çürükligin 073b/15

a.+ da 027a/16, 032b/21, 035b/25, 037b/24, 041b/21, 043a/10, 044a/04, 049b/19, 050b/04, 051a/18, 052a/06,

053a/06, 054b/16, 055a/04, 058a/04, 064b/18, 065a/13, 065b/04, 067a/02, 068a/18, 069a/07, 073b/17, 077b/17, 079a/18, 090b/15, 119a/16

a.+ da olan 024b/21, 033a/13, 043a/08, 072a/24, 085a/04, 099a/12, 118a/15, 119a/05

a.+ dan 042a/02

a.+ ı 002a/25, 008b/23, 009a/03, 009a/11, 009a/16, 044a/21, 073a/11, 081a/07, 082a/21,

104b/01

a.+ ın 025b/14, 052b/08, 075b/07, 085a/04

miʿde a.+ ın 031b/22

a.+ ına 048b/09, 069a/21, 101a/07, 114a/09, 115a/20

ṭencere a.+ ına 075b/04

a.+ ından 009b/15, 011b/02

a.+ ını 008b/13, 044a/18, 066b/15

a. içine 097b/07

a. ḳoḳısı 043b/03

a. ḳoḳısına 057b/05

a. ḳoḳusın 025a/09, 027b/15, 029a/21, 035a/03, 038a/04, 038a/11, 044a/24, 050b/03, 052a/07, 055a/05, 057a/25, 064b/21, 065a/15, 082a/03, 106b/11

a. ḳoḳusına 024a/15, 026b/22, 034b/21, 057b/11, 058b/16, 059b/15, 082b/11, 106b/03

a. ḳoḳusını 047a/06, 058a/10

a. ḳurulığına 028a/16

a.+ ları 050b/03

a. leẕẕetine 091b/20

a. rāyiḥasın 066a/12

a. ṣalyaların 067b/24

a. ṣalyalarına 055b/20

a. ṣalyasın 030b/04

a. sivilcüleri 035b/25

a.+ unda 014a/09

a. yaraları 002b/02

a. yarı 064b/25

ağlat (d) - : Ağlatmak. -1-

a.- ur 040b/06

ağrı : Ağrı. -313-

a. 012a/13, 115b/04

a.+ lar 034a/03, 034a/04

a.+ lar olsa 052b/19, 114a/05

a.+ lara 016b/02, 016b/05, 031a/08, 050b/20, 055a/16, 077a/08, 115a/17, 115b/02, 115b/17

a.+ lara ursalar 033b/03

a.+ ları 025a/22, 025a/23, 030a/15, 035b/16, 039b/18, 061a/19, 068a/06, 093a/21, 107a/12,
114a/06
baş a.+ ları 025a/24
diş a.+ ları 024b/17
göz a.+ ları 002a/19, 021a/17, 028a/02, 080a/23
baş a.+ ları.na 064a/14
boġaz a.+ larılarına 049a/18
a.+ ların 055a/21, 061b/03, 061b/12, 091b/10
aġız a.+ ların 053a/03
baġırṣaḳ a.+ ların 082a/03
baş a.+ ların 049a/06
diş a.+ ların 032b/22
miʿde a.+ ların 039a/03, 049a/25
a.+ larına 026a/03, 030a/21, 041b/24, 045b/02, 055b/01, 062b/13, 068a/07, 071a/04, 072a/08, 072b/21, 079a/03, 085b/15, 086b/04, 087b/11
aġız a.+ larına 043a/09, 050b/04
arḳa a.+ larına 031a/25, 032a/03, 052b/06, 077a/23, 078b/05
baġırsaḳ a.+ larına 033a/19, 039b/02, 039b/19, 055a/12, 091b/05
baş a.+ larına 027b/01, 034b/11, 035a/10, 038a/01, 044a/08, 085b/05, 086b/17, 092b/03
boġaz a.+ larına 027b/12, 032b/13, 084a/14
bögrek a.+ larına 038a/10, 041b/06
ciger a.+ larına 031a/07, 071b/21, 082a/14
dimāġ a.+ larına 059b/17
diş a.+ larına 027a/17, 049b/19, 051a/18, 055a/20, 065a/13, 077a/15
diz a.+ larına 033b/07, 087a/17
gögüs a.+ larına 023b/22, 053b/23
göz a.+ larına 026b/14, 030a/22, 031b/13, 048a/04, 048a/05, 059b/17, 064a/12, 103b/03
iç a.+ larına 046a/16, 061a/20, 069b/08
ḳalb a.+ larına 040b/01
ḳulaḳ a.+ larına 062a/19, 085b/06
ḳulunc a.+ larına 111a/10
ḳulunç a.+ larına 078b/05
maḳʿad a.+ larına 055a/16, 060a/14
mefāṣıl a.+ larına 032b/19, 036b/07, 041b/10, 059a/15

mefāṣıllar a.+ larına 027a/18

meṣāne a.+ larına 015a/20, 049a/25, 059a/07

miʿde a.+ larına 025a/15, 035a/10, 038b/15, 084a/19

raḥim a.+ larına 028b/11

şaḳīḳa a.+ larına 085b/04

ṭalaḳ a.+ larına 022a/03, 043b/15

yan a.+ larına 101a/06

yanbaşı a.+ larına 043b/07, 049a/14, 079a/15, 086b/02, 092a/17

yürek a.+ larına 056a/20, 058a/19, 059a/03

boġaz a.+ larınadan 066a/05

iç a.+ larındandur 050b/14

a.+ larını 022a/23, 103b/03

bil a.+ larını 053a/12

diş a.+ larını 037a/05

göz a.+ larınuŋ 031b/14, 085b/05

baş a.+ larısına 042a/04

ḳulaḳ a.+ laruŋ 010b/12

a.+ sı 009a/04, 010b/24, 011a/20, 011b/02, 034a/08

aġız a.+ sı 021a/15

diş a.+ sı 101b/19

ḳulaḳ a.+ sı 042a/06

mafṣal a.+ sı 070b/04

mefāṣıl a.+ sı 023b/20

miʿde a.+ sı 070a/22

ṭalaḳ a.+ sı 050b/11

boġaz a.+ sı envāʿına 036b/15

yanbaş a.+ sı 070b/04

a.+ sın 022b/10, 023b/21, 025a/25, 027a/16, 027b/03, 028b/01, 031b/21, 032a/02, 034a/11, 036a/13, 036b/05, 042a/08, 048a/03, 051b/08, 053b/17, 055a/18, 062a/06, 066a/06, 079b/17, 099a/11

baş a.+ sın 030b/18, 048b/06, 086b/18

diş a.+ sın 042b/20, 044a/05, 052a/07

gögüs a.+ sın 028b/24

iç a.+ sın 044a/11

mefāṣıl a.+ sın 047a/21

a.+ sına 015a/23, 025b/17, 062b/11, 076b/11, 083a/06, 110b/05

aġız a.+ sına 011b/08, 041a/12, 050a/16, 051a/02, 099a/12, 115b/02, 118b/19

arḳa a.+ sına 017a/05, 024a/02, 040a/03, 107b/11

baġırṣaḳ a.+ sına 046a/05, 066a/25

bağırsaḳ a.+ sına 055b/18, 089a/23

baldır a.+ sına 099a/21

baş a.+ sına 028b/09, 043a/18, 055a/09, 064b/05, 067a/07, 080b/21, 083a/17, 099a/23, 107b/08, 108b/23

bil a.+ sına 016b/24, 024b/06, 106a/19, 106b/14, 113b/01, 113b/07, 116a/23

boġaz a.+ sına 083a/01, 088b/18

bögrek a.+ sına 099b/01, 113b/02

ciger a.+ sına 024a/25, 040b/12, 047b/07, 058b/12, 058b/13

diş a.+ sına 034b/04, 043a/11, 047a/17, 061b/11, 085a/06, 107b/09, 113b/14

diz a.+ sına 106a/19

dizler a.+ sına 116b/01

gögüs a.+ sına 024b/08, 051b/10, 053a/19, 090a/02, 104a/04

göz a.+ sına 049a/16, 083a/17, 099b/03, 107b/08, 108b/23, 112a/20, 113b/13, 113b/14

iç a.+ sına 033b/09, 111a/10

ḳalb a.+ sına 093a/02

ḳasıḳ a.+ sına 072a/17, 115b/04

ḳulaġ a.+ sına 052b/01

ḳulaḳ a.+ sına 025a/20, 028b/23, 056b/22, 062a/12, 104b/04

maḳʿad a.+ sına 045a/23, 090b/11

meyān a.+ sına 017a/07

miʿde a.+ sına 026a/08, 069a/09, 079a/03, 104b/02, 115a/09

öyken a.+ sına 084b/15

raḥim a.+ sına 024a/18

siŋir a.+ sına 044b/23

şaḳīḳa a.+ sına 037b/12, 071a/06, 075b/19

ṭalaḳ a.+ sına 031a/06, 033a/13, 104b/03

uyluḳ a.+ sına 046b/21

yan a.+ sına 107b/09

yürek a.+ sına 100a/22, 106a/20, 107b/10

a.+ sını 103a/10, 112b/01, 113a/09, 114a/07

baş a.+ sını 036a/04, 103b/07

diş a.+ sını 037b/10

miʿde a.+ sını 024b/19

baş a.+ sıyçün 079b/17, 080a/21

diş a.+ sıyçün 034a/10, 038b/08

ḳulaḳ a.+ sıyçün 032b/20

baş a.+ sıyçün bir 081a/16

a. yerine 113b/04

aġrı - : Ağrımak. -6-

a.- sa 114a/07

a.- ya 014a/10

a.- yan 028b/25, 042a/08, 099a/11, 103b/06

aġrış - : Ağrışmak. -1-

a.- ub 005b/18

aġrıt(d) - : Ağrıtmak. -8-

a.- ur 060b/18, 062a/07, 062b/01, 072a/20, 076b/12, 087b/04, 100a/04

baş a.- ur 086b/21

aġṣān :< Ar. Ağaç dalları. -1-

a.+ ı 088a/04

aġu : Zehir. -6-

a.+ lar 074a/06

a.+ lara 028b/02, 074a/09

a.+ ları 042b/03, 092b/22

yılan a.+ sı 046a/13

aġular köki : Cedvār, cedvār-ı hindī. -1-

a. 033b/23

aġulı : bk. aġulu -1-

a. 086a/13

aġulu : Zehirli. -9-

a. 030b/15, 035a/12, 042b/03, 051b/11, 062a/05, 062a/19

a.+ ları 064a/17

a.+ larındandur 040a/17

a. olanlaruŋ 044a/10

aġustos :< Yun. Ağustos ayı. -3-

a. ayında 062b/20

a. ayınuŋ 081a/19

a.+ un 050b/15

aġuz : Yeni doğurmuş bir hayvandan ilk günlerde sağılan, koyu yapışkan süt, ağız. -1-

a. 070a/19

aḫ : bk. aḳ -1-

a.+ ıyla 015a/15

ahālī :< Ar. Aralarında aynı yerde bulunmaktan başka hiçbir ortak özellik bulunmayan kişilerden oluşan topluluk, halk. -1-

a.+ si 004a/25

ʿahd :< Ar. Zaman. -1-

ḳarīb-ü'lʿa. olmaġla 062b/14

āhen :< Far. Demir. -1-

ā.+ i 117b/12

āḫir :< Ar. Son, sonraki. -27-

ā. 081b/11, 083b/23, 084a/07

nevʿ-i ā.+ den bir 004a/09

ā.+ inde 028b/09, 030a/02, 034b/02, 040a/02, 041a/07, 044b/01, 044b/02, 046a/03, 058a/14, 058b/10,

061a/24, 069a/24, 069b/12, 072a/23, 078b/15, 083b/10, 084a/04, 085a/13, 092a/14, 117a/02

ḳış ā.+ inde 047a/18

nevʿ-i ā. olur 004a/05

aḫlāṭ :< Ar. Karışan şeyler, insan vücudunda farz olunan dört unsur (kan, salya, safra, dalak) -57-

a. 002a/11, 006a/12, 007b/07

a.-ı bāride 033a/06

a.-ı bāride-i ġalīẓeyi 069b/15

a.-ı bāride-i lezicden 062a/22

a.-ı bārideden 055a/07

a.-ı bārideye 073a/17

a.-ı erbaʿa 002a/01, 007a/24

a.-ı erbaʿadan 011a/09

a.-ı ġalīẓeden 027a/13

a.-ı ġalīẓeyi 034a/22, 082b/23, 089b/01, 094a/10

a.-ı ġalīẓi 031a/23

a.-ı lezice 007a/09

a.-ı lezici 024b/18

a.-ı muḫtelifeden 037a/11

a.-ı rediyyeden 069b/15

a.+ a 037b/11

a.+ dan 023a/03, 023b/17, 024b/25, 036b/07, 057b/04, 082b/03

a.+ dan olan 066b/01

a.+ ı 022a/14, 025a/19, 027a/22, 029a/09, 030a/11, 032b/07, 039a/23, 041b/06, 041b/14, 044a/07, 049a/22, 055a/11, 055b/18, 057a/01, 061a/14, 072a/06, 072b/05, 073a/08, 073a/20, 074a/07, 077b/19, 080a/16, 091a/21

a.+ ına 041b/11

a.+ uŋ 002a/21, 006a/13, 020a/22 080a/12

Aḥmedi Tīġāsī : Hekim Tigaşi. -2-

A. 98/a 18, 102a/14

aḫmer :< Ar. Kırmızı, kızıl. -35-

a. 105a/01, 105a/15, 107a/20, 115a/02, 117a/16

behmen-i a. 105b/10, 105b/23, 107a/17, 108b/15, 110b/21, 113b/08

ṣandal-ı a. 094b/22

sükker-i a. 110a/17

şarāb-ı verd-i a. 013b/18

verd-i a. 017b/09, 097a/06, 097a/12, 097b/01, 105b/03, 106a/10, 106a/16, 106b/04, 109a/05, 109a/18, 109b/05, 110a/14, 110a/20, 110b/21, 111a/19, 111b/07, 112a/02

yāsemīn-i a. 092b/12

zebīb-i a. 100b/08, 110a/07

sükker-i a. vireler 013b/23

aḫşā :< Ar. Bağırsak, karaciğer, kalp mide gibi iç organlar. -3-

a.-ı müteḥalḥıla 075a/07

muḥaddir-i a.+ dur 029a/03

a.+ yı 023b/18

aḫşam : Akşam. -13-

a. 017b/10, 037a/24, 058b/05, 092a/07, 099a/13, 103b/02, 106a/18, 109b/22, 110a/04

a.+ a 112b/20

a.+ da 016a/23, 106b/02

a.+ dan 119b/13

aḫşam : bk. aḫşam. -2-

a.+ da 019a/08

a. ṭaʿāmını 018a/19

aḫşīzek : (?) Bir birki adı. -1-

a. 014a/14

āhū :< Far. Ceylan, karaca. -2-

ā.+ da 080b/18

ā.+ dur 070a/04

āḫūr :< Far. Ahır. -2-

ā.+ da 021a/23

ā.+ da 021a/23

aḥvāl :< Ar. Oluşlar, bulunuşlar. -4-

a.+ e 054a/04

a.+ i 074a/17

a.+ ini 008a/12

a.+ lerin 007b/17

aḫz :< Ar. Alma, alış -3-

a. eyledi 008b/16

a. eylemişdür 005b/07

a. ider 005b/06

aḳ - : Akmak. -45-

a.- a 074b/06, 087b/01

a.- an 022a/22, 023a/20, 027b/08, 036a/01, 036a/17, 049a/05, 050b/14, 068a/15, 068a/16, 076b/10, 083a/03, 088b/09, 089a/06, 097b/20, 098b/11, 098b/13, 100a/09, 104a/22, 104b/12, 116b/06

a.- anlara 016a/21

a.- ar 004a/23, 009b/15, 014a/10, 016a/18, 053a/01, 061b/25, 076b/10, 081a/20, 083b/22, 097b/14, 097b/16, 115b/16

a.- ar ola 011b/02

a.- arken 081a/21

a.- maz 053a/01, 074b/21

a.- sa 010b/10, 037b/19, 074b/05 045b/24, 101b/19

aḳ : Ak, beyaz; göz akı. -50-

a. 025b/21, 026b/16, 040b/09, 055a/13, 055b/04, 062a/15, 064b/08,

065a/21, 070a/04, 085b/06, 085b/19, 088a/14, 090a/20, 093b/20, 104a/16

a. behmen ḳurṣı 031a/05

a.+ dur 021a/04, 025a/14

a. ḫaşḫāş 046a/09

yumurṭa a.+ ı 114b/04, 114b/16

a.+ ını 101b/03

yumurṭa a.+ ıyla 026b/14, 071a/02, 102b/02, 110a/03, 112b/05, 112b/07

a. ḳusṭı 061a/19

a. mantardur 067b/01

a. nefṭüŋ 087b/16

a. ola 045a/11, 069b/23

a. olanuŋ 089a/17

a. olmaz 087a/09

a. olur 026b/12, 031a/02, 050b/05, 061a/12, 062b/21, 079a/20, 087b/08, 089a/17, 093a/14,

093a/15, 098a/21

a. şarmaşıḳ 056a/04

a. şarābla 090a/18

a. ṭaşdur 040b/18

ʿaḳʿaḳ :< Ar. Saksağan. -1-

ʿa. 052b/09

aḳāḳıyā :< Yun. Akasya; Mısır'da yetişen kust ağacının meyvesinden çıkarılan usare.

-6-

a. 025b/25, 048a/04, 097b/02, 112a/04, 113b/18, 116b/07

ʿaḳāḳıyā : bk. aḳāḳıyā -2-

ʿa. 012b/15, 097a/22

ʿAḳāḳīr : Tıbbî bir eser. -5-

ʿA. 036b/05

ʿa. 097a/18

ṣāḥib-u'l ʿA. 033a/05, 037a/04, 037b/13

aḳbaba : Akbaba. -2-

a. 005a/18

a. ḳuşı 100a/22

aḳ behaḳ : Abraşlık hastalığının bir çeşidi.

-2-

a.+ a 058a/15

a.+ ı 070b/04

aḳ ciger : Akciğer. -4-

a. 008b/05, 070a/09

a.+ e 007b/14

a. marażlarına 104b/01

ʿaḳd :< Ar. Bağlama; kurma, düzenleme.

-8-

ʿa. 004b/09, 118a/02

ʿa. eyledükden 118a/02

ʿa. ider 007b/10

ʿa. idesin 113a/16, 118a/01

ʿa. olduḳda 119a/03

ʿa. olunmaġa 119a/01

aḳdem :< Ar. Daha öce. -1-

a. 001a/02

Aḳ deŋiz : Akdeniz. -1-

A. cezīrelerinde 081a/17

aḳ farālyūn : bk. farālyūn. -1-

a.+ dur 056b/19

aḳ günlük : Ardıç sakızı, ardıç zamkı. -2-

a. 068a/08

a. żamḳından 081b/17

aḳ ḫarbaḳ : Ak çöpleme otu. -1-

a.+ uŋ 037a/12

aḳ ḫaşḫāş : Ak haşhaş. -1-

a. 037a/18

aḳḫuvān :< Ar. Sığırgözü denen iri bir papatya türü. -5-

a. 022b/19, 027a/24, 096b/05, 096b/09

a.+ uŋ 097b/15

ʿaḳıl :< Ar. Akıl. -21-

ʿa. 043b/02

ʿa. bāliġ olmadan 116b/21

ʿa.+ ı 009a/23, 009b/05, 019b/15, 029a/02, 030b/08, 030b/10, 033a/13, 039a/10, 044a/23, 047a/08, 049b/06, 058a/02, 068b/09, 070a/08, 109b/04

ʿa.+ ında 019b/13

ʿa. ḳarışıḳlıġına 088a/09

nāḳış-ü'l ʿa. olanlara bir 114a/20

ʿa.+ uŋ 110b/06

ʿāḳır :< Ar. Kısır, verimsiz. -1-

ʿā. olursa 097b/23

ʿāḳırḳarḥā :< Ar. Pireotu, nezle otu. -7-

ʿā. 011a/13, 021a/07, 051a/09, 096b/08, 099a/10, 107b/15, 108b/20

aḳıt(d) - : Akıtmak. -39-

a.- alar 012a/03, 012a/14, 015a/11, 018b/13, 018b/21

a.- ub 005b/17

a.- ur 005b/18, 022a/05, 024a/10, 025a/03, 025b/22, 026b/18, 027a/14, 027b/02, 028b/16, 030a/09, 033a/19, 033b/02, 034b/12, 036a/10, 036b/18, 037a/14, 038b/07, 041b/12, 048a/18, 049a/14, 049a/22, 057b/17, 058a/17, 065b/07, 065b/08, 066a/11, 066a/24, 068b/01, 072a/06, 073a/20, 088a/23, 100a/13, 101a/15

ʿaḳīḳ :< Ar. Kalseduan kuvarsının bir türü olan, yüzük taşı, mühür vb.yapmakta kullanılan, türlü renklerde, yarı saydam, parlak ve değerli bir taş. -4-

ʿa. 101b/13, 101b/18, 105b/07

ʿa.+ den 101b/15

āḳil :< Ar. Akıllı. -1-

ā. 005b/02

ākile :< Ar. Yenirce denilen yara, kanser.

-5-

ā. 041b/21, 085a/17

ā. çıbanlarına 039b/03

ā.+ dür 037b/17

ā.+ ye 118a/16

ʿaḳīm :< Ar. Çocuğu olmayan, kısır. -1-

ʿa. 058b/03

aḳlıḳ(ġ) : Katarakt. -10-

a. 079b/19

a.+ ı 061b/14, 092a/02

göz a.+ ına 059a/02, 079b/18

a. ʿilletine 040a/08

a. ʿilletini 021b/24, 061b/04, 087b/12, 088b/21

aḳlīṭī :< Ar. Sünbül-i rumi. -1-

sünbül-i a. 047a/02

aḳrāṣ :< Ar. Kurslar, yuvarlak ve yassı haplar. -9-

beyān-ı ʿamel-ü'l a. 112a/01

a.-ı āresṭūmāḫūż 011b/22

a.-ı cülnār 013b/14

a.-ı kevākib 011a/16

a.-ı nīrver 013b/15

a.-ı rāvend 014b/01

a.-ı ṭebāşīr 013b/15

a.-ı ṭīnimaḫtūm 013b/15

a.-ı ʿanberbāris 014b/03

ʿaḳreb :< Ar. Akrep. -28-

ʿa. 052b/02, 056a/25, 058a/22, 058a/24, 060b/13, 065b/17, 071a/11, 084a/16, 084a/17, 086a/08, 091b/22, 096a/08, 098a/07, 099b/05, 099b/13, 102a/02, 102a/03, 102a/10, 102a/12, 113b/14

remād-ı ʿa. 096b/22

ʿa.-i aṣfer 115b/18

ʿa. bir 052a/25

ʿa.+ e 098a/08

ʿa. ışırduġına 055a/19

ʿa.+ i 052b/05, 115b/19

ʿa.+ üŋ 052b/07

ʿaḳreb otı : Akrep otu. -1-

ʿa. 096a/08

akrīṭī :< Ar. Girit'e ait. -1-

eftīmūn-ı a. 096b/12

āḳṣār :< Ar. Hilaliye otu. -1-

ā. 021a/25

aḳsırıḳ otı : Kündüs. -1-

a. 068a/24

aḳsırt (d) - : Aksırtmak. -1-

a.- alar 010a/13

ʿaḳsi :< Ar. Ters, zıt. -1-

ʿa.+ dür 019b/15

aḳşu : Katarakt. -1-

a. 100b/23

aḳṭān :< Ar. Pamuklar. -1-

a. 061b/15

aḳtar - : Aktarmak. -1-

a.- ub 080a/04

aḳ ṭarı : Ak darı. -1-

a.+ dan 033b/02

aḳvā :< Ar. Çok kuvvetli. -2-

a.+ dur 046a/02, 046a/11

al - : Almak. -111-

a.- alar 071a/05, 075b/03, 112b/16, 115b/13

a.- alar bir 024a/06

ṣovuḳ a.- anlara 044a/04

a.- asın 113a/23, 118a/22, 118b/03

a.- dığı 005b/07

a.- dıḳları 071b/04

a.- duġuŋ 008b/10

a.- duḳda 008a/24

a.- duḳdan 075b/14

a.- duḳları 030b/13, 038b/01, 071b/05, 079a/20

a.- maḳ 008b/08, 019b/08, 074b/02, 114b/19

a.- maz 074b/04

ṣovuḳ a.- mış 021a/20

a.- sa 098a/02

a.- salar 077a/14

a.- ub 004a/22, 005b/11, 008b/14, 009a/06, 009a/13, 009b/13, 009b/18, 010b/20, 011b/10, 012a/12, 014a/12, 014a/16, 017a/21, 017b/10, 020a/11, 036a/16, 036b/05, 042a/08, 045b/25, 048a/01, 049b/17, 054a/15, 060a/02, 066b/14, 070a/23, 072b/14, 075b/08, 076b/21, 089b/15, 099a/17, 098a/01, 099a/10, 099b/07, 099b/11, 100a/17, 101a/03, 101a/07, 101b/01, 101b/08, 102a/01, 102a/18, 102b/13, 104a/18, 104a/21, 105a/09, 108b/12, 110a/07, 113a/09, 115a/12, 115a/21, 115b/01, 115b/10, 115b/16, 116b/11, 117b/06, 117b/14, 117b/17, 117b/19, 117b/21,

118a/01, 118a/06, 118a/08, 118a/10, 118a/18, 118a/21, 118a/23, 119a/03, 119a/14 120a/12

a.- ur 050b/19, 051b/08, 061b/20, 074b/03, 077a/02, 081b/07, 083a/06, 094b/07

a.- ur ola 008b/09

a.- urlar 061b/25, 064a/22, 064a/23, 075b/15, 092b/11, 093b/05

a.- ursa 098b/16

aʿlā :< Ar. İyi. -157-

a. 024b/25, 027a/21, 033b/04, 039b/12, 042a/18, 051a/21, 074b/06, 091a/01

a.+ dur 023a/09, 031a/16, 031b/19, 033b/02, 036a/03, 038a/10, 044b/20, 047a/08, 048b/16, 049b/21, 052b/09, 055a/01, 079a/13, 092a/05

a. ider 024a/19, 025a/16, 066a/01, 073a/11

a. ola 045b/13

a. olmaz 068a/21

a. olur 034a/17, 075b/16, 080a/17

a.+ sı 023b/05, 024b/02, 025a/02, 025a/14, 025b/02, 025b/20, 027b/06, 028a/22, 030b/13, 031a/09, 032b/02, 032b/06, 032b/09, 033b/25, 035b/20, 036a/18, 037b/02, 037b/21, 040a/06, 040a/11, 040b/08, 040b/19, 041b/18, 042a/16, 043a/05, 043b/11, 045a/11, 045a/21, 045b/12, 046a/02, 046a/19, 046a/22, 046b/12, 047b/19, 048a/06, 048a/15, 048a/25, 048b/08, 049a/12, 050a/14, 050b/25, 051a/05, 051b/03, 052b/07, 052b/14, 053a/25, 053b/14, 054a/21, 054b/21, 055b/14, 056b/04, 056b/19, 057a/12, 057a/19, 057b/14, 057b/24, 058b/20, 059a/03, 059a/22, 060a/07, 061b/06, 062a/15, 062b/23, 063b/03, 064a/09, 066a/24, 066b/06, 066b/23, 067b/04, 067b/09, 068a/09, 068a/24, 068b/22, 069a/10, 069a/23, 069b/23, 070a/05, 071a/07, 071a/18, 071a/24, 072b/16, 073a/13, 073b/09, 074b/01, 074b/06, 074b/22, 075a/13, 075a/22, 076b/17, 078a/09, 079a/07, 079a/21, 079b/22, 079b/23, 080a/08, 080a/18, 080b/13, 081a/08, 082a/07, 082a/16, 082b/19, 083a/12, 083b/18, 084b/07, 084b/23, 085b/19, 086a/22, 086b/15, 087a/03, 087a/19, 087b/08, 088a/14, 088b/04, 089a/02, 089a/15, 090a/21, 091b/02, 092b/18

a.+ sıdur 059b/14, 074b/10, 089a/03

a.+ sına 042a/25, 079b/11

a.+ sınuŋ 032a/16, 089a/04

ala balıḳ : Alabalık -1-

a.+ dur 046a/23

alaca : Karışık renkli. -2-

a. 051a/21

a. olur 092b/13

alaca ibik : Hüdhüd kuşu. -1-

a. 091a/05

ʿalaḳ :< Ar. Sülük. -2-

ʿa. 052b/14, 102a/03

ʿalāmet :< Ar. İşaret, belirti. -47-

ʿa. 019b/14, 019b/20

ʿa.+ i 002a/22, 002a/25, 002b/02, 002b/04, 008b/22, 009a/03, 009a/10, 009a/16, 009a/23, 009b/03, 009b/09, 009b/14, 009b/23, 010a/05, 010a/11, 010b/13, 010b/17, 011a/20, 011b/02, 011b/15, 011b/18, 012a/01, 012a/10, 014a/09, 014b/10, 016b/18, 017b/23, 017b/24, 017b/25, 018a/01, 018a/18, 019a/21, 019a/23, 020b/08, 046b/12, 095b/23

ʿa. ider 019b/10

ʿa.+ ler 019b/10, 019b/14, 066b/10

ʿa.+ leri 008b/14, 008b/19, 020a/24, 020b/07

ʿa.+ let 019b/20

ālāt :< Ar. Vasıtalar, aygıtlar. -9-

ā.-ı bevle 086b/07

ā.-ı menīye 058a/13

ā.-ı nefese 055a/15, 058b/18, 077a/16, 087b/17, 088b/02

ā.-ı nisāda 119b/06

ā.-ı tenāsül 005a/06

alay :< Yun. Kalabalık. -1-

a. 020b/01

alçaḳ : Alçak, değersiz. -3-

a. 081b/10

a.+ dur 089a/04, 092b/08

alçı : Alçı. -1-

a. 033b/17

aldur - : Sararmak. -1-

beŋizin a.- maya 019b/11

ʿale'd-devām :< Ar. Sürekli olarak. -1-

ʿa. 081b/01

ʿālem :< Ar. Dünya, cihan. -25-

ʿā.-i asġaruŋ 004b/15

ʿā.-i aṣġaruŋ 007b/11

ʿā.-i eflāklerüŋ 005a/03

ʿā.-i ekber 004b/15, 007b/11

ʿā.-i ekberde 004b/18, 005a/01, 005a/04, 005a/08

ʿā.-i ekbere 007b/06

ʿā.-i ekberi 004b/22

ʿā.-i ʿanāṣır 005a/01

ʿā.+ de 003b/23, 005a/09, 005a/10, 005a/11, 005a/12, 005a/13

ʿā.+ e 001a/08, 004b/21, 005a/16

ʿā.+ i 004b/23

ʿā.+ üŋ 004b/19

ʿale'l-fevr :< Ar. Hemen. -1-

ʿa. 078a/01

ʿale'l-ḫuṣūṣ :< Ar. Özellikle. -1-

ʿa. 108a/09

ālet :< Ar. Vasıta, aygıt. -5-

ā. 007b/07, 021b/14, 081a/19, 081b/06

ā.+ e 006a/11

ʿalev : Alev. -1-

miʿde ʿa.+ ini 039b/15

alıḳo - : bk. alıḳoy- -1-

a.- sun 112b/20

alıḳoy- : Alıkoymak. -2-

a.- ub 047b/24, 117b/03

alın - : Alınmak. -9-

a.- an 042b/22

a.- andur 061b/06

a.- mış 060a/13, 104a/08

a.- sa 083a/04

a.- ub 075a/22

a.- ur 043a/17, 071b/05

a.- ur 024b/02

alın : Alın. -6-

a.+ a 087b/02

a.+ ına 033b/21, 048b/06, 049a/06, 055a/08, 081a/16

ʿalīl :< Ar. Kör; sakat; hasta. -50-

ʿa. 010a/12, 019a/07, 019a/12, 019a/14, 019b/15, 019b/21, 020b/04, 008b/01

ʿa.+ e 001b/02, 005b/21, 008a/24, 009b/07, 011b/01, 011b/24, 020b/08, 096a/15, 009a/13, 009b/18, 010a/08, 011a/24, 011b/06, 012a/15, 015a/09, 015a/16, 015b/06, 104a/17, 020a/11

ʿa.+ i 015a/10, 015b/15, 018b/10, 066b/17

ʿa.+ üŋ 008a/03, 008a/05, 014a/09, 014a/18, 014a/22, 014b/09, 014b/11, 014b/15, 014b/21, 019a/11, 019b/07, 019b/19, 020a/13, 020a/22, 020b/16, 020b/19, 113b/06

ʿa. ʿilletine 019b/11

Allahu aʿlem bi'ş-şevāb :< Ar. "Allah doğrusunu daha iyi bilir." anlamındaki ibare. -1-

A. 019b/22

alma : Elma. -14-

a. 031b/16, 031b/17, 031b/22, 045a/05, 048b/18, 054b/02

a. ağaçına 099a/09

a.+ dan 031b/22, 067b/15

a.+ nuŋ 099a/10

a. şuyı 112b/22

a. şerbetiyle 112a/13

a.+ yı 031b/21

alt : Alt, aşağı. -11-

a.+ ı 006b/15

a.+ ına 079b/16, 083b/22, 100b/07, 102b/12

boğaz a.+ ına 051b/07

dil a.+ ına 079b/15

yaşdıḳ a.+ ına 098a/06, 101a/21

a.+ ında 085b/13

yer a.+ ında 005b/10

altı : Altı. -20-

a. 020b/13, 025b/07, 027a/09, 046b/23, 071a/11, 076a/06, 078b/03, 087b/22, 100b/05, 103b/22, 104a/22, 106b/04, 106b/13, 108b/19, 110b/09, 110b/13, 111a/15, 112b/02, 120a/01, 120a/04

altıncı : Altıncı. -5-

a. 001b/21, 093b/12

a.+ sı 001b/15, 003b/07

a.+ sına 002b/16

altışar : Altışar. -5-

a. 105b/02, 110a/20, 112a/07, 118b/23, 120a/05

altı yüz : Altı yüz. -1-

a. 066b/14

altmış : Altmış. -7-

a. 066b/19, 104a/19, 110b/14, 114b/04, 114b/11, 114b/20, 117a/13

altmış yedi : Altmış yedi. -1-

a. 032a/12

altun : Altın. -19-

a. 004b/03, 040a/25, 040b/03, 040b/06, 047b/11, 075a/19, 083b/22, 093a/05, 095a/20, 095b/04, 105b/03, 105b/12, 107b/06

a.+ dur 093a/06

a. maʿdeninden 079a/20

a.+ uŋ 040b/03

ālüsen :< Yun. Kuduz otu, nazar otu. -1-

ā. 021a/17

aʿmā :< Ar. Kör. -1-

a. olur 005b/10

ʿamel :< Ar. İş, uygulama, operasyon. -30-

ʿa.-i bi'lyeddür 001b/12

ʿa.-i ferzece 119b/02

ʿa.-i ḥacer 118b/13

ṣıfat-ı ʿa.-i muḳavvī 119b/21

beyān-ı ʿa.-ü'l aḳrāṣ 112a/01

ʿa.+ dür 119b/21

ʿa.+ e gelmeye 077b/23

ʿa. eyledükden 053a/14

ʿa.+ i 041b/03, 057b/03, 062a/05, 084a/02, 093a/10, 099a/15, 105b/04, 119b/21

mūmiyā ʿa.+ i 062a/05

ṭarīḳ-i ʿa.+ i 118b/20

ʿa.+ i ider 042b/20

zehir ʿa.+ in 081a/01

ʿa.+ ine 078a/02

ʿa. itdürmek 031b/11

ʿa. idesin 118b/12

ʿa. idüb 110a/10, 110a/23, 110b/09

ʿa.+ leri 004a/01

ʿa. oluna 114a/01

ʿa. olunur 116a/01

ʿamelī :< Ar. İşleme suretiyle, pratik. -2-

ʿa. 028a/24

āmīn :< Ar. "Ya Rab duamızı kabul eyle." anlamındaki ibare. -1-

ā. 101a/04

ʿāmm :< Ar. Genel, umumi. -2-

ʿā. 008a/12

nefʿ-i ʿā. 001a/08

ammā :< Ar. Ama. -418-

a. 001b/05, 001b/13, 001b/16, 002a/05, 002a/07, 002a/09, 002a/12, 002a/14, 002a/16, 002a/18, 002a/19, 002a/22, 002a/25, 002b/02, 002b/03, 002b/10, 003a/01, 003a/02, 003a/03, 003a/16, 003a/17, 003a/18, 003a/19, 003a/23, 003a/24, 003a/25, 003b/05, 003b/07, 003b/11, 003b/13, 003b/17, 003b/18, 003b/23, 003b/24, 004b/04, 004b/05, 004b/07, 004b/09, 004b/22, 006b/09, 007a/12, 008a/10, 008a/20, 008a/21, 008a/23, 008b/07, 008b/10, 008b/20, 008b/21, 008b/25, 009a/03, 009a/08, 009a/09, 009a/15, 009a/21, 009a/22, 009b/03, 009b/09, 009b/14, 009b/21, 009b/22, 009b/23, 010a/05, 010a/09, 010b/13, 011a/05, 011a/19, 011b/01, 011b/14, 011b/17, 012a/12, 012b/18, 013b/10, 013b/12, 013b/16,

014b/08, 014b/09, 014b/11, 014b/13, 014b/22, 015b/12, 015b/16, 016a/18, 016a/21, 017a/12, 017b/02, 017b/14, 017b/20, 017b/22, 017b/23, 017b/24, 017b/25, 018a/01, 018a/02, 018a/04, 018a/06, 018a/08, 018a/13, 018a/17, 018a/18, 018a/24, 018a/25, 018b/02, 018b/03, 018b/05, 018b/09, 018b/11, 018b/16, 018b/18, 018b/23, 019a/02, 019a/04, 019a/08, 019a/12, 019a/14, 019a/20, 019a/22, 019b/01, 019b/06, 019b/10, 019b/13, 019b/14, 019b/20, 019b/23, 020a/01, 020a/04, 020a/22, 020b/03, 020b/07, 020b/15, 022b/03, 024a/07, 024a/20, 025a/22, 025b/18, 026b/06, 027a/03, 027a/04, 027b/05, 027b/10, 027b/22, 027b/24, 028a/03, 028b/05, 028b/08, 029a/01, 029a/07, 029a/16, 029a/25, 029b/03, 030a/02, 030b/10, 031a/11, 031a/13, 031b/08, 031b/22, 032a/01, 032a/22, 032a/23, 032b/16, 033a/20, 033b/02, 033b/15, 033b/20, 033b/22, 034a/01, 034a/14, 034a/16, 034b/17, 035a/19, 035b/02, 035b/18, 036b/05, 037b/15, 039a/13, 039a/16, 039b/14, 039b/24, 040a/01, 040a/07, 040b/24, 041a/09, 041b/21, 042b/19, 043a/16, 043b/02, 044a/09, 044b/05, 044b/25, 045a/01, 045a/13, 045b/06, 046a/04, 046a/20, 046b/19, 046b/23, 047a/03, 047b/14, 047b/22, 049a/09, 049b/24, 050a/12, 050b/09, 051a/13, 051a/21, 051b/03, 051b/17, 051b/23, 052a/21, 052a/24, 052b/03, 052b/07, 053a/05, 053a/08, 053a/09, 053a/17, 053b/02, 053b/07, 053b/09, 053b/24, 054b/21, 054b/23, 054b/25, 055a/17, 056a/05, 056a/22, 056b/06, 056b/10, 056b/15, 057a/08, 057a/17, 057a/20, 057a/24, 057b/03, 058a/03, 058b/05, 059a/17, 059b/01, 059b/09, 060a/03, 060a/21, 060a/24, 060b/15, 061a/12, 062b/22, 062b/24, 063a/22, 063b/12, 063b/13, 063b/22, 064b/08, 064b/15, 065a/14, 065b/12, 066a/02, 066a/07, 066a/15, 066a/20, 067b/15, 068a/20, 068b/06, 068b/18, 069a/12, 069a/13, 069b/04, 069b/20, 070a/02, 070a/09, 070a/15, 070b/01, 070b/21, 070b/25, 071a/03, 071a/13, 071a/17, 071a/19, 071a/20, 071a/25, 072a/04, 072a/24, 072b/01, 072b/21, 072b/23, 073b/06, 073b/07, 073b/10, 073b/11, 074a/23, 074b/01, 074b/03, 074b/11,

075a/06, 075a/07, 075a/12, 075a/18, 075a/23, 075b/13, 076a/07, 076b/20, 077a/01, 077a/02, 077a/06, 077a/08, 077a/23, 077b/06, 077b/16, 077b/20, 077b/22, 078a/06, 078a/07, 078a/08, 078a/11, 078a/18, 078b/04, 079a/10, 079b/04, 080a/04, 080a/18, 080a/19, 080a/20, 081a/12, 081a/20, 081b/17, 082a/19, 082b/13, 083b/07, 083b/15, 084a/02, 084a/03, 084b/04, 084b/15, 085a/19, 085a/22, 085b/02, 085b/08, 085b/22, 086a/21, 086b/15, 086b/17, 087a/04, 087a/09, 088a/06, 089a/04, 089a/18, 090a/22, 090b/01, 090b/03, 091a/10 091a/22, 091b/03, 091b/10, 091b/21, 092a/13, 092b/08, 092b/10, 092b/14, 092b/17, 093a/10, 093b/17, 093b/19, 094a/07, 094a/19, 094b/02, 094b/05, 094b/11, 094b/13, 094b/16, 094b/20, 095a/01, 095a/05, 095a/10, 095a/12, 095a/18, 095a/21, 095b/01, 095b/02, 095b/05, 095b/07, 095b/09, 095b/11, 095b/13, 095b/16, 095b/18, 095b/20, 095b/23, 096a/22, 096b/02, 096b/05, 096b/10, 096b/15, 096b/19, 097a/09, 097a/16, 097a/20, 098a/18, 098a/22, 098b/04, 098b/21, 098b/22, 100b/18, 100b/19, 101a/12, 101b/15, 102b/08, 103a/08, 104a/14, 104a/18, 104a/21, 107b/06, 108b/10, 109a/22, 111a/09, 112a/21, 117a/19, 117a/21, 117b/05, 118a/06, 118a/08, 118a/17, 119a/04

ān :< Ar. Lahza, pek az bir zaman. -1-

ā. 003a/18

aŋa : Ona. -52-

a. 001b/04, 001b/25, 002a/01, 002a/11, 002a/12, 002a/14, 002a/17, 002b/08, 002b/14, 003a/13, 004b/16, 006a/04, 007a/13, 008a/14, 016b/15, 018a/25, 018b/11, 019b/05, 019b/06, 024b/21, 028a/20, 033a/12, 034a/11, 040a/04, 040a/25, 041a/16, 041b/04, 046b/16, 053a/10, 053a/21, 053b/20, 060a/22, 060a/25, 060b/01, 061a/14, 061b/25, 062a/02, 062b/07, 062b/22, 063a/06, 064a/24, 080b/17, 081a/08, 082b/07, 083a/09, 083b/03, 083b/20, 084b/07, 086b/11, 090a/06, 101b/12, 118a/06

ana : Anne. -3-

a. raḥimindeki 115b/04

a.+ sı 034a/12, 044b/17

ʿanāṣır :< Ar. Unsurlar. -8-

ʿa. 004b/21

ʿālem-i ʿa. 005a/01

ʿa.-ı erbaʿa 007a/15

ʿa.-ı erbaʿadandur 006a/06

ʿa.-ı ṣaḳīl 003a/10

ʿa.+ lar 004b/25

ʿa.+ uŋ 003b/24, 004b/22

anasūn : bk. anīsūn. -2-

a.+ a 066a/22

a. toḫumı 026b/17

Anaṭolı : Anadolu. -1-

A.+ da 093a/09

ʿanber :< Ar. Amber çiçeği, bir tür mimoza. -30-

ʿa. 054a/01, 054a/02, 063b/19, 076a/10, 095a/14, 105b/02, 105b/13, 105b/18, 106a/02, 106a/11, 107b/03, 109a/10, 111a/14, 111b/04, 119b/17

cevāriş-i ʿa. 010a/24, 013a/04, 015b/01

ʿa. maʿcūn-ı ʿa. 105b/14

ʿa.-i eşheb 054a/22

ʿa.-i ḫaşḫāş ola 054a/22

ʿa.-i sārādur 054a/21

ʿa.+ den 054b/21

ʿa.+ e 054a/04, 054a/18, 054b/21

ʿa.+ i 054a/15

ʿa.+ üŋ 054a/21, 054a/22, 090b/07

ʿanberbāris :< Ar. Kadın tuzluğu. -8-

ʿa. 094a/22, 097a/14, 110a/16

aḳrāṣ-ı ʿa. 014b/03

cevāriş-i ʿa. 009b/19

ḳurṣ-ı ʿa. 013b/07, 112a/14

ʿuṣāre-i ʿa. 112a/15

anberbāris : bk. ʿanberbāris. -1-

a. 026a/22

ancaḳ : Ancak. -5-

a. 077b/12, 079b/22, 081b/05, 081b/12

a. bir 013b/10

anceliḳa :< Lat. Melek otu. -2-

a. 052a/05, 095b/12

ancura : Azak otu, ısırgan otu. -1-

bezr-ü'l a. 029a/15

anda : Onda. -11-

a. 001b/25, 002a/20, 003b/14, 004a/01, 008a/02, 008a/11, 008a/05, 032a/15, 068b/15, 083b/08, 083b/23

andan : Ondan. -80-

a. 002a/01, 004a/03, 004b/14, 004b/24, 004b/25, 005a/08, 005b/07, 005b/09, 005b/13, 006b/20, 007a/06, 007a/06, 007a/08, 021b/15, 021b/23,

022a/10, 024a/06, 024a/08, 024a/14, 024a/15, 025a/12, 025b/15, 028a/02, 029b/24, 031a/20, 036a/12, 036a/22, 040b/01, 040b/05, 043a/23, 044a/19, 045a/25, 047b/16, 047b/23, 047b/24, 048a/01, 050a/17, 050b/10, 050b/10, 050b/12, 050b/16, 051a/04, 053a/25, 053b/01, 054a/21, 054a/22, 057b/03, 060a/06, 060a/08, 061a/06, 061b/25, 063a/20, 063b/24, 065a/18, 066b/16, 073b/11, 076b/22, 077a/20, 078a/13, 080a/10, 080a/11,m080b/13, 086a/08, 086b/22, 089a/03, 089a/16, 092b/08, 093a/20, 093b/21, 099b/18, 110b/17, 112b/19, 112b/20

andız : bk. anduz. -1-

a. 094b/09

anduz : Andız otu, kanes, induz otu. -2-

a. 095b/04

a. otı 041b/08

anı : Onu. -8-

a. 002a/10, 005b/16, 007b/04, 035b/10, 048a/01, 064a/22, 078a/06, 081b/11

anınçün : Onun için. -4-

a. 067a/06, 076b/07, 077b/19, 099b/17

anır - : Anırmak. -1-

a.- ur 097b/14

ʿanīf :< Ar. Sert, şiddetli. -1-

ṣūm-ıʿa. 033a/15

anīsūn :< Yun. Anason. -24-

a. 013a/20, 026b/17, 029a/04, 041a/24, 052b/04, 055b/22, 058b/13, 060a/19, 077b/03, 081a/14, 086a/02, 092a/18, 104a/06, 105b/22, 106a/22, 108b/15, 109a/14, 109b/08, 110a/01, 110a/07, 110b/22, 111a/05, 111a/20, 115a/18

anḳardiyā :< Yun. Beladur ağacı ve bu ağacın meyvesi. -8-

a. 030b/05

maʿcūn-ı a. 009a/14, 009b/19, 014b/01, 015a/02, 015b/01, 016b/03, 017a/02

ʿankebūt :< Ar. Örümcek. -1-

ʿa. 102a/01

anlar : Onlar. -10-

a. 002a/04, 098b/23

a.+ a 006a/15

a.+ dan 003a/24, 068b/17, 074b/03, 077b/11, 099b/21

a.+ uŋ 074b/03, 098b/21

antile : Ar. Peygamber çiçeği. -1-

a. 095b/03

antīmūn :< Yun. Demirbozan. -3-

a. 118a/11

ṣıfat-ı a.-ı ṣāde 120a/08

a. sükkeri 118a/10

antimuniyā : bk. antīmūn. -1-

a. 096a/21

anuŋ : Onun. -22-

a. 004a/20, 004a/24, 005b/25, 006a/01, 006a/02, 006a/12, 006b/01, 041b/18, 049a/01, 057a/13, 059a/18, 062b/07, 078b/21, 081b/19, 081b/20, 093a/11, 100b/02

a.+ çün 034b/02, 034b/08

a.+ la 003b/16, 040a/19

a.+ la olmuşdur 003b/12

anuŋçün : Onun için. -6-

a. 003a/11, 007a/12, 065b/14, 085b/01, 090b/20

a. ol 098b/15

ānūşdārū : bk. nūşdārū. -1-

maʿcūn-ı ā. 106b/02

ʿanz :< Ar. Keçiler. -1-

ʿa. 101b/22

anzurūt :< Far. Gözotu. -3-

a. 040b/16, 096b/07

a. bir 026b/12

ʿanzurūt :< Ar. Anzarot otu ve zamkı. -6-

ʿa. 096a/04, 109b/23, 112a/20, 112b/07, 114b/21, 116b/08

ara : Ara, yer; nezd. -21-

ḳasıḳ a.+ ları 023a/21

bud a.+ larına 090b/09

a.+ sına 064a/24, 100b/04

parmaḳlar a.+ sına 115b/21

a.+ sında 004a/05, 004a/07, 004a/08, 004a/11, 006a/11, 014b/10, 048a/16, 050a/05, 063a/15, 075b/13, 102a/17, 117b/09

ḫalḳ a.+ sında 098a/15

ḥubūbāt a.+ sında 100a/10

nās a.+ sında 117a/21

mā a.+ sını

ara - : Aramak. -1-

a.- rlar 032a/16

ʿArab :< Ar. Arap. -5-

ʿA. 001a/12, 020b/24, 032a/10

ḥuẕẕāḳ-ı eṭıbbā-ı ʿA. 001a/04

ʿA.+ da 093b/04

ʿArabī :< Ar. Arapça, Araplarla ilgili. -37-

ʿA. 023a/08, 066b/08

ṣamġ-ı ʿa. 038b/20, 054b/09, 059b/21, 077a/17, 082a/06, 097a/12,

097a/17, 103b/23, 104a/06, 106a/15, 108a/16, 109a/04, 109b/21, 112a/03, 112a/08, 115a/04, 116b/07, 119b/17

ṣāmġ-ı ʿa. 112b/06

żamḳ-ı ʿa. 086b/07

ʿA.+ de 023a/23, 024a/04, 028b/13, 033b/17, 038b/10, 047b/11, 057b/09, 059b/24, 093b/12

ʿA.+ dür 030a/19

ṣamġ-ı ʿa.+ dür 059a/16, 065b/05

ʿA.+ si 022a/01, 023b/16, 029b/05

ʿArabīstān : Arabistan. -1-

ʿA.+ da 083b/07

ʿArabiyye :< Ar. Arapçayla ilgili. -1-

esmā-i ʿA.+ dür 032b/05

ʿaraḳ :< Ar. Ter. -11-

ʿa. 025b/22, 051a/11, 114a/17, 115a/02, 117b/21, 118a/23

ʿa.+ dur 118a/03, 118a/05

ʿa. içinde 114a/18, 115a/10

ʿarʿar :< Ar. Dağ servisi, dikenli ardıç yabani ardıç, katran ardıcı. -4-

ʿa. 051b/08, 061b/06, 094b/15

ṣemere-tü'l ʿa. 097b/03

ard : Art, arka. -4-

a.+ ınca 039b/12, 058b/05, 058b/14, 074b/14

ardıc : bk. ardıç. -1-

a. yemişi 114a/13

ardıç : Ardıç. -3-

a. 022a/07

a. yemişi 022a/08

āreṣṭūmāḫus :< Yun. Bir macun adı.-1-

ḳurṣ-ı ā. 012b/17

āreṣṭūmāḫūż : bk. āreṣṭūmāḫus . -1-

aḳrāṣ-ı ā. 011b/22

ʿarfec :< Ar. Sarmaşık. -1-

ʿa.-i berrī 094a/01

arġīş :< Far.Kadıntuzluğu kökü. -1-

a. 021a/11

arı : Arı. -7-

a. 005b/03, 040a/17, 089b/14, 091b/22

a.+ dan 051b/17

a.+ lar 054a/09

a. pāreleri 054a/20

arıḳ : Zayıf, çelimsiz. -2-

a. 002b/04, 065b/20

arıḳlat - : Zayıflatmak. -2-

a.- ur 033b/14, 102b/11

arış : Arşın. -1-

a. 062b/21

arıt - : Arıtmak. -9-

a.- ur 027a/13, 045b/11, 056a/01, 056a/07, 057a/02, 064b/11, 077a/01, 090a/13, 091a/18

ʿārıż :< Ar. Vaka, vaki olan şey. -31-

ʿā. 006b/01

ḥarāret ʿā.+ ı 034b/03

ʿā. ola 074b/17, 112b/22

ʿā. olan 006b/17, 010b/02, 015a/22, 015b/21, 017a/16, 023b/10, 026b/03, 032b/25, 033a/11, 055a/06, 066b/03, 084a/20, 089b/02, 104b/12

ʿā. olmaz 052b/03, 056a/21

ʿā. olmuş 084b/19

ʿā. olub 012a/12, 054b/05

ʿā. olur 006b/03, 006b/05, 006b/07, 006b/16, 013a/07, 013a/16

ʿā. olursa 102b/19

ʿārıża :< Ar. Aksama, bozukluk. -1-

ʿā.+ sı 034a/25

ʿārıżıyyet :< Ar. Sonradan ortaya çıkma. -1-

ʿā. 075a/12

ʿārıżī :< Ar. Arıza ait. -2-

ʿā.+ dür 034a/25

ḥarāret-i ʿā.+ yi 075a/01

ʿārif :< Ar. Çok anlayışlı ve sezgili kimse. -2-

ʿā.+ e 003a/01

ḥuẕẕāḳ-ı ʿā.+ lere 019a/04

Arisṭāṭālīs : Aristo. -2-

sefūf-ı a. 013b/14

ḳavl-i A. 058a/23

Arisṭo : bk. Arisṭāṭālīs. -1-

A. 097b/06

arḳa : Arka, sırt. -20-

a. 024b/06, 043b/07, 046b/21

a. aġrılarına 031a/25, 032a/03, 052b/06, 077a/23, 078b/05

a. aġrısına 017a/04, 024a/02, 040a/03, 107b/11

a.+ da 040a/04

a.+ dan 057a/07

a.+ sı 073b/02

a.+ ya 016b/15, 034a/17, 065b/14, 091b/12

a.+ yı 088a/23

armūd :< Far. Armut. -13-

a. 067b/11, 067b/12, 067b/14, 067b/16, 067b/17, 067b/18

şarāb-ı a. 013b/14

a. cinsinüŋ 067b/09

a.+ dur 067b/08

a.+ uŋ 067b/08, 067b/13

arnavud büberi : Arnavut biberi. -2-

dühn-i a. 115a/16

a.+ nden 115a/17

arpa : Arpa. -31-

a. 001b/25, 080a/09

a. ağırı 028b/04, 035a/22, 064a/14, 099a/01, 099a/03, 103a/05

a. ağırını 089a/10

a. ağırlıḳı 042b/02, 084a/23

a. cülābını 017b/16

a.+ nuŋ 080a/11, 080a/16, 087a/09

a. olub 080a/08

a. otıyla 045a/06, 045a/24

a. ṣuyı 018b/14, 024b/04, 070a/13

a. ṣuyıdur 080a/07

a. ṣuyıyla 065b/08

a. unı 043a/09, 075b/02, 078b/08, 113a/10

a. unıyla 041a/23, 052a/03, 083a/17, 087b/02

arslan : Aslan. -3-

a.+ dan 100a/17

a.+ ı 100a/15

a. yüreki 005a/17

arṣlan : bk. arslan. -1-

a. 070a/02

art - : Artmak. -2-

a.- ar 098a/10

a.- ınca 081a/07

artıcaḳ : Fazlaca. -1-

a. 061b/05

artıḳ : Artık, fazla. -19-

a. 022b/10, 029a/09, 049a/22, 060a/07, 069b/21, 079a/01, 079a/03

a.+ dur 029b/02, 030a/15, 036a/22, 041a/02, 041a/14, 044b/25, 053a/18, 065a/09, 089a/19,

092a/02

a. ider 041b/02

a. olduġından 060a/09

artır - : Artırmak. -2-

a.- ur 049b/24, 083b/15

ʿarṭīnṣā :< Yun. Buhûr-ı meryem, yer somunu, domuz etmeği, domuz soğanı, macar şalgamı. -2-

ʿa. 094a/06

ʿa.+ dur 093b/09

artuḳ : bk. artık. -3-

a. 102a/09, 103b/05

a. ḳıl 101b/23

artur -: bk. artır-. -22-

a.- ur 024a/25, 031a/04, 032a/08, 034a/19, 036a/20, 042b/12, 044a/24, 061b/21, 070a/09, 070a/15, 080b/15, 081b/16, 086b/06, 088a/23, 100b/21,

101a/04, 101a/18, 102a/08, 103a/15, 106b/11, 107a/18, 109b/04

aru : bk. arı. -3-

a. 036b/17

eşek a.+ sı 101a/20

a.+ yı 089b/15

aruzz :< Ar. Pirinç. -1-

a. 023a/03

arż :< Ar. Yeryüzü, dünya. -5-

a. 005a/15

a.+ ına 118b/05

a.-ı ẕātü'nnemle 087b/18

a.+ da 005a/14

nebāt-ı a.+ dan 007a/15

arżıyye :< Ar. Yeryüzüyle ilgili. -3-

a. 068b/25

a.+ den 072a/02

a.+ si 072a/03

arżī :< Ar. Yeryüzüyle ilgili. -2-

a.+ den 076b/04

cevher-i a.+ den 081b/20

arzū :< Far. Arzu, istek. -4-

cimāʿ a.+ sın 064a/17

ṭaʿām a.+ sın 022b/06

cimāʿ a.+ sını 041b/15, 064a/16

ās :< Ar. Mersin ağacı ve yemişi. -8-

ā. 023a/17

ḥabb-ı ā. 119a/11, 119b/11

ḥabb-u'l ā. 097a/17, 097a/21

rubb-u'l ā. 097a/15, 097a/19

şarāb-ı ā. 013b/18

aṣ - : Asmak. -2-

a.- alar 097b/08

a.- asın 104a/19

āṣābiʿ :< Ar. Pençe. -1-

ṣ.-u'ṣ ṣaḳar 097b/08

aʿṣāb :< Ar. Sinirler, damarlar. -2-

a.+ dur 003b/07, 003b/09

ʿaṣab :< Ar. Sinir, damar. -1-

ʿa.-ı dīde 012a/19

ʿaṣāfīr :< Ar. Hindistan'da bulunan bir sümbül, kırmızı reyhan. -1-

sünbül-i ʿa. 047a/01

aṣaḳo - : Asakoymak. -21-

a.- duḳları 069a/01

a.- salar 039a/19, 039a/20, 042b/06, 097b/19, 099a/17, 099b/10, 100b/11, 100b/16, 100b/22, 102a/02, 103a/19

a.- ṣalar 056a/20

a.- salar ol 021a/23, 097b/09, 100a/20, 100b/13, 102a/18, 103a/19

aṣaḳoy - : bk. aṣaḳo -. -1-

a.- alar 021a/25, 080b/06, 117b/18

āsān :< Far. Kolay. -6-
ā.+ ı 052b/07
ā. ider 041b/07
ā. ola 085a/05
ā. olur 007a/14, 099b/06, 100b/16
āsānlıḳ : Kolaylık. -1-
ā.+ la 037a/08
āṣār :< Ar. Eserler. -8-
ā.+ ı 073a/01, 073a/07, 085b/02
siyāhlıḳ ā.+ ı 056a/17
ā.+ ına 051a/23
siyāhlıḳ ā.+ ını 079b/04
çiçek ā.+ larına 079b/05
ā.+ larında 077b/11
asārūn :< Yun. Kediotu, asaron. -17-
a. 023a/22, 086a/21, 095a/06, 095a/08, 095b/10, 095b/19, 097b/11, 106b/05, 106b/08, 109a/07, 109b/07, 109b/14, 110b/03, 111b/02
a.+ dan 086a/21
a.+ dur 045b/18
a. kökine 086a/17
ʿasel :< Ar. Bal. -130-
ʿa. 011b/05, 011b/11, 012b/22, 012b/25, 021a/07, 021a/10, 022a/12, 023a/14, 023b/14, 025b/04, 025b/12, 027a/04, 029a/03, 029a/08, 029a/09, 029a/18, 030a/12, 031a/06, 032b/18, 033a/13, 034a/18, 034b/07, 034b/08, 035a/19, 035b/25, 036b/24, 037a/02, 037a/20, 041a/12, 041b/10, 041b/15, 041b/20, 043a/07, 044a/11, 045a/17, 045b/14, 045b/16, 049a/05, 049a/23, 051a/16, 055b/22, 056a/10, 056b/02, 056b/23, 057b/08, 057b/19, 060a/13, 060b/11, 061a/03, 061a/04, 061a/15, 062a/21, 064a/20, 065a/14, 065a/18, 065b/04, 065b/19, 067a/03, 068a/02, 068a/06, 069a/14, 069b/02, 070a/08, 070a/20, 071a/17, 074a/12, 079a/10, 081a/05, 083a/01, 083b/14, 083b/16, 083b/17, 090a/06, 090b/10, 090b/14, 092a/09, 092a/23, 099a/13, 102a/07, 102a/20, 103b/19, 104a/02, 104a/08, 104b/10, 104b/15, 105a/17, 106a/02, 106a/07, 106a/23, 106b/09, 106b/13, 106b/17, 106b/19, 106b/22, 107a/05, 107a/09, 107a/17, 107a/23, 108a/07, 108a/11, 108a/22, 108b/13, 108b/17, 108b/20, 110b/09, 110b/13, 110b/23, 113a/12, 114a/16
mā-iʿa. 058b/04
mā'-u'lʿa. 067b/07, 072b/03, 079a/14

mā-ü'lʿa. 023b/04, 051a/23

mā'-ü'lʿa. 085a/10

şemʿ-iʿa. 017a/21

ʿa.-i lebenī 084b/04

ʿa.-i ṣāfī 108a/01

ʿa.-i sikencübīn 012a/21

ʿa.-ü'l naḥl 051b/16

ʿa. gömeçi 054a/10

ʿa.+ inden 038b/01

ʿa. idüb 073b/06, 104a/14

ʿa. ḳıvāmına 105a/23

ʿa. şarābı 046a/25

ʿa.+ üŋ 034b/07, 051b/18

ʿaselī :< Ar. Balla ilgili, bal gibi. -1-

ʿa. 051b/24

ʿaselsiz : Balsız. -1-

ʿa. 070a/20

aṣfer :< Ar. Sarı. -26-

a. 109a/21, 109b/17, 117a/16

ihlīlec-i a. 010b/05, 011a/01, 011b/05, 015a/08, 017b/09, 027a/05, 096a/18, 096b/01, 107a/03, 109b/09, 110a/15, 110b/20, 111b/02, 115b/05

maṭbūḥ-ı ihlīlec-i a. 010b/05

ṣandal-ı a. 105b/18, 115a/02

ṣandāl-ı a. 106a/10, 107b/03

yāsemīn-i a. 092b/07

ʿaḳreb-i a. 115b/18

ḳuşūr-ı utruc-ı a.-i yābis 108a/19

ihlīlec-i a.+ üŋ 109a/17

aṣfūr :< Ar. Yalancı safran, uspur. -2-

a. 102b/18

müferriḥ-i ḥār-ı a. 106a/03

aṣġar :< Ar. Çok küçük. -1-

ʿālem-i a.+ uŋ 004b/15, 007b/11

aṣḥāb :< Ar. Sahipler; bir hastalığa kapılmış olanlar. -9-

a.-ı riyāżīyi 071a/25

a.-ı süddeye 075a/08

müfredāt a.+ ı 066b/09, 074a/20, 093b/03

bevāsīr a.+ ına 066a/04

felc a.+ ına 039b/21

sevdā a.+ ına 048b/13

zıḳḳ a.+ ına 071a/06

aṣḫan :< Ar. Sıcak. -1-

a.+ dur 072b/19

aṣ(ı)l :< Ar. Bitki kökü; asıl. -30-

a. 047b/05, 067b/01, 098a/15, 119a/04

a.-ı afsentīn 113a/04

a.-ı ḫaṭmī 104a/13

a.-ı helyūn 096b/22

a.-ı kerefis 104b/13, 115b/06

ḳışr-ı a.-ı kerefis-i berrī 107b/22
a.-ı ḳışr-ı rummān 096b/14
a.-ı maḳdanūz 104b/13
a.-ı maḳdūnūs 104a/12
a.-ı rāsin 104b/08
a.-ı rāziyāne 104b/13, 115b/06
ḳışr-ı a.-ı rummān 014a/15
a.-ı rāziyānec 104a/12
a.-ı sūs 096a/20
a.-u'l ḳaṣab 024b/11
a.-u'l ʿulleyk 024b/20
a.-u'l keber 024b/16
a.-u's sūs 024b/07
a.-ü'l encüdān 079a/07
a.+ da 003b/13
a.+ ı 006a/18, 034b/01, 083b/05, 098b/17
a.+ ına 006a/19, 074b/05
a.+ ında 074b/04

aṣılı : Asılı, asılmış halde. -1-
a. olur 094b/14

ʿasīr :< Ar. Zor, güç, zahmetli. -1-
ʿa.+ dür 017b/02

aṣlā :< Ar. Hiçbir zaman, asla. -24-
a. 022b/18, 023a/17, 028a/17, 030a/25, 034a/13, 038a/25, 041b/04, 053a/09, 056b/13, 060b/25, 062b/03, 062b/15, 063a/15, 078a/05, 081b/04, 098a/07, 098a/08, 099a/09, 099a/18, 099b/07, 099b/10, 100b/17, 100b/22, 102a/16, 102b/17

aṣlaḥ :< Ar. Çok uygun, elverişli. -1-
a. 093b/18

aslan : bk. arslan. -1-
a.+ a 100a/15

aṣlan ayaġı : Kıtkbaş otu. -1-
a. 093b/09

aṣlī :< Ar. Başta gelen, önemli. -5-
kibrit-i a. 006a/03
mūmiyā-u'l a. 003a/14
mūmiyā-ü'l a. 003a/17
zībaḳ-ı a. 006a/04
mizāc-ı a.+ si 034a/25

aṣliyye :< Ar. Başta gelen, önemli. -5-
ṣūret-i a. 004b/01
a.+ de olur 018b/01
ḥarāret-i a.+ ye 074b/15, 075a/01
ruṭūbāt-ı a.+ ye 052a/14

aşma : Asma bitkisi. -4-
a.+ dan 053b/02
a. kökinden 101a/03
yabān a.+ sıdur 056a/04
a. yapraḳıyla 097b/11

āsmān-cūnī :< Far. Gök mavisi (Metinde nilüfer türü olarak kullanılaktadır.). -1-

ā. 089a/16

asmān-gūnī : bk. āsmān-cūnī. -1-

a.+ dür 089a/14

āsmānī :< Far. Gök renginde. -2-

ā. 091b/17

ā. ola 094a/20

aṣpūr : bk. aṣfūr. -1-

a. 060b/07

aṣṣaf :< Ar. Kebere. -1-

a. 065a/07

astār :< Far. Astar. -1-

a. eyleye 102b/12

astarātiyūs :< Ar. Yıldız çiçeği. -1-

a. 096a/01

astiyan : Kuşetmeği, karahasan otu. -1-

ā. 032b/05

aş : Yemek, aş. -10-

a.+ ı 012a/04

ḳabaḳ a.+ ı 018b/16

mercümek a.+ ı 009b/02, 009b/14, 010b/07, 012b/16, 015a/20, 018b/17

noḫūd a.+ ı 015b/06, 016b/21

aşaġa : bk. aşağı. -5-

a. 043a/14, 063b/13, 074b/09

a.+ dur 047a/10, 054b/21

aşağı : Aşağı, alt.-2-

a. 100a/11

a.+ dur 089a/04

ʿaşer :< Ar. On. -1-

faṣl-u'r rābiʿ-i ʿa. 009a/21

aşı : Bir ağacın dalı veya gövdesi üzerine, aynı familyanın daha iyi bir türünden alınan dal, göz, tomurcuk vb. parçaları kaynaştırma işi. -3-

a. 103a/17, 113b/05

a. ṭopraḳınuŋ 082a/06

aşılama : Aşı yapma işi. -1-

a. 081a/08

ʿāşir :< Ar. On bir. -1-

faṣl-ul ʿā. 006b/17

ʿaşḳ :< Ar. Sevgi. -2-

ʿa. 040b/05

ʿa.+ a 040b/05

aşlıḳ : Yemeklik buğday. -1-

a. 080a/16

ʿaşr :< Ar. Sütleğen; turunç ağacı. -3-

ʿa. 093b/05, 094a/06

ʿa.+ dur 093b/04

ʿaşşāb :< Ar. Bitkileri incelemekle uğraşan kişi. -1-

ʿa.+ lar 044a/06

ʿaṣṣābīn :< Ar. Bitkileri incelemekle uğraşan kişiler. -1-

ʿa. 062a/14

ʿaṣyetü'l-melik :< Ar. Melek otu. -1-

ʿa. 052a/04

at : At. -10-

a. 005b/03, 070a/03

a.+ dan 084a/06

a. derisinde 101a/05

a.+ lar 021a/24

a.+ lara 058b/01

a.+ laruŋ 005b/17

a. südi 070b/08

a.+ uŋ 004a/07, 021a/24

at - : Atmak. -2-

a.- ar 054a/13, 068b/16

aṭa ṣoġanı : Ada soğanı**.** -6-

a. 024a/04, 097b/10

a.+ dur 054b/11

a.+ ŋ 010b/22

a. sirkesidür 038a/02

a.+ yla 099a/09

ʿaṭaş :< Far. Asırı susuzluk. -16-

ʿa. 074b/14

ʿa.+ a 031b/10, 041a/17, 112a/06

ʿa.+ ı 009b/05, 045b/22, 048b/19, 050a/18, 059a/06, 067b/15, 068b/01, 080a/14, 086a/13, 118b/02

ʿa. virür 033a/05

āteş :< Far. Ateş. -59-

ā. 004b/06, 004b/07, 031a/14, 052a/19, 068a/16, 077b/08, 079b/08, 083a/19, 085a/12, 085a/15, 085a/16, 085a/22, 092a/14, 101b/01, 101b/06, 101b/11, 115b/15

ā.+ de 022b/16, 059a/13, 065a/03, 072b/14, 075b/03, 075b/06, 083a/08, 088b/11, 101b/14, 113a/15,

113a/23

ā.+ den 075b/07, 085a/21

ā.+ dür 004b/13

ā.+ e 021b/14, 028a/23, 044a/15, 066b/15, 068b/23, 075b/14, 080b/07, 080b/08, 083a/08, 101b/11, 102a/04, 112b/15

ā. ecsāma 085a/13

ā. görmemiş ola 105a/17

ā.+ i 118a/19

ā.+ in 036a/04

ā. üstünde 120a/09

ā. üzerinde 115b/20

ā. üzerine 101b/06, 117b/02, 117b/15, 118a/19, 119a/01

ā. yanuḳına 035b/24, 046a/05, 082a/11, 076b/09

ā. yanuḳuna 088b/07, 090a/15

aṭġamyā : (?) Bir bitki adı. -1-

a. 096a/21

ʿaṭıyyetullah :< Ar. Terkip adı. -2-

ḥabb-ı ʿa. 015b/20

merhem-i ʿa. 116b/23

ʿatīḳ :< Ar. Eski. -1-

zeyt-i ʿa. 050a/24

at kuyruġı : At kuyruğu, çam otu. -1-

a. 026a/11

aṭlas ḳabarcuġı : bk. nār-ı fārisī. -1-

a. 072a/07

aṭliyye :< Ar. Merhemler. -1-

beyān-ü'l a.-ü' mücerrebe 112b/09

ʿavām :< Ar. Sıradan insanlar. -1-

ʿa. 040a/04

ʿavārıżu'n-nefes :< Ar. Nefes alıp verme. -1-

ʿa.+ dür 001b/14

āvāz :< Far. Ses. -7-

ā. 084b/12

ā.+ ı 030a/16, 036a/09, 038a/04, 049b/03, 060b/10, 065b/25

ʿavdet :< Ar. Dönme, dönüş. -1-

ʿa. ider 004b/06

ʿavr :< Ar. Testis. -1-

ʿa.+ da 014a/08

ʿavret :< Ar. Kadın. -31-

ʿa. 009b/11, 022a/04, 022b/22, 025a/03, 025b/24, 036a/12, 058b/03, 058b/05, 061a/17, 073b/18, 097b/07

ʿa.+ i 107a/13

ʿa.+ ler 026a/15, 027a/02, 027a/03, 028b/10, 033b/12, 038a/24, 042a/19, 055b/21, 058a/17, 061a/04

ʿa.+ lere 105b/15

ʿa.+ lerüŋ 046b/15, 079a/04

ʿa. südi 069b/23, 071a/05

ʿa. südidür 071a/02

ʿa. südiyle 048a/03

ʿa.+ üŋ 071a/05, 114a/06

ʿavsenc :< Ar. Tekedikeni. -4-

ʿa. 054b/12

ʿa. nevʿindendür 054b/14

ʿa.+ üŋ 054b/19

avuç : Avuç. -11-

a. 116a/14, 116a/15, 116a/16, 116a/17, 116a/20

a.+ ı 030b/13, 102b/15

a.+ ında bir 102b/17

a.+ ınuŋ 003b/03

a.+ larına 099a/20

ay : Ay. -9-

a. 076a/06, 104a/22

a.+ a 081b/01

a.+ da etdigi 117a/08

a.+ dan 071a/11, 105a/18

aġustos a.+ ında 062b/20

mart a.+ ında 062b/20

aġustos a.+ ınuŋ 081a/19

ayaḳ : Ayak. -20-

a. 019b/16, 035b/15

a.+ a 016b/15

a.+ da 007b/23, 101a/10

a.+ ı 067a/24

a.+ ın 040a/22

a.+ ına 067a/24

a.+ ını 100a/23

a.+ ınuŋ 079b/16

ṭavşan a.+ ıyla 117b/19

a.+ larda olan 008b/07

a.+ ları 019b/21

a.+ larına 085b/13

a.+ larını 008a/01, 008a/03, 008a/06

a. mafṣallarına 067a/24

a. şiḳāḳına 039b/23

a. yübūsetine 046b/17

ayaḳlu: Ayaklı. -1-

a. 061b/08

ayāric :< Yun. İlaç olarak kullanılan bir grup macuna verilen genel ad. -41-

a. 009a/17, 009a/20

acı a. 027a/17

a.-i buḳrāṭ 110b/05

a.-i cālīnūs 010a/23

a.-i cālīnūsdan 017a/25

a.-i ebūʿalī sīnā 015a/21

a.-i erkāġānis 010a/07, 014b/17, 016b/04, 017a/02, 017a/05

a.-i erkaġānis 014b/02

a.-i fayḳarā 009b/20, 010a/04, 010a/20, 010a/24, 010b/09, 010b/19, 011a/12, 011a/03, 012a/20, 013b/23, 014a/11, 014b/24, 017a/03, 027a/17, 110b/02

a.-i felīḳuriyūs 010a/03

a.-i lūġāz 010a/20

a.-i luġāẕiyā 014b/17, 017b/20

a.-i luġāziyye 017b/05

a.-i luġāziyyeden 017a/24

a.-i rūfis 010a/07, 017b/20, 027a/20

a.-i sikencübīn 013a/20

a.-i ṭamġū 010a/24

a.+ ler 027a/21

ayārīc : bk. ayāric. -1-

a. 014a/10

ayāricāt :< Yun. – Ar. Ayaricler. -2-

beyān-ü'l a. 110b/01

temmet-ü'l a. 110b/10

ayaz : Ayaz. -2-

a.+ a 105a/11, 119a/15

Aydın : Aydın ili. -1-

A. ilinde 072b/16

ayıd : Beşparamak otu. -1-

a. ağacı 093b/12

ayır - : Ayırmak. -1-

a.- salar 062b/22

ayıṭla -: Ayıtlamak. -1-

a.- yan 015a/25

ayıtlan - : Ayıtlanmak. -1-

a.- mış 067a/14

āyīne :< Far. Ayna. -4-

ā. 008b/09, 040a/10, 040a/11

ā.+ ye 040a/10

ʿayn :< Ar. Göz; Osmanlı alfabesinin yirmi birinci harfi. -4-

ḥarf-u'l ʿa. 051a/09, 101b/13

şāf-u'l ʿa. 112a/19

istirḫā-i ʿa.+ a 027a/06

ʿaynı :< Ar. Tıpkı, aynı. -4-

ʿa. 026b/09, 063a/12, 093a/10, 115a/15

ʿAynü'ş-Şems : Mısır'daki bir şehrin ismi.

-3-

ʿA. 030b/12, 030b/13, 035a/06

ayran : Ayran. -4-

a. 015b/24, 070b/05

a.+ dur 070a/23

a.+ ı 070b/03

ayrıḳ : Ayrık otu. -1-

a. otı 033a/21

ayrıl - : Ayrılmak. -10-

a.- a 075b/08

a.- maġa 084a/06

a.- maz 004b/14

a.- mış 072a/14

a.- ub 033a/18, 063a/20, 075a/06

a.- ur bir 068b/11, 117b/11

ayru : Ayrı. -2-

a. 056b/20

ayu güli : Ayıgülü, şakayık. -1-

a. 056a/15

ayva : Ayva. -13-

a. 044b/01, 044b/03, 045a/05, 045a/08, 095b/04

dühn-i a. 115a/21

a. çekirdegi luʿābı 087b/17

a.+ nuŋ 044b/06

a. sikencübīni 067a/09

a. ṣuyı 112b/22, 115a/23

a.+ yı 045a/08, 115a/22

ayvaṭana : Ayvadana. -1-

a. 028b/07

az : Az. -60-

a. 001b/20, 011a/21, 013a/08, 018b/25, 022b/03, 026b/17, 045b/13, 048b/09, 059b/01, 063b/11, 066a/06, 072b/23, 074b/17, 083b/10, 083b/20, 098b/03, 104b/05

a.+ dur 022b/03, 027b/22, 039a/10, 049b/02, 051b/03, 053b/07, 057a/24, 059a/19, 059b/09, 060a/07, 067b/15, 069a/25, 069b/18, 070b/14, 070b/16, 070b/22, 071a/19, 072a/23, 072b/17, 074b/20, 079a/07, 081b/17, 081b/18, 087a/08

a. ideler 018a/19

a. ider 089a/23

a. ḳalur 027b/11, 033a/21, 034a/18, 053b/03

a. ola 011b/02

a. olur 014a/22, 019b/03, 028a/06, 066a/03, 071a/15, 072a/23, 073b/21, 091a/14, 098a/08

aʿżā :< Ar. Organlar, uzuvlar. -47-

a. 007b/06, 051b/20, 080a/05, 084a/06

a.-ı ḫāricde 080b/16

muḳavvī-i a.-i bāṭına 090b/08

muḳavvī-i a.-i bāṭındur 040b/14

a.-i bāṭınīye 080b/17

a.-i reʾīsede 018a/25

a.-i reʾīseye 054a/25

a.-i reʾīsīye 105b/05, 105b/14, 106a/08

a.-i terṭīb 075a/02

a.-yı irḫāyı 058a/10

a.+ lara 007a/03, 007a/05, 007b/05, 007b/08, 039b/22

a.+ larda 080a/07

a.+ ları 041b/15

a.+ sı 080a/03, 115b/02

a.+ sına 025a/20, 095a/12, 098b/06

a.+ sında 022b/12, 098b/09

a.+ sından 044b/19

a.+ sını 098b/09

a.+ ya 033b/05, 035a/01, 039b/16, 045b/13, 059a/14, 080a/06, 080a/15, 085a/20, 087a/17

a.+ yı 026a/21, 062a/04, 071b/13, 080a/04, 080b/16, 086b/04, 118b/14

azıcıḳ : Azıcık. -17-

a. 024a/22, 031a/22, 031b/08, 074a/22, 075a/16, 081b/16, 081b/19, 082a/23, 083a/02, 083a/04, 084b/09, 088b/15, 088b/17, 088b/18, 091a/21, 091b/21

azacuḳ : bk. azıcıḳ. -15-

a. 032b/04, 047b/03, 047b/07, 049b/12, 053b/08, 053b/12, 055a/18, 060b/15, 061a/24, 063a/13, 074b/09, 075b/17, 082b/12, 082b/14, 088a/15

azaçıḳ : bk. azıcıḳ. -4-

a. 022a/25, 039b/21, 066b/06, 070b/05

azaçuḳ : bk. azıcıḳ. -1-

a. 025a/17

Azaḳ : Azak denizi. -1-

A. ṣuyında 089b/20

azaḳ egiri : Azak otu. -1-

a. 106b/23

aʿẓam :< Ar. Çok büyük. -4-

maʿcūn-ı a. 013b/17, 106b/07

cüz-i a.+ ıdur 078b/12

cüz-i a.+ ıdur ol 084b/05

aẕānü'l-fār :< Ar. Sıçan kulağı. -1-

a. 022b/23

aẕārāḳī :< Yun. Güçlebüken. -1-

a. 022b/12

ʿazde :< Ar. Terkip adı. -3-

tiryāḳ-ı ʿa. 010a/01, 010a/22, 012a/07, 013a/03, 014b/02

Aẕerbāycān : Azerbaycan. -1-

A.+ dan 079a/11

aẕeryūn :< Far. Sığır gözü, sığırkuyruğu, labada. -3-

a. 022b/18, 095a/20, 097b/14

aẕfāru'ṭ-ṭīb :< Ar. İblis tırnağı, şeytantırnağı. -1-

a. 025a/01

azġun : Azgın, kolay iyileşmeyen. -2-

a. 088a/08

a. olursa 092a/16

azġunluḳ : Azgınlaık. -2-

a.+ ına 073a/16, 076b/08

ʿaẕīm :< Ar. Büyük. -13-

ʿa. 031a/03, 034a/09, 037b/03, 044b/11, 049b/16, 054a/08, 054b/02, 064b/19, 066a/01, 067a/19, 068b/12,

081a/15, 081a/21, 092a/15, 103a/13, 119b/20

ʿa. ola 008b/23, 009a/23

ʿa.-ü'l nefʿdür 072b/09

şehr-i ʿa.+ üŋ 054a/06

ʿaẓīme : bk. ʿaẓīm . -1-

cerāḥat-i ʿa.+ ye 071b/17

ʿazīz :< Ar. Muhterem, sayın, sevgili. -6-

ʿa. 028a/18

ʿa.+ dür 005a/17, 005b/01

ḥarāret-i ʿa.+ e 033a/05

ʿa.+ im 003a/07, 020a/19

azrāḳ : bk. azraḳ -2-

muḳl-i a. 082a/16, 082a/19

azraḳ :< Ar. Günlük ağacının bir çeşidi. -5-

muḳl-ı a. 089a/13, 096b/08, 097a/11, 109b/16, 116b/07

ażrāsü'l-kelb :< Ar. Bespaye. -1-

a. 029b/05

azu : Azı. -1-

a. dişini 080a/22

azuçuḳ : azıcıḳ. -1-

a. 084b/03

B

bā :< Ar. "b" harfinin Arapça okunuşu.

-2-

ḥarf-ül b. 027a/23

ḥarf-ü'l b. 097b/20

bāb :< Ar. Bölüm, kısım. -6-

b.+ ında 016a/12

elif b.+ ında 054b/12

kāf b.+ ında 053b/20

mürekkebātlar b.+ ında 020b/23

sīn b.+ ında 072b/08

zā b.+ ında 059b/24

baba : Baba. -1-

b.+ ya 005a/16

Bāb-ı Mundīkk : Yemen'de bir bölge. -1-

B. 054a/05

bābilī :< Far. "şaʿter-i bābilī" Keklik otu, güyeği otu. -1-

şaʿter-i b. 049a/21

bābūnec :< Far. Papatya. -11-

b. 010b/20, 027a/23, 094b/15, 095a/21, 113a/04, 113a/11

dühn-i b. 009b/16, 113a/06

dühn-ü'l b. 039b/17

b.+ dür 048a/23

b. ṣuyı 027b/03

baʿd :< Ar. Sonra. -2-

b. 001a/02, 113b/12

bādām : bk. bādem. -5-

b.+ dur 060b/19

b. yaġı 077b/03

b. yaġıyla 027b/11, 077a/02

b. yapraḳına 078a/19

bād-āverd :< Far. Rüzgar tarafından getirilmiş, kolay elde edilmiş. -1-

b. 106b/23

baʿde :< Ar. Sonra. -98-

b. 001b/04, 001b/24, 002a/01, 002b/07, 008b/13, 011a/14, 011a/21, 011b/10, 011b/11, 012a/14, 012b/04, 012b/13, 013a/01, 014a/19, 014b/22, 015a/07, 015a/14, 016a/05, 016b/18, 016b/22, 017a/13, 017a/18, 017a/19, 017a/24, 017b/03, 017b/08, 017b/19, 017b/20, 018a/03, 018a/04, 018a/05, 018a/09, 018a/12, 018a/20, 018a/22, 018b/21, 019b/24, 020a/03, 020a/14, 020a/17, 020b/18, 021b/13, 022b/15, 024a/14, 028a/14, 043a/02, 044b/18, 052b/05, 056b/17, 063a/12, 063a/13, 063a/19, 066b/17, 071a/20, 084a/10, 085a/09, 102a/12 104a/16, 104a/20, 104b/10, 104b/21, 104b/15, 105a/06, 105a/10, 105a/22, 105a/23, 105b/01, 108a/02, 108b/11, 109a/23, 110b/15, 112b/18, 113a/12, 113a/15, 113a/16, 113a/21, 113b/11, 114a/18, 114b/11, 116a/01, 117b/14, 117b/21, 118a/03, 118a/05, 118a/09, 118a/19, 118a/21, 118a/23, 118b/04, 119a/07, 119a/09, 119a/15, 119b/01, 119b/03, 119b/09, 120a/10, 120a/11,

bādem :< Far. Badem. -27-

b. 053a/10, 073a/08, 073a/10, 073a/16, 073a/21, 087a/05, 087a/12, 107a/19, 114a/15

b.+ i 099a/08

b.+ dür 073a/03

ṣamġ-ı b.+ dür 065b/05

b. içi 110b/12

b.+ üŋ 073a/03

b. yaġı 052a/24, 064b/13, 072b/01, 083a/10, 107a/04

b. yaġıyala 045a/19

b. yaġıyla 031a/20, 038b/03, 052a/16, 057a/02, 088a/11, 091a/18, 116b/04

b. yapraḳına 093b/15

bādincān :< Far. Patlıcan. -2-

b.+ ı 028a/03, 028a/05

bādişnām :< Far. Yüzdeki iltihaplı yara. -2-

b.+ a 099b/04

b. ʿilleti 052b/20

bādiye :< Ar. İlk, başlangıç. -1-

b. 001b/05

bādmührec :< Far. Yılan sokan yere konulduğunda yapışarak zehri kendisine çeken ve daha sonra düşen, engerek yılanının başında bulunan yuvarlak parça (Metinde terkip adı olarak kullanılmıştır). -2-

maʿcūn-ı b. 010a/23, 016b/03

bādrencbūye :< Far. Oğulotu, melisa, kovan otu, tatramba, koçboynuzu. -8-

b. 027b/14, 080b/12, 095b/19, 114a/14

bezr-i b. 105b/23

mā-i b. 012b/05, 105a/02

şarāb-ı b. 012b/06

bādrūc :< Far. Bey börkü, bostan güzeli, semizotu. -1-

b. 098a/07

bādyān :< Far. Yıldız anasonu. -4-

b. 028a/06, 104b/19

b.+ dan 028a/11

bādyāne : bk. bādyān. -1-

b. 028a/08

bād-zehr :< Far. Panzehir. -18-

b. 028a/17, 098a/10, 098a/15, 098a/18, 098b/03, 098b/07, 098b/17, 098b/18, 098b/20, 098b/04, 098b/22, 107b/03

b.+ den 098b/23, 099a/03

b. olur 098b/11, 098b/13

b.+ üŋ 098a/11, 098b/02

bağ : Bağlam, deste, demet. -1-

b. çubuḳıyla 052b/08

bāġ :< Far. Bahçe, bostan. -2-

b. 063a/07

b.+ dan 053b/02

bağal :< Ar. Katır. -1-

b. 097b/21

bağa yapraġı : Sinirli yaprak, bağa.-2-

b. 072a/02

b. toḫumı 028b/18

bāġçe :< Far. Bağçe. -1-

b.+ leri 063a/07

Bağdād : Bağdat. -1-

B.+ da 062a/01

bağdādī : Bağdat'a ait, Bağdat'ta yetişen. -2-

b. 089a/16

summāḳ-ı b. rengine 092a/11

bağır başdı : Bir üzüm çeşidi. -1-

b. 063a/23

bağırsaḳ : Bağırsak. -56-

b. 016a/10, 033a/12, 036b/19, 041b/24, 050b/19, 055b/17, 070a/10, 079a/03

b.+ a 030b/03, 032a/06, 071b/16, 077b/06

b. ağrılarına 033a/19, 039b/02, 039b/19, 055a/11, 091b/05

b. ağrısına 055b/18, 089a/23

b. çıbanlarına 044a/01, 053a/04, 078b/08, 090a/19

b.+ da 030b/22, 033a/11, 035b/12, 047a/14, 048a/15

b.+ dan 032a/22, 080a/15

b.+ ı 026b/10, 049b/05

b.+ lara 054b/09

b.+ larda 014a/05, 038b/0

b.+ ları 057b/21, 079a/09

b.+ larında 050a/25

b. şancularına 034b/17, 039b/05

b. süddelerin 040b/12

b. süddesin 055a/16

b. yapışmasına 071b/19

b. yaralarına 026a/04, 035b/21, 055b/02, 060b/20, 070a/12, 072a/10, 083a/21, 087a/11

b. yarasına 027b/09, 035b/08, 065b/03, 068a/13

b. yellerin 039a/23

bağırṣaḳ : bk. bağırsaḳ -19-

b. 087b/14, 090a/05

b.+ a 059b/21, 073a/21, 074b/16, 081b/16, 088b/23

b. ağrıların 082a/03

b. ağrısına 046a/05, 066a/25

b. çıbanlarına 045b/20, 046a/16, 089b/05

b.+ da 065a/25, 066b/03

b.+ ı 052b/03

b. şıyrındusından olan 029a/22

b. yaralarına 090b/12

b. yarasına 070b/20

bağla -: Bağlamak. -19-

b.- r 031b/22, 041a/05, 051a/06, 059b/15

b.- salar 041a/03, 041a/04, 058a/02, 060a/02, 099b/06, 102a/06, 102b/04

b.- yub 021a/25, 028a/20, 048b/02, 099b/14, 100a/05, 100a/15, 100a/16, 101a/05

bağlan - : Bağlanmak. -3-

b.- sa 114a/09

b.- ub 033a/12

b.- ur 040a/21

bağlu : Bağlı. -1-

b. 025b/24

bāh :< Ar. Cinsel istek, güç. -69-

b. 034a/09

şehvet-i b. 072b/09

b.+ a 022b/17, 028b/04, 037b/03, 038a/15, 041a/21, 047b/02, 065b/12, 065b/14, 070b/19, 079a/01, 080b/18, 108b/07

şehvet-i b.+ a 060b/11

taḥrīk-i b.+ a 031b/10

müheyyic-i b.+ dur 070a/25

b.+ ı 023a/25, 023b/01, 024b/23, 028a/15, 029a/16, 029a/24, 029b/15, 029b/20, 030a/17, 031a/04, 031a/13, 031a/17, 032a/08, 032b/07, 034a/19, 035b/09, 035b/19, 036a/20, 036b/24, 038a/10, 038b/19, 040a/16, 042a/20, 046a/23, 046b/02, 049a/18, 052a/12, 056b/11, 057a/23, 058a/06, 061b/21, 064a/19, 065a/16, 067a/09, 075a/08, 076a/09, 083b/11, 083b/15, 085b/20, 087a/14, 089a/21, 089b/18, 090a/04, 091b/07, 091b/12

ḳuvvet-i b.+ ı 106b/11

şehvet-i b.+ ı 024a/25, 039a/12, 039b/08, 058b/23, 081b/16, 086b/06

bahāne :< Far. Vesile, sebep. -1-

b. 058a/03

bahār :< Ar. Kışla yaz arasındaki mevsim.

-5-

b.+ da 070a/05

evvel-i b.+ da 069b/12

b. eyyāmında 075b/11

b. güni 041b/03

evvel-i b. olduḳda 005b/11

baḫīl :< Ar. Hasis, cimri, tamahkar. -1-

b. 005a/25

baḥr :< Ar. Deniz. -4-

lisān-ü'l b. 072b/07

zebed-ü'l b. 100b/15

b.-ı oḳyānūsdan 068b/11

sevāḥila-i b.-ı Rūmdan 101b/15

baḥrī :< Ar. Denize ait, denizle ilgili. -2-

ḳuṣṭ-ı b. 061a/12

serṭān-ı b. 044a/13

bā-ḫuṣūṣ :< Far. - Ar. Özellikle, bilhassa. -1-

b. 007b/24

baʿīd :< Ar. Uzak. -9-

b. 054a/21, 062b/25

b.+ dür 071b/13, 072a/24, 072b/07, 077b/16, 085b/08, 090b/01

b. olmasıyladur 003b/15

bāʿiṣ :< Ar. Sebep olan, gönderen.-4-

b. ola 020b/15

b. olur 007b/08, 019a/11, 020b/03

bāk : (?) Kenevir tohumu. -1-

b. toḫumıdur 028b/22

baḳ - : Bakmak. -2-

b.- maḳ 103a/07

ḫor b.- mayalar 104b/17

baḳar :< Ar. Sığır. -3-

b. 097b/20

laḥm-ü'l b. 071a/18

leben-ü'l b. 070b/06

baḳır **:** Bakır. -6-

b. 004a/14, 052b/08, 074b/02, 076a/05, 115a/11

ḥabb-ı ṭıḥāl-i b. 016b/01

baḳıyye :< Ar. Artık, geriye kalan. -2-

b.-i ḥurmā ḳalmaya 032a/09

b.+ sin 048a/01

bāḳī :< Ar. Kalan, daimi. -13-

b. 015a/11, 020b/23, 119b/18

b.+ dür 027a/20, 027a/23, 043b/17, 045a/10, 048a/24, 072b/12, 076a/05, 076b/13

b. ḳalur 060b/25, 076a/06

baḳlā : bk. baḳla. -1-

b. unı 016a/06

bāḳlā : bk. baḳla. -2-

b. 027b/04

b.+ yı 027b/08

baḳla :< Ar. Bakla. -13-

b. 027b/04, 027b/11, 058b/18

bezr-i b. 112a/12

b.+ dan 072b/17

b.+ nuŋ 052b/21

termiye b.+ sı 062b/07

türmüs b.+ sı 039b/10, 055a/18

b. toḫumını 112a/08

b. unı 113a/10

b.+ yı 027b/13, 102b/02

baḳlatü'l-ḥamḳā :< Ar. Semizotu. -5-

b. 030a/19, 087b/05, 097b/01, 098a/06

bezr-i b. 097a/12, 104a/11

bal : Bal. -40-

b. 011b/09, 016a/01, 040b/20, 048a/02, 051b/21, 051b/22, 051b/23, 083b/03, 088a/02, 097b/10, 097b/17, 098a/09, 100b/23, 101a/17, 101a/23, 103b/02, 109b/15, 115a/02, 116a/07, 116a/12

b.+ a 031b/06, 080b/07, 080b/08

b.+ ı 051b/22

beyān b.+ ı 112a/07

emlec b.+ ı 105b/13

güŋlük b.+ ı 051b/20

ḫıyārşenbe b.+ ı 067a/18, 110b/16

keklik b.+ ı 070a/11

temirhindī b.+ ı 110b/16

yabān b.+ ı 061b/23, 077a/04

ḳoġan b.+ ınuŋ 051b/17

b.+ la 042a/02, 042b/19, 045b/11

b. ṣuyıdur 085a/10

b. şerbeti 011b/03, 052a/02

balāṣnetū : (?) Peygamber ağacı. -1-

b. ṣuyı 119a/21

baldır : Baldır. -8-

b. 088b/01

b. aġrısına 099a/21

b.+ da 035b/15, 057b/25, 085b/15

b.+ ı 093b/07

b.+ lar 085b/15

b.+ ları 017a/09

baldırıḳara : Baldırıkara, bağrıkara. -1-

b. 028b/13

balġam :< Yun. Balgam. -143-

b. 002a/02, 002a/17, 002b/02, 002b/11, 007b/01, 010a/10, 013a/14, 025a/07, 026a/20, 028b/15, 030b/06, 035a/07, 038a/22, 038b/13, 039b/19, 042b/12, 046b/21, 049b/17, 062b/06, 093a/23

müshil-i b. 025b/22

b.-ı fālice 110a/12

b.-ı lezic 065b/02

b.-ı lezicden 013b/20, 040b/14

müshil-i b.-ı lezicdür 023a/25

b.-ı lezici 023b/18, 026b/15

b.+ a 031a/06, 032a/11, 035a/01, 095a/10, 099b/04, 108b/23, 110a/18, 117a/16

b. buḫārından 067a/05

b.+ dan 009a/09, 009a/15, 009b/14, 009b/23, 009b/08, 009b/23, 011a/19, 010a/10, 011a/11, 011b/01, 013b/22, 017b/24, 018a/06, 018b/03, 018b/04 020a/02, 027a/22, 043b/20, 046a/06, 053a/12, 056a/01, 064b/10, 065b/11, 081b/15, 083a/05, 089b/03, 101a/09, 110b/11

ictimāʿ-ı b.+ dan olur 012b/24

b.+ dandur 007a/24

b.+ dur 025b/03, 063b/11, 071a/12

müvellid-i b.+ dur 071a/11

b.+ ı 018a/06, 018a/21, 019b/24, 021b/18, 022a/18, 025b/05, 026b/18, 029b/08, 031a/22, 031a/24, 034a/23, 035b/14, 035b/21, 037a/01, 037a/10, 040b/24, 041b/25, 042a/02, 043b/06, 046b/04, 047a/14, 047a/20, 047b/01, 048b/12, 049a/24, 051a/15, 051a/19, 053a/11, 053a/12, 055b/07, 055b/11, 057a/07, 057b/18, 060b/08, 060b/12, 060b/15, 062b/09, 068a/22, 072a/19, 078b/03, 082b/21, 083a/05, 083a/07, 085a/02, 091a/15, 092b/03, 095a/12, 096b/05, 104b/18, 106b/20, 109a/16, 110a/12, 110b/19

B.+ ı 083a/23

fużulāt-ı b.+ ı 055b/07

öksürük b.+ ına 045a/20

ṣudāʿ b.+ ına 039b/21

öyken b.+ ını 035b/12

b. ishāli 029b/09

b. ider 065a/14

ḳaṭʿ-ı b. iter 034a/17

yelmeşik b.+ lara 091a/17

b.+ ları 026b/17

b. marażları 002a/17

b. olsa 034a/15

b.+ uŋ 002a/05, 010a/18, 012b/20, 017a/23, 019a/03, 019b/23, 103b/17

b. ʿufūnetini 042a/17

balġamī :< Yun. - Ar. Balgama ait, balgamla ilgili. -40-

b. 017b/23, 026b/03, 027a/10, 027a/18, 027b/15, 030b/15, 034b/12, 035b/22, 038a/12, 039b/07, 040a/03, 053b/24, 054b/07, 055a/16, 055b/24, 056b/06, 057a/06, 057a/24, 059b/02, 060b/01, 060b/17, 062b/05, 067a/12, 072a/16, 082b/22, 083b/13, 084a/05, 086b/04, 086b/17, 092a/06, 101a/10, 108a/09

ḥummā-ı b. 020a/01

ḥummā-i b. 019b/23

b.+ ye 091b/07, 109a/20

emrāż-ı b.+ ye 064b/04

ḥummā-i b.+ ye 080a/13

seyelān-ı b.+ ye 085b/09

ṣudāʿ-ı b.+ ye 092b/01

balġamiyye : bk. balġamī. -2-

ʿilel-i b. 073a/16

fużulāt-ı b.+ yi 088a/10

balıḳ : Balık. -31-

b. 002a/06, 005b/06, 007a/17, 020b/22, 046a/18, 046b/05, 046b/07, 046b/10, 052a/01, 054a/17

b. beyinisi 035b/02

b.+ dur 075b/23

b.+ ı 046b/04

saḳanḳūr b.+ ı 044b/15

ṣu b.+ ı 044b/17

timsāḥ b.+ ı 031b/24

b.+ ı ol 075b/23

deryā b.+ ı 046a/19

bıŋar b.+ ıdur 046b/10

ṭatlusu b.+ ınuŋ 046a/22

b. ḳılçığı 056a/25

b.+ lar 046a/20, 046a/21

b.+ lara 077b/01

b.+ larda 046a/25

b.+ lardan 078a/15

b.+ ları 077b/02

b.+ uŋ 046b/01, 046b/02, 047b/17, 075b/20

balıḳa ġusı : Balıkotu, sığır kuyruğu. -1-

b. 077a/18

balıḳ otı : bk. balıḳa ġusı. -2-

b. 022b/23, 077a/17

balıḳ öldüren : bk. balıḳa ġusı. -1-

b. 069b/10

bāliġ :< Ar. Buluğa eren, yetişmiş. -1-

ʿaḳıl b. olmadan 116b/21

bal mūmı : Bal mumu. -9-

b. 099a/06, 113a/06, 113a/20, 113b/16, 114b/10, 117a/06, 117a/12

b.+ nı 113a/21

b.+ yla 117a/15

bāmya :< Far. Bamya. -1-

b. 027b/21

bamya : bk. bāmya. -1-

b. 027b/21

bān :< Ar. Sorgun ağacı, kokar sorgun, sultani söğüt. -1-

ḥabb-u'l b. 096b/09

baŋa : Bana. -1-

b. 008a/14

banbul ḳurdı : Kuduz böceği. -1-

b. 040a/16

bancar :< Erm. Pancar. -1-

b. 045b/03

bār :< Far. Defa, kerre; meyve; yük. -9-

b. 028a/12, 053a/23, 054a/12, 054b/04, 056b/05, 057a/17, 065b/10, 070a/15, 080a/10, 085b/17, 101b/14

b.+ ı 054b/02, 094a/05

barancāsef :< Far. Misk otu. -1-

milḫ-i b. 118b/22

baraṣ :< Ar. Abraşlık, vücutta yer yer alacalekeler meydana getiren ve tedavisi mümkün olmayan bir hastalık. -12-

b. 088a/18

b.+ a 065b/25, 076b/20, 080b/04, 090a/02, 104b/03, 110b/07

b.+ ı 021a/08, 021a/11, 064b/25

b. olur 100b/17

b. ʿilletine 073b/17

baraş : bk. baraṣ . -3-

b.+ a 078b/13

b. maʿcūnınuŋ 078b/12

b.+ uŋ 078b/13

bardaḳ : Bardak. -2-

b.+ a 044a/18

b.+ ında 051a/04

bārī :< Far. Hiç olmazsa; bir kere. -1-

b. 052a/15

bārid :< Ar. Soğuk, soğuk özelliğe sahip. -178-

b. 002a/06, 002a/07, 002a/15, 002a/17, 002b/09, 003a/02, 003a/03, 011b/18, 018b/08, 021b/07, 023a/09, 023b/06, 024a/01, 024b/20, 025a/22, 026a/01, 026a/18, 026a/23, 027a/05, 027b/05, 027b/22, 028b/18, 028b/23, 030a/01, 030a/08, 030a/20, 030b/01, 030b/17, 031a/11, 031b/16, 032a/10, 032a/22, 032b/01, 033a/03, 033a/10, 033a/22, 033b/01, 033b/10, 033b/18, 034b/24, 035b/06, 035b/22, 036a/02, 036b/01, 036b/16, 037a/14, 037a/18, 037b/06, 037b/13, 037b/22, 039a/24, 039b/20, 040a/07, 040b/19, 041a/07, 041a/11, 041a/19, 041b/23, 042b/02, 043a/04, 043a/05, 043a/25, 043b/23, 044a/14, 044b/01, 045a/23, 045b/06, 046b/02, 047a/11, 047a/20, 047b/06, 048a/08, 049b/09, 050a/03, 050a/15, 050a/23, 050b/07, 050b/18, 051a/01, 051a/19, 051b/05, 052a/18, 052a/25, 052b/15, 052b/23, 053b/04, 053b/10, 053b/15, 054b/14, 055b/15, 057b/02, 058a/09, 058a/21, 058b/02, 059a/04, 059a/05, 059a/24, 059b/07, 060a/10, 062b/24, 063b/06, 064a/10, 065a/22, 065b/22, 066b/24, 066b/25, 067a/01, 067a/13, 067b/03, 067b/09, 067b/10, 068b/25, 069a/11, 069a/25, 070a/20, 070a/24, 071a/22, 071b/12, 072a/04, 072b/18, 073a/10, 073b/13, 073b/22, 074a/21, 075a/04, 075a/12, 076b/03, 076b/04, 077a/22, 077b/15, 078b/05,

080a/19, 081a/09, 082a/08, 082a/20, 083a/13, 083a/14, 083a/15, 083b/14, 086a/04, 087a/03, 089a/18, 089a/22, 090a/12, 090a/23, 097b/05, 100b/18, 101a/12, 102a/11, 103a/13, 108a/09

mā-i b. 074b/22

sū-i mizāc-ı b.+ den 010a/18

mizāc-ı b.+ den olur 012b/21

sū-i mizāc-ı b.+ den olur 012b/20

b.+ dür 021a/05, 034a/24, 035a/16, 036b/01, 045b/19, 047b/22, 064a/01, 079a/22, 080a/18, 089b/11

aḫlāṭ-ı b.+ e 033a/06

riyāḥ-ı b.+ e 049a/20

rubʿ-ı b.+ e 105a/14

b. ola 017b/25

b. olsa 034b/02, 063a/01

b. olsun 118a/14

bāride : bk. bārid . -12-

b. 055b/11

aḫlāṭ-ı b.-i ġalīẓeyi 069b/15

aḫlāṭ-ı b.-i lezicden 062a/22

aḫlāṭ-ı b.+ den 055a/07

aḫlāṭ-ı b.+ ye 073a/17

emrāż-ı b.+ ye 066b/12, 106a/21

riyāḥ-ı b.+ ye 087a/15, 091b/12

ṣudāʿ-ı b.+ ye 076a/14, 084a/11

riyāḥ-ı b.+ yi 086a/05

barmaḳ : Parmak. -4-

b. 014b/11, 062b/21, 078a/19

b. boġumı 032a/14

barmaḳ üzimi : Parmak üzümü. -1-

b. 053a/25

bārūd :< Ar. Barut. -7-

b. 115b/14, 117a/23, 117b/19

rūḥ-ı b. 118b/08

b. bir 118b/11

b.+ ı 117a/19

b.+ uŋ 117a/19

bārūt : bk. bārūtd. -1-

b. 084b/14

baṣ - : Basmak. -4-

b.- alar 101b/06

b.- duḳda 014b/12

aġır b.- maya 069a/19

ḳadem b.- ub 096a/11

baṣal :< Ar. Soğan. -5-

b. 029b/13

bezr-i b. 106a/22, 107a/21

b.-ı nercis 096b/15

b.-u'l nercis 029b/21

baṣal-ı ʿunṣul:< Ar. Adasoğanı. -1-

b. 096b/14

başalu'z-zīz :< Ar. Misk soğanı, itkesri. -1-

b. 029b/19

başalü'l-fār :< Ar. Adasoğanı, yaban soğanı.

-1-

b. 024a/04

başalü'l-ḳay :< Ar. Adasoğanı. -1-

b. 024a/04

başalü'l-ʿunṣūl : bk. başal-ı ʿunṣul. -1-

b. 024a/04

bāselīḳ :< Yun. Şahdamar. -7-

ʿırḳ-u'l b. 002b/18

b.+ den 012a/02, 012a/13, 012b/12, 014a/19, 015a/14, 017a/11

bāselīk : bk. bāselīḳ. -1-

b.+ den 012b/03

bāseliḳ : bk. bāselīḳ. -1-

b.+ den 016a/03

bāṣīre : bk. bāṣūr. -1-

b.+ ye 034b/22

Başrī : Maserceveyh el-Basri (Hekim adı). -2-

B. 034a/15, 085b/20

bastırma : Pastırma. -3-

b.+ dan 059a/17

b.+ dur 059a/17

b.+ yı 059a/19

bāṣūr :< Ar. Kalın bağırsakta ve makadın etrafındaki kan damarlarının şişmesinden ve iltihaplanmasındandolayı makadın içinde ve dışındaoluşan memeler yüzündenmakaddan kan veya cerahat gelmesihastalığı, mayasıl.

-1-

b.+ ı 025b/23

baş : Baş; başlangıç. -124-

b. 002b/14, 005a/02, 030b/09, 033a/20, 037b/12, 043b/03, 060b/17, 062a/07, 062b/01, 066a/20, 072a/20, 076b/12, 081b/09, 084b/22, 085a/17, 087b/04, 100a/11

b.+ a 024b/15, 025a/25, 027a/16, 028a/01, 028b/11, 030b/17, 033b/20, 036a/18, 038a/02, 059b/05, 067b/16, 076a/02, 079b/11, 079b/17, 085a/07, 085b/03, 088a/09

b. ağrıları 025a/24

b. ağrıların 049a/06

b. ağrılarına 027b/01, 034b/11, 035a/10, 038a/01, 044a/08, 064a/14, 085b/05, 086b/17, 092b/03

b. ağrılarısına 042a/04

b. ağrısın 030b/18, 048b/06, 086b/18

b. aġrısına 028b/09, 043a/18, 055a/09, 064b/05, 067a/07, 080b/21, 083a/16, 099a/23, 107b/08,
108b/23
b. aġrısını 036a/04, 103b/07
b. aġrısıyçün 079b/17, 080a/20, 081a/16
b. aġrıtur 086b/21
b. çekzinmegini 026b/19
b. çıbanlarına 079b/07
b.+ da 031b/04, 042b/12, 043a/08, 061a/19, 064b/10
b.+ dan 016b/14, 037a/20, 042b/17, 047a/15, 049b/17, 062a/23, 089b/01, 089b/02, 102a/23
b. emrāżlarına 109b/12
b.+ ı 009a/16, 045b/07, 046b/13, 064a/08, 066a/01, 067b/02, 107a/11
b.+ ına 009b/11, 009b/16, 011a/07, 043a/12
ẕeker b.+ ına 080b/19
b.+ ında 025a/02, 032b/22, 047b/10, 048b/22, 049a/2, 062a/12
b.+ ından 029b/24, 086b/23
b.+ ını 005b/02, 025b/11, 046b/02, 066a/06
kelebek b.+ ını 116a/09, 116a/11
b.+ ını 100b/02
adam b.+ ınuŋ 119b/22
ḫaşḫāş b.+ ınuŋ 093b/23
b. ḳonaḳına 043a/19
b. külinden 116a/12
b.+ larına 004a/24
b.+ larında 008b/07
b.+ larını 100a/02
b. marażlarına 027a/18
b.+ uŋ 055b/20, 064b/10, 085b/06, 110b/05
b. virüb 036b/05
b. ʿilletlerine 059b/18

baş barmaḳ : Baş parmak. -1-
b.+ ına 079b/16

başḳa : Başka. -14-
b. 043a/12, 066b/16, 113b/23, 114b/01, 114b/03, 115a/19, 118a/10
b.+ ca 078a/13

başla - : Başlamak. -8-
b.- duġı 028a/12
ḥaṣbat çıḳmaġa b.- duġı 064b/02
b.- maya 056b/14
b.- r 036b/05, 066b/10, 071a/12
b.- ya 052b/13
erimege b.- ya 020b/09

baş lahana : Beyaz lahana. -1-

b. 065b/21

bat - : Batmak. -7-

b.- an 061a/25

b.- ar 089b/14, 089b/15

b.- dugı 050a/08, 056a/25

b.- mış 086b/19, 089a/09

bāṭıl :< Ar. Batıl, çalışamaz durumda, gerçek olmayan. -5-

b. iter 081a/01

b. olur 008b/12, 010a/11, 025b/06, 099a/15

bāṭın :< Ar. İç, içteki, gizli. -11-

b. 062a/04, 096a/12

b.-ı insānda 014a/05

b.+ a 006a/05

evrām-ı b.+ a 032a/19

muḳavvī-i aʿżā-i b.+ a 090b/08

b.+ da 034a/04, 113b/14, 118a/12

muḳavvī-i aʿżā-i b.+ dur 040b/14

evcāʿ-ı b.+ eyi 043b/05

bāṭınī :< Ar. Dahili, sır ve hakikatle ilgili. -2-

b. 004b/03

aʿżā-i b.+ ye 080b/17

bāṭınıyye : bk. bāṭınī -3-

ṣūret-i b.+ nüŋ 004b/01

ṣūret-i b.+ sinde 004b/04

ṣūret-i b.+ sinden 004b/05

batır - : Batırmak. -8-

b.- dugı 098b/14

b.- salar 100b/12

b.- ub 008a/01, 008a/06, 028a/24

b.- ur 098b/10, 098b/12

baṭī :< Ar. Yavaş, ağır hareketli. -5-

b.-ü'l ḥareket 066b/10

b.-ü'l hażm 070b/01

b.-ü'l hażmdur 053b/07

b.-ü'l istimrārdur 055b/22, 070b/01

baṭın :< Ar. Karın. -1-

b.+ ı 108a/15

baṭṭ :< Ar. Kaz. -1-

b. 030a/12

batur - : bk. batır-. -4-

b.- alar 080b/08

b.- ub 025b/25, 080b/07, 117b/13

bayıl - : Bayılmak. -1-

b.- mış 058a/01

bayḳuş : Baykuş. -3-

b. 030b/22

b. gözi 030b/25

b.+ un 100a/14

bāz :< Far. Doğan. -2-

b. 097b/22

b.+ uŋ 097b/22

baʿżı : Bazı. -225-

b. 001a/10, 003a/17, 003a/19, 005a/20, 005b/06, 005b/07, 006a/09, 007b/17, 020a/25, 021a/06, 021a/19, 025a/23, 032a/10, 038a/11, 040a/22, 040b/11, 043b/04, 045a/01, 047b/04, 054a/17, 054b/08, 059a/12, 059a/20, 059b/14, 060b/01, 061a/07, 062a/14, 065a/24, 065b/22, 066b/02, 068a/21, 069b/25, 074a/22, 074b/13, 074b/21, 075a/23, 077b/01, 077b/09, 077b/20, 078a/04, 078b/22, 078b/23, 079a/09, 079b/21, 084b/13, 085a/07, 085a/23, 088b/07, 089b/20, 093a/08, 093a/11, 098b/02, 117b/04, 118b/02

b.+ lar 005a/18, 005a/21, 022a/25, 022b/16, 023a/09, 027b/05, 029a/16, 029b/14, 032a/21, 032b/24, 033a/22, 034b/13, 034b/16, 037a/18, 037b/06, 039a/08, 039b/24, 040a/20, 040b/09, 041b/05, 041b/22, 042a/10, 042b/08, 042b/23, 043a/04, 043a/24, 043b/01, 043b/18, 043b/22, 043b/23, 044b/01, 044b/02, 044b/09, 044b/10, 045a/01, 045a/04, 045a/12, 045a/13, 045a/14, 045b/05, 045b/19, 045b/24, 046a/03, 046b/10, 046b/19, 047a/20, 047b/06, 047b/21, 050a/23, 050b/12, 051a/05, 051b/04, 051b/18, 053a/09, 053b/15, 054a/23, 054b/13, 055b/05, 055b/23, 057a/20, 058b/11, 059b/07, 060a/05, 061a/13, 062a/16, 062b/17, 062b/18, 062b/24, 063b/06, 064b/15, 065a/09, 066a/23, 066b/08, 067b/10, 067b/20, 069a/11, 069a/24, 069a/25, 070a/24, 071b/13, 072a/22, 072a/23, 072b/07, 073a/05, 073a/14, 075b/08, 075b/14, 075b/15, 075b/23, 077b/16, 077b/17, 078a/17, 079a/08, 080a/18, 080a/19, 080a/20, 082a/19, 083a/14, 083b/17, 084b/08, 087a/04, 088a/15, 088a/16, 089a/06, 089a/19, 090a/23, 091b/01, 104a/20

b.+ lar 039a/17, 040a/18, 062b/18, 069b/08, 094a/07

b.+ lar bögürtlen 054b/13

b.+ lardan 020b/01

b.+ ları 025b/01, 028a/10, 068a/11

b.+ larınuŋ 004b/12

b.+ laruŋ 003a/11, 005a/17, 005a/19, 005a/20

b.+ sı 003b/13, 004b/11, 005a/21, 005a/22, 005a/23, 005a/24, 005a/25, 005b/01, 005b/02, 005b/03, 005b/04, 014a/05, 014a/06, 014a/06, 014a/07, 014a/08, 028a/19, 078a/02, 093b/20, 094a/03, 094a/04, 096a/13

b.+ sı 093b/20

b.+ sına 006a/13, 065a/24

b.+ sınuŋ 005a/24, 093b/19

bazı :< Erm. Pazı. -1-

b. yapraḳı 116a/20

bāzincān : bk. bādincān. -5-

b. 002a/08, 018a/14, 027b/23

bāzū :< Far. Kolun omuz ile dirsek arasındaki kısmı, pazu. -4-

b. 085b/15

b.+ sına 058a/02, 099b/10

b.+ suna 025a/13

bāzūbend :< Far. Belli bir amaçla kola geçirilen enli kuşak, kolçak, kol muskası. -1-

b. itüb 056a/20

bed :< Far. Fena, yaramaz, çirkin. -2-

b. 006b/15, 100b/06

bedaḫşī : Bedahş yâkutunun renginde. -2-

b. 069a/10, 069a/10

bedel :< Ar. Karşılık. -52-

b. 045a/02, 092b/06, 092b/07

b.+ dür 024b/11, 082a/01

b.+ i 031b/02, 032b/08, 038a/16, 041a/25, 043b/10, 043b/16, 043b/22, 045b/17, 045b/24, 046a/01, 046a/09, 047a/09, 048a/23, 048b/20, 049b/07, 050a/21, 054b/10, 054b/19, 057b/08, 057b/13, 058b/19, 058b/19, 060b/18, 064b/23, 065b/05, 067a/14, 072a/20, 073a/02, 073b/19, 074a/13, 076b/13, 083b/17, 084b/02, 086a/02, 086b/07, 087a/12, 087b/06, 089b/18, 092a/10, 093a/05

b. olmaz 050b/24

b. olur 042a/15, 045a/10, 046a/09, 053a/08, 054b/20, 084b/03

beden :< Ar. Beden, vücut.-144-

b. 006a/02, 023a/17, 029b/15, 079b/06, 085b/17

b.-i insāna 006a/12, 006b/17, 006b/25

b.-i insānda 002a/21, 003b/02, 003b/04, 003b/05, 003b/07, 003b/09, 005b/25

b.-i insāndur 006a/07

b.+ de 002a/24, 005b/14, 010a/06, 010a/11, 018a/17, 032b/24, 040a/13,

055a/06, 077b/19, 078b/17, 084a/20, 089a/08

sāyir-i b.+ de 068b/02

ẓāhir-i b.+ de 017a/16, 017a/23, 034a/03, 040b/20, 073a/01, 091a/01, 105b/14

ẓāhir-i b.+ de 023b/08

b.+ deki 114a/02

b.+ den 010a/19, 018a/21, 099a/01

b.+ dür 023b/19

muḳavvī-i b.+ dür 043b/15, 069b/22, 076a/01

musaḫḫin-i b.+ dür 065b/03

muṣliḥ-i ʿırḳ-ı b.+ dür 090b/08

b.+ e 006b/01, 006b/20, 008a/12, 020b/14, 023a/16, 024a/18, 025a/16, 033b/04, 035b/13, 040a/13, 051a/11, 051b/21, 052b/03, 053b/05, 055a/16, 055b/16, 066b/03, 069a/16, 071a/13, 072b/02, 073a/16, 075a/01, 076a/02, 082a/04, 084b/19, 089a/09, 100b/05, 107b/11

b.+ i 002a/20, 002b/03, 002b/04, 005b/01, 005b/17, 014b/11, 017a/18, 021b/18, 023a/07, 025b/10, 031a/07, 032a/08, 033a/08, 033b/14, 036b/05, 039b/12, 042a/11, 042b/11, 043b/15, 046a/08, 046b/13, 046b/24, 049b/06, 053b/06, 055b/19, 057a/14, 058b/22, 059a/19, 060b/17, 061b/16, 062a/22, 063b/08, 070b/08, 070b/20, 071a/04, 072b/20, 073a/07, 079b/04, 082b/03, 086b/05, 086b/20, 087b/15, 099b/22, 102b/11, 109b/01, 109b/05

ṣıḥḥat-i b.+ i 086b/06

b.+ inde 023a/05, 117a/09

b.+ ine 020b/19, 029b/11

b.+ ini 015a/06

b.+ leri 006b/18

b.+ lerüŋ 104b/04

ṭāhir-ü'l b. olasın 100a/05

b.+ üŋ 004b/24, 005a/03, 006a/03, 008b/04, 008b/06, 024a/09, 030a/15, 032b/17, 035a/03, 090a/04, 100b/06

b.+ üŋ 084a/07

b. yaṅġusına 083a/15

b. żaʿfına 028b/04

bedeniyye :< Ar. Bedene mansup, vücutla ilgili. -1-

b. olmamaḳ 008a/16

bednus :< Yun. Horoz. -1-

b. 038b/10

bednūs gözi : Dağ havucu, yabān kerevizi.

-1-

b. 043b/04

bedrān :< Far. Tedavi amaçlı kullanılan yabani bir ot. -1-

toḫum-ı b. 060a/15

beg : Bey. -1-

b.+ i 050b/15

be-ġāyet :< Far.+ Ar. Oldukça fazla. -2-

b. 046b/04, 061a/20

beglerce : İri taneli beyaz bir üzüm çeşidi.

-1-

b. 053a/25

behaḳ :< Ar. Abraşlık hastalığı. -19-

b. 065a/01, 088a/18

b.+ a 021a/05, 022a/02, 047b/15, 065b/16, 071a/10, 076b/19, 080b/04, 089a/20, 090a/02

b.+ ı 021a/08, 022a/02, 030a/03, 031b/04, 061a/15

maraż-ı b.+ ı 017a/23

b.+ laruŋ 102b/01

b. ʿilletine 024b/14

be-her- ḥāl :< Far. Her halde, mutlaka. -1-

b. 067b/11

behmen :< Ar. Kuduzot. -16-

b. 031a/01

beyāż b. 031a/07

ḳızıl b. 031a/06, 031a/08

b.-i aḥmer 105b/10, 105b/23, 107a/17, 108b/15, 110b/21, 113b/08

b.-i ebyaż 095b/15, 105a/15, 105b/10

b.-i sefīd 107a/21

b.-i surḫ 110a/01

aḳ b. ḳurşı 031a/05

behremend :< Far. Hisseli, nasiplenmiş. -1-

b. 068b/08

bek : Pek. -1-

b. 018a/11

beḳā :< Ar. Devam, sebat; bakilik. -3-

b.+ sı 003a/15

b.+ sına 007b/08

b.+ sıyladur 004b/02

be-ḳadaru'l-ḥācet :< Ar. Yeteri kadar, hacet mikdarınca. -1-

b.+ dür 065a/20, 072b/06

bel : Bel. -5-

b.+ de 053a/11

b.+ e 028a/15

b.+ inde 114a/04

b.+ ine 022b/21

b.+ ini 099b/23

belādur :< Far. Daha çok Hindistan'da yetişen kestaneye benzer bir ağaç ve o ağacın meyvesi. -5-

b. 030b/05, 095b/03

maʿcūn-ı b. 010a/20, 015b/09, 015b/25

belesān :< Ar. Pelesenk ağacı ve bundan elde edilen yağ, balsama. -27-

b. 030b/11, 094a/22, 098a/03, 113b/21, 114a/19, 114a/22, 114b/02, 114b/05, 114b/08, 114b/13, 114b/18, 114b/23

ḥabb-ı b. 096b/06, 096b/21, 109b/06, 109b/14, 110b/03

ḥabb-u'l b. 035a/05

ʿūd-ı b. 096b/21, 109b/06, 109b/14, 110b/02

b. aġaçıdur 030b/12

b. toḫumıdur 035a/05

b. yaġı 114b/02

b. yaġıdur 113b/21

b. yaġın 030b/13

belesānāt :< Ar. Pelesenk ağacından elde edilen çeşitli yağlar. -1-

beyān-ü'l b.-ü'l efrenciyyet-ü'l mücerrebe 113b/21

belesān-ı ṭabīʿī :< Ar. Yaratılışla ilgili güçler, özellikler. -3-

b. 003a/16

b.+ dedür 003a/14

b.+ dür 006a/01

belīle :< Far.bk. belīlec. -1-

b.+ dür 030a/25

belīlec :< Ar. Belile otu. -7-

b. 030a/25, 096b/07, 107a/03, 108b/08, 109b/09, 115b/06

b. ḳabuḳları 109b/17

beliyyet :< Ar. Tecrübe. -3-

b.-ü'l eşribet-ü'l müshilet 110a/11

b.-ü'l ḥamūlāt 116b/09

b.-ü'l maʿācīn-ü'l müshile 110b/10

belki :< Far. Belki, hatta. -20-

b. 027b/17, 027b/24, 037b/23, 038a/25, 038b/06, 046a/24, 057a/21, 061a/24, 063a/16, 063b/13, 065b/14, 067b/14, 069b/18, 071b/16, 074b/04, 074b/18, 076b/16, 077b/02, 077b/10, 078b/15

bellūṭ :< Ar. Meşe ağacı, pelit. -11-

b. 070b/15, 094b/15, 098a/10, 105a/05, 106b/16, 111b/18, 113b/09

ḥabb-ı b. 111b/15

ḳışr-ı b. 119a/10

maʿcūn-ı b. 106b/14

b.-ı menḳūʿ 097a/11

belūṭ : bk. bellūṭ. -2-

b. 028a/19

b. aġaçı yosını 024a/20

belūṭi :< Yun. Sığır kuyruğu, balıköldüren. -1-

b. 069b/10

belürsüz : Belirsiz. -1-

b. olub 019b/18

ben : Ben. -4-

b. 027b/20, 058b/09

b.+ im 003a/07, 020a/19

beŋ : Deri üzerinde kahverengi leke, ben.
-1-

b.+ leri 095a/09

benc :< Ar. Bengilik otu, kırmızı tatula. -4-

b. 094a/17, 095a/23

bezr-i b. 106b/08

bezr-ü'l b. 028b/22

bender :< Far. İşlek ticaret iskelesi, ticaret yeri. -2-

b.+ de 054a/03

Cezān b.+ ine 063a/06

bendükşe :< Far. Eklem, kiriş.-2-

b.+ lerde 026b/16, 053a/11

benefsec :< Ar. Menekşe.-23-

b. 009b/01, 011b/20, 012a/15, 030b/16, 096a/19, 110a/15, 113a/10, 116a/17, 116a/19

dühn-i b. 009b/11, 013a/19, 017b/05, 020b/20, 113a/20

ḫamīre-i b. 011b/15

ḳurṣ-ı b. 016a/05

rubb-ı b. 097a/19

şarāb-ı b. 107b/04, 110a/20

varaḳ-ı b. 015b/13

b. yağıyla 116a/18, 116a/21

b. yapraġı 116a/14

benefşe :< Far. Menekşe. -14-

b. 009a/07, 058a/19, 059b/05, 060a/03, 062b/01, 072a/20

dühn-i b. 055a/16

b.+ den 089a/19

b. köki 027a/12

b. maʿcūnı 065a/06

b.+ nüŋ 089b/09

b. yağı 064a/07

b. yağından 089b/12

b. yağıyla 087b/14

benefşec : bk. benefsec. -2-

b. 094b/22, 109b/05

benek : Benek. -2-

b. 040b/09

b. ola 040b/09

benī isrāil zeytūnı : Zeytinden büyükolan ve tedavi amaçlı kullanılan bir taş. -1-

b. 035a/14

beŋ(i)z : Beniz. -21-

b. 009a/23,

b.+ de 014b/23

b.+ i 002a/18, 002a/20, 002a/24, 009a/03, 009a/10, 009b/03, 009b/09, 010b/13, 014a/09, 020b/11, 024a/19, 043b/02, 060b/05, 108b/01, 108b/07

b.+ in aldurmaya 019b/11

b.+ inde 014a/18, 014b/21, 015a/10

b. ṣaruluḳına 106b/03

benṭāfilyūn :< Yun. Beş parmak otu, hayıt.

-2-

b. 093b/12, 094a/06

beŋze - : Benzemek. -61-

b.- mez 037a/15

b.- r 004a/20, 004a/23, 006a/11, 006b/04, 006b/07, 006b/11, 006b/13, 006b/14, 006b/15, 007b/04, 007b/05, 020a/13, 021a/04, 022b/19, 028b/09, 030b/05, 031b/06, 035a/20, 042b/16, 044b/08, 045b/04, 047a/03, 047a/12, 047b/10, 047b/19, 054b/24, 061a/11, 061b/08, 062b/17, 062b/18, 064a/21, 064b/08, 064b/08, 065b/15, 066b/05, 071b/10, 072b/22, 076b/16, 078a/20, 078b/17, 081a/18, 086a/17, 086a/21, 088a/14, 091a/13, 092a/12, 093a/13, 093a/16, 093b/16, 094a/01, 094b/12, 094b/15, 094b/23, 095a/23, 096a/02, 100b/18, 103a/04

berāber :< Far. Eşit, eşit miktarda; birlikte bulunan. -68-

b. 009a/06, 009a/13, 009b/13, 009b/18, 010a/14, 010b/06, 010b/20, 011a/02, 011a/13, 011a/24, 011a/25, 011b/05, 011b/20, 012a/15, 012b/15, 013b/19, 014a/12, 014a/16, 015a/08, 015a/18, 015a/19, 015b/05, 015b/14, 016a/20, 016a/22, 017b/10, 017b/18, 020a/11, 041b/04, 042b/11, 053a/21, 058b/13, 066a/18, 078a/14, 082b/03, 090a/06, 099a/10, 101b/11, 105a/05, 105a/06, 106b/09, 107a/04, 110a/07, 111b/15, 112b/11, 113a/22, 113b/05, 113b/19, 116b/11, 118a/09

b.+ dür 003a/23

b.+ i 090a/06, 107a/23, 111b/19, 117b/20, 117b/21, 118a/02, 118a/18, 118a/23

b. ola 009b/01, 107a/17, 108a/11, 109b/10, 109b/21, 117a/17, 118a/11, 119b/04, 119b/12

b. olan 003a/04

Berberī : Kuzey Afrika halkı. -3-

ism-i B.+ dür 021a/03, 021a/12, 021b/01

berd :< Ar. Soğuk. -1-

mā-ı şedīd-ü'l b. 075a/04

berdiyy :< Ar. Hasırotu. -1-

b. 098a/02

bere : Bir yere çarpma, incitme veya vurma sonucu vücudun herhangi bir yerinde oluşan çürük. -8-

b. 079b/04, 084a/08

b.+ lere 084a/05, 094a/22

b.+ lerin 082a/12, 090b/09

b.+ si 082a/11, 084a/09

bereketlü : Bereketli. -1-

b. 103a/21

berencāsef :< Yun. Beyaz zift. -1-

b. 028b/07

berī :< Ar. Kurtulmuş; temiz. -1-

b. ola 082a/17

berk : Sağlam, kuvvetli, sert. -25-

b. 023b/09, 025a/16, 026a/07, 027b/01, 031a/11, 032b/12, 033a/01, 036b/04, 038b/09, 042b/23, 045a/11, 056a/06, 067b/16, 069a/23, 076b/07, 079a/01, 088a/07, 089a/08

b. ider 025a/10, 027a/08, 071b/13, 104b/01

b. idüb 038a/04

b. ola 082b/19

b. olanlara 055b/01

berklik : Katılık, sertlik. -3-

mefāṣıl b.+ ine 069b/05

ṭalaḳ b.+ ine 090a/03

ciger b.+ ini 069b/05

bermek : bk. bermekī. -1-

ḳurṣ-ı b. 016a/06

bermekī :< Ar. Yer adı (Metinde terkip adı olarak kullanıldı). -2-

ḥabb-ı b. 009a/20, 016b/08

berrāḳ :< Ar. Aydınlık, berrak. -6-

b. 042a/25, 050b/05, 094b/14

b. ider 067b/22

b. ola 073b/20

b. olur 079a/21

berrī :< Ar. Toprağa ait, toprak ile ilgili; yabani. -15-

b. 022b/20, 022b/23, 066a/18, 091b/02, 091b/03, 091b/16, 092a/02

carcīr-i b. 107a/16

fūdenc-i b. 096b/03

ḳışr-ı aṣıl-ı kerefis-i b. 107b/22

ʿarfec-i b. 094a/01

luffāḥ-ı b.+ nüŋ 093a/18

seẕāb-ı b.+ nüŋ 032b/15

b.+ si 049a/11, 091b/18

besbāse :< Ar. Küçük hindistan cevizi. -18-

b. 029a/19, 047b/03, 095b/04, 097a/20, 105b/08, 105b/16, 105b/21, 106b/04, 107b/15, 108b/16, 108b/19, 109a/05, 109b/08, 111a/06, 114b/21, 119b/16

dühn-i b. 115a/14, 120a/02

besfāyic :< Ar. Bespaye. -18-

b. 014a/15, 029b/05, 029b/07, 038b/12, 038b/13, 094a/18, 095a/06, 095a/08, 095b/09, 096a/05, 096b/04, 096b/09, 096b/13, 110a/17, 110a/21, 110b/14, 116a/19

b. yapraḳına 044b/08

besle - : Beslemek. -4-

b.- dükleri 036a/15

b.- mek 075b/02

b.- r 028a/01

b.- rler 075a/23

beslen - : Beslenmek. -3-

b.- en 052a/17

b.- mek 075a/23

b.- mekden 075a/22

beş : Beş. -64-

b. 012b/22, 022a/11, 027a/09, 029b/09, 033b/16, 034a/22, 035a/09, 037a/21, 038b/01, 040a/04, 046b/19, 046b/23, 056a/02, 060b/15, 068a/07, 079b/22, 085a/02, 091a/18, 092b/17, 101a/18, 103b/22, 104a/13, 104a/17, 104b/16, 104b/19, 105a/07, 105b/11, 105b/21, 106a/01, 106a/23, 106b/18, 106b/19, 107b/01, 107b/06, 108a/06, 108a/07, 108b/16, 109a/03, 109a/22, 109b/15, 110a/14, 110a/19, 110a/21, 110b/08, 110b/21, 111a/01, 111b/21, 112a/21, 113b/03, 115a/10, 116a/16, 116a/17, 116a/20, 117a/03, 117a/14, 117b/22, 119a/17, 119a/21

b.+ dür 001b/16

beşer : Beşer. -11-

b. 107b/02, 107b/16, 108a/16, 108b/19, 109a/07, 110b/21, 115b/06, 115b/08, 116b/03, 119a/18, 119b/08

beşer :< Ar. İnsan. -1-

b.+ da 056a/17

beşik : Beşik. -1-

b.+ inde 102b/19

beşinci : Beşinci. -11-

b. 007a/12, 019a/16, 020a/16, 093b/10

b.+ de 019b/02

b.+ si 001b/14, 001b/18, 001b/21, 003b/07, 003b/11

b.+ sine 002b/16

betmez : Pekmez. -1-

b.+ inüŋ 053b/05

betūnḳā :< Fr. Petunya. -1-

b. 094a/23

bevāsīr :< Ar. Basur, hemoroid, basur deliği.-78-

b. 015b/11

ḥabb-ı b. 109b/23

b.-i maḳʿada 085b/16

b. aṣḥābına 066a/04

b.+ e 021b/08, 024b/18, 024b/23, 024b/25, 025a/08, 026a/19, 026b/08, 027a/10, 028a/02, 029a/11, 030a/24, 035b/23, 040b/16, 041a/22, 044a/23, 047a/14, 047a/15, 047a/21, 048a/22, 048a/21, 049a/07, 049a/20, 051a/22, 052b/06, 047a/23, 048a/23, 049a/04, 053a/01, 056a/09, 057b/07, 060a/14, 065b/10, 065b/11, 073a/17, 073b/04, 073b/05, 081a/02, 081a/15, 084b/20, 085a/04, 085b/21, 086a/01, 090b/11, 091a/20, 091a/22, 095a/18, 103b/12, 106a/20, 107b/10, 108b/06, 109a/01, 114b/14, 116b/06, 117a/03, 118a/15

envāʿ-ı b.+ e 106b/22

rīḥ-i b.+ e 106b/17

b.+ i 049a/09, 064a/03, 065a/16, 082a/23, 103b/11

b.+ in 103b/11

maḳʿad b.+ ine 023a/20, 058b/07

b. memelerin 082b/01

b. şiddetine 044a/04

b.+ üŋ 015b/17, 021b/11, 045a/25, 081a/05, 107b/11

b. zaḥmetine 034a/08

bevl :< Ar. İdrar, sidik. -93-

b. 008b/03, 015a/16, 051b/16, 052b/03, 118b/11

ṣefūf-ı māsik-i b. 111b/16

b.+ de 015a/13

b.+ e 007a/09, 041b/13, 068a/07

ālāt-ı b.+ e 086b/07

idrār-ı b.+ e 111b/17

mecārī-i b.+ e 070b/24

b.+ i 009a/04, 009a/11, 009a/16, 009b/10, 022b/09, 023b/02, 024a/10, 025b/24, 026b/18, 027a/14, 027b/02, 028b/16, 030a/02, 030a/09, 032a/23, 033a/19, 033a/23, 033b/02, 033b/03, 034a/14, 035a/12, 035b/20, 036a/10, 036a/21, 036b/17, 037a/14, 037b/11, 039b/05, 040a/21, 041a/09, 041b/12, 042a/20, 044a/09, 044a/21, 044b/03, 045a/19, 045b/15, 048a/11, 049a/14, 049a/22, 053a/20, 059a/05, 059b/10, 064b/20, 065b/07, 066a/11, 066a/24, 067a/21, 068b/01, 069b/04, 071a/02, 072b/20, 073a/01, 073a/20, 074a/10, 077a/13, 080a/12, 082a/22, 082b/16, 083b/12, 084a/17, 086b/01, 090a/03

idrār-ı b.+ i 055a/10

b.+ iŋde 014b/23

b.+ inde 020b/11

b.+ ini 102b/13

idrār-ı b. ider 029a/08

b.+ üŋ 008a/17, 008b/15, 008b/17, 009b/04, 020b/12

b.+ üŋde 014b/21

b. yolın 064b/19

b. yolında 064a/04, 114b/13

b. yolından 025a/19, 041b/14

b. yolınuŋ 087b/15

bevn :< Ar. Fark, erdem, üstünlük. -1-

b.+ i 027a/25

beyān :< Ar. Açıklama, izah. -102-

b. 094a/11

b.-ı cevārişāt 108a/13

b.-ı ḫavāṣṣ-u'l eşyā 097b/04

b.-ı ḥubūbāt-u'l muḳāvemet-ü'l müferriḥe 108b/22

b.-ı ʿamel-ü'l aḳrāṣ 112a/01

b.-ü'l aṭliyyet-ü' mücerrebe 112b/09

b.-ü'l ayāricāt 110b/01

b.-ü'l belesānāt-ü'l efrenciyyet-ü'l mücerrebe 113b/21

b.-ü'l eşyāf-ü'l letī 116a/22

b.- ḥuḳn ḥamūlāt 116a/13

b.-ü'l maʿdeniyyāt 117a/18

b.-ü'l merāhim-ü'l mücerrebe 116b/23

b.-ü'ş şāfāt 112a/19

b.-ü'z zerūrāt-ü'l mücerrebe 116b/16

b.-ü'z zerūrāt-ü'l mükerrebe 116a/02

b.-ü’ż żımādāt-ü’l mücerrebe 112b/24

b.-üʿl miyāh-üʿl muḳaṭṭara 119a/04

b. balı 112a/07

b. etdigi 101a/11

b. eyledügümüz 001a/06

b. eylemek 001a/10

b.+ ında 013a/13, 014b/13, 015a/01

b.+ ındadur 002b/20, 004b/15, 012a/19, 013a/07, 103b/16

cereb b.+ ındadur 017b/07

b. idelüm 003b/02, 003a/22, 014b/08, 034a/0, 094b/21, 096a/18

b. ider 001a/13, 001a/15, 002b/14, 004a/02, 004b/01, 005b/19, 006a/01, 006a/17, 006b/18, 007b/17, 008a/17, 008b/20, 009a/21, 009b/08, 009b/20, 010a/09, 010a/16, 010b/03, 010b/12, 011a/09, 011a/18, 011b/13, 012a/01, 012b/03, 012b/12, 012b/20, 013a/10, 013a/14, 013a/22, 013b/09, 013b/19, 014a/04, 014a/17, 014b/07, 014b/21, 015a/05, 015a/13, 015b/11, 015b/21, 016a/02, 016a/08, 016a/12, 016a/15, 016b/14, 017a/08, 017a/16, 017a/23, 017b/02, 017b/13, 017b/22, 018a/11, 018a/16, 018a/23, 020b/25, 096a/15, 097a/04, 104a/09

b. ideriz 007b/16

b. idevüz 014b/13

b. itmemişlerdür 022b/18, 028a/17, 062b/15

b. itmişdür 034a/02

b. olındı 116b/21

b. olınur 015a/01

b. olunur 015b/09

b.+ undadur 010b/24

beyāż :< Ar. Beyaz, ak. -84-

b. 009a/16, 017a/21, 024b/03, 028b/22, 031a/13, 036a/19, 041b/16, 045a/11, 047b/10, 049b/08, 050a/21, 053a/25, 056b/19, 057b/14, 064a/09, 064b/23, 066b/06, 068a/10, 068a/25, 071b/09, 074a/14, 077b/07, 078a/21, 079a/08, 081a/08, 082b/19, 086b/10, 087a/02, 087a/03, 087b/09, 092a/19, 103a/17, 113a/20, 113b/22, 114a/01, 117a/22, 117a/23, 118b/03

b.+ a 004a/23, 041b/16, 100b/18

b. behmen 031a/07

b. gül 094b/12

b. ḥaṭmedür 089b/18

b.+ ı 087b/10, 118b/15

yumurṭa b.+ ı 033b/19, 048a/05

göz b.+ ına 088b/21

b.+ ından 053b/01, 072b/16

göz b.+ ını 087a/18

b.+ ınuŋ 031a/10, 045b/06

yumurṭa b.+ ıyla 084b/20

b. ider 103a/14, 116a/05, 116b/19

b. nergis ṭabīʿatı 086b/14

b. nevʿi 028b/22

b. ola 009a/16, 009b/24, 017b/25, 032b/09, 059b/10, 060a/07

b. olandur 040b/19

b. olmaḳdur 050a/14, 070a/05, 087b/09, 089a/16

b. olub 014a/22

b. olur 004a/23, 025a/02, 045a/22, 045b/03, 057b/16, 063a/11, 073b/10, 081a/22, 089a/15

b. sūsen 094b/12

b. tūt 032a/20

b. yāsemīnden 092b/08

beyāżlıḳ : Katarakt. -2-

b. ʿilletin 077a/12

b. ʿilletini 032a/02

beyāżlu : Beyazlı. -1-

b. 079b/12

bey(i)n : Beyin. -7-

b.+ i 070a/08, 099a/16

b.+ inden bir 099b/23

b.+ ini 099b/07, 100a/06, 101b/01

ṭavşan b.+ ini 023a/15

beyni : bk. bey(i)n. -3-

b.+ si 052a/12, 052b/10

b.+ sini 040a/12

balıḳ b.+ si 035b/02

beyn :< Ar. Ara, arasında. -2-

b.+ inde 072b/18, 073a/04

beytü'l-ʿankebūt :< Ar. Örümcek ağı. -1-

b. 097b/03

Beytü'l-Faḳīḥ: Yemen'deki bir bölgenin adı. -1-

B. 063a/05

beyż :< Ar. Yumurta. -3-

b. 017a/21, 031a/09

dühn-i b. 015b/16

bez :< Ar. Bez. -14-

b. 039b/13, 048b/02, 050b/09, 080a/22, 112b/19

b.+ den 102b/12

b.+ e 021a/25, 099b/14, 100a/16

b.+ i 008a/06, 118b/18

penpe b.+ ini 061b/18

kettān b.+ inüŋ 102a/01

b.+ üŋ 113a/13

bezir : bk. bezīr -1-

b. yaġıyla 053a/21

bezīr :< Ar. Keten tohumu yağı.-2-

b. yaġı 114b/20

b. yaġıyla 055b/01

bezr :< Ar. Tohum. -101-

menzūʿ-ul b. 116b/02

b.-i bādrencbūye 105b/23

b.-i baḳla 112a/12

b.-i baḳlatü'lḥamḳā 097a/12, 104a/11

b.-i baṣal 106a/22, 107a/21

b.-i benc 106b/08

b.-i bıṭṭīḫ 015b/05, 096b/16, 097a/01, 104a/11

b.-i bıṭṭīḫiaḫḍar 106a/15

b.-i bunduḳ 096b/16

b.-i cevz 106a/23

b.-i cezer 105b/22, 107a/21, 109a/07

b.-i cırcīr 096b/16, 107a/21

b.-i dāvud 013a/03

b.-i faṣṣa 107a/21

b.-i fücl 012a/21, 012b/25, 096b/16, 096b/22, 106a/23

b.-i ḥarmal 106a/23, 109a/07, 116b/03

b.-i ḥasek 096b/20

b.-i ḫass 097b/01, 112a/12

b.-i ḫaşḫāş 015a/18, 107a/20

b.-i ḫaṭmī çiçeki 116a/20

b.-i ḫaṭmī 096b/20, 103b/22, 116a/16

b.-i helyūn 096b/22, 107a/22

b.-i ḫıyār 097a/02, 103b/21, 106a/15, 112a/16, 116a/20

b.-i hindibā 104a/11, 112a/12

b.-i ḫubbāzī 096b/18, 103b/22

b.-i ḥulv 103b/22

b.-i ḫummāṣ 097b/01

b.-i ḥummāż 017b/18, 097a/07, 097a/10

b.-i ḳarʿ 106a/15

b.-i ḳaṭūnā luʿābıyla 038a/20, 112a/10

b.-i ḳaṭūnā 011a/25, 012a/03, 028b/18

luʿāb-ı b.-i ḳaṭūnā 097a/18

b.-i ḳaṭūnā-i ġayr-ı meshūḳ 097a/14

b.-i kerefis 015b/04, 104b/14, 105b/21, 107a/07, 108b/03

b.-i kettān 104a/05, 106b/09, 113a/11

b.-i kettān-ı muḥammaṣ 072b/14

b.-i kirās 098a/05

b.-i ḳurṭum 014a/15

b.-i kürneb 014a/15, 096b/12

b.-i kürrās 108b/09

b.-i leblāb 096b/15

b.-i lift 107a/21

b.-i lisānıḥamel 119a/11

b.-i maḳdūnus 104b/14

b.-i rāziyāne 015a/19, 015b/04, 104b/13, 107a/07, 110b/14

b.-i reşād 109a/07

b.-i reyḥān 097a/14, 105b/08

b.-i seẕāb 109b/07

b.-i sükker 015b/05

b.-i şebṣ 108b/09

b.-i şibiṣ 096b/16

b.-i şūkerān 111b/22

b.-i verd 097a/13

b.-i zaġferān 112b/11

b.-i ʿıneb 097a/11

b.-ü'l ancura 029a/15

b.-ü'l benc 028b/22

b.-ü'l kettān 029a/04

b.-ü'l kürrāṣ 029a/10

bezrü'l-hūh :< Ar. Kuşetmeği, karahasan otu. -1-

b. 032b/05

bıcaḳ : bk. bıçaḳ. -1-

b. 024a/06

bıçaḳ : Bıçak. -3-

b. 104a/18, 104a/21

b. yaralarında 021b/24

bınar : Pınar. -2-

b.+ a 046b/10

b. balıḳıdur 046b/10

bıraḳ -: Bırakmak. -13-

b.- alar 101b/07

b.- salar 022a/18, 092a/22, 098a/06, 100b/01, 101b/05, 102b/19, 103a/23

b.- ub 035b/07, 037b/05, 073b/05

b.- urlar 035b/09, 064a/22

bıṭṭīḫ :< Ar. Kavun, karpuz. -9-

b. 015a/19, 030a/01

bezr-i b. 015b/05, 096b/16, 097a/01, 104a/11

luʿūḳ-ı b. 012a/22, 012b/18

ʿurūḳ-ı b. 096b/16

bıṭṭīḫ-i aḫḍar :< Ar. Karpuz. -1-

bezr-i b. 106a/15

bıṭṭīḫ-i zıḳḳī :< Ar. Karpuz. -1-

b. 030a/07

bi-emri'llahi teʿālā :< Ar. Allahü Teala'nın emriyle. -1-

b. 021a/25

bī-ḥad :< Far. - Ar. Sınırsız. -1-

b.+ dür 118b/13

bi-ḥaseb :< Ar. Bakmından. -3-

b.-ü'l evʿiyye 001b/24

b.-ü'l ḳuvvetdür 001b/23

b.-ü'l mizāc virmek 040b/10

bī-hodluḳ : Kendinden geçme, bayılma. -1-

b. virür 090b/05

bi-iẕnillahi teʿālā :< Ar. Allah'ın izniyle. -9-

b. 028a/05, 028b/02, 103b/12, 109a/12, 114a/10, 116a/11, 116a/13, 117a/08, 119b/05

bil - : Bilmek. -56-

b. 006a/06, 006a/12, 007a/02

b.- digi 050a/11

b.- dügi 005b/04

b.- dükden 001b/10, 007b/15

b.- dükleri 007a/23

b.- düŋ 008b/19

b.- e 001a/16, 002a/10, 005b/24, 007b/24, 008b/15

b.- eler 001b/06, 001b/07, 001b/09, 001b/23, 002a/10, 063a/16

b.- en 096a/11

b.- gil 007a/13, 007a/14

b.- meden 001b/02

b.- medügini 050a/12

b.- mek 001a/11, 001b/01, 001b/03, 005b/24, 008b/02, 019b/10, 096a/12

b.- memezlikle 021a/20

b.- meye 007b/02

b.- meyen 007a/20

b.- meyüb 088a/02

b.- mezler 007a/23

b.- mezlerdi 078b/14

b.- mezligini 005b/04

b.- mezlikle 020b/05

b.- miş 007b/17, 013a/01

b.- se 005b/25

b.- üb 001b/04, 002a/21, 005b/10, 005b/13, 007b/19, 008a/08, 054a/04, 054a/14

b.- üb 005b/16

b.- üp 005b/08

b.- ür 005b/03

b.- ürse 007a/13

b.- ürsin 100a/06

bil : Bel. -24-

b. 004a/02, 004b/16, 008a/23, 046b/21

b. aġrılarını 053a/12

b. aġrısına 016b/23, 024b/06, 106a/19, 106b/14, 113b/01, 113b/07, 116a/23

b.+ de 008b/07, 115a/16

b.+ e 016b/15, 029b/20, 034a/17, 046b/04, 061b/03, 065b/14, 091b/12, 113b/13

b. ṣovuḳluḳına 107a/19, 114b/14

bilād :< Ar. Beldeler. -2-

b.-ı Ḥażramūtdan 054a/12

b.-ı Yemenden 101b/15

bilā-derece :< Ar. Derecesiz, miktarsırz. -1-

b. 082b/20

bilā-irāde :< Ar. İradesiz. -1-b. 055a/09

bilā-nezʿ :< Ar. Tartışmasız. -1-

b. 088b/07

bilā-nizāʿ :< Ar. Tartışmasız. -1-

b. 061a/02

bilā-sebeb :< Ar. Sebepsiz. -1-

b. 042a/13

bilā-zaḥmet :< Ar. Zahmetsiz. -1-

c. 066b/11

bil-cümle :< Ar. Hep, bütün, toptan. -2-

b. 053b/18, 055a/12

bi'l-defʿāt :< Ar. Defa ile, defalarca. -1-

b. 054a/20

bildür - : Bildirmek. -1-

b.- mişlerdür 094a/02

bile - : Bilemek. -1-

b.- yecek 005b/18

bile : Bile, dahi, birlikte. -16-

b. 007a/10, 020a/15, 027b/19, 034b/07, 038b/13, 041a/03, 058a/18, 059a/13, 073b/17, 082b/12, 093a/04, 107b/06, 108b/02, 112b/11, 118b/05, 119a/02

bilegi : Kesici aletleri bilemek için kullanılan ser bir taş. -2-

b. 021b/23

b. ṭaşını 116b/22

bilek(g) : Bilek. -1-

b.+ ine 058a/02

bi'l-ḫāṣṣa :< Ar. Mahsus, hususi olarak. -1-

b. 100a/22, 101a/14

b.+ dur 098b/23

bilic : bk. piliç. -2-

b. 012a/11

b. kebābı 066b/21

bilin - : Bilinmek. -4-

b.- ür 007b/24, 096a/10, 096a/13

bi'l-ḳuvve :< Ar. Tasavvuri olarak, düşünce halinde. -1-

b. 098b/23

bi'l-külliye :< Ar. Büsbütün. -1-

b. 099a/01

billah :< Ar. Allah için. -1-

b. 046a/18

billūr :< Ar. Gayet parlak ve şeffaf taş veya pek saf ve temiz beyaz cam, kristal. -4-

milḥ-i b.-ı maʿdenī 120a/05

b.+ dan 008b/08

b. maʿdeni 099a/05

mükelles-i b. maʿdeni 096b/23

bi'l-yed :< Ar. El ile. -1-

ʿamel-i b.+ dür 001b/12

bī-maʿnā :< Far. - Ar. Manasız. -1-

b. 009b/05

binā :< Ar. Yapı, ev, yapı kurma. -2-

b. düzer 005b/05

b.+ larda 028b/08

bī-naẓīr :< Far. - Ar. Benzersiz. -1-

b. iter 024b/25

biŋ yetmiş ṭoḳuz : Bin yetmiş dokuz. -1-

b.+ da 081b/13

bir : Bir. -966-

b. 003b/14, 004a/03, 004a/05, 004a/08, 004a/09, 004a/10, 004a/18, 004a/19, 004a/20, 004b/16, 005a/07, 005b/14, 005b/16, 005b/21, 006b/01, 006b/03, 007a/01, 007a/06, 007a/18, 007b/06, 007b/08, 007b/09, 007b/15, 008a/02, 008a/04, 008a/05, 008a/06, 008a/07, 008a/13, 008b/01, 008b/08, 008b/11, 008b/13, 008b/17, 008b/19, 009b/08, 009b/21, 010b/01, 012a/01, 012a/19, 012b/10, 013b/10, 013b/20, 014a/06, 014a/20, 014b/12, 015a/05, 016a/03, 016a/09, 016a/10, 016a/18, 016b/14, 017a/09, 017a/13, 017a/17, 017a/25, 017b/15, 018a/11, 019a/01, 020a/04, 020a/23, 020b/01, 020b/08, 020b/21, 021a/06, 021a/08, 021a/20, 021a/22, 021a/23, 021a/24, 021b/12, 021b/20, 021b/21, 022a/08, 022a/19, 022b/07, 022b/12, 022b/13, 022b/17, 022b/18, 023a/03, 023a/08, 023b/02, 024a/06, 024a/07, 024b/01, 024b/02, 024b/12, 024b/23, 024b/24, 025a/02, 025a/06, 025a/11, 025b/11, 025b/12, 025b/14, 026a/04, 026a/17, 026a/23, 026b/12, 026b/15, 027b/10, 028a/06, 028a/10, 028a/11, 028a/17, 028a/20,

028a/23, 029a/13, 029a/19, 029a/20, 029b/04, 029b/11, 029b/23, 030a/18, 030a/24, 030b/06, 030b/14, 031a/01, 031a/02, 031a/14, 031a/19, 031b/01, 031b/07, 032a/09, 032a/13, 032a/14, 033a/06, 033b/08, 033b/22, 034a/05, 034a/21, 034b/01, 034b/13, 034b/14, 035a/11, 035b/04, 035b/16, 036a/06, 036a/10, 036a/22, 036b/11, 036b/12, 037b/01, 038a/14, 038a/15, 038a/16, 038b/04, 039a/06, 039a/08, 039a/17, 039b/06, 039b/13, 040a/19, 040b/02, 040b/04, 040b/10, 040b/20, 041a/02, 041a/25, 041b/03, 041b/15, 042a/05, 042a/07, 042a/09, 042a/12, 042a/25, 043a/03, 043a/21, 043b/12, 043b/16, 044a/05, 044a/12, 044a/18, 044b/07, 044b/25, 045a/24, 045b/12, 045b/15, 046a/24, 046b/09, 046b/10, 046b/15, 047a/03, 047a/12, 047a/18, 047a/25, 047b/02, 047b/04, 047b/08, 047b/24, 048a/10, 049a/01, 049a/08, 049a/10, 049a/15, 049b/07, 050a/12, 050b/01, 050b/05, 050b/09, 050b/10, 050b/11, 050b/13, 050b/16, 051a/03, 051a/13, 051b/20, 052a/04, 052a/06, 052a/21, 052a/25, 052b/02, 052b/08, 052b/09, 052b/11, 052b/16, 052b/18, 052b/23, 053a/09, 053a/16, 053a/18, 053a/24, 053b/02, 053b/20, 054a/03, 054a/06, 054a/09, 054b/05, 054b/08, 054b/22, 054b/24, 054b/25, 055a/11, 055b/03, 055b/08, 055b/09, 056a/13, 056b/18, 057a/01, 057a/09, 057b/07, 058a/05, 058a/16, 058a/17, 058b/01, 058b/03, 058b/04, 058b/14, 058b/18, 058b/19, 059a/12, 059b/20, 060a/08, 060a/18, 060a/19, 060b/02, 061a/08, 061a/10, 061a/11, 061a/12, 061b/24, 062a/01, 062b/01, 062b/15, 062b/23, 063a/11, 063b/13, 063b/24, 064a/01,064a/05, 064a/06, 064a/22, 064a/24, 064b/12, 064b/13, 064b/14, 064b/22, 065a/04, 065a/21, 065a/25, 065b/20, 066b/05, 066b/14, 066b/15, 066b/17, 066b/18, 066b/19, 067b/01, 067b/12, 068a/22, 068b/03, 068b/05, 068b/08, 068b/09, 068b/11, 068b/12, 068b/15, 069a/04, 069a/05, 069a/06, 069a/21, 069b/08, 069b/12, 069b/16, 069b/17, 070b/05, 071a/17, 071b/02, 071b/03, 071b/04, 071b/05, 071b/07, 072a/06, 072a/11, 072a/19, 073a/12, 073a/22, 073b/05, 073b/07, 073b/08, 073b/19, 074a/08,

074b/04, 075b/05, 075b/07, 075b/20, 075b/21, 075b/23, 076a/17, 076a/19, 076a/22, 076b/12, 076b/15, 077a/05, 077a/08, 077b/04, 078a/08, 078a/12, 078a/19, 078b/12, 078b/16, 078b/19, 079a/11, 079a/16, 079b/03, 079b/11, 079b/21, 079b/22, 080a/03, 080b/11, 080b/18, 081a/03, 081a/16, 081a/18, 081a/19, 081a/22, 081a/23, 081b/01, 081b/03, 081b/05, 081b/06, 081b/13, 082a/01, 082a/05, 082a/06, 082a/14, 082b/03, 082b/04, 082b/07, 082b/17, 083a/10, 083b/01, 083b/02, 083b/06, 083b/07, 083b/19, 083b/20, 083b/21, 084a/06, 084a/07, 084a/12, 084a/13, 084a/15, 084b/01, 084b/10, 084b/14, 084b/16, 084b/17, 085a/11, 085b/08, 085b/23, 086a/17, 086a/18, 086a/19, 086b/07, 086b/12, 086b/22, 087b/02, 087b/04, 087b/07, 087b/08, 087b/14, 088a/01, 088a/04, 088a/14, 089a/02, 089a/03, 091a/11, 091b/15, 091b/18, 091b/20, 092a/03, 092a/08, 092a/10, 093a/05, 093a/07, 093a/21, 093b/04, 093b/15, 093b/20, 094a/07, 096a/14, 097b/05, 097b/06, 097b/07, 097b/09, 097b/11, 097b/15, 097b/18, 097b/19, 097b/21, 097b/22, 097b/23, 098a/03, 098a/05, 098a/12, 098a/16, 098a/17, 098a/19, 098a/23, 098b/03, 098b/04, 098b/09, 098b/21, 098b/22, 099a/03, 099a/05, 099a/07, 099a/17, 099a/20, 099b/05, 099b/06, 099b/10, 099b/14, 099b/19, 100a/01, 100a/16, 100a/17, 100a/21, 100a/23, 100b/02, 100b/06, 100b/13, 100b/15, 100b/17, 100b/19, 100b/21, 100b/22, 101a/05, 101b/09, 101b/18, 102a/01, 102a/06, 102a/08, 102a/12, 102a/17, 102a/18, 102b/01, 102b/15, 102b/18, 102b/19, 102b/20, 103a/01, 103a/04, 103a/05, 103a/18, 103a/19, 103a/21, 103a/22, 103b/01, 103b/06, 103b/07, 103b/09, 103b/14, 103b/18, 103b/20, 104a/07, 104a/15, 104a/18, 104a/21, 104b/09, 104b/20, 104b/21, 105a/01, 105a/09, 105a/10, 105a/11, 105a/16, 105a/18, 105b/03, 105b/06, 105b/08, 105b/16, 105b/18, 106a/02, 106a/11, 106a/16, 106b/06, 106b/13, 107b/04, 107b/18, 108a/17, 108a/21, 108b/03, 108b/23, 109a/11, 109a/15, 109b/11, 110a/02, 110a/17, 110a/22, 110b/09, 110b/23, 111a/16, 111a/20, 111b/06, 111b/09, 111b/11,

111b/12, 112a/05, 112a/09, 112a/17, 112a/22, 112a/23, 112b/07, 112b/16, 112b/19, 112b/24, 113a/13, 113a/16, 113b/03, 113b/06, 113b/11, 113b/12, 113b/21, 113b/22, 114a/04, 114a/05, 114a/06, 114a/07, 114a/09, 114a/10, 114a/18, 114a/20, 114b/01, 114b/08, 114b/12, 115a/09, 115a/11, 115a/12, 115a/14, 115a/20, 115b/08, 115b/09, 115b/10, 115b/13, 115b/14, 115b/15, 115b/19, 116a/01, 116a/06, 116a/08, 116a/14, 116a/15, 116a/16, 116a/17, 116a/20, 116b/03, 116b/10, 116b/13, 116b/20, 117a/08, 117a/23, 117b/02, 117b/03, 117b/06, 117b/07, 117b/11, 117b/14, 117b/15, 118a/01, 118a/04, 118a/05, 118b/04, 118b/08, 118b/11, 118b/18, 119a/06, 119a/07, 119a/14, 119a/15, 119a/16, 119b/19, 119b/21, 120a/06, 120a/07, 120a/09, 120a/12

b.+ den 105a/02

b.+ dür 090a/11

b.+ i 002b/21, 003a/13, 003b/02, 004b/02, 004b/03, 004b/20, 006a/18, 006a/21, 006b/21, 007b/21, 007b/22, 007b/23, 008a/17, 008a/18, 008b/21, 009b/23, 013b/21, 017a/17, 047a/01, 058b/09, 063a/05, 064b/15, 089a/02, 089a/15, 091a/11, 091a/12, 093a/20, 098b/08, 098b/22, 111a/10

b.+ inde 004b/19, 009a/13, 011a/13, 018b/03

b.+ inden 009a/06, 009b/01, 009b/13, 009b/18, 010a/07, 010a/14, 010b/20, 011a/02, 011a/24, 011b/05, 011b/20, 012a/05, 012a/15, 012b/10, 012b/15, 012b/22, 013b/18, 014a/11, 014a/16, 015a/08, 015a/18, 015b/05, 015b/14, 016a/20, 017a/21, 017b/10, 020a/11, 072b/13, 072b/14, 103b/18, 103b/19, 103b/22, 104a/01, 104a/05, 104a/07, 104a/11, 104a/13, 104b/09, 104b/14, 104b/20, 105a/01, 105a/05, 105a/09, 105a/14, 105a/16, 105b/02, 105b/03, 105b/07, 105b/09, 105b/11, 105b/12, 105b/17, 105b/18, 106a/01, 106a/06, 106a/11, 106a/16, 106a/17, 106a/23, 106b/05, 106b/09, 106b/13, 106b/16, 106b/21, 107a/01, 107a/08, 107b/02, 107b/03, 107b/13, 107b/15, 107b/22, 108a/05, 108a/16, 108a/21, 108b/03, 108b/08, 108b/09, 108b/14, 108b/15, 108b/16, 108b/19, 109a/07, 109a/10, 109a/14, 109a/18, 109a/21,

109b/02, 109b/08, 109b/09, 109b/10, 109b/15, 109b/18, 110a/09, 110a/14, 110a/15, 110a/19, 110b/03, 110b/08, 110b/16, 110b/20, 110b/21, 110b/23, 111a/05, 111a/07, 111a/14, 111a/17, 111a/19, 111b/04, 111b/05, 111b/08, 111b/15, 111b/18, 112a/04, 112a/07, 112a/08, 112a/09, 112a/12, 112a/16, 112a/18, 112b/01, 112b/03, 112b/04, 112b/22, 112b/23, 113a/01, 113a/05, 113a/06, 113a/10, 113a/11, 113a/14, 113a/20, 113a/22, 113b/08, 113b/09, 113b/19, 114a/16, 114b/12, 114b/22, 115b/05, 115b/06, 116a/20, 116b/02, 116b/03, 116b/08, 116b/11, 116b/14, 117a/05, 117a/06, 117a/11, 117a/13, 118b/21, 118b/23, 119a/07, 119a/11, 119a/18, 119a/20, 119b/07, 119b/08, 119b/17, 120a/01, 120a/02, 120a/03, 120a/05

b.+ ine 004a/06, 004a/13, 014b/12, 045b/03, 063a/06, 119b/18

b.+ ini 005b/24, 099a/17

b.+ inüŋ 007a/11, 007a/22

b.+ isi 002b/14, 004b/13, 006a/06, 022b/23, 036b/22, 089a/14, 098a/16, 098b/21, 102a/04, 104b/21

b.+ isine 005b/16, 091b/15, 091b/16, 100b/09

b.+ isini 074a/20, 096a/12

b.+ isinüŋ 004a/13, 007a/10

b. olur 005b/07

biraz : Biraz. -4-

b. 015a/15, 075b/15, 114a/21, 120a/10

birbir : bk. birbiri. -1-

b.+ lerine 053a/08

birbiri: Biribiri. -26-

b. 039b/11, 058b/05, 058b/13

b.+ nden 063a/15, 094a/03, 117b/10

b.+ ne 003a/08, 012b/11, 012b/25, 013b/05, 015a/15, 016a/07, 024a/08, 050a/13, 054b/20, 064a/22, 093a/15, 103a/20, 104a/18, 104a/21, 111a/15, 111b/06, 113a/15, 113b/17

b.+ ni 091b/21

b.+ yle 117b/19

birer : Birer. -32-

b. 010a/08, 015a/19, 016a/23, 018b/03, 022b/11, 027b/19, 028a/14, 100b/09, 104b/14, 105a/15, 105b/09, 105b/11, 105b/17, 106a/06, 107b/03,

107b/22, 109a/11, 109a/14, 109b/08, 109b/18, 111a/07, 111a/14, 111a/19, 111b/05, 111b/10, 111b/18, 113a/22, 114a/01, 116a/16, 116b/05, 116b/08, 117a/06, 117a/15, 119b/07, 119b/17

birezincik : Birazcık. -1-

b. 029a/02

birinc : bk. pirinç. -6-

b. 023a/04

b.-i kābilī 014a/11, 096b/13

b.+ den 047a/25

b. gūzesine 047b/02

b.+ i 047b/03

birḳaç : Birkaç. -43-

b. 007b/19, 010a/16, 011b/13, 017a/13, 017b/14, 017b/22, 033a/01, 036a/11, 039a/07, 039b/11, 040a/05, 041b/16, 043a/22, 047b/25, 048a/10, 052b/05, 052b/07, 054b/13, 057b/25, 060a/12, 061a/10, 065a/05, 067a/08, 070a/23, 073b/06, 078b/23, 079a/20, 079b/09, 081b/01, 082a/05, 087a/19, 088b/02, 090a/10, 092b/06, 101b/08, 104b/06, 112a/22, 114a/02, 115b/16, 116a/06, 116b/20, 117b/10, 117b/13, 118a/02

biryān :< Ar. Biryan, büryan, kızartma, kavurma, pişirme. -4-

b. 031b/19

b. eyleseler 030a/18

b. idüb 031a/18, 038b/18, 045a/05

b. iderlerse 071a/17

b. olmuş 023a/15

biş - : bk. piş-. -6-

b.- mek 031a/12

b.- miş 015b/06, 020b/22, 031a/11

b.- miş ola 009a/19, 015b/19

bişür - : bk. pişür-. -18-

b.- e 049a/20

b.- mek 023a/06, 024a/05

b.- seler 028a/01, 034a/17

b.- üb 022a/03, 025a/17, 027b/09, 027b/12, 032b/06, 041b/05, 044a/04, 045a/23, 045a/25, 046b/21, 060b/20, 102a/07

b.- ürlerse 023a/06

bit - : Bitmek. -28-

b.- dükleri 001b/01

b.- en 047b/16, 057b/23, 065b/22, 068b/15, 068b/19, 094a/08

b.- er 028b/08, 055b/04, 068b/15, 068b/18, 069b/13, 072b/16, 080a/05, 089b/22, 091b/11, 093b/06, 094a/09, 094a/14, 094b/02, 094b/14, 094b/17

b.- erse 094a/09

b.- mesini 100a/11

b.- mez 094a/09

b.- mez olur 103b/05

b.- mişdür 068b/13

bit : Bit. -3-

b. 025b/18, 099b/16

taḫta b.+ i 102a/19

biṭāṭ :< Ar. Kazlar. -1-

b. 030a/13

biʾṭ-ṭabʿ :< Ar. Tabiatıyla, tabii olarak. -1-

b. 007b/10

bitük : Bitik. -1-

diş b.+ ine 043a/11

bitür - : Bitirmek. -23-

b.- e 023a/12, 043a/08, 049b/18, 051b/07, 069a/17, 069a/18

b.- medigi 117a/02

b.- mesine 095a/15

b.- ür 037b/16, 047b/18, 049a/04, 050b/19, 053a/17, 062b/07, 072a/15, 086b/01, 088b/11, 097b/17, 101b/04, 102a/21, 102a/23, 117a/03, 118b/15

bī-vaḳṭ :< Far. - Ar. Vakitsiz. -2-

b. 016a/18

biyāz : bk. piyāz. -1-

b. 029b/13

biz : Biz. -12-

b. 003a/20, 014b/08, 014b/12, 019a/04, 054a/19, 074a/20, 105a/19, 111a/09

b.+ e 096a/16

b.+ im 003a/01, 063b/01, 111a/03

bīz : bk. bez. -1-

b. 020b/21

bī-zaḥmet :< Far. - Ar. Zahmetsiz. -1-

b.+ dür 038a/24

boġa dikeni : Boğadikeni, devedikeni.-1-

b.+ ne 047a/03

boġaz : Boğaz. -46-

b. 049b/04, 065b/01, 065b/04, 070a/09

b.+ a 022a/06, 031a/12, 042b/18, 047b/09, 052b/22, 075a/18, 080a/04, 083b/10, 087a/06, 088b/17, 088b/18, 090b/10

b. aġrılarılarına 049a/18

b. aġrılarına 027b/12, 032b/13, 084a/14

b. aġrılarınadan 066a/05

b. aġrısı envāʿına 036b/15

b. aġrısına 083a/01, 088b/18

b. altına 051b/07

b.+ da 042b/12, 058b/16, 074a/07, 087b/05, 119a/19

b.+ ı 011a/20, 036a/09, 041a/07

b.+ ına 011b/16, 021a/24, 039a/20, 102b/20

b.+ ında 042b/06

b.+ ını 020a/14

b. ḳuruluġına 032b/11

b. şişlerine 051b/25, 072a/08, 075a/17

b. veremleri 038a/19

b. yaralarına 032b/02, 070b/11

boġazla - : Boğazlamak. -2-

b.- salar 004a/22

b.- yub 103a/09

boġazlan - : Boğazlanmak. -1-

b.- sa 097b/23

boġul - : Boğulmak. -2-

b.- dığına 084b/12

b.- duġına 065b/04

boġum : Boğum. -4-

b. boġum olur 042b/15

barmaḳ b.+ ı 032a/14

ḳaranfil b.+ ı 071b/11

boġum b. olur 042b/15

boġumlu : Boğumlu. -2-

b. 093b/06

b. olur 071b/11

boġunlı : Boğumlu. -1-

b. 078a/19

boġunlıḳ : Boğumluk. -1-

b.+ ı 093b/15

boḳ : Dışkı. -2-

gögercin b.+ ıyla 048b/23

gögercin b.+ unı 112b/12

bol : Bol. -3-

b. 015b/07, 020a/12, 020a/13

boncuḳ : Boncuk. -1-

b. idüb 097b/19

boş : Boş. -1-

b. olur 010a/11

boşan - : Boşanmak. -1-

b.- duġı 023b/13

boşandur - : Boşandırmak. -1-

b.- ur 060b/12

būy :< Far. Çemen otu, boy tohumu. -2-

b. otı 026a/09

b. toḫumı 056a/07

boya - : Boyamak. -2-

b.- r 032b/25, 089a/01

boya : Boya. -1-

b.+ sı 060b/25

boyacı : Boyacı. -2-

b.+ lar 077a/11

b.+ lar ḳurdıdur 060b/23

boynuz : Boynuz. -6-

geyik b.+ ı 108a/06, 115a/03

b.+ ıdur 098b/03

ṣıġır b.+ ına 051a/25

b.+ ları 098b/14

b.+ ların 098b/15

boyun : Boyun. -3-

b.+ ına 080b/06

b.+ una 056a/20

b.+ unda 042b/04

boza : Arpa, darı, mısır, buğday vb. tahılların hamurunun ekşitilmesiyle yapılan koyuca, tatlı veya mayhoş içecek. -1-

b.+ dur 047a/25

bozluḳ: Bozluk, sarılık. -1-

b. 014b/23

bozul - : Bozulmak. -3-

b.- a 020b/09

siŋir b.- masına 030b/07

b.- muş 025b/25

böcek : Böcek. -8-

b. 090a/11

b.+ dür 040a/17

b.-dür 073b/11

b.+ lere 070a/18

deŋiz b.+ leri 047b/13

deryā b.+ leri 090a/19

b.+ üŋ 025a/02, 040a/18

bögrek(g) : Böbrek. -69-

b. 015a/20, 022a/03, 026a/14, 026b/10, 030a/03, 032a/03, 034a/06, 035a/17, 035b/03, 035b/14, 035b/19, 043b/14, 053b/23, 056a/19, 064b/19, 066b/01, 070a/10, 082a/22, 083a/21, 088a/20, 088b/01, 091b/08

b. aġrılarına 038a/10, 041b/06

b. aġrısına 099b/01, 113b/01

b.+ de 008b/06, 021b/03, 024b/19, 024b/22, 033b/15, 043b/20, 068b/04, 101b/22

b.+ den 060a/18

b.+ e 029b/12, 045a/18, 052b/03, 056a/22, 056b/11, 058a/06, 060a/09, 069a/13, 083b/12,

088a/10

b.+ i 015a/25, 044b/19, 057b/17, 060b/03, 066a/14, 085b/21

b.+ lerüŋ 008a/19

b. marażına 024b/09

b. ṣovuḳluḳına 057a/06

b. süddesin 062a/21

b. ṭaşını 029a/14, 035b/01, 036a/21

b. ṭaşları 025b/22, 033a/24, 052b/04

b. ṭaşların 022b/08, 027b/02, 030b/15, 052b/02

b.+ üŋ 015a/22

b. zaḥmetine 039a/04

b. żaʿfına 072b/10

b. ʿilletlerine 087b/14

bögrülce : Börülce. -2-

b. 072b/15

b. toḫumı 076b/01

bögürdlen : bk. bögürtlen. -1-

b. 094b/03

bögürtlen : Böğürtlen. -5-

b. 052b/22

baʿżılar b. 054b/13

b. dikeninüŋ 024b/20

b.+ üŋ 053a/05

b. yapraḳı 079b/18

böl - : Bölmek. -1-

b.- üb 027b/08

böyle : Böyle. -31-

b. 002b/21, 002b/24, 004a/02, 006a/12, 021b/12, 028a/16, 048a/01, 050b/12, 076b/22, 077a/03, 077b/18, 077b/23, 078a/02, 080a/08, 080b/08, 081b/09, 117b/04, 117b/12

b.+ dür 034b/07, 044b/03, 065b/22, 065b/23, 085a/13, 089b/07, 089b/08, 089b/10, 089b/11, 090b/11, 090b/18, 091b/06, 098b/20

Braḫmī : Brahma'ya ait. -1-

B. 089a/03

bu : Bu. -1308-

b. 001a/02, 001a/07, 001a/08, 001b/02, 002a/03, 002b/21, 002b/25, 003a/07, 003a/15, 003b/12, 003b/20, 003b/23, 003b/25, 004a/05, 004a/09, 004b/14, 005b/19, 005b/24, 006a/03, 006a/04, 006a/06, 006a/08, 006a/09, 006a/10, 006a/13, 006a/14, 006a/15, 006a/19, 006a/23, 006a/24, 006b/02, 006b/10, 006b/23, 006b/25, 007a/08, 007a/12, 007a/20, 007a/21, 007a/23, 007b/06, 007b/15, 007b/23, 008b/19, 009a/05, 009a/12, 009a/21, 009a/22, 009b/08, 009b/12, 009b/17, 009b/21, 009b/22, 010a/04, 010a/05, 010a/09, 010a/13, 010a/16, 010a/17, 010a/19, 010a/25, 010b/12, 010b/19, 011a/09, 011a/12, 011a/19, 011a/23, 011b/04, 011b/07, 011b/11, 011b/13, 011b/19, 011b/23, 012a/01, 012a/05, 012a/07, 012a/14, 012a/17, 012a/19, 012a/23,

012b/06, 012b/12, 012b/14, 012b/17, 012b/20, 012b/21, 013a/02, 013a/05, 013a/07, 013a/14, 013a/15, 013a/21, 013b/08, 013b/17, 013b/19, 014a/03, 014a/13, 014b/04, 014b/06, 014b/07, 014b/08, 014b/15, 014b/19, 015a/03, 015a/05, 015a/06, 015a/07, 015a/16, 015a/17, 015b/04, 015b/11, 016a/03, 016a/04, 016a/06, 016a/09, 016a/16, 016a/17, 016a/19, 016a/21, 016a/25, 016b/04, 016b/07, 016b/14, 016b/16, 017a/08, 017a/10, 017a/12, 017a/20, 017a/23, 017b/06, 017b/08, 017b/14, 017b/18, 017b/22, 018a/11, 018a/16, 018a/23, 018b/01, 018b/02, 018b/20, 018b/25, 019a/01, 019a/03, 019a/05, 019b/17, 019b/20, 019b/22, 019b/23, 020a/06, 020a/10, 020a/20, 020a/21, 020a/25, 020b/02, 020b/07, 020b/15, 020b/20, 021b/13, 022a/07, 023a/24, 024b/09, 024b/17, 024b/24, 025b/14, 026a/12, 028a/11, 028a/18, 028a/20, 028b/06, 030a/24, 031a/19, 032a/18, 032b/13, 039a/19, 039a/20, 039b/12, 040a/09, 040a/17, 040a/18, 041b/03, 042b/20, 043a/16, 045a/15, 046b/10, 047b/17, 050b/17, 051a/05, 052a/10, 052a/11, 053a/12, 053a/22, 054a/03, 054b/05, 054b/22, 057a/18, 058a/12, 058b/22, 060a/09, 062a/02, 062a/15, 063a/03, 063a/24, 063b/02, 064a/21, 064b/03, 064b/04, 064b/08, 066b/08, 066b/13, 066b/21, 066b/22, 067a/11, 068b/07, 068b/10, 068b/12, 068b/14, 068b/18, 068b/21, 069b/12, 069b/13, 071b/03, 072b/02, 073b/05, 074a/11, 074a/16, 074a/20, 074b/10, 074b/15, 074b/21, 075a/03, 075a/10, 075b/01, 075b/08, 075b/10, 075b/20, 075b/22, 077b/05, 077b/11, 077b/14, 077b/20, 078a/19, 078b/13, 079a/13, 079b/20, 080a/01, 080a/03, 080a/06, 080a/11, 080a/19, 080b/05, 080b/07, 081a/21, 081b/01, 081b/05, 081b/10, 081b/13, 081b/14, 082b/06, 083a/11, 083b/04, 084a/01, 085b/11, 086a/01, 089a/02, 090a/08, 090a/11, 090a/19, 091a/05, 091a/10, 091b/01, 091b/08, 091b/13, 092a/11, 093b/09, 093b/10, 093b/17, 094b/01, 094b/07, 094b/21, 096a/11, 097b/05, 098a/21, 098a/23, 098b/03, 098b/14, 098b/17, 098b/19, 099a/02, 100a/05, 100b/10, 102a/16, 103b/20, 104a/04, 104a/09, 104b/06, 104b/11,

104b/17, 104b/22, 105a/04, 105a/08, 105a/13, 105a/18, 105b/01, 105b/05, 105b/14, 105b/20, 106a/08, 106a/13, 106a/18, 106a/19, 106b/02, 106b/10, 106b/17, 107a/02, 107a/10, 107a/12, 107a/18, 107b/07, 107b/18, 108a/14, 108a/18, 108b/02, 108b/04, 108b/06, 108b/11, 108b/23, 109a/12, 109a/20, 109b/01, 109b/12, 109b/19, 110a/08, 110b/05, 110b/11, 110b/17, 110b/19, 111a/03, 111a/11, 111a/22, 111b/14, 111b/17, 112a/02, 112a/11, 112a/20, 112a/23, 112b/09, 112b/24, 113b/21, 113b/23, 114a/09, 114a/18, 114b/05, 114b/08, 114b/13, 114b/18, 115a/09, 115a/15, 115a/16, 115a/19, 115b/08, 115b/13, 115b/17, 116b/10, 116b/13, 116b/17, 117a/01, 117a/02, 117a/08, 117b/01, 117b/05, 117b/17, 118a/14, 118a/20, 118b/01, 118b/05, 118b/06, 118b/08, 118b/13, 118b/18, 118b/19, 118b/23, 119a/05, 119a/19, 119b/02, 119b/21

b.+ dan 042a/05

b.+ dur 001a/02, 001a/08, 004a/25, 004b/03, 007b/02, 008a/16, 008a/19, 009a/05, 009a/12, 009b/01, 009b/12, 009b/17, 010a/07, 010a/13, 010b/04, 010b/05, 010b/10, 010b/19, 011a/01, 011a/13, 011a/23, 011b/04, 011b/19, 012a/05, 012a/15, 012a/20, 012b/14, 012b/22, 013a/19, 013a/23, 013a/24, 013b/01, 013b/17, 014a/11, 014a/14, 014a/19, 015a/10, 015a/17, 015b/04, 015b/13, 015b/17, 015b/23, 015b/25, 016a/03, 016a/04, 016a/06, 016a/22, 017a/10, 017a/21, 017b/09, 017b/15, 017b/18, 018a/19, 018b/13, 018b/21, 019a/05, 019a/10, 020a/06, 020a/10, 020b/04, 020b/18, 020b/20, 021a/22, 026a/24, 027b/10, 030a/02, 030b/23, 036b/22, 038b/03, 039a/05, 043a/18, 049b/09, 055a/15, 057a/14, 059a/25, 062b/19, 062b/23, 062b/25, 066b/12, 071b/11, 079a/11, 079b/08, 080b/07, 082a/19, 083a/07, 086a/23, 089a/09, 089b/11, 090b/07, 091b/14, 092b/09, 092b/20, 097b/06, 098b/20, 103b/17, 103b/21, 104a/05, 104a/10, 104b/07, 104b/13, 104b/19, 104b/23, 105a/05, 105a/09, 105a/14, 105a/21, 105b/07, 105b/16, 105b/20, 106a/05, 106a/10, 106a/13, 106a/21, 106b/04, 106b/07, 106b/11, 106b/15, 106b/18,

106b/20, 106b/23, 107a/03, 107a/06, 107a/14, 107a/19, 107b/01, 107b/12, 107b/21, 108a/04, 108a/10, 108a/15, 108a/19, 108b/01, 108b/07, 108b/14, 108b/18, 109a/03, 109a/10, 109a/13, 109a/17, 109a/21, 109b/02, 109b/05, 109b/13, 109b/16, 109b/20, 109b/23, 110a/06, 110a/09, 110a/13, 110a/19, 110b/02, 110b/07, 110b/12, 110b/14, 110b/20, 111a/04, 111a/11, 111a/16, 111a/19, 111b/01, 111b/07, 111b/11, 111b/14, 111b/17, 111b/20, 112a/02, 112a/07, 112a/12, 112a/15, 112a/20, 112b/01, 112b/06, 112b/10, 112b/12, 112b/14, 112b/16, 112b/22, 113a/01, 113a/04, 113a/09, 113a/14, 113a/19, 113b/02, 113b/05, 113b/08, 113b/15, 113b/18, 114a/12, 114a/21, 114a/22, 114b/03, 114b/06, 114b/09, 114b/16, 114b/20, 115a/01, 115a/10, 115b/04, 115b/12, 115b/14, 115b/18, 115b/23, 116a/03, 116a/05, 116a/07, 116a/09, 116a/19, 116b/01, 116b/06, 116b/11, 116b/13, 116b/17, 116b/19, 116b/22, 117a/04, 117a/10, 117a/14, 117a/16, 117b/16, 118a/07, 118a/10, 118a/18, 118a/22, 118b/03, 118b/11, 118b/17, 118b/20, 119a/05, 119a/09, 119a/14, 119a/17, 119a/20, 119b/02, 119b/07, 119b/11, 119b/16, 119b/22, 120a/08

b.+ ŋa 004b/03, 004b/05, 004b/09, 004b/21, 005b/05, 006a/19, 006b/04, 006b/07, 006b/08, 006b/11, 006b/13, 006b/14, 006b/15, 007a/19, 013b/09, 018b/11, 018b/12, 019b/25, 020a/13, 020a/18, 020a/19, 022a/25, 023a/08, 024a/12, 031a/23, 041a/06, 043b/04, 045a/02, 045a/10, 050b/24, 058a/23, 060a/15, 061a/12, 071b/02, 072b/22, 076a/06, 083b/02, 088a/15, 091b/01, 094b/01, 094b/03, 094b/10, 094b/12, 094b/15, 094b/19, 094b/23, 095a/10, 095a/14, 095a/22, 095a/23, 095b/02, 095b/04, 095b/07, 095b/08, 095b/11, 095b/13, 095b/15, 095b/17, 095b/19, 095b/22, 096a/02, 096a/08, 103a/04, 106a/03, 111a/08

b.+ nda 018b/20, 020b/02, 020b/15, 032a/14, 038b/25, 098b/08, 108a/04

b.+ ndadur 098a/04

b.+ ndan 001a/02, 001b/06, 001b/07, 001b/09, 001b/15, 002a/20, 003a/05, 003a/06, 003b/01, 003b/03,

003b/04, 005b/21, 006b/04, 006b/19, 015a/06, 016a/06, 020a/18, 021a/06, 022b/11, 024a/19, 027b/22, 028b/15, 030a/21, 034a/08, 034b/23, 035a/04, 037a/02, 037a/23, 038a/04, 038a/14, 038a/25, 038b/21, 039a/06, 039b/01, 040b/19, 041b/21, 042a/12, 043b/16, 043b/21, 044a/09, 044a/14, 044a/25, 044b/14, 045a/24, 045b/15, 046a/04, 046b/18, 046b/24, 047a/14, 047a/17, 047b/12, 049a/15, 049b/21, 050b/08, 051a/11, 051a/21, 051b/09, 051b/12, 051b/15, 052b/03, 053a/18, 054b/07, 055b/21, 057b/11, 059b/09, 059b/18, 060a/06, 060b/17, 061b/13, 065b/09, 066a/02, 068a/20, 068b/03, 071a/13, 071a/16, 071b/18, 072b/01, 074b/14, 076b/10, 080a/14, 082a/14, 082a/21, 082b/03, 082b/10, 084b/14, 084b/16, 086b/01, 093a/22, 100b/19, 107a/12, 108b/11, 118a/11

b.+ nı 005b/09, 007a/21, 014b/21, 015b/03, 017b/07, 021a/20, 021a/22, 021b/12, 022b/14, 022b/21, 023b/01, 023b/02, 023b/12, 023b/13, 024a/22, 024b/13, 025a/17, 025b/06, 026b/01, 027a/07, 028a/10, 029a/06, 029b/19, 031a/20, 031b/15, 032a/18, 032a/23, 033b/02, 033b/19, 036b/24, 038a/19, 038b/04, 038b/17, 038b/24, 039a/05, 040a/20, 040b/21, 041a/10, 041b/05, 041b/20, 044a/15, 044a/20, 045a/04, 045a/06, 048a/02, 048a/09, 048a/22, 048b/24, 049a/16, 049a/19, 049a/22, 049b/11, 050a/19, 050b/12, 051b/06, 053a/21, 057b/24, 060a/11, 061a/03, 061a/18, 061b/10, 062a/14, 063b/21, 065b/18, 068a/04, 069a/04, 071b/13, 077b/02, 077b/20, 078a/18, 079a/22, 079b/08, 079b/23, 080b/03, 083b/13, 085a/07, 088a/22, 115a/14, 115a/18

b.+ nı 026b/14

b.+ nlar 004b/07, 005b/22, 007a/01, 007b/05, 009a/19, 010a/01, 010a/21, 011a/15, 014a/04, 014a/07, 014a/13, 014b/08, 016b/10, 016b/13, 046b/08, 049a/10, 077a/05

b.+ nlara 006b/18, 013a/13, 014a/07, 061b/08, 070a/16, 095a/07, 095a/21

b.+ ŋlara 094a/01, 095a/03, 095a/11

b.+ nlardan 001b/22, 006a/15, 006a/16, 017a/16, 017b/17, 035b/05,

050a/10, 067b/11, 084a/11, 098b/22, 118a/03, 118a/05

b.+ nlardur 003b/23, 010a/19, 013a/03, 015a/21, 015a/25, 016a/24, 016b/01, 016b/03, 016b/06, 016b/08, 016b/12, 016b/24, 017a/05, 019a/16, 046a/21, 070a/03, 094a/13, 094a/19, 094b/01, 094b/04, 094b/08, 094b/10, 094b/13, 094b/16, 094b/20, 094b/21, 095a/13, 095b/11, 096a/18, 096a/23, 096b/03, 096b/06, 096b/11, 096b/15, 096b/19, 097a/04, 097a/07, 097a/10, 097a/17, 097a/20, 105b/02, 108b/02, 119a/04

b.+ ŋlardur 095a/11, 096a/17

b.+ nları 001b/10, 004b/06, 005b/24, 085b/11, 114b/11, 115b/09, 116b/20, 119a/07

b.+ nlaruŋ 014a/06, 014b/12, 018b/03, 018b/08, 079b/23, 081b/02, 086b/18, 090a/16, 091b/21, 093b/19, 094a/02, 094a/07, 117b/20

b.+ nu 027b/01, 031a/05, 044b/05

b.+ nuŋ 003a/15, 006a/03, 006a/05, 008b/02, 008b/23, 013a/22, 017a/17, 017b/02, 018b/19, 018b/24, 019b/15, 019b/18, 020a/05, 020b/04, 020b/12, 021a/04, 021a/05, 021a/09, 021a/14, 021b/02, 021b/11, 022a/09, 022a/12, 022b/04, 022b/22, 023a/01, 023b/03, 023b/24, 024b/02, 024b/10, 024b/11, 024b/15, 025a/04, 025a/07, 025a/20, 026a/24, 026b/04, 026b/05, 026b/06, 026b/15, 027a/08, 027b/21, 028b/04, 028b/05, 029b/03, 030a/16, 031a/17, 031b/01, 031b/11, 032a/01, 032a/03, 032a/12, 032b/08, 033b/24, 034b/13, 035b/16, 035b/20, 035b/24, 036b/15, 036b/17, 036b/19, 036b/22, 037a/06, 037a/08, 037a/12, 037b/04, 037b/14, 038a/24, 038b/01, 038b/03, 038b/10, 038b/23, 039a/24, 039b/09, 039b/17, 040a/06, 040b/17, 041a/04, 041a/09, 041a/10, 041a/14, 041a/15, 041b/09, 041b/14, 042a/04, 042a/14, 042b/01, 043a/12, 043a/13, 043a/17, 043a/21, 043a/25, 044b/25, 045a/12, 045b/09, 045b/14, 045b/17, 045b/24, 045b/25, 046b/13, 046b/23, 047a/04, 047a/21, 047a/25, 047b/08, 047b/12, 047b/21, 047b/23, 048a/07, 048a/12, 048a/23, 048b/20, 049a/08, 049a/21, 050a/18, 050a/21, 050b/23, 051a/05, 051a/12, 051b/10, 052a/05, 052a/08,

052b/11, 052b/24, 053a/03, 053a/14, 053a/24, 053b/18, 053b/20, 054b/08, 054b/12, 055b/08, 055b/12, 055b/24, 056a/13, 056b/14, 056b/22, 057a/08, 057b/02, 057b/03, 057b/07, 057b/08, 057b/13, 057b/18, 058a/05, 058a/09, 058b/06, 058b/22, 058b/23, 059a/13, 059a/16, 059b/05, 059b/08, 059b/22, 060a/02, 060a/06, 060a/10, 060a/15, 060a/18, 060b/02, 060b/09, 060b/13, 060b/14, 061a/05, 061a/07, 061a/21, 061b/04, 062a/05, 062a/07, 062a/24, 062b/04, 062b/12, 063b/07, 063b/25, 064a/02, 064a/05, 064a/06, 064a/19, 064b/05, 064b/06, 064b/07, 064b/21, 064b/23, 065a/16, 065a/20, 065b/05, 066a/22, 066b/03, 067a/08, 067a/14, 067a/19, 067a/21, 067a/25, 067b/04, 067b/06, 068a/07, 068b/07, 068b/25, 069a/06, 069a/12, 069a/21, 069b/08, 070b/14, 070b/15, 070b/20, 070b/21, 071a/11, 071a/14, 071b/07, 071b/08, 071b/24, 071b/25, 072a/02, 072a/08, 072a/16, 072a/20, 072b/05, 072b/19, 073a/01, 073a/02, 073b/06, 073b/07, 073b/19, 074a/13, 074a/14, 075b/11, 075b/12, 076a/21, 077a/14, 077b/01, 077b/04, 079a/17, 079b/06, 079b/08, 079b/22, 080a/02, 080a/09, 080b/11, 081a/10, 081a/21, 082a/16, 082a/17, 082b/04, 082b/14, 082b/21, 083a/18, 083a/23, 083b/17, 084a/02, 084a/23, 084b/02, 084b/06, 084b/21, 084b/23, 086a/01, 086a/06, 086a/23, 086b/06, 086b/07, 087a/12, 087a/15, 087a/18, 087b/04, 088a/11, 089a/08, 089b/18, 090a/12, 090b/17, 091b/19, 092b/06, 092b/08, 092b/11, 093a/05, 093a/16, 093a/20, 093b/13, 097b/04, 098a/11, 098a/15, 098b/17, 098b/23, 099b/15, 100b/18, 101a/07, 101a/11, 101b/14, 102a/11, 102b/06, 103a/03, 103a/13, 108a/23, 110b/18, 111a/09

b.+ ŋun 040b/10

b.+ nun 051b/13, 056a/22, 086a/18, 087b/03, 093b/16, 101b/13, 108a/08, 113b/22

b.+ nuŋla 045b/07, 067b/22, 075a/05, 097b/05, 104a/22, 107b/19, 119a/13

buçuḳ : Buçuk, yarım. -35-

b. 028a/11, 034b/14, 036b/08, 037a/23, 037a/24, 039b/01, 043b/10, 046b/13, 053a/24, 058b/19, 063a/03,

069a/17, 069a/19, 069b/08, 073b/19, 077a/08, 083a/10, 083b/01, 104a/01, 104a/22, 105a/16, 106a/02, 109a/15, 109b/10, 111b/09, 111b/12, 112a/09, 112a/13, 112b/23, 115a/04, 115a/06, 117a/06

bud : bk. but. -2-

b. 052b/06

b. aralarına 090b/09

budaḳ(ġ) : Budak. -7-

b. 081a/22

b.+ ı 047a/03, 065a/17

b.+ ında 081b/02

b.+ ları 026a/11

b.+ larından 065a/17, 077a/19

buġday : Buğday. -12-

b. 036b/05, 080a/16

dühn-i b. 115a/19

b.+ a 048a/13

b.+ dan 004a/10, 036b/05, 087a/02

b.+ ı 115a/20

b. nişāstası 087a/08, 087a/10

b. unı 039b/11

buġu : Buğu. -2-

b.+ na 025a/19, 043a/13

buḫār :< Ar. Buhar, gaz. -25-

b. 006b/16, 091a/18, 098b/11, 117b/18

b.+ a 107a/02

b.+ ı 006b/01, 006b/03, 033a/04, 057a/16, 063b/05, 067a/06, 067b/16, 089b/03, 091a/19, 109b/04

b.+ ına 043a/14, 055b/21, 082b/11

aġız b.+ ına 118b/17

miʿde b.+ ına 057b/12

b.+ ından 098b/13, 117b/04

balġam b.+ ından 067a/05

b.+ larını 054b/03

b.+ uŋ 006b/15

buḫārāt :< Ar. Buharlar, gazlar. -1-

b. 003b/21

buḫayyiretüʿl-yehūd :< Ar. Bir çeşit zift. -1-

b. 062a/01

buḥrān :< Ar. Buhran. -16-

b. 019a/08, 019a/12, 019a/22, 019b/04, 019b/07

b.+ a 019b/06

b. eylemez 019b/02

b. eyler 019b/03, 019b/04

b. eyleye 019b/08

b. günleri 019a/15

b. günlerinüŋ 019a/20

b.+ ı 019b/09

b.+ ından 056b/16

b. ider 019b/05

b.+ uŋ 019a/12

buḥrānī :< Ar. Buhranla ilgili. -2-

b. 058a/03

b.+ dür 019b/01

buḫūr :< Ar. Buhur. -22-

b.+ dur 084b/06

b. eyledükde 098b/15

b. eylese 025a/03, 061a/17

b. eyleseler 023a/16, 024a/22, 024b/19, 058b/08, 082a/22, 084b/11, 091a/08

b.+ ı 025a/04, 025a/05, 054b/03, 056a/21

günlük b.+ ına 084b/05

b. ideler 034b/11, 061a/16, 061a/18

b.+ larda 054b/05

b. olacaḳ 055a/02

b.+ uŋ 054a/02

buḥūr : bk. buḫūr . -4-

b. eyleseler 029a/11, 045a/20, 051a/24, 065a/02

buḫūr-ı meryem :< Ar. Devetabanı. -4-

b. 093b/10, 095a/22, 095b/21, 098a/08

buḫūrlan - : Buhurlanmak. -1-

b.- maġa 054b/24

Buḳrāṭ: Hipokrat, Hippokrates (Hekim adı.). -21-

B. 002b/22, 019b/06, 027b/06, 035a/11, 038b/10, 048a/25, 052a/18, 067b/16, 071a/08, 079b/13, 081a/09, 107a/10

ayāric-i b. 110b/05

ḳavl-i B. 054b/15, 059a/06, 059b/08, 067a/18, 074b/18, 086b/01, 086b/16,091b/11

bul - : Bulmak. -71-

b.- a 014a/17

ḫiffet b.- a 019b/12

şifā b.- a 009a/02, 009a/15, 009a/19, 009b/07, 010a/08, 010a/14, 010b/02, 010b/21, 012a/08, 012b/01, 012b/11, 012b/19, 013a/10, 013a/13, 013a/22, 014b/20, 015a/04, 015a/12, 015b/02, 017a/15, 017a/22, 017b/01, 017b/06, 017b/13, 017b/21, 018a/07, 018a/10, 018a/15, 018a/22, 018b/11, 018b/23, 020a/01, 020a/04, 020b/24, 107a/12

taḳṭīr b.- a 100b/10
şifā b.- alar 011b/22, 014b/06
b.- duġı 030a/05, 098b/05
nażc b.- duġından 003b/22
b.- duġumuz 054a/20
ʿilāc b.- duḳ 060b/04
kemālin b.- duḳdan 063a/13
b.- duḳları 068b/17
nażc b.- madı 020a/08
b.- mayanda 088a/19
b.- mış 075a/19, 075a/20, 102a/06
şöhret-i tām b.- muşdur 021a/20
raṭb b.- muşlar 063b/04
b.- ub 054a/17
b.- unmaduḳça 002b/23
b.- unmaz 002b/23
b.- ur 003b/17, 007b/13
ifāḳat b.- ur 114a/10
leẕẕet b.- ur 036a/13
neşvünemā b.- ur 004a/03, 004a/18, 006a/02
şifā b.- ur 102b/13, 116a/11
żaʿf b.- ur 019a/10
b.- urlar 007b/12
b.- ursa 060a/22, 081a/11
żaʿf b.- ursa 019b/18

bula - : Bulamak. -1-
b.- yub 119b/13

bulamaç : Bulamaç. -2-
b. idüb 047b/03, 078b/08

bulan - : Bulanmak, karışmak. -1-
göŋüli b.- a 002b/01

bulanıḳ : Bulanık. -2-
b. 074b/20
b. ider 080a/09

bulaşdur - : Bulaştırmak. -1-
b.- ub 042a/08

bulun - : Bulunmak. -26-
b.- a 007a/03
b.- an 035a/25
b.- mamışdur 102a/17
b.- masa 061b/10
b.- maz 051b/20, 104b/22
b.- mazsa 086a/12
b.- sa 080a/05
mevcūd b.- ub 067b/19
b.- ur 003b/13, 007a/04, 007b/07, 007b/10, 008a/11, 050a/14, 079b/21, 083b/20, 084a/01, 093a/09, 094a/16, 098b/03, 098b/04
mevcūd b.- ur 002b/25
b.- ursa 079a/16, 081b/07

buluṭ : Bulut. -1-
b. 020b/12

būm :< Ar. Baykuş. -2-

b. 030b/22, 097b/23

būn :< Far. Bölüm, rahim. -1-

nefs-i b.-ı ḳahve 062b/25

bunduḳ :< Ar. Fındık. -3-

b. 098a/04

bezr-i b. 096b/16

b.-ı hindī 097a/01

bur - : Sancılanmak. -1-

b.- ar 013b/10

būraḳ :< Ar. Sodyum karbonat. -1-

b. 098a/09

būraḳ-ı ermenī : Sodyum bikarbonat. -1-

b. 096b/07

būraḳī :< Ar. Sodyum karbonatla ilgili. -1-

b. ḫılṭları 118b/08

būrāne :< Far. Pirinçli, yumurtalı, yoğurtlu ıspanak vb. sebze yemeği. -1-

b.+ sin 072b/02

burçaḳ : Burçak. -2-

b. 056a/07, 093b/17

būre :< Far. Hekimlikte kullanılıan sodyum tuzu, tenekar. -4-

b. 116b/02, 118b/12, 120a/10

b. yerine 120a/11

burma ṣadef : Deniz kabuğu. -1-

b. 090a/10

Bursa : Bursa. -1-

B.+ dan 078b/12

buru : Sancı. -1-

yürek b.+ sını 109b/20

burun : Burun. -40-

b. 010b/24

b.+ a 010b/23, 023a/01, 031a/17, 045b/11, 048b/07, 058a/11, 058a/12, 061a/16, 064a/15, 080b/20, 084a/12, 116a/04, 116b/18

b.+ da 028b/12, 041b/21, 052b/19

b.+ dan 009b/14, 116b/16

b.+ ı 020b/11, 098b/12

b.+ ına 009a/17, 010a/14, 011a/07, 030b/24, 052b/12

b.+ ından 098b/17

b.+ ını 043a/13

b. ḳanın 033b/21, 064a/15, 067b/23

b. ḳanına 041b/19

b. ḳanını 058a/11, 060a/11, 113b/05

b.+ una 009b/25, 015a/11, 017b/04, 097b/14

b.+ undan 098b/13

buruşuḳ : Buruşuk. -1-

b.+ ların 051a/20

būsīr :< Far. Sığırkuyruğu. -1-

b. 095b/02

būstān :< Far. Bahçe. -1-

b.+ larda 093b/06

būstānī :< Far. Bahçeye ait; ehil. -28-

b. 022b/20, 022b/23, 035b/17, 055b/14, 060b/12, 065a/10, 066a/09, 066a/10, 066b/23, 087a/20, 091b/16, 092a/02, 092a/05

ḳaranfil-i b. 095b/06

ḳıs̱s̱ā'-i b. 059a/03

b.+ dür 089a/02

kerefis-i b.+ dür 057b/13

kerefis-i b.+ nüŋ 066a/07

b. olandur 091b/02

b. olmaḳdur 066a/24

b. olur 091b/02

b.+ si 049a/11, 056b/04, 083a/11, 091b/18

b.+ sinden 091b/20

b.+ sinüŋ 033a/15

buṭ : bk. but. -2-

b. 030a/13, 077a/23

but : But, bacağın dizden kalçaya kadar olan kısmı. -1-

b.+ un 050a/07

buṭum :< Ar. Menengiç ağacı ve onun meyvesi. -1-

ṣamġ-ı b. 096a/04

būy :< Far. Koku. -1-

b. olur 079b/12

buyan : Meyan. -3-

b. 047b/04

b. köki 053a/06

b. kökidür 024b/07

būy-ı nāz :< Far. Gül kokusu. -1-

b. 090b/06

buyur - : Buyurmak. -2-

b.- mış 101b/17

b.- muşlar 004b/08

buz : Buz. -5-

b. 034a/24, 034b/04, 074b/23

b.+ dan 034b/02, 034b/06

buzaġu : Buzağı. -1-

b. etidür 071a/24

buzāḳu'l-ḳamer :< Ar. Sünger taşı. -1-

b. 035a/25

būzeydān :< Far. İtkasarı, tilki taşağı. -2-

b. 105b/22, 109a/06

büber :< Yun. Biber. -11-

b. 022b/12, 029a/10, 036a/14, 057b/14, 057b/19, 057b/20, 064b/13, 100b/02, 100b/09

b.+ den 057b/15

b.+ i 057b/14

büberiye : Biberiye. -1-

b. 094b/09

bülbül :< Far. Bülbül.-1-

b. 005a/23

bürāde :< Far. Kesilmiş.-4-

b.+ si 105b/09

b.+ sinden 117b/06

b.+ sini 099b/14

b.+ siyle 058b/06

bürūdet :< Ar. Soğuk, soğuk**.** -70-

b. 003a/21, 003a/25, 013a/10, 031b/17, 058a/14, 072b/18, 073a/04, 082b/14, 085b/03, 090b/18

b.-i ṣulbdan 015b/22, 016a/16

b.+ de 024a/21, 028b/15, 031b/08, 036b/12, 038a/18, 044b/02, 051b/04, 064b/01, 072a/21, 073b/13, 079a/22

b.+ den 001b/18, 009a/08, 011b/14, 011b/23, 012b/06, 015a/22, 015b/07, 015b/24, 016b/16, 016b/21, 021b/18, 064b/15, 069b/20, 099b/18

b.+ e 016a/24, 060a/05, 062a/23, 090a/22, 103a/06

b.+ i 007b/04, 022b/03, 026a/06, 058a/15, 060a/09, 063a/01, 069b/20, 072a/22, 073a/04, 074b/19, 081b/20, 089a/06, 089a/18, 089a/19, 089b/11, 090b/18, 092a/02

b.+ iŋ 002b/08, 005b/22

b.+ inden 077b/18, 078a/07

elmās b.+ inden 078a/01

b.+ ine 007b/05, 016a/25

b.+ ini 089a/19

b. olur 013a/08

b.+ üŋ 001b/15

bürūdetlü :< Ar. Soğuk. -1-

b. olur 060a/08

bürüncek : Baş örtüsü, çarşaf, bürümcek. -1-

b. 099b/17

büssed :< Ar. Mercan. -4-

b. 029a/25, 106a/14, 107b/03, 112a/03

büṣūr :< Ar. Sivilce. -4-

b. 085a/17

b.+ lara 031b/05

b.+ ları 031b/04, 071a/16

bütün : Bütün. -7-

b. 063b/08, 091a/07, 091a/08, 092b/15, 107b/08, 115a/20

b.+ ce 100b/10

büyü - : Büyümek. -2-

b.- dügünden 068b/15

b.- r 018a/18

büyücek : Büyücek. -1-

b. olmak 117b/04

büyük : Büyük. -46-

b. 008a/12, 015b/15, 017a/12, 031b/23, 032b/02, 042a/07, 046a/02, 049a/21, 054a/10, 055b/14, 057b/04, 058b/01, 058b/09, 058b/19, 063b/03, 063b/25, 064b/14, 068b/13, 072a/03, 073a/13, 073b/09, 073b/10, 076b/18, 082b/07, 083a/12, 085b/18, 086b/11, 087b/21, 092a/16, 108a/03, 118b/04

b. ide 087a/01

b. ider 029b/22

b. ola 052b/15

b. olmaya 046a/19

b. olmaz 116b/22

b. olsa 078a/16

b. olub 051b/03

b. olur 016a/11, 046b/13, 071b/08, 078a/20, 093b/16, 093b/17

b.+ üne 058b/10

büyük ḳalbur : Büyükkalbur, hilaliye. -1-

b. 021b/01

büyük nergis : Büyük nergis, şah nergis. -1-

b. 086b/08

büyük pāpādiyā : Büyük papatya, sığır gözü. -1-

b. 025b/20

büyüt - : Büyütmek. -1-

b.- ür 112b/15

büzūr :< Ar. Tohumlar, taneler. -7-

ḳurṣ-ı b. 016b/10

maʿcūn-ı b. 017a/02

uṣūl-ı b. 015a/01

b.+ ı 014a/20, 014b/23

iskencübīn b.+ ı 020a/02

sikencübīn b.+ ı 016b/07

büzūrī :< Ar. Tohumlarla ilgili. -1-

mā-i uṣūl-ı b. 014a/23

C

Cābir : Cābir (Hekim adı). -1-

C.+ üŋ 117a/23

caʿde :< Ar. Meryem saçı, baldırıkara, yılanbıçağı. -1-

c. 096b/22

caʿdetü'l-ḳınā :< Ar. Ayrık otu. -1-

c. 028b/14

cāhil :< Ar. Bilgisiz, cahil. -2-

c. 020b/07

ṭabīb-i c.+ üŋ 020b/05

cāiz :< Ar. Uygun, doğru, yapılabilir. -42-

c. 020b/15, 022b/14, 031a/04, 045a/06, 060a/06, 070b/05, 074b/16, 075a/09, 097b/07

c.+ dür 019a/11, 022b/12, 024b/01, 025b/08, 027a/09, 031b/01, 033b/08, 035a/05, 037a/21, 037b/04, 039a/07, 040b/04, 044a/13, 046b/23, 048a/13, 049a/09, 050b/21, 058a/05, 072a/11, 074b/02, 077b/18, 078a/07, 078b/16, 082a/05, 082b/04, 083a/10, 084b/22, 085a/21, 111a/04

c. görmediler 036b/09

c. görmüşler 046b/19

c. görmüşlerdür 094a/08

c. olur 055b/09

cālibe :< Ar. Celb eden, kendine çeken, çekici. -1-

ḳuvvet-i c.+ si 051b/18

Cālīnūs : Galen (Hekim adı). -56-

C. 023b/06, 024a/21, 033a/10, 035a/02, 035a/09, 035b/01, 039b/07, 040b/11, 041b/23, 047a/04, 047b/07, 049b/01, 049b/05, 049b/15, 053a/07, 055b/14, 056b/05, 057b/15, 059a/24, 066a/22, 068a/01, 069b/11, 069b/20, 079a/22, 088a/16, 088b/16, 090a/11, 091b/03, 107a/10

ayāric-i c. 010a/23

cevāriş-i c. 014a/24

devā-ı c. 011b/07, 014a/23

ḳavl-i C. 035b/13, 055a/16, 060a/11, 066a/10, 066b/02, 066b/25, 067b/06, 068b/01, 069b/01, 072b/04, 072b/21, 073a/15, 082a/01, 087b/03, 088a/21

ḳurṣ-ı c. 012b/16

mā-i c. 011b/21

maʿcūn-ı c. 013a/04, 015b/10

ayāric-i c.+ dan 017a/25

C.+ uŋ 007a/23, 080a/19

C.+ uŋdur 072b/08

Cāmiʿ : İbni Mâsûye'nin tıbbî eseri. -3-

ḳavl-i ṣāḥib-i C. 075b/22

ṣāḥib-i C. 031b/01, 038a/14

cāmid :< Ar. Donmuş. -1-

leben-i c.+ e 026b/24

cāmūs :< Far. Manda, su sığırı. -1-

c. 099a/16

canāvar : bk. cānver. -1-

c. 099b/11

cānib :< Ar. Yan, taraf.-1-

c.+ den 066b/09

canlan - : Canlanmak. -1-

c.- ur 004a/21

cānver :< Far. Canlı, hayvan.-18-

c. 023a/13, 032b/19, 035a/08, 042b/03, 047a/10, 070b/10

c.+ dür 031b/24, 052a/25

c.+ lara 070b/19

c.+ ler 028b/02, 035a/12, 039a/16, 062a/05, 064b/25, 086a/09, 086a/11

c.+ lere 062a/19, 086a/13

cānverciḳ : Hayvancık. -1-

c.+ ler 044b/18

carcīr :< Ar. Su teresi. -2-

c.-i berrī 107a/16

c. toḫumı 107a/15

caṣṣīn :< Ar. Kireç, alçı taşı. -1-

c. 033b/17

cāvers :< Ar. Kızıl darı. -1-

c. 033a/25

cāvī :< Ar. Asılbend, karagünlük ağacı. -1-

c. 109a/03

cāvşīr :< Ar. Cavşir otu ve bundan elde edilen tıbbî zamk. -5-

c. 016a/19, 033b/05, 033b/06, 094a/01, 116b/11

cāyiz : bk. cāiz. -19-

c. 001b/02, 046b/08

c.+ dür 054b/08, 055b/03, 056a/02, 057a/03, 057a/09, 057b/08, 060b/04, 061a/21, 062b/01, 063a/01, 063a/02, 063b/20, 063b/21, 063b/22

c. görmemişler 039a/17

c. görmüş 045a/01, 055b/09

cāẕibe :< Ar. Çekim, alım, alımlılık. -4-

c. 038b/02

ḳuvvet-i c.+ si 024b/12

ḳuvvet-i c.+ sin 050a/09

ḳuvvet-i c.+ sinden 050a/06

cāẕibiyyet : bk. cāẕibe. -1-

nāfiʿ-ü'l c. 075a/03

cebelī :< Ar. Dağa ait, dağla ilgili, yabani.

-6-

c. 051b/13

fūtenc-i c. 096b/20

kerefis-ü'l c. 057b/10

sünbül-i c.+ dür 047a/03

ṭarḫūn-ı c.+ nüŋ 051a/10

c.+ si 049a/11

cebel-i hindī :< Ar. Sarı diken tohumu. -1-

c. 031a/19, 034a/20

cebhe :< Ar. Alın. -1-

ʿırḳ-u'l c. 002b/15

ceblehenc :< Ar. Sarı diken tohumu.-1-

c. 034a/19

cederī :< Ar. Çiçek hastalığı. -2-

c. 017b/14

c.+ nüŋ 017b/15

cedvār:< Ar. Zencefil cinsinden, kokulu uyarıcı olarak kullanılan bir safran kökü. -5-

c. 033b/23, 033b/24, 034a/12

c.-ı hindī 033b/23

c.+ uŋ 034a/01

cedvel :< Ar. Su arkı, su kanalı. -1-

c.+ inde 068b/12

cedy :< Ar. Keçinin erkek yavrusu, erkek oğlak. -1-

laḥm-ü'l c. 071a/13

ceffef :< Ar. Kurutucu. -1-

c.+ dür 035b/06

ceft :< Far. Kabuk, iz. -1-

c.+ i 045b/16

cehd :< Ar. Çalışıp çabalama. -1-

c. eyle 020a/07

celāliyye :< Ar. Büyüklük, kızgınlık. -1-

ḳuvvet-i c.+ si 051b/02

celb :< Ar. Çekiş, kendine çekme. -1-

c. idicidür 051b/19

celīd :< Ar. Buz. -2-

c. 033a/02, 034a/24

celīl :< Ar. Büyük, ulu. -1-

c.-ü'l ḳadr 072b/09

cemʿ :< Ar. Toplam, toplama. -33-

c. 001a/03, 031b/24

c. eyledükleri 063a/17

c. eylemek 046b/08

c. eyleseler 057b/16

c.+ i 022a/14, 022b/02, 022b/07, 023a/13, 026b/24, 030a/13, 030b/23, 032b/19, 032b/23, 033a/02, 034b/15, 040a/25, 058b/20, 061b/15, 074a/17

c. ider 072a/06

c. iderler 062b/20, 063a/17, 068b/20

c. itmeyeler 046b/07

c. idüb 043a/23, 054a/15, 063a/14, 068b/17, 072a/06, 087b/22, 115a/12

c. ola 075b/05

c. olmaġa 055b/18

c. olmaḳdan 084a/09

c. olmuş 014b/10

c. olur 102a/03

c. olurlar 100a/19

cemel :< Ar. Erkek deve. -1-

c. 099a/16

cemī‘ :< Ar. Bütün. -26-

c. 003b/12, 028b/02, 029b/11, 033b/25, 041b/13, 041b/15, 043b/09, 056a/21, 056b/14, 057a/15, 066b/12, 081a/22, 082b/03, 097b/05, 098b/06, 098b/09, 099b/02, 102a/19, 104b/04, 107a/11, 107b/18, 109a/02, 110b/06, 117a/21, 118b/09

c.+ i 069b/16

ceng :< Far. Savaş. -2-

c. ider 019a/10

cenīn :< Ar. Cenin, dölüt. -1-

c.+ i 097b/15

cenūb :< Ar. Güney. -2-

c. 081a/18

c.+ unda 054a/08

cenūbī :< Ar. Güneye ait, güneyde olan. -3-

c. 003b/20, 094a/14

şarḳ-ı c. 054a/06

cerād :< Ar. Çekirge. -1-

c. 099a/19

cerāḥat :< Ar. İrin, yara. -17-

c.-i ‘aẓīmeye 071b/17

c.+ e 050b/18, 061a/03, 061a/05, 062b/06, 088b/11

c.+ ın 022b/01

c.+ i 052b/25

c.+ in 025a/18

c.+ lara 023b/08, 118a/15, 118b/13

c.+ ler 119a/16

c.+ lere 033a/23, 039a/25

c.+ lerüŋ 101a/15

c. üzerine 118b/19

cerāḥāt :< Ar. İrinler, yaralar. -1-

c. ıṣlāḥına 082a/09

cerāḥatlü : İrinli. -1-

c. 033b/11

cerāniyā :< İt. Sardunya. -1-

c. 096a/01

cerb :< Far. Yağ. -4-

c. idüb 031a/20, 066a/16, 077a/03

cereb :< Ar. Uyuz hastalığı. -12-

c.-i ḥakkīye 073a/19

c. beyānındadur 017b/07

c.+ e 048a/09, 065b/25, 075b/09, 085a/05, 099b/12, 105a/20, 118b/16

‘illet-i c.+ e 057b/04

meṣāne c.+ ine 024b/08

c. ‘illetine 078b/18

cerīde :< Ar. Tutanak, defter. -2-

c.+ nüŋ 001a/08

c.+ ye 001a/07

cerīme :< Ar. Cürüm, suç; suç ödeme. -1-

c. 081b/07

cesed :< Ar. Ölü vücut. -2-

c.+ e 077a/01

c.+ leri 004b/10

cesīn : bk. caṣṣīn. -1-

c. 033b/17

cevāb :< Ar. Cevap, yanıt. -6-

c. 080a/07

c. etdiler 099b/21

c. verdi 068b/10

c. virdi 054a/05

c. virmeden 101b/18

c. virmege 107a/14

cevāhir :< Ar.Cevherler, elmaslar, kıymetli taşlar; mayalar, özler. -2-

c. 097b/05

maʿcūn-ı c.-i ḫām 105b/05

cevāriş :< Ar. Daha çok mide rahatsızlıkları ve hazım problemleri için hazırlanan bir grup macunun genel adı.- 20-

c.-i cālīnūs 014a/24

c.-i dārçīnī 014a/24

c.-i encüdān 014b/01, 015a/22

c.-i ḫabṣıḥadīd 108b/05

c.-i ḥayāt-u'l ḳulūb-ı müferriḥ 108b/17

c.-i hindī 014a/03, 017a/03, 017a/06

c.-i kemmūnī 013a/12

c.-i rūḥefzā 108b/14

c.-i sefercel 013a/18, 013b/04

c.-i sefercel-i ḳābıż 108a/22

c.-i tuffāḥ 013a/05

c.-i utruc 108a/18

c.-i ʿanber 010a/24, 013a/04, 015b/01

c.-i ʿanberbāris 009b/19

cevārişāt :< Ar. Cevariş adı verilen macunlar. -3-

c. 107b/17

beyān-ı c. 108a/13

c.-ı zencebīl 108a/14

cevf :< Ar. İç, kalp. -2-

c.-i insānda 096a/22, 096b/10

cevher :< Ar. Cevher, elmas, kıymetli taş; maya, öz. -20-

c.-i arżīden 081b/20

c.-i keremdür 085b/01

c.-i keremine 085b/02

c.-i laṭīfdür 048b/01

c.-i māīden 081b/19

c.-i māyīden 076b/04

c.+ den 070a/07

c.+ dür 007b/06, 042a/23, 073b/09

ẕīḳıymet-i c.+ dür 077b/08

c.+ i 057a/21, 068b/25, 069a/25, 072a/02, 073b/16, 085a/14, 086a/06, 090b/17

c.+ üŋ 007a/13

cevherī :< Ar. Cevhere ait, cevherle ilgili. -1-

c. 061a/07

cevherlü : Cevherli. -1-

c.+ sidür 087a/22

cevīz : bk. cevz. -1-

c. içi 107a/19

cevz :< Ar. Ceviz. -12-

c. 052a/17, 094b/15, 099a/08, 099b/06

bezr-i c. 106a/23

murabbā-ı c. 015a/24, 017a/07

c.+ dür 085b/19

dühn-i c.+ i 015b/06

c. içi 034b/17

c. murabbāsı 089b/18

c. yapraḳı 043b/11

cevz-i bevvā :< Ar. Küçük hindistan cevizi.

-31-

c. 034b/19, 045a/20, 064b/07, 095b/03, 095b/12, 095b/15, 105b/16, 105b/23, 106a/22, 106b/12, 107a/07, 107b/02, 108a/17, 108a/20, 108b/15, 109b/06, 111a/06, 111a/13, 111a/16, 111a/20, 111b/04, 111b/08, 114a/12, 114b/10, 115a/04, 115a/15

dühn-i c. 115a/09, 119b/19, 120a/05

c.+ nuŋ 029a/20

c.+ yı 115a/10

cevz-i hindī :< Ar. Hindistan cevizi. -6-

c. 058a/13, 106a/22, 107b/03, 107b/13, 113b/09

c.+ nüŋ 085b/23

cevz-i māṣel :< Ar. Tatula otu, şeytan elması. -2-

c. 094a/17, 096b/17

cevz-i rūmī :< Ar. Demirhindi. -4-

c. 034b/14, 113b/05

c. aġaçınuŋ 068b/06

c. içi 030b/10

cevz-i ṣāfī :< Ar. Ceviz. -1-

c. 100b/05

cevz-i serv :< Ar. Servi kozalağı.-1-

c. 097b/03

cevzü's- serv : bk. cevz-i serv. -1-

c. 034b/23

cevzü'ṭ-ṭīb :< Ar. Küçük hindistan cevizi. -1-

c. 034b/20

ceyb :< Ar. Cep. -1-

c.+ inde 027b/19

ceylan : Ceylan. -1-

c. 101b/12

ceyyide :< Ar.Taze, iyi, hoş. -1-

c. olur 007b/07

Cezān : Yemendeki bir şehrin ismi. -1-

C. benderine 063a/06

ceẕb :< Ar. Çekim, çekme gücü. -10-

c. 061b/01

ġayr-ı c.-i muḥallildür 027a/25

c. idicidür 032b/17, 061a/15

c. ider 024a/09, 029b/15, 072a/06, 086b/20, 113a/09

c. idüb 068b/23

cezer :< Ar. Havuç. -7-

c. 034a/13, 095b/12, 099a/20, 107a/17

bezr-i c. 105b/22, 107a/21, 109a/07

cezīre :< Ar. Ada. -12-

c.+ de 050b/16

Aḳdeŋiz c.+ lerinde 081a/17

Çīn c.+ lerinde 059b/12

c.+ nüŋ 081a/18

c.+ sinde 040a/05, 049a/02

Girid c.+ sinde 025b/02, 069a/22

Ḳıbrūs c.+ sinde 069a/22

Limni c.+ sinde 050b/15

Saḳız c.+ sinde 081b/03

Ḥabeş c.+ sinüŋ 054a/08

ceẕẕ :< Ar. Kesmek. -1-

c. iter 056b/01

ceẕẕāb :< Ar. Çok cezbeden, çeken. -5-

c. 062a/17

c.+ dur 051a/11, 064b/25, 090a/12, 092b/15

cıntıyānā :< Lat. Çentiyane otu. -1-

c. 099a/19

cırcīr :< Ar. Su teresi, kekeş; bakla. -4-

c. 099a/21

bezr-i c. 096b/16, 107a/21

c. toḫumını 101a/22

cıva :< Far. Civa. -1-

c. 043a/24

cibāl :< Ar. Dağlar. -1-

c.+ in 063a/04

ciger :< Far. Karaciğer. -120-

c. 023a/24, 023b/03, 024b/03, 026a/07, 030b/19, 047a/05, 053b/08, 053b/18, 055a/11, 055a/16, 056b/23, 058a/18, 058b/12, 064b/19, 065b/11, 066a/12, 070a/15, 073a/18, 075b/11, 077a/07, 081b/16, 085b/14, 090b/10, 099b/03, 110a/09

c. ağrılarına 031a/07, 071b/21, 082a/13

c. ağrısına 024a/24, 040b/12, 047b/07, 058b/12

c. berklikini 069b/04

c.+ de 012a/13, 022b/09, 042b/10, 077a/07, 112a/14

c.+ den 030a/22, 047b/01

c. derdlerine 038a/21

c.+ dür 003b/05, 006a/02

mevlid-i mürre-i sevdā-ı c.+ dür 066a/02

c.+ e 002a/01, 007a/06, 007a/08, 024b/08, 025a/08, 026a/24, 026b/01, 027b/16, 028b/25, 033a/11, 034b/21, 036a/03, 040b/16, 041a/22, 043b/14, 045b/15, 047a/07, 049a/14, 055a/06, 055b/17, 059b/13, 061a/09, 064a/05, 071b/20, 074b/16, 076a/12, 077a/01, 080a/14, 082a/02, 082b/05, 084a/14, 088a/12, 088b/23, 090a/03, 090b/04, 113a/19

c. ḥarāretine 041a/13, 049b/10, 070b/03, 103b/15, 113a/18

c. ḫastalıḳına 109a/01

c.+ i 026a/14, 039a/22, 041b/24, 051b/13, 058b/25, 064b/06, 065b/16, 066a/14, 069a/07, 090b/21, 092a/08

c.+ in 022a/15, 032b/20, 036a/16

c.+ lere 082a/15

c. marażları 038a/23

c. ṣovuḳluḳına 066a/12

c. süddelerin 025b/23, 034a/16, 039a/03, 042a/20, 048a/11, 055b/01, 055b/10, 079a/01

c. süddelerine 091b/22

c. süddesin 026b/19, 033a/11

c. şişlerine 027b/03

c.+ üŋ 028a/03, 083a/18, 099a/16

cigere : bk. ciger. -1-

c.+ dür 088a/17

cigerī :< Far. Karaciğerle ilgili. -1-

c. 045b/10

cigne - : bk. çigne -. -1-

c.- yeler 024b/18

cignen - : bk. çignen -. -1-

c.- üb 059b/17

cihet :< Ar. Yön, taraf. -2-

c.+ indendür 041a/10

c.+ le 038b/24

cilā :< Ar. Parlaklık ve canlılık. -33-

c.-i ḳaviyyesi 048b/20

c.+ dur 082b/22

c.+ sı 045a/16, 045b/07, 050b/07, 055a/24, 057a/05, 058a/15, 059a/12, 061a/24, 065b/16, 073a/15, 077a/12, 080a/15, 090b/23

ḳuvvet-i c.+ sı 024a/01

c. verür 080b/02

c. viricidür 056b/21

c. virür 023b/21, 029b/05, 042a/18, 045a/17, 047b/17, 056a/18, 056b/08, 061a/02, 067b/04, 067b/25, 072a/18, 073b/16, 079b/07, 083a/07, 087a/18

cild :< Ar. Cilt, ten. -1-

c. 010a/11

cīm :< Ar. Osmanlı alfabesinin beşinci harfi. -2-

ḥarf-ü'l c. 033a/25, 099a/16

cimāʿ :< Ar. Cinsel birleşme. -63-

c. 029a/09, 042b/10, 065b/09, 074b/14

leẕẕet-i c. 064b/19

c.+ a 026a/21, 029b/25, 046a/24, 051a/17, 052a/14, 060b/06, 061b/21, 066a/16, 080b/19, 086b/23,087a/01, 097b/18, 099a/21, 099b/23, 102b/05, 104b/18, 119b/20

şehvet-i c.+ a 079a/03

c. arzūsın 064a/17

c. arzūsını 041b/15, 064a/16

c.+ da 107a/13

c.+ dan 016b/20, 017b/11, 029a/13, 044b/21, 079b/17

ḥarāret-i c.+ dan 075a/10

muḥarrik-i c.+ dur 035b/15

muḥriḳ-i şehvet-i c.+ dur 087b/02

c. eylemeden 012b/09

c. ḥareketini 099b/08, 102a/07, 103b/01

c.+ ı 010b/11, 046a/07, 049b/06, 051a/16, 057a/17, 059b/16, 079b/19, 086b/03, 103a/05

şehvet-i c.+ ı 034a/18, 044b/23, 083b/15

c. ideler 046b/14, 058b/06, 119b/05

c. ider 038a/13, 101b/13

c. ḳuvveti 098a/09

c. ṣoŋlarında 074b/14

c. şehvetin 026b/20, 037b/02, 100b/06

c. zamānında 059b/16

c. żararın 070b/18

cins :< Ar. Çeşit, tür. -19-

c. 022b/20, 054b/22, 058b/09, 060a/08, 082b/06, 084a/01, 093b/20, 098b/03

c.-i havā-ı muḥīṭdür 001b/13

c.+ dür 093a/08, 098b/21

ism-i c.+ dür 032a/05

c.+ i 071b/07, 091a/11, 091a/13

c.+ idür 054b/13, 082a/06

armūd c.+ inüŋ 067b/09

cin ṣacı : Bağ boğan. -1-

c. 025b/01

cirm :< Ar. Cisi, hacim, oylum. -3-

c.+ i 046a/02

c.+ ini 094b/06

c.+ ünden 091a/15

cism :< Ar. Beden, gövde, madde. -14-

c. 003b/12, 004a/03, 004b/08, 006a/06, 006a/09, 006a/10

c.-i ḫafīdür 006a/07

c.-i keṣīfdür 003b/11

c.-i ẓāhirdür 006a/06

c.-i ẓāhire 006a/09

c.+ de 006a/08

c.+ e 076a/02

c.+ i 087a/14

c.+ üŋ 006a/11

cismāniyye :< Ar. Bedenle ilgili. -1-

ṣūret-i c.-i ẓāhire 004b/19

cizʿ :< Ar. Deniz kabuğu, kabuk. -1-

c. 099b/05

cub-ı efrencī : Takatsizlik, frengi. -1-

c. 006b/13

cübīn :< Ar. Peynir. -1-

mā-ı c. 017b/04

cübn :< Ar. Peynir. -5-

c. 033b/09

mā-ü'l c. 057b/24, 060b/16, 070b/17, 075a/21

cübniyye :< Ar. Peynir. -3-

c. 070a/07, 070b/18

c.+ si 070b/10

cüdām : bk. cüẕām. -5-

c.+ a 060b/16, 082b/23

maraż-ı c.+ ı 017b/01

c. marażından 091a/08

c. rencine 042b/05

cüft :< Far. Çift, ikili. -1-

c.+ den 027a/02

cühūd baḳlası : Acı bakla, delice bakla. -1-

c. 031b/02

cülāb :< Far. Gül suyu, gül. -5-

c. 035a/23, 068a/06

c.-ı meşhūr 017b/17

arpa c.+ ını 017b/16

c.+ la 034a/07

cüllāb : bk. cülāb. -2-

c. 013a/24, 099a/22

cülnār :< Far. Yabani nar ağacı. -7-

c. 097b/01, 112a/03, 113b/09, 116b/07, 117a/05

aḳrāṣ-ı c. 013b/15

ḳurṣ-ı c. 015b/17

cümle :< Ar. Bütün, hep. -182-

c. 003b/04, 003b/05, 004b/20, 004b/21, 005b/01, 010a/05, 010a/17, 010b/06, 016b/16, 017b/15, 019a/14, 020b/06, 023a/24, 025a/22, 026a/21, 030a/13, 030a/16, 030b/08, 030b/15, 031a/16, 034a/03, 035a/12, 035a/13, 036a/23, 036b/12, 037a/04, 037b/17, 038b/02, 039a/13, 039b/15, 041a/18, 042b/01, 042b/05, 046a/25, 047b/13, 049b/02, 049b/09, 049b/14, 053a/06, 053b/01, 055a/04, 055a/17, 055b/12, 056a/23, 059a/03, 059a/21, 059b/23, 061b/08, 063b/11, 065a/13, 068a/07, 070a/08, 070a/18, 071a/09, 071b/16, 071b/25, 073b/16, 074a/11, 077a/05, 077b/05, 077b/08, 077b/09, 078b/19, 079a/15, 081a/23, 081b/03, 081b/08, 081b/18, 081b/21, 081b/22, 082a/10, 082a/13, 083b/16, 084a/20, 086a/12, 087a/22, 088a/11, 088b/02, 090a/08, 090a/19, 092a/01, 092a/09, 092a/11, 092b/01, 093a/03, 094a/04, 094a/22, 095a/16, 096a/01, 096a/09, 097b/12, 098a/11, 098b/09, 098b/21, 099a/02, 099a/14, 100a/10, 100a/19, 101a/08, 102a/22, 103a/17, 103a/19, 105a/02, 106a/21, 107a/23, 107b/07, 107b/11, 107b/16, 108b/11, 108b/17, 109b/10, 111b/05, 111b/19, 114a/18, 115a/12, 115b/09, 118a/14, 118b/06, 118b/23, 119b/02, 119b/05, 119b/21

c.+ den 046a/19, 069b/24, 098b/19, 111a/09

c.+ nüŋ 114a/17

c.+ si 003b/22, 004b/18, 004b/21, 053a/07, 069a/02, 081a/21, 089b/12, 094a/02, 096a/05, 102a/04, 107a/17, 108a/10, 109b/21, 117a/17, 119b/03

c.+ sin 118a/04

c.+ sinden 050b/24, 065a/09, 084a/01, 089b/20, 093b/17, 093b/18, 107a/23

c.+ sine 004b/25, 028b/03, 037b/17, 068a/13, 070b/24, 072a/25, 107a/03, 107a/14, 118a/17

c.+ sini 020b/03, 105b/19, 107a/04, 108a/21, 111b/15, 112a/09, 114a/11, 114b/17, 116b/08, 116b/15

c.+ sinüŋ 053a/07, 053a/08, 059b/22, 070a/18, 079a/13, 086b/18

c.+ yi 025b/14, 113a/11

cümme :< Ar. Kabuklu deniz ürünleri; kumh denilen balığın kesesinden alınan mürekkeb rengindeki sıvı. -2-

c. 075b/20

mā-ü'l c. 075b/20

cünd-i bīdester :< Ar. Cavşir ağacı ve bu ağacın usaresi, oğlan aşı, kunduz taşağı. -5-

c. 034b/09, 105a/15, 106b/07, 109a/10, 112b/03

cünūn :< Ar. Delirme, delilik. -4-

c. 030b/10

c.+ a 024a/17, 110b/05

c.+ ı 031a/18

cürʿalıḳ : Yudumluk, içimlik. -1-

c. ideler 119b/03

cürm :< Ar. Suç.-1-

c.+ i 056b/06

cüz' :< Ar. Kısım, parça, bölük. -9-

c. 064a/06, 064a/07, 069a/04, 069a/05, 082b/03, 100b/05, 117b/15

c.-i aʿẓamıdur 078b/12, 084b/05

c.+ den 117b/16

c.+ i 084b/16, 084b/17

c.+ ü 113a/22

c.+ üne 117b/15

cüẕām :< Ar. Cüzam hastalığı. -11-

c.+ a 084b/09, 085b/17, 103a/09, 110b/07

c.+ dan 042b/07

c. marażı 025b/09

c. marażına 025b/19, 114a/08, 115b/17

c. olanlara 050a/04

c. ʿilletini 064b/01

Ç

çağla : Badem, kayısı, erik vb. tek çekirdekli yemişlerin körpeyken yenilebilen ham şekli. -2-

ç.+ dur 073a/09

ç.+ sın 073a/10

çaḳal :< Far. Çakal. -1-

ç. 004a/07

çalı **:** Çalı. -4-

ç.+ dur 071b/04

ç.+ nuŋ 045b/12, 071b/05

pāmūḳluḳ ç.+ sına 071b/06

çalḳa - : Çalkamak. -1-

ç.- yub 031a/15

çalpa : Adaçayı; labada. -1-

ç. 096a/21

çam : Çam ağacı. -1-

ç. aġaçınuŋ 049b/15

çam fıstıġı : Çam fıstığı. -1-

ç. 095a/23

çam ṣaḳızı : Çam sakızı. -4-

ç. 114b/04, 114b/20, 117a/17

ç.+ nı 053a/20

çam saḳızı : bk. çam ṣaḳızı. -1-

ç. 113b/03

çamur : Çamur. -2-

ç. 024a/05

ç.+ lı 074b/21

çanaḳ : Çanak. -4-

ç. 048a/10

ç.+ a 047b/25

ç.+ da 047b/24, 053a/10

çapaḳ : Çapak. -1-

göz ç.+ larına 021b/07

çapala - : Çabalamak. -3-

ç.- r 019a/12, 019b/07, 019b/15

çapuḳ : Çabuk. -1-

ç. 005a/18

çatla - : Çatlamak. -1-

ç.- r 117b/04

çāvşīr : bk. cāvşīr. -5-

ç. 096b/09, 099b/05, 115b/06, 117a/04, 117a/10

çay :< Çin. Çay. -3-

ç. 104b/19

şarāb-ı ç. 104b/17

ç.+ dan 028a/11

çay-ı ḥıtāyī : Yıldız anasonu. -1-

ç. 028a/09

çayırlu : Çayırlı. -1-

ç. 025a/06

çegzin - : Dönmek. -1-

baş ç.- megini 026b/19

çek - : Çekmek. -52-

ʿusret ç.- e 002b/01

ç.- ecek 022a/21

ç.- eler 010b/11, 011a/22, 040a/09

ç.- er 013b/11, 052b/16

ç.- erler 022b/01

ç.- mege 116a/04

ḥummālar ç.- mekden 020b/04

el ç.- miş 044b/22

elem ç.- se 085b/17

ıżṭırāb ç.- se 025a/11

ç.- seler 021b/23, 026b/14, 026b/20, 027a/07, 029b/02, 030b/03, 030b/23, 036b/14, 038b/18, 038b/25, 040b/03, 041a/21, 041b/02, 042a/19, 042b/14, 043a/02, 056b/08, 056b/23, 058b/25, 061b/04, 067b/04, 067b/24, 068a/03, 069a/17, 071a/09, 074a/04, 076b/11, 079b/18, 083a/05, 087a/07, 088a/21, 088b/21, 092a/02, 093a/01, 100a/07, 101a/01, 101a/18, 101b/20

çekdür - : Çekdirmek. -1-

güç ç.- mez 038b/01

çekil - : Çekilmek. -1-

ç.- miş 114a/07

çekirdek(g) : Çekirdek. -40-

ç. 060a/22

ç.+ dür 080a/02

ç.+ i 041a/09, 041b/23, 043a/16, 053b/04, 060b/21, 062b/22, 063a/20, 067a/14, 072b/12, 073b/22, 074a/10, 086a/07, 086a/10

ç.+ i 045a/08

aġacḳavunı ç.+ i 086a/11

ḫūrmā ç.+ i 114a/16

ḳāvun ç.+ i 073a/09

keçiboynuzı ç.+ i 028a/07

penbe ç.+ i 061b/21

turunc ç.+ i 042a/14

zaḳḳūm yemişinüŋ ç.+ i 040a/01

zerdālū ç.+ i 116b/02

ayva ç.+ i luʿ ābı 087b/17

zerdālū ç.+ i yaġını 085b/23

ç.+ in 015a/15, 063a/22

ç.+ iŋ 081a/15

ç.+ inden 004a/20, 053b/07

ḫurmā ç.+ inden 083b/05

ç.+ ini 100a/11, 100b/08

ç.+ inüŋ 061b/19, 061b/21, 081a/13

turunc ç.+ inüŋ 086a/12

ç.+ lerinde 063a/16

ç.+ üŋ 100b/08

çekirdeksiz : Çekirdeksiz. -2-

ç. 041b/25, 116b/14

çekirge : Çekirge. -1-

ç.+ ye 054a/09

çeŋe : Çene. -2-

ç.+ si 031b/24, 032a/01

çent - : Kertmek, doğramak. -1-

ç.- ereler 081a/20

çerkezī : Çivit otunun bir türü. -1-

ç. 089a/04

çeşm :< Far. Göz. -1-

ç.+ i 021b/19

çeşme :< Far. Çeşme, yara. -3-

ç. 085b/12

ç.+ lerden 029b/16

ç.+ ye 029b/16

çeşmezen :< Far. Çeşmezen, çeşmek tohumu, göz otu, kara çörek otu. -2-

ç. 031b/12

ç.-i ẖorosānī 096b/11

çetük otı : Kedi otu, çetük otu. -2-

ç. 023a/22

ç.+ nuŋ 047a/02

çıban : Çıban. -64-

ç. 072a/06, 102a/06

ç.+ a 042b/25

ç.+ ı 107b/08

öyken ç.+ ına 069a/08

ç.+ lar 002a/12, 049b/18, 066b/10, 071a/16, 092b/14

ç.+ lara 021b/16, 023b/14, 031b/05, 032b/12, 032b/18, 036b/05, 036b/18, 037b/08, 043a/06, 043a/07, 043a/09, 044a/20, 046b/03, 046b/20, 048b/22, 048b/24, 050b/18, 053a/17, 055a/25,

069a/18, 072a/05, 073b/01, 075b/19, 092a/16, 099a/12

ç.+ larda 046b/03

ç.+ lardan 044a/14

ç.+ ları 040b/21, 056a/09, 065b/23

bağırsaḳ ç.+ ları.na 044a/02

bağırṣaḳ ç.+ ları.na 045b/21

öyken ç.+ ların 089b/07

ç.+ larına 071a/04

ağız ç.+ larına 044a/22, 054b/16

ākile ç.+ larına 039b/03

bağırṣaḳ ç.+ larına 046a/16, 089b/05

bağırsaḳ ç.+ larına 053a/04, 078b/08, 090a/19

baş ç.+ larına 079b/07

göz ç.+ larına 069b/25, 073b/03

ḳavuḳ ç.+ larına 070a/10, 075b/18

maḳʿad ç.+ larına 021b/10

öyken ç.+ larına 053a/25, 056b/24

ẕeker ç.+ larına 042b/24

ç. ola 074b/18

ç. olacaḳ 029a/05, 036b/13

çıbanlu : Çıbanlı. -3-

ç. 045a/07, 065a/01, 075b/16

çığıd : Yüzdeki lekeler, çil. -1-

ç.+ a 092b/05

çıḳ - : Çıkmak. -56-

ç.- a 080a/11, 117b/04, 118b/05, 119a/15

ç.- an 018a/18, 047b/17, 048a/22, 054a/15, 058b/03, 088b/04, 118a/03, 118a/05, 118a/03, 118a/12,

118a/21, 118a/23

ç.- anlar 035a/02

ç.- anlara 052a/23

ç.- ar 013b/01, 013b/11, 025a/02, 032a/22, 035a/20, 037a/11, 047b/11, 057a/16, 064a/22, 066b/07, 073b/11, 076b/17, 080a/16, 089b/14, 114b/01, 118a/06, 118a/09, 118a/23, 118b/06

ç.- ardı 079b/22

ç.- armada 118b/09

ç.- armaḳ 119a/13

ç.- arsa 075a/19, 075b/04

ç.- duġı 118b/12

ç.- duġına 052b/25

ç.- dukda 005b/11

ç.- maġa 072a/06

ç.- maġa başladuġı 064b/02

ç.- maḳ 075a/15

ç.- maya 042a/23, 067b/16

ç.- maz 060b/25, 102a/06

ç.- mış 045a/08

ç.- ub 024b/22, 062b/21

çıḳabil - : Çıkabilmek. -1-

ç.- ürse 102b/16

çıḳama - : Çıkamamak. -1-

ç.- z-sa 102b/16

çıḳar - : Çıkarmak. -100-

ç.- a 029a/09, 079b/17, 091a/22

ç.- acak 081a/06

ç.- alar 011a/21, 044a/19, 081a/06, 115a/18

ç.- an 101a/13

ç.- anlara 064b/02, 089b/12

ç.- duḳdan 022b/17

ç.- duḳları 071b/24

ç.- maġa 035b/02, 040a/23, 056a/10

ç.- maġı 041b/07

ç.- maḳ 032b/07, 052b/17

ç.- maya 064b/03

ç.- maz 050b/17

ḳızamıḳ ç.- salar 042a/22

ç.- ub 025b/15, 046a/07, 052b/21, 062b/12, 076b/22, 080b/08, 086b/22, 100b/08, 104a/20, 108b/11, 110a/03, 114b/03, 114b/07

ç.- ur 017a/11, 021b/04, 022b/08, 023a/02, 024b/13, 024b/18, 025a/19, 026a/20, 029a/14, 034b/18, 035a/17, 035b/01, 035b/03, 036a/24, 036b/19, 037a/08, 039b/07, 039b/09, 041b/14, 042a/02, 046b/21, 048b/05, 049a/15, 049a/23, 050a/07, 050a/08, 052b/24, 055a/17, 055b/02, 055b/07, 056a/10, 056b/01, 056b/02, 056b/13, 057a/07, 060a/18, 061b/01, 062a/24, 065b/08, 066a/25, 069b/15, 072a/05, 072b/04, 073a/20, 077a/05, 079a/15, 080a/09, 085b/22, 086a/10, 086b/20, 087b/15, 088a/21, 089a/09, 090a/12, 091b/10, 092b/01, 094a/10, 099a/03, 101b/22, 114a/06, 114b/05, 117a/09, 117a/10

ç.- urlar 063a/23, 080a/17

çıḳarıl - : Çıkarılmak. -1-

ç.- sa 083a/03

çıḳart(d) - : Çıkartmak. -3-

ç.- mayub 054a/12

ç.- urlar 046a/02, 050b/17

çıḳıḳ : Çıkık. -1-

ç. 113b/18

çınār :< Far. Çınar ağacı. -2-

ç. 068b/13

çındiyānā : bk. çınṭıyānā. -1-

ç. 108a/05

çınla- : Çınlamak. -1-

ç.- dugını 061b/13

çınṭıyānā :< Lat. Çentiyana otu. -2-

ç. 107b/21, 108a/10

çıpanlu : bk. çıbanlu. -1-

ç. 040a/24

çıyan otı : Çıyan otu. -2-

ç. 029b/06, 039a/14

çiçek(g) : Çiçek. -103-

ç. 042a/22, 064a/21, 064b/02, 064b/03, 079b/10, 081a/06, 089a/14, 089b/12, 101a/13

ç. āṣārlarına 079b/05

ç.+ den 064a/23

ç.+ dür 022b/19, 030b/17, 037b/06, 038b/04, 090a/20

ḳızıl ç.+ dür 023a/08

ç.+ e 037b/18

ç.+ i 021a/04, 028b/08, 029b/06, 036b/17, 037b/14, 041a/15, 044b/03, 044b/08, 048a/16, 048a/20, 055a/13, 056b/19, 061b/01, 062b/02, 062b/21, 063a/11, 063b/24, 064a/24, 064b/07, 071b/08, 074a/14, 076a/22, 079a/16, 081a/06, 083a/21, 086a/22, 086b/18, 089a/17, 089b/13, 089b/16, 089b/21,

092a/11, 092b/12, 092b/13, 094a/20, 094b/05, 114a/16

bezr-i ḫaṭmī ç.+ i 116a/20

ḫaṭmī ç.+ i 116a/16

ḫıyār ç.+ i 095a/02

ispid ç.+ i 086a/19

ḳaranfil ç.+ i 059b/21

leylāḳ ç.+ i 074a/13

nīlūfer ç.+ i 089b/14

pāpādiyā ç.+ i 027a/24, 028b/08

uflāmūr ç.+ i 095a/20

zaġferān ç.+ i 047a/18

mekkeayrığı ç.+ i ṣuyıyla 084a/18

yāsemīn ç.+ idür 092a/19

ç.+ inde 098a/04

ç.+ indedür 062b/04

ç.+ inden 022b/09, 049a/24

ç.+ ine 090a/20, 092b/07, 096a/05, 099a/10

ç.+ ini 023a/09, 037b/20, 038b/06, 053a/04, 055b/21, 065a/08, 086a/18, 093b/05

ç.+ inüŋ 023b/23, 025b/20, 065a/09, 074a/16, 076b/11, 086b/21, 092a/23

gelincik ç.+ inüŋ 076a/20

nergis ç.+ inüŋ 029b/22

turunc ç.+ inüŋ 076a/05

yāsemīn ç.+ inüŋ 039b/25

ç.+ leri 049a/21, 091b/17

ç.+ lerinüŋ 095a/19

ç. maḳūlesine 059b/23, 059b/24

ç. virür 071b/05, 077a/21

çiçek lahanası : Karnabahar. -1-

ç. 059b/06

çiçekli : Çiçekli. -2-

ç. 069b/12, 094b/11

çift **:** bk. cüft. -1-

ç. olduġundan 063a/16

çig : Pişmemiş, çiğ. -13-

ç. 015b/24, 036a/24, 036b/05, 037a/17, 052b/18, 057b/11, 069b/17, 070a/10, 082b/09, 101b/21, 109b/15

ç.+ ini 103b/05

çiger : bk. ciger. -4-

ç.+ den 065b/08

ç.+ i 057a/22

ç. içine 038b/17

ç.+ üŋ 026b/02

çigne - : Çiğnemek. -13-

ç.- rse 058a/04

ç.- se 101a/07

ç.- seler 043a/08, 052a/06, 054b/16, 055a/04, 067a/02, 067b/24, 068a/19, 103a/10

ç.- yüb 036b/05, 050b/04, 079a/18

çignen - : Çiğnenemek. -2-

ç.- üb 064b/18

ç.- ür 053a/06

çil : Bir çeşit keklik. -2-

ç. eti 058b/23

ç. ḳuşı 058b/22

Çīn : Çin (Ülke adı). -3-

Ç. cezīrelerinde 059b/12

vilāyet-i Ç.+ den 098a/20

Ç. deryāsında 075b/22

çīnī : Çin'e ait, Çin'de yetişen. -9-

çūb-ı ç. 099b/01, 107b/12

maʿcūn-ı çūb-ı ç. 107b/07

rāvend-i ç. 040b/07, 097a/20, 108a/06, 111b/12

ç.+ dür 080b/13

çiriş : Çiriş otu. -3-

ç. 034b/25, 095b/21, 113b/18

çirkin :< Far. Çirkin, pis. -3-

ç. 044a/05

ç.+ i 042a/09

ç. rāyiḥaları 090b/09

çiroz :< Yun. Uskumru balığının tuzlanarak güneşte kurutulmasıyla yapılan bir tür yiyecek. -1-

süd ç.+ ı 048a/10

çivid : Çivit otu. -6-

ç. otıdur 088b/23

ç.+ üŋ 089a/01, 089a/02, 089a/10, 089a/12

ç. yapraḳıdur 090b/22

çiy : Havada buğu durumundayken akşamın ve gecenin serinliğiyle yerde veya bitkilerde toplanan küçük su damlaları, şebnem. -1-

ç. 003b/22

çiyne - : bk. çigne -. -1-

ç.- yüb 102a/10

çiz - : Çizmek. -1-

ç.- üb 078a/04

çoban :< Far. Çoban. -1-

ç. 075a/22

çoḳ : Çok. -149-

ç. 001a/05, 001b/20, 002a/18, 002a/19, 002a/23, 002a/25, 005a/22, 005a/25, 009a/16, 011b/02, 013b/10, 014b/24, 016a/13, 017b/12, 018a/11, 018a/12, 018b/05, 018b/12, 018b/13, 020b/04, 023a/12, 025b/06, 025b/18, 026a/11, 028a/01, 028a/05, 030a/17,

031a/12, 037a/04, 042b/03, 042b/07, 044b/24, 046a/04, 046b/04, 046b/14, 046b/20, 046b/21, 047b/14, 048b/17, 050a/02, 051b/23, 054a/02, 054b/06, 054b/21, 054b/24, 055b/04, 055b/21, 056b/18, 059b/22, 060b/17, 062a/01, 062b/16, 063b/12, 065b/09, 065b/20, 066a/02, 066a/04, 066a/07, 067a/04, 067a/13, 068b/07, 070a/16, 071a/09, 072b/02, 072b/16, 074a/20, 075a/18, 075a/21, 076a/04, 077a/21, 078a/08, 081a/07, 081a/13, 082a/18, 082b/17, 083a/12, 083b/13, 085b/09, 085b/22, 086a/21, 086b/14, 087b/05, 089b/20, 090a/17, 092a/22, 093b/04, 100a/03, 100a/11, 100b/01, 103a/07, 115b/12, 119b/21

ç.+ ça 034b/18

ç.+ dur 002b/25, 003a/19, 005a/24, 005b/04, 006b/09, 018b/20, 019a/04, 019b/22, 020b/03, 022b/03, 030b/05, 034a/01, 036a/05, 039b/17, 042a/14, 049a/12, 056a/23, 057a/16, 064b/15, 065a/15, 065a/17, 067b/08, 070b/18, 070b/20, 071a/19, 087b/03, 094a/02, 098a/21, 100b/19, 105a/19, 106b/10, 109a/17, 110b/18, 111a/09

ç. ider 087a/15

ç. ola 002b/03, 002b/05

ç. olmaġla 078a/10

ç. olur 002a/11, 002a/12, 002a/16, 033b/12, 049a/21, 053b/02, 064a/21, 067b/02, 067b/13, 069a/23, 074a/13, 077a/21, 083b/07, 101b/14

çoḳluḳ(ġ) : Çokluk. -2-

ç.+ ından 085a/24

ç.+ undan 055b/17

çorba :< Far. Çorba. -12-

ç. 010b/17, 013b/24, 020a/16

ç.+ sı 010a/09, 011a/03, 011a/07, 012a/11, 012b/04

pilic ç.+ sı 020a/09

piliç ç.+ sı 012b/07

ç.+ sına 016a/14

ç.+ sıyla 020a/15

çök - : Çökmek. -5-

ç.- e 047b/25

ç.- en 008a/23, 008b/06, 008b/18

ç.- er 117b/11

çökek : Çökelti. -3-

ç.+ i 032b/23, 047b/24

zeyt yağı ç.+ i 032b/24

çömlek : Çömlek. -10-

ç. 021b/12, 021b/13, 025b/14

ç.+ de 105a/09, 115b/19

ç.+ e 025b/14

ç.+ i 118b/23, 119a/15

ç. içinde 119a/15

ç. içine 115a/20

çöp : Çöp. -4-

ç. 028a/20, 068b/22

ç.+ e 028a/21

ç. maḳūlesinden 022a/24

çördük : Maydanozgillerden turşu küplerinin ağzına konan sarı çiçekli, küçük yapraklı ve güzel kokulubir yaban bitkisi, çöğür, çörtlük, çörtük. -1-

ç. 042b/15

çūb :< Far. Ağaç, değnek, odun, sopa, çöp. -3-

ç.-ı çīnī 099b/01, 107b/12

maʿcūn-ı ç.-ı çīnī 107b/07

çubuḳ(ġ) : Çubuk.-3-

ç. 112b/16

üzüm ç.+ ı kökiyle 084b/20

baġ ç.+ ıyla 052b/08

çuḳur : Çukur. -10-

ç. 004a/20, 004a/22, 014b/12, 100a/17

ç.+ a 100a/19

ç. ola 009a/10, 020b/10

ç. olan 051b/06

ç.+ uŋ 100a/18

çuvāldız :< Far. Çuvaldız. -1-

ç. 075b/23

çügündür :< Far. Pancar. -4-

ç. 037a/01, 045b/04

ç.+ i 045b/08

ç. yapraḳına 093a/15

çüri - : Çürümek. -6-

ç.- mekden 064b/21

ç.- mez 102b/17

ç.- miş 079b/05, 085a/17, 097b/17, 114a/02

çürit - : Çürütmek. -3-

ç.- üb 077b/17

ç.- ür 032a/09, 077b/17

çürük : Çürük. -5-

ç. 037b/16, 085a/18, 085a/23

ç.+ in 095a/15

ç. olanı 091b/10

çürüklik : Çürüklük. -1-

ağız ç.+ in 073b/15

D Ḍ

da : Bağlama ve kuvvetlendirme edatı.

-3-

d. 023a/09, 040a/07, 110b/18

dāb :< Far. Şan, şeref. -1-

d.+ ı 004a/25

ḍabuʿ :< Ar. Sırtlan. -1-

ḍ. 101b/07

dāfiʿa :< Ar. Defeden, savan; sindirilemeyen maddelerin dışarıya atılması süreci. -1-

māsiket-ü'l hāżımet-ü'd d. 075a/04

daġ : Dağ. -1-

d.+ da 042a/25

dāġ :< Far. Yanık yarası; tedavi için vücutta kızgın demirle oluşturulan yanık. -12-

d. 085a/14, 085a/15, 085a/19, 085b/03, 085b/09

d.+ dan 085b/17

d. etmek 085a/21

d. eyledükleri 085b/05

d. eyleseler 085b/04

d. idüb 085b/13

d.+ uŋ 085b/16

d. urub 085b/12

dağıt - : Dağıtmak. -11-

d.- ur 024b/07, 036a/07, 040b/24, 048b/04, 052b/02, 056b/07, 059b/20, 061a/20, 065a/15, 067b/21, 077b/06

dāġla -: Dağlamak. -3-

d.- mayub 085a/22

d.- r 085a/18

d.- yalar 085a/24

daḫı : Bağlama ve kuvvetlendirme edatı. -787-

d. 001b/06, 001b/08, 001b/09, 001b/11, 001b/18, 001b/23, 002a/01, 002a/04, 002a/14, 002a/16, 003a/02, 003a/03, 003a/07, 003a/08, 003a/11, 003a/12, 003a/20, 003b/09, 003b/16, 003b/20, 004a/05, 004a/09, 004a/10, 004a/14, 004a/21, 004b/02, 004b/04, 004b/10, 006b/08, 006b/09, 006b/10, 006b/15, 006b/20, 007a/01, 007a/03, 007a/04, 007a/05, 007a/06, 007a/07, 007a/21, 007b/10, 007b/16, 007b/25, 008a/10, 008a/22, 008b/21, 009a/06, 009a/09, 009a/13, 009a/16, 009a/21, 009a/22, 009b/08, 009b/20, 009b/22, 009b/23, 010a/10, 010a/15, 010a/16, 010a/19, 010a/21, 010b/01, 010b/03, 010b/08, 010b/12, 010b/23, 011a/09,

011a/17, 011a/19, 011a/24, 011b/01, 011b/06, 011b/07, 011b/11, 011b/13, 011b/23, 011b/24, 012a/01, 012a/10, 012a/16, 012a/19, 012a/24, 012b/05, 012b/13, 012b/20, 013a/07, 013a/12, 013a/14, 013a/16, 013a/19, 013a/21, 013a/23, 013b/08, 013b/12, 013b/16, 013b/19, 013b/20, 013b/21, 014a/02, 014a/03, 014a/05, 014a/06, 014a/13, 014a/20, 014a/22, 014a/23, 014b/05, 014b/07, 014b/14, 014b/17, 014b/19, 014b/21, 015a/02, 015a/03, 015a/05, 015a/15, 015a/19, 015a/20, 015a/22, 015a/25, 015b/03, 015b/10, 015b/11, 015b/21, 016a/01, 016a/03, 016a/13, 016a/16, 016a/17, 016a/18, 016a/23, 016b/01, 016b/02, 016b/05, 016b/07, 016b/09, 016b/11, 016b/13, 016b/14, 016b/23, 017a/04, 017a/07, 017a/08, 017a/09, 017a/15, 017a/20, 017a/23, 017a/25, 017b/06, 017b/07, 017b/08, 017b/11, 017b/14, 017b/22, 018a/11, 018a/16, 018a/20, 018a/21, 018a/23, 018b/01, 018b/02, 018b/04, 018b/10, 018b/11, 018b/12, 018b/20, 018b/21, 018b/25, 019a/01, 019a/02, 019a/06, 019a/12, 019a/15, 019b/17, 019b/19, 019b/20, 019b/23, 019b/25, 020a/12, 020a/23, 020a/24, 020b/09, 020b/17, 020b/22, 020b/23, 021a/16, 021a/22, 021a/24, 021b/04, 021b/08, 021b/09, 021b/12, 021b/22, 021b/24, 022a/01, 022a/07, 022a/12, 022a/17, 022a/22, 022a/25, 022b/05, 022b/08, 022b/12, 022b/13, 022b/15, 023a/09, 023a/17, 023b/07, 023b/09, 023b/10, 023b/18, 023b/22, 024a/04, 024a/11, 024a/13, 024a/17, 024a/23, 024b/11, 024b/18, 024b/19, 024b/21, 024b/24, 025a/04, 025a/10, 025a/13, 025a/21, 025b/11, 025b/20, 026a/03, 026a/05, 026a/07, 026a/25, 026b/15, 026b/24, 027a/02, 027a/04, 027a/12, 027a/23, 027b/04, 027b/20, 027b/23, 028a/10, 028b/05, 028b/06, 028b/13, 028b/14, 028b/19, 028b/24, 029a/14, 029a/20, 029b/07, 029b/11, 029b/19, 030a/10, 030a/16, 030a/19, 030b/03, 030b/11, 030b/20, 031a/07, 031a/22, 031a/24, 031b/04, 031b/07, 031b/08, 031b/24, 032a/04, 032a/10, 032a/15, 032b/05, 032b/13, 032b/15, 032b/16, 033a/12, 033a/14, 033a/18, 033b/05, 033b/06, 033b/08, 033b/21, 034a/05, 034a/12, 034a/13,

034a/23, 034b/15, 034b/20, 034b/22, 035a/25, 035b/05, 035b/09, 035b/11, 035b/13, 035b/17, 035b/20, 035b/21, 036a/14, 036b/05, 036b/17, 037a/09, 037a/10, 037a/12, 037a/22, 037a/23, 037b/07, 037b/14, 037b/24, 038a/04, 038a/19, 038a/21, 038b/05, 038b/08, 038b/13, 038b/16, 038b/19, 038b/22, 038b/25, 039a/01, 039a/08, 039a/10, 039b/03, 039b/09, 039b/20, 039b/23, 039b/25, 040b/13, 040b/18, 041a/04, 041a/06, 041a/21, 041a/23, 041b/01, 041b/03, 041b/08, 042a/15, 042b/03, 042b/07, 042b/11, 042b/15, 042b/18, 042b/20, 043a/01, 043a/03, 043a/08, 043a/12, 043b/14, 043b/15, 043b/16, 043b/21, 044a/02, 044a/03, 044b/03, 044b/04, 044b/05, 044b/13, 044b/18, 044b/22, 045b/05, 045b/12, 045b/13, 045b/14, 045b/15, 045b/25, 046a/08, 046a/09, 046b/01, 046b/03, 046b/07, 046b/21, 047a/01, 047a/08, 047a/15, 047b/02, 047b/11, 048a/04, 048a/05, 048a/11, 048a/14, 048a/21, 048a/24, 048b/19, 049a/05, 049a/08, 049a/15, 049a/17, 049a/19, 049a/20, 049b/01, 049b/23, 050a/25, 050b/06, 050b/15, 050b/19, 051a/03, 051a/08, 051a/14, 051a/23, 051b/25, 052a/07, 053a/16, 053b/04, 053b/09, 053b/19, 053b/20, 054a/05, 054a/07, 054a/19, 054a/24, 054a/25, 054b/06, 054b/14, 054b/15, 054b/24, 054b/25, 055a/06, 055a/07, 055a/19, 055a/25, 055b/07, 055b/09, 055b/12, 055b/13, 055b/18, 055b/19, 055b/20, 056a/04, 056a/15, 056a/17, 056a/18, 056b/08, 056b/10, 056b/11, 056b/18, 057a/05, 057a/09, 057b/02, 057b/11, 057b/17, 057b/18, 058a/08, 058a/20, 058b/02, 058b/12, 058b/21, 058b/23, 059a/07, 059a/09, 059a/10, 059a/22, 059b/09, 059b/24, 060a/04, 060a/06, 060a/11, 060a/16, 060a/21, 060b/01, 060b/03, 060b/13, 061a/06, 061a/07, 061a/12, 061a/16, 061a/18, 061a/24, 061b/05, 061b/18, 062a/13, 062a/19, 062b/05, 062b/10, 062b/14, 063a/01, 063a/06, 063b/07, 063b/20, 064a/11, 064a/12, 064a/15, 064a/18, 064b/12, 065a/07, 065a/09, 065a/11, 065a/17, 065a/24, 065b/06, 065b/19, 066a/13, 066a/22, 066b/01, 067a/06, 067a/12, 067a/19, 067a/22, 068a/04, 068a/12, 068a/16, 068a/17, 068a/19,

068b/15, 068b/20, 069a/04, 069a/21, 069b/05, 069b/10, 069b/21, 070a/03, 070b/06, 070b/11, 070b/16, 070b/17, 070b/19, 071a/03, 071a/04, 071a/06, 071a/16, 071b/02, 071b/06, 071b/07, 071b/20, 071b/22, 072a/02, 072a/06, 072a/08, 072a/21, 072b/17, 072b/20, 073a/06, 073a/18, 073a/19, 073a/22, 073b/05, 073b/11, 073b/14, 074a/03, 074a/09, 074a/14, 074b/04, 074b/11, 074b/12, 074b/13, 075b/05, 075b/09, 075b/15, 075b/19, 075b/21, 076a/05, 076a/10, 076a/16, 076a/21, 076b/06, 076b/14, 076b/16, 077a/05, 077a/14, 077a/18, 077a/20, 077b/23, 078a/06, 078a/11, 078a/14, 078a/18, 078a/20, 078b/20, 079a/14, 079b/05, 079b/14, 079b/21, 080a/11, 080a/14, 080a/15, 080a/17, 080a/19, 080a/22, 080b/05, 080b/06, 081a/01, 081b/11, 081b/17, 081b/18, 082a/08, 082a/11, 082a/16, 082a/17, 082b/01, 082b/02, 082b/06, 082b/08, 082b/09, 082b/14, 083a/02, 083a/14, 083a/22, 083a/23, 083b/04, 084a/01, 084a/02, 084a/09, 084a/11, 084a/13, 084b/04, 084b/05, 084b/08, 084b/09, 084b/11, 084b/15, 085a/04, 085a/13, 085b/04, 085b/11, 085b/13, 085b/16, 085b/21, 086a/03, 086a/10, 086a/11, 086a/21, 086a/23, 086b/08, 086b/09, 086b/10, 086b/15, 086b/19, 087a/04, 087a/07, 087a/12, 087b/04, 088a/05, 088a/08, 088a/19, 088a/20, 089a/01, 089a/02, 089a/13, 089a/15, 089a/19, 089b/03, 089b/06, 089b/08, 089b/09, 089b/10, 089b/11, 089b/12, 089b/15, 090a/08, 090a/20, 090a/21, 090b/02, 090b/07, 090b/10, 090b/11, 090b/16, 090b/18, 090b/19, 091a/11, 091a/12, 091a/21, 091b/06, 091b/07, 091b/17, 092a/02, 092a/04, 092a/05, 092a/16, 092b/08, 092b/10, 092b/11, 092b/19, 093a/06, 093a/08, 093a/10, 093a/16, 093b/10, 093b/11, 093b/12, 093b/13, 093b/16, 094a/09, 094a/19, 095a/10, 095a/16, 095b/03, 095b/09, 095b/16, 095b/23, 097b/23, 098a/17, 098a/20, 098b/01, 098b/12, 098b/18, 098b/20, 099b/15, 099b/17, 100a/21, 101a/10, 103b/20, 104a/04, 104a/15, 104b/06, 104b/11, 104b/17, 104b/22, 105a/04, 105a/08, 105a/13, 105b/05, 105b/14, 105b/20, 106a/03, 106a/08, 106a/13, 106a/19, 106b/02, 106b/17,

107a/02, 107a/10, 107a/13, 107a/18, 107b/07, 107b/18, 108a/04, 108a/08, 108a/14, 108a/18, 108a/23, 108b/06, 109a/12, 109a/20, 109b/01, 109b/12, 109b/19, 110a/08, 110b/05, 110b/19, 111a/22, 111b/14, 111b/17, 112a/02, 112a/11, 112a/23, 113b/12, 114b/05, 114b/13, 115a/14, 115a/15, 115a/16, 115a/18, 115a/19, 116b/13, 117b/12, 117b/17, 118a/13, 118b/12, 118b/16, 119b/22

daḫı : bk. daḫı. -26-

d. 003b/24, 004b/18, 004b/20, 004b/23, 005a/02, 005a/04, 005a/08, 005a/09, 005a/11, 005a/15, 005a/16, 005b/09, 005b/14, 005b/23, 006a/03, 006a/04, 006a/05, 006a/10, 006a/18, 006a/22, 006a/24, 006a/25, 012a/07, 024a/02

dāḫil :< Ar. İç, içeri. -8-

d. 018b/18

d.-i ʿurūḳda 018b/12, 018b/19, 020a/05

d.-i ʿurūḳdadur 019b/23

d.+ dür 008a/18

d.+ inde 068b/14

d. olduġı 060a/06

dāḫil : bk. dāḫil . -2-

d. 018b/02

d.-i ʿurūḳda 018b/01

dāim :< Ar. Devamlı, sürekli. -8-

d. 023a/04, 027b/20, 028b/25, 037a/16, 091b/17, 103a/01, 103a/21, 106a/18

dāimā : bk. dāim. -3-

d. 020b/20, 102a/15, 103a/22

dāire :< Ar. Çember. -2-

d. 008b/17

d. idüb 097b/11

dal : Dal. -21-

d. 081b/02, 081b/05

incīr d.+ ıyla 075b/06

d.+ larda 003b/13

d.+ ları 048a/07, 077a/21, 081b/21, 083a/13, 089b/13, 092a/11

d.+ ların 037b/16

d.+ larında 062b/03, 068b/19

d.+ larından 077b/04

d.+ larını 093b/05, 100b/11

d.+ larınuŋ 065b/24, 079a/18

d.+ lārınuŋ 081a/22

d.+ laruŋ 077b/01

d. virür 071b/07

dāl :< Ar. Osmanlı alfabesinin sekizinci harfi. -2-

ḥarf-u'd d. 038b/16, 100a/13

dalmaḳlıḳ(ġ) : Dalmak, dalıp çıkmak. -1-

d.+ ı 005b/06

ḍamar : bk. ṭamar. -1-

ḍ.+ ları 017a/09

dāne :< Far. Tane, adet; tohum, arpacık. -33-

d. 046a/01, 057b/20, 065b/15, 085a/11, 098a/13, 100b/09, 104a/11, 107b/01, 108a/17, 110a/10, 110a/22, 116a/17, 116a/21, 119b/09

d.+ lere 023b/10

d.+ si 062b/23, 078a/21, 093b/16

d.+ sin 039b/13, 040a/19, 040a/20, 078b/03, 085a/10, 086a/12, 087b/22, 100b/09

d.+ sini 051b/14, 085a/02, 116b/05

d.+ sinüŋ 078a/22

dāne çādur :< Far. Çadıruşağı bitkisi ve bundan elde edilen bir zamk. -1-

d. 062a/15

dāne-dār :< Far. Taneli. -2-

d. olmakdur 024b/03

d. olmaḳdur 036a/19

dānıḳ :< Far. Dirhemin altıda biri değerinde bir ağırlık ölçüsü. -13-

d. 057a/09, 101a/03, 105a/16, 107a/09, 108a/21, 111b/12, 120a/12

d.+ a 118b/10

d.+ dan 057b/07, 120a/06

d.+ dur 057a/09

d. miḳdārını 100b/20

Dāniska : Polonyadaki bir şehrin adı. -2-

D. ḥākimi 068b/16

D. körfezi 068b/11

dārāçerū : (?) Bir çeşit zamk. -1-

mūmiyā-yı d. 083b/20

ḍarb :< Ar. Dövme, vurma. -4-

ḍ. 039b/16, 113b/02

ḍ.+ dan 084a/07

ḍ. eyleye 010b/14

ḍarbe :< Ar. Vuruş, vurma; çarpma. -1-

ḍ. 007b/09

dārçīn :< Far. Tarçın. -36-

d. 012b/24, 032a/07, 038b/22, 039a/02, 045b/17, 047b/03, 057a/11, 071a/22, 072b/12, 096b/23, 105b/11, 105b/16, 106a/11, 106a/22, 106b/04, 107a/07, 107b/02, 108a/16, 108b/15, 109a/13, 109b/07, 109b/15, 110b/22, 111a/13, 111a/16, 111a/19, 111b/03,

111b/08, 114a/15, 114b/17, 115b/12, 119b/16

dühn-i d. 115b/11, 120a/02

d.+ üŋ 038b/23

dārçīnī : bk. dārçīn. -13-

d. 104b/19, 105a/01, 105b/02, 105b/22, 106b/12, 107a/22, 107b/14, 108a/20, 108b/19, 109a/05, 110b/02, 115a/05

cevāriş-i d. 014a/24

dār-ı fulful :< Far. - Ar. Baş biberi, uzun biber. -19-

d. 012b/22, 038b/16, 038b/18, 105a/16, 105b/10, 105b/18, 106b/12, 107a/07, 107a/22, 108a/20, 108b/03, 109a/13, 111a/13, 111a/17, 111b/03, 114a/12, 115a/04, 115b/05

dār-ı şīşa'ān :< Far. - Ar. Cin ağacı, kandil ağacı, karaçalı. -1-

d. 072b/13

darlıġan - : Mustarip olmak, kederlenmek, bunalmak. -2-

d.- ur 019b/07, 019b/15

dārū :< Far. İlaç. -1-

dārü'ṣ-ṣīnī :< Ar. Tarçın. -1-

d. 038b/22

d.+ nuŋ 028a/10

dā'ü'l-fīl :< Ar. Fil hastalığı. -2-

d. 085b/15

d. marażını 017a/08

dā'ü'l-ḥayye :< Ar. Deri soyulması. -4-

d.+ ye 023b/07, 040a/15, 061b/02, 086b/02, 102a/09

dā'ü'ş-şa'leb :< Ar. Saç ve sakaldökülmesi şeklinde görülen bir hastalık. -16-

d. 006b/13, 055a/25

d.+ e 023b/07, 027a/23, 040a/14, 047b/18, 057b/25, 061b/02, 066a/19, 075b/16, 078b/10, 079a/13, 079a/19, 085a/03, 085b/15, 086b/02, 102a/09

dāvud :< Ar. Sütleğen, nebul otu, sütlüce otu. -1-

bezr-i d. 013a/03

dāyim : bk. dāim. -6-

d. 005a/07, 013b/11, 017b/04, 042a/13, 051b/15

şemm-i d. eyleseler 048b/03

ḍā'n :< Ar. Koyun. -1-

leben-ü'ḍ ḍ. 070b/17

de - : Demek, söylemek. -3-

d.- dikleri 072b/15

d.- mekdür 027a/17

d.- rler 079a/07

de : bk. da. -2-

d. 049b/02, 078a/13

debāġat :< Ar. Sepicilik, derileri terbiye etme zanaati. -1-

d. ider 073a/11

debġ :< Ar. Sepileme, deriyi terbiye etme. -3-

d. ider 091a/13, 091a/15, 091a/20

debīle :< Ar. Derinin yağ bezeleri kanalında oluşan tıkaç; karın tümörü. -1-

d.+ ye 085b/17

defʿ :< Ar. Savmak, def etmek. -94-

d. 007a/01, 088a/07

zaḥmeti d. 021a/22

d.+ e 013a/15

d. etmede 098a/22

d. eyledüklerini 006b/18

d. eylemekde 013a/02

d. idicidür 036a/02

d.+ ine 030a/09, 051b/11, 079a/05, 098b/09

d. ide 099a/02

d. ideler 084b/02

d. idemez 088a/03

d. ider 005b/14, 005b/15, 006b/22, 022a/18, 023a/20, 025a/08, 029b/17, 029b/19, 042b/03, 043b/07, 043b/20, 052a/02, 053b/09, 064a/17, 072b/22, 072b/23, 074a/06, 076a/01, 079a/17, 082b/17, 089b/02, 091a/23, 092b/22, 096a/07, 097b/13, 098a/05, 098a/11, 098a/14, 098a/16, 098a/17, 098a/18, 098b/21, 098b/23, 099a/04, 099a/09, 099b/13, 100b/03, 100b/05, 100b/11, 100b/15, 101a/01, 101a/02, 101a/09, 101a/16, 101a/18, 101b/01, 101b/21, 102a/02, 102a/11, 102a/13, 102b/03, 102b/22, 103a/07, 103a/08, 103a/09, 103a/10, 103a/15, 103b/08, 104b/12, 113b/15, 114a/02, 114a/03, 114a/04, 114a/08, 115b/23, 116a/03, 118a/12, 119a/05

d. idüb 033a/07, 063b/22

d. ola 034b/13, 088a/03

d. olur 006b/22, 006b/23, 073a/12, 102b/20, 116a/13

defʿa :< Ar. Kere, kez. -21-

d. 008b/12, 027b/10, 034a/22, 043a/22, 047b/25, 056b/18, 064a/07, 073b/06, 075b/12, 075b/14, 076a/03, 076b/22, 076b/23, 079b/09, 084b/18, 092b/06, 104b/10, 118a/02

d.-i vāḥide 033a/07

d.+ da 047a/23

defāʿat :< Ar. Defalar, kereler. -1-

d.+ le 080a/10

defne :< Yun. Defne. -10-

d. 055a/12

d. aġaçınuŋ 060a/17

d.+ si 062b/19

d. toḫumına 062b/18

d. yaġını 102a/09

d. yapraḳı 078a/14, 114b/16

d. yapraḳını 078a/13

d. yemişidür 035a/10

d. yemişini 005b/15

deg - : Değmek. -4-

d.- meye 104a/18, 104a/21

göz ve dil d.- meye 058b/01

d.- se 085a/16

degermi : Değermi, yuvarlar. -6-

d. 028a/19, 092b/13

d.+ ce 078a/20, 093b/16

d. olan 095b/21

d. olur 067b/02

degil : Değil. -60-

d. 028a/24

d.+ dür 001b/02, 003b/15, 003b/16, 003b/23, 006b/24, 008a/10, 018b/01, 019b/20, 022b/15, 027b/06, 033a/03, 034b/01, 034b/05, 034b/06, 039b/24, 040a/01, 041a/11, 044b/25, 045a/06, 046b/20, 047b/14, 052a/17, 053b/09, 054a/21, 056b/06, 057a/08, 060a/06, 063b/17, 065a/19, 065b/10, 065b/12, 065b/13, 066a/05, 067b/14, 067b/19, 069b/17, 069b/18, 069b/21, 070a/21, 070b/05, 072a/05, 075a/08, 075a/09, 078a/09, 078a/19, 078b/04, 081a/20, 081b/11, 081b/22, 086b/10, 086b/17, 087a/09, 089b/17, 090a/08, 097b/07, 098b/21, 098b/23, 102b/08

d.+ lerdür 077b/11

degin : Değin. -49-

d. 021a/10, 022b/11, 022b/12, 024b/01, 025b/07, 027a/08, 027a/20, 027a/23, 031a/04, 031b/01, 031b/12, 033b/08, 034b/14, 035a/05, 037a/21, 037b/04, 039a/07, 040b/04, 041b/04, 044b/12, 045a/01, 045a/10, 046b/19, 048a/13, 049a/09, 050b/21, 054b/08, 055b/03, 056a/02, 057a/03, 057b/08, 062b/01, 066b/21, 068a/04, 072a/11, 081b/01, 082b/04, 084b/22, 099a/23, 109b/11, 111a/01, 111a/16, 111b/06, 112b/20

d.+ dür 031b/11, 059b/20, 064b/22, 105b/06, 105b/16

degir - : Ulaştırmak, değdirmek. -1-

d.- seler 050a/07

degirmen : Değirmen. -3-

d.+ e 063a/19, 063a/22

d. tozın 026a/09

degme : Her, herhangi bir, gelişigüzel, rastgele; seçme. -1-

d. 085a/10

degür - : bk. degir-. -1-

d.- seler 062a/06

dehānet :< Ar. Yağlanma. -1-

d. 020b/12

dehnec :< Ar. Zümrüde benzeyen değerli bir taş. -2-

d. 040a/05

dek : Dek, değin. -14-

d. 019a/02, 021b/03, 021b/13, 036a/22, 097b/09, 104a/15, 104b/06, 104b/11, 104b/16, 105a/07, 105a/23, 113a/23, 119b/13, 120a/07

del - : Delmek. -2-

d.- mez 097b/06

d.- üb 039a/20

delālet :< Ar. Tanıklık, yol göstericilik; emare, iz. -12-

d.+ dür 019b/22

d. etdüġiyçün 088a/05

d. ider 008a/20, 008a/21, 008b/04, 008b/05, 008b/07, 019b/16, 019b/17, 019b/18

delik : Delik. -4-

d. 081a/16, 091b/09

d. ola 095b/23

deliklü : Delikli. -1-

d.+ den 073b/11

deliksiz : Deliksiz. -2-

d. 040a/09, 059a/01

delīl :< Ar. Yol gösteren, kılavuz; delil, ispat.-3-

d.+ dür 069b/19

d.+ imiz 004b/05

d. olsun 032a/16

delin - : Delinmek. -3-

d.- medük 073b/11, 073b/12

d.- ür 097b/06

delüce baḳla : Yaban baklası, acı bakla. -1-

d. 031b/02

delük : bk. delik. -6-

d.+ ine 080b/19

diş d.+ ine 088b/12

ẕeker d.+ ine 034b/12, 077b/22

d.+ ini 088b/12

ẕeker d.+ üne 036a/10

delükli : bk. delikli. -1-

d.+ sini 102a/06

dem :< Ar. Kan. -19-

d. 018b/12, 083a/23

d.-i muḥteriḳ 017a/10

d.-i nifāsı 072b/20

d.-i ṣāliḥ 053b/06, 071a/25

d.+ den 018b/02, 018b/04, 018b/11

ḳābıż-ı d.+ dür 068b/25

iḫtilāf-ı d.+ e 083a/16

ishāl-i d.+ e 069a/06

seyelān-ı d.+ e 112a/02

d.+ i 048a/08, 050a/23, 058a/04, 094a/22

d.+ üŋ 017b/24, 099b/02

dem-be-dem :< Far. Zaman zaman, daima.

-1-

d. 019b/15

demʿa :< Ar. Gözyaşı damlası. -1-

d. 027a/06

demevī :< Ar. Kanla ilgili, kanlı; bünyesinde dört unsurdan biri olan kan maddesinin baskın olması, kanlı mizaç. -9-

d. 017b/23, 024a/02, 048b/12, 070b/02, 088a/08

ishāl-i d.+ ye 026a/02, 103a/02

ishāl-i d.+ yi 051a/01

dem-i aḫaveyn :< Ar. İki kardeşkanı ağacı.

-7-

d. 012b/15, 015a/17, 094b/23, 096a/03, 113b/08, 116b/07, 119a/10

demir : bk. demür. -1-

d.+ den 086b/19

demirbozan : Yabani yonca. -1-

d.+ ı 120a/09

demirhindī : temirhindī. -1-

d.+ dür 032a/10

demregü : Temriye hastalığı. -13-

d. 065a/01

d.+ ye 022b/16, 028a/02, 036a/08, 036a/20, 040a/24, 043a/18, 058a/15, 060b/21, 065a/05, 068a/14, 071a/10, 082b/23

demren : temren. -3-

d. 024b/12, 061a/25

oḳ d.+ i 056a/25

demür: Demir. -17-

d. 004a/16, 021b/14, 022a/10, 035b/04, 051a/22, 058b/06, 075b/23, 077b/09, 077b/12, 081a/19, 117b/17

d.+ i 035b/07, 035b/09, 117b/12

d. maḳūlesi 024b/12

d.+ üŋ 117b/15

d.+ ür 035b/04

demürci : Demirci. -1-

d.+ ler 035b/09

demür dikeni : Demirdikeni. -1-

d.+ nüŋ 021b/03

demü'l-aḫaveyn : bk. dem-i aḫaveyn. -3-

d. 039a/23, 097a/22, 109b/20

dene : bk. dāne. -1-

d. 008b/11

deng :< Far. Dirhemin dörtte biri miktârında ağırlık ölçüsü. -21-

d. 034a/05, 034a/12, 052a/06, 068b/03, 109a/11, 110a/22, 112b/16, 117a/15

d.+ den 034b/14, 068b/05

d.+ dür 036b/08, 052b/02, 054b/08, 055b/08, 064a/19, 077a/08, 094a/07

d.+ e 040b/04, 054b/08, 068b/05

d.+ ini 034a/05

denil - : Denilmek. -3-

d.- ür 004b/07, 004b/16, 020b/02

deŋiz : Deniz. -7-

d. 005a/16

d. böcekleri 047b/13

d.+ de 031b/23

d.+ den 025a/02

d. sāḥilinde 062a/01

d. ṣuyı 075b/17

d. yengeçidür 044a/13

deŋlü : Denli. -6-

d. 060b/24, 063a/24, 093a/14, 094a/07, 102b/09

d.+ dür 091a/16

depe : Tepe. -2-

d.+ de 079b/21

d.+ ye 085b/05

depün - : Tepinmek. -1-

d.- ür 101b/10

der : Ter. -4-

d. 058a/23

d.+ den 025a/11

d.+ ini 030a/04, 100b/06

der-ʿaḳab :< Far. - Ar. Hemen arkasından. -1-

d. 079a/17

derc :< Ar. Toplama, biriktirme. -1-

d. 001a/07

derd :< Far. Dert. -1-

ciger d.+ lerine 038a/21

derece :< Ar. Derece, ölçü, mertebe. -331-

d. 026b/17, 028b/23, 030a/01, 033b/10, 034b/02, 034b/16, 036a/06,

037a/09, 039b/05, 040a/02, 044b/01, 045a/12, 046a/25, 047b/22, 058b/10, 058b/11, 061a/23, 061a/24, 066a/08, 066a/09, 066b/07, 069a/24, 069b/12, 069b/19, 078b/14, 083b/09, 084a/04, 085a/13, 090a/01, 090a/23

d.-i evvelde 063b/03, 071a/08

d.-i evvelī 058a/14

d.-i ġāyetde 022b/13, 034b/01

d.-i serī‘a-tü’l istiḥāledür 046a/25

d.-i ūlā 053b/21

d.+ de 021a/04, 021a/13, 021b/02, 021b/07, 022a/09, 023b/06, 024b/16, 025a/03, 025a/07, 025a/14, 025a/21, 025b/02, 025b/21, 026a/01, 026a/18, 026a/23, 026b/07, 026b/13, 027a/05, 027a/12, 027a/24, 027b/05, 027b/15, 027b/23, 028b/09, 028b/18, 029a/04, 029a/15, 029a/21, 029b/07, 029b/14, 030a/08, 030a/20, 030b/01, 030b/06, 030b/14, 030b/17, 031a/03, 031a/21, 031b/03, 032a/05, 032a/10, 032a/21, 032b/01, 032b/05, 033a/03, 033a/09, 033a/16, 033a/22, 033b/01, 033b/06, 033b/13, 033b/24, 034a/13, 034a/14, 034b/09, 034b/15, 034b/16, 034b/20, 034b/24, 035a/06, 035a/11, 035a/16, 035b/11, 035b/18, 035b/22, 036a/02, 036a/15, 036a/19, 036b/01, 036b/06, 036b/12, 036b/16, 036b/22, 037a/03, 037a/14, 037a/18, 037b/01, 037b/22, 038a/09, 038b/04, 038b/17, 038b/23, 039a/15, 040a/08, 040b/09, 041a/07, 041a/11, 041a/19, 041b/08, 042a/03, 042a/10, 042a/16, 042b/08, 042b/16, 042b/22, 043a/25, 043b/05, 043b/12, 043b/21, 043b/22, 044a/06, 044a/07, 044a/19, 044b/09, 044b/21, 045a/03, 045b/13, 045b/19, 046a/03, 046a/11, 046b/02, 046b/17, 047a/05, 047a/19, 047b/20, 048a/08, 048b/16, 048b/20, 049a/03, 049a/13, 049b/09, 049b/21, 050a/15, 050b/02, 050b/07, 051a/01, 051a/11, 051b/05, 051b/09, 051b/17, 052a/12, 052a/18, 053b/04, 053b/15, 054a/23, 054b/14, 054b/15, 055a/03, 055a/14, 055a/24, 055b/05, 055b/15, 055b/23, 056a/05, 056a/06, 056a/16, 056b/05, 056b/21, 057a/04, 057a/20, 057b/02, 057b/10, 057b/15, 057b/24, 058a/09, 058b/02, 059a/04, 059a/11, 059a/24, 059b/12, 059b/23, 060a/04, 060a/10, 060a/15, 060a/20, 060b/08, 061a/01, 061a/13, 061b/07, 062a/03,

062a/16, 062a/17, 062b/05, 062b/24, 063b/06, 063b/07, 064a/01, 064a/10, 064b/09, 064b/16, 064b/24, 065a/08, 065a/22, 065b/06, 065b/15, 065b/21, 066a/08, 066a/23, 066b/08, 066b/24, 067a/10, 067a/17, 067b/03, 067b/04, 067b/09, 067b/20, 068a/01, 068a/10, 068b/24, 068b/25, 069a/11, 069b/11, 071a/08, 071b/12, 072a/13, 072a/16, 072a/23, 072a/24, 072b/18, 073a/04, 073a/05, 073a/14, 073a/23, 073b/21, 073b/22, 074a/22, 076a/08, 076b/03, 076b/04, 076b/19, 077a/11, 077b/15, 080a/19, 080b/01, 080b/02, 080b/14, 081a/09, 081b/15, 082a/08, 082a/17, 082a/18, 082b/20, 083a/13, 083a/15, 083b/09, 084b/24, 085b/20, 086a/04, 086a/23, 086b/12, 087a/03, 087a/04, 087a/21, 087b/09, 088a/06, 088a/16, 088a/17, 088b/05, 088b/16, 089a/05, 089a/18, 089a/19, 089a/21, 089b/22, 090a/01, 090a/23, 090b/18, 090b/22, 090b/23, 092a/13, 092a/20, 093a/19, 094a/03

d.+ dedür 048b/02, 081b/21, 084a/03, 090b/19, 094a/04

d.+ ye 068a/25

derḥāl :< Far. - Ar. Hemen. -1-

d. 109a/12

deri **:** Deri. -14-

d. 014b/10, 043a/08

d.+ leri 080b/15

d.+ leridür 003b/03, 003b/04

d.+ si 020b/11

d.+ sidür 003b/03

d.+ sin 043a/08, 050a/07

at d.+ sinde 101a/05

d.+ sinden 004a/24

ḳuzı d.+ sinden 004a/25

hüdhüd d.+ sine 100a/05

d.+ sini 038b/14

derin : bk. deriŋ . -2-

d. 030a/15, 101b/03

deriŋ : Derin. -4-

d. 032b/17, 114b/18

d.+ den 051b/19, 061a/14

derle - : Terlemek. -6-

d.- dükleri 075a/02

d.- me 058a/02

d.- meden 033a/08

d.- mekden 033a/09

d.- ye 058a/04

d.- yüb 061b/25

derlet - : Terletmek. -4-

d.- ür 025a/13, 025b/22, 051a/12, 058a/03

dert : bk. derd. -1-

d.+ lerine 088a/11

derūn :< Far. İç, içeri. -1-

d.+ ına 089b/15

derūnec-i ʿaḳrebī :< Ar. Çıyan otu, akrep otu. -1-

d. 039a/14

deryā :< Far. Deniz. -14-

d. 068b/12

emvāc-ı d. 054a/13

d. balıḳı 046a/19

d. böcekleri 090a/19

d.+ da 042a/06, 075b/23

d. kenārları 054a/08

d. kenārına 054a/14, 068b/16

d.+ sı 042a/24

Çīn d.+ sında 075b/22

Rūm d.+ sında 073b/10

d.+ ya 054a/11, 054a/17, 068b/15

deryas:< Ar. Deryas, yaprakları rezene yaprağına benzeyen bir ot. -1-

d. 032b/15

desem : bk. deseme. -1-

d.+ i 070b/18

deseme : Yağlılık, yağ. -1-

d.+ si 070b/22

Deskūrīdūs : Dioscorides (Hekim adı). -37-

D. 024b/03, 049b/06, 050b/21, 055b/15, 057b/21, 067a/01, 069a/13, 077b/19, 087a/13, 090a/04, 092b/22, 098b/14

ḳavl-i D. 023b/08, 035b/15, 049a/18, 056b/01, 059b/17, 060a/24, 064b/11, 068b/02, 069b/02, 070b/14, 072a/08, 072a/14, 073a/16, 076b/06, 080b/05, 081a/04, 081a/09, 082a/20, 082b/02, 082b/21, 086b/03, 087b/15, 088a/22, 089b/01

D.+ un 044b/13

deste :< Far. Demet, tutam. -2-

d. 107b/06

d.+ si 021b/09

destere :< Far. Testere. -1-

d.+ den 058b/02

deşil - : Deşilmek. -2-

d.- meden 018a/19

d.- ür 018a/18

devā :< Ar. İlaç. -78-

d. 046b/20, 065a/24

d.-ı cālīnūs 011b/07, 014a/23

d.-ı hürmüs 012b/17

d.-ı ilāhī 027a/20

d.-ı kibrīt 012a/25, 013b/06, 014b/03

d.-ı kibrit-i kürküm 014b/02

d.-ı ḳubāżü'lmelik 011b/06

d.-ı kürkīm 013b/06, 015a/24, 016b/04, 016b/08

d.-ı kürküm 012a/25

d.-ı misk 012a/24, 013a/09, 013b/06

d.-ı misk-i ḥulv 010a/03, 010a/22, 105a/13

d.-i kibrīt 012a/16

d.-yı misk-i ḥulv 013a/05

d.+ dur 021a/05, 050a/12, 078b/19

d. iterler 046b/16

d.+ lar 010a/05, 010a/25, 012a/17, 012a/23, 013a/05, 014b/04, 014b/16, 014b/18, 015a/11, 015a/21, 016a/11, 016a/24, 016a/25, 016b/01, 016b/03, 016b/05, 016b/07, 016b/08, 016b/11, 016b/24, 038b/14, 045a/01, 059a/12

d.+ lara 037a/23, 061a/07, 065a/24

d.+ ları 011a/17, 011b/07, 011b/23, 014b/13, 014b/19, 015a/03, 016b/10, 020b/23

göz d.+ larına 026a/03, 058a/22, 079b/07, 079b/23, 083a/09

göz d.+ larında 065a/23

d.+ laruŋ 034b/10

d.+ nuŋ 063b/16

d. olduġını 034a/02

d. olmaz 047a/17, 051a/21, 059b/18, 082a/14, 084b/14

d. olmuşdur 107b/20

d.+ ya 060a/06

devām :< Ar. Devam. -1-

d.+ ı 001b/04

deve : Deve. -3-

d. 005a/22, 061b/08, 070a/04

deve dikeni : Devedikeni. -2-

d. toḫumı 106b/18, 110a/01

deve ḳuş : Deve kuşu. -1-

d.+ ıdur 087a/13

deverān :< Ar. Dolanma, dönüp dolaşma. -1-

d.+ ından 003b/19

deve ṭabanı : Devetabanı. -1-

d. 086b/09

devr :< Ar. Dönme. -1-

d. ider 034b/02

devrān :< Ar. Dünya, felek; kader, tâlih. -1-

d.+ ları 003a/08

devvār :< Ar. Baş dönmesi. -3-

d.+ a 067a/05, 071a/01, 084a/12

deyü : Diye. -19-

d. 001a/09, 004b/18, 006b/18, 014a/08, 020b/01, 028b/06, 032a/16, 034a/02, 054b/12, 059a/21, 059b/23, 068b/21, 072b/08, 077b/10, 077b/13, 077b/23, 078a/18, 094a/02, 096a/16

ḍıfdaᶜ :< Ar. Kurbağa. -1-

ḍ. 101b/06

dıḳḳ :< Ar. İnce ağrı, erime hastalığı, verem. -4-

ḥummā-i d. 020b/07

ḥummā-yı d. 020b/03

d.+ a 112a/06

hummā-ı d.+ uŋ 020b/16

Dımışḳī : Şam'a ait, Şam'la ilgili. -1-

D. 050a/02

dırnaḳ: Tırnak. -2-

d.+ ı 073b/06

d. üstinde 069b/23

dış : Dış. -1-

d. 114a/13

di - : Demek. -814-

d.- di 054a/19

d.- digümüz 003a/16, 003a/17, 006a/01, 065b/13

d.- diler 022b/20, 027b/05, 028a/09, 029b/14, 032a/22, 034b/17, 037b/07, 039a/08, 040b/09, 042b/09, 043a/25, 044b/02, 044b/10, 045a/04, 045a/14, 045a/15, 047a/20, 047b/06, 047b/21, 047b/22, 050b/08, 051b/18, 054a/23, 055b/05, 057a/20, 057a/21, 059b/07, 061a/14, 061b/07, 062a/17, 063b/07, 064b/16, 065a/23, 066a/23, 067b/10, 067b/21, 069a/12, 069a/25, 070a/24, 072a/22, 072a/23, 072a/24, 072b/07, 073a/05, 073a/10, 073a/14, 078a/06, 078a/08, 079a/08, 080a/20, 080b/14, 080b/18, 081a/03, 083a/15, 083b/17, 087a/04, 088a/17

d.- dügimüz 007a/14

d.- dükleri 004b/10, 021b/17, 022b/02, 022b/19, 023a/13, 023b/05, 023b/06, 023b/12, 023b/24, 025a/06, 026b/06, 026b/07, 027a/05, 028a/06, 028a/10, 028a/17, 029b/01, 030a/01, 030a/07, 030a/12, 030b/12, 030b/17, 030b/22, 031b/03, 031b/16, 032b/19, 033a/02, 033b/02, 033b/10, 033b/18, 034a/24, 034b/15, 035a/15, 036a/05,

036a/25, 036b/16, 036b/21, 037a/03, 037a/13, 037b/06, 038a/17, 040a/05, 040a/17, 040b/07, 040b/17, 040b/18, 040b/23, 041a/07, 041a/18, 042a/23, 043b/13, 044a/19, 044b/01, 045a/10, 045a/11, 045b/18, 045b/24, 046a/01, 047a/10, 047b/05, 048a/06, 048b/23, 049a/11, 050a/01, 050b/24, 051a/10, 052a/11, 052a/17, 052b/09, 052b/14, 052b/22, 053b/21, 054a/02, 054b/12, 054b/13, 055a/12, 055a/23, 055b/03, 055b/13, 056a/03, 056a/23, 056b/03, 057b/14, 057b/23, 057b/25, 058a/13, 058a/20, 059a/18, 060a/20, 060b/07, 060b/19, 060b/23, 061a/10, 061b/06, 064a/09, 064a/20, 064b/13, 064b/14, 064b/23, 065a/07, 065a/21, 065b/05, 065b/15, 065b/20, 066a/07, 066b/05, 066b/23, 067a/16, 068a/09, 068a/24, 068b/06, 069a/22, 070a/19, 070b/24, 072a/02, 072a/12, 073b/09, 073b/10, 076a/17, 077a/18, 078a/01, 079a/20, 079b/04, 080b/12, 081a/08, 081a/17, 081b/23, 082a/16, 082b/06, 082b/07, 083b/06, 084b/03, 084b/23, 085a/09, 085a/12, 085a/17, 085b/12, 085b/15, 085b/18, 086a/17, 086a/19, 086a/20, 086b/08, 086b/09, 086b/13, 087a/02, 087b/07, 088b/03, 088b/15, 089a/14, 090a/19, 090a/21, 092b/17, 093a/17, 093b/05, 093b/08, 093b/18

d.- dükleriŋe 088a/14

d.- ler 004b/09

d.- mek 027a/20, 028a/08, 028a/09

d.- mekdür 027a/21, 048b/15, 057b/09

d.- mekle 054a/03, 071b/06

d.- mezler 059a/21

d.- miş 035a/12, 045a/13, 062b/25, 063a/01, 063a/02, 088a/07, 094a/06, 098b/02

d.- mişler 003a/05, 022b/19, 027b/04, 028b/07, 028b/21, 032b/24, 036b/05, 037a/19, 040a/20, 041a/25, 041b/05, 043b/01, 043b/18, 045b/19, 046a/03, 048a/08, 050a/23, 051b/04, 051b/06, 053b/15, 054b/14, 054b/15, 055b/23, 060a/05, 062b/24, 065a/09, 069a/25, 071b/07, 071b/13, 075a/19, 077b/17, 077b/20, 080a/19, 082a/19, 082b/15, 085a/08, 085a/11, 089a/19, 090a/23, 090b/07, 093b/04, 097b/05, 099a/05, 101a/12

d.- mişlerdür 039a/14, 045a/13, 058b/11, 061a/01

d.- r 002b/22, 025b/19, 026a/06, 028a/16, 035b/02, 040a/08, 045a/16, 047b/07, 058b/05, 058b/09, 062a/05, 062a/15, 066b/25, 069b/22, 070b/14, 074b/19, 102b/10

d.- reler 026b/17, 027a/06, 037b/01, 045b/05

d.- rle 025a/10, 088a/05

d.- rler 001b/25, 002a/01, 002a/11, 002a/12, 002a/14, 002a/17, 002b/15, 002b/16, 002b/17, 002b/18, 002b/18, 002b/19, 002b/20, 003a/13, 003a/15, 004b/08, 004b/09, 006a/03, 006a/04, 006a/16, 007a/13, 007a/20, 007a/24, 008a/23, 013b/09, 013b/21, 014b/09, 016b/15, 016b/16, 018a/24, 018a/25, 018b/11, 018b/20, 019a/01, 019a/03, 019b/05, 019b/06, 020a/06, 020a/19, 021a/04, 021a/13, 021a/15, 021a/20, 021b/02, 021b/22, 022a/01, 022a/07, 022a/09, 022a/22, 022b/07, 022b/08, 022b/13, 022b/18, 022b/20, 022b/23, 023a/04, 023a/09, 023a/23, 023b/05, 023b/13, 023b/16, 023b/17, 024a/04, 024a/14, 024a/21, 024b/11, 025a/01, 025a/21, 025b/01, 025b/02, 025b/08, 025b/20, 026a/01, 026a/05, 026a/11, 026a/17, 026a/18, 026a/23, 026b/05, 026b/06, 026b/07, 026b/13, 026b/24, 027a/12, 027a/24, 027b/04, 027b/14, 027b/21, 027b/23, 028a/09, 028a/10, 028a/11, 028a/13, 028a/21, 028a/22, 028b/05, 028b/08, 028b/13, 028b/14, 028b/18, 029a/11, 029a/15, 029a/16, 029a/20, 029b/06, 029b/07, 029b/13, 029b/19, 030a/20, 030b/05, 030b/13, 031a/01, 031a/02, 031a/05, 031a/19, 031b/07, 031b/12, 031b/24, 032a/05, 032a/10, 032a/13, 032a/21, 032b/05, 032b/15, 033a/02, 033a/15, 033a/22, 033b/06, 033b/23, 034a/12, 034a/13, 034a/20, 034b/01, 034b/02, 034b/07, 034b/09, 034b/15, 034b/20, 035a/20, 035a/21, 035a/25, 035b/04, 035b/05, 035b/10, 035b/17, 036b/06, 036b/11, 037a/09, 037a/18, 037b/04, 037b/13, 037b/21, 038a/09, 038b/04, 038b/10, 038b/16, 038b/22, 039a/08, 039a/14, 039a/24, 040a/04, 040a/20, 040b/01, 040b/10, 041a/16, 041a/19, 041b/17, 041b/18, 041b/23, 042a/02, 042a/07, 042a/09, 042a/10, 042a/15, 042a/25,

042b/07, 042b/15, 042b/23, 043a/03, 043a/04, 043a/24, 043b/04, 043b/11, 043b/17, 043b/23, 044a/05, 044a/22, 044b/03, 044b/09, 045a/03, 045a/12, 045b/03, 045b/05, 045b/12, 046b/09, 046b/10, 046b/11, 046b/17, 047a/01, 047a/02, 047a/04, 047a/12, 047a/19, 047b/05, 047b/06, 047b/11, 047b/15, 047b/19, 047b/22, 048a/24, 048b/08, 049a/02, 049a/12, 049b/01, 050a/22, 050b/06, 050b/15, 051a/05, 051a/10, 051a/19, 051b/09, 052a/04, 052a/05, 052a/10, 052b/03, 053a/06, 053a/10, 053a/21, 053b/11, 053b/20, 054a/07, 054a/19, 054b/11, 054b/22, 054b/24, 054b/25, 055a/02, 055b/03, 055b/04, 056a/04, 056a/15, 056a/21, 057a/12, 057b/02, 057b/10, 057b/14, 058a/08, 058a/20, 058a/24, 058b/02, 058b/03, 058b/10, 059a/10, 059b/06, 059b/24, 060a/04, 060a/15, 060a/25, 060b/04, 060b/14, 061a/08, 061a/13, 061b/24, 061b/25, 062a/01, 062a/02, 062a/15, 062b/03, 062b/07, 062b/14, 062b/18, 062b/19, 062b/22, 063a/06, 063a/19, 063b/19, 064a/23, 064a/24, 064b/07, 064b/09, 065a/07, 065b/06, 065b/21, 066a/22, 066b/08, 067a/01, 067b/03, 068a/01, 068a/24, 068b/12, 068b/13, 068b/21, 069a/10, 069b/09, 069b/10, 069b/21, 070b/07, 070b/17, 071a/13, 071b/02, 071b/03, 071b/04, 071b/12, 072a/02, 072a/07, 072a/21, 073a/22, 073b/21, 074a/13, 074a/22, 074b/04, 074b/06, 074b/20, 075a/04, 075a/21, 075b/20, 075b/21, 076a/05, 076a/17, 076a/19, 076a/20, 076a/23, 076b/14, 076b/15, 077a/10, 077a/11, 077a/18, 077b/16, 077b/17, 077b/20, 078a/01, 078a/04, 078a/07, 078a/11, 078a/17, 078b/01, 078b/11, 078b/12, 078b/14, 078b/21, 079a/12, 079b/12, 079b/20, 080a/01, 080a/08, 080a/18, 080a/19, 081a/09, 081a/12, 081a/17, 081b/10, 081b/20, 081b/23, 082a/09, 082a/16, 082a/20, 082b/06, 082b/07, 082b/08, 082b/17, 082b/18, 083a/09, 083b/02, 083b/03, 083b/04, 083b/05, 083b/06, 083b/10, 083b/20, 083b/21, 083b/22, 083b/23, 084a/02, 084b/04, 084b/05, 084b/07, 084b/08, 084b/24, 085a/10, 085b/09, 086a/03, 086a/17, 086a/18, 086b/08, 086b/09, 086b/10, 086b/11, 087a/04, 087a/10, 087a/19, 087b/18,

087b/19, 088a/05, 088a/16, 089a/01, 089a/02, 089a/03, 089a/04, 089b/16, 090a/07, 090a/10, 090a/20, 090a/21, 090b/06, 091a/05, 091a/10, 091a/12, 091b/01, 091b/02, 091b/16, 091b/17, 092a/02, 092a/05, 092a/10, 092b/08, 092b/12, 092b/13, 092b/18, 093a/06, 093a/08, 093a/09, 093b/08, 093b/09, 093b/10, 093b/11, 093b/12, 093b/13, 093b/18, 093b/19, 098b/04, 098b/17, 099a/02, 106a/03, 111a/09, 118a/06

d.- rlerse 092a/03

d.- se 103b/11

d.- ye 103b/10

d.- yesin 048a/01

dib : bk. dip. -18-

d.+ e 117b/11

d.+ inde 071b/10, 093a/13, 118b/06

ḳarʿa d.+ inde 118a/06, 118b/01

ḳıl d.+ inden 075a/02

d.+ ine 008a/23, 008b/06, 047b/24, 099a/22, 103a/14

diş d.+ ine 034a/11

diş d.+ leri yarasına 026a/04

diş d.+ leri.n 058a/11

diş d.+ lerinde 026b/22

diş d.+ lerine 027a/08, 027a/11

dīdān :< Ar. Solucanlar. -1-

d. 014a/04

dīde :< Far. Göz. -1-

ʿaṣab-ı d. 012a/19

diflā :< Ar. Zakkum ağacı. -1-

d. 100a/17

diger : Diğer. -113-

d. 103b/20, 104a/03, 104b/06, 104b/11, 104b/17, 104b/22, 105a/04, 105a/08, 105a/18, 105b/04, 105b/14, 106a/03, 106a/08, 106a/13, 106a/19, 106b/02, 106b/07, 106b/10, 106b/14, 106b/17, 106b/19, 106b/22, 107a/01, 107a/05, 107a/09, 107a/18, 107b/01, 107b/07, 108a/03, 108a/08, 108a/18, 108a/22, 108b/05, 108b/14, 108b/17, 109a/09, 109a/12, 109a/17, 109a/20, 109b/01, 109b/03, 109b/12, 109b/16, 109b/23, 110a/08, 110a/18, 110b/05, 110b/19, 111a/08, 111a/16, 111a/18, 111a/21, 111b/07, 111b/11, 111b/14, 111b/16, 111b/20, 112a/05, 112a/14, 112a/23, 112b/05, 112b/12, 112b/13, 112b/15, 112b/21, 113a/03, 113a/08, 113a/14, 113a/18, 113b/01, 113b/05, 113b/07, 113b/13, 113b/17, 114a/19,

114a/22, 114b/02, 114b/05, 114b/08, 114b/13, 114b/18, 114b/23, 115a/13, 115b/21, 116a/05, 116a/07, 116a/08, 116a/15, 116a/19, 116b/05, 116b/12, 116b/18, 116b/21, 117a/07, 117a/13, 117a/15, 117b/14, 117b/16, 117b/19, 118a/01, 118a/07, 118a/10, 118a/13, 118a/22, 118b/03, 118b/08, 118b/13, 119a/08, 119a/13, 119a/16, 119a/19, 119b/05, 119b/10

dik - : Dikmek. -1-

d.- erler 022b/23

dīk :< Ar. Horoz. -2-

d. 038b/10, 100a/14

diken : Diken. -15-

d. 050a/08, 054b/13, 056a/25, 061a/25, 086b/19

d.+ i 047a/03, 055b/04, 062a/16, 089a/09, 090a/12

ışırġan d.+ i 094b/03

ışırġan d.+ i toḫumı 029a/15

mışır d.+ i ʿuṣāresi 026a/01

bögürtlen d.+ inüŋ 024b/20

d.+ üŋ 005b/16

dikenli ot : Dikenli ot, kenger. -1-

d. 035b/17

dikenlü : Dikenli. -6-

d. 005b/16, 026b/12, 052b/23, 056b/20, 065a/21, 094a/13

ḍīḳḳ : bk. dıḳḳ. -1-

ḥummā-i ḍ. 012a/10, 018a/25

diḳḳat :< Ar. Dikkat. -1-

d. ideler 031a/21

dil : Dil; lisan. -16-

d. 046a/20, 047b/10, 064b/17, 068a/17

d. ağırlıḳına 027a/19, 084a/13, 088b/22, 109b/13

d. altına 079b/15

göz ve d. degmeye 058b/01

d.+ i 032b/25, 033a/01, 114a/09

Türkī d.+ ince 050b/06

ḳurbaġa d.+ ini 050a/11

d.+ inüŋ 009b/03

dil balığı : Dil balığı. -1-

d. 072b/07

dilcik : Bademcik. -7-

d. 075a/17, 083a/02, 088b/17, 088b/18, 088b/22

d.+ e 075a/18

d. şişlerine 070b/13

dile - : Dilemek. -7-

d.- dügi 101a/04

d.- rseŋ 100a/11, 102b/14, 117b/06, 117b/14

d.- seŋ 008a/15, 118a/07

dilki : bk. dilkü. -1-

d. 032b/19

dilki taşaġı : İtkasarı, tilki taşağı. -1-

d. 037b/01

dilkü : Tilki. -2-

d.+ yi 073a/15

d. ẕekerin 032b/22

dimāġ :< Ar. Beyin, akıl. -89-

d. 004b/23, 005a/05, 074a/16, 085b/03

tenḳıye-i d. 018a/21

d.+ a 006b/04, 006b/05, 007b/13, 010b/11, 018a/21, 027b/02, 029a/06, 033a/04, 035b/12, 038b/05, 039b/22, 044b/06, 054a/24, 054b/04, 055a/05, 056b/10, 057a/16, 062b/10, 063b/05, 065a/06, 073b/23, 080b/21, 086b/18, 090b/17, 095a/13, 095a/15, 099b/16

żaʿf-ı d.+ a 076a/08

d. aġrılarına 059b/17

d.+ da 030b/08, 046b/04

d.+ dan 038b/05, 051a/15, 062a/23, 086a/05, 088a/10

d.+ dur 003b/07, 003b/11, 006a/05, 027a/09, 068a/18

d. ḥarāretin 064a/15

d. ḥarāretinden 064b/17

d. ḥuṣūṣlarında 054b/02

d.+ ı 009b/24, 023a/03, 023b/17, 023b/23, 036b/08, 045b/11, 051a/14, 062b/05, 064b/10, 066a/02, 069b/09, 080a/20, 081b/15, 083a/05, 084b/08, 090b/04, 091a/18, 092b/04

südde-i d.+ ı 023b/18

d.+ ın 037b/20, 103a/11

d.+ ında 005a/07

d.+ ını 052b/11

d.+ ınuŋ 030b/23

tenḳıye-i d. itmiş olalar 021a/09

d. ḳurulıḳı 043b/03

d. perdesinden 068a/16

d. siŋirlerine 052a/24, 090a/09

d. süddelerin 086b/16

d. süddelerine 027b/16

d. süddesin 025a/07, 092b/13

d. süddesine 092b/02

d.+ uŋ 008b/04, 009b/21, 009b/25, 010a/10, 054b/03, 095a/16

dimāġī :< Ar. Beyinle, akılla ilgili. -1-

d. 061a/19

dimāġiyye : bk. dimāġī. -2-

envāʿ-ı emraz-ı d. 006b/06

emrāż-ı d.+ ye 110a/13

dip : Dip, kök. -18-

diş d.+ leri 057b/12, 064b/17

diş d.+ lerin 035b/25, 038a/03, 048a/09, 059b/20, 070b/22, 073a/11

diş d.+ lerinde 041b/21

d.+ lerine 077a/15

diş d.+ lerine 036a/13, 045b/14, 058a/07, 083a/03, 091b/06, 091b/09

diş d.+ lerini 032a/09, 044a/24

dir - : Dermek, toplamak. -1-

d.- ler

dirhem :< Ar. Okkanın dört yüzde biri. -715-

d. 008b/09, 012a/05, 012a/06, 012b/10, 012b/22, 021a/07, 021b/02, 022a/11, 023b/02, 023b/22, 025b/12, 025b/13, 027a/09, 028a/11, 029b/09, 033b/16, 034a/10, 034b/23, 037a/23, 037a/24, 038a/05, 038a/14, 038b/01, 038b/21, 039a/06, 039b/11, 041b/25, 042a/12, 044a/01, 044a/25, 044b/15, 045a/24, 045b/15, 046b/13, 046b/18, 046b/19, 047b/08, 049a/09, 049a/10, 050a/14, 051b/10, 053a/18, 055b/09, 056b/12, 058a/17, 058b/14, 059b/16, 061b/13, 062b/09, 065a/25, 066b/13, 066b/14, 066b/18, 066b/20, 069a/14, 069a/19, 069b/08, 070b/25, 072a/19, 072b/05, 072b/12, 072b/13, 072b/14, 074a/08, 075b/04, 075b/06, 075b/07, 076a/03, 081a/14, 083a/18, 086b/22, 087a/12, 087b/14, 087b/22, 088b/13, 088b/14, 089b/16, 090b/13, 094a/07, 100a/13, 100b/14, 103b/18, 103b/19, 103b/22, 104a/01, 104a/06, 104a/07, 104a/12, 104a/13, 104a/14, 104b/09, 104b/19, 104b/20, 105a/01, 105a/02, 105a/10, 105a/15, 105a/16, 105a/21, 105b/02, 105b/03, 105b/04, 105b/07, 105b/09, 105b/11, 105b/12, 105b/13, 105b/17, 105b/18, 105b/19, 105b/21, 106a/01, 106a/02, 106a/06, 106a/10, 106a/11, 106a/16, 106a/17, 106a/18, 106a/23, 106b/02, 106b/04, 106b/05, 106b/06, 106b/12, 106b/13, 106b/16, 106b/18, 106b/19, 106b/21, 106b/22, 107a/01, 107a/08, 107a/23, 107b/02, 107b/03, 107b/04, 107b/05, 107b/12, 107b/13, 107b/14, 107b/16, 108a/05, 108a/06, 108a/15, 108a/16, 108a/17, 108a/20, 108a/21, 108b/03, 108b/04,

108b/09, 108b/10, 108b/12, 108b/15, 108b/16, 108b/17, 108b/19, 108b/20, 109a/03, 109a/04, 109a/08, 109a/11, 109a/14, 109a/18, 109a/19, 109a/21, 109a/22, 109b/02, 109b/03, 109b/08, 109b/09, 109b/10, 109b/15, 109b/16, 109b/17, 110a/13, 110a/14, 110a/15, 110a/16, 110a/17, 110a/19, 110a/20, 110a/21, 110a/22, 110b/03, 110b/08, 110b/09, 110b/12, 110b/13, 110b/14, 110b/16, 110b/21, 110b/22, 110b/23, 111a/05, 111a/06, 111a/07, 111a/14, 111a/15, 111a/16, 111a/17, 111a/19, 111a/20, 111a/21, 111b/04, 111b/05, 111b/07, 111b/08, 111b/09, 111b/11, 111b/12, 111b/21, 111b/22, 111b/23, 112a/01, 112a/04, 112a/07, 112a/08, 112a/09, 112a/12, 112a/15, 112a/16, 112a/17, 112a/18, 112a/21, 112a/22, 112b/06, 112b/07, 112b/17, 112b/22, 112b/23, 113a/02, 113a/05, 113a/06, 113a/10, 113a/11, 113a/14, 113a/15, 113a/20, 113b/03, 113b/04, 113b/08, 113b/09, 113b/10, 113b/15, 113b/16, 114a/16, 114a/17, 114a/21, 114a/22, 114b/03, 114b/04, 114b/06, 114b/07, 114b/09, 114b/10, 114b/11, 114b/12, 114b/16, 114b/17, 114b/20, 114b/21, 114b/22, 115a/01, 115a/02, 115a/03, 115a/04, 115a/05, 115a/06, 115a/10, 115a/23, 115b/05, 115b/06, 115b/07, 115b/09, 115b/12, 115b/13, 115b/14, 115b/18, 115b/19, 115b/23, 116a/05, 116a/06, 116a/16, 116a/17, 116a/18, 116a/20, 116a/21, 116b/02, 116b/03, 116b/14, 116b/19, 116b/20, 117a/04, 117a/05, 117a/06, 117a/07, 117a/11, 117a/12, 117a/13, 117a/14, 118b/18, 118b/20, 118b/21, 118b/23, 119a/01, 119a/02, 119a/06, 119a/07, 119a/11, 119a/12, 119a/17, 119a/18, 119a/21, 119b/08, 119b/17, 119b/18, 119b/22, 120a/01, 120a/02, 120a/03, 120a/04, 120a/05, 120a/06

d.+ dem 104b/11

d.+ den 022b/12, 024b/01, 025b/07, 031b/01, 031b/11, 035a/04, 036b/08, 037a/21, 039a/17, 040b/10, 044a/13, 046b/18, 046b/23, 048a/13, 050b/21, 056a/02, 058a/05, 059b/20, 060b/14, 061a/21, 061b/22, 062a/07, 062a/24, 064b/22, 067a/08, 082b/04, 083a/10, 084b/21, 087b/04, 091a/16, 091a/18, 099a/22, 104b/16, 105a/07,

105b/06, 105b/16, 109a/15, 109b/11, 111a/01, 111a/16, 111b/06, 118b/10

d.+ dür 021b/20, 022a/05, 022a/13, 023a/03, 023b/24, 026a/04, 026a/21, 026b/04, 026b/05, 026b/11, 027b/18, 029a/01, 029a/08, 029a/14, 029b/09, 030b/09, 033a/14, 034a/21, 035a/09, 036b/16, 037a/08, 037a/12, 038a/16, 039a/16, 039b/02, 039b/06, 043b/10, 048b/05, 048b/20, 050a/19, 050b/11, 051a/13, 052a/24, 053a/05, 054b/19, 056a/14, 058b/18, 059a/16, 060a/19, 061a/08, 061b/05, 064a/06, 064b/06, 064b/12, 065a/06, 065a/20, 066a/20, 066b/04, 067a/08, 067a/15, 067a/25, 068a/07, 069b/08, 069b/16, 071b/25, 072a/01, 072a/19, 072b/06, 073b/07, 076a/12, 076b/12, 077a/08, 077a/16, 077b/06, 080b/11, 082a/05, 083b/01, 085a/11, 086a/01, 086b/07, 087b/16, 088a/12, 088b/02, 088b/22, 089b/16, 089b/17, 091a/03, 092a/18, 093b/01

d.+ dür 032a/13

d.+ e 024b/01, 025b/07, 027a/08, 031a/04, 031b/01, 031b/11, 031b/12, 034b/14, 037a/21, 039a/07, 040b/10, 044a/13, 046b/19, 046b/23, 049a/09, 050b/21, 055b/03, 056a/02, 057a/03, 057b/07, 058a/05, 059b/20, 060b/14, 061a/21, 061b/22, 062b/01, 064b/22, 073a/21, 082a/05, 082b/04, 083a/10, 084b/22, 087b/04, 091a/16, 091a/18, 099a/23, 104b/11, 104b/16, 105a/07, 105b/16, 109b/11, 111a/01, 111a/16, 111b/06, 120a/07

d.+ i 028b/15, 029a/13, 033b/22, 044a/12, 050b/13, 077a/06

d.+ in 021a/21, 023b/02, 026b/15, 028b/19, 029a/12, 029a/17, 030a/04, 033b/22, 034a/22, 037b/10, 039b/01, 040a/04, 042b/11, 051a/23, 052a/09, 053a/10, 060a/18, 061a/04, 068a/05, 075b/09

d.+ ini 021a/06, 057a/01, 059a/12, 065b/20, 069a/14, 069a/17, 089a/11, 097b/18, 097b/21, 100b/14, 101a/19, 104a/17, 108b/11, 110b/09

d. miḳdārı 022a/11

d.+ nini 111b/13

d.+ üŋ 034a/07, 101a/02

diri : Diri. -1-

d. 079b/05

dirīġ :< Far. Esirgeme. -1-

d. itmeyeler 033a/07

diril - : Dirilmek. -5-

d.- ince 021a/08

d.- mege 025a/10, 052a/02

d.- ür 100a/02, 100b/12

dirilt - : Diriltmek. -1-

d.- ür 052a/04

diş : Diş. -103-

d. 005a/10, 030a/18, 080a/22, 083a/03

d. aġrıları 024b/17

d. aġrıların 032b/22

d. aġrılarına 027a/17, 049b/19, 051a/18, 055a/20, 065a/13, 077a/15

d. aġrılarını 037a/05

d. aġrısı 101b/19

d. aġrısın 042b/20, 044a/05, 052a/06

d. aġrısına 034b/04, 043a/11, 047a/17, 061b/11, 085a/06, 107b/09, 113b/14

d. aġrısını 037b/10

d. aġrısıyçün 034a/10, 038b/08

d. bitükine 043a/11

d. delükine 088b/12

d. dibine 034a/11

d. dibleri yarasına 026a/04

d. diblerin 058a/10

d. diblerinde 026b/22

d. diblerine 027a/07, 027a/11

d. dipleri 057b/12, 064b/17

d. diplerin 035b/25, 038a/03, 048a/09, 059b/20, 070b/22, 073a/11

d. diplerinde 041b/21

d. diplerine 036a/13, 045b/14, 058a/07, 083a/03, 091b/06, 091b/09

d. diplerini 032a/09, 044a/24

d.+ e 027a/11, 029b/05, 044a/15, 047b/17, 050a/07, 062a/06, 073b/16, 091b/09, 099a/11, 103a/10

d. etleri 033a/01

d.+ i 005b/18, 032a/09, 043a/19, 052a/23

fīl d.+ i 051a/19

fīl d.+ ine 058b/02

azu d.+ ini 080a/22

d.+ lerde 011a/08

d.+ lere 024a/15, 062a/18, 070b/01, 072a/09, 080a/03, 083a/07, 116a/06, 116b/20

d.+ leri 023a/19, 024a/15, 025a/09, 032b/25, 037b/25, 050a/05, 050a/07, 064b/21, 069a/08, 077b/17,

077b/18, 090a/14, 097b/07, 104b/01, 116a/05, 116b/19, 118b/14

ʿużuv d.+ lerin 070b/22

d.+ lerine 023a/19

d.+ lerini 027a/08

d.+ lerüŋ 095a/15, 097b/17, 103a/14

dişbudaḳ : Dişbudak. -1-

d. aġaçınuŋ 072a/13

dişi : Dişi. -9-

d. 070a/19, 102b/15

d. olur 102b/16

d.+ si 046b/15, 093a/12, 093b/19

d.+ sinden 093b/20

d.+ sinüŋ 045a/22, 093a/12

diş otı : Diş otu. -1-

d. 114a/13

ditre - : Titremek. -1-

d.- mek 043b/03

Dīṭūs : Eski bir Yunan kralının adı. -1-

D. 078b/21

diyābintīs : (?) Terkip adı. -1-

ṣefūf-ı d. 111b/20

diyāḳātliḳūn : (?) Bir macun adı. -1-

maʿcūn-ı d. 110b/14

diyār :< Ar. Memleket, ülke. -10-

d. 032a/15

d.+ dan 084b/06

Rūm d.+ ına 054a/16, 063a/21, 063a/25

Semerḳand d.+ ında 102b/06

Yemen d.+ ında 054a/03, 063a/03

d.+ uŋ 062b/18, 079a/12

diz : Diz. -11-

d. 088b/01

d. aġrılarına 033b/07, 087a/17

d. aġrısına 106a/19

d.+ ler aġrısına 116b/01

d.+ lere 016b/15

d.+ lerinde 026b/17

d.+ lerüŋ 085b/13

d. şişlerine 052a/23, 054b/06, 078b/09

diz - : Dizmek. -3-

d.- esin 104a/18, 104a/21

d.- üb 024a/07

doġ - : Doğmak. -1-

d.- ana 042b/05

doḳun - : Dokunmak. -4-

d.- an 113b/02

d.- maya 024a/08

d.- muş 039b/16

d.- sa 075a/06

doŋ - : Donmak. -1-

d.- mış 029b/12

dög - : Dövmek, ufalamak, ezmek. -74-

d.- eler 107a/04

d.- mek 080b/04

d.- seler 039a/25, 097b/20, 099a/09

d.- üb 021a/07, 021a/10, 022b/21, 023a/19, 023b/01, 024b/13, 025b/13, 026b/21, 027a/07, 029a/17, 029a/18, 031a/20, 036b/22, 039a/05, 040b/21, 041b/15, 043a/06, 044a/14, 044a/20, 045b/21, 045b/23, 048b/02, 050b/10, 052a/03, 052b/22, 055a/08, 055a/16, 060b/21, 061a/03, 062a/12, 062b/06, 066a/15, 067a/24, 068a/03, 068a/06, 076b/09, 077a/02, 079b/09, 080a/17, 080b/10, 081a/15, 088a/22, 090a/06, 090a/16, 090a/18, 090b/08, 092a/16, 092a/23, 092b/05, 092b/14, 097b/11, 097b/17, 099a/11, 099a/13, 099a/19, 099a/21, 099b/06, 099b/09, 100a/11, 101a/20, 102a/22, 103a/12, 103a/23, 103b/01, 116a/07, 116b/04, 116b/17, 120a/11

dögül - : Dövülmek. -8-

d.- miş 087a/12, 088b/14

d.- miş olanı 040b/20

d.- mişi 067b/23, 090a/13

d.- mişine 028b/20

d.- mişini 052a/20

d.- müş 028b/21

dök - : Dökmek. -13-

d.- eler 075b/05, 077b/02

d.- erler 083b/23

d.- meden 100a/19, 103b/06

d.- seler 028b/12, 043a/12, 054b/18, 059b/08, 076a/02, 099a/22

d.- üb 043a/22, 091b/23

dökül - : Dmkülmek. -10-

d.- digine 102a/20

d.- dügüne 043a/01

d.- en 030b/20, 102a/23

d.- meden 079a/19

d.- mege 050a/18

d.- se 023a/12, 055b/16

d.- ür 017a/10, 081b/02

dökün - : Dökünmek. -1-

d.- seler 075a/07

dön - : Dönmek. -13-

göŋül d.- dügini 059b/13

d.- e 074a/19

d.- er 030a/05, 060a/22, 091b/17

d.- megi 108a/23

d.- mesine 109a/01, 110b/06

gönül d.- mesine 041a/22, 058b/15

gönüli d.- mişi 041a/14

d.- üb 037b/21

döndür - : Döndürmek. -2-

d.- üb 056b/25

d.- ür 102b/19

dörd : bk. dört. -4-

d. 025b/07, 105a/16, 116a/20

d.+ inci 036a/06

dörder: Dörder. -13-

d. 104a/01, 104a/12, 105b/04, 107b/03, 108b/03, 108b/09, 108b/19, 112a/08, 113b/04, 116b/14, 117a/06, 117a/12

dördünci : Dördüncü. -39-

d. 007b/22, 019a/16, 019a/17, 019a/21, 020a/15, 025a/21, 030b/06, 033a/03, 033a/16, 034b/02, 036b/22, 040a/07, 048b/20, 057a/04, 057b/15, 061a/13, 061b/06, 066b/08, 074a/22, 077b/15, 085a/12, 087b/09, 088b/05, 093b/08, 094a/03

d.+ de 019b/01, 019b/07, 069b/12, 078b/15

d.+ dedür 045a/04

d.+ si 001b/09, 001b/14, 001b/17, 001b/20, 003b/07, 003b/09, 003b/10

d.+ sine 002b/15

dört : Dört. -55-

d. 006b/10, 007a/15, 018b/02, 018b/04, 018b/24, 018b/25, 022b/17, 026b/11, 027a/19, 027a/23, 033b/22, 035a/22, 054b/22, 055a/01, 056b/12, 061b/08, 061b/13, 065b/19, 071b/03, 072b/14, 073a/20, 076a/11, 089a/10, 091a/03, 091a/10, 100a/18, 103b/17, 104a/11, 104a/15, 106a/11, 106b/05, 106b/21, 108b/16, 109b/02, 110a/17, 110a/21, 110b/13, 111b/07, 111b/22, 112a/15, 112a/21, 112b/02, 112b/06, 113b/10, 114a/17, 114b/02, 114b/05, 117a/07, 117b/07, 117b/16, 117b/22

d.+ dür 001b/08, 003a/02, 003a/03

döşe - : Döşemek. -1-

d.- yüb 063a/18

döşek(g) : Döşek. -5-

d. 066b/17

d.+ e 030a/24

d.+ ine 030b/25, 092a/22

döşen - : Döşenmek. -2-

d.- ür 044b/08, 093a/13

dūd-ı ḫall :< Ar. Bağırsak kurdu. -1-

d. 014a/07

dūdu'l-ḳazz :< Ar. İpek böceği. -1-

d. 039b/10

duḫān :< Ar. Duman. -6-

d. 007a/18

d.+ ı 068a/18

d.+ ına 049a/08, 051b/16

d.+ ından 043b/02

d.+ ını 029a/06

duḫn :< Ar. Ak darı. -1-

d. 033b/01

dūḳū :< Far. Yaban havucu ve onun tohumu. -1-

d. 039b/04

dulāb :< Far. Gizli şeker hastalığı. -1-

d.+ a 111b/17

dur - : Durmak. -3-

d.- a 044a/19

d.- duḳça 113a/17

d.- mayan 040b/22

ḍurūb :< Ar. Dövmeler, çarpmalar. -1-

ḍ.-ı muḫtelife 006b/02

durūnc :< Far. Turunçgillerden, bütün Akdeniz ülkelerinde yetişen, kışınyaprağını dökmeyen bir ağaç, narenç; bu ağacın portakala benzeyen, suyu acımtırak meyvesi. -5-

d. 100a/19, 105a/14, 105b/08, 105b/17, 105b/21

dutḳal : Tutkal. -1-

d. 051a/21

duvāle :< Far. Ağaç yosunu. -1-

d. 024a/21

dübb :< Ar. Ayı. -1-

d. 100a/16

dübür :< Ar. Kıç, makat. -2-

d. 116a/22

d.+ ine 101b/09

dühmerṣā :< Ar. Kısırlığı tedavi etmekte kullanılan macun. -3-

maʿcūn-ı d. 010a/22, 012a/24, 016a/25

dühn :< Far. Sürünecek yağ. -105-

d. 118a/09, 118a/23, 118b/01, 118b/05, 118b/06

d.-ı merzencūş 009a/18

d.-i arnavudbüberi 115a/16

d.-i ayva 115a/21

d.-i bābūnec 009b/16, 113a/06

d.-i benefsec 009b/11, 013a/19, 017b/04, 020b/20, 113a/20

d.-i benefşe 055a/16

d.-i besbāse 115a/14, 120a/02

d.-i beyż 015b/16

d.-i buġday 115a/19

d.-i cevzi 015b/06

d.-i cevzibevvā 115a/09, 119b/19, 120a/05

d.-i dārçīn 115b/11, 120a/02

d.-i ferfiyūn 014b/02, 017a/06

d.-i fulful 115b/01

d.-i fustuḳ 011b/16

d.-i günlük 115a/13

d.-i ḥal 009b/18, 014a/01

d.-i ḫal 017a/21, 112b/10

d.-i ḥaşḥāş 009b/11

d.-i ḫırvaʿ 013b/23, 015a/23

d.-i ḫırvaʿı 017b/05

d.-i kalkanānic 010a/15, 010a/25, 015b/19, 016a/24, 017a/04, 017a/06

d.-i ḳaraʿ 009b/11

d.-i ḳarınca 115b/21

d.-i kehrübā 118a/07, 119b/22

d.-i kibrīt 115b/17, 118a/13, 118a/14

d.-i levz 009b/02, 010b/07, 011b/15, 011b/21, 012a/04, 012b/15, 013a/19, 016a/07, 016b/23, 018b/16, 018b/17, 020a/04, 108b/12

d.-i levz-i kişnic 009b/16

d.-i levz-i mürr 014a/23

d.-i lūrek 010b/15

d.-i miʿa 015a/24, 016a/24, 017a/03

d.-i nārdīn 010b/21, 016a/24

d.-i nercis 011b/17

d.-i reşād 010a/23, 017a/04, 017a/05

d.-i suʿd 112b/18

d.-i ṭorṭı 115b/13, 118b/03

d.-i verd 012a/04, 015b/16, 017b/16, 113a/06, 113a/20

d.-i yāsemīn 009b/16

d.-i zāc 118a/22

d.-i zaḳḳūm 040a/01

d.-i zanbaḳ 011b/16

d.-i zaʿferān 010a/25, 016b/08

d.-i zeyt 113a/02

d.-ü'l bābūnec 039b/17

d.-ü'l kādī 064a/23

d.-ü'l verd 039b/14

d.-ü'l yāsemīn 039b/20

d.+ dür 115a/09

d.+ i 010b/19, 073a/06, 089b/10, 089b/11, 118a/21

d.+ ler 113a/21

d.+ leri 113a/23

dülbend :< Far. Tülbent. -4-

d. 102b/09

d.+ den 051b/14

d.+ i 008a/01, 008a/04

dünyā :< Ar. Dünya. -2-

d.+ da 005b/24

yeŋi d.+ da 052a/11

düril - : Dürülmek. -5-

d.- ince 021a/08

dürlü : Türlü, çeşitli.-18-

d. 006a/20, 007a/11, 009b/22, 018b/03, 037a/11, 046b/25, 050b/09, 074b/01, 078b/23,

082b/17, 087b/07, 091a/10, 094b/14

d.+ dür 087a/19

d.+ si 053b/20

dürrāc:< Ar. Keklik cinsinden, eti gevrek bir kuş, çil kuşu, turac kuşu. -4-

d. 039a/07, 039a/08

d. ḳuşınuŋ 039a/08

d.+ uŋ 039a/12

dürt - : İlaç, merhem gibinesneleri sürmek

-26-

d.- eler 010b/06, 011a/07

d.- me 079b/01

d.- seler 025a/21, 034b/04, 040a/15, 042b/25, 045a/07, 045a/24, 046a/06, 046a/12, 046a/17, 047a/23, 048a/02, 048a/12, 049b/18, 053a/03, 056a/24, 062b/13, 073b/17, 077a/15, 078b/10, 084b/13, 087b/20, 088a/01, 092b/05

dürüst:< Far. Düzgün, sağlıklı. -1-

d. olur 080a/01

düstūru'l-ʿamel :< Ar. Gereği gibi uygulanacak olan kanun. -1-

d. ola 001a/07

düş : Düş, rüya. -9-

d. 030a/25

d. görmeye 098a/07

ḳorḳulı d. görmeye 099a/06

ḳorḳulı d. görmeyeler 101a/22

ḳorḳulu d. görmez 103a/06

d.+ ler 039a/20, 072b/23

d.+ ünde 002b/01, 002b/03

düş - : Düşmek. -15-

d.- düğinde 054a/17

d.- en 071a/10, 087b/19

d.- er 052b/17, 052b/22, 054a/11, 088b/19, 102b/21

d.- meden 016a/10

d.- mege 088b/22

d.- mek 084a/06

d.- se 004a/20, 088b/17, 102a/04

d.- üb 078a/17

d.- üp 058a/16

düşmen :< Far. Düşman. -1-

d. 019a/11

düşür - : Düşürmek. -10-

d.- e 050a/06

d.- ür 031b/06, 043b/09, 052b/06, 082b/01, 097b/15, 097b/22, 101a/05, 101a/15, 102b/18

dütün : Duman. -2-

d. 028a/24, 028a/25

düz - : Yapmak, tertip etmek. -21-

binā d.- er 005b/05

d.- üb 109b/18, 112a/18, 112b/05, 112b/07

ḥabblar d.- üb 014a/16, 017b/10, 109a/19, 109a/23, 109b/03, 109b/11, 109b/22

havān d.- üb 021b/09

ḳurṣlar d.- üb 112a/10, 112a/13

luʿūḳ d.- üb 103b/19, 104a/03, 104a/08

merhem d.- üb 017a/22

şāflar d.- üb 016a/20, 112a/23

düz : Düz. -2-

d. olub 019b/21, 063a/17

düzül - : Yapılmak, tertip edilmek. -1-

d.- miş 014a/10

D

ebdān :< Ar. Bedenler. -1-

teferruḳ-ı e. 002b/24

ebegümeci : Ebegümeci. -3-

e. 036b/16, 056a/14

e.+ nüŋ 083a/11

ebeveyn :< Ar. Ana baba. -1-

e.+ den 003a/20

ebhel :< Ar. Yemişli ve yemişsiz dağ servisi, ardıç ve onun yemişi. -6-

e. 022a/06, 051b/09, 094a/18, 096a/06, 097b/16, 116b/14

ebhire :< Ar. Buğular, dumanlar. -1-

e.-i nuḥāsdan 058a/21

ebreşīm :< Far. İpek iplik, ibrişim. -1-

e. 021b/16

Ebū ʿAli Sīnā: İbn-i Sina (Hekim adı). -1-

E. 107a/10

ayāric-i E. 015a/21

ebūceḫl ḳarbūzı : Ebucehil karpuzu, kabakgillerden, elma büyüklüğündeki meyvesi çok acı ve iç sürdürücü, ishal edici bir bitki, acı hıyar, acı elma, acı karpuz, it hıyarı, hanzal. -1-

e. 036b/05

ebū celsā :< Ar. Eşek marulu, kuzu gevreği, süt otu. -1-

e. 021b/24

Ebū Cerīḥ : Ebu Cerīḥ (Hekim adı). -3-

ḳavl-i E. 055b/25, 060b/25, 093a/01

ebū ḳāraṣyā :< Ar. - Yun. Kiraz. -1-

e. 012b/07

Ebuḳrāṭ : bk. Buḳrāṭ. -1-

E. ṣanʿatıdur 048b/20

Ebū'l-Ulā İbn-i Ẕühr: İbn-i Zühr (Hekim adı). -1-

E. 052a/13

ebvām :< Ar. Baykuşlar. -1-

e. 030b/23

ebyaż :< Ar. Beyaz.-23-

e. 105b/23, 115a/03

behmen-i e. 095b/15, 105a/15, 105b/10

fānīd-i e. 103b/23

fulful-i e. 115b/05

ḫaşḫāş-ı e. 037a/17

ṣandal-ı e. 105a/01

ṣandāl-ı e. 111a/06

sūsen-i e. 095b/19

sükker-i e. 014a/01

şāf-ı e. 112b/05

şeb-i e. 118b/21

şifā-ı e. 010b/06

ṭīn-i e. 097a/04

tūderī-i e. 107a/20

türbüd-i e. 110a/16

zāc-ı e. 118b/20

ẕeheb-i e. 057b/01

esḳīl-i e.+ dan 104a/18, 104a/21

ṣandal-ı e.+ ı 014a/20

ecil :< Ar. Sebep.-15-

e.+ den 028a/22, 034a/19, 038a/11, 052a/10, 058a/24, 060b/03, 062b/16, 064b/08, 073b/12, 076a/02, 081b/14, 085a/16, 089b/15, 090b/06, 102a/17

ecnās :< Ar. Çeşitler. -1-

e.-ı emrāż 006a/22

ecsām :< Ar. Cisimler. -7-

e. 002b/23, 004b/08, 075a/07

e.-ı ʿulviyyeye 006a/09

āteş e.+ a 085a/14

ṣuver-i e.+ ın 004b/01

e.+ uŋ 004b/02

ecvāz :< Ar. Cevizler. -1-

e. 034b/15

eczā :< Ar. Ecza, ilaç ham maddesi. -52-

e. 012b/23, 070b/09, 107a/23, 109b/10

e. ḳadarınca 111a/17

e.+ lar 094b/01, 107b/16, 111b/19, 117b/02

e.+ ları 104a/07, 104a/15, 104b/09, 104b/20, 105a/02, 105b/01, 106a/17, 108a/01, 108b/02, 108b/04, 108b/12, 110a/02, 110b/17, 111a/07, 111a/15, 111a/20, 111b/05, 111b/23, 112b/23, 113a/02, 113a/07, 113b/10, 113b/17, 115a/06, 115b/08, 116a/18, 116b/04, 116b/17, 117b/02, 119a/21, 119b/09, 119b/18

e. miḳdārı 108a/01, 108a/11, 108b/17, 111b/05, 111b/10

e. miḳdārıyla 105a/17

e.+ sında 003b/12

e.+ sındandur 079b/06

e.+ sını 078b/22

e.+ ya 109a/23

e.+ yı 114a/18

edhān :< Ar. Sürülecek güzel kokular yağlar. -1-

e.-ü'l efrenciyyet-ü'l mustaḳṭır-atü'l mücerrebe 115a/08

ednā :< Ar. Pek az; pek aşağı. -1-

e. işāretiyle 019a/04

edviye :< Ar. İlaç, ilaçlar. -83-

e. 026b/15, 032a/19, 041b/25, 057a/06, 057b/06, 059b/14, 077a/03, 077b/01, 080b/17, 096a/16, 117a/17, 117b/22

ḥabb-ı ʿuşar-u'l e. 017a/04

müfredāt-ı e. 001a/05

e.-i ḳıtāle 070b/25

e.-i kibāre 079b/14

e.-i muvāfiḳ 029a/01

e.+ dür 049a/01

ḳānūn-ı istiʿmāl-i e.+ dür 001b/12

e. eyleseler 040b/01

e.+ ler 002b/10, 026b/02, 040a/23, 094a/13, 094a/15, 094a/16, 094a/19, 094b/02, 094b/10, 094b/13, 094b/19, 094b/23, 095a/02, 095a/03, 095a/05, 095a/07, 095a/11, 095a/12, 095a/13, 095a/15, 095a/19, 095a/21, 095a/22, 095b/01, 095b/03, 095b/05, 095b/08, 095b/09, 095b/11, 095b/14, 095b/16, 095b/18, 095b/20, 095b/23, 096a/14, 096a/23, 096b/03, 096b/06, 096b/11,

096b/15, 096b/19, 097a/07, 097a/10, 097a/16, 097a/20, 118a/12, 118a/17

e.+ lerden 071b/16

e.+ lerdür 095a/19

e.+ leri 094b/21, 095a/13, 096a/15, 096a/17, 096a/18, 097a/04

e.+ lerinde 088a/18

e.+ lerine 064a/12

göz e.+ lerine 080b/22

göz e.+ leriyle 041b/02

e.+ lerüŋ 094b/07, 094b/16

e.+ nüŋ 007b/12

e.+ ye 046b/25

efʿā :< Ar. Engerek yılanı. -2-

e. 087a/08

tiryāḳ-ı e.+ yı 017b/03

efāʿīl : bk. efʿā. -2-

e. 025b/08

semm-ü'l e. 077b/20

efʿāl :< Ar. İşler, ameller. -1-

ẓuhūr-ı e.+ ini 006a/11

efāviyā :< Ar.Yemeğe konan, baharatlar, kokulu şeyler. -2-

e. 112b/01, 112b/22

efāviyye : bk. efāviyā. -1-

e. 081a/05

efḍal :< Ar. En faziletli, en üstün. -4-

e. 017b/02

e.+ dür 030a/16, 050b/24, 071a/09

eflāk :< Ar. Ziyadeler, fazlalar; ihsanlar, lutuflar. -4-

e. 004b/21

ʿālem-i e.+ lerüŋ 005a/03

e.+ üŋ 003b/14, 004b/23

eflāḳ :< Ar. Semalar, felekler. -2-

e. 116a/05

e. ṭuzı 116b/20

eflāṭūn :< Yun. Günlük ağacı. -4-

e. 117a/20, 117b/21, 118a/04, 118a/11

efrāciyā : (?) Göz otu. -2-

e. 095a/20, 109b/10

efrenc :< Ar. Frenk, Avrupalı. -1-

e.-i misk 106a/05

efrencī :< Ar. Avrupalı, Frenklere ait. -3-

e.+ dür 079b/22

e.+ ler 052a/05

e.+ lerüŋ 104b/22

efrenc-i misk :< Far. Miskotu. -2-

e. 111a/12, 111b/03

efrenc-i müşk : bk. efrenc-i misk. -1-

e. 097a/08

efrenciyyet :< Ar. Avrupalılara has; Frenklere ait. -2-

edhān-ü'l e.-ü'l mustaḳṭır-atü'l mücerrebe 115a/08

beyān-ü'l belesānāt-ü'l e.-ü'l mücerrebe 113b/21

efrenc-müşk : bk. efrenc-i misk. -1-

e. 025a/05

efrengī :< Ar. Frengi hastalığı. -3-

tiryāḳ-ı e. 108a/03

e.+ den 119a/19

e.+ ye 105a/20

eftīmūn :< Yun. Bağbozan, serent. -24-

e. 009a/12, 009b/12, 009b/17, 010a/07, 014a/14, 025b/01, 060b/16, 075b/10, 075b/20, 077a/04, 097b/17, 109a/18, 109b/06, 110a/15, 110b/22, 112b/04, 115b/07, 120a/04

maṭbūḫ-ı e. 010a/06

maṭbūḫ-ı e. 017a/19, 017b/20, 018a/13

e.-ı akrīṭī 096b/12

e.+ uŋ 050b/12

ege : Eğe. -5-

e.+ den 040a/25, 041a/04, 057b/06, 058b/03, 093a/06

eger : Eğer. -794-

e. 002b/11, 002b/12, 002b/13, 004b/21, 005b/24, 006b/07, 006b/10, 006b/11, 006b/13, 006b/16, 006b/19, 007a/04, 007a/07, 007a/08, 007a/10, 007b/24, 008a/03, 008a/05, 008a/10, 008b/01, 008b/03, 008b/16, 008b/17, 008b/24, 009a/19, 010a/01, 010a/21, 010b/03, 010b/08, 010b/09, 010b/17, 010b/22, 011a/03, 011a/09, 011a/11, 011a/15, 012a/12, 012b/03, 012b/06, 012b/07, 012b/08, 012b/21, 012b/24, 013a/08, 013a/16, 013a/18, 013b/01, 013b/02, 013b/04, 013b/22, 013b/24, 014a/13, 014a/18, 014a/22, 014b/21, 014b/23, 015a/09, 015a/13, 015a/16, 015b/07, 015b/08, 015b/18, 015b/23, 015b/24, 016b/15, 016b/16, 016b/17, 016b/21, 017b/08, 018b/15, 018b/17, 019a/05, 019b/02, 019b/03, 019b/05, 020a/05, 020a/08, 020a/09, 021a/09, 021a/14, 021a/20, 021a/22, 021b/09, 021b/22, 022a/01, 022a/03, 022b/21, 023a/06, 023a/10, 023a/21, 023b/11, 023b/13, 023b/14, 023b/22, 024a/11, 024a/13, 024a/14, 024a/22, 024b/04, 024b/05, 024b/09, 025a/17, 025b/04, 025b/05, 026b/08, 027b/11, 028a/24, 028b/03, 029a/06, 029a/11, 029a/12, 029a/17, 029a/18, 029b/04, 029b/19,

029b/23, 030a/09, 030a/10, 030a/18, 030a/22, 030b/04, 030b/11, 030b/21, 031a/18, 031a/23, 031a/24, 031b/20, 032a/01, 032a/18, 032a/19, 032a/22, 032b/06, 032b/21, 033a/21, 033b/03, 033b/04, 034a/16, 034a/18, 034b/19, 035a/02, 035a/16, 035b/01, 035b/06, 035b/25, 036a/08, 036a/09, 036a/10, 036a/11, 036a/13, 036a/16, 036a/17, 036b/02, 036b/04, 036b/05, 036b/18, 036b/22, 037a/01, 037a/05, 037a/11, 037a/16, 037a/17, 037a/20, 037b/02, 037b/05, 037b/09, 037b/10, 037b/17, 037b/23, 037b/24, 038a/01, 038a/03, 038a/14, 038a/19, 038a/22, 038a/24, 038b/04, 038b/06, 038b/13, 038b/17, 039a/01, 039a/19, 039a/25, 039b/01, 039b/11, 039b/12, 039b/21, 040a/04, 040a/10, 040a/11, 040a/12, 040a/14, 040a/15, 040a/20, 040b/02, 041a/02, 041b/14, 041b/25, 042b/13, 042b/16, 042b/19, 043a/08, 043a/19, 043b/08, 044a/20, 044b/05, 045a/19, 045a/23, 045a/25, 045b/07, 045b/08, 045b/23, 046a/04, 046a/07, 046a/12, 046b/02, 046b/05, 046b/20, 047a/07, 047a/14, 047a/22, 047b/16, 047b/18, 048a/01, 048a/03, 048a/09, 048b/02, 048b/06, 048b/07, 048b/11, 048b/12, 048b/21, 048b/23, 048b/24, 049a/06, 049a/16, 049a/18, 049a/20, 049a/22, 049a/23, 049a/24, 049b/17, 049b/18, 049b/19, 050a/03, 050a/05, 050a/06, 050a/07, 050a/10, 051a/07, 051a/11, 051a/16, 051a/17, 051a/25, 051b/06, 051b/10, 051b/15, 051b/20, 052a/01, 052a/06, 052a/08, 052a/22, 052b/01, 052b/05, 052b/11, 052b/12, 052b/13, 052b/16, 052b/17, 052b/19, 053a/01, 053a/03, 053a/04, 053a/15, 053b/12, 053b/25, 054b/15, 054b/16, 055a/08, 055a/10, 055a/18, 055a/20, 055a/21, 055b/21, 056a/07, 056a/10, 056a/11, 056a/12, 056a/17, 056a/18, 056a/20, 056a/24, 056b/01, 056b/07, 056b/11, 056b/15, 056b/17, 056b/22, 056b/24, 056b/25, 057a/01, 057a/25, 057b/06, 057b/11, 057b/15, 057b/24, 058a/01, 058a/04, 058a/11, 058a/16, 058a/17, 058a/21, 058a/22, 058b/01, 058b/03, 058b/06, 058b/07, 058b/25, 059a/01, 059a/02, 059a/09, 059a/13, 059b/03, 059b/14, 059b/16, 059b/25, 060a/01, 060a/11, 060a/17, 060a/22, 060b/04, 060b/06,

060b/09, 060b/11, 060b/15, 060b/16, 061a/03, 061a/15, 061a/16, 061a/17, 061a/19, 061a/20, 061a/25, 061b/01, 061b/02, 061b/04, 061b/11, 061b/12, 061b/13, 061b/14, 061b/16, 062a/04, 062a/06, 062a/10, 062a/12, 062a/13, 062a/20, 062a/21, 062b/06, 062b/07, 062b/08, 062b/11, 062b/12, 063a/14, 063b/04, 063b/09, 063b/10, 063b/19, 063b/21, 064a/02, 064a/13, 064a/14, 064a/16, 064b/18, 064b/25, 065a/01, 065a/03, 065a/11, 065a/12, 065a/16, 065b/03, 065b/06, 065b/08, 065b/17, 065b/18, 065b/19, 065b/23, 065b/24, 065b/25, 066a/01, 066a/03, 066a/05, 066a/06, 066a/17, 066b/02, 067a/01, 067a/02, 067a/07, 067a/19, 067a/23, 067b/04, 067b/06, 067b/16, 067b/17, 067b/22, 068a/02, 068a/03, 068a/06, 068a/18, 068a/22, 068b/04, 068b/19, 069a/01, 069a/02, 069a/03, 069a/04, 069a/07, 069a/08, 069a/14, 069a/19, 069b/02, 069b/04, 069b/06, 069b/07, 070a/08, 070a/11, 070b/07, 070b/08, 070b/22, 071a/09, 071a/19, 071a/22, 071b/17, 071b/18, 072a/09, 072a/10, 072a/14, 072a/24, 072b/04, 072b/23, 073a/01, 073a/10, 073a/23, 073b/03, 073b/06, 073b/15, 073b/17, 074a/04, 074a/05, 074a/08, 074a/09, 074b/05, 075a/05, 075a/07, 075a/19, 075a/20, 075b/02, 075b/17, 076a/10, 076a/13, 076a/20, 076b/11, 076b/23, 077b/01, 077b/02, 077b/21, 078b/03, 078b/08, 078b/09, 078b/10, 079b/11, 079b/14, 079b/15, 079b/17, 079b/18, 080a/02, 080a/13, 080a/16, 080a/23, 080b/04, 080b/05, 080b/18, 080b/21, 081a/06, 081a/07, 081a/11, 081b/06, 081b/10, 082a/10, 082a/11, 082a/12, 082a/21, 082a/22, 082a/23, 082b/09, 082b/12, 082b/15, 082b/16, 083a/01, 083a/04, 083b/03, 083b/18, 084a/09, 084b/10, 084b/12, 084b/13, 084b/16, 085a/02, 085a/06, 085a/24, 085b/04, 085b/07, 085b/13, 086b/19, 086b/20, 086b/22, 087a/01, 087a/04, 087a/07, 087a/22, 087a/23, 087b/01, 087b/02, 087b/20, 087b/21, 088a/01, 088a/09, 088a/13, 088a/21, 088b/08, 088b/14, 088b/17, 088b/19, 088b/20, 089a/10, 089a/11, 089a/20, 089a/22, 089b/05, 089b/13, 090a/08, 090a/13, 090b/08, 090b/14, 090b/15, 090b/20, 091a/05, 091a/07,

091a/09, 091a/14, 091a/16, 091a/18, 091b/05, 091b/08, 091b/10, 091b/19, 091b/23, 092a/01, 092a/11, 092a/14, 092a/15, 092b/05, 092b/16, 092b/21, 093a/20, 093a/21, 093a/23, 093b/01, 094a/08, 094a/09, 097b/07, 097b/11, 097b/13, 097b/16, 097b/19, 097b/20, 097b/21, 097b/22, 098a/01, 098a/02, 098a/05, 098a/06, 098a/08, 098a/09, 098a/10, 098b/16, 099a/05, 099a/06, 099a/08, 099a/09, 099a/10, 099a/11, 099a/13, 099a/15, 099a/17, 099a/18, 099a/19, 099a/20, 099a/21, 099b/05, 099b/06, 099b/07, 099b/09, 099b/10, 099b/11, 099b/13, 099b/14, 099b/17, 099b/23, 100a/02, 100a/04, 100a/06, 100a/08, 100a/11, 100a/13, 100a/14, 100a/16, 100a/17, 100a/20, 100a/23, 100b/02, 100b/03, 100b/04, 100b/05, 100b/07, 100b/08, 100b/11, 100b/12, 100b/13, 100b/15, 100b/16, 100b/22, 100b/23, 101a/01, 101a/02, 101a/03, 101a/06, 101a/14, 101a/15, 101a/16, 101a/18, 101a/20, 101a/21, 101a/22, 101a/23, 101b/01, 101b/02, 101b/03, 101b/04, 101b/05, 101b/07, 101b/08, 101b/10, 101b/20, 101b/21, 101b/22, 102a/01, 102a/03, 102a/04, 102a/05, 102a/06, 102a/07, 102a/08, 102a/10, 102a/13, 102a/18, 102a/19, 102a/20, 102a/21, 102a/22, 102a/23, 102b/01, 102b/03, 102b/04, 102b/05, 102b/10, 102b/13, 102b/14, 102b/16, 102b/17, 102b/18, 102b/19, 102b/20, 102b/22, 103a/01, 103a/09, 103a/10, 103a/12, 103a/15, 103a/16, 103a/18, 103a/19, 103a/22, 103a/23, 103b/01, 103b/03, 103b/04, 103b/05, 103b/06, 103b/07, 103b/08, 103b/14, 107a/13, 108a/06, 111a/17, 114b/15, 114b/23, 115a/01, 117a/02, 118a/14, 119a/15, 119b/06, 119b/19, 119b/20, 119b/21, 120a/10

egir :< Yun. Kasık otu, azakeğeri, hazambel. -2-

e. 109a/07, 109b/06

egri : Eğri. -9-

e. 114a/21, 114b/04, 114b/07, 114b/18, 114b/22, 115a/06, 117b/20, 118b/04, 118b/12

egri kestāne : Eğri kestane. -1-

e. 047a/19

ehl :< Ar. Sahip, malik, bir işte maharetli. -11-

e.-i keyf ola 063b/08

e.-i maʿrifet 068b/08

e.-i Mışır 027b/21, 031b/14, 083a/11

e.-i tecrübe 028a/16

e.-i Yemen 063a/23

e.-i ʿilm 054a/03

e.+ i 051a/08

e.+ ine 105a/20, 105b/04

ek - : Ekmek. -41-

e.- e 033b/22

e.- eler 023a/22, 052b/17, 061a/05, 116a/13, 120a/10

e.- erler 051b/21

e.- esin 100a/11

e.- seler 023b/14, 027a/08, 027a/15, 031b/15, 037b/16, 039a/25, 039b/03, 039b/04, 040b/22, 044a/15, 044a/21, 046b/03, 049a/07, 050b/18, 050b/19, 051a/11, 052a/23, 058b/07, 060a/10, 061a/17, 065b/24, 069b/06, 071b/14, 079b/10, 090a/14, 091b/11, 092a/16, 092b/16, 098a/03, 100a/12, 100b/03

e.- üb 116a/10

eḳālīm :< Ar. Memleketler, diyarlar. -1-

iḫtilāf-ı e. 074a/19

ekber :< Ar. Daha büyük. -8-

ʿālem-i e. 004b/15, 007b/11

ʿālem-i e.+ de 004b/18, 005a/01, 005a/04, 005a/08

ʿālem-i e.+ e 007b/06

ʿālem-i e.+ i 004b/22

ekḥāl :< Ar. Göze çekilen sürmeler. -1-

e.-ü'l mücerrebet-ü'l laṭīf 112a/19

ekḥal :< Ar. Kol atardamarı. -2-

ʿırḳ-u'l e. 002b/18

e.+ den 018a/12

ekkāl :< Ar. Çok yiyen, yiyici (yara). -1-

e. 084b/24

ekl :< Ar. Yeme. -3-

e. 006b/19, 008a/18

e. iter 005b/09

ekrem :< Ar. Çok kerim, şeref sahibi. -1-

resūl-i e. 101b/17

ekṣer :< Ar. Genellikle, çoklukla.-24-

e. 022b/23, 023a/09, 036b/05, 036b/08, 044b/22, 045a/13, 050b/08, 052b/24, 054b/22, 055a/02, 056a/19, 063a/03, 064a/09, 065b/22, 067b/11, 070b/15, 077b/22, 078b/12, 083b/08, 093b/02

e.+ i 006b/10, 034a/23

e.+ inde 101a/12

ekṣerī :< Ar. Çoğunlukla. -1-

e. 018a/17

ekṣeriyyā : bk. ekṣerī. -5-

e. 004a/13, 008b/06, 049a/16, 068b/14, 079b/06

eksik : Eksik. -6-

e. 079a/03

e. etmezlerdi 102a/15

e. itmeyüb 050b/22

e. olmaya 117b/16, 118a/20

e. olmaz 038b/06

ekşi : Ekşi. -33-

e. 002a/05, 009b/06, 041a/09, 041a/11, 041a/16, 041a/17, 045b/25, 052a/15, 053b/09, 056b/24, 059b/04, 060a/25, 067b/17, 074a/05, 086a/04, 099a/22, 119a/14

e.+ lerden 016b/20

e.+ lere 052a/16

e. olan 067b/13

e.+ si 022a/14, 044b/03, 086a/04, 086a/13, 086a/16

ḳoruḳ e.+ si 040b/18

turunc e.+ si 073b/23

ḳoruḳ e.+ sidür 041a/25

e.+ sinüŋ 022b/03, 073b/21, 073b/23

e. ṭūt 032b/01, 032b/03

ekşilik: Ekşilik. -3-

e. 063a/02

e.+ i 098a/06

e.+ ini 103a/23

el : El. -32-

e. 003b/02, 019b/16, 039b/23, 046b/17, 063a/22, 084a/10, 098b/01, 103a/01

e. çekmiş 044b/22

e.+ de 037b/02, 054b/02

e.+ e 050b/25

e.+ i 067a/24

e.+ in 003b/03

e.+ inde 075a/23, 097b/15, 103a/22

e.+ ine 067a/24

e.+ inüŋ 003b/04, 020b/11

e.+ ler yarıḳlarına 110b/06

e.+ leri 019b/21

e.+ lerini 007b/25, 008a/03, 008a/06

e.+ lerinüŋ 025a/12

e. urduḳda 014b/09

e. urmadıŋ 007b/25

e. urmaḳ 008a/15, 020b/02

e.+ üŋe 008a/24, 008b/14

elbān :< Ar. Sütler. -1-

e. 069b/17

elbetde : bk. elbette. -1-

e. 085a/22

elbette :< Ar. Mutlaka, nihayet. -6-

e. 005b/25, 028a/04, 037a/16, 038a/13, 056b/01, 084b/18

ele - : Elemek. -3-

e.- mek 031a/20

e.- yeler 031a/21

e.- yüb 031b/15

elek : Elek. -2-

e.+ den 105b/01, 107b/04

elem :< Ar. Gam, keder. -9-

e. çekse 085b/17

e.+ i 084a/09

e.+ ini 097b/08, 098a/08, 099b/13, 101a/21, 102a/11, 102b/03

e. viren 039b/17

el-ḫāṣıl :< Ar. Hasılı, sözün kısası. -3-

e. 024b/09, 046b/22, 057b/16

elif :< Ar. Osmanlı alfabesinin ilk harfi.

-3-

faṣl-u'l e. 021a/01

ḫarf-ü'l hemze-ve'l e. 021a/02

e. bābında 054b/12

elli : Elli. -11-

e. 001a/10, 109a/08, 109a/18, 109a/22, 114a/16, 114a/21, 114b/09, 114b/16, 115a/02, 115b/13

ellişer : Ellişer. -3-

e. 109a/18, 113b/09, 117a/07

elmās :< Yun. Elmas. -19-

e. 004a/14, 058a/23, 077b/09, 077b/12, 078a/05, 081b/01, 097b/04, 097b/07

e.-ı ṣaḥīḥüŋ 077b/15

e.+ a 077b/23, 078a/01

e. bürūdetinden 078a/01

e.+ ı 077b/10, 077b/14, 078a/03, 078a/07

e. ṭaşıdur 077b/07

e.+ uŋ 058a/23, 078a/03

elṭaf :< Ar. Yumuşak, nazik. -1-

e.+ dur 061a/06

elvān :< Ar. Renkler, çeşitler; alaca. -1-

e.+ ı 098a/21

em - : Emmek. -2-

e.- dügi 052b/17

e.- er 071a/14

emʿā :< Ar. Bağırsak. -9-

e. 082a/02

e.-yı müstaḳīmde 014a/07

ṭabīʿat-ı e.+ dan 006b/22

muḳavvī-i e.+ dur 065b/02

e.+ nuŋ 108a/14

e.+ ya 095b/11, 095b/13, 095b/16

ḳurūḥ-ı e.+ ya 071a/01

emcek : Meme. -2-

e. şişlerine 037b/09, 037b/15

emīn :< Ar. Emin, güvenilir.-19-

e. 021a/23, 051a/25, 081b/06, 081b/07, 081b/11

e. ola 022a/19, 032b/23, 039a/19, 039a/21, 042b/07, 069a/20, 097b/12

e. olalar 092b/20

e. olur 043b/13, 091a/08, 102a/16, 102b/04, 103a/22, 103b/13

emīn :< Ar. Memurluk. -1-

e.+ i olmaġla 081b/13

emlec :< Ar. Hindistan'a mahsus devâyî bir meyve, amlacotu. -8-

e. 026a/17, 030a/25, 106b/06, 107a/03, 107b/14, 108b/08, 109b/09

e. balı 105b/13

emlec-i hindī : bk. emlec. -1-

e. 026a/17

emr :< Ar. Emir, buyruk; iş. -1-

e.-i vāḥiddür 006a/12

emrāż :< Ar. Hastalıklar. -91-

e. 001b/06, 006a/25, 006b/09, 008a/19

ecnās-ı e. 006a/22

envāʿ-ı e. 006a/17

evḳāt-ı e. 001b/08

izāle-i e. 001a/04

sebeb-i e. 001b/05

e.-ı balġamīye 064b/04

e.-ı bārideye 066b/12, 106a/21

e.-ı dimāġiyyeye 110a/13

e.-ı ḫabīṯeye 099b/02

e.-ı ḥārrelere 113a/18

e.-ı ḥārreye 001b/16

e.-ı kebedüŋ 014b/04

e.-ı kilyeyi 015a/13

e.-ı ḳulunca 014a/03, 118b/08

e.-ı ḳulunç 013b/19

e.-ı maḳʿadı 015b/11

e.-ı mefāṣıla 116a/23

e.-ı meṯāneye 111b/17

e.-ı meṯāneyi 015b/03

e.-ı miʿdeye 013a/06

e.-ı muḫtelife 006a/16

e.-ı muḫtelifeler 007a/11

e.-ı muḫtelifeye 078b/20, 107b/07

e.-ı müzminedendür 020a/07

e.-ı müzmineye 085a/14

e.-ı ṣafrāvīye 109a/20

e.-ı sevdāya 105a/13

e.-ı terkīb 001b/07

e.-ı terkībüŋ 008a/20, 008a/21

e.-ı ṭıḥāl 014b/21

e.-ı ṭıḥāle 015a/03

e.-ı ẕātü'lcenb 012a/09

e.+ a 007a/21, 013a/21, 023a/24, 024a/12, 030b/16, 049b/10, 056a/21, 057b/25, 073b/16, 095a/04, 107b/12, 110b/11

e.+ dan 051a/15

e. getürür 033b/14

e.+ ı 001b/06, 014a/04

envāʿ -ı e.-ı dimāġiyye 006b/06

esbāb-ı e.+ ı 005b/21

evḳāt-ı e.+ ı 001b/07

sebeb-i e.+ ı 001b/04

e.+ ına 008b/04, 008b/05, 095a/16

miʿde e.+ ına 118a/16

e.+ ını 016a/02

e.+ lar 001b/19, 006b/02, 006b/13

e.+ lara 010a/25, 011b/24, 012a/07, 051a/16, 109a/02, 113b/01, 119b/21

e.+ larda 008a/12, 008b/15

e.+ ları 007a/14, 011b/13, 015b/21, 105b/14

e.+ laruŋ 007b/12

maġaṣ e.+ ları 013a/10

sevdā e.+ ların 095a/07

baş e.+ larına 109b/12

sū-i mizāc e.+ larına 013b/08

e.+ laruŋ 006a/17, 006b/10, 006b/17, 007a/20

e.+ uŋ 006a/15, 006a/23, 007a/23

emrūsiyā :< Yun. Dikenüzümü, sarıçalı, kadıntuzluğu.-2-

maʿcūn-ı e. 013b/06, 015a/02

emrūsiyāh : bk. emrūsiyā. -1-

maʿcūn-ı e. 014b/03

emsūḫ :< Ar. At kuyruğu, kırkkilit, çam otu. -1-

e. 026a/11

emvāc :< Ar. Dalgalar. -2-

e. 068b/16

e.-ı deryā 054a/13

emveh :< Ar. Sular. -1-

e. 074a/17

emzic :< Ar. Huylar, tabiatlar. -1-

e.+ e 066a/04

enāfih :< Ar. Peynir mayaları. -1-

e. 026b/24

enār :< Far. Nar. -6-

e. 041a/09, 041a/17, 053b/09

e.+ dan 041a/14

e.+ uŋ 041a/07, 041a/11

encübār :< Ar. Beşparmak otu. -2-

e. 112a/02

şarāb-ı e. 013b/18

encüdān :< Ar. Kadıağacı, şeytanboku. -7-

e. 026b/05, 026b/06, 097b/15

aṣıl-ü'l e. 079a/07

cevāriş-i e. 014b/01, 015a/22

żamḳ-ı e.-ı müntin 026b/06

e. kökine 079a/07

endām :< Far. Organ. -2-

süst-i e.+ a 090a/18

e.+ ına 029b/24

endelüsī :< Ar. Endülüs'le ilgili, Endülüs'e ait. -1-

e. 079b/22

enderānī : Hacı Bektaş tuzu olarak bilinen, dişleri beyazlatmak için kullanılan bir çeşit
tuz. -3-

e. 083a/05

milḥ-i e. 082b/18, 096a/19

Enderūmāḫus : Enderūmāḫus (Hekim adı).
-1-

E. 078b/22

endūh :< Far. Gam, keder. -2-

e.+ a 081a/04

ġam-ı e.+ a 042a/13

enf :< Ar. Burun. -2-

ʿırḳ-u'l e. 002b/17

e.+ ine 113b/06

engec(ç) : bk. yengeç. -1-

ırmaḳ e. 050b/22

engerek :< Yun. Engerek yılanı. -1-

e. yılanı 025b/08

enginārіyye :< Yun. Kenger otı. -1-

e. 035b/17

eŋir : Enir, tavşan kirazı. -2-

e. kökidür 089b/19

e.+ üŋ 089b/21

eŋlik(g) : Eşek marulu. -3-

e. 021b/24, 048b/23

e.+ i 022a/06

eŋse : Ense. -1-

e.+ sinden 101b/08

entūle :< Yun. Peygamber çiçeği kökü, peygamber çiçeği. -2-

maʿcūn-ı e. 016a/12

sefūf-ı e. 016a/12

envāʿ :< Ar. Çeşit, tür. -52-

e. 003a/09

e.-ı bevāsīre 106b/22

e.-ı emrāż 006a/17

e.-ı emraz-ı dimāġiyye 006b/06

e.-ı muḫtelife 006a/24

e.-ı muḫtelifeyi 004a/02

e.-ı nebātāt 006a/23

e.-ı nevāzil 006b/04

e.-ı terākib 103b/15

e.-u'l eşribet-ü'l müshilet-ü'n nefīse 110a/05

e.-u'ş şefūfāt-u'l hāżıme 111a/02

e.+ ı 004b/11, 006a/15, 007a/21, 007b/24, 054b/20, 067b/08, 094b/03, 101b/14

südlegen e.+ ıdur 093b/03

e.+ ına 014b/04, 021a/17, 021b/11, 031b/15, 045b/02, 049b/14, 049b/18, 058b/03, 070b/09, 080a/23, 084b/13, 085b/05, 102b/01, 107b/11, 115b/18, 117b/23

boġaz aġrısı e.+ ına 036b/15

gicik e.+ ına 046a/06

ḫikke e.+ ına 082b/22

nıḳrīs e.+ ına 073b/03

öksürük e.+ ına 024b/10, 027b/12

e.+ ından 004a/09, 063b/24

nebātāt e.+ ından 091b/15

e.+ ını 006a/17, 008a/17, 023a/02, 086a/10

imtilā e.+ ını 087a/23

şancu e.+ ını 035a/14

e.+ lardan 004a/02

er : Erkek. -1-

e. 036a/12

erānib :< Ar. Tavşanlar. -1-

e. 023a/13

erbaʿa :< Ar. Dört. -16-

aḫlāṭ-ı e. 002a/01, 007a/24

ṭabāyiʿ-i e. 094b/20

tiryāḳ-ı e. 010a/01, 010a/22, 013a/03, 108a/08

ʿanāṣır-ı e. 007a/15

fuṣūl-ı e.+ da 119b/15

aḫlāṭ-ı e.+ dan 011a/09

ḥükemā-ı e.+ dan 107a/10

keyfiyyāt-ı e.+ dan 003b/21

ʿanāṣır-ı e.+ dandur 006a/07

ḳuvā-yı e.+ ya 075a/03

ṭabāyiʿ-i e.+ ya 094b/21

fuṣūl-i e.+ yı 002a/10

erbāb :< Ar. Usta, mahir. -1-

e.-ı ʿuḳūl 077b/11

erbaʿīn :< Ar. Kırk, kırkıncı. -1-

faṣl-u'l e. 014b/20

ercuvān : bk. erġuvān. -1-

e. 023a/08

erġuvān :< Far. Erguvan ağacı. -1-

e. 023a/07

erġuvānī :< Far. Erguvan renginde olan. -2-

e. 039b/13, 076a/20

eri - : Erimek. -7-

e.- mege başlaya 020b/09

e.- mez 115b/16

e.- miş 049b/18

e.- r 102a/14, 117b/12

e.- ye 082a/16

e.- yüb 115b/16

erik : Erik. -5-

e. 022b/02, 091a/16, 116a/17, 116a/21

e.+ i 009b/06

eriş - : Erişmek. -1-

e.- digi 008a/14

erit - : Eritmek. -18-

e.- eler 018b/14

e.- esin 113a/21

e.- üb 032a/02, 075a/14, 080b/19, 091a/19, 101b/22, 113a/15, 113b/17, 114a/06, 120a/11

e.- ür 021b/04, 038b/09, 062a/04, 062a/12, 070a/21, 097b/10, 115b/04

erkāġānis :< Yun. Eski Yunan krallarından birinin ismi (Metinde terkip ismi olarak kullanılmış). -5-

ayāric-i e. 010a/07, 014b/17, 016b/04, 017a/02, 017a/05

erkaġānis : bk. erkāġānis. -1-

ayāric-i e. 014b/02

erkek : Erkek. -10-

e. 045a/21, 068a/09, 093a/15, 102b/14

e.+ dür 102b/16

e.+ i 046b/12, 093a/12, 093b/19, 093b/20

e.+ inüŋ 046b/12

ermāġūnī :< Far. Gelincik çiçeği. -1-

e. 076a/20

erneb :< Ar. Tavşan. -1-

e. 023a/12

ertesi : Ertesi, sonraki. -1-

e. 058b/05

ervāḥ :< Ar. Ruhlar. -5-

e. 004b/08

e.+ lar 005a/03

e.+ laruŋ 004a/04, 004b/10, 004b/11

Ervām :< Ar. Rumiler, Arap diyanın dışında bulunanlar. -2-

E. 001a/12, 020b/24

erzīz :< Far. Kalay. -1-

e.+ dür 041a/01

es - : Esmek. -1-

e.- mekle 054a/12

eṣaḥḥ :< Ar. Daha sahih, doğru. -1-

e.+ ı 045b/06

esās :< Ar. Asıl, temel, gerçek. -2-

e.+ ı 005b/19

e.+ ını 005b/19

esbāb :< Ar. Sebepler; elbise. -7-

e. 064a/24

e.-ı emrāżı 005b/21

e.-ı semāvī 006a/22

e.+ ı 008b/19, 022a/19

e. içinde 022a/19

e. içine 043b/13

esef :< Ar. Acıma, keder, hüzün. -1-

e.+ le 017a/10

eṣer :< Ar. İz, belirti.-11-

e. 015b/08, 056b/13, 058a/16

e.+ i 003b/23, 034a/09

siyāhlıḳ e.+ i 079b/04

e.+ lere 044a/15, 059a/14

e.+ lerin 056a/08

yara e.+ lerin 029b/04

e.+ lerine 065b/17

eser-i bevl :< Ar. Sidik zoru, idrar güçlüğü.

-1-

eserü'l-bevl : bk. eser-i bevl. -1-

e.+ edür 088a/17

esfābiyūn : (?) Bir bitki adı. -2-

e. 095b/01, 096a/05

eṣfāl :< Ar. Çökeltiler, tortular. -1-

e. 032b/23

esfel :< Ar. Aşağı, pek aşağı. -2-

e.+ inde 008b/06, 090a/05

esfele : bk. esfel. -1-

mādde-i e. 011a/22

eshel :< Ar. Pek kolay. -1-

e.+ dür 027a/21

eski : Eski. -68-

e. 017b/03, 021a/17, 021b/15, 021b/16, 023b/14, 026b/20, 026b/21, 031a/07, 032a/01, 032b/14, 033a/18, 033b/07, 035a/01, 035a/09, 035b/23, 036b/24, 037a/01, 042b/17, 043a/10, 043b/07, 044a/08, 046a/08, 046a/17, 047a/22, 050a/20, 051a/24, 052a/20,

053a/19, 053a/22, 055a/25, 055b/02, 056a/24, 056b/22, 058b/12, 059a/05, 060b/05, 061a/19, 061b/13, 061b/19, 064a/03, 064b/17, 067a/22, 068a/02, 068a/03, 068a/06, 069a/18, 071b/14, 071b/23, 075b/18, 075b/19, 085b/04, 085b/05, 085b/07, 087a/11, 087b/12, 089a/23, 089b/05, 093a/02, 099a/23, 099b/01, 099b/02, 099b/03, 103b/16, 114b/19

e.+ si 085b/21

e.+ sini 043a/20

e.+ sinüŋ 085b/23

eski - : Eskimek. -2-

e.- miş 100a/22, 105a/19

esḳīl : bk. esḳil. -6-

e. 024a/03, 054b/12

ḫall-i e. 104a/17

e.-i ebyażdan 104a/18, 104a/21

e.+ i 104a/20

esḳil :< Yun. Adasoğanı. -1-

e.+ üŋ 024a/09

eslem -1-

e.+ dür 093b/18

esmā :< Ar. İsimler. -1-

e.-i ʿArabiyyedür 032b/05

eṣnā :< Ar. Vakit, sıra. -1-

e.+ da 066b/22

eṣnāf :< Ar. Tür, çeşit. -1-

e.+ ı 049a/12

esnān :< Ar. Dişler. -1-

e.+ dur 090b/08

esrār :< Ar. esrār. Sırlar. -2-

e. 109a/08

e.-ı ḥükemādandur 112b/15

esved :< Ar. Siyah. -22-

e. 109b/09, 110b/20, 115b/05

fulfıl-ı e. 057b/13

ḫaşḫāş-ı e. 097b/01

ḥımmaṣ-ı e. 096b/20

ihlīlec-ı e. 109a/17

ihlīlec-i e. 009b/17, 011b/05, 020a/10, 096b/03, 106b/09, 107a/04, 107a/08, 107a/15, 108b/07, 109a/21, 109b/17

ḳışr-ı ihlīlec-i e. 110a/19

tūt-ı e. 099a/11

zebīb-i e. 116b/01

zırnīḫ-i e. 117a/16

eşcār :< Ar. Ağaçlar. -3-

e.+ dan 081b/05

e.+ ına 081b/07

e.+ uŋ 081a/22

eşek : Eşek -9-

e. 004a/06, 005b/03, 036a/15

yabān e.+ i 070a/04

e. südidür 070b/21

e. südiyle 112a/21

e.+ üŋ 036a/15, 097b/14

eşek arusı : Eşek arısı. -1-

e. 101a/20

eşek ḫıyārı : Eşek hıyarı, karga düleği**.** -1-

e.+ dur 059a/09

eşek ḳulaġı : Eşekkulağı, karakafes. -1-

e. 062b/03

eşek mārūlı : Eşek marulu, süt otu, kuzu gevreği. -1-

e. 021b/24

eşerr :< Ar. Çok şerli. -1-

e.-ü'n nās 020b/02

eşheb :< Ar. Beyaz, kır at; soğukgün; arslan. -1-

ʿanber-i e. 054a/22

eşik : Eşik. -1-

e.+ ine 100a/20

eşribet:< Ar. İçilecek şeyler, şaraplar. -2-

beliyyet-ü'l e.-ü'l müshilet 110a/11

envāʿ-u'l e.-ü'l müshilet-ü'n nefīse 110a/05

eşyā :< Ar. Nesneler, mevcut olan şeyler.

-30-

e. 002b/23

beyān-ı ḫavāṣṣ-u'l e. 097b/04

e.-ı ʿunṣuriyyenüŋ 004b/12

e.+ lar 001b/18, 002b/09, 013b/03, 018b/08, 020b/05, 094b/15, 095a/23, 095b/01, 095b/02, 095b/05, 095b/08, 095b/11, 095b/13, 095b/15, 095b/17, 095b/22, 096a/02

e.+ lardan 011b/18

e.+ ları 001b/20, 100a/06, 107b/04

e.+ laruŋ 015b/23

e.+ nuŋ 061b/15

ḫavāṣṣ-ı e.+ yı 001a/16, 005b/23

ṭabāyiʿ-i e.+ yı 096a/11

eşyāf :< Ar. Şiyaflar, çeşitli hastalıklarda makattan kullanılmak üzere hazırlanmış fitiller. -2-

temmet-ü'l e. 116b/09

beyān-ü'l e.-ü'l letī 116a/22

et : Et. -110-

e. 014b/10, 022a/24, 027b/21, 028a/05, 030a/07, 034a/16, 037b/16, 052b/18, 059a/17, 059b/03, 066a/03,

069a/18, 071a/23, 072a/15, 072b/02, 091b/14

e.+ den 059a/17, 059a/19

e.+ e 059a/21

e.+ i 004a/23, 030a/16, 031a/16, 038b/10, 039a/09, 041b/24, 053b/04, 058b/22, 058b/23, 071a/10, 071a/11, 071a/14, 071a/19, 087a/15, 091a/05

çil e.+ i 058b/23

ḥayvān e.+ i 098b/05

ḫurūs e.+ i 066a/17

ḳaz e.+ i 030a/14

keçi e.+ i 018a/14

keçi e.+ inden 071a/19

ḳoyun e.+ i 049b/21, 049b/25, 071a/13

ḳuşlar e.+ i 018b/16

ḳuzı e.+ i 049b/22

ḳuzı e.+ idür 071a/07

oġlaḳ e.+ i 071a/14, 078b/07

serçe e.+ i 010a/21

ṣıġır e.+ i 018a/14, 049b/23

tavuḳ e.+ i 010b/20

e.+ idür 005a/15

buzaġu e.+ idür 071a/24

oġlaḳ e.+ idür 071a/13

ṣıġır e.+ idür 071a/18

e.+ in 036a/16, 047b/16, 069a/18, 095a/15

afʿī e.+ in 025b/15

keçi e.+ inde 049b/21

ḳoyun e.+ inden 049b/22

süglün e.+ inden 039a/09

e.+ ine 061b/07, 068a/11, 078a/05, 097b/17

ṣıġır e.+ ine 030a/06

yengeç e.+ ine 004a/23

e.+ ini 004a/19, 031a/18, 042a/01, 042b/13, 047b/12, 053a/17, 056b/17, 088b/11, 090a/18,

091a/06, 097b/17, 101b/04

afʿī e.+ ini 025b/09, 078b/22

e.+ inüŋ 039a/13

ḳoyun e.+ inüŋ 049b/20

e.+ iyle 009a/19

ḫurūs e.+ iyle 078b/02

ṭavuḳ e.+ iyle 009b/19, 015b/06

e.+ ler 118b/15

e.+ lerden 031a/16, 039a/10, 049b/22, 071a/09

e.+ lerdür 003b/05

e.+ lere 046b/03

e.+ leri 029b/04, 070a/02, 090a/16

diş e.+ leri 033a/01

ḳuş e.+ leri 009b/25
ördek e.+ inden 030a/15
e.+ lerin 037b/16, 085a/23
e.+ lerinden 007a/17
e.+ lerini 080a/22
e.+ lerüŋ 082b/16
e. ṣuyı 013b/24, 067a/15
e. ṣuyıyla 114a/07

et - : Etmek. -62-

e.- digi 117a/08
beyān e.- digi 101a/11
ġurūb e.- digi 074b/08
ʿilāc e.- digimiz 107b/19
cevāb e.- diler 099b/21
delālet e.- digiyçün 088a/05
ḫalṭ e.- dükden 112b/18
ḥıfẓ e.- eler 115b/01
fāide e.- er 069a/21
tafṣīl e.- me 074a/21
defʿ e.- mede 098a/22
vaṣiyyet e.- meden 114a/09
e.- medükce 117b/04
żarar e.- mege 100a/16
dāġ e.- mek 085a/21
gevrek e.- mek 077b/18
istiʿmāl e.- mek 094a/05, 099a/01, 104b/05
maʿcūn e.- mek 073b/07
pāk e.- mek 051b/13
taṭvīl e.- mek 114a/11
yaḳu e.- mek 087a/23
te'ṣīr e.- memiş 078a/05
hażm e.- mesine 104b/02
istiʿmāl e.- meye 076b/21
fezaʿ e.- meyeler 080b/07
ġaflet e.- meyeler 104b/23, 107b/21
ḳabūl e.- meyen 022b/11
taḫallüf e.- meyüb 107b/20
tecāvüz e.- meyüb 085a/18
ḥareket e.- mez 085b/07
ishāl e.- mez 091a/13
ḳabūl e.- mez 100b/17
kār e.- mez 077b/09, 102a/12
sirāyet e.- mez 085b/01
tecāvüz e.- mez 085a/16
eksik e.- mezlerdi 102a/16
fāide e.- miş olur 075a/21
naḳl e.- mişdür 099b/22
tecrübe e.- mişizdür 107b/19
tenbīh e.- mişler 077b/23
iḫtilāf e.- mişlerdür 082a/18
ittifāḳ e.- mişlerdür 107a/11
tebdīl e.- mişlerdür 078b/23

ẕikr e.- mişlerdür 077b/23

istiʿmāl e.- se 107a/12, 107a/13

ġarġara e.- seler 024b/17

istiʿmāl e.- seler 098a/05, 099a/21, 100b/15, 102a/07

mażmaża e.- seler 024a/15

ṭılā e.- seler 098a/09, 102a/10, 118b/09

tütsi e.- seler 103b/07

tütsü e.- seler 100b/07

yaḳu e.- seler 077a/01

etdür -: Etdirmek. -7-

istiʿmāl e.- eler 109a/15

mażmaża e.- eler 118b/20

keşf e.- mek 081b/06

ḥareket e.- ür 101b/02

iktisāb e.- ür 094b/07

tevellüd e.- ür 072b/21

ziyāde e.- ür 086b/03

eṭıbbā :< Ar. Hekimler. -19-

e. 044b/21, 045a/13, 050b/08, 056a/24, 062a/14, 075a/18, 077b/20, 077b/22, 078a/17, 085a/07, 099a/02

ʿind-e'l e. 049a/01

ḥuẕẕāḳ-ı e.-ı ʿArab 001a/04

e.-i ḥuẕẕāḳ 001b/03

e. ḳatında 050a/14

e.+ nuŋ 034a/23, 078a/07, 093b/18

Fāris e.+ sı 080b/17

etʿime :< Ar. Yemekler, aşlar. -1-

e.+ den 048a/19

etmek : Ekmek. -5-

e. 021b/05, 033b/03, 066b/02, 070a/14

e.+ e 021b/05

eṭrāf :< Ar. Yanlar, taraflar. -8-

e. 042b/01, 068b/18

e.+ ı 081b/21

e.+ ında 068a/05, 085a/19, 098a/20

e.+ ını 100a/18

e.+ larıdur 003a/07

ev : Ev. -29-

e.+ de 021a/22, 036a/15, 039a/19, 052a/17, 075a/22, 075a/23, 075b/02, 097b/09, 100b/13, 102a/03, 102a/04, 103a/19, 103b/06

e.+ e 055a/22, 100a/20, 100a/23, 100b/13, 102a/18

e. ḫalḳı 021a/23

e.+ i 102a/19

e.+ lerde 022b/23

e.+ leri 063a/17

e. tavuḳınuŋ 031a/09

e.+ üŋ 100a/17, 100a/18, 100a/19, 103a/20

evāyil :< Ar. İlk vakitler, evvel zamanlar. -1-

e.+ inde 070a/19

evcāʿ :< Ar. Ağrılar, sancılar, sızılar. -7-

e.-ı bāṭıneyi 043b/05

e.-ı mefāṣıl 006b/08

e.-ı mefāṣıla 044a/08, 086a/15, 105a/20

e.-ı rukbeye 091b/12

e.-ı ṣadra 033a/10

evʿiyye :< Ar. Damarlar. -1-

biḥaseb-ü'l e. 001b/24

evḳāt :< Ar. Vakitler. -2-

e.-ı emrāż 001b/08

e.-ı emrāżı 001b/07

evlā :< Ar. Daha iyi. -1-

e. 038b/03

evlād :< Ar. Çocuklar. -3-

e.+ ı 005a/24, 060b/03

e.+ uŋ 005a/16

evrām :< Ar. Vücutta peyda olan şişler, yumrular. -11-

e. 006b/02, 017b/22, 032a/20

e.-ı bāṭına 032a/19

e.-ı ḥārreye 064a/10

e.-ı miʿdeye 082a/02

e.+ a 095b/20, 095b/22

muḥallil-i e.+ dur 092a/14

e.+ ı 060b/09

e.+ ları 017b/22

evren pulı : Mika. -1-

e. 050b/06

Evṣāb : Yemen'deki bir nahiyenin adı. -1-

E. nāḥiyesi 063a/06

evṣāf :< Ar. Sıfatlar, kaliteler. -1-

e.+ ı 098a/21

evvel :< Ar. Önce, ilk, birinci. -211-

e. 008b/11, 009a/23, 012a/13, 012b/12, 013a/07, 013a/24, 015a/07, 015a/14, 015b/13, 017a/16, 017a/18, 017a/24, 017b/02, 018a/03, 018a/05, 018a/06, 018a/08, 018a/12, 018b/02, 018b/08, 018b/13, 018b/21, 018b/24, 019a/05, 019a/09, 019b/24, 020a/01, 020a/14, 020b/13, 020b/18, 021a/09, 021a/13, 022b/05, 022b/15, 025a/14, 027a/05, 027a/21, 027a/24, 027b/05, 028b/09, 029a/04, 029a/20, 029b/07, 030b/01, 031a/20, 031b/03, 032a/05, 032a/21, 032a/23, 033a/08, 033a/22, 033b/01, 034a/14, 034b/24, 035b/18,

036a/01, 036a/19, 036b/01, 036b/16, 037a/22, 037b/01, 038b/03, 038b/04, 041a/07, 043b/22, 044a/19, 044b/01, 044b/06, 044b/09, 044b/21, 045a/16, 046a/03, 046a/11, 046b/17, 047a/04, 047b/23, 048a/08, 048b/16, 050b/07, 051a/01, 051b/05, 053b/15, 054a/22, 055a/24, 055b/05, 055b/23, 056a/16, 056b/04, 056b/09, 056b/16, 060a/23, 060b/08, 061a/23, 062b/24, 063b/06, 065a/18, 065a/22, 065b/15, 065b/21, 066a/08, 066b/24, 067a/17, 067b/09, 069a/24, 069b/19, 071a/08, 071b/12, 072a/23, 072b/18, 073a/05, 073b/22, 075b/09, 076b/04, 080a/19, 081a/10, 081a/11, 082a/08, 083a/13, 083b/09, 085a/08, 085b/20, 086a/08, 087a/03, 089a/21, 090a/22, 090b/19, 090b/22, 093b/21, 098a/05, 111a/04, 113a/21, 114b/01, 118a/03, 118a/09, 119a/08, 119a/15

faṣl-ı e. 094a/12

gül-i e. 090a/21

ḫāṣṣiyyet-i e. 049b/09

maḳāle-i e. 001a/10

ṭarṭīr-i e. 007a/15

e.-i bahār olduḳda 005b/11

e.-i bahārda 069b/12

e.-i maṭbūḫ 025b/15

e.-i müdebber 108b/04

e.+ de 026a/18, 026b/13, 032a/22, 032b/06, 032b/24, 035a/16, 039b/05, 041b/23, 042a/17, 042b/23, 045a/12, 045a/13, 045a/14, 045b/05, 045b/19, 047b/21, 051b/18, 055b/25, 059b/07, 067a/10, 068a/11, 072a/13, 072a/16, 073a/05, 083a/14, 086a/04, 087a/21

derece-i e.+ de 063b/03, 071a/08

e.+ dür 034a/03

e.+ i 052a/11, 063a/12

e.+ inde 028b/23, 030a/01, 034b/16, 036a/06, 045a/12, 047b/22, 048a/17, 058b/11, 066a/09, 090a/01, 090a/23, 092a/21

ṭaʿām e.+ inde 065a/19

e.+ ine 061a/24

ḳuvvet-i e.+ isi 067a/11

e.+ ki 066b/17, 066b/19, 108b/05

e.+ kiler 114b/11

e.+ kinüŋ 093a/16

e.+ kisi 001b/05, 001b/06, 001b/08, 001b/09, 001b/11, 001b/13, 001b/16, 001b/19, 001b/23

hażm-ı e. olub 001b/25

evvelā :< Ar. Birinci olarak, her şeyden önce, ilk önce. -32-

e. 002b/14, 003a/22, 005b/19, 014b/08, 020b/08, 026a/24, 027b/10, 039a/05, 040a/21, 091b/14, 095a/13, 096a/17, 105a/19, 106b/10, 108b/02, 110b/11, 111a/03, 111b/15, 112a/01, 112b/24, 113b/05, 113b/21, 115a/09, 116a/03, 116a/14, 116a/23, 116b/16, 116b/23, 118a/18, 118a/22, 119a/04

evvel bahār : İlkbahar. -2-

e. 002a/10

e.+ da 046b/11

evvelī :< Ar. En evvel, en önce. -27-

derece-i e. 058a/14

ḳuvvet-i e.+ si 052a/06, 055b/24, 056b/21, 057a/22, 058b/12, 059a/05, 059b/12, 060b/08, 061a/02, 061a/14, 062a/04, 062a/18, 067a/17, 068a/12, 068b/01, 074a/01, 080b/02, 081b/15, 082b/21, 084a/04, 087a/14, 088a/17, 089a/07, 090b/03, 090b/23, 092b/19

evvelki : Önceki. -9-

e. 003a/20, 007b/20, 080a/04

e.+ si 003b/05, 003b/06, 003b/08, 003b/10, 008a/18, 008a/22

ey : Ey. -5-

e. 001b/24, 006a/06, 007a/02, 007b/15, 008b/18

eyle - : Eyleme, yapmak. -289-

cehd e. 020a/07

aḫẕ e.- di 008b/16

ittifāḳ e.- di 056a/24

taḳrīr e.- di 068b/21

tevellüd e.- digini 007b/02

te'līf e.- digüm 001a/03

su'āl e.- digümde 054a/05

tezyīn e.- diler 081b/01

tecrübe e.- dim 025b/19

fāide e.- dügi 028b/06

tebevvül e.- dügi 040a/21

murād e.- dügiŋ 052b/18

helāk e.- dügini 078a/02

su'āl e.- dügümde 068b/10

beyān e.- dügümüz 001a/06

tecrübe e.- dügümüz 014b/13

ẕikr e.- dügümüz 006b/24

seyr e.- dügümüzde 063a/04

muḫtaṣar e.- dük 018b/20, 019a/04, 105a/19

müştemil e.- dük 001a/11

taḥrīr e.- dük 020b/23

muʿālece e.- dükçe 019b/13

buḫūr e.- dükde 098b/15

istiʿmāl e.- dükde 014b/20
ṭulūʿ e.- dükde 074b/08
pāk e.- dükden 080a/09
saḥḳ e.- dükden 119a/18
ʿaḳd e.- dükden 118a/02
ʿamel e.- dükden 053a/14
e.- dükleri 047a/25, 061a/06, 070b/17, 081a/20
cemʿ e.- dükleri 063a/17
dāġ e.- dükleri 085b/05
iḫtiyār e.- dükleri 093b/18
istiʿmāl e.- dükleri 067b/19, 093b/09
ḳabūl e.- dükleri 005a/01
tebdīl e.- dükleri 029b/17
ẕikr e.- dükleri 007b/15
sürme e.- düklerinde 090a/16
defʿ e.- düklerini 006b/18
sevād e.- düklerini 047b/12
taḥṣīl e.- düm 081b/14
tecrübe e.- düm 027b/21
cimāʿ e.- meden 012b/09
taṣʿīd e.- mege 004b/09
beyān e.- mek 001a/10
cemʿ e.- mek 046b/08
īrāṣ e.- mek 063b/22
istiʿmāl e.- mek 014b/05, 077b/02
ḳaṣd e.- mek 014b/14
laṭīf e.- mek 014b/05
muʿtedil e.- mek 012b/02
ṣābit e.- mek 004b/12
sebeb-i ṭabīʿī e.- mek 007b/03
temyīz e.- mek 117b/09
ṭılā e.- mek 035a/22
ʿilāc e.- mek 007b/03
e.- mekde 004b/06
defʿ e.- mekde 013a/02
rūḥ-ı laṭīf e.- mekdür 004b/10
ṣābit e.- mekdür 004b/10
istiʿmāl e.- meleri 006a/22
īṣāl e.- mesidür 006a/12
ġaflet e.- meyeler 118b/14
idmān e.- meyeler 066a/02
buḥrān e.- mez 019b/02
ḳabūl e.- mez 004b/03
kār e.- mez 101b/12
kifāyet e.- mez 015a/16
taḫallüf e.- mez 004a/01
yara e.- miş 078a/06
aḫẕ e.- mişdür 005b/07
ġalebe e.- mişdür 006a/14
iḫtiyār e.- mişdür 119b/21
medḥ e.- mişdür 004b/18
tafṣīl e.- mişdür 050b/09

tecrübe e.- mişdür 034a/02

ẓuhūr e.- mişdür 052a/11

ḳāluḳīl e.- mişlerdür 062b/16

ḳīlüḳāl e.- mişlerdür 068b/07

e.- r 070a/11

buḥrān e.- r 019b/03, 019b/04

ḳabż e.- r 106b/07

yil e.- r 088a/03

buḫūr e.- se 025a/03, 061a/17

ġarġara e.- se 102b/21

hücūm e.- se 100a/15

ifsād e.- se 078a/06

e.- seler 028a/04, 049a/23, 051b/24, 056a/11, 056a/12, 078b/11, 090b/10

biryān e.- seler 030a/18

buḫūr e.- seler 023a/16, 024a/22, 024b/19, 058b/08, 082a/22, 084b/11, 091a/08

buḥūr e.- seler 029a/11, 045a/21, 051a/24, 065a/02

cemʿ e.- seler 057b/16

dāġ e.- seler 085b/04

edviye e.- seler 040b/01

ġarġara e.- seler 038a/19, 049b/17, 054a/01, 083a/04

hevenk e.- seler 053b/03

ḥuḳne e.- seler 031a/25, 036b/19, 039b/01, 046a/16, 069b/07, 070a/13, 090b/12

istiʿmāl e.- seler 023b/23, 026b/16, 037b/05, 049a/16, 053a/04, 076a/22, 091a/15, 091a/19

kehl e.- seler 059a/02

ḳurṣlar e.- seler 045a/25

luṭūḥ e.- seler 061a/15

luʿūḳ e.- seler 041b/10

mażmaża e.- seler 021a/15, 027a/17, 037a/05, 037b/10, 037b/24, 038a/03, 042b/20, 055a/11, 055a/20,

067b/23, 070b/22, 085a/06, 091b/06

maʿcūn e.- seler 043b/08

murād e.- seler 077b/03

naẓar e.- seler 042b/03

sefūf e.- seler 038b/15

senūn e.- seler 029b/05, 069a/07

suʿūṭ e.- seler 031a/18, 062a/23, 066a/01, 080b/20, 084a/12

sürme e.- seler 044a/16, 047b/16, 091a/23

şāf e.- seler 056b/02

şemm e.- seler 038b/05

şemm-i dāyim e.- seler 048b/03

taṣʿīd e.- seler 087b/08

terbiye e.- seler 065a/12

ṭılā e.- seler 032a/18, 034a/04, 035b/24, 036a/18, 045b/02, 049b/12, 078b/18, 080b/19, 081a/02, 082a/10, 084b/09, 085a/03, 087a/08, 088a/09, 101a/21

tūtiyā e.- seler 035a/24

tütsi e.- seler 029a/06, 037a/05, 042b/21, 043a/16, 047a/15, 053a/22, 065a/16, 073b/04, 102a/19

tütsü e.- seler 100a/23

yaḳu e.- seler 022a/02, 022b/22, 023a/16, 023b/20, 024b/13, 025a/16, 025a/24, 026a/08, 026a/09, 027a/16, 027b/03, 029b/24, 030a/22, 030a/23, 030b/18, 031b/21, 033b/20, 033b/21, 036b/02, 036b/05, 036b/17, 039a/16, 043a/06, 043a/10, 044a/09, 044b/13, 045a/07, 048b/06, 049b/13, 052a/08, 053a/02, 053b/19, 054b/17, 056a/10, 056a/11, 065b/11, 065b/17, 067a/08, 071b/20, 071b/25, 081a/16, 085a/04, 088a/22, 092a/14

żımād e.- seler 038b/09, 049b/16, 060a/01, 064b/12, 076b/10, 082a/23, 083a/16, 089b/03

murād e.- seŋ 008b/08, 117b/06, 117b/10

astār e.- ye 102b/12

buḥrān e.- ye 019b/08

ḍarb e.- ye 010b/14

farḳ e.- ye 005b/21, 005b/23

fikirler e.- ye 002b/05

ġaleyān e.- ye 018b/12

ḥaẓẓ e.- ye 011b/19, 018a/01

iḫrāc e.- ye 099a/01

taḥammül e.- ye 019b/11

taḥrīk e.- ye 008b/14

tesellī e.- ye 002b/07

uzun e.- ye 025b/17

ġarġara e.- yeler 119a/16

istiʿmāl e.- yeler 105b/14, 115b/20

maʿcūn e.- yeler 105b/13

ṭılā e.- yeler 033b/07, 084a/11

yaḳu e.- yeler 088a/09

tekevvün e.- yen 094a/15, 094a/16

tekevvün e.- yenler 094a/21

ḥarḳ e.- yüb 117b/15

mürācaʿat e.- yüb 008a/13

ṣabr e.- yüb 036a/23

ṣaḥīfe e.- yüb 117b/13

saḥḳ e.- yüb 099b/12

terbiye e.- yüb 025b/09

żamm e.- yüb 117b/02

żımād e.- yüb 113a/17

eyt(d) - : Demek, söylemek. -2-

e.- ür 097b/06, 098b/14

eyü : İyi. -50-

e. 002a/04, 002a/20, 019a/20, 019b/10, 019b/14, 019b/20, 020a/23, 027b/06, 027b/07, 030a/17, 031a/12, 037a/15, 051b/25, 052a/17, 056b/06, 065a/19, 067b/19, 071a/16, 082a/14, 084b/14, 091a/18, 102b/08

e.+ ce 019b/20

e.+ dür 054a/01, 072a/03, 083a/15, 089b/21, 101a/13, 115a/15, 115b/02, 115b/03, 115b/04

e. iter 037b/20, 084b/16

e. ola 048b/08

e. olmaz 027b/22, 034b/06, 069b/25

e. olur 023a/07, 059a/18

e.+ si 002a/03, 040a/05, 046b/16, 049a/02, 052a/17, 065a/21, 098a/22, 101b/15

e.+ sidür 074b/19

e.+ sinüŋ 086a/22

eyyām :< Ar. Günler. -9-

mürür-ı e. 078a/06

e.+ ına 047b/04

bahār e.+ ında 075b/12

güz e.+ ında 075b/12

ḳış e.+ ında 053a/13

vebā e.+ ında 050b/22, 054b/05, 069b/03

yaz e.+ ında 067b/02

ez - : Ezmek. -25-

e.- mek 059a/20

e.- seler 052b/12, 057a/02

e.- üb 017b/04, 028b/01, 035a/18, 035b/03, 047b/24, 050a/19, 053b/17, 059a/02, 062a/20, 064a/15, 069b/07, 082a/10, 084a/18, 089a/10, 092b/22, 097b/14, 100b/05, 102a/01, 116a/04, 116a/18, 116b/18, 119b/03

eẕnābu'l-ḫayl :< Ar. Tekesakalı. -1-

e. 071b/02

F

faġfūrī :< Far. Çini. -2-

f. 116a/05, 116b/19

fā :< Ar. Osmanlı alfabesinin yirmi üçüncü harfi. -2-

ḥarf-u'l f. 055b/22, 102a/11

fāide :< Ar. Fayda, yarar. -207-

f. 026b/20, 079a/01, 107b/18
āġyet f. 065a/02
ḫunnāḳa f. 051b/07
f. eter 069a/21
f. etmiş olur 075a/20
f. eyledügi 028b/06
f. göre 052b/12
f. ider 058a/19
f. ite 068a/07, 091a/22
f. iten 016b/08
f. iter 021b/09, 021b/11, 023a/18, 023a/20, 023b/22, 024a/03, 024a/13, 024a/16, 024a/25, 024b/19, 025a/05, 025a/09, 025a/21, 025b/04, 025b/17, 025b/25, 026a/02, 026b/01, 026b/14, 027b/10, 028b/05, 028b/11, 028b/16, 029a/25, 030b/07, 031a/15, 033a/19, 033b/09, 034a/12, 036a/09, 036a/14, 036b/04, 037a/02, 037a/07, 037a/19, 038a/19, 038a/21, 038b/24, 039b/03, 040a/15, 041b/20, 042b/18, 043a/02, 043a/07, 043a/09, 043a/11, 043a/12, 043a/14, 043a/16, 043b/14, 043b/15, 043b/19, 043b/25, 044a/02, 044a/12, 044a/22, 044a/23, 044b/05, 045a/07, 045a/21, 045b/10, 045b/21, 046a/05, 046a/06, 046a/08, 046a/09, 046b/24, 047a/06, 047a/24, 048a/20, 048b/07, 048b/17, 049a/23, 049a/25, 049b/05, 050a/18, 051a/07, 051a/24, 052a/01, 052b/01, 052b/10, 053a/01, 053a/16, 053a/20, 053a/25, 053b/19, 053b/23, 054b/06, 055b/01, 055b/13, 055b/15, 055b/21, 056a/12, 056a/20, 057a/15, 057b/06, 058b/15, 060b/05, 060b/11, 060b/17, 061b/04, 062a/21, 062b/08, 062b/10, 062b/11, 062b/13, 063b/15, 064a/05, 064a/14, 065a/01, 065b/05, 065b/14, 065b/19, 065b/25, 066b/11, 067a/06, 067a/23, 067a/25, 069a/02, 069b/07, 069b/08, 070a/13, 070b/03, 072a/17, 073a/16, 075b/16, 075b/17, 075b/19, 076b/08, 076b/09, 076b/11, 078b/06, 078b/08, 080b/12, 082b/23, 083a/19, 084b/12, 084b/15, 085b/09, 086a/09, 086a/14, 087b/15, 088a/22, 089b/06, 089b/08, 089b/09, 090a/19, 090b/04, 091a/17, 091a/20, 091a/21, 091b/13, 100a/07, 104b/02, 104b/04, 104b/19, 105b/06, 108a/14, 109b/01
f. itmiş olursın 075a/20
f. idüb 024a/17, 024a/19, 026a/14, 029a/11, 034b/22, 050a/20, 051a/18, 055b/16, 073a/07,

085b/04

f.+ si 032a/06, 039b/22, 053b/08, 054a/24, 055b/17, 057b/17, 059a/08, 063b/08, 066a/06, 076a/21, 079a/01, 108a/23, 118b/13

f. virür 022a/02, 034b/21, 041a/21, 065b/18

fāideli : bk. fāidelü. -1-

f.+ dür 041b/24

fāidelü : Faydalı. -11-

f.+ dür 022a/22, 029b/25, 030a/21, 030b/03, 031b/10, 035a/10, 037a/10, 037b/12, 038b/11, 040b/04

f. olan 002a/02

fāʿil :< Ar. İşleyen, yapan; tesirli. -2-

f.+ dür 085a/14

f.+ e 119b/21

fākihe :< Ar. Yemiş. -4-

f. 010b/15

maṭbūḫ-ı f. 011a/01

maṭbūḫ-ı f. 015a/16, 018a/03

faḳīr :< Ar. Alçakgönüllülük gösterek "ben" manasına gelen söz. -5-

f. 054a/03, 063a/03, 068b/07, 081b/13

ʿabd-i f. 001a/02

faḳr :< Ar. Fakirlik, yoksulluk. -1-

f. 101b/16

fālic :< Ar. Felç, inme; felç hastası.-20-

f. 006b/04, 010a/16, 086b/06, 088b/01

f.+ e 027a/19, 031a/07, 044a/08, 052a/13, 060a/17, 084a/11, 086b/02, 087b/12, 091b/13, 105a/14, 105b/06, 109b/13, 110b/07, 113b/13

balġam-ı f.+ e 110a/12

f.+ i 010a/16

fanıḳ : Kırık, zedeli, sakat. -1-

ṣ.+ lara 084a/05

fānīd :< Far. Beyaz şeker, peynir şekeri. -3-

f. 055b/22

sükker-i f. 104a/06

f.-i ebyaż 103b/23

fār :< Ar. Fare. -1-

f. yaġı 119b/08

farāsiyūn :< Ar. Yabani pırasa, dağ pırasası. -2-

f. 056b/18, 095b/02

fāre :< Ar. Fare. -5-

f. 005a/21, 056a/23, 102a/19

f.+ ye 100a/08

f.+ yi 056a/24

farfaḫ :< Ar. Semizotu. -1-

f. 030a/19

Fāris :< Ar. İran, Acem. -1-

F. eṭıbbāsı 080b/17

Fārisī :< Ar. Farsça; İran ile ilgili, İran'a ait.-33-

F. 028a/08, 038b/22

ṣaʿter-i f. 049a/12

F.+ de 023a/23, 024a/21, 029b/13, 035a/20, 041a/01, 041a/18, 043a/03, 057a/12, 057b/02, 057b/10, 060a/15, 063b/24, 067b/02, 075b/21, 078a/11, 080a/07, 080a/17, 082b/18, 091b/01, 092b/13

F.+ den 023a/08, 023b/24, 033a/25, 033b/05, 047b/19, 048b/14, 065a/07, 089b/19

ism-i F.+ dür 024b/02, 028b/07

farḳ :< Ar. Ayrılık, başkalık; seçilme. -4-

f. eyleye 005b/21, 005b/23

f.+ ı 075a/21

f. olunmaz idi 063a/15

Fars : bk. Fāris. -1-

F. lisānında 059b/23

fārūḳ :< Ar. Keskin (Metinde terkip adı olarak kullanılmıştır). -4-

f. 117a/21

tiryāḳ-ı f. 010a/20

tiryāḳ-ı f.+ da 033b/24

tiryāḳ-ı f. ṭabīʿatındadur 028a/22

faṣd :< Ar. Kan alma. -35-

f. 008b/24

f.+ dan 027b/07

f. ideler 002b/13, 009a/24, 010a/12, 010b/04, 010b/14, 010b/25, 011a/05, 011a/10, 011a/21, 012a/03, 012a/13, 012b/03, 012b/13, 014a/19, 014b/22, 015a/14, 015b/13, 016a/04, 016b/18, 016b/22, 017a/11, 017a/18, 017b/03, 017b/08, 018a/03, 018a/12, 018b/13, 018b/21, 019a/05, 019b/24

f. olunacaḳ 002b/14

faṣ(ı)l :< Ar. Bölüm, kısım; mevsim. -76-

f.+ da 002a/10, 002a/11, 002a/13, 002a/15, 002a/17

f.+ dur 001a/13, 021a/01

f.-ı evvel 094a/12

f.-ı ḫāmis 097b/03

f.-ı rābiʿ 097a/03

f.-ı sādis 103b/15

f.-ı sāliṣ 096a/14

f.-ı sānī 094b/20

f.-u'l-erbaʿīn 014b/20

f.-u'l-ḥādīve'lerbaʿīn 015a/05

f.-u'l-ḥādīve'lʿaşer 010b/23

f.-u'l-ḥādīve's̱s̱elāsīn 013a/06

f.-ul-hādīʿaşer 007b/17

f.-ul-ḫāmis 004a/25

f.-u'l-ḫāmisve'lerbaʿīn 015b/20

f.-u'l-ḫāmisve'lʿişrīn 011b/25

f.-u'l-ḫāmisve's̱s̱elāsīn 013b/09

f.-ul-s̱āliṣiʿaşer 008b/20

f.-u'l-s̱ānīiʿaşer 008a/16

f.-ul-ʿāşir 006b/17

f.-u'l-ʿişrīn 010b/12

f.-u'r-rābiʿ 004a/02

f.-u'r-rābiʿ -i ʿaşer 009a/21

f.-u'r-rābiʿ ve'lerbaʿīn 015b/10

f.-u'r rābiʿ ve'lʿişrīn 011b/12

f.-u'r-rābiʿ ve's̱s̱elāsīn 013a/22

f.-u's sābiʿ ve'lerbaʿīn 016a/08

f.-u's-sābiʿ ve'lʿişrīn 012a/18

f.-u's sābiʿ ve's̱s̱elāsīn 014a/04

f.-u's-sādisiʿaşer 009b/20

f.-u's-sādisve'lerbaʿīn 016a/02

f.-u's-sādisve'lʿişrīn 012a/09

f.-u's sādisve's̱s̱elāsīn 013b/19

f.-u's̱-s̱āliṣ 002b/20

f.-u's̱-s̱āliṣve'lerbaʿīn 015b/02

f.-u's̱-s̱āliṣve'lʿişrīn 011a/18

f.-u's̱-s̱āliṣve's̱s̱elāsīn 013a/14

f.-u's̱-s̱āmin 005b/25

f.-u's̱-s̱āminiʿaşer 010a/09

f.-u's̱-s̱āminve'lerbaʿīn 016a/15

f.-u's̱-s̱āminve'lʿişrīn 012b/02

f.-u's̱-s̱āminve's̱s̱elāsīn 014a/17

f.-u's̱-s̱āminʿaşer 010a/16

f.-u'ṣ-s̱ānī 002b/13

f.-u's̱-s̱ānīve'lerbaʿīn 015a/12

f.-u's̱-s̱ānīve'lʿişrīn 011a/08

f.-u's̱-s̱ānīve's̱s̱elāsīn 013a/10

f.-u's̱-s̱elāsīn 012b/19

f.-u't-tāsiʿ 006a/16

f.-u't-tāsiʿiʿaşer 010b/02

f.-u't-tāsiʿve'lerbaʿīn 016b/13

f.-u't-tāsiʿve'lʿişrīn 012b/11

f.-u't-tāsiʿve's̱s̱elāsīn 014b/07

f.-u'l-elif 021a/01

f.-u'l-ḥādīve'lḫamsīn 017a/15

f.-u'l-ḫāmisʿaşr 009b/07

f.-u'l-ḫamsīn 017a/08

f.-u'l-ḫamsinve'lḫamsīn 017b/13

f.-u'r-rābiʿve'lḫamsīn 017b/07

f.-u's-sābiʿ 005b/18

f.-u's-sābiʿve'lḫamsīn 018a/10

f.-u's-sādis 004b/15

f.-u's-sādisve'lḫamsīn 017b/21

f.-u's̱-s̱āliṣve'lḫamsīn 017b/01

f.-u'ṣ-ṣāminve'lḫamsīn 018a/16

f.-u'ṣ-ṣānīve'lḫamsīn 017a/22

f.-u't-tāsiʿ ve'lḫamsīn 018a/23

f.+ a 001a/10

yaz f.+ ı 041b/04

yaz f.+ ında 044b/20, 071a/18

fāṣıla :< Ar. Aralık, ara. -1-

f. vireler 075b/13

fāsid :< Ar. Kötü, fena; bozan, bozucu. -27-

f. 002b/04, 014b/10, 021b/08, 031b/05, 032a/22, 036b/13, 040b/14, 049a/06, 052b/16, 055a/25, 064b/04, 075b/19, 085a/22, 096a/22

f. ider 046b/01, 060a/23, 081a/12

f. olan 048a/19

f. olmaḳdan 064a/02

f. olmaḳdur 013a/23

f. olmaya 087b/03

f. olmuş 085a/17, 085b/01

f. olub 046b/01, 067a/22, 075a/11

f. olur 030a/06

fāside : bk. fāsid. -1-

ruṭūbet-i f.+ yi 106a/09

faṣīḥ :< Ar. İyi, düzgün; güzel söz söyleme kabiliyeti; uzdilli kimse. -1-

f. 052b/14

faṣṣa :< Ar. Karanfil. -1-

bezr-i f. 107a/21

fāṣrā :< Yun. Ören gülü, ak sarmaşık, yaban kabağı.

-2-

f. 056a/03

fātir :< Ar. Az sıcak, ılık. -2-

f. 110b/09

mā-i f. 020a/09

faṭrāsāliyūn :< Yun. Yabani kereviz. -2-

f. 057b/09

f.+ dur 043b/10

fāṭ-zehr : bk. bād-zehr. -1-

f. 012b/10

fāvāniyā :< Ar. Ayıgülü, şakayık. -2-

f. 056a/14

ʿūd-ı f. 107a/16

favāniyā : bk. fāvāniyā . -1-

f. 102b/04

favāniye : bk. fāvāniyā . -1-

f. 095a/16

fayḳara : bk. fayḳarā . -13-

ayāric-i f. 009b/20, 010a/04, 010a/20, 010a/24, 010b/09, 011a/12, 012a/20, 013b/23, 014a/11, 014b/24, 017a/03, 027a/17, 110b/02

fayḳarā :< Yun. Acı (Metinde terkip adı olarak kullanılmış). -2-

ayāric-i f. 010b/19, 011a/04

fażalāt :< Ar. Necasetler, pislikler. -8-

f. 006b/25, 007a/07

f.-ı ġalīẓeden 028b/16

f.+ dan 046b/24

f.+ ı 039b/07, 063b/14, 072a/06

f.+ ını 103a/11

faẕīlet :< Ar. Erdem. -1-

f.+ i 075b/11

faẓl :< Ar. Fazlalık, üstünlük; iyilik. -1-

f.+ ı 079a/07

faẓla :< Ar. Fazla, artık. -4-

f. 006b/20, 006b/21, 006b/22, 006b/23

f.+ larından 006b/24

faẓlıyye :< Ar. Fazla, çok. -5-

ruṭūbet-i f.+ si 027b/05, 032b/16, 041b/09, 057a/13, 057a/21

fecc :< Ar. Ayırıcı. -1-

f.+ dür 006a/13

fe-emmā :< Ar. Kaldı ki, gelince. -1-

f. 002a/02

fehm :< Ar. Anlama, anlayış. -3-

f. 052b/14

f.+ i 031a/17, 039a/10

felāsife :< Ar. Bir macun adı. -2-

maʿcūn-ı f. 011a/16, 017a/01

felc :< Ar. Felç, inme. -5-

f. 030b/07, 037a/10, 044b/14

f. aṣḥābına 039b/21

f.+ e 034b/11

felek :< Ar. Gökyüzü, uzay. -2-

f.-i muḥīṭ 004b/20

f.+ de 005a/07

felekiyye :< Ar. Gökyüzüne mensup; astronomik. -1-

f.+ ye 006a/09

Felīḳuriyūs : Hekim adı (Metinde terkip adı olarak kullanılmış). -1-

ayāric-i f. 010a/03

fem :< Ar. Ağız. -1-

f.-i miʿdeye 034b/22

fenā :< Ar. Fena, kötü. -1-

f.+ cadur 054b/25

fencenūş :< Far. Demir boku. -4-

f. 015b/09

maʿcūn-ı f. 011a/16, 013b/07, 014b/04

ferāġat :< Ar. Vazgeçme, el çekme; dinlenme. -2-

f. gele 079b/17

f. ider 100b/01

feraḥ :< Ar. Bol, geniş, açık. -31-

f. 028a/15, 049b/14, 058a/11, 063b/07, 063b/23, 072a/25, 090b/05, 103b/09

maʿcūn-ı mādde-tü'l f. 105b/20

f.-ı tām 027b/16

şiddet-i f.+ dan 018b/07

f. virüb 054b/03

f. virür 021b/19, 022a/17, 023b/24, 029b/11, 031b/18, 041a/12, 042a/12, 050a/17, 050a/20, 055a/06, 057b/01, 063b/05, 064a/17, 068a/23, 076a/04, 088a/13, 092b/21, 103a/13, 103b/13

ferāḥ : bk. feraḥ. -1-

f. virür 040b/04

feraḥlıḳ : Genişlik, bolluk, rahatlık. -1-

f.+ ı 027b/19

ferārīc :< Ar. Piliçler. -1-

f. 056b/13

ferāset :< Ar. Anlayışlılık, çabuk seziş. -1-

f.+ i 096a/13

ferāsiyūn :< Far. Yabani pırasa. -1-

f. 103b/18

ferbiyūn : bk. ferfiyūn. -1-

f. 057a/04

ferec :< Ar. Gamdan sıkıntıdan kurtulma. -1-

f. 116a/23

feres :< Ar. At, beygir. -1-

f. 102a/18

ferfiyūn :< Ar. Sütleğen otu ve bundan elde edilen tıbbî bir zamk. -8-

f. 057a/04, 057a/10, 096b/01

dühn-i f. 014b/02, 017a/06

ḥabb-ı f. 010a/23

f.+ uŋ 057a/04

ferrūc :< Ar. Piliç. -1-

f.+ uŋ 020a/14

ferzece :< Far. Fitil. -6-

f. 119b/02, 119b/05, 119b/10

ʿamel-i f. 119b/02

f. idüb 119b/10

f.+ leri 119b/01

fesād :< Ar. Bozulma, fasid olma. -14-

f. 003b/18, 005a/01

f.-ı havāya 054b/05

f.+ ı 051b/19

f.+ ın 063b/21, 087b/20

f.+ ına 085a/04, 108b/06, 110b/06, 111a/22

fikir f.+ ına 042a/13

f.+ ından 015b/12, 015b/16

feslegün : Misk otu, yavşan. -1-

f. 025a/10, 025a/06

feslegen :< Yun. Fesleğen. -1-

f. 114a/13

feṯḥ :< Ar. Açma, açılma. -4-

f. idicidür 027a/13

f. ider 055b/06, 061a/18

f. ola 016a/21

feṯīl :< Ar. Yaralara konulan tiftik. -5-

f. itseler 062b/13

f. idüb 041b/20, 042a/06, 061b/19, 099a/07

fevḳī :< Ar. Üstte, üst taraf, yukaryla ilgili. -1-

f.+ dür 004b/23

fevret-i mülk :< Ar. Hint fındığı. -1-

f. 058a/08

fevrī :< Ar. Birdenbire, düşünmeden yapılan hareket. -1-

f.+ ce 075a/02

feza' :< Ar. Korkmak, ümitsizlik; inleme.
-1-

f. etmeyeler 080b/07

fıḳra :< Ar. Omur. -1-

f.+ lara 016b/16

fışḳı :< Yun. Fışkı. -2-

keçi f.+ sını 078b/08

f.+ ya 100a/02

fıtıḳ :< Ar. İç organlardan bir parçanın, genellikle bağırsak bölümünün karın çeperlerini geçip deri altında ur gibi bir şişkinlik yapması, kavlıç, yarımlık. -2-

f. marażı 016a/09

f. marażını 016a/08

fik(i)r :< Ar. Fikir, düşünce. -4-

f. fesādına 042a/13

f.+ i 023b/20

f.+ ler eyleye 002b/04

f.+ lere 046b/24

fi'l :< Ar. Etki, tesir; iş. -14-

f.+ de 084a/01

f.+ i 046a/11, 048b/15, 054b/21, 063b/25, 073b/23, 085b/02, 086b/14, 092b/08, 093a/10, 099a/14

f.+ inden 048b/15

f. ider 085b/02

fīl :< Ar. Fil. -7-

f. 058b/01, 102a/20

f. dişi 051a/19

f. dişine 058b/02

f. kemüki 051a/19, 051a/25

f. kemükini 058b/08

Fīlaġrūṣ : Makedonyalı Philip (Metinde terkip adı olarak kullanılmış). -1-

żımād-ı f. 016b/04

fi'l-cümle :< Ar. Nihayette, sonunda.-8-

f. 021a/17, 023b/19, 031b/05, 040b/02, 052a/23, 057a/10, 085b/16, 089b/13

fi'l-ḥāl :< Ar. Bu anda, hemen, şimdi. -31-

f. 005b/13, 025a/13, 027b/13, 028b/01, 031a/01, 031a/05, 034b/13, 035a/14, 035a/18, 036a/05, 040b/07, 052a/21, 052b/17, 052b/19, 052b/22, 058a/02, 058a/04, 061b/18, 074b/08, 080a/01, 080a/04, 082b/16, 085a/24, 098b/16, 099a/11, 100a/01, 102b/18, 102b/19, 103b/06, 114a/10, 117b/10

filis :< Yun. Filiz. -3-

f. 053b/11

naʿnā f.+ ini 087b/03

f.+ üŋ 053b/11

fīl ḳulaġı : Yılanyastığı. -1-

f. 073a/22

fincān :< Ar. Fincan. -6-

f. 016a/23, 092a/08, 100b/06, 103b/01, 105a/11

f. ṭolısı 092a/03

firāḫ :< Ar. Yavrular. -1-

f.-u'l ḥammām 057a/12

firāvān :< Ar. Çok, bol, fazla. -1-

f. olub 063a/07

Fireng :< Far. Osmanlıların Avrupalılara, özellikle Fransızlara verdikleri ad. -4-

F.+ ler 117a/01

F.+ lerüŋ 111a/10

F. marażınuŋ 066b/09, 115b/17

Firengī :< Far. Frenk'lere, Avrupalılara ait, Frenk'lere, Avrupalılarla ilgili, Frenk tarzı.

-6-

F. 040a/06, 083b/19

f. 118a/13, 118b/07

merḳaşīşā-ı f. 079b/20

F.+ dür 040a/11

Firengī :< Far. Fransızca. -1-

F.+ de 071b/12

firengī : Frengi hastalığı. -2-

f.+ ye 099b/01, 099b/02

Firengistān :< Far. Frenk ülkesi, Avrupa.

-2-

F.+ da 078a/04

F.+ dan 086b/11

fīrūze :< Far. Firuze. -1-

f. 058a/24

fīrūzec : bk. fīrūze. -5-

f. 058a/20, 102a/11, 102a/16

f.+ i 102a/13

f. ṭaşlı 102a/15

fīrūznūş :< Far. Macun adı. -3-

f. 014a/02

maʿcūn-ı f. 016b/03, 016b/12

fiżża :< Ar. Gümüş. -1-

f. 057b/01

fiżzī :< Ar. Gümüşten, gümüş gibi. -1-

f. 079b/22

fleġmoni :< Yun. Göz kapağında oluşan deri iltihabı. -1-

f. 006b/02

fūdenc:< Ar. Avşan otu, habak, yarpuz. -5-

f. 057b/22, 102a/22

f.-i berrī 096b/03

f.-i nehrī 096b/17

f.-i nehrīdür 057b/23

fūfal :< Ar. Fufal ağacı, arek hurma ağacı. -1-

f. 058a/08

fūl :< Ar. Bakla. -1-

f. 102b/01

fūlād :< Ar. Çelik. -2-

f.-ı maṣnūʿ 035b/05

f.-ı maʿdenī 035b/05

fuleyḥḥa :< Ar. Küçük kebabe, küçük kuyruku biber. -1-

f.+ dur 064b/14

fulful :< Ar. Biber. -20-

f. 010a/14, 028a/10, 047a/24, 071a/22, 072b/22, 102b/05, 105b/22, 107a/16, 108b/08, 109a/06, 109a/13, 111a/06, 111a/13, 113b/03

dühn-i f. 115b/01

ḥabb-ı f. 107a/20

isfīdbāc-ı f. 012b/24

f.-i ebyaż 115b/05

f.-ı esved 057b/13

f. miḳdārı 109a/09

Fūlis : Fulus (Hekim adı). -24-

F. 039b/08, 048b/04, 049b/06, 051a/10, 062a/10, 065a/22, 077a/07, 080b/01, 093a/01, 093a/19

ḳavl-i F. 035a/13, 059a/10, 060a/13, 061a/23, 062a/22, 065a/15, 065b/02, 079b/19, 081a/04, 082a/08, 086b/04, 088a/23, 089b/02, 092b/01

fulūniyā :< Yun. Terkip adı. -1-

maʿcūn-ı f. 014a/02

fulya :< İt. Fulya. -1-

f. 086b/11

funduḳ :< Ar. Fındık. -1-

f.-ı hindī 058a/08

f.+ dan 093a/13

furūn :< Yun. Fırın. -1-

f.+ a 025b/14

fustuḳ :< Ar. Fıstık. -8-

f. 057a/19, 072b/12, 096b/22, 102b/03, 107a/17

dühn-i f. 011b/16

f. aġaçınuŋ 053a/19

f.+ ı 107a/20

fustuḳ-ı şāmī :< Ar. Şam fıstığı. -2-

f. 106a/16

ḳışr-ı f. 097a/04

fuṣūl :< Ar. Fasıllar, bölümler. -3-

f. 001a/09

f.-ı erbaʿada 119b/15

f.-i erbaʿayı 002a/10

fuṣūṣet :< Ar. Yüzük taşları. -1-

f. 048b/01

fūtenc : bk. fūdenc. -2-

f.-i cebelī 096b/20

f.-i nehrī 096b/20

fuvāḳ :< Ar. Hıçkırık. -2-

f. 013a/14, 013a/15

fużalā :< Ar. Fâzıllar, fazilet sahibi kimseler. -1-

f.+ dan 077b/09

fużūl :< Ar. Fazlalık, artık madde. -1-

f. 060b/01

fużulāt :< Ar. Fazlalıklar, artık maddeler. -6-

f.-ı balġamı 055b/07

f.-ı balġamiyyeyi 088a/10

f.+ ı 048a/15, 057a/06, 064b/10, 065b/08

fücl :< Ar. Turp. -9-

f. 056b/03, 095b/12, 102a/21

bezr-i f. 012a/21, 012b/25, 096b/16, 096b/22, 106a/23

mā-i f. 017a/24

fülān :< Ar. Herhangi biri veya şey. -2-

f. 103b/10

f.+ uŋ 103b/10

fülūs :< Yun. Dal, sürgün. -2-

f. 110a/14

f.+ ından 038b/01

fürūḫt :< Far. Satma işi, satış. -2-

f. 081b/11

f. iderler 068b/18

fütūnec : bk. fūdenc. -1-

maʿcūn-ı f. 016a/13

füvve :< Ar. Kızıl kök, kızıl boya, kök boyası denen bitki. -9-

f. 014a/15, 058a/13, 094a/23, 094b/22, 095b/06, 102a/23, 104b/08

f.-i ṣabbāġīn 096b/13

G ……Ġ

ġāfiṣ :< Ar. Koyunotu, kasıkotu.-6-

ġ. 055a/23, 096a/01, 096b/03

ḥabb-ı ġ. 015a/10, 020a/14

ʿuṣāre-i ġ. 112a/17

ġafiṣ : bk. ġāfiṣ. -1-

ġ. 119a/10

ġaflet :< Ar. Gafillik, boş bulunma, dalgınlık. -28-

ġ. etmeyeler 104b/23, 107b/21

ġ. eylemeyeler 118b/14

ġ. itmeyeler 009b/20, 010a/15, 010b/01, 011b/08, 011b/23, 012a/18, 012b/18, 013b/08, 014a/04,

014b/18

ġ. idüb 104b/16

ġ. olınmaya 104a/10

ġ. olunmaya 012a/24, 012b/02, 013a/06, 019a/16, 103b/20, 105a/11, 107a/06, 108a/09, 109a/02, 111a/03, 111b/01, 118b/07, 119a/03

gāhī :< Far. Bazan, ara sıra. -9-

g. 003b/13, 021a/06, 026b/01, 033a/07, 046a/15, 060b/24, 070a/16, 098b/12

gāhīce : Bazan, ara sıra. -1-

g. 005b/15

ġalaṭ :< Ar. Yanlış, yanılma. -3-

ġ.+ a 078a/17

ġ. itdiler 078a/18

ġ. idüb 071b/06

ġalaẓat :< Ar. Yoğunluk, katılık. -1-

ġ.+ ından 001a/16

ġalebe :< Ar. Galip gelme, yenme, üstünlük. -16-

ġ. 007b/03, 057a/08

ġ. eylemişdür 006a/14

ġ. idenlere 038a/07

ġ. ider 019a/12

ġ. itmiş 030b/06

ġ.+ si 004a/13, 007a/10, 011a/03

ḳan ġ.+ si 063b/21

ḳan ġ.+ sin 040b/21, 089a/10

ġ.+ sinden 007a/22

ṣafrā ġ.+ sinden 036a/04

ḳan ġ.+ sine 069a/15

ḳan ġ.+ sini 053b/22

ġaleyān :< Ar. Kaynama, coşma.-1-

ġ. eyleye 018b/12

ġālib :< Ar. Fazla, üstün, çok. -24-

ġ. 017b/08, 060a/22

ġ.+ dür 002a/21, 103a/04

ġ. gele 091a/09

ġ. gelür 020b/15

ġ. olan 002a/22

ġ. olmanuŋ 002a/22, 002a/25, 002b/02, 002b/03

ġ. olsa 074b/13, 074b/14

ġ. olub 019a/11

ġ. olur 002a/10, 002a/13, 002a/15, 002a/17, 098b/12

ġ. olursa 002b/11, 002b/12, 002b/13

ġālibā :< Ar. Görünüşe göre, belki. -1-

ġ. 028a/08

ġalīẓ :< Ar. Yoğun, kesif, yapışkan. -38-

ġ. 013b/20, 013b/21, 018a/14, 025a/09, 026b/17, 032a/08, 038b/05, 039a/17, 039a/23, 042a/10, 042a/14, 054b/01, 055b/11, 057a/01, 057b/22, 062b/08, 066a/03, 067b/18, 072b/05, 073a/19, 077b/05, 085a/02, 103b/17, 106b/10, 106b/17, 106b/20

ḫılṭ-ı ġ. 072b/21, 073b/08

ġ.+ dür 051a/09, 059b/10, 070b/18

müvellid-i ḫılṭ-ı ġ.+ dür 081a/10

ġ.+ i 024b/18

aḫlāṭ-ı ġ.+ i 031a/23

ġ. ider 072a/12

ġ. ola 069b/22

ġ. olsa 058a/10

ġ. olursa 102b/11

ġalīẓe : bk. ġalīẓ. -18-

ġ. 002a/03, 002a/07, 016a/10, 090b/01

riyāḥ-ı ġ. 081a/03

aḫlāṭ-ı ġ.+ den 027a/13

fażalāt-ı ġ.+ den 028b/16

ruṭūbāt-ı ġ.+ den 065b/16

munżic-ı ruṭūbāt-ı ġ.+ dür 069a/25

ruṭūbāt-ı ġ.+ dür 069a/25

ġ. olur 001b/25

riyāḥ-ı ġ.+ ye 076a/08

aḫlāṭ-ı bāride-i ġ.+ yi 069b/15

aḫlāṭ-ı ġ.+ yi 034a/22, 082b/23, 089b/02, 094a/10

riyāḥ-ı ġ.+ yi 059b/25

ġalīẓlik : Yoğunluk, kesiflik. -1-

ġ.+ ini 053b/22

ġalīẓrek : Daha yoğun. -1-

ġ.+ dür 055b/25

ġam :< Ar. Keder, tasa. -9-

ġ. 081a/04

ġ.-ı endūha 042a/13

ġ.+ a 073b/14, 092b/23

ġ.+ dan 069a/20

ġ.+ ı 021b/19, 026b/01, 035a/19, 103a/07

ġār :< Lat. Defne ağacı ve onu yemişi. -6-

ġ. 055a/12, 102a/09

ḥabb-ı ġ. 108a/05

ḥabb-u'l ġ. 035a/10, 107b/21, 108a/10

ġarab :< Ar. Arpacık. -1-

ġ. ʿilletine 068a/03

ġarāyib :< Ar. Tuhaf, şaşılacak şeyler. -1-

ġ.+ den 081b/03

ġarb :< Ar. Batı. -1-

intihā-i ġ.+ da 099b/19

ġarbī :< Ar. Batıya ait, batıyla ilgili. -1-

ġ. 003b/19

ġarġara : Gargara, ilacı ağızda çalkalama.-27-

ġ. 011a/14, 088b/19, 090b/10

ġ. etseler 024b/17

ġ. eylese 102b/21

ġ. eyleseler 038a/19, 049b/17, 054a/01, 083a/04

ġ. eyleyeler 119a/16

ġ. itdüreler 010b/19, 011a/04, 011a/12, 011a/25, 011b/03, 011b/10

ġ. ideler 009a/17, 036b/15, 059b/17, 072a/08, 119a/19, 119a/22

ġ. iderlerse 051a/15

ġ. itmesi 070b/13

ġ. itseler 052b/22

ġ. olunsa 038a/20, 052a/01

ġarīb :< Ar. Tuhaf, şaşılacak, bambaşka. -1-

ġ. 006b/01

ġārīḳūn :< Ar. Katran köpüğü. -15-

ġ. 009a/12, 009b/13, 009b/17, 011a/01, 095b/22, 096a/18, 096b/04, 096b/06, 102a/10, 109b/09, 110a/17, 110a/21, 110b/22, 116a/03, 116b/17

ġārīḳūn : bk. ġāriḳūn. -6-

ġ. 010a/07, 015a/08, 055b/03, 095a/11

ḥabb-ı ġ. 014b/16

ġarīz :< Ar. İç, vücudun iç kısımları. -1-

ḥarāret-i ġ.+ i 051b/23

ġarīziyye :< Ar. İç, vücudun iç kısımlarıyla ilgili. -1-

ḥarāret-i ġ.+ ye 074b/23

ġars :< Ar. Ağaç dikmek. -1-

ġ. olunmuşdur 063a/09

ġassāl :< Ar. Yıkayan, temizleyici. -1-

ġ.+ dur 088b/17

ġaşy :< Ar. Kendinden geçme, bayılma. -9-

ġ. 013a/06, 034b/21, 054b/04, 076a/01, 076a/09, 077a/09, 090b/20

ġ.-ı ḳalbe 119b/15

ġ. olanlara 025a/05

ġaşyān :< Ar. Kendinden geçme, bayılma.
-13-

ġ. 025b/06, 029b/18, 069b/16

ġ.+ a 032a/10, 057a/23, 059a/02, 088a/19

ġ. getürür 056b/06, 081a/13

ġ.+ ı 029b/18, 036b/03, 044b/06, 045b/22

ġavr :< Ar. Dip, esas, hakikat. -1-

ġ.+ ına 096a/11

gāv-zehre :< Far. Sığırdan çıkan ve sarılık tedavisinde kullanılan, panzehire benzer bir tür sıvı. -1-

g. 035a/20

ġāyet :< Ar. Gayet, oldukça. -326-

ġ. 001a/11, 001b/01, 010a/03, 011a/17, 011b/07, 011b/24, 012a/08, 012a/18, 013a/02, 013b/08, 013b/13, 013b/16, 014a/03, 014b/14, 015a/03, 015a/23, 015a/24, 015b/20, 016a/13, 016a/19, 016a/21, 016a/25, 016b/02, 016b/07, 016b/09, 017a/12, 017b/02, 017b/06, 017b/08, 019b/01, 020b/03, 021a/06, 021a/15, 021b/06, 021b/15, 022a/02, 022a/22, 022b/01, 023b/08, 023b/15, 023b/19, 024b/10, 025b/16, 025b/19, 026a/11, 026a/15, 026a/17, 026a/20, 026b/04, 026b/09, 027b/13, 027b/15, 027b/22, 028b/03, 028b/04, 029a/24, 030a/09, 030a/23, 030b/07, 030b/20, 031a/09, 031a/13, 031a/21, 031b/18, 031b/22, 032a/16, 032a/18, 032b/14, 032b/16, 032b/18, 033a/14, 033b/03, 034a/07, 035a/24, 036a/16, 036b/07, 036b/20, 037a/07, 037b/11, 037b/14, 037b/19, 037b/22, 038a/07, 038a/10, 038b/23, 039a/04, 039b/17, 040a/08, 040a/18, 040b/02, 040b/04, 040b/06, 041b/06, 043a/04, 043a/07, 043a/14, 043a/16, 043b/08, 044a/16, 044a/17, 045b/02, 045b/09, 045b/20, 046b/08, 046b/18, 047a/17, 047b/19, 048a/05, 049a/02, 049b/10, 049b/13, 049b/16, 049b/25, 050b/01, 051a/07,

051a/13, 051b/02, 051b/16, 052a/04, 052a/07, 052a/10, 052a/12, 052b/04, 052b/14, 052b/20, 052b/22, 052b/24, 052b/25, 053a/04, 053a/18, 054b/23, 055b/07, 056a/23, 056b/24, 057a/14, 057a/18, 057b/12, 058a/17, 058b/07, 058b/17, 059a/13, 060a/12, 060a/14, 060b/19, 060b/24, 060b/25, 061a/07, 061a/08, 061a/16, 061a/23, 063b/09, 063b/15, 064a/14, 064a/24, 064b/18, 064b/20, 065a/01, 065a/04, 065b/03, 065b/10, 065b/24, 066a/15, 066a/18, 066b/21, 067a/20, 068a/15, 068a/19, 068b/02, 068b/19, 069a/06, 069a/25, 069b/23, 070b/17, 070b/25, 071b/23, 073a/13, 073a/20, 073a/23, 073b/02, 073b/10, 074a/10, 074a/11, 074a/12, 074a/15, 074b/15, 075a/04, 075a/15, 075a/19, 075b/10, 076b/08, 077b/08, 078a/09, 078a/11, 078b/14, 078b/17, 079a/14, 080a/23, 080b/01, 080b/03, 081a/06, 081a/22, 082a/07, 082a/11, 082a/20, 082b/08, 082b/11, 082b/16, 083a/07, 083a/12, 083a/15, 083a/22, 085b/16, 086a/19, 086b/03, 087b/03, 088a/02, 088a/08, 089a/04, 089a/07, 089a/09, 089b/12, 090b/12, 090b/15, 091a/06, 091b/05, 091b/06, 092a/01, 092a/05, 094b/23, 095a/03, 095a/10, 095a/15, 095a/16, 095a/21, 095a/23, 098a/23, 099b/04, 099b/20, 100b/10, 103a/02, 103b/17, 103b/20, 103b/21, 104a/10, 104b/12, 104b/16, 104b/23, 105a/08, 105a/11, 105a/20, 105b/15, 106a/04, 106a/13, 106a/19, 107b/06, 107b/20, 108b/07, 108b/10, 108b/13, 109a/02, 109a/16, 109b/13, 110a/06, 110b/11, 110b/18, 110b/20, 111a/03, 111a/04, 111a/09, 111a/10, 111b/14, 112a/02, 112a/06, 112a/11, 112a/15, 112a/20, 112b/11, 112b/20, 113a/04, 113a/17, 113b/01, 113b/07, 113b/14, 114a/19, 114a/21, 114b/15, 114b/19, 115a/01, 115a/09, 115b/01, 115b/22, 116a/04, 116a/06, 116a/08, 116a/11, 116b/01, 116b/06, 116b/10, 116b/21, 117a/03, 117b/23, 118b/02, 119a/07, 119a/13, 119a/14, 119a/20, 119a/22, 119b/05, 119b/15, 120a/07, 120a/13

ġ.+ de 019b/02, 028b/05, 035a/21, 114b/06

ġ.+ dedür 085a/13

derece-i ġ.+ de 022b/14, 034b/01

ā. fāide 065a/02

ġ.+ le 043b/25, 045a/23, 104b/05

ġayn :< Ar. Osmanlı alfabesinin yirmi ikinci harfi. -2-

ḥarf-u'l ġ. 055a/12, 102a/08

ġayr :< Ar. Ayrı, başka, artık, diğer. -14-

ġ.-ı ceẕb-i muḥallildür 027a/25

ġ.-ı maddīdür 018a/25

ġ.-ı maġsūl olanını 047b/21

bezr-i ḳaṭūnā-i ġ.-ı mesḥūḳ 097a/14

ġ.-ı muvāfıḳ 006a/21

ġ.-ı muʿtedil 007b/20

ġ.-ı muʿtedili 007b/18

ġ.-ı müfredāt 022b/19

ġ.-ı münhażım 056b/07

ġ.-ı ṣāliḥ 007a/05

ġ.-üʿl muḳaṭṭara 119a/04

ġ.+ a 070a/01, 083a/09, 085a/16

ġayrı : ġayr . -49-

ġ. 003b/23, 023a/05, 029b/24, 030b/25, 033a/18, 035a/06, 037a/15, 039a/25, 042a/11, 047b/25, 049b/22, 050b/17, 054b/05, 055a/23, 058a/16, 058b/07, 060a/09, 063a/04, 068a/09, 070b/10, 070b/23, 071b/23, 079b/11, 081b/12, 084a/21, 085b/01, 086b/15, 086b/23, 088a/02, 094a/08, 094a/09, 097b/06, 098b/21, 117a/02, 117a/08

ġ.+ dan 045a/15, 062a/02

ġ.+ dur 093a/17

ġ.+ lar 039a/20, 067a/01, 078b/13

ġ.+ lardan 031b/10, 053a/17

ġ.+ larından 072b/19

ġ.+ nuŋ 048b/13

ġ.+ sı 045a/14

ġ.+ sın 046b/06

ġ.+ ya 034a/23, 066b/02

ġażab :< Ar. Öfke, kızgınlık. -2-

ġ.+ da 012a/20

şiddet-i ġ.+ dan 018b/06

gebe : Gebe, hamile. -1-

g. olmaz 099b/10

geç : Geç. -7-

g. 030a/15, 031a/11, 032a/22, 033b/15, 034a/14, 038a/05

g. oldı 003a/12

geç - : Geçmek. -8-

g.- eni 057b/06

g.- er 024a/02, 030a/15, 032a/22, 041a/11

g.- miş 040a/25, 093a/06

g.- mişini 041a/04

geçür - : Geçirmek. -7-

g.- eler 107b/04

g.- mek 090a/16

g.- üb 040a/09, 091a/23, 105a/22, 105b/01, 118b/04

gegir - : Geğirmek. -2-

g.- megi 074a/05

g.- mek 005a/09

gegirt - :Geğirtmek. -1-

g.- ür 070a/22

gel - : Gelmek. -103-

lāzım g.- di 008a/12, 096a/17

g.- dük 081b/14, 094a/02

lāzım g.- dükde 091b/19, 104b/05

g.- e 002a/23, 009a/16, 058a/02

ferāġat g.- e 079b/17

ġālib g.- e 091a/09

hüzāl g.- e 020b/08

ḳıvāma g.- e 087a/01

ḳuṣıcaġı g.- e 014a/10

lāzım g.- e 085a/20

muvāfıḳ g.- e 074b/11

uyḫusı g.- e 021b/06

g.- ecek 116b/15

g.- elim 003a/20

g.- en 074a/19, 085a/23, 099a/12, 113b/23

g.- endür 101b/15

ye's g.- ene 072b/09

g.- ince 063a/06

ḳıvāma g.- ince 110b/17

g.- incek 019b/07

g.- inceye 105a/23

ḳıvāma g.- inceye 113a/23

ḫalel g.- mekden 084a/07

g.- meye 002b/05

ḫalel g.- meye 074b/18

żarar g.- meye 041b/04

ʿamele g.- meye 077b/23

g.- meyen 021b/06

g.- meyüb 098b/16

g.- mez 058a/24, 063a/25

ḳaleme g.- mez 110b/18

ḳıyāsa g.- mez 005b/05

żarar g.- mez 099a/10

g.- mez ola 009b/05

ḥarekete g.- mişi 062a/12

g.- mişlere 063b/09

g.- se 029b/18, 047a/16, 119b/10

lāzım g.- se 023a/06, 038a/22, 052b/17, 093a/22

rāst g.- se 078a/04

g.- üb 054a/10, 068b/08, 089b/15

g.- ür 004a/21, 005a/21, 015a/17, 022a/14, 022b/02, 022b/07, 023a/13,

026a/17, 026b/24, 030a/13, 030b/23, 032b/19, 032b/24, 033a/02, 034b/15, 038a/17, 040a/25, 049b/08, 052a/05, 058b/20, 059b/12, 061b/15, 068a/09, 069b/17, 074a/17, 075b/22, 078b/12, 079a/11, 079b/20, 088a/14, 098a/20, 098b/11, 100a/03, 103a/03, 113b/22, 113b/23

ġālib g.- ür 020b/15

ḥarekete g.- ür 002a/12

lāzım g.- ür 002b/25, 020b/03, 085a/22, 114a/11

muvāfıḳ g.- ür 039b/04

ẓuhūra g.- ür 006a/20

g.- ürse 033b/19

lāzım g.- ürse 075b/02

gelincik : Gelincik çiçeği. -2-

g. 079b/18

g. çiçekinüŋ 076a/20

genc :< Far. Genç. -1-

g. ola 071a/24

genç : bk. genc. -1-

g. ola 071a/18

gendene :< Far. Yabani pırasa, dağ pırasası, sarı çiriş. -2-

g. 025b/10, 065b/05

gerçi :< Far. Her ne kadar, ise de. -12-

g. 031b/08, 035b/01, 046a/23, 047b/13, 049b/23, 059b/01, 064b/08, 070b/21, 075a/05, 078a/08, 090a/20, 094a/03

gerdān:< Far. Gerdan. -2-

g.+ ından 020a/17

g.+ ını 020a/16

gerek : Gerek, ihtiyaç. -51-

g. 008a/15, 008a/16, 008b/02, 020b/02, 085a/15, 092a/06

bilmek g. 096a/13

g.+ dür 007b/25, 008a/15, 008b/08, 014b/05, 014b/06, 019b/10, 020a/20, 020a/21, 020a/25, 022b/15, 023b/11, 024a/20, 040b/11, 041a/06, 049a/10, 052a/16, 058a/03, 059a/20, 063b/10, 065a/14, 066b/06, 066b/13, 066b/21, 066b/22, 073b/07, 074b/13, 074b/14, 075b/13, 077b/01, 077b/18, 079b/02, 080b/04, 090a/16, 094a/05, 099a/01, 117a/19, 117b/05

g.+ lere 007a/08

g.+ se 076b/23

gerek - : Gerekmek. -2-

g.- se 068a/15, 069a/01

gerekli : Gerekli. -1-

g. 006b/24

gereklü : bk. gerekli. -1-

g. 002a/04

gergin : Gergin. -1-

g. ola 020b/10

gerin - : Gerinmek. -1-

g.- e 002a/23

gerü : Geri. -1-

g. 058a/12

getür - : Getirmek. -121-

nuʿ ūẓ g.- digi 041a/10

uyḫu g.- digi 089b/11

g.- e 029b/18

uyḫu g.- e 064a/16

g.- eler 116b/15, 119b/13

ḳıvāma g.- eler 113a/03

ṭāḳat g.- medigi 008b/01

g.- mekdür 007b/04

g.- meyüb 040a/11

g.- mez 045a/18

ziyān g.- mez 034a/13, 038a/25

g.- mişlerdür 086b/11

g.- se 025b/24, 032b/22, 092b/23

g.- seler 027a/03, 039b/13, 042b/04, 048b/21, 051a/25, 051b/14, 058a/17, 082b/01, 092b/20, 093a/03

g.- üb 011a/02, 054a/13, 104a/16, 108a/07, 108a/18, 108b/05

ḳıvāma g.- üb 036a/12, 036a/25, 104b/10, 104b/15, 104b/21, 105a/07, 108a/02, 108a/12, 108a/22, 108b/13, 108b/21

uyḫu g.- ücidür 027a/14

g.- ür 021b/21, 022b/22, 023b/01, 025a/23, 026a/19, 026b/10, 027b/14, 029a/03, 029b/20, 030a/06, 030b/10, 031a/04, 031b/20, 032a/04, 034a/10, 035b/13, 035b/15, 036a/11, 037a/17, 037b/03, 041b/16, 045b/22, 049a/15, 050b/11, 051a/12, 053b/12, 061b/11, 067b/06, 069b/16, 070a/23, 086a/15, 087a/10, 092b/11, 098a/02, 100b/08

emrāż g.- ür 033b/14

ġaşyān g.- ür 056b/06, 081a/13

ġuṣṣa g.- ür 077a/09

heyecān g.- ür 038a/14, 055b/21

istisḳā g.- ür 075a/11

iştihā g.- ür 050b/03, 057b/20, 060b/06, 065b/12, 074a/02, 108b/01

ḳaraŋuluḳ g.- ür 065b/09, 067a/09

ḳay’ g.- ür 025b/07, 030a/04

kemāle g.- ür 100a/10

ḳıvām g.- ür 088a/01

ḳıvāma g.- ür 022b/21, 029a/24, 037b/05, 039b/08, 072a/17, 106a/20

ḳulunc g.- ür 070a/21

ḳurāḳır g.- ür 070b/21

nisyān g.- ür 067a/09

nuʿ ūẓ g.- ür 039a/02

nuʿ ūẓ-ı tām g.- ür 040a/16, 060a/24

uyḫu g.- ür 060a/03, 079a/17

uyḳu g.- ür 037a/14, 037a/21, 037a/22, 042a/20

yara g.- ür 085a/08

g.- ürler 084b/06

g.- ürse 040a/10

getürt - : Getirtmek. -1-

g.- seler 058b/01

gevrek : Gevrek. -2-

g. etmek 077b/18

g. olur 068b/19

gevşek: Gevşek. -1-

g. olur 098b/01

gevşeklik : Gevşeklik. -1-

g.+ ine 107a/02

geyik : Geyik. -9-

g. 005b/12

g. boynuzı 108a/06, 115a/03

g. ġıdāsı 028a/21

ṭaġ g.+ i 098b/08

ṭaġ g.+ inde 098b/04

g.+ üŋ 098b/17, 098b/18

geyik ẕīresi : Tatlıca ot, karaman kimyonu.

-1-

g. 066a/21

g.+ dür 060a/15

gez - : Gezmek. -5-

g.- er 060b/24, 080a/07

g.- er olmaḳdur 058b/21

g.- üb 029b/16, 063a/04

gezengübīn :< Far. Kuret helvası, beyaz çiçekli, 5-9 yaprakçıklı, 20 metre kadar yükselebilen, Kuzeybatı ve Batı Anadolu'da yaygın olan bir ağaç; türlü bitkilerden, öz sularının kurutulmasıyla elde edilen, hekimlikte iç sürdürücü olarak kullanılan macun. -1-

g. 083b/03

ġıbb :< Ar. Nöbeti gün aşırı tutan sıtma.

-7-

ḥummā-i ġ. 018b/20

ḥummā-yı ġ. 095a/04

ġ.-ı ḫāliṣ 019a/01

ġ.+ a 118a/15

ḥummā-i ġ.+ a 089b/01

ḥummā-yı ġ.+ a 110b/11

ḥummā-i ġ. ola 019b/02

gıcırdat - : Gıcırdatmak. -1-

g.- maḳ 005a/10

ġıdā :< Ar. Besin, gıda. -130-

ġ. 007a/03, 007a/05, 009a/01, 009a/13, 009a/18, 009b/02, 009b/13, 009b/19, 009b/25, 010a/08, 010a/21, 010b/07, 012a/04, 012a/11, 012b/07, 012b/16, 013a/23, 015a/09, 015a/20, 015b/06, 015b/18, 020b/14, 026b/11, 030a/17, 032a/22, 060a/24, 066b/02, 072b/23, 074a/22, 074a/23

ġ.-ı nażc 007b/05

ġ.+ da 033b/01

ġ.+ dur 056b/06

muʿtedil-ü'l ġ.+ dur 071a/24

ġ.+ lar 002b/07, 002b/10, 006a/21, 008a/25, 011a/14, 016a/02

ġ.+ lar.dan 002a/06

ġ.+ lardan 002a/04, 002a/07, 018a/13, 018a/14, 020a/09, 075b/01

ġ.+ ları 016a/14, 025a/09, 057b/22

ġ.+ larından 053b/05

ġ.+ larını 010b/01

ġ.+ nuŋ 015b/12, 015b/16

ġ. ola 033b/04

ġ.+ sı 002a/06, 011a/03, 011a/07, 023a/07, 027b/22, 032b/10, 036b/05, 043a/06, 044b/17, 046a/23, 051a/09, 053b/05, 056b/05, 056b/14, 057a/24, 059b/04, 066a/17, 066b/21, 067b/13, 087a/08

geyik ġ.+ sı 028a/21

ġ.+ sın 010b/10, 010b/16, 010b/21, 012b/01, 014a/12, 016a/01

ġ.+ sını 011a/04, 012b/04, 012b/09, 012b/23, 013a/21, 013b/02, 013b/23, 014a/01, 014b/05, 014b/19, 014b/24, 015a/03, 016a/07, 016a/14, 016a/23, 016b/19, 016b/21, 017a/14, 017a/20, 017a/25, 017b/06, 017b/11, 017b/21, 018a/19, 018b/10, 018b/16, 018b/17, 019b/25, 020a/03, 020a/09, 020b/21

ġ.+ sıyçün 073a/08

ġ. vireler 075b/01

ġ. virmez 074a/23

ġ. virür 027b/07, 031a/12, 053b/03, 059b/01, 067a/13, 071a/09, 072b/02, 083b/10, 085b/22, 090a/17, 094b/08

ġ.+ ya 074a/23, 074b/11

ġ.+ yı 020b/13

ġıdālan - : Gıdalanmak. -1-

ġ.- duralar 020a/18

ġılāf :< Ar. Kılıf, kın. -2-
ġ.+ı 078a/21
müdevver ġ.+ı 093b/16

ġıll :< Ar. Kin, garez. -1-
ġ. 082a/17

ġışā :< Ar. Gece körlüğü. -1-
ġ. ʿilletine 050a/17

ġışş :< Ar. Karışıklık, hile. -1-
ġ.+ dan 082a/17

gibi : Gibi. -259-
g. 001b/25, 002a/04, 002a/06, 002a/07, 002a/08, 002a/18, 003b/16, 004a/07, 004a/08, 004a/15, 004a/16, 004a/19, 004b/11, 005a/01, 005a/09, 005a/10, 005a/13, 005a/14, 005a/15, 005a/17, 005a/18, 005a/20, 005a/24, 005a/25, 005b/01, 005b/02, 005b/03, 005b/04, 005b/05, 006b/04, 007a/15, 007a/17, 007b/14, 008b/09, 008b/18, 008b/23, 010a/12, 014b/09, 014b/11, 014b/12, 018b/16, 018b/19, 018b/24, 019b/19, 020a/06, 020b/12, 020b/13, 021b/14, 021b/23, 022b/13, 023a/18, 025a/24, 026b/02, 027a/06, 028a/04, 028a/07, 028a/08, 028a/12, 028a/14, 028a/19, 029a/08, 029a/19, 030b/01, 031a/13, 031a/16, 032a/14, 032a/15, 033a/17, 033b/18, 034a/16, 034b/08, 035b/13, 036a/14, 036b/12, 036b/14, 037b/17, 039a/12, 040a/09, 040a/17, 040b/08, 041a/05, 042a/07, 042a/22, 042a/25, 043a/02, 043b/11, 045a/17, 045b/01, 045b/04, 047b/10, 047b/18, 048b/21, 049a/23, 050a/14, 050a/22, 050b/16, 051a/08, 051a/16, 052a/17, 052b/23, 053a/13, 054a/10, 054b/02, 055a/13, 055b/04, 055b/11, 056a/11, 056a/12, 056b/15, 058a/23, 059b/10, 060b/21, 061a/06, 061b/24, 062a/16, 062a/21, 063a/12, 063a/23, 063b/06, 064a/21, 064a/24, 064b/02, 064b/13, 064b/17, 066b/02, 066b/07, 067b/11, 068a/09, 068a/19, 068b/13, 068b/15, 068b/23, 069a/17, 069b/17, 070a/02, 070b/08, 070b/15, 071a/20, 071a/23, 071b/11, 074b/08, 075a/02, 075b/21, 075b/23, 076b/01, 076b/02, 077a/20, 078a/20, 078b/11, 079a/21, 079b/01, 079b/09, 080a/04, 080a/05, 080a/07, 080a/10, 080a/16, 081a/20, 081a/23, 081b/02, 082b/01, 083b/02, 083b/03, 083b/06, 084a/06, 085b/05, 086a/08, 086a/10, 086a/21, 089b/21, 090b/09, 092a/07, 093a/11, 093a/16, 093b/06,

093b/07, 093b/09, 093b/16, 093b/19, 094b/15, 095b/21, 096a/07, 098b/01, 098b/02, 098b/21, 098b/23, 099b/15, 108b/05, 112b/18, 112b/19, 113b/12, 113b/22, 114b/02, 114b/11, 115a/14, 115a/15, 115a/18, 115b/15, 118b/12

g.+ ce 088b/19

g.+ dür 005a/03, 005a/18, 005a/19, 005a/21, 005a/22, 005a/23, 005a/24, 005b/01, 028b/08, 030b/13, 040b/18, 046a/11, 057b/03, 058b/22, 059b/05, 059b/09, 062a/05, 063a/12, 069a/12, 073b/23, 077a/10, 077a/20, 078b/02, 086b/14, 098b/18, 101a/11

g.+ ler 052a/15, 053a/06, 068a/21, 070b/16, 071a/23, 088b/10

g.+ lerdür 066b/10

g.+ lere 004b/07, 037a/07, 037b/08, 052b/20, 059a/14, 064b/18, 076a/09, 084a/21

gice -23-

g. 008b/10, 010b/08, 017b/03, 029b/23, 036a/22, 044a/18, 052b/09, 058a/23, 073b/05, 075a/09, 076b/22, 078a/12, 081b/02, 088a/02, 089b/14, 092b/12, 104a/08, 105a/11, 110a/02, 113b/11, 118a/20

g.+ lerde 019a/14

g.+ si 003a/04

gicelik : Gecelik. -1-

g. 008b/01

gicik : Kaşıntı. -12-

g. 048a/13, 095a/04

g.+ e 043b/01, 046b/20, 053a/19, 058a/07, 112b/14, 117a/16

g. envāʿına 046a/06

g.+ in 061b/09

g.+ ler 006b/12

g. ʿilletine 065b/19

giciş - : Kaşınmak. -2-

g.- e 002a/23

g.- mek 098b/09

giç : Geç. -7-

g. 070a/21, 070b/06, 070b/08, 071a/19, 090a/17, 106b/03

g. ola 008a/10

gider - : Gidermek. -212-

g.- digi 031a/01

g.- e 021a/21, 021b/23, 022b/06, 025a/18, 025b/17, 065b/14, 066a/06, 068a/06, 069a/19, 079b/11

g.- eler 078a/13

g.- mege 051a/21

g.- mek 076a/09

g.- mekde 076a/09

g.- üb 027a/15, 029b/25, 061a/19, 064a/15, 074a/08, 086b/21

g.- ür 021a/11, 021b/20, 022a/16, 022a/17, 022a/23, 022b/01, 022b/09, 022b/10, 023b/03, 023b/19, 024a/16, 025b/01, 025b/05, 025b/23, 026a/22, 026b/01, 026b/19, 027a/11, 027a/14, 027a/16, 028b/12, 029a/21, 029b/21, 030b/18, 030b/24, 031a/18, 031b/19, 031b/21, 032a/02, 032a/03, 032b/03, 032b/19, 032b/20, 032b/22, 033a/12, 033b/12, 034a/11, 035b/16, 036b/03, 038a/04, 038a/07, 038a/13, 038b/08, 038b/17, 038b/18, 038b/25, 039a/22, 040a/24, 041a/14, 041b/12, 042a/12, 042b/04, 042b/13, 042b/14, 042b/15, 043b/24, 044a/05, 044a/15, 045a/07, 045a/19, 045b/07, 045b/17, 045b/20, 045b/21, 046a/17, 047a/06, 047a/14, 047a/15, 047a/23, 047b/17, 048a/02, 048a/04, 048a/11, 048b/03, 048b/06, 048b/12, 049a/05, 049a/06, 052a/07, 053a/03, 053a/12, 053a/22, 053b/17, 053b/22, 054b/03, 055a/05, 055a/07, 055a/11, 055a/18, 055a/21, 056a/08, 056a/10, 056a/12, 056b/25, 057a/01, 057b/18, 057b/22, 058a/04, 058a/07, 058b/16, 059a/06, 059a/15, 059b/13, 060a/01, 060b/01, 060b/12, 060b/23, 061a/15, 061b/03, 061b/04, 061b/05, 061b/12, 061b/13, 061b/14, 062a/13, 062b/12, 063b/14, 064a/05, 064b/11, 065a/15, 065a/16, 065b/07, 065b/18, 067a/21, 067a/23, 067b/25, 068a/15, 068a/19, 068a/23, 068b/02, 068b/04, 070b/02, 071a/10, 072a/18, 072a/25, 073a/02, 073a/07, 073a/17, 073b/15, 073b/17, 074a/04, 074a/06, 074a/07, 075a/06, 076a/16, 077a/13, 078b/10, 078b/11, 079b/05, 079b/18, 079b/19, 080a/23, 080b/05, 080b/10, 080b/22, 081a/13, 082a/12, 082a/23, 082b/02, 082b/23, 083a/21, 084b/18, 084b/19, 086b/05, 087a/16, 087a/18, 087a/23, 087b/12, 088b/21, 089a/11, 089a/20, 089b/03, 090a/13, 090b/09, 091a/18, 091a/19, 092a/02, 092a/09, 092b/04, 092b/05, 093a/03, 093a/19, 093a/21, 095a/09, 103a/16, 103a/23, 118b/16

gir - : Girmek. -28-

g.- dükçe 054b/04

g.- eler 010b/09, 017b/12, 017b/13

g.- en 074b/02

g.- er 053a/08, 057b/13, 072a/08, 080a/06, 080a/15, 082b/15, 115a/13, 115a/15, 115b/12,

118a/13, 118b/07

g.- erse 061b/01

g.- meden 088b/12

g.- mege 071a/12

gözine uyḫu g.- meye 099a/18, 100b/22

g.- mez 063a/22, 100a/20, 100b/13, 102a/19

g.- mez olur 100a/23

g.- se 074b/02

g.- üb 066b/17

Girid : Girit adası. -2-

G. cezīresinde 025b/02, 069a/22

girü : Geri. -12-

g. 023a/12, 029b/03, 031a/19, 075b/13, 075b/14, 076b/22, 079b/17, 084a/17

g. ṭutar 022a/23, 030a/21, 033a/24, 072a/04

git - : Gitmek. -24-

g.- e 028a/04, 055a/23, 059a/15, 098a/01, 104b/21

g.- en 044b/18, 081b/07

g.- ene 072a/10, 109a/01

g.- eni 069a/03

g.- enler 033a/17

g.- enlere 068a/20, 070a/17, 071b/19

g.- er 034a/09, 034b/07, 050b/17, 059a/14, 101b/09

g.- erek 004a/21

g.- erler 005a/21

g.- mek 053a/14

g.- meye 027b/20

g.- mez 064a/25

giy - : Giymek. -9-

g.- en 102b/09

g.- erler 004a/24, 099b/17, 099b/21

g.- meden 099b/21

g.- mek 099b/15, 101a/08, 101a/14, 102b/07

giyil - : Giyilmek. -1-

g.- se 099b/17

gizli : Gizli. -1-

g. 043a/07

ġonca :< Far. Gonca, tomurcuk, açılmamış çiçek. -1-

ġ.+ ları 071b/08

göbek(g) : Göbek. -5-

g. 090a/05

g.+ i 044b/19, 050a/11

g.+ indedür 004a/21

g.+ ini 044b/22

gögercin : Güvercin. -10-

g. 005a/23, 005b/02, 005b/14, 100a/03

g. boḳıyla 048b/23

g. boḳunı 112b/12

g. tersi 113b/15

g. tersini 113b/16

g. yavrısın 057a/18

g. yuvasına 100a/02

gögerçin : bk. gögercin. -1-

g. yavrılarıdur 057a/12

gögüs : Göğüs. -67-

g. 032b/13, 035b/11, 045b/02, 046a/08, 049b/04, 072b/20, 079a/02, 084b/15

g. aġrılarına 023b/22, 053b/23

g. aġrısın 028b/24

g. aġrısına 024b/08, 051b/10, 053a/19, 090a/02, 104a/04

g.+ de 029a/09, 036b/20, 039b/06, 053a/11, 057a/01, 058b/16, 068a/05

g.+ den 024a/12, 041b/06, 047b/01, 065b/08, 073a/19

g.+ e 027b/12, 028a/16, 030b/20, 032a/06, 032b/11, 041b/11, 042b/18, 046a/13, 049a/17, 055a/15, 083a/15, 090b/04, 090b/11

g. ḫuşūnetine 087a/06

g.+ i 024a/13, 027a/13, 028b/15, 030b/18, 039a/03, 041a/08, 043b/19, 045b/14, 048b/04, 048b/17, 051b/13, 055b/24, 056a/01, 057a/02, 060a/16, 060b/10, 061b/21, 066b/04, 073a/07, 083a/20, 089b/07

g.+ ine 031b/06

g.+ ini 020a/15

g.+ lerine 069b/06

g. yaşlıḳın 068a/23

gök : Gök; yeşil. -15-

g. 004a/15, 007b/13, 027a/12, 071a/15

g.+ den 031b/07, 081b/02, 083b/02, 093b/05

g. sūsen kökine 089b/23

g. sūsen 056b/25

g. yāḳūt 095a/21, 105b/07

g. yāḳūta 092b/18

g. zāc 118b/20

gökcek : bk. gökçek. -3-

g. 022b/07

g. iter 044a/23, 060b/05

gökçek : Güzel, iyi. -1-

g. 088a/04

göl : Göl. -1-

g. yerlerde 089b/22

gölge : Gölge. -6-

g.+ de 024a/07, 024a/13, 039a/06, 076b/23, 087a/20, 104a/19

gölgelü : Gölgeli. -1-

g. 044b/07

göm - : Gömmek. -5-

g.- erler 083b/08

g.- erlerse 100a/02

g.- seler 100a/18

g.- üb 004a/12, 056b/12

gömeç : Petek. -5-

g.+ i 051b/22

ʿasel g.+ i 054a/10

g. iterler 054a/10

g.+ ler 054a/11

g.+ leri 054a/17

gömlek : Gömlek. -3-

g. 099b/17, 102b/09

g. içinde 043a/02

gönder - : Göndermek. -2-

g.- üb 081b/06

g.- ür 007b/05

gönderil : Gönderilmek. -1-

g.+ ür 007b/08

gönül : Gönül. -9-

g. 108a/23, 109a/01

g. döndügini 059b/13

g. dönmesine 041a/22, 058b/15

g.+ e 054b/03

g.+ i 098b/05

g.+ i bulana 002b/01

g.+ i dönmişi 041a/14

gör - : Görmek. -57-

g.- diler 020a/19

g.- dügümüz 063b/01

g.- dük 078a/05, 078a/06

g.- dükde 004b/07, 005b/01, 020b/08

g.- e 002a/24, 002b/02, 002b/03, 002b/06, 002b/07, 008b/14

fāide g.- e 052b/12

g.- eler 001b/15, 008a/13, 011a/09, 012b/03, 012b/21, 013b/22, 014a/18, 014b/21, 015a/06, 015a/13, 015b/03, 016b/17, 017b/08, 040a/16

g.- elim 019a/05

g.- esin 020a/07, 020a/08

cāiz g.- mediler 036b/09

g.- mekden 039a/20

gün yüzi g.- memiş 088b/04

āteş g.- memiş ola 105a/17
cāyiz g.- memişler 039a/17
g.- meye 030a/25, 097b/09
düş g.- meye 098a/07
ḳorḳulı düş g.- meye 099a/06
żarar g.- meye 023a/17
ḳorḳulı düş g.- meyeler 101a/22
g.- meyenlere 058a/23
g.- mez 101b/16, 101b/19
ḳorḳulu düş g.- mez 103a/06
maʿḳūl g.- mezler 034a/24
cāyiz g.- müş 045a/01, 055b/09
g.- müşler 001b/03
cāiz g.- müşler 046b/19
cāiz g.- müşlerdür 094a/08
g.- se 101b/10, 103a/01
g.- üb 015a/12
münāsib g.- üb 040b/13
g.- ünce 005b/13
g.- ürler 114a/21

göre : Göre. -26-
g. 001b/04, 001b/11, 002b/07, 002b/08, 004b/21, 005b/05, 006b/09, 019b/25, 020a/18, 030a/12, 045a/02, 047b/04, 055b/09, 069b/24, 075a/23, 081b/07, 094a/08, 094b/04, 094b/19, 101a/12, 109a/15
g.+ dür 053a/08, 070a/01, 083b/13, 095a/10, 096a/08

göregen : Gören. -6-
g. 083a/06
g. ider 026a/04, 035a/24, 045b/14, 048a/12, 056b/08

göril - : Görülmek. -1-
g.- e 025a/01

görin -: Görünmek. -4-
g.- e 042b/01
g.- ür 019b/19, 081a/22, 081b/02

göriş - : Görüşmek. -1-
g.- üb 068b/09

görmeklik : Görme, görüş. -1-
g.+ i 041b/02

görün - : bk. görin -.-2-
g.- mekle 068b/20
g.- mez 006a/07

görüş - : Görüşmek. -1-
g.- üb 054a/04

göster - : Göstermek. -8-
tevaḳḳuf g.- e 008a/03, 008a/05
g.- üb 020a/23, 066b/10
g.- ür 020a/23, 072b/23
leẕẕet g.- ür 051a/17
nefʿ g.- ür 023b/15

götür - : Götürmek. -24-

g.- eler 016a/21, 116b/05, 119b/04, 119b/10

g.- en 058a/24, 091a/07, 091a/09, 102a/16

g.- ene 030b/25

g.- esin 100a/06

g.- se 022b/22, 099a/06, 101a/05, 103a/21, 103b/07

g.- seler 027b/19, 030b/24, 056a/18, 091a/07, 100a/16

g.- üb 063a/21, 068b/16, 068b/18

g.- ürler 054a/17

gövde : Gövde. -18-

g. 002a/23

g.+ de 025b/18, 056b/10, 095a/09

g.+ sin 085b/07

g.+ sinde 002b/05, 019b/14, 098b/10, 099b/16

g.+ sine 100a/15

g.+ sini 102b/09

g.+ ye 048b/03, 051b/22, 052a/03, 056a/07, 061a/25, 102a/05

g.+ yi 067b/22

gövdelü : Gövdeli. -1-

g.+ lere 078b/06

göyin - : Yanmak. -4-

g.- dürdüklerinüŋ 080b/07

g.- e 002a/09

g.- ince 080b/09

g.- mişi 080b/09

göyün - : bk. göyin -. -1-

ḳavuḳ g.- mesine 023a/18

göyündür - : Yakmak. -2-

g.- mesinüŋ 079b/08

g.- üb 043a/02

göz : Göz. -239-

g. 005a/13, 043b/03, 045b/14, 048a/03

g. aġrıları 002a/19, 021a/17, 028a/02, 080a/23

g. aġrılarına 026b/14, 030a/22, 031b/13, 048a/04, 048a/05, 059b/17, 064a/12, 103b/03

g. aġrılarınuŋ 031b/14, 085b/05

g. aġrısına 049a/16, 083a/17, 099b/03, 107b/08, 108b/23, 112a/20, 113b/13, 113b/14

g. aḳlıḳına 059a/02, 079b/18

g. beyāżına 088b/21

g. beyāżını 087a/18

g. çapaḳlarına 021b/07

g. çıbanlarına 069b/25, 073b/03

g.+ de 010b/03, 022a/24, 026a/10, 032a/01, 040a/08, 042a/22, 042b/03, 047b/16, 048a/04,
077a/12, 109b/03, 114a/03, 118b/15
g.+ den 010b/09
g. devālarına 026a/03, 058a/22, 079b/07, 079b/23, 083a/09
g. devālarında 065a/23
g.+ e 005b/09, 010b/06, 021a/16, 021b/23, 022a/21, 022a/22, 022a/25, 023a/25, 023b/10, 025b/16, 026b/14, 026b/20, 028a/01, 029b/02, 029b/03, 030b/03, 030b/23, 031b/21, 033a/20, 035a/24, 038a/06, 038b/18, 038b/25, 040a/09, 040b/03, 041a/21, 041b/02, 042a/18, 042a/19, 042b/14, 043a/02, 047b/16, 048a/02, 048a/12, 056b/07, 056b/23, 057b/17, 058b/25, 059b/14, 061b/04, 065b/09, 066a/06, 067a/09, 067b/04, 067b/24, 067b/25, 068a/03, 069a/17, 071a/02, 071a/03, 071a/09, 071a/10, 072a/18, 073a/18, 074a/04, 076a/21, 076b/05, 076b/11, 078b/11, 079a/05, 080b/02, 080b/10, 080b/22, 083a/05, 087a/18, 087b/12, 088a/21, 088b/21, 091a/09, 091a/23, 092a/01, 093a/01, 095a/18, 095a/21, 100a/07, 100b/23, 101a/18, 101b/03, 101b/20, 103b/06
g. edviyelerine 080b/21
g. edviyeleriyle 041b/02
g. ḫīresine 042a/18
g.+ i 022a/22, 022a/23, 026a/04, 027b/03, 030b/04, 035a/24, 036b/14, 040b/01, 041b/01, 044a/15, 044a/16, 045b/14, 048a/12, 054b/23, 056b/08, 060b/05, 061b/14, 097b/23, 102a/14, 104b/04
bayḳuş g.+ i 030b/25
g.+ inden 098b/11
g.+ ine 019b/19, 093a/02, 098b/11, 101a/01
g.+ ine uyḫu girmeye 099a/18, 100b/22
g.+ ini 030b/24, 091a/07, 098a/01, 098a/02, 100a/04, 100a/16, 100b/22
g. ḳabaḳlarına 042a/22
g. ḳanın 091a/09
g. ḳapaḳı ḫuşūnetine 090a/15
g. ḳapaḳına 024b/05, 075b/16
g. ḳapaḳını 056b/25
g. ḳapaḳları 010b/08
g. ḳapaḳlarına 043a/01

g. ḳaraŋuluḳına 031b/13, 058a/22

g. karaŋusına 058b/25

g. ḳararmasın 042b/14

g. ḳararmasına 042b/10

g. kirpiklerin 086b/01

g.+ lere 023b/21

g.+ leri 005b/10, 005b/12, 005b/15, 008b/22, 009a/10, 020b/10, 071a/15, 098b/10

g.+ lerinden 097b/14

g.+ lerini 005b/12, 090b/06, 098b/12, 100a/05

g.+ lerüŋ 103b/03

g. māddelerine 075b/19

g. nūrını 094b/08

g. otlarına 021b/15

g. perdesin 021b/23, 030b/23, 042b/14

g. ṣaruluḳını 074a/04

g. şişlerine 075b/17

g. şiyāfı 076a/22

g. şiyāflarına 072a/07

g. uyuzına 024b/05

g.+ ün 010b/10

g.+ üŋ 038a/06, 071a/04, 073b/15, 076b/08, 100b/04, 101b/03, 112b/01

g. ve dil degmeye 058b/01

g. veremleri 076b/07

g. yaraların 021b/07

g. yaralarına 073b/14, 087a/07, 090a/15

g. yaşın 030b/04

g. yaşına 027a/06

g. yaşını 021a/16, 042a/18, 042b/13, 099a/14

g. zaḥmetlerin 042b/04

g. ʿilletlerinden 076b/05

g. ʿilletlerine 076a/18, 080b/05

gözet - : Gözetmek. -1-

g.- eler 019a/08

göz ḳaraca otı :Çeşmezen, kışla dikeni, kara çaltı. -1-

g. 031b/12

göz otı : Göz otu, ban otu. -1-

g. 026b/13

ġubār :< Ar. Toz. -3-

ġ. 066b/07, 077a/20

ġ. idüb 062a/09

ġubeyrā :< Ar. İğde ağacı ve iğde yemişi. -1-

ġ. 055b/13

ġudde :< Ar. Yağ bezesi, şiş, tümör. -1-

ġ.+ ler 018a/18

ġuddet : bk. ġudde . -1-

ġ. 006b/14

ġurāb :< Ar. Karga. -2-

ġ. 005a/22, 102a/08

ġurūb :< Ar. Gök cisimlerinin batması. -3-

ġ. etdigi 074b/08

ġ.+ ı 003b/14

ġ.+ ından 003b/19

ġusl :< Ar. Boy abdesti alma, yıkanma. -1-

ġ. olunsa 075a/05

ġuṣṣa :< Ar. Keder, üzüntü. -6-

ġ. getürür 077a/09

ġ.+ ya 032a/11, 040b/04, 106b/02

ġ.+ yı 028b/19, 041b/12

gūyā :< Far. Sanki, diyelim ki. -3-

g. 028a/20, 075a/02, 081a/23

gūze :< Far. Koza. -1-

birinc g.+ sine 047b/02

ġużrūf :< Ar. Kıkırdak. -2-

ġ.+ dur 003b/06, 003b/08

güç : Güç, zor. -6-

g. çekdürmez 038b/01

g.+ dür 004b/12, 034a/16, 047b/13, 057a/16, 067b/05

güçlebüken : Kargabüken ağacı ve onun tohumları. -1-

g. 022b/13

güherçile :< Far. Potasyum nitrat. -2-

g. 084b/14

şeb-i g. 117a/22

gül :< Far. Gül; çiçek. -87-

g. 058a/12, 071b/04, 081a/15, 083b/01, 083b/16, 090a/19, 090a/20, 090a/21, 090b/10, 090b/13, 090b/16, 094a/23, 100a/01

beyāż g. 094b/12

ḳızıl g. 077a/04

g.-i evvel 090a/21

g.-i remād 023a/17

g.+ e 090a/21

ılġun aġaçı g.+ i 030b/25

mīşe g.+ i 114b/11

g. ḳurısı 112a/07, 119a/06, 119b/11

g. ḳurusı 039b/03

g. ḳurusıdur 059a/16

g. ḳuvvetine 027a/25

g. maʿcūnı 064a/08, 082a/15, 089b/17

ḳırmızı g. olmaḳdur 090a/21

g. ṣuyı 021a/15, 031b/14, 039a/05, 049b/12, 050a/19, 051a/03, 054b/10, 055a/08, 061a/09, 062a/07, 064a/13,

069b/09, 076a/07, 080a/23, 088b/15, 112b/22, 113a/21, 119a/06

g. ṣuyıdur 080a/17

g. ṣuyıla 034a/03

g. ṣuyıyla 109b/03, 112b/04

g. şarābıyla 105b/19

g.+ üŋ 090b/03, 090b/06

g. yaġı 025a/24, 025a/25, 027a/15, 038a/01, 049a/05, 057a/11, 061a/05, 072a/20, 085b/18, 088b/15, 088b/23, 092a/22, 092b/11

ḳızıl g. yaġı 061a/22

g. yaġıdur 039b/14

g. yaġını 036b/05, 055a/20

g. yaġıyla 023b/07, 028b/20, 032a/04, 043b/01, 048a/22, 048b/22, 049a/07, 049a/19, 053b/16, 069b/06, 069b/07, 071b/15, 079b/07, 088a/09

g. yapraḳıyla 067a/03

gül - : Gülmek. -1-

g.- mez 085b/08

gül-āb :< Far. Gül suyundan yapılan bir tür şurup. -13-

g. 008b/25, 011a/06, 029a/25, 031b/21, 034a/05, 037b/24, 038a/01, 052b/12, 064a/24, 080a/18, 109a/08, 109a/11, 113b/06

gülbeşeker :< Far. Gül kullanılarak yapılan bir tür macun. -4-

g. 089a/11, 106a/17, 106a/18, 120a/06

gülencübīn :< Far. Bal ile yapılan gül murabbası. -1-

g. 020a/03

gülnār : bk. cülnār. -1-

g. 119b/11

gümüş: Gümüş. -9-

g. 004a/15, 007b/13, 047b/11, 057b/01, 075a/20, 095a/14, 105b/12

g.+ i 117a/22

g. maʿdeninden 079a/20

gün : Gün, güneş. -166-

g. 010b/09, 017a/13, 017b/04, 019a/16, 019a/17, 019a/18, 019a/19, 019a/20, 020a/23, 020b/19, 021a/10, 022b/11, 023b/03, 029b/23, 031a/19, 036a/11, 039b/11, 040b/19, 040b/20, 044a/18, 047b/04, 053b/02, 056b/13, 056b/16, 056b/17, 058b/05, 058b/13, 060a/12, 061a/04, 064a/14, 064a/16, 066a/16, 068a/04, 068a/06, 073b/05, 076a/11, 076b/21, 078a/12, 081b/01,

084b/18, 086b/22, 092a/18, 094b/06, 100b/13, 102a/07, 103b/05, 103b/09, 104a/19, 104a/20, 105a/11, 107a/12, 108b/10, 110a/02, 113b/11, 115a/11, 115a/23, 115b/16, 115b/20, 116a/10, 117b/13, 118a/20

g.+ de 019a/09, 019a/21, 019a/22, 019a/23, 019a/24, 019b/03, 023b/02, 051a/23, 052b/05, 064a/05, 075b/12, 075b/13, 084b/17, 104b/10, 112a/23, 114a/02, 114a/03, 114a/04, 114a/05, 114a/08, 115a/18, 116a/01, 117a/02, 117a/03, 117a/08, 119a/15

g.+ dedür 019b/01

g.+ den 019b/04, 019b/05, 019b/06, 020b/09, 047b/04, 104a/22

g.+ e 007a/12, 020b/09, 021a/10, 021b/03, 022b/11, 044b/12, 057b/25, 066b/20, 068a/04

g.+ i 020a/15, 020a/16

bahār g.+ i 041b/03

ḳış g.+ i 032a/07

yaz g.+ i 018b/05

g.+ lerde 019a/07, 019a/09

buḥrān g.+ leri 019a/15

ḳış g.+ leri 015b/08

buḥrān g.+ leri.nüŋ 019a/20

g.+ lerin 019a/08

g.+ lerinde 051b/25, 058a/03, 099b/20

ḳış g.+ lerinde 005b/10, 053a/15, 063b/08, 063b/20, 070a/06, 080b/23, 090a/07, 092b/11

naḫs g.+ lerinde 094a/16

vebā g.+ lerinde 074a/09

yaz g.+ lerinde 054a/10, 063a/23, 063b/04, 066b/12, 068a/18, 074a/05, 090a/07

g.+ lerinede 049b/23

g.+ leriniŋ 019a/23

nevbet g.+ ünde 020a/08

g. yüzi görmemiş 088b/04

gündüz : Gündüz. -4-

g. 089b/14, 089b/15, 092b/12

g.+ i 003a/04

güneş : Güneş. -13-

g. 074b/08

g.+ de 018b/05, 021a/08, 038a/01, 064a/22, 076b/23, 086a/07, 094a/08, 116a/01

g.+ den 022a/23

g.+ e 091b/17, 104a/20, 115a/22

güneyik : Güneyik, acıkıcı, acıkulak . -2-

g. 091b/16, 091b/18

günlük : bk. günlük. -3-

g. 051b/21, 056b/01

g. balı 051b/20

günlük : Günlük ağacı ve bu ağaçtan elde edilen zamk. -21-

g. 053a/05, 062a/15, 068a/17, 096a/03, 105b/21, 106b/15, 106b/20, 107a/16, 107b/15, 109b/20, 114a/14, 114b/11, 115a/03, 117a/11, 119a/18, 119a/20

dühn-i g. 115a/13

g. buḫūrına 084b/04

g. ḳabı 111b/21, 119b/12

g.+ üŋ 068a/12

gürüldü : Gürültü. -4-

g.+ sin 055a/21, 062b/12

ḳulaḳ g.+ sin 036b/11

ḳulaḳ g.+ sine 059a/15

güşāde :< Far. Açılmış, ferah, şen. -1-

g. 094b/06

güve : Güve. -2-

g. 022a/19, 043b/13

güveygü otı : Güveği otu, kekik otu, zater.
-1-

g. 049a/11

güz : Güz. -2-

g. 002a/14

g. eyyāmında 075b/12

güzel : Güzel. -22-

g. 028a/06, 036a/06, 050b/25, 053b/03, 054a/02, 059b/13, 064a/23, 067b/10, 074a/15, 075a/01, 080b/12, 080b/15, 086a/19, 086a/22, 090a/20, 091a/04, 094a/21, 094b/05

g. ider 045b/16, 108b/01, 108b/07

g. olmaḳdur 084b/07

güzellendür - : Güzellendirmek. -2-

g.- ür 032a/08, 061b/09

güzīde :< Far. Seçkin, beğenilmiş. -3-

g. 001a/05, 001a/12, 020b/25

Ḥ … Ḫ … H

ḥā :< Ar. Osmanlı alfabesini sekizinci harfi. -3-

ḥ. 035b/11

ḥarf-u'l ḥ. 035a/05, 099b/07

ḫā :< Ar. Osmanlı alfabesini dokuzuncu harfi. -3-

ḫ. 035b/11

ḥarf-u'l ḫ. 036b/16, 099b/23

hā :< Ar. Osmanlı alfabesin otuzuncu harfi. -2-

ḥarf-u'l h. 091a/04, 103b/08

ḥabb :< Ar. Hap, hap şeklinde ilaç; tohum, çekirdek. -114-

ḥ. 017b/08, 036a/11, 045b/18, 109a/12, 109b/03, 109b/12

ḥ.-ı ās 119a/11, 119b/11

ḥ.-ı belesān 096b/06, 096b/21, 109b/06, 109b/14, 110b/03

ḥ.-ı bellūṭ 111b/15

ḥ.-ı bermekī 009a/20, 016b/08

ḥ.-ı bevāsīr 109b/23

ḥ.-ı ferfiyūn 010a/23

ḥ.-ı fulful 107a/20

ḥ.-ı ġāfiṣ 015a/10, 020a/14

ḥ.-ı ġār 108a/05

ḥ.-ı ġārīḳūn 014b/16

ḥ.-ı ḫayr-u'l ṣabır 009a/17

ḥ.-ı ıṣṭamḥiḳyūn 009b/24

ḥ.-ı ısṭamḥiyūn 016b/22

ḥ.-ı ilāhī 109b/01

ḥ.-ı ḳābıż 013b/18, 109b/19

ḥ.-ı kākūnec 016b/01

ḥ.-ı kalkanānic 016b/06

ḥ.-ı kalknānic 013b/07

ḥ.-ı ḳūḳıyā 011a/12

ḥ.-ı māmīrān 011b/21

ḥ.-ı maʿādin 015b/20

ḥ.-ı meyāmer 012a/23

ḥ.-ı muḳl 015b/18, 109b/16

ḥ.-ı müferriḥ 108b/23, 109a/09

ḥ.-ı müntin 017a/01

ḥ.-ı nicāc 017a/05

ḥ.-ı rāvend 017a/05

ḥ.-ı rummān 097a/10, 111a/12, 111b/04

ḥ.-ı ṣanavber 104a/05, 106a/16

ḥ.-ı sūrıncān 017a/01, 017a/13, 017a/14

ḥ.-ı şāhtere 109a/17, 109a/20

ḥ.-ı şebyār 013a/20

ḥ.-ı şeybār 009a/17, 010b/08, 010b/18

ḥ.-ı şeyṭarec 017a/04, 017a/06

ḥ.-ı ṭıḥāl-i baḳır 016b/01

ḥ.-ı utruc 096b/21

ḥ.-ı yaḫsāc 010a/23

ḥ.-ı ʿaṭıyyetullah 015b/19

ḥ.-ı ʿuṣfūr 096b/14

ḥ.-ı ʿuşar-u'l edviye 017a/04

ḥ.-u'l-ās 097a/17, 097a/21

ḥ.-u'l-bān 096b/09

ḥ.-u'l-belesān 035a/05

ḥ.-u'l-ġār 035a/10, 107b/21, 108a/10

ḥ.-u'l-ḫurūʿ 096b/08

ḥ.-u'l-ḳult 095b/17

luʿūḳ-ı-ḥ.-u'l ḳuṭn 072b/08

ḥ.-u'l-miḥleb 079a/12

ḥ.-u'l-nīl 014a/11

ḥ.-u'n-nīl 096b/05, 096b/08

luʿāb-ı-ḥ.-u's sefercel 097a/18

ḥ.-u'l-ḳarʿı 066a/25

ḥ.+ dur 079a/11, 108b/23

ḥ.+ esin 084a/18

ḥ.+ ı 009b/24, 030b/16, 062b/02, 078a/22, 079a/16

ḥ.+ ına 051b/09

ḥ.+ ından 030b/16, 078b/03

ḥ.+ ını 051b/14, 064a/05

ḥ.+ ınuŋ 035a/09

ḥ. idüb 109a/15

ḥ.+ lar 109b/18

ḥ.+ lar düzüb 014a/16, 017b/10, 109a/19, 109a/23, 109b/03, 109b/11, 109b/22

ḥ.+ lar ideler 052b/25

ḥ.+ lar idüb 009b/13, 014a/12, 109a/09, 109a/11, 109b/15, 110a/04

ḥ.+ lara 118a/13, 118b/07

ḥ.+ lardan 027a/21

ḥabbe :< Ar. Buğday ve arpa gibi taneli tohumlar. -6-

ḥ. 084a/12, 106a/11, 106b/13

ḥ.+ sin 084a/16, 084a/19

ḥ.+ sini 084a/15

ḥabbetü's-sevdā :< Ar. Kara çörekotu. -1-

ḥ. 048a/24

ḥabbu'l-ʿarūs:< Ar. Kebabiye. Hint biberi.

-1-

ḥ. 064b/14

ḥabbu'l-ḥall :< Ar. Susam. -1-

ḥ. 046a/01

ḥabbü'l-mülūk :< Ar. Habbel müluk, Hint fıstığı ağacı. -3-

ḥ. 078a/17, 093b/13, 096b/08

ḥabbü's-selāṭīn :< Ar. Habbel müluk, Hint fıstığı ağacı -2-

ḥ. 078a/18

ḫaber :< Ar. Haber. -2-

ḫ.+ i 050a/11

ḫ. vire 002a/22

ḫaberdār :< Ar. Haberli. -1-

ḫ. 068b/09

Ḥabeş : Habeşistan, Habeş. -2-

Ḥ. cezīresinüŋ 054a/07

Ḥ.+ den 088a/14

ḫabīṣ :< Ar. Kötü, alçak, pis. -2-

ḫ. 021b/08, 119a/05

ḫabīṣe :< Ar. Fana huy, fena hal, kötü. -3-

emrāż-ı ḫ.+ ye 099b/02

ḳurūḥ-ı ḫ.+ ye 107b/09

ḳurūḥ-ı ḫ.+ yi 065a/11

ḫab'luż-żiraʿ :< Ar. Kol ve ayak damarları. -1-

ʿırḳ-ı ḥ. 002b/19

ḥabs :< Ar. Hapis, alıkoyma; tutma, zaptetme. -11-

ḥ. idicidür 053b/24

ḥ. ider 044b/06, 051a/02, 056a/19, 065a/03, 067b/12, 068a/11, 068a/16, 074a/03, 108a/15

ḥ. itmege 082a/14

ḫabṣ :< Ar. Demir boku. -1-

ḫ.+ ı 108b/10

ḫabṣ-ı ḥadīd :< Ar. Demir boku. -5-

ḫ. 108b/09

cevāriş-i ḫ. 108b/05

maʿcūn-ı ḫ. 014a/23, 016b/11, 017a/07

ḫ.-i menḳūʿ 111b/20

ḥacāmat :< Ar. Vücudun bir organına boynuz veya şişe ile kanı topladıktan sonra neşter veya mengene ile bu kanı alma. -6-

ḥ. 008b/24

ḳaṣd-ı ḥ. 061b/17

ḥ. ideler 010b/04

ḥ. idüb 084a/10

ḳaṣd-ı ḥ. olunduḳda 061b/17

ḥacer :< Ar. Taş.-3-

ḥ. 099a/02

ʿamel-i ḥ. 118b/13

ḥ.-i lājiverd 096b/04

ḥacer-i ermenī :< Ar. Ermeni taşı denen ve tıpta ilaç olarak kullanılan bir madde. -2-

ḥ. 069a/12, 096b/04

ḥacer-i isfenc :< Ar. Sünger taşı, madenleri ve fildişini parlatmakta kullanılan, çok gözenekli, ağırlığı az, sert bir taş. -1-

ḥ. 097a/02

ḥacerü'l-ʿayn :< Ar. Firuze. -1-

ḥ. 058a/20

ḥacerü'l-baḳar :< Ar. Sığırın öd kesesinden çıkan ve kıl düşürme ilacı olarak kullanılan bir taş. -1-

ḥ. 035a/20

ḥacerü'l-ḥūt :< Ar. Balığın beyninden çıkartılan ve tedavi amaçlı kullanılan bir çeşit kemik. -1-

ḥ. 035b/02

ḥacerü'l-isfenc : bk. ḥacer-i isfenc. -1-

ḥ. 035a/24

ḥacerü'l-yehūd :< Ar. Beni İsrail zeytini denen bir taş. -3-

ḥ. 035a/14, 095b/17, 097a/02

ḥācet :< Ar. İhtiyaç. -22-

vaḳt-i ḥ.+ de 014a/12, 014a/16, 103b/19, 104a/03, 104a/16, 104b/15, 104b/21, 105a/03, 105b/13, 106a/07, 106a/12, 106b/01, 107b/05, 108a/12, 109b/16, 110b/17, 111a/15, 111b/06, 112a/04, 112a/23, 118a/21, 120a/12

Ḥācı Bektaş ṭuzı : Tedavi maksatlı kullanılan bir çeşit tuz, Hacıbektaş tuzu**.** -1-

Ḥ. 082b/18

ḥācibeyn :< Ar. İki kaş. -1-

ʿırḳ-u'l ḥ. 002b/15

ḥādd :< Ar. Keskin; sert; iltihaplı. -1-

ḥ. 022b/14

ḥ. ideler 010a/12

ḥ.-i ḫall 118a/08

ḥ. itmege 120a/10

ḥ. ola 012a/02

ḫader :< Ar. Uyuşma. -2-

ḫ.+ e 034b/11

ḫ.+ i 078b/16

ḫādım :< Ar. Hadım edilmiş.-1-

ḫ. olmaḳdur 071a/07

hādī ʿaşer :< Ar. On birinci. -1-

faṣl-ul h. 007b/17

ḥadīd :< Ar. Demir. -11-

ḥ. 035b/04, 099b/14, 117a/12

mā-i ḥ. 119a/12

mā-u'l ḥ. 035b/10

milḥ-i ḥ. 117b/12

ṣandal-i ḥ. 113b/10

zaġferān-ı ḥ. 117b/12, 117b/14, 117b/16, 120a/04

ḥadīdī :< Ar. Demire ait, demirden yapılmış. -1-

ḥ. 079b/22

ḥādiṣ :< Ar. Meydana çıkan. -8-

ḥ. olan 036b/20, 068b/03, 078b/17, 089a/08, 090a/05

ḥ. olanları 089b/03

ḥ. olmaġla 066b/08

ḥ. olur 008a/09

ḥadīṣ :< Ar. Peygamberimizin kutsal sözü. -1-

ḥ.-i şerīf 101b/16

ḥādī ve'l-erbaʿīn :< Ar. Kırk birinci -1-

faṣl-u'l ḥ. 015a/05

ḥādī ve'l-ʿişrīn :< Ar. Yirmi birinci. -1-

faṣl-u'l ḥ. 010b/23

ḥādī ve'ş-şelāsīn :< Ar. Otuz birinci -1-

faṣl-u'l ḥ. 013a/06

ḥādī ve'l-ḫamsīn :< Ar. Elli birinci -1-

faṣl-u'l ḥ. 017a/15

ḥafaḳān : bk. ḫafaḳān. -10-

ḥ.+ a 041a/08, 081a/01, 084a/14, 084a/22, 086a/14, 092b/23, 101a/02, 105a/13

ḥ.+ ı 089a/11

maraż-ı ḥ.+ ı 012b/02

ḫafaḳān :< Ar. Kalp sıkışması, çarpıntı. -41-

ḫ. 012b/08

ḫ.-ı ḥāra 112a/05

ḫ.-ı merārī 027a/07

ḫ.+ a 024a/23, 031a/03, 032a/17, 040b/02, 041a/22, 042a/13, 043b/14, 049b/10, 049b/11, 050a/16, 057b/05, 064a/18, 066b/01, 067a/06, 069a/02, 072a/14, 072a/25, 073b/14, 076a/01, 076a/15, 090b/20, 104b/23, 105a/19, 105b/06, 106b/03, 112a/11

ḫ.+ ı 021b/20, 022a/17, 025a/08, 027b/17, 034a/07, 042a/05, 072a/18, 074a/03, 076a/09, 100b/15, 103a/07, 103a/15

ḥāfıẓ :< Ar. Saklayan, koruyan; ezberleyen. -1-

ḥ.+ ı 003b/16

ḫāfıẓ : bk. ḥāfıẓ -1-

ḫ. ola 052b/14

ḥāfıẓa :< Ar. Hafıza. -1-

ḳuvvet-i ḥ.+ sı 030b/08

ḫafī :< Ar. Gizli. -3-

ḫ. 005a/19

cism-i ḫ.+ dür 006a/07

ḫ. olmaz 096a/13

ḥafīf : bk. ḫafīf . -3-

ḥ. 050a/14, 071a/14

ḥ.+ i 046a/19

ḫafīf :< Ar. Ağır olmayan, yeğni. -14-

ḫ. 074b/01, 074b/19, 078a/16, 082b/19, 118a/19

ḫ.-ü'l vezin 074b/07

ḫ.+ dür 059a/23

ḫ.+ i 074b/11

ḫ. olmaḳdur 062a/16, 079a/08

ḫ. olur 061a/10, 074b/06, 078a/09, 098a/23

hafta :< Far. Hafta. -6-

h. 016b/21, 058b/03, 086a/07, 087b/22, 114a/18

h.+ dan 066b/22

ḥaḳīḳī :< Ar. Doğru, gerçek, gerçekten. -2-

maraż-ı ḥ.+ den 007b/02

zaḫīr-i ḥ.+ ye 109a/02

ḥākim :< Ar. Hükmeden; kadı; vali. -5-

ḥ.+ i 032a/15, 054a/14

Dāniska ḥ.+ i 068b/16

ḥ.+ leri 054a/15

ḥ.+ lerine 068b/17

ḫākister :< Far. Kül. -1-

ḫ. ṣuyıyla 046a/16

ḥaḳḳ :< Ar. Allah; doğruluk ve insaf; bir insana ait ılan şey; harcanmış emek; pay, hisse; münasip. -5-

ḥ. 007b/02, 020b/06

ḥ.-ı sübḥānevetᶜ ālā 006b/25

ḥ.+ dur 008b/19

ḥ.+ ında 054a/02

ḥaḳḳında :< Ar. Dair, müteallik, ilgili. -4-

ḥ. 066b/24, 068b/07, 074a/20, 101b/16

ḥakkī :< Ar. Kazınmış. -1-

cereb-i ḥ.+ ye 073a/19

ḥāl :< Ar. Oluş, bulunuş, durum. -16-

ḥ. 054b/05, 067b/11, 069b/17, 081b/01

ḥ.-i ṣıḥḥatine 005a/14

ḥ.+ de 002b/22, 033b/01, 036b/23, 093a/11

ḥ.+ i 026a/25, 091b/20, 094a/03

ḥ.+ inde 056b/17

maraż ḥ.+ inde 020a/19

sū-i ḥ.+ inde 094a/16

ḥ.+ ine 028a/12

ḫalᶜ :< Ar. Soyma. -2-

ḫ. 007b/09

ḫ.+ a 084a/05

ḥal :< Ar. Susam. -2-

dühn-i ḥ. 009b/18, 014a/01

ḫal :< Ar. Burçak . -2-

dühn-i ḫ. 017a/21, 112b/10

hāl :< Far. Küçük kakule, hil otu. -2-

h. 058b/10, 111a/11

ḥālā :< Ar. Şimdi, henüz. -3-

ḥ. 063b/02, 067b/19, 096a/16

ḫalāṣ :< Ar. Kurtuluş, hastalıktan kurtulma.-8-

ḫ. 085b/08

ḫ. ider 028b/02, 109a/12

ḫ. ola 021a/25, 023a/15, 052a/08

ḫ. olur 005b/17, 005b/18

ḫalāvet :< Ar. Tatlılık, şirinlik. -2-

ḫ. 074b/07

ḫ.+ i 069b/18

ḫalel :< Ar. Zarar. -5-

ḫ. 074b/16

ḫ. gelmekden 084a/07

ḫ. gelmeye 074b/18

ḫ. virmez 075a/01

ḫ. virür 091b/21

ḫalfu'l-üẕn :< Ar. Kulağın arkası. -1-

ʿırḳ-ı ḫ. 002b/16

ḫalfu'r-reis :< Ar. Başın arkası. -1-

ḫ. 002b/16

ḫālī :< Ar. Tenha, boş. -1-

ḫ. 018b/01

hāl-i bevvā :< Far. Küçük kakula, hil otu. -3-

h. 108a/16, 108a/20, 111b/02

ḫalīc :< Ar. Haliç. -1-

ḫ. 068b/11

ḫalidūnyā :< Far. Kırlangıç otu. -1-

ḫ. 095a/20

ḫāliṣ :< Ar. Saf, gerçek.-3-

ḫ. 007a/03, 108b/12

ġıbb-ı ḫ. 019a/01

ḫāliyā :< Ar. Şimdi. -1-

ḫ. 068b/22

ḫalḳ :< Ar. Halk; yaratma. -5-

ḫ. arasında 098a/15

ḫ.+ ı 004a/24, 103a/20

ev ḫ.+ ı 021a/23

ḫ. itmişdür 007a/01

ḫalḳa :< Ar. Halka. -1-

ḫ. 042a/22

ḫalḳısīn :< Yun. Demir sülfat. -1-

ḫ. 041b/17

ḫall :< Ar. Ezme, eritme, yumuşatma. -23-

ḫ. 118a/02

ḫ. ider 103a/18, 117a/21

ḫ. idesin 118a/01

ḫ. idüb 009a/07, 012b/14, 020b/21, 023a/14, 024b/13, 043a/08, 065a/03, 073b/17, 109a/22, 117a/22, 118a/02, 118b/16, 118b/23, 119b/18, 119b/19

ḫ. olduġını 117b/06

ḫ. olduḳdan 101b/05

ḫ. olunur 117b/09

ḫ.+ üŋ 117b/05

ḫall :< Ar. Sirke. -14-

ḫ. 037b/21, 118a/09, 118b/23

ḫād-i ḫ. 118a/08

ḫ.-ı ʿunṣul 012a/22

ḫ.-i esḳīl 104a/17

ḫ.-i ḫamr 111b/21, 113a/22

ḫ.-i ṣeḳīf 037b/21

ḫ.-i ʿunṣul 010a/04, 011a/16, 016b/06

ḫ.-u'l ʿunṣul 038a/02

ḫ.-ü'l ʿunṣul 024a/14

ḫalṭ :< Ar. Karıştırma. -38-

ḫ. etdükden 112b/18

ḫ. ideler 016a/14, 020a/04, 105b/01, 108b/02, 119a/02

ḫ. idüb 012a/21, 012b/25, 013b/05, 015a/15, 016a/07, 104a/16, 105a/03, 105a/17, 105a/23, 108b/04, 108b/13, 111a/15, 111b/06, 111b/19, 112b/11, 112b/13, 113a/13, 113a/15, 113b/06, 113b/17, 113b/20, 114b/12, 115a/22, 115b/19, 116a/07, 116a/21, 116b/04, 117b/20, 118b/18, 119b/19

ḫ. olacaḳ 055a/02

ḫ. olunub 099b/18

ḫalzūn :< Far. Salyangoz. -3-

ḫ. 104a/11

şarāb-ı ḫ. 104a/09

ḫ.+ ı 104a/14

ḫalzūn : bk. ḫalzūn. -1-

ḫ. 109b/18

ḫām : bk. ḫām. -2-

ḫ. 031a/24

ḫ. ider 030a/11

ḫām :< Ar. Ham, olgunlaşmamış, işlenmemiş, pişmemiş. -29-

ḫ. 031b/22, 032b/12, 040b/14, 043a/04, 046a/14, 047a/12, 048b/21, 053b/10, 057b/16, 060b/20, 062b/06, 063a/19, 067b/17, 068b/20, 082b/21, 083a/06, 083a/22, 083b/08, 105a/15, 105a/17, 105a/21, 116a/21

ḫılṭ-ı ḫ. 070b/01

maʿcūn-ı cevāhir-i ḫ. 105b/05

ʿūd-ı ḫ. 114a/14, 114b/22

ḫ.+ ı 067b/12

ḫ.+ ını 053b/25

ḫ.+ ından 080b/09

ḫ. ibrişīm 108a/06

ḫāmāliyūn :< Far. Kunapa, kalaba. -1-

ḫ. 093b/11

ḫamāmā :< Ar. Hamama otu, güvercin otu.

-1-

ḫ. 119b/07

ḫāmıż : bk. ḫāmıż. -2-

leben-i ḫ. 070a/23

mā-i ḥ. 009b/02

ḫāmıż :< Ar. Ekşi ve sirke gibi olan; kekre. -6-

mā-i rummān-ı ḫ. 009b/06, 010b/07

rubb-ı tuffāḥ-ı ḫ. 097a/09

sikbāc-ı ḫ. 015a/09

şarāb-ı rummān-ı ḫ. 018b/14

şarāb-ı rummān-i ḫ. 011a/06

ḥāmile :< Ar. Hamile, gebe. -17-

ḥ. 073b/18, 097b/07, 097b/15, 097b/22, 099b/05, 101a/05, 102b/14, 102b/17

ḥ.+ lere 016b/11, 016b/13

ḥ. ola 022b/23, 058b/04

ḥ. olalar 027a/03

ḥ. oldı 058b/05

ḥ. olmaya 099b/07

ḥ. olmazlar 027a/03

ḥ. olur 097b/23

ḥamīr : bk. ḫamīr. -2-

ḥ.+ e 024a/05, 056b/12

ḫamir : bk. ḫamīr. -1-

ḫ.+ den 037b/21

ḫamīr :< Ar. Hamur -3-

ḫ. 083a/08, 100a/08

ḫ.+ e 083a/08

ḥamīrā :< Ar. Eşek marulu, enlik. -1-

ḥ. 022a/01

ḫamīre : bk. ḫamīr. -3-

ḫ.-i benefsec 011b/15

ḫ.-i lisānü'ṣṣevr 012b/10

ḫ.+ si 009a/07

ḫāmis :< Ar. Beşinci. -4-

faṣl-ı ḫ. 097b/03

faṣl-ul ḫ. 004a/25

iḳlīm-i ḫ. 003a/07

iḳlīm-i ḫ.+ dür 003a/06

ḫāmis ʿaşr :< Ar. On beşinci. -1-

faṣl-u'l ḫ. 009b/07

ḫāmis ve'l-erbaʿīn :< Ar. Kırk beşinci. -1-

faṣl-u'l ḫ. 015b/20

ḫāmis ve'l-ḫamsīn :< Ar. Elli beşinci. -1-

faṣl-u'l ḫ. 017b/13

ḫāmis ve'l-ʿişrīn :< Ar. Yirmi beşinci. -1-

faṣl-u'l ḫ. 011b/25

ḫāmis ve'ṣ-ṣelāṣīn :< Ar. Otuz beşinci -1-

faṣl-u'l ḫ. 013b/09

ḥaml :< Ar. Gebelik, anne karnındaki çocuk. -5-

ḥ.+ i 027a/03, 058a/18

ḥ.+ in 073b/18, 079a/04

ḥ.+ ini 097b/22

ḫām lāden :< Far. Sütleğengillerden bir bitki, kulapa; dağ mazeryunu. -1-

ḫ. 076b/14

ḥammām :< Ar. Hamam; yıkanmak. -24-

ḥ. 071b/01 firāḫ-u'l ḥ. 057a/12

ḥ.-ı mārideye 118a/04

ḥ.+ a 009a/24, 010b/09, 015a/11, 018b/10, 020b/18

ḥ.+ da 035a/22, 037b/18, 051b/20, 069a/16, 075a/02, 084b/17, 084b/19, 088b/13, 088b/14, 088b/20, 090b/08

ḥ.+ dan 014b/15, 035a/22, 075a/09

ḥ.+ e 017b/12, 112b/18

ḫamr :< Ar. Şarap; sarhoşluk. -4-

ḫ. 050b/03

ḫall-i ḫ. 111b/21, 113a/22

ḫ.+ uŋ 100b/20

ḫamsīn :< Ar. Elli. -1-

faṣl-u'l ḫ. 017a/08

ḥamūl :< Ar. Fitil. -5-

ḥ. 116b/10, 116b/12

ḥ.+ dur 116b/13

ḥ.+ dür 116b/10

ḥ. ideler 116b/12

ḥamūlāt :< Ar. Fitiller. -3-

beliyyet-ü'l ḥ. 116b/09

beyān-ü'lḥuḳn ḥ. 116a/13

ḥ.-ü'l mücerrebe 116a/23

ḥamż :< Ar. Ekşi, kekre. -1-

mā-i ḥ. 020a/03

ḫanāfis :< Ar. Mayıs böcekleri, bok böcekleri. -1-

ḫ. 100a/01

ḫanāzīr :< Ar. Sıraca adı da verilen bir tür çıban. -9-

ḫ. 006b/14

ḫ.+ e 037b/08, 087a/15, 099a/14, 099a/23

ḫ.+ i 065a/11

maraż-ı ḫ.+ i 018a/16

ḫ.+ üŋ 101a/14

ḫ. ʿilletini 025b/17

ḫançer:< Ar. Hançere, gırtlak. -1-

ḫ. şişlerine 082a/21

ḥandeḳūḳ :< Ar. Kokulu yonca, hint kok. -2-

ḥ. 094b/15, 099b/12

ḫānende :< Far. Şarkıcı. -1-

ḫ.+ lere 047b/09

ḫānuḳu'n-nimr :< Ar. Baylık otu. -1-

ḫ. 094a/17

ḥanẓal:< Ar. Ebucehil karpuzu, acı elma,acı hıyar. -3-

ḥ. 036b/05, 099b/10

ḫ.+ı 036b/09
ḫ. ḳabı 116b/03
ḫār : bk. ḥār. -27-
ḫ. 001b/18, 002a/02, 002a/11, 002a/12, 002b/08, 002b/09, 003a/02, 003a/03, 007b/25, 018a/01, 021a/13, 034b/09, 081b/15, 084a/04, 084b/08, 086a/04, 086a/07, 101b/13
ṣudāʿ-ı ḫ. 008b/20, 008b/21
ḥummā-yı ḫ.-ı müzmine 019b/05
ḫ.+ dur 071a/08
ḫ. ola 009b/04
maraż-ı ḫ. olduġını 008a/08
ḫ. olub 008b/01
ḥār :< Ar. Sıcak, sıcaklık. -310-
ḥ. 002a/05, 012a/01, 015b/22, 018b/06, 020b/05, 021a/05, 021b/02, 022a/09, 024b/16, 025a/03, 025a/07, 025a/14, 025b/02, 025b/21, 026b/02, 026b/08, 026b/13, 026b/17, 026b/24, 027a/13, 027a/24, 027b/15, 027b/23, 028a/09, 028b/09, 029a/11, 029a/16, 029a/21, 029b/07, 029b/14, 030a/02, 030b/14, 031a/03, 031a/21, 031b/03, 031b/13, 032a/05, 032a/21, 032b/06, 032b/09, 032b/24, 033a/16, 033b/06, 033b/13, 033b/24, 034a/14, 034b/16, 034b/20, 034b/24, 035a/07, 035a/11, 035b/11, 035b/18, 036a/07, 036a/15, 036a/19, 036b/06, 036b/22, 037a/03, 037a/10, 037b/01, 037b/13, 038a/09, 038b/04, 038b/10, 038b/17, 038b/23, 039a/15, 039b/05, 040a/18, 040b/09, 040b/23, 041b/01, 041b/08, 041b/19, 042a/10, 042a/16, 042b/08, 042b/16, 043a/05, 043a/17, 043a/24, 043b/05, 043b/13, 043b/18, 043b/22, 044a/06, 044a/07, 044a/20, 044b/09, 044b/21, 045a/03, 045a/12, 045a/13, 045b/05, 045b/13, 046a/03, 046a/11, 046b/17, 047a/05, 047a/13, 047a/19, 047b/06, 047b/20, 047b/21, 048a/25, 048b/08, 048b/15, 048b/16, 048b/20, 049a/03, 049a/13, 049b/15, 049b/21, 050b/02, 051a/11, 051b/09, 051b/17, 051b/18, 052a/12, 052b/09, 053a/07, 053b/04, 053b/10, 053b/22, 055a/03, 055a/14, 055a/15, 055a/24, 055b/05, 055b/23, 055b/25, 056a/05, 056a/06, 056a/16, 056b/05, 056b/21, 057a/04, 057a/20, 057b/10, 057b/15, 057b/24, 058a/14, 058b/11, 059a/11, 059b/07, 059b/12, 059b/23, 060a/04, 060a/05, 060a/20, 060b/19, 061a/01, 061a/13, 061b/07,

061b/15, 062a/03, 062a/10, 062a/16, 062a/17, 062b/04, 062b/05, 062b/24, 063b/03, 063b/16, 064b/09, 064b/15, 064b/16, 064b/24, 065a/09, 065a/22, 065b/06, 065b/12, 065b/15, 065b/21, 066a/08, 066a/09, 066a/23, 066b/07, 067a/10, 067b/20, 068a/01, 068a/10, 068a/25, 068b/24, 069a/11, 069b/11, 069b/12, 069b/18, 069b/21, 071a/08, 071a/24, 072a/13, 072a/16, 072a/22, 072b/17, 073a/05, 073a/14, 073a/23, 073b/22, 076a/08, 076b/19, 077a/12, 077a/22, 077b/16, 078a/23, 078b/15, 079a/08, 079a/12, 079b/13, 080a/19, 080b/01, 080b/02, 080b/14, 082a/17, 082a/18, 082a/19, 082b/20, 083b/10, 085a/13, 085b/20, 086a/23, 086b/12, 086b/13, 087a/13, 087a/21, 087b/09, 087b/10, 087b/19, 088a/06, 088a/16, 088b/06, 088b/16, 089a/05, 089b/22, 090a/01, 090b/22, 091b/03, 092a/13, 092a/20, 093a/19, 094a/03, 094a/04, 097b/05, 102b/08, 112a/05, 117b/07, 117b/17, 118a/14

mā-i ḥ. 075a/11

remed-i ḥ. 112b/06

müferriḥ-i ḥ.-ı aṣfūr 106a/03

ḥ.-ı muḫalḫil-i semāviyyedür 004b/13

ḥ.-ı veremden 015b/12

ḫafaḳān-ı ḥ.+ a 112a/05

verem-i ḥ.+ dan 015b/11

ḥ.+ dur 022b/14, 025b/08, 028b/06, 031a/10, 031a/17, 032b/16, 035a/21, 036b/05, 037b/06, 038b/23, 039b/18, 040a/02, 040a/08, 040b/09, 042a/03, 042b/22, 043a/04, 048a/16, 053a/15, 054a/23, 058b/21, 060a/16, 060b/08, 061a/13, 061a/24, 062b/25, 068a/11, 069a/24, 072b/18, 075a/12, 085b/20, 091b/04

ṣudāʿ ḥ.+ ına 064a/11

ḥ. ideler 016b/22

ḫarāc :< Ar. Vaktiyle müslüman olmayan tebaadan alınan vergi. -1-

ḫ. 081b/12

ḥarāfet :< Ar. Kekrelik. -3-

ḥ.+ i 033a/21, 043b/23

ḳuvvet-i ḥ.+ i 056a/06

ḥarāmī :< Ar. Hırsız, haydut. -1-

ḥ.+ dür 005a/21

ḥarāret :< Ar. Hararet. -156-

ḥ. 003a/21, 006b/01, 006b/03, 006b/05, 007b/06, 012a/03, 012b/03,

013a/23, 021b/18, 024b/07, 026a/06, 028b/14, 031b/08, 034b/03, 036b/12, 038a/18, 039a/12, 043b/23, 044b/02, 044b/09, 044b/10, 051b/04, 054a/23, 058b/11, 064b/01, 067b/20, 072b/01, 073a/04, 073b/13, 074b/14, 078b/23, 079a/22, 084a/02, 086b/12, 098b/06

ḥ.-i aṣliyyeye 074b/15, 075a/01

ḥ.-i cimāʿdan 075a/10

ḥ.-i ġarīzi 051b/23

ḥ.-i ġarīziyyeye 074b/23

şiddet-i ḥ.-i şemsden 054a/11

ḥ.-i ʿārıżīyi 075a/01

ḥ.-i ʿazīze 033a/05

ḥ.+ de 003a/22, 024a/21, 048a/07, 051a/06, 069b/19, 072a/21

ḥ.+ den 011b/14, 011b/23, 015b/07, 015b/23, 016b/17, 054a/18, 083a/20, 090b/18, 098b/11, 103b/21

ḥ.+ e 001b/18, 013a/11, 031b/08, 031b/16, 034b/02, 041a/17, 045a/14, 047b/07, 050a/24, 059a/05, 059a/08, 059b/06, 060a/05, 091a/02, 092b/19, 099b/15, 102b/06, 112a/11

ḥ.+ i 007b/04, 008b/22, 011b/15, 011b/18, 014a/22, 015b/18, 022b/04, 027b/22, 028b/19, 033a/07, 033a/16, 033a/21, 034a/18, 036a/02, 039a/10, 041a/19, 043a/03, 043b/23, 045a/04, 046a/12, 048b/09, 049b/02, 055b/23, 056b/18, 057a/13, 057a/16, 059a/06, 059a/18, 064b/15, 069b/18, 069b/20, 070b/20, 071a/15, 071a/19, 073a/12, 080a/12, 081b/19, 088a/16, 090b/19, 098b/12, 103a/20, 104b/12

ḥ.+ iŋ 002b/07, 005b/22

ḥ.+ in 022a/15, 051b/07, 075b/11, 080a/23, 081a/12

dimāġ ḥ.+ in 064a/15

ṣafrā ḥ.+ in 089b/10

ḥ.+ inden 049b/11, 069b/21

dimāġ ḥ.+ inden 064b/17

ḥ.+ ine 007b/04, 022b/04, 090b/10, 110a/09, 112b/21

ciger ḥ.+ ine 041a/13, 049b/10, 070b/03, 103b/15, 113a/18

ḳalb ḥ.+ ine 113a/18

miʿde ḥ.+ ine 037a/14, 074a/07

yürek ḥ.+ ine 113a/18

ḥ.+ leri 003a/23, 003a/24, 113a/19

ḥ.+ lerüŋ 049b/14

ḥ. ola 012a/10

ḥ. olmaz 013b/04

ḥ.+ üŋ 001b/16

ḥ. üzere 102b/11

ḥ. ʿārıżı 034b/03

ḥarāretli : Hararetli. -2-

ḥ. 003b/04, 112a/14

ḥarāretlü : bk. ḥarāretli. -12-

ḥ. 029a/05, 030a/14, 037b/09, 041a/20, 050a/24, 052a/16, 053a/15

ḥ.+ dür 056a/23

ḥ.+ lere 031b/22

ḥ. olur 019b/01

ḥ.+ ye 074a/07

ḥarāset :< Ar. Korumak, muhafaza etmek.

-1-

ḥ. 020a/20

ḫarātīn-i kibār :< Ar. - Far. Yer solucanı.

-1-

ḫ. 112b/10

ḥaraza:< Ar. Boncuk. -1-

ḥ. 098b/19

ḥarbaḳ : ḥarbaḳ. -1-

ḥ. 010a/13

ḫarbaḳ :< Ar. Çöpleme ot. -1-

ḫ. 096b/18

ḥarbaḳ-ı ebyaż : bk. ḫarbaḳ-ı ebyaż.-1-

ḥ. 096b/07

ḫarbaḳ-ı ebyaż :< Ar. Beyaz çöpleme otu.

-1-

ḫ. 037a/08, 100a/08

ḥarbaḳ-ı esved : bk. ḫarbaḳ-ı esved.

-1-

ḥ. 094a/17

ḫarbaḳ-ı esved :< Ar. Kara çöpleme otu, karaca ot. -3-

ḫ. 095a/06, 095b/09, 096a/20

ḥarbkesen : Harpkesen, kuduzotu. -2-

ḥ. 031a/01, 031a/02

ḫardal:< Ar. Hardal otu. -9-

ḫ. 011b/03, 012a/21, 012b/25, 036b/21, 096b/18, 100a/10, 106b/16

ḫ. żararın 072b/21

ḥardal : bk. ḫardal. -2-

ḥ. 036b/24

ḥ.+ la 045b/10

ḥarekāt :< Ar. Hareketler. -2-

ḥ. 003a/10

ḥ.+ ı 003b/14

ḥareket :< Ar. Hareket. -32-

ḥ. 001b/14

baṭī-ü'l ḥ. 066b/10

mevżūʿ-ı ḥ. 005a/07, 005a/08

żaʿīf-ül ḥ. 008a/09

ḥ.-i müfriṭedendür 001b/22
ḥ.-i nefsāniyye 008a/16
ḥ.-i zāyide 008a/02, 008a/05
ḥ.+ de 012a/20
ḥ.+ den 008b/14, 013a/16, 013a/17
ḥ.+ dür 001b/17
ḥ.+ e 004a/21
ḥ.+ e gelmişi 062a/12
ḥ.+ e gelür 002a/11
ḥ. etdürür 101b/02
ḥ. etmez 085b/07
ḥ.+ i 008a/10, 046b/11
ḥ.+ inden 003b/24
ḳan ḥ.+ inden 084a/09
ḥ.+ ine 081a/05
cimāʿ ḥ.+ ini 099b/08, 102a/07, 103b/01
ḥ. itdügini 005b/13
ḥ. itdüren 018a/13
ḥ. itdürür 026b/20
ḥ. iten 071a/16

ḥareketlü : Hareketli. -1-
ḥ. 029a/05

ḥarf :< Ar. Harf. -55-
ḥ.-u'd-dāl 038b/16, 100a/13
ḥ.-u'l-fāi 055b/22, 102a/11
ḥ.-u'l-ġayn 055a/12, 102a/08
ḥ.-u'l-ḥā 035a/05
ḥ.-u'l-hā 091a/04
ḥ.-u'l-ḫāi 099b/07
ḥ.-u'l-ḫāi 099b/23
ḥ.-u'l-hāi 103b/08
ḥ.-u'l-ḳāf 058b/09, 102b/06
ḥ.-u'l-kāf 063b/23, 102b/21
ḥ.-u'l-lām 069a/09, 103a/03
ḥ.-u'l-mīm 074a/17, 103a/13
ḥ.-u'l-nūn 085a/12, 103a/23
ḥ.-u'-şīn 047b/18
ḥ.-u'l-vāv 089b/19, 103b/05
ḥ.-u'l-yā 092a/19, 103b/12
ḥ.-u'l-ʿayn 051a/09, 101b/13
ḥ.-u'r-rā 040b/07, 100a/22
ḥ.-u'ṣ-ṣā 032b/14
ḥ.-u'ṣ-ṣād 048b/20, 101b/01
ḥ.-u's-sīn 043b/04, 100b/21
ḥ.-u'ş-şīn 101a/14
ḥ.-u'ṭ-ṭā 050a/12, 101b/09
ḥ.-u't-tā 099a/06
ḥ.-u't-tāda 083b/04
ḥ.-u'z-zā 100b/08
ḥ.-u'ẓ-ẓā 101b/12
ḥ.-u'ż-żād 049b/20, 101b/06
ḥ.-u'ẕ-ẕāl 100a/20
ḥ.-ül-bā 027a/23

ḫ.-u’l-bā 097b/20

ḫ.-u’l-cīm 033a/25, 099a/16

ḫ.-u’l-ḫāi 036b/16

ḫ.-u’l-hemze-ve’l elif 021a/02

ḫ.-u’s̱-s̱ā 099a/15

ḫ.-u’t-tā 031a/15

ḫ.-u’z-zā 041b/16

ḫ.-u’ẕ-ẕāl 040a/12

ḫāric :< Ar. Dış, dışarı. -16-

ḫ. 015a/04, 018b/03

ḫ.-i ʿurūḳda 018b/01, 020a/05

ḫ.-i ʿurūḳdadur 018b/24

ḫ.-i ʿurūḳdur 020a/01

ḫ.+ de 118a/12

aʿżā-ı ḫ.+ de 080b/16

ḫ.+ dedür 004b/02

ḫ.+ den 099b/17, 115b/11, 116a/12

ḫ. olmaz 004b/04, 004b/05

ḫ. olur 004b/03, 004b/05

ḫaricī :< Ar. Dışarıya, harice mensup. -1-

ḫ.+ dür 008a/18

ḫarīf : bk. ḫarīf. -1-

ḫ. 002a/14

ḫarīf :< Ar. Sonbahar. -1-

ḫ.+ üŋ 066b/13

ḫarīr :< Ar. İpek. -9-

ḫ. 099b/15, 099b/20, 099b/21

ḳumāş-ı ḫ. 099b/19

ḫ.+ den 040a/09, 090a/16, 091a/23

ṣarı ḫ.+ den 099b/22

ḫarīre :< Ar. Bir çeşit muhallebi. -1-

ḫ.+ sin 073a/08

ḫarīṣ :< Ar. Hırslı, tamahkar. -1-

ḫ.+ dür 005a/25

ḫarḳ :< Ar. Yakma. -2-

ḫ. eyleyüb 117b/15

ḫ. idüb 102a/03

ḫarmal :< Ar. Üzerlik otu ve tohumu**.** -4-

ḫ. 035b/10

bezr-i ḫ. 106a/23, 109a/07, 116b/03

ḫarnūb :< Far. Keçiboynuzu. -2-

rubb-ı ḫ. 097a/19

ḫ.-ı şāmī 097a/11

ḫārre :< Ar. Hararetli, kızgın, sıcak. -5-

emrāż-ı ḫ.+ lere 113a/18

emrāż-ı ḫ.+ ye 001b/16

evrām-ı ḫ.+ ye 064a/10

ḫummā-ı ḫ.+ ye 064a/18

suʿāl-i ḫ.+ ye 055b/15

ḫarşef :< Ar. Kenget otu, enginar. -1-

ḫ. 035b/16

ḫarza : bk. ḫacerü'l-baḳar. -1-

ḫ. 035a/20

ḫāṣ :< Ar. Saf, halis; özel. -1-

ḫ. etmek 020b/22

ḫasaf :< Far. Ceviz. -1-

ḫ. 034b/15

ḫaṣālbān :< Ar. Biberiye. -1-

ḫ.+ uŋ 084b/05

ḫāṣāu'l-isfenc :< Ar. Sünger taşı. -1-

ḫ. 035a/25

ḫaṣbat :< Ar. Kızamık. -1-

ḫ. çıḳmaġa başladuġı 064b/02

ḫasebiyle :< Ar. Sebebiyle, dolayısıyla. -3-

ḫ. 003b/20, 004b/25

ḫ.+ dür 008b/03

ḫasek :< Ar. Demirdikeni, çoban kalktıran.
-2-

ḫ. 096b/20

bezr-i ḫ. 096b/20

ḫāṣıl :< Ar. Meydana gelen şey.-118-

ḫ. ider 025b/18, 036b/05, 053b/24

ḫ. ola 003a/20, 008b/17, 119a/20

ḫ. olan 001b/19, 006b/22, 007a/16, 011a/08, 011b/23, 015b/17, 024b/22, 027a/22, 034b/06, 037a/15, 037a/24, 038a/01, 039a/02, 043b/06, 048a/19, 049b/10, 049b/21, 050a/17, 067a/05, 069a/15, 074a/14, 074a/15, 098a/17, 098b/10, 098b/19, 102b/10, 115a/16

ḫ. olanı 006b/23

ḫ. olanlara 006a/15

ḫ. olduġı 004a/07, 004a/15

ḫ. olduġında 098b/07

ḫ. olması 004a/01

ḫ. olmaz 013b/10, 081b/04

ḫ. olmuş ola 076a/10

ḫ. olmuş 115b/02

ḫ. olsa 020a/22

ḫ. olub 028a/02

ḫ. olur 002a/01, 002a/05, 002a/06, 002a/07, 002a/08, 002a/19, 003a/18, 004a/05, 004a/11, 004a/12, 004a/14, 004a/20, 006a/22, 006a/25, 006b/03, 006b/07, 006b/11, 006b/14, 006b/16, 006b/20, 007a/15, 007a/16, 007a/18, 009b/21, 010a/10, 010a/18, 010b/24, 011a/09, 011a/10, 013a/11, 013a/15, 013a/17, 013a/19, 013b/20, 013b/21, 013b/22, 015b/25, 016a/03, 016a/10, 016a/17, 016b/21, 017a/10, 017a/23, 018a/12, 018a/17, 018b/05, 018b/06,

018b/07, 018b/08, 019a/03, 019b/24, 020b/05, 025b/18, 028a/03, 028a/24, 028a/25, 030a/11, 032a/08, 037a/16, 040b/05, 043b/03, 059b/01, 059b/04, 059b/09, 064b/19, 081b/04, 098b/07, 115b/22

ḥāṣıyyet :< Ar. Kuvvet, tesir; özellik. -9-

ḥ.+ i 026a/24, , 030b/23, 034a/01, 040a/23, 042b/02, 043a/18, 046b/22, 047a/22, 055b/12, 060b/09, 063b/18, 077b/08, 085b/16, 090b/03, 092b/08

ḫ.-i evvel 049b/09

ḥ.+ indendür 028b/06, 067a/06, 073a/15, 080a/01

ḫāṣıyyet : bk. ḥāṣıyyet. -5-

ḫ.+ i 046b/17

ḫ.+ indendür 035b/20

ḫ.+ leri 063b/17

ḫ.+ lerinden 090b/07

ḫ.+ lerine 096a/09

ḫaṣm :< Ar. Düşman, hasım. -2-

ḫ.+ ına 091a/09, 101b/18

ḫass :< Ar. Marul. -4-

ḫ. 037a/13, 100a/11

bezr-i ḫ. 097b/01, 112a/12

ḫāṣṣa :< Ar. Bir şeye ve bir kimseye mahsus olan nitelik, kuvvet, güç. -8-

ḫ.+ sı 021a/22, 100b/19, 103a/04, 105a/19

ḫurūs ḫ.+ sı 066a/17

ḫ.+ sındandur 053b/01, 066a/11

ḫ.+ sınuŋ 036b/22

ḥāṣṣa : bk. ḫāṣṣa. -5-

ḥ. 101a/13

ḥ.-i ūlāsı 055a/15

ḥ.+ sı 029b/03, 029b/11, 098b/20

ḥ.+ sındandur 027b/18

ḥaṣṣā lubān :< Ar. Biberiye, hasalban. -1-

ḥ. 109a/03

hassü'l-ḥimār:< Ar. Eşek marulu. -1-

h. 022a/01

ḥasta : bk. ḫasta. -9-

ḥ. 025a/10, 025a/11, 082b/13

ḥ.+ lara 031b/19, 049b/25, 082b/12

ḥ.+ nuŋ 002b/06, 025a/12

ḥ. olsun 008a/15

ḫasta :< Far. Hasta. -16-

ḫ. 007b/25, 033a/06, 033a/08, 037a/17, 056b/17, 080a/11

ḫ.+ lar 073a/08

ḫ.+ lara 056b/16

ḫ.+ laruŋ 072a/25

ḫ.+ nuŋ 008a/02, 008a/04, 058a/02, 058a/03, 102b/13

ḫ. olmış 101b/08

ḫ.+ sına 020b/02

ḫastalıḳ(ġ) : Hastalık. -8-

ḫ.+ dan 046b/06, 051a/06, 058b/24, 102b/08

ḫ.+ ı 056b/17, 101b/09

ciger ḫ.+ ına 109a/01

ḫ.+ larda 019a/14

ḥastalıḳ(ġ) : bk. ḫastalıḳ. -8-

ḥ.+ dan 039a/09, 050a/01

ḥ.+ ında 019b/12

ḥ.+ larda 040a/03, 051a/03

ḥ.+ lardan 021a/23, 038a/08

öyken ḥ.+ larına 046a/08

ḥastelik : bk. ḫastalıḳ. -1-

ḥ.+ lerinde 025a/10

ḥaşerāt :< Ar. Küçük böcekler; yılan, akrep gibi küçük hayvanlar. -3-

ḥ. 091a/08, 100a/23

ḥ.+ ı 103b/07

ḥaşḥāş : bk. ḫaşḫāş. -2-

dühn-i ḥ. 009b/11

luʿūḳ-ı ḥ. 012a/17

ḫaşḫāş :< Ar. Haşhaş. -20-

ḫ. 070a/14, 088b/03, 094b/18, 095a/16

aḳ ḫ. 046a/09

bezr-i ḫ. 015a/18, 107a/20

ḳışr-ı ḫ. 015b/14

ḳurṣ-ı ḫ. 012a/17

mā-i ḫ. 012a/16

luʿūḳ-ı ḫ. 012b/17

rubb-ı ḫ. 097a/19

şarāb-ı ḫ. 011b/19

ʿanber-i ḫ. 054a/22

ḫ.-ı ebyaż 037a/17

ḫ.-ı esved 097b/01

ḫ.-ı maḳrūnuŋ 076a/17

ḫ.-ı sevāḥilaüŋ 076a/17

ḫ. başınuŋ 093b/23

ḫ. toḫumı 086a/02

ḫ. yaġı 117a/14

ḫaşīn :< Ar. Sert, katı, kaba. -1-

ḫ. 102b/11

ḥaşīşetü's-sinnevr :< Ar. Kedi otu. -1-

ḥaşīşetü'z-zücāc : bk. ḫaşīşetü'z-zücāc. -1-

ḥ. 035b/21

ḫaşīşetü'z-zücāc :< Ar. Kedi otu, sırça otu.

-1-

ḫ. 104b/07

ḫ. 023a/23

ḥāşiye :< Ar. Bir eserin metnini şerh ve izah eden kitap. -2-

ḥ.+ den 001a/07

ḥ.+ sine 001a/03

ḫaṭā :< Ar. Yanlış, kabahat. -4-

ḫ.+ dur 079b/02

ḫ. itmeye 002b/08, 020a/25

ḫ. itmeyeler 013b/02

ḫaṭāen :< Ar. Yanlışlıkla. -1-

ḫ. 040a/20

ḫaṭar :< Ar. Tehlike. -3-

ḫ. 085a/08

ḫ.+ dur 050b/08, 077b/23

ḫaṭarlu : Tehlikeli. -1-

ḫ.+ dur 093b/19

ḫātem :< Ar. Mühür, üstü mühürlü yüzük.
-6-

ḫ. 101b/18, 102a/15, 103a/05

ḫ. idinürse 098a/01

ḫ. iden 101b/16

ḫ. idüb 098a/02

ḫātem çiçegi : Hatme çiçeği. -1-

ḫ. 037b/06

ḫātır :< Ar. Zihin; gönül; keyif. -1-

ḫ.+ ını 020b/16

ḫaṭīb :< Ar. Hatip. -1-

ḫ.+ lere 047b/09

ḥatme : bk. hatmī. -1-

beyāż ḥ.+ dür 089b/18

hatmī : bk. ḫaṭmī. -1-

varaḳ-ı h. 015b/14

ḫaṭmī :< Ar. Hatmi, ağaçküspesi; nar çiçeği. -13-

ḫ. 037b/05, 095b/02, 096a/03, 101b/10, 113a/04, 113a/10

aṣıl-ı ḫ. 104a/13

bezr-i ḫ. 096b/20, 103b/22, 116a/16

ḫ. çiçeki 116a/16

bezr-i ḫ. çiçeki 116a/20

ḫ. toḫumı 100a/09

ḥattā :< Ar. Bundan başka, dahi, bile. -4-

ḥ. 079b/21, 090b/11, 098b/01, 099b/19

ḥaṭṭ-ı istivā :< Ar. Ekvator. -1-

ḥ.+ dur 003a/04

ḫatun : Kadın. -20-

ḫ. 097b/15, 097b/22, 101a/05, 102b/17

ḫ.+ a 097b/22, 099b/06, 101b/12

ḫ.+ lar 097b/16, 099b/17

ḫ.+ lara 100a/13

ḫ.+ laruŋ 115a/17

ḫ.+ uŋ 099a/20, 099b/05, 099b/09, 100b/07, 100b/15, 102b/01, 102b/14, 102b/15

havā :< Ar. Hava. -21-

h. 002a/18, 002a/20, 076a/06

ʿufūnet-i h. 053a/23

cins-i h.-ı muḥīṭdür 001b/13

h.-ı mükşif-i rūḥdur 004b/14

küre-i h.+ da 003b/22

h.+ dan 022a/23, 066b/22, 074b/09

istinşāḳ-ı h.+ dan 007a/18

h.+ larda 119b/16

h.+ ları 003a/08, 063a/07

h.+ sı 099b/20

h.+ sın 012b/01

h.+ sını 113a/08

fesād-ı h.+ ya 054b/06

h.+ yı 005a/13, 053a/23, 084b/11

h. ʿufūnetini 022a/18

havālı : Havalı. -1-

h. 020b/18

ḥavān : bk. havān. -1-

ḥ. 021b/09

havān :< Far. Havan. -1-

h. düzüb 021b/09

ḫavāṣṣ :< Ar. Keyfiyetler. -9-

ḫ. 094b/07

ḫ.-ı eşyāyı 001a/15, 005b/23

beyān-ı ḫ.-u'l eşyā 097b/04

ḫ.+ ı 097b/06, 101b/15

ḫ.+ ından 102a/13

ḫ.+ lar 098a/04

ḫ.+ larından 101b/18

ḥavāss :< Ar. Duygular. -6-

ḥ.+ a 054a/25, 055a/06, 089a/12, 091a/03

ḥ.+ laruŋ 005a/02

ḥ.+ uŋ 107a/03

ḫavāss : bk. ḥavāss. -1-

ḫ.+ ını 064a/12

ḥavelān :< Far. Topalak, akdiken. -2-

ḥ. 021a/14

ḫ.-ı hindī 106a/14

ḫavf :< Ar. Korku. -4-

ḫ. 020b/15, 080b/06

ḫ. olunsa 084a/07

ḫ. olur 020a/21

ḥavf : bk. ḫavf . -1-

ḥ. idenler 033b/15

havīc :< Far. Havuç. -1-

yabān ḥ.+ inüŋ 039b/04

ḫavlıncān :< Far. Havlincan otu. -11-

ḫ. 038a/09, 105b/12, 105b/17, 105b/22, 106b/12, 107a/22, 107b/14, 109a/05, 111a/16, 111b/08

ḫ.+ ın 038a/16

ḥavlıncān : ḫavlıncān. -5-

ḥ. 064a/20, 108a/20, 111a/06, 114a/12, 115a/04

hāvuc : bk. havīc. -1-

h. 034a/13

ḥāya : bk. ḫāya. -2-

ḥ.+ lar.da 026a/10

ḥ. şişlerine 085a/05

ḫāya :< Far. Taşak, testis. -2-

ḫ. 082b/02

ḫ. şişine 067a/04

ḥayā :< Ar. Utanma (Metinde edep yeri anlamında kullanılmıştır). -1-

ḥ.+ lara 119b/20

ḥayāt :< Ar. Dirilik, canlılık. -6-

ḥ. 005a/08

cevāriş-i ḥ.-u'l ḳulūb-ı müferriḥ 108b/17

ḥ.+ dur 003b/25

ḥ.+ ı 006a/03

ḥ.+ ını 006a/11

mādde-i ḥ. olur 006b/19

ḥayavāt : bk. ḥayāt. -1-

mādde-tü'l ḥ. 003a/15

ḫayli :< Ar. Epeyce, oldukça. -1-

ḫ. 034a/22

ḫayr :< Ar. İyilik, iyi, fayda. -1-

ḥabb-ı ḫ.-u'l ṣabır 009a/17

ḫayrlu : Hayırlı, faydalı. -1-

ḫ.+ dur 076a/10

ḥayvān :< Ar. Hayat sahibi, hayvan. -46-

ḥ. 003a/19, 004a/08, 004a/18, 040a/17, 050a/05, 070a/18, 071b/23, 098b/14, 098b/16

kibrit-i ḥ. 003a/16

ẕeheb-ü'l ḥ. 007a/13

ḥ.+ a 003b/11

ḥ.+ dan 059a/18, 097b/12, 098a/17

ḥ.+ dur 058b/01

kibrit-i ḥ.+ dur 003a/14

ḥ. eti 098b/05

ḥ.+ ı 098b/06

rūḥ-ı ḥ.+ ı 064b/06

ḥ.+ ına 069b/24, 070a/01

ḥ.+ lara 034a/01, 061b/08

ḥ.+ lardan 005b/05

ḥ.+ laruŋ 003a/14, 003a/17, 022b/14, 039a/14, 061b/09, 103a/17

ḥ. südidür 069b/24

ḥ.+ uŋ 043b/09, 046a/10, 056a/23, 061b/07, 069b/25, 070a/01, 070a/04, 070a/06, 070b/07, 096a/06, 098b/15

ḳalb-i ḥ.+ uŋ 005a/02

ḥayvānāt :< Ar. Hayvanlar. -8-

ḥ. 003a/14, 003a/19, 006a/23

ḥ.+ dan 096a/06

ḥ.+ dur 003b/24

ḥ.+ uŋ 003a/18, 007a/17, 031b/24

ḥayvānī :< Ar. Hayvana ait, hayvanla ilgili. -8-

ḥ. 028b/03

rūḥ-ı ḥ.+ den 008a/09

ḥ.+ dür 098a/17, 098a/19, 098a/22

ḳuvā-yı ḥ.+ dür 006a/02

ḥ.+ si 098b/02

rūḥ-ı ḥ.+ yi 054b/04

ḥayvāniyye : bk. ḥayvānī. -1-

ḳuvā-yı ḥ.+ dür 003a/17

ḫayyā' :< Ar. Aklı başından gitmiş. -1-

ḫ.+ uŋ 008a/09

ḥayy-ı ʿālem :< Ar. Kaya koruğu. -1-

ḥ. ṣuyı 113a/22

ḥayyü'l-ʿālem : bk. ḥayy-ı ʿālem. -1-

ḥ.+ dür 076b/13

ḥayż :< Ar. Adet olma, regl olma. -51-

ḥ. 016a/17, 016a/18, 016a/21, 116b/15

ḥ.+ a 030a/06

seyelān-ı ḥ.+ a 083a/16

maḥall-i ḥ.+ da 016a/21

ḥ.+ dan 016a/18

ḥ.+ ı 022a/05, 022b/09, 023b/02, 025a/03, 027a/14, 027b/02, 028b/11, 028b/16, 034b/12, 035a/12, 036a/10, 037b/11, 038b/07, 039b/05, 041b/12, 044a/09, 045b/15, 049a/14, 049a/22, 057b/17, 061a/04, 061a/17, 065a/02, 065b/07, 067a/21, 068b/01, 082a/22, 086b/01, 088a/23, 090a/03, 097b/16, 099a/20, 100a/13, 100b/07, 104b/07, 116b/10, 116b/13

ḥ.+ ını 100b/08, 115a/17

ḥ. itdürmek 051b/16

ḥ. ḳanınuŋ 016b/09

ḥ.+ ları 097b/16

ḥ.+ ların 058a/17

ḫayż : bk. ḥayż. -4-

ḫ.+ a 109a/02

ḫ.+ ı 025b/24, 026b/09, 026b/18

ḥaẕer :< Ar. Sakınma, kaçınma, korunma. -11-

ḥ. 017b/12, 019a/09, 020b/14, 023b/11, 066b/22

ḥ. ideler 018a/13, 018a/14, 019b/09, 043b/02

ḥ. itmek 020a/21

ḥ. üzere olmaḳ 020a/24

ḥaẕf :< Ar. Aradan çıkarma, silme. -1-

ḥ.-i't tā' 022b/07

ḥāẕıḳ :< Ar. İşinin ehli, eli uz. -2-

ḥ. 017a/12

ṭabīb-i ḥ. 020a/25

hāżım :< Ar. Hazmettiren, sindirici. -5-

h. 056b/07

ṣefūf-ı h. 111b/07

h.+ dur 106b/11, 107a/06, 111a/03

hāżıme :< Ar. Midedeki sindirme kuvveti.

-2-

envāʿ-u'ṣ ṣefūfāt-u'l h. 111a/02

ḳuvvet-i h.+ ye 107a/02

hāżımet : bk. hāżıme. -1-

māsiket-ü'l h.-ü'd dāfiʿa 075a/04

ḥāżır :< Ar. Hazır. -1-

ḥ. 030a/05

ḫazīne :< Ar. Devlet parasının saklandığı yer, hazine. -1-

ḫ.+ lerinde 054a/15

hażm :< Ar. Sindirim. -77-

h. 006b/19, 088a/18

baṭī-ü'l h. 070b/01

h.-ı evvel olub 001b/25

h.-ı ṣānī 007a/06

h.-ı ṭaʿām 065a/19

h.+ a 047b/02, 057b/20, 079a/08, 106a/09

noḳṣān-ı h.+ a 111a/22

sū-ü'l h.+ a 069b/01, 084a/19

h.+ da 014b/23

h.+ dan 013a/23, 060a/23

baṭī-ü'l h.+ dur 053b/07

h. etmesine 104b/02

h.+ ı 013a/22, 024a/13, 034a/16, 036a/03, 047b/13, 057a/16, 058b/14, 058b/16, 059a/23, 067b/05, 071a/15, 072b/03, 072b/16

h. itdirür 104b/17

h. itdürici 059a/21

h. itdürüb 029b/20

h. itdürür 025a/09, 027a/10, 028a/15, 034a/16, 038a/11, 038b/19, 039a/22, 042a/21, 056b/06, 056b/09, 059b/16, 066a/24, 067b/22, 108a/15

h. idemeyüb 054a/18

h. ider 022a/20, 042b/09, 108a/19

h. olduḳda 030a/17, 090a/17
h. olmaz 087a/09
h. olub 033b/04, 034a/18
h. olunan 007a/05
h. olunmaz 046a/24, 056b/07
h. olur 002a/01, 004b/24, 026b/11, 031a/11, 032b/10, 033b/15, 034a/14, 057b/11, 058b/23, 059b/02, 060a/21, 070a/20, 070a/21, 082b/10, 090a/17
muʿīn-i h. olur 063b/13
h.+ uŋ 018a/16

ḥażm : bk. hażm . -2-
ḥ. 002a/14
ḥ. olur 002a/20

Ḥażramūt : Yemen'deki bir şehrin adı. -1-
bilād-ı Ḥ.+ dan 054a/12

ḥażret :< Ar. Saygı, sayma için büyüklere verilen ünvan. -1-
ḥ.+ leri 006b/25

ḥaẓẓ :< Ar. Hoşlanma, sevinç. -3-
ḥ. eyleye 011b/19, 018a/01
ḥ. iyledügünden 054b/04

heb : Bütün, hepsi. -1-
h. 091b/18

ḥekīm :< Ar. Hekim. -5-
ḥ. 078b/22, 097b/06, 098b/14
rāy-ı ḥ. 099b/04
ḳavl-i ḥ. İbniḤuneyn 080b/21

helāk :< Ar. Mahvolma, harcanma. -14-
h.+ e 019b/15, 019b/17, 020b/15
h. eyledügini 078a/02
h.+ ine 019a/11
h. ide 046b/08, 093a/23
h. ider 022a/06, 023b/11, 034a/21, 077b/10, 087a/19, 102a/19
h. olur 102a/22

helīle :< Far. Helile otu, ağaç kavunu. -5-
ṣarı h. 027a/05, 077a/04, 082b/03
ṣaru h. 029b/12
ṣarı h.+ yi 091a/22

helīlec : bk. helīle. -7-
h. 030b/01, 091a/10
kābilī h. 091a/21
ṣarı h. 073b/08, 095a/02
h.+ leri 091a/13

ḥelvā :< Ar. Helva. -2-
ḥ. 071a/12, 071a/18

helyūn :< Ar. Kuşkonmaz. -7-
h. 091a/23, 091b/11, 095b/06
aṣıl-ı h. 096b/22
bezr-i h. 096b/22, 107a/22
h. toḫumı 107a/15

hem :< Far. Hem, ve daha. -26-

h. 012a/13, 026a/02, 026a/03, 030a/23, 030b/21, 048a/21, 048a/22, 052a/08, 071b/20, 074b/14, 080a/21, 080a/22, 088a/09, 091b/23, 097b/14, 105b/20, 107a/06, 111a/04

hemān :< Far. Hemen, derhal.-7-

h. 052b/13, 071a/03, 080a/05, 085a/23, 098b/10, 098b/12

hemze :< Ar. Arapçada elifin adı. -2-

h. 040a/12

ḥarf-ü'l h.-ve'l elif 021a/02

hemzesiz : Hemzesiz, hemze olmadan. -1-

h. 040a/12

hendese :< Ar. Geometri. -1-

ʿilm-i h.+ den 068b/09

henüz :< Far. Henüz, daha.-2-

h. 039a/09, 056b/14

her :< Far. Her. -319-

h. 001b/03, 002a/09, 002a/10, 003a/18, 004a/06, 004b/19, 004b/20, 005b/25, 007a/01, 007a/12, 007b/03, 007b/10, 007b/12, 007b/15, 009a/06, 009a/13, 009b/01, 009b/13, 009b/18, 010a/07, 010a/14, 010b/09, 010b/20, 011a/02, 011a/13, 011a/24, 011b/05, 011b/20, 012a/05, 012a/15, 012b/10, 012b/15, 012b/22, 013b/18, 014a/11, 014a/16, 014b/12, 014b/18, 015a/08, 015a/18, 015b/05, 015b/14, 016a/20, 016b/21, 017a/21, 017b/03, 017b/04, 017b/10, 018b/03, 019a/08, 020a/11, 020b/19, 021a/10, 022b/05, 022b/11, 024a/08, 026a/15, 028a/12, 029a/01, 029b/02, 030b/24, 032b/23, 033b/01, 033b/18, 033b/21, 034b/03, 034b/06, 039a/18, 040b/20, 045a/01, 045b/25, 047a/16, 050a/11, 050b/19, 051b/21, 052a/09, 052b/16, 053a/23, 054a/12, 054b/02, 054b/04, 055b/07, 056b/05, 057a/17, 059a/25, 061a/04, 061a/14, 063b/16, 064a/14, 064a/16, 065a/13, 065b/10, 065b/24, 066b/09, 066b/18, 066b/20, 068a/04, 068a/15, 069a/01, 070a/15, 070a/19, 071b/10, 072b/13, 072b/14, 074a/20, 074b/01, 074b/02, 075a/02, 075a/06, 075b/06, 077a/03, 078a/04, 078a/15, 080a/05, 080a/10, 080b/09, 081b/07, 082a/04, 082b/10, 083b/02, 084b/19, 085a/14, 085a/16, 085b/01, 085b/17, 088b/09, 089a/02, 090a/20, 092b/09, 093a/13, 094a/05, 094a/13, 096a/06, 096a/12, 097b/20, 098a/21, 098b/21, 098b/22, 098b/23,

100b/09, 100b/13, 101b/11, 101b/19, 102b/09, 103a/01, 103b/12, 103b/18, 103b/19, 103b/22, 104a/01, 104a/05, 104a/07, 104a/11, 104a/13, 104b/09, 104b/14, 104b/20, 105a/01, 105a/05, 105a/09, 105a/11, 105a/14, 105a/16, 105b/02, 105b/03, 105b/05, 105b/07, 105b/09, 105b/11, 105b/12, 105b/17, 105b/18, 106a/01, 106a/06, 106a/09, 106a/11, 106a/16, 106a/23, 106b/05, 106b/09, 106b/13, 106b/16, 106b/21, 107a/01, 107a/08, 107a/12, 107b/02, 107b/03, 107b/13, 107b/15, 107b/19, 107b/20, 107b/22, 108a/05, 108a/16, 108a/21, 108b/03, 108b/08, 108b/09, 108b/14, 108b/15, 108b/16, 108b/19, 109a/07, 109a/10, 109a/14, 109a/18, 109a/21, 109b/02, 109b/08, 109b/09, 109b/10, 109b/15, 109b/18, 110a/09, 110a/14, 110a/15, 110a/19, 110b/03, 110b/08, 110b/16, 110b/20, 110b/21, 110b/23, 111a/05, 111a/07, 111a/14, 111a/17, 111a/19, 111b/04, 111b/05, 111b/08, 111b/15, 111b/18, 112a/04, 112a/07, 112a/08, 112a/09, 112a/12, 112a/16, 112a/18, 112b/01, 112b/03, 112b/04, 112b/22, 112b/23, 113a/01, 113a/05, 113a/06, 113a/10, 113a/11, 113a/14, 113a/20, 113a/22, 113b/08, 113b/09, 113b/19, 114a/16, 114b/12, 114b/22, 115b/05, 115b/06, 115b/15, 115b/18, 116a/01, 116a/20, 116b/02, 116b/03, 116b/08, 116b/11, 116b/13, 117a/01, 117a/05, 117a/06, 117a/11, 117a/13, 117b/05, 118a/17, 118b/21, 118b/23, 119a/07, 119a/11, 119a/18, 119a/20, 119b/07, 119b/08, 119b/17, 119b/18, 120a/01, 120a/02, 120a/03, 120a/05, 120a/07, 120a/08

ḥer : bk. her. -2-

ḥ. 018b/23, 043a/14

her-bār :< Far. Her defa, daima. -2-

h. 051a/04, 059a/19

herīse :< Ar. Keşkek. -1-

h. 051a/08

herkes :< Far. Herkes. -2-

h. 027b/19, 053a/14

hers :< Ar. Kedi. (Metinde terkip adı olarak kullanıldı). -1-

maʿcūn-ı h. 014b/17

hevenk :< Far. Meyve destesi. -1-

h. eyleseler 053b/03

heves :< Ar. Arzu, istek. -2-

h. itmemek 063b/10

h. itmeyeler 028b/20

heyecān :< Ar. Coşma, coşkunluk. -3-

h. getürür 038a/14, 055b/21

h.+ ı 044b/20

hey'et :< Ar. Şekil, suret, görünüş; hal, durum. -1-

h.+ i 063b/01

heyy-u fārīḳūn :< Ar. - Far. Yara otu, kılıç otu, koyunkıran, kantaron. -5-

h. 092a/10, 094b/09, 095a/19, 095b/03, 096a/01

heyże :< Ar. Kolera, şiddetli ishal. -1-

h.+ ye 035b/08

ḥıfẓ :< Ar. Koruma, saklama. -40-

ḥ. 020a/20

ḥ.-ı ṣıḥḥat 001a/03

ḥ.+ a 068a/15

ḥ. edeler 115b/01

ḥ.+ ı 026a/20, 042b/12, 044a/24, 051a/24, 068a/22

ḥ. ideler 008b/13, 108a/02, 114a/19, 114b/01, 114b/08, 114b/23, 115a/14, 115b/16, 117b/19, 117b/22, 118a/21, 119a/03, 120a/12

ḥ. ider 087b/15, 099a/05, 099b/18, 103a/19, 109b/02, 109b/05

ḥ. iderler 054a/16

ḥ. idesin 020a/07, 105a/07, 117b/14, 118a/06, 118a/10, 118b/01

ḥ. idüb 113b/23, 114a/21

ḥ. iyleye 020b/07

ḥ.+ larına 004b/12

ḥ. olunsun 077b/13

ḫılṭ :< Ar. Karışım, besinlerin midede sindirildikten sonra dönüştükleri kan, balgam, safra ve sevda maddelerinden her biri. -57-

ḫ. 002a/09, 002a/10, 034b/05, 052a/15, 059b/01

ḫ.-ı ġalīẓ 072b/21, 073b/08

müvellid-i ḫ.-ı ġalīẓdür 081a/10

ḫ.-ı ḫām 070b/01

ḫ.-ı selīm 059b/04

ḫ.+ a 030a/05, 096a/14

ḫ.+ dan 002a/22, 034b/12, 040b/14, 064b/11, 112b/21

ḫ.+ ı 031a/22, 048b/21, 060a/22

ḫ. ideler 107b/06

ḫ. idesin 113a/23

ḫ. idüb 009a/02, 009b/12, 010b/16, 011a/06, 011a/25, 011b/03, 011b/09, 011b/11, 011b/20, 012a/06, 012b/11, 012b/15, 014a/20, 015b/05, 015b/07, 016a/05, 017b/16, 017b/17,

017b/19, 058b/07, 112b/23, 113a/21, 116a/18, 118a/09

ḫ. idüp 009a/01

ḫ.+ lardan 059b/18

ḫ.+ ları 046a/14, 048a/17, 048b/05, 072b/04, 077b/05, 091a/17

būraḳī ḫ.+ ları 118b/09

ḫ.+ uŋ 007b/24

ḫ. virür 067a/09

ḥıltīş : bk. ḫıltīṣ. -3-

ḥ. 036a/05

maʿcūn-ı ıṭrıfīl-i ḥ. 015b/25

ḥ.-i müntin 026b/06

ḫıltīş :< Ar. Kadıağacı, şeytanboku bitkisi ve bu bitkiden elde edilen zamk.-1-

ḫ. 026b/05

ḥıltīt :< Ar. Kadıağacı, şeytanboku . -1-

ḥ. 095b/19

ḥımmaṣ :< Ar. Nohut. -3-

ḥ. 036a/18, 099b/11

ḥ.-ı esved 096b/20

ḥınnā :< Ar. Kına ağacı. -3-

ḥ. 024b/15, 090b/23

ḥ.+ ya 052a/19

ḥınṭa :< Ar. Buğday. -1-

ḥ. 036b/05

ḫınzīr :< Ar. Domuz. -2-

ḫ. 005a/24, 099b/23

ḫırvaʿ :< Ar. Keneotu. -4-

ḫ. 100a/12

dühn-i ḫ. 013b/23, 015a/23

dühn-i ḫ.+ ı 017b/05

ḥışrım :< Ar. Koruk, üzüm koruğu. -15-

ḥ. 036a/01, 097a/05

mā-ı ḥ. 014a/22

mā-i ḥ. 009b/06, 010b/08, 012b/04, 012b/16, 016a/07, 018b/17

rubb-ı ḥ. 097a/05, 097a/10

rubb-u'l ḥ. 097a/15

şarāb-ı ḥ. 011a/05, 013a/24, 013b/13

ḥıtāyī : bk. ḫıṭāyī. -1-

ḥ. 028a/06

ḫıṭāyī :< Ar. Hıtay'a, Çin'e ait. -2-

ḫ. 033b/25

tenzevī-i ḫ. 032a/13

ḫıyār :< Ar. Hıyar, salatalık. -17-

ḫ. 015a/15, 057a/14, 075b/03, 094b/17, 100a/10

bezr-i ḫ. 097a/02, 103b/21, 106a/15, 112a/16, 116a/20

varaḳ-ı ḫ. 108b/14

ʿuṣāre-tü'l ḫ. 097a/22

ḫ. çiçeki 095a/02

ḫ.+ dan 020b/22, 083b/06

ḫ.+ dur 059a/03

ḫ. toḫumı 112a/07

ḫıyārşenbe :< Ar. Hıyarçember, acur. -13-

ḫ. 009b/18, 011a/23, 011b/05, 013b/23, 014a/01, 038a/17, 038b/02, 060b/16, 110a/14

maṭbūḫ-ı ḫ. 011a/22

ḫ. balı 067a/18, 110b/16

ḥıyārşenbe : bk. ḫıyārşenbe. -3-

ḥ. 010b/05, 015a/08

maṭbūḥ-ı ḥ. 011a/11

ḥıyārşenber : bk. ḫıyārşenbe. -1-

ḥ. 011a/01

ḫıyārşenber : bk. ḫıyārşenbe. -6-

ḫ. 011b/20, 020a/10, 096a/19

maṭbūḫ-ı ḫ. 014b/16

şarāb-ı ḫ. 018a/09, 019a/07

ḫıżāb :< Ar. Boya, kına. -1-

ḫ.+ dur 091a/01

ḥicāb :< Ar. Perde, zar. -1-

ḥ.+ da 012a/12

hīç :< Far. Hiç. -2-

ḥ. 085b/07

h. olmazsa 053b/02

ḥiddet :< Ar. Öfke, keskinlik. -17-

ḥ. 079a/05

ḥ.-i ḳaviyye 077a/13

ḥ.+ de 019b/02

ḥ.+ i 019b/03, 022b/15, 057a/11, 078b/16, 081b/18

ḥ.+ in 032b/03

ḥ.+ ini 053b/22, 057a/10, 065a/25, 080a/12

ḥ.+ lerüŋ 049b/05

ḥ. virür 038b/18, 067a/15, 093a/02

ḥiddetli : Öfkeli, hiddetli. -4-

ḥ. 080a/13

ḥ.+ dür 003a/24

ḥ. ola 009b/04, 009b/10

ḫiddetli : bk. ḥiddetli. -1-

ḫ. ola 009a/04

ḥiddetlü : bk. ḥiddetli. -7-

ḥ. 049b/04, 052b/20, 064a/12, 065a/24, 081a/12, 085a/20

ḥ. ider 057b/21

ḫiffet :< Ar. Hafiflik. -3-

ḫ. bula 019b/12

ḫ.+ de 003a/10

ḫ. olmaya 019b/13

ḥikāyet :< Ar. Anlatma, hikaye. -2-

ḥ. iderler 062b/17

ḥ. itmişler 050a/09

ḫikke :< Ar. Kaşıntı. -8-

ḫ. 017b/07, 087b/05

ḫ. envāʿına 082b/22

maḳʿad ḫ.+ sine 084b/20

ḫ.+ ye 048a/09, 105a/20, 118b/16

ḫ.+ yi 048b/12

ḫikmet :< Ar. Hakimlik; sebep. -2-

ḫ. 062b/23

ḫ.-i ilāḥiyye 003a/09

ḫilāf :< Ar. Karşı, zıt. -2-

ḫ.+ ıdur 053a/13, 070b/23

ḫilāl-i māmūn :< Far. Mekke ayrığı. -1-

ḫ. 022b/08

hilāliyye otı : Kırlangıç otu. -1-

h. 021b/01

hīl-i bevvā :< Far. Küçük kakula, hil otu. -2-

h. 058b/10

h.+ dur 064b/23

ḫillāf :< Ar. Söğüt ağacı. -1-

ḫ. 037b/12

ḫimār :< Ar. Eşek. -2-

ḫ. 036a/15, 099b/07

ḫīn :< Ar. Vakit, sıra. -2-

ḫ.-i iḫtiyācda 001a/07

ḫ.-i tenāvülde 063a/15

Hind : Hindistan. -5-

H. 028a/08, 049b/08

H.+ de 042b/01

H.+ den 026a/17, 075b/22

hindī :< Ar. Hindistan'a ait, Hindistan'la ilgili. -52-

h. 030b/01, 030b/05, 033b/25

h. 060b/15, 077a/04

bunduḳ-ı h. 097a/01

cebl-i h. 034a/20

cedvār-ı h. 033b/23

cevāriş-i h. 014a/03, 017a/03, 017a/06

funduḳ-ı h. 058a/08

ḫavalān-ı h. 106a/14

ḳıṣṣā'-i h. 050a/13

ḳurṭum-ı h. 096b/13

maʿcūn-ı h. 015b/19

milḥ-i h. 096b/17

sādec-i h. 043b/10, 101a/03, 105a/15, 111a/11, 111b/01

sünbül-i h. 025b/16, 097a/07, 106a/05, 107a/06, 108b/08, 108b/20, 109b/14, 110b/22, 111b/14, 112a/17

ṭebāşīr-i h. 017b/18, 097a/06, 097a/13, 097a/18, 097a/23, 106a/15, 111b/22

tūtiyā-ı h. 040a/08

ʿūd-ı h. 105b/02, 106a/10, 107b/03, 111a/11, 111a/19, 111b/02

h. abanūsı 021b/22

h.+ dür 061a/10

h.+ dür 091a/11

sünbül-i h.+ dür 047a/01, 086b/07

ʿūd-ı h.+ dür 055a/02

hindibā :< Ar. Hindiba, yaban marulu. -19-

h. 040b/25, 063b/06, 088a/12, 091b/15, 092a/05, 092a/06, 103b/09

bezr-i h. 104a/11, 112a/12

mā-i h. 014a/19, 015a/07

milḥ-i h. 118b/22

şarāb-ı h. 011b/01

h.+ nuŋ 091b/17, 092a/09

h. ṣuyı 067b/01, 113a/22

h. ṣuyın 090b/20

h. ʿuṣāresine 092a/03

hindistān cevizi : Hindistan cevizi. -2-

h. 085b/18

h.+ dür 034b/20

h. içi 112b/16

ḫīre :< Far. Fersiz, donuk (göz). -5-

ḫ.+ leri 042b/04

ḫ.+ sin 038a/06, 083a/06

ḫ.+ sine 024b/05

göz ḫ.+ sine 042a/18

ḫīrī :< Ar. Şebboy. -3-

ḫ. 038b/03

ḫ. yaġıyla 080b/19, 084b/19

ḥırrīf :< Ar. Kekre, acı. -1-

ḥ.+ dür 085a/01

ḥiṣār kirāsı : Hisar kirazı. -1-

ḥ.+ nuŋ 063a/14

ḥiss :< Ar. Duyu, his. -6-

ḥ. 006a/05, 010a/11

ḥ. itmeye 093a/22

ḥ. idüb 005b/14

ḥ. ola 008a/07

ḥ. olunur 080a/07

ḫizmet :< Ar. Görev, vazife. -2-

ḫ.+ ine 053a/14

ḫ.+ leri 081b/12

ḫod :< Far. Kendi. -6-

ḫ. 014b/08, 022a/25, 024b/10, 066a/14, 075a/09, 080a/23

ḫor :< Far. Değersiz, adi. -1-

ḫ. baḳmayalar 104b/16

Ḫorāsān : İran'ın doğusunda bulunan geniş arazi. -1-

Ḫ.+ da 093b/04

ḫorāsān kirec :< Far. Süzme kireçten yapılmış harç. -1-

ḫ. 063a/17

ḫōre :< Ar. Kanser, cüzam. -2-

ḫ. 085a/17

ḫ.+ ye 011b/08

ḫorla - : Horlamak. -2-

ḫ.- maya 099b/14

ḫ.- yanuŋ 099b/14

ḫorosānī :< Far. Horasan'a ait, Horasan'la ilgili. -1-

çeşmezen-i ḫ. 096b/11

ḥoş : bk. ḫoş . -3-

ḥ. ider 025a/09, 035a/03, 064b/21

ḥ. ola 019b/13

ḥ. olur 033a/08

ḫoş :< Far. Hoş, iyi, iyileşmiş. -19-

ḫ. 026b/04, 033a/07, 058a/10, 059b/15, 061a/12, 079b/12

māye-i ḫ. 026a/23

ḫ. ider 025a/25, 027b/16, 038a/11, 044a/24, 050b/04, 057a/25, 066a/13, 079b/06, 082a/03

ḫ. ola 080a/04

ḫ. olur 040a/19, 059b/05, 080a/05

ḫoş-āb :< Far. Hoşaf. -1-

ḫ. idüb 060b/22

ḫoş-būy :< Far. Güzel kokulu. -1-

ḫ. 088a/15

ḥoşca : bk. ḫoşca. -2-

ḥ. 008b/13, 032a/09

ḫoşca : Hoşça. -1-

ḫ. 010b/01

ḥoş-ḥōr :< Far. Lezettli, tadı güzel. -1-

ḥ. 031b/22

ḥoşīce : bk. ḫoşca. -1-

ḥ. 008b/19

ḫūb :< Far. Hoş, güzel, iyi. -5-

ḫ. ider 101b/05, 106b/11

ḫ. ola 094a/20

ḫ. olur 047a/04, 107b/06

ḥubārā:< Ar. Toy kuşu. -1-

ḥ. 099b/08

ḫubbāzī :< Ar. Ebegümeci. -3-

ḫ. 036b/16

bezr-i ḫ. 096b/18, 103b/22

ḥubūb :< Ar. Taneler, tohumlar. -1-

ḥ.+ ları 100a/10

ḥubūbāt :< Ar. Tahılların genel adı. -6-

beyān-ı ḥ.-u'l muḳāvemet-ü'l müferriḥe 108b/22

ḥ. arasında 100a/10

ḥ.+ dandur 023a/04, 051b/01, 066b/23, 072b/16

ḫuddām :< Ar. Hizmetçiler. -1-

ḫ. 054a/15

ḥudūd :< Ar. Sınır, hudut. -1-

ḥ.+ unda 042a/24

ḫuffāş :< Ar. Yarasalar. -1-

ḫ. 100a/06

ḥuḳne :< Ar. Makattan ilaç şırınga etme, lavman. -20-

ḥ.-i leyyine 116a/14

ḥ.-i mütevassıṭ 116a/15, 116a/19

ḥ. eyleseler 031a/25, 036b/19, 039b/01, 046a/16, 069b/07, 070a/13, 090b/12

ḥ. ideler 011a/21, 011b/04, 026a/03

ḥ.+ ler 017a/08

ḥ.+ lerde 045b/09

ḥ.+ lere 059a/12

ḥ.+ si 083a/22

ḥ.+ ye 050b/20, 071b/22

ḥ.+ yi 010a/12, 016b/22

ḥūlān :< Far. Ak diken, geyik dikeni. -1-

ḥ.+ ı 009a/01

ḥūlān-ı mekkī: (?) Zifte benzer bir madde.

-2-

ḥ. 036b/11

ḫulāṣa :< Ar. Öz, özet. -1-

ḫ.+ sı 082a/19

ḥulbet :< Ar. Çemen otu. -1-

ḥ. 099b/08

ḥulbūb :< Ar. Fesleğen. -1-

ḥ. 095a/11

ḫuld :< Ar. Köstebek

ḫ. 100a/04

ḫ.+ uŋ 100a/05

ḫulk :< Ar. Huy, tabiat. -1-

ḫ.-ı iṭā‘at idüb 051b/14

ḥulv :< Ar. Tatlı, şirin. -10-

bezr-i ḥ. 103b/22

devā-ı misk-i ḥ. 010a/04, 010a/22, 105a/13

devā-yı misk-i ḥ. 013a/05

ıccāṣ-ı ḥ. 012a/15

levz-i ḥ. 073a/03, 104a/05

şarāb-ı rummān-ı ḥ. 013a/18

tūt-ı ḥ. 032a/20

ḫūmer :< Ar. Demirhindi. -1-

ḫ. 032a/10

ḥumlān :< Ar. Kuzular. -1-

laḥm-ü’l ḥ. 071a/07

ḥummā :< Ar. Başta sıtma olmak üzere ateşli hastalıklara verilen genel ad. -67-

ḥ. 018a/23, 018a/25, 018b/03, 018b/04, 018b/10, 018b/11, 019a/03, 019b/02, 020a/22, 102b/19

ḥ.-ı balġamī 020a/01

ḥ.-ı muḥriḳaya 030a/08

ḥ.-ı muṭbiḳa 018b/11

ḥ.-ı ṣafrāviyye 018b/24

ḥ.-ı yevmīnüŋ 018b/05

ḥ.-i balġamī 019b/23

ḥ.-i balġamīye 080a/13

ḥ.-i dıḳḳ 020b/07

ḥ.-i dīḳ 012a/10

ḥ.-i ḍīḳḳ 018a/25

h.-ı dıḳḳuŋ 020b/15

ḥ.-i ġıbb ola 019b/02

ḥ.-i ġıbb 018b/20

ḥ.-i ġıbba 089b/01

ḥ.-i lāzım 018b/19

ḥ.-i muḥriḳa 033a/06

ḥ.-i nāfıżuŋ 075a/13

ḥ.-i ṣafrāvī 018b/18

ḥ.-i sevdāviyye 020a/05

ḥ.-yı dıḳḳ 020b/03

ḥ.-yı ġıbb 095a/04

ḥ.-yı ġıbba 110b/11

ḥ.-yı ḫār-ı müzmine 019b/05

ḥ.-yı ırḳıyye 006b/16

ḥ.-yı muṭbiḳaya 089b/10

ḥ.-yı müzmineye 117b/23

ḥ.-yı rubʿ 020a/06, 020a/07

ḥ.-yı rubʿa 051a/02, 102a/02

ḥ.-yı vebāiyyede 008b/15

ḥ.-yı vebāiyyeye 118b/01

ḥ.-yı yevmī 018a/24

ḥ.+ lar 002a/14, 007a/19, 112a/14

ḥ.+ lar çekmekden 020b/04

ḥ.+ lara 020a/06, 050a/18, 050a/20, 080a/13, 105a/19, 112a/05, 112a/11, 118a/13, 118a/15

ḥ.+ larda 051a/24

ḥ.+ ları 018a/23

ḥ.+ nuŋ 018b/20, 019a/05

ḥ. olur 013a/19

ḥ.+ sı 009b/04, 011a/21, 012a/02, 020a/14, 020a/22, 102b/20

ḥ.+ ya 018b/19

ḫummā : bk. ḥummā . -3-

ḫ.-ı ḥārreye 064a/18

ḫ.-ı muḥriḳa 064a/18

ḫ.+ ya 086b/19

ḥummālu :Hummalı, sıtmalı. -1-

ḥ. 051a/03

ḫummāṣ : bk. ḥummāż. -2-

ḫ. 096a/05

bezr-i ḫ. 097b/01

ḥummāṣ : bk. ḥummāż. -1-

ḥ. 099b/09

ḥummāż :< Ar. Kuzukulağı. -5-

ḥ. 036a/25, 097a/05

bezr-i ḥ. 017b/18, 097a/07, 097a/10

ḫummāż : ḥummāż. -1-

ḫ. 095a/02

ḥummeyāt :< Ar. Sıtmalar, ateşli hastalıklar, nöbetli hastalıklar. -1-

ḥ.+ lar 006b/02

ḥumre :< Ar. Yılancık. -6-

ḥ. 053b/16

ḥ.+ ye 039b/16, 041a/23, 054b/17, 062a/12, 082a/10

ḥumret : bk. ḥumre. -6-

ḥ. 015a/13, 035b/24, 052b/19

ḥ.+ e 043a/18, 094b/02

ḥ. olursa 010b/03

ḫumret :< Ar. Kırmızılık. -3-

ḫ. 014a/18, 015a/06, 015a/10

humūżat :< Ar. Ekşilik. -1-

h.+ ı 063a/13

Ḥuneyn : Huneyn bin İshak (Hekim adı). -16-

Ḥ. 048b/16, 050b/07, 056a/04, 059b/06, 062a/03, 066a/07, 076b/02, 077a/22, 083a/13, 092b/19

ḳavl-i Ḥ. 055a/09, 056a/01, 061a/07, 064b/24, 083a/22, 092b/23

ḫunnāb :< Ar. Kızıliğde, üvez ağacı. -1-

ḥ. 053b/21

ḫunnāḳ :< Ar. Boğmaca, bademcik iltihabı.
-11-

ḫ. 070a/22

ḫ.+ a 011b/07, 036b/14, 054a/01, 056a/12, 066a/05

ḫ.+ lar 002a/12

ḫ.- ları 011a/18

ḫ. ṣāḥiblerine 056b/16

ḫ.+ uŋ 011a/20, 011b/02

ḫ. ʿilleti 038a/20

ḥunnāḳ : bk. ḫunnāḳ. -7-

ḥ. 029a/03, 116a/08

ḥ.+ a 024a/18, 070b/13

ḥ.+ a fāide 051b/07

ḥ.+ ı 116a/10

ḥ. ʿilletine 083a/02

ḫurde :< Far. Küçük, değersiz şey; kırıntı.
-8-

ḫ. 021b/12, 058b/03, 066b/14, 073b/11

ḫ. 049a/12

ḫ.+ ca 077b/01

ḫ.+ ce 079b/08

ḫ. olur 037a/20

ḫ.+ sini 073b/17

ḫūre : (?) Bir üzüm çeşidi. -1-

ḫ. üzümi 053a/25

ḫurfe :< Far. Semizotu. -1-

ḫ. 030a/19

ḫūrī : (?) Bir biber çeşidi. -1-

ḫ. 057b/14

ḫurḳat-ı bevl :< Ar. İdrar yanması, bel soğukluğu. -1-

ḫ.+ e 087a/11

ḫurḳat-ı bevl : bk. ḫurḳat-ı bevl. -1-

ḫ.+ e 089b/08

ḫurḳat-ı meṯāne :< Ar. Mesane yanması. -1-

ḫ.+ ye 030a/21

ḫurḳatu'l-bevl : bk. ḫurḳat-ı bevl. -1-

ḫ. 072b/10

ḫurmā :< Ar. Hurma. -5-

ḫ.-i vāliyye 112b/10

ḫ. çekirdekinden 083b/05

ḫ. miḳdārı 116b/12

ḫ.+ ya 064a/20

ḫ. yemişi 032a/05

ḫurmā : bk. ḫurmā. -3-

baḳıyye-i ḫ. 032a/09

ḫ.+ dan 032a/08

ḫ.+ yı 032a/06

ḫūrmā : bk. ḫurmā. -3-

ḫ. 083b/06, 083b/17

ḫ. çekirdeki 114a/16

ḫurūʿ :< Ar. Gene otu, beydencir. -2-

ḫ. 094a/01

ḥabb-u'l ḫ. 096b/08

ḫurūc :< Ar. Çıkma, çıkış; ayaklanma. -2-

ḫ.-ı maḳʿada 107b/10

ḫ. ider 014a/06

ḫurūf :< Ar. Harfler. -1-

ḫ.-ı muʿceme 097b/04

ḫurūs :< Far. Horoz. -7-

ḫ. 029b/09, 038b/09, 038b/12, 056b/14

ḫ. eti 066a/17

ḫ. etiyle 078b/02

ḫ. ḫāṣṣası 066a/17

ḫuṣṣ :< Ar. Eğrelti otu; hurma yaprağı. -2-

ḫ.+ ı 118a/08, 118a/18

ḫuṣūṣ : bk. ḫuṣūṣ. -4-

ḫ.+ da 020a/25, 028b/06

dimāġ ḫ.+ larında 054b/02

ḫ.+ unda 031a/20

ḫuṣūṣ :< Ar. Bakım, şekil, konu. -2-

ḫ.+ da 045b/25

ḫ.+ unda 050b/23

ḫuṣūṣā : ḫuṣūṣā. -18-

ḫ. 010a/02, 019b/16, 027b/06, 029a/24, 031b/18, 031b/19, 031b/23, 032a/11, 032a/16, 033a/06, 034b/05, 034b/22, 035b/09, 038a/08, 038b/11, 040b/16, 041b/01, 096a/09

ḫuṣūṣā :< Ar. Başkaca, ayrıca. -24-

ḫ. 021a/05, 031a/11, 031b/10, 059b/10, 063b/07, 063b/08, 066a/17, 068a/21, 073a/06, 073a/07, 074a/02, 074b/15, 076a/10, 076b/07, 079a/01, 080b/23, 082b/10, 084a/08, 084b/14, 085a/14, 086a/15, 090b/13, 091b/05, 092a/06

ḫuṣūṣen : bk. ḫuṣūṣen. -7-

ḫ. 040b/02, 055b/19, 070a/09, 070a/13, 071a/02, 071a/14, 071a/15

ḫuṣūṣen :< Ar. Hususi olarak, hele, ayrıca.
-7-

ḫ. 051a/12, 051b/25, 052a/12, 054b/07, 055a/05, 055a/07, 069b/21

ḫuṣye :< Ar. Erkeklik bezi, haya. -3-

ḫ. 017b/14

ḫ.+ nüŋ 016a/02, 017b/14

ḫuṣye : ḫuṣye. -2-

ḫ. 041a/21

maraż-ı ḫ.+ yi 017b/13

ḫusyet : ḫuṣye. -1-

ḫ.+ ine 016a/10

ḫuṣyetü'ṣ-ṣa'leb : bk. ḫuṣyetü'ṣ-ṣa'leb. -1-

ḫ. 095b/14

ḫuṣyetü'ṣ-ṣa'leb :< Ar. Tilki taşağı otu, itkasarı. -1-

ḫ. 106a/01

ḫuṣyü'ṣ-ṣa'leb : bk. ḫuṣyetü'ṣ-ṣa'leb. -2-

ḫ. 037b/01, 045a/02

ḫuṣūnet :< Ar. Sertlik, katılık. -15-

ḫ.-i ṣadr 024a/11

ḫ.-i ṣadra 032a/17, 064a/04, 065b/01, 072b/03

ḫ.-i ṣadrı 083a/21

ḫ.+ e 036b/20, 048b/10

sīne ḫ.+ i 031a/13

öyken ḳamışı ḫ.+ in 079b/15

ḫ.+ ine 027b/13

gögüs ḫ.+ ine 087a/06

göz ḳapaḳı ḫ.+ ine 090a/15

öyken ḫ.+ lerine 049b/04

ḫ. ola 096a/04

ḫuṭṭāf :< Ar. Kırlangıç. -1-

ḫ. 100a/03

ḫużaż :< Ar. Topalak, kırkboğum bitkisi ve bundan elde edilen bir tür ilaç. -1-

ḫ. 112b/03

ḫuẕẕāḳ :< Ar. Ustalar, ehiller. -6-

eṭıbbā-i ḫ. 001b/03

ḫ.-ı eṭıbbā-ı ʿArab 001a/04

ḫ.-ı ʿāriflere 019a/04

ṭāife-i ḫ.+ dan 077b/09

ḫ.+ larınuŋ 001a/12, 020b/25

hücūm:< Ar. Saldırı, saldırma. -1-

h. eylese 100a/15

hüdhüd :< Ar. Çavuşkuşu, ibibik. -6-

h. 091a/04, 103b/08

h. derisine 100a/05

h.+ i 091a/07, 091a/08

h.+ üŋ 100a/04

ḫükemā :< Ar. Alimler, bilginler. -16-

ḫ. 004b/08, 004b/11, 004b/22, 006a/15, 006a/17, 006b/18, 036b/08, 078b/21, 098b/04, 107a/11

ḫ.-ı erbaʿadan 107a/10

ḫ.-ı kimyā 119b/21

ḫ.-ı müteḳaddimīn 007a/12

ḫ.-ı Yūnāniyyūn 001a/04

esrār-ı ḫ.+ dandur 112b/15

ḫ.+ nuŋ 062b/15

ḫükm :< Ar. Hüküm. -2-

ḫ.+ i 054b/20

ḫ.+ ündedür 074b/21

hürmüs :< Far. Bir macun adı. -3-

devā-ı h. 012b/17

maʿcūn-ı h. 015a/24, 017a/01

hürmüz :< Far. Jüpiter. -1-

h. 073b/09

hürüşfet :< Ar. Sünger, bez. -1-

h. 023b/13

Ḥüseyin eş-Şehīr be-Hezār-fenn : Hezarfen Hüseyin Efendi. -1-

Ḥ. 001a/02

ḫüsn :< Ar. İyi, güzel, güzellik. -1-

ḫ.-i īṣārı 104b/05

ḫüsn-i yūsuf :< Ar. Hüsnüyusuf. -1-

ḫ. 021a/19

hüzāl :< Ar. Zayıflık, bitkinlik. -2-

h. gele 020b/08

h. ola 010a/06

ḫüzn :< Ar. Gam, keder, sıkıntı. -4-

ḫ.+ e 081a/04, 092b/23

ḫ.+ i 021b/19, 026b/01

I

ıccāṣ :< Ar. Erik. -16-

1. 009a/05, 009b/01, 010b/05, 011a/01, 022b/02, 110a/10, 110a/14

maṭbūḫ-ı 1. 111b/13

ṣamġ-ı 1. 096b/23, 097a/23

şarāb-ı 1. 008b/25, 018b/15, 018b/22, 019a/06

1.-ı ḥulv 012a/15

1.+ a 022b/01

ılan : bk. yılan. -3-

1. 022a/06, 091b/22

1.+ ı 022a/06

ılanbaşı : bk. yılanbaşı. -1-

1. 090a/10

ılġun : Ilgın. -2-

1. ağaçı güli 030b/25

1. yemişidür 033a/09

ılıcaḳ : Ilıkça. -2-

1. 030b/04

1. idüb 062b/10

ınċġırıḳ : Hıçkırık. -2-

1.+ a 044b/14

1. ʿilletini 038b/08

ınċḳıruḳ : bk. ınċġırıḳ. -2-

1. 070a/22

1.+ a 084a/15

ınçġıruḳ : bk. ınċġırıḳ. -1-

1.+ ı 048a/20

ınçḳırıḳ : bk. ınċġırıḳ. -2-

1.+ ı 039a/01, 067a/23

ʿıneb -2-

ʿ1. 053a/25

bezr-i ʿ1. 097a/11

ʿınebu'ş̲a̲ʿleb :< Ar. Tilkiüzümü, itüzümü.

-1-

ʿ1. 102a/05, 011a/24, 038a/24, 053b/13

ʿ1.+ dür 053b/14, 063b/25

mā-i ʿ1.+ i 017b/19

ʿınnīn :< Ar. İktidarsız, kısır. -3-

ʿ1. 086b/23

ʿ1. ʿilletin 029b/25

ʿ1. ʿilletini 065b/14

ıpran -: Yıpranmak. -1-

1.- mış 095a/15

ʿırāḳī :< Ar. Irak'a ait, Irak'la ilgili. -1-

muḳl-i ʿ1. 097a/03

ʿırḳ :< Ar. Kök, damar. -24-

muṣliḥ-i ʿ1.-ı bedendür 090b/08

ʿ1.-ı ḥab'luz̲z̲iraʿ 002b/19

ʿ1.-ı ḫalfu'lüz̲n 002b/16

ʿ1.-ı sāku'lʿayneyn 002b/17

ʿı.-ı sūs 009b/01, 110a/06, 111a/04, 112a/17

ʿı.-ı üseylem 002b/19

ʿı.-u'l-bāselīḳ 002b/18

ʿı.-u'l-cebhe 002b/15

ʿı.-u'l-ekḥel 002b/18

ʿı.-u'l-enf 002b/17

ʿı.-u'l-ḥācibīn 002b/15

ʿı.-u'l-insān 002b/17

ʿı.-u'l-ḳademeyn 002b/20

ʿı.-u'l-lisān 002b/18

ʿı.-u'ş-şaḳīḳa 002b/16

ırḳıyye :< Ar. Irkla, damarla ilgili. -1-

ḥummā-yı ı. 006b/16

ʿırḳu'n-nisā :< Ar. Siyatik. -37-

ʿı. 002b/20, 006b/08, 016b/14, 016b/15, 084a/20

ʿı.+ ya 016b/23, 022b/16, 024a/18, 033b/07, 035a/08, 036b/07, 038a/03, 041b/09, 043a/21, 044a/08, 044b/14, 045a/07, 053a/18, 055b/06, 057a/05, 060a/17, 062a/06, 066a/13, 070b/12, 077a/15, 078b/01, 087a/17, 088a/22, 088b/01, 091b/04, 091b/13, 092a/17, 104b/03, 113b/07, 115b/03, 116a/23

ʿı. ʿilletlerine 068b/02

ʿırḳu'ş-şufr :< Ar. Karamuk kökü. -1-

ʿı. 077a/10

ʿırḳu's-sūs :< Ar. Meyan kökü. -1-

ʿı. 047b/05

ırmaḳ : Irmak. -3-

ı. engeci 050b/21

ı.+ lar 005a/15

ı.+ uŋ 068b/14

ısbānaḫ :< Far. Ispanak. -1-

ı. 012a/04

ışfahānī :< Far. Isfahan'a ait olan, ısfahan'la ilgili. -1-

ı. sürmesi 022a/21

ısfānāc : bk. ısbānaḫ. -1-

ı. 023b/24

ışır - : Isırmak. -9-

ı.- duġı 052a/07, 101a/17

ı.- duġına 028b/02, 055b/13, 086a/09, 087a/08, 096a/07

ʿaḳreb ı.- duġına 055a/19

ışırġan : Isırgan. -4-

ı. dikeni toḫumı 029a/15

ı. dikeni 094b/03

ı. toḫumı 072b/13

ı. toḫumıdur 060b/18

ışırġu : Yılancık hastalığı. -1-

ı.+ ya 061b/03

ışırıcı : Isırıcı, ısıran. -1-

ı. 044b/17

ısıtma : Sıtma, humma. -30-

ı. 031b/23, 032a/22, 092a/06

ı.+ dan 049b/10

ı.+ lar 043b/21, 081a/12

ı.+ lara 026b/21, 031b/09, 041a/13, 041a/20, 051a/24, 055b/02, 059a/05, 060b/17, 067a/22, 075a/14, 086a/14, 089b/08, 092a/04

ı.+ larda 026b/03

ı.+ ları 037a/01

rubʿ ı.+ larına 069a/20

ı.+ sı 053a/22

oğlancuḳlar ı.+ sına 067a/22

rebüv ı.+ sına 040b/15

ı.+ ya 022a/04, 032a/11, 040b/15, 075b/18

ı. ʿilleti 039b/13

ısıtmalu : Sıtmalı, hummalı. -2-

ı. 033a/20

ı.+ ya 074a/07

ısḳāt :< Ar. Düşürme. -1-

ı. idüb 073b/21

ışla - : Islamak. -2-

ı.- yub 055a/22, 068a/22

ıṣlāḥ :< Ar. Düzeltme, ıslah etme. -163-

ı. 010b/01, 021b/07, 041a/11, 042a/17, 077b/05, 089a/13, 117a/18

tedbīr-i ı.-ı sitte-i żarūriyyedür 001b/12

cerāḥāt ı.+ ına 082a/09

ı. idicidür 038b/24

ı. ider 027a/04, 029a/04, 029a/25, 029b/13, 030a/12, 033b/17, 035a/19, 036b/05, 038b/21, 039a/21, 040b/25, 041a/09, 041a/24, 046a/04, 046b/03, 047b/14, 048b/10, 048b/18, 048b/23, 050b/12, 050b/19, 051a/14, 051b/22, 052a/24, 053a/06, 053a/24, 053b/13, 054b/09, 054b/10, 055b/22, 056a/03, 056a/14, 056a/22, 057a/04, 057b/04, 057b/08, 057b/19, 058a/06, 058a/13, 058a/20, 058b/18, 059b/21, 060a/03, 060a/19, 060b/18, 061a/09, 061a/22, 061b/23, 062a/08, 062a/14, 062b/01, 063b/21, 064a/03, 064a/08, 064a/20, 064b/04, 064b/07, 064b/13, 064b/22, 065a/06, 066a/21, 066b/04, 067a/10, 067a/16, 067b/01, 067b/08, 068a/02, 068a/08, 068b/04, 068b/06, 069a/07, 069a/22, 069b/09, 069b/16, 070a/11, 070a/23, 070b/19, 071a/18, 071a/22,

071a/25, 071b/01, 072a/01, 072a/12, 072a/14, 072a/20, 072b/07, 073a/11, 073b/08, 073b/19, 074a/12, 076a/07, 076a/13, 076b/13, 077a/09, 077a/17, 077b/03, 077b/07, 078a/10, 079a/10, 081a/14, 082a/06, 082b/05, 083a/11, 083b/01, 083b/16, 084b/22, 085a/12, 085a/18, 085b/18, 086a/02, 086a/16, 086b/07, 086b/22, 087a/10, 087b/05, 087b/06, 087b/17, 087b/21, 088a/12, 088b/03, 088b/07, 088b/23, 089a/12, 089a/13, 089b/17, 089b/19, 090a/09, 091a/04, 091b/14, 091b/21, 092a/10, 092a/17, 092a/18, 092a/22, 092b/11, 093a/04, 093b/02, 099a/13, 100a/12, 114a/06, 119a/08, 119b/06

1. iderler 063b/19

1. idermiş 073a/21, 081a/07, 082a/15

1. idüb 038a/25

1. ola 073b/07

1. olınmış 110a/22

1. olunmuş 109a/14

ışlan - : Islanmak. -3-

1.- an 067b/23

1.- mış 036a/24

1.- mışı 081a/12

ışlat - : Islatmak. -29-

1.- alar 108b/10

1.- ub 020b/21, 021a/16, 022b/15, 028b/21, 029b/23, 032a/06, 036a/22, 036b/04, 037b/25, 047b/24, 051a/04, 057a/25, 065b/04, 076b/22, 078a/12, 078b/18, 080a/22, 086b/22, 091a/14, 101b/05, 105a/22, 110a/02, 110b/15, 113b/11, 114a/18, 115a/11, 115a/18, 118b/19

ışmarla - : Ismarlamak, tavsiyede bulunmak. -1-

1.- ya 002b/07

ıspanaḳ : bk. ısbānaḫ. -1-

1. 023b/24

ıssı : Sıcak. -132-

1. 002a/18, 016a/03, 019b/16, 021a/11, 022a/16, 022a/17, 024a/23, 026a/10, 026a/25, 026b/01, 027b/22, 029a/20, 030a/08, 030a/21, 030b/18, 030b/19, 030b/20, 031a/18, 034a/05, 034b/04, 035a/07, 035a/16, 035b/21, 036b/05, 037a/19, 037b/09, 037b/20, 037b/23, 037b/25, 038a/18, 038a/23, 039a/11, 039b/15, 039b/16, 041a/22, 042b/11, 043b/19, 044b/24, 046a/06, 047a/11, 048b/17, 049b/02, 050a/16,

050a/18, 050a/23, 050b/10, 052b/20, 053b/15, 054a/01, 054b/10, 056a/08, 057a/08, 058a/09, 059a/06, 060a/03, 061a/05, 061b/03, 061b/14, 062a/11, 064a/13, 066b/17, 067a/03, 067a/15, 067b/07, 070a/24, 070a/25, 070b/01, 071a/04, 072b/23, 074a/03, 074a/08, 074b/21, 075a/11, 075a/14, 075a/16, 075a/19, 076a/01, 076b/05, 076b/07, 076b/09, 078b/06, 080a/14, 080a/20, 082a/10, 083a/16, 086a/09, 086a/14, 086b/17, 086b/21, 089b/04, 090b/04, 090b/16, 090b/20, 091a/05, 112a/11, 115a/15

ı.+ ca 025a/13, 066b/18, 087a/15

ı.+ ca idüb 037b/24, 084a/08

ı.+ dan 023a/21

ı.+ dur 030a/13, 057a/14, 057b/15, 058b/25, 064b/15, 090a/07, 101a/08, 101a/13, 115a/09, 115b/02

ı. idici 034b/10

ı. ider 023a/02, 026b/10, 060b/03

ı. idüb 054b/01, 058a/02, 075a/07

yaz ı.+ larında 036b/10

ı.+ laruŋ 034b/10

ı. ola 002b/04, 017b/24, 074b/08

ı. ṭutar 061b/16, 102b/09

ısısıcaḳ: Sıcak. -9-

ı. 008a/03, 008a/06, 019a/06, 097b/20, 116a/04, 117b/08

ı.+ dan 114b/23

ı. olmaġla 050a/08

ısısılık(g) : bk. ısısılıḳ. -2-

ı.+ ı 053a/17

öyken ı.+ ına 024a/03

ısısılıḳ : Sıcaklık**.** -3-

ı.+ ı 047a/10, 061b/15, 061b/16

ısısıot : İssı ot, isot. -1-

ı. 059b/03

ısısıt - : Isıtmak. -1-

ı.- ub 066b/15

ışṭamḥiḳyūn : (?) Terkip adı. -1-

ḥabb-ı ı. 009b/25

ışṭamḥiyūn : bk. ışṭamḥiḳyūn. -1-

ḥabb-ı ı. 016b/22

ışṭarek:< Ar. Kara günlük ağacı ve ondan elde edilen yağ. -1-

ı. 096b/02

ışġun : Işgın, labada. -2-

ı. 040b/17, 041a/19

ışḫun : bk. ışġun . -1-

ı. 041a/19

ʿışrīn :< Ar. Yirmi. -1-

ʿı. 119a/12

ıṭlāḳ :< Ar. Salıverme, koyuverme. -5-

ı. ider 067b/18

ı. olınur 084b/05

ı. olunur 007b/01, 046b/25, 059a/22

ʿıtr :< Ar. Güzel ve latif koku. -1-

ʿı.+ ı 090b/19

ıṭrıfīl :< Ar. Bir tür macun. -7-

ı. 015b/18

maʿcūn-ı ı. 015b/08

maʿcūn-ı ı.-i ḥıltīş 015b/25

ı.-i kebīr 024b/22

ı.-i ṣaġīr 024b/24

maʿcūn-ı ı.-i ṣaġīr 107a/02

ı. maʿcūnı 093b/02

ıtrilāl :< Ber. Kuzgunkulağı. -1-

ı. 021a/03

ıżṭırāb :< Ar. Sıkıntı, acı elem. -6-

ı. çekse 025a/11

ı.+ ı 013b/11

ı. virür 034a/22, 054b/23

ı. virürse 053b/12, 093b/01

ıżṭırābsız : Acısız, sıkıntısız. -1-

İ

ı.+ dur 029b/10

i - : İmek fiili. -20-

farḳ olunmaz i.- di 063a/15

i.- dük 094a/06

i.- ken 002b/24, 025a/13, 025a/19, 031a/18, 036a/17, 036b/23, 039b/16, 044a/01, 045b/25, 057b/16, 062b/17, 063a/12, 063a/17, 071a/12, 072b/23, 083b/08, 088a/02

i.- miş 075b/15

iʿāde :< Ar. Geri gönderme, eski haline getirme. -1-

i. itdirür 072b/09

iblis ṭırnaġı : Şeytantırnağı, çan çiçeğigilerden, genellikle dağlarda yetişen bir çeşit bitki. -1-

i. 025a/01

İbn-i Bayṭār : İbn Baytar (Hekim adı). -60-

İ. 022b/19, 023a/04, 023b/21, 023b/24, 025a/04, 025a/18, 025b/19, 026b/19, 030a/14, 030a/23, 036b/05, 039a/18, 040a/07, 048b/20, 051a/23, 053b/21, 057b/05, 058a/08, 060b/14, 061a/01, 062a/02, 064b/14, 071b/22, 073a/10, 074a/06, 080a/01, 081b/19, 091a/10, 093a/17, 093b/03

ḳavl-i İ. 022b/21, 023b/02, 048b/05, 053a/24, 058a/06, 058a/19, 058b/14, 059b/19, 061b/02, 065b/03, 067a/21, 069a/16, 069b/06, 072a/10, 072a/17, 076a/04, 076b/08, 077b/04, 084a/22, 084b/11, 085b/20, 086b/13, 087b/04, 087b/21, 088b/20, 089a/10, 089b/05, 090a/17, 092b/02, 092b/21, 093a/12

İbn-i Ḥakīm : İbn-i Hakim (Hekim adı). -1-

İ. 065a/22,

İbn-i Hekem : İbn-i Hekem (Hekim adı). -1-

İ. 051b/12

İbn-i Ḥuneyn : İbn-i Huneyn (Hekim adı).

-1-

ḳavl-i ḥekīm İ. 080b/21

İbn-i İmrān : İbn-i İmrān (Hekim adı). -1-

İ. 068b/24

İbn-i ʿİmrān : bk. İbn-i İmrān. -1-

İ. 080b/22

İbn-i İsḥāḳ : İbn-i İsḥāḳ (Hekim adı). -1-

ḳavl-i İ. 065a/16

İbn-i Māsūye : İbn-i Māsūye (Hekim adı).

-12-

İ. 066a/14

ḳavl-i İ. 045b/17, 048b/18, 058b/22, 060b/11, 066a/08, 067a/13, 069b/18, 074a/01, 080b/14, 088a/20, 091a/02

İbn-i Necīm : İbn-i Necīm (Hekim adı). -1-

İ.+ üŋ 098b/17

İbn-i Reşīd : İbn-i Reşīd (Hekim adı). -1-

ḳavl-i İ. 081a/02

İbn-i Rıżvān : İbn-i Rıżvān (Hekim adı). -1-

ḳavl-i İ. 081a/02

İbn-i Sīnā : İbn-i Sīnā (Hekim adı). -5-

İ. 054b/20, 055a/24

ḳavl-i İ. 051b/12, 058b/22, 069b/14

İbn-i Şerīf : İbn-i Şerīf (Hekim adı). -2-

İ. 032a/03

ḳavl-i İ. 052b/21

İbn-i Ẕühr : İbn-i Ẕühr (Hekim adı). -2-

İ. 031a/17, 039a/18

İbn-i Ẕührī : bk. İbn-i Ẕühr (Hekim adı). -1-

İ. 058b/08

İbnü'l-Ḥakīm: İbnü'l-Ḥakīm (Hekim adı).

-1-

İ. 092a/20

ibrişīm :< Far. İbrişim, bükülmüş ipek. -8-

i. 021b/17, 105a/21, 107b/02

ḫām i. 108a/06

i.-i muḥrikˌ 105a/15

i.+ den 061b/15

i.+ i 105a/22

i.+ üŋ 021b/20

ibrişīm ḳurdı : İbrişim kurdu, ipek böceği.

-1-

i.+ dur 039b/11

ibṭāl :< Ar. Boş, hükümsüz bırakma. -3-

i. ider 074a/01, 086a/14, 099a/04

ibtidā :< Ar. Başlama, başlangıç; en önce.

-16-

i. 001a/15, 001b/25, 058a/03, 062b/19, 066b/09, 113b/22

i.-ı tekevvüni 003b/15

i.+ dur 001b/08

i.+ larına 085b/16

remed i.+ larına 076b/05

i.+ sına 041b/04, 055a/25

i.+ sında 041b/03, 066b/07, 066b/13, 085a/18

İbuḳrāṭ : Hipokrat (Hekim adı). -1-

İ. 057b/23

īcāb :< Ar. Lazım gelme, gerek. -1-

ī. iter 003b/24

icābet :< Ar. Gereklilik. -1-

i. iter 076a/03

īcād :< Ar. Vücuda getirme, getirilme. -1-

ī.+ ıdur 081b/10

ʿicl :< Ar. Erkek buzağı, dana. -1-

laḥm-ü'lʿi. 071a/24

icmālen :< Ar. Kısaltarak, kısaca. -2-

i. 003a/21, 014b/08

ictihādlu :< Ar. Mana çıkarma, görüş sahibi olma. -1-

i.+ dur 005b/05

ictimāʿ :< Ar. Toplanma, bir araya gelme. -3-

i.-ı balġamdan 012b/24

i.+ ından 012b/21

i.+ ındandur 013a/15

ictināb :< Ar. Çekinme, sakınma. -2-

i. 079b/02

i. ideler 075a/11

iç : İç. -162-

i. 078b/07, 091b/04

i. ağrılarına 046a/16, 061a/20, 069b/08

i. ağrılarındandur 050b/14

i. ağrısın 044a/11

i. ağrısına 033b/09, 111a/10

i.+ eler 071b/20

i.+ i 003b/03, 008b/09, 029a/07, 033b/03, 039b/01, 040a/01, 040a/14, 042b/09, 044a/09, 045b/08, 046a/15, 047b/10, 053b/25, 055b/20, 067b/23, 070a/09, 071b/09, 072b/04, 072b/12, 073a/07, 073a/09, 074a/10, 078b/07, 080b/09, 084b/12, 085b/19, 086a/04 087a/15, 090a/17, 091a/20, 092a/09, 093a/14

bādem i.+ i 110b/12

cevīz i.+ i 107a/19

cevz i.+ i 034b/17

cevzirūmī i.+ i 030b/11

hindistancevzi i.+ i 112b/17

ḳurṭum i.+ i 110b/12

līmūn i.+ i 086a/04

i.+ in 043b/19

i.+ inde 008b/11, 020b/12, 020b/19, 024a/14, 026b/23, 028a/20, 029b/15, 033b/12, 035b/03, 036a/12, 036a/14, 036b/10, 039b/13, 042a/07, 042a/09, 042a/24, 044b/16, 045a/05, 045a/08, 050a/14, 052b/05, 054a/20, 054b/18, 055b/17, 066b/07, 067b/11, 068b/18, 070a/12, 074a/14, 074b/11, 075b/20, 075b/21, 076a/06, 076a/10, 078a/12, 078a/13, 078a/21, 083b/22, 084b/18, 085b/19, 093b/16, 097b/12, 098b/18, 099a/17

çömlek i.+ inde 119a/15

esbāb i.+ inde 022a/19

gömlek i.+ inde 043a/02

ḳab i.+ inde 022a/10, 076a/05

saḳsılar i.+ inde 022b/23

ṣu i.+ inde 089a/15

süd i.+ inde 029b/23, 032a/06

sünger i.+ inde 035a/25

ʿaraḳ i.+ inde 114a/18, 115a/11

i.+ indeki 042b/21

i.+ inden 047b/17

ṭopraḳ i.+ inden 088b/04

i.+ ine 004a/12, 015b/13, 015b/15, 021b/09, 021b/12, 025b/15, 030a/18, 030b/14, 031b/19, 035a/02, 036a/16,

048b/02, 050b/09, 056b/12, 066b/17, 073b/04, 075b/15, 075b/17, 083b/22, 084b/14, 097b/16, 098a/06, 098a/12, 100a/17, 100a/18, 100b/20, 102b/15, 103a/23, 110b/17, 117b/02, 119a/22

ağız i.+ ine 097b/07

çiger i.+ ine 038b/17

çömlek i.+ ine 115a/20

esbāb i.+ ine 043b/13

incīr i.+ ine 094a/10

ḳab i.+ ine 066b/14

kāse i.+ ine 105a/10

pūṭe i.+ ine 120a/09

şīşe i.+ ine 116a/01

ẓarf i.+ ine 105a/18

i.+ ini 081a/13

ḳahve i.+ ini 062b/22

i.+ iyle 057a/14

i. ṣancusına 044a/04

i. veremlerine 085b/14

i. yağı 088b/10

i. yağıyla 042b/24, 042b/25, 055a/25

i. yaralarına 058a/22

i. ʿilletlerine 070b/24

iç - : İçmek. -285-

i.- dügi 080a/05

i.- dükleri 063b/13, 074b/17

i.- eler 028a/14, 038a/05, 038b/12, 039b/10, 044b/12, 047b/04, 050b/23, 055a/18, 059a/21, 066b/20, 067b/07, 068b/03, 070a/09, 070b/25, 074b/17, 075a/14, 078b/04, 080a/04, 080a/21, 080b/17, 082b/03, 087b/14, 088a/03, 088b/19, 092a/03, 092a/08, 105a/11, 110a/08, 111b/20, 119a/15

i.- emezlerse 119a/15

i.- en 100b/01

i.- enler 063a/25

i.- enlere 033a/18

i.- enlerüŋ 050b/03

i.- erler 034a/21, 035a/21, 063a/24, 075b/09

i.- erseler 093a/21

i.- meden 100b/01

i.- mek 024a/20, 028b/03, 035a/21, 049b/14, 050b/08, 053a/15, 058a/23, 066b/21, 067b/19, 075b/13, 089b/18, 091b/19, 103a/02, 115a/15, 115b/03, 115b/11

i.- mek istedüklerinde 038a/04

i.- mekden 048a/19, 075a/10

i.- mekle 085a/08

i.- menüŋ 074b/11

i.- mesi 069a/01

i.- meyeler 023b/12, 032a/23, 033b/20, 063b/12, 087b/16

i.- mezden 085a/08

i.- miş 097b/13

i.- se 073b/18, 097b/23

i.- seler 021a/11, 021a/20, 021b/03, 022a/03, 022b/10, 023a/10, 023a/14, 023b/01, 024b/04, 026a/13, 026a/15, 026a/16, 026b/15, 027a/03, 028b/20, 029a/17, 029b/16, 030a/04, 030a/10, 030b/04, 030b/21, 032a/22, 032b/03, 032b/07, 033a/13, 033b/12, 034a/21, 034a/22, 034b/03, 035a/23, 035b/01, 035b/03, 035b/07, 035b/10, 035b/18, 036a/09, 036a/14, 036a/25, 037a/11, 037b/11, 038a/25, 038b/07, 039a/01, 039b/12, 039b/14, 040a/04, 041a/23, 041b/06, 041b/12, 041b/15, 042a/05, 042b/02, 042b/11, 043b/08, 044a/01, 044a/11, 044a/23, 045a/19, 045b/09, 045b/23, 046a/12, 046a/18, 046b/21, 047a/07, 048a/10, 048b/06, 048b/12, 048b/24, 049a/22, 050a/20, 051a/24, 051b/10, 051b/12, 052a/02, 052a/09, 052b/02, 053a/24, 053b/18, 053b/25, 055a/11, 055a/22, 056a/19, 057a/02, 057a/25, 057b/11, 057b/25, 058a/22, 058b/14, 059a/03, 059b/16, 059b/25, 060a/12, 060a/18, 060a/23, 060b/05, 060b/06, 060b/11, 060b/13, 060b/16, 060b/17, 060b/20, 061a/04, 061a/18, 061a/20, 061b/02, 061b/13, 062a/07, 062a/20, 062b/08, 062b/09, 063b/04, 063b/11, 064a/08, 064a/16, 065a/02, 065b/08, 065b/25, 067a/13, 067a/20, 067a/23, 068a/05, 068a/06, 068a/22, 069a/02, 069a/03, 069a/06, 069a/21, 069b/02, 069b/04, 070a/08, 070a/23, 072b/05, 072b/19, 073b/15, 074a/09, 074a/11, 074a/23, 074b/15, 075a/16, 075b/10, 076a/03, 076a/04, 076a/11, 076a/13, 076a/16, 077b/04, 077b/06, 078b/02, 079a/14, 080a/21, 080a/23, 081a/03, 081a/11, 082a/12, 082a/22, 082b/09, 083a/18, 084a/13, 084a/14, 084a/22, 084a/23, 084b/10, 084b/12, 085a/02, 086a/01, 086a/09, 087b/01, 088a/13, 089a/10, 089a/22, 089b/05, 090a/08, 090a/13, 090a/18, 090b/21, 091a/14, 091a/17, 091a/18, 091b/23, 092a/15, 092a/18, 092b/01, 092b/22, 093a/23, 099a/16, 099a/19, 099a/23, 100b/06, 101a/02, 101a/06,

101a/19, 101a/23, 103a/13, 103a/15, 103a/18, 103b/01, 103b/15

i.- selere 038a/15, 091a/14

i.- üb 048a/21, 085a/09, 088a/09, 091a/06, 091b/23

i.- ürmek 070a/18

içeri : bk. içerü. -2-

i. 099b/21

i.+ sin 030a/05

içerü : İçeri -19-

i.+ de 023a/24, 026a/06, 036a/07, 038a/18, 040a/14, 045a/25, 049b/14, 055a/07, 070a/08, 074b/17, 075a/20, 088a/08

i.+ si 025b/21, 032b/09, 040b/08, 068a/24

i.+ sinde 074a/15

i.+ ye 042a/17, 055a/04

içil - : İçilmek. -1-

i.- e 001b/24

içir - : bk. içür-. -8-

i.- dürler 031a/05

i.- eler 075b/20

i.- seler 064b/03, 114a/20

i.- üb 044b/22, 066b/20, 075b/13, 093a/22

içün : İçin. -71-

i. 001a/04, 001a/10, 003a/20, 007a/01, 010a/03, 013b/11, 013b/13, 016a/17, 023b/20, 024b/17, 025b/09, 027a/07, 029a/09, 029b/09, 031a/02, 031a/13, 031b/11, 032b/08, 032b/21, 033a/24, 034a/04, 034a/09, 034a/11, 034a/20, 035a/07, 035a/21, 035b/25, 036b/04, 037a/10, 037b/11, 038a/19, 038a/20, 038a/21, 038a/22, 038a/23, 039a/16, 042a/06, 042b/05, 042b/10, 044a/11, 046b/11, 047a/24, 048a/14, 050a/25, 050b/08, 051b/15, 051b/16, 052b/04, 053a/23, 054a/15, 056b/18, 063a/24, 065a/25, 069a/16, 069b/25, 071b/05, 072b/09, 081a/03, 081b/19, 081b/20, 082a/04, 096b/15, 108b/05, 112b/06, 115a/01, 115b/04, 116a/08, 116a/11, 119a/13

i.+ dür 070b/16

içür - :İçirmek. -84-

i.- e 034a/12

i.- eler 009b/07, 012b/14, 015b/24, 016a/23, 025b/04, 029a/17, 031b/12, 032a/19, 034a/10, 038a/22, 038a/23, 038a/24, 040a/22, 042b/06, 042b/19, 048a/14, 051a/04, 053a/16, 066b/18, 066b/19, 070b/24, 075b/09, 080a/05,

080a/13, 084a/08, 084a/11, 084a/19, 084a/20, 084a/22, 085a/09, 104b/05, 114a/05, 119a/16

i.- megi 034a/24, 036b/08

i.- mek 114b/15, 115a/01

i.- mekdür 075b/12

i.- meyeler 070a/17

i.- seler 025b/05, 026a/12, 028b/01, 030a/09, 030b/25, 031a/06, 034a/06, 034a/07, 035a/14, 035a/18, 038a/22, 048a/09, 049a/24, 050a/03, 052a/08, 052a/09, 052a/21, 052b/04, 052b/10, 052b/13, 056b/02, 058b/04, 067a/19, 071b/19, 071b/24, 081a/06, 084b/09, 097b/22, 099a/03, 099a/12, 099b/07, 100b/02, 100b/21, 102a/08, 102a/12, 102a/13, 102b/13, 114a/07, 114a/08, 115b/23

i.- üb 035a/23

iddür - : Ettirmek. -1-

taġyīr i.- ecek 008a/25

idebil - : Edebilmek. -1-

tebevvül i.- ürse 008b/11

idẖāl :< Ar. Dahil etme, içeri sokma. -1-

i. idüb 078b/13

idici : Edici. -14-

ıssı i. 034b/10

idrār i. 020a/12

ṭabḫ i. 006b/03

tebrīd i. 018a/04

celb i.+ dür 051b/19

cezb i.+ dür 032b/17, 061a/15

defʿ i.+ dür 036a/02

fetḥ i.+ dür 027a/13

ḥabs i.+ dür 053b/24

ıṣlāḥ i.+ dür 038b/24

ishāl i.+ dür 029b/08, 031a/22

menʿ i.+ dür 051b/20

idin - : Edinmek. -2-

i.- üb 020b/01

ḫātem i.- ürse 098a/01

idmān :< Ar. Alıştırma, beden terbiyesi. -1-

i. eylemeyeler 066a/02

idrāk :< Ar. Anlayış, akıl erdirme. -4-

i. 005b/03, 006a/05, 010a/11

i.+ lerüŋ 005a/02

idrār :< Ar. Akıtma. -37-

i. 019a/13, 048a/11

i.-ı bevl iter 029a/08

i.-ı bevle 111b/17

i.-ı bevli 055a/10

i.+ ı 041a/14, 059a/07, 066a/14

i. idici 020a/12

i. itdüreler 014b/24

i. itdüresin 020a/13

i. itdürmek 019b/09

i. ider 030a/03, 033a/23, 035b/20, 037b/11, 039b/05, 044b/03, 045b/15, 053a/20, 056b/22, 059a/05, 059b/10, 064b/20, 069b/04, 071a/02, 072b/20, 074a/10, 075a/02, 077a/14, 080a/12, 082b/16, 083b/12, 086b/01, 090a/03, 104b/07, 115a/17

ifāḳat :< Ar. Hastalıktan kurtulma, iyileşme. -1-

i. bulur 114a/10

ifrāṭ :< Ar. Aşırılık.-12-

i. 001b/21, 012b/08, 012b/09, 016a/18, 016a/21, 088a/01, 101b/19, 112b/21

i.-ı ṭamṣ 016a/15

i.-ı ʿurūḳa 116b/06

i.+ la 119b/10

ifsād :< Ar. Fasada uğratma, bozma. -7-

i.+ a 033b/17

i. eylese 078a/06

i.+ ına 016b/09

i.+ ından 017a/23

i. iter 029a/02, 033a/05, 077b/19

igde : İğde. -2-

i. 055b/13, 093a/14

igne : İğne. -3-

i. 081a/16

i.+ nüŋ 028a/25

i.+ yi 028a/23

iḥāṭā :< Ar. Kuşatma, sarma; kavrayış, anlayış. -1-

i. ider 094b/07

iḥdāṣ :< Ar. Ortaya çıkarma. -2-

i. ider 040b/25, 071a/22

iḥḳān :< Ar. Lavman. -3-

i. ideler 116a/15, 116a/19, 116a/22

ihlīlec :< Ar. Helile. -39-

i. 011a/11

ḳara i. 009a/12, 009b/12

maṭbūḫ-ı i. 014b/15, 016b/18, 017a/19, 018a/03

i.-ı esved 109a/17

i.-i aṣfer 010b/05, 011a/01, 011b/04, 015a/08, 017b/09, 027a/05, 096a/18, 096b/01, 107a/03, 109b/09, 110a/15, 110b/20, 111b/02, 115b/05

maṭbūḫ-ı i.-i aṣfer 010b/05

i.-i aṣferüŋ 109a/17

i.-i esved 009b/17, 011b/05, 020a/10, 096b/03, 106b/09, 107a/04,

107a/08, 107a/15, 108b/07, 109a/21, 109b/17

ḳışr-ı i.-i esved 110a/19

i.-i kābilī 096b/07, 111a/12

i.-i murabbā 027a/09

iḫrāc :< Ar. Dışarı atma, çıkarma. -9-

i. eyleye 099a/01

i.+ ına 103b/17

i. ideler 010a/19

i. ider 019b/24, 046b/22, 095a/07, 095a/12, 109a/16, 110b/19

iḫtibās :< Ar. Tutulma, tutukluk. -1-

i.+ dur 001b/15

iḫtilāf :< Ar. Ayrılık, uymayış, anlaşmazlık. -13-

i. 006a/13, 042b/07

i.-ı deme 083a/16

i.-ı eḳālīm 074a/19

i.-ı mecārī 074a/19

i.-ı mekān 074a/18

i.-ı türāb 074a/18

i.-ı zemīn 074a/18

i. etmişlerdür 082a/18

i.+ ına 079a/02

i.+ ından 020a/22

i. itmişler 066b/24, 098b/07

iḫtilām :< Ar. Düş azma; ergen olma. -6-

i.+ ı 041a/03, 053b/20, 089a/21, 089a/23, 093a/03

i. olmaya 030a/25

iḫtilāṭ :< Ar. Karışma, karşılaşıp görüşme.

-1-

i. 003b/24

iḫtimāl :< Ar. Mümkün olma, mümkünlük.

-2-

i.+ dür 019a/13, 050a/06

iḫtināḳ :< Ar. Boğulma. -1-

i.+ a 016b/05

iḫtināḳ-ı raḥm :< Ar. Rahim kasılması, isteri. -7-

i. 051b/15

i.+ e 016b/07, 024a/22, 025a/03, 027a/04, 090a/04, 104b/03

iḫtināḳu'r-raḥm : bk. iḫtināḳ-ı raḥm. -1-

i. 044a/22

iḫtirāḳ :< Ar. Tutuşup yanma. -2-

i.+ ından 018a/11, 019b/24

iḫtirāz :< Ar. Sakınma, çekinme. -2-

i. oluna 074b/14

iḫtirāzī :< Ar. Sakınma, çekinme ile ilgili. -1-

i. 074b/11

iḫtiṣār :< Ar. Sözü ve yazıyı kısaltma. -1-

i. 001a/06

iḥtiyāc :< Ar. İhtiyaç, gerek duyma. -2-

ḥīn-i i.+ da 001a/07

i.+ ı 003b/18

iḥtiyār : bk. iḫtiyār. -1-

i.+ lara 030a/10

iḫtiyār :< Ar. Seçme, seçilme; yaşlı. -8-

i. 033a/03, 051b/23, 054b/08, 057a/17

i. eyledükleri 093b/18

i. eylemişdür 119b/21

i.+ lara 105b/15

i. olan 054a/24

İḫtiyārāt : bk. İḫtiyārāt-ı Bedīʿ ī. -65-

İ. 022b/19, 023a/13, 039a/18, 045a/15, 047a/10, 049a/13, 049b/08, 053a/08, 053b/14, 056a/05, 057a/19, 059a/10, 060a/20, 064a/09, 069b/11, 073a/03, 075b/22, 076b/14, 076b/17, 077a/11, 079b/02, 082b/19, 083b/18, 086b/12, 087b/21, 088a/06, 089a/18, 090b/14, 091b/03, 092a/11, 092a/13, 092b/09

ḳavl-i İ. 021b/24, 056a/19, 058a/15, 059a/04, 059a/09, 059b/03, 062a/02, 062a/11, 066b/25, 072b/18, 073a/07, 073b/13, 076b/04, 076b/18, 077a/22, 077b/16, 080a/02, 080b/02, 083a/14, 083b/09, 083b/12, 084a/03, 085b/20, 087a/21, 087b/05, 089a/05, 090a/01, 090a/09, 092a/20

ḳavl-i ṣāḥib-i İ. 061b/16

ṣāḥib-i İ. 023a/01

İ.+ da 058b/04

İ. ṣāḥibi 062a/04

İḫtiyārāt : bk. İḫtiyārāt-ı Bedīʿ ī. -8-

İ. 030a/13, 034a/01, 036b/05, 049a/03

ḳavl-i İ. 047a/17, 054a/25, 058a/09, 068b/24

İḫtiyārāt-ı Bedīʿī : Ali b. Hüseyin Enasri'nin tıbbî eseri. -1-

İ.+ de 027b/20

ihżām :< Ar. Hazm olma, hazm olan. -1-

serīʿ -u'l i.+ dur 031a/12

iki : İki. -247-

i. 001b/23, 004a/05, 004a/06, 004b/02, 004b/13, 004b/14, 006a/06, 006a/10, 008a/17, 008b/11, 008b/13, 008b/21, 009a/09, 009a/21, 009b/08, 009b/22, 011a/19, 013b/19, 015b/11, 016a/17, 018b/25, 019a/10, 021a/08, 021a/10, 021a/21, 021b/02, 022a/05,

022a/07, 022a/13, 022b/20, 023b/02, 024a/06, 024b/01, 027b/08, 028b/19, 029a/12, 029a/14, 029a/17, 030a/04, 030a/18, 031a/02, 031a/04, 032a/13, 034a/05, 034b/23, 035a/13, 036a/06, 036b/08, 037a/02, 037a/21, 037b/04, 038a/05, 038b/07, 039a/16, 039b/02, 039b/10, 040b/10, 041a/06, 042b/11, 044a/01, 044a/13, 044a/25, 044b/15, 045a/24, 045b/03, 045b/17, 046b/18, 047a/09, 047a/23, 047b/04, 047b/08, 048b/05, 048b/07, 049a/09, 049a/24, 049b/04, 050b/21, 051a/23, 051b/10, 052a/08, 052a/09, 052a/24, 053a/05, 053a/24, 053b/02, 054b/08, 054b/19, 055a/22, 055b/03, 056a/13, 056b/18, 057a/03, 057a/09, 058b/09, 059a/16, 061a/04, 061a/21, 061b/22, 061b/24, 062a/07, 062a/24, 062b/08, 062b/22, 063a/03, 063a/04, 064a/06, 064a/07, 064a/14, 064a/19, 064b/13, 064b/15, 064b/22, 065a/20, 066b/04, 066b/22, 067a/08, 068b/05, 070b/05, 071b/25, 072a/11, 072a/19, 072b/05, 072b/11, 073b/19, 074a/08, 075b/03, 076a/19, 076b/14, 076b/21, 077a/06, 077a/08, 080a/02, 080a/19, 082b/07, 084a/16, 084a/18, 084a/19, 084b/21, 085b/12, 085b/13, 086a/01, 086a/02, 086a/08, 086a/17, 087b/02, 087b/04, 087b/07, 087b/16, 088a/12, 088b/14, 089a/11, 089b/16, 091b/02, 091b/15, 093a/05, 093a/12, 093a/14, 093a/22, 093b/20, 094a/09, 095b/18, 098a/12, 098a/19, 099a/23, 100b/04, 100b/05, 104a/12, 104a/14, 105a/02, 105a/18, 105b/12, 105b/13, 105b/16, 106a/01, 106a/02, 106b/04, 106b/18, 108a/11, 108b/04, 108b/12, 108b/20, 109b/11, 109b/16, 109b/17, 110a/16, 110b/12, 110b/13, 111a/06, 111a/19, 111b/11, 111b/13, 111b/21, 111b/22, 112b/07, 112b/17, 113a/02, 113a/06, 113b/09, 113b/10, 113b/11, 113b/15, 114a/03, 114a/04, 114a/05, 114a/17, 115a/10, 115b/09, 116a/14, 116a/17, 116b/20, 117a/17, 117a/20, 118a/20, 119b/05, 119b/09, 119b/22, 120a/05

i.+ den 018b/01

i.+ dür 001b/09

i.+ nci 006a/07, 006a/08

i.+ si 022b/23, 037b/14, 048a/16, 049b/23, 063a/11, 104b/21

i.+ sin 118a/09

i.+ sine 004a/08, 004a/12, 013b/17

i.+ sini 086a/01, 101b/04, 117b/15

i.+ sinüŋ 045a/15, 058b/22

iki ḳardaş ḳanı : Kardeşkanı ağacı. -1-

i. 039a/23

ikinci : İkinci. -228-

i. 006a/18, 019a/17, 020a/15, 021a/04, 021a/13, 021b/02, 021b/07, 022a/09, 023b/06, 025a/02, 025a/07, 025b/21, 026a/01, 026a/18, 026a/23, 026b/13, 026b/17, 027a/12, 027b/05, 027b/14, 027b/23, 028b/09, 028b/18, 029a/15, 030a/01, 030a/07, 030b/17, 031a/03, 031b/03, 032b/01, 032b/05, 033b/23, 034a/13, 034b/16, 035a/06, 035a/16, 035b/11, 035b/22, 036b/01, 036b/12, 037a/18, 038b/23, 039a/15, 040a/02, 040b/09, 041a/11, 041a/19, 041b/08, 042a/03, 042a/09, 042a/16, 042b/16, 043a/25, 043b/05, 044a/06, 044a/07, 044b/02, 044b/21, 045a/12, 045a/17, 045b/19, 046b/01, 047a/02, 047b/20, 047b/22, 048a/16, 048a/17, 049a/03, 049b/09, 049b/20, 050b/02, 051b/05, 051b/09, 051b/17, 052a/12, 052a/18, 053b/04, 054b/15, 055a/03, 055a/14, 055b/15, 055b/23, 056b/05, 056b/17, 056b/20, 057b/02, 057b/10, 058a/09, 058b/02, 058b/10, 059a/04, 059b/12, 059b/22, 060a/04, 060a/10, 060a/20, 061a/24, 062a/03, 062a/16, 062a/17, 063b/07, 065a/08, 065a/22, 065b/06, 066a/08, 066a/09, 066b/07, 066b/19, 066b/20, 067a/10, 067b/03, 067b/20, 068a/01, 068b/24, 068b/25, 069a/11, 069a/24, 069b/11, 069b/19, 072a/13, 073a/04, 073a/14, 073a/23, 073b/21, 076a/07, 076b/03, 077a/11, 080b/02, 080b/14, 081a/09, 081b/15, 081b/21, 082a/18, 084a/04, 086a/04, 086a/23, 086b/12, 087a/04, 087a/21, 088a/06, 088a/17, 089a/03, 089a/05, 089a/18, 089b/22, 090a/01, 090a/23, 090b/18, 090b/22, 092a/13, 092a/20, 092a/21, 093b/06, 098b/16

i.+ de 025a/15, 027a/06, 028b/23, 029b/14, 030b/01, 032a/21, 032b/24, 033b/06, 034b/25, 036a/02, 036a/07, 036b/06, 041b/23, 042b/08, 042b/23, 044a/20, 044b/09, 044b/10, 045b/06, 046a/03, 047a/05, 047a/13, 047a/19, 047a/20, 047b/22, 048a/08, 050a/15, 050a/23, 050b/07, 051a/01, 053b/15, 054a/23, 055a/24, 055b/05, 056a/16,

057a/20, 059b/07, 060b/08, 062b/24, 065b/15, 066a/08, 066a/23, 066b/24, 068a/11, 071b/12, 077a/22, 082a/08, 083a/14, 085b/20, 086b/13

i.+ dedür 054a/23

i.+ si 001b/05, 001b/07, 001b/08, 001b/10, 001b/12, 001b/13, 001b/17, 001b/19, 001b/23, 003b/05, 003b/06, 003b/08, 003b/10, 004b/14, 007b/21, 008a/19, 008a/22

i.+ sine 002b/15

ikindi : İkindi. -1-

i. zamānında 066b/18

ikişer : İkişer. -32-

i. 075b/13, 101a/03, 104a/06, 105b/09, 105b/18, 106a/06, 106a/11, 106a/17, 106b/05, 109b/03, 109b/09, 109b/10, 110a/04, 110b/03, 110b/08, 110b/23, 111a/14, 111b/04, 111b/08, 112a/01, 112a/09, 112a/16, 112a/17, 112a/18, 112b/03, 112b/04, 112b/23, 113a/05, 115b/07, 119b/17, 119b/18, 120a/01

iki yüz : İki yüz. -5-

i. 110b/23, 114b/20, 115a/02, 115b/09, 115b/19

iki yüz on altı: İki yüz on altı. -1-

i. 118b/21

iklīlü'l-melik :< Ar. Oğulotu, melisa, kovan otu, tatramba, koçboynuzu. -5-

i. 026a/05, 096a/03, 111b/02, 113a/04, 119b/07

iḳlīm :< Ar. Batlamyus coğrafyasına göre yeryüzünün bölündüğü yedi kuşağın her biri. -6-

i. 068b/09

i.-i ḫāmis 003a/07

i.-i ḫāmisdür 003a/06

i.-i rābiʿ 003a/05

i.-i rābiʿdür 003a/05

i.+ lerüŋ 003a/07

iḳlimiyā :< Yun. Bakır, gümüş ve altın gibi
madenlerin eritilmesi sırasındameydana gelen köpük, çökek ve posalara verilen ad.
-2-

i. 004b/11, 112b/02

ikrāh :< Ar. İğrenme, tiksinme. -1-

i. ite 102a/09

iksīr :< Yun. Bazı maddelerin damıtılmasıyla elde edilen ilaç. -3-

i.+ dür 111a/11, 118b/13, 120a/08

iktisāb:< Ar. Kazanma, edinme. -1-

i. etdürür 094b/07

iḳtiżā :< Ar. Lazım gelme, gerektirme. -1-

i.+ sı 003b/20

il : İl, bölge. -4-

Aydın i.+ inde 072b/16

Rūm i.+ inde 093a/09

Teke i.+ inde 055b/04

ʿAcem i.+ inde 083b/21

ʿilāc :< Ar. İlaç. -98-

ʿi. 001b/11, 009b/06, 018b/13, 041a/06, 069b/25, 100b/17

ʿi.-ı küllī 007a/19

ʿi.+ a 001b/04, 002b/08, 007a/22, 020b/17, 037a/06

ʿi. bulduḳ 060b/04

ʿi.+ dur 118b/08

ʿi. etdigimiz 107b/19

ʿi. eylemek 007b/03

ʿi.+ ı 007a/14, 009a/04, 009a/11, 009a/16, 009a/23, 009b/10, 009b/16, 009b/24, 010a/06, 010a/12, 010a/18, 010b/03, 010b/10, 010b/14, 010b/18, 010b/25, 011a/05, 011a/11, 011a/21, 011b/03, 011b/15, 011b/19, 012a/02, 012a/11, 012a/13, 012a/20, 012b/12, 012b/25, 013a/07, 013a/12, 013a/17, 013a/19, 013a/24, 013b/11, 013b/22, 013b/24, 014a/10, 014a/19, 014b/23, 015a/06, 015a/10, 015a/14, 015b/04, 015b/12, 015b/17, 015b/23, 015b/25, 016a/03, 016a/11, 016a/19, 017a/10, 017a/12, 017a/18, 017a/24, 017b/02, 017b/15, 018a/02, 018a/05, 018a/06, 018a/08, 018a/12, 018a/22, 018b/08, 018b/21, 019a/05, 019b/24, 020a/01, 020b/18, 093b/02

ʿi.+ ına 007a/20, 008b/20

ʿi.+ ında 020b/16

ʿi. idebilür 007b/02

ʿi. itdüklerinde 057a/10

ʿi. ideler 001b/11, 002b/09, 016a/11, 017a/14, 018a/07, 018a/10, 018a/19, 096a/16

ʿi. itmege 002b/10

ʿi.+ ları 007b/16

ʿi.+ larını 007b/12

ʿi.+ laruŋ 013a/13

ilāhī :< Ar. Tanrı ile ilgili, tanrısal. -3-

devā-ı i. 027a/21

ḥabb-ı i. 109b/01

merhem-i luṭf-ı i. 117a/07

ilāḥiyye : bk. ilāhī. -1-

ḥikmet-i i. 003a/09

īlāvus :< Yun. Bir tür kulunç. -1-

ī. inḳılābı 033a/12

ile : İle. -891-

i. 001b/14, 001b/21, 002b/09, 002b/10, 002b/23, 003a/01, 003a/09, 003a/15, 003a/19, 003a/22, 003a/24, 003a/25, 003b/15, 004a/06, 004a/07, 004a/08, 004a/09, 004a/11, 004b/15, 004b/19, 005a/02, 005b/18, 006a/02, 006a/03, 006a/05, 006a/22, 006b/02, 006b/16, 007a/09, 007b/11, 007b/24, 008b/15, 008b/25, 009a/02, 009a/06, 009a/07, 009a/12, 009a/13, 009a/14, 009a/17, 009a/18, 009a/19, 009a/24, 009b/03, 009b/06, 009b/07, 009b/11, 009b/16, 009b/18, 009b/24, 009b/25, 010a/01, 010a/13, 010a/19, 010a/21, 010b/05, 010b/07, 010b/08, 010b/15, 010b/16, 010b/18, 010b/19, 011a/01, 011a/02, 011a/06, 011a/11, 011a/12, 011a/13, 011a/17, 011a/23, 011a/24, 011a/25, 011b/01, 011b/03, 011b/04, 011b/06, 011b/09, 011b/11, 011b/16, 011b/20, 011b/24, 012a/04, 012a/06, 012a/08, 012a/14, 012a/21, 012a/22, 012b/01, 012b/04, 012b/05, 012b/08, 012b/09, 012b/13, 012b/14, 012b/16, 012b/19, 012b/24, 013a/02, 013a/14, 013a/21, 013b/03, 013b/08, 013b/11, 013b/16, 013b/24, 014a/01, 014a/10, 014a/13, 014a/19, 014a/20, 014a/21, 014a/23, 014b/05, 014b/10, 014b/11, 014b/15, 014b/16, 014b/17, 014b/19, 015a/01, 015a/07, 015a/09, 015b/02, 015b/05, 015b/15, 015b/16, 015b/19, 015b/20, 016a/01, 016a/04, 016a/05, 016a/06, 016a/08, 016a/10, 016a/12, 016a/18, 016a/20, 016a/21, 016b/23, 017a/12, 017a/19, 017a/24, 017b/03, 017b/05, 017b/10, 017b/15, 017b/16, 017b/17, 017b/19, 017b/20, 018a/05, 018a/07, 018a/09, 018a/10, 018a/13, 018a/15, 018a/22, 018b/09, 018b/14, 018b/15, 018b/16, 018b/17, 018b/18, 018b/22, 018b/23, 019a/03, 019a/06, 019a/10, 019a/13, 019a/15, 019b/08, 019b/09, 019b/10, 020a/02, 020a/03, 020a/09, 020a/13, 020a/16, 020a/18, 020b/06, 020b/14, 020b/16, 020b/17, 020b/21, 021a/07, 021a/10, 021a/11, 021a/16, 021a/20, 021b/05, 021b/09, 021b/14, 021b/22, 022a/02, 022a/04, 022a/06, 022a/12, 022b/12, 023a/06, 023a/14, 023b/01, 023b/03, 023b/04, 023b/09, 023b/10, 023b/14, 023b/22,

024a/05, 024a/06, 024b/04, 024b/13, 024b/14, 024b/15, 024b/17, 025a/24, 025a/25, 025b/03, 025b/04, 025b/12, 026a/07, 026a/12, 026a/16, 026b/02, 026b/08, 026b/09, 026b/11, 026b/14, 026b/15, 026b/16, 027a/16, 027b/03, 027b/09, 027b/13, 027b/21, 027b/24, 028a/01, 028a/04, 028a/05, 028a/12, 028b/01, 029a/01, 029a/08, 029a/10, 029a/12, 029a/17, 029a/18, 030a/09, 030a/10, 030b/04, 030b/11, 030b/24, 030b/25, 031a/06, 031a/09, 031a/24, 031b/06, 031b/14, 031b/21, 032a/19, 032b/06, 032b/18, 033a/07, 033a/13, 033b/04, 033b/19, 033b/20, 034a/04, 034a/05, 034a/12, 034a/17, 034b/18, 034b/19, 034b/25, 035a/16, 035a/23, 035b/01, 035b/11, 035b/18, 035b/24, 035b/25, 036a/08, 036a/09, 036a/22, 036b/04, 036b/24, 037a/01, 037a/02, 037a/05, 037a/20, 037b/06, 037b/10, 037b/23, 037b/24, 038a/15, 038a/22, 038a/23, 038b/02, 038b/08, 038b/12, 038b/13, 038b/14, 039a/01, 039a/05, 039a/11, 039b/01, 039b/03, 039b/11, 039b/19, 040a/12, 040a/13, 040a/23, 040b/03, 040b/05, 040b/16, 040b/20, 040b/25, 041a/12, 041b/04, 041b/07, 041b/10, 041b/15, 041b/20, 041b/24, 041b/25, 042a/05, 042a/19, 042b/11, 042b/16, 042b/19, 042b/20, 043a/07, 043a/09, 043a/16, 043b/01, 044a/03, 044a/04, 044a/09, 044a/10, 044a/11, 044a/18, 044b/12, 044b/22, 045a/01, 045a/06, 045a/07, 045a/23, 045b/08, 045b/14, 045b/16, 045b/21, 046a/07, 046a/13, 046a/25, 046b/07, 046b/08, 046b/21, 047a/07, 047a/23, 047a/24, 048a/04, 048a/05, 048a/14, 048a/16, 048b/07, 048b/11, 048b/23, 049a/05, 049a/06, 049a/10, 049a/23, 049a/24, 049b/11, 049b/12, 049b/13, 049b/17, 049b/18, 050a/04, 050a/19, 050a/24, 050b/10, 050b/22, 051a/04, 051a/07, 051a/16, 051a/17, 051a/21, 051a/22, 051a/23, 051b/06, 051b/22, 052a/03, 052a/22, 052b/04, 052b/05, 052b/08, 052b/11, 052b/12, 052b/13, 052b/22, 052b/25, 053a/10, 053a/16, 053a/24, 053b/16, 054a/04, 055a/05, 055a/08, 055a/16, 055a/18, 055a/20, 055b/06, 055b/08, 056a/07, 056a/10, 056a/11, 056a/19, 056b/02, 056b/15, 056b/23, 056b/25, 057a/02, 057a/06, 057a/10,

057a/14, 057b/06, 057b/24, 058a/01, 058a/02, 058a/04, 058a/16, 058b/04, 058b/13, 058b/14, 059a/01, 059a/12, 059a/25, 059b/03, 059b/04, 059b/14, 059b/16, 060a/11, 060a/13, 060a/22, 060b/01, 060b/04, 060b/05, 060b/06, 060b/11, 060b/16, 060b/17, 060b/21, 060b/22, 061a/03, 061a/04, 061b/02, 061b/11, 061b/12, 061b/18, 062a/21, 062b/09, 062b/21, 063a/14, 063a/17, 063a/22, 063b/01, 064a/11, 064a/15, 064b/12, 064b/25, 065a/01, 065a/03, 065a/05, 065a/12, 065a/14, 065a/18, 065b/04, 065b/06, 065b/14, 065b/17, 065b/19, 065b/25, 066a/03, 066a/05, 066a/15, 066a/18, 066b/02, 066b/15, 067a/01, 067a/03, 067a/07, 067a/18, 067a/20, 067a/23, 067b/23, 067b/24, 068a/02, 068a/05, 068a/06, 068a/21, 068b/03, 068b/08, 068b/09, 069a/02, 069a/03, 069a/14, 069a/15, 069a/16, 069a/18, 069b/02, 070a/08, 070a/20, 070a/22, 070b/09, 070b/13, 071a/23, 071b/18, 072a/09, 072a/10, 072a/14, 072b/03, 072b/04, 073a/07, 073a/12, 073b/03, 074a/05, 074a/08, 074a/09, 074a/11, 074a/23, 074b/09, 075a/15, 075b/08, 075b/10, 075b/20, 075b/23, 076a/11, 077a/01, 077a/03, 077a/08, 077a/14, 077b/01, 077b/06, 077b/21, 078b/09, 078b/10, 078b/18, 079a/14, 079b/01, 079b/15, 079b/17, 080a/03, 080b/04, 080b/17, 080b/20, 081a/05, 081a/15, 081a/16, 081a/19, 081b/01, 081b/02, 081b/06, 082a/10, 082a/12, 082b/12, 083a/01, 083a/03, 083a/19, 083b/08, 083b/14, 083b/18, 084a/06, 084a/08, 084a/09, 084a/10, 084a/13, 084a/16, 084a/19, 084a/22, 084b/02, 084b/03, 084b/06, 084b/12, 084b/13, 084b/17, 085a/01, 085a/02, 085a/06, 085a/15, 085a/19, 085a/20, 085a/22, 085b/13, 085b/14, 086a/09, 086b/20, 087a/04, 087a/07, 087b/01, 088a/01, 088a/03, 088b/07, 088b/17, 088b/18, 088b/19, 088b/20, 089a/06, 089a/11, 089a/13, 089a/20, 089a/22, 090a/06, 090a/13, 090b/10, 090b/14, 090b/16, 090b/23, 091a/06, 091a/17, 091b/14, 091b/23, 092a/12, 092a/17, 092b/21, 093a/10, 093a/23, 096a/09, 096a/12, 096a/13, 096a/16, 097b/10, 097b/13, 097b/17, 097b/18, 098a/09, 098a/23, 098b/01, 098b/06, 099a/06, 099a/08,

099a/10, 099a/13, 099a/19, 099a/20, 099a/23, 099b/04, 099b/12, 099b/18, 099b/19, 100a/05, 100a/08, 100a/23, 100b/02, 100b/05, 100b/10, 100b/14, 100b/23, 101a/02, 101a/06, 101a/15, 101a/17, 101a/20, 101a/22, 101a/23, 101b/19, 102a/01, 102a/16, 102a/19, 102a/20, 102a/23, 102b/05, 102b/21, 103a/01, 103a/02, 103a/11, 103a/13, 103b/02, 103b/08, 103b/10, 103b/15, 103b/19, 104a/02, 104a/03, 104a/08, 104a/15, 104a/16, 104a/17, 104a/18, 104a/21, 104b/09, 104b/10, 104b/14, 104b/15, 104b/20, 104b/21, 105a/03, 105a/06, 105a/07, 105a/10, 105a/23, 105b/13, 105b/19, 106a/07, 106a/12, 106a/17, 106b/09, 106b/13, 106b/17, 106b/22, 107a/04, 107a/05, 107a/09, 107a/17, 107b/05, 108a/01, 108a/02, 108a/03, 108a/07, 108a/11, 108a/22, 108b/04, 108b/12, 108b/20, 109a/08, 109a/11, 109a/15, 109a/19, 109b/15, 110b/09, 110b/15, 111a/08, 111a/21, 111b/10, 111b/19, 111b/23, 112a/04, 112a/22, 112b/14, 112b/16, 112b/18, 112b/19, 112b/20, 112b/23, 113a/02, 113a/07, 113a/11, 113a/12, 113a/21, 113a/23, 113b/06, 113b/11, 114a/03, 114a/21, 114b/04, 114b/07, 114b/12, 114b/15, 114b/18, 114b/22, 115a/01, 115a/06, 115a/15, 115a/18, 115b/08, 115b/11, 115b/13, 115b/15, 115b/19, 116a/04, 116a/07, 117a/20, 117a/22, 117b/01, 117b/02, 117b/09, 117b/14, 117b/20, 117b/21, 117b/22, 118a/01, 118a/02, 118a/04, 118a/08, 118a/11, 118a/12, 118a/17, 118a/23, 118b/05, 118b/11, 118b/12, 118b/16, 118b/18, 118b/19, 118b/23, 119a/12, 119a/18, 119a/22, 119b/03, 119b/04, 119b/13, 119b/18, 119b/19, 120a/06, 120a/07

i.+ dür 003a/15, 117b/05

ʿilel :< Ar. İlletler, hastalıklar, sakatlıklar. -3-

ʿi. 001a/04

ʿi.-i balġamiyye 073a/16

ʿi.+ e 020b/10

ilhāmāt :< Ar. İlhamlar. -1-

i.+ uŋ 006a/08

ilik : İlik. -3-

i.+ dür 003b/07

i.+ ini 052b/13

merkeb i.+ ini 036a/18

ʿilk :< Ar. Sakız. -2-

ʿi. 053a/06

illā :< Ar. Meğer; yalnız; aksi takdirde.

-109-

i. 025b/19, 027a/04, 028b/06, 029a/03, 029a/25, 029b/12, 030a/11, 030b/09, 035a/19, 038b/20, 039a/21, 041a/24, 048b/10, 048b/18, 049b/22, 050b/11, 051a/14, 052a/24, 053a/06, 054b/09, 054b/10, 055b/22, 056a/03, 056a/14, 057a/03, 057b/08, 057b/19, 058a/06, 058a/13, 058a/19, 058b/18, 059b/21, 060a/03, 060a/19, 060b/18, 061a/09, 061a/22, 061b/23, 062a/07, 062a/14, 062b/01, 062b/25, 064a/08, 064a/20, 064b/07, 064b/13, 064b/22, 065a/02, 065a/06, 066b/04, 067a/09, 067a/15, 067b/01, 068a/08, 069a/07, 069a/22, 069b/09, 069b/16, 071a/22, 071b/01, 071b/13, 072a/01, 072a/12, 072a/20, 072b/06, 073a/21, 073b/08, 073b/19, 074a/12, 076a/13, 076b/12, 077a/09, 077a/17, 077b/07, 077b/10, 078a/10, 079a/10, 079a/17, 080b/11, 082a/06, 082a/15, 082b/05, 083a/10, 083b/01, 083b/19, 084b/22, 085a/12, 086a/02, 086a/16, 086b/07, 086b/21, 087a/10, 087b/04, 087b/05, 087b/17, 088a/12, 088b/03, 088b/23, 089a/12, 089a/13, 089b/17, 089b/18, 090a/09, 090b/02, 091a/04, 092a/09, 092a/22, 092b/11, 093a/02, 094a/03

ʿillet :< Ar. Hastalık. -116-

ʿi. 008b/14, 019a/12, 020b/14, 040a/14, 041a/05, 082a/04, 119b/06

ʿi.-i cerebe 057b/04

ʿi.-i meṣāneye 100b/10

ʿi.+ den 043a/14

ʿi.+ e 021a/15, 034a/02, 070b/24, 080b/09, 090a/05, 107b/20, 118a/17, 120a/07

ʿi.+ i 002b/07, 005b/22

bādişnām ʿi.+ i 052b/20

ḫunnāḳ ʿi.+ i 038a/20

ısıtma ʿi.+ i 039b/13

ḳulaġ ʿi.+ i 021a/15

rebüv ʿi.+ i 032b/21

zaḫīr ʿi.+ i 074b/17

remed ʿi.+ i.ne 021a/16

beyāżlıḳ ʿi.+ in 077a/12

nıḳrīs ʿi.+ in 101a/09

ʿınnīn ʿi.+ in 029b/25

sersām ʿi.+ inde 019b/14

ʿi.+ ine 023b/07, 034b/21, 040b/05, 075a/23
aḳlıḳ ʿi.+ ine 040a/08
baraṣ ʿi.+ ine 073b/17
behaḳ ʿi.+ ine 024b/14
cereb ʿi.+ ine 078b/18
ġarab ʿi.+ ine 068a/03
ġışā ʿi.+ ine 050a/17
gicik ʿi.+ ine 065b/19
ḫunnāḳ ʿi.+ ine 083a/02
ḳulāʿ ʿi.+ ine 085a/04
küzāz ʿi.+ ine 036a/16
mesāme ʿi.+ ine 085b/17
meṣāne ʿi.+ ine 057b/11, 082b/09
nemle ʿi.+ ine 035b/24
nıḳrīs ʿi.+ ine 070a/14
raʿşe ʿi.+ ine 066a/01
rebüv ʿi.+ ine 032a/17, 038b/12, 043b/07, 069a/17
saḥc ʿi.+ ine 028b/20, 049b/16
sīl ʿi.+ ine 026b/20, 051a/02, 071a/03
verdīnc ʿi.+ ine 076b/06
zaḫīr ʿi.+ ine 060b/22
ẕūsınṭāriyā ʿi.+ ine 031b/20, 044b/05, 045b/23
ẕükūretlik ʿi.+ ine 040b/06
ʿalīl ʿi.+ ine 019b/11
ʿi.+ ini 079b/19, 092a/09
aḳlıḳ ʿi.+ ini 021b/24, 061b/04, 087b/12, 088b/21
beyāżlıḳ ʿi.+ ini 032a/02
cüẕām ʿi.+ ini 064b/01
ḫanāzīr ʿi.+ ini 025b/17
ıncġırıḳ ʿi.+ ini 038b/08
seher ʿi.+ ini 069a/19
zaḫīr ʿi.+ ini 031a/01
ʿınnīn ʿi.+ ini 065b/14
ʿi.+ ler 085b/11
ʿi.+ lerden 037a/07
ʿi.+ lere 008b/07, 032a/18, 039b/15, 068b/03, 075b/20, 077b/05, 079a/16, 090a/08, 118b/02
sevdāvī ʿi.+ lere 027b/15
ʿi.+ leri 010b/03, 103a/16
ḳulaʿ ʿi.+ leri 064b/18
ṣovuḳ ʿi.+ leri 068b/04
göz ʿi.+ lerinden 076b/05
ʿi.+ lerine 040b/01, 085b/06, 088b/02
baş ʿi.+ lerine 059b/18
bögrek ʿi.+ lerine 087b/14
göz ʿi.+ lerine 076a/18, 080b/06
iç ʿi.+ lerine 070b/24

ḳalb ʿi.+ lerine 032a/17, 073b/14

meṣāne ʿi.+ lerine 035b/14

ṣarʿ ʿi.+ lerine 025a/05

uyuz ʿi.+ lerine 047b/15

ʿırḳu'nnisā ʿi.+ lerine 068b/02

maḳʿad ʿi.+ lerinüŋ 045b/02

ʿi.+ lerüŋ 085b/16

sevdāvī ʿi.+ lerüŋ 072a/25

ʿi. olan 017a/20

ʿi. ṣāḥibi 040a/19

ʿilm :< Ar. Bilim. -5-

ʿi. 005b/19

ehl-i ʿi. 054a/04

ʿi.-i hendeseden 068b/09

ʿi.-i ṭıbbdan 068b/08

ʿi.+ üŋ 005b/24

ʿilmiyyāt :< Ar. Bilgi nazariyesi. -1-

ʿi.+ ını 001a/10

iltihāblu : İltihaplı. -1-

i. 089b/08

imdi : Şimdi. -10-

i. 003a/07, 006a/24, 006b/24, 008a/09, 008a/12, 028a/25, 074b/17, 081b/14, 093a/16, 107b/20

imsāk :< Ar. Tutma, tutum; kabızlık. -7-

i. 057a/24

i. ider 053a/02, 064b/20, 067b/17, 071b/17, 084b/09, 091b/07

imtiḥān :< Ar. Sınav. -2-

i.+ ı 028a/23, 040a/09

imtilā :< Ar. Dolgunluk; kan toplanması, kan durması. -14-

i. 001b/23, 014a/18

i.+ dan 012a/01, 033b/15, 083a/03

i. envāʿını 087a/23

i. nevʿinden 030a/06

i. olanlara 057b/20

i.+ sına 075a/17

i.+ ya 115a/09, 115a/15

i.+ yı 001b/23, 057b/20

teşennüc-i i.+ yı 075a/06

imtizāc :< Ar. Karışabilme; uygunluk; uyuşma. -3-

i. 003a/09, 003b/24, 066a/18

in - : İnmek. -19-

i.- di 071b/21

i.- en 023a/25, 037a/20, 042b/18, 091a/23

i.- er 016a/10, 016b/15, 016b/16, 017a/10

i.- erse 016b/15

i.- mege 071b/21

i.- mek 087b/12

i.- miş 081a/23, 100b/23

i.- üb 037b/19, 074b/09

inʿāṭ :< Ar. Cinsel heyecana kapılma, setleşme. -2-

i. 115b/22

i.-ı tām 037b/03

inbīḳ :< Ar. İmbik. -13-

i. 114a/21, 114b/04, 114b/07, 114b/18, 114b/22, 115a/06, 115a/20, 117b/20, 118b/12

i.+ den 071b/24, 114a/19, 115a/11

i.+ e 118b/04

ince : İnce. -15-

i. 031a/21, 032b/09, 040b/03, 062b/02, 067a/16, 071b/10, 080b/22, 086a/21, 102b/09, 105b/01, 107b/04

i.+ dür 067b/10

i. ola 009a/11, 009b/15, 020b/10

incecik : İncecik. -1-

i.+ dür 091a/12

incik : Diz kapağı ile ayak bileği arasında kalan kemik. -1-

i. 052b/06

incīr :< Far. İncir. -19-

i. 011a/25, 013b/24, 026a/16, 032b/11, 034b/19, 036a/09, 042b/16, 042b/19, 044a/10, 060b/11, 073a/07, 114a/16

i. dalıyla 075b/06

i.+ dür 032b/08

i.+ i 025b/13, 099a/08

i. içine 094a/10

i.+ üŋ 032b/10

i. yapraḳına 062b/17

incü : İnci. -11-

i. 059a/01, 073b/09, 073b/11, 073b/12, 081b/01, 095b/15

i.+ nüŋ 073b/11, 073b/18

i.+ ye 103a/06

i.+ yi 040a/09, 073b/15

ʿind :< Ar. Yan, taraf; kat. -1-

ʿi.-e'l eṭıbbā 049a/01

indir - : bk. indür. -4-

i.- üb 120a/10

i.- ür 049b/17, 051a/15, 051a/19

indür - : İndirmek. -10-

i.- eler 075b/07, 105a/23

i.- üb 043a/23, 047a/16, 058a/18

i.- ür 043a/14, 058a/18, 063b/13, 068b/15, 103a/11

inek : İnek. -4-

i. 070b/06, 070b/11

i. südi 029a/16

i. südinden 070b/16

infeḥe :< Ar. Peynir mayası. -1-

i. 026b/22

inḥidār :< Ar. Derinin vurmasıyla şişme. -3-

i.+ ı 086b/14, 086b/15, 092a/22

inḥiṭāṭ :< Ar. Azalma; yaşlılığa yüz tutma; kuvvetten düşme; şişin inmesi. -2-

i.+ a 020a/14

i.+ dur 001b/09

inhiżām :< Ar. Hazmolunma, sindirilme. -1-

i.+ ı 062a/13

inʿiḳād :< Ar. Bağlanm; toplanma.-1-

i.+ de 006a/21

inḳılāb :< Ar. Değişme (Metinde kulunç adı olarak kullanılmıştır). -1-

ĩlāvus i.+ ı 033a/12

insān :< Ar. İnsan. -73-

i. 004b/16, 004b/19, 004b/23, 005a/16, 005b/01, 005b/05, 005b/07, 006a/10, 022b/14

leben-ü'l i. 071a/02

ʿırḳ-u'l i. 002b/17

i.+ a 036b/05, 054b/23, 063b/08, 070b/06, 070b/07, 095b/01, 099a/03, 104b/12, 115b/22

beden-i i.+ a 006a/12, 006b/17, 006b/25

vücūd-ı i.+ a 098a/11, 098a/14

i.+ da 003a/18, 003a/21, 004b/18, 004b/20, 005a/04, 005a/09, 005a/10, 005a/11, 005a/12, 005a/13, 005a/15, 006a/06, 006b/24, 007b/06, 094b/20

bāṭın-ı i.+ da 014a/05

beden-i i.+ da 002a/21, 003b/02, 003b/04, 003b/06, 003b/08, 003b/09, 005b/25

cevf-i i.+ da 096a/22, 096b/10

vücūd-ı i.+ da 099a/03

ʿużuv-ı i.+ da 003b/01

i.+ daki 003b/05

lüḥūm-ı i.+ dan 051b/19

beden-i i.+ dur 006a/07

i.+ uŋ 002a/21, 005a/07, 005a/14, 005a/15, 007b/04, 014a/05, 015a/05, 017a/09, 029b/10, 030a/03, 043b/09, 061b/09, 095a/12, 107a/11, 117a/09

insāniyye :< Ar. İnsanlar. -1-

rūḥ-ı i.+ den 004b/19

inşāallah :< Ar. Allah isterse. -1-

i. 010b/07

inşāallahu teʿālā :< Ar. Allahu teala isterse.

-47-

i. 007b/15, 008b/19, 009a/03, 009a/08, 009a/15, 009a/19, 009a/21, 009b/07, 010a/08, 010a/14, 010a/21, 010b/02, 010b/12, 010b/23, 011a/08, 011b/12, 011b/22, 012a/08, 012b/01, 012b/11, 012b/19, 013a/10, 013a/13, 013a/22, 014a/17, 014b/06, 014b/13, 014b/20, 015a/04, 015a/12, 015b/02, 017a/15, 017a/22, 017b/01, 017b/07, 017b/13, 017b/21, 018a/07, 018a/10, 018a/15, 018a/23, 018b/11, 018b/23, 020a/01, 020a/04, 020b/24, 021a/22

intihā :< Ar. Son bulma, bitme, son. -2-

i.-i ġarbda 099b/19

i.+ dur 001b/08

intiḳāl :< Ar. Bir yerden başka bir yere göçme. -1-

i. ider 013a/11

intiṣāb : bk. intiṣāb-ı nefes. -2-

i.+ a 097b/19

i.+ ın 097b/19

intiṣāb-ı nefes:< Ar. Yatınca gelen nefes darlığı. -2-

i.+ e 058a/01, 073b/02

inżāc :< Ar. İyice pişip kıvam bulma. -1-

i.+ ı 037b/07, 080b/03

inzāl :< Ar. İndirme; düş azması. -1-

keş̱ret-i i.+ e 080b/20

ip : İp. -4-

i.+ e 097b/11, 104a/18, 104a/21

i.+ i 097b/11

iplik : İplik. -2-

i.+ de 024a/07

kettān i.+ ine 024a/07

īrāş̱ :< Ar. Verme; sebep olma; getirme.

-1-

ī. eylemek 063b/22

irḫā :< Ar. Gevşeme, gevşetilme. -7-

i. 030a/05

i. ider 060a/21, 064a/20, 066b/04

i. olmış 061a/15

i.+ sı 037b/07

aʿżā-yı i.+ yı 058a/10

iri : İri. -6-

i. 063a/14, 068b/13, 115b/23

i. ola 095a/19

i. olmaḳdur 057a/19

i.+ sini 073b/17

iriŋ : İrin, cerahat. -3-

i. 024a/12

i.+ i 023a/20

i.+ ine 071b/15

iriŋlik : İrinli. -1-

i.+ in 048a/02

iriş - : Erişmek. -1-

i.- miş 032b/09

irkil - : İrkilmek. -1-

i.- miş 074b/20

īrsā :< Far. Mavi zambak kökü. -7-

ī. 027a/11, 089b/23, 103b/18, 104b/08, 109a/05, 113a/10

ḳurṣ-ı ī. 015a/03

irtesi : Ertesi. -1-

i. 050b/17

ʿĪsā : ʿĪsā İbn-i Māsūye (Hekim adı). -13-

ʿĪ. 039b/04, 047b/20, 051a/01, 051b/04, 060b/07, 064b/09, 065a/08, 083b/08, 088b/05

ḳavl-i ʿĪ. 032b/06, 066a/14, 066b/24, 068b/24

iṣābet :< Ar. Rast gelme; yerini bulma. -1-

i. itmeden 099a/04

īṣāl :< Ar. Vardırma, ulaştırma. -1-

ī. eylemesidür 006a/12

īṣār :< Ar. Cömertlik, verme, saçma. -1-

ḥüsn-i ī.+ ı 104b/05

ise : İse. -135-

i. 005a/04, 005a/07, 006b/01, 006b/03, 006b/05, 006b/07, 006b/08, 006b/11, 006b/12, 006b/14, 006b/16, 006b/19, 007a/02, 007a/04, 007a/19, 007b/02, 007b/03, 007b/07, 007b/11, 007b/25, 008a/03, 008a/05, 008a/11, 008b/02, 008b/16, 008b/17, 008b/19, 008b/24, 009a/19, 010a/01, 010a/21, 010b/03, 010b/08, 010b/22, 011a/03, 011a/10, 011a/11, 011a/15, 012b/03, 012b/06, 012b/08, 012b/09, 012b/21, 012b/24, 013a/08, 013a/17, 013a/19, 013b/01, 013b/03, 013b/05, 013b/22, 013b/24, 014a/13, 014a/22, 014b/22, 014b/23, 015a/06, 015a/10, 015a/14, 015a/16, 015a/17, 015b/03, 015b/08, 015b/09, 015b/18, 015b/23, 015b/25, 016b/15, 016b/16, 016b/17, 016b/21, 017b/08, 018b/15, 018b/17, 019a/05, 019b/03, 019b/05, 019b/12, 019b/19, 019b/20, 019b/21, 020a/08, 020a/10, 020a/20, 020a/23, 020a/24, 020b/03, 022a/24, 024a/08, 028a/24, 031a/24, 032a/19, 032a/20, 036b/18, 037a/17, 040a/14, 043a/14, 045b/16, 049b/02, 051b/21, 055b/07, 056b/17, 060b/15,

066b/10, 071b/17, 071b/21, 074b/04, 075b/18, 080a/13, 080a/17, 080b/22, 082b/02, 082b/13, 084a/10, 084b/19, 088b/15, 094b/04, 094b/07, 094b/19, 096a/06, 097b/22, 098a/13, 102a/03, 102a/04, 114a/05, 119b/06, 119b/20

isfenc :< Far. Sünger. -1-

i. 023b/12

isfīdāc :< Far. 1. Daha çok boyacılıkta kullanılan zehirli, bazik kurşun karbonat; helyun, kuşkonmaz bitkisi, tilkikuyruğu. -8-

i. 017a/21, 023b/04, 035b/23, 112a/22, 112b/06, 113a/01, 119a/02

i.-i reṣāṣī 112b/02

isfīdbāc :< Far. Bir tür et yemeği. -4-

i. 010b/21, 015b/18, 056b/15

i.-ı fulful 012b/24

isfidbāc : bk: isfīdbāc. -2-

i. 017b/06

meraḳ-ı i. 014a/01

İsḥāḳ : bk. İsḥāḳ İbn-i ʿİmrān. -31-

İ. 029b/12, 030a/13, 034b/24, 039a/21, 052a/25, 058b/21, 064a/25, 064b/16, 068b/24, 069b/11, 071b/12, 080b/13, 082b/05, 084b/07, 087b/11

ḳavl-i İ. 054b/09, 058a/08, 059a/08, 059a/13, 059b/17, 067b/05, 072a/15, 073b/02, 074a/03, 076b/03, 076b/07, 077b/21, 080b/22, 081a/05, 083a/17, 087b/10

İsḫāḳ : bk. İsḥāḳ İbn-i ʿİmrān. -1-

ḳavl-i İ. 058a/14

İsḥāḳ İbn-i ʿİmrān : İsḥāḳ İbn-i ʿİmrān (Hekim adı). -1-

İ. 040a/07

ishāl :< Ar. Hafifleme, azalma, sehl olma; ishal. -140-

i. 005a/10, 006b/11, 019a/13, 031a/01, 031a/05, 060b/22, 088a/03, 089b/05, 112a/02

i.-i deme 069a/06

i.-i demevīye 026a/02, 103a/02

i.-i demevīyi 051a/01

i.-i māīden 013b/01

i.-i müzmine 033a/10

i.-i ṣafrāvīye 049b/03, 074a/03

i.-i ṣafrāya 041a/15

i.+ de 027a/21

i.+ den 074b/16

i.+ e 029a/22, 038b/14, 051a/07, 053a/04, 070a/12, 070a/13, 070b/02,

071b/19, 071b/23, 072a/10, 087a/11, 099a/12

i. etmez 091a/13

i.+ i 013b/02, 026a/13, 026b/03, 028b/20, 029b/10, 033a/24, 037a/06, 037a/24, 038a/24, 038b/02, 042b/05, 043a/10, 045b/20, 055b/17, 060b/23, 070b/16, 075b/18, 087a/07, 089a/20, 089a/23, 091a/14, 097a/09, 106b/07, 109b/19

balġam i.+ i 029b/09

i. idicidür 029b/08, 031a/22

yürek i.+ in 051a/07

sevdā i.+ inde 029b/08, 069a/12

i.+ ine 024b/22, 031a/08, 039b/06

ḳan i.+ ine 112a/06

miʿde i.+ ine 040b/13

ṣafrā i.+ ine 031b/10

ẕūsınṭāriyā i.+ ine 055a/09

i. itdüreler 018a/12

i. ide 074b/16

i. idecek 065a/23

i. ideler 016a/05, 017b/03, 018a/05, 018a/06, 018a/08

i. iden 096a/17, 096a/22, 096b/02, 096b/05, 096b/10

i. ider 022b/04, 025a/15, 026b/16, 026b/17, 030b/22, 031a/23, 031a/24, 036b/10, 038b/14, 039b/15, 040a/04, 042b/12, 043b/19, 045a/08, 045b/09, 046a/15, 047a/20, 048a/10, 048b/19, 048b/21, 048b/22, 049a/03, 049a/22, 049a/25, 053a/11, 055b/11, 057a/07, 060b/08, 060b/15, 062b/06, 062b/08, 062b/09, 069b/13, 069b/14, 072a/19, 072b/05, 075b/11, 076a/16, 077a/05, 077b/05, 078b/02, 078b/04, 082b/21, 083a/07, 083a/23, 091a/12, 091a/21, 094a/10, 110a/12

i.+ lere 052a/20

i. marażına 027b/10

i. olanlara 060b/19

i.+ üŋ 013b/03

iskencübīn : bk. sikencübīn. -4-

i. 018b/09, 019a/06, 020a/08

i. büzūrı 020a/02

isḳīl :< Yun. Yabani soğan, ada soğanı. -2-

i. 095b/12, 097b/10

isḳorçoza :< Yun. Tekesakalı. -2-

i. 071b/03, 071b/12

islām :< Ar. İslam dini. -1-

şeref-i i. 068b/08

is(i)m : Ad, isim. -28-

i.-i Berberīdür 021a/03, 021a/12, 021b/01

i.-i cinsdür 032a/05

i.-i Fārisīdür 024b/02, 028b/07

i.-i Pārisīdür 028b/13

i.-i Rūmīdür 047b/10

i.-i Yūnānīde 032b/14

i.-i Yūnānīdür 021a/18, 023b/15, 024a/03, 025a/14, 025b/01, 025b/25, 044b/07, 056a/14, 057b/09, 067b/25

i.+ i 089a/02, 098a/15

vilāyet i.+ idür 054b/22

i.+ ine 054a/07, 068b/11

i.+ iyle 001a/03

i. ḳodum 001a/09

i.+ leri 006b/09

i.+ lerinde 078a/18

ismid : bk. iṣmid. -1-

kuḥl-i i. 010b/11

iṣmid :< Ar. Sürme taşı, antimon. -2-

i. 022a/21, 112b/01

ispid : Ispıt, sığırdili. -2-

i. çiçeki 086a/19

i. yaġı 086a/19

İstanbul : İstanbul. -2-

İ.+ da 074a/13, 079b/21

iste - : İstemek. -9-

i.- düklerinde 077b/12

içmek i.- düklerinde 038a/05

i.- r 024a/08, 037a/17, 098b/05

i.- rse 053a/15

i.- rseŋ 115a/17, 116a/01

i.- yenlere 063b/15

istiʿdād :< Ar. Yetenek. -1-

i.+ ları 004b/25

istidlāl :< Ar. Bir delile dayanarak bir şeyden netice çıkarma. -3-

i. 096a/12

i. olunur 007b/18, 096a/09

istifrāġ :< Ar. Kusma. -6-

i. 001b/15, 010a/19

i.+ dan 013a/18

i. itdürür 080a/16

i. idenlere 075a/09

i. ider 054a/18

istiḥāle :< Ar. Mümkün olmayışlık, imkansızlık; başka bir şekil ve biçime dönüşme, başkalaşma. -3-

derece-i serīʿa-tü'l i.+ dür 046a/25

serīʿa-tü'l –i.+ dür 070a/17

i.+ si 060a/21

istiḳṭār :< Ar. Damlama; damıtma. -2-

i.+ laruŋ 117b/01

i. olunur 115a/15

istiʿmāl :< Ar. Kullanma. -226-

i. 035a/05, 043b/21, 050b/08, 050b/09

ḳānūn-ı i.-i edviyedür 001b/12

i. etdüreler 109a/15

i. etmek 094a/05, 099a/01, 104b/05

i. etmeye 076b/21

i. etse 107a/12, 107a/13

i. etseler 098a/05, 099a/21, 100b/14, 102a/07

i. eyledükde 014b/20

i. eyledükleri 067b/19, 093b/09

i. eylemek 014b/05, 077b/02

i. eylemeleri 006a/22

i. eyleseler 023b/23, 026b/16, 037b/05, 049a/16, 053a/04, 076a/21, 091a/15, 091a/19

i. eyleyeler 105b/13, 115b/20

i.+ i 039b/09, 045a/06, 117b/22

keyfiyyet-i i.+ i 066b/12

miḳdār-ı i.+ i 091a/03

ṭarīḳ-i i.+ i 118b/17

i.+ inden 015b/23, 038b/03

i.+ ini 001a/06

i. itdüreler 011a/02, 011b/24, 012b/23, 013a/01, 015a/12, 015a/18, 118b/02

i. ideler 009a/06, 009b/02, 009b/13, 010b/06, 010b/09, 012a/08, 012a/22, 012b/11, 012b/19, 013b/05, 013b/12, 013b/16, 014a/12, 014a/16, 014b/06, 014b/19, 015b/02, 015b/10, 016a/01, 017a/25, 017b/11, 020b/24, 025b/16, 031b/14, 036b/09, 037a/02, 042a/12, 050b/11, 076b/23, 103b/20, 104a/03, 104b/10, 104b/16, 104b/22, 105a/04, 105a/18, 105b/04, 105b/20, 106a/07, 106a/12, 106a/18, 106b/01, 106b/06, 106b/10, 106b/14, 106b/17, 106b/19, 106b/22, 107a/01, 107a/05, 107a/09, 107a/18, 107b/01, 107b/06, 107b/16, 108a/03, 108a/07, 108a/12, 108a/18, 108a/22, 108b/05, 108b/13, 108b/17, 108b/21, 109a/09, 109a/11, 109a/19, 109a/23, 109b/03, 109b/11, 109b/16, 109b/18, 109b/23, 110a/04, 110b/04, 110b/10, 110b/13, 110b/18, 111a/01, 111a/08, 111a/16, 111a/18, 111a/21, 111b/07, 111b/10, 111b/13, 111b/16, 111b/19, 112a/01, 112a/05, 112a/10, 112a/13, 112a/18, 112a/23,

112b/05, 112b/08, 114b/13, 115a/07, 115a/13, 115a/21, 115b/10, 116b/09, 117a/07, 117a/13, 118a/17, 118a/21, 120a/07, 120a/12

i. iden 098a/07

i. idenlere 052b/03

i. iderler 004b/13, 016a/13, 021a/06, 023b/09, 050b/13, 065a/23, 070a/01, 073b/12, 079b/01, 083a/09, 104a/08, 104a/22, 106a/02, 117a/01

i. iderlerdi 078b/20

i. iderlerese 045b/09

i. iderlerse 103a/16

i. idince 012b/01, 099b/04

i. itmekdendür 001b/18, 001b/20

i. itmeye 008a/25

i. itmeyeler 045a/05

i. itmezler 062b/04

i. itseler 057a/01, 097b/18

i. idüb 100b/09

i. oluna 011a/18

i. olunagelmişdür 021a/05

i. olunan 092b/17, 093b/21, 094b/04, 094b/10, 094b/13, 094b/16, 094b/19

i. olunmaḳ 066b/13, 077a/19, 077b/01, 092b/11

i. olunmaz 078a/22

i. olunsa 111a/04

i. olunur 013a/13, 024a/08, 029b/09, 034b/23, 037a/13, 038b/02, 038b/21, 039a/07, 043a/25, 043b/16, 044a/25, 044b/15, 045b/16, 046b/18, 047b/08, 048a/07, 049a/16, 051b/10, 052a/06, 057b/18, 076b/20, 078a/22, 088a/18, 089b/13, 092a/12, 094a/19

istimrār :< Ar. Devam etme. -3-

i.-ı ṭaʿāma 087b/04

baṭī-ü'l i.+ dur 055b/22, 070b/01

istinşāḳ :< Ar. Buruna su çekme; şiddetli koklama. -4-

i.-ı havādan 007a/18

i. ider 007a/19

i. oluna 055a/05

i. olunsa 055a/08

istirḫā :< Ar. Gevşeme. -10-

i.-i liss̱eye 054b/16

i.-i miʿdeye 024b/24

i.-i raḫime 026a/02

i.-i ʿayna 027a/06

i.+ sına 030b/02

i.+ sından 010a/17

i.+ ya 027a/19, 032b/17, 052a/13, 060a/17

istirḫā : bk. istirḫā. -1-

i.+ sına 108b/06

istiridyā :< Yun. İstiridye. -1-

i. ḳabuḳı küli 106b/23

istisḳā :< Ar. Vücutta su toplanması; siroz hastalığı. -19-

i. 006b/11, 077a/07

i.-ı zıḳḳīnüŋ 014b/09

i.-i zıḳḳīye 085b/15

i.+ da 069a/15

i. getürür 075a/11

i.+ nuŋ 014b/18

i.+ sı 059a/19

i.+ ya 052a/13, 067a/19, 075b/18, 078b/01, 086b/03, 087b/13, 091b/22, 099a/19, 099b/01, 099b/04

maraż-ı i.+ yı 014b/07

istisḳā-ı laḥmī :< Ar. Siroz hastalığı. -1-

i. 014b/11

istisḳā-ı ṭablī :< Ar. Karın içine su toplanması. -1-

i. 014b/08

İsvec : İsveç. -1-

İ. vilāyetinden 068b/07

iş : İş. -7-

i. 015a/04, 071a/21, 078b/06

i.+ i 005a/20, 005b/25, 117a/08

i.+ lerden 018a/01

işāret :< Ar. İşaret. -2-

i. 003a/01

ednā i.+ iyle 019a/04

işbu : İşbu. -3-

i. 056b/19, 093a/18, 093b/22

işḫīs :< Ar. Sakız dikeni. -1-

i. 076b/15

işik : Eşik. -1-

i.+ e 103b/10

işit - : İşitmek. -2-

i.- se 038a/05

i.- üb 020b/01

işitmez : İşitmez, sağır. -1-

i. olur 019b/20

işle - : İşlemek. -3-

i.- meyeler 015a/04

i.- yen 071a/21

i.- yenlere 078b/06

işlet - : İşletmek. -3-

i.- eler 085b/13

i.- ür 092b/15

i.- ürlerse 085b/14

ʿişrīn : Ar. Yirmi. -1-

faṣl-u'lʿa. 010b/12

iştihā :< Ar. İştah, yemek yeme isteği. -20-

i. 029b/17, 031b/20

i.-i ṭaʿāma 079a/04

i. getürür 050b/03, 057b/20, 060b/06, 065b/12, 074a/02, 108b/01

i.+ sı 002b/01, 019b/11, 019b/17

i.+ sın 046b/15, 053b/12, 086a/15

ṭaʿām i.+ sın 026a/19, 049a/15, 070a/22

ṭaʿām i.+ sını 045b/22

i. virür 059b/19

işṭirā :< Ar. Satın alma. -2-

i. idüb 054a/16, 068b/17

it - : Etmek, yapmak. -2433-

ġalaṭ i.- diler 078a/18

terkīb i.- diler 078b/22

taḥrīr i.- dim 001a/07

tecrübe i.- dim 058b/04, 058b/09

vażʿ i.- dügi 005b/20

tebevvül i.- düginedür 008b/12

ḥareket i.- dügini 005b/13

ittifāḳ i.- dükleri 001a/05

iʿtimād i.- dükleri 001a/12, 020b/25

şāf i.- dükleri 076a/18

ʿilāc i.- düklerinde 057a/10

tertīb i.- düm 001a/10

i.- e 008b/11

büyük i.- e 087a/01

defʿ i.- e 099a/02

fāide i.- e 068a/07, 091a/22

fāide i.- er 058a/19

helāk i.- e 046b/08, 093a/23

ikrāh i.- e 102a/09

ishāl i.- e 074b/16

ḳabż i.- e 060b/23, 091a/20

meyl i.- e 043b/12

muḥabbet i.- e 027b/19, 103a/01, 116a/08

sākin i.- e 091b/10

semʿ i.- e 024a/20

siyāh i.- e 023a/12

taḫfīf i.- e 074b/10

te'sīr i.- e 075b/01

zāil i.- e 021b/24

żımād i.- e 113a/03

ʿilac i.- ebilür 007b/02

vaṣiyyet i.- ecegini 114a/10

ishāl i.- ecek 065a/23

ziyān i.- ecek 065a/25

i.- eler 016a/04, 017b/16, 018a/22, 021a/22, 044a/17, 061a/08, 077a/03, 079b/09, 080b/08,

085a/21, 093b/02

az i.- eler 018a/19

buḫūr i.- eler 034b/11, 061a/16, 061a/18

cimāʿ i.- eler 046b/14, 058b/06, 119b/05

cürʿalıḳ i.- eler 119b/03

defʿ i.- eler 084b/02

diḳḳat i.- eler 031a/21

faṣd i.- eler 002b/13, 009a/24, 010a/12, 010b/04, 010b/15, 010b/25, 011a/05, 011a/10, 011a/21, 012a/03, 012a/13, 012b/03, 012b/13, 014a/19, 014b/22, 015a/14, 015b/13, 016a/04, 016b/18, 016b/22, 017a/11, 017a/18, 017b/03, 017b/08, 018a/03, 018a/12, 018b/13, 018b/21, 019a/05, 019b/24

ġarġara i.- eler 009a/17, 036b/15, 059b/17, 072a/08, 119a/19, 119a/22

ḥabblar i.- eler 052b/25

ḥacāmat i.- eler 010b/04

ḥādd i.- eler 010a/13

ḫalṭ i.- eler 016a/15, 020a/04, 105b/01, 108b/02, 119a/02

ḥamūl i.- eler 116b/12

ḥār i.- eler 016b/22

ḥaẕer i.- eler 018a/14, 019b/10, 043b/02

ḥıfẓ i.- eler 008b/13, 108a/02, 114a/19, 114b/02, 114b/08, 114b/23, 115a/14, 115b/16, 117b/19, 117b/22, 118a/21, 119a/03, 120a/12

ḫılṭ i.- eler 107b/06

ḥuḳne i.- eler 011a/22, 011b/04, 026a/03

ictināb i.- eler 075a/11

iḥḳān i.- eler 116a/15, 116a/19, 116a/22

iḫrāc i.- eler 010a/19

ishāl i.- eler 016a/05, 017b/03, 018a/05, 018a/06, 018a/08

istiʿmāl i.- eler 009a/06, 009b/02, 009b/13, 010b/06, 010b/09, 012a/08, 012a/22, 012b/11, 012b/19, 013b/06, 013b/12, 013b/16, 014a/12, 014a/16, 014b/06, 014b/19, 015b/02, 015b/10, 016a/01, 017a/25, 017b/11, 020b/24, 025b/16, 031b/14, 036b/09, 037a/02, 042a/12, 050b/11, 076b/23, 103b/20, 104a/03, 104b/11, 104b/16, 104b/22, 105a/04, 105a/18, 105b/04, 105b/20, 106a/07, 106a/12, 106a/18, 106b/01, 106b/06, 106b/10, 106b/14, 106b/17, 106b/19, 106b/22, 107a/01, 107a/05, 107a/09, 107a/18, 107b/01, 107b/06,

107b/17, 108a/03, 108a/07, 108a/12, 108a/18, 108a/22, 108b/05, 108b/13, 108b/17, 108b/21, 109a/09, 109a/11, 109a/19, 109a/23, 109b/03, 109b/11, 109b/16, 109b/19, 109b/23, 110a/04, 110b/04, 110b/10, 110b/13, 110b/18, 111a/01, 111a/08, 111a/16, 111a/18, 111a/21, 111b/07, 111b/10, 111b/13, 111b/16, 111b/19, 112a/01, 112a/05, 112a/10, 112a/13, 112a/18, 112a/23, 112b/05, 112b/08, 114b/13, 115a/07, 115a/13, 115a/21, 115b/11, 116b/09, 117a/07, 117a/13, 118a/18, 118a/22, 120a/07, 120a/12

ḳaṣd i.- eler 065a/18

ḳavurma i.- eler 052a/16

kebāb i.- eler 078a/13

kehl i.- eler 087a/18

ḳurṣlar i.- eler 039a/06

laṭīf i.- eler 010b/10, 012b/09, 013a/21, 013b/02, 014a/13, 014b/19, 014b/24, 015a/04, 016b/19, 017a/15, 017a/20, 017b/01, 017b/11, 017b/21, 018b/10, 018b/16, 019b/25, 020a/04

luṭūḫ i.- eler 069a/05

luʿūḳ i.- eler 032b/08, 033a/24, 072b/15

maʿcūn i.- eler 105b/04

merhem i.- eler 117a/15, 117a/17

mübāşeret i.- eler 020b/17

mükerrer i.- eler 090b/13

mülāyim i.- eler 009a/05, 009a/12, 009a/16, 009a/24, 010b/15, 010b/25, 011a/10, 011b/04, 012a/14, 014b/15, 017a/11, 017a/19, 017b/17, 018b/22

münāsib i.- eler 016a/23

pāk i.- eler 080a/08

perhīz i.- eler 016b/20

ṣāfī i.- eler 109a/23

ṣalāta i.- eler 092a/07

suʿūṭ i.- eler 009a/15, 009a/18, 009b/25, 064a/07

şumāme i.- eler 119b/19

ṭabḫ i.- eler 104a/16, 105a/03, 105a/23

taḥrīk i.- eler 080a/10

taḳayyüd i.- eler 010b/02

taḳṭīr i.- eler 114a/19, 114a/21, 114b/05, 114b/18, 115a/11, 115a/21, 117a/20

tebdīl i.- eler 027b/11

tecdīd i.- eler 113a/17

tedbīr i.- eler 018a/06, 018a/15, 018b/09

telyīn i.- eler 010b/04

tenḳıye i.- eler 009b/24, 010b/18, 017a/18, 018a/21, 020a/02

terbiye i.- eler 042a/03

terbiyet i.- eler 065a/18

ṭılā i.- eler 009a/02, 009a/07, 009b/11, 009b/12, 009b/17, 011b/21, 012a/07, 012b/16, 013a/20, 014a/21, 015b/16, 016a/05, 017a/20, 017a/22, 017b/04, 032a/20, 041b/10, 043a/20, 069a/16, 075b/09, 081a/05, 084a/09, 084a/11, 084a/17, 112b/11, 112b/19, 112b/24

tütsi i.- eler 053a/23

vaż‘ i.- eler 118b/19

yaḳu i.- eler 022b/21, 026a/03, 026a/10, 034b/25, 044a/12, 071b/20

yoġurt i.- eler 070a/24

zerūr i.- eler 116b/18, 116b/23

żımād i.- eler 016a/07, 043b/25, 083a/17, 091b/23, 113a/08, 113a/13, 113a/19, 113b/05, 113b/06, 113b/13, 113b/17, 113b/20

‘ilāc i.- eler 001b/11, 002b/09, 016a/11, 017a/14, 018a/07, 018a/10, 018a/19, 096a/16

beyān i.- elim 003a/22, 010a/09, 014b/08, 094b/21, 096a/18

ẕikr i.- elim 095a/13, 119b/01

beyān i.- elüm 003b/02, 034a/02

muḫtaṣar i.- elüm 111a/09

hażm i.- emeyüb 054a/18

def‘ i.- emez 088a/03

nüfūẕ i.- emez 009b/22

fāide i.- en 016b/08

ḥareket i.- en 071a/16

ḫātem i.- en 101b/16

ishāl i.- en 096a/18, 096a/23, 096b/02, 096b/06, 096b/10

isti‘māl i.- en 098a/07

ḳaṭ‘ i.- en 097a/20

men‘ i.- en 097a/04

perhīz i.- en 049b/25

sākin i.- en 097a/10, 097a/16

ṣu‘ūd i.- en 033a/04, 117b/18

tebdīl i.- en 033a/17

tebevvül i.- en 030b/25

teftīḥ i.- en 096b/19

tevellüd i.- en 006b/09, 007b/11, 096b/10

ḥavf i.- enler 033b/15

murād i.- enler 032a/12, 075a/16

tebevvül i.- enler 069a/09

teşḫīṣ i.- enler 007b/11

ġalebe i.- enlere 038a/07

istifrāġ i.- enlere 075a/09

istiʿmāl i.- enlere 052b/03

tebevvül i.- enleri 084a/23

perhīz i.- enlerine 072b/01

i.- er 019b/04, 026b/21, 028b/16, 036a/04, 041b/03, 042b/20, 051b/07, 065a/02, 071a/21, 083a/06, 089a/13, 117a/08

aḫẕ i.- er 005b/06

artıḳ i.- er 041b/02

āsān i.- er 041b/07

az i.- er 089a/23

aʿlā i.- er 024a/19, 025a/16, 066a/01, 073a/11

balġam i.- er 065a/14

bāṭıl i.- er 081a/01

berk i.- er 025a/10, 027a/08, 071b/14, 104b/01

berrāḳ i.- er 067b/22

beyān i.- er 001a/13, 001a/15, 002b/14, 004a/02, 004b/01, 005b/19, 006a/01, 006a/17, 006b/18, 007b/17, 008a/17, 008b/20, 009a/21, 009b/08, 009b/21, 010a/16, 010b/03, 010b/12, 011a/09, 011a/19, 011b/13, 012a/01, 012b/03, 012b/12, 012b/20, 013a/10, 013a/14, 013a/22, 013b/09, 013b/19, 014a/04, 014a/17, 014b/07, 014b/21, 015a/05, 015a/13, 015b/11, 015b/21, 016a/03, 016a/09, 016a/12, 016a/16, 016b/14, 017a/08, 017a/16, 017a/23, 017b/02, 017b/14, 017b/22, 018a/11, 018a/16, 018a/23, 020b/25, 096a/15, 097a/04, 104a/09

beyāż i.- er 103a/15, 116a/05, 116b/19

bīnaẓīr i.- er 024b/25

buḥrān i.- er 019b/05

bulanıḳ i.- er 080a/09

büyük i.- er 029b/23

cemʿ i.- er 072a/06

ceng i.- er 019a/10

ceẕb i.- er 024a/09, 029b/15, 072a/06, 086b/20, 113a/09

ceẕẕ i.- er 056b/01

cimāʿ i.- er 038a/13, 101b/13

çoḳ i.- er 087a/15

debāġat i.- er 073a/11

debġ i.- er 091a/13, 091a/15, 091a/20

defʿ i.- er 005b/14, 005b/15, 006b/22, 022a/18, 023a/20, 025a/08,

029b/17, 029b/19, 042b/03, 043b/07, 043b/20, 052a/02, 053b/09, 064a/18, 072b/22, 072b/23, 074a/06, 076a/01, 079a/17, 082b/17, 089b/02, 091a/23, 092b/22, 096a/07, 097b/13, 098a/05, 098a/11, 098a/14, 098a/16, 098a/17, 098a/18, 098b/21, 098b/23, 099a/04, 099a/09, 099b/14, 100b/03, 100b/05, 100b/11, 100b/15, 101a/01, 101a/02, 101a/09, 101a/16, 101a/18, 101b/01, 101b/21, 102a/02, 102a/11, 102a/13, 102b/03, 102b/04, 102b/22, 103a/07, 103a/08, 103a/09, 103a/10, 103a/15, 103b/08, 104b/12, 113b/15, 114a/02, 114a/03, 114a/04, 114a/08, 115b/23, 116a/03, 118a/12, 119a/05

delālet i.- er 008a/20, 008a/21, 008b/04, 008b/05, 008b/06, 008b/07, 019b/16, 019b/17, 019b/18

devr i.- er 034b/02

ekl i.- er 005b/09

eyü i.- er 037b/20, 084b/16

fāide i.- er 021b/09, 021b/11, 023a/18, 023a/20, 023b/22, 024a/03, 024a/13, 024a/16, 024a/25, 024b/19, 025a/05, 025a/09, 025a/21, 025b/04, 025b/17, 025b/25, 026a/02, 026b/01, 026b/14, 027b/10, 028b/05, 028b/11, 028b/16, 029a/25, 030b/07, 031a/15, 033a/19, 033b/09, 034a/13, 036a/09, 036a/15, 036b/04, 037a/02, 037a/07, 037a/19, 038a/19, 038a/21, 038b/24, 039b/03, 040a/15, 041b/20, 042b/18, 043a/02, 043a/07, 043a/09, 043a/11, 043a/12, 043a/14, 043a/17, 043b/14, 043b/15, 043b/19, 043b/25, 044a/02, 044a/12, 044a/22, 044a/23, 044a/24, 044b/05, 045a/07, 045a/21, 045b/11, 045b/21, 046a/05, 046a/06, 046a/08, 046a/09, 046b/24, 047a/06, 047a/24, 048a/21, 048b/07, 048b/17, 049a/24, 049a/25, 049b/05, 050a/18, 051a/08, 051a/24, 052a/01, 052b/01, 052b/10, 053a/01, 053a/16, 053a/20, 053a/25, 053b/19, 053b/23, 054b/06, 055b/01, 055b/13, 055b/15, 055b/21, 056a/12, 056a/20, 057a/15, 057b/06, 058b/15, 060b/05, 060b/11, 060b/17, 061b/04, 062a/21, 062b/08, 062b/10, 062b/11, 062b/13, 063b/15, 064a/05, 064a/14, 065a/01, 065b/05, 065b/14, 065b/19, 065b/25, 066b/11, 067a/06, 067a/23, 067a/25, 069a/02, 069b/07, 069b/08, 070a/13, 070b/03, 072a/17, 073a/16,

075b/16, 075b/17, 075b/19, 075b/20, 076b/08, 076b/09, 076b/11, 078b/06, 078b/08, 080b/12, 082b/23, 083a/19, 084b/12, 084b/16, 085b/09, 086a/09, 086a/14, 087b/15, 088a/22, 089b/06, 089b/08, 089b/09, 090a/19, 090b/04, 091a/17, 091a/20, 091a/21, 091b/13, 100a/07, 104b/02, 104b/04, 104b/19, 105b/06, 108a/14, 109b/01

fāsid i.- er 046b/01, 060a/23, 081a/12

ferāġat i.- er 100b/01

fetḥ i.- er 055b/06, 061a/18

fiʿl i.- er 085b/02

ġalebe i.- er 019a/12

ġalīẓ i.- er 072a/12

gökcek i.- er 044a/23, 060b/05

göregen i.- er 026a/04, 035a/24, 045b/14, 048a/12, 056b/08

güzel i.- er 045b/16, 108b/01, 108b/07

ḥabs i.- er 044b/06, 051a/02, 056a/19, 065a/03, 067b/12, 068a/11, 068a/16, 074a/03, 108a/15

ḫalāṣ i.- er 028b/02, 109a/12

ḥall i.- er 103a/18, 117a/21

ḥām i.- er 030a/11

ḥāṣıl i.- er 025b/18, 036b/05, 053b/24

hażm i.- er 022a/20, 042b/09, 108a/19

helāk i.- er 022a/06, 023b/11, 034a/21, 077b/10, 087a/19, 102a/19

ḥıfẓ i.- er 087b/15, 099a/05, 099b/18, 103a/19, 109b/02, 109b/05

ḥiddetlü i.- er 057b/21

ḥoş i.- er 025a/09

ḫoş i.- er 025a/25, 027b/16, 038a/11, 044a/24, 050b/04, 057a/25, 066a/13, 079b/06

ḫūb i.- er 101b/05, 106b/11

ḫurūc i.- er 014a/07

ḥūş i.- er 035a/03, 064b/21

ḫūş i.- er 082a/03

ıṣlāḥ i.- er 027a/04, 029a/04, 029a/25, 029b/13, 030a/12, 033b/17, 035a/20, 036b/05, 038b/21, 039a/21, 040b/25, 041a/09, 041a/24, 046a/04, 046b/03, 047b/14, 048b/10, 048b/18, 048b/23, 050b/12, 050b/19, 051a/14, 051b/22, 052a/24, 053a/06, 053a/24, 053b/13, 054b/09, 054b/10, 055b/22, 056a/03, 056a/14, 056a/23, 057a/04, 057b/04, 057b/08, 057b/19, 058a/06,

058a/13, 058a/20, 058b/18, 059b/21, 060a/03, 060a/19, 060b/18, 061a/09, 061a/22, 061b/23, 062a/08, 062a/14, 062b/01, 063b/21, 064a/03, 064a/08, 064a/20, 064b/04, 064b/07, 064b/13, 064b/22, 065a/06, 066a/21, 066b/05, 067a/10, 067a/16, 067b/01, 067b/08, 068a/02, 068a/08, 068b/05, 068b/06, 069a/07, 069a/22, 069b/09, 069b/16, 070a/11, 070a/23, 070b/19, 071a/18, 071a/22, 071a/25, 071b/01, 072a/01, 072a/12, 072a/14, 072a/20, 072b/07, 073a/11, 073b/08, 073b/19, 074a/12, 076a/07, 076a/13, 076b/13, 077a/09, 077a/17, 077b/03, 077b/07, 078a/10, 079a/10, 081a/14, 082a/06, 082b/05, 083a/11, 083b/01, 083b/16, 083b/17, 084b/22, 085a/12, 085a/18, 085b/18, 086a/02, 086a/16, 086b/07, 086b/22, 087a/10, 087b/05, 087b/06, 087b/17, 087b/18, 087b/21, 088a/12, 088b/03, 088b/07, 088b/23, 089a/13, 089b/17, 089b/19, 090a/09, 091a/04, 091b/15, 091b/21, 092a/10, 092a/17, 092a/19, 092a/23, 092b/11, 093a/04, 093b/02, 099a/13, 100a/12, 114a/06, 119a/08, 119b/06

ıssı i.- er 023a/02, 026b/10, 060b/03

ıṭlāḳ i.- er 067b/18

ibṭāl i.- er 074a/01, 086a/14, 099a/04

ī̱cāb i.- er 003b/25

icābet i.- er 076a/03

idrār i.- er 030a/03, 033a/24, 035b/20, 037b/11, 039b/05, 044b/03, 045b/15, 053a/20, 056b/22, 059a/05, 059b/10, 064b/20, 069b/04, 071a/02, 072b/20, 074a/10, 075a/02, 077a/14, 080a/13, 082b/16, 083b/12, 086b/01, 090a/03, 104b/07, 115a/17

idrār-ı bevl i.- er 029a/08

ifsād i.- er 029a/02, 033a/06, 077b/19

iḥāṭā i.- er 094b/07

iḥdāṯ i.- er 040b/25, 071a/22

iḫrāc i.- er 019b/25, 046b/22, 095a/07, 095a/12, 109a/16, 110b/19

imsāk i.- er 053a/02, 064b/20, 067b/17, 071b/17, 084b/09, 091b/07

intiḳāl i.- er 013a/11

irḫā i.- er 060a/21, 064a/20, 066b/04

ishāl i.- er 022b/04, 025a/16, 026b/16, 026b/17, 030b/22, 031a/23, 031a/24, 036b/10, 038b/14, 039b/15, 040a/04, 042b/12, 043b/19, 045a/08, 045b/09, 046a/15, 047a/20, 048a/10, 048b/19, 048b/21, 048b/22, 049a/03, 049a/22, 049a/25, 053a/11, 055b/12, 057a/07, 060b/09, 060b/15, 062b/06, 062b/08, 062b/10, 069b/13, 069b/14, 072a/19, 072b/05, 075b/11, 076a/16, 077a/05, 077b/05, 078b/02, 078b/04, 082b/21, 083a/07, 083a/23, 091a/12, 091a/13, 091a/22, 094a/10, 110a/12

istifrāġ i.- er 054a/18

istinşāḳ i.- er 007a/19

itfā i.- er 075a/01

izāle i.- er 002b/11, 002b/12, 002b/13, 103a/12, 104b/05, 104b/18, 106a/09, 118b/15

iẕhār i.- er 005a/20, 005b/04

ḳabūl i.- er 004b/02

ḳabż i.- er 026a/25, 029a/07, 031a/14, 033b/03, 033b/13, 035b/18, 039b/01, 041a/06, 044a/10, 045b/08, 046a/15, 050a/03, 053b/25, 056a/13, 060a/25, 060b/22, 067b/23, 070a/09

ḳatı i.- er 053b/20

ḳatl i.- er 088a/07, 100a/08, 103b/07

ḳaṭʿ i.- er 022a/14, 022a/16, 026a/13, 028b/20, 036a/01, 037a/01, 037b/01, 040b/24, 043a/10, 047b/01, 058a/06, 061a/04, 064a/19, 064b/01, 067b/15, 076a/11, 083a/05, 084b/11, 087b/01, 089a/20, 089a/21, 089b/18, 091a/15, 099a/20, 099b/09, 100a/09, 100b/06, 103a/10, 103b/01, 104b/01, 104b/12, 113b/07, 116b/17, 119b/10

ḳaṭʿ-ı balġam i.- er 034a/17

ḳavī i.- er 002a/20, 022a/15, 022a/22, 023b/24, 024a/13, 026a/15, 026a/19, 026a/21, 031a/07, 031b/22, 032a/07, 040b/01, 041b/12, 041b/13, 041b/24, 044a/12, 044a/16, 044a/25, 046b/23, 048a/11, 048a/14, 048b/12, 049b/03, 049b/06, 049b/07, 055a/04, 056a/13, 058a/10, 058b/15, 058b/16, 059b/16, 062a/04, 064a/12, 064b/06, 068a/15, 068a/23, 069a/08, 069b/02, 069b/05, 073b/18, 074a/06, 080a/20, 084b/16, 086b/03, 086b/04, 086b/05, 087a/14, 087b/04, 088a/13, 088a/23,

092b/04, 092b/21, 093a/02, 099b/08, 118b/14

ḳāyim i.- er 029b/21, 046b/14

kehle i.- er 056b/10

ḳızıl i.- er 002a/20

kifāyet i.- er 003a/01, 019a/05, 032a/12, 033b/22, 035a/12, 040b/11, 053a/18, 065b/01, 085a/11

ḳulunç i.- er 067b/05

laṭīf i.- er 022a/15, 039a/23, 073a/08

menʿ i.- er 009b/22, 010a/11, 026a/22, 026a/25, 027a/03, 027a/08, 030b/15, 033a/09, 033a/23, 040b/22, 041a/03, 045b/22, 057b/01, 057b/21, 064a/11, 067a/06, 069a/04, 072a/05, 074a/02, 079a/19, 079b/14, 082b/23, 083a/03, 088b/12, 089a/23, 089b/04, 089b/05, 093a/01, 093a/03, 100b/07, 101a/10, 108b/01, 109b/04, 118b/17

muḥabbet i.- er 030b/25

muḥkem i.- er 023a/19, 037b/25, 043a/19, 044a/24, 047a/09, 051a/18, 058a/07, 059b/20, 069a/08, 070b/23, 072a/09, 080a/22, 085a/07, 090a/18, 091b/10, 118b/14

muḳavvī i.- er 101b/05

muʿālece i.- er 020b/06

muʿtedil i.- er 048b/13

mücellā i.- er 039b/12, 044a/15, 073a/02, 086b/21, 090a/14

mülāyim i.- er 023b/10, 026a/07, 027b/01, 027b/24, 032b/04, 033a/19, 033b/11, 035b/18, 041a/08, 046a/14, 047b/13, 047b/14, 048b/19, 049b/03, 050a/25, 055b/24, 057b/18, 067a/13, 083a/20, 083b/12, 109a/20

nerm i.- er 024a/02, 030b/19, 079b/15

neşf-i ruṭūbāt i.- er 035a/04

pāk i.- er 015b/03, 021b/18, 023a/03, 023b/18, 026a/16, 027a/15, 029a/14, 030a/10, 030b/03, 035b/12, 036b/08, 036b/24, 037a/11, 037b/23, 038a/21, 040b/15, 042a/09, 046b/24, 048a/09, 048a/15, 048b/04, 051a/15, 055a/08, 055b/08, 056a/07, 057a/07, 057a/23, 057b/22, 058a/18, 059b/17, 059b/19, 060a/16, 060b/10, 062a/22, 062b/05, 064b/10, 064b/20, 065b/16, 066a/15, 067a/11, 068a/03, 069b/02, 069b/15, 072a/05, 072b/20, 079a/09, 081b/16, 082b/04, 083a/05, 084b/09, 088a/20, 092a/04, 104b/01

peydā i.- er 033b/15, 057a/09

raḳīḳ i.- er 092b/21

redd i.- er 082a/12

rūşen i.- er 021b/20, 036b/14, 041a/22, 041b/01, 060b/05, 104b/04

rücuʿ i.- er 074b/05

ṣabġ i.- er 015a/06

ṣāf i.- er 024b/23, 027b/17, 047a/08, 047b/09, 060b/10, 069a/20, 090a/02

ṣāfī i.- er 030a/17, 036a/09, 036a/20, 038a/04, 038a/08, 048a/09, 072b/10

ṣaġır i.- er 061b/01

sākin i.- er 022a/15, 023b/21, 024a/24, 024b/20, 025a/22, 025a/25, 027b/04, 028b/25, 030a/16, 034b/04, 034b/17, 035a/14, 036a/05, 036a/13, 036b/03, 036b/05, 037a/06, 037b/10, 039b/19, 040b/21, 042a/08, 042b/20, 043b/06, 044a/11, 048a/20, 051b/08, 053b/19, 056b/15, 062a/07, 073a/12, 074a/03, 075a/05, 075b/11, 080a/14, 080b/11, 086b/18, 089a/11, 090b/16, 097b/19, 099a/11, 112b/01, 113a/19

serḫoş i.- er 077b/02

sirāyet i.- er 004b/25, 098a/13, 098a/14

siyāh i.- er 052a/20, 079b/04, 088a/13, 099b/08

sölpük i.- er 030a/05

ṣuʿūd i.- er 006b/04

süst i.- er 086a/16

taġdiye i.- er 006a/02

taġyīr i.- er 100b/20

taḫlīl i.- er 024a/24, 025b/23, 026b/18, 027a/01, 027a/02, 033a/17, 034b/12, 036a/08, 036b/05, 036b/24, 038a/13, 038b/05, 039b/20, 042a/11, 042b/21, 042b/24, 046a/14, 049a/15, 053a/19, 053a/20, 055b/25, 064b/10, 065a/11, 071b/22, 080b/03, 088a/21, 089a/08, 099a/14

taḥlīl i.- er 025a/18, 025b/11, 026a/07, 029b/12, 034a/09, 035b/12, 039a/03, 039a/15, 039a/18, 039a/23, 042a/20, 044a/08, 056a/09, 060b/09, 065a/11, 079a/09, 079a/13, 080b/06, 086a/05, 086a/10, 088a/10, 089b/02, 089b/03, 089b/04, 092b/10, 095a/08, 104b/07, 104b/18, 106a/20, 106b/11, 106b/15, 106b/20, 108a/15, 109b/20, 112b/01, 113a/03, 118b/10

taḫlīl-i riyāḥ i.- er 066a/11

taḥrīk i.- er 023b/01, 028a/15, 029a/24, 029b/15, 029b/20, 031a/04, 034a/18, 065b/09, 068b/01, 070a/25, 083b/12, 083b/15

taḥsīn i.- er 104b/02

taḳviyet i.- er 119b/20

talṭīf i.- er 057b/22, 092a/21

ṭarḥ i.- er 108a/19

taṣfiye i.- er 094a/22, 094b/23

tasḥīḥ i.- er 115a/22

tāze i.- er 090b/21

taʿdīl i.- er 095a/12

taʿyīn i.- er 054a/14

tebevvül i.- er 040a/22

tebrīd i.- er 023b/09, 063b/04

tedbīr i.- er 020b/06

tekevvün i.- er 094b/06

teklīs i.- er 117a/22

telyīn i.- er 057a/24, 089b/10

temīz i.- er 007b/05

tenḳıye i.- er 023b/23, 066a/02, 073a/07

tenḳıye-i tām i.- er 031a/25

terḳīḳ i.- er 106b/20

tesḫīn i.- er 051b/25, 063b/08, 069b/09, 085b/09, 085b/11, 092b/09

te'ṣīr i.- er 074b/03, 098b/06

teskīn i.- er 022b/04, 028b/19, 033a/04, 035b/23, 036a/03, 039a/02, 045b/22, 047a/21, 048b/19, 050a/18, 072b/01, 076a/03, 082a/04, 088a/18, 089b/06, 103a/20, 103b/04, 103b/06, 109b/20, 110a/08, 112a/20, 113a/09, 118b/10

teslīm i.- er 005b/02

teşekkül i.- er 004a/03

teşḫīṣ i.- er 020b/08

tevellüd i.- er 001b/10, 003a/19, 003b/21, 004a/08, 004a/18, 006a/16, 006b/04, 006b/06, 006b/09, 007b/01, 014a/05, 014a/07, 014a/08, 015b/03, 030a/18, 030b/19, 032a/22, 070b/01, 071a/17, 071a/25, 073b/08, 080a/14

tevsīʿ i.- er 023b/18

tiryāḳlıḳ i.- er 039a/18

tīz i.- er 030b/05, 030b/08, 044a/15, 049b/06, 061b/14

vaṣiyyet i.- er 114a/11

yardım i.- er 074a/23, 095a/01, 106a/09

żabṭ i.- er 081b/11

zaḥmetler i.- er 046b/05

zāil i.- er 022a/02, 023a/25, 024b/14, 027b/17, 029a/12, 029b/04, 030a/03, 030a/04, 031a/19, 031b/04, 035b/20, 035b/23, 036a/21, 036b/15, 037a/01, 039b/07, 040b/07, 042a/05, 043b/06, 056a/08, 057b/07, 063b/06, 064b/25, 067a/02, 077a/14, 080a/21, 080b/16, 087a/05, 088b/20, 090b/15, 091a/09, 101b/03

żarar i.- er 034b/05, 039a/07, 046b/04, 056a/14, 057a/16, 057b/08, 058a/13, 059b/21, 060a/03, 061a/09, 063b/10, 064b/22, 069a/22, 072a/01, 072b/06, 074b/15, 076a/06, 076a/13, 082a/15, 088a/12, 088b/23, 089a/13, 090a/09

żaʿīf i.- er 048b/18, 064b/06, 069a/07, 075a/08, 092a/09

zekī i.- er 031a/07, 088a/13

ziyāde i.- er 021b/20, 023a/07, 023a/25, 023b/20, 024a/25, 024b/23, 026a/20, 029a/16, 029a/24, 030a/17, 031a/13, 031a/17, 032b/07, 033a/13, 035a/04, 035b/09, 035b/19, 036a/20, 037a/01, 037a/21, 038a/11, 038b/19, 039a/10, 039a/12, 044b/23, 046a/07, 046b/02, 046b/04, 046b/15, 049a/17, 049a/18, 049b/06, 051a/24, 052a/12, 054b/04, 056b/08, 056b/11, 057a/17, 057a/23, 058b/24, 065a/16, 073a/02, 079b/19, 083b/13, 085b/21, 087a/14, 087b/04, 090a/04, 091b/07, 091b/12, 094b/08

ziyān i.- er 030a/11, 048b/10, 052a/15, 052a/24, 053a/05, 054b/09, 054b/10, 056a/22, 056b/10, 057a/03, 058a/06, 058b/18, 065a/06, 068b/06, 071a/25, 073a/21, 077b/07, 082b/05, 087b/17, 088b/03, 091a/04

ẓuhūr i.- er 068b/14

ʿaḳd i.- er 007b/10

ʿalāmet i.- er 019b/10

ʿavdet i.- er 004b/06

beyān i.- eriz 007b/16

i.- erler 074a/15, 076a/22, 079b/01, 080b/09, 086b/01, 087a/02

cemʿ i.- erler 062b/20, 063a/17, 068b/20

devā i.- erler 046b/16

fürūḫat i.- erler 068b/18

gömeç i.- erler 054a/10

ḥıfẓ i.- erler 054a/16

ḥikāyet i.- erler 062b/17

ıṣlāḥ i.- erler 063b/19

istiʿmāl i.- erler 004b/13, 016a/13, 021a/06, 023b/09, 050b/13, 065a/23, 070a/01, 073b/12, 079b/01, 083a/09, 104a/08, 104a/22, 106a/03, 117a/01

kāġıd i.- erler 060a/08

ḳāyimmaḳām i.- erler 037b/03

mażmaża i.- erler 104a/22

maʿcūn i.- erler 044b/22, 090a/06

muḥabbet i.- erler 101b/13

müşāhede i.- erler 080a/06

naḳl i.- erler 028a/16

ṣabr i.- erler 046b/05

sürme i.- erler 080b/10

taḳsīm i.- erler 004b/22

ṭaleb i.- erler 034b/04

tenḳıye i.- erler 104a/22

teslīm i.- erler 068b/17

tesmiye i.- erler 006b/18, 014a/08, 019a/01

teʿaddī i.- erler 004b/25

ṭılā i.- erler 112b/13, 119b/20

turşı i.- erler 065a/08

urġan i.- erler 062a/09

ẓann i.- erler 063a/25

żımād i.- erler 028b/10

istiʿmāl i.- erlerdi 078b/20

istiʿmāl i.- erlerese 045b/09

i.- erlerse 045b/14

büryān i.- erlerse 071a/17

ġarġara i.- erlerse 051a/15

istiʿmāl i.- erlerse 103a/16

luʿūḳ i.- erlerse 042b/19

mażmaża i.- erlerse 061b/11

mūm-ı revġan i.- erlerse 056a/09

murād i.- erlerse 077a/03

ṭılā i.- erlerse 022b/16, 101b/02, 101b/12

ıṣlāḥ i.- ermiş 073a/21, 081a/07, 082a/15

ḳaṭʿ i.- erse 063b/17

taḫattüm i.- erse 103b/12

ṭaleb i.- erse 033a/07

murād i.- erseŋ 120a/11

i.- esin 048a/01

ḥall i.- esin 118a/01

ḥıfẓ i.- esin 020a/07, 105a/07, 117b/14, 118a/06, 118a/10, 118b/01

ḫılṭ i.- esin 113a/23

ḳārūre i.- esin 008b/09

menʿ i.- esin 020a/09

muʿālece i.- esin 020a/13

saḥḳ i.- esin 118a/08

şeddüvaṣl i.- esin 118b/04

ṭabḫ i.- esin 113a/13

taḳṭīr i.- esin 114a/22, 118a/03, 118a/08, 118a/09, 118a/11, 118a/22, 118a/23, 118b/06
tenbīh i.- esin 008a/25, 008b/10
żımād i.- esin 113b/01
ziyāde i.- esin 118b/05
ʿaḳd i.- esin 113a/16, 118a/01
ʿamel i.- esin 118b/12
beyān i.- evüz 014b/13
ẕikr i.- evüz 096a/17
istiʿmāl i.- ince 012b/01, 099b/04
naẓar i.- ince 002a/21
ṭılā i.- ince 117a/10, 118b/16
ẕikr i.- ince 114a/11
iṣābet i.- meden 099a/04
ẕikr i.- mediler 007a/12
ḥabs i.- mege 082a/14
ḥād i.- mege 120a/10
ḳay’ i.- mege 056b/09
ʿilāc i.- mege 002b/11
i.- mek 020a/20
ḥāṣ i.- mek 020b/22
ḥaẕer i.- mek 020a/21
ḳavī i.- mek 076a/09
muʿālece i.- mek 096a/15
mübāşeret i.- mek 001b/02
ṭılā i.- mek 028b/03, 054b/01
istiʿmāl i.- mekdendür 001b/18, 001b/20
heves i.- memek 063b/10
iʿtibār i.- memişdür 019b/06
beyān i.- memişlerdür 022b/18, 028a/17, 062b/15
ġarġara i.- mesi 070b/13
şemm i.- mesi 039b/25
ḫaṭā i.- meye 002b/08, 020a/25
ḥiss i.- meye 093a/22
istiʿmāl i.- meye 008a/25
tebevvül i.- meye 008b/12
cemʿ i.- meyeler 046b/07
dirīġ i.- meyeler 033a/07
ġaflet i.- meyeler 009b/20, 010a/15, 010b/01, 011b/08, 011b/23, 012a/18, 012b/18, 013b/09, 014a/04, 014b/18
ḫaṭā i.- meyeler 013b/02
heves i.- meyeler 028b/20
istiʿmāl i.- meyeler 045a/05
terkīb i.- meyeler 041b/05
terbiye i.- meyince 045a/05
eksik i.- meyüb 050b/23
te'sīr i.- meyüb 049b/24
ḳabūl i.- mez 003b/18
kifāyet i.- mez 011a/15

mülāyim i.- mez 070b/21

żarar i.- mez 063b/12

ziyān i.- mez 060a/09, 070b/01

istiʿmāl i.- mezler 062b/04

ġalebe i.- miş 030b/06

tenḳıye-i dimāġ i.- miş olalar 021a/09

tevellüd i.- miş olsa 033a/06

fāide i.- miş olursın 075a/20

beyān i.- mişdür 034a/03

ḫalḳ i.- mişdür 007a/01

ḥikāyet i.- mişler 050a/09

iḫtilāf i.- mişler 066b/24, 098b/08

i.- seler 031b/19

fetīl i.- seler 062b/13

ġarġara i.- seler 052b/22

istiʿmāl i.- seler 057a/01, 097b/18

ḳaftan i.- seler 099b/18

kehl i.- seler 043a/20

luṭūḫ i.- seler 047a/24

ṭılā i.- seler 041a/23, 045b/14, 071a/10

yaḳu i.- seler 056b/01

i.- üb 021b/13, 029a/08, 031a/14, 045b/02, 051a/16, 053a/11, 060b/21, 061b/01, 062a/21, 074a/11, 090b/09, 111a/18, 116b/18

ābzen i.- üb 015b/13

bāzūbend i.- üb 056a/20

berk i.- üb 038a/04

biryān i.- üb 031a/18

boncuḳ i.- üb 097b/19

bulamaç i.- üb 047b/03, 078b/08

büryān i.- üb 038b/18, 045a/05

cemʿ i.- üb 043a/23, 054a/15, 063a/14, 068b/17, 072a/06, 087b/22, 115a/12

cerb i.- üb 031a/20, 066a/16, 077a/03

ceẕb i.- üb 068b/23

dāġ i.- üb 085b/14

dāire i.- üb 097b/12

defʿ i.- üb 033a/07, 063b/22

fāide i.- üb 024a/17, 024a/19, 026a/14, 029a/11, 034b/22, 050a/20, 051a/18, 055b/16, 073a/07, 085b/04

ferzece i.- üb 119b/10

fetīl i.- üb 041b/20, 042a/06, 061b/19, 099a/07

ġaflet i.- üb 104b/16

ġalaṭ i.- üb 071b/06

ġubār i.- üb 062a/09

ḥabb i.- üb 109a/15

ḥabblar i.- üb 009b/13, 014a/12, 109a/09, 109a/11, 109b/15, 110a/04

ḥacāmat i.- üb 084a/10

ḥall i.- üb 009a/07, 012b/14, 020b/21, 023a/14, 024b/14, 043a/08, 065a/03, 073b/17, 109a/22, 117a/22, 118a/02, 118b/16, 118b/23, 119b/18, 119b/20

ḫalṭ i.- üb 012a/21, 012b/25, 013b/05, 015a/15, 016a/07, 104a/16, 105a/03, 105a/17, 105a/23, 108b/04, 108b/13, 111a/15, 111b/06, 111b/19, 112b/11, 112b/13, 113a/13, 113a/15, 113b/06, 113b/17, 113b/20, 114b/12, 115a/22, 115b/19, 116a/07, 116a/22, 116b/04, 117b/20, 118b/18, 119b/19

ḥarḳ i.- üb 102a/03

ḫātem i.- üb 098a/02

ḥıfẓ i.- üb 113b/23, 114a/21

ḫılṭ i.- üb 009a/02, 009b/12, 010b/16, 011a/06, 011a/25, 011b/03, 011b/09, 011b/12, 011b/20, 012a/06, 012b/11, 012b/15, 014a/21, 015b/05, 015b/07, 016a/05, 017b/16, 017b/17, 017b/19, 058b/07, 112b/23, 113a/21, 116a/18, 118a/09

ḥiss i.- üb 005b/14

ḫoşāb i.- üb 060b/22

ḫulk-ı iṭāʿat i.- üb 051b/15

ılıcaḳ i.- üb 062b/11

ısḳāt i.- üb 073b/21

ışlāḥ i.- üb 038a/25

ıssı i.- üb 054b/01, 058a/02, 075a/07

ıssıca i.- üb 037b/24, 084a/08

idḫāl i.- üb 078b/13

istiʿmāl i.- üb 100b/09

işrirā' i.- üb 068b/17

iştirā i.- üb 054a/16

ittifāḳ i.- üb 099a/02

ḳavī i.- üb 025b/18, 033b/05, 058a/11, 076b/11

kebāb i.- üb 042b/13

kehl i.- üb 093a/01

ḳurşlar i.- üb 015a/18, 021b/05, 058b/13, 112a/04

luʿūḳ i.- üb 021a/07

maʿcūn i.- üb 012b/23, 061a/03, 105b/20, 106a/12, 106a/18, 106b/01, 106b/06, 106b/10, 106b/13, 106b/17, 106b/19, 107a/01, 107a/05, 107a/09, 107a/18, 107a/23, 107b/05, 107b/16, 110b/04, 110b/13, 110b/17, 111a/01, 120a/06

merhem i.- üb 117a/07, 117a/13

muḥkem i.- üb 024a/15, 036a/01

muḳaşşer i.- üb 027b/08

mūm-ı revġan i.- üb 039b/23

muʿtād i.- üb 023a/05

müdāvemet i.- üb 044b/12

müherrā i.- üb 060a/12

müstaḥleb i.- üb 015a/19

nisbet i.- üb 046b/16

pāk i.- üb 015a/25, 024a/13, 025a/18, 039a/04

perverde i.- üb 119b/04

peydā i.- üb 041a/05

ṣāf i.- üb 028a/13

ṣāfī i.- üb 026a/15

saḥḳ i.- üb 010a/14, 011a/13, 011b/09, 011b/10, 011b/11, 012a/06, 012b/10, 015a/18, 015a/19, 015b/05, 015b/14, 016a/20, 017b/10, 017b/19, 020a/11, 025b/15, 026b/14, 029b/24, 031b/15, 035a/14, 035a/24, 038a/14, 038b/15, 040b/16, 044a/22, 047a/22, 047b/16, 047b/23, 049b/11, 052a/22, 058a/07, 058a/21, 058b/06, 059a/01, 061a/17, 061a/20, 064a/07, 064b/25, 069a/05, 072a/09, 077a/14, 082a/12, 084b/21, 086a/09, 086b/20, 086b/23, 087a/01, 091a/22, 092b/05, 097b/18, 097b/21, 098a/09, 099a/20, 100a/08, 100a/13, 100a/14, 100b/02, 100b/03, 100b/04, 100b/14, 100b/21, 101a/04, 101a/06, 101a/14, 101a/17, 101a/19, 101a/22, 101a/23, 101b/02, 101b/08, 101b/11, 102a/12, 102a/23, 102b/02, 102b/03, 102b/05, 102b/22, 103a/11, 103a/15, 104a/07, 104a/15, 104b/20, 105a/02, 105a/05, 105a/17, 105b/01, 105b/19, 106a/07, 106a/17, 107b/04, 108a/01, 108a/11, 108a/21, 108b/04, 108b/12, 109b/11, 110a/03, 110b/17, 111a/07, 111a/15, 111a/20, 111b/06, 111b/09, 111b/16, 111b/19, 111b/23, 112a/09, 112a/13, 112b/04, 112b/07, 112b/13, 112b/14, 112b/17, 112b/23, 113a/02, 113a/07, 113a/11, 113b/06, 113b/11, 113b/16, 113b/19, 114a/18, 114b/10, 114b/17, 115a/06, 115a/10, 115b/08, 115b/15, 115b/19, 116a/04, 116a/06, 116b/08, 116b/12, 116b/15, 116b/20, 116b/23, 117a/19, 118a/11, 118a/18, 118b/03, 119a/02, 119a/21, 119b/03, 119b/04, 119b/09, 119b/12, 119b/18, 120a/06, 120a/09

sākin i.- üb 025a/23, 028b/01, 029a/09, 032a/02, 062a/12

sedd sedd i.- üb 063a/08

ṣefūf i.- üb 103a/16, 111b/10

sefūf i.- üb 111a/08, 111a/21, 111b/13, 111b/16, 111b/23

senūn i.- üb 026b/22

sirāyet i.- üb 085a/20

su'āl i.- üb 002b/06

ṣuʿūṭ i.- üb 017b/05

şarāb i.- üb 104a/17

şemmāme i.- üb 054b/02

şerbet i.- üb 011a/24, 015a/09, 110a/18

şiyāf i.- üb 116b/05

şiyāflar i.- üb 116b/09

ṭabḫ i.- üb 009a/06, 009a/13, 009b/01, 009b/07, 009b/18, 010a/08, 010b/06, 011a/02, 011b/06, 011b/20, 012a/15, 015a/08, 015b/05, 015b/15, 104a/02, 104a/08, 104a/15, 104b/14, 105a/03, 105a/06, 105a/10, 106a/02, 106a/07, 113a/02, 113a/16, 113a/23, 113b/04, 115b/20, 119a/19

ṭabḥ i.- üb 010b/20, 016a/22, 020a/11, 108b/02, 113a/12

taġallüb i.- üb 050a/16

taḥlīl i.- üb 029b/10, 084a/10

taḥrīk i.- üb 037b/03, 039b/08, 040a/16, 043a/22

taḥta i.- üb 041a/04

taḫtacık i.- üb 041a/02

taḳṭīr i.- üb 114b/11, 114b/22, 115a/07, 115a/14, 117b/22, 118a/04

taḳtīr i.- üb 117b/21

tebdīl i.- üb 076b/22

tecāvüz i.- üb 085a/19

terbiye i.- üb 025b/10, 094a/05

terkīb i.- üb 088b/13

tesḫīn i.- üb 061b/11

tevellüd i.- üb 066a/03

ṭılā i.- üb 084b/21, 102a/02

vaṣl i.- üb 118a/19

yaḳın i.- üb 068b/16

yaḳu i.- üb 081a/15

yardım i.- üb 066a/16

zāil i.- üb 021b/19, 039a/03

żamm i.- üb 117b/20, 117b/21

żarar i.- üb 101a/08

ziyāde i.- üb 021b/21, 034a/19, 046a/23, 068a/22

ʿamel i.- üb 110a/10, 110a/23, 110b/09

ʿasel i.- üb 073b/06, 104a/14

ṣuʿūd i.- üb ḳalur 006b/06

ḫılṭ i.- üp 009a/01

it : İt, köpek. -6-

i. 021a/21, 040a/19, 052a/07, 059a/08, 061b/08

iṭāʿat :< Ar. Boyun eğme, emre göre davranma. -1-

ḫulk-ı i. idüb 051b/14

it boncuġı : İt boncuğu, katır boncuğu, yılanbaş. -1-

i. 090a/10

it burnı : İtburnu çiçeği, yabani gül, köpek gülü; kuşburnu. -1-

i. 054b/20

itdir - : bk. itdür -. -2-

hażm i.- ür 104b/17

iʿāde i.- ür 072b/10

itdür - : Etdirmek. -63-

ġarġara i.- eler 010b/19, 011a/04, 011a/12, 011a/25, 011b/03, 011b/10

idrār i.- eler 014b/24

ishāl i.- eler 018a/13

istiʿmāl i.- eler 011a/02, 011b/25, 012b/23, 013a/01, 015a/12, 015a/19, 118b/03

ḳay' i.- eler 012a/21, 012a/22

ḳay’ i.- eler 019a/06

mażmaża i.- eler 011a/14

mülāyim i.- eler 011a/23

ṭabḫ i.- eler 011a/14

terk i.- eler 010b/11, 018a/20

vaḳy i.- eler 010b/18

ḥareket i.- en 018a/13

taḥrīk i.- en 003b/25

idrār i.- esin 020a/13

ḳay’ i.- icidür 037a/10

i.- mek 014b/14

ḥayż i.- mek 051b/16

idrār i.- mek 019b/09

ʿamel i.- mek 031b/11

nisyān i.- memege 079a/06

hażm i.- üb 029b/20

ṣāfī i.- üb 079a/06

i.- ür 088a/18

ḥareket i.- ür 026b/20

hażm i.- ür 025a/09, 027a/10, 028a/15, 034a/16, 038a/11, 038b/19, 039a/22, 042a/21, 056b/06, 056b/09, 059b/16, 066a/24, 067b/22, 108a/15

istifrāġ i.- ür 080a/16

ḳay’ i.- ür 023a/11, 034a/23

peydā i.- ür 041a/09

tevellüd i.- ür 028a/02, 051b/25, 052a/15, 053b/06, 056a/01, 058b/24

ziyāde i.- ür 051a/16, 079b/16

itdürici : Etdirici. -1-

hażm i. 059a/21

itfā :< Ar. Söndürme, söndürülme. -1-

i. ider 075a/01

iti : Sert, keskin, şiddetli. -1-

i. 022a/18

iʿtibār :< Ar. Önem verme, saygı gösterme. -1-

i. itmemişdür 019b/06

iʿtidāl :< Ar. Ilımlılık, itidal. -11-

i. 007b/04, 037b/06, 098a/11

i.+ den 001b/16

i.+ e 027b/04, 048b/15, 072a/22

i.+ le 059b/07

i.+ ledür 058a/15, 058b/11, 061b/16

iʿtidālli : Ilılımlı. -2-

i. 039b/18

iʿtiḳād :< Ar. Bir şeye bağlanma, inanma.
-1-

i. 102a/16

iʿtimād :< Ar. Dayanma, güvenme; emniyet. -3-

i. 008b/12

i. itdükleri 001a/12, 020b/25

itkeseri : İtkasarı. -1-

i. 029b/19

ittibāʿ :< Ar. Tabi olma, uyma. -1-

i.+ ı 007a/23

ittifāḳ :< Ar. Birleşme, uyuşma. -4-

i. etmişlerdür 107a/11

i. eyledi 056a/24

i. itdükleri 001a/04

i. idüb 099a/02

ittiṣāl :< Ar. Bitişme, ulaşma; yakınlık. -1-

teferruḳ-ı i.+ dür 001b/07

it üzimi : bk. it üzümi. -1-

i. ṣuyı 119a/06

it üzümi : Köpek üzümü, tilki üzümü; böğürtlen. -3-

i. 053b/13

i.+ nüŋ 063b/24, 064a/01

iyle - : Eylemek, yapmak. -5-

ḥaẓẓ i.- dügünden 054b/04

sū-i tedbīr i.- meden 016a/17

tebevvül i.- mez 031a/01

yil i.- r 088a/02

ḥıfẓ i.- ye 020b/07

izāle :< Ar. Giderme, yok etme. -9-

i.-i emrāż 001a/04

i. ider 002b/11, 002b/12, 002b/13, 103a/12, 104b/05, 104b/18, 106a/09, 118b/15

izdiyād :< Ar. Artma, çoğalma. -1-

i.+ ı 008b/03

iẕhār :< Ar. Gösterme, meydana çıkarma.

-2-

i. iter 005a/20, 005b/04

iẕẖīr : bk. iẕẖir. -2-

i. 104b/08

i.+ üŋ 022b/12

iẕẖir :< Ar. Mekke ayrığı. -1-

i.-ı mekkīdür 047a/09

iẕẖiret : bk. iẕẖir. -1-

i. 022b/06

ʿiẕlem :< Ar. Çivit otu, nil özü. -1-

ʿi. 089a/01

J

jeng :< Far. Tıpta kullanılan bir tür pas, bakır pası. -1-

j. 040a/10

K ... Ḳ

ḳab : Kap, kabuk. -12-

ḳ. 100b/16

ḳ.+ a 074b/02

ḳ.+ ı 117b/04

günlük ḳ.+ ı 111b/21, 119b/12

ḥanżal ḳ.+ ı 116b/03

ḳ.+ ın 046a/07

ḳ.+ ını 100b/03

ḳ. içinde 022a/10, 076a/05

ḳ. içine 066b/14

ḳ.+ uŋ 052b/21

ḳaba - : bk. kapa -. -1-

ḳ.- yub 008b/13

ḳabaḳ : Kabak. -14-

ḳ. 071a/23, 094b/17, 095a/06, 095a/09, 095b/19

ḳ. aşı 018b/16

yabān ḳ.+ ı 056a/04

yaz ḳ.+ ı 059a/23

ḳış ḳ.+ ından 059a/23

ḳ.+ ınuŋ 059a/25

yaz ḳ.+ ınuŋ 059a/24

göz ḳ.+ larına 042a/22

ḳ. toḫumı 112a/08

ḳ.+ uŋ 059a/22

ḳabanıḳ : Kapanık. -1-

ḳ. 098a/01

ḳabarcıḳ : Kabarcık. -5-

ḳ. 079b/05

ḳ.+ lar 002a/16

ḳ.+ lara 036b/05, 037b/18, 114a/02

ḳabarçıḳ : bk. ḳabarcıḳ. -1-

ḳ.+ lara 041a/21

ḳabce :< Ar. Keklik. -1-

ḳ. 058b/20

Kaʿbe :< Ar. Kabe. -1-

K. sürmesi 022a/21

ḳābıż :< Ar. Kabzeden, alan, tutan. -37-

ḳ. 016a/11, 016a/14, 038b/14, 043b/24, 067b/14, 068b/23, 069a/25

cevāriş-i sefercel-i ḳ. 108a/22

ḥabb-ı ḳ. 013b/18, 109b/19

sefercel-i ḳ. 013b/12

ḳ.-ı demdür 068b/25

ḳ.+ dur 024b/20, 030b/02, 031b/13, 032b/01, 034b/24, 037b/14, 039a/24, 043a/04, 044b/03, 045b/20, 050b/07, 051b/02, 053b/10, 058a/09, 060b/19, 065a/10, 067b/12, 072a/03, 076b/06, 078b/07, 079b/03, 087a/22, 087b/04, 089a/06, 091a/03

ḳābıża : bk. ḳābıż. -2-

ḳuvvet-i ḳ.+ sı 039b/14, 051b/01

ḳabīḥ :< Ar. Kötü, yalışıksız, çirkin. -1-

ḳ.-u’ṭ ṭaʿāmdur 070a/02

ḳābil :< Ar. Mümkün. -4-

ḳ.+ dür 053a/14, 074a/23, 098b/01

ḳ. olmaya 033b/19

kābilī :< Ar. Helile otunun bir türü. -18-

k. 096b/04, 107a/03, 109a/21, 109b/08, 110b/20, 111b/02, 115b/05

birinc-i k. 014a/11, 096b/13

ihlīlec-i k. 096b/07, 111a/12

ḳışr-ı k. 110a/19

pirinç-i k. 096b/17

K.+ dür 091a/11

k. helīlec 091a/21

k. ḳabuḳı 109b/17

k. murabbāsı 012b/04

k. murabbāsıdur 027a/09

ḳabuḳ : Kabuk. -53-

ḳ.+ ı 027b/09, 029a/20, 032b/09, 037a/12, 037a/22, 053b/03, 053b/07, 065a/10, 072a/19, 077a/19, 081b/23, 084b/06, 086a/03, 086a/06, 087a/18, 109a/18, 114a/13, 119a/14

kābilī ḳ.+ ı 109b/17

ḳaramuḳ köki ḳ.+ ı 021a/12

ḳavun ḳ.+ ı 071a/19

nār ḳ.+ ı 119a/17

ṭurunc ḳ.+ ı 108b/18

yumurṭa ḳ.+ ı 098b/02

istiridyā ḳ.+ ı küli 106b/23

ḳ.+ ıdur 045b/12, 060a/04

tūt aġaçı ḳ.+ ıdur 031b/02

ḳ.+ ın 074a/08, 080a/16, 086a/07

ḳ.+ ından 077b/04

ḳ.+ ını 021a/14, 023a/10, 024b/17, 037a/23, 057a/25, 072a/14, 079a/18, 086a/09

ḳ.+ ınuŋ 049b/16, 073b/22, 086a/15

ḳ.+ ıyla 060a/18

belīlec ḳ.+ ları 109b/17

ḳ.+ larınuŋ 090a/11

ḳ.+ un 022a/18, 022b/17

ḳ.+ una 021a/13

ḳ.+ undan 113b/10

ḳ.+ unı 024a/06

nār ḳ.+ uyla 026b/08

ḳabuḳlı : Kabuklu. -1-

ḳ. 085a/05

ḳabūl :< Ar. Kabul. -6-

ḳ. etmeyen 022b/11

ḳ. etmez 100b/17

ḳ. eyledükleri 005a/01

ḳ. eylemez 004b/03

ḳ. iter 004b/02

ḳ. itmez 003b/18

ḳabż :< Ar. Tutma, kabız. -62-

ḳ. 042a/17, 048a/01, 050a/15, 061a/03, 070b/15, 072b/19 079b/13, 108b/05

ḳ.-ı tāmmı 068a/20

ḳ.+ a 041a/12

ḳ.+ dan 081b/22

ḳ.+ dur 082b/22

ḳ. eyler 106b/07

ḳ.+ ı 018b/15, 024a/22, 026b/17, 029b/01, 036b/02, 043b/24, 045b/13, 048b/21, 049b/16, 051b/02, 051b/22, 052a/19, 054b/15, 056a/17, 056b/10, 056b/22, 069a/25, 071b/14, 072a/15, 072b/19, 076a/02, 080b/03, 081b/16, 082a/01, 082a/08, 090b/02, 090b/23, 109a/12

ḳ.+ ından 029b/02, 053b/23, 090b/02

ḳ.+ ınuŋ 081b/17

ḳ. ite 060b/23, 091a/20

ḳ. iter 026a/25, 029a/07, 031a/14, 033b/03, 033b/13, 035b/18, 039b/01, 041a/06, 044a/09, 045b/08, 046a/15, 050a/03, 053b/25, 056a/13, 060a/25, 060b/22, 067b/23, 070a/09

ḳabża :< Ar. Tutma yeri, sap. -1-

ḳ. 056a/13

ḳaç - : Kaçmak. -4-

ḳ.- a 091a/08

ḳ.- an 052b/22

ḳ.- ar 099b/11

ḳ.- sa 022a/06

ḳaçan : Ne zaman, ne zaman ki.-28-

ḳ. 002b/06, 003a/09, 004a/13, 004a/22, 005b/08, 005b/10, 005b/12, 006b/01, 006b/03, 007a/02, 007a/18, 007b/06, 007b/08, 008a/08, 008a/24, 008b/08, 008b/19, 014b/11, 019b/19, 020a/06, 052b/16, 077a/03, 097b/23, 100a/01, 101b/09, 104a/22, 117b/09, 119b/10

ḳadar :< Ar. Kadar. -75-

ḳ. 017b/11, 024b/15, 028b/05, 034b/03, 036a/11, 039b/10, 040a/13, 043b/16, 052a/21, 053a/10, 054a/06, 054b/11, 057b/13, 058b/19, 058b/20, 060b/18, 062b/21, 066a/15, 066b/05, 066b/20, 070b/25, 073b/19, 074b/23, 075a/19, 075a/20, 078a/15, 078a/16, 078a/19, 078b/16, 079a/01, 085b/03, 086a/03, 086b/22, 087a/05, 087a/13, 092a/08, 092a/23, 093a/05, 093b/15, 093b/17, 094b/07, 094b/19, 095a/17, 098b/06, 098b/08, 099a/01, 099a/02, 101a/19, 102a/03, 102a/04, 102b/10, 103a/05, 104b/15, 105a/03, 107b/05, 116a/01, 117a/17, 117a/20, 117b/08

ḳ.+ dur 048b/10, 056a/13, 108a/08

ḳ.+ ı 045b/17, 045b/18, 047a/09, 086a/02

ḳ.+ ın 052a/06, 084a/23, 087b/14

eczā ḳ.+ ınca 111a/17

ḳ.+ ından 078b/15

ḳadd :< Ar. Boy. -2-

ḳ.+ i 062b/20, 063a/10

ḳaddāḥ :< Ar. Kadeh yapan; yeren. -1-

mā-ü'l ḳ. 076a/04

ḳadeh :< Ar. Kadeh. -1-

ḳ.+ leri 086b/14

ḳadem :< Ar. Ayak. -1-

ḳ. başub 096a/11

ḳademeyn :< Ar. Ayaklar. -1-

ʿırḳ-u'l ḳ. 002b/20

ḳāḍı :< Ar. Hadı, hakim. -2-

ḳ.+ sı 050b/15, 050b/17

ḳadın ṭuzluġı : Kadıntuzluğu, karamuk. -2-

ḳ. 026a/22

ḳ. kökinüŋ 021a/12

kādī :< Ar. Yemen'de yetişen hurma ağacına benzeyen ve çiçeği güzel kokan bir ağaç. -7-

k. 064a/20, 064b/04

dühn-ü'l k. 064a/23

mā-ü'l k. 064a/24

k. şarābın 064b/03

k. yaġınuŋ 064a/25

ḳadīd :< Ar. Kurutulmuş et. -2-

ḳ. 059a/17, 059a/21

ḳadīm :< Ar. Eski. -7-

ḳ. 078b/20, 083b/05, 102a/15

ḳ.+ den 022b/18, 028a/17, 062b/15

ḳ.+ i 028b/08

ḳādir :< Ar. Kudret sahibi, güçlü. -18-

ḳ. 081b/11

ḳ. ola 087a/01

ḳ. olan 004b/09

ḳ. olduḳları 002b/10, 096a/15

ḳ. olmaduġında 013a/15

ḳ. olmaya 100a/16

ḳ. olmayan 052a/03, 086b/23

ḳ. olmayanlar 007a/21

ḳ. olmaz 007a/22, 013a/11, 098b/09, 098b/16

ḳ. olmazlar 007a/20

ḳ. olur 029b/25, 107a/14

ḳ. olursın 008b/20

ḳadr :< Ar. Değer, itibar; rütbe. -2-

celīl-ü'l ḳ. 072b/09

ḳ.+ i 105a/20

kāf :< Ar. Osmanlı alfabesinin yirmi beşinci harfi. -3-

ḥarf-u'l k. 063b/23, 102b/21

k. bābında 053b/20

ḳāf :< Ar. Osmanlı alfabesinin yirmi dördüncü harfi. -2-

ḥarf-u'l ḳ. 058b/09, 102b/06

ḳafes :< Far. Kafes. -1-

ḳ.+ i 120a/01

kāfir :< Ar. Küfre düşen; Allah'ı tanımayan. -1-

k. 081b/09

kāfir ṣacı : Kafirsaçı, cinsaçı. -1-

k. 025b/01

ḳafrī : bk. ḳafru'l-yehūd. -1-

ḳ.+ yi 083b/18

ḳafru'l-yehūd :< Ar. Deniz mumu, zift mumyası. -4-

ḳ. 061b/23, 084a/01, 084b/03, 117a/07

ḳaftān :< Ar. Cübbe, kaftan. -3-

ḳ.+ ı 099b/18

ḳ. itseler 099b/18

ḳ.+ ları 099b/20

kāfūr :< Ar. Kafur otu ve bundan elde edilen koku. -25-

k. 012a/06, 014a/20, 016a/04, 039b/21, 049b/12, 054b/10, 064a/08, 064a/09, 064a/17, 079a/17, 090b/16, 103a/01, 111a/14, 111b/05, 111b/12, 112a/09, 112a/13

ḳurṣ-ı k. 012a/11, 012b/03, 018b/23, 112a/10

k.+ a 064b/08

k.+ ı 020b/21

k. otı 064b/07, 064b/09

kāfūrī :< Ar. Kâfur renginde olan. -3-

k. 009a/07

ḳurṣ-ı ṭebāşīr-i k. 112a/05

nergis-i k. 086b/10

kāfūriyye : bk. kāfūr. -1-

k. 064b/07

kāġıd :< Soğ. Kağıt. -6-

k. 060a/09, 084b/21

k.+ a 081a/16

k.+ dan 060a/09

k. iderler 060a/08

k.+ uŋ 060a/07

kāhil :< Ar. Olgun, erişkin; tembel, durgun. -1-

k. ola 002b/02

ḳahve :< Ar. Kahve, kahve ağacı. -27-

ḳ. 028a/14, 062b/14, 062b/17, 063a/04, 063a/19, 063a/21, 063b/11, 063b/14

nefs-i būn-ı ḳ. 062b/25

ḳ. aġaçıdur 062b/19

ḳ. aġaçları 063a/08

ḳalb-i ḳ.+ den 063a/25

ḳ. içini 062b/22

ḳ.+ nüŋ 062b/14, 062b/17, 062b/19, 063b/01, 063b/03, 063b/09, 063b/13, 063b/17

ḳalb-i ḳ.+ nüŋ 063b/06

ḳ.+ sine 046a/18

ḳ.+ ye 063a/19

ḳ.+ yi 063a/18

ḳā'ide :< Ar. Esas, temel; nizam. -39-

ḳ. 005b/20, 010a/08, 010b/06, 012b/23, 020a/11, 105b/04, 106b/01, 106b/06, 106b/19, 107a/01, 107a/09, 107a/18, 107a/23, 107b/05, 107b/16, 108a/01, 108b/17, 109a/11, 109b/22, 110a/03, 110a/10, 110a/17, 110a/23, 110b/04, 111b/12, 111b/16, 112a/10,

112a/18, 113b/04, 114b/17, 115a/06, 116a/21, 116b/04, 116b/09, 116b/18, 117a/13

ḳ.+ dür 007b/15

ḳ.+ si 043a/21, 047b/23

ḳāil :< Ar. Söyleyen; razı olmuş; inanmış. -1-

ḳ. 077b/11

ḳāim :< Ar. Ayakta duran, kalıcı. -1-

ḳ. olur 073a/09

ḳāim-maḳām :< Ar. Birbirinin yerini tutan.

-2-

ḳ. 082a/01

ḳ.+ ıdur 038b/20

ḳaḳ : Kurutulmuş et. -1-

ḳ. 059a/18

ḳāḳule :< Ar. Kakule, hil otu. -22-

ḳ. 058b/09, 096a/23, 104b/19, 105a/15, 105b/11, 105b/23, 106b/05, 106b/12, 107a/07, 107b/03, 107b/14, 111a/05, 111a/14, 111a/17, 111b/04, 114a/15

ḳ.-i kebīr 105b/17

ḳ.-i ṣaġīr 109a/05

ḳ.+ dür 058b/19

ḳ.+ nüŋ 058b/15, 058b/19

ḳāḳulī : bk. ḳāḳule. -2-

ḳ.+ den 054b/25

ʿūd-ı ḳ.+ dür 055a/03

ḳāḳum :< Ar. Kuzey bölgelerde yaşayan, sansara benzeyen siyah kuyruklu, derisi çok makbul bir hayvan ve bundan elde edilen kürk. -3-

ḳ. 102b/06, 102b/07

ḳ.+ dan 101a/13

kākūnec :< Ar. Kanbil otu, güveyi feneri. -5-

k. 053b/20

ḥabb-ı k. 016b/01

ḳurṣ-ı k. 015a/23

maʿcūn-ı k. 015a/22, 015a/24

kāküne : bk. kākūnec. -1-

k. 063b/24

kākünec : bk. kākūnec. -4-

k. 063b/23, 095b/16, 097a/02

milḥ-i k. 118b/22

ḳal - : Kalmak. -53-

ḳ.- a 104b/15, 104b/21, 105a/10, 113a/12, 115b/08, 115b/10

ḳ.- an 113b/17

ḳ.- ana 004b/08

ḳ.- anlar 044b/19

ʿāciz ḳ.- dılar 007a/12

ḳ.- ınca 062b/09, 066b/16, 070a/11, 093a/20, 104b/09, 105a/06, 113b/11

ḳ.- ıncaya 104a/15

ḳ.- maya 023a/06

ḳ.- maya 032a/10, 115b/01, 115b/10

ḳ.- maz 056b/13

ḳ.- mış 029a/13

ḳ.- mış olsa 024b/12

ḳ.- mışdur 081b/09

ḳ.- sa 114a/09

ḳ.- ub 048a/01

revāḳ ḳ.- ub 034b/08

ḳ.- ur 014b/12, 016a/18, 027b/11, 033a/21, 034a/18, 036b/24, 053b/03, 059a/14, 060b/25, 063a/20, 063a/21, 098a/01, 098b/10, 098b/13, 098b/15, 116b/22, 118b/01, 118b/06

bāḳī ḳ.- ur 076a/06

ṣuʿ ūd itüb ḳ.- ur 006b/06

ḳ.- ursa 075a/20, 115b/15

ṣāf ḳ.- ursa 040a/11

ḳalaba: Kunapa. -1-

ḳ. 093b/11

ḳalamuḳ: Kalamuk, karamuk.-1-

ḳ. 089a/13

ḳalāy :< Mal. Kalay. -4-

ḳ. 074b/02

ḳ.+ dan 041a/02

ḳ.+ dur 041a/01

ḳ.+ uŋ 041a/01

ḳalb :< Ar. Kalp. -79-

ḳ. 004b/23, 005a/05, 013a/01, 062b/22, 063a/21

muḳavvī-i ḳ. 023b/19

ḳ.-i ḥayvānuŋ 005a/02

ḳ.-i ḳahveden 063a/25

ḳ.-i ḳahvenüŋ 063b/06

ḳ. aġrılarına 040b/01

ḳ. aġrısına 093a/02

ḳ.+ de 103a/18

ḳ.+ dür 003b/05, 006a/04

muḳavvī-i ḳ.+ dür 092a/01

müferriḥ-i ḳ.+ dür 038b/25

ḳ.+ e 007b/14, 007b/20, 013a/06, 018b/19, 021b/19, 023b/19, 024a/23, 025a/08, 026a/19, 026a/24, 027b/16, 028a/15, 031a/03, 031b/17, 039a/15, 041a/08, 041a/17, 042a/12, 042a/19, 044b/06, 049b/14, 050a/17, 054a/24, 055a/06, 055b/13, 058a/11, 063b/05, 069a/01, 072a/18, 072a/25, 073b/16, 080a/21, 080b/11, 080b/15, 088a/18,

090b/05, 090b/17, 094b/08, 095b/02, 095b/05, 101b/15, 103b/09

ġaşy-ı ḳ.+ e 119b/15

tefrīḥ-i ḳ.+ e 111b/01

żaʿf-ı ḳ.+ e 042a/05, 092b/23

ḳ. ḥarāretine 113a/18

ḳ.+ i 023b/24, 046b/22, 057b/05, 068a/23, 069a/08, 073b/18, 074a/06, 088a/13, 092b/21

vecaʿ-ı ḳ.+ i 103a/07

ḳ.+ ine 022a/17, 100b/21

ḳ.+ ini 063b/10

ḳ. ʿilletlerine 032a/17, 073b/14

ḳaldur - : Kaldırmak. -2-

ḳ.- maḳ 065a/25

ḳ.- ur 056a/03

ḳalem :< Ar. Kalem. -1-

ḳ.+ e gelmez 110b/18

ḳalın : Kalın. -3-

ḳ. 072a/19

ḳ.+ cadur 063a/10

ḳ. olur 017a/09

ḳalḳ - : Kalkmak. -8-

ḳ.- an 051a/08

ḳ.- anlara 102b/08

ḳ.- duḳda 008b/10

ḳ.- mış 039a/09, 046b/06

ḳ.- mış olalar 050a/01

ḳ.- mışlara 051a/06, 058b/24

ḳalḳan: Kalkan balığı. -1-

ḳ. 046a/20

kalkanānic : (?) Bağırsak sancısı ve idrar yanmasına karşı kullanılan bir tür macun. -10-

dühn-i k. 010a/15, 010a/25, 015b/19, 016a/25, 017a/04, 017a/06

ḥabb-ı k. 016b/06

maʿcūn-ı k. 015a/02, 016b/10

sefūf-ı k. 014b/03

ḳalḳand :< Yun. Bakır, demir sülfat. -2-

ḳ. 102b/20, 102b/21

ḳalḳan dikeni : Kalkan dikeni. -1-

ḳ.+ nden 024b/02

ḳalḳas :< Yun. Demir sülfat. -1-

ḳ. 041b/18

kalknānic : bk. kalkanānic. -2-

ḥabb-ı k. 013b/07

sefūf-ı k. 013b/06

ḳāl u ḳīl :< Ar. Dedikodu, söylenti. -1-

ḳ. eylemişlerdür 062b/16

ḳalye :< Ar. Misk ile anberden yapılmış siyah, kokulu bir madde. -2-

ḳ. 039b/24

milḥ-i ḳ. 117b/19

ḳalye miski : Hindistan'da zebâd denilen kediye benzer bir hayvanın terinin paçaları arasından kaşıkla sıyrılıp elde edilen bir misk, kalemiş yağı. -1-

ḳ. 042a/02

ḳamer :< Ar. Ay. -8-

ḳ.+ e 005a/05, 007b/21, 094b/16, 094b/19, 095a/13, 095b/14, 095b/16

ḳ.+ üŋ 007b/05

ḳamerī :< Ar. Bir çeşit kayısı. -1-

ḳ. 081a/08

ḳāmı‘ :< Ar. Yok eden. .-1-

ḳ.-u’ṣ ṣafrādur 026a/24

ḳamış : Kamış. -6-

ḳ. 061a/23, 089b/21, 093b/06

öyken ḳ.+ ı ḫuşūnetin 079b/15

öyken ḳ.+ ına 032b/14

ḳ. köki 024b/11

Ḳamışlıḳ : Kamışlık (Şehir adı). -1-

Ḳ. 004a/19

kāmil :< Ar. Olgun; bütün, tam; ālim. -16-

k. 031a/21, 032b/02, 032b/09, 040b/06, 063a/22, 068b/09, 090b/13

nażc-ı k. 003b/17

k.+ dür 003b/18, 085a/14

k.+ lere 014b/08

k. olmaġla 068b/20

k. olmaz 006a/10

k. olsa 057b/16

k. olur 004a/04, 094b/05

ḳan : Kan. -221-

ḳ. 002a/04, 002a/11, 002a/22, 002a/23, 002b/13, 004a/23, 005b/17, 005b/18, 007b/01, 015a/16, 017b/08, 019a/05, 019b/08, 021b/24, 023b/13, 023b/14, 024a/12, 024b/21, 027b/08, 028a/02, 028b/24, 029a/12, 029a/23, 029b/02, 030a/11, 030a/17, 030a/23, 030b/19, 032a/08, 032a/22, 033a/10, 033b/22, 033b/23, 036a/17, 036b/10, 037a/15, 037a/19, 039b/02, 040a/22, 042b/05, 043b/21, 044a/01, 045b/23, 047a/14, 047a/16, 049b/05, 049b/21, 050a/04, 050b/13, 051b/25, 052a/22, 052b/19, 053a/01, 053a/04, 053b/24, 055b/10, 058b/24, 059b/09, 066a/03, 068a/12, 068a/20, 069a/03, 069a/09, 070a/17, 070b/12, 070b/23, 071a/16, 071b/16, 071b/19, 072a/10, 073a/18, 073b/01, 075a/06, 076a/01, 080a/14, 083a/04, 084a/09, 084a/15, 085a/23, 087a/12, 092b/20, 099a/12, 101b/19, 102a/01, 103a/16, 112a/06

ḳ.+ a 037a/15, 060a/10, 088b/09, 094b/21, 095a/01

ḳ.+ dan 007a/24, 008b/21, 009a/22, 010b/13, 010b/24, 010b/25, 011a/09, 011a/19, 011b/13, 012a/01, 018a/02, 047a/16

ḳ.+ dandur 008b/21, 010b/12

ḳ.+ dur 006a/07

ḳ. ġalebesi 063b/21

ḳ. ġalebesin 040b/21, 089a/10

ḳ. ġalebesine 069a/15

ḳ. ġalebesini 053b/22

ḳ. ḥareketinden 084a/09

ḳ.+ ı 012a/03, 012a/14, 018b/13, 018b/21, 019b/01, 024a/09, 025b/22, 027a/08, 027b/09, 029b/15, 030b/10, 034b/25, 036a/08, 036a/17, 037b/15, 040b/21, 040b/22, 043b/24, 044a/25, 045b/24, 049a/05, 050a/05, 050b/19, 052b/17, 053b/24, 056a/01, 057a/08, 060a/11, 061b/18, 062a/04, 067a/15, 068a/11, 068a/15, 068a/16, 069a/01, 073b/15, 082a/13, 083a/03, 088b/09, 092b/21, 093a/01, 094b/23, 097a/20, 100a/09, 101b/20, 103a/18, 104a/22, 109a/01, 109b/19, 113b/07, 116b/06, 118b/15, 119b/10

ḳ.+ ın 032b/03, 033b/21, 058a/12, 069a/07

burun ḳ.+ ın 033b/21, 064a/15, 067b/23

göz ḳ.+ ın 091a/09

burun ḳ.+ ına 041b/19

ḳ.+ ını 023a/16, 052b/12, 056a/24, 061b/17, 067b/25, 069a/20, 082a/13, 082b/01, 083a/04, 088a/21, 088b/11, 091a/09, 102a/08, 103a/14

burun ḳ.+ ını 058a/11, 060a/11, 113b/05

ḥayż ḳ.+ ınuŋ 016b/09

ḳ. ishāline 112a/06

ḳ. ḳıyāmına 069a/15

ḳ.+ ları 027a/01, 050b/14, 052b/16, 079b/05, 089a/07

ḳ.+ ların 101a/09

ṭalaḳ ḳ.+ ların 058a/18

ḳ.+ larını 036a/01

ḳ. olur 002a/02

ḳ.+ sız 042b/05

ḳ. şişlerine 052b/20

ḳ. ṭaşı 047b/19

ḳ. tükürmege 023a/18

ḳ.+ uŋ 002a/02, 011a/03, 011a/21, 097b/20

ḳanad : Kanat. -3-

ḳ.+ ın 040a/22

ḳ.+ ların 056b/17

ḳ.+ larını 101b/10

ḳanāṭīr :< Ar. Mürekkep balığı. -1-

ḳ. 047b/11

ḳanbīl :< Ar. Güveyi feneri, kandil otu. -3-

ḳ. 014a/14

ḳ.-i tāifī 096b/11

ḳ. otı 063b/23

ḳanda : Nerde. -5-

ḳ. 033b/21, 065b/24, 069a/01, 080a/05, 085a/16

ḳandan : Nerden. -2-

ḳ. 033b/18, 068a/15

ḳandī :< Ar. Nöbet şekeri ile ilgili. -1-

sükker-i ḳ. 109a/14

ḳanġı : Hangi. -20-

ḳ. 002a/10, 007b/10, 007b/12, 008b/14, 029b/02, 045b/23, 051b/21, 060a/22, 075a/06, 084b/18, 092a/06, 093a/04, 097b/20, 098b/07, 101b/11, 101b/19, 117b/05

ḳ.+ sı 002a/21

ḳ.+ sın 065a/13

ḳ.+ sında 007b/03

ḳanlı : bk. ḳanlu. -1-

ḳ. 010b/10

ḳanlu : Kanlı. -2-

ḳ. 037a/24, 046a/06

ḳanṭariyūn :< Yun. Yara otu, kılıç otu, koyunkıran, kantaron. -3-

ḳ. 016a/20, 095b/08, 116b/11

ḳanṭūriyūn : bk. ḳanṭariyūn. -2-

ḳ.-ı ṣaġīr 062b/01

ḳ.-ı ṣaġīrüŋ 062b/02

ḳānūn : Kural, kaide. -1-

ḳ.-ı istiʿmāl-i edviyedür 001b/12

ḳapa - : Kapamak. -7-

ḳ.- r 088b/12, 091b/09

ḳ.- yub 024a/05, 044a/18, 052b/08, 066b/15, 075b/07

ḳapaḳ : Kapak. -10-

göz ḳ.+ ı ḫuşūnetine 090a/15

göz ḳ.+ ına 024b/05, 075b/17

göz ḳ.+ ını 056b/25

ḳ.+ ınuŋ 048a/02

göz ḳ.+ ları 010b/08

ḳ.+ ları üzerine 103b/03

göz ḳ.+ larına 043a/01

ḳ.+ larında 005b/15

ḳ.+ larını 005b/16

ḳapalu: Kapalı. -1-

ḳ. 098a/02

ḳapan - : Kapanmak. -5-

ḳ.- maḳdandur 001b/21

ḳ.- maḳdur 017a/18

ḳ.- ub 089b/14, 089b/15

ḳ.- ur 092b/12

ḳapat : Kapatmak. -2-

ḳ.- ur 114b/02, 114b/06

ḳapu : Kapı. -1-

ṣoḳaḳ ḳ.+ sına 102a/18

ḳar : Kar. -8-

ḳ. 003b/22, 033a/02, 033a/08, 034b/04, 064a/11, 074b/23

ḳ.+ dan 034b/02, 034b/06

ḳar - : Karmak. -1-

ḳ.- ub 033b/02

ḳarʿ :< Ar. Kabak. -4-

ḳ. 059a/22

dühn-i ḳ. 009b/11

bezr-i ḳ. 106a/15

ḥabb-ü'l ḳ.+ ı 066a/25

kār :< Far. Kazanç. -3-

k. etmez 077b/09, 102a/12

k. eylemez 101b/12

ḳara : Kara. -23-

ḳ. 002b/05, 043a/16, 047b/03, 055a/13, 057a/04, 068b/13, 070a/14, 073a/02, 075b/21, 078b/03, 079b/04, 093a/14, 093b/10

ḳ.+ ca 026a/23

ḳ.+ dur 069b/04, 091a/11

ḳ. ihlīlec 009a/12, 009b/12

ḳ. olanın 089a/17

ḳ. olunca 022a/10

ḳ. sevdāyı 025b/05

ḳ.+ sı 091a/12, 093b/20

ḳarʿa :< Ar. Kabak, balkabağı. -5-

ḳ. 117b/01, 117b/04

ḳ.+ dan 118a/22

ḳ. dibinde 118a/06, 118b/01

ḳarabaş : Karabaş otu. -6-

ḳ. 023b/15, 096b/04, 105a/05, 110a/21, 111b/15, 114a/15

ḳarabörklü : Karabaş otu. -1-

ḳ. 023b/16

kara büber : Karabiber. -1-

k. 057b/14

ḳaraca otı : Karaca ot, çöpleme. -1-

ḳ. 037a/03

ḳaraciger : Karaciğer. -1-

ḳ. 005a/05

ḳara çaltı : Kara çalı. -3-

ḳ. 054b/13

ḳ. toḫumı 097a/03

ḳ. toḫumın 016a/13

ḳara çörekotı : Kara çörekotu. -2-

ḳ. 048a/24, 064a/06

ḳaragöz : Karagöz otu. -1-

ḳ. 022b/20

ḳaragöz : Karagöz balığı. -1-

ḳ. 046a/21

ḳara günlük : Kara günlük ağacı ve ondan elde edilen zamk. -1-

ḳ.+ dür 084b/04

ḳaraḥasan otı : Karahasan otu, kuşekmeği.
-1-

ḳ. 032b/04

ḳaraḳan : Havlincan. -1-

ḳ. 038a/09

ḳaraḳan çiçegi : Havlincan çiçeği. -1-

ḳ. 023b/15

ḳaraman kemmūnı : Karaman kimyonu. -1-

ḳ. 066a/21

ḳaramuḳ : Karamuk, dağlarda kendi kendine biten ve ilkbaharda çiçek açan, saçma büyüklüğünde, üzüm biçiminde meyveleri olan dikenli bir bitki, çalı. -2-

ḳ. köki ḳabuḳı 021a/12

ḳ. köki 077a/10

ḳaranfil :< Ar. Karanfil. -50-

ḳ. 047b/03, 059b/10, 059b/11, 059b/25, 060a/06, 063b/20, 072b/12, 094a/22, 094b/22, 104b/19, 105a/15, 105b/10, 105b/16, 105b/21, 106a/05, 106a/21, 106b/12, 106b/21, 107a/07, 107b/02, 107b/14, 108a/16, 108a/20, 108b/16, 108b/19, 109a/06, 109a/13, 109b/07, 111a/13, 111a/16, 111b/04, 111b/08, 113b/03, 114a/12, 114b/10, 115a/05, 119a/17, 119b/16

ḳırfet-ü'l ḳ. 060a/03

zehret-ü'l ḳ. 059b/25

ḳ.-i būstānī 095b/06

ḳ.-i rūmī 059b/21

ḳ. aġaçınuŋ 060a/04

ḳ. boġumı 071b/10

ḳ. çiçeki 059b/21

ḳ.+ dür 058b/20

ḳırfa-i ḳ.+ dür 038a/17

ḳ.+ i 059b/16

ḳ. rāyiḥasına 059b/22

ḳ.+ üŋ 059b/12

ḳaranfīl : ḳaranfil . -1-

ḳ. 070b/06

karaŋu : Karanlık. -1-

göz k.+ sına 058b/25

ḳaraŋuluḳ : Karanlık. -6-

ḳ. getürür 065b/09, 067a/09

ḳ.+ ın 038b/18

ḳ.+ ına 059b/15

göz ḳ.+ ına 031b/13, 058a/22

ḳarānyā :< Ar. Kızılcık. -1-

ḳ. 060b/19

ḳarar - : Kararmak. -4-

ḳ.- maḳ 043b/03

göz ḳ.- masın 042b/14

göz ḳ.- masına 042b/10

ḳ.- ur 026a/12

ḳarār :< Ar. Durum, ölçülülük. -1-

ḳ.+ da 116b/22

ḳarart - : Karartmak. -3-

ḳ.- ub 091a/01

ḳ.- ur 052a/19, 091a/02

ḳara sevdā : Bunalım, melankoli. -2-

ḳ. 031a/05

ḳ.+ yı 080b/16

ḳarāṣiyā : bk. ḳarāsiyā . -3-

ḳ. 060a/19, 097a/12, 097b/02

ḳarāsiyā :< Yun. Kiraz. -1-

ḳ. 060a/19

ḳaraṣu: Glokom. -1-

ḳ.+ larına 085b/06

ḳarāṭ̲ın :< Ar. Bal. -6-

mā'-ü'l ḳ. 085a/02, 085a/09

şarāb-ü'l ḳ. 093a/22

mā-ü'l ḳ.+ le 022a/03, 062a/20

ḳar çiçegi : Kar çiçeği, çöpleme. -1-

ḳ. 037a/09

ḳardāmānā : bk. ḳardāmāna. -1-

ḳ. 060a/14

ḳardāmāna :< Ar. Yabani kimyon. -1-

ḳ. 119b/08

ḳarġābüken : Kargabüken. -1-

ḳ. 022b/13

ḳarġa düglegi: Kargadöleği, ebucehil karpuzu. -2-

ḳ. 059a/10, 114b/11

ḳarġa dülegi : bk. ḳarġa düglegi. -1-

ḳ. 036b/05

ḳarġı : Gövdesi 5-6 metre yüksekliğe erişebilen çok yıllık bir bitki, kamış, saz. -1-

ḳ. köki 024b/11

ḳarḥa :< Ar. Yara, sivilce. -2-

ḳ.+ lar 006b/12

ḳ.+ lara 114a/02

ḳar(ı)n : Karın. -18-

ḳ.+ ı 014a/10, 036b/02, 043a/09, 044b/05, 115b/22

ḳ.+ ın 046b/12

ḳ.+ ına 014b/09, 036a/24, 038a/15, 075a/09, 100b/14, 103b/09

ḳ.+ ında 013b/02, 028a/18, 043b/09, 114b/05

ḳ.+ ındaki 102b/14

ḳ.+ ını 078a/05

ḳarınca : Karınca. -11-

ḳ. 005a/25, 005b/03, 080a/07, 087b/18, 115b/23

dühn-i ḳ. 115b/21

ḳ.+ dur 087b/18

ḳ.+ nuŋ 087b/19, 087b/20, 087b/22

ḳ.+ yı 088a/01

ḳarıncalu : Karıncalı. -1-

ḳ. 087b/18

ḳarış - : Karışma. -3-

ḳ.- madan 060b/06

ḳ.- mış 084b/06

ḳ.- ur 006b/08

ḳarış : Karış. -1-

ḳ. miḳdārı 025b/11

ḳarışdur - : Karışdırmak. -97-

ḳ.- alar 038b/12, 061a/05, 075b/06, 091b/20, 110b/17, 112b/17, 119a/02

ḳ.- asın 120a/09

ḳ.- salar 021b/10, 075a/16, 076a/07, 083b/18, 091b/21

ḳ.- ub 021a/07, 021a/10, 021b/14, 023b/14, 023b/22, 024b/04, 026a/09, 026b/02, 028a/04, 030b/24, 039a/05, 040b/20, 042a/01, 042b/13, 042b/24, 042b/25, 045a/24, 045b/01, 046a/16, 046a/17, 046a/18, 047a/22, 048a/02, 048a/03, 048a/04, 048b/23, 049a/05, 049b/13, 049b/18, 051a/22, 052a/03, 052b/11, 052b/13, 052b/22, 053b/17, 055a/08, 055a/21, 056b/24, 056b/25, 057b/07, 060a/13, 064a/07, 064a/13, 065a/05, 065a/12, 065b/19, 065b/25, 067a/03, 076a/13, 082a/04, 083a/01, 084b/17, 086b/20, 088b/11, 097b/10, 098a/09, 099a/07, 099a/08, 099a/13, 099b/12, 100a/04, 100a/07, 100a/08, 100a/14, 100b/23, 101a/16, 101a/17, 101a/23, 101b/23, 102a/20, 102a/21, 102b/01, 102b/05, 103a/12, 103b/02, 112b/14, 113a/07, 117a/15, 117a/17, 119a/01, 119a/22

ḳ.- up 077a/03

ḳ.- ur 030b/10

ḳ.- urlar 084b/03

ḳarışıḳ: Karışık. -1-

ḳ. ola 009a/23

ḳarışıḳlıḳ : Karışıklık. -1-

ʿaḳıl ḳ.+ ına 088a/09

ḳarıştur - : bk. ḳarışdur -. -1-

ḳ.- ub 022a/12

ḳarīb :< Ar. Yakın. -19-

ḳ. 003b/15, 028a/19, 046b/09, 093a/07

ḳ.-ü'l ʿahd olmaġla 062b/14

ḳ.+ dür 027a/25, 027b/04, 048b/15, 063a/07, 066a/22, 072a/22, 084a/02, 098b/19, 099b/15, 102b/06

ḳ.+ inde 093a/08

ḳ. ola 009b/04

ḳ. olandur 057a/12

ḳ. olınca 119a/01

ḳarlı : Karlı. -1-

ḳ. 074b/15

ḳarnabīṭ :< Ar. Karnabahar. -1-

ḳ. 059b/06

ḳarnıyarıḳ : Karnıyarık otu, bağa. -1-

ḳ. 028b/18

ḳarnü'l-ıyyel :< Ar. Geyik boynuzu. -1-

ḳ.-ı muḥriḳ 097a/23

ḳārpūz:< Far. Karpuz. -3-

ḳ. 004a/19, 011b/01, 030a/07

ḳarşu : Karşı. -5-

ḳ. 091b/17, 098a/08, 104a/20, 112b/15

ḳ.+ sında 102a/14

ḳārūre - :< Ar. Gözün siyahı, göz bebeği; sırça kap; sidik kabı. 14-

ḳ. 008a/21, 008b/08, 008b/12, 008b/18

ḳ.+ de 007a/21

ḳ. idesin 008b/08

ḳ.+ nüŋ 008a/23, 008b/06, 008b/11, 008b/12

ḳ.+ sin 008b/10

ḳ.+ yi 008a/24, 008a/25, 008b/13

ḳaruşdur - : bk. ḳarışdur -. -2-

ḳ.- alar 038b/13

ḳ.- ub 045b/11

ḳarye :< Ar. Köy. -3-

ḳ. 081b/03

ḳ.+ de 081b/04

ḳ.+ nüŋ 081b/07

ḳaṣab :< Ar. Şeker kamışı. -1-

aṣıl-u'l ḳ. 024b/11

ḳaṣaba:< Ar. Kasaba. -3-

ḳ.+ dan 054a/07

ḳ.+ nuŋ 054a/06, 054a/07

ḳaṣabāt :< Ar. Kasabalar. -1-

ḳ. 063a/04

ḳaṣabat :< Ar. Soluk borusunun akciğerlere giden iki kolundan her biri ve bunların dalları, bronşlar. -1-

ḳ.-ü'r riyeye 075a/08

ḳasāvet :< Ar. Sertlik, katılı; gam, keder. -1-

ḳ. zamānında 074b/12

ḳaṣbī :< Ar. Eğri. -1-

ḳ. olur 020b/11

ḳaṣd :< Ar. Niyet; bir işe girişme. -4-

ḳ.-ı ḥacāmat olunduḳda 061b/17

ḳ.-ı ḥacāmat 061b/17

ḳ. eylemek 014b/14

ḳ. ideler 065a/18

kāse :< Far. Kase. -2-

k. içine 105a/10

k.+ nüŋ 098a/12

ḳasıḳ : Kasık. -8-

ḳ.+ a 041a/02

ḳ. aġrısına 072a/17, 115b/03

ḳ. araları 023a/21

ḳ.+ larda 016a/09

k. yarıḳına 090a/03

ḳ. yaruḳına 026a/13, 034b/25, 043b/24

Ḳāsımpaşa : Kasımpaşa. -1-

Ḳ. 079b/21

ḳaṣīṣā :< Ar. Karahasan otu, kuş ekmeği. -1-

ḳ. 032b/05

ḳaṣnī :< Far. Kadı ağacı, şeytanboku otu ve bundan elde edilen zamk. -8-

ḳ. 113a/14, 114a/21, 116b/03, 117a/04, 117a/10

ḳ.+ yi 113a/15

ḳ. aġaçı 026b/05

ḳ. aġaçınuŋ 079a/06

ḳ.+ den 079a/07

ḳāsnī :< Far. Yaban marulu, hindiba. -4-

ḳ. 036a/05, 091b/17

ḳ. mārılı 075b/02

ḳ. toḫumıdur 050a/21

ḳaṣr :< Ar. Kısa kesme, kısaltma. -1-

ḳ.+ ları 003a/12

ḳaṣṣab :< Ar. Kamış. -1-

ḳ. 061a/22

ḳaş : Kaş. -3-

ḳ. 043a/01

ḳ.+ ı 023a/11

ḳ.+ ında 042b/04

ḳaşıḳ : Kaşık. -6-

ḳ. 055a/22, 114a/08, 119a/15, 119a/16

ḳ. miḳdārı 048a/10, 119a/15

ḳaşındur - : Kışındırmak. -1-

ḳ.- an 065a/04

kāşim :< Ar. Horozgözü otu. -1-

k. 026b/07

ḳat : Kat; nezd; zaman. -9-

öyle ḳ.+ ına 036a/22

ḳ.+ ında 006a/12, 004b/11, 006a/17, 044a/06, 044b/20, 104b/23, 111a/11

ḳ. ḳat olur 098b/01

ḳ. ḳat 050b/05

ḳat - : Katmak. -83-

ḳ.- alar 021b/15, 021b/16, 032a/07, 035b/21, 050b/20, 052a/20, 057a/11, 060b/15, 061a/07, 068b/06, 070a/14, 071a/19, 072b/01, 074a/02, 077b/03, 084b/15, 091b/14, 092a/03

ḳ.- arlar 022a/25, 038a/12, 052a/05, 065a/24, 075b/15, 075b/18, 079b/07, 079b/14, 079b/23

ḳ.- arlarsa 030b/11, 063b/20

ḳ.- mayalar 072b/02

ḳ.- salar 023a/07, 026a/03, 034a/18, 037a/23, 042a/01, 052a/19, 058a/22, 061b/14, 063b/19, 063b/21, 065a/14, 071b/22, 073b/16, 074a/04, 079b/03, 079b/04, 079b/10, 082a/13, 088b/08

ḳ.- ub 021a/21, 021b/05, 025b/16, 027b/12, 028a/11, 030b/04, 036b/05, 036b/24, 038a/01, 038b/15, 039b/10, 039b/21, 039b/24, 045a/20, 046a/18, 047b/04, 048a/10, 049b/12, 055b/08, 059a/13, 065a/04, 066b/02, 070a/14, 077a/02, 078b/22, 082a/23, 082b/12, 087a/05, 088b/20, 092b/01, 101a/04, 102a/08, 109a/23, 119b/09

ḳaʿ :< Ar. Kırma, kesme. -39-

ḳ.-ı balġam iter 034a/17

ḳ. iden 097a/20

ḳ. ider 022a/14, 022a/16, 026a/13, 028b/20, 036a/01, 037a/01, 037b/01, 040b/24, 043a/10, 047b/01, 058a/06, 061a/04, 064a/19, 064b/01, 067b/15, 076a/11, 083a/05, 084b/11, 087b/01, 089a/20, 089a/21, 089b/18, 091a/15, 099a/20, 099b/09, 100a/09, 100b/06, 103a/10, 103b/01, 104b/01, 104b/12, 113b/07, 116b/17, 119b/10

ḳ. iderse 063b/17

ḳ. olmuş 029a/13

ḳ. olunduḳdan 117b/03

ḳat : Bölüm, kat. -2-

ḳat ḳ. 050b/05

ḳat ḳ. olur 098b/01

ḳāṭı‘ :< Ar. Kesen, durduran. -2-

ḳ.-u’n nevm olması 063b/18

ḳ.-u’n nevmdür 063b/16

ḳaṭaf : (?) Tıbbī bir bitki adı. -1-

ḳ. 095a/11

ḳaṭarāt :< Ar. Damarlar, katreler. -1-

ḳ.- ı 041b/13

ḳatı : Sert; pek; çok; oldukça; şiddetli. -19-

ḳ. 002a/03, 002a/18, 019b/22, 030b/05, 032a/18, 049b/02, 053a/20, 053b/07, 059b/02, 069b/03, 074a/18, 076a/23, 078b/09, 079b/07

ḳ.+ dur 090a/17

ḳ. ider 053b/20

eṭıbbā ḳ.+ nda 050a/15

ḳ.+ sınuŋ 038b/14

ḳatılıḳ : Sertlik; peklik. -1-

ṭalaḳ ḳ.+ ını 044b/11

ḳatır : Katır. -1-

ḳ. 004a/07

ḳatır boncuġı : İtboncuğu, it üzümü. -1-

ḳ. 090a/11

ḳātil :< Ar. Öldürücü, katil. -5-

semm-i ḳ. 077b/20, 078a/07

ḳ.-ü’n naḥl 089b/16

ḳ.+ dür 079b/01

zehir-i ḳ.+ dür 087a/18

ḳatl :< Ar. Öldürmek. -4-

ḳ.+ den 102a/16

ḳ. ider 088a/07, 100a/08, 103b/07

ḳatme : Katmer, bir şeyi oluşturan katlardan her biri. -3-

ḳ. 086b/08, 089a/15

ḳ. ola 086b/16

ḳāṭr : bk. ḳaṭre. -1-

ḳ.+ i 117a/21

ḳaṭrān :< Ar. Katran. -6-

ḳ. 055b/03, 061b/05, 061b/06, 061b/14, 102b/16, 102b/17

ḳaṭre :< Ar. Damla. -3-

ḳ. 034b/13, 094a/09, 117b/22

ḳattāle :< Ar. Çok katleden, çok öldüren. -2-

semūm-ı ḳ.+ dendür 067b/06, 068b/05

ḳaṭūnā :< Ar. Pireotu, karnıyarık otu ve tohumu. -8-

ḳ. 015a/15

bezr-i ḳ. 011a/25, 012a/03, 028b/18

luʿāb-ı bezr-i ḳ. 097a/18

bezr-i ḳ.-i ġayr-ı mesḥūḳ 097a/14

bezr-i ḳ. luʿābıyla 038a/20, 112a/10

ḳav : Yılanın deri değiştirirken attığı deri, yılan gömleği. -3-

ḳ.+ ı 045a/22

ḳ.+ ıdur 045a/21

ḳ.+ ınuŋ 045a/21

Ḳavala : Kavala. (Şehir adı). -1-

Ḳ. ḳarbında 082b/07

ḳavī :< Ar. Kuvvetli, güçlü, güvenilir, sağlam. -76-

ḳ. 006b/05, 019a/11, 019b/12, 044b/23, 069b/14, 083b/15, 091b/12

mürekkeb-ü'l ḳ. 045b/05

ḳ.+ dür 076b/17, 090b/02, 093a/20, 093b/21

ḳ. ider 002a/20, 022a/15, 022a/22, 023b/24, 024a/13, 026a/14, 026a/19, 026a/21, 031a/07, 031b/22, 032a/07, 040b/01, 041b/12, 041b/13, 041b/24, 044a/12, 044a/16, 044a/25, 046b/22, 048a/11, 048a/14, 048b/12, 049b/03, 049b/06, 049b/07, 055a/04, 056a/13, 058a/10, 058b/15, 058b/16, 059b/16, 062a/04, 064a/12, 064b/06, 068a/15, 068a/23, 069a/08, 069b/02, 069b/05, 073b/18, 074a/06, 080a/20, 084b/16, 086b/03, 086b/04, 086b/05, 087a/14, 087b/04, 088a/13, 088a/23, 092b/04, 092b/21, 093a/02, 099b/08, 118b/14

ḳ. itmek 076a/09

ḳ. idüb 025b/18, 033b/05, 058a/11, 076b/11

ḳ. olur 042a/16, 070a/05, 091a/14

ḳ.+ si 019a/12

ḳaviyye : bk. ḳavī. -3-

ḥiddet-i ḳ. 077a/13

ḳ.+ si 025b/08

cilā-i ḳ.+ si 048b/21

ḳavl :< Ar. Söz, kelam. -540-

ḳ. 045a/15, 080a/19, 098b/08, 098b/16, 098b/17, 098b/18, 098b/19

ḳ.-i Arisṭāṭālīs 058a/23

ḳ.-i Buḳrāṭ 054b/15, 059a/06, 059b/08, 067a/18, 074b/18, 086b/01, 086b/16, 091b/11

ḳ.-i Cālīnūs 035b/13, 055a/16, 060a/11, 066a/10, 066b/02, 066b/25, 067b/06, 068b/01, 069b/01, 072b/04, 072b/21, 073a/15, 082a/01, 087b/03, 088a/21

ḳ.-i Desḳūrīdūs 023b/08, 035b/15, 049a/18, 056b/01, 059b/17, 060a/24,

064b/11, 068b/02, 069b/02, 070b/13, 072a/08, 072a/13, 073a/16, 076b/06, 080b/05, 081a/04, 081a/09, 082a/20, 082b/02, 082b/21, 086b/03, 087b/15, 088a/22, 089b/01

ḳ.-i Ebū Cerīḥ 055b/25, 060b/25, 093a/01

ḳ.-i Fūlis 035a/13, 059a/10, 060a/12, 061a/23, 062a/22, 065a/15, 065b/02, 079b/19, 081a/04, 082a/08, 086b/04, 088a/23, 089b/02, 092b/01

ḳ.-i ḥekīm İbn- i Ḥuneyn 080b/21

ḳ.-i Ḥuneyn 055a/09, 056a/01, 061a/07, 064b/24, 083a/22, 092b/23

ḳ.-i İbn-i Bayṭār 022b/21, 023b/02, 048b/05, 053a/24, 058a/06, 058a/19, 058b/14, 059b/19, 061b/02, 065b/03, 067a/21, 069a/16, 069b/06, 072a/09, 072a/17, 076a/04, 076b/08, 077b/04, 084a/22, 084b/11, 085b/20, 086b/13, 087b/04, 087b/21, 088b/20, 089a/09, 089b/05, 090a/17, 092b/02, 092b/21, 093a/12

ḳ.-i İbn-i İsḥāḳ 065a/16

ḳ.-i İbn-i Māsūye 045b/17, 048b/18, 058b/22, 060b/11, 066a/08, 067a/13, 069b/18, 074a/01, 080b/14, 088a/19, 091a/02

ḳ.-i İbn-i Reşīd 081a/02

ḳ.-i İbn-i Rıżvān 081a/01

ḳ.-i İbn-i Sīnā 051b/12, 058b/21, 069b/14

ḳ.-i İbn-i Şerīf 052b/21

ḳ.-i İḫtiyārāt 021b/24, 056a/19, 058a/15, 059a/04, 059a/09, 059b/03, 062a/02, 062a/11, 066b/25, 072b/18, 073a/07, 073b/13, 076b/04, 076b/18, 077a/22, 077b/16, 080a/02, 080b/02, 083a/14, 083b/09, 083b/12, 084a/03, 085b/20, 087a/21, 087b/05, 089a/05, 090a/01, 090a/09, 092a/20

ḳ.-i İḫtiyārāt 047a/16, 054a/25, 058a/09, 068b/24

ḳ.-i İsḥāḳ 054b/09, 058a/08, 059a/08, 059a/13, 059b/17, 067b/05, 072a/15, 073b/02, 074a/03, 076b/03, 076b/07, 077b/21, 080b/22, 081a/05, 083a/17, 087b/10

ḳ.-i İsḫāḳ 058a/14

Ḳ.-i Mālāyesiʿ 076a/14

ḳ.-i Māsercūyā 048a/08

ḳ.-i Māsercūye 059a/04, 060a/15, 064b/03, 069b/21

ḳ.-i Mesīḥ 051b/12, 055b/25, 059a/07, 060b/09, 061a/16, 065a/22, 090a/13, 090a/22

ḳ.-i Muḥammed Tamīmī 045a/24, 048a/17, 057a/21, 059b/12, 062b/04, 076b/01, 076b/09, 076b/18, 089a/21, 089b/10

ḳ.-i muṣavver 074a/16

ḳ.-i Münhāc 069b/22, 072a/16, 081a/03, 088a/21

ḳ.-i Orbiyāsūs 045a/22, 055b/18, 057b/03, 058b/12, 059b/18, 061a/04, 072b/22, 090a/12, 092a/17

ḳ.-i Rāzī 059b/05, 059b/10, 060b/10, 061a/16, 061b/01, 067a/11, 082a/18, 083a/19, 086a/13, 090a/13

ḳ.-i Rūfis 052b/03, 056b/10, 059b/12, 066a/09, 069a/04, 069a/15, 070b/16, 072b/17, 076b/08, 079b/07, 083a/21, 084a/21, 084b/19, 086b/17, 092a/15

ḳ.-i ṣāḥib-i Cāmiʿ 075b/22

ḳ.-i ṣāḥib-i İḫtiyārāt 061b/16

ḳ.-i ṣāḥib-i Taḳvīm 049b/05, 054b/09, 055b/20, 056a/12, 061b/20, 064b/05, 069a/18, 071a/05, 085a/03, 087a/10

ḳ.-i Şerīfa 051b/13, 068a/04, 086a/06

ḳ.-i Şeyḫ Dāvūd 059b/25

ḳ.-i Şeyḫü'r-Reīs 068a/17, 070a/25, 088a/07

ḳ.-i Ṭaberī 061a/18, 088a/20

ḳ.-i Taḳvīm 049b/07, 072a/18, 087b/17, 088a/12, 089a/20, 089b/04, 093a/03

ḳ.-i Taḳvīm-i Edviye 059b/07

ḳ.-i Taḳvīmü'l-Edviye 073b/01, 084b/16, 087a/14, 088b/08, 090a/04, 092b/22

ḳ.-i Tamīmī 088b/09

ḳ.-i Yuḥannā 054b/17, 082b/20

ḳ.-i Yuḫānnis 086b/05

ḳ.-i ʿİsā 032b/06, 066a/14, 066b/24, 068b/24

ḳ.+ e 077b/21

ḳ.+ i 022b/02, 023a/01, 023a/04, 023a/13, 023b/06, 023b/21, 023b/24, 024a/21, 024b/03, 025a/04, 025a/18, 026b/17, 026b/19, 027a/25, 027b/07, 029a/03, 029a/18, 029b/12, 029b/22, 030a/13, 030a/23, 031a/17, 031a/23, 031b/01, 031b/22, 032a/03, 032a/10, 033a/04, 033a/05, 033a/11, 034a/01,

034a/15, 034b/24, 035a/03, 035a/09, 035a/11, 035a/15, 035b/17, 035b/19, 037a/04, 037b/13, 038a/14, 038b/10, 038b/20, 038b/21, 039a/11, 039a/12, 039a/19, 039a/21, 039b/04, 039b/07, 039b/08, 040b/11, 040b/12, 040b/13, 040b/15, 040b/19, 041a/10, 041a/24, 041b/23, 044b/13, 044b/16, 044b/21, 047a/04, 047a/11, 047a/13, 047a/21, 047a/24, 047b/02, 047b/20, 048a/25, 048b/04, 048b/09, 048b/16, 048b/18, 048b/20, 049a/03, 049a/17, 049b/01, 049b/06, 049b/09, 049b/15, 049b/20, 050a/03, 050a/19, 050b/02, 050b/07, 050b/21, 051a/01, 051a/10, 051a/20, 051a/23, 051b/04, 051b/08, 052a/13, 052a/18, 052a/25, 053a/07, 053b/15, 053b/21, 054a/22, 054b/06, 054b/14, 054b/20, 055a/14, 055a/24, 055b/05, 055b/12, 055b/14, 055b/16, 056a/05, 056a/16, 056b/05, 057b/02, 057b/05, 057b/15, 057b/21, 057b/23, 058b/21, 059a/24, 059b/06, 060a/10, 060a/20, 060b/07, 061a/01, 062a/02, 062a/10, 062b/19, 062b/25, 063b/25, 064a/06, 064b/01, 064b/09, 064b/14, 065a/08, 065a/22, 065b/21, 065b/23, 066a/08, 066a/23, 067a/17, 067b/09, 067b/16, 067b/20, 068a/01, 068a/10, 069a/13, 069b/11, 069b/20, 070a/20, 071a/08, 071b/12, 071b/18, 071b/22, 072a/04, 072b/09, 072b/17, 073a/03, 073a/05, 073a/10, 073a/13, 073b/12, 074a/06, 076a/06, 076b/02, 076b/03, 076b/14, 076b/17, 077a/07, 077a/11, 077a/22, 077b/15, 077b/19, 078a/23, 079a/11, 079a/22, 079b/02, 079b/13, 080a/02, 080b/01, 080b/13, 081a/09, 081b/15, 081b/19, 082a/07, 082b/05, 082b/19, 083a/13, 083b/08, 083b/16, 083b/18, 084a/04, 084a/20, 084b/07, 085a/13, 085b/03, 085b/20, 085b/23, 086a/23, 086b/12, 086b/16, 087a/03, 087a/13, 087a/20, 087b/09, 087b/11, 087b/13, 087b/19, 088a/05, 088a/06, 088a/16, 088b/05, 088b/16, 088b/21, 089a/05, 089a/07, 089a/18, 089b/13, 089b/22, 089b/23, 090a/04, 090a/11, 090a/22, 090b/15, 090b/17, 090b/22, 091b/03, 091b/08, 092a/11, 092a/13, 092a/20, 092a/23, 092b/09, 092b/19, 093a/17, 093a/19

ķ.+ i 056a/05

ḳ.+ idür 074a/17, 080a/19, 098b/17

ḳ.+ ince 040a/07, 048b/01

ḳ.+ iüzere 025a/04

ḳ.+ leri 030a/14, 049a/13, 057a/20, 062a/03, 064a/25, 064b/16

ḳav mantarı : Kav mantarı. -1-

ḳ. 068b/15

ḳavrul - : Kavrulmak. -4-

ḳ.- mamış 029a/07

ḳ.- mış 111b/17

ḳ.- mışı 087a/11

ḳ.- muş 106b/16

ḳavuḳ(ġ) : Mesane, idrar kesesi.-14-

ḳ. 053b/23

ḳ.+ a 103a/08

ḳ. çıbanlarına 070a/10, 075b/18

ḳ.+ da 021b/03, 043b/20, 096b/19, 103b/02

ḳ. göyünmesine 023a/18

ḳ.+ ı 041b/13

ḳ. ṭaşın 070a/15

ḳ. ṭaşların 035b/03

ḳ. ṭaşlarını 024a/17

ḳ. zaḥmetlerine 026a/14

ḳavun : Kavun. -4-

ḳ. 030a/01, 030a/05

aġac ḳ.+ ı 105b/08

ḳ. çekirdeki 073a/09

ḳ. ḳabuḳı 071a/19

ḳavur - : Kavurmak. -7-

ḳ.- maġa 063b/10

ḳ.- salar 042a/02, 087a/07

ḳ.- ub 029a/06, 048b/07, 065b/19, 087a/06

ḳavurma : Kavurma. -1-

ḳ. ideler 052a/16

ḳay' :< Ar. Kusma. -28-

ḳ. 019a/13, 096b/15

ḳ.+ a 027a/18

ḳ. getürür 025b/07, 030a/04

ḳ.+ ı 014b/14, 026a/25, 030a/21, 031b/22, 033a/23, 036a/03, 036b/03, 042a/12, 044b/06, 055b/19, 057b/01, 068a/16, 069a/03, 087a/23, 097a/03

ṣafrā ḳ.+ ını 074a/02

ḳ. itdüreler 019a/06

ḳ. itdüricidür 037a/10

ḳ. itdürür 023a/11, 034a/23

ḳ. itmege 056b/09

ḳ. itdüreler 012a/21, 012a/22

ḳaya : Kaya. -4-

ḳ.+ dan 054a/12

ḳ.+ lar 054a/08, 054a/11

ḳ.+ larda 054a/10

ḳaya balıġı : Kaya balığı. -2-

ḳ. 046b/06

ḳ.+ dur 046a/19

ḳāyim : bk. ḳāim . -5-

ḳ.+ dür 003a/15, 006a/03, 006a/05

ḳ. ider 029b/21, 046b/14

ḳāyim-maḳām : bk. ḳāim-maḳām. -1-

ḳ. iderler 037b/03

ḳaymaḳ : Kaymak. -5-

ḳ. 083b/17

ḳ.+ dan 046a/11, 046a/12

ḳ.+ dur 083b/17

ḳ.+ ı 070b/08

ḳayna - : Kaynamak. -14-

ḳ.- duḳda 027b/10

ḳ.- duḳdan 028a/13, 028a/14

ḳ.- maġa 028a/12

ḳ.- masın 101b/07

ḳ.- mış 021b/03, 048a/21, 050b/12, 065a/03, 079a/13

ḳ.- r 025a/19, 028a/12, 101b/07

ḳ.- yub 075b/04

ḳaynat - : Kaynatmak. -67-

ḳ.- alar 066b/17, 104b/09

ḳ.- asın 113b/12

ḳ.- mayalar 025b/06

ḳ.- maz 036b/23

ḳ.- şalar 021a/14

ḳ.- ub 021a/20, 022a/05, 022a/10, 023a/10, 026a/13, 026a/16, 026b/08, 027b/01, 028b/11, 030a/04, 030b/21, 035a/02, 036a/08, 036b/02, 036b/24, 037a/05, 037b/10, 038a/15, 038b/11, 039a/01, 041b/10, 043a/10, 043a/22, 043b/08, 048b/22, 050a/24, 050b/10, 052b/01, 053a/21, 055a/10, 059a/14, 060a/11, 063a/24, 066b/16, 070a/12, 075b/04, 078a/13, 091a/06, 092a/07, 093a/20, 097b/16, 099a/12, 099a/19, 099b/13, 104b/20, 110a/07, 110b/15, 110b/16, 113a/07, 113b/11, 115b/01, 115b/08, 115b/10, 115b/13, 116a/15, 116a/17, 116a/21, 119a/07, 119a/12, 119a/15

ḳ.- urken 075b/04

ḳ.- urlar 028a/12, 080a/10

ḳayṣer :< Yun. Roma ve Bizans imparatorlarının ünvanı (Metinde terkip adı olarak kullanılmıştır). -4-

maʿcūn-ı ḳ. 010a/02, 013a/05, 014a/03, 017a/03

ḳayṣı :< Far. Kayısı. -2-

ḳ. 081a/08, 110a/09

ḳaysūm :< Far. Kayısı. -3-

ḳ. 014a/14, 095a/18, 096b/11

ḳaysūs :< Ar. Pamukluk otu, ormanlarda yetişen, yaz kış yapraklarını dökmeyen, yabangülüne benzer, çiçekleri güzel kokulu bir çeşit küçük ağaç. -1-

ḳ. otına 071b/06

ḳaz : Kaz. -5-

ḳ. 004a/19, 030a/12

ḳ.+ dan 005b/06

ḳ. eti 030a/14

ḳ. yaġıyla 068a/14

ḳaz - : Kazmak. -1-

ḳ.- ub 100a/17

ḳazan : Kazan. -1-

ḳ.+ a 101b/07

ḳazġan : bk. ḳazan. -2-

ḳ.+ a 015b/15, 043a/21

ḳazı - : Kazımak. -1-

ḳ.- yub 031a/20

ḳazıḳ : Kazık. -1-

ḳ. 103b/10

kāẕib :< Ar. Yalancı; yalan. -2-

k.+ e 109a/02

zaḫīr-i k.+ e 013b/16

ḳażīb :< Ar. Erkeklik organı. -1-

ḳ.+ e 024b/01

kebāb :< Ar. Kebap. -7-

k. 020a/18

k.+ ı 042b/14, 057a/16

bilic k.+ ı 066b/21

k.+ ını 101b/21

k. ideler 078a/13

k. idüb 042b/13

kebābe :< Ar. Kebabe, kebabiye, kuyruklu biber. -12-

k. 064b/13, 105b/21, 106b/05, 107a/07, 107a/22, 107b/15, 108b/14, 109a/05, 114a/15, 115a/04

k.+ nüŋ 064b/14

kebed :< Ar. Karaciğer. -6-

k.+ den 008a/19

k.+ e 094a/21,

maraż-ı k.+ e 014a/18

maraż-ı k.+ i 014a/17

k.+ üŋ 014a/21

emrāż-ı k.+ üŋ 014b/04

kebere:< Lat. Sürekli yeşil kalan çalı görünümünde bir bitki, kebere, kapari. -9-

k. 065a/07, 065a/15, 094a/18

k. köki 025b/03, 058b/13

k. kökidür 024b/16

k.+ nüŋ 065a/13

k. ṣuyı 113a/22

aṣl-u'l k. 024b/16

kebīr :< Ar. Büyük, ulu. -5-

k. 109a/05

ıṭrıfīl-i k. 024b/23

ḳāḳule-i k. 105b/17

māmīrān-ı k. 077a/10

tiryāḳ-ı k.+ üŋ 108a/08

kebūter :< Far. Güvercin. -1-

k.-i peçe 057a/12

keçi : Keçi. -24-

k. 042b/13, 061b/08, 070a/03, 075a/22

k.+ den 070b/20

k.+ dür 078b/05, 101b/22

k. eti 018a/14

k. etinde 049b/21

k. etinden 071a/18

k. fışḳısını 078b/08

k.+ niŋ 075b/01

k.+ nüŋ 005b/15, 016a/06, 070b/14, 078b/05, 078b/07

k. ödi 025a/17

yabān k.+ sinüŋ 078b/10

k. südi 023a/06

k. südidür 070b/10

k. südinden 070b/16, 075a/22

k.+ ye 075b/01

keçiboynuzı : Keçiboynuzu. -3-

k. 094b/14, 110a/07

k. çekirdeki 028a/07

keçi ṣaḳalı : Keçisakalı, tekesakalı. -2-

k.+ na 071b/06

k.+ ndan 071b/05

keder :< Ar. Bulanıklık; üzüntü. -1-

k. virür 089a/12

kedi : Kedi. -1-

misk k.+ sinüŋ 042a/02

kedi otı : Kediotu. -2-

k. 023a/22, 097b/11

kef :< Ar. Osmanlı alfabesinin yirmi beşinci harfi. -1-

k.+ i 060a/13

kefāl :< Yun. Kefal balığı. -1-

k. 046a/20

kehl :< Ar. Göze sürme çekme, sürme. -6-

k. 043a/25

k. eyleseler 059a/01

k. ideler 087a/18

k. itseler 043a/20

k. itüb 093a/01

k.+ ler 086b/01

kehle :< Far. Bit. -11-

k. 045b/07, 079b/11, 085a/01, 092b/18, 102b/14

k. ider 056b/10

k.+ leri 048b/03, 088a/07

k.+ sin 085a/07

k.+ yi 051b/22, 061b/07, 102b/15

kehrübā :< Far. Süs eşyası yapımında kullanılan, açık sarıdan kızıla kadar türlü renklerde, yarı saydam, kolay kırılır ve bir yere hızlıca sürtüldüğünde hafif cisimleri kendine çeken, fosilleşmiş reçine, samankapan, kılkapan. -29-

k. 047a/12, 068b/06, 068b/20, 069a/05, 086b/10, 095a/14, 097a/18, 097a/22, 103a/01, 105a/15, 105b/09, 106a/14, 106b/09, 109b/18, 109b/21, 112a/03, 116b/06

dühn-i k. 118a/07, 119b/22

ḳurṣ-ı k. 012b/13, 015b/17, 112a/01

k.+ dan 118a/08

k.+ dur 068b/18

k.+ nuŋ 068b/10, 068b/21, 068b/22

k.+ ya 047a/12

k.+ yı 068b/17

kehrübār : bk. kehrübā. -1-

k. 068b/06

keklik : Kekik. -6-

k. 004a/08, 005b/14, 039a/09, 058b/24

k. ḳuşı 058b/20

keklik otı : Keklik otu. -2-

k. 049a/11

k. balı 070a/11

k.+ dur 049a/21

kekremsi : Kekremsi. -2-

k.+ dür 063a/12

k. ola 095a/05

kel :< Far. Kel, saçsız. -1-

k. 023b/07

kelām :< Ar. Söz, ibare, söyleyiş, nutuk. -5-

k. 019a/03, 019b/22

taṭvīl-i k. 002b/25

k.+ ı 063a/02

netīce-i k.+ ı 042b/08

kelb :< Ar. Köpek. -3-

k. 004a/07, 005a/25, 070a/01

kelebek : Kelebek. -2-

k. başını 116a/09, 116a/11

kelef :< Ar. Yüzdeki kırmızı veya siyah benekler. -16-

k. 030a/03, 051a/21, 059a/14

k.+ e 022b/16, 023a/16, 036b/13, 047b/15, 065b/16, 075b/09, 077a/14, 080b/04, 087a/05,103a/12

k.+ i 031b/04, 056a/08

k. maḳūlelerini 073a/02

keler : Kertenkelelerin genel adı, sürüngen. -1-

k.+ dür 046b/09

kemāderyūs :< Yun. Kısacık mahmud otu,
dalak otu, yer palamudu. -5-

k. 067b/25, 094a/23, 107b/22, 110b/08, 114a/14

kemāfīṭūs :< Yun. Yer çamı. -4-

k. 095a/02, 095b/08, 107b/21, 114a/14

kemāl :< Ar. Ar. Olgunluk, yetkinlik, mükemmellik. -5-

k. 062b/05

k.+ e getürür 100a/10

k.+ in bulduḳdan 063a/13

k.+ inden 004a/04

k.+ ini 102a/06

kemāliyūn :< Far. Günlük ağacı; ezeltere, anason; kokar ağaç. -1-

k. 093b/11

kemiyyāt :< Ar. Sayı, nicelik. -1-

k.+ ın 005b/23

kemmūn :< Ar. Kimyon. -21-

k. 015b/06, 036b/05, 047a/24, 067b/07, 067b/19, 067b/23, 077a/04, 084a/22, 095b/12, 106a/22, 110a/01

k.-ı kirmānī 097a/01

k.-ı kirmānī-i menḳūʿ 097a/07

k.-ı müdebber 111a/12, 111b/03

k.-ı nebaṭī 067b/19

k.+ dan 066a/22

maʿcūn-ı k.+ ı 009a/15

k. ṣuyı 053b/13

k. ṣuyın 067b/24

k.+ uŋ 067b/20

kemmūn-ı ḥabeşī :< Ar. Anason. -1-

k. 088a/15

kemmūnī :< Ar. Kimyondan yapılmış. -1-

cevāriş-i k. 013a/12

kemmūnü'l-melik : bk. kemmūn-ı ḥabeşī.
-1-

k. 088a/15

kemük: Kemik. -15-

k. 047b/11, 047b/14

k.+ i 080a/03, 090a/12

fīl k.+ i 051a/19, 051a/25

k.+ ini 101b/07

fīl k.+ ini 058b/08

k.+ inüŋ 105b/09

k.+ ler 084a/06

k.+ lerde 080a/06

k.+ lerdür 003b/06, 003b/08

k.+ leri 056a/10

k.+ lerine 040a/03

kem'āh :< Ar. Domalan mantarı, keme. -1-

k. 067b/01

kenār :< Far. Kenar. -8-

deryā k.+ ına 054a/14, 068b/16

k.+ ında 068b/12

şu k.+ ında 089a/14, 093b/06

deyā k.+ ları 054a/08

k.+ larına 054a/13

şu k.+ larında 025a/06

kendi : Kendi. -14-

k. 045b/17, 057b/13, 060b/18, 078a/21, 086a/03, 088a/05, 115b/16

k.+ den 115b/16

k.+ miz 107b/19

k.+ si 072a/18, 112a/15

k.+ sine 089a/01

k.+ sini 097b/06, 098b/14

kendir: Kendir, kenevir, esrar otu. -2-

k. otı 062a/08

yabānī̄ k.+ üŋ 062a/10

kendü : bk. kendi. -31-

k. 024b/15, 034a/16, 043a/23, 043b/16, 045a/02, 045b/17, 054b/11, 056a/18, 056b/06, 058b/19, 058b/20, 063b/18, 073b/19, 087a/05, 093a/05

k.+ de 022b/22, 025b/24, 039b/13

k.+ lerin 061b/09

k.+ si 051b/02, 052b/17, 071a/15, 113a/17

k.+ sin 060b/23

k.+ sinden 099b/11

k.+ sini 101b/06

k.+ ye 024b/11, 025a/03, 034a/25

k.+ yi 041b/05, 074b/05

kendüsi : Kendisi. -1-

k. 034a/02

kenger : Kenger. -1-

k. otı 035b/16

kepek : Köpek. -2-

k. 078a/12, 078b/07

kerāviyā :< Ar. Karaman kimyonu. -3-

k. 066a/21, 095b/12

k. şuyıyla 084a/22

kerb :< Ar. Kaygı, keder. -1-

k.+ e 112a/06

kerefis:< Ar. Kereviz. -34-

k. 016a/22, 035a/19, 066a/07, 066a/09, 066a/10, 066a/18, 080a/13, 081a/07, 087b/05, 094a/19, 105a/09, 109b/08

aṣıl-ı k. 104b/13, 115b/06

bezr-i k. 015b/04, 104b/14, 105b/21, 107a/07, 108b/03

ḳışr-ı aṣıl-ı k.-i berrī 107b/22

k.-i būstānīdür 057b/13

k.-i būstānīnüŋ 066a/07

k.-i kūhī 057b/10

k.-ü'l cebelī 057b/10

k.+ i 066a/17, 066a/19

k. köki 066a/10

k.+ lerden 066a/10

k. ṣuyı 020a/12

k. ṣuyıyla 076a/13, 084a/15

k. toŋumı 107a/14

k. toŋumına 088a/14

k.+ üŋ 066a/12

kerefis-i maḳedonī : Maydonoz. -1-

k. 082b/06

kerefis-i rūmī :< Ar. Maydonoz. -2-

k. 066a/19, 082b/08

kerem :< Ar. Asalet; cömertlik, lütuf. -2-

cevher-i k.+ dür 085b/01

cevher-i k.+ ine 085b/02

kereviz : bk. kerefis. -2-

k. 066a/07

yabān k.+ i 057b/09

kerīh :< Ar. İğrenç, çirkin. -4-

k.-ü'r rāyiḥa olan 069b/25

k.-ü'r rāyiḥa 070a/02

k. ola 094a/14

k. olmaya 002a/03

kerme-i mu'allaḳa :< Ar. Kuşkonmaz. -1-

k. 066b/05

kermetu'l-beyżā :< Ar. Yaban kabağı. -1-

k. 056a/04

ḳerneṭīs :< Yun. Delilik, çılgınlık, alık kaybı. -1-

ḳ. 006b/06

kerrāt :< Ar. Kereler, defalar. -2-

k.+ la 027b/20, 034a/12

kerre :< Ar. Kere, defa. -4-

k. 070a/23, 080b/08, 104a/10, 114a/17

kersene :< Ar. Burçak. -1-

k. 065b/15

kertenkele : Kertenkele. -1-

k. 100b/13

kes - : Kesmek. -73-

k.- dükden 025b/12

k.- e 055a/22, 099b/14

k.- er 021a/16, 030b/04, 031b/22, 032b/03, 033b/21, 035a/01, 036b/11, 037a/22, 041a/12, 041a/20, 043b/24, 044b/04, 044b/07, 045a/20, 045b/24, 048a/12, 049b/05, 057a/11, 057b/01, 058a/11, 061b/14, 063b/05, 064a/16, 064a/17, 067a/09, 067b/23, 067b/24, 068a/22, 069a/08, 070a/22, 074a/01, 075a/13, 076a/07, 077b/10, 080a/12, 082a/13, 082b/02, 083a/16, 086a/13, 087a/07, 087b/02, 088b/11, 089a/23, 091a/23, 092a/04, 099a/15, 101a/07, 101a/21, 101b/07, 101b/20, 103a/14, 103a/17, 108a/23, 109b/19, 113b/05, 114a/06, 114a/07, 116b/06, 118b/02

k.- erler 075b/08

k.- mek 077b/14, 093a/21

k.- mez 077b/10

k.- üb 024b/18, 064a/16, 100a/02

keşāfet :< Ar. Sıklık; yoğunluk, koyuluk. -1-

k. 003a/10

kesel :< Ar. Gevşeklik, tembellik, uyuşukluk. -2-

k.+ i 063b/05, 063b/22

keşīf :< Ar. Sık, yoğun. -1-

cism-i k.+ dür 003b/11

kesil - : Kesilmek. -9-

k.- e 075b/07, 120a/10

k.- ene 016a/18

k.- miş 071b/17, 081b/07, 097b/16, 100b/07

k.- se 080a/03

k.- üb 075b/05

keşīr :< Ar. Çok, bol. -1-

k. 056a/22

keşīrā :< Ar. Geven dikeninden çıkarılan bir tür zamk. -28-

k. 038b/21, 040a/23, 052b/04, 057a/11, 058a/06, 059a/16, 065a/20, 065b/02, 068b/06, 077a/02, 077b/03, 077b/07, 082a/06, 085a/12, 086b/07, 087b/17, 097a/12, 097b/02, 103b/23, 104a/06, 106a/16, 109a/04, 111a/05, 112a/08, 112a/21, 112b/06, 119b/18

k.+ dur 049b/07

kesīrü'l-ercel :< Ar. Bespaye. -1-

k. 029b/06

keskin : Keskin. -2-

k. 030b/08, 059b/13, 080a/18

kesme : Küp biçiminde veya köşeli olarak kesilmiş olan, kesme. -1-

k. 054a/08

kesr :< Ar. Kırık. -1-

k.+ e 084a/05

keṣret :< Ar. Çokluk, bolluk. -2-

k. 010a/18

k.-i inzāle 080b/20

keşf :< Ar. Açma, meydana çıkartma. -1-

k. etdürmek 081b/06

keşūṣ :< Ar. Sarmaşık. -1-

k. olur 067a/22

keşür :< Far. Havuç. -1-

k. 034a/13

kettān :< Ar. Keten bitkisi ve bundan elde edilen dokuma, bez. -15-

k. 004a/11, 102b/12

bezr-i k. 104a/05, 106b/09, 113a/11

bezr-ü'l k. 029a/04

bezr-i k.-ı muḥammaṣ 072b/14

k. bezinüŋ 102a/01

k. iplikine 024a/07

k. tiftiki 119b/13

k. toḫumı unı 026a/09

k. toḫumı 004a/12, 046a/07

k. toḫumıdur 029a/04, 046a/09

kevākib :< Ar. Yıldızlar. -4-

aḳrāṣ-ı k. 011a/16

k.-i seyyāre 005a/04

k.+ e 096a/14

k.+ lerüŋ 003a/08

kevkeb :< Ar. Yıldız (Metinde terkip adı olarak da kullanılmış). -5-

ḳurṣ-ı k. 010b/21

k.+ lerüŋ 003b/20, 003b/21, 003b/22

k.+ üŋ 003b/18

kevkebü'l-ar :< Ar. Yer yıldızı da denen ve Kıbrıs adasından getirilen beyaz toprak. -1-

k. 050b/06

kevn :< Ar. Var olma. -1-

k. 005a/01

keyf :< Ar. Sağlık, afiyet, memnunluk. -3-

k. 063b/16

ehl-i k. ola 063b/08

k. virür 037a/22

keyfiyyāt :< Ar. Nitelik; madde, husus. -2-

k.-ı erbaʿadan 003b/21

k.+ ın 005b/23

keyfiyyet : bk. keyfiyyāt. -11-

k.-i istiʿmāli 066b/12

k.-i mezāyā 117a/18

k.-i tenāvül 001a/06

k.+ i 063b/01, 094a/16, 117b/01, 117b/05

k.+ in 068b/21

k.+ inden 068b/10

k.+ ini 006b/17, 100b/20

keylūs : bk. keymūs. -1-

mertebe-i k.+ ı 063b/12

keymūs :< Yun. Mide ve karaciğerde sindirim sonu oluşan besin sıvısı. -8-

k. 001b/25, 002a/01

k.-ı maḥmūd 001b/10

k.-ı meẕmūm 001b/10

k.+ ı 067b/05, 092a/05

k.+ ın 078b/03

k. olur 004b/24

keymūsāt :< Yun. Mide ve karaciğerde sindirim sonu oluşan besin sıvıları. -2-

k.+ da 062a/11

k.+ ı 062a/12

ḳeyrūṭī :< Yun. Mumlu bez. -1-

ḳ. olmalı 045b/01

Ḳeyṣūrī : Şehir adı. -1-

ḳ.+ dür 064a/09

kez : Kez, kere. -1-

k. 114a/17

keẕālik :< Ar. Keza, bu; bu da öyle. -12-

k. 021a/24, 022a/11, 039b/19, 043a/13, 049a/08, 054b/02, 069b/21, 080b/17, 083a/22, 085b/04, 089a/19, 093b/23

ḳıbāc :< Ar. Keklik kuşları. -1-

ḳ. 058b/20

ḳıble :< Ar. Kıble. -1-

ḳ. ṭarafından 074b/06

Ḳıbrıs : Kıbrıs. -2-

Ḳ. 040a/05

Ḳ.+ dan 079b/20

ḳıbrısī : Kıbrıs'a ait, Kıbrıs'la ilgili. -1-

Ḳ.+ dür 041b/18

Ḳıbrūs : bk. Ḳıbrıs. -1-

Ḳ. cezīresinde 069a/22

ḳıfṭārīġān : (?) Bir çeşit macun. -1-

maʿcūn-ı ḳ. 016b/12

ḳıl : Kıl. -31-

ḳ. 094a/08, 094a/09, 101b/08, 101b/23, 102a/18

ḳ.+ a 024b/15, 052a/19

ḳ. dibinden 075a/02

ḳ.+ ı 026a/21, 052a/19, 052a/20, 088b/14, 103b/04

ḳ.+ ın 047b/18

ṭavşan ḳ.+ ından 023a/16

ḳ.+ lar 002b/05

ḳ.+ lara 069b/03, 079b/11, 087b/20, 092b/06

ḳ.+ ları 048b/11, 079a/19, 088a/13, 091a/01, 091a/02, 092b/06

ḳ.+ ların 085a/07

ḳ.+ larını 036a/18

ḳ.+ laruŋ 087b/20

ḳ.+ uŋ 101b/23, 103b/04

ḳıl - : Kılmak, yapmak. -1-

muḫtaṣar ḳ.- duḳ 003a/01

ḳılçıḳ : Kılçık. -1-

balıḳ ḳ.+ ı 056a/25

ḳılıç : Kılıç. -2-

ḳ. 021b/24

ḳ. yaralarına 039a/25

ḳılın - : Kılınmak, yapılmak. -1-

ḳ.- mışdur 023a/08

ḳına :< Ar. Kına. -6-

ḳ. 046a/17, 065a/05, 096a/21, 099a/19, 112b/18, 112b/19

ḳınna :< Ar. Çadıruşağı bitkisi ve bundan elde edilen bir zamk. -1-

ḳ. 062a/14

ḳınneb:< Ar. Kendir tohumu. -1-

ḳ. 062a/08

ḳır - : Kırmak. -30-

ḳ.- a 068a/05

ḳ.- ar 022b/08, 024b/22, 025b/22, 027b/02, 028b/17, 030a/03, 030b/15, 035a/17, 035b/01, 035b/03, 036a/21, 052b/24, 056b/02, 076a/13, 077b/17, 077b/22, 088a/20, 091b/08, 097b/07

ḳ.- dıḳlarında 066b/06

ḳ.- duḳlarında 040b/08

ḳ.- maġa 079a/04

ḳ.- maḳ 077b/12, 077b/18, 098b/01

ḳ.- sa 081b/05

ḳ.- salar 047b/20

ḳ.- ub 054a/20, 066b/14

ḳırān :< Ar. İki gezegenin bir burçta birleşmesi. -1-

ḳ.+ laruŋ 004a/01

ḳırfa :< Ar. Kabuk. -1-

ḳ.-i ḳaranfildür 038a/16

ḳırfah :< Ar. Tarçın, kurfa ağacı. -6-

ḳ. 064b/07, 106a/05, 106b/06, 109a/06, 111a/11, 111b/01

ḳırfet : bk. ḳırfa. -2-

ḳ.-ü'l ḳaranfil 060a/03

ḳ.-ü't ṭīb 060a/04

ḳırıḳ : Kırık. -4-

ḳ. 084a/05, 113b/17

nīşter ḳ.+ ı 117a/09

şīşe ḳ.+ ı 056a/25

ḳırıl - : Kırılmak. -6-

ḳ.- a 047b/20

ḳ.- mış 056a/10

ḳ.- sa 080a/03

ḳ.- ub 063a/20, 100b/16

ḳ.- ur 102a/04

ḳırḳ : Kırk. -14-

ḳ. 019b/05, 019b/06, 044b/12, 075b/04, 092a/18, 104a/19, 104a/22, 109a/03, 109b/15, 112b/02, 113a/14, 113b/16, 114b/16, 116a/01

ḳırḳar : Kırkar. -2-

ḳ. 108a/05, 113a/06

ḳırḳ beş : Kırk beş. -1-

ḳ. 081b/03

ḳırḳıncı : Kırkıncı. -2-

ḳ. 019a/20, 019a/22

ḳırḳ iki : Kırk iki. -1-

ḳ. 108a/17

ḳırḳ sekiz : Kırk sekiz. -1-

ḳ. 119a/02

ḳırlanġıç : Kırlangıç. -1-

ḳ. 005b/05

ḳırmız :< Ar. Kırmız böceği ve ondan çıkarılan parlak, al boya, çiçek boyası. -7-

ḳ. 060b/23, 104b/20, 105a/01, 105b/02

k.+ uŋ 061a/08

maʿcūn-ı ḳ. 012b/09, 105a/18

rubb-ı ḳ. 120a/01

ḳırmızı :< Ar. Kırmızı. -18-

ḳ. 040b/08, 045b/04, 045b/18, 061a/05, 063a/16, 063a/18, 094a/20, 113b/23, 114a/09, 114b/08

maʿcūn-ı ḳ. 061a/08

ḳ. gül olmaḳdur 090a/21

ḳ. mārūl 094b/17

ḳ. olur 063a/13, 092a/12

ḳ.+ ya 056b/19

ḳ. yaġı 114a/08

ḳırmızılıḳ : Kırmızılık, kızıllık. -1-

ḳ.+ ı 060b/24

ḳırṭās :< Ar. Hasır otundan yapılan ve ilaç yapımında kullanılan bir tür kağıt. -1-

ḳ. 060a/07

ḳışa : Kısa. -3-

ḳ. olan 018a/24, 112b/11

ḳ. olur 018a/23

ḳışaçıḳ maḥmūd : Kısamahmut otu. -1-

ḳ. 068a/01

ḳışal - : Kısalmak. -1-

ḳ.- mış 112b/09

ḳıs(ı)m :< Ar. Bölük, parça; bahis. -12-

ḳ. 004b/22, 006b/10, 008a/22, 018b/02, 018b/04, 018b/25

ḳ.+ dur 004b/23, 006b/21, 098a/16

ḳ.+ ı 098a/16, 098a/17

ḳ.+ ına 019a/01

ḳışır : Kısır, kıt. -2-

ḳ. 058b/05

ḳ.+ a 058b/03

ḳıṣṣā' : bk. ḳıṣṣā'ü'l-ḥimār. -5-

ḳ. 102b/19

ḳ.-i būstānī 059a/03

ḳ.-i hindī 050a/12

ḳ. toḫumı 112a/07

ḳ.+ yı 102b/19

ḳıṣṣā'ü'l-ḥimār :< Ar. Eşek hıyarı. -5-

ḳ. 059a/09, 096b/01, 096b/09, 110b/07

ʿuṣāre-i ḳ. 096a/20

ḳıṣṣā'ü'l-ḫimār : bk. ḳıṣṣā'ü'l-ḥimār. -1-

ḳ. 095a/11

ḳış : Kış. -16-

ḳ. 002a/16, 036b/09, 051b/25

ḳ. āḫirinde 047a/18

ḳ. eyyāmında 053a/13

ḳ. güni 032a/07

ḳ. günleri 015b/08

ḳ. günlerinde 005b/10, 053a/15, 063b/07, 063b/20, 070a/05, 080b/23, 090a/07, 092b/11

ḳ. ḳabaḳından 059a/23

ḳışın : Kışın. -1-

ḳ. 005a/21

ḳışr :< Ar. Kabuk. -23-

ḳ. 063a/25

ḳ.-ı aṣıl-ı kerefis-i berrī 107b/22

ḳ.-ı aṣıl-ı rummān 014a/15

ḳ.-ı bellūṭ 119a/10

ḳ.-ı fustuḳışāmī 097a/04

ḳ.-ı ḫaşḫāş 015b/14

ḳ.-ı ihlīlec-i esved 110a/19

ḳ.-ı kābilī 110a/19

ḳ.-ı rummān 113b/09

aṣıl-ı ḳ.-ı rummān 096b/14

ḳ.-ı utruc 106b/12

ḳ.+ ı 051b/02, 062b/25, 063a/20, 063a/24, 067b/10

ḳ.+ ın 062a/08

ḳ.+ ını 063a/23, 063b/04, 063b/09

ḳ.+ ınuŋ 063b/03, 068a/20

ḳıṭʿa :< Ar. Parça, bölük, cüz. -3-

ḳ. 112b/19, 113a/16, 113b/12

ḳıtāl :< Ar. Savaş, öldürücü.-1-

ḳ. 023b/12

ḳıtāle : bk. ḳıtāl . -1-

edviye-i ḳ. 070b/25

ḳıvām :< Ar. Tav, çağ, kıvam. -34-

ḳ.+ a 011a/02, 022b/22, 027b/14, 032a/04, 036a/11, 104a/16, 108a/07, 108a/18, 108b/05

ḳ.+ a gele 087a/01

ḳ.+ a gelince 110b/17

ḳ.+ a gelinceye 113a/23

ḳ.+ a getüreler 113a/03

ḳ.+ a getürüb 036a/12, 036a/25, 104b/10, 104b/15, 104b/21, 105a/06, 108a/02, 108a/12, 108a/22, 108b/13, 108b/20

ḳ.+ a getürür 022b/21, 029a/24, 037b/05, 039b/08, 072a/17, 106a/20

ḳ. getürür 088a/01

ʿasel ḳ.+ ına 105a/23

ḳ.+ ından 001a/16

muʿtedil-ü'l ḳ. ola 069b/23

ḳıvrcıḳ : Kıvırcık koyunu. -2-

ḳ. ḳoyunuŋ 020a/16, 020a/17

ḳıyām :< Ar. Kalkma, dikme; akma. -1-

ḳan ḳ.+ ına 069a/15

ḳıyās :< Ar. Denk sayma, karşılaştırma, bir tutma. -4-

ḳ.+ a 077b/18

ḳ.+ a gelmez 005b/05

ḳ. olunur 056b/20, 081b/02

ḳıyāsen :< Ar. Karşılaştırarak. -1-

ḳ. 047a/11

ḳıyı : Kıyı, kenar. -1-

ḳ.+ larda 054a/09

ḳıymet :< Ar. Kıymet, değer. -1-

ḳ.+ i 042b/01

ḳıymetlü : Kıymetli, değerli. -4-

ḳ. 028a/18

ḳ.+ dür 052a/04, 060b/25, 083b/20

ḳıymıḳ : Kıymık. -1-

aġaç ḳ.+ ı 056a/25

ḳız : Kız. -3-

ḳ. 016a/17

ḳ. oġlan ḳızuŋ 116b/21

ḳız oġlan ḳ.+ uŋ 116b/21

ḳız - : Kızmak. -5-

ḳ.- duġı 079b/09

ḳ.- ınca 080b/08

ḳ.- mış 070a/12, 090b/09

ḳ.- ub 054a/11

ḳızamıḳ : Kızamık. -1-

ḳ. çıḳarsalar 042a/22

ḳızar - : Kızarmak. -1-

ḳ.- sa 023a/21

ḳızarıḳ : Kızarık. -1-

ḳ. olmaḳdur 072b/16

ḳızart - : Kızartmak. -3-

ḳ.- alar 112b/19

ḳ.- ub 042b/14

ḳ.- ur 060b/17

ḳızdır - : bk. ḳızdur -. -4-

ḳ.- ur 039a/22, 041b/07, 041b/15, 119b/02

ḳızdur - : Kızdırmak. -18-

ḳ.- maḳdur 099b/22

ḳ.- ub 028a/23, 035b/07, 035b/09

ḳ.- ur 022a/20, 024b/24, 035b/19, 042b/12, 061b/21, 061b/23, 067b/22, 067b/24, 069b/05, 080b/16, 085b/21, 087a/16, 099b/15, 099b/19

ḳızdurıcı : Kızdırıcı, ısırıcı. -5-

ḳ. 016a/02

ḳ.+ dur 022b/10, 042b/09, 044a/20, 045a/23

ḳızġun : Kızgın. -1-

ḳ. 024a/06

ḳızıl : Kızıl, kırmızı. -64-

ḳ. 002a/24, 021a/24, 026b/12, 028b/22, 031a/02, 040a/17, 041b/16, 042a/16, 045b/12, 045b/25, 048b/23, 049b/08, 050a/09, 050b/25, 052b/20, 055b/14, 058a/14, 062b/02, 062b/18, 071a/15, 072a/20, 072b/19, 075a/22, 079a/21, 083a/13, 090a/20, 092b/12, 092b/17, 093b/07

ḳ.+ a 009b/10, 067b/01

ḳ. behmen 031a/06, 031a/08

ḳ.+ ca 060b/24

ḳ. çiçekdür 023a/08

ḳ. gül yaġı 061a/22

ḳ. gül 077a/04

ḳ. ider 002a/20

ḳ. ola 002a/03, 002b/04, 008b/22, 009a/23, 009b/10, 012a/02, 017b/24, 020b/11

ḳ. olmaḳdur 082a/07

ḳ. olub 047b/20

ḳ. olur 010b/14, 026a/12, 064b/24, 076a/19

ḳ. ṣandāl 072b/06

ḳ. südlegendür 093b/18

ḳ. üzüm 095b/07, 116b/14

ḳ. üzüme 041b/22

ḳ. yāḳūt 092b/22, 105b/07

ḳ. yāḳūta 092b/18

ḳ. yāsemīn 092b/12

ḳ. zāca 041b/17

ḳızıl boncuḳ : Mercan kökü.-1-

ḳ. 029b/01

ḳızılcıḳ : Kızılcık, yaprak açmadan çiçeklenen iri gövdeli bir ağaç. -1-

ḳ. 060b/19

ḳızıllıḳ : Kızıllık. -4-

ḳ.+ a 079b/12, 088a/15, 093b/14

ḳurdaşeni ḳ.+ ına 067a/04

ḳızıl ṭarı : Kızıl darı. -1-

ḳ.+ dur 033a/25

ki -647-

k. 001a/02, 001a/07, 001a/08, 001a/15, 001b/13, 001b/22, 001b/24, 002a/03, 002a/09, 002a/10, 002a/12, 002a/14, 002a/16, 002a/22, 002a/25, 002b/02, 002b/04, 002b/06, 002b/08, 002b/14, 002b/22, 002b/24, 003a/19, 003b/16, 004a/01, 004a/02, 004b/03, 004b/08, 004b/09, 004b/13, 004b/16, 004b/23, 005b/24, 006a/02, 006a/04, 006a/06, 006a/08, 006a/11, 006b/19, 007a/12, 007a/13, 007a/15, 007a/16, 007a/17, 007a/22, 007b/20, 008a/02, 008a/04, 008a/07, 008a/09, 008a/11, 008a/17, 008a/21, 008a/23, 008a/24, 008b/10, 008b/18, 008b/22, 009a/03, 009a/04, 009a/10, 009a/11, 009a/16, 009a/23, 009b/03, 009b/06, 009b/09, 009b/10, 009b/14, 009b/17, 009b/24, 010a/05, 010a/07, 010a/10, 010a/11, 010a/13, 010a/18, 010b/04, 010b/10, 010b/13, 010b/17, 010b/18, 011a/13, 011a/20, 011b/02, 011b/03, 011b/15, 012a/02, 012a/03, 012a/10, 012a/13, 012a/20, 012b/12, 012b/22, 013a/01, 013a/02, 013a/11, 013b/01, 013b/02, 014a/09, 014a/10, 014b/10, 014b/11, 014b/23, 015a/05, 015a/11, 015a/14, 015b/17, 015b/23, 015b/25, 016a/01, 016a/03, 016a/09, 016a/12, 016b/14, 017a/09, 017a/10, 017a/12, 017a/17, 017a/18, 017a/24, 017b/02, 017b/15, 017b/24, 017b/25, 018a/01, 018a/02, 018a/05, 018a/06, 018a/08, 018a/12, 018a/18, 018a/19, 018a/24, 018a/25, 018b/02, 018b/05, 018b/08, 018b/10, 018b/11, 018b/12, 018b/13, 018b/18, 018b/21, 018b/24, 019a/05, 019a/10, 019a/11, 019a/12, 019a/13, 019a/14, 019a/16, 019a/21, 019a/23, 019b/10, 019b/14, 019b/20, 019b/23, 019b/24, 020a/01, 020a/05, 020a/06, 020a/07, 020a/10, 020a/20, 020a/22, 020a/25, 020b/03, 020b/04, 020b/08, 020b/13, 020b/15, 020b/18, 020b/20, 021a/06, 021a/09, 021a/15, 021a/22, 021b/12,

021b/13, 022a/10, 022b/07, 022b/20, 024b/21, 025a/06, 025b/06, 025b/11, 026a/05, 026a/10, 026a/24, 026b/07, 027a/06, 027a/24, 027b/10, 027b/18, 028a/12, 028a/23, 028b/02, 028b/05, 029a/23, 029b/11, 030a/02, 030a/25, 030b/12, 030b/23, 031a/11, 032a/09, 033a/12, 033a/17, 033b/19, 034a/02, 034a/03, 034a/11, 034a/13, 034a/19, 034b/01, 034b/06, 034b/12, 035b/17, 035b/20, 036a/04, 036b/22, 037b/17, 038a/17, 038b/03, 039a/05, 039a/08, 039a/24, 040a/04, 040a/10, 040a/17, 040a/25, 040b/05, 040b/06, 040b/08, 041a/16, 041a/18, 041b/18, 041b/21, 042a/25, 042b/02, 043a/17, 043a/18, 043b/21, 044a/21, 045a/05, 045a/22, 046a/01, 046a/18, 046b/08, 046b/16, 047a/01, 047a/02, 047a/03, 047a/12, 047a/18, 047b/05, 047b/23, 048a/24, 049a/01, 049a/12, 049b/07, 049b/09, 050a/06, 050a/12, 050a/22, 050b/14, 052b/07, 052b/15, 053a/01, 053a/06, 053b/11, 054a/05, 054a/21, 054b/22, 055a/15, 055b/06, 055b/10, 055b/24, 056a/17, 056a/24, 056b/14, 057a/14, 057b/01, 057b/18, 058a/03, 059a/25, 059b/17, 060a/25, 060b/01, 060b/08, 060b/09, 060b/14, 060b/15, 061a/10, 061a/14, 061a/19, 061a/23, 061b/08, 062a/05, 062b/04, 062b/07, 062b/17, 062b/19, 062b/22, 062b/23, 062b/25, 063a/06, 063a/21, 063a/24, 063b/02, 063b/16, 063b/23, 064b/02, 065a/10, 065a/18, 065a/21, 065a/24, 065b/06, 066a/11, 066a/19, 066b/12, 066b/13, 066b/23, 067a/06, 067a/17, 067b/02, 067b/19, 068a/09, 068a/10, 068a/12, 068a/24, 068b/10, 068b/18, 070a/19, 070a/23, 071b/04, 071b/07, 071b/11, 072a/02, 072a/07, 072a/13, 072b/16, 073a/15, 073b/02, 073b/19, 073b/21, 074a/23, 074b/12, 074b/13, 074b/14, 074b/16, 074b/17, 075a/11, 075a/15, 075a/17, 075a/19, 075a/23, 075b/01, 075b/05, 075b/09, 075b/12, 076b/21, 077a/06, 077b/07, 077b/08, 077b/17, 077b/22, 078b/12, 078b/19, 079a/11, 079b/08, 079b/11, 079b/17, 080a/05, 080a/06, 080a/08, 080a/10, 080a/12, 080a/23, 080b/04, 080b/07, 080b/08, 081a/08, 081a/22, 081a/23, 081b/02, 081b/09, 081b/23, 082a/11, 082a/19, 082b/06, 082b/10, 082b/18, 083a/07,

083b/02, 083b/20, 083b/23, 084a/06, 084b/24, 085a/10, 085a/21, 085b/03, 085b/07, 085b/16, 086a/19, 086a/20, 086b/08, 086b/10, 086b/11, 086b/21, 087a/02, 087b/01, 087b/07, 088a/04, 088b/03, 089a/09, 089a/14, 089b/11, 090b/07, 091a/13, 091b/14, 091b/16, 091b/18, 091b/20, 092a/05, 092b/09, 092b/20, 093a/08, 093a/16, 093a/18, 093b/06, 093b/23, 094a/01, 094a/05, 094b/04, 094b/08, 095a/04, 095a/13, 095a/17, 096a/17, 096a/18, 097a/04, 097b/06, 098a/12, 098a/23, 098b/02, 098b/04, 098b/05, 098b/06, 098b/08, 098b/20, 099a/01, 099a/02, 099a/18, 099b/10, 099b/19, 099b/21, 099b/22, 100a/05, 100b/10, 101a/12, 101b/17, 102a/15, 102b/10, 103b/10, 103b/17, 103b/21, 104a/05, 104b/07, 104b/15, 104b/19, 104b/22, 104b/23, 105a/05, 105a/09, 105a/10, 105a/17, 105a/21, 105b/01, 105b/07, 105b/16, 105b/20, 106a/05, 106b/04, 106b/11, 106b/23, 107a/06, 107a/11, 107a/12, 107a/14, 107b/01, 107b/12, 107b/18, 107b/21, 108a/02, 108a/04, 108a/10, 108a/15, 108a/19, 108a/23, 108b/01, 108b/02, 108b/07, 108b/14, 108b/23, 109a/03, 109a/10, 109a/13, 109a/17, 109a/21, 109b/05, 109b/13, 109b/16, 109b/20, 109b/23, 110a/06, 110a/09, 110a/13, 110a/19, 110b/02, 110b/07, 110b/12, 110b/14, 110b/20, 111a/04, 111a/11, 111b/01, 111b/07, 111b/11, 111b/14, 111b/17, 111b/20, 112a/02, 112a/07, 112a/12, 112a/15, 112a/20, 112b/01, 112b/06, 112b/10, 112b/12, 112b/14, 112b/16, 112b/22, 112b/24, 113a/01, 113a/04, 113a/09, 113a/12, 113a/14, 113a/19, 113b/02, 113b/08, 113b/15, 113b/18, 113b/21, 114a/12, 114a/17, 114a/21, 114b/03, 114b/06, 114b/09, 114b/16, 114b/20, 115a/01, 115a/09, 115a/10, 115b/01, 115b/04, 115b/08, 115b/10, 115b/12, 115b/14, 115b/18, 115b/23, 116a/03, 116a/05, 116a/07, 116a/09, 116a/19, 116b/01, 116b/06, 116b/10, 116b/11, 116b/13, 116b/17, 116b/19, 116b/22, 117a/04, 117a/10, 117a/14, 117a/16, 117a/19, 117a/21, 117b/04, 117b/06, 117b/16, 117b/18, 118a/07, 118a/10, 118a/18, 118a/20, 118b/03, 118b/05, 118b/11, 119a/05, 119a/14, 119a/15, 119a/17, 119a/19,

119a/20, 119b/02, 119b/07, 119b/11, 119b/16, 119b/22, 120a/08

kibār :< Ar. Büyükler, ulular. -1-

edviye-i k.+ e 079b/14

kibrit :< Ar. Kırmızı yakut, altın; kibrit, kükürt. -13-

k.-i aṣlī 006a/03

k.-i ḥayvān 003a/16

k.-i ḥayvāndur 003a/14

devā-ı k.-i kürküm 014b/02

k.+ den 006b/22

k.+ dendür 008a/24

k.+ dür 006a/25

k.+ e 006b/01

k.+ i 065a/03

k.+ ler 096a/10

k.+ lerinden 117a/23

k.+ üŋ 007a/10, 008b/03

kibrīt : bk. kibrit. -19-

k. 004b/11, 006a/18, 006b/16, 007a/22, 007b/14, 064b/23, 084b/14, 102b/21, 118a/18, 120a/11

devā-ı k. 012a/25, 013b/06, 014b/03

devā-i k. 012a/17

dühn-i k. 115b/17, 118a/13, 118a/14

leben-i k. 120a/03

k.+ üŋ 065a/05

kibrītī :< Ar. Kibrite, kükürte ait. -2-

k. 006b/21, 008a/07

kibrītiyyet :< Ar. Kükürt niteliği. -1-

k. 008a/22

ḳīfāl :< Yun. Şahdamarı. -7-

ḳ.+ den 010a/12, 010b/04, 010b/14, 010b/25, 011a/05, 011a/10, 016b/18

kifāye : bk. kifāyet. -1-

miḳdār-ı k. 106b/01

kifāyet :< Ar. Yeterlik, yararlık. -40-

k. 017b/11, 104a/02, 104b/15, 105a/03

miḳdār-i k. 107a/23

k. eylemez 015a/16

k. ider 003a/01, 019a/04, 032a/12, 033b/22, 035a/12, 040b/11, 053a/18, 065b/01, 085a/11

k. itmez 011a/15

k. miḳdārı 018b/21, 035b/06, 103b/19, 104b/14, 105b/13, 105b/19, 106a/07, 106a/12, 106a/17, 106b/09, 106b/13, 106b/16, 106b/22, 107a/05, 107a/09, 107a/17, 108a/07, 108a/21,

108b/13, 108b/20, 110b/09, 110b/15, 111b/23, 117a/15

kil :< Far. Kil. -1-

k. ṣuyı 010b/15

Kilān : Kilan (Şehir adı). -1-

K. 098b/02

kil-i ermenī : Ermeni kili, Rumeli kili. -4-

k. 050b/24, 094b/23, 113b/18, 119a/10

kil-i ḥikmet :< Far. Eski tabiplerin ve kimyagerlerin şişe ve imbikler üzerine sıvadıkları bir tür çamur.-2-

k. 052b/08, 066b/15

ḳīl ü ḳāl :< Ar. Dedikodu; çok konuşma. -2-

ḳ. 054a/02

ḳ. eylemişlerdür 068b/07

kilye :< Ar. Böbrek. -3-

k.+ den 015a/13

k.+ nüŋ 015b/21

emrāż-ı k.+ yi 015a/13

kim : Ki. -58-

k. 002a/09, 002b/06, 002b/23, 003a/09, 004a/06, 004b/03, 005b/09, 005b/21, 006a/12, 006b/01, 006b/03, 006b/10, 006b/11, 007a/02, 007a/12, 007a/14, 007b/02, 007b/06, 007b/08, 007b/17, 007b/25, 008a/08, 008a/11, 008a/12, 008a/15, 008a/16, 008a/18, 008a/19, 008a/24, 008b/08, 008b/19, 019b/01, 019b/02, 019b/07, 019b/09, 019b/16, 019b/19, 020a/06, 024a/09, 043b/25, 044a/17, 044b/07, 045b/23, 047b/15, 047b/24, 091b/05, 093b/04, 095a/04, 096a/06, 097b/06, 113b/12, 117b/01, 117b/12, 117b/18

k.+ üŋ 030b/24

kim : Kim, hangisi. -4-

k. 007a/12, 103a/01, 103b/12, 107a/12

kimesne : Kimse. -33-

k. 041b/03, 043a/13, 050a/11, 052a/03, 054a/04, 088a/01, 096a/11, 099a/05, 099b/10

k.+ den 008b/08

k.+ ler 022b/11, 029b/16, 051a/08, 071a/21

k.+ lere 021b/06, 025b/04, 029a/13, 030b/07, 033a/17, 034b/05, 051b/24, 071a/16

k.+ lerüŋ 096a/13

k.+ nüŋ 023a/05, 080a/02, 101a/04, 103a/04

k.+ ye 004b/09, 021a/22, 023a/15, 040a/19, 058a/24, 081b/11

kimi : Kimi, bazı. -13-

k. 003b/19, 003b/20, 054a/10

k.+ si 006a/13, 096a/10, 096a/11, 097b/04, 097b/05

kimse : bk. kimesne. -5-

k. 021a/20, 078a/05, 103a/22

k.+ ler 007a/20, 077b/09

kimyā :< Ar. Kimya bilimi. -1-

ḥükemā-ı k. 119b/21

kinli : Kinli, kindar. -1-

k. 005a/21

kinn :< Ar. Örtü, perde. -1-

k. olur 034a/09

kir : Kir, pislik. -4-

k. 042b/22

k.+ idür 042a/03

k.+ in 083a/05

k.+ ini 086b/21

kīr :< Far. Erkeklik aleti. -1-

k. 064a/17

kirās :< Yun. Kiraz. -7-

k. 060a/20, 063a/12

bezr-i k. 098a/05

k. aġaçına 063a/09

k.+ dan 063a/16

k. ṣabları 063a/12

k. yapraḳından 063a/09

ḳīrāṭ :< Ar. Miskalin yirmi dörtte biri değerinde bir ağırlık birimi. -9-

ḳ. 105b/10

ḳ.+ dur 040b/02, 081a/03, 084b/01, 093a/05

ḳ.+ ın 084a/13, 084a/15

ḳ. miḳdārı 042a/05

kirāz : bk. kirās. -8-

k. 060a/23, 060a/25

k.+ dan 060b/03

k.+ ı 060b/06

k.+ lardan 060b/02

k.+ uŋ 060b/04

kirec :< Far. Kireç. -2-

k. 008b/18, 088b/03

kīrec : bk. kirec. -1-

k. 033b/18

kireç : bk. kirec. -4-

k.+ den 088b/13

k.+ e 079b/03, 088b/13

k.+ üŋ 088b/05

kīremīd : bk. kiremīd. -1-

k. 025a/11

kiremīd :< Yun. Kiremit.-1-

k. 114b/17

kirmānī̄ : Kirman şehrine ait. -2-

kemmūn-ı k. 097a/01

kemmūn-ı k.-i menḳūʿ 097a/07

kirpi : Kirpi. -1-

k. 102b/13

kirpik : Kirpik. -6-

k. 023a/11, 043a/01, 102a/20

k.+ leri 069a/17, 102a/21

göz k.+ lerin 086b/01

kī̄se :< Far. Kese, para torbası. -1-

k. 075b/21

kişi : Kişi, kimse. -28-

k. 021a/20, 022b/05, 053a/15, 090b/06, 091a/07, 091a/09

k.+ ler 025a/20, 054b/08, 073b/06

k.+ lere 025b/05, 027b/22, 039a/10, 044b/22, 046b/06, 047a/11, 049b/22, 051a/08, 065b/20, 085a/21

k.+ lerüŋ 037b/20, 043b/19, 045a/09

k.+ nüŋ 045a/01, 086b/23

k.+ ye 058a/01, 084a/18, 116a/08

k.+ yi 085a/08

kişmiş :< Far. Kuşüzümü.-1-

k. 067a/10

kişnic :< Far. Kişniş otu. -3-

k. 111b/09

dühn-i levz-i k. 009b/16

k. ṣuyı 111b/20

kişnī̄ş : bk. kişnic. -1-

k. 066b/23

kişnī̄z : bk. kişnic. -1-

k. ṣuyıyla 038a/20

kitāb :< Ar. Kitap. -13-

k. 019b/22

sebeb-i taḥrī̄r-i k. 001a/02

k.+ ı 002b/25, 018b/20, 019a/04

k.+ ında 102a/14

k.+ larda 066b/08

k.+ ları 074a/17

k.+ larında 001a/12, 062b/15, 082b/14

Lāṭī̄n k.+ larında 052a/11

müfredāt k.+ larında 020b/25

kitre : Gevenden çıkarılan bir tür zamk. -4-

k. 065a/21, 065a/23, 065b/01

k.+ yi 065b/03

ḳo - : Koymak, bırakmak,katmak. -81-

ḳ.- duḳda 068b/23

ḳ.- duḳdan 080a/04

ism ḳ.- dum 001a/09

ḳ.- maḳ 033b/17, 058a/03, 060a/06, 067a/07, 097b/07

ḳ.- mayub 028a/12

ḳ.- maz 050a/18, 055b/18, 058a/16, 072a/06

ḳ.- mazlar 068b/20

ḳ.- muş 031b/20

ḳ.- muşlar 052a/10

ḳ.- rlar 021b/12, 057b/04, 059a/13, 063a/19, 064a/24, 071b/13, 083b/22, 086a/19

ḳ.- rlarsa 093a/04

ḳ.- salar 021b/10, 022a/19, 022b/04, 024b/05, 027b/09, 030a/06, 030b/14, 031a/15, 036a/13, 036a/17, 036b/23, 042a/21, 043b/13, 044a/17, 045b/14, 048b/23, 050a/11, 055a/16, 057b/11, 058a/12, 061b/17, 061b/20, 064a/02, 064a/13, 068a/13, 071b/15, 078a/14, 079b/15, 080b/22, 082b/10, 086b/19, 087b/03, 088b/09, 088b/11, 088b/12, 091b/09, 092b/15, 098a/06, 098a/10, 098a/13, 099b/14, 100a/02, 100a/21, 100b/07, 100b/20, 101a/21, 101b/20, 103b/03, 103b/06, 114a/10

ḳ.- saŋ 117b/11

ḳ.- ya 103b/10

ḳ.- yalar 060a/07, 071a/03, 093a/04

ḳoca : Yaşlı, ihtiyar. -7-

ḳ. 070a/06, 078b/01

ḳ.+ lar 003a/24

ḳ.+ lara 092a/21, 101a/09, 102b/08

ḳ.+ laruŋ 003a/25

ḳocat -: Kocatmak. -1-

ḳ.- ur 070b/08

ḳoç : Koç. -1-

ḳ. olmaya 071a/08

ḳoç boynuzı : Koçboynuzu, kokulu yonca.

-2-

ḳ. 026a/05, 091b/10

koġa : Hasır otu. -2-

k. 060a/08

k. nevʿinde 060a/08

ḳoġan : Kovan. -1-

ḳ. balınuŋ 051b/17

ḳoġan otı : Kovan otu, oğul otu. -1-

ḳ. 027b/14

ḳoḳ - : Kokmak. -14-

ḳ.- alar 009a/18, 030b/21

ḳ.- anuŋ 036a/06

ḳ.- ar 006b/15, 036a/06, 080a/18, 086a/19, 091a/05

ḳ.- maḳ 022a/17, 086a/22

ḳ.- mak 090b/16

ḳ.- ması 042a/04

ḳ.- salar 039b/21

ḳoḳı : bk. ḳoḳu. -2-

aġız ḳ.+ sı 043b/03

aġız ḳ.+ sına 057b/05

ḳoḳla -: Koklamak. -22-

ḳ.- maġa 119b/15

ḳ.- sa 100a/01, 101b/10, 103b/14

ḳ.- salar 029b/18, 030b/18, 037b/20, 054b/02, 055b/21, 060a/01, 060a/02, 064a/13, 064a/16, 064b/05, 069b/03, 076b/12, 079a/17, 080b/23, 086b/14, 090b/04, 092a/22

ḳ.- yalar 080a/21

ḳoḳlan - : Koklanmak. -1-

ḳ.- masında 074a/16

ḳoḳlat - : Koklatmak. -2-

ḳ.- alar 011a/04

ḳ.- salar 058a/01

ḳoḳu : Koku. -43-

ḳ.+ lar 091a/04

ḳ.+ ları 042a/11

ḳ.+ sı 028a/07, 044b/06, 047a/04, 059b/13, 059b/22, 064b/08, 068b/23, 090b/05

aġız ḳ.+ sı.n 038a/11

aġız ḳ.+ sın 025a/09, 027b/15, 029a/21, 035a/03, 038a/04, 044a/24, 050b/04, 052a/07, 055a/05, 057a/25, 064b/21, 065a/15, 082a/03, 106b/11

ḳoltuḳ ḳ.+ sın 035b/19

ḳ.+ sına 050b/03, 090b/06, 090b/07

aġız ḳ.+ sına 024a/16, 026b/22, 034b/21, 057b/12, 058b/17, 059b/15, 082b/11, 106b/03

ṣarımsaḳ ḳ.+ sına 058b/17

ḳ.+ sından 052b/19, 096a/10

ḳ.+ sını 098b/16

aġız ḳ.+ sını 047a/06, 058a/10

ḳoḳula - : bk. ḳoḳla -.-1-

ḳ.- yan 090b/05

ḳoḳulı : bk. ḳoḳulu. -2-

ḳ. 080b/15, 088a/04

ḳoḳulu : Kokulu. -4-

ḳ. 022b/07, 064a/23, 080b/13

ḳ. olub 050b/25

ḳoḳut - : Kokutmak. -4-

ḳ.- salar 065a/03

ḳ.- ur 059b/15, 080b/15, 081a/07

ḳol : Kol. -2-

ḳ.+ dadur 007b/20

ḳ.+ larından 085b/12

ḳolon :< Yun. Kalın bağırsak. -1-

ḳ.+ da 014a/08

ḳoltuḳ : Koltuk. -6-

ḳ. 006b/15, 023a/21, 090b/09, 115b/21

ḳ. ḳoḳusın 035b/19

ḳ. rāyiḥasın 079b/06

ḳoma :< Lat. Bitkisel hayat. -1-

ḳ.+ lar 006b/12

ḳon - : Konmak. -5-

ḳ.- arsa 089b/15

ḳ.- sa 074a/12, 082b/13

ḳ.- ub 075b/03

ḳ.- ursa 102b/19

ḳonaḳ : Saçtaki kepek. -3-

ḳ.+ ı 045b/07

baş ḳ.+ ına 043a/19

ḳ.+ lara 062a/12

Ḳonsṭanṭiniyye : İstanbul (Şehir adı). -1-

Ḳ. 003a/07

ḳonul : Konulmak. -2-

ḳ.- sa 063a/15, 088b/10

ḳop - : Kopmak. -3-

ḳ.- ar 075a/06

ḳ.- muş 053b/02

ḳ.- sa 043a/08

ḳopar - : Koparmak. -6-

ḳ.- a 048a/23

ḳ.- ub 068b/15, 086a/13, 103b/10

ḳ.- ur 056a/08, 056a/24

ḳorḳ - : Korkmak. -4-

ḳ.- arlar 085a/21

ḳ.- maġa 042a/13

ḳ.- maḳdan 069a/20

ḳ.- maz ola 100a/17

ḳorḳaḳlıḳ : Korkaklık. -1-

ḳ.+ a 106b/02

ḳorḳu : Korku. -2-

ḳ.+ lu 002b/05

ḳ.+ yı 100b/04

ḳorḳulı : bk. ḳorḳulu. -2-

ḳ. düş görmeye 099a/06

ḳ. düş görmeyeler 101a/21

ḳorḳulu : Korkulu. -1-

ḳ. düş görmez 103a/06

ḳoruḳ : Koruk, olgunlaşmamış üzüm. -12-

ḳ. 010b/16, 059b/03, 063a/19, 069b/16, 094a/14

ḳ. ekşisi 040b/17

ḳ. ekşisidür 041a/25

üzüm ḳ.+ ı 036a/01

ḳ. olmayub 085b/19

ḳ. ṣuyı 056a/03, 057a/14

ḳ. ṣuyına 102b/19

ḳ. şarābı 041a/24

ḳorukluḳ :Korukluk. -1-

ḳ. 094a/14

ḳovan çiçeġi :Kovan çiçeği, ayvadana. -1-

ḳ. aġaçı 028b/07

ḳoy - : Koymak. -88-

ḳ.- a 008a/01

ḳ.- alar 009a/24, 015a/11, 018b/10, 020b/18, 030a/19, 040b/17, 042a/06, 061b/18, 071b/18, 075b/07, 080a/22, 080b/07, 080b/08, 083a/08, 108b/11, 113a/17, 115a/21, 115a/23, 117b/02

ḳ.- asın 008a/02, 008a/03, 008a/04, 008a/06, 008a/07, 052b/09, 104a/19, 105a/11, 117b/08, 120a/11

ḳ.- maya 055a/23

ḳ.- mayalar 075a/18

ḳ.- salar 036a/11

ḳ.- sın 117b/13

ḳ.- ub 015b/15, 021b/14, 024a/06, 025a/17, 025b/14, 028a/14, 028a/23, 030a/24, 036a/14, 038b/18, 043a/22, 044a/16, 044a/18, 047b/25, 050b/09, 052b/08, 066b/14, 066b/16, 066b/17, 075b/14, 080a/10, 083a/04, 083a/08, 084b/06, 086a/07, 088b/14, 098a/12, 100b/09, 102b/13, 102b/15, 103a/07, 104a/20, 104a/22, 105a/11, 105a/18, 113a/16, 114a/19, 115a/20, 115a/23, 115b/09, 116a/01, 117b/03, 117b/07, 118a/04, 118a/19, 118b/04, 119a/01, 119a/15, 120a/09

ḳ.- up 056b/12, 077b/12, 079b/09

ḳoyu : Koyu, kıvamlı. -3-

ḳ. 063a/09, 063a/13, 070a/19

ḳoyun : Koyun. -17-

ḳ. 005a/18, 047a/22, 070a/03, 071a/11

ḳ.+ dan 059a/18

ḳ. eti 049b/21, 049b/24, 071a/13

ḳ. etinden 049b/22

ḳ. etinüŋ 049b/20

ḳ. südidür 070b/18

ḳ. tersin 112b/16

ḳ. tersiyle 112b/17

ḳıvrcıḳ ḳ.+ uŋ 020a/16, 020a/17

ḳ. yüŋüyle 119b/04

ḳ. yürekinden 042b/22

ḳoyun butrağı : Koyun butrağı, koyunotu. -1-

ḳ. 055a/23

ḳoz :< Far. Ceviz. -2-

ḳ. 034b/15, 044a/10

ḳozaḳ :< Far. Kozalak. -3-

pānbūḳ ḳ.+ ı 078a/20

serv ḳ.+ ıdur 034b/24

ḳ.+ ını 043b/25

köbügi : Katran köpüğü. -1-

k. 055b/04

kök : Kök. -162-

k. 051a/10, 058a/14, 066b/08, 093a/08

k.+ den 066b/13

k.+ dir 031a/01

k.+ dür 040b/08, 042a/09, 078b/12, 078b/14, 093a/07

k.+ e 086a/21

k.+ i 004a/21, 018a/11, 022b/09, 029b/01, 033a/23, 037b/14, 039a/19, 039a/20, 043a/12, 043b/11, 045b/04, 045b/12, 047b/05, 048b/23, 052a/05, 052b/23, 052b/25, 057b/12, 062b/02, 065a/10, 065b/07, 066b/05, 073b/03, 076a/19, 077a/13, 077a/21, 078b/13, 081b/21, 082b/15, 086a/13, 086a/20, 089a/16, 089a/17, 089a/20, 089b/13, 089b/16, 089b/21, 093a/14, 093a/16, 093b/10, 093b/21, 100a/09

benefşe k.+ i 027a/12

buyan k.+ i 053a/06

ḳamış k.+ i 024b/11

ḳaramuḳ k.+ i 077a/10

ḳarġı k.+ i 024b/11

kebere k.+ i 025b/03, 058b/13

kerefis k.+ i 066a/10

mercān k.+ i 073b/19, 103a/08

pıraṣa k.+ i 065b/13

serḫes k.+ i 095a/23

sūsen k.+ i 027a/12

suʿd k.+ i 044a/19

şaḳāyıḳ k.+ i 056a/15

ḳaramuḳ k.+ i ḳabuḳı 021a/12

k.+ idür 024b/20, 026b/05, 031a/20, 037b/01, 045b/24, 047a/18, 051a/10, 065b/13, 079a/06, 091b/01, 093a/18, 093b/09

buyan k.+ idür 024b/07

eŋir k.+ idür 089b/19

kebere k.+ idür 024b/16

k.+ inde 065b/13, 068b/19

k.+ indedür 047b/05

k.+ inden 052b/24, 099b/11

aṣma k.+ inden 101a/03

asārūn k.+ ine 086a/17

encüdān k.+ ine 079a/07

gök sūsen k.+ ine 089b/23

şalġam k.+ ine 045b/04

zirāvend k.+ ine 089b/23

k.+ ini 021b/05, 022a/01, 022b/22, 037b/09, 038b/08, 041b/02, 041b/14, 052a/08, 056a/07, 058a/17, 061a/25, 061b/01, 062b/04, 071b/08, 071b/15, 073b/03, 073b/04, 073b/07, 086b/20, 086b/22, 087a/01, 089a/20, 089a/22, 091b/09, 093a/20, 099a/10, 099a/12, 099b/11, 101a/20, 102a/10, 103b/10

k.+ inüŋ 023a/10, 030a/04, 037a/12, 049b/15, 056a/05, 056a/13, 059a/11, 060a/17, 061a/24, 062a/10, 062a/23, 062b/03, 065a/10, 065a/20, 071b/08, 072b/06, 081b/23, 089a/21, 091b/05, 091b/08

ḳadınṭuzluġı k.+ inüŋ 021a/13

nār k.+ inüŋ 119a/14

k.+ iyle 092a/06

üzüm çubuḳı k.+ iyle 084b/20

k.+ leri 068b/14, 095b/21

k.+ lerüŋ 068b/14

k.+ üŋ 024b/09, 024b/17, 044a/19

k.+ ünden 027b/18, 030b/16

kömür: Kömür. -3-

k.+ i 045b/21, 116b/19

k.+ inden 108a/07

köpek : Köpek. -1-

k.+ üŋ 101a/17

köpük : Köpük. -3-

k. 013b/11

k.+ i 032b/23, 104a/08

kör : Keskinliği yeterli olmayan, kör. -1-

k. olmış 073b/06

körfez :< Yun. Körfez. -1-

Dāniska k.+ i 068b/11

köşelü : Köşeli. -4-

k. 077b/12, 078a/01

k. olduġundandur 078a/03

k.+ si 078a/03

kötürüm : Kötürüm, yatalak. -1-

k.+ lere 087a/16

ḳūbā :< Ar. Temriye hastalığı. -1-

ḳ.+ ya 096a/05

ḳubac :< Ar. Keklik kuşları. -1-

ḳ. 058b/20

ḳubāżu'l-melik :< Ar. Terkip adı. -1-

ḳ. 017a/03

devā-ı ḳ. 011b/06

ḳudret ḥelvāsı : Beyaz çiçekli, 5-9 yaprakçıklı, 20 metre kadar yükselebilen, Kuzeybatı ve Batı Anadolu'da yaygın olan bir ağaç; türlü bitkilerden, öz

sularının kurutulmasıyla elde edilen, hekimlikte iç sürdürücü olarak kullanılan macun. -4-

ḳ. 031b/07, 083b/02, 116a/18

ḳ.+ dur 048b/14

ḳuduz : Kuduz. -5-

ḳ. 021a/21, 040a/19, 052a/07, 059a/08, 101a/17

ḳuduz otı : Kuduz oyu, kurşun otu. -1-

ḳ. 021a/19

Ḳudüs : Kudüs (Şehir adı). -2-

Ḳ.-i şerīf ḳurbında 062a/01

Ḳ.-i şerīfe 093a/07

kūfī : Küfe şehriyle ilgili. -3-

remād-ı k. 097a/01

suᶜ d-ı k. 096b/12, 097a/12

kūhī :< Far. Dağa ait, dağ ile ilgili, yabani. -1-

kerefis-i k. 057b/10

kuḥl :< Ar. Göze çekilen sürme. -1-

k.-i ismid 010b/11

ḳūḳıyā :< Yun. Terkip adı. -2-

ḳ. 009b/24

ḥabb-ı ḳ. 011a/12

ḳūḳūlavī : (?) Bodur sakız ağacı. -1-

ḳ. 081b/10

ḳul : Kul. -1-

ḳ.+ larını 020b/06

ḳulāᶜ :< Ar. Ağız ağrısı, pamukçuk. -4-

ḳ. 024b/21

ḳ.+ ı 090b/15

ḳ. ᶜilletine 085a/04

ḳ. ᶜilletleri 064b/18

ḳulaç :< Ar. Kulaç, kol açım mesafesi. -1-

ḳ. 066b/05

ḳulaġ : bk. ḳulāᶜ. -2-

ḳ. aġrısına 052b/01

ḳ. ᶜilleti 021a/15

ḳulaḳ(ġ) : Kulak. -61-

ḳ. 023a/21, 038a/05

ḳ.+ a 010b/16, 010b/19, 010b/21, 023a/19, 024a/19, 025a/17, 025a/24, 032a/02, 036b/10, 037b/19, 038a/06, 041b/20, 042a/06, 042a/08, 042b/21, 042b/24, 053b/17, 054b/16, 055a/18, 055a/21, 059a/15, 061b/01, 061b/12, 061b/20, 062b/11, 062b/12, 062b/13, 072a/07, 088a/11, 095a/22, 095a/23

ḳ. aġrılarına 062a/19, 085b/06

ḳ. aġrılaruŋ 010b/12

ḳ. aġrısı 042a/06

ḳ. aġrısına 025a/20, 028b/23, 056b/22, 062a/12, 104b/04

ḳ. aġrısıyçün 032b/20

ḳ.+ da 010b/17, 046a/04

ḳ.+ dan 023a/20

ḳ. gürüldüsin 036b/11

ḳ. gürüldüsine 059a/15

ḳ.+ ı 019b/19, 022a/10, 061b/01

sıçan ḳ.+ ı 095a/22

ḳ.+ ın 025a/19

ḳ. ḳurdını 061b/12

ḳ.+ ları 010b/14

ḳ. ṣaġırlıḳına 071a/01

ḳ.+ uŋ 061b/20, 071b/15

ḳ. yaralarına 041b/19, 064a/03

ḳulaḳ ṭozı : Kulak tozu, kulak düzü. -1-

ḳ.+ nda 037b/08

ḳulḳadis :< Yun. Beyaz zaç. -1-

ḳ. 041b/17

ḳulḳand :< Yun. Yeşil zaç, yeşil demir sülfat. -1-

ḳ. 041b/18

ḳulḳās :< Ar. Kulkas otu ve bu otun ilaç olarak kullanılan kökü. -1-

ḳ.+ dan 083b/06

ḳulḳeṭār :< Yun. Demir sülfat. -1-

ḳ.-ı muḥriḳ 112b/04

ḳullan - : Kullanmak. -5-

ḳ.- alar 114a/22, 115a/19

ḳ.- ur 077a/11

ḳ.- urlar 047b/12, 082a/07

ḳult :< Ar. Nemse arpası. -1-

ḥabb-u'l ḳ. 095b/17

ḳulūb :< Ar. Kalpler, gönüller. -2-

cevāriş-i ḥayāt-u'l ḳ.-ı müferriḥ 108b/17

maḥbūb-u'l ḳ. olur 103a/21

ḳulunc:< Ar. Şiddetli omuz ve sırt ağrısı. -27-

ḳ. 040a/04, 070a/22, 076a/08

ḳ.-ı rīḥīye 038a/10

ḳ.-i rīḥīye 091b/07

ḳ.-u'l ḳuvvāī 013b/20

ḳ.+ a 027a/18, 031a/08, 057a/06, 060b/13, 062b/05, 062b/10, 065b/07, 071a/17, 078b/01,

091a/06, 099b/01, 106a/20, 109b/12

emrāż-ı ḳ.+ a 014a/03, 118b/08

ḳ. aġrılarına 111a/10

ḳ. getürür 070a/21

ḳ.+ ı 029b/10, 045a/19, 048b/21, 070b/04

ḳulunç : bk. ḳulunc. -9-

ḳ. 005a/11, 034a/06, 037b/11, 049a/25, 052b/03

emrāż-ı ḳ. 013b/19

ḳ. aġrılarına 078b/05

ḳ. ider 067b/05

ḳ.+ uŋ 013b/21

ḳum : Kum. -7-

ḳ. 005a/15, 042a/24, 044b/16, 115b/15

ḳ.+ dan 046b/10, 064b/20

ḳum alma : Kum elması. -1-

ḳ. 114b/04

ḳumārī : Kumar şehrine ait, Kumar şehriyle ilgili. -2-

ʿūd-ı ḳ. 054b/25, 055a/03

ḳumāş :< Ar. Kumaş, dokuma bez. -1-

ḳ.-ı ḥarīr 099b/19

kumh :< Ar. İçinden çıkan siyah sıvı ilaç olarak kullanılan bir tür balık. -2-

k. 075b/21

āb-ı k. 075b/21

ḳumlu : Kumlu. -1-

ḳ. 067b/04

ḳummel :< Ar. Bit, haşerat. -1-

ḳ. 102b/14

ḳumsuz : Kumsuz. -1-

ḳ. 069a/23

ḳunapa : Kulapa otu.-1-

ḳ. 093b/11

ḳunduz ḫayāsı : Kunduztaşağı otu. -1-

ḳ. 034b/09

ḳunfuẕ :< Ar. Kirpi. -1-

ḳ. 102b/12

ḳur - : Kurmak, yapmak. -1-

turşı ḳ.- arlar 023a/10

ḳurāḳır :< Ar. Gurultu, gaz. -5-

ḳ. 005a/09, 013b/02

ḳ. getürür 070b/21

ḳ.+ lar 013a/11

ḳ. olub 013b/04

Ḳurān-ı ʿaẓīmü'ş-şān :< Ar. Kuran-ı Kerim. -1-

Ḳ.+ da 004b/17

ḳurā :< Ar. Köyler, kasabalar. -1-

ḳ. 063a/04

ḳurb :< Ar. Yakın olma, yakınlık. -2-

Ḳavala ḳ.+ ında 082b

Ḳudüs-i şerīf ḳ.+ ında 062a/01

Mışır ḳ.+ ında 030b/12

ḳurbaġa : Kurbağa. -8-

ḳ. 050a/01, 050a/05, 050a/09, 101b/07

ḳ. dilini 050a/11

ḳ.+ lar 050a/10, 099a/07

ḳ.+ nuŋ 050a/06

ḳurd : Bazı böceklere veya bazı böcek kurtçuklarına verilen ad. -22-

ḳ. 036b/05

ḳ.+ dan 043b/13

ḳ.+ ı 043b/09

banbul ḳ.+ ı 040a/16

boyacılar ḳ.+ ıdur 060b/24

ḳ.+ ını 088b/12

ḳulaḳ ḳ.+ ını 061b/12

ḳ.+ lar 099a/17

ḳ.+ ları 021b/04, 031b/06, 039b/09, 040b/23, 055a/17, 092b/01

yürek ḳ.+ larınuŋ 023a/02, 086a/10

ḳ. olmaya 058b/08

ḳ. olur 058b/08

ḳ.+ uŋ 039b/12, 052b/14, 099a/17

ḳ.+ un 062b/12

ḳurd : Kurt, canavar. -3-

ḳ. 040a/12, 070a/02

ḳ.+ uŋ 040a/12

ḳurdaşen : bk. ḳurdaşeni. -3-

ḳ.+ e 037b/18, 043a/18, 059a/09

ḳurdaşeni : Kurdeşen, ciltte çeşitli sebeplerle oluşan kaşıntılı döküntü, alerji döküntüleri. -1-

ḳ. ḳızıllıḳına 067a/04

ḳurdcuġaz : Kurtçuk. -1-

ḳ.+ lar 004a/18

ḳurı : Kuru. -35-

ḳ. 013b/21, 023a/18, 032b/25, 052a/01, 055a/17, 061a/05, 065a/04, 066b/21, 084b/06, 088b/13, 089a/22, 092b/02, 094a/10, 094b/02, 114a/16

ḳ.+ dur 050b/02, 069b/13, 092b/16

ḳ. olanlara 059a/21

ḳ.+ sı 039b/25, 078a/11, 091b/09

gül ḳ.+ sı 112a/07, 119a/06, 119b/11

ḳ.+ sın 058a/06, 067a/07, 092a/23

ḳ.+ sını 071b/14, 090b/14, 092b/05

ḳ.+ sınuŋ 072a/23

ḳ. şoluḳuna 104a/04

ḳ. üzümdir 041b/22

ḳurı - : Kurumak. -4-

ḳ.- mış 117a/20

ḳ.- sa 081b/06

ḳ.- sın 103b/11

ḳ.- ya 103b/11

ḳurıdıcı : bk. ḳurıtıcı. -2-

ḳ.+ dur 039b/18, 115a/19

ḳurılıḳ: Kuruluk. -3-

ḳ. 005a/12

ḳ.+ ına 076b/08

ḳ. virür 064b/12

ḳurıt - : Kurutmak. -19-

ḳ.- ub 076b/23, 100a/12, 100b/23, 103a/11

ḳ.- ur 026b/10, 033b/20, 038b/20, 040b/14, 040b/21, 041a/24, 044a/17, 044a/25, 052b/07, 057b/19, 061a/17, 061b/20, 083a/10, 089b/07, 090a/14

ḳurıtıcı : Kurutucu. -2-

ḳ.+ dur 065b/24, 087b/04

ḳurlaġan : Etyaran, dolama. -1-

ḳ.+ lara 043a/06

ḳurṣ :< Ar. Yuvarlak, hap şeklinde ilaçlar. -35-

ḳ. 032a/14, 112a/02

ḳ.-ı afsentīn 012b/08

ḳ.-ı āresṭūmāḫus 012b/17

ḳ.-ı benefsec 016a/05

ḳ.-ı bermek 016a/05

ḳ.-ı büzūr 016b/10

ḳ.-ı cālīnūs 012b/16

ḳ.-ı cülnār 015b/17

ḳ.-ı ḫaşḫāş 012a/17

ḳ.-ı īrsā 015a/03

ḳ.-ı kāfūr 012a/11, 012b/03, 018b/23, 112a/10

ḳ.-ı kākūnec 015a/23

ḳ.-ı kehrübā 012b/13, 015b/17, 112a/01

ḳ.-ı kevkeb 010b/21

ḳ.-ı ṭebāşīr-i kāfūrī 112a/05

ḳ.-ı verd 105b/11

ḳ.-ı ʿanberbāris 013b/07, 112a/14

ḳ.-ı ʿunṣul 103b/17

aḳ behmen ḳ.+ ı 031a/05

ḳ.+ lar 112a/18

ḳ.+ lar düzüb 112a/10, 112a/13

ḳ.+ lar eyleseler 045a/25

ḳ.+ lar iteler 039a/06

ḳ.+ lar itüb 015a/18, 021b/05, 058b/13, 112a/04

ḳursaḳ: Kursak. -1-

ḳ.+ ı 026b/23

ḳurşun : Kurşun madeni. -12-

ḳ. 004a/14, 021b/06, 077b/10, 077b/14

ḳ.+ a 077b/13

ḳ.+ dan 021b/09, 079a/21, 097b/06, 117b/17

ḳ.+ ı 077b/10

ḳ.+ uŋ 041a/01

ḳ. üstübecidür 023b/05

ḳurşunī : Koyu kül rengi, kurşun renginde olan. -1-

ḳ. 095b/04

ḳurt : Bazı böceklere veya bazı böcek kurtçuklarına verilen ad. -3-

ḳ. 036a/23

ḳ.+ ları 096b/10

yürek ḳ.+ ların 085b/22

ḳurtar - : Kurtarmak. -2-

ḳ.- ub 024b/25

ḳ.- ur 083a/03

ḳurtul - : Kurtulmak. -1-

ḳ.- muş ola 038a/08

ḳurṭum :< Ar. Asfur, yalancı safran. -6-

ḳ. 060b/07, 102b/18

bezr-i ḳ. 014a/15

ḳ.-ı hindī 096b/13

ḳ. içi 110b/12

ḳ. yaġı 060b/12

ḳuru : bk. ḳurı. -40-

ḳ. 002a/07, 032b/11, 033b/12, 036a/09, 036a/14, 036b/21, 046a/17, 059a/17, 059b/02, 060a/25, 067a/12, 078a/12, 083b/11, 088b/13

ḳ.+ da 044b/19

ḳ.+ dur 022a/14

ḳ.+ luġına 032b/13

ḳ. ola 027b/06

ḳ.+ sı 067b/14, 072a/04, 087a/20

gül ḳ.+ sı 039b/03

ḳ.+ sıdur 045a/03

gül ḳ.+ sıdur 059a/16

ḳ.+ sın 044a/22, 060b/21, 067a/02, 072a/09

ḳ.+ sından 039b/12, 046b/13, 055a/21

ḳ.+ sını 030b/21, 060b/22, 067a/05, 091a/19

ḳ.+ sınuŋ 022b/05, 044a/07, 048a/18, 081a/12

ḳ.+ sundan 023a/22

ḳuru - : bk. ḳurı -. -7-

ḳ.- duḳda 040a/10

ḳ.- duḳdan 104a/19

ḳ.- maḳdur 087a/20

ḳ.- muş 044b/24

ḳ.- r 103b/12

ḳ.- yub 063a/18

ḳurudıcı : bk. ḳurıtıcı. -2-

ḳ.+ dur 037b/22, 045a/17

ḳurūḥ :< Ar. Yaralar. -4-

ḳ.-ı emʿāya 071a/01

ḳ.-ı ḫabīṣeye 107b/09

ḳ.-ı ḫabīṣeyi 065a/11

ḳ.+ a 070b/18

ḳurulıḳ : bk. ḳurılıḳ. -3-

ḳ.+ ı 068a/12

dimāġ ḳ.+ ı 043b/03

aġız ḳ.+ ına 028a/16

ḳuruluḳ : ḳurılıḳ. -2-

ḳ.+ dan 043b/18

boġaz ḳ.+ ına 032b/11

ḳurum: Kurum, is, baca tortusu. -2-

ḳ. 084b/14

ḳ.-ı ṭarṭīr 095b/10

ḳurut(d) : bk. ḳurıt -. -23-

ḳ.- alar 024a/07, 039a/06, 108b/11, 110a/03

ḳ.- asın 114a/03

ḳ.- mazlar 104a/22

ḳ.- salar 038b/06

ḳ.- ub 024a/14, 027b/19, 032b/20, 038b/08, 038b/15, 039b/11, 041b/02, 048a/01, 052b/12, 062a/09, 063a/23, 092b/16, 097b/21, 099b/12

ḳ.- urlar 045b/25, 046b/12

ḳurutıcı : bk. ḳurıtıcı. -1-

ḳ.+ dur 089a/22

ḳuş - : Kusmak.-12-

ḳ.- ar 052b/17

ḳ.- ıcaġı gele 014a/10

ḳ.- madan 012b/08

ḳ.- maġa 112b/21

ḳ.- maġı 108a/23

ḳ.- maḳ 034a/20, 041a/06, 075a/16

ḳ.- maḳa 075a/16

ḳ.- maḳı 026a/22, 041a/15

ḳ.- masına 058b/15

ḳuşb :< Ar. Sırt, böğür, bağırsak. -1-

ḳ.+ una 087a/06

ḳuşdur - : Kusturmak. -9-

ḳ.- a 085a/03

ḳ.- alar 012b/25, 075a/15

ḳ.- maḳ 019b/08

ḳ.- ur 025b/06, 034a/22, 069b/14, 093a/23

ḳuşṭ :< Ar. Kıst otu ve bu otun kökünden elde edilen ilaç. -6-

ḳ. 014a/15, 061a/09, 072b/14

ḳ.-ı baḥrī 061a/12

ḳ.-ı mürr 096b/14

aḳ ḳ.+ ı 061a/19

ḳuş : Kuş. -25-

ḳ. 030a/12, 030b/22

ḳ.+ dur 039a/08, 091a/05

ḳ. etleri 009b/25

ḳ.+ ı 051a/05

aḳbaba ḳ.+ ı 100a/22

çil ḳ.+ ı 058b/22
keklik ḳ.+ ı 058b/20
saḳa ḳ.+ ı 005b/01
serçe ḳ.+ ı 052a/11
süglün ḳ.+ ıdur 031a/16
üveyik ḳ.+ ıdur 051a/05
dürrāc ḳ.+ ınuŋ 039a/09
ḳ.+ lar 005a/20, 005b/06, 005b/07
ḳ.+ lar eti 018b/16
ḳ.+ lardan 057a/15
ḳ.+ laruŋ 007a/17, 039a/13
ḳ.+ uŋ 052a/11, 052b/09, 091a/05
ḳ. yürekine 030b/05

ḳuşaḳ : Kuşak. -1-
ḳ. 099b/22

ḳuşan - : Kuşanmak. -1-
ḳ.- maḳ 099b/23

ḳuş dili : Kuşdili bitkisi. -1-
ḳ. 072a/12

ḳuş etmegi : Kuşekmeği bitkisi. -1-
ḳ. 032b/04

ḳuşūr :< Ar. Kabuklar. -1-
ḳ.-ı utruc-ı aṣfer-i yābis 108a/19

kuşūş :< Ar. İnce sarmaşık otu, pamukluk çalısı. -2-
k. 067a/16

ḳuş üzümi : Kuşüzümü. -2-
ḳ. 114a/16
ḳ.+ nüŋ 067a/10

ḳutlu : Kutlu, bahtlı. -1-
ḳ.+ dur 092b/03

ḳuṭn :< Ar. Pamuk. -3-
ḳ. 061b/14, 102b/08
luʿ ūḳ-ı ḥabb-u'l ḳ. 072b/08

ḳuṭu :< Yun. Kutu. -1-
ḳ.+ sına 102a/22

ḳuvā :< Ar. Kuvvetler, güçler. -15-
ḳ. 004a/04
ḳ.-ı nefsānī 006a/04
ḳ.-yı erbaʿ aya 075a/03
ḳ.-yı ḥayvānīdür 006a/02
ḳ.-yı ḥayvāniyyedür 003a/17
ḳ.-yı nefsāniyyedür 003a/16
ḳ.-yı ṣāliṣe 006a/04
ḳ.-yı ṣānī 006a/02
ḳ.-yı ṭabīʿ ī 006a/01
ḳ.-yı ṭabīʿ īdür 003a/16
ḳ.+ lar 007a/01
ḳ.+ ları 006a/01
ḳ.+ nuŋ 006a/03, 006a/04
ḳ.+ yı 020a/07

ḳuvvāī :< Ar. Kuvvetle ilgili. -1-
ḳulunc-u'l ḳ. 013b/20

ḳuvvet :< Ar. Kuvvet, güç. -278-

ḳ. 002a/13, 007a/04, 021b/19, 022b/17, 027b/16, 028a/15, 031b/17, 031b/19, 042a/12, 042a/18, 049b/21, 050a/17, 055a/06, 056b/18, 057b/01, 067a/05, 067b/14, 075a/15, 080b/19, 103a/05

ḳ.-i bāhı 106b/11

ḳ.-i cālibesi 051b/18

ḳ.-i cāẕibesi 024b/12

ḳ.-i cāẕibesin 050a/08

ḳ.-i cāẕibesinden 050a/06

ḳ.-i celāliyyesi 051b/02

ḳ.-i cilāsı 024a/01

ḳ.-i evvelīsi 052a/06, 055b/24, 056b/21, 057a/22, 058b/11, 059a/05, 059b/12, 060b/08, 061a/02, 061a/14, 062a/04, 062a/18, 067a/17, 068a/12, 068b/01, 074a/01, 080b/02, 081b/15, 082b/21, 084a/04, 087a/14, 088a/17, 089a/07, 090b/03, 090b/23, 092b/19

ḳ.-i evvelisi 067a/11

ḳ.-i ḥāfıẓası 030b/08

ḳ.-i ḥarāfeti 056a/06

ḳ.-i hāżımeye 107a/02

ḳ.-i ḳābıżası 039b/14, 051b/01

ḳ.-i māsikeye 106b/14

ḳ.-i māsikeyi 047a/09

ḳ.-i muḥriḳası 057a/05

ḳ.-i mülaṭṭıfası 030b/01

ḳ.-i mümeyyiz 007a/09

ḳ.-i mümeyyize 007a/03, 007a/04

ḳ.-i müteżādde 067a/01

ḳ.-i müteżāddesi 082a/01

ḳ.-i ṣāliṣesi 056b/22, 061a/02, 089a/08, 090b/05

ḳ.-i ṣāniyesi 056b/21, 057a/22, 061a/02, 089a/07, 090b/04

ḳ.-i tenḳıyesi 076b/19

ḳ.-i tiryāḳıyyesi 068a/18

ḳ.-i ūlāsı 064b/09

ḳ.+ de 007a/03, 084a/01

biḥaseb-ü'l ḳ.+ dür 001b/23

ḳ.+ e 002a/19

ḳ.+ i 007a/04, 008a/10, 013a/01, 020b/09, 025b/06, 027a/20, 027a/23, 033b/24, 034b/08, 035b/02, 038b/06, 039a/06, 040b/17, 043b/17, 045a/09, 045a/17, 048a/23, 060a/06, 061a/06, 063b/25, 064b/14, 065a/09, 066a/22, 067b/15, 069a/12, 069b/19, 072b/11, 076a/05, 076b/13, 076b/16, 079a/07, 079b/03, 081b/17, 086a/06, 086b/14, 089b/22, 092b/08, 093a/11, 098a/08, 098a/22, 103a/04, 108a/08, 119a/15

cimāʿ ḳ.+ i 098a/10
üstübec ḳ.+ i 061a/06
yāsemīn ḳ.+ i 086b/14
ḳ.+ idür 063b/18
ḳ.+ in 035a/04, 074a/01, 076a/07
ḳ.+ inden 022a/05
ḳ.+ ine 064a/01, 076b/16
gül ḳ.+ ine 027a/25
ḳ.+ ini 086a/14, 103a/15
ḳ.+ leri 003b/20
ḳ. olur 007a/02
ḳ. virdigi 080b/18
ḳ. vire 025b/16
ḳ. vireler 010b/11
ḳ. virmege 106a/04
ḳ. virüb 026a/19, 030b/02, 034a/17, 047a/06, 067a/20, 091a/20, 092a/08
ḳ. virür 021b/18, 023b/19, 024a/23, 024b/01, 024b/15, 025a/16, 026a/22, 026a/25, 027a/10, 027a/11, 027b/02, 028a/15, 029a/18, 029a/22, 029b/03, 029b/20, 031a/03, 033a/11, 033b/05, 034a/08, 034a/15, 034b/21, 035a/01, 035a/03, 035b/10, 036a/03, 036a/25, 037b/03, 038a/15, 038b/02, 038b/19, 039a/04, 039a/15, 039a/25, 041a/08, 042a/19, 043b/09, 044a/03, 044b/04, 044b/06, 045a/09, 045b/14, 045b/15, 046a/24, 049b/14, 049b/25, 052a/14, 052b/03, 053a/02, 053b/05, 054b/17, 055a/04, 055a/06, 055b/13, 055b/16, 055b/18, 056b/23, 058a/11, 059b/13, 059b/14, 061b/07, 061b/21, 062a/22, 064a/17, 064b/21, 065b/12, 065b/14, 066a/17, 066a/25, 066b/03, 067a/17, 069a/03, 069b/03, 070b/19, 071a/13, 071b/16, 072a/18, 072a/25, 073a/17, 073a/18, 073b/14, 073b/17, 075a/03, 076a/15, 076b/06, 080a/21, 080b/15, 080b/21, 080b/22, 081b/16, 082a/02, 087a/22, 087b/15, 089b/07, 090b/17, 091b/12, 094b/08, 095a/15, 097b/18, 099a/21, 099b/16, 099b/23, 100b/21, 101b/15, 102b/05, 103b/09, 103b/13, 104b/17, 104b/18, 105b/05, 105b/14, 106a/08, 108a/23, 108b/07, 109b/04, 109b/19, 112b/12, 112b/15
ḳ. virürler 031a/24
ḳ. virürve 055a/16
ḳuvvetlendür - : Kuvvetlendirmek. -1-
ḳ.- ür 055b/20
ḳuvvetlü : Kuvvetli. -6-

ḳ. 034a/20, 046a/24, 057b/21, 069b/14

ḳ.+ dür 033b/25

ḳ. olur 089a/04

ḳuvvetsizlik : Kuvvetsizlik. -1-

ḳ. 066b/10

kūy :< Far. Köy. -1-

k.+ da 081b/03

k.+ dan 081b/07

ḳuyruḳ : Kuyruk. -3-

ḳ.+ ından 102a/18

ḳ.+ ını 100a/20

ḳ.+ unı 025b/11

ḳuyruḳlu : Kuyruklu. -1-

ḳ. 022b/14

ḳuyu : Kuyu. -1-

ḳ. ṣuyı 074b/20

ḳuzı : Kuzu. -5-

ḳ. 005a/19

ḳ.+ dan 071a/14

ḳ. derisinden 004a/25

ḳ. eti 049b/22

ḳ. etidür 071a/07

ḳuzı ḳulaġı : Kuzukulağı bitkisi. -2-

ḳ. 036a/25, 045b/24

ḳuzḳun ayaġı : Kuzgunayağı bitkisi. -1-

ḳ. 021a/03

ḳuzu : bk. ḳuzı. -2-

ḳ.+ nuŋ 026b/23

ḳ.+ ya 004a/20

kübrā :< Ar. Daha büyük olan. -1-

nüsẖa-i k.+ dur 004b/16

küçük : Küçük. -32-

k. 034b/19, 036a/10, 041a/02, 042a/25, 052b/15, 054a/10, 056b/14, 057a/17, 058b/15, 058b/19, 064b/14, 071b/10, 076b/17, 077b/22, 078a/20, 082b/08, 083b/06, 086b/09, 086b/11, 088a/01, 093a/13

k.+ dür 046b/09, 046b/13, 058b/10, 062b/02, 071b/07

k.+ i 078a/16

k.+ ini 102a/01

k. olur 056b/20, 064b/14

k.+ üne 058b/10

küçükrek : Küçücük, küçükçe. -1-

k. 052a/11

küçürek : bk. Küçücük, küçükçe. -1-

k. olur 084b/23

küdūret :< Ar. Bulanıklık; gam, tasa, kaygı.

-1-

k.+ i 005a/13

küf : Küf. -1-

k.+ ün 075b/15

kükürd :< Far. Kükürt. -3-

k. 021b/13, 064b/23

k. ṣuyına 117b/13

kükürdlü : Kükürtlü. -1-

k. 017b/12

kül : Kül. -29-

k. 050a/13, 052b/17, 117b/09

k.+ de 045a/25

k.+ i 021b/15, 061a/23, 067a/21

istiridyā ḳabuḳı k.+ i 106b/23

sögüd k.+ i 037b/17

baş k.+ inden 116a/12

k.+ ini 023b/13, 028a/04, 037b/16, 050a/04, 052b/02, 065b/24, 071a/09, 090a/18, 098a/03, 101a/15, 101b/03, 102a/20, 103a/10, 116a/09

k. olunca 021b/14

k. olur 050a/13

k. ṣuyı 046a/15

k.+ ün 024b/15

k. üzerine 117b/08

külā :< Ar. Böbrek. -2-

tesḫīn-i k.+ sı 060b/02, 060b/04

küllī :< Ar. Umumi, bütün. -1-

ʿilāc-ı k. 007a/19

külliyet :< Ar. Bütünlük. -2-

k.+ ine 095b/13, 095b/15

kümmeṣrā :< Ar. Armut. -1-

k. 067b/08

kümūdet :< Ar. Donukluk, matlık. -2-

k. 009a/10, 014b/23

kündī :< Far. Kadı çiçeği. -1-

maʿcūn-ı k. 014a/24

kündür :< Yun. Günlük, buhur. -14-

k. 012b/14, 068a/08, 068a/13, 097a/05, 097a/17, 105a/05, 106b/08, 111b/15, 112a/22, 113b/02, 113b/19, 114b/21, 117a/04

kündürī : Günlüğe ait, buhurla ilgili. -1-

maʿcūn-ı k. 013a/04

kündüs : Vıynak otu, ayı otu, ayı kunduzu otu. -5-

k. 010a/13, 068a/23, 096b/08, 096b/18

küre :< Ar. Küre, yuvarlak. -3-

k.-i havāda 003b/22

k.-i süflīde 003a/12

k.-i ʿulyāda 003b/17

kürk : Kürk. -5-

k. 102b/07

k.+ dür 047a/11

k.+ i 047a/10

saŋsar k.+ i 101a/10

k.+ lerden 101a/08

kürkīm :< Ar. Zerdeçöp, hint safranı.-4-

devā-ı k. 013b/06, 015a/24, 016b/04, 016b/08

kürküm : bk. kürkīm. -2-

devā-ı k. 012a/25

devā-ı kibrit-i k. 014b/02

kürneb :< Sür. Lahana, top lahana, göbek lahana. -3-

k. 065b/20

bezr-i k. 014a/15, 096b/12

kürrāṣ :< Ar. Pırasa. -3-

k. 015b/19, 065b/05

bezr-ü'l k. 029a/10

kürrās: bk. kürrāṣ. -1-

bezr-i k. 108b/09

kürse :< Ar. Sakız kabağı. -1-

k. ṣaḳızı 115a/05

küsbe :< Far. Küspe. -1-

aġac k.+ si 049b/01

kütüb :< Ar. Kitaplar. -2-

k.-i muʿteberātda 036b/05

k.-i ṭıbbuŋ 101a/12

küzāz :< Far. Tetanoz, kazıklı humma.-3-

k.+ a 060a/02, 076a/14

k. ʿilletine 036a/16

küzbere :< Far. Kişniş. -3-

k. 066b/23, 119a/11

k.-i yābis 111b/22

küzberetü'l-bīr :< Ar. Baldırıkara. -1-

k. 028b/13

küzberetü'l-ḳanāt : bk. küzberetü'l-bīr. -1-

k. 028b/14

V. BÖLÜM

5.1. Sözlük

L

lā-büdd :< Ar. Lazım, gerekli. -4-

l. 033b/13, 046b/02, 053b/07, 090b/06

lāciverd :< Far. Lacivert taşı.-3-

l. 069a/12, 069a/19

l. ṭaşı 069a/10

lāden :< Ar. Laden otu ve bundan elde edilen zamk. -7-

l. 069a/22, 069b/02, 069b/04, 071b/04, 071b/05, 076b/13

lāġiye :< Far. Sığır kuyruğu, balık öldüren.
-5-

l. 069b/10, 093b/08, 093b/18, 094a/06

l.+ dür 093b/07

lahana :< Yun. Lahana. -5-

l. 059b/09, 059b/10, 065b/22, 065b/23, 066a/04

laḥana: bk. lahana. -1-

l. 065b/20

laḥm :< Ar. Et. -6-

l.-ü'l baḳar 071a/18

l.-ü'l cedy 071a/13

l.-ü'l ḥumlān 071a/07

l.-ü'l ʿicl 071a/24

l.+ dur 003b/10

l.+ ıdur 056b/04

laḥm-ı zāyid :< Ar. Vücutta hastalık sebebiyle çıkan fazla et. -2-

l.+ i 088b/07

l.+ in 027a/15

laḥmī :< Ar. Etle ilgili, ete ait. (Metinde sirozun bir türü olarak kullanılmıştır). -2-

l. 014b/08, 014b/11

Lāḫūrī: Lahur şehriyle ilgili, Lahur'a ait. -1-

L. 089a/03

lā-ʿilāc :< Ar. Çaresiz, imkansız. -1-

l. olan 102b/13

lājiverd : bk. lāciverd. -3-

l. 095a/14, 105b/03

ḥacer-i l. 096b/04

lākin :< Ar. Lakin, fakat. -44-

l. 002b/23, 003a/23, 011b/24, 012a/08, 014b/05, 015a/06, 022b/18, 032a/08, 033a/06, 038b/03, 045b/04, 046a/24, 051b/23, 054a/02, 054a/18, 057a/16, 059a/17, 060a/06, 063a/02, 063a/08, 063a/09, 063b/19, 068a/07, 068b/07, 070b/01, 071a/21, 073b/11, 077b/11, 077b/17, 078a/05, 078a/10, 078b/04, 089b/20, 095a/07, 098a/15, 098b/03, 098b/07, 100b/19, 101a/09, 101b/14, 103a/04, 103a/08, 104a/22, 119a/08

laḳlaḳ :< Ar. Leylek. -1-

l. 103a/09

laḳve :< Ar. Yüz felci. -19-

l. 010a/16, 039b/21, 052b/11

l.+ ye 023a/01, 027a/19, 030b/07, 044b/14, 052a/13, 084a/11, 085b/07, 086b/02, 086b/06, 087b/11, 087b/13, 092b/04, 105a/14, 109b/13, 110b/07, 113b/13

laʿl :< Ar. Parlak kırmızı renkte, billurlaşmış, saydam bir alüminyum oksidi olan değerli bir taş; bu taşın renginde olan; kırmızı renkli bir çeşit mürekkep. -4-

l. 103a/03

l.-i maʿdenīye 069a/10

l.+ üŋ 004a/16, 103a/04

lām :< Ar. Osmanlı alfabesinin yitmi altıncı harfi. -2-

ḥarf-u'l l. 069a/09, 103a/03

laṭīf :< Ar. Temiz, hoş, hoşa giden. -70-

l. 011a/14, 013b/03, 020a/18, 024b/24, 026b/11, 027a/13, 031a/16, 034b/06, 044b/10, 059a/11, 063a/07, 070a/03, 078a/15, 081a/18, 087b/11, 105a/13

ekḥāl-ü'l mücerrebet-ü'l l. 112a/19

l.+ dür 027b/22, 028a/09, 031b/09, 031b/18, 032b/12, 034b/06, 040a/25,

040b/23, 052b/24, 055a/03, 055a/13, 055a/24, 057a/22, 059b/15, 069a/25, 086a/05, 086a/07, 086b/11, 087a/09

cevher-i l.+ dür 048b/01

l. eylemek 014b/05

rūḥ-ı l. eylemekdür 004b/10

l.+ idür 034b/10, 087a/22

l. ideler 010b/10, 012b/09, 013a/21, 013b/02, 014a/13, 014b/19, 014b/24, 015a/04, 016b/19, 017a/15, 017a/20, 017b/01, 017b/11, 017b/21, 018b/10, 018b/16, 019b/25, 020a/03

l. ider 022a/15, 039a/23, 073a/08

l. ola 069a/24

l. olan 039a/11, 070a/03

l. olur 023a/10, 044a/16, 046a/23, 060b/24, 102b/10

laṭīfe : bk. laṭīf. -1-

maʿācīn-ü'l müshilet-ü'l l. 110b/01

Lāṭīn : Latin. -4-

L. 074a/16, 078a/02

L. kitāblarında 052a/10

L. lisānında 081b/23

Laṭīn : bk. Lāṭīn. -1-

lisān-ı L.+ de 071b/03

lāyıḳ :< Ar. Uygun, münasip. -3-

l. 057a/13

l. olan 013b/01, 018b/09

lāzım :< Ar. Gerekli, lazım. -41-

l. 041a/11, 085a/14

ḥummā-i l. 018b/19

l.+ dur 001a/11, 001a/15, 001b/02, 001b/22, 002a/09, 002b/06, 005b/24, 008a/24, 008b/24, 012b/02, 017a/12, 018a/21, 020a/25, 020b/17, 028a/13, 032a/09, 046a/24, 047b/09, 074b/12, 081b/06

l. geldi 008a/12, 096a/16

l. geldükde 091b/19, 104b/05

l. gele 085a/20

l. gelse 023a/06, 038a/22, 052b/17, 093a/22

l. gelür 002b/25, 020b/03, 085a/22, 114a/11

l. gelürse 075b/02

l. olan 020a/06

l. olduġı 048b/10

l. olur 115a/20, 118a/07

lāziverd : bk. lāciverd. -1-

l. 069a/09

leben :< Ar. Süt. -14-

l. 069b/16

l.-i cāmide 026b/24

l.-i ḥāmıż 070a/23
l.-i kibrīt 120a/03
l.-i niʿāc 070b/17
l.-ü'ḍ ḍā'n 070b/17
l.-ü'l baḳar 070b/06
l.-ü'l insān 071a/02
l.-ü'l maʿz 070b/10
l.-ü'l ütün 070b/21
l.+ i 078a/22, 078b/02, 085b/19

lebenī :< Ar. Süte ait, sütle ilgili, sütlü. -2-
l. 084b/04
ʿasel-i l. 084b/04

leblāb :< Ar. Sarmaşık, çadır çiçeği, küçük boru çiçeği, kahkaha çiçeği. -2-
l. 094a/01
bezr-i l. 096b/15

leṭāfet :< Ar. Latiflik, hoşluk. -5-
l.+ de 003a/10, 090b/01
l.+ i 034b/08, 038b/24
l. virür 064a/18

letī :< Ar. Bir diğer. -1-
beyān-ü'l eşyāf-ü'l l. 116a/22

levn :< Ar. Renk, nevi, çeşit. -33-
remādī-ü'l l. 094a/13
l.+ den 098a/21
taḥsīn-i l.+ e 079a/04
l.+ i 007a/07, 008b/22, 009a/16, 009b/24, 010a/06, 014a/22, 024b/23, 025a/16, 026b/12, 030a/16, 032a/08, 036a/20, 038a/08, 039b/12, 042a/18, 044a/23, 045b/16, 047a/08, 061a/11, 065b/25, 090a/02, 093b/13, 094b/02, 095a/05, 100b/18, 103a/04
l.+ inden 001a/16, 096a/11
l.+ lerin 026a/15
l.+ üŋ 111a/22

levrek :< Yun. Levrek. -1-
l. 046a/20

levz :< Ar. Badem. -27-
l. 094a/23, 095b/10, 103a/11, 106a/16, 110b/23
dühn-i l. 009b/02, 010b/07, 011b/15, 011b/21, 012a/04, 012b/15, 013a/20, 016a/08, 016b/23, 018b/16, 018b/18, 020a/04, 108b/12
maʿcūn-ı l. 110b/11
l.-i ḥulv 073a/03, 104a/05
dühn-i l.-i kişnic 009b/16
l.-i mürr 104a/05
dühn-i l.-i mürr 014a/23
l.-i raṭb 073a/09
l.-ü'l mürr 073a/12

leylāḳ :< Far. Leylak. -2-

l. 074a/13

l. çiçeki 074a/13

leyyine :< Ar. Yumuşak, mutedil. -1-

ḫuḳne-i l. 116a/14

lezic :< Ar. Yapışkan, yoğun. -10-

l. 066b/01

balġam-ı l. 065b/02

aḫlāṭ-ı bāride-i l.+ den 062a/22

balġam-ı l.+ den 013b/20, 040b/14

ruṭūbāt-ı l.+ den 067a/11

müshil-i balġam-ı l.+ dür 023a/25

aḫlāṭ-ı l.+ i 024b/18

balġam-ı l.+ i 023b/18, 026b/15

lezice : bk. lezic. -3-

aḫlāṭ-ı l. 007a/09

ruṭūbāt-ı l.+ dür 012a/19

ruṭūbāt-ı l.+ yi 062a/23

leẕīẕ :< Ar. Lezzetli, tatlı. -8-

l. 074b/23

l.+ dür 063a/16, 066a/11, 074b/01

l. olur 063a/24, 071a/14, 094b/05, 094b/11

leẕīẕāt :< Ar. Lezzetler, tatlar. -1-

l.+ ı 004a/23

leẕūẕ :< Ar. Lezzet, tat. -1-

l.+ ı 079b/13

leẕẕet :< Ar. Lezzet, tat. -8-

taġayyür-i l. 074b/04

l.-i cimāʿ 064b/19

l. bulur 036a/13

l. gösterür 051a/17

l.+ i 063b/02

aġız l.+ ine 091b/21

ṭaʿām l.+ ini 088a/19

l. virür 119b/20

libās :< Ar. Esvap. -1-

l. 102b/11

libe' :< Ar. Ağız, yeni doğurmuş memelilerin ilk sütü. -1-

l. 070a/19

lift :< Ar. Yabani şalgam. -1-

bezr-i l. 107a/21

liḫyetü't-teys :< Ar. Tekesakalı bitkisi. -9-

l. 071b/01, 071b/06, 071b/07, 071b/11, 081b/23, 095b/16, 106a/14, 113b/08

ʿuṣāre-i l. 119b/12

Limni : Limni adası. -1-

L. cezīresinde 050b/15

līmū : bk. līmūn. -1-

l. 073b/21

līmūn :< Yun. Limon. -15-

l. 046a/25, 047b/14, 067b/07, 073b/20, 075b/08

maʿcūn-ı l. 015b/25

şarāb-ı l. 018b/09, 062a/14

l.+ ı 074a/05

l. içi 086a/04

l. ṣuyı 074a/01, 074a/11

l. şarābı 046a/25

l.+ uŋ 073b/21, 074a/09

līnet :< Ar. Yumuşaklık, mülayimlik; ishal. -5-

l. 003a/23

l.-i muʿīnesi 046a/14

l.+ i 022b/02, 022b/03, 090b/19

lisān :< Ar. Dil, konuşma organı; dil, lisan.-8-

milḫ-i l. 118b/22

ʿırḳ-u'l l. 002b/18

l.-ı Laṭīnde 071b/03

l.-ü'l baḥr 072b/07

Şīrāz l.+ ınca 061b/25

l.+ ında 028a/08

Fars l.+ ında 059b/23

Lāṭīn l.+ ında 081b/23

lisan-ı ʿaṣfūr :< Ar. Kuşdili bitkisi. -2-

l. 107a/16, 108b/18

Lisān-ı Eṭıbbā : Hezarfen Hüseyin Efendi'nin Tıp sözlüğü. -1-

L. 001a/03

lisān-ı ḥamel :< Ar. Sinirotu, bağa yaprağı.

-2-

l. 050b/13

bezr-i l. 119a/11

lisān-ı şevr :< Ar. Sığırdili bitkisi. -2-

l. 103a/12, 104a/12, 104a/17

mā-ı l. 012b/05

lisānu'l-ʿaṣāfīr :< Ar. Kuşdili bitkisi. -2-

l. 072a/12

l.+ dür 032b/08

lisānü'l-baḥr : Mürekkep balığı. -2-

l. 047b/11, 047b/15

lisānü'l-ḥamel : bk. lisān-ı ḥamel. -5-

l. 072a/01, 104a/13

ʿuṣāre-i l. 097a/22

l.+ i 011b/09

l. ṣuyı 012b/13

lisānü'ş-şevr : bk. lisān-ı şevr. -6-

l. 072a/21, 094b/22, 095b/06

ḫamīre-i l. 012b/10

l.+ üŋ 101a/02

lişşe :< Ar. Diş eti. -1-

istirḫā-i l.+ ye 054b/16

liṣṣet : bk. liṣṣe. -1-

l. 090b/08

loḳma :< Ar. Lokma, bir defada yutulan şey. -1-

yumurṭa l.+ sıdur 078a/09

luʿāb :< Ar. Bitki suyu; salya.-11-

l.-ı bezr-i ḳaṭūnā 097a/18

l.-ı ḥabb-u's sefercel 097a/18

ayva çekirdeki l.+ ı 087b/17

l.+ ın 028b/21

l.+ ınuŋ 011a/25, 015a/15

bezr-i ḳaṭūnā l.+ ıyla 038a/20, 112a/10

l.+ lar 011b/02, 014a/09

l.+ uŋ 012a/03

luʿāblı : Bitki suyu karışmış; salyalı. -1-

l. 096a/01

lūbiyā :< Ar. Börüce, böyürce, börülce. -3-

l. 015b/14, 072b/15

ʿurūḳ-ı l. 096b/17

lūf :< Far. Yılanbıçağı, yılanyastığı ve bu bitkinin şifalı kökü. -2-

l. 073a/22, 103a/10

luffāḥ :< Ar. Çok yıllık, rozet yapraklı, kazık köklü ve mavi çiçekli bir bitki, kankurutan, adam otu, at elması. -3-

l. 093a/18, 094b/17

l.-ı berrīnüŋ 093a/18

lūfu'l-caʿde :< Ar. Arabistan'a özgü, hurmaya benzeyen bir ağaç. -1-

l. 083b/05

luġat :< Ar. Sözlük; bir milletin konuştuğu dilin bütün kelimeleri. -4-

l.+ dur 035b/11, 040a/12

Yūnān l.+ inden 073b/20

l.+ uŋ 001a/03

lūġāz : bk. luġāẓiyā. -1-

ayāric-i l. 010a/20

luġāẓiyā :< Ar. Bir tür şerbet (Metinde terkip adı olarak kullanılmıştır). -1-

ayāric-i l. 014b/17, 017b/20

luġāziyye : bk. luġāẓiyā. -2-

ayāric-i l. 017b/05

ayāric-i l.+ den 017a/24

lūrek :< Far. Ham zeytin, taze zeytin. -1-

dühn-i l. 010b/15

luṭf :< Ar. Hoşluk, güzellik, iyilik. -3-

l. 020b/16

merhem-i l.-ı ilāhī 117a/07

l.+ ı 058b/15

luṭūḫ :< Ar. Karıştırmak. -2-

l. ideler 069a/05

l. itseler 047a/24

luṭūḥ : bk. luṭūḫ. -1-

l. eyleseler 061a/15

luʿūḳ :< Ar. Yalanmak üzere hazırlanmış, ilaç olarak kullanılan bir grup macun. -24-

l. 029a/08, 029a/19, 049a/23, 056a/12, 062a/21, 103b/16, 103b/20, 104a/03

l.-ı bıṭṭīḫ 012a/22, 012b/17

l.-ı ḥabb-u'l ḳuṭn 072b/08

l.-ı ḥaşḥāş 012a/17

l.-ı ḫaşḫaş 012b/17

l.-ı ṭebāşīr 012b/18

l.-u'ṣ ṣūm 011b/22

l. düzüb 103b/19, 104a/02, 104a/08

l. eyleseler 041b/10

l. ideler 032b/08, 033a/24, 072b/15

l. iderlerse 042b/19

l. idüb 021a/07

lübb :< Ar. İç, öz. -2-

l.+ i 078a/23

l.+ inüŋ 074a/15

lüfer :< Yun. Lüfer. -1-

l. 046a/22

lüffān :< Ar. Ekşi nar. -1-

l. 041a/16

lüḥūm :< Ar. Etler. -2-

l.-ı insāndan 051b/19

l.+ a 059a/22

lük :< Far. Lak ağacı ve bu ağaçtan çıkarılan zamk. -2-

l. 112a/16

l.-i maġsūl 111b/11

lü'lü' :< Ar. İnci. -11-

l. 007b/14, 073b/09, 095a/14, 097b/01, 103a/06, 105a/15, 105b/03, 105b/07, 107b/03

milḥ-i l. 120a/02

mükelles-i l. 096b/23

lüzūcetli :< Ar. Yapışkan, yapışıp uzayan.

-1-

l. 096a/02

M

mā :< Ar. Su. -95-

m. 074a/17, 105a/07

ṭuḥlüb-ü'l m. 050a/22

m.-ı cübīn 017b/04

m.-ı ḥışrım 014a/21

m.-ı lisānıṣevr 012b/05

m.-ı şedīd-ü'l berd 075a/04

m.-ı uṣūl 013b/07

m.-ı verd 017b/16, 112a/22

m.-i bādrencbūye 012b/05, 105a/02

m.-i bārid 074b/22

m.-i cālīnūs 011b/21

m.-i fātir 020a/09

m.-i fücl 017a/24

m.-i ḥadīd 119a/12

m.-i ḥāmıż 009b/02

m.-i ḥamż 020a/03

m.-i ḥār 075a/11

m.-i ḫaşḫāş 012a/16

m.-i ḥışrım 009b/06, 010b/08, 012b/04, 012b/16, 016a/07, 018b/17

m.-i hindibā 014a/19, 015a/07

m.-i muʿtedil 075a/03

m.-i rāziyānec 104b/15

m.-i rummān-ı ḫāmıż 009b/06, 010b/07

m.-i rummānın 017b/15

m.-i summāḳ 012b/16

m.-i şāhterec 017b/10

m.-i şaʿīr 009a/08, 009b/02, 009b/06, 011b/17, 011b/21, 012a/16, 012a/22, 013b/04, 014a/21, 015a/20, 017b/15, 017b/19, 018b/23, 019a/08, 020a/03, 020b/18, 104a/03

m.-i tuffāḥ-ı şāmī 105a/21

m.-i uṣūl-ı büzūrī 014a/23

m.-i utruc 012b/04

m.-i verd 009a/02, 009a/07, 009b/06, 012a/06, 014a/20, 016a/04, 020b/21, 080a/17, 109a/15, 118b/16, 119b/18

m.-i ʿasel 058b/04

m.-i ʿınebü'ṣṣaʿlebi 017b/19

m.-ü'l ʿasel 067b/07, 072b/03, 079a/14, 085a/10

m.-ü'l ḥadīd 035b/10

m.-ü'l cübn 057b/24, 060b/16, 070b/17, 075a/21

m.-ü'l cümme 075b/20

m.-ü'l ḳaddāḥ 076a/04

m.-ü'l kādī 064a/24

m.-ü'l ḳarāṭīn 085a/02, 085a/09

m.-ü'l ḳarāṭīnle 022a/03, 062a/20

m.-ü'l maṭar 074b/18

m.-ü'l uṣūl 084b/02

m.-ü'l ʿasel 023b/04, 051a/23

m.-ü'l ʿuyūndan 074b/19

m.-ü'ş şaʿīr 080a/07

m.-ü’z zehre 076a/04

m. arasını 117b/09

m.+ yını 078b/03

maʿācīn :< Ar. Macunlar. -4-

ẕikr-i m. 105a/12

beliyyet-ü’l m.-ü’l müshile 110b/10

m.-ü’l müshilet-ü’l laṭīfe 110b/01

m.+ e 055a/02

māʿadā :< Ar. - den başka. -5-

m. 035b/05, 074b/14, 084a/11, 093b/22

m.+ sı 067b/11

maʿādin :< Ar. Madenler. -2-

ḥabb-ı m. 015b/20

m.+ i 117a/21

maʿan :< Ar. Birlikte, beraber. -2-

m. 084a/17, 086a/01

mābeyn :< Ar. Arada, ortada olan. -2-

yübūset m.+ inde 089a/06

m.+ lerinde 001b/03

maʿcūn :< Ar. Hamur kıvamına getirilmiş ilaç. -187-

m. 051a/16, 056a/10, 081a/05, 106a/13, 106a/19, 106b/17, 106b/19, 106b/22, 107a/18, 110b/11

m.-ı anḳardiyā 009a/14, 009b/19, 014b/01, 015a/02, 015b/01, 016b/03, 017a/02

m.-ı ānūşdārū 106b/02

m.-ı aʿẓam 013b/17, 106b/07

m.-ı bādmührec 010a/23, 016b/03

m.-ı belādur 010a/20, 015b/09, 015b/25

m.-ı bellūṭ 106b/14

m.-ı büzūr 017a/02

m.-ı cālīnūs 013a/04, 015b/10

m.-ı cevāhir-i ḫām 105b/05

m.-ı çūb-ı çīnī 107b/07

m.-ı diyāḳātliḳūn 110b/14

m.-ı dühmerṣā 010a/22, 012a/24, 016a/25

m.-ı emrūsiyā 013b/06, 015a/02

m.-ı emrūsiyāh 014b/03

m.-ı entūle 016a/12

m.-ı felāsife 011a/16, 017a/01

m.-ı fencenūş 011a/15, 013b/07, 014b/04

m.-ı fīrūznūş 016b/03, 016b/12

m.-ı fulūniyā 014a/02

m.-ı fütūnec 016a/13

m.-ı ḫabṣıḥadīd 014a/23, 016b/10, 017a/06

m.-ı hers 014b/17

m.-ı hindī 015b/19

m.-ı hürmüs 015a/24, 017a/01

m.-ı ıṭrıfīl 015b/08

m.-ı ıṭrıfīl-i ḥıltīṣ 015b/25

m.-ı ıṭrıfīl-i ṣaġīr 107a/01

m.-ı kākūnec 015a/21, 015a/24

m.-ı kalkanānic 015a/02, 016b/10

m.-ı ḳayṣer 010a/02, 013a/04, 014a/03, 017a/03

m.-ı kemmūnı 009a/15

m.-ı ḳıftārīġān 016b/12

m.-ı ḳırmız 012b/09, 105a/18

m.-ı ḳırmızı 061a/08

m.-ı kündī 014a/24

m.-ı kündürī 013a/03

m.-ı levz 110b/11

m.-ı līmūn 015b/25

m.-ı mādde-tü'l feraḥ 105b/20

m.-ı malōniyā 012a/25

m.-ı misk 011b/06, 013a/05, 014a/24, 015b/19

m.-ı muḳavvī 107a/05, 107a/10

m.-ı müferriḥ 106a/03

m.-ı müshil 110b/19

m.-ı naʿnāʿ 013a/17

m.-ı nemmām 013a/17

m.-ı saḳanḳūr 107b/01

m.-ı sefercel 013b/13

m.-ı sekbīnec 010a/02

m.-ı selīsā 009a/14, 009b/19, 010a/02, 010a/24, 012a/16, 013a/04, 016b/03, 016b/12, 016b/24

m.-ı sencerniyā 011a/15, 014b/01, 015b/08

m.-ı sevīṭrā 009a/20, 010a/02, 010a/24, 010b/09, 011a/15, 012a/07, 015a/02, 016b/24

m.-ı şeyāderyeṭūs 009a/20, 016b/10, 017a/02, 017b/05

m.-ı seyāderyetūs 010a/03

m.-ı şiyādurīṭūs 014b/17, 015a/25

m.-ı sūrıncān 017a/01

m.-ı şehryārān 013b/07, 014a/02, 014b/03

m.-ı turunc 106b/10

m.-ı usḳufī 014a/02

m.-ı verd 009a/07, 012b/09, 013a/20, 106a/08

m.-ı yāḳūtī 013a/04

m.-ı ʿanber 105b/14

m.+ a 093a/04, 103a/07, 108b/11

m.+ dan 107a/12

m.+ dur 024b/23, 024b/24

m. etmek 073b/07

m. eyleseler 043b/08

m. eyleyeler 105b/13

m.+ ı 012b/21, 083b/16, 090a/06, 091a/21

benefşe m.+ ı 065a/06

gül m.+ ı 064a/08, 082a/15, 089b/17

ıṭrıfīl m.+ ı 093b/02

vac m.+ ı 090a/07

m.+ ın 023b/23

m.+ ından 090b/20

m.+ ını 073b/06

baraş m.+ ınuŋ 078b/12

m. ideler 105b/04

m. iderler 044b/22, 090a/06

m. idüb 012b/23, 061a/03, 105b/19, 106a/12, 106a/17, 106b/01, 106b/06, 106b/09, 106b/13, 106b/17, 106b/19, 107a/01, 107a/05, 107a/09, 107a/18, 107a/23, 107b/05, 107b/16, 110b/04, 110b/13, 110b/17, 111a/01, 120a/06

m.+ lar 015b/09, 016a/01

m.+ lara 057b/04, 057b/13, 073b/16, 082b/15

m.+ un 061a/07

m.+ uŋ 105a/18, 106b/10

mādām :< Ar. Madem, çünkü. -2-

m. 099a/18, 099b/10

maʿdānūs :< Yun. Maydanoz. -2-

m. 082b/05, 082b/07

maʿdanūs : bk. maʿdānūs. -1-

m. ṣuyıyla 084a/18

mādde :< Ar. Madde, element, öge. -24-

m. 003a/18, 017a/18, 019a/10, 020a/08, 036b/18, 037b/19, 071b/21, 085a/15

m.-i esfele 011a/22

m.-i ḥayāt olur 006b/19

m.-tü'l ḥayavāt 003a/15

maʿcūn-ı m.-tü'l feraḥ 105b/20

m.+ lere 038a/12

göz m.+ lerine 075b/19

m.+ lerüŋ 071a/20

m.+ sin 080b/03, 091a/23

m. üzerine 113a/13, 113a/17

m.+ yi 007b/10, 010a/19, 113a/09

māddī :< Ar. Madde ile ilgili olan, sağlığın ve hastalığın üzerinde temellendiği özler ve enerjilerdir. -1-

m.+ dür 018a/24

m.+ dür 018a/25

ġayr-ı m.+ dür 018a/25

maʿden :< Ar. Maden. -16-

m. 117b/05

m.+ de 004a/14

m.+ i 042a/23

billūr m.+ i 099a/05

mükelles-i billūr m.+ i 096b/23

ṭaş m.+ i 005a/14

m.+ i.nden 004a/15

m.+ inde 098a/20

m.+ inden 004a/14, 004a/15, 004a/16

altun m.+ inden 079a/21

gümüş m.+ inden 079a/20

m.+ leri 077b/10

m.+ üŋ 003b/15, 004a/09

maʿdenī :< Ar. Madenle ilgili, madenden yapılmış. -14-

fūlād-ı m. 035b/05

milḥ-i billūr-ı m. 120a/05

mūmiyā-ı m. 113b/19

m.+ dür 028b/03, 083b/20, 087b/08, 098a/16, 098a/19

m. ola 084a/08

m. olan 098a/16, 098a/19

m. olur 064b/23

m.+ sidür 083b/18

laʿl-i m.+ ye 069a/11

maʿdeniyyāt :< Ar. Madenler; madenden yapılmış nesneler; maden ilmi. -5-

m. 003a/13, 003b/23, 006a/24

beyān-ü'l m. 117a/18

m.+ uŋ 003b/13

maʿdenūs : bk. maʿdānūs. -3-

m. 082b/14, 082b/15

m.+ a 082b/08

maʿdenūş : bk. maʿdānūs. -1-

m.+ dur 066a/19

maʿdūm :< Ar. Yok olan, mevcut olmayan. -1-

m. olan 002b/22

maʿdūnūs : bk. maʿdānūs. -1-

m. 016a/22

mā eşbehe ẕalik :< Ar. Buna benzer, bunun gibi. -2-

m. 096b/05, 096b/10

māfiş :< Ar. Yumurta lokması denen bir tür tatlı. -1-

m. 078a/09

mafṣal :< Ar. Eklem.-5-

m. aġrısı 070b/04

m.+ lara 062b/10

ayaḳ m.+ larına 067a/24

m.+ laruŋ 022b/10, 062b/07

maġara :< Ar. Mağara. -3-

m. 050b/16

m.+ nuŋ 083b/21

m.+ ya 061b/25

maġaş :< Ar. Bağırsak ağrısı, bağırsak iltihabı. -2-

m. 076a/09

m. emrāżları 013a/10

maġre : Aşı boyası denilen kırmızı toprak.
-1-

m. 082a/06

maġribī :< Ar. Mağrib'e, Kuzey Afrika'ya ait. -1-

şeb-i m. 101b/11

maġsūl :< Ar. Yıkanmış.-8-

lük-i m. 111b/11

nuḥās-ı muḥriḳ-i m. 112b/02

sādenc-i m. 048a/01

m.+ ını 047b/22

m.+ i 088b/06

m.+ ine 088b/08, 088b/10

ġayr-ı m. olanını 047b/21

maḥall :< Ar. Yer. -47-

m. 064b/03, 100b/17

m.-i ḥayżda 016a/21

m.-i nezʿde 114a/09

m.+ de 002b/25, 007a/05, 019a/03, 019b/22, 020a/20, 035a/06, 074a/20, 074a/22, 078b/23, 080a/05

m.+ den 075a/06

m.+ e 030b/13, 052a/08, 084a/17

m.+ i 006a/04, 006a/05, 085a/16

m.+ inde 020b/06, 020b/23, 025a/01, 094a/02, 110b/04, 113a/03, 113b/04, 113b/20, 114a/01, 114a/22, 115a/07, 115a/12, 115a/19, 115a/21, 115b/10, 116b/05, 117a/07

m.+ ine 017a/22, 026a/10

m.+ le 046b/09, 081b/14

m.+ lerde 074b/15, 104a/08

m.+ lere 084a/10

m.+ leri 074b/11

m.+ lerinde 094a/04

maḥalli : Yerli. -2-

m. 006a/02, 011b/25

maḥallsiz : Yersiz. -1-

m. 011b/25

māḥaṣal :< Far. Neft-i yezdį denen acı bir kök. -1-

m. 078b/11

maḥbūb :< Ar. Sevilmiş, sevilen. -1-

m.-u'l ḳulūb olur 103a/21

māhī :< Far. Balık. -1-

āb-ı m. 075b/21

māhir :< Ar. Usta, hünerli. -1-

m. 005a/23

māhiyyet :< Ar. Bir şeyin aslı, esası. -1-

m.+ ine 062b/16

māhīzehrec :< Far. Sığırgözü, sığırkuyruğu, labada. -2-

mahkūk :< Ar. Kazınmış. -1-

m.+ dan 093a/01

m. 077a/17, 077a/18

maḫlūḳ :< Ar. Yaratılmış şeyler, canlılar. -1-

m.+ dur 004b/16

maḥlūl :< Ar. Hallolmuş, çözülmüş; erimiş. -3-

m. 113a/16, 117b/09

m. olan 117b/11

maḫlūṭ :< Ar. Karıştırılmış, karışık. -1-

m. 015a/17

maḥmūd :< Ar. Beğenilen. -1-

keymūs-ı m. 001b/10

maḥmūde :< Ar. Mahmudiye otu, mahmude, bingöz. -5-

m. 045a/03, 045a/06, 093b/23, 109a/14, 110a/22

maḥrūr :< Ar. Ateşli, ateşlenmiş. -1-

m.-u'l mizāc 083b/13

maḥrūrī :< Ar. Harateli, ateşli. -11-

m. 028b/05, 028b/06, 040b/25, 046b/19, 052a/14, 057a/13, 064a/12, 066a/04, 092b/10

m.-'l mizāc 080b/23

m.+ ye 090a/07

maḥṣūl :< Ar. Hasıl olan, meydana gelen; ürün. -1-

m.-i saḳız 081b/08

maḫṣūṣ :< Ar. Hususi olarak, özel. -3-

m. 007b/16, 007b/19, 104a/09

m. olduġı 008a/13

maḥṣūṣ :< Ar. Hissedilen, anlaşılan; belirli.
-1-

m. 106a/13

maḫṣūṣiyyāt :< Ar. Hususi olma hali. -1-

ṭabīʿat-ı m. 019a/15

māhūdāne :< Far. Sütleğen tohumu. -5-

m. 078a/16, 078a/18, 094a/06, 096a/23

m.+ dür 093b/13

māī :< Ar. Suyla ilgili, su renginde. -4-

m. 058a/20

cevher-i m.+ den 081b/19

ishāl-i m.+ den 013b/01

m.+ ye 009b/15

māil :< Ar. Eğik, eğilmiş; hevesli, istekli.
-25-
m. 004a/23, 045a/14, 067b/01, 068a/25, 079b/12, 080a/20, 091a/03
m.+ dür 031b/08, 031b/17, 047b/07, 090a/22, 092b/19, 093b/14, 094b/02, 100b/18, 103a/06
m. ola 009a/11, 009b/10, 009b/15, 056b/19
m. olmaḳdur 088a/15
m. olub 069a/23
m. olur 066b/06, 077a/20, 098a/23

māilü'r-raḳabe :< Ar. Eğri boyun denilen bir çeşit damıtma aleti. -1-
m.+ ye 118a/19

māiyye :< Ar. Suyla ilgili, suya ait. -7-
m. 070a/07, 072a/02
m.+ den 068b/25
m.+ dür 118a/03, 118a/05
m.+ si 070b/10, 072a/03

māiyyet :< Ar. Beraberlik, beraberindekiler. -1-
m.+ ini 117b/21

māʿiz :< Ar. Keçi. -1-
m. 078b/05

maḳʿad :< Ar. Anüs, oturak yeri.-45-
m. 036b/19
m.+ a 026a/02, 029a/11, 044a/03, 047a/23, 048a/22, 052a/22, 053a/21, 073b/05, 082a/02, 082a/23, 084b/21, 091a/20
bevāsīr-i m.+ a 085b/16
ḫurūc-ı m.+ a 107b/10
nāṣūr-ı m.+ a 040b/16
m. aġrılarına 055a/16, 060a/14
m. aġrısına 045a/23, 090b/11
m. bevāsīrine 023a/20, 058b/07
m. çıbanlarına 021b/10
m.+ da 026a/10, 042b/24, 048a/20, 056a/09
m.+ dan 050b/14, 073a/17, 116b/05
m. ḥikkesine 084b/20
m.+ ı 015b/16, 026a/18, 035a/02
emrāż-ı m.+ ı 015b/11
m.+ ından 014a/06
süfl-i m. merhemlerine 082a/13
m. şiḳāḳına 022a/04
m. şiḳāḳlarına 039b/02
m. şişlerine 037b/09
m.+ uŋ 052b/25
m. yarıḳlarına 049a/19, 061a/06
m. yellerine 047a/08

m. ʿilletlerinüŋ 045b/02

maḳāle :< Ar. Söz; nutuk; bir tek bahis üzerine kaleme alınan şey. -7-

m. 001a/09

m.-i evvel 001a/10

m.-i s̱āliṣ 001a/13, 094a/11

m.-i s̱ānī̱ 001a/11, 020b/24

m.-tü'l ūlā 001a/14

maḳbūl :< Ar. Kabul olunmuş, alınmış, beğenilmiş.-5-

m. 064a/24, 078b/13, 104b/22

m.+ dür 076a/23, 104b/23

maḳdānūs : bk. maʿdānūs. -1-

m. 082b/05

maḳdanūs : bk. maʿdānūs. -1-

m. 105a/09

maḳdanūz : bk. maʿdānūs. -1-

aṣıl-ı m. 104b/13

maḳdūnūs : bk. maʿdānūs. -1-

aṣıl-ı m. 104a/12

maḳdūnus : bk. maʿdānūs. -1-

bezr-i m. 104b/14

Maḳedoniyā : Makedonya. -1-

M. 082b/07

Māḳedoniye : bk. Maḳedoniyā. -1-

M.+ ye 082b/06

maḳrūn :< Ar. Yakınlaştırılmış; ulaşılmış.

-1-

ḫaşḫāş-ı m.+ uŋ 076a/17

maḳṣūd :< Ar. İstek, emel. -5-

m.+ umız 071b/11

m.+ umuz 053b/13, 063b/02, 068b/22, 086a/19

maḳṣūr :< Ar. Soyulmuş. -1-

şaʿīr-i m. 015b/14

maḳṭūʿ :< Ar. Kesilmiş. -1-

m.+ dur 081b/08

maḳtūl:< Ar. Katledilmiş, öldürülmüş. -1-

m.+ üŋ 102a/17

maʿḳūl :< Ar. Akıllıca, mantıklı. -4-

m.+ dur 076a/22

m.+ dür 053a/15, 090a/07

m. görmezler 034a/24

maḳūle :< Ar. Cins, tür. -23-

m. 006b/02, 020b/02, 032a/18, 033b/14, 067b/12, 074b/21, 075a/03, 075a/10, 077b/20, 094b/07

m.+ ler 070a/02, 085a/20

m.+ lerden 73/b/12

m.+ leri 056a/25

m.+ leridür 046a/22

żīḳu'nnefes m.+ lerine 029a/19

kelef m.+ lerini 073a/02

demür m.+ si 024b/12

m.+ sidür 056b/07

çöp m.+ sinden 022a/24

çiçek m.+ sine 059b/24

öksürük m.+ sine 084a/21

malāṭiyye : Bir çeşit armut. -1-

m.+ dür 067b/09

Malāṭya : Malatya (Şehir adı). -1-

M.+ da 089b/20

Mālāyesiʿ : Malayesi (Hekim adı). -1-

Ḳavl-i M. 076a/14

māliḫūlyā :< Yun. Melankoli. -9-

m. 006b/06, 069a/17

m.+ ya 025b/03, 060b/16, 075b/16, 085b/11, 105b/06, 110a/12

m.+ yı 093a/03

māliḫūlyā : bk. māliḫūlyā. -4-

m. 063b/22

m.+ nuŋ 009b/14

m.+ yı 009b/08, 039a/22

mālīḫulyā : bk. māliḫūlyā. -2-

m.+ ya 024a/16, 037a/04

malōniyā :< Lat. Manolya. -1-

maʿcūn-ı m. 012a/25

maʿlūm :< Ar. Bilinen, belli.-21-

m. 062b/21

m.+ dur 014b/08, 062b/22, 063b/16, 105a/21, 105b/04

m. ola 001b/24, 002a/09, 008a/07, 008a/17, 008a/21, 008b/18, 014b/23, 019a/16

m. olan 006b/10

m. oldı 093a/16

m. olur 002b/24, 007b/20, 008a/14, 040b/05, 093a/11

māmīrān :< Far. Kırlangıç otu. -5-

m. 031b/14, 077a/09

ḥabb-ı m. 011b/22

m.-ı kebīr 077a/10

m.+ a 086a/20

māmīşā :< Far. Kırmızı çiçekli kırlangıç otu.-6-

m. 076a/16, 076b/03

şāf-ı m. 076a/19

ʿuṣāre-i m. 076a/23

m.+ nuŋ 076a/18

māmūnye : (?) Bir çeşit yiyecek. -1-

m. 078a/08

maʿnā :< Ar. Anlam. -2-

m.+ yı 007a/12, 007a/23

mānīʿ :< Ar. Engel. -4-

m.-i sū-i mizācdandur 119b/06

m.+ dür 008a/11

nüfūẕ-ı m.+ dür 008a/09

m. olur 099b/16

māniyā :< Yun. Manya adlı ruh hastalığı**.** -2-

m. 006b/06, 037a/07

mantar :< Yun. Mantar. -2-

m. 055b/04

aḳ m.+ dur 067b/02

maraż :< Ar. Hastalık. -145-

m. 001b/15, 007b/25, 008a/03, 008a/05, 008a/13, 008b/01, 012b/06, 012b/20, 017a/10, 017a/12, 017a/23, 018a/16, 019a/15, 019b/06, 021a/05

m.-ı behaḳı 017a/23

m.-ı cüdāmı 017b/01

m.-ı ḥafaḳānı 012b/02

m.-ı ḥaḳīḳīden 007b/01

m.-ı ḫanāzīri 018a/16

m.-ı ḫār olduġını 008a/08

m.-ı ḫuṣyeyi 017b/13

m.-ı istisḳāyı 014b/07

m.-ı kebede 014a/17

m.-ı kebedi 014a/17

m.-ı serṭānı 018a/11

m.+ a 001b/11, 007b/02, 010a/05, 012b/17, 012b/18, 016b/02, 016b/09, 016b/11, 017a/07, 017b/06, 033b/14, 041b/13, 043a/16, 105b/05, 106a/18, 120a/08

m.+ da 020b/13, 029a/01

m.+ dur 015a/05, 016a/09, 017a/09, 017a/12, 019b/01, 052b/11, 085b/11

m. ḥālinde 020a/19

cüẕām m.+ ı 025b/09

fıtıḳ m.+ ı 016a/09

m.+ ına 008a/20, 008a/21, 040b/06

bögrek m.+ ına 024b/09

cüẕām m.+ ına 025b/19, 114a/08, 115b/17

ishāl m.+ ına 027b/10

meṣāne m.+ ına 052b/24, 118a/17

raḥim m.+ ına 118a/16

rebüv m.+ ına 024b/04, 052b/10

sīl m.+ ına 060a/12

sill m.+ ına 104a/10, 106a/13

sill m.+ ında 019b/17

cüdām m.+ ından 091a/08

dā'ü'lfīl m.+ ını 017a/08

fıtıḳ m.+ ını 016a/08

ṣudāʿ m.+ ını 027a/14

zaḫīre m.+ ını 013b/09

m.+ ınuŋ 012a/10, 020b/07

fireng m.+ ınuŋ 066b/09, 115b/17

żīḳınefes m.+ ınuŋ 012a/19

m.+ lar 002a/15, 006a/20, 006a/24, 006b/05, 006b/07, 006b/09, 006b/11, 006b/15, 010a/17, 016b/16, 028a/03

m.+ lara 002b/08, 002b/09, 008b/24, 011a/17, 012a/18, 012a/24, 030a/08, 030b/09, 037a/04, 041a/20, 071a/22, 095a/10, 106a/08, 107b/19, 108a/02, 108a/09, 112a/11, 114b/13, 114b/15,

114b/23, 118a/14

m.+ larda 008a/10, 020b/05

m.+ lardan 019b/16

m.+ ları 006b/14, 011a/09, 017a/16, 038b/17, 118a/12

balġam m.+ ları 002a/18

ciger m.+ ları 038a/23

m.+ ların 104b/04

ẕātü'rriyye m.+ ların 012a/01

m.+ larına 015a/23, 070b/24, 071b/21

aḳciger m.+ larına 104b/01

baş m.+ larına 027a/18

meṣāne m.+ larına 035a/17

raḥim m.+ larına 066b/11, 105b/15

ṣulb m.+ larına 079a/02

nıḳrīs m.+ larını 016b/14

żaʿf m.+ larını 016a/15

m.+ laruŋ 007a/12, 008a/08, 010b/24, 010b/25, 017a/17

m. ṣāḥiblerine 075b/01

m. ṣāḥiblerinüŋ 075a/23

m.+ uŋ 006a/18, 012b/12

maraża : bk. maraż. -1-

m.+ ya 046b/16

mārçūbe :< Far. Kuşkonmaz. -1-

m. 091b/02

marġūb :< Ar. İstenen, arzulanan. -1-

m. olması 078b/13

mārıl : bk. mārūl. -1-

ḳāsnī m.+ ı 075b/02

mār-ı māhī :< Far. Yılan balığı. -1-

m. 078a/11

mār-ı māhīc : bk. mār-ı māhī. -1-

m. 078a/10

māride :< Ar. İnatçı (Metinde, "çok sıcak" anlamında kullanılmıştır). -1-

ḥammām-ı m.+ ye 118a/04

maʿrifet :< Ar. Ustalık; bilme, biliş. -1-

ehl-i m. 068b/08

marīż :< Ar. Hasta, hastalıklı. -2-

m. südi 071a/05

m.+ üŋ 005b/22

marsama :< Yun. Civanperçemi, marsama.

-1-

m. 088a/05

mart :< Yun. Mart ayı. -1-

m. ayında 062b/20

maʿrūf :< Ar. Herkesçe bilinen. -15-

m. 036b/21, 041a/25, 054a/03, 078a/08, 078b/18, 087a/02

m.+ dur 027a/24, 044a/06, 050a/15, 051b/21, 061a/23, 062b/22, 076a/19, 092a/19

m. olan 027a/22

mārūl :< Yun. Marul. -10-

m. 037a/13, 037a/17, 040b/25, 066a/17, 066a/21

ḳırmızı m. 094b/17

m.+ dan 037a/14, 037a/15

m. ṣuyı 064a/14

m. yapraḳına 093a/13

mārūlcuḳ : Marulcuk, kar çiçeği. -1-

m. 037a/09

mās :< Ar. Elmas. -1-

m. 077b/07

Maġsercūyā : bk. Māsercūye. -1-

ḳavl-i M. 048a/08

Māsercūye : Masercuye (Hekim adı). -9-

M. 031a/23, 060a/09, 067b/20, 069b/22, 083b/09

ḳavl-i M. 059a/04, 060a/15, 064b/03, 069b/21

māsik :< Ar. Yapışkan; tutan, zapteden. -1-

ṣefūf-ı m.-i bevl 111b/16

māsike :< Ar. İnce deri. -2-

ḳuvvet-i m.+ ye 106b/14

ḳuvvet-i m.+ yi 047a/09

māsiket : bk. māsik. -1-

m.-ü'l hāżımet-ü'd dāfiʿa 075a/04

maṣīracıḳ : Küçük masura.-1-

m. 088b/17

maṣnūʿ :< Ar. Sanatla yapılmış; sahte. -1-

fūlād-ı m. 035b/05

maṣrūʿ :< Ar. Saralı, sara hastası, sara hastalığına yakalanmış. -4-

m. 056a/18

m.+ a 066a/15

m.+ laruŋ 067a/07

m.+ uŋ 102b/22

maṣṭakī :< Ar. Sakız, sakız ağacından elde edilen bir tür reçine. -55-

m. 013b/05, 017b/09, 039a/01, 048b/18, 049a/10, 064b/22, 066a/21, 068a/08, 068a/09, 069a/03, 069a/22, 070b/15, 072a/12, 072b/14, 081a/17, 081b/02, 081b/14, 082a/15, 084b/22, 089b/17, 092a/18, 096a/04, 097a/05, 097a/17, 097a/23, 105b/21, 106a/06, 106a/11, 106a/22, 106b/08, 106b/21, 107a/08, 107b/15, 109a/04, 109a/13, 109b/07, 109b/14, 109b/21, 110b/02, 110b/22, 111a/05, 111a/12, 112a/16, 113b/02, 114a/15, 114b/07, 114b/21, 116b/07, 117a/04, 119a/18

m. aġaçını 081a/19

m. aġaçınuŋ 053a/09, 081b/21

m. saḳızı 068b/23

m.+ si 053a/09

maʿṣūm :< Ar. Küçük çocuk; suçsuz. -4-

m. 102b/04

m.+ lara 102b/19

m.+ laruŋ 102b/04, 103a/18

māṣūra :< Yun. Masura. -2-

m. 080a/03, 088b/18

maşaṭriyūn : (?) Kanbil otunun bir çeşidi. -1-

m. 095b/14

maşraba :< Ar. Maşrapa. -3-

m. 083b/22, 083b/23

m.+ dan 083b/22

maṭar :< Ar. Yağmur. -1-

mā-ü'l m. 074b/18

maṭbūḫ :< Ar. Pişirilmiş; kaynatılmış ilaç. -32-

m. 011a/12, 011a/23, 011b/04, 012a/14, 026b/15

evvel-i m. 025b/15

m.-ı eftīmūn 017a/19, 017b/20, 018a/13

m.-ı fākihe 015a/16, 018a/03

m.-ı ḫıyārşenbe 011a/22

m.-ı ḫıyārşenber 014b/16

m.-ı ıccāṣ 111b/13

m.-ı ihlīlec 014b/15, 016b/18, 017a/19, 018a/03

m.-ı sināmekī 016b/19

m.-ı sūrıncān 016b/18

m.-ı şāhterec 016b/19

m.-ı temirhindī 018a/08

m.-ı zūfā 012a/20

m.+ ı 009b/17, 010b/15, 011b/19, 015a/07, 015b/04, 033a/24

m.+ ını 027a/16, 092a/17

m.+ ınuŋ 025b/07

maṭbūḫ : bk. maṭbūḫ. -6-

m.-ı eftīmūn 010a/06

m.-ı fākihe 011a/01

m.-ı ḥıyārşenbe 011a/10

m.-ı ihlīlec-i aṣfer 010b/05

m.+ ı 020a/10, 046b/23

Māverd : Maverd (Şehir adı). -1-

M. 054b/22

māverdī : Maverd şehrine ait, Maverd şehriyle ilgili. -2-

ʿūd-ı m. 054b/22, 055a/02

māye :< Far. Maya. -3-

m.-i ḫoş 026a/23

peynir m.+ si 023a/13, 026b/24

māyeḫūş : bk. mayḫoş. -1-

m. 118a/05

mayḫoş :< Far. Mayhoş, ekşimsi. -1-

m.+ ı 031b/17

māyī :< Far. Su halinde bulunan şey. -1-

cevher-i m.+ den 076b/04

maymūn :< Far. Maymun. -2-

m. 005a/22

m.+ da 098b/20

mā-yu'kal :< Ar. "Ne yenir?" manasındaki ibare. -1-

m. 001b/13

mā-yüşreb :< Ar. "Ne içilir?" manasındaki ibare. -1-

m.+ dür 001b/14

maʿz :< Ar. Keçi. -2-

leben-ü'l m. 070b/10

mażarrat :< Ar. Zarar, zararlılık. -10-

m.+ ı 030b/11

m.+ ın 030b/15, 097b/13, 099a/09

m.+ ını 098a/14, 099a/01, 099a/04, 101a/17, 113b/15

m.+ ların 101a/10

mażarrāt :< Ar. Zararlar, ziyanlar. -1-

m.+ ın 083b/16

māẓeryūn :< Far. Sütleğengillerden bir bitki, kulapa. -8-

m. 076b/13, 077a/07, 094a/06, 096a/19, 096a/23

m.+ dur 093b/10

m.+ ı 077a/02

m.+ uŋ 076b/21

māżī :< Ar. Geçmiş zaman. -1-

m.+ de 002b/23

māzī :< Far. Mazı. -3-

m. 119a/17, 119b/03, 119b/11

mażmaża :< Ar. Gargara.-18-

m. etdüreler 118b/19

m. etseler 024a/15

m. eyleseler 021a/15, 027a/16, 037a/05, 037b/10, 037b/24, 038a/03, 042b/20, 055a/10, 055a/20, 067b/23, 070b/22, 085a/06, 091b/06

m. itdüreler 011a/14

m. iderler 104a/22

m. iderlerse 061b/11

māzū : bk. māzī. -4-

m. 052a/17

m. ṭaʿmına 091a/13

m. ṭaʿmında 094a/14

m.+ yı 052a/22

mebdeʾ :< Ar. Evvel, başlangıç, ilmin ilk kısmı. -7-

m.-i tekevvüni 003b/11

m.-i tevellüd 003b/17

m.+ i 003b/16

m.+ idür 003b/25, 005a/02, 006a/09

mebluʿ :< Ar. Yutulmuş. -1-

m. 054a/19

mecārī :< Ar. Su yolları, su yatakları. -4-

iḫtilāf-ı m. 074a/19

m.-i bevle 070b/24

m.+ süŋ 079a/14

m.+ yi 045a/17

mecmuʿ :< Ar. Tolanmış, bir araya getirilmiş. -3-

m. 022b/14, 062a/05, 081b/04

mecrā :< Ar. Su yolu; bedendeki ahlatın akıntı yolu. -1-

m.+ sını 029a/14

mecūʿ aḳāne : (?) Yeni Dünya'da kullanılan bir tür ilaç. -1-

m. 096a/22

medḥ :< Ar. Övme, övgü. -1-

m. eylemişdür 004b/18

Medīne : Medine (Şehir adı). -1-

M. 003a/05

mefāṣıl :< Ar. Eklemler. -49-

m. 037a/10, 044a/11, 047a/21, 047a/24, 052b/05, 068b/01

evcāʿ-ı m. 006b/08

vecaʿ-ı m. 016b/13, 016b/16

m.+ a 016b/14, 024b/14, 031a/25, 032b/18, 033b/07, 038b/11, 040a/03, 059b/08, 065b/24, 077a/23, 078b/01, 087b/11, 099b/02, 110b/06, 118b/09

emrā-ı m.+ a 116a/23

evcāʿ-ı m.+ a 044a/08, 086a/15, 105a/20

vecaʿ-ı m.+ a 016b/23, 050a/24, 053a/18, 054b/18, 077a/15, 084a/21, 087a/16, 109b/12, 115b/03, 118a/17

m. ağrılarına 032b/19, 036b/07, 041b/10, 059a/15

m. ağrısı 023b/20

m. ağrısın 047a/21

m. berklikine 069b/05

m.+ da 026a/06

m.+ dan 057a/06

m.+ lar ağrılarına 027a/18

m. ṣalābetin 024a/24

meflūc :< Ar. Felç olmuş, felçli. -3-

m. 052b/11

m.+ a 034a/23

m.+ dan 034a/23

mefʿūl :< Ar. Yapılmış, kılınmış; failin yaptığı iş. -1-

m.+ e 119b/21

meger :< Far. Eğer, o durumda. -9-

m. 019b/02, 050a/01, 052a/15, 079b/17, 085a/20, 085a/22, 088a/03, 089b/14, 102b/12

meġre : (?) Aşı. -1-

m. 103a/17

meḫallaṣat :< Ar. Nevruz otu. -1-

m. 109a/06

meḥrūṣ :< Far. Hiltit ağacı. -2-

m. 026b/05, 079a/06

mehtāb :< Far. Ay ışığı. -1-

m.+ da 081a/22

mekān :< Ar. Mekan, yer, mahal. -3-

iḫtilāf-ı m. 074a/18

m.+ a 074b/02, 098b/15

mekīnetü'd-dimāġ :< Ar. Karabaş otu, karakan çiçeği. -1-

m. 023b/17

Mekke : Mekke (Şehir adı). -1-

M. 003a/05

mekke ayrığı : Mekke ayrığı. -1-

m. çiçeki ṣuyıyla 084a/18

mekke ayruġı: bk. mekke ayrığı. -1-

m. 022b/07

Mekke-i Mükerreme : bk. Mekke. -1-

M.+ de 064a/21

mekkī : Mekke'ye ait, Mekke ile ilgili. -5-

muḳl-i m. 082a/16, 082a/20

mürr-i m. 079b/12

m.+ dür 046b/16

iẕḫir-ı m.+ dür 047a/09

me'kūlāt :< Ar. Yiyecekler. -2-

m. 001b/24

m.+ uŋ 006b/20

melek otı : Melek otu, kekire. -1-

m. 052a/04

melūlluḳ :< Ar. Mahzunluk, usanmışlık. -1-

m.+ a 050a/20

meme : Meme. -8-

m.+ den 071a/03

bevāsīr m.+ lerin 082b/01

m.+ si 116b/22

m.+ sin 099b/09

m.+ sinde 102b/02

m.+ sine 116b/22

m.+ ye 102b/02, 116b/23

memleket :< Ar. Memeleket, ülke, şehir. -3-

m.+ de 081a/01

m.+ lere 054a/16, 068b/18

memlū :< Ar. Doldurulmuş, dolu. -1-

m. ola 060b/01

memzūc :< Ar. Karışmış, karışık. -1-

m. ola 013a/12

menʿ :< Ar. Yasak etme, esirgeme. -42-

m. 036a/02, 036a/03, 055a/10, 071a/20

m. idicidür 051b/20

m. iden 097a/03

m. ider 009b/22, 010a/11, 026a/22, 026a/25, 027a/03, 027a/08, 030b/15, 033a/09, 033a/23, 040b/22, 041a/03, 045b/22, 057b/01, 057b/21, 064a/11, 067a/06, 069a/04, 072a/05, 074a/02, 079a/19, 079b/14, 082b/23, 083a/03, 088b/12, 089a/23, 089b/04, 089b/05, 093a/01, 093a/03, 100b/07, 101a/10, 108b/01, 109b/04, 118b/17

m. idesin 020a/09

menāfiʿ :< Ar. Menfaatler, yararlar. -8-

m. 001a/05, 108a/04

m.+ i 042a/14, 073b/23, 110b/18, 111a/09, 114a/11

m.+ inden 034a/03

menegiş : Menengiç. -1-

m. aġaçına 081a/18

meneviş : bk. menegiş. -5-

m. 070b/15, 074a/14

m. aġaçı 053a/09

m. saḳızı 077b/21, 084b/12

menevşe :< Far. Menekşe. -2-

m. 030b/16

m. yaġıyla 044a/23

menfaʿat :< Ar. Fayda, yarar. -11-

m.+ ı 062b/03

m.+ i 029b/25, 039a/24, 047b/05, 048b/13, 062b/03, 065a/15, 065a/17, 080b/04, 089a/09, 109a/16

menfaʿatlü : Faydalı, yararlı. -6-

m.+ dür 021a/06, 021b/15, 031a/16, 040a/03, 080b/01, 081b/18

menfeẕ :< Ar. Delik, yarık, nüfuz edilecek yer. -1-

m. 117b/03

menī :< Ar. Döl suyu, bel suyu. -27-

m. 003b/15, 031a/03, 034a/19, 044b/23

taḥrīk-i m. 038a/13

m.+ den 003a/20

m. seyelānın 075a/05

ālāt-ı m.+ ye 058a/13

m.+ yi 021b/20, 023a/07, 024a/25, 029a/23, 036a/20, 037a/20, 039a/10, 049a/17, 057b/19, 079b/19, 083b/15, 085b/20, 086b/06, 087b/04, 088a/23, 089a/23, 091b/12, 104b/12, 107a/18

menḳūʿ :< Ar. Suda haşlanmış, kaynatılmış.
-4-

bellūṭ-ı m. 097a/11

ḫabṣıḥadīd-i m. 111b/20

kemmūn-ı kirmānī-i m. 097a/07

zurunbād-ı m. 097a/08

menḳūl :< Ar. Nakledilmiş, taşınmış. -1-

m.+ dür 107a/10

menn :< Ar. Kudret helvası. -3-

m. 031b/07, 083b/01, 083b/03

mensūb :< Ar. Bir şeyle ilgisi bulunan. -40-

m. 005a/05, 005a/06, 094b/16

m.+ dur 005a/06, 007b/21, 007b/22, 007b/23, 082b/06, 089a/03, 094b/01, 094b/10, 094b/13, 094b/19, 095b/03, 095b/06, 095b/09, 095b/14, 095b/16

m.+ dür 095a/14

m. olan 094a/13, 094a/19, 094a/20, 094b/02, 094b/04, 094b/16, 095a/05, 095b/07, 095b/09, 096a/14

m. olanlar 094b/05, 094b/11, 094b/13

menzūʿ :< Ar. Koparılmış. -1-

m.-ul bezr 116b/02

merāhim :< Ar. Merhemler. -1-

beyān-ü'l m.-ü'l mücerrebe 116b/23

meraḳ :< Ar. Çorba; et suyu. -3-

m. 071a/12

m.-ı isfidbāc 014a/01

m.+ ı 071a/13

merām :< Ar. İstek, maksat. -1-

taḥṣīl-i m. ola 001a/08

merāre :< Ar. Öd, safra. -3-

m. 005a/06

m.+ ye 095b/07, 095b/08

merāret :< Ar. Acılık, tatsızlık. -1-

m.+ i 048b/01

merāretü'ş-şevr :< Ar. Süzme bal. -1-

m. 096b/02

merārī:< Ar. Acıyla, tatsızlıkla ilgili. -1-

ḫafaḳān-ı m. 027a/07

mercān :< Ar. Mercan.-12-

m. 029b/01, 076a/11, 086b/09, 094a/23, 095a/14, 103a/13, 103a/17, 105b/09

milḥ-i m. 120a/02

m.+ ı 103a/14

m. köki 073b/19, 103a/08

mercān balıġı : Mercan balığı. -1-

m. 046a/21

mercümek :< Far. Mercimek. -20-

m. 002a/08, 011a/03, 011a/07, 045b/08, 060b/24, 085b/03, 090b/15, 094b/18

m. aşı 009b/02, 009b/14, 010b/07, 012b/16, 015a/20, 018b/17

m.+ dür 051b/01

m.+ e 047b/19, 065b/15

m. miḳdārı 080b/20

m. miḳdārın 034a/10

m. miḳdārından 025a/22

merdegūş :< Far. Güvey otu, yer fesleğeni, mercanköşk. -1-

m. 103a/19

merhem :< Ar. Merhem. -23-

m. 061b/09, 117a/02, 117a/08, 117a/16

m.-i luṭf-ı ilāhī 117a/07

m.-i münevvim 117a/13

m.-i zift 023b/09

m.-i ʿaṭıyyetullah 116b/23

m. düzüb 017a/22

m.+ i 017a/20, 117a/01

yaralar m.+ ine 021b/16

m.+ ini 022a/04

m. ideler 117a/15, 117a/17

m. idüb 117a/07, 117a/13

m.+ ler 018a/10, 117a/08

m.+ lere 053a/07

süfl-i maḳʿad m.+ lerine 082a/13

m.+ lerüŋ 079b/06

merī :< Ar. Şarap. -1-

m. 091b/14

merḳaşīşā :< Far. Göz taşı. -3-

m. 079b/19, 103a/21

m.-ı firengī 079b/20

merkeb :< Ar. Eşek. -2-

m. ilikini 036a/17

m. südinden 070b/11

mermer :< Far. Mermer. -6-

m. 040b/08, 040b/18

m.+ den 088b/04

m.+ i 116a/07

m. üzerinde 115b/14, 120a/11

merrīḥ:< Ar. Mart. -5-

m.+ e 005a/06, 007b/22, 094b/02, 094b/04, 095b/05

mersīn:< Yun. Mersin ağacı ve yemişi. -13-

m. 029a/12, 048b/11, 090b/18, 095a/06

şarāb-ı m. 013b/12

m. aġaçı 023a/17

m. rubbı 112a/04

m. ṣuyıyla 119b/13

m. şarābı 105a/06

m. yaġı 021b/10, 049b/17

m. yapraḳı ṣuyıyla 109b/21

m. yemişi 068a/08

mertebe :< Ar. Kademe, derece; rütbe; miktar. -10-

m. 002b/10, 007b/16, 028a/13, 062b/06, 063b/16, 098a/12

m.-i keylūsı 063b/12

m.+ since 063b/17

m.+ sine 063b/10

m.+ siyle 094a/16

merṭūbī :< Ar. Nemli, ıslak; rutubetli tabiata sahip. -1-

m. 080b/23

merzencūş :< Far. Mercanköşk. -5-

m. 010b/20, 116a/03, 116b/17

dühn-ı m. 009a/18

m. ṣuyıyla 084a/12

mesāfe :< Ar. Uzaklık. -1-

m.+ de 054a/06

mesāme :< Ar. Derideki gözenekler. -1-

m. ʿilletine 085b/17

mesāmmāt : bk. mesāme. -3-

m. 001b/21

ṭabīʿat-ı m.+ dan 006b/22

tekāṣüf-i m.+ uŋdur 001b/17

meṣāne :< Ar. Mesane, sidik kavuğu. -91-

m. 022b/08, 033a/25, 052b/02, 052b/03, 056a/20, 065b/01, 070b/24, 077b/22, 079a/14, 083a/21, 088b/01

m. aġrılarına 015a/20, 049a/25, 059a/07

m. cerebine 024b/08

m.+ de 008b/06, 015b/03, 036b/20, 038a/07, 057a/09, 096b/19, 097b/10, 098b/18, 100a/09, 101b/22, 117a/09, 118b/07

m.+ deki 041b/25, 115b/04

m.+ den 035b/02, 060a/18

m. marażına 052b/24, 118a/16

m. marażlarına 035a/17

m.+ nüŋ 015a/22, 015a/23

m.+ si 040a/21, 082b/10

m.+ sidür 005a/16

m. ṭaşını 035b/01, 040a/23

m. ṭaşların 030a/03, 060b/06, 079a/04, 082a/22, 091b/08

m. ṭaşlarına 034a/06, 072b/11

m. yaralarına 070b/13, 083b/11, 084a/16

m.+ ye 007a/08, 026b/21, 039a/07, 040b/24, 045a/18, 052b/03, 053a/16, 053b/08, 055a/10, 056b/11, 057a/03, 057b/08, 061a/22, 064b/22, 066b/01, 068a/19, 069a/13, 072b/10, 073b/18, 077b/21, 083b/01, 085a/08, 085a/11, 088a/10, 089b/08, 113b/13

emrāż-ı m.+ ye 111b/17

ʿillet-i m.+ ye 100b/10

m. uyuzına 033b/09

m. yellerini 106b/15

m.+ yi 015a/25, 030a/09, 035b/19, 064a/19, 066a/14, 088a/20

emrāż-ı m.+ yi 015b/03

m. ʿilletine 057b/11, 082b/09

m. ʿilletlerine 035b/14

meṣelā :< Ar. Mesela, söz gelişi, örneğin. -44-

m. 020b/05, 020b/08, 024b/12, 025a/23, 025b/09, 025b/11, 026a/09, 030b/10, 031a/10, 034a/06, 034b/07, 034b/10, 036b/09, 037b/03, 037b/08, 038a/24, 039b/10, 040b/25, 044a/18, 046a/25, 051b/01, 051b/20, 053a/13, 057a/11, 059a/22, 059a/25, 061b/08, 063a/14, 063b/16, 064b/02, 066b/12, 069b/25, 070a/03, 070a/07, 071a/23, 074a/19, 074b/02, 074b/08, 074b/12, 076b/21, 077a/03, 083b/05, 086a/06, 088b/13, 091b/18, 093b/04

meṣellü : Benzer şekilde, örnek. -3-

m. 040a/24, 054b/05

m.+ dür 093a/09

meshūḳ :< Ar. Dövülüp toz haline getirilmiş. -1-

bezr-i ḳaṭūnā-i ġayr-ı m. 097a/14

meshūr :< Ar. Sihirlenmiş, büyülenmiş. -1-

m. olmuş 101a/01

Mesīḥ : Mesih İbn-i Hakim. (Hekim adı). -20-

M. 035b/17, 051b/08, 054b/14, 055b/04, 067a/17, 068a/10, 069b/14, 073a/13, 073b/01, 086b/12, 089b/22, 092a/19

ḳavl-i M. 051b/12, 055b/25, 059a/07, 060b/09, 061a/17, 065a/22, 090a/13, 090a/22

meşir : bk. meşirdīṭūs. -2-

m. 078b/18

tiryāḳ-ı m. 078b/20

meşirdīṭūs :< Yun. İsmini bir Yunan hükümdarından alan macun, mesir macunu.
-1-

m. 078b/18

Meskūde : Meskude (Şehir adı). -1-

M. 004a/19

meslūḳa :< Ar. Kaynamış; suda kaynamış et. -2-

m.+ sı 059b/01

m.+ sın 059b/03

meşrīditūs : bk. meşirdīṭūs. -1-

m. 010a/22

meşridīṭūs : bk. meşirdīṭūs. -10-

m. 012a/07, 012a/17, 012a/23, 013a/03, 013a/09, 013b/12, 014b/01, 014b/17, 015a/21, 016b/12

meşridīṭūs : bk. meşirdīṭūs. -1-

m. 015b/01

meşrūdīṭūs : bk. meşirdīṭūs. -2-

m. 010a/01, 010a/15

mesṭūr :< Ar. Örtülü, kapalı. -1-

m. olan 117a/23

meşāyiḫ :< Ar. Şeyhler. -1-

m.+ e 092a/21

meşġūl :< Ar. Bir işle uğraşan, iş görmekte olan. -4-

m. olalar 001b/05

m. olub 002b/08, 019a/15

m. olur 020b/14

meşhūr :< Ar. Ünlü, şöhretli, tanınmış. -24-

m. 021b/17, 021b/21, 043a/03, 050a/12, 050b/01, 052a/25, 055a/01, 056b/04, 061b/06, 073b/20, 080b/13, 084b/03

cülāb-ı m. 017b/17

minvāl-i m. 017a/14

m.+ dur 046a/18, 050a/02, 055a/01, 056b/03, 078b/19, 087b/07, 091b/11

m. olan 093b/17, 094b/01, 098a/15

meşīn :< Far. Meşin. -1-

m. üzerine 113a/16

meşin : bk. meşīn. -1-

m.+ e 113b/12

meşrūbāt :< Ar. İçilecek şeyler. -2-

m. 001b/24

m.+ uŋ 006b/20

meşrūḥ :< Ar. Açıklanmış. -2-

minvāl-i m. 007a/07, 014b/20

mevādd :< Ar. Maddeler; işler, hususlar. -1-

m.+ ı 106b/20

mevcūd :< Ar. Var olan, bulunan. -9-

m. 002b/22

m. bulunub 067b/19

m. bulunur 002b/24

m.+ dur 003a/18, 003b/12, 004b/18, 004b/20, 107b/19, 108a/04

mevcūdat :< Ar. Var olanlar, bulunanlar. -1-

m.+ laruŋ 004b/20

mevfiḳu'l-ervāḥ :< Ar. Karabaş otu, karağan çiçeği. -1-

m. 023b/16

mevīzec :< Far. Yaban üzümü, kızıl üzüm.

-3-

m. 084b/22, 084b/23, 096b/18

mevīzec-i ḥacerī : Olgun siyah üzüm. -1-

m. 084b/24

mevlid :< Ar. Doğum yeri; doğum zamanı; doğum. -1-

m.-i mürre-i sevdā-ı cigerdür 066a/02

mevṣil :< Ar. Kavşak; ek yeri. -1-

m. 098a/19

mevsim :< Ar. Mevsim. -2-

m.+ de 054a/12

vaḳt-i m.+ ini 054a/14

mevt :< Ar. Ölüm. -1-

m. 099a/04

mevzek : bk. mevīzec. -1-

m. 113b/03

mevżiʿ :< Ar. Yer. -10-

m.+ de 007a/01, 007b/09, 081a/18

m.+ e 007b/09, 027b/08, 039b/17

m.+ i 007b/19, 007b/20, 081a/23

m.+ lere 039b/23

mevżūʿ :< Ar. Bahis konusu. -12-

m.-ı ḥareket 005a/07

m.+ a 029a/05, 052b/18, 061b/10, 086b/19

m.+ da 007b/10

m.+ dan 088b/09

m.+ ı 088b/14

m.+ uŋ 085b/01, 085b/02

m.+ undan 093b/05

meyāmer : (?) Terkip adı. -1-

ḥabb-ı m. 012a/23

meyẖor :< Far. İçkici, ayyaş. -1-

m.+ e 102a/08

meyl :< Ar. Eğilme, yönelme. -4-

m. 005a/20

m.+ i 037a/16, 066b/25

m. ide 043b/12

meyve :< Far. Meyve, yemiş. -6-

m.+ lerden 016b/20, 032b/10

m.+ lerdür 066b/21

m.+ si 058b/08, 062b/21

m.+ sine 099a/10

meyyit :< Ar. Ölü. -1-

m. 010a/12

mezāyā :< Ar. Meziyetler. -1-

keyfiyyet-i m. 117a/18

mezbūr :< Ar. Adı geçen, yukarda söylenmiş olan. -3-

m. 068b/21, 115b/19

m.+ dan 054a/05

mezbūre : bk. mezbūr. -1-

rivāyet-i m. 054a/21

mezd :< Ar. Erak ağacının yemişi. -1-

m. 012b/22

mezdekī : bk. maṣṭakī. -1-

m. 081a/17

meẕī :< Ar. Cinsel münasebet sırasında meniden önce gelen sıvı. -1-

m.+ yi 104b/12

meẕkūr :< Ar. Adı geçen, yukarda söylenmiş olan. -44-

m. 007b/03, 008b/11, 011a/17, 011b/07, 012a/18, 012a/24, 012b/18, 013b/15, 014b/18, 016b/09, 016b/11, 095a/10, 104a/07, 104a/15, 104a/16, 104b/09, 104b/20, 105a/21, 105a/22, 105b/01, 106a/07, 106a/17, 107b/04, 108a/01, 108a/02, 111a/15, 111a/20, 111b/05, 111b/23, 112b/23, 113a/12, 113a/23, 113b/01, 113b/10, 114a/02, 114a/05, 114b/12

m.+ a 108b/13

m.+ ları 104a/02, 105a/06, 118b/23

m. ṣularuŋ 119a/22

m.+ uŋ 062b/25

meẕmūm :< Ar. Beğenilmemiş, kötü. -1-

keymūs-ı m. 001b/10

mıḳnāṭīs :< Yun. Mıknatıs. -5-

m. 103a/22, 117a/05, 117a/11, 119a/09

m. ṭaşına 099a/15

Mıṣır : Mısır (Ülke adı). -13-

M. 042a/24, 044b/15

ehl-i M. 027b/21, 031b/14, 083a/12

M.+ da 023b/13, 027b/21, 035a/06, 060a/08, 071b/02

M.+ dan 038a/17

M. ḳurbında 030b/12

mıṣır dikeni : Mısır dikeni. -1-

m. dikeni ʿuṣāresi 026a/01

mıṣrī :< Ar. Mısır'a ait, Mısır'la ilgili. -1-

m. olmaḳdur 060a/07

mi : Mi. -11-

m. 102b/14, 102b/15

m.+ dür 001b/15, 001b/16, 002b/07, 002b/08, 005b/22, 007b/19, 007b/20

mīʿa :< Ar. Kara günlük ağacı ve bundan elde edilen yağ. -9-

m. 023b/09, 084b/03, 106b/08

dühn-i m. 015a/24, 016a/24, 017a/03

şarāb-ı m. 013a/08

m.-i yābise 084b/07

mīʿa-i sāile :< Ar. Kara günlük ağacının yağı. -1-

m. 084b/04

miʿde :< Ar. Mide. -279-

m. 004b/24, 005a/02, 023a/02, 023b/03, 026b/03, 030b/19, 034a/06, 034b/21, 037a/19, 039a/22, 040b/16, 040b/24, 041b/24, 045b/15, 047a/05, 047a/08, 048b/09, 049b/12, 050a/16, 053a/02, 057a/09, 058b/16, 060b/01, 061a/20, 065a/24, 066a/12, 069b/04, 070b/03, 071b/20, 074b/16, 079a/09, 080a/22, 082a/03, 082b/11, 083a/15, 088a/17, 090b/10, 090b/14, 090b/21, 110a/08, 115a/16

muḳavvī-i m. 027a/09

sefūf-u'l m. 111a/16, 111a/21

m. aġızın 031b/22

m. aġrıların 039a/03, 049a/25

m. aġrılarına 025a/15, 035a/10, 038b/15, 084a/19

m. aġrısı 070a/22

m. aġrısına 026a/08, 069a/09, 079a/03, 104b/02, 115a/09

m. aġrısını 024b/19

m. buḫārına 057b/12

m.+ de 007a/02, 007a/04, 013a/08, 013a/14, 013a/23, 014b/23, 022b/09, 027a/01, 030a/05, 030a/06, 030b/21, 033b/16, 034a/15, 036a/04, 038a/13, 038b/07, 039a/17, 041a/09, 047a/13, 048a/19, 050a/16, 054b/01, 055a/11, 060a/21, 060a/23, 063b/14, 069b/01, 075a/20, 081a/11, 083b/14, 106a/09

m.+ den 008a/19, 024a/02, 025a/15, 030a/15, 030a/22, 032a/22, 033a/04, 068a/19, 074b/09, 080a/15, 116b/05

muḳavvī-i m.+ dür 022a/21, 024a/10

muż'ıf-ı m.+ dür 035a/19

m. emrāżına 118a/16

m. ḥarāretine 037a/14, 074a/07

m. ishāline 040b/13

m.+ lere 031b/18, 037b/24, 059a/07, 082b/13

m.+ leri 022b/10, 056a/12

m.+ lerine 045a/09

m.+ nüŋ 008b/05, 075a/17, 107a/02, 108a/14, 108b/06, 111a/22, 112b/21

m. ruṭūbetin 026b/10

m.+ si 002b/04, 054a/25, 057a/15, 057a/18, 107a/12

m.+ sinde 012b/07, 034b/05

m. ṣoġuḳlıḳına 083a/06

m. ṣovuḳluḳına 106a/04, 115b/11

m. şişine 113a/03

m. uyuşuḳluḳına 035b/08

m. üzerine 113a/08

m. yanġunluḳına 041a/12

m. yanuḳluḳını 056b/15

m. yarasına 090b/14

m. yaşlıḳın 073a/11

m. yaşlıḳını 091a/19

m. yaşluḳuna 027a/18

m.+ ye 001b/25, 006b/19, 010b/18, 022a/05, 024a/23, 025a/08, 026a/24, 026b/01, 027a/04, 027a/10, 028a/14, 029a/21, 030b/02, 033a/05, 034a/15, 035a/03, 035b/10, 036a/03, 038a/09, 038b/19, 039a/04, 039a/24, 041a/08, 041a/17, 041a/22, 042b/09, 043b/09, 043b/13, 044a/03, 044b/04, 045a/16, 045a/18, 047a/06, 047b/14,

049a/14, 053b/12, 053b/19, 054b/17, 056b/06, 057a/23, 057b/11, 058b/23, 059b/12, 062a/13, 064b/20, 065a/06, 065b/09, 066a/11, 066a/19, 066a/22, 066a/25, 067a/05, 067a/17, 067a/20, 067b/05, 067b/14, 067b/15, 069a/03, 070b/02, 071a/20, 071b/16, 072a/25, 074a/04, 075a/19, 076a/15, 078a/10, 078b/04, 080a/21, 081b/16, 082a/15, 082b/08, 084b/01, 085b/22, 086a/02, 087a/21, 087a/23, 087b/03, 089b/09, 089b/17, 090b/03, 091a/21, 091b/13, 092a/08, 104b/17, 106a/04, 107b/07, 107b/10, 108a/23, 109b/12, 109b/19, 113a/19, 115a/14

emrāż-ı m.+ ye 013a/06

evrām-ı m.+ ye 082a/02

fem-i m.+ ye 034b/22

istirḫā-i m.+ ye 024b/24

tesḫīn-i m.+ ye 066b/11

żaʿf-ı m.+ ye 111a/10

m.+ yi 020a/02, 022a/15, 022a/20, 024b/24, 026a/14, 026a/18, 030b/03, 033b/04, 037a/11, 041b/07, 041b/12, 044a/12, 046a/04, 046b/01, 048a/11, 048a/14, 048b/17, 049b/03, 051b/24, 055a/07, 057b/22, 059b/17, 059b/18, 060a/21, 067b/24, 069b/02, 084b/16, 091a/13, 091a/19, 115a/22

żaʿf-ı m.+ yi 012b/20

m. żaʿfına 049b/11, 099b/03

m. żaʿfından 026b/02

m. ʿalevini 039b/15

miʿdelü : Mideli. -1-

m. 070a/16

mifażż :< Ar. Açıcı. -1-

m.+ dur 087b/21

miḫleb : Azarbacan ve Nahçıvan'dan getirldiği rivayet edeilen bir tür hap. -2-

m. 079a/10

ḥabb-u'l m. 079a/12

miḳdār :< Ar. Kısım, bölük, parça, kıymet,
değer, derece. -266-

m. 008a/02, 008a/05, 008a/07, 008b/02, 013b/10, 014a/20, 019b/23, 020a/04, 022b/12, 030a/24, 033a/06, 038a/15, 051a/13, 052b/18, 053a/16, 054b/11, 059a/01, 065a/04, 066b/15, 066b/19, 071a/17, 073a/12, 074b/04, 079a/16, 080b/18, 081b/13, 084b/14, 099a/07, 100b/02, 104a/02, 113b/06, 114a/18, 114a/20, 114b/12, 115a/17, 117b/02, 117b/03, 117b/06, 117b/11,

117b/14, 118a/01, 118a/07, 119a/14, 119b/19

m.-ı istiʿ māli 091a/03

m.-ı kifāye 106b/01

m.-ı şerbeti 021b/20, 022a/05, 022a/13, 022b/12, 023a/03, 023b/04, 023b/24, 024b/01, 025b/07, 026a/04, 026a/21, 026b/04, 026b/11, 027b/17, 028b/04, 028b/25, 029a/07, 029a/14, 029b/04, 029b/08, 030b/09, 031a/04, 031b/01, 033a/14, 033b/08, 034a/21, 034b/13, 035a/09, 035a/18, 035b/06, 035b/16, 036a/10, 036b/08, 036b/15, 037a/08, 037a/12, 037a/21, 037b/04, 038a/16, 039a/16, 039b/02, 040b/02, 040b/04, 043b/09, 044b/25, 047a/25, 048a/12, 048b/05, 048b/10, 048b/20, 049a/08, 049b/03, 050a/18, 050b/11, 050b/20, 051a/03, 051a/13, 052a/23, 052b/02, 053a/05, 053a/08, 054b/08, 054b/19, 055b/02, 055b/08, 056a/02, 056a/13, 056a/22, 057a/02, 057a/08, 057b/07, 057b/19, 058a/05, 058a/12, 058b/17, 059a/16, 059b/20, 060a/18, 060b/13, 060b/14, 061a/08, 061a/21, 061b/04, 061b/22, 062a/07, 062a/24, 064a/05, 064a/19, 064b/06, 064b/12, 064b/21, 065a/05, 065a/20, 066a/20, 066b/04, 067a/08, 067a/14, 067a/25, 068a/07, 068b/05, 069a/06, 069a/21, 069b/08, 069b/15, 071b/25, 072a/11, 072a/19, 072b/05, 072b/11, 073a/20, 073b/07, 075b/12, 076a/12, 076b/12, 077a/08, 077a/16, 077b/06, 078b/15, 079a/10, 080a/02, 080b/11, 081a/03, 082a/05, 082a/14, 082b/04, 083a/09, 083a/23, 084a/23, 084b/21, 085a/11, 086a/01, 086b/06, 087b/04, 087b/16, 088a/11, 088b/02, 088b/22, 089a/12, 089b/16, 091a/15, 092a/18, 093a/05, 094a/07

m.-ı şerbetinden 064a/08, 086a/16, 092a/09

m.-ı şerebeti 093b/01

m.-i kifāyet 107a/23

m.+ ı 008b/09, 008b/11, 012b/23, 020b/13, 024b/10, 033b/16, 045a/02, 058a/17, 107b/16, 111a/07, 115b/20, 116a/10

dirhem m.+ ı 022a/11

eczā m.+ ı 108a/01, 108a/11, 108b/17, 111b/05, 111b/10

fulful m.+ ı 109a/09

ḫurmā m.+ ı 116b/12

ḳarış m.+ ı 025b/11

ḳaşıḳ m.+ ı 048a/10, 119a/15

kifāyet m.+ ı 018b/21, 035b/07, 103b/19, 104b/14, 105b/13, 105b/19, 106a/07, 106a/12, 106a/17, 106b/09, 106b/13, 106b/16, 106b/22, 107a/05, 107a/09, 107a/17, 108a/07, 108a/22, 108b/13, 108b/20, 110b/09, 110b/15, 111b/23, 117a/15

ḳīrāṭ m.+ ı 042a/05

mercümek m.+ ı 080b/20

noḫūd m.+ ı 109b/22

m.+ ın 025a/11, 027b/19, 035a/22, 047b/24, 058b/14, 066b/18, 074a/08

mercümek m.+ ın 034a/11

mercümek m.+ ından 025a/22

m.+ ını 098a/05, 100b/13, 100b/15, 101a/05, 102a/12, 102b/18, 103a/01, 103a/18

dānıḳ m.+ ını 100b/20

eczā m.+ ıyla 105a/17

miḳrāṣ :< Ar. Makas. -1-

m.+ ından 105a/22

mīl :< Ar. Ucu sivri, çelik bir alet. -4-

m. 040b/03, 054a/06, 077b/21

m.+ i 077b/22

milḥ :< Ar. Tuz. -35-

m. 082b/17, 109b/17, 117a/19, 118b/21

rūḥ-i m. 118b/12

sefūf-ı m. 013b/13

m.-i afsentīn 118b/22

m.-i barancāsef 118b/22

m.-i billūr-ı maʿdenī 120a/05

m.-i enderānī 082b/18, 096a/19

m.-i ḥadīd 117b/12

m.-i hindī 096b/17

m.-i hindibā 118b/22

m.-i kākünec 118b/22

m.-i ḳalye 117b/19

m.-i lisān 118b/22

m.-i lü'lü' 120a/02

m.-i mercān 120a/02

m.-i muḥrik 083a/09

rūḥ-ı m.-i mürekkeb 117b/19

m.-i nuḥās 120a/05

m.-i ṭarṭīr 118b/21, 120a/03

m.-i ʿacīn 082b/17

m.+ den 006b/09

m.+ dendür 006a/18, 006b/10, 008a/24

m.+ dür 006b/01, 007a/23

m.+ i 120a/01

m.+ ler 096a/10

m.+ üŋ 007a/10, 117a/19

m.+ inden 006b/23

milḥī :< Ar. Tuzla ilgili. -1-

m.+ dür 006b/21

milḥiyyet :< Ar. Tuzlu veya tuz olma durumu. -1-

m.+ dür 008a/22

mīm :< Ar. Osmanlı alfabesinin yirmi yedinci harfi. -2-

ḥarf-u'l m. 074a/17, 103a/13

minfaḫ :< Ar. Körük. -1-

m. 065b/23

minh :< Ar. Ondan. -1-

m.+ leri 001a/06

minhā :< Ar. Ondan, bundan. -1-

m. 112a/19

minvāl :< Ar. Tarz, yol, suret, şekil. -13-

m. 002a/03, 020a/19, 020a/20, 021b/13, 057a/18, 063b/02, 066b/21, 068b/21, 108b/02, 118a/20

m.-i meşhūr 017a/14

m.-i meşrūḥ 007a/07, 014b/20

mīrī :< Ar. Devlet hazinesine ait; devlet hazinesi. -4-

m. 054a/15

m.+ den 054a/16

m.+ dür 081b/04

m.+ ye 081b/08

miṣāl :< Ar. Örnek. -4-

m. 004b/03, 020a/23, 032a/17

m.+ i 015b/15

misk :< Ar. Misk otu; Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir tür erkek ceylanın karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde. -48-

m. 009a/18, 010a/13, 011a/04, 022a/25, 030b/24, 030b/25, 039b/24, 054b/11, 058a/23, 059a/01, 063b/19, 080b/12, 095b/14, 105a/16, 105b/02, 105b/12, 105b/18, 106a/02, 106b/13, 107a/08, 107b/03, 108a/21, 108b/12, 111a/14, 111b/04, 112b/16, 115a/06, 119b/17

devā-ı m. 012a/24, 013a/09, 013b/06

efrenc-i m. 106a/05

maʿcūn-ı m. 011b/06, 013a/05, 014a/24, 015b/19

nār-ı m. 111a/12, 111b/03

devā-ı m.-i ḥulv 010a/04, 010a/22, 105a/13

devā-yı m.-i ḥulv 013a/05

m.-i ṭaramşī 104b/08

m.+ i 080b/19

m. kedisinüŋ 042a/02

m.+ üŋ 080b/13, 080b/18

miṣḳāl :< Ar. Yirmi dört kıratlık bir ağırlık ölçüsü. -82-

m. 012b/10, 022a/19, 022b/11, 037a/02, 038b/07, 040b/20, 041b/15, 043b/16, 049a/15, 055b/09, 064a/05, 065a/25, 074a/08, 077b/04, 084b/10, 085b/23, 105b/08, 106a/06, 107b/03, 109b/18, 111a/20, 111b/10, 111b/11, 112a/05, 112a/13, 112b/02, 112b/03, 112b/04, 116a/06, 116b/08, 116b/20, 119b/07

m.+ den 033b/08, 049a/08, 072a/11

m.+ dür 023b/04, 029b/04, 035a/19, 035b/16, 036a/10, 044b/25, 047a/25, 049b/04, 051a/03, 056a/22, 057b/19, 058a/12, 060b/15, 069a/06, 069a/21, 072b/11, 073b/08, 079a/10, 080a/02, 082a/14, 089a/12

m.+ e 022b/12, 033b/08, 035a/05, 037b/04, 045a/01, 072a/11, 105b/06, 109a/15

m.+ i 035a/11, 058b/25, 086a/08

m.+ in 021a/10, 049a/24, 058b/04, 068a/22, 069a/02, 069a/05, 093a/22

m.+ ini 035a/16, 053a/24, 055a/11, 062b/08

misket : İri taneli bir üzüm çeşidi. -1-

siyāh m. 053b/01

misket alması : Misket elması, Amasya elması. -1-

m. 031b/18

miskī :< Ar. Misk kokulu, miskle ilgili. -1-

m. 086a/18

miṣl :< Ar. Benzer, kat; miskal. -1-

m.+ i 002b/22

miṣlüh:< Ar. Onun gibi, öyle. -2-

sefūf-ı m. 111a/18

żımād-ı m. 113a/14

mīşe :< Far. Meşe. -2-

m. güli 114b/10

m. yoşunı 095a/18

mişmiş : Kayısı.-1-

m. 081a/08

miyāh :< Ar. Sular. -2-

m. 074a/17

beyān-ü'l m.-ü'l muḳaṭṭara 119a/04

miyān :< Far. Bel. -1-

m. aġrısına 017a/07

mizāc :< Ar. Bünye özelliği, mizac. -68-

m. 002b/20, 002b/21, 003b/24, 003b/25, 054b/07, 075a/11, 083b/14

biḥaseb-ü'l m. 040b/10

maḥrūr-u'l m. 083b/13

maḥrūrī-'l m. 080b/23

m.-ı aṣlīsi 034a/25

m.-ı bāridden 012b/21

sū-i m.-ı bāridden 010a/18, 012b/20

m.-ı muʿtedil olan 003a/06

sū-i m.-ı sādic 001b/06

m.-ı taġayyürden 002b/21

m.+ a 028b/05, 028b/06, 030a/11, 040b/11, 040b/25, 046b/20, 049b/23, 049b/24, 052a/14, 057a/13, 065b/12, 066a/04, 067a/15, 083b/13, 085a/14, 092b/10, 106a/09

musaḫḫin-ü'l m.+ a 034a/05

sū-ü'l m.+ a 106b/07

m.+ dan 003a/01, 004a/03

mānīʿ-i sū-i m.+ dandur 119b/06

sū-i m. emrāżlarına 013b/08

m.+ ı 003a/03, 003a/05, 003b/25, 057a/14, 064b/04, 071a/04, 102b/11

sū-i m.+ ı 087a/23

m.+ ına 002b/07, 008a/20, 045a/01, 101a/13

sū-i m.+ ından 008a/18

m.+ ını 018b/14, 057b/04

m.+ lara 048b/17, 054b/10, 108a/09

m.+ ları 066a/18

m.+ larına 054a/01

m.+ laruŋ 022a/16

m.+ uŋ 002b/22, 007b/18, 064a/12, 108b/06

sū-i m.+ uŋ 008a/20, 008a/21

mizāclu : Mizaçlı. -26-

m. 027b/22, 037b/20, 043b/19, 045a/09, 047a/11, 049b/22, 080b/12

m.+ lar 059b/03

m.+ lara 029a/24, 030a/08, 030a/11, 044b/24, 044b/25, 057a/08, 057a/15, 059a/20, 059b/02, 067a/14, 070a/21, 070a/24, 070a/25, 078b/06, 092b/03

m.+ laradur 086b/21

m.+ laruŋ 054a/01

m.+ ya 060a/03

mīzān :< Ar.Ölçü, terazi. -1-

m.+ ıdur 007b/18

muʿāf :< Ar. Affolunmuş; ayrı tutulmuş; serbest. -1-

m.+ lardur 081b/12

muʿālece :< Ar. İlaçla tedavi, sağaltım. -6-

m. eyledükçe 019b/13

m. ider 020b/06

m. idesin 020a/13

m. itmek 096a/15

m.+ leri 020b/23

m.+ ye 115a/15

muʿallaḳ :< Ar. Asılmış, asılı; sürüncemede kalmış. -2-

m. 081b/02

m. olan 008b/04

muʿarraḳ :< Ar. Sıska, çelimsiz. -1-

m. 120a/04

muʿarreb :< Ar. Arapçalaştırılmış. -9-

m.+ dür 023b/24, 033a/25, 033b/05, 047b/19, 048b/15, 063b/25, 065a/07, 073b/20, 089b/19

muʿarrebʿan :< Ar.Arapçalaştırılarak. -1-

m. 038b/22

muʿāvenet :< Ar. Yardım, yardımcılık. -1-

m. virür 080b/20

muʿayyen :< Ar. Belli, belirli, kararlaştırılmış**.** -3-

m. 003a/17, 003a/20, 003b/14

muʿceme :< Ar. Noktalı. -1-

ḥurūf-ı m. 097b/04

mufaṣṣal :< Ar. Tafsilli, uzun uzadıya anlatılan. -1-

m.+ dur 074a/18

muġlāb :< Ar. Terkip adı. -2-

m. 009a/24, 016a/21

Muḥā : Muha (Yemen yakınlarına bir şehir). -1-

M. 054a/03

muḥabbet :< Ar. Sevgi. -7-

m.+ i 005a/20, 101a/04

m. ide 027b/19, 103a/01, 116a/08

m. ider 030b/25

m. iderler 101b/13

muḥabbetlü : Sevgili, hoş. -1-

m. olur 103a/20

muḥaddir : bk. muḫaddir. -4-

m. 029a/02, 029a/03

m.-i aḫşādur 029a/03

m.+ dür 025a/22

muḫaddir :< Ar. Uyuşturan, uyuşturucu. -1-

m.+ dür 093a/19

muḥaḳḳaḳ :< Ar. Şüphesiz, doğru; her halde. -1-

m.+ dur 063a/05

muḫalḫil :< Ar. Havayı hafifleten; eriten. -1-

ḥār-ı m.-i semāviyyedür 004b/13

muḥallaṣa : bk. muḫallaṣa. -1-

m. 028a/21

muḫallaṣa :< Ar. Nevruz otu.-1-

m. otı 028a/21

muḥallil :< Ar. Yumruları, şişleri ve bir iltihabı tahlil eden ilaç. -28-

m. 023b/17, 024a/09, 026a/06, 036b/06, 038a/18, 043b/05, 045b/06, 047a/05, 049a/13, 051a/11, 055b/06, 068a/13, 082b/22, 088b/10

m.-i evrāmdur 092a/14

m.-i münaḳḳīdür 089b/02

m.-i riyāḥdur 079b/13

m.+ dür 027a/01, 028b/17, 032b/12, 038b/17, 043b/24, 044b/11, 062a/18, 079a/12, 084a/04, 087b/11

ġayr-ı ceẕb-i m.+ dür 027a/25

muḫallil : bk. muḥallil. -1-

m.+ dür 059a/11

muḥallilāt :< Ar. Yumruları, şişleri ve bir iltihabı tahlil eden ilaçlar. -1-

m. 018a/22

muḥammaṣ :< Ar. Kavrulmuş. -1-

bezr-i kettān-ı m. 072b/14

Muḥammed Aġa : Muhammed Ağa. -2-

M. 068b/08, 068b/21

Muḥammed Tamīmī: Muhammed Tamimi.
(Hekim adı). -26-

M. 033a/04, 044b/16, 045a/12, 047a/21, 048b/01, 049a/12, 054a/22, 058a/09, 058a/14, 061a/01, 063b/25, 077b/15, 085a/13, 085b/03, 086a/06, 089b/13

ḳavl-i M. 045a/24, 048a/17, 057a/21, 059b/12, 062b/04, 076b/01, 076b/10, 076b/18, 089a/21, 089b/10

Muḥammed Ẕekeriyyā: Muhammed bin Zekeriya el- Razi (Hekim adı). -1-

M. 107a/10

muḥarrā :< Ar. Kaynamış. -2-

m. ola 030a/07, 071a/20

muḥarriḳ :< Ar. Tahrik eden, yakan; hararet veren, susatan. -6-

m. 032b/16, 077b/19, 088b/06

m.+ dür 033b/20, 045a/04, 088b/06

muḥarrik :< Ar. Harekete getiren; kışkırtan. -3-

m. 063b/11

m.-i cimāʿ dur 035b/14

m. olmayan 061b/10

muḫāṭara :< Ar. Tehlike; zarar, korku. -2-

m.+ dur 019a/09

m.+ sı 030b/09

muḥib :< Ar. Sevgi besleyen, dost. -1-

m.+ dür 005a/18

muḥīṭ :< Ar. Kuşatan, kapsayan; çevre. -3-

felek-i m. 004b/20

m.-i şimālīde 068b/11

cins-i havā-ı m.+ dür 001b/13

muḥkem :< Ar. Sıkı, sağlam. -67-

m. 009a/13, 009b/18, 011a/13, 011b/05, 011b/08, 011b/11, 012a/06, 012b/10, 014a/12, 015a/08, 015a/18, 015b/15, 016a/22, 017b/10, 020a/11, 025b/14, 037b/05, 050b/10, 072a/17, 080b/10, 104a/02, 104a/07, 104a/08, 104a/14, 104b/20, 106a/06, 107b/04, 108a/01, 108a/11, 108b/04, 108b/12, 110a/03, 110b/16, 111a/15, 111b/06, 111b/18, 111b/23, 112a/13, 112b/14, 112b/19, 113a/16, 113b/06, 113b/19, 114a/18, 114b/10, 116a/04, 116a/06, 116b/23, 118b/04

m. ider 023a/19, 037b/25, 043a/19, 044a/24, 047a/09, 051a/18, 058a/07, 059b/20, 069a/08, 070b/23, 072a/09, 080a/22, 085a/07, 090a/18, 091b/10, 118b/14

m. idüb 024a/15, 036a/01

muḥriḳ :< Ar. Tahrik olunmuş, yakılmış, yanmış. -17-

m. 084b/24

ibrişīm-i m. 105a/15

ḳarnü'lıyyel-ı m. 097a/23

ḳulḳeṭār-ı m. 112b/04

milḥ-i m. 083a/09

reṣāṣ-ı m. 119a/09

sibt-i m. 097a/23

şeb-i m. 119a/10

zāc-ı m. 097a/02, 097b/03

zücāc-ı m. 096b/23

nuḥās-ı m.-i maġsūl 112b/02

m.-i şehvet-i cimāʿ dur 087b/02

m.+ dür 024a/09, 043a/24, 094a/04

m. olur 083a/08

muḥriḳa : bk. muḥriḳ. -5-

ḫummā-ı m. 064a/18

ḥummā-i m. 033a/06

ḳuvvet-i m.+ sı 057a/05

m.+ ya 118b/01

ḥummā-ı m.+ ya 030a/08

muḥtāc :< Ar. Muhtaç. -2-

m. 036b/18

m. olan 037a/06

muḫtāc : bk. muḥtāc. -1-

m.+ dur 061a/14

muḫtaṣar :< Ar. Kısaltılmış, kısa. -7-

m. 074a/21

m. eyledük 018b/20, 019a/04, 105a/19

m. idelüm 111a/09

m. ḳılduḳ 003a/01

m. olmaḳla 019b/22

muḫtelif :< Ar. Farklı, ayrı. -10-

m. 013b/01, 055b/11, 067b/15

m. oldı 003a/11, 003a/12

m. olduḳlarında 003a/10

m. olmaġla 003a/08

m. olur 019b/15, 020a/23, 020a/24

muḫtelife : bk. muḫtelif. -10-

ḍurūb-ı m. 006b/02

emrāż-ı m. 006a/16

envāʿ-ı m. 006a/24

riyāḥ-ı m. 005a/08

aḫlāṭ-ı m.+ den 037a/11

riyāḥ-ı m.+ den 010b/13

emrāż-ı m.+ ler 007a/11

emrāż-ı m.+ ye 078b/20, 107b/07

envāʿ-ı m.+ yi 004a/02

muḫteliṭ :< Ar. Karışık, karma. -2-

m. 013b/22

m. ola 009b/05

muḫteriḳ : bk. muḥteriḳ. -1-

m. olur 006b/12

muḥteriḳ :< Ar. Yanmış, yanık. -7-

dem-i m. 017a/10

m.+ dür 009b/09, 018b/18

m. ola 018b/12

m. olmuşdur 018b/18

m. olub 050a/13

m. olunca 095a/07

muʿīn :< Ar. Yardımcı. -7-

m. 065a/24

m.-i hażm olur 063b/13

m.+ dür 047b/02, 075a/16, 079a/09, 119b/02

m. olur 056b/09

muʿīne : bk. muʿīn. -1-

līnet-i m.+ si 046a/15

muḳābele :< Ar. Karşılık verme; karşılama.

-4-

m.+ sinde 081b/12

şimāl m.+ sinden 074b/06

m.+ sine 063a/05, 118b/04

muḳābil :< Ar. Bir şeye karşı, bir şeye karşılık yapılan. -1-

m.+ inde 054a/12

muḳaddem :< Ar. Sunulan, önde olan, önde gelen. -1-

m. 118a/13

muḳaddemāt :< Ar. Evveli olan. -1-

m.+ ı 066b/09

muḳaşşer :< Ar. Kabuğu soyulmuş. -4-

m. 060b/15

simsim-i m. 107a/20

m.+ i 051b/05

m. idüb 027b/08

muḳaṭṭar :< Ar. Damıtılmış, imbikten geçirilmiş. -1-

m.+ dur 117a/22

muḳaṭṭara : bk. muḳaṭṭar. -2-

beyān-üʿl miyāh-üʿl m. 119a/04

ġayr-üʿl m. 119a/04

muḳaṭṭıʿ :< Ar. Ayrı ayrı. -8-

m. 024a/08, 065a/10

m.+ dur 024b/16, 029b/14, 036b/06, 044a/07, 048b/02, 055b/06

muḳāvemet :< Ar. Karşı durma, direnme. -1-

beyān-ı ḥubūbāt-u'l m.-ü'l müferriḥe 108b/22

muḳavvī :< Ar. Kuvvet veren, kuvvetlendiren. -39-

m. 046b/09, 065b/02, 105b/20, 108b/23, 119b/21

maʿcūn-ı m. 107a/05, 107a/10

ṣıfat-ı ʿamel-i m. 119b/21

m.-i aʿżā-i bāṭına 090b/08

m.-i aʿżā-i bāṭındur 040b/13

m.-i bedendür 043b/15, 069b/22, 076a/01

m.-i emʿādur 065b/02

m.-i ḳalb 023b/19

m.-i ḳalbdür 092a/01

m.-i miʿde 027a/09

m.-i miʿdedür 022a/20, 024a/10

m.-i rūḥdur 084a/05

m.+ dür 022b/17, 032a/07, 034a/19, 037b/04, 039a/02, 051a/16, 052a/13, 053b/01, 056b/11, 057b/03, 060a/24, 060b/03, 078a/16, 090a/19, 111a/04, 115b/21

m. ider 101b/05

m. olub 041a/10

muḳayyed :< Ar. Kayıtlı, bağlı, bağlanmış.

-2-

m. olalar 002b/11

m. olamyalar 019b/09

muḳayyi' :< Ar. Kusturucu, kusturan. -1-

m. 034a/20

muḳbıżāt :< Ar. Peklik verici ler. -1-

m. 020b/06

muḳīm :< Ar. İkamet eden, oturan. -1-

m. olub 063a/03

muḳl :< Ar. Günlük ağacı. -18-

m. 049a/10, 057a/11, 082a/16, 115b/07, 117a/04, 117a/11

ḥabb-ı m. 015b/18, 109b/16

m.-i azraḳ 089a/13, 096b/08, 097a/11, 109b/16, 116b/07

m.-i azrāḳ 082a/16, 082a/19

m.-i mekkī 082a/16, 082a/20

m.-i ʿırāḳī 097a/03

muḳteżā :< Ar. Lazım gelmiş; derkenar. -1-

m.+ sınca 003a/09

mulūḫiyā :< Ar. Ihlamurgillerden bir ağaç, mühliye. -4-

m. 083a/11, 083a/22, 103a/20

m.+ nuŋ 083a/12

mūm :< Far. Mum. -11-

m. 022a/04, 036b/24, 044a/02, 049b/18, 070a/14

m.-ı revġan iterlerse 056a/09

m.-ı revġan itüb 039b/23

m.+ ı 113a/07

m.+ la 042b/24

m. revġanı 065a/04

m. yaġıyla 045b/01

mūmiyā :< Far. İran'da İstahri şehrinde birmağaranın damından damlayan berrak ve rengi siyaha yakın tedavi edici özelliği olan doğal bir zamk; asfalt, zift. -15-

m. 083b/17, 084a/01, 084a/07, 083b/19

m.+ nuŋ 083b/17, 083b/19

m. ṭabīʿatında 083b/19

m.+ ya 084a/02

m.-ı ābī 062a/02

m.-ı maʿdenī 113b/19

m.-ı pālūde reng 061b/25

m.-u'l aṣlī 003a/14

m.-ü'l aṣlī 003a/17

m.-yı dārāçerū 083b/20

m. ʿameli 062a/05

mūmyā :< Far. Asfalt, zift. -1-

zift m.+ sı 061b/24

munḳur : Büyük kadeh. -1-

m. 022b/13

muntaẓam :< Ar. İntizamlı, düzgün, derli toplu. -1-

m. ola 019b/13

munżācāt :< Ar. İrin akıtıcı ilaçlar. -1-

m. 018a/22

munżic :< Ar. İrinlendiren, olduran; hazmettirici. -6-

m. 088b/10, 110a/08

m.-ı ruṭūbāt-ı ġalīẓedür 069a/25

m.+ dur 065b/07

m.+ dür 084b/08

m. olur 088b/08

munżicāt :< Ar. İrinlendirenler, olduranlar; hazmettirici ilaçlar. -1-

temmet-ü'l m. 110a/11

murabbā :< Ar. Terbiye edilmiş, işlemden geçirilmiş; kaynatılarak şurup haline getirilmiş. -8-

ihlīlec-i m. 027a/09

m.-ı cevz 015a/24, 017a/07

m.+ lar 058a/19

cevz m.+ sı 089b/18

kābilī m.+ sı 012b/04

zencebīl m.+ sı 083b/16

kābilī m.+ sıdur 027a/10

murād :< Ar. Arzu, istek. -21-

m. 013b/10, 023a/11, 083a/08, 083b/22, 085a/22, 099b/21

m. eyledüginŋ 052b/18

m. eyleseler 077b/03

m. eyleseŋ 008b/08, 117b/06, 117b/10

m.+ ımız 003a/01

m.+ ımuz 081b/14

m. idenler 032a/11, 075a/16

m. iderlerse 077a/03

m. iderseŋ 120a/11

m. olduḳda 024a/05

m. olunsa 031b/11, 050b/09

m. olur 049a/02

muraṭṭıb :< Ar. Nemlendiren. -2-

m. 070a/25

m.+ dur 067b/18

murdār :< Far. Mundar, kirli, pis. -1-

m. 091a/05

muṣa'ʿad :< Ar. Yüceltilmiş; kaynatılarak arıtılmış şarap. -1-

m. 004b/04

muṣaddıʿ :< Ar. Baş ağırtıcı. -5-

m. 029a/03

m.+ dur 029a/25, 091a/03

m.+ dür 043a/25, 092a/22

musaḫḫin :< Ar. Isıtan, kızdıran. -16-

m. 022a/20, 032b/16, 049a/03, 051b/09, 062a/17, 067b/18, 084b/08, 087a/22

m.-i bedendür 065b/03

m.-ü'l mizāca 034a/05

m.+ dür 023a/24, 036a/07, 056b/21, 057a/22, 088b/06

m. olur 078a/15

muṣavver :< Ar. Resimli, tasarlanmış. -1-

ḳavl-i m. 074a/16

muṣavvir :< Ar. Ressam; hayal; hayal gücü. -1-

m. 077b/14

muṣayḳal :< Ar. Cilalı, parlak. -1-

m. olmaz 073b/10

mūsıḳī :< Ar. Müzik. -1-

m.+ de 005a/23

muṣliḥ :< Ar. İyileştiren, düzelten. -5-

m.-i ʿırḳ-ı bedendür 090b/08

m.+ i 049b/07, 059a/16, 091a/16

m. olur 065a/24

muṣliḥī :< Ar. İyileştirene ait, düzeltenle ilgili. -1-

m.+ dür 049a/10

mustaḳṭır :< Ar. Damıtılmış, süzülmüş. -1-

edhān-ü'l efrenciyyet-ü'l m.-atü'l mücerrebe 115a/08

muṭābık :< Ar. Uyan, uygun. -1-

m.+ dur 006a/19

muʿtād :< Ar. Adet olunmuş, alışılmış. -3-

m. itüb 023a/04

m. olan 033a/17

m. olmayan 101a/08

mutaṣarrıf :< Ar. Tasarruf eden, kendinde kullanma haakı bulunan. -1-

m.+ lardur 081b/05

muṭbiḳa :< Ar. Örten; bütün, tam. -2-

ḥummā-ı m. 018b/11

ḥummā-yı m.+ ya 089b/10

muʿteber :< Ar. İtibar edilen, güvenilir. -4-

m. 001a/12, 021b/22

m.+ dür 045a/15

m. olalar 051b/15

muʿteberāt :< Ar. İtibarlı, geçerli şeyler. -1-

kütüb-i m.+ da 036b/05

muʿtedil :< Ar. Ilımlı, orta. -95-

m. 005a/13, 007b/19, 018a/20, 018b/17, 030b/19, 033a/22, 036b/09, 040a/25, 040b/09, 045a/13, 045a/14,

047a/11, 047a/17, 047b/06, 047b/07, 048a/08, 051b/04, 056a/01, 060a/05, 069a/25, 069b/22, 071a/23, 080a/14, 080a/20, 088b/09, 092b/19

ġayr-ı m. 007b/20

mā-i m. 075a/03

m.-i müfreddür 003a/02

m.-ü'l ġıdādur 071a/24

m.-ü'l ḳıvām ola 069b/23

m.+ dür 002b/21, 003a/22, 021b/18, 024a/22, 024b/08, 026a/06, 028b/15, 029a/05, 029b/07, 031b/08, 031b/17, 032b/11, 035a/15, 036b/05, 036b/12, 038a/18, 039a/13, 042a/04, 043a/04, 043b/18, 043b/23, 044b/02, 044b/10, 046b/25, 049b/02, 051a/06, 057a/24, 059b/01, 064b/01, 066a/18, 070b/11, 072a/22, 072b/19, 073a/04, 073a/06, 073b/13, 078b/07, 079a/22, 084a/03, 086b/13, 089a/06, 089b/11, 091b/03, 101a/12, 102b/06, 103a/03, 103a/06

m. eylemek 012b/01

m.+ i 007b/18, 074b/10

ġayr-ı m.+ i 007b/18

m. ider 048b/13

m.+ lerin 003a/21

m. olan 003a/04, 003a/05, 003b/01, 003b/02

mizāc-ı m. olan 003a/06

m. olanlara 102b/07

m. olsa 074b/23

m. olub 063a/01

m. olur 053a/16

muṭlaḳ :< Ar. Yalnız, tek, salt. -4-

m. 027b/20, 041b/22, 056a/21, 059b/24

muṭlaḳā :< Ar. Her halde, illa. -3-

m. 066b/12, 098a/14, 101a/10

muvāfıḳ :< Ar. Uygun, yerinde. -167-

m. 006a/21, 021b/08, 024a/12, 033a/03, 034b/05, 037b/19, 047b/14, 053b/09, 057a/06, 057a/08, 057b/06, 059b/14, 065b/09, 065b/12, 066a/04, 070a/21, 070b/09, 075a/08, 078a/09, 078b/04, 080b/17, 084b/13, 087a/09, 089b/17, 090a/07

edviye-i m. 029a/01

ġayr-ı m. 006a/21

m.+ dur 021a/15, 021a/16, 021b/06, 022a/25, 022b/05, 024a/11, 024a/23, 024b/06, 024b/14, 024b/17, 025a/16, 025a/20, 025a/24, 026a/08, 026a/13, 026b/09, 026b/22, 027a/23,

027b/03, 027b/22, 028b/25, 029a/22, 030a/22, 031a/09, 031a/25, 031b/13, 031b/22, 032b/12, 032b/14, 033a/13, 033a/18, 033a/19, 033a/25, 033b/17, 034a/15, 034b/17, 034b/22, 034b/25, 035b/21, 036a/08, 036b/05, 037b/12, 037b/24, 038a/01, 038a/08, 038a/10, 038a/19, 039a/05, 039a/16, 039a/25, 039b/06, 040b/02, 041a/08, 042b/09, 042b/10, 042b/11, 043a/21, 044b/13, 045a/18, 045b/01, 046b/18, 047a/12, 047a/16, 048a/06, 048a/21, 048b/11, 048b/13, 049a/20, 049b/12, 049b/23, 049b/24, 050b/03, 051b/25, 052a/07, 052a/10, 052b/04, 052b/06, 053b/06, 054a/01, 054b/01, 054b/19, 055b/07, 056b/14, 056b/24, 057a/18, 057a/23, 057b/06, 057b/11, 058b/17, 059a/07, 059b/02, 059b/06, 059b/17, 060b/01, 060b/13, 060b/20, 061b/10, 062a/06, 062a/19, 063b/09, 063b/15, 064a/13, 065a/13, 065a/15, 065b/20, 065b/25, 067a/07, 067a/14, 068a/15, 068b/03, 069a/14, 069b/01, 070a/24, 070b/02, 070b/06, 071a/16, 071a/21, 071b/18, 071b/21, 075a/19, 076a/02, 076b/20, 077a/16, 079b/05, 079b/11, 080b/09, 080b/23, 082a/11, 082b/02, 082b/09, 083b/11, 083b/12, 086a/12, 087a/23, 088b/08, 090b/10

m. gele 074b/11

m. gelür 039b/04

m. olur 070b/07

mūz :< San. Muz. -3-

m. 083b/04

m. aġaçınuŋ 083b/04

m.+ uŋ 083b/14

mużʿıf :< Ar. Zaafa uğratan. -1-

m.-ı miʿdedür 035a/19

mużır :< Ar. Zarara sokan, zararlı. -14-

m.+ dur 027a/04, 029b/12, 033a/05, 040b/24, 060a/19, 061a/22, 077a/01, 079a/10, 080b/11, 082a/06, 084b/01, 085a/11, 086b/07

m.+ ı 013b/21

muzz :< Ar. Mayhoş. -1-

rummān-ı m. 041a/16

mübālaġa :< Ar. Pek fazla, çok aşırı. -1-

m. 050a/09

mübārek :< Ar. Hayırlı, uğurlu, kutlu. -4-

m. 098a/03, 098b/22, 099a/02, 119a/03

mübāşeret :< Ar. Bir işe başlama, girişme.

-3-

m. ideler 020b/17

m. itmek 001b/02

m. olunduḳda 096a/15

mübāşir :< Ar. Bir işe başlayan. -1-

m. 081b/07

müberrā :< Ar. Temize çıkarılmış, arınmış, arındırılmış. -1-

m.+ dur 002b/21

müberrid :< Ar. Soğutan, soğutucu. -5-

m. 061a/01, 072a/03, 080a/12

m.+ dür 061a/23, 067b/17

mübevvil :< Ar. İdrarı artıran, idrar veren.

-1-

m.+ den 006b/23

mübtelā :< Ar. Mübtela; tutkun, tutulmuş.

-7-

m. olan 023a/15, 032b/22, 102a/02, 103a/09

m. olanlara 068a/21

m. olanuŋ 097b/19

m. olur 103b/14

mücāmaʿat :< Ar. Cinsi münasebette bulunma. -3-

m.+ a 029a/18

m.+ ı 021b/21, 079b/16

müceffif :< Ar. Kurutucu. -12-

m. 062a/17, 067b/17, 115b/13

m.+ dür 026a/02, 032b/16, 037b/14, 047a/13, 051a/19, 061a/02, 068b/24, 088b/07, 089a/07

mücellā :< Ar. Cilâlı, parlatılmış, parlak. -11-

m. 023b/17, 048b/02, 056a/06, 069a/08

m.+ dur 049a/04

m.+ dür 065a/10

m. ider 039b/12, 044a/15, 073a/02, 086b/21, 090a/14

mücerreb :< Ar. Denenmiş.-51-

m. 001a/04, 001a/05, 001a/12, 020b/25

m.+ dür 009a/08, 011b/09, 011b/11, 011b/12, 012a/25, 025a/13, 035a/18, 040b/07, 044b/12, 049a/07, 060b/07, 063b/14, 067a/25, 100b/10, 104a/04, 104b/13, 104b/16, 104b/23, 105a/04, 105a/08, 105a/09, 105a/11, 105a/14, 105a/20, 106a/05, 106a/08, 106a/13, 106b/18, 107a/19, 107b/12, 107b/20, 108a/09, 108b/14, 109a/02,

109b/13, 111b/01, 111b/14, 113a/01, 113a/04, 113a/18, 113b/01, 114b/06, 115b/18, 116b/11, 119a/08, 119a/13

m.+ idür 076a/12

mücerrebāt :< Ar. Denenmiş olan ilaç ve tedaviler. -3-

m.+ dandur 038a/16

m.+ ımızdandur 111a/03

bezm-i m.+ ımızdandur 107a/06

mücerrebe : bk. mücerreb. -7-

beyān-ü'l aṭliyyet-ü' m. 112b/09

beyān-ü'l belesānāt-ü'l efrenciyyet-ü'l m. 113b/21

beyān-ü'l merāhim-ü'l m. 116b/23

beyān-ü'z zerūrāt-ü'l m. 116b/16

beyān-ü'ż żımādāt-ü'l m. 112b/24

edhān-ü'l efrenciyyet-ü'l mustaḳṭır-atü'l m. 115a/08

ḥamūlāt-ü'l m. 116a/23

mücerrebet : bk. mücerreb. -1-

ekḥāl-ü'l m.-ü'l laṭīf 112a/19

mücerred :< Ar. Soyut; soyulmuş, çıplak.
-1-

m. 007b/06

müceẕẕib :< Ar. Çekici; dışarı atan.-1-

m.+ dür 024a/09

müdāvemet :< Ar. Devam etme, aralıksız çalışma. -2-

m. 063b/22

m. idüb 044b/12

müddet :< Ar. Zaman, vakit.-1-

m. 007b/09

müdebber :< Ar. Tedbir alınma, hazırlanma.
-4-

evvel-i m. 108b/04

kemmūn-ı m. 111a/12, 111b/03

m.+ leridür 005a/03

müdemmil :< Ar. İyileştirici. -1-

m.+ dür 088b/17

müdevver :< Ar. Döndürülmüş, yuvarlak. -2-

m. 073b/09

m. ġılāfı 093b/16

müdmil : bk. müdemmil. -1-

m. olur 088b/10

müdrir :< Ar. İdrar veren, idrar verici. -2-

m.+ dür 058a/17, 082b/16

müellif :< Ar. Kitap yazan, eser sahibi. -1-

m. 006a/11

mü'essir :< Ar. İz bırakan, tesir eden. -2-

m. 023a/12

m.+ dür 006a/22

müezzin :< Ar. Ezan okuyan kimse. -1-

m.+ lere 047b/09

müferriḥ :< Ar. Ferahlık veren, iç açan, iç açıcı.-15-

m. 023b/19, 042a/05, 104b/22, 107a/06

cevāriş-i ḥayāt-u'l ḳulūb-ı m. 108b/17

ḥabb-ı m. 108b/23, 109a/09

maʿcūn-ı m. 106a/03

m.-i ḥār-ı aṣfūr 106a/03

m.-i ḳalbdür 038b/25

m.+ dür 026b/01, 042a/19, 042a/21, 093a/02, 105b/20

müferriḥe : bk. müferriḥ. -1-

beyān-ı ḥubūbāt-u'l muḳāvemet-ü'l m. 108b/22

müfettiḥ :< Ar. Açan, açıcı ilaç. -15-

m. 022a/20, 023b/17, 027a/25, 032b/17, 056a/17, 064b/17, 068a/02, 079b/13

m.-i südde 066a/12

m.+ dür 028b/10, 045b/06, 047a/05, 055b/06, 056b/22, 057a/22

müfīd :< Ar. Yararlı, faydalı. -170-

m.+ dür 022a/04, 022b/05, 023a/22, 023b/08, 023b/21, 024b/05, 024b/10, 024b/22, 025b/24, 026a/17, 027a/07, 027b/16, 028b/24, 029a/06, 029a/12, 029a/13, 029a/19, 030a/09, 030b/07, 030b/18, 031a/25, 031b/13, 032a/04, 032b/20, 032b/21, 033a/12, 033b/03, 034a/04, 034a/06, 035a/10, 035a/13, 035a/22, 036b/14, 037b/09, 037b/20, 038a/02, 038a/06, 038b/16, 039b/02, 039b/21, 039b/22, 039b/23, 040b/02, 040b/17, 041a/03, 041a/04, 041a/13, 041a/20, 041a/21, 041a/23, 041b/13, 042a/01, 042a/13, 042a/19, 043a/19, 043a/20, 043b/14, 043b/25, 044a/08, 044a/12, 044a/17, 045a/19, 045a/20, 045b/10, 046a/18, 047a/14, 047a/16, 048a/05, 049a/14, 049a/17, 049b/04, 050a/17, 050b/01, 050b/20, 050b/22, 051b/16, 052a/14, 052b/25, 053a/02, 054a/24, 055a/16, 055a/19, 055a/20, 055b/19, 056a/19, 056b/16, 057b/12, 058a/22, 058a/23, 059a/09, 059b/08, 060b/21, 061b/19, 062a/11, 062b/06, 064b/12, 065a/19, 066a/13, 066b/01, 066b/02, 067a/08, 068a/17, 068a/19, 069a/02, 069a/15, 069a/17,

069b/03, 070a/08, 070a/10, 070a/13, 070a/15, 070a/16, 070a/18, 070b/10, 071a/11, 071b/15, 071b/23, 071b/25, 072a/09, 072a/11, 072b/21, 073a/20, 073b/04, 073b/05, 073b/14, 074a/03, 078b/07, 078b/09, 078b/18, 079a/14, 079a/19, 079b/10, 080a/14, 081a/05, 081a/17, 082a/05, 082a/11, 082b/11, 082b/13, 083a/02, 083a/21, 084a/08, 084a/12, 084b/13, 085a/06, 085b/16, 085b/21, 086a/13, 086a/14, 086a/15, 086b/18, 087a/07, 087a/12, 087b/04, 088a/10, 089a/09, 089b/13, 090b/12, 091a/07, 091b/07, 092a/15, 092a/18, 092a/21, 092b/03, 092b/20, 092b/23, 093a/02

m. olub 057b/17

müfred :< Ar. Tek, basit. -18-

m. 002b/10, 003a/02, 096a/15, 096a/16, 096a/17, 096a/18, 096a/23, 096b/03, 096b/06, 096b/10, 096b/15, 096b/19, 097a/04, 097a/07, 097a/16, 097a/20

muʿtedil-i m.+ dür 003a/02

m.+ i 087b/18

müfredāt :< Ar. Tek, basit şeyler; basit ilaçlar. -10-

m. 020b/25, 062b/15, 074a/16

ġayr-ı m. 022b/19

m.-ı edviye 001a/05

m. aṣḥābı 066b/09, 074a/20, 093b/03

m.+ ı 001a/13

m. kitāblarında 020b/25

müfriṭe :< Ar. Sınırı geçen, ileri vardıran. -2-

ḥareket-i m.+ dendür 001b/22

sükūn-ı m.+ nüŋdür 001b/22

müfsid :< Ar. İfsad eden, bozan. -2-

m. 060a/24

m.+ dür 077b/19

müherrā : bk. muḥarrā. -2-

m. 020a/16

m. idüb 060a/12

müheyyic :< Ar. Heyecan veren. -1-

m.-i bāhdur 070a/25

mühim :< Ar. Ehemmiyetli, gerekli. -3-

m. 001a/11, 001b/01

m. olan 001a/15

mühlik :< Ar. Helak eden, öldüren. -2-

m.+ dür 077a/06, 079b/02

müh(ü)r :< Far. Mühür, imza. -2-

m. urduḳları 032a/14

m. ururlar 032a/15

mühürle - : Mühürlemek. -1-

m.- yüb 050b/17

mükelles :< Ar. Kireçlenmiş. -5-

m. 004b/03, 004b/04

m.-i billūr maʿdeni 096b/23

m.-i lü'lü' 096b/23

m.+ inden 117b/07

mükerrebe :< Ar. Terkip edilmiş. -1-

beyān-ü'z zerūrāt-ü'l m. 116a/02

mükerrer :< Ar. Tekrarlı, tekrarlanmış. -1-

m. ideler 090b/13

mükevvenāt :< Ar. Yaratılmışların tamamı.
-1-

m.+ dan 003a/12

mükşif :< Ar. Keşfeden, açan. -1-

havā-ı m.-i rūḥdur 004b/14

müktefī :< Ar. Kafi, yeterli bulan. -1-

m. olalım 019b/23

mülāḳī :< Ar. Buluşan, kavuşan. -2-

m. olmaḳdandur 001b/19

m. olmaḳdur 001b/18

mülaṭṭıf :< Ar. Yumuşatıcı. -26-

m. 023a/24, 024b/16, 027a/01, 027a/25, 028b/10, 028b/17, 029b/14, 068a/02, 084a/04, 088b/06

m.+ dur 029a/16, 034a/14, 043b/05, 045b/06, 047a/05, 049a/13, 051b/09, 056a/06, 056a/17, 064b/17, 064b/24, 065a/10, 073b/13, 080a/12, 088b/16, 092a/14

mülaṭṭıfa : bk. mülaṭṭıf. -2-

m.+ sı 057a/05

ḳuvvet-i m.+ sı 030b/02

mülāyim :< Ar. Yumuşak,yavaş. -46-

m. 068a/09, 069b/05, 085b/18, 115b/19, 119a/01

m.-i rūḥdur 090b/19

m. itdüreler 011a/22

m. ideler 009a/05, 009a/12, 009a/16, 009a/24, 010b/15, 010b/25, 011a/10, 011b/04, 012a/14, 014b/15, 017a/11, 017a/19, 017b/17, 018b/22

m. ider 023b/09, 026a/07, 027b/01, 027b/24, 032b/04, 033a/19, 033b/11, 035b/18, 041a/08, 046a/14, 047b/13, 047b/14, 048b/19, 049b/03, 050a/25, 055b/24, 057b/18, 067a/13, 083a/20,

083b/12, 109a/20

m. itmez 070b/21

m. ṭutar 060a/22, 067b/11

m. ṭutmaḳ 032a/11

müleyyin :< Ar. Yumuşatıcı. -17-

m. 062a/17, 067b/13, 067b/14, 082a/19, 083b/10, 084b/08

m.+ dür 024a/01, 031b/09, 038a/18, 045a/16, 048b/09, 053b/10, 065b/23, 069b/01, 070a/10, 087b/10

m. olur 088b/10

mülezzic :< Ar.Yapışkan, koyu. -1-

m. 024a/08

Mülḥiṣān : Mülhisan (Şehir adı). -1-

M. vilāyetinden 103a/03

mülk :< Ar. Devlet, ülke; mekan. -1-

m.+ i 081b/05

mülūk :< Ar. Hükümdarlar, melikler. -3-

m. 078a/17

m.-i Yūnānīlerden 078b/21

m.-i ʿAcem 102a/15

mümāṣil :< Ar. Benzeyen, andıran. -19-

m. 094b/01, 094b/10, 094b/23, 095a/03, 095a/07, 095a/12, 095a/15, 095a/21, 095a/23, 095b/02, 095b/04, 095b/07, 095b/08, 095b/11, 095b/15, 095b/17, 095b/20, 095b/22, 096a/02

mümessiku'l-ervāḥ :< Ar. Karabaş otu, karakan çiçeği. -1-

m. 023b/16

mümeyyiz :< Ar. Ayıran, seçen. -2-

ḳuvvet-i m. 007a/09

m. olur 007a/06

mümeyyize : bk. mümeyyiz. -2-

ḳuvvet-i m. 007a/03, 007a/04

mümkin :< Ar. Mümkün, olabilir. -2-

m. olmasa 025a/10

m. olmaz 008b/24

mümtāz :< Ar. İmtiyazlı, üstün, seçkin. -1-

m.+ dur 098b/22

münʿaḳid :< Ar. Düğümlenmiş, bağlanmış; kurulmuş. -3-

m. 060a/01

m. olmuş ola 028a/20

m. olur 006b/13

münʿāḳide : bk. münʿaḳid. -1-

m. olan 028a/20

münaḳḳī :< Ar. Tamizleyen. -4-

m.-i rūḥ 068a/17

m.+ dür 032b/17, 068a/02

muḥallil-i m.+ dür 089b/02

münasebet :< Ar. Münasiplik, uygunluk; ilişki. -1-

m.+ ini 007b/12

münāsib :< Ar. Uygun, yerinde, yakışık. -126-

m. 002b/10, 016a/08, 018a/05, 018a/07, 018a/09, 019b/25, 033a/03,

039b/24, 054b/07, 055b/08, 059a/12, 069a/16, 080b/16, 095a/03, 095a/13, 095a/21, 095b/13, 096a/14, 105a/07, 117b/22, 118a/12, 118a/17, 118b/02, 118b/10, 120a/07

m.+ dür 006a/09, 006a/10, 006a/19, 009b/20, 010b/23, 011a/17, 011b/01, 011b/07, 011b/08, 011b/24, 012a/16, 013a/02, 013a/06, 013a/13, 013a/21, 013b/08, 013b/16, 013b/17, 014a/22, 014b/04, 014b/14, 014b/18, 015a/03, 015a/11, 015a/25, 016b/07, 017b/09, 020b/23, 021a/17, 022b/16, 024a/12, 029a/23, 030a/23, 030b/11, 030b/20, 031b/20, 032a/19, 032b/14, 032b/20, 037b/19, 041a/13, 041a/22, 041b/08, 043b/21, 044b/13, 047a/12, 048a/14, 051a/02, 051b/24, 052b/20, 053b/16, 059b/17, 060b/13, 061a/07, 061b/12, 068a/14, 070b/09, 074a/10, 075b/15, 079a/15, 083a/06, 083b/11, 090a/08, 090b/12, 092a/04, 095a/03, 102b/07, 105b/15, 106a/10, 117b/23

m. görüb 040b/13

m. ideler 016a/23

m. olan 007b/16, 014b/16, 015a/21, 018a/14, 018a/15, 029a/01, 094b/21, 095a/01, 095a/10, 095a/13, 095a/18, 095a/19, 095a/22, 095b/01, 095b/02, 095b/05, 095b/11, 095b/13, 095b/16, 095b/18, 095b/20, 095b/23

m. olanlar 108a/03

m. olduġı 007b/13, 007b/14

m. olduġını 007b/12

müncemid :< Ar. Donmuş, donuk. -14-

m. olan 034b/07, 036a/07, 043b/06, 088a/21, 092b/21, 103a/18

m. olduḳda 034b/07

m. olmaz 034b/08, 053a/09, 083b/23

m. olmuş 062a/04

m. olub 098b/11, 098b/13

m. olur 083b/23

mündefiʿ :< Ar. Atlatılmış, savuşturulmuş.
-8-

m. olur 007a/03, 007a/05, 007a/06, 007a/07, 007a/08, 007a/09, 007a/10

müneffiḥ :< Ar. Güzel kokan. -3-

m.+ dür 032b/12, 036a/20, 070a/25

müneḳḳī :< Ar. Temizleyici. -1-

m.+ dür 082b/22

müneşşif :< Ar. Kurutucu. -1-

m.+ dür 073b/14

münevver :< Ar. Işıklı, nurlu, parlak. -1-

m. 081b/02

münevvim :< Ar. Uyku veren; uyuşturucu.

-2-

merhem-i m. 117a/14

m.+ dür 089b/04

müneżżic :< Ar. Şişirmek. -1-

m.+ dür 023b/17

münfekk :< Ar. Ayrılmış, çökmüş; sökülmüş. -1-

m. 081b/22

Münhāc : Minhac.(Tıbbî bir eser adı). -20-

M. 022b/02, 025a/04, 027a/25, 030a/13, 036b/05, 038b/21, 049a/12, 064a/09, 070a/20, 087b/09, 093b/03, 102b/10

ḳavl-i M. 069b/22, 072a/16, 081a/03, 088a/21

ṣāḥib-i M. 099b/22

M. ṣāḥibi 101a/11

M.+ uŋ 079a/11, 086a/23

münḥal :< Ar. Açılan, çözülen; eriyik. -1-

m. olur 006b/11

münhażım :< Ar. Hazmolan, sinen. -1-

ġayr-ı m. 056b/07

münkir :< Ar. İnkar deden, kabul etmeyen.

-3-

m.+ dür 077b/21

m.+ lerdür 077b/14, 078a/02

münşif :< Ar. Sıvıları sünger gibi çeken. -2-

m.+ dür 040a/02, 048b/02

münteşir :< Ar. Yayımış, açılmış; duyulmuş. -1-

m. olur 006b/02

müntin :< Ar. Pis kokan, kokmuş (Metinde terkip adı olarak kullanılmıştır). -3-

ḥabb-ı m. 017a/02

ḥıltīṣ-i m. 026b/06

żamḳ-ı encüdān-ı m. 026b/06

mürāca'at :< Ar. Geri dönmeler, danışmalar. -2-

m. eyleyüb 008a/13

m. olunduḳda 008a/14

mürdāsenc : bk. mürdeseng. -1-

m. 079a/19

mürdesenc : bk. mürdeseng. -1-

m. 113a/01

mürdeseng :< Far. Doğal kurşunoksit. -5-

m. 041a/05, 079a/20, 103a/22, 117a/06, 117a/12

mürekkeb :< Ar. Birleşik, terkip edilmiş; mürekkep. -22-

m. 016b/24, 047b/18, 078b/19

rūḥ-ı milḥ-i m. 117b/19

m.-ü'l ḳavī 045b/05

m.+ dür 004b/20, 051b/01, 067a/01, 068b/25, 070a/07, 072a/03, 076b/04, 081b/19, 081b/20, 082a/02, 086a/06, 090a/22, 090b/18

m. olan 002b/24, 003a/02

m. olduġıyçün 090b/01

m. ṭuruncuna 086a/03

mürekkebāt :< Ar. Birleşikler, terkip edilmişler. -12-

m. 013a/13, 013b/08, 014b/13, 015a/01, 016a/12

m.-ı aġdiyyenüŋ 001a/05

m.+ da 015a/11, 015b/09, 025a/01

m.+ lar 013b/15, 014a/03

m.+ lar bābında 020b/23

mürekkeb balıġı : Mürekkep balığı. -1-

m.+ dur 072b/07

mürettebe :< Ar. Terkip edilmiş. -1-

m. 096a/16

mürr :< Ar. Mirra adı verilen ve Arabistan'da yetişen bir ağaç ve o ağacın zamkı, usaresi; acı. -34-

m. 010a/04, 010a/22, 013a/05, 079b/11, 079b/19, 113b/19, 119a/20

dühn-i levz-i m. 014a/23

ḳusṭ-ı m. 096b/14

levz-i m. 104a/05

levz-ü'l m. 073a/12

m.-ı ṣāfī 016a/19, 107b/21, 108a/05, 108a/10, 117a/04

m.-i mekkī 079b/12

m.-i ṣāfī 079b/12, 095b/19, 096a/03, 103b/18, 105a/05, 106b/08, 109b/02, 110b/08, 111b/18, 114b/06, 114b/21, 116b/11, 116b/13, 117a/11

m.-i sevdā 038a/07

m.-i sevdāya 043b/16

m.+ dür 054b/11

mürre : bk. mürr. -3-

müshil-i m.-i ṣafrā 065b/02

m.-i sevdā 023b/18

mevlid-i m.-i sevdā-ı cigerdür 066a/02

mürrī :< Ar. Acı, acımsı. -1-

m. 034b/18

mürür:< Ar. Geçme, geçip gitme. -1-

m.-ı eyyām 078a/06

müşelleş :< Ar. Pişirmek suretiyle yapılan bir tür macun, üçte ikisi azalıncayakadar kaynatılarak hazırlanan bir grup macun. -1-

m. 068b/03

müselmān :< Far. Müslüman. -1-

m.+ laruŋ 020b/01

müsemmā :< Ar. Adlandırılmış, adlı; belirli. -1-

m. 001a/03

müshil :< Ar. Müshil, bünyedeki herhangi
bir maddeyi hafifletici, sehl edici.-33-

m. 017a/13, 017b/08, 018a/03, 018a/20, 019a/09, 019a/10, 028b/15, 029b/18, 032b/17, 041b/25, 055b/08, 088a/03

maʿcūn-ı m. 110b/19

sefercel-i m. 014a/02

m.-i balġam 025b/22

m.-i balġam-ı lezicdür 023a/25

m.-i mürre-i ṣafrā 065b/02

m.-i ṣafrā 081a/10

m.-i ṣafrādur 030b/19, 075b/10

m.-i sevdā 025b/03

m.+ den 017b/09

m.+ dür 025a/18, 032a/10, 034a/14, 051b/03, 056b/10, 076a/03, 090b/13, 094a/05

m.+ lerden 038b/02

m. virmek 019b/08

müshilāt :< Ar. Müshiller. -1-

m.+ dan 027a/21

müshile : bk. müshil. -1-

beliyyet-ü'l maʿācīn-ü'l m. 110b/10

müshilet : bk. müshil. -3-

beliyyet-ü'l eşribet-ü'l m. 110a/11

maʿācīn-ü'l m.-ü'l laṭīfe 110b/01

envāʿ-u'l eşribet-ü'l m.-ü'n nefīse 110a/05

müstaḥleb :< Ar. Süt haline getirlmiş olan ilaç. -1-

m. idüb 015a/19

müstaḳil :< Ar. Bağımsız, başlı başına. -1-

umūr-ı m.+ le 005b/02

müstaḳīm :< Ar. Doğru, düz; dik. -1-

emʿā-yı m.+ de 014a/07

müstaʿmel :< Ar. Yapılmış, kullanılmış. -2-

m. 094b/01

m. olan 117a/21

müstedīr :< Ar. Daire şeklinde olan, değirmi. -1-

m. olur 050a/14

müstemirr :< Ar. Sürekli, devamlı. -1-

m. 014b/12

müsterḫī :< Ar. Gevşek, sarkık. -1-

m. 039b/22

müşābehet :< Ar. Benzeyiş, benzeme. -5-

m.+ e 004a/13

m.+ i 004a/06, 005a/16, 007b/06, 096a/06

müşābih :< Ar. Benzeyen, benzer. -9-

m. 024a/12, 054a/09, 063a/09

m.+ dür 004a/08, 004a/12, 005a/14, 005a/17, 059b/22, 095a/17

müşāhed :< Ar. Görülmüş, görülen. -1-

m.+ dür 088a/19

müşāhede :< Ar. Bir şeyi gözle görme. -2-

m. iderler 080a/06

m. olunursa 008b/02

müşerref :< Ar. Şereflenmiş. -1-

m. olmuş 068b/08

müşg :< Far. Misk. -1-

m. 052b/11

müşgīn :< Far. Misk kokulu. -1-

nergis-i m. 086b/09

müşkil :< Ar. Müşkül, zor. -1-

m.+ dür 020a/22

müştemil :< Ar. Kavrayan, içine alan. -3-

m.+ dür 004b/21, 004b/22

m. eyledük 001a/11

müşterī :< Ar. Jüpiter. -4-

m.+ ye 005a/05, 007b/23, 094a/20, 094b/01, 095b/05

müteʿaffin :< Ar. Kokmuş, çürümüş; iltihaplanmış. -4-

m. 074b/22, 083a/06, 084b/11

m. olan 100a/12

müteaḫḫirīn :< Ar. Son zamanlarda gelenler, yetişenler. -1-

m. 062b/16

müteʿākib :< Ar. Birbiri ardından gelen, arkası sıra beliren. -1-

m. 002b/24

müteʿallik :< Ar. Taalluk eden, ilgili, ilişiği olan. -3-

m. 037a/23, 054a/04, 062b/16

müteʿārif :< Ar. Birbirini tanıyan; bilinen.
-1-

m. olan 055a/01

müteʿazzım :< Ar. Göze büyük görünen; kibirli. -1-

m. 005b/03

mütecāviz :< Ar. Tecavüz eden, aşan; sataşan, saldıran; fazla. -1-

m. 063a/03

müteġayyir :< Ar. Değişen, başkalaşan. -2-

m. olan 119b/16

m. olmaya 023a/06

müteḥaccir :< Ar. Taşlaşmış. -1-

m. olmuş 062a/11

müteḥalḥıla :< Ar. Kabarık, kabarmış; parçaları ayrılmış olan. -1-

aḫşā-ı m. 075a/07

müteḥarrike :< Ar. Hareket eden. -1-

sekte-i m. 085b/08

müteḳaddimīn :< Ar. Eski insanlar, gelip geçenler. -2-

m. 066b/24

ḥükemā-ı m. 007a/12

mütekevvin :< Ar. Hasıl olan, mevcut bulunan. -1-

m.+ dür 058a/21

mütevāliyen :< Ar. Art arda, aralık vermeden. -1-

m. 057b/25

mütevassıṭ :< Ar. Orta halde olan; vasıta. -3-

ḥuḳne-i m. 116a/15, 116a/19

m.+ dur 090b/01

müteveccih :< Ar. Bir tarafa dönen, yönelen. -1-

m. olur 019a/15

mütevellid :< Ar. Meydana gelmiş , ileri gelmiş. -6-

m. olan 004a/02, 007b/07, 026b/23, 027b/22, 081a/03

m. olur 004a/10

müteżādde :< Ar. Birbirine zıt olan. -2-

ḳuvvet-i m. 067a/01

ḳuvvet-i m.+ si 082a/01

müvelledāt :< Ar. Doğmakla meydana gelmiş canlılar, ortaya çıkanlar. -2-

m. 004b/21

m.-ı ṣelāṣe 003a/13

müvellid :< Ar. Doğuran; doğurtucu; meydana gelen. -3-

m.-i balġamdur 071a/11

m.-i ḫılṭ-ı ġalīẓdür 081a/10

m.-i sevdādur 060a/24

müzmine :< Ar. Üzerinden zaman geçmiş, kronik. -7-

ḥummā-yı ḫār-ı m. 019b/05

ishāl-i m. 033a/10

suʿāl-i m. 073a/06

emrāż-ı m.+ dendür 020a/08

emrāż-ı m.+ ye 085a/14

ḥummā-yı m.+ ye 117b/23

ruṭūbet-i m.+ ye 085b/04

N

nabıż :< Ar. Nabız, kan basıncından dolayı, atardamarlara basıldığında duyulan kımıldama. -25-

n. 007b/18, 008a/08, 009a/23, 009b/15

n.+ a 007b/25, 008a/15

n.+ dan 007b/18

n.+ ı 008a/08, 008b/23, 009a/04, 009a/11, 009a/16, 009b/04, 009b/10, 019b/12, 019b/18, 020b/10

n.+ ın 025a/12

n.+ ına 008a/02, 008a/04

n.+ uŋ 007b/17, 007b/19, 008a/07, 008a/10, 008a/12

nādir :< Ar. Ender bulunan, seyrek. -1-

n. olur 018a/17

nafaḳalan - : Nafakalanmak, beslenmek. -1-

n.- ur 004a/22

nāfıż :< Ar. Aşırı titreme veren bir tür sıtma. -2-

n.+ a 060a/02

ḥummā-i n.+ uŋ 075a/13

nāfiʿ :< Ar. Menfaatli, faydalı. -580-

n. 011b/11, 016b/01, 061a/07, 087a/22, 104b/13, 104b/16, 104b/23, 105a/08, 105a/20, 106a/08, 106a/13, 106b/14, 106b/18, 107a/19, 108a/09, 108b/14, 109a/02, 109b/13, 111b/01, 113a/18, 113b/01, 115b/18, 119a/08, 119a/13

n.-ü'l cāẕibiyyet 075a/03

n.+ dür 009a/08, 010a/03, 010a/05, 010a/09, 010a/15, 010b/01, 011a/08, 011b/12, 012a/08, 012a/18, 012a/24, 012a/25, 012b/05, 012b/18, 013a/21, 013b/13, 014a/03, 015a/23, 015b/01, 015b/10, 015b/20, 016a/13, 016a/19, 016a/22, 016a/25, 016b/02, 016b/05, 016b/09, 016b/11, 016b/13, 017a/07, 017a/08, 017b/06, 021b/08, 021b/16, 022a/12, 023a/02, 023a/14, 023b/10, 023b/11, 024a/01, 024a/03, 024a/23, 024b/04, 024b/09, 024b/21, 024b/23, 024b/25, 025a/04, 025a/15, 026a/03, 026a/05, 026b/21, 027a/02, 027a/04, 027a/07, 027a/10, 027a/17, 027a/19, 027b/01, 027b/13, 027b/15,

028a/16, 028b/03, 028b/04, 028b/10, 028b/17, 028b/20, 028b/24, 028b/25, 030a/19, 030a/24, 030b/03, 030b/09, 030b/16, 031a/06, 031a/08, 031a/13, 031b/05, 031b/15, 032a/11, 032a/18, 032a/19, 032b/03, 032b/04, 032b/11, 032b/18, 033a/10, 033a/14, 033a/23, 033b/08, 034a/23, 034b/12, 035a/01, 035a/07, 035a/09, 033b/07, 035b/13, 035b/14, 035b/23, 035b/24, 036a/03, 036a/17, 036b/03, 036b/07, 036b/17, 036b/20, 036b/21, 037a/14, 037a/20, 037a/23, 038a/03, 038a/08, 038a/12, 038b/06, 038b/07, 038b/12, 038b/14, 039a/10, 039b/05, 039b/15, 039b/17, 039b/19, 039b/21, 040a/08, 040a/14, 040b/07, 040b/12, 040b/15, 041a/12, 041a/15, 041b/06, 041b/11, 041b/14, 041b/21, 042a/04, 042a/06, 042a/18, 042b/05, 043a/01, 043b/16, 044a/04, 044b/14, 044b/22, 044b/23, 045a/16, 045a/24, 045b/20, 045b/23, 046a/17, 046b/20, 046b/21, 047a/07, 047a/08, 047a/15, 047a/17, 047b/02, 047b/08, 047b/09, 048a/09, 048b/16, 049a/14, 049a/16, 049a/18, 049b/02, 049b/03, 049b/10, 049b/13, 049b/15, 049b/16, 049b/20, 049b/22, 050a/04, 050a/24, 050b/04, 051a/03, 051a/04, 051a/06, 051a/13, 051a/22, 051a/23, 051b/12, 051b/15, 052a/23, 052b/03, 052b/21, 053a/05, 053a/18, 053b/16, 054b/16, 054b/17, 055a/12, 055a/15, 055a/16, 055a/19, 055a/25, 055b/02, 055b/11, 055b/18, 055b/20, 056a/11, 056a/18, 056a/21, 056b/11, 057b/11, 057b/21, 058a/01, 058a/05, 058a/17, 058b/07, 058b/12, 058b/14, 058b/23, 058b/24, 058b/25, 059a/01, 059a/02, 059a/03, 059a/08, 059a/09, 059a/12, 059a/13, 059a/16, 059a/19, 059b/19, 060a/01, 060a/02, 060a/12, 060a/14, 060a/16, 060a/17, 060b/16, 061a/03, 061a/08, 061a/14, 061a/16, 061a/19, 061b/02, 062a/06, 062a/12, 062a/18, 062b/05, 064a/04, 064a/07, 064a/10, 064a/11, 064a/12, 064a/18, 064a/19, 064b/04, 064b/05, 064b/18, 064b/20, 065a/05, 065b/02, 065b/03, 065b/10, 065b/11, 065b/17, 066a/05, 066a/12, 066a/19, 066b/12, 067a/05, 067a/12, 067a/19, 068a/03, 068a/04, 068a/13, 068a/14, 068a/18, 068a/19, 068b/02, 069a/04, 069a/06, 069a/08, 069a/09, 069a/13,

069a/21, 069b/01, 069b/05, 069b/06, 070b/02, 070b/09, 070b/13, 070b/17, 070b/20, 070b/25, 071a/01, 071a/03, 071a/04, 071a/06, 071a/07, 071a/10, 071b/14, 071b/16, 071b/17, 072a/07, 072a/14, 072a/16, 072a/25, 072b/02, 072b/11, 073a/06, 073a/18, 073a/19, 073a/23, 073b/01, 073b/02, 073b/03, 073b/14, 073b/16, 074a/02, 074a/04, 074a/05, 074a/11, 074a/12, 075a/07, 075a/15, 075a/18, 075b/10, 076a/01, 076a/09, 076a/15, 076b/05, 076b/06, 077a/08, 077a/13, 077a/15, 077a/23, 077b/05, 078b/01, 078b/05, 078b/17, 078b/20, 079a/06, 079a/15, 079b/07, 080a/13, 080a/23, 080b/06, 080b/21, 081a/01, 081a/02, 081a/03, 081a/04, 081a/06, 082a/20, 082a/21, 082b/09, 083a/02, 083a/16, 083a/17, 083a/22, 084a/20, 084a/21, 084b/09, 084b/10, 084b/11, 085a/01, 085a/04, 085a/06, 085a/15, 085b/11, 085b/17, 086a/01, 086b/03, 086b/04, 086b/06, 086b/17, 086b/19, 087a/06, 087a/12, 087a/15, 087a/17, 087b/12, 087b/13, 088a/09, 088a/10, 088a/11, 088b/02, 088b/18, 088b/22, 089a/23, 089b/01, 089b/08, 089b/10, 089b/12, 090a/03, 090a/05, 090a/15, 090b/11, 090b/15, 090b/20, 091a/06, 091b/05, 091b/06, 092a/05, 092a/06, 092b/02, 092b/04, 092b/10, 094a/15, 094a/21, 094a/22, 095a/01, 095a/04, 095a/08, 095a/09, 095a/10, 095a/16, 095a/17, 095a/18, 095a/21, 095b/01, 095b/02, 095b/05, 095b/07, 095b/08, 095b/11, 095b/13, 095b/15, 095b/18, 095b/20, 095b/22, 096a/02, 096a/05, 098b/22, 099a/16, 099a/18, 099a/19, 099a/21, 099b/01, 099b/03, 099b/05, 099b/12, 099b/17, 100a/22, 101a/03, 101a/06, 101a/09, 101a/14, 102a/10, 102b/01, 103a/02, 103a/17, 103a/21, 103b/15, 103b/17, 103b/20, 103b/21, 104a/04, 104a/10, 104a/22, 105a/04, 105a/14, 105b/05, 105b/15, 106a/04, 106a/19, 106a/20, 106a/21, 106b/03, 106b/07, 106b/22, 107a/03, 107b/12, 107b/20, 108b/07, 109a/21, 110a/06, 110a/13, 110a/19, 110b/12, 110b/20, 111a/10, 111b/14, 111b/17, 112a/02, 112a/06, 112a/12, 112a/15, 112a/20, 112b/10, 112b/12, 112b/14, 112b/21, 113a/09, 113b/02, 113b/08, 113b/13, 113b/14, 113b/18, 113b/22,

114a/21, 114b/09, 114b/19, 115a/09, 115b/12, 116a/04, 116a/07, 116a/09, 116a/11, 116b/01, 116b/06, 116b/21, 117a/03, 117a/16, 118a/14, 118a/17, 118b/02, 118b/06, 118b/14, 118b/16, 119a/14, 119a/17, 119a/20, 119a/22, 119b/05, 119b/06, 119b/15, 119b/16, 120a/07, 120a/13

n. ola 009a/20, 010a/20, 010b/07, 010b/11, 011a/03, 011a/05, 075b/02

n. olan 016b/02, 016b/06, 016b/09, 016b/11, 016b/24, 017a/05

n. olmadugıyçün 007a/01

n. olmaz 037b/17

nāfiʿa : bk. nāfiʿ. -1-

n. 060b/22

nāgihīn : (?) Hastalıktan yeni kalkmış olan. -1-

n. olalar 050a/01

nāḥiye :< Ar. Kasaba, nahiye. -4-

n.+ den 063a/04

n.+ lerüŋ 063a/07

Evṣāb n.+ si 063a/06

Nehārī n.+ si 063a/06

naḥl :< Ar. Bal arısı. -2-

ḳātil-ü'n n. 089b/16

ʿasel-ü'l n. 051b/16

naḫl-ı erġuvān : İtkeseri. -1-

n. 029b/19

naḫl-i ḥamr :< Ar. Demirhindi; kayakuşu.

-3-

n. 097a/08, 097a/11

nā-ḫoş :< Far. Hoşa gitmeyen, beğenilmeyen. -1-

n. 042a/11

naḥs :< Ar. Felaket, bela, afet. -1-

n. günlerinde 094a/16

nāib :< Ar. Vekil; kadı; nöbet bekleyen. -1-

n. 081b/06

naʿīm :< Ar. Bolluk. -1-

n. 080b/04

nāḳıṣ :< Ar. Noksan, eksik; kusurlu. -5-

n. 006a/14, 009b/21, 019a/22

n.-ü'l ʿaḳıl olanlara 114a/20

n.+ dur 019b/09

nāḳiḥ :< Ar. Hastalıktan yeni kalkıp henüz zayıf olan kimse. -2-

tedbīr-i n. 020a/19

n.+ lerde 020a/21

naḳl :< Ar. Taşıma, aktarma, anlatma, söyleme. -4-

n.+ e 077b/11

n. etmişdür 099b/22

n. iterler 028a/16

n. olunur 077b/11

nālīl : (?) Bir çeşit hastalık. -1-

n. 006b/14

nām :< Far. İsim. -11-

n. 035a/06, 046b/09, 054a/03, 054a/06, 068b/08, 078b/22, 083b/21, 093a/07

şehr-i n. 054a/13

n.+ ına 078b/21

n.+ ını 001a/08

namāz-boz : Bir çeşit bağırsak paraziti. -5-

n.+ ı 034b/18, 039b/09, 055a/17, 082a/10, 119a/13

naʿnāʿ :< Ar. Nane. -6-

n. 094b/09, 095b/04, 097a/07, 116b/13

maʿcūn-ı n. 013a/17

şarāb-ı n. 013b/14

naʿnā : bk. naʿnāʿ. -6-

n. 082b/12, 082b/13, 087a/19, 097a/21

n. filisini 087b/02

n.+ nuŋ 087a/19

nāne : bk. naʿnāʿ. -1-

n. 087a/19

nānḫuvah : bk. nānḫuvāh. -1-

n. 012b/22

nānḫuvāh :< Far. Anason. -7-

n. 015b/04, 068a/21, 084a/22, 088a/14, 097a/07, 108b/03, 109a/06

nānḫuvah : bk. nānḫuvāh. -5-

n. 088a/14, 103b/01, 106b/08, 106b/18, 109b/17

nā-pāk:< Far.Temiz olmayan, pis. -1-

n. 005a/24

nār :< Far. Nar. -13-

n. 041a/06, 053b/09, 059b/04, 085a/12

n.-ı misk 111a/12, 111b/03

n. aġaçı 099a/22

n.+ dur 041a/16

n. ḳabuḳı 119a/17

n. ḳabuḳuyla 026b/08

n. kökinüŋ 119a/14

n.+ lardan 041a/18

n. ṣuyıyla 056b/24

nārcīl :< Ar. Hindistan cevizi. -1-

n. 085b/18

nārdīn:< Far. Rum sümbülü, alaman sümbülü, sultani sümbül. -8-

n. 047a/02, 086a/17, 086a/20, 119b/08

dühn-i n. 010b/22, 016a/24

n. yağı 086a/08

nārdīn-i deştī :< Far. Kedi otu, çetük otu. -1-

n. 023a/23

nārenc :< Ar. Turunç. -1-

n. 086a/03

nārencī :< Far. Turuncu, turunç renginde. -2-

n. 063b/24, 064a/01

nārencīye :< Ar. Turunçgiller. -1-

n. 009b/04

nā-resīde :< Far. Olmamış, ham; buluğa ermemiş. -1-

n. olmaġla 063a/18

nār-ı fārisī :< Far. Sütleğen gibi bazı eczalardan elde edilen bir tür zehir. -3-

n.+ ye 067a/04, 072a/07, 117a/03

nār-misk :< Far. Beyaz ve hoş kokulu çiçekleri olan bir ağaç. .-1-

n. 106a/05

nās :< Ar. İnsanlar, halk, herkes. -3-

eşerr-ü'n n. 020b/02

n.+ a 056b/14

n. arasında 117a/21

nāṣūr :< Ar. Basur deliği, basur, hemoroid.

-5-

n.-ı maḳʿada 040b/16

n.+ a 041b/19

n.+ ı 049a/04

n.+ ına 027a/15, 088b/21

nāṣī :< Ar. Neşet eden, ileri gelen. -2-

n. 098b/11

n.+ dür 005a/08

naṭrūn :< Ar. Doğal sodyum bikarbonat. -3-

n. 065a/01, 118b/21

n.+ la 048b/06

naṭūl :< Ar. İlaçlı su. -1-

n. 028b/10

naẓar :< Ar. Bakma, göz atma; düşünme.

-2-

n. eyleseler 042b/03

n. itince 002a/21

naẓar otı : Nazar otu, üzerlik. -1-

n. 021a/19

nāz-būy :< Far. Fasleğen, reyhan. -1-

n. 090b/07

naẓc :< Ar. Pişme, kıvama gelme, olgunlaşma. -10-

n. 020a/10, 046a/11

ġıdā-ı n. 007b/05

n.-ı kāmil 003b/17

n. bulduġından 003b/22

n. bulmadı 020a/08

n.+ da 006a/14

n.+ dur 006a/13

n.+ ı 042a/17

n. virüb 048b/24

nāzik :< Far. İnce, zarif, güzel. -3-

n. 084b/15, 085a/21, 094a/21

nāzil :< Ar. İnmek. -2-

n. ola 073b/02

n. olacaḳ 085b/06

nāzile :< Ar. Nezle. -1-

n. 002a/18

naẓīr :< Ar. Benzer, eş. -6-

n.+ i 021b/24, 027b/17, 034a/08, 104b/22, 105a/08, 118b/09

ne : Ne. -36-

n. 006b/18, 008b/02, 020a/19, 034b/03, 036b/23, 040a/13, 043a/14, 052b/15, 057a/23, 057a/24, 059a/25, 066b/09, 074b/01, 074b/02, 078a/15, 079a/01, 082a/04, 084b/19, 094b/04, 094b/07, 094b/19, 095a/17, 096a/06, 101a/19, 102a/03, 102a/04, 102b/09, 115a/17, 115b/15, 116a/01, 117b/14, 118a/07

n.+ den 007b/02

n.+ ye 078a/04

neʿām :< Ar. Deve kuşu. -1-

n. 087a/13

nebāt :< Ar. Bitki; nöbet şekeri. -19-

n. 004a/09, 004a/20, 028a/14, 031b/14, 031b/21, 051a/14, 064b/07, 066a/15, 067a/07, 077a/17, 111a/14

n.-ı arżdan 007a/15

n.+ dan 004a/22

n.+ ı 004a/22

n. şekeri 038b/15, 058b/04

n.+ uŋ 003b/12, 003b/16, 004a/21

nebātāt :< Ar. Bitkiler. -9-

n. 003a/13, 003b/23

envāʿ-ı n. 006a/23

n.+ a 059a/22

n.+ dan 004a/18, 088a/04, 096a/06

n. envāʿından 091b/15

n.+ uŋ 003b/11

nebaṭī :< Ar. Eski bir Arap kırallığı olan Nebatiler ve onların yaşadığı bölge, Ürdün.

-1-

kemmūn-ı n. 067b/19

nebātī :< Ar. Bitkilerle ilgili, bitkisel. -2-

n. 086b/10

n.+ dür 098a/16

neccār :< Ar. Marangoz, dülger. -1-

n.+ lar 082a/07

necis :< Ar. Pis; dışkı. -4-

n.+ i 032a/01, 041a/05, 052b/10

n.+ ini 056b/01

nefʿ :< Ar. Menfaat, fayda. -87-

n. 004a/11, 022b/12, 062b/16, 075b/01

n.-i ʿacīb 025b/18

n.-i ʿāmm 001a/08

ʿażīm-ü'l n.+ dür 072b/09

n. gösterür 023b/15

n.+ i 005b/08, 005b/09, 023a/24, 025b/11, 025b/19, 030b/05, 031a/03, 032a/16, 036a/05, 037a/05, 039b/17, 041a/02, 042b/02, 043b/08, 044a/01, 044b/11, 044b/25, 045b/02, 049a/07, 049a/08, 050b/23, 051a/12, 054b/03, 065b/07, 066a/01, 067a/12, 067a/19, 070b/15, 075b/09, 078b/19, 079a/01, 079b/14, 080a/11, 081a/15, 082b/11, 085a/14, 087b/03, 088a/19, 092a/15, 096a/07, 096a/08, 098b/23, 106b/10, 110a/09, 110b/07, 114b/09, 114b/15, 115a/01, 119b/22

n.+ in 114a/21

n. virüb 041a/13

n. virür 022a/04, 022b/01, 025b/09, 026a/08, 026a/11, 026a/20, 034b/11, 034b/23, 035a/02, 035b/25, 037b/11, 040b/03, 053b/18, 054a/25, 055a/05, 055a/09, 055a/10, 057a/23, 057a/24, 059a/06, 061a/20, 067a/04, 073b/03, 079a/18, 084a/13, 087a/08

nefes :< Ar. Soluk, nefes. -13-

n.+ e 076a/04

ālāt-ı n.+ e 055a/15, 058b/18, 077a/16, 088b/02

n.+ i 005a/17, 012a/02, 059b/15, 093a/02

n.+ inde 005a/18

n.+ inüŋ 098b/13

n. ṭarlıḳına 038a/03

n. ṭutulduġına 048b/06

nefẖ :< Ar. Üfürme; şişkinlik. -8-

n.+ den 079a/09

n.+ i 025b/05, 037b/04, 041a/10, 053b/02, 053b/03, 053b/12, 072b/17

nefẖ : bk. nefẖ. -7-

n.+ i 027b/11, 029b/10, 033a/16, 034b/12, 041a/11, 065b/16

n. viricidür 029a/06

nefḫa :< Ar. Şişkinlik; üfürük. -1-

n. 079a/03

nefīs :< Ar. Değerli, lezzetli, hoşa giden. -3-

n. 042a/23

n.+ dür 078a/08

n. olan 046a/20

nefīse : bk. nefīs. -1-

envāʿ-u'l eşribet-ü'l müshilet-ü'n n. 110a/05

nefs :< Ar. Ruh, can, hayat. -3-

n.-i būn-ı ḳahve 062b/25

ālāt-ı n.+ e 087b/17

n.+ i 005b/01

nefsānī :< Ar. Nefisle ilgili. -2-

ḳuvā-ı n. 006a/04

rūḥ-ı n.+ yi 009b/21

nefsāniyye : bk. nefsānī. -3-

ḥareket-i n. 008a/16

ḳuvā-yı n.+ dür 003a/16

rūḥ-ı n.+ yi 010a/10

nefṣ-i dem :< Ar. Gırtlaktaki yırtık sebebiyle kan tükürme. -2-

n. 012b/12

n.+ e 070b/18

neft :< Ar. Neft yağı. -5-

n. 087b/07

siyāh n. 087b/17

n.+ i 087b/09

n.+ üŋ 087b/10

aḳ n.+ üŋ 087b/17

neft : bk. nefṭ. -2-

n. yaġı 087b/08

neft-i yezdī :< Ar. Mahasal denen acı bir kök. -1-

n. 078b/11

Nehārī : Yemen'de bir nahiyenin adı. -1-

N. nāḥiyesi 063a/06

nehr :< Ar. Akarsu, nehir. 2-

n. 068b/12

n.+ üŋ 068b/12

nehrī :< Ar. Akarsuya mensup, nehirle ilgili, nehirde yetişen. -5-

n. 060a/11

fūdenc-i n. 096b/17

fūtenc-i n. 096b/20

sefūf-ı serṭān-ı n. 012a/12

fūdenc-i n.+ dür 057b/23

nemek-i ṭabarzad :< Far. Hacı Bektaş tuzu

olarak bilinen, dişleri beyazlatmak için kullanılan bir çeşit tuz. -1-

n. 082b/18

neml :< Ar. Karınca. -2-

n. 087b/18, 103b/04

nemle :< Ar. Karıncalanma biçiminde ortaya çıkan ve hızla yayılan, sivilce şeklinde, ateşli ve yakıcı bir tür alerjik cilt hastalığı. -4-

n. 041a/23, 053b/16

n.+ ye 057b/04

n. ʿilletine 035b/24

nemle : bk. neml. -1-

n.+ dür 087b/19

nemmām :< Ar. Keklik. -6-

n. 004a/11, 088a/04, 088a/05, 097a/07, 103b/03

maʿcūn-ı n. 013a/18

nemmās :< Ar. Koğucu, ara bozucu. -1-

n.+ uŋ 004a/13

nemnāk :< Far. Nemli. -1-

n. 117b/13

nemş :< Ar. Deri döküntüsü. -6-

n. 051a/20, 073a/02

n.+ e 047b/15, 076b/19, 080b/04, 090a/02

nemūl :< Ar. Karınca düşmüş yemek. -1-

ṭaʿām-ı n. 087b/19

nercis :< Far. Nergis, zerrinkadeh. -6-

n. 010b/20, 086b/08

başal-ı n. 096b/15

başal-u'l n. 029b/21

dühn-i n. 011b/17

n. şoġanın 029b/23

nere : Nere. -1-

n.+ den 055b/07

nergis : bk. nercis. -10-

n. 089a/12

şarı n. 022b/19

n.-i kāfūrī 086b/10

n.-i müşgīn 086b/09

n.-i şehlā 086b/08

n. çiçekinüŋ 029b/22

n.+ lerüŋ 086b/11

beyāż n. ṭabīʿatı 086b/14

n.+ üŋ 086b/15

n. yaġından 086b/15

nerm :< Far. Yumuşak, hafif. -5-

n. 075b/03

n. ider 024a/02, 030b/19, 079b/15

n. ṭutar 033b/11

nerm-āhen :< Ar. Bir çeşit demir. -1-

n. 035b/04

nesl :< Ar. Soy, nesil. -1-

n.+ indendür 044b/16

nesne : Nesne. -39-

n. 021b/17, 023b/13, 029b/01, 031b/03, 033a/02, 033b/10, 034b/01, 034b/06, 034b/15, 037a/11, 037a/13, 038a/17, 042a/07, 045a/10, 054b/05, 054b/07, 056b/04, 057a/10, 059a/21, 061b/06, 065a/21, 066b/07, 067b/12, 088a/02

n.+ dür 031b/07, 036b/21, 037a/03, 061b/24, 072a/13, 072b/16, 080b/13

n.+ ler 050b/02, 052a/02, 071a/22

n.+ lere 059b/23

n.+ nüŋ 032b/23, 090a/20

n.+ ye 097b/09

n.+ yi 076b/10

nesrīn :< Far. Bir çeşit yaban gülü. -1-

n. 089a/12

neşāṭ :< Ar. Sevinç, neşe, şenlik. -3-

n.+ ı 063b/07, 063b/16, 063b/23

neşf :< Ar. Soğurma, sızma. -1-

n.-i ruṭūbāt iter 035a/04

neşv ü nemā :< Ar. Yetişip büyüme, sürüp çıkma. -3-

n. bulur 004a/03, 004a/18, 006a/02

netīce :< Ar. Sonuç.-2-

n. 005a/20

n.-i kelāmı 042b/08

nevʿ :< Ar. Tür, çeşit. -178-

n. 001b/11, 002b/21, 003b/12, 004a/05, 004a/10, 007a/15, 008b/21, 009a/09, 009a/21, 009b/08, 010a/16, 011a/19, 011b/13, 013b/19, 014b/07, 015b/11, 016a/17, 017b/14, 017b/22, 022b/23, 028b/22, 031a/02, 035b/04, 036a/06, 040a/05, 041b/16, 045b/03, 047b/02, 049b/08, 050a/02, 050b/05, 054a/09, 054b/13, 054b/21, 054b/25, 059b/22, 061a/12, 061b/24, 064b/14, 065b/20, 066a/07, 076a/19, 071b/03, 079a/20, 079b/22, 084b/18, 085b/08, 086a/18, 089a/14, 091a/10, 091b/02, 092b/17, 093a/12, 093b/22, 094a/05, 098b/03

n.-i āḫir olur 004a/05

n.-i āḫirden 004a/09

n.+ dür 001b/23, 022a/07, 053b/13, 054b/22, 055a/01, 061a/10, 063b/24, 064b/15, 071b/04, 076b/14, 082b/07, 086b/12, 091b/15, 092b/17, 093b/03, 098a/19

n.+ e 083b/19, 085b/08, 085b/09

n.+ i 009b/08, 013b/20, 022a/08, 031a/02, 032a/13, 032a/14, 036a/06, 043a/04, 052b/07, 054b/24, 056a/23, 061a/10, 061a/11, 061b/24, 062a/01, 062a/02, 064b/14, 065a/10, 072b/19, 075b/05, 077a/05, 079a/22, 083b/19, 083b/20, 086a/19, 087a/19, 087b/07, 087b/08, 091b/04, 093a/15, 093b/04, 093b/07, 093b/08, 098a/19

beyāż n.+ i 028b/23

n.+ idür 040a/10, 047a/03, 053a/09, 076a/18, 076a/20, 076b/14, 077a/21, 093a/09, 094a/02, 097b/15, 102b/20

südlegen n.+ idür 093b/10

koġa n.+ inde 060a/08

n.+ inden 061b/06, 092a/02

imtilā n.+ inden 030a/06

n.+ indendür 040a/11, 046b/11, 083a/11

ʿavsenc n.+ indendür 054b/14

n.+ ine 014b/18, 022b/19, 022b/23, 035b/04, 045b/01, 052a/09, 054b/22, 065b/21, 071b/03, 076b/15, 082b/17, 082b/18, 086a/18, 089a/03, 089a/04, 090a/10, 093b/11

n.+ inüŋ 004a/05, 045b/04, 051b/14, 072a/03, 076a/19, 076a/22, 084a/02, 091b/20, 092a/02, 092b/19

n.+ lerinüŋ 086a/12

n.+ üŋ 003b/16, 004a/03, 004a/04, 004a/06, 091a/11, 098a/21

ṣūret-i n.+ üŋ 003b/25

nevaḥī :< Ar. Yanlar, taraflar; nahiyeler. -1-

ʿUmmān n.+ sinde 064a/21

nevāṣir :< Ar. Basur delikleri. -5-

n.+ e 048a/21, 049a/20, 073a/17, 084b/20

n.+ lere 060a/14

nevāzil :< Ar. Nezleler; belalar. -1-

envāʿ-ı n. 006b/04

nevbet :< Ar. Nöbet, sıra, hastalık nöbetleri.
-4-

n.+ den 020b/13

n.+ e 020b/13

n. gününde 020a/08

n.+ i 075a/14

nevʿen :< Ar. Çeşit olarak. -4-

n. 038b/25, 078b/17, 081a/18, 090b/05

nevʿiyye :< Ar. Nevʿe mensup ve müteallik. -1-

ṣūret-i n. 004b/01

nevm :< Ar. Uyku, uykulu olma hali. -4-

n. 001b/15

ḳāṭʿ-u'n n.+ dür 063b/16

n.+ i 063b/17

ḳāṭʿ-u'n n. olması 063b/18

nezʿ :< Ar. Can çekişme. -1-

maḥall-i n.+ de 114a/09

nezelāt :< Ar. Nezleler. -13-

n.+ a 025a/05, 037a/20, 042b/18, 049b/19, 051a/02, 061a/18, 065a/02, 076a/08, 084b/10

n.+ dan 015b/22, 016a/03

n.+ ı 028b/12

sīne n.+ ına 037a/19

nezf-i dem :< Ar. Kan gitme, kanama. -3-

n.+ e 087a/11, 087b/01

n.+ i 069a/03

nezle :< Ar. Nezle. -8-

n. 028a/03

n.+ lere 030b/21, 070b/11

n.+ leri 033a/23

n.+ lerine 065a/13, 069b/07

n.+ ye 047a/16

n.+ yi 026b/19

nıḳrīs :< Ar. Ayak şişmesi, gut hastalığı. -34-

n. 006b/08, 016b/15, 047a/20, 065a/02, 088b/01

n.+ den 103a/22

n.+ e 016b/23, 022a/02, 028b/25, 032b/18, 036b/07, 043a/20, 049b/13, 050a/24, 056a/18, 062a/06, 065b/24, 070b/09, 077a/23, 078b/01, 082b/22, 085b/14, 088a/22, 091b/13, 092a/15, 099b/03, 113b/07, 114b/14, 117a/03

n. envāʿına 073b/03

n. marażlarını 016b/14

n. olanlaruŋ 067a/24

n. ʿilletin 101a/09

n. ʿilletine 070a/14

nıṣf :< Ar. Yarım, yarı. -31-

n. 012a/06, 022b/12, 029a/01, 035a/04, 035a/05, 040b/11, 050a/19, 051a/13, 099a/22, 100b/14, 101a/02, 103b/19, 104b/10, 105a/23, 105b/03, 105b/12, 105b/19, 111a/07, 111a/20, 113a/05, 115b/23, 116a/17, 117a/23, 119b/17, 120a/03, 120a/06

n.+ ı 027b/08, 113a/12, 113b/11

n.+ ında 081a/19

niʿāc :< Ar. Koyunlar. -1-

leben-i n. 070b/17

nicāc :< Ar. Öksürük, gıcık; bir bitki adı.

-1-

ḥabb-ı n. 017a/05

nice : Nice. -10-

n. 007b/02, 019b/12, 019b/21, 024a/08, 077b/09, 077b/14, 098a/13, 103b/11, 104a/10

n.+ si 081b/02

niçe : bk. nice. -13-

n. 038b/23, 050b/09, 054a/19, 074a/23, 080b/08, 114a/11, 115a/13, 115a/15, 115a/20

n.+ si 078a/07, 081b/02

nifās :< Ar. Lohusalık hali. -1-

dem-i n.+ ı 072b/20

Nihāvend : Nihavend (Şehir adı). -1-

N.+ den 079a/11

nihāyet :< Ar. Son; son derecce. -8-

n. 021a/04, 027b/22, 040a/22, 060a/07, 069b/25, 074a/23, 087a/09, 091b/19

nīl :< Far. Çivit otu, deve mercimeği, guvşak, kızlargöbeği; helile otu. -5-

n. 088b/23, 089a/02

ḥabb-u'l n. 014a/11

ḥabb-u'n n. 096b/05, 096b/08

Nīl : Nil nehri. -4-

N.+ de 031b/23

N.+ e 044b/18

N.+ inde 044b/15

N.+ üŋ 042a/24

nīlūfer :< Far. Nilüfer. -16-

n. 086b/21, 089a/13, 089a/14, 089b/01, 089b/11, 094b/12, 095a/16, 103a/23, 110a/20

n. çiçeki 089b/14

n.+ i 089b/18

n.+ üŋ 089a/17, 089b/09, 089b/12

n. yaġı 059b/05, 117a/14

nilūfer : bk. nīlūfer. -2-

n. 089b/05, 089b/07

nīm-birişt :< Far. Yarı pişmiş. -2-

n. 002a/04, 031a/11

nīm-kūft :< Far. Yarı ezilmiş.-1-

n. 107a/04

nīm-pirişt : bk. nīm-birişt. -1-

n. 009a/01

nīrver : (?) Terkip adı. -1-

aḳrāṣ-ı n. 013b/15

nisā :< Ar. Kadınlar. -1-

ālāt-ı n.+ da 119b/06

Nisābūr : Nişabur (Şehir adı). -1-

N. ṭaġlarında 058a/21

nīsān :< Ar. Nisan. -1-

āb-ı n. 119a/21

nisbet :< Ar. İlgi; ölçü; oran. -3-

n. 003b/12

n.+ ini 007b/11

n. idüb 046b/16

nisyān :< Ar. Bunama, unutkanlık. -12-

n.+ a 030b/07, 034b/11, 035a/01, 057b/21, 064b/05, 070b/12, 111a/22, 114a/20

n. getürür 067a/09

n.+ ı 068a/15, 091a/07

n. itdürmemege 079a/06

nişā :< Far. Nişasta. -7-

n. 087a/02, 103b/23, 109a/08, 112a/03, 112a/08, 112a/21, 119b/11

nişādır:< Far. Nişadır, amonyak. -2-

n. 088b/15

n.+ ı 102a/21

nişāsta:< Far. Nişasta. -8-

n. 026b/16, 077b/03, 077b/07, 087a/02, 108a/17

n.+ dur 087a/02

buġday n.+ sı 087a/08, 087a/10

nīşter :< Far. Neşter. -1-

n. ḳırıḳı 117a/09

nitekim : Nitekim. -18-

n. 004a/10, 004a/14, 004a/25, 004b/17, 004b/22, 004b/24, 005a/01, 005a/03, 005a/06, 005a/16, 005b/06, 005b/07, 005b/20, 006a/25, 007a/12, 007b/13, 008b/15, 116b/21

noḫūd :< Far. Nohut. -11-

n. 015b/24, 078b/15, 078b/16, 085b/13, 085b/14, 093b/16

n. aşı 015b/06, 016b/21

n.+ dur 073a/03

n. miḳdārı 109b/22

n. ṣuyı 016b/22

noḫūd : bk. noḫūd. -5-

n. 036a/18, 036a/21

n.+ dan 084b/23

n.+ ı 036a/24

n.+ lardan 036a/21

noḳṣān :< Ar. Eksik. -11-

n. 002a/14, 005a/01, 005b/24, 005b/25, 007a/04

n.-ı hażma 111a/22

n.+ ı 008b/03

n.+ ından 018a/17

n. olmaḳdur 013a/23, 014b/23

n. olmasıyla 006a/19

noḳṭa :< Ar. Nokta. -2-

n.+ ları 040a/18

n.+ ların 051a/21

nuḫāʿ :< Ar. Mundar ilik, omurilik. -1-

n.+ dur 003b/11

nuḥās :< Ar. Bakır; duman. -3-

milḥ-i n. 120a/05

n.-ı muḥriḳ-i maġsūl 112b/02

ebhire-i n.+ dan 058a/21

nuḥāsī :< Ar. Bakırla ilgili, bakıra ait. -1-

n. 079b/22

nuḥūsetü'ṣ-ṣavt :< Ar. Ses kısıklığı. -1-

n.+ a 085b/11

nuḳr :< Ar. Ense. -1-

n.+ dan 010b/04

nūn :< Ar. Osmanlı alfabesinin yirmi sekizinci harfi. -3-

ḥarf-u'l n. 085a/12, 103a/23

n.+ ı 073b/21

nūr :< Ar. Işık, nur, parlaklık. -4-

n.-ı ṭabīʿiyyenüŋ 006a/08

n.+ ını 100b/21, 101a/18

göz n.+ ını 094b/08

nūrāniyyet :< Ar. Nurluluk, parlaklık. -1-

n. 064a/18

nūret :< Ar. Kireç. -4-

n. 088b/03, 088b/13

n.+ e 039b/16, 079b/03

nūşādur : bk. nişādır. -1-

n. 088b/15

nūşdārū :< Far. Tiryak; panzehir; şarap. -1-

n. 013a/03

nuʿūẓ :< Ar. Erkeklik organındaki setleşme. -9-

n. 023b/01

n.-ı tām getürür 040a/16, 060a/24

n.-ı tām 021b/21, 026b/10, 034a/10

n. getürdigi 041a/10

n. getürür 039a/02, 060b/12

nübüvvet :< Ar. Nebilik, peygamberlik. -1-

n.+ üŋ 006a/08

nücūm:< Ar. Yıldızlar. -2-

n. 004b/21, 081a/23

nüfūẓ :< Ar. İçe geçme, işleme. -5-

n.-ı mānicʿ dür 008a/09

n.+ dan 010a/11

sürʿat-i n.+ ı 080a/15

n. idemez 009b/22

n.+ una 008a/11

nüks :< Ar. Hastalığın geri dönmesi, depreşmesi. -2-

n.+ den 020a/21

n.+ üŋ 020a/21

nüsḫa :< Ar. Yazılı, yazılmış şey. -6-

n. 078b/23

n.-i kübrādur 004b/16

n.+ da 022b/18, 062b/15

n.+ lar 020a/25

n.+ larda 064a/09

nüsḫa : bk. nüsḫa. -1-

n.+ da 028a/17

nüşāre :< Ar. Talaş, yonga. -3-

n. 058b/03

n.+ sin 051a/22

n.+ sinden 058b/06

O

o : O. -15-

o. 033b/14, 042a/07, 052b/05, 064a/23, 067b/12, 074b/12, 085a/20, 115a/14

o.+ ndan 069b/24

o.+ nlar 003a/20

o.+ nlara 067a/12

o.+ nlardan 007b/07, 044b/17

o.+ nları 007b/19

o.+ nlaruŋ 007a/23

ocaḳ : Ocak, ateş yakılan yer. -2-

o.+ da 021a/20, 056b/12

od : Ateş, od. -3-

o.+ uŋ 085a/12

o. yaḳduġına 023b/10

o. yanuḳına 079b/10

odun : Odun. -1-

o.+ ı 040a/15

oġ - : Ovmak. -1-

o.- salar 090a/14

oġlaḳ : Oğlak. -4-

o. eti 071a/14, 078b/07

o. etidür 071a/13

o.+ uŋ 026b/23

oġlan : Oğlan. -5-

o. 042b/06

o.+ a 052b/12

ḳız o. ḳızuŋ 116b/21

o.+ lara 052b/13

o.+ uŋ 101b/08

oğlan aşı : Cavşir ağacı ve bu ağacın usaresi, çaşur. -1-

o. 033b/06

oğlan burısı : Evren pulu. -1-

o. 050b/05

oğlancuḳ : Oğlancık. -14-

o.+ lar 031b/06, 039a/20, 039b/06, 042a/21, 050a/25, 051a/25, 080b/06

o.+ lar ısıtmasına 067a/22

o.+ lara 056a/21, 056b/02, 057a/17, 069b/06, 081a/06, 084b/15

o.+ laruŋ 048b/22

oġul : Oğul. -2-

o. 016a/16

o.+ u 103b/10

oġul otı : Oğul otu, melisa, kovan otu. -4-

o. 027b/14, 094b/09, 095b/04

o.+ nuŋ 100b/14

oḳ : Ok. -3-

o. 050a/08

o. demreni 056a/25

o. temreni 117a/09

oḳyānūs :< Ar. Okyanus. -1-

baḥr-ı o.+ dan 068b/11

ol : o. -300-

o. 001a/06, 002a/11, 002a/13, 002a/15, 002a/17, 003a/18, 003b/12, 003b/16, 004a/04, 004a/05, 004a/21, 004a/22, 004a/24, 004a/25, 005b/12, 005b/13, 005b/21, 006b/07, 007a/03, 007a/04, 007b/02, 007b/07, 007b/09, 007b/17, 008a/14, 008b/02, 009b/22, 018a/24, 018a/25, 019a/09, 020a/20, 021a/09, 021a/15, 021a/22, 021a/23, 021b/10, 021b/15, 023a/17, 028a/21, 030b/14, 030b/24, 032a/15, 034a/19, 034b/03, 035b/10, 036b/10, 038a/11, 039a/06, 040a/19, 041b/03, 041b/04, 042b/14, 045a/08, 045b/24, 047b/14, 048b/07, 050b/16, 052a/10, 052b/01, 053b/11, 054a/05, 054a/07, 054a/09, 054a/11, 054a/12, 054a/14, 054a/18, 054b/11, 055a/22, 058a/24, 059a/01, 059a/14, 059a/25, 060b/02, 060b/03, 061b/18, 062b/09, 062b/15, 062b/18, 063a/07, 063a/08, 063a/18, 063a/19, 063a/21, 063a/25, 063b/25, 064a/23, 064a/24, 064b/03, 064b/08, 066a/15, 066b/16, 068b/12, 068b/13, 068b/14, 070a/02, 071b/04, 071b/05, 073b/12, 075a/06, 075a/22, 075b/01, 075b/15, 075b/23, 076a/02, 077b/13, 077b/22, 078a/16, 078b/21, 079a/12, 080a/05, 080a/06, 081a/19, 081a/20, 081a/23, 081b/07, 081b/14, 083b/19, 084a/02, 084a/08, 084a/10, 084b/06, 085a/08, 085a/16, 085b/08, 085b/09, 088a/01, 088a/03, 088b/14, 089b/15, 090b/06, 092a/07, 092a/23, 093a/08, 093b/05, 094b/06, 096a/06, 096a/17, 097b/09, 097b/11, 098a/03, 098a/13, 098a/17, 098b/06, 098b/08, 098b/10, 098b/15,

099a/09, 099a/17, 099b/20, 100a/03, 100a/10, 100a/15, 100a/18, 100a/19, 100a/20, 100b/01, 100b/13, 100b/17, 101b/13, 101b/19, 102a/03, 102a/04, 102a/05, 102a/06, 102a/12, 102a/14, 102a/17, 102a/18, 102b/04, 102b/10, 102b/15, 103a/08, 103a/20, 103b/11, 112b/17, 113a/07, 113a/15, 114b/01, 115a/11, 115b/10, 116a/12, 116b/22, 117b/07, 117b/12, 118a/05, 119a/12, 119b/04

o.+ anuŋ 052b/23

o.+ dan 078b/13

ṭabīb o.+ dum 020b/01

o.+ dur 002a/03, 002a/22, 002a/25, 002b/02, 002b/04, 007a/15, 007a/16, 007a/17, 008b/22, 009a/03, 009a/04, 009a/10, 009a/11, 009a/16, 009a/23, 009b/03, 009b/06, 009b/09, 009b/10, 009b/14, 009b/24, 010a/05, 010a/11, 010a/12, 010a/18, 010b/13, 010b/17, 010b/18, 011a/20, 011b/02, 011b/03, 011b/15, 012a/02, 012a/10, 012a/13, 012b/12, 014a/09, 014a/10, 014b/10, 014b/11, 014b/23, 015a/14, 017a/12, 017a/17, 017a/18, 017a/24, 017b/02, 017b/24, 017b/25, 018a/01, 018a/02, 018a/05, 018a/06, 018a/08, 018a/12, 018a/18, 018b/05, 018b/08, 018b/10, 018b/12, 018b/18, 019a/12, 019a/21, 019a/23, 019b/14, 019b/20, 019b/24, 020a/01, 020b/08, 025b/11, 028a/23, 029b/11, 035b/20, 039a/24, 040a/10, 040b/08, 042b/02, 047b/23, 052b/07, 052b/15, 060b/08, 060b/09, 066b/13, 067a/17, 068a/12, 068a/24, 071b/07, 075b/09, 075b/12, 076b/21, 077a/06, 077b/08, 085b/16, 098b/08, 099b/22, 108a/23

ol - : Olmak. -1885-

āgāh o. 004b/16

bilmiş o. 013a/01

o.- a 003b/16, 008b/18, 008b/25, 009a/10, 018b/16, 019a/13, 019a/14, 019a/22, 019b/02, 019b/11, 019b/14, 019b/17, 027b/06, 029a/23, 031a/11, 031b/18, 034a/03, 034b/12, 036a/05, 040b/09, 041b/02, 046a/25, 049a/12, 051a/12, 051b/25, 054a/22, 054b/08, 055b/10, 055b/19, 057b/14, 063b/16, 066a/17, 068b/23, 073a/06, 076b/07, 085a/23, 085b/03, 091b/05, 094a/14, 099b/10, 103b/21, 113b/12, 115a/10

acı o.- a 002a/25, 009a/04, 009a/11, 010b/14, 073a/13

acıraḳ o.- a 080a/18

açılmış o.- a 048a/16

aġır o.- a 002a/23, 009a/16

aḳ o.- a 045a/11, 069b/23

aḳar o.- a 011b/02

alur o.- a 008b/09

āsān o.- a 085a/05

āsmānī o.- a 094a/21

āteş görmemiş o.- a 105a/17

az o.- a 011b/03

aʿlā o.- a 045b/13

bārid o.- a 017b/25

bāʿiṣ o.- a 020b/15

berāber o.- a 009b/01, 107a/17, 108a/11, 109b/11, 109b/21, 117a/17, 118a/11, 119b/04, 119b/12

beri o.- a 082a/17

berk o.- a 082b/19

berrāḳ o.- a 073b/20

beyāż o.- a 009a/16, 009b/24, 017b/25, 032b/09, 059b/10, 060a/07

bişmiş o.- a 009a/19, 015b/19

büyük o.- a 052b/15

cemʿ o.- a 075b/05

çıban o.- a 074b/18

çoḳ o.- a 002b/03, 002b/05

çuḳur o.- a 009a/10, 020b/10

defʿ o.- a 034b/13, 088a/03

delik o.- a 095b/23

düstūru'lʿamel o.- a 001a/08

ehl-i keyf o.- a 063b/09

emīn o.- a 022a/19, 032b/23, 039a/19, 039a/21, 042b/07, 069a/20, 097b/12

eyü o.- a 048b/08

fetḥ o.- a 016a/21

ġalīẓ o.- a 069b/22

gelmez o.- a 009b/05

genc o.- a 071a/24

genç o.- a 071a/18

gergin o.- a 020b/10

ġıdā o.- a 033b/04

giç o.- a 008a/10

ḥād o.- a 012a/02

ḫāfıẓ o.- a 052b/14

ḫalāṣ o.- a 021a/25, 023a/16, 052a/08

ḥāmile o.- a 022b/23, 058b/04

ḫār o.- a 009b/05

ḥarāret o.- a 012a/10

ḥāṣıl o.- a 003a/20, 008b/17, 119a/20

ḥāṣıl olmuş o.- a 076a/10

ḫiddetli o.- a 009a/04

ḥiddetli o.- a 009b/04, 009b/10

ḥiss o.- a 008a/07

ḥoş o.- a 019b/13

ḫoş o.- a 080a/04

ḫūb o.- a 094a/20

ḥummā-i ġıbb o.- a 019b/02

ḫuşūnet o.- a 096a/04

hüzāl o.- a 010a/06

ıṣlāḥ o.- a 073b/07

ıssı o.- a 002b/04, 017b/24, 074b/08

ince o.- a 009a/11, 009b/15, 020b/10

iri o.- a 095a/19

ḳādir o.- a 087a/01

kāhil o.- a 002b/02

ḳarışıḳ o.- a 009a/23

ḳarīb o.- a 009b/04

ḳatmer o.- a 086b/16

kekremsi o.- a 095a/05

kerīh o.- a 094a/14

ḳızıl o.- a 002a/03, 002b/04, 008b/22, 009a/23, 009b/10, 012a/02, 017b/24, 020b/11

ḳorḳmaz o.- a 100a/17

ḳurtulmuş o.- a 038a/08

ḳuru o.- a 027b/06

laṭīf o.- a 069a/24

māil o.- a 009a/11, 009b/10, 009b/15, 056b/19

maʿdenī o.- a 084a/08

maʿlūm o.- a 001b/24, 002a/09, 008a/07, 008a/17, 008a/21, 008b/18, 014b/23, 019a/16

memlū o.- a 060b/01

memzūc o.- a 013a/12

muḥarrā o.- a 030a/07, 071a/20

muḫteliṭ o.- a 009b/05

muḥteriḳ o.- a 018b/12

muntaẓam o.- a 019b/13

muʿtedil-ü'l ḳıvām o.- a 069b/23

münʿaḳid olmuş o.- a 028a/21

nāfiʿ o.- a 009a/21, 010a/20, 010b/07, 010b/11, 011a/03, 011a/05, 075b/02

nāzil o.- a 073b/02

pāk o.- a 050b/25

parlaḳ o.- a 020b/11

pāymān o.- a 094a/21

perhīz o.- a 008a/25

perverde olmış o.- a 111b/21, 112a/21

pişmiş o.- a 009a/14, 119b/09

raḳīḳ o.- a 009a/16

ṣafā o.- a 074b/07

ṣāfī o.- a 008b/09, 009a/04, 058b/08

ṣaḥīḥ o.- a 054a/21

sāḳıṭ o.- a 019b/17, 020b/09

sākin o.- a 012a/03

ṣarı o.- a 002b/01, 009a/03, 009b/03

semiz o.- a 009b/24

sirke o.- a 022a/19

siyāh o.- a 009b/04, 068a/25, 095a/05

ṣovuḳ o.- a 002b/03, 086a/15

sögünmiş o.- a 088b/14

şādmān o.- a 027b/20

şedīd o.- a 011a/21, 018a/02

şekil o.- a 068a/10, 071a/15

ṭabarzadī o.- a 045a/11

taḥṣīl-i merām o.- a 001a/08

tamām o.- a 075b/14

ṭatlu o.- a 008b/23, 009a/16, 075a/13

tāze o.- a 031a/10, 043a/05, 043b/12, 046a/19, 048a/06

ṭolu o.- a 002a/23, 008b/23, 066b/23

ṭonuḳ o.- a 010a/06

uyḳusuz o.- a 009b/10

uzun o.- a 023a/05

vāḳiʿ o.- a 002a/24

yaġlu o.- a 094a/20

yanıcı o.- a 018a/02

yeŋi o.- a 085b/07

yeşil o.- a 043b/12, 048a/07

yeşilimtırak o.- a 063b/03

yetişmiş o.- a 084b/24

yüklü o.- a 075a/18

ẓāhir o.- a 012a/10, 080b/04

zāil o.- a 021a/09, 023a/16, 039b/13, 098a/06

żaʿīf o.- a 002b/01

zebūn o.- a 020b/09

zencārī o.- a 008b/16

zırnīḫ reng o.- a 008b/16

ziyāde o.- a 008b/23, 009b/05, 011b/18, 048a/07, 075b/18

ʿārıż o.- a 074b/17, 112b/22

ʿaẓīm o.- a 008b/23, 009a/23

o.- acaḳ 100a/06

buḫūr o.- acaḳ 055a/02

çıban o.- acaḳ 029a/05, 036b/13

ḫalṭ o.- acaḳ 055a/02
nāzil o.- acaḳ 085b/06
yaramaz o.- aġandur 074b/22
o.- alar 017b/12, 019a/09, 031b/20, 051a/25, 081a/01
emīn o.- alar 092b/20
ḥāmile o.- alar 027a/03
ḳalḳmış o.- alar 050a/01
meşġūl o.- alar 001b/05
muḳayyed o.- alar 002b/11
muʿteber o.- alar 051b/15
nāgihīn o.- alar 050a/01
sālim o.- alar 021a/24
tenḳıye-i dimāġ itmiş o.- alar 021a/09
müktefī o.- alım 019b/23
muḳayyed o.- amyalar 019b/09
o.- an 002a/04, 003a/21, 003b/08, 003b/10, 004a/22, 005a/03, 006a/01, 007a/08, 007b/06, 008a/05, 008b/07, 008b/22, 009a/03, 009a/09, 009a/10, 009a/15, 009a/22, 009b/03, 009b/09, 009b/14, 009b/23, 010a/05, 010b/25, 011a/20, 011b/02, 011b/13, 011b/14, 011b/18, 015b/21, 016a/24, 016b/01, 016b/02, 016b/05, 017b/23, 017b/24, 017b/25, 018a/01, 018a/02, 018a/04, 018a/06, 018a/08, 018b/04, 018b/11, 019b/06, 021a/08, 021a/24, 021b/04, 022a/16, 022b/09, 023a/24, 023b/08, 024a/10, 024b/19, 024b/21, 025a/08, 025a/19, 025b/04, 026a/06, 026a/10, 026b/17, 026b/18, 026b/22, 028b/12, 029a/09, 029a/22, 030b/09, 030b/22, 031a/08, 031b/05, 031b/24, 032a/01, 032b/07, 033a/14, 033a/18, 033b/16, 034a/04, 034b/01, 034b/05, 034b/11, 035a/07, 035b/03, 035b/12, 035b/16, 036a/23, 037b/07, 037b/08, 038a/13, 038a/18, 038b/07, 039a/17, 039b/08, 040a/04, 040a/08, 040b/05, 040b/20, 041b/13, 041b/14, 042a/09, 042b/03, 042b/10, 042b/13, 042b/25, 043a/08, 043a/09, 043b/18, 043b/20, 044a/14, 044b/23, 045b/01, 046a/04, 046a/06, 046a/10, 046a/19, 047a/14, 048a/04, 048a/15, 048a/20, 048b/22, 049b/11, 049b/14, 050a/22, 050a/25, 050b/16, 050b/20, 050b/22, 051a/14, 051b/17, 052b/15, 053a/12, 053b/14, 054b/01, 055a/10, 055a/11, 055b/17, 056a/09, 057a/01, 057b/25, 058b/16, 059b/14, 061a/19, 062a/12, 062b/11, 063a/05, 063b/02, 063b/14, 064a/04, 064b/10,

064b/17, 065b/10, 065b/11, 065b/13, 065b/18, 066b/01, 067b/08, 068a/05, 068a/17, 068b/04, 068b/22, 069b/01, 070a/08, 070b/12, 071b/11, 072a/24, 073a/01, 073a/07, 073a/23, 074a/07, 076a/16, 077a/07, 077a/12, 077a/19, 077b/04, 080b/16, 081a/02, 081a/18, 081b/14, 082a/09, 083a/20, 085a/04, 085a/15, 085a/19, 085a/20, 085b/15, 086a/20, 087b/12, 088a/07, 088a/08, 089a/15, 089b/20, 091a/01, 092b/03, 093b/02, 094b/20, 095a/03, 095a/09, 096a/13, 096a/22, 096b/19, 097b/09, 097b/10, 098a/04, 098b/04, 099a/03, 099a/12, 100a/09, 101a/09, 101a/10, 103a/16, 103b/02, 105b/05, 105b/14, 106a/09, 107b/18, 108a/04, 109b/04, 110b/11, 112a/14, 113b/14, 114a/03, 114b/05, 114b/14, 114b/23, 117a/10, 118a/12, 118a/16, 118b/07, 118b/15, 119a/05, 119a/19

ābdār o.- an 067b/10

bāṭın o.- an 096a/12

berāber o.- an 003a/04

çuḳur o.- an 051b/06

degermi o.- an 095b/21

ekşi o.- an 067b/14

fāidelü o.- an 002a/02

fāsid o.- an 048a/19

ġālib o.- an 002a/22

ḥādiṯ o.- an 036b/20, 068b/03, 078b/17, 089a/08, 090a/05

ḥāṣıl o.- an 001b/19, 006b/22, 007a/16, 011a/08, 011b/24, 015b/17, 024b/22, 027a/22, 034b/06, 037a/15, 037a/24, 038a/01, 039a/02, 043b/06, 048a/19, 049b/10, 049b/21, 050a/17, 067a/05, 069a/16, 074a/14, 074a/15, 098a/18, 098b/10, 098b/19, 102b/11, 115a/16

iḫtiyār o.- an 054a/24

ḳādir o.- an 004b/09

kerīh-ü'r rāyiḥa o.- an 069b/25

ḳıṣa o.- an 018a/24, 112b/11

laṭīf o.- an 039a/11, 070a/03

lāyıḳ o.- an 013b/01, 018b/10

lāzım o.- an 020a/06

lāʿilāc o.- an 102b/13

maḥlūl o.- an 117b/11

maʿdenī o.- an 098a/16, 098a/19

maʿdūm o.- an 002b/22

maʿlūm o.- an 006b/10

maʿrūf o.- an 027a/22

mensūb o.- an 094a/13, 094a/19, 094a/20, 094b/02, 094b/04, 094b/16, 095a/05, 095b/07, 095b/09, 096a/14

mesṭūr o.- an 117a/23

meşhūr o.- an 093b/17, 094b/01, 098a/15

mizāc-ı muʿtedil o.- an 003a/06

muḥtāc o.- an 037a/06

muʿallaḳ o.- an 008b/04

muʿtād o.- an 033a/17

muʿtedil o.- an 003a/04, 003a/05, 003b/01, 003b/02

mübtelā o.- an 023a/15, 032b/22, 102a/02, 103a/09

mühim o.- an 001a/15

münāsib o.- an 007b/16, 014b/16, 015a/21, 018a/14, 018a/15, 029a/01, 094b/21, 095a/01, 095a/11, 095a/13, 095a/18, 095a/19, 095a/22, 095b/01, 095b/03, 095b/05, 095b/11, 095b/14, 095b/16, 095b/18, 095b/20, 095b/23

müncemid o.- an 034b/07, 036a/07, 043b/06, 088a/21, 092b/21, 103a/18

münʿāḳide o.- an 028a/20

mürekkeb o.- an 002b/24, 003a/03

müstaʿmel o.- an 117a/22

müteġayyir o.- an 119b/16

mütevellid o.- an 004a/02, 007b/07, 026b/24, 027b/22, 081a/03

müteʿaffin o.- an 100a/12

müteʿārif o.- an 055a/01

nāfiʿ o.- an 016b/02, 016b/06, 016b/10, 016b/11, 016b/24, 017a/05

nefīs o.- an 046a/20

peydā o.- an 031b/04, 041a/03

pişmiş o.- an 067b/13

rākid o.- an 074b/20

ṣafrāvī o.- an 025b/05

ṣaġır o.- an 022a/10

ṣaḥīḥ o.- an 071a/04

ṣaḳīl o.- an 046a/21

ṣayd o.- an 044b/20

sevdā o.- an 077a/05

seyyāl o.- an 007b/10

ṣovuḳ o.- an 003b/06

şāmil o.- an 107b/11

şekil o.- an 041a/16, 050a/10

şikest o.- an 080a/06

taḳṭīr olmuş o.- an 114a/17

ṭatlu o.- an 067b/13

terbiye o.- an 077a/02

terkīb o.- an 039b/19

tevellüd o.- an 007a/14

ṭoŋmış o.- an 027a/02

vāḳiʿ o.- an 010b/23, 011a/18, 063b/05

ẓāhir o.- an 017a/16

żaʿf o.- an 007a/11

ẕikr o.- an 008a/13, 017a/07, 029a/01

ziyāde o.- an 046b/03

zükkām o.- an 043a/13

ʿārıż o.- an 006b/17, 010b/02, 015a/23, 015b/21, 017a/16, 023b/10, 026b/03, 032b/25, 033a/11, 055a/06, 066b/03, 084a/20, 089b/02, 104b/12

ʿillet o.- an 017a/20

o.- ana 029a/23, 107b/08

o.- andur 025b/02, 040a/06, 067b/04, 079a/21

beyāż o.- andur 040b/19

būstānī o.- andur 091b/02

ḳarīb o.- andur 057a/13

pāk o.- andur 079b/23

ṣarı o.- andur 062b/24

sirke o.- andur 037b/22

yaġlu o.- andur 046a/02

o.- anı 006b/21, 008a/02, 042b/05, 072a/03, 118a/06

çürük o.- anı 091b/10

dögülmiş o.- anı 040b/20

ḥāṣıl o.- anı 006b/23

ḳara o.- anın 089a/17

ġayr-ı maġsūl o.- anını 047b/21

o.- anlar 004b/18, 077b/14, 091a/07

mensūb o.- anlar 094b/05, 094b/11, 094b/13

münāsib o.- anlar 108a/03

ẓāhir o.- anlar 003b/23

o.- anlara 038a/07, 043b/21, 048b/03, 049a/09, 053a/22, 057a/08, 059a/19, 070a/16, 070b/04, 078a/08, 082b/11, 102b/12, 116a/10

berk o.- anlara 055b/01

cüẕām o.- anlara 050a/04

ġaşy o.- anlara 025a/05

ḥāṣıl o.- anlara 006a/15

imtilā o.- anlara 057b/20

ishāl o.- anlara 060b/19

ḳurı o.- anlara 059a/21

muʿtedil o.- anlara 102b/07

mübtelā o.- anlara 068a/21

nāḳış-ü'lʿaḳıl o.- anlara 114a/20

ṣaġır o.- anlara 114a/20

ṣarʿa o.- anlara 066a/20

ṣıḳlet o.- anlara 022b/12

ṣovuḳ o.- anlara 054a/25, 057a/15
ṣusuz o.- anlara 075a/10
şişmiş o.- anlara 115b/22
ṭālib o.- anlara 002b/06
ziyāde o.- anlara 051b/23
zükkām o.- anlara 043a/11, 045a/20
ḥādiṯ o.- anları 089b/03
aġulu o.- anlaruŋ 044a/10
nıḳrīs o.- anlaruŋ 067a/24
o.- anuŋ 010b/13, 015b/12
aḳ o.- anuŋ 089a/17
mübtelā o.- anuŋ 097b/19
ṭāhir-ü'l beden o.- asın 100a/05
o.- dı 008b/17
geç o.- dı 003a/12
ḥāmile o.- dı 058b/05
maʿlūm o.- dı 093a/16
muḫtelif o.- dı 003a/11, 003a/12
tamām o.- dı 063a/02, 096a/14
rāḥat o.- dıgı 019a/07
o.- duġı 005a/08, 005a/09, 005a/10, 005a/12, 005a/14, 008b/14, 026a/12, 087a/20, 098b/18
acı o.- duġı 043a/15
dāḫil o.- duġı 060a/06
ḥāṣıl o.- duġı 004a/07, 004a/08, 004a/15
lāzım o.- duġı 048b/10
maḫṣūṣ o.- duġı 008a/13
münāsib o.- duġı 007b/13, 007b/14
peydā o.- duġı 021b/14
Rūmī o.- duġı 093a/11
o.- duġıdur 063b/18
o.- duġın 054a/04
ẓāhir o.- duġın 020a/06
ṣāf o.- duġına 032a/16
ḥāṣıl o.- duġında 098b/07
artıḳ o.- duġından 060a/09
ruṭūbet o.- duġındandur 080b/18
o.- duġını 005b/08
devā o.- duġını 034a/02
ḥall o.- duġını 117b/06
maraż-ı ḫār o.- duġını 008a/08
münāsib o.- duġını 007b/13
yābis o.- duġını 064a/10
o.- duġıyçün 037b/04, 099b/19
mürekkeb o.- duġıyçün 090b/01
yaġlu o.- duġıyçün 070b/08
ziyāde o.- duġıyçün 079b/14
o.- duġu 059a/18
vāḳıf o.- duġumuz 007b/16

çift o.- duġundan 063a/16
köşelü o.- duġundandur 078a/03
o.- duḳda 115b/15
evvel-i bahār o.- duḳda 005b/11
hażm o.- duḳda 030a/17, 090a/17
murād o.- duḳda 024a/05
müncemid o.- duḳda 034b/07
su’āl o.- duḳda 099b/21
zāil o.- duḳda 018b/10
ʿaḳd o.- duḳda 119a/03
o.- duḳdan 063a/22
ḥall o.- duḳdan 101b/05
yara o.- duḳdan 037b/15
ḳādir o.- duḳları 002b/10, 096a/16
muḫtelif o.- duḳlarında 003a/10
ḳarīb o.- ınca 119a/01
terbiye o.- ınca 076b/20
ẓāhir o.- ınca 016a/11
ʿaḳıl bāliġ o.- madan 116b/22
o.- madıḳça 001b/04
tamām o.- madın 045b/25
o.- maduġı 063a/05
ḳādir o.- maduġında 013a/15
nāfiʿ o.- maduġıyçün 007a/01
o.- maduġu 033a/20
tamām o.- madukça 006a/10
o.- maġa 099b/16
cemʿ o.- maġa 055b/18
ṭatlu o.- maġdur 073b/09
o.- maġla 031b/09, 068b/10, 080a/15
çoḳ o.- maġla 078a/10
emīni o.- maġla 081b/13
ḥādiṯ o.- maġla 066b/08
ıssıcaḳ o.- maġla 050a/08
kāmil o.- maġla 068b/20
ḳarīb-ü’lʿahd o.- maġla 062b/14
muḫtelif o.- maġla 003a/08
nāresīde o.- maġla 063a/18
vāṣıl o.- maġla 063b/05
yaġlu o.- maġla 078a/12
żıdd o.- maġla 003a/08
o.- maḳ 081b/05, 085a/22
aġır o.- maḳ 066b/06
büyücek o.- mak 117b/04
ḥaẕer üzere o.- maḳ 020a/24
raṭb o.- maḳ 030a/02
ṣavıḳ o.- maḳ 019b/16
taʿdīl o.- maḳ 022b/15
yāḳūtī o.- maḳ 008b/03
zāil o.- maḳ 043b/03
ziyāde o.- maḳ 034a/09
cemʿ o.- maḳdan 084a/09
fāsid o.- maḳdan 064a/03

mülāḳī o.- maḳdandur 001b/19

o.- maḳdur 033b/25, 056b/04, 059a/23, 077b/19, 088b/05

bedaḫşī o.- maḳdur 069a/10

beyāż o.- maḳdur 050a/14, 070a/05, 087b/09, 089a/16

būstānī o.- maḳdur 066a/24

dānedār o.- makdur 024b/03

dānedār o.- maḳdur 036a/19

fāsid o.- maḳdur 013a/23

gezer o.- maḳdur 058b/21

güzel o.- maḳdur 084b/07

ḫādım o.- maḳdur 071a/07

ḫafīf o.- maḳdur 062a/16, 079a/08

iri o.- maḳdur 057a/19

ḳırmızı gül o.- maḳdur 090a/21

ḳızarıḳ o.- maḳdur 072b/16

ḳızıl o.- maḳdur 082a/07

māil o.- maḳdur 088a/15

Mıṣrī o.- maḳdur 060a/07

mülāḳī o.- maḳdur 001b/18

noḳṣān o.- maḳdur 013a/23, 014b/23

pāk o.- maḳdur 087a/03

sākin o.- maḳdur 013a/17

ṣaru o.- maḳdur 025b/21, 032b/06

ṭatlu o.- maḳdur 085b/20

ṭatluraḳ o.- maḳdur 055b/14

tāze o.- maḳdur 053b/14, 059a/04, 086a/22

ṭolu o.- maḳ-dur 037b/02

yaġlu o.- maḳdur 048b/01

yeşil o.- maḳdur 057b/24

yıllıḳ o.- maḳdur 071a/07

ẓāhir o.- maḳdur 013a/24

zekī o.- maḳdur 086b/16

muḫtaṣar o.- maḳla 019b/22

şaḳḳ o.- maḳla 063a/08

ḳeyrūṭī o.- malı 045b/01

o.- mamaġla 074a/21, 093a/11

o.- mamaḳ 008a/16

terbiye o.- mamışınuŋ 045a/04

ġālib o.- manuŋ 002a/22, 002a/25, 002b/02, 002b/04

mümkin o.- masa 025a/10

ḥāṣıl o.- ması 004a/01

ḳāṭʿ-u'n nevm o.- ması 063b/18

marġūb o.- ması 078b/13

tecdīd o.- masına 006a/23

noḳṣān o.- masıyla 006a/20

ziyāde o.- masıyla 006a/21

baʿīd o.- masıyladur 003b/15

o.- masun 082a/11, 085a/15

żāyiʿ o.- masun 077b/13

o.- maya 011b/15, 020b/10
büyük o.- maya 046a/19
eksik o.- maya 117b/16, 118a/20
fāsid o.- maya 087b/03
ḥāmile o.- maya 099b/07
ḫiffet o.- maya 019b/13
iḥtilām o.- maya 030a/25
ḳābil o.- maya 033b/19
ḳādir o.- maya 100a/16
kerīh o.- ma-ya 002a/03
ḳoç o.- maya 071a/08
ḳurd o.- maya 058b/08
müteġayyir o.- maya 023a/06
raḳīḳ o.- ma-ya 002a/03
siyāh o.- maya 069a/23
taṣʿīd o.- maya 118a/20
serḫoş o.- mayalar 101a/19, 101a/23
ḳādir o.- mayan 052a/03, 086b/23
muḥarrik o.- mayan 061b/10
muʿtād o.- mayan 101a/08
taġyīr o.- mayan 058a/23
o.- mayanlar 060b/03
ḳādir o.- mayanlar 007a/21
o.- mayub 074b/23
ḳoruḳ o.- mayub 085b/19
o.- maz 001b/04, 009a/19, 010a/01, 010a/21, 014a/13, 019b/03, 030b/11, 034b/08, 035a/06, 043b/11, 044b/08, 047a/03, 049a/09, 049b/22, 050b/08, 054b/05, 054b/07, 058a/03, 058a/23, 063b/13, 067a/21, 067a/22, 067b/02, 068a/09, 071a/05, 086a/22, 086b/10, 089b/21, 099a/02
aḳ o.- maz 087a/09
aʿlā o.- maz 068a/21
bedel o.- maz 050b/24
büyük o.- maz 116b/22
devā o.- maz 047a/17, 051a/21, 059b/18, 082a/14, 084b/14
eksik o.- maz 038b/06
eyü o.- maz 027b/22, 034b/06, 069b/25
gebe o.- maz 099b/10
ḫafī o.- maz 096a/13
ḥarāret o.- maz 013b/05
ḫāric o.- maz 004b/04, 004b/05
ḥāṣıl o.- maz 013b/10, 081b/04
hażm o.- maz 087a/09
ḳādir o.- maz 007a/22, 013a/11, 098b/09, 098b/16
kāmil o.- maz 006a/10
muṣayḳal o.- maz 073b/10

mümkin o.- maz 008b/24
müncemid o.- maz 034b/09, 053a/09, 083b/23
nāfiʿ o.- maz 037b/17
taġyīr o.- maz 058a/24
ẓāhir o.- maz 015b/08
zāil o.- maz 018b/24, 039a/06
ziyāde o.- maz 019a/02, 046b/18
ʿāciz o.- maz 101b/19
ʿārıż o.- maz 052b/03, 056a/21
ḥāmile o.- mazlar 027a/03
ḳādir o.- mazlar 007a/20
hīç o.- mazsa 053b/02
ḫasta o.- mış 101b/08
irḫā o.- mış 061a/15
kör o.- mış 073b/06
terbiye o.- mış 077a/06, 111b/09
perverde o.- mış ola 111b/21, 112a/21
taḳṭīr o.- mışından 090b/21
o.- muş 100a/06
biryān o.- muş 023a/15
cemʿ o.- muş 014b/10
fāsid o.- muş 085a/17, 085b/01
ḥāṣıl o.- muş 115b/02
ḳaṭʿ o.- muş 029a/13
mesḥūr o.- muş 101a/01
müncemid o.- muş 062a/04
müşerref o.- muş 068b/08
müteḥaccir o.- muş 062a/11
ṣāfī o.- muş 117b/19
taḥlīl o.- muş 060b/10
ʿārıż o.- muş 084b/19
ḥāṣıl o.- muş ola 076a/10
münʿaḳid o.- muş ola 028a/21
taḳṭīr o.- muş olan 114a/17
o.- muşdur 003b/13
devā o.- muşdur 107b/20
muḥteriḳ o.- muşdur 018b/19
vāḳiʿ o.- muşdur 008a/11, 054a/20
vārid o.- muşdur 004b/17
o.- sa 003b/12, 027a/09, 034a/07, 034a/15, 038a/06, 041b/21, 052b/19, 055a/07, 056a/18, 097b/21, 101b/18, 103a/05, 107a/13, 114a/04, 114a/05
bārid o.- sa 034b/02, 063a/01
büyük o.- sa 078a/16
ġālib o.- sa 074b/13, 074b/14
ġalīẓ o.- sa 058a/10
ḥāṣıl o.- sa 020a/22
ḳalmış o.- sa 024b/13
kāmil o.- sa 057b/16
muʿtedil o.- sa 074b/23
ṣoġuḳ o.- sa 075a/12

ṣovuḳ o.- sa 051b/20
tevellüd itmiş o.- sa 033a/06
vāḳiʿ o.- sa 007b/09
ẓāhir o.- sa 085a/22
żaʿīf o.- sa 026b/03, 034a/07
urulmuş o.- salar 058a/16
yemiş o.- salar 040a/21
o.- sun 020a/05, 082a/11, 084b/18, 085a/15, 118a/14
delīl o.- sun 032a/16
ḥasta o.- sun 008a/15
o.- ub 013b/01, 020a/19, 028a/21, 032b/09, 054a/07, 054a/09, 062b/20, 063a/10, 080a/08, 099b/20
belürsüz o.- ub 019b/18
beyāż o.- ub 014a/22
büyük o.- ub 051b/03
düz o.- ub 019b/21, 063a/17
fāsid o.- ub 046b/01, 067a/22, 075a/11
firāvān o.- ub 063a/07
ġālib o.- ub 019a/11
ḫār o.- ub 008b/01
ḥāṣıl o.- ub 028a/02
hażm o.- ub 033b/04, 034a/18
hażm-ı evvel o.- ub 001b/25
ḳızıl o.- ub 047b/20
ḳoḳulu o.- ub 050b/25
ḳurāḳır o.- ub 013b/04
māil o.- ub 069a/23
meşġūl o.- ub 002b/08, 019a/15
muḫteriḳ o.- ub 050a/13
muḳavvī o.- ub 041a/10
muḳīm o.- ub 063a/03
muʿtedil o.- ub 063a/01
müfīd o.- ub 057b/17
müncemid o.- ub 098b/11, 098b/13
piliç o.- ub 056b/14
ṣābit o.- ub 004b/08
sevdā o.- ub 002a/09
şeffāf o.- ub 042b/01
taḳsīm o.- ub 075a/02
terkīb o.- ub 006a/14
vecīh o.- ub 051b/14
vişne rengi o.- ub 063a/14
yeşil o.- ub 025b/20, 053b/14
yoġun o.- ub 062b/21
ẓāhir o.- ub 015b/07, 085a/05
żaʿīf o.- ub 070a/04
ʿadīm-ü'r rāyiḥa o.- ub 074b/07
ʿārıż o.- ub 012a/12, 054b/05
ḳara o.- unca 022a/10
kül o.- unca 021b/15

muḥteriḳ o.- unca 095a/07
yaḳın o.- unca 019a/12
o.- uncaya 104b/06
o.- up 077b/13
o.- ur 002a/14, 004a/13, 004a/19, 005b/25, 006b/13, 007a/06, 008a/09, 009a/09, 009a/22, 009b/08, 009b/09, 009b/23, 010a/12, 010a/16, 010b/13, 010b/22, 011a/11, 011a/19, 012a/01, 012b/06, 012b/09, 012b/20, 012b/21, 012b/24, 013b/21, 013b/24, 014a/05, 014b/07, 014b/11, 014b/12, 015b/09, 015b/11, 015b/12, 015b/22, 015b/23, 016a/16, 016b/16, 016b/17, 017b/14, 017b/22, 017b/23, 018a/11, 018a/17, 018b/01, 018b/02, 018b/04, 018b/05, 018b/25, 019b/05, 020b/04, 021a/06, 021a/14, 021b/12, 022a/08, 022b/20, 022b/23, 024b/21, 025a/02, 025a/06, 027b/21, 028a/08, 028a/09, 028a/19, 028a/20, 028b/22, 029b/02, 030b/12, 031a/02, 032a/13, 032a/14, 035a/06, 035b/04, 036a/06, 040a/05, 040a/17, 040a/18, 041b/16, 042a/07, 042a/25, 043b/11, 044a/06, 044b/15, 045b/03, 045b/04, 046b/12, 047a/18, 049a/02, 049a/11, 049b/08, 050a/02, 050b/15, 052b/07, 053b/20, 054b/13, 054b/21, 055a/13, 055b/04, 058b/09, 059b/22, 060b/24, 061a/06, 061a/11, 061a/12, 061b/24, 062a/02, 063a/12, 063a/13, 063b/24, 064b/14, 065b/20, 066a/07, 066b/06, 067a/20, 067b/12, 069b/24, 070a/20, 071b/03, 074a/14, 074a/15, 075b/06, 075b/21, 075b/22, 076a/19, 076b/01, 076b/02, 077a/21, 078a/19, 078a/21, 083b/07, 079a/20, 079b/22, 080a/08, 081a/21, 082b/01, 082b/17, 083b/19, 086a/08, 086a/18, 087b/07, 089a/14, 089b/20, 089b/21, 091a/10, 091b/02, 091b/17, 092b/13, 092b/14, 092b/17, 093a/07, 093a/08, 093a/12, 093a/14, 093a/16, 093b/04, 093b/07, 093b/15, 093b/17, 093b/20, 094b/11, 094b/14, 098a/20, 098a/22, 098b/03, 098b/05, 098b/11, 098b/17, 098b/19, 098b/20, 102b/07, 103a/05, 114b/08, 115b/15
acı o.- ur 061a/12
afyūn o.- ur 093b/23
aġır o.- ur 079b/12
aḳ o.- ur 026b/13, 031a/02, 050b/06, 061a/12, 062b/21, 079a/20,

087b/08, 089a/17, 093a/14, 093a/15, 098a/21

āsān o.- ur 007a/14, 099b/06, 100b/16

az o.- ur 014a/22, 019b/03, 028a/06, 066a/03, 071a/15, 072a/23, 073b/21, 091a/14, 098a/08

aʿlā o.- ur 034a/17, 075b/16, 080a/17

aʿmā o.- ur 005b/10

bādzehr o.- ur 098b/13

baraṣ o.- ur 100b/17

bāṭıl o.- ur 008b/12, 010a/11, 025b/06, 099a/16

bāʿiṣ o.- ur 007b/08, 019a/11, 020b/03

bedel o.- ur 042a/15, 045a/10, 046a/09, 053a/08, 054b/20, 084b/03

berrāḳ o.- ur 079a/21

berrī o.- ur 022b/20

beyāż o.- ur 004a/23, 025a/02, 045a/22, 045b/03, 057b/16, 063a/11, 073b/10, 081a/22, 089a/15

bir o.- ur 005b/07

bitmez o.- ur 103b/05

boġum boġum o.- ur 042b/15

boġumlu o.- ur 071b/11

boş o.- ur 010a/12

būstānī o.- ur 091b/02

būy o.- ur 079b/12

bürūdet o.- ur 013a/08

bürūdetlü o.- ur 060a/08

büyük o.- ur 016a/11, 046b/13, 071b/08, 078a/20, 093b/16, 093b/17

cāiz o.- ur 055b/09

cemʿ o.- ur 102a/03

ceyyide o.- ur 007b/08

çoḳ o.- ur 002a/11, 002a/12, 002a/16, 033b/12, 049a/21, 053b/02, 064a/21, 067b/02, 067b/13, 069a/23, 074a/14, 077a/21, 083b/07, 101b/14

defʿ o.- ur 006b/23, 073a/12, 102b/20, 116a/13

degermi o.- ur 067b/02

dişi o.- ur 102b/16

dürüst o.- ur 080a/01

emīn o.- ur 043b/13, 091a/08, 102a/16, 102b/04, 103a/22, 103b/13

eyü o.- ur 023a/07, 059a/18

fāide etmiş o.- ur 075a/21

fāsid o.- ur 030a/06

ġālib o.- ur 002a/10, 002a/13, 002a/15, 002a/17, 098b/12

ġalīẓe o.- ur 001b/25

gevrek o.- ur 068b/19

gevşek o.- ur 098b/01

girmez o.- ur 100a/23

ḥādiṯ o.- ur 008a/09

ḫafīf o.- ur 061a/10, 074b/06, 078a/09, 098a/23

ḫalāṣ o.- ur 005b/17, 005b/18

ḥāmile o.- ur 097b/23

ḥarāretlü o.- ur 019b/01

ḫāric o.- ur 004b/04, 004b/05

ḥāṣıl o.- ur 002a/02, 002a/05, 002a/06, 002a/07, 002a/08, 002a/19, 003a/18, 004a/05, 004a/11, 004a/12, 004a/14, 004a/21, 006a/22, 006a/25, 006b/03, 006b/07, 006b/11, 006b/14, 006b/16, 006b/20, 007a/15, 007a/16, 007a/18, 009b/21, 010a/10, 010a/18, 010b/25, 011a/09, 011a/10, 013a/12, 013a/15, 013a/17, 013a/19, 013b/20, 013b/22, 015b/25, 016a/03, 016a/10, 016a/17, 016b/21, 017a/10, 017a/23, 018a/12, 018a/17, 018b/06, 018b/07, 018b/08, 019a/03, 019b/24, 020b/05, 025b/18, 028a/03, 028a/24, 028a/25, 030a/11, 032a/09, 037a/16, 040b/05, 043b/03, 059b/01, 059b/04, 059b/09, 064b/19, 081b/04, 098b/07, 115b/22

ḫavf o.- ur 020a/21

hażm o.- ur 002a/01, 004b/24, 026b/11, 031a/11, 032b/10, 033b/15, 034a/15, 057b/11, 058b/23, 059b/02, 060a/21, 070a/20, 070a/21, 082b/10, 090a/17

ḥażm o.- ur 002a/20

helāk o.- ur 102a/22

ḥoş o.- ur 033a/08

ḫoş o.- ur 040a/20, 059b/05, 080a/05

ḫūb o.- ur 047a/04, 107b/06

ḥummā o.- ur 013a/19

ḫurde o.- ur 037a/20

işitmez o.- ur 019b/20

ḳādir o.- ur 029b/25, 107a/14

ḳāim o.- ur 073a/09

ḳalın o.- ur 017a/09

kāmil o.- ur 004a/05, 094b/05

ḳan o.- ur 002a/02

ḳaṣbī o.- ur 020b/11

ḳat ḳat o.- ur 098b/01

ḳavī o.- ur 042a/16, 070a/05, 091a/14

keşūṣ o.- ur 067a/22

keymūs o.- ur 004b/24

ḳırmızı o.- ur 063a/13, 092a/12

ḳışa o.- ur 018a/24

ḳızıl o.- ur 010b/14, 026a/12, 064b/24, 076a/19

kinn o.- ur 034a/09

ḳurd o.- ur 058b/08

ḳuvvet o.- ur 007a/02

ḳuvvetlü o.- ur 089a/04

küçük o.- ur 056b/20, 064b/14

küçürek o.- ur 084b/23

kül o.- ur 050a/13

laṭīf o.- ur 023a/10, 044a/16, 046a/23, 060b/24, 102b/10

lāzım o.- ur 115a/20, 118a/07

leẕīẕ o.- ur 063a/24, 071a/14, 094b/05, 094b/11

mādde-i ḥayāt o.- ur 006b/19

maḥbūb-u'l ḳulūb o.- ur 103a/21

māil o.- ur 066b/06, 077a/20, 098a/23

māniʿ o.- ur 099b/16

maʿdenī o.- ur 064b/23

maʿlūm o.- ur 002b/24, 007b/20, 008a/14, 040b/06, 093a/11

meşġūl o.- ur 020b/14

muḥabbetlü o.- ur 103a/20

muḥriḳ o.- ur 083a/08

muḫtelif o.- ur 019b/15, 020a/23, 020a/24

muḫteriḳ o.- ur 006b/12

munżic o.- ur 088b/08

murād o.- ur 049a/02

musaḫḫin o.- ur 078a/15

muṣliḥ o.- ur 065a/24

muvāfıḳ o.- ur 070b/07

muʿīn o.- ur 056b/09

muʿīn-i hażm o.- ur 063b/14

muʿtedil o.- ur 053a/16

mübtelā o.- ur 103b/14

müdmil o.- ur 088b/11

müleyyin o.- ur 088b/10

mümeyyiz o.- ur 007a/06

müncemid o.- ur 083b/23

mündefiʿ o.- ur 007a/03, 007a/05, 007a/06, 007a/07, 007a/08, 007a/09, 007a/10

münḥal o.- ur 006b/11

münteşir o.- ur 006b/02

münʿaḳid o.- ur 006b/13

müstedīr o.- ur 050a/14

müteveccih o.- ur 019a/15

mütevellid o.- ur 004a/10

nādir o.- ur 018a/17

nevʿ-i āḫir o.- ur 004a/06

oynamaz o.- ur 104b/01

ötmez o.- ur 099a/07

pānzehiri o.- ur 092a/01

peydā o.- ur 002a/14, 002a/16, 002a/18, 003b/19, 004a/18, 005b/16, 006a/15, 006b/05, 006b/08, 007a/12, 007a/19, 009b/22, 018a/18, 018b/03, 031b/23, 032a/22, 043b/11, 087b/05, 098b/09

raṭb o.- ur 075a/13

ṣaçaḳlu o.- ur 086a/21

ṣāf o.- ur 065a/21

ṣāfī̄ o.- ur 077b/08

ṣaġ o.- ur 008a/15

saḳanḳūr o.- ur 044b/19

sākin o.- ur 075a/15

ṣāliḥ o.- ur 006b/19, 085a/19

ṣarı o.- ur 014a/09, 022b/20, 041b/16, 041b/18, 049b/08, 050b/06, 073b/11, 076a/22, 079a/21,

089a/15, 094b/06

ṣarıraḳ o.- ur 055a/13

semüz o.- ur 051a/05

sevdā o.- ur 066a/03

sirke o.- ur 100b/20

siyāh o.- ur 045a/22, 054a/19, 054b/23, 057b/16, 061a/10, 063a/19

ṣovuḳ o.- ur 028b/21

şekil o.- ur 028a/23, 045b/04, 062b/02, 062b/23, 064b/08, 071a/23, 083a/13, 093b/07

şekillü o.- ur 093b/17

tābiʿ o.- ur 059a/25

taġyī̄r o.- ur 058a/23

tamām o.- ur 004a/04, 004b/15

ṭanī̄n o.- ur 010b/17

ṭatlu o.- ur 043a/24, 047b/05, 061a/11, 063a/14, 071b/09, 079b/03, 099a/22

tel tel o.- ur 055b/04

temī̄z o.- ur 101b/23

terbiye o.- ur 006a/24

timsāḥ o.- ur 044b/18

tī̄z o.- ur 008a/08, 059a/24, 117b/09

ṭolaşıḳ o.- ur 093a/15

ufaḳ o.- ur 014a/07

uġramaz o.- ur 100a/21

uzun o.- ur 018a/24, 078a/19, 086a/22, 088a/04, 093b/15

uzunca o.- ur 028a/19, 077a/20

vāḳiʿ o.- ur 004a/09, 016a/09, 018a/17, 018b/25

vāṣıl o.- ur 096a/12

yābis o.- ur 065b/23, 070a/07, 101b/14
yaġlu o.- ur 070b/08
yapraḳlı o.- ur 082b/08
yeşil o.- ur 083a/12
yumşaḳ o.- ur 094b/17
ẓāhir o.- ur 003b/14, 003b/17, 007a/21, 012b/03, 014b/22, 014b/23, 015a/06, 015a/10, 015a/14, 020a/10, 020b/12, 030b/14, 047a/19
zāil o.- ur 033a/01, 047b/15
żaʿf o.- ur 012b/08
żaʿīf o.- ur 002a/13, 019a/14, 098a/22
zīnet o.- ur 081a/23
ẕirāʿ o.- ur 014a/06
ziyāde o.- ur 002a/16, 006a/15, 011a/20, 012a/20, 014a/06, 019a/05, 030a/10, 034a/19, 038b/06, 056b/18, 063b/20, 070a/06
ʿārıż o.- ur 006b/03, 006b/05, 006b/07, 006b/16, 013a/07, 013a/16
cemʿ o.- urlar 100a/19
o.- ursa 004a/13, 007a/07, 007a/09, 010b/17, 051b/21, 063a/01, 092a/06, 117a/02, 117a/09
azġun o.- ursa 092a/16
ġālib o.- ursa 002b/11, 002b/12, 002b/13
ġalīẓ o.- ursa 102b/11
ḥumret o.- ursa 010b/03
ṣāfī o.- ursa 008b/04
uyuz o.- ursa 084b/18
vāḳiʿ o.- ursa 052a/22
yaz o.- ursa 111a/18
yumşaḳ o.- ursa 102b/10
ẓāhir o.- ursa 012a/13, 014a/18
żamm o.- ursa 007a/11
ziyāde o.- ursa 081b/11, 082a/15
ʿāḳır o.- ursa 097b/23
ʿārıż o.- ursa 102b/19
fāide itmiş o.- ursın 075a/20
ḳādir o.- ursın 008b/20

oldur - : Oldurmak, olgunlaştırmak. -1-
o.- ur 032b/13

olın - : olunmak. -10-
tecrübe o.- anlardandur 078b/19
beyān o.- dı 116b/21
taḥrīr o.- dı 074a/21
ġaflet o.- maya 104a/10
terbiye o.- mayınca 076b/20
ıṣlāḥ o.- mış 110a/22
tecrübe o.- mışdur 118b/13
ẕikr o.- mışıdı 096a/16

beyān o.- ur 015a/02

ıṭlāḳ o.- ur 084b/05

olmış : Olmuş, olgun. -1-

o.+ ı 043a/25

olun - : Olunmak. -182-

iḫtirāz o.- a 074b/14

istinşāḳ o.- a 055a/05

istiʿmāl o.- a 011a/18

ẕikr o.- a 002b/25

ʿamel o.- a 114a/01

faṣd o.- acaḳ 002b/14

hażm o.- an 007a/05

istiʿmāl o.- an 092b/17, 093b/21, 094b/04, 094b/10, 094b/13, 094b/16, 094b/19

taḥṣīl o.- an 081b/08

ẕikr o.- an 007b/01, 010a/04, 010a/17, 010a/25, 011a/17, 011b/07, 011b/23, 012a/07, 012a/17, 012a/23, 013a/05, 013b/08, 014a/03, 014b/04, 015a/03, 016a/25, 016b/02, 016b/04, 016b/07, 056b/19, 077b/05, 079a/15, 090a/08, 093b/22, 094b/01, 096a/09

ṣayd o.- andan 044b/21

tafṣīl o.- dı 081b/14

taḥrīr o.- dı 063b/02

ẕikr o.- dı 006a/25, 007a/12, 008b/15

ḳaṣd-ı ḥacāmat o.- duḳda 061b/17

mübāşeret o.- duḳda 096a/15

mürācaʿat o.- duḳda 008a/14

ḳaṭʿ o.- duḳdan 117b/03

ʿaḳd o.- maġa 119a/01

istiʿmāl o.- maḳ 066b/13, 077a/19, 077b/01, 092b/11

tafṣīl o.- maḳ 074b/12

tedbīr o.- masa 007b/09

şemm o.- ması 092b/01

ġaflet o.- maya 012a/24, 012b/02, 013a/06, 019a/16, 103b/20, 105a/11, 107a/06, 108a/09, 109a/02, 111a/03, 111b/01, 118b/07, 119a/03

hażm o.- maz 046a/24, 056b/07

istiʿmāl o.- maz 078a/22

taḥammül o.- maz 054b/24

farḳ o.- maz idi 063a/15

terbiye o.- mış 118b/11

taḳṭīr o.- mışı 091b/19

terbiye o.- mışı 024a/10

ışlāḥ o.- muş 109a/14

ġars o.- muşdur 063a/09

tecrübe o.- muşdur 034a/12, 052a/11, 104a/10

ẕikr o.- muşdur 005b/21, 054b/12, 059b/25, 072b/08, 083b/04, 094a/04

o.- sa 033b/22

ġarġara o.- sa 038a/20, 052a/01

ġusl o.- sa 075a/05

ḫavf o.- sa 084a/07

istinşāḳ o.- sa 055a/08

istiʿmāl o.- sa 111a/04

murād o.- sa 031b/11, 050b/09

tedbīr o.- sa 004b/06

ṭılā o.- sa 023b/07, 024a/24, 034a/08, 040a/15, 055a/08, 059b/05, 065b/25, 069a/14, 073a/17, 076b/20, 077a/14, 087a/16, 090b/12

yaḳu o.- sa 024b/14, 028b/25, 029b/21, 030b/20, 031b/06, 032b/12, 037b/12, 051b/07, 053b/15, 065b/18, 066a/05, 067a/04, 083a/01, 087b/02

żımād o.- sa 036b/04, 062a/06

ḥıfẓ o.- sun 077b/13

ḫalṭ o.- ub 099b/18

ẕikr o.- ub 074b/12

o.- ur 040b/18, 096a/18

beyān o.- ur 015b/10

ḫall o.- ur 117b/09

ḫiss o.- ur 080a/07

ıṭlāḳ o.- ur 007b/01, 046b/25, 059a/22

istidlāl o.- ur 007b/19, 096a/09

istiḳṭār o.- ur 115a/16

istiʿmāl o.- ur 013a/13, 024a/08, 029b/09, 034b/23, 037a/13, 038b/02, 038b/21, 039a/07, 043a/25, 043b/16, 044a/25, 044b/15, 045b/16, 046b/18, 047b/08, 048a/07, 049a/16, 051b/10, 052a/06, 057b/18, 076b/20, 078a/22, 088a/18, 089b/13, 092a/12, 094a/19

ḳıyās o.- ur 056b/20, 081b/02

naḳl o.- ur 077b/11

peydā o.- ur 020b/12

şürb o.- ur 008b/02

ẕikr o.- ur 001b/13, 013a/02, 053b/21

ʿamel o.- ur 116a/02

müşāhede o.- ursa 008b/02

olunagel - : Olunagelen. -1-

istiʿmāl o.- mişdür 021a/05

on : On. -71-

o. 019a/17, 019a/18, 022a/11, 022b/11, 027a/08, 031b/11, 034a/22, 038b/01, 041b/25, 048a/13, 048a/23, 060b/14, 063a/10, 064b/02, 064b/03, 069a/14, 072a/01, 076a/03, 084b/18,

085a/02, 085a/11, 089b/17, 090b/13, 091a/16, 104a/12, 104a/14, 104a/17, 104b/11, 104b/16, 105a/07, 105b/02, 105b/21, 106a/01, 106a/10, 107a/13, 107b/03, 107b/13, 109a/04, 109a/22, 110a/10, 110a/14, 110a/15, 110a/20, 110a/21, 110b/12, 110b/23, 111a/05, 111a/21, 112a/04, 112a/17, 112a/22, 112b/02, 113a/06, 113b/10, 113b/16, 114a/22, 115a/04, 116a/18, 116a/21, 116b/14, 119a/17, 119b/08

oŋa : Ona. -1-

o. 068b/20

on altı : On altı. -1-

o. 117a/04

on altıncı : On altıncı. -2-

o. 019a/24

o.+ sı 002b/20

onar : Onar. -20-

o. 012a/05, 012b/10, 072b/13, 104a/01, 104b/09, 106a/23, 106b/21, 107a/23, 108a/05, 108a/16, 109a/08, 112b/22, 113a/11, 113a/14, 113b/08, 114a/16, 114b/10, 115b/07, 117a/11, 119a/11

on beş : On beş. -13-

o. 021a/10, 021b/03, 066b/20, 072b/13, 085a/10, 090b/13, 107b/13, 109a/19, 109a/21, 113a/10, 114a/08, 115a/23

o.+ inde 050b/16

on beşer : On beşer. -1-

o. 110a/09

on beşinci : On beşinci. -2-

o. 019a/24

o.+ si 002b/19

on biŋ : On bin. -1-

o. 081b/09

on biŋ yigirmi : On bin yirmi. -1-

o. 081b/09

on birinci : On birinci. -3-

o. 019a/17, 019a/23

o.+ si 002b/18

on dördünci : On dördüncü. -2-

o. 019b/03

o.+ si 002b/19

on dört : On dört. -1-

o. 108b/10

on iki : On iki. -12-

o. 019a/02, 026b/04, 028b/04, 033a/14, 088b/13, 106a/11, 113b/09, 118b/18, 120a/02, 120a/03, 120a/04

on ikinci : On ikinci. -2-

o. 019a/23

o.+ si 002b/18

on ikişer : On ikişer. -2-

o. 105b/10, 119a/07

on sekiz : On sekiz. -2-

o. 075b/06, 120a/03

on ṭoḳuzuncu : On dokuzuncu. -1-

o. 019a/24

oŋul - : Onulmak, iyileşmek. -11-

o.- dur 068a/14, 072a/15

o.- maz 044a/20, 049a/06, 091a/02, 098a/03, 117a/01

o.- ub 085a/18

o.- ur 005b/09, 098a/03, 100b/03

oŋuldıcı : Onulducu, iyileştirici. -2-

o.+ dur 076a/02, 081b/22, 089a/07

oŋulducı : bk. oŋuldıcı. -1-

o.+ dur 049a/04

oŋult - : Onultmak, iyileştirmek. -19-

o.- maḳdur 091a/01

o.- ur 024b/06, 031b/15, 032b/25, 040b/22, 044a/21, 049a/07, 050b/18, 052b/25, 061a/02, 061b/09, 065b/23, 082a/13, 089a/08, 090a/14, 091a/02, 092b/16, 101b/04, 114b/19

onuncı : Onuncu. -1-

o.+ sı 002b/18

on üçinci : On üçinci. -1-

o.+ si 002b/19

on yedi : On yedi. -1-

o.+ de 019b/04

Orbiyāsūs : Oribasius (Hekim adı). -13-

O. 040b/12, 055a/13, 087b/13, 092a/23

ḳavl-i O. 045a/22, 055b/19, 057b/04, 058b/12, 059b/18, 061a/05, 072b/22, 090a/12, 092a/17

orta : Orta, ara, mutedil. -11-

o. 003a/24, 003b/01

o.+ sında 028a/07, 037a/09, 040a/02, 046a/03, 053b/22, 066a/09, 083b/10

o.+ sındadur 069b/19

oruçlu : Oruçlu, oruç tutan. -1-

o. 082a/21

ʿOsmānlu : Osmanlı. -1-

ʿO.+ nuŋ 081b/10

ot : Ot, nebat. -110-

o. 036b/16, 037a/03, 037b/01, 040b/17, 040b/23, 041a/18, 047b/05, 049a/01, 049a/11, 050a/05, 057b/23, 061a/10, 065a/07, 065b/06, 065b/20, 066a/07, 066b/23, 067a/22, 072a/02, 077a/09, 082b/06, 083a/11, 088a/03

o.+ a 005b/12, 068a/24, 076a/17

o.+ dur 022b/07, 023b/24, 025a/06, 036b/01, 044a/05, 044b/07, 052a/04, 069b/12, 071b/02, 073a/22, 082b/06, 088a/04, 092a/10

o.+ ı 026a/12, 030a/24, 052a/10, 064b/08, 071b/07, 091b/04

anduz o.+ ı 041b/08

ayrıḳ o.+ ı 033a/21

boy o.+ ı 026a/09

kāfūr o.+ ı 064b/07, 064b/09

ḳanbīl o.+ ı 063b/23

ḳaraçörek o.+ ı 064a/06

kendir o.+ ı 062a/08

kenger o.+ ı 035b/16

muḫallaṣa o.+ ı 028a/21

pāmūḳluḳ o.+ ı 071b/04

yüzerlik o.+ ı 035b/10

çivid o.+ ıdur 088b/23

o.+ ına 062a/15

ḳaysūs o.+ ına 071b/06

o.+ ını 048a/22

o.+ ınuŋ 024b/09, 045b/24

ṣarmaşıḳ o.+ ınuŋ 067a/16

ṣığırḳuyruġı o.+ ınuŋ 077a/19

arpa o.+ ıyla 045a/06, 045a/24

o.+ lar 005b/08, 030b/15, 035b/21, 036b/05, 039a/11, 051b/11, 067b/07, 072b/23, 085a/15, 085a/19, 085a/20, 095a/17

o.+ lara 033b/25, 037a/23, 062a/20

o.+ lardan 037a/15

o.+ lardandur 023b/12

o.+ larına 079b/10

göz o.+ larına 021b/15

o.+ larınuŋ 078b/19

o.+ laruŋ 049b/04, 087a/22, 092a/01, 096a/04

o.+ uŋ 023a/24, 029a/20, 031a/19, 047a/18, 048a/06, 050b/01, 055a/23, 057a/02, 069b/13, 082a/01, 091b/01, 091b/08, 091b/13, 092a/11, 093b/09

o.+ un 052a/11

o.+ una 027a/24

o.+ unuŋ 056a/13

otla - : Otlamak. -2-

o.- duġı 070b/14, 070b/16

otluḳ : Otluk. -1-

o. 050a/22

otur - : Oturmak. -14-

o.- alar 015b/13, 020b/19, 048a/21

o.- madan 018b/05

o.- maḳ 063b/15

o.- sa 097b/16

o.- salar 027b/02, 028b/11, 035a/02, 036a/16, 049a/08, 051b/16, 054b/19

o.- ursa 022a/05

oturt - : Oturtmak. -2-

o.- alar 015b/15, 020b/19

otuz : Otuz. -17-

o. 043b/17, 043b/21, 045a/09, 063a/11, 066b/13, 068a/05, 070b/25, 106b/12, 108a/20,

108b/15, 108b/16, 110a/16, 110b/03, 110b/12, 114a/21, 116a/21, 117a/02

otuz altı : Otuz altı. -2-

o. 113a/20, 118b/21

otuz birinci : Otuz birinci. -1-

o. 019a/19

otuz dördünci : Otuz dördüncü. -2-

o. 019a/20, 019a/22

otuzıncı : Otuzuncu. -1-

o. 019a/19

ov - : Ovmak. -1-

o.- alar 112b/19

oy - : Oymak. -1-

o.- ub 056b/12

oyna - : Oynamak. -10-

o.- masına 057b/12, 106a/03

yürek o.- masıŋı 013a/02

o.- maz olur 104b/01

o.- mış 024a/15, 043a/19, 062a/18

o.- r 032a/01, 072a/09

Ö

öd : Safra, öd. -22-

ö.+ i 087a/18, 098b/18

keçi ö.+ i 025a/17

öküz ö.+ i 016a/20

ö.+ inden 098b/19

ö.+ ine 028a/19

ö.+ ini 030b/25, 031a/17, 058b/25, 059a/01, 078b/11, 100b/23, 101a/01, 101b/12, 101b/20, 101b/22

şıġır ö.+ iyle 088a/11, 100a/04, 116b/04, 116b/12, 116b/15

ö.+ üŋ 083a/18

ögren - : Öğrenmek. -3-

ö.- e 005b/20, 005b/23

ökse :< Yun. Ökse. -1-

ö. yemişine 043b/17

ökşe : bk. ökse. -1-

ö. 096a/03

öksürük : Öksürük. -77-

ö. 024a/11, 032b/21, 103b/21

ö. balġamına 045a/20

ö.+ de 055b/24

ö.+ e 022b/05, 024a/01, 026a/16, 028a/16, 028b/17, 030b/18, 031a/12, 031b/09, 032b/14, 033a/18, 033b/08, 035a/01, 035a/08, 035b/23, 036a/14, 036b/21, 037a/02, 037a/19, 037a/22, 039a/04, 041b/11, 042a/01, 042b/17, 043b/08, 043b/19, 044a/02, 046a/08, 046a/17, 048b/16, 049a/23, 049b/02, 051b/11, 053a/16, 053a/19, 053a/25, 053b/22, 056a/11, 056b/11, 056b/23, 057a/24, 060a/16, 060b/05, 062a/05, 065b/01, 065b/04, 067a/12, 068a/04, 070b/09, 070b/23, 083b/11, 084b/10, 087a/06, 087b/13, 099b/01, 103a/20, 103b/16, 104a/04, 104b/18, 107b/09, 109a/01, 110a/06, 114b/09

ö. envāʿına 024b/10, 027b/12

ö.+ i 027a/14, 029a/08, 061b/13

rebüv ö.+ ine 064a/03

ö.+ ini 039b/07

ö.+ lere 083a/20

ö.+ lerine 069b/07

ö. maḳūlesine 084a/21

rebüv ö.+ üne 038a/02

öküz : Öküz. -1-

ö. ödi 016a/20

öl - : Ölmek. -6-

ö.- meden 028b/02

ö.- miş 102b/17

ö.- ür 098a/10, 098b/16, 100a/01, 100b/12

öldür - : Öldürmek. -24-

ö.- mekde 043a/25

ö.- üb 036a/24

ö.- ür 021b/04, 039b/09, 040a/20, 040b/23, 041b/22, 045b/07, 048b/04, 049a/01, 050a/10, 051b/22, 061b/07, 067b/21, 073a/15, 073a/19, 077a/06, 077b/02, 079b/01, 082a/10, 085a/01, 085a/07, 087b/01, 088b/12

öldürici : Öldürücü. -4-

ö. 026b/09, 034b/19, 070b/19

ö.+ dür 028b/21

ʿömr :< Ar. Ömür. -2-

ʿö.+ i 023a/05, 025b/17

öŋ : Ön. -1-

ö. 031b/24

örd ek : Ördek. -2-

ö. etinden 030a/14

ö.+ in 042b/25

örfiyye :< Ar. Örfle, adetle ilgili. -1-

tekālīf-i ö.+ den 081b/12

ört - : Örtmek. -2-

ö.- ecek 117b/08

ö.- eler 025a/13

örümcek : Örümcek. -1-

ö. 102a/01

öt - : Ötmek. -3-

ö.- e 014b/09

ö.- mege 056b/14

ö.- mez olur 099a/07

öyken : Akciğer. -57-

ö. 035b/02, 036b/20, 041b/11, 053b/23, 055a/11, 055b/09, 070b/20, 072b/20, 088b/02

ö. aġrısına 084b/15

ö. balġamını 035b/12

ö. çıbanına 069a/08

ö. çıbanların 089b/07

ö. çıbanlarına 053a/25, 056b/24

ö.+ de 032b/07, 035a/07, 050b/22, 053a/11

ö.+ deki 041b/25

ö.+ den 047b/01, 073a/19

ö.+ e 032a/06, 032b/13, 049a/17, 049a/23, 051a/13, 053b/06, 058b/18, 067a/25, 068b/05, 077a/16, 079a/10, 082a/06, 083b/11, 084a/14, 087a/06, 087b/16

ö. ḫastalıḳlarına 046a/08

ö. ḫuşūnetlerine 049b/04

ö. ısısılıkına 024a/03

ö.+ i 026a/14, 027a/13, 028b/15, 057a/02, 061b/23, 066b/04, 067a/11

ö. ḳamışı ḫuşūnetin 079b/15

ö. ḳamışına 032b/13

ö. şişine 042b/17

ö. yaralarına 060a/12

ö. yarasına 055b/10, 065b/01, 065b/04, 071b/15

ö. zaḥmetlerine 043a/16

öyken düdügi: Nefes borusu. -1-

ö.+ ne 070a/09

öyle : Öyle. -9-

ö. 003b/12, 010a/10, 018a/25, 044a/17, 068b/15, 085a/21

ö.+ den 058b/06

ö.+ ce 019b/12, 036b/24, 098a/14

öyle : Öğle. -2-

ö.+ den 036a/23

ö. ḳatına 036a/22

öz : Öz, iç. -2-

ö.+ ini 072a/05

ö.+ üni 036b/19

P

pāça :< Far. Kasaplık hayvanların kesilmiş ayaklarından yapılan çorba. -1-

p. 016a/14

pāk :< Far. Pak, temiz. -69-

p. 008b/08, 024b/25, 028b/16, 080a/08, 080a/10

p.+ dur 005a/23

p. etmek 051b/13

p. eyledükden 080a/09

p. ideler 080a/08

p. ider 015b/03, 021b/18, 023a/03, 023b/17, 026a/16, 027a/15, 029a/14, 030a/09, 030b/03, 035b/12, 036b/08, 036b/24, 037a/11, 037b/23, 038a/21, 040b/15, 042a/09, 046b/24, 048a/09, 048a/15, 048b/04, 051a/15, 055a/07, 055b/08, 056a/07, 057a/07, 057a/23, 057b/22, 058a/18, 059b/17, 059b/19, 060a/16, 060b/10, 062a/22, 062b/05, 064b/10, 064b/20, 065b/16, 066a/14, 067a/11, 068a/02, 069b/02, 069b/15, 072a/05, 072b/20, 079a/09, 081b/15, 082b/04, 083a/05, 084b/09, 088a/20, 092a/04, 104b/01

p. idüb 015a/25, 024a/13, 025a/18, 039a/04

p. ola 050b/25

p. olandur 079b/23

p. olmaḳdur 087a/03

palamud :< Yun. Palamut balığı. -1-

p. 046a/22

pālūde :< Far. Nişasta, tahıl tanelerinden ve bazı baklagillerden çıkarılan un. -1-

mūmiyā-ı p. reng 061b/25

pāmūḳ : bk. pānbūḳ. -1-

p. 102b/08

pāmūḳluḳ :< Pamukluk otu, ormanlarda yetişen, yaz kış yapraklarını dökmeyen, yabangülünebenzer, çiçekleri güzel kokulu bir çeşit küçük ağaç. -2-

p. çalısına 071b/06

p. otı 071b/04

pānbūḳ :< Far. Pamuk. -6-

p. 061b/15, 099b/15, 099b/18, 099b/19

p.+ dan 102b/10

p. ḳozaḳı 078a/20

pancār:< Erm. Pancar. -1-

p. 045b/04

pān-zehir :< Far. Panzehir, zehrin etkisini ortadan kaldırabilme özelliği olan madde, antidot. -7-

p. 028a/17

p.+ e 028a/24, 035a/20

p.+ i 028a/25

p.+ i olur 092a/01

p.+ idür 026b/09, 034b/19

pāpādiyā :< Far. Papatya çiçeği. -4-

p. 116a/17

p. çiçeki 027a/24, 028b/08

p. yaġıdur 039b/17

parça :< Far. Parça. -1-

p.+ larını 054a/20

pāre :< Far. Parça. -10-

p. 079b/03, 100a/17

p.+ den 022b/17

p.+ dür 062b/22

arı p.+ leri 054a/20

p.+ si 100b/17

p.+ sin 022b/17

yüŋ p.+ siyle 031a/14, 037b/25

p.+ yi 100a/18

pārele - : Parçalamak; yıpratıp eskitmek; dövmek. -6-

p.- r 100a/09, 103b/02, 118b/07

p.- yüb 024a/07, 091b/11, 102b/19

Pārisī :< Far. Farsça, Fars diliyle ilgili. -1-

ism-i P.+ dür 028b/13

parlaḳ : Parlak. -1-

p. ola 020b/11

parmaḳ : Parmak. -9-

p. 093b/15, 117b/07

p.+ da 101b/16

p.+ ında 102a/17, 103a/05

p.+ ından 101b/18

p.+ lar arasına 115b/21

p.+ larında 102a/15

p.+ larınuŋ 003b/02

pars :< Far. Pars, panter, leopar. -1-

p. 070a/02

pas : Pas. -2-

p. 040a/10, 040a/11

pāymān :< Far. Ayak gibi. -1-

p. ola 094a/21

pāzı :< Erm. Pazı. -1-

p. yapraḳı 116a/14

pāzū : bk. pāzı. -3-

p. 045b/03

p.+ nuŋ 045b/11

peçe :< Far. Yavru; bölüm, parça. -2-

kebūter-i p. 057a/12

p.+ nüŋ 068b/12

pekişdür - : Pekiştirmek. -1-

p.- ür 103a/14

peklik : Peklik, kabızlık. -1-

p.+ ine 016b/08

peksimād :< Yun. Kurutulmuş ekmek, peksimet. -1-

p. 013b/03

pelīd :< Ar. Pelit. -1-

p. aġaçı 045b/21

pelīn :< Bul. Pelin otu. -1-

p. 109b/05

penbe :< Far. Pembe, pamuk. -5-

p. 042a/07, 072b/12, 083a/04

p. çekirdeki 061b/20

p.+ yi 061b/19

pençe :< Far. Pençe. -1-

şāhīn p.+ si 097b/08

penpe : bk. penbe. -5-

p. 047a/23, 061b/15, 061b/17

p. bezini 061b/18

p.+ nüŋ 061b/19

perde :< Far. Katarakt; perde. -9-

p. 080b/22

p.+ sin 078b/11, 080b/10

göz p.+ sin 021b/23, 030b/23, 042b/14

dimāġ p.+ sinden 068a/16

p.+ sini 101b/21

p.+ ye 114a/03

perdeli : Kataraktlı. -1-

p. 101b/20

perhīz :< Far. Perhiz. -6-

p.+ i 053a/13

p. ideler 016b/20

p. iden 049b/25

p. idenlerine 072b/01

p.+ lerüŋ 010b/01

p. ola 008a/25

per-i siyāvşān : bk. persiyāvşān. -1-

p. 028b/12

persiyāvşān :< Far. Baldırıkara. -6-

p. 095a/17, 095b/10, 096b/21, 104a/13, 104b/08, 110a/06

perverde :< Far. Terbiye edilmiş. -3-

p. idüb 119b/04

p. olmış ola 111b/21, 112a/21

pes :< Far. Öyle ise, şimdi; sonuç olarak. -1-

p. 006b/24

peyāpey :< Far. Birbiri ardınca; azar azar. -2-

p. 056b/13, 058b/03

peydā :< Far. Meydana, açığa çıkma. -27-

p. itdürür 041a/09

p. ider 033b/15, 057a/09

p. idüb 041a/05

p. olan 031b/04, 041a/03

p. olduġı 021b/14

p. olunur 020b/12

p. olur 002a/14, 002a/16, 002a/18, 003b/19, 004a/18, 005b/16, 006a/15, 006b/05, 006b/08, 007a/12, 007a/19, 009b/22, 018a/18, 018b/03, 031b/23, 032a/22, 043b/11, 087b/05, 098b/09

peynir :< Far. Peynir. -7-

p. 033b/10, 033b/14

p.+ den 075b/08

p.+ i 075b/05

p. māyesi 023a/13, 026b/24

p.+ üŋ 033b/13

peynīr : bk. peynir. -3-

p. ṣuyıdur 075a/21

p. ṣuyın 075b/14

p. ṣuyınuŋ 075a/21

pıraṣa :< Yun. Pırasa. -11-

p. 065b/10, 065b/11, 065b/13, 110a/01

p. köki 065b/12

p.+ laruŋ 071b/10

p.+ nuŋ 065b/13

p. ṣuyıyla 109b/18, 116b/08

p. toḫumı 029a/10, 106b/23

pırāsa : bk. pıraṣa. -1-

p. 065b/06

pırāṣa : bk. pıraṣa. -2-

p. 094b/18, 101b/23

pīl :< Far. Fil. -1-

p. 058b/01

pilic : bk. piliç. -1-

p. çorbası 020a/09

piliç : Piliç. -3-

p. 012b/04

p. çorbası 012b/07

p. olub 056b/14

pina :< Yun. Büyük, mavi bir midye türü. -1-

p. 073b/10

pīr :< Far. Yaşlı. -3-

p. 105b/15

p.+ ler 080b/23

p.+ lere 022a/25

pirinç :< Far. Pirinç, bakıra çinko katılarak elde edilen sarı renkte bir alaşım. -4-

p. 069a/04, 080a/10

p.-i kābilī 096b/17

p.+ e 023a/04

pirnār :< Yun. Meşe ağacı envaından bir çeşit çalı. -1-

p. 070b/15

pīrūze :< Far. Firuze. -2-

p. 058a/20

p. ṭaşıdur 057b/09

pisi balığı : Pisi balığı. -1-

p. 046a/20

piş - : Pişmek. -39-

p.- dügi 070a/03

p.- e 051b/04

p.- en 036b/05

p.- er 030a/07

p.- memişinüŋ 036b/05

p.- miş 010b/16, 037a/16, 048a/22, 049b/17, 053b/06, 053b/10, 054b/18, 058a/01, 059b/08, 059b/17, 060a/13, 062b/08, 065a/12, 065b/10, 067a/13, 067b/17, 069b/17, 070a/09, 070a/11, 072b/19, 083a/20, 090a/08, 091b/05, 114b/03

p.- miş ola 009a/14, 119b/09

p.- miş olan 067b/13

p.- mişi 036a/21, 091b/04

p.- mişini 062a/10

p.- mişiyle 073a/01

p.- se 071a/19

p.- üb 023a/21

p.- ürüb 022b/10

pişir - : bk. pişür -. -13-

p.- üb 027b/21, 033a/21, 036a/16, 036b/18, 037a/17, 039a/11, 040a/13, 045a/06, 045a/08, 049b/19, 090b/14, 091a/14, 099a/08

pişür - : Pişirmek. -66-

p.- düklerinde 025b/06, 035b/20, 051b/03, 067b/06

p.- eler 024a/06, 082b/10, 091b/14

p.- meden 053b/25

p.- seler 027b/24, 028a/05, 033b/04, 038b/13, 042b/17, 048b/11, 056b/15, 063b/21, 066a/03, 071a/20, 071a/23, 072b/02, 091a/17

p.- üb 020a/16, 020a/18, 025a/11, 031b/21, 033b/03, 033b/12, 036b/10, 042b/19, 044a/11, 044b/12, 045b/08, 046a/14, 047a/07, 047b/12, 049a/22, 050a/04, 050b/22, 051a/07, 051a/09, 051a/18, 051b/06, 053b/24, 055a/20, 056b/13, 057b/11, 058a/07, 059b/04, 062b/09, 065b/08, 065b/18, 066a/05, 067a/23, 068a/03, 068a/04, 068a/06, 070a/09, 072b/04, 074a/04, 078b/02, 103b/14

p.- ür 048a/17

p.- ürler 083a/12

pişürücilik : Pişiricilik. -1-

p.+ i 048a/18

piyāz :< Far. Soğan. -1-

p. toḫumı 107a/14

portaḳālī :< İt. Portakal şeklinde olan. -1-

p. 073b/09

purçaḳ : bk. burçaḳ. -1-

p. 065b/15

pūṭe :< Far. İçinde maden eritilen tava. -1-

p. içine 120a/09

püre : Pire. -1-

p.+ si 100a/19

R

rā :< Ar. Osmanlı alfabesinin on ikinci harfi. -2-

ḥarf-u'r r. 040b/07, 100a/22

rābiʿ :< Ar. Dördüncü. -5-

faṣl-ı r. 097a/03

faṣl-u'r r. 004a/02

iḳlīm-i r. 003a/06

ṭarṭīr-i r. 007a/18

iḳlīm-i r.+ dür 003a/05

rābiʿ-i ʿaşer :< Ar. On dördüncü. -1-

faṣl-u'r r. 009a/21

rābiʿ ve'l-erbaʿīn :< Ar. Kırk dördüncü. -1-

faṣl-u'r r. 015b/10

rābiʿ ve'l-ʿişrīn :< Ar. Yirmi dördüncü. -1-

faṣl-u'r r. 011b/12

rābiʿ ve'ṣ-ṣelāṣīn :< Ar. Otuz dördüncü. -1-

faṣl-u'r r. 013a/22

rābiʿ ve'l-ḫamsīn :< Ar. Elli dördüncü. -1-

faṣl-u'r r. 017b/07

rādiʿ :< Ar. Reddeden, reddedici; engelleyici.

r. 072a/04

r.+ dür 072a/04

raġbetli : Rağbetli, rağbet edilen. -1-

r. 102a/17

raḫam :< Ar. Akbabalar. -1-

r. 100a/22,

rāḥat :< Ar. Tasasız, kedersiz bir halde bulunma. -1-

r. oldıgı 019a/07

raḥ(i)m :< Ar. Rahim, döl yatağı.-29-

r. 049a/25

r. aġrılarına 028b/11

r. aġrısına 024a/18

r.+ de 016a/24, 016b/01, 016b/02, 016b/05, 026a/10, 039a/17, 042b/25

r.+ den 050b/14

r.+ e 029a/22, 095b/20

istirḫā-i r.+ e 026a/02

r.+ i 026b/21, 035a/02, 114a/06, 119b/02

ana r.+ indeki 115b/04

r.+ lerin 026a/16

r. marażına 118a/16

r. marażlarına 066b/11, 105b/15

r. ṣalābetine 025b/23

r. ṣancusına 036b/19

r. ṣovuḳluḳına 044a/21

r.+ üŋ 016a/25, 016b/08

rākid :< Ar. Hareketsiz, durgun. -1-

r. olan 074b/20

raḳīḳ :< Ar. Berrak, saydam. -3-

r. ider 092b/21

r. ola 009a/16

r. olmaya 002a/03

rakīḳlīḳ : Berraklık, saydamlık. -1-

r.+ i 070a/05

raṣāsu'l-beyż :< Ar. Kalay. -1-

r. 041a/01

rāsin :< Ar. Andız otu. -5-

r. 041b/08, 100b/07, 111b/18

aṣıl-ı r. 104b/08

r.+ i 112b/14

rāst :< Far. Doğru, uygun. -1-

r. gelse 078a/04

raʿşe :< Ar. Titreme; korku veya soğuktan ürkme, kısmi felç, inme nüzül. -7-

r. 010a/16, 034b/10, 043b/02

r.+ ye 023a/15, 038b/11, 114a/20

r. ʿilletine 066a/01

raṭb :< Ar. Rutubetli; taze; mülayim. -114-

r. 003a/02, 003a/03, 024a/01, 029a/16, 029b/14, 055b/05, 060b/08, 070a/06, 070a/24, 073a/05, 079a/08, 082a/19, 085b/20

levz-i r. 073a/09

teşennüc-i r. 010a/17

tīn-i r. 032b/08

zūfā-yı r. 042b/21

suʿāl-i r.+ a 085b/12

r. bulmuşlar 063b/04

r.+ dur 002a/02, 002a/06, 002a/11, 002a/17, 027b/22, 028b/19, 030a/02, 030a/08, 030a/20, 030b/17, 031a/10, 031a/11, 031b/16, 032a/05, 032a/21, 032b/06, 032b/09, 033b/10, 034a/14, 034a/25, 034b/16, 035b/18, 036a/19, 036b/17, 037a/14, 037b/02, 037b/06, 037b/13, 041a/07, 042b/23, 043a/05, 043a/17, 043a/25, 045a/14, 045b/06,

046a/03, 046a/11, 046b/02, 047a/11, 048b/09, 048b/16, 049b/21, 050a/03, 050a/23, 051b/18, 053a/07, 053b/10, 053b/22, 055b/23, 055b/25, 057a/21, 058a/21, 059a/04, 059a/05, 059a/24, 060a/21, 061b/15, 062a/16, 063b/06, 065a/22, 065a/23, 066a/10, 066b/25, 067a/10, 067b/04, 067b/10, 068a/25, 069a/24, 069b/18, 069b/21, 070a/20, 071a/09, 071a/24, 072a/13, 072a/17, 072a/22, 072a/23, 072a/24, 072b/17, 073a/05, 073a/10, 074a/21, 075a/05, 081a/09, 083a/14, 083a/15, 083b/09, 083b/10, 089a/18, 091b/03, 101a/12

r. olmaḳ 030a/02

r. olur 075a/13

raṭbe : bk. raṭb. -1-

r.+ ye 075a/07

rātinc :< Far. Sanavber zamkı, çam sakızı.

-1-

r. 113b/16

rāvend :< Far. Karabuğdaygiller familyasından, büyük yapraklı, çok yıllık bir bitki ve bu bitkinin kökü. -16-

r. 095a/02, 095b/08, 100b/03, 109b/09, 110a/16, 110a/21, 112a/16

aḳrāṣ-ı r. 014b/01

ḥabb-ı r. 017a/05

rubb-ı r. 120a/04

r.-i çīnī 040b/07, 097a/20, 108a/06, 111b/12

r.+ i 100b/04

rāy :< Ar. Rey, fikir. -11-

r.-ı ḥekīm 099b/04

r.-ı ṭabīb 011a/17, 011b/24, 012a/08, 012a/25, 012b/18, 014b/05, 014b/19, 015b/02

r.-i ṭabīb 013b/16

r.+ ı 099a/23

rāyiḥa :< Ar. Koku. -46-

kerīh-ü'r r. 070a/02

ṭayyib-ü'r r. 049b/07

r.-i ṭayyibe 042a/21

çirkin r.+ ları 090b/09

r.+ ların 101a/07

r.+ larından 001b/01

kerīh-ü'r r. olan 069b/25

ʿadīm-ü'r r. olub 074b/07

r.+ sı 002a/03, 025a/07, 028a/07, 030b/25, 042a/16, 044a/05, 045b/13, 054a/02, 054b/23, 055a/13, 061a/11, 061a/12, 064a/25, 067b/10, 069a/23, 070a/03, 073b/23, 076a/01, 081b/18,

084b/07, 086b/11, 086b/16, 088a/05, 094a/14, 094a/20, 094b/05

r.+ sın 076a/07

ağız r.+ sın 066a/13

ḳoltuḳ r.+ sın 079b/06

ṣarımsaḳ r.+ sın 067a/02

ḳaranfil r.+ sına 059b/22

r.+ sından 006b/15, 063a/15

r.+ sını 005b/11, 064b/05, 101b/10

sarımsaḳ r.+ sını 058a/04

r.+ yı 084b/11

rāyiḥalı : Rayihalı, kokulu. -2-

r. 028a/06, 100b/06

rāyiḥalu : bk. rāyiḥalı. -2-

r. 074a/15, 090a/20

raʿ yu'l-ḥamām :< Ar. Güvercin otu, mine çiçeği. -1-

r. 096a/01

rāzıḳī :< Ar. İri taneli bir tür üzüm, rezaki.
-1-

r. yağında 087b/22

Rāzī : Ebu Bekir Muhammed ibn-i Zekeriya el- Razi (Hekim adı). -20-

R. 031b/22, 035b/19, 039a/11, 041a/10, 059a/06, 064b/01, 069b/20, 078a/23, 087a/03

ḳavl-i R. 059b/05, 059b/10, 060b/10, 061a/16, 061b/01, 067a/11, 082a/18, 083a/19, 086a/13,

090a/13

R.+ nüŋ 065b/23

rāziyāne :< Far. Rezene. -35-

r. 005b/09, 028a/07, 028a/25, 039a/21, 041a/25, 052b/04, 072a/01, 075b/03, 090a/09, 100b/05, 105b/22, 107a/04, 107a/15, 107b/13, 109b/08, 110a/01, 110a/13, 111a/05

aṣıl-ı r. 104b/13, 115b/06

bezr-i r. 015a/19, 015b/04, 104b/13, 107a/07, 110b/14

r.+ nüŋ 005b/11, 015a/07

r. ṣuyı 020a/12

r. ṣuyıyla 053b/17, 080a/13, 084b/17, 104a/07

r. toḫumı 090a/06

r. toḫumından 041b/04

r. yapraḳına 042b/15

rāziyānec : bk. rāziyāne. -3-

aṣl-ı r. 104a/12

mā-i r. 104b/15

şarāb-ı r. 104b/11

reʿāyā :< Ar. Bir hükümdar idaresi altında bulunan ve vergi veren halk; Hristiyan tebaa. -5-

r. 081a/20, 081b/05, 081b/11, 081b/12

r.+ nuŋ 081b/04

rebiʿ :< Ar. Bahar. -1-

r. 002a/11

rebüv :< Ar. Astım. -23-

r. 024a/11, 028b/17, 053a/25, 056b/24, 066a/13

r.+ e 053b/23, 055b/10, 072b/11, 073a/06, 073b/01, 087b/12

r. ısıtmasına 040b/15

r. marażına 024b/04, 052b/10

r. öksürükine 064a/03

r. öksürüküne 038a/02

r. ṣāḥibine 022a/12

r. zaḥmetine 042b/17

r. ʿilleti 032b/21

r. ʿilletine 032a/17, 038b/12, 043b/07, 069a/17

recle :< Ar. Semizotu.-2-

r. 030a/19, 100b/06

reçine :< Yun. Çam sakızı. -1-

r. 053a/21

redd :< Ar. Reddetme, geri çevirme. -1-

r. ider 082a/12

rediyye :< Ar. Bir fikri reddetmek için yazılan yazı. -1-

aḫlāṭ-ı r.+ den 069b/15

reīs :< Ar. Baş. -1-

ʿużuv-ı r. 005a/04

reʾīse : bk. reīs. -2-

aʿżā-i r.+ de 018a/25

aʿżā-i r.+ ye 054a/25

reʾīsī :< Ar. Başla ilgili. -3-

aʿżā-i r.+ ye 105b/05, 105b/14, 106a/08

remād :< Ar. Kül. -4-

gül-i r. 023a/18

r.-ı kūfī 097a/01

r.-ı ʿaḳreb 096b/22

r.+ a 009a/11

remādī :< Ar. Kül ile ilgili; kül renginde olan, gri. -1-

r.-ü'l levn 094a/13

remed :< Ar. Göz ağrısı. -5-

r.-i ḥār 112b/06

r.+ e 071a/02

r.+ i 118b/16

r. ibtidālarına 076b/05

r. ʿilletine 021a/16

renc :< Far. Ağrı, sızı; hastalık. -1-

cüdām r.+ ine 042b/06

rendele - : Randelemek. -1-

r.- yüb 115a/22

reng :< Far. Renk. -23-

r. 007a/07, 045b/12, 074a/14

mūmiyā-ı pālūde r. 061b/25

r.+ i 002a/03, 008a/24, 008b/03, 008b/16, 009b/04, 017b/25, 041b/18, 058a/23, 058a/24, 061a/10, 064a/01, 076b/17, 098a/13, 098a/23

vişne r.+ i olub 063a/14

summāḳ-ı baġdādī r.+ ine 092a/12

r.+ leri 094b/14

zırnīḫ r. ola 008b/16

renglü : Renkli. -2-

r. 042a/16, 077a/20

reṣāṣ :< Ar. Kurşun. -1-

r.-ı muḥriḳ 119a/09

reṣāṣī : Kurşuni. -1-

isfīdāc-i r. 112b/02

resīde :< Far. Yetişmiş, olgunlaşmış. -1-

r. 063a/22

resūl :< Ar. Elçi, peygamber. -1-

r.-i ekrem 101b/17

reṣād :< Ar. Su teresi; üzerlik tohumu. -5-

r. 040b/22

bezr-i r. 109a/07

dühn-i r. 010a/23, 017a/04, 017a/06

revāḳ :< Ar. Petek. -2-

r. 034b/08

r. ḳalub 034b/08

revġan:< Far. Yağ. -4-

r. 087a/05

mūm r.+ ı 065a/04

mūm-ı r. iterlerse 056a/09

mūm-ı r. itüb 039b/23

revḥ :< Ar. Rahat, gönül rahatlığı. -1-

r.+ in 061b/11

revṣ :< Ar. Tezek. -1-

r.+ inden 097b/22

reyḥān:< Ar. Reyhan. -4-

r. 107a/15

bezr-i r. 097a/14, 105b/08

r.+ dan 004a/10

reyḥānī :< Ar. Reyhandan yapılmış. -4-

şarāb-ı r. 012b/07, 013a/12, 094b/10, 105a/01

rezāki :< Ar. İri taneli bir üzüm çeşidi. -1-

r. 053a/25

rıfḳ :< Ar. Yumuşaklık, rahatlık, tatlılık.

-1-

r. 020b/16

rıṭl :< Ar. Bir litre civarında bir ölçü birimi. .-13-

r. 032a/12, 048a/13, 075b/03, 104a/19, 104a/21, 104a/22, 108a/17, 117a/06, 117a/23, 117b/01

r.+ dur 035b/06

ri'āyet :< Ar. Gütme, gözetme. -1-

r. 020b/17

rībāc : bk. rībās. -1-

r. 041a/18

rībās :< Ar. Işgın otu. -7-

r. 048b/10, 084b/01, 094a/22

rubb-u'l r. 097a/16

şarāb-ı r. 011a/06, 013a/24

r. rubbı 046a/04

rībāṣ : bk. rībās. -2-

r. 040b/18, 041a/18

ribāṭ :< Ar. Sinirler; bağ. -2-

r.+ dur 003b/07, 003b/09

ribāyis: bk. rībās. -1-

r. 040b/17

riclü'l-ḥamām :< Ar. Bespaye, kaya eğreltisi. -1-

r. 022a/01

rie : bk. riye. -1-

r. 005a/05

rīḥ :< Ar. Romatizma, yel, ağrı. -10-

r. 114b/14

r.-i bevāsīre 106b/17

r.-i şedīdde 050a/13

taḫlīl-i r.+ e 066b/11

r.+ i 036b/05

r.+ lere 106b/17

r.+ leri 106b/10, 106b/20, 109b/19

r.+ lerine 115a/16

rīḥī :< Ar. Yelle ilgili, yelden kaynaklanan. -2-

ḳulunc-ı r.+ ye 038a/10

ḳulunc-i r.+ ye 091b/07

riḳḳat :< Ar. Yufkalık, incelik. -1-

r.+ inden 001a/16

rivāyet :< Ar. Söylenti, bir söz veya hadisenin hikayesi.-2-

r.-i mezbūre 054a/21

r.+ e 077b/14

riyāḥ :< Ar. Yeller, ağrılar, romatizmalar.

-30-

r. 013b/02, 041a/09, 055a/07

r.-ı bāride 049a/20

r.-ı bārideye 087a/15, 091b/12

r.-ı bārideyi 086a/05

r.-ı ġalīẓe 081a/03

r.-ı ġalīẓeye 076a/08

r.-ı ġalīẓeyi 059b/25

r.-ı muḫtelife 005a/08

r.-ı muḫtelifeden 010b/13

r.+ dan 079a/09

muḥallil-i r.+ dur 079b/13

r.+ ı 055a/04, 055a/06, 055b/25, 079a/09, 088a/18

r.+ ın 025a/17

taḫlīl-i r. iter 066a/11

r.+ lar 003b/19, 013a/11

r.+ lardan 013b/20, 013b/22

r.+ ları 104b/07, 104b/17, 106a/20

r.+ laruŋ 003b/20

r.+ uŋ 013a/15

riyāżet:< Ar. Perhizle yaşama. -2-

r. 051a/08, 071b/01

riyāżī :< Ar. Sporcu. -1-

aṣḥāb-ı r.+ yi 071a/25

riyāżiyyāt :< Ar. Matematik bilgisi. -1-

r.+ dan 068b/09

riye :< Ar. Akciğer. -2-

r.+ ye 095b/02

ḳaṣabat-ü'r r.+ ye 075a/08

rīze :< Far. Kırıntı, ufak parça. -3-

r.+ ler 077b/13

r.+ sini 077b/22

ruʿāf :< Ar. Burun kanaması. -3-

r. 019a/13

r.+ ı 064a/11

r.+ uŋ 011a/05

rubʿ :< Ar. Dörtte bir, çeyrek. -16-

r. 021a/07, 034a/07, 060b/18, 064a/07, 087a/12, 087b/06, 117b/01

ḥummā-yı r. 020a/06, 020a/07

r.-ı bāride 105a/14

r.+ a 118a/15

ḥummā-yı r.+ a 051a/03, 102a/02

r.+ ı 105a/06

r. ısıtmalarına 069a/20

rubb :< Ar. İç, öz, meyve ve sebzelerin özü. -33-

r.-ı benefsec 097a/19

r.-ı ḫarnūb 097a/19

r.-ı ḫaşḫāş 097a/19

r.-ı ḥışrım 097a/05, 097a/10

r.-ı ḳırmız 120a/01

r.-ı rāvend 120a/04

r.-ı rummān 013b/05

r.-ı sefercel 013b/05, 013b/14, 097a/09

r.-ı sūs 106a/14, 112a/03

r.-ı tuffāḥ 097a/19

r.-ı tuffāḥ-ı ḫāmıż 097a/09
r.-ı utruc 062a/14
r.-ı zaġferān 120a/01
r.-u'l ās 097a/15, 097a/19
r.-u'l ḥışrım 097a/15
r.-u'l rībās 097a/16
r.-u'l sefercel 097a/15
r.-u'l tuffāḥ 097a/15
r.-u's sūs 057a/11, 096a/20, 103b/23, 104a/06
r.+ ı 024b/10, 084b/02
mersīn r.+ ı 112a/04
rībās r.+ ı 046a/04
r.+ ından 047b/08
r.+ ınuŋ 026b/04

rūbiyān :< Far. Karides. -1-
r. 100a/23

rūfadān :< Yun. Rafadan, yarı pişmiş. -7-
r. 031a/11, 036a/13, 039b/01, 052a/20, 060a/13, 082a/12, 116a/09

Rūfis : Rufis (Hekimadı). -24-
R. 067a/01, 081b/15, 086a/23, 088a/05, 089a/05
ayāric-i r. 010a/07, 017b/21, 027a/20
ḳavl-i R. 052b/03, 056b/10, 059b/12, 066a/09, 069a/04, 069a/15, 070b/16, 072b/17, 076b/08, 079b/07, 083a/21, 084a/21, 084b/19, 086b/17, 092a/15

rūḥ :< Ar. Can, nefes. -41-
r. 004b/07, 004b/13, 054b/04, 085a/19, 090b/05
münaḳḳī-i r. 068a/17
r.-ı bārūd 118b/08
r.-ı ḥayvānı 064b/06
r.-ı ḥayvānīden 008a/09
r.-ı ḥayvānīyi 054b/03
r.-ı insāniyyeden 004b/19
r.-ı laṭīf eylemekdür 004b/10
r.-ı milḥ-i mürekkeb 117b/19
r.-ı nefsānīyi 009b/21
r.-ı nefsāniyyeyi 010a/10
r.-ı zāc 118a/01, 118a/06, 119b/22
r.-ı zācı 118a/22
r.-i milḥ 118b/12
r.+ a 031b/17, 050a/20, 054a/24, 068a/23, 089b/07, 094b/08, 099a/04, 099b/16, 109b/04
r.+ dur 006a/11, 118a/04
havā-ı mükşif-i r.+ dur 004b/14
muḳavvī-i r.+ dur 084a/05
mülāyim-i r.+ dur 090b/19
r.+ ı 117a/19, 118a/23

r.+ ları 004b/09

r.+ laruŋ 004b/14

r.+ uŋ 008a/11, 117a/20

ruḥām :< Ar. Mermer. -1-

r. 040b/18

rūḥāniyyāt :< Ar. Ruhsal. -1-

r. 003b/21

rūḥ-efzā :< Ar. – Far. Ruha tazelik veren. -1-

cevāriş-i r. 108b/14

Rūm : Anadolu. -12-

R. 001a/04

R.+ a 086b/11

R.+ da 055a/01, 059b/24, 067b/08, 086b/10

sevāḥila-i baḥr-ı R.+ dan 101b/15

R. deryāsında 073b/10

R. diyārına 054a/16, 063a/21, 063a/25

R. ilinde 093a/09

rūmī :< Ar. Anadolu'ya ait. -13-

r. 026b/06, 043b/10, 093a/09

R. 056b/19

afsentīn-i r. 096b/12, 096b/21

ḳaranfil-i r. 059b/21

R.+ de 071b/02

ism-i R.+ dür 047b/10

sünbül-i r.+ dür 047a/02, 086a/20

R. olduġı 093a/11

sünbül-i r.+ ye 086a/17

rummān :< Ar. Nar. -18-

r. 041a/06, 100b/03

aṣıl-ı ḳışr-ı r. 096b/14

ḥabb-ı r. 097a/10, 111a/12, 111b/04

ḳışr-ı aṣıl-ı r. 014a/15

ḳışr-ı r. 113b/09

rubb-ı r. 013b/05

şarāb-ı r. 013a/09

mā-i r.-ı ḫāmıż 009b/06, 010b/07

şarāb-ı r.-ı ḫāmıż 018b/14

şarāb-ı r.-ı ḥulv 013a/18

r.-ı muzz 041a/16

şarāb-ı r.-i ḫāmıż 011a/06

r.+ ın 041a/16

mā-i r.+ ın 017b/15

rummānī :< Ar. Nara ait, nar ile ilgili; nar rengi, kızıl. -3-

r. 092b/18, 097a/06

r.+ dür 092b/18

rūşen :< Far. Aydın, parlak. -6-

r. ider 021b/19, 036b/14, 041a/22, 041b/01, 060b/05, 104b/04

rūşenā : bk. rūşen. -1-

r. 079b/20

rūşenālıḳ : Aydınlık, parlaklık. -2-

r. 077a/13

r.+ a 079a/05

ruteylā :< Ar. İri ve zehirli bir kır örümceği. -1-

r. 100b/01

ruṭūbāt :< Ar. Nem, nemli özellikte. -22-

r. 051b/19

r.-ı aṣliyyeye 052a/14

r.-ı ġalīẓeden 065b/16

r.-ı ġalīẓedür 069a/25

munżic-ı r.-ı ġalīẓedür 069a/25

r.-ı lezicden 067a/11

r.-ı lezicedür 012a/19

r.-ı leziceyi 062a/23

r.+ a 038b/05

r.+ ı 029b/10, 040b/14, 048b/05, 050b/02, 063b/14, 068b/02, 092a/21

r.+ ın 082a/03

r.+ ına 027a/19, 079a/02

r.+ ını 064b/11

neşf-i r. iter 035a/04

r. ʿufūnetini 092a/04

ruṭūbet :< Ar. Nem, nemli özellikte. -64-

r. 003b/09, 009b/15, 013b/10, 024b/08, 029a/04, 029b/07, 030b/06, 036b/05, 038a/22, 042a/03, 080a/20, 084a/03, 089a/06

r.-i fāsideyi 106a/09

r.-i fażlıyyesi 027b/05, 032b/16, 041b/09, 057a/13, 057a/21

r.-i müzmineye 085b/04

r.+ de 031b/17, 032b/11

r.+ den 011b/14, 065b/10

r.+ dür 013a/11

r.+ e 024b/25, 037a/16, 080a/20

r.+ i 025b/23, 030a/14, 031b/08, 034a/18, 038a/13, 053b/03, 058b/21, 069b/19, 070a/05, 072a/23, 073a/04, 074a/22, 084b/08, 087a/04, 087b/10, 109b/04

r.+ iŋ 005b/22

r.+ in 022b/01, 077a/01

miʿde r.+ in 026b/10

r.+ inden 010a/18, 053b/02, 089a/18

r.+ ine 030b/02, 085b/06, 107a/02, 109b/12

r.+ ini 061b/20, 109a/23

r.+ ler 005a/12

r.+ leri 003a/23, 003a/25

r.+ lerin 092b/04

r.+ lerüŋ 003a/21

r. olduğındandur 080b/18

ruṭūbetli : Rutubetli, nemli. -2-

r. 017a/17, 020b/19

ruṭūbetlü : ruṭūbetli. bk. -5-

r. 041b/09, 049a/16, 084b/10

r.+ dür 030a/14, 059a/23

rūzgār :< Far. Yel, rüzgar. -1-

r. 054a/11

rücuʿ :< Ar. Dönme, geri dönme. -1-

r. ider 074b/05

rükbe :< Ar. Diz, diz kapağı. -1-

evcāʿ-ı r.+ ye 091b/12

rüsūb :< Ar. Tortu, çöküntü. -4-

r. 008a/23, 008b/04, 008b/06, 008b/18

S Ṣ Ş

ṣā :< Ar. Osmanlı alfabesinin beşinci harfi. -2-

ḥarf-u'ṣ ṣ. 032b/14

ḥarf-ü'ṣ ṣ. 099a/15

saʿālib :< Ar. Tilkiler. -1-

s. 032b/19

sāʿat :< Ar. Saat. -18-

s. 020b/13, 021a/08, 033a/01, 052a/21, 075b/13, 088a/03, 110b/15

s.+ de 114b/02, 114b/06

s.+ den 008b/13, 018b/24, 018b/25, 019a/02, 063b/13, 066b/15, 119b/05

s.+ e 019a/02

s.+ inde 087a/18

ṣab : Sap. -3-

ṣ.+ ları 063a/11, 063a/14

kirās ṣ.+ ları 063a/12

ṣabāḥ :< Ar. Sabah. -16-

ṣ. 008b/10, 008b/12, 017b/11, 018b/23, 037a/24, 066b/18, 099a/13, 103b/02, 106a/18, 109b/22, 110a/04

ṣ.+ a 119b/13

ṣ.+ da 016a/22, 019a/08, 106b/01

ṣ.+ dan 112b/20

ṣabāḥleyin : Sabahleyin, sabah saatlerinde. -1-

ṣ. 014a/09

ṣabbāġīn :< Ar. Bazı bitki köklerinin karıştırılmasıyla oluşturulan ilaç; boya. -1-

füvve-i ṣ. 096b/13

ṣabġ :< Ar. Boya, renk. -2-

ṣ. 014b/22

ṣ. ider 015a/06

sābıḳa :< Ar. Geçen, geçmiş, önceki. -1-

s. 001b/05

ṣabır :< Ar. Sabırlık otu, öd ağacı ve bu bitkiden elde edilen tıbbî zamk. -23-

ṣ. 017b/09, 049a/01, 049a/10, 056a/11, 095b/06, 096a/03, 101b/02, 109a/18, 109a/22, 109b/02, 109b/10, 109b/15, 110b/03, 112b/03, 113b/19, 114a/14, 114b/07, 114b/21, 117a/11

ḥabb-ı ḫayr-u'l ṣ. 009a/17

ṣ.-ı ṣuḳuṭūrī 049a/02

ṣ.+ ı 109a/22

ṣ.+ uŋ 049a/07

ṣabī :< Ar. Bebek, henüz üç yaşındaki çocuk. -3-

ṣ.+ ler 003a/22

ṣ.+ lere 085a/21

ṣ.+ lerüŋ 003a/23

sābiʿ :< Ar. Yedinci. -1-

faṣl-u'ş s. 005b/18

ṯābit :< Ar. Hareketsiz; ispat edilmiş. -3-

ṯ. eylemek 004b/12

ṯ. eylemekdür 004b/10

ṯ. olub 004b/08

ṯābi-i ʿaşer :< Ar. On yedinci. -1-

faṣl-u'ṯ ṯ. 010a/09

sābiʿ ve'l-erbaʿīn :< Ar. Kırk yedinci. -1-

faṣl-u's s. 016a/08

sābiʿ ve'l-ʿişrīn :< Ar. Yirmi yedinci. -1-

faṣl-u's s. 012a/18

sābiʿ ve'ṯ-ṯelāṯīn :< Ar. Otuz yedinci. -1-

faṣl-u's s. 014a/04

sābiʿ ve'l-ḫamsīn :< Ar. Elli yedinci. -1-

faṣl-u'ş s. 018a/10

ṣabr :< Ar. Dayanma, katlanma, sabır. -2-

ṣ. eyleyüb 036a/23

ṣ. iderler 046b/05

ṣābūn :< Ar. Sabun. -2-

ṣ. 048b/20

ṣ.+ a 086a/18

ṣac : bk. ṣaç. -2-

ṣ. 039b/24, 039b/25

ṣaccıġaz : Saç. -1-

ṣ.+ ı 042a/07

ṣaç - : Saçmak, dağıtmak. -6-

ṣ.- alar 055a/22, 067b/07

ṣ.- salar 100a/10

ṣ.- ub 021b/13, 025a/12, 045b/20

ṣaç : Saç. -13-

ṣ. 089a/01, 094a/08, 095a/17, 106b/03

ṣ.+ a 023a/11, 024b/15, 095a/17, 099b/08, 100a/04

ṣ.+ ı 042a/07, 100a/01

ṣ.+ ına 099b/05

ṣ. yerine 102a/23

saçaḳ : Saçak. -1-

s.+ ları 065b/13

ṣaçaḳlu : Saçaklı. -2-

ṣ. 071b/09

ṣ. olur 086a/21

ṣaçḳıran : Saçkıran hastalığı. -1-

ṣ. 023b/07

ṣaçlu : Saçlı. -1-

ṣ. 073b/10

ṣād :< Ar. Osmanlı alfabesinin on yedinci harfi. -2-

ḥarf-u'ṣ ṣ. 048b/20, 101b/01

ṣadā :< Ar. Ses. -1-

ṣ. vire 014b/09

ṣadāḳat :< Ar. Doğruluk, sadakat. -1-

ṣ.+ i 005a/19

sāde :< Far. Katkısız; düz; süssüz. -7-

s. 022a/11, 046a/12, 047a/22, 071b/04, 072b/02, 089a/15, 115a/18

ṣāde : bk. sāde. -1-

ṣıfat-ı antīmūn-ı ṣ. 120a/08

sādec :< Far. Hint sümbülü; daha çok göz hastalıkları için hazırlanan edviyelerde kullanılan ve Hindistan'dan getirilen bir çeşit taş, kan taşı. -8-

s. 025b/16, 043b/10

s.-i hindī 043b/10, 101a/03, 105a/15, 111a/11, 111b/01

s.+ den 101a/03

ṣadef :< Ar. Balık pulu; kabuk; inci kabuğu. -5-

ṣ. 044a/05, 090a/10, 101b/03

ṣ.-i ṣāfīdür 073b/19

ṣ.+ lerüŋ 090a/10

sādenc : bk. sādec. -1-

s.-i maġsūl 048a/01

ṣādıḳ :< Ar. Doğru, gerçek; sadakatli. -2-

ṣ. 004a/01

ṣ.+ a 013b/16

sādic :< Ar. Basit, katışıksız. -1-

sū-i mizāc-ı s. 001b/06

sādis :< Ar. Altıncı. -2-

faṣl-ı s. 103b/15

faṣl-u'ş s. 004b/15

sādis-i ʿaşer :< Ar. On altıncı. -1-

faṣl-u's s. 009b/20

sādis ve'l-erbaʿīn :< Ar. Kırk altıncı. -1-

faṣl-u's s. 016a/02

sādis ve'l-ʿişrīn :< Ar. Yirmi altıncı. -1-

faṣl-u's s. 012a/09

sādis ve'ş-şelāşīn :< Ar. Otuz altıncı. -1-

faṣl-u's s. 013b/19

sādis ve'l-ḫamsīn :< Ar. Elli altıncı. -1-

faṣl-u's s. 017b/21

ṣadr :< Ar. Göğüs, yürek. -32-

ṣ. 024a/03, 048b/11

ḫuşūnet-i ṣ. 024a/11

ṣ.+ a 012b/15, 024a/01, 024b/06, 035a/08, 047b/08, 056b/23, 074a/12, 075a/08

evcāʿ-ı ṣ.+ a 033a/10

ḫuşūnet-i ṣ.+ a 032a/17, 064a/04, 065b/01, 072b/03

terṭīb-i ṣ.+ a 031b/09

ṣ.+ da 024a/10, 032b/07

ṣ.+ dan 055b/10

ṣ.+ ı 048b/19, 067a/11

ḫuşūnet-i ṣ.+ ı 083a/21

ṣ.+ ına 011b/16, 011b/21, 012a/05, 012a/06, 012b/14, 013a/20, 020b/20, 020b/21

ṣ.+ ında 012a/10

ṣāf :< Ar. Temiz, katışıksız. -15-

ṣ. 063a/20, 067b/22, 073b/10, 074b/01

ṣ. ider 024b/23, 027b/17, 047a/08, 047b/09, 060b/10, 069a/20, 090a/02

ṣ. idüb 028a/13

ṣ. ḳalursa 040a/11

ṣ. olduġına 032a/15

ṣ. olur 065a/21

ṣāf :< Ar. Sıra, dizi. -2-

ṣ. 063a/09

ṣafā :< Ar. Saflık, berraklık; gönül rahatlığı.

ṣ. 090b/05

ṣ. ola 074b/07

ṣ.+ sından 090b/06

saʿfe :< Ar. Genellikle çocukların başında ve yüzünde beliren kaşıntılı bir cilt hastalığı; kellik.-3-

s. 023b/06

s.+ dür 017a/17

s.+ ye 041b/19

ṣāfesiyā :< Yun. Sedef otu ve bundan elde edilen zamk. -1-

ṣ. 032b/14

ṣāfī :< Ar. Safi, saf, katışıksız. -48-

ṣ. 024a/16, 040a/06, 045b/12, 049b/03, 074b/07, 079a/22, 086b/10, 108a/11

mürr-ı ṣ. 016a/19, 107b/21, 108a/05, 108a/10, 117a/04

mürr-i ṣ. 079b/12, 095b/19, 096a/03, 103b/18, 105a/05, 106b/08, 109b/02, 110b/08, 111b/18, 114b/06, 114b/21, 116b/11, 116b/13, 117a/11

ʿasel-i ṣ. 108a/01

ṣadef-i ṣ.+ dür 073b/19

ṣ. itdürüb 079a/06

ṣ. ideler 109a/23

ṣ. ider 030a/16, 036a/09, 036a/20, 038a/04, 038a/08, 048a/09, 072b/10

ṣ. idüb 026a/15

ṣ. ola 008b/09, 009a/04, 058b/08

ṣ. olmuş 117b/19

ṣ. olur 077b/08

ṣ. olursa 008b/04

ṣ.+ ce 115b/10

ṣ.+ si 008a/23, 048a/01

ṣafīr :< Ar. Mavi renkli bir süs taşı. -1-

ṣ. 105b/17

sāfirūs :< Yun. Mavi renkli bir süs taşı. -1-

s. 058a/20

ṣafrā :< Ar. Dört ana öğeden biri olan öd maddesi. -88-

ṣ. 002a/02, 002a/13, 002a/25, 002b/11, 007b/01, 018b/18, 019a/03, 019b/23, 038a/21, 049a/03, 050a/16, 055b/16, 055b/17, 062b/06, 062b/09, 075a/15, 091a/12, 096a/17

müshil-i mürre-i ṣ. 065b/02

müshil-i ṣ. 081a/10

ṣ.+ dan 007a/24, 009a/03, 009a/22, 009b/03, 009b/09, 010a/17, 010b/24, 018a/08, 018b/02, 018b/04, 022a/16, 031a/22, 037a/24, 043b/06, 043b/21, 095a/03

ṣ.+ dandur 008b/21

ḳāmıʿ-u'ṣ ṣ.+ dur 026a/24

müshil-i ṣ.+ dur 030b/19, 075b/10

ṣ. ġalebesinden 036a/04

ṣ. ḥarāretin 089b/10

ṣ. ishāline 031b/10

ṣ. ḳay'ını 074a/02

ṣ.+ ları 046b/22

ṣ.+ nuŋ 002a/04, 036a/04, 049b/11

ṣ.+ ya 036b/03, 059a/08, 095a/01, 095a/03, 110a/18

ishāl-i ṣ.+ ya 041a/15

ṣ.+ yı 002b/12, 018a/08, 022a/16, 022b/04, 025a/15, 026b/15, 030a/20, 030b/22, 032b/03, 035b/14, 036a/02, 037a/07, 041a/12, 048a/10, 048b/19, 049a/15, 050a/17, 055b/02, 056a/02, 063b/04, 067b/15, 074a/01, 075a/14, 077a/05, 083b/13, 086a/13, 091a/15, 093a/23, 095a/12, 109a/16, 110a/08, 110a/12, 110b/19

ṣ. żararın 043b/20

ṣafrānī:< Ar. Safranla ilgili, safrana benzer. -1-

ṣ. 002a/08

ṣafrāvī :< Ar. Öd maddesiyle ilgili, öd maddesinin ağır bastığı bünye ve nesneler.
-20-

ṣ. 002a/13, 017b/23, 031a/08, 036b/03, 040b/15, 052a/15, 070a/16, 074a/06, 075a/14, 092a/06, 103b/14, 112b/21

ḥummā-i ṣ. 018b/18

ṣ.+ ler 013b/13

ṣ.+ lere 059b/02

ṣ. olan 025b/05

emrāż-ı ṣ.+ ye 109a/20

ishāl-i ṣ.+ ye 049b/03, 074a/03

saḥc-ı ṣ.+ ye 055b/15

ṣafrāviyye : bk. ṣafrāvī. -2-

ḥummā-ı ṣ. 018b/24

ṣ.+ ye 120a/12

ṣağ : Sağ; sağlıklı. -8-

ṣ. 019b/21, 046a/10, 079b/16, 085a/18, 085a/20, 100a/16

ṣ.+ lara 080a/11

ṣ. olur 008a/15

ṣağ - : Sağmak. -1-

ṣ.- arsa 102b/15

ṣağdur - : Sağdırmak. -1-

ṣ.- maḳ 071a/03

ṣağır : Sağır. -3-

ṣ. ider 061b/01

ṣ. olan 022a/10

ṣ. olanlara 114a/20

ṣağırlıḳ : Sağırlık. -8-

ṣ. 043b/02

ṣ.+ a 085a/03

ṣ.+ ın 032a/03, 032b/20

ṣ.+ ına 059a/15

ḳulaḳ ṣ.+ ına 071a/01

ṣ.+ ını 025a/18, 061b/13

ṣağīr :< Ar. Küçük. -5-

ıṭrıfīl-i ṣ. 024b/24

ḳāḳule-i ṣ. 109a/05

ḳanṭūriyūn-ı ṣ. 062b/01

maʿcūn-ı ıṭrıfīl-i ṣ. 107a/02

ḳanṭūriyūn-ı ṣ.+ üŋ 062b/02

ṣaġlıḳ : Sağlık. -1-

ṣ.+ uŋ 003a/15

saḥc :< Ar. Tahriş edici bağırsak enfeksiyonu. -6-

s. 038b/14

s.-ı ṣafrāvīye 055b/15

s.+ ı 033a/12

s.+ ına 065b/03

s. ʿilletine 028b/20, 049b/16

ṣāḥib :< Ar. Sahip. -49-

ṣ.-i Cāmiʿ 031b/01, 038a/14

ḳavl-i ṣ.-i Cāmiʿ 075b/22

ṣ.-i İḫtiyārāt 023a/01

ḳavl-i ṣ.-i İḫtiyārāt 061b/16

ṣ.-i Münhāc 099b/22

ṣ.-i Taḳvīm 022b/23, 026a/05, 026b/17, 029a/03, 035a/15, 038b/20, 041a/23, 048b/18, 049a/17, 051a/20, 054b/06, 055a/14, 056a/16, 057b/02, 060b/25, 062a/03

ḳavl-i ṣ.-i Taḳvīm 049b/05, 054b/10, 055b/20, 056a/12, 061b/20, 064b/05, 069a/18, 071a/05, 085a/03, 087a/10

ṣ.-u'l Taḳvīm 050a/02

ṣ.-u'l ʿAḳāḳīr 033a/05, 037a/04, 037b/13

ṣ.-u'l Münhāc 102b/10

ṣ.+ i 045a/15, 047a/10, 055b/09

İḫtiyārāt ṣ.+ i 062a/04

Münhāc ṣ.+ i 101a/11

ʿillet ṣ.+ i 040a/19

rebüv ṣ.+ ine 022a/12

ṣ.+ leri 022b/19, 039a/18

ḫunnāḳ ṣ.+ lerine 056b/16

maraż ṣ.+ lerine 075b/02

maraż ṣ.+ lerinüŋ 075a/23

ṣaḥīfe :< Ar. Kağıt yaprağı, sayfa. -4-

ṣ. eyleyüb 117b/13

ṣ.+ ler 020b/12

ṣ.+ lere 117b/18

ṣ.+ leri 117b/17

ṣaḥīḥ :< Ar. Sağlıklı, sihhatli. -7-

ṣ. 007b/07, 008a/20, 093a/08, 093a/11

ṣ. ola 054a/21

ṣ. olan 071a/04

elmās-ı ṣ.+ üŋ 077b/15

sāḥil :< Ar. Kıyı, sahil. -2-

s. 083b/07

deŋiz s.+ inde 062a/01

saḫḳ :< Ar. Dövme, ezme, dövüp yumuşatma. -152-

s. eyledükden 119a/18

s. eyleyüb 099b/12

s. idesin 118a/08

s. idüb 010a/14, 011a/13, 011b/09, 011b/10, 011b/11, 012a/06, 012b/10, 015a/18, 015a/19, 015b/05, 015b/14, 016a/20, 017b/10, 017b/18, 020a/11, 025b/15, 026b/14, 029b/24, 031b/15, 035a/14, 035a/24, 038a/14, 038b/15, 040b/16, 044a/22, 047a/22, 047b/16, 047b/23, 049b/11, 052a/22, 058a/07, 058a/21, 058b/06, 059a/01, 061a/17, 061a/20, 064a/07, 064b/25, 069a/05, 072a/09, 077a/14, 082a/12, 084b/20, 086a/09, 086b/20, 086b/23, 087a/01, 091a/22, 092b/05, 097b/18, 097b/21, 098a/09, 099a/20, 100a/08, 100a/13, 100a/14, 100b/02, 100b/03, 100b/04, 100b/14, 100b/21, 101a/03, 101a/06, 101a/14, 101a/16, 101a/19, 101a/22, 101a/23, 101b/02, 101b/08, 101b/11, 102a/12, 102a/23, 102b/02, 102b/03, 102b/05, 102b/22, 103a/11, 103a/15, 104a/07, 104a/15, 104b/20, 105a/02, 105a/05, 105a/17, 105b/01, 105b/19, 106a/06, 106a/17, 107b/04, 108a/01, 108a/11, 108a/21, 108b/04, 108b/12, 109b/11, 110a/03, 110b/17, 111a/07, 111a/15, 111a/20, 111b/06, 111b/09, 111b/16, 111b/19, 111b/23, 112a/09, 112a/13, 112b/04, 112b/07, 112b/13, 112b/14, 112b/17, 112b/23, 113a/02, 113a/07, 113a/11, 113b/06, 113b/11, 113b/16, 113b/19, 114a/18, 114b/10, 114b/17, 115a/06, 115a/10, 115b/08, 115b/15, 115b/19, 116a/04, 116a/06, 116b/08, 116b/12, 116b/15, 116b/20, 116b/23, 117a/19, 118a/11, 118a/18, 118b/03, 119a/02, 119a/21, 119b/03, 119b/04, 119b/09, 119b/12, 119b/18, 120a/06, 120a/09

ṣaḥrā :< Ar. Kır, çöl. -1-

ṣ.+ da 093a/07

Saʿīd : Nil nehrinin doğusunda bir bölge. -1-

S. 042a/24

sāir :< Ar. Başka, diğer. -27-

s. 013a/12, 014b/16, 016a/01, 018a/17, 020a/09, 022a/24, 033b/05, 036a/21, 036b/05, 044b/19, 053a/12, 053a/13, 067a/12, 068b/14, 070b/14,

075a/13, 077a/01, 077b/19, 078a/07, 078a/15, 081a/20, 086a/09, 090b/07, 093b/03, 093b/19

s.+ i 096a/08

s.+ inden 043a/06

sāire : bk. sāir. -1-

s. 098b/05

sāḳ :< Ar. Sap. -3-

s.+ ı 062b/02, 067b/02, 086a/22

saḳa : Saka kuşu. -1-

s. ḳuşı 005b/01

ṣaḳal : Sakal. -9-

ṣ. 039b/25, 076a/04, 089a/01, 106b/03

ṣ.+ a 023a/11, 039b/24, 099b/08

ṣ.+ ı 100a/01

ṣ.+ ları 048b/11

saḳanḳūr :< Ar. Kum kertenkelesi. -13-

s. 044b/15, 044b/16, 044b/17, 044b/24, 046b/11, 101a/05, 107b/01

maʿcūn-ı s. 107b/01

s.+ a 037b/03

s. balıḳı 044b/15

tāze s.+ dan 044b/24

s. olur 044b/19

s.+ uŋ 044b/19

saḳankūrī :< Ar. Kum kertenkelesine benzer. -1-

s. 046b/09

ṣaḳar :< Ar. Şahin. -2-

ṣ. 101b/01

ṣābiʿ-u'ṣ ṣ. 097b/08

ṣāḳıbü'l-ḥacer :< Ar. Çıyan otu, bespaye. -1-

ṣ. 029b/06

ṣaḳın -: Sakınmak. -3-

ṣ.- alar 059a/20, 074b/12

ṣ.- ur 005b/02

ṣaḳırġa : Kasırga. -1-

ṣ. 005a/11

sāḳıṭ :< Ar. Düşen, düşmüş; hükümsüz. -2-

s. ola 019b/17, 020b/09

saḳız : Sakız, reçine. -17-

s. 045a/07, 053a/06, 068a/19, 081b/03, 081b/08, 095b/21, 101b/04

S. 081b/13

maḥṣūl-i s. 081b/08

s.+ dur 081b/09, 081b/10

s.+ ı 053a/19

maṣṭakī s.+ ı 068b/23

meneviş s.+ ı 077b/21, 084b/12

s.+ ına 053a/08

ṣaḳız : bk. saḳız. -7-

ṣ. 113b/12

ṣ. aġaçı 081b/05

ṣ.+ ı 101b/04

aġac ṣ.+ ı 049b/01

kürse ṣ.+ ı 115a/05

ṣarmaşıḳ ṣ.+ ı 114a/21, 115a/03

Ṣaḳız : Sakız adası. -2-

S. cezīresinde 081b/03

Ṣ. 081a/17

ṣāḳibü'l-baḥr : bk. ṣāḳıbü'l-ḥacer. -1-

ṣ. 029b/06

ṣaḳīl :< Ar. Ağır, sıkıntılı. -7-

ʿanāṣır-ı ṣ. 003a/10

ṣ.+ dür 046a/24, 078a/11, 078a/15, 078a/16, 079a/16

ṣ. olan 046a/21

sākin :< Ar. Sakin, dindirilmiş. -55-

s. 074a/02

s. ide 091b/10

s. iden 097a/09, 097a/16

s. ider 022a/15, 023b/21, 024a/24, 024b/20, 025a/22, 025a/25, 027b/04, 028b/24, 030a/15, 034b/04, 034b/17, 035a/14, 036a/05, 036a/13, 036b/03, 036b/05, 037a/06, 037b/10, 039b/18, 040b/21, 042a/08, 042b/20, 043b/05, 044a/11, 048a/20, 051b/08, 053b/19, 056b/15, 062a/06, 073a/12, 074a/03, 075a/05, 075b/11, 080a/14, 080b/11, 086b/18, 089a/11, 090b/16, 097b/19, 099a/11, 112b/01, 113a/19

s. idüb 025a/23, 028b/01, 029a/09, 032a/02, 062a/12

s.+ lerinden 054a/07

s. ola 012a/03

s. olmaḳdur 013a/17

s. olur 075a/15

ṣaḳla - : Saklamak. -13-

ṣ.- maġa 079a/05

ṣ.- r 022a/24, 027b/07, 037b/23, 052b/03, 057b/05, 064a/03, 064b/21, 073b/15, 073b/18, 086b/06

ṣ.- yalar 066b/16

ṣ.- yasın 104a/20

saḳmūniyā :< Yun. Mahmude otu, bingöz otu. -13-

s. 009b/13, 031a/09, 045a/03, 096a/21, 096b/01, 101a/04, 109a/18, 109a/22, 110b/08, 110b/13, 116b/02

s.+ dan 037a/06

s.+ nuŋ 045a/09

ṣaḳṣaġan : Saksağan. -1-

ṣ. 052b/09

saḳsı : Saksı. -1-
s.+ lar içinde 022b/23
ṣaḳṭa :< Ar. Düşme. -1-
ṣ. 007b/08
sāku'l-ʿayneyn :< Ar. Göz sapları. -1-
ʿırḳ-ı s. 002b/17
ṣal - : Salmak. -2-
ṣ.- acaḳ 077b/21
ṣ.- alar 077b/22
ṣalābet:< Ar. Peklik, katılık, sağlamlık. -3-
ṣ. 006b/14
mefāṣıl ṣ.+ in 024a/24
raḥim ṣ.+ ine 025b/24
ṣalāḥ :< Ar. Düzelme, iyileşme; rahatlık. -1-
ṣ.+ ında 094a/15
ṣalāta :< İt. Salata. -1-
ṣ. ideler 092a/07
ṣaʿleb :< Ar. Salep otu. -3-
ṣ. 094b/12, 109a/08
ṣ.+ le 017b/20
ṣaʿleb :< Ar. Tilki. -1-
ṣ. 032b/19
ṣāliḥ :< Ar. Yarar, iyi, uygun. -12-
ṣ. 006b/20, 007b/05, 030b/19, 056a/01, 058b/24, 085b/02
dem-i ṣ. 053b/06, 071a/25
ġayr-ı ṣ. 007a/05
ṣ.+ dür 069b/24
ṣ. olur 006b/19, 085a/19
ṣālīl :< Ar. Siğiller. -1-
ṣ.+ e 085b/17
sālim :< Ar. Sağlam; emin. -2-
s. 007b/07
s. olalar 021a/24
ṣāliṣ :< Ar. Üçüncü. -5-
faṣl-ı ṣ. 096a/14
faṣl-u'ṣ ṣ. 002b/20
maḳāle-i ṣ. 001a/13, 094a/11
ṭarṭīr-i ṣ. 007a/17
ṣāliṣe : bk. ṣāliṣ. -6-
ḳuvā-yı ṣ. 006a/04
uṣūl-i ṣ.+ nüŋ 007a/22
ḳuvvet-i ṣ.+ si 056b/22, 061a/02, 089a/08, 090b/05
ṣāliṣ-i ʿaşer :< Ar. On üçüncü. -1-
faṣl-ul ṣ. 008b/20
ṣāliṣ ve'l-erbaʿīn :< Ar. Kırk üçüncü. -1-
faṣl-u'ṣ ṣ. 015b/02
ṣāliṣ ve'l-ʿişrīn :< Ar. Yirmi üçüncü. -1-
faṣl-u'ṣ ṣ. 011a/18
ṣāliṣ ve'ṣ-ṣelāṣīn :< Ar. Otuz üçüncü. -1-
faṣl-u'ṣ ṣ. 013a/14

ṣāliṣ ve'l-ḫamsīn :< Ar. Elli üçüncü. -1-

faṣl-u'ṣ ṣ. 017b/01

ṣallallahü ʿaleyhi ve sellem :< Ar. "Allahu teala ona salat ve selam etsin." mealindeki Arapça ibare. -1-

ṣ. 101b/17

ṣalya :< Yun. Salya. -3-

aġız ṣ.+ ların 067b/24

aġız ṣ.+ larına 055b/20

aġız ṣ.+ sın 030b/04

ṣaman : Saman. -2-

ṣ. 068b/22

ṣ.+ a 083b/08

ṣamġ :< Ar. Zamk, çeşitli bitkilerden elde edilen tıbbî reçine. -52-

ṣ. 036a/06, 049a/25, 065a/23, 068b/15, 068b/19, 081a/21, 101b/05, 109a/11, 113b/18

ṣ.-ı bādemdür 065b/05

ṣ.-ı buṭum 096a/04

ṣ.-ı ıccāṣ 096b/23, 097a/23

ṣ.-ı ʿarabī 038b/20, 054b/09, 059b/21, 077a/17, 082a/06, 097a/12, 097a/17, 103b/23, 104a/06, 106a/15, 108a/16, 109a/04, 109b/21, 112a/03, 112a/08, 112b/06, 115a/04, 116b/07, 119b/17

ṣ.-ı ʿarabīdür 059a/16, 065b/05

ṣ.+ dur 024b/02, 047a/12, 057a/04, 064a/09, 079b/11, 082a/16

ṣ.+ ı 041b/01, 041b/03

ṣ.+ ıdur 032b/15, 065a/21, 068b/07, 081a/19

uşaḳ ṣ.+ ıdur 062a/15

ṣ.+ ını 060b/04

ṣ.+ ınuŋ 053a/17, 062a/24

ṣ.+ ları 119b/18

ṣ.+ uŋ 062a/15

ṣamġlı : Zamklı. -1-

ṣ. 096a/02

ṣāmin :< Ar. Sekizinci. -1-

faṣl-u'ṣ ṣ. 005b/25

ṣāmin-i ʿaşer :< Ar. On sekizinci. -1-

faṣl-u'ṣ ṣ. 010a/16

ṣāmin ve'l-erbaʿīn :< Ar. Kırk sekizinci. -1-

faṣl-u'ṣ ṣ. 016a/15

ṣāmin ve'l-ʿişrīn :< Ar. Yirmi sekizinci. -1-

faṣl-u'ṣ ṣ. 012b/02

ṣāmin ve'ṣ-ṣelāṣīn :< Ar. Otuz sekizinci. -1-

faṣl-u'ṣ ṣ. 014a/17

ṣāmin ve'l-ḫamsīn :< Ar. Elli sekizinci. -1-

faṣl-u'ṣ ṣ. 018a/16

ṣan - : Sanmak. -1-

ṣ.- ub 065a/19

saŋa : Sana. -1-

s. 008b/18

ṣanʿat :< Ar. Sanat; hüner. -7-

ṣ.-ı ṭıbbda 079b/23

ṣ.+ ı 025a/01, 066b/13, 079b/08, 080b/07, 083a/07

Ebuḳrāṭ ṣ.+ ıdur 048b/20

ṣanavber :< Yun. Yer çamı, çam fıstığı. -3-

ṣ. 049b/15

ḥabb-ı ṣ. 104a/05, 106a/16

ṣanc - : Sançmak. -1-

ṣ.- alar 078a/14

ṣancu : Sancı. -20-

ṣ.+ dan 021a/25

ṣ. envāʿ ını 035a/14

ṣ.+ lara 079a/14

bağırsaḳ ṣ.+ larına 034b/17, 039b/05

ṣ.+ sın 067a/21

ṣ.+ sına 062b/11

iç ṣ.+ sına 044a/04

raḥim ṣ.+ sına 036b/19

yürek ṣ.+ sına 078b/17

ṣ. ṭutan 021a/24

ṣ.+ ya 051b/11, 059a/03, 060a/17, 077a/13, 090a/03, 113b/02

ṣ.+ yı 059b/25, 086a/10, 109a/12

ṣanculan - : Sancılanmak. -1-

ṣ.- maḳdur 033a/12

ṣandal :< Ar. Sandal ağacı. -22-

ṣ. 009a/06, 012a/05, 016a/04, 029a/25, 049b/07, 049b/13, 064a/13, 069b/09, 079a/17, 089a/13, 113a/05, 117a/12

şarāb-ı ṣ. 061a/09

ṣ.-ı aḥmer 094b/22

ṣ.-ı aṣfer 105b/18, 115a/02

ṣ.-ı ebyaż 105a/01

ṣ.-ı ebyażı 014a/20

ṣ.-i ḥadīd 113b/10

ṣ.+ dur 050a/21

ṣ.+ ı 020b/20

ṣ.+ larda 049b/09

ṣandāl : bk. ṣandal. -5-

ṣ. 112b/23

ḳızıl ṣ. 072b/06

ṣ.-ı aṣfer 106a/10, 107b/03

ṣ.-ı ebyaż 111a/06

ṣanderūs :< Yun. Kehribara benzeyen bir tür tıbbî zamk. -1-

ṣ. 022a/08

ṣānī̄ :< Ar. İkinci. -7-

faṣl-ı ṣ. 094b/20

faṣl-u'ṣ ṣ. 002b/13

hażm-ı ṣ. 007a/06

ḳuvā-yı ṣ. 006a/02

maḳāle-i ṣ. 001a/11, 020b/24

ṭarṭīr-i ṣ. 007a/16

ṣānī̄-i ʿaşer :< Ar. On ikinci. -1-

faṣl-u'l ṣ. 008a/16

ṣānī̄ ve'l-erbaʿīn :< Ar. Kırk ikinci. -1-

faṣl-u'ṣ ṣ. 015a/12

ṣānī̄ ve'l-ʿişrīn :< Ar. Yirmi ikinci. -1-

faṣl-u'ṣ ṣ. 011a/08

ṣānī̄ ve'ṣ-ṣelāṣīn :< Ar. Otuz ikinci. -1-

faṣl-u'ṣ ṣ. 013a/10

ṣānī̄ ve'l-ḫamsīn :< Ar. Elli ikinci. -1-

faṣl-u'ṣ ṣ. 017a/22

ṣāniye - : bk. ṣānī̄. -5-

ḳuvvet-i ṣ.+ si 056b/21, 057a/22, 061a/02, 089a/07, 090b/04

ṣāniyen :< Ar. İkinci olarak. -1-

ṣ. 018a/19

saŋsar : Sansar. -2-

s. 005a/21

s. kürki 101a/10

ṣapārine :< Far. Tilkikuyruğu, kuşkonmaz bitkisinin kökü. -1-

ṣ. 091b/01

sapārīne : bk. ṣapārine. -1-

s. 066b/05

ṣarʿ :< Ar. Sara hastalığı, kendini kaybederek düşme ve ağız köpürmesi biçiminde görülen sinir hastalığı, tutarık. -40-

ṣ. 006b/07, 009b/20, 009b/21, 009b/22, 037a/10, 042b/05, 056a/21, 097b/09

ṣ.+ a 023a/02, 023a/14, 024a/22, 025a/04, 025b/03, 027a/02, 035a/08, 044b/14, 049b/10, 051b/15, 055b/10, 056a/18, 056a/19, 058b/12, 058b/25, 060a/01, 060a/16, 062a/18, 062b/05, 064a/07, 075a/17, 075b/16, 081a/04, 104b/02, 105a/13, 119b/15

ṣ.+ dan 102b/04

ṣ.+ ı 102b/22

ṣ.+ uŋ 009b/23, 010a/05

ṣ. ʿilletlerine 025a/05

ṣar - : Sarmak. -4-

ṣ.- alar 024a/05

ṣ.- arlar 077b/13

ṣ.- ub 056b/12, 112b/19

sārā :< Far. Hâlis, katıksız. -1-

ʿanber-i s.+ dur 054a/21

ṣarᶜa : bk. ṣarᶜ. -1-

ṣ. olanlara 066a/19

ṣarar -: Sararmak. -2-

ṣ.- maḳ 043b/02

ṣ.- ur 083b/08

ṣarart - : Sarartmak. -2-

ṣ.- ur 002a/19, 028a/25

ṣarb : Çetin, sert, şiddetli. -8-

ṣ. 037b/21, 052b/22, 054a/08, 054a/09, 108b/10, 110a/02, 112b/14, 119a/18

ṣarı : Sarı. -63-

ṣ. 002b/02, 009b/15, 028a/23, 028a/25, 040b/08, 050a/10, 057a/07, 062b/06, 062b/23, 064b/23, 068b/19, 068b/22, 069b/12, 069b/13, 071a/15, 076b/17, 086a/06, 086a/20, 089a/16, 089a/17, 090a/20, 091a/11, 092b/18, 098a/21, 113b/22, 114a/01, 114b/10, 117a/12

ṣ. ḫarīrden 099b/22

ṣ. helīle 027a/05, 077a/04, 082b/03

ṣ. helīlec 073b/08, 095a/02

ṣ. helīleyi 091a/22

ṣ. nergis 022b/19

ṣ. ola 002b/01, 009a/03, 009b/03

ṣ. olandur 062b/23

ṣ. olur 014a/09, 022b/19, 041b/16, 041b/18, 049b/08, 050b/06, 073b/11, 076a/22, 079a/21, 089a/15, 094b/06

ṣ.+ sı 091a/12, 091a/15

yumurṭa ṣ.+ sı 119b/09

yumurṭa ṣ.+ sın 026a/08

yumurṭa ṣ.+ sıyla 060a/13

ṣ. südlegen 076b/15

ṣ.+ ya 069a/23, 077a/20

ṣ. yaraḳāna 103a/02

ṣ. yāsemīn 092b/07, 092b/09

ṣ. zırnīḫ 084b/17

ṣarı diken : Sarı diken, altın dikeni. -1-

ṣ. toḫumıdur 034a/20

ṣarıl - : Sarılmak. -2-

ṣ.- mış 064a/22, 067a/16

ṣarılıḳ : Sarılık; sarılık hastalığı. -8-

ṣ. 035a/21

ṣ.+ a 047a/06, 055b/11, 067a/18, 067a/19, 091b/05

ṣ.+ ı 057b/22, 086b/05

ṣarılıḳ otı : Sarılık otu. -1-

ṣ. 076a/17

ṣarımsaḳ : Sarımsak. -9-

ṣ. 002a/08, 030a/18, 033a/15, 033a/19, 033a/20, 094b/03, 094b/18, 095b/22, 101a/06

ṣ. ḳoḳusına 058b/17

ṣ. rāyiḥasın 067a/02

sarımsaḳ : bk. ṣarımsaḳ. -2-

s. 042a/11

s. rāyiḥasını 058a/04

ṣarıraḳ : Sarımsı. -1-

ṣ. olur 055a/13

ṣarmaşıḳ : Sarmaşık. -6-

ṣ. 094a/01

aḳ ṣ. 056a/04

yabān ṣ.+ ı 095b/10

ṣ. otınuŋ 067a/16

ṣ. ṣaḳızı 114a/21, 115a/03

ṣarplan - : Doğum esnasında güçlük çekmek. -1-

ṣ.- mış 100b/15

ṣaru : bk. ṣarı. -14-

ṣ. 047a/12

ṣ. helīle 029b/12

ṣ. olmaḳdur 025b/21, 032b/06

ṣ.+ sın 031a/13

ṣ.+ ṣını 091a/14

ṣ.+ sınuŋ 031a/10

yumurṭa ṣ.+ sıyla 029b/21, 046b/13, 049a/19, 113b/19

ṣ.+ ya 043b/12, 068a/25, 098a/23

ṣaruluḳ : bk. ṣarılıḳ. -4-

ṣ. 095a/04

ṣ.+ a 028b/17

beŋiz ṣ.+ ına 106b/03

göz ṣ.+ ını 074a/04

ṣaru'ṣ-ṣıbyān :< Ar. Uçuk. -1-

ṣ. 034a/11

sāsaliyūn :< Yun. Dağ havucu, yabani kereviz; baldıran otu. -1-

s. 109b/07

sāsāliyūs : bk. sāsaliyūn. -4-

s. 005b/13, 043b/04, 095b/12

s.+ dur 026b/07

ṣat - : Satmak. -2-

ṣ.- arlar 063b/01

ṣ.- duḳlarıdur 063a/21

ṣaʿter :< Ar. Güveyi otu. -7-

ṣ. 049a/10, 049a/17, 066b/04, 084a/13

ṣ.-i bābilī 049a/21

ṣ.-i fārisī 049a/12

ṣ.+ dür 087b/06

saʿter : bk. ṣaʿter. -2-

s. 072b/22, 096b/04

ṣavāb :< Ar. Doğruluk, dürüstlük; doğru, dürüst. -1-

ṣ.+ ı 018a/19

ṣavıḳ : bk. ṣovuḳ. -3-

ṣ. 020b/18

ṣ.+ dan 010b/22

ṣ. olmaḳ 019b/16

ṣavt :< Ar. Ses, sada. -3-

ṣ.+ ı 020b/09, 047b/09, 072b/10

ṣavur - : Savurmak. -3-

ṣ.- duḳda 120a/12

ṣ.- maḳ 028a/13

ṣ.- ub 063a/20

ṣayd :< Ar. Av; avlanma. -2-

ṣ. olan 044b/20

ṣ. olunandan 044b/20

Ṣaydā : Şam'da bir mahalle adı. -2-

Ṣ. 046b/09

semek-i Ṣ. 046b/08

ṣayf :< Ar. Yaz mevsimi. -1-

ṣ. 002a/12

sayġılı : Saygılı. -1-

s. 005a/22

sāyir :< Ar. Diğer, başka, gayrı. -17-

s. 003b/16, 006a/07, 015b/09, 032b/10, 039a/13, 044b/17, 044b/20, 054a/16, 059b/08, 059b/09, 063a/21, 066a/10, 071a/23, 085a/19, 089b/21

s.-i bedende 068b/02

s.+ den 059b/09

ṣayrulıḳ : Hastalık. -2-

ṣ. 023a/05

ṣ.+ dan 051a/08

saz : Saz. -1-

s. 089b/21

sebʿa :< Ar. Yedi. -1-

tiryāḳ-ı s. 107b/18

sebeb :< Ar. Sebep; alaka. -15-

s. 001b/16, 018b/12

s.-i emrāż 001b/05

s.-i emrāżı 001b/04

s.-i ṭabīʿī eylemek 007b/03

s.-i taḥrīr-i kitāb 001a/02

s.+ den 009b/22

s.+ i 013a/22, 017a/09, 017a/17, 018b/05, 018b/18, 019a/10, 020b/04

s.+ inden 087b/12

sebit :< Ar. Dereotu. -1-

s. 105a/15

sebze :< Far. Sebze, yeşillik. -1-

s.+ dür 041a/25

sedā : bk. ṣadā. -1-

s.+ dan 018a/01

sedd :< Ar. Kapama, tıkama; perde, set. -9-

s.+ i 029b/11, 029b/12, 060b/10

sedd s. itüb 063a/08

s.+ ler 060b/09

s.+ lerüŋ 063a/08

s. sedd itüb 063a/08

s.+ üŋ 062a/20, 073a/07

sedef : bk. ṣadef. -2-

s. 042a/07, 115b/07

sefer :< Ar. Yolculuk; savaş. -1-

s.+ e 033a/17

sefercel :< Ar. Ayva. -19-

s. 044a/25, 097a/06, 097a/14, 108b/04

cevāriş-i s. 013a/18, 013b/04

luʿāb-ı ḥabb-u'ş s. 097a/18

maʿcūn-ı s. 013b/13

rubb-ı s. 013b/05, 013b/14, 097a/09

rubb-u'l s. 097a/15

şarāb-ı s. 013a/09, 013b/18

verd-i s. 097a/06

s.-i ḳābıż 013b/12

cevāriş-i s.-i ḳābıż 108a/22

s.-i müshil 014a/02

s.+ i 108b/01

sefīd :< Ar. Beyaz. -1-

behmen-i s. 107a/21

Sefneyn-i Endülisī : Sefneyn-i Endülüsi (Hekim adı). -1-

S. 040b/13

sefūf :< Ar. Toz ilaç. -18-

s. 010a/13, 111a/08

s.-ı abār 014a/24

s.-ı arisṭātālīs 013b/14

s.-ı entūle 016a/12

s.-ı kalkanānic 014b/03

s.-ı kalknānic 013b/06

s.-ı milḥ 013b/13

s.-ı miṣlüh 111a/18

s.-ı serṭān-ı nehrī 012a/11

s.-u'l miʿde 111a/16, 111a/21

s. eyleseler 038b/15

s. idüb 111a/08, 111a/21, 111b/12, 111b/16, 111b/23

ṣefūf : bk. sefūf. -9-

ṣ. 111a/03, 111a/11, 111b/14

ṣ.-ı diyābintīs 111b/20

ṣ.-ı hāżım 111b/07

ṣ.-ı māsik-i bevl 111b/16

ṣ.-ı yaraḳān 111b/11

ṣ. itüb 103a/16, 111b/10

ṣefūfāt :< Ar. Toz ilaçlar. -1-

envāʿ-u'ṣ ṣ.-u'l hāżıme 111a/02

segirdici : Koşucu. -1-

s. 005b/08

segirt - : Koşmak, kıpırdamak. -1-

s.- mesine 106a/04

sehāb :< Ar. Bulut. -1-

s.+ uŋ 005a/13

seḥer :< Ar. Tan yeri ağırmadan biraz önceki vakit. -1-

s. 026a/15

seher :< Ar. Uykusuzluk, gece uyuyamama hastalığı. -3-

s.+ e 059b/06

s.+ i 089b/04

s. ʿilletini 069a/19

seḥerī :< Ar. Seher vaktinde. -6-

s. 038a/05, 038a/06, 053a/24, 063b/05, 076a/16, 092a/08

sehl :< Ar. Sade; kolay. -4-

s.+ ce 025b/16, 046b/14, 119a/07

s.+ dür 004b/12

sekbīnec :< Ar. Hıyara benzer bir ot, sek beni otu-2-

s. 095b/21

maʿcūn-ı s. 010a/02

ṣeḳīf :< Ar. Sirke. -1-

ḫall-i ṣ. 037b/21

sekiz : Sekiz. -16-

s. 001a/13, 042b/02, 063a/10, 104a/19, 110a/20, 111a/18, 111a/21, 111b/08, 112b/03, 112b/06, 115a/11, 115a/18, 116b/14, 117a/05, 117b/15

s.+ dür 001b/19

sekizer : Sekizer. -4-

s. 104a/13, 110b/20, 111a/05, 113a/05

sekizinci : Sekizinci. -4-

s. 019a/18, 019a/23

s.+ si 001b/22, 002b/17

seksen : Seksen. -4-

s. 025b/12, 066b/18, 114b/17, 115b/14

seksen beş : Seksen beş. -1-

s. 106b/21

sekte :< Ar. Felç, inme. -10-

s. 005a/11, 006b/04, 010a/09, 025a/05, 085b/08

s.-i müteḥarrike 085b/08

s.+ ye 085b/07, 105b/06, 119b/15

ṣelāṣe :< Ar. Üç. -1-

müvelledāt-ı ṣ. 003a/13

ṣelāṣīn :< Ar. Otuz. -1-

faṣl-u'ṣ ṣ. 012b/19

selāṭīn :< Ar. Sultanlar. -1-

s. 078a/17

ṣelc :< Ar. Kar. -1-

ṣ. 033a/02

seles-i bevl : bk. selesü'l-bevl. -3-

s.+ e 106b/14, 111b/14

s.+ i 015a/13

selesü'l-bevl :< Ar. İdrarını tutamama hastalığı, prostat. -6-

s. 029a/23

s.+ e 035b/08, 059b/19, 072a/17, 105a/04, 106a/19

selḫü'l-ḥayye :< Ar. Yılan gömleği, yılan kabuğu. -1-

s. 045a/21

selīḥā : bk. selīḫe. -1-

s. 104b/08

selīḫe :< Ar. Tarçın ağacı, kurfa ağacı, yalancı tarçın ağacı, burçak. -9-

s. 045b/11, 045b/12, 057a/11, 072a/12, 096b/07, 109b/15, 110b/02, 117a/15, 119b/03

selīm :< Ar. Habis olmayan. -1-

ḫılṭ-ı s. 059b/04

selīsā :< Ar. Terkip adı. -9-

maʿcūn-ı s. 009a/14, 009b/19, 010a/02, 010a/24, 012a/16, 013a/04, 016b/03, 016b/12, 016b/24

semʿ :< Ar. İşitme, dinleme; kulak. -1-

s. ide 024a/19

semārūġ :< Far. Mantar. -1-

s. 067b/03

semāvī :< Ar. Sema ile ilgili; ilahi. -1-

esbāb-ı s. 006a/22

semāviyye : bk. semāvī. -1-

ḥār-ı muḫalḫil-i s.+ dür 004b/13

semek :< Ar. Balık. -2-

s. 046a/18

s.-i Ṣaydā 046b/08

ṣemen :< Ar. Değer, kıymet. -1-

ṣ. 063b/01

ṣemer : bk. ṣemere. -1-

ṣ.+ i 081b/22

ṣemere :< Ar. Meyve, yemiş; fayda. -1-

ṣ.-tü'l ʿarʿar 097b/03

ṣemeretü'ṭ-ṭarfā :< Ar. Ilgın ağacı yemişi.
-1-

ṣ. 033a/09

Semerḳand : Semerkant (Şehir adı). -1-

S. diyārında 102b/06

semirt - : Semirtmek. -6-

s.- ür 021b/18, 023a/07, 026a/15, 039b/12, 053b/06, 086b/05

semiz otı : Semizotu. -1-

s. ṣuyı 049b/12

semm :< Ar. Ağı, zehir. -4-

s.-i ḳātil 077b/20, 078a/07

s.-ü'l efāʿī 077b/20

s.+ dür 087a/14

semmiyyet :< Ar. Zehirlilik. -2-

s.+ i 008b/16, 008b/17

semmūr :< Ar. Samur; samurun derisinden yapılan kürk. -5-

s. 101a/07, 101a/08, 101a/11

s.+ a 101a/12

s.+ dan 047a/10

semn :< Ar. Tereyağı, yağlılık. -1-

s. 046a/09

semūm :< Ar. Zehirli şey; sam yeli. -3-

s.-ı ḳattāledendür 067b/06, 068b/05

s.+ a 027a/04

semūmāt :< Ar. Zehirli şeyler. -8-

żarar-ı s. 079a/05

s.+ a 050b/24, 065a/11, 070a/18, 070b/19, 071b/24, 091b/22

s.+ dan 078b/19

semürt - : bk. semirt -. -20-

s.- ür 027b/11, 030a/17, 032a/08, 032b/10, 033b/11, 035a/24, 036b/05, 042a/11, 043b/15, 046a/08, 049b/25, 055b/19, 058b/22, 059a/19, 062a/22, 066b/03, 070b/08, 072b/20, 073a/07, 099b/17

semüz : Semiz. -14-

s. 028a/05, 035a/23, 058b/20, 059a/17, 059b/03, 066a/03, 067a/15, 071a/23, 077a/09, 082b/16, 095a/06, 095a/09, 095b/19

s. ola 009b/24

s. olur 051a/05

semüzlük : Semizlik. -3-

s. 029b/20, 031a/04, 035b/15

semüzlük otı : bk. semiz otı. -1-

s. 030a/20

senā :< Ar. İç sürdürücü bir ot, sinameki.

-2-

s. 046b/15

s.+ nuŋ 046b/22

sencerniyā : (?) Terkip adı. -4-

s. 016a/12

maʿcūn-ı s. 011a/15, 014b/01, 015b/08

senderūs : bk. ṣanderūs. -2-

s. 047a/12, 068b/20

sene :< Ar. Yıl. -2-

s. 081b/13

s.+ den 063a/03

seng :< Far. Taş. -1-

s. 042a/25

senūn :< Ar. Misvak. -3-

s. eyleseler 029b/05, 069a/07

s. idüb 026b/21

ser - : Sermek. -1-

s.- erler 063a/18

Serābiyūn : Yuhanna bin Serabiyun (hekim adı). -1-

S. 060b/14

serçe : Serçe. -4-

s. 009a/19

s. eti 010a/21

s. ḳuşı 052a/11

s.+ nüŋ 052a/16

serçe otı : Serçe otu, gıvışgan. -1-

s. 094b/15

serḫes :< Ar. Kuzgun otu, eğrelti otu. -6-

s. 014a/14, 055a/17, 092a/23, 094a/17, 095a/06

s. köki 095a/23

serḫoş :< Far. Sarhoş. -3-

s. ider 077b/02

s. olmayalar 101a/19, 101a/23

serī‘ :< Ar. Çabuk, hızlı. -2-

s.-u’l ihżāmdur 031a/12

s.+ dür 090b/03

serī‘a : bk. serī‘. -2-

derece-i s.-tü’l istiḥāledür 046a/25

s. -tü’l-istiḥāledür 070a/17

sersām :< Far. Menenjit. -6-

s. 009a/21, 030b/10

s.+ uŋ 009a/22, 009b/03

s. ‘illetinde 019b/13

serṭān :< Ar. Kanser hastalığı; iyileşmez bir tür çıban; yengeç. -9-

s. 006b/12, 037b/17, 040a/24, 100b/22

s.-ı baḥrī 044a/13

sefūf-ı s.-ı nehrī 012a/11

s.+ a 021b/08, 118b/17

maraż-ı s.+ ı 018a/11

serv :< Far. Selvi. -5-

s. 043b/22

s. aġaçı 051b/08

s. aġaçınuŋ 043b/22, 053a/17

s. ḳozaḳıdur 034b/23

sev - : Sevmek. -1-

s.- dügi 116a/08

sevād :< Ar. Karalık; yazı, karalama. -1-

s. eyledüklerini 047b/12

Sevāḥil : Yemen’deki bir kasabanın adı. -1-

S. 054a/07

sevāḥil :< Ar. Sahiller. -4-

s.-i baḥr-ı Rūmdan 101b/15

s.+ de 065b/22

s.+ e 054a/12

ḫaşḫāş-ı s.+ üŋ 076a/17

sevdā :< Ar. Kara safra; aşırı sevgiden doğan bir çeşit hastalık. -85-

s. 002a/02, 002a/15, 002b/03, 002b/12, 007b/01, 014b/21, 028a/02, 035a/07, 039b/19, 040b/05, 046b/22, 063b/11, 067a/05, 087a/10, 089b/03, 091a/12

mürr-i s. 038a/07

mürre-i s. 023b/18

müshil-i s. 025b/03

mevlid-i mürre-i

s.-ı cigerdür 066a/02

s. aṣḥābına 048b/13

s.+ dan 007a/24, 009a/09, 009b/09, 009b/23, 010a/05, 011a/11, 017b/25, 018a/04, 018b/03, 018b/04, 025a/08, 027a/22, 031a/22

şiddet-i s.+ dan 040b/05

s.+ dur 025b/22, 028b/15, 065b/02

müvellid-i s.+ dur 060a/24

s. emrāżların 095a/07

s. ishālinde 029b/08, 069a/12

s.+ nuŋ 002a/07, 018a/11

s. olan 077a/05

s. olub 002a/09

s. olur 066a/03

s.+ sı 025b/04

s.+ sın 049b/24

s.+ ya 046b/17, 095a/05, 095a/08, 104b/03, 104b/23, 105a/19, 108b/23, 110a/18

emrāż-ı s.+ ya 105a/13

mürr-i s.+ ya 043b/16

vesvās-ı s.+ ya 044b/14

s.+ yı 002b/13, 017a/11, 017b/03, 018a/05, 018a/13, 021b/18, 026a/20, 029b/08, 037a/08, 048a/18, 049a/24, 055b/11, 057b/18, 073a/02, 075b/10, 091a/22, 092b/03, 095a/08, 096b/02, 109a/16, 110a/12, 110b/19

ḳara s.+ yı 025b/05

sevdālu : Sevdalı, içinde kara safra bulunan. -1-

s. 038a/21

sevdāvī :< Ar. Kara safra maddesiyle ilgili; içinde kara safra bulunan. -32-

s. 002a/15, 017b/23, 024a/16, 028a/03, 033b/14, 037a/04, 037b/11, 038a/12, 046b/24, 048b/11, 049b/23,

049b/24, 055a/09, 055b/11, 059a/20, 066a/04, 069a/13, 069a/20, 071a/21, 072a/16, 073b/16, 083a/07, 083a/23, 086b/04, 086b/17, 086b/18, 088b/20, 109a/20

s.+ yeye 064b/04

s.+ yi 062b/08

s. ʿilletlere 027b/15

s. ʿilletlerüŋ 072a/25

sevdāviyye : bk. sevdāvī. -3-

ḥummā-i s. 020a/05

s.+ lerüŋ 073a/16

vesvās-ı s.+ ye 086b/05

sevīḳ :< Ar. Un. -1-

s.+ i 041a/15

sevīṭrā : (?) Terkip adı. -8-

maʿcūn-ı s. 009a/20, 010a/02, 010a/24, 010b/09, 011a/15, 012a/07, 015a/02, 016b/24

şeyāderyeṭūs :< Yun. Terkip adı. -4-

maʿcūn-ı ş. 009a/20, 016b/10, 017a/02, 017b/05

seyāderyetūs : bk. şeyāderyeṭūs. -1-

maʿcūn-ı s. 010a/03

seyelān :< Ar. Akma, akıntı. -6-

s.-ı balġamīye 085b/09

s.-ı deme 112a/02

s.-ı ḥayża 083a/16

s.+ ı 072a/05

s.+ ın 071a/20

menī s.+ ın 075a/05

seyr :< Ar. Yürüme; yolculuk; gezinme.

-3-

s.+ dür 081b/03

s. eyledügümüzde 063a/04

s.+ i 081a/21

seyrek : Seyrek. -2-

s. 071b/09

seyyāl :< Ar. Akıcı, seyelen. -1-

s. olan 007b/10

seyyāre :< Ar. Gezegen. -1-

kevākib-i s. 005a/04

seẕāb :< Ar. Sedef otu. -9-

s. 034b/19, 040a/13, 044a/05, 062a/20, 101a/06

bezr-i s. 109b/07

s.-ı berrīnüŋ 032b/15

s.+ uŋ 044a/13

s. yapraḳı 042b/19

ṣıbyān :< Ar. Çocuklar. -3-

ṣ. 010a/03

ṣ.+ a 030b/25

ṣ.+ da 055b/19

sıcaḳ : Sıcak. -2-

ṣ. 079b/10, 103b/08

ṣıçan : Sıçan. -3-

ṣ. 056a/23

ṣ.+ ları 102a/19

ṣ.+ uŋ 056a/23

sıçan : bk. ṣıçan. -1-

s. ḳulaḳı 095a/22

ṣıfat :< Ar. Sıfatlar, vasıflar. -6-

ṣ.-ı antīmūn-ı ṣāde 120a/08

ṣ.-ı şumāme 119b/14

ṣ.-ı ʿamel-i muḳavvī 119b/21

ṣ.+ ı 021b/11, 072b/12, 076b/21

ṣıġır : Sığır. -25-

ṣ. 070a/03

ṣ. boynuzına 051a/25

ṣ.+ dan 035a/20

ṣ. eti 018a/14, 049b/23

ṣ. etidür 071a/18

ṣ. etine 030a/06

ṣ.+ laruŋ 100a/21

ṣ. ödiyle 088a/11, 100a/03, 116b/04, 116b/12, 116b/15

ṣ. südi 029a/17, 070b/06

ṣ. tersi 073b/03

ṣ.+ uŋ 046a/12, 070b/07, 098b/19

ṣ. yaġı 066a/15

ṣ. yaġıyla 066a/16, 084a/17

ṣ. yemlikine 100a/21

ṣ. yoġurtınuŋ 070b/02

ṣ. ẕekeri 045a/02

ṣıġır dili : Sığırdili otu, öküzdili. -1-

ṣ. 072a/21

ṣıġır gözi : Sığır papatyası, sığırgözü, mastı çiçeği. -1-

ṣ. 025b/20

ṣıġır ḳuyruġı : Sığırkuyruğu, danakuyruğu.

-4-

ṣ. 069b/10, 077a/17, 093b/08

ṣ. otınuŋ 077a/18

ṣıġla : Sığla ağacı, günlük ağacı. -1-

ṣ. yaġı 084b/05

ṣıḥḥat :< Ar. Sağlık; doğruluk. -15-

ṣ. 109b/01, 109b/05

ḥıfẓ-ı ṣ. 001a/03

ṣ.-i bedeni 086b/06

ṣ.+ de 019b/12

ṣ.+ e 019b/21, 098b/19

ṣ.+ i 027b/07

ṣ.+ inde 019b/21

ṣ.+ ine 008a/20, 008a/21

ḥāl-i ṣ.+ ine 005a/14

ṣ.+ ini 073b/15

ṣ.+ üŋ 006b/24, 007b/08

ṣıḳ - : Sıkmak. -15-

ṣ.- duġı 092a/08

ṣ.- salar 085b/08

ṣ.- ub 011b/10, 026a/12, 048a/10, 053a/03, 063a/22, 068a/04, 082b/09, 092a/07, 099a/15, 100a/12, 102a/22, 103b/01

ṣ.- up 057b/11

ṣıḳıl - : Sıkılmak. -2-

ṣ.- a 011a/20

ṣ.- maya 095a/09

ṣıḳlet :< Ar. Sıkıntı; ağırlık; yük. -10-

ṣ. 074b/04

ṣ.+ i 059a/20, 078a/12, 083b/14

ṭaʿām ṣ.+ ini 074b/10

ṣ. olanlara 022b/12

ṣ. virür 067b/05, 078a/10, 085b/22, 086a/02

sıkorconera :< Lat. Tekesakalı. -1-

s. 081b/23

ṣınıf :< Ar. Sınıf. -1-

ṣ.+ dur 091b/15

ṣıraca : Deride ve genellikle boyunda görülen, lenf düğümlenmelerinin şişkinliğiyle beliren tüberküloz türü. -2-

ṣ.+ sı 116a/10

ṣ.+ ya 116a/08

ṣırça : Cam, camdan yapılmış eşya. -2-

ṣ. 076a/06, 102a/04

ṣırçalı : Camlı, camdan yapılmış. -1-

ṣ. 066b/14

ṣırçalu : bk. ṣırçalı. -1-

ṣ. 118b/23

ṣırf :< Ar. Sade. -2-

şarāb-ı ṣ. 084a/16, 084a/19

ṣırtlan : Sırtlan. -1-

ṣ. 101b/07

sıtma : Sıtma. -2-

s.+ lara 099b/01

s.+ ya 099b/02

ṣıva - : Sıvamak. -2-

ṣ.- yub 025b/14, 117b/02

ṣıvalı : Sıvalı. -1-

ṣ. 063a/17

sıvıḳ : Sulu, cıvık, akıcı. -3-

s. 015a/06, 097a/14

ṣıvıḳ : bk. sıvıḳ. -1-

ṣ.+ larına 085b/06

ṣıyrındu : bk. ṣıyrındı. -1-

bağırṣaḳ ṣ.+ sından 029a/22

ṣıyrındı : Kazıntı, sıyrıntı. -1-

ṣ.+ sından 050b/20

ṣız - : Sızmak. -4-

ṣ.- an 033b/22

ṣ.- arsa 029b/02

ṣ.- duġına 039b/02

ṣ.- maḳ 052a/22

ṣızı : Sızı, acı. -3-

ṣ.+ lara 113b/22, 115b/17, 116b/01

ṣızu : bk. ṣızı. -1-

ṣ.+ ya 113b/07

sibistān :< Far. Sibistan ağacı ve onun meyvesi. -10-

s. 009a/05, 009b/01, 011b/19, 043b/17, 091a/17, 104a/01, 110a/16, 110a/22, 116a/16, 116a/21

sībiyā :< Yun. Mürekkep balığı. -3-

s. 047b/10, 072b/07, 072b/08

sibt :< Ar. Çördük otu. -1-

s.-i muḥriḳ 097a/23

sidik : Sidik. -7-

s.+ i 035a/18, 041a/05, 041b/07, 043b/15, 052b/10

s.+ ini 099a/16

s. yollarını 115a/13

sidik zorı : İdrar yapamama hastalığı. -1-

s.+ na 114b/13

sidük : bk. sidik. -1-

s.+ ün 035a/17

sigil : Siğil. -8-

s.+ e 029b/21

s.+ i 056a/24

s.+ lere 056a/24, 065b/06

s.+ leri 028a/04, 053a/21, 056a/08, 090a/13

siḥr :< Ar. Büyü. -2-

s.+ i 063b/08

s.+ ini 101a/01

sikbāc :< Ar. Yahni. -2-

s. 071a/20

s.-ı ḫāmıż 015a/09

sikencübīn :< Far. Bal, şeker ve türlü meyvelerin özsuyundan yapılan bir grup şuruba verilen ad.-26-

s. 010b/22, 014a/19, 014a/21, 014b/23, 015a/14, 017a/24, 030a/09, 052a/15, 055b/06, 060b/18, 067b/01, 078b/10, 081a/11, 083b/14, 084a/14, 088a/12, 092a/07, 096b/01

ayāric-i s. 013a/20

ʿasel-i s. 012a/21

s.-ı ʿunṣūlī 012a/23, 016b/06

s.-i ʿunsūlī 011a/16

s. büzūrı 016b/06

ayva s.+ i 067a/10

s. ʿunṣūlı 010a/04

sikkelü : Sikkeli, damgalı. -1-
s. 040b/06
sīl :< Ar. Verem, tüberküloz. -6-
s. 070b/03
s.+ e 070b/23
s. marażına 060a/12
s. ʿilletine 026b/20, 051a/02, 071a/03
s̱īl :< Ar. Ayrık otu. -1-
s̱. 033a/21
silḳ :< Ar. Pancar. -2-
s. 045b/03, 094a/18
sill : bk. sīl. -5-
s.+ e 070b/12, 112a/06
s. marażına 104a/10, 106a/13
s. marażında 019b/16
sīm :< Far. Gümüş. -2-
s. 057b/02, 086b/13
simsim :< Ar. Susam. -2-
s. 046a/01
s.-i muḳaşşer 107a/20
sīn :< Ar. Osmanlı alfabesinin on beşinci harfi. -3-
ḥarf-u's s. 043b/04, 100b/21
s. bābında 072b/08
sināmekī :< Ar. Sinameki. -11-
s. 046b/16, 095a/06, 095a/07, 095b/09, 096a/19, 106b/21, 109b/10, 110a/13, 110a/20, 116a/19
maṭbūḫ-ı s. 016b/19
sincāb :< Far. Sincap. -3-
s. 047a/09, 101a/11, 101a/14
sīne :< Far. Göğüs; yürek. -2-
s. ḫuşūneti 031a/12
s. nezelātına 037a/19
siŋek : Sinek. -2-
s. 019b/19
s.+ ler 055a/23
ṣīnī :< Ar. Çinli; Çin'de yapılmış. -2-
Ṣ. 040b/08, 091a/12
siŋir : Sinir. -44-
s. 035b/13, 041a/03
s. aġrısına 044b/23
s. bozulmasına 030b/07
s.+ de 046b/04, 117a/02
s.+ e 057a/03, 072a/01
s.+ i 041a/24
s.+ ler 025b/17, 071b/17
s.+ ler zaḥmetine 043a/21
s.+ lerden 055b/07, 057a/06
s.+ lere 025b/25, 027b/02, 034b/10, 051a/12, 056a/14, 061a/16,

061b/03, 062b/10, 064b/12, 080b/11, 112b/10, 112b/11, 115b/02

s.+ leri 026a/19, 033b/20, 038b/20, 044a/24, 050a/25, 055a/04, 064b/11, 083a/10, 084b/16, 086a/16, 087a/16, 114a/07

s.+ lerine 036b/07

dimāġ s.+ lerine 052a/24, 090a/09

s.+ lerüŋ 010a/17

s. virür 062a/09

siŋirli yapraḳ : Sinirli yaprak, bağa. -3-

s. 072a/02, 092b/15

s. toḫumı 106b/18

sinnevr :< Ar. Hint kedisi.-1-

s. 101a/01

siper :< Far. Koruyucu, engel; çıkıntı. -1-

s.+ inde 098a/04

sirācü'l-ḳuṭrub :< Ar. Adam kökü, adam otu. -2-

s. 093a/06

s.+ dur 093a/17

sirāyet :< Ar. Geçme, bulaşma; yayılma. -5-

s. etmez 085b/01

s. ider 004b/25, 098a/13, 098a/14

s. idüb 085a/20

sirḫış : bk. şīrḫışk. -1-

s. 095a/09

sirḫışt : bk. şīrḫışk. -7-

s. 009a/06, 009b/01, 011a/23, 020a/11, 083b/03, 110a/22

şarāb-ı s. 018b/22

sirke : Sirke; bit yumurtası. -127-

s. 009a/02, 010b/16, 011a/06, 011a/13, 012b/14, 015a/11, 022a/02, 023a/14, 024a/14, 024b/13, 024b/17, 025a/12, 025b/04, 026b/08, 026b/11, 026b/14, 027a/16, 027b/09, 028a/01, 028a/04, 031b/05, 033b/20, 034a/04, 036a/08, 036a/22, 036b/04, 036b/05, 037a/05, 037b/10, 037b/21, 037b/23, 038b/08, 042b/20, 043b/01, 044a/04, 044b/11, 045a/06, 045b/10, 049a/24, 051a/07, 051a/17, 051b/06, 052a/22, 052b/22, 055a/19, 056b/15, 058a/01, 058a/02, 058a/15, 061b/02, 061b/11, 061b/12, 065a/01, 065a/11, 065a/12, 065a/14, 065a/18, 065b/17, 065b/25, 066a/05, 067a/23, 067b/07, 069a/18, 070a/23, 072a/09, 072a/10, 072a/14, 072b/22, 075b/05, 075b/07, 077a/01, 077a/08, 077a/14, 078b/09, 078b/18, 079b/03, 079b/17, 080b/04, 082a/10,

083a/01, 083a/03, 085a/06, 087b/01, 088b/15, 090a/13, 092a/22, 097b/13, 098a/05, 101a/15, 102a/23, 103a/11, 104a/19, 105a/03, 111b/23, 112b/14, 113a/14, 113a/15, 119a/18

s.+ de 022b/15, 067b/23, 076b/21, 079b/09, 108b/10, 110a/02, 111b/09, 111b/21

s.+ den 104a/22

s.+ dür 049b/07

s.+ lerin 061b/07, 085a/01

s.+ nüŋ 103a/23

s. ola 022a/19

s. olandur 037b/22

s. olur 100b/20

s.+ si 010b/22

aṭaṣoġanı s.+ si.dür 038a/02

s.+ sin 076b/22

s.+ sine 065a/14

s.+ sini 104a/20

s.+ siyle 049b/19

ʿunṣul s.+ siyle 059a/02

s.+ ye 037b/21, 079b/03, 100b/12, 102b/19

sirkencübīn : bk. sikencübīn. -5-

s. 023b/22, 058b/14, 072b/04, 075b/07

s.-i sükkerī 075b/05

sis : Sis. -1-

s. 095a/09

sīsām :< Ar. Susam. -1-

s.+ ı 046a/07

sitte :< Ar. Altı. -3-

s.-i żarūrīye 020b/17

s.-i żarūriyye 001b/13

tedbīr-i ıṣlāḥ-ı s.-i żarūriyyedür 001b/12

sivilci : Sivilce. -3-

s.+ ler 002a/24, 019b/14

s.+ lere 041a/04

sivilcü : bk. sivilci. -4-

s. 024b/21

s.+ lere 033a/14, 072a/24

aġız s.+ leri 035b/25

sivri : Sivri. -2-

s. 071b/08

ṣiyādurīṭūs :< Yun. Terkip adı. -2-

maʿcūn-ı ṣ. 014b/18, 015b/01

siyāh : Siyah. -60-

s. 026a/21, 028a/01, 028a/24, 028b/22, 032b/02, 036b/11, 040a/18, 043a/05, 043a/15, 045b/04, 048a/25, 052b/23, 053b/01, 054a/09, 056a/08, 057b/14, 062b/18, 062b/23, 064b/13,

067a/03, 067a/14, 070a/04, 071b/09, 076b/01, 084b/23, 087b/07, 087b/08, 087b/21, 093b/11, 094a/13, 100a/04

s.+ a 054b/24, 066b/06

s.+ dur 077a/06

s.+ ı 071a/21, 087b/08, 087b/10

s. ide 023a/12

s. ider 052a/20, 079b/04, 088a/13, 099b/08

s. misket 053b/01

s. neft̩ 087b/16

s. ola 009b/04, 068a/25, 095a/05

s. olmaya 069a/23

s. olur 045a/22, 054a/19, 054b/23, 057b/16, 061a/10, 063a/19

s. tūtdur 032b/01

s. üzümüŋ 053a/25

siyāhlıḳ : Siyahlık. -3-

s. āṣārı 056a/17

s. āṣārını 079b/04

s. eṣeri 079b/04

ṣoġan : Soğan. -18-

ṣ. 029b/17, 029b/18, 030a/18, 042a/11, 058b/17, 067a/02, 094b/18, 095b/22, 098b/01, 101a/07

ṣ.+ dan 033a/16

ṣ.+ dur 029b/13

ṣ.+ ıdur 029b/22

nercis ṣ.+ ın 029b/23

yabān ṣ.+ ıyla 061a/25

ṣ. ṣuyıyla 100a/07, 102a/07

ṣ. toḫumı 106b/15

ṣoġıt - : Soğutmak. -1-

ṣ.- ur 081a/13

ṣoġu - : Soğumak. -1-

ṣ.- duḳdan 115a/12

ṣoġuḳ : Soğuk. -12-

ṣ. 074b/15, 074b/22, 075a/04, 075a/07, 075a/18, 080b/21, 081a/01, 082b/13, 084a/19

ṣ.+ dan 073a/23, 115b/02

ṣ. olsa 075a/12

ṣoġuḳlıḳ : bk. ṣoġuḳluḳ. -1-

miʿde ṣ.+ ına 083a/06

ṣoġuḳluḳ : Soğukluk. -1-

ṣ.+ ı 074b/23

ṣoġulcan : Solucan. -12-

ṣ. 066a/25

ṣ.+ a 114b/14

ṣ.+ ı 034b/18, 036a/23, 073a/19, 079a/15, 114b/05, 116a/03

ṣ.+ ları 067b/21, 082a/09

yürek ṣ.+ ların 087b/01, 088a/20

ṣoġut -: bk. ṣoġıt -. -1-

ṣ.- ub 080a/11

ṣoḳ - : Sokmak. -34-

ṣ.- alar 041b/21

ṣ.- anlara 028b/01, 036b/17, 084a/16

ṣ.- dıgı 101a/20

ṣ.- duġı 084a/17, 099b/13, 100b/02, 102a/10, 102a/13, 102b/03

ṣ.- duġına 035a/08, 035a/13, 056a/25, 058a/22, 060b/13, 062a/05, 065b/17, 070b/10, 071a/11,

086a/11, 091b/22, 099b/05, 103a/17

ṣ.- duġını 042b/03

ṣ.- masına 096a/08

ṣ.- maz 102a/05

ṣ.- mış 100b/11

ṣ.- mışlara 071b/23

ṣ.- muşlara 070a/18

ṣ.- sa 098a/07

ṣ.- salar 042a/08

ṣ.- ub 051a/25

ṣ.- unca 113b/15

ṣoḳaḳ : Sokak. -1-

ṣ. ḳapusına 102a/18

ṣol : Sol. -2-

ṣ. 100b/22

ṣ.+ dan 014b/22

ṣoluḳ : Soluk. -1-

ḳurı ṣ.+ una 104a/04

ṣolun - : Solunmak. -1-

ṣ.- masını 116b/16

ṣoŋ : Son. -1-

cimāʿ ṣ.+ larında 074b/14

ṣoŋra : Sonra. -130-

ṣ. 001b/06, 001b/07, 001b/09, 001b/11, 001b/15, 001b/22, 002a/20, 003a/05, 003a/06, 003b/01, 003b/03, 003b/04, 004a/03, 004b/24, 005b/21, 007b/15, 008b/13, 008b/14, 009a/24, 011b/04, 012b/25, 013a/07, 013a/16, 013a/19, 013a/24, 014b/15, 016a/04, 016a/06, 017a/11, 017a/25, 017b/09, 017b/18, 018a/03, 018a/07, 019a/06, 019b/04, 019b/05, 019b/06, 019b/12, 020a/18, 022b/06, 022b/17, 025b/12, 027a/03, 027b/07, 027b/08, 028a/13, 028a/14, 029b/03, 033a/01, 033b/16, 035a/23, 036a/23, 037a/22, 037b/15, 042a/03, 046b/05, 046b/14, 047b/04, 047b/16, 048a/01, 050b/12, 053a/14, 053b/01, 054a/21, 054a/22, 056b/04, 056b/09, 056b/16, 058b/06, 063a/13, 063a/15, 063a/20, 063a/22, 063b/13,

065a/19, 066b/15, 066b/22, 067b/16, 068b/15, 069b/24, 071a/11, 073b/05, 074b/16, 075a/09, 075a/10, 075b/14, 079b/09, 080a/04, 080a/09, 080b/10, 088a/01, 089a/16, 092b/15, 093b/21, 093b/22, 101b/05, 101b/14, 104a/19, 104a/22, 105a/18, 108b/11, 110a/03, 111a/04, 112b/18, 112b/20, 113a/16, 113a/17, 113b/22, 113b/23, 114b/01, 114b/08, 115a/11, 115a/12, 115a/23, 115b/08, 115b/20, 117b/03, 118a/02, 118a/03, 118a/05, 119a/18, 119b/05

ṣ.+ dan 078b/22

ṣor - : Sormak. -1-

ṣ.- salar 085a/24

ṣovu - : Soğumak. -2-

ṣ.- ya 074b/09

ṣovucaḳ : Soğucak. -2-

ṣ. 066b/19, 066b/20

ṣovuḳ : Soğuk. -113-

ṣ. 001b/19, 002a/19, 008a/01, 008a/03, 008a/04, 008a/05, 008a/10, 021a/21, 023a/03, 024b/17, 025a/08, 025a/15, 027b/01, 028b/09, 029a/24, 030a/10, 030b/09, 032b/18, 033b/07, 034b/05, 034b/10, 035a/21, 035b/12, 036b/07, 037a/10, 038b/05, 038b/17, 041b/09, 042a/04, 044b/25, 045a/09, 045b/23, 048a/17, 048b/04, 048b/05, 049b/22, 051a/03, 051a/15, 053a/10, 054b/07, 055a/16, 056a/12, 057a/15, 057a/18, 058b/12, 059a/14, 059b/02, 062a/18, 064a/11, 064b/05, 064b/11, 064b/15, 065b/22, 066b/22, 067b/18, 069a/02, 075a/16, 076a/14, 078b/04, 078b/06, 080b/11, 085b/06, 085b/11, 086b/04, 086b/18, 087a/16, 087a/17, 088a/17, 090a/02, 092b/03, 092b/09, 099b/20

ṣ.+ a 001b/19

ṣ. alanlara 044a/03

ṣ. almış 021a/20

ṣ.+ dan 023a/17, 026b/18, 029a/23, 031a/08, 033a/18, 034b/11, 039a/02, 041b/12, 041b/13, 043b/06, 044b/23, 051a/14, 055a/09, 062b/11, 065b/18, 068a/17, 092b/03, 114b/15, 114b/23, 115a/21

ṣ.+ dur 022a/14, 039b/14, 049b/23, 087a/09

ṣ.+ larında 036b/09

ṣ.+ luġına 103b/16

ṣ. ola 002b/03, 086a/15

ṣ. olan 003b/06

ṣ. olanlara 054a/25, 057a/15

ṣ. olsa 051b/20

ṣ. olur 028b/21

ṣ. yelleri 086b/02

ṣ. ʿilletleri 068b/04

ṣovuḳluḳ : Soğukluk. -12-

ṣ.+ ı 049b/24

ṣ.+ ına 085b/14

bil ṣ.+ ına 107a/19, 114b/14

bögrek ṣ.+ ına 057a/06

ciger ṣ.+ ına 066a/12

miʿde ṣ.+ ına 106a/04, 115b/11

raḥim ṣ.+ ına 044a/21

ṣ.+ ını 023b/03

ṣ.+ una 043b/14

ṣ.+ undan 026b/02

ṣovut -: Soğutmak. -2-

ṣ.- ub 033a/09

ṣ.- ur 022a/15

ṣoy - : Soymak. -1-

ṣ.- ub 087a/05

ṣoyul -: Soyulmak. -1-

ṣ.- ur 098b/02

sögüd : Söğüt. -5-

s. aġaçı 037b/13

s. küli 037b/17

s. ṣuyından 076a/09

s.+ üŋ 037b/16

s. yapraḳını 037b/18

sögün - : Sönmek. -3-

s.- memiş 088b/05

s.- miş ola 088b/13

s.- mişi 088b/06

sögündür - : Söndürmek. -6-

s.- seler 070a/12

s.- ür 027b/22, 028b/19, 036a/04, 039b/15, 059a/06

sölpük: Derisi buruşuk, sarkık. -1-

s. ider 030a/05

söyle - : Söylemek. -5-

s.- mez 050a/12, 052b/12, 085b/07

s.- ye 009b/05, 050a/12

söyündür - : Söndürmek. -2-

s.- eler 079b/09

s.- ür 089b/10

söz : Söz. -8-

s. 002b/25, 018b/20, 020b/01, 020b/02, 085b/07

s.+ e 003a/21, 052b/13

s.+ ler 009b/05

sözlü : Sözlü. -1-

s.+ dür 005a/25

sū :< Ar. Kötü, kötülük. -15-

s.-i ḥālinde 094a/16

s.-i mizāc emrāżlarına 013b/08

s.-i mizāc-ı bāridden 010a/18, 012b/20
s.-i mizāc-ı sādic 001b/06
mānic -i s.-i mizācdandur 119b/06
s.-i mizācı 087a/23
s.-i mizācından 008a/18
s.-i mizācuŋ 008a/20, 008a/21
s.-i tedbīr iylemeden 016a/17
s.-i tedbīrinden 020b/05
s.-ü'l hażma 069b/01, 084a/19
s.-ü'l mizāca 106b/07

ṣu : Su. -503-
ṣ. 008b/09, 009a/06, 009a/13, 015b/15, 017b/04, 019a/06, 021a/11, 021b/22, 028a/12, 030b/04, 032a/22, 032a/23, 032b/03, 033a/17, 033a/18, 033b/12, 034a/04, 034a/05, 034b/06, 035a/16, 036a/08, 042b/11, 043a/22, 043a/23, 048a/19, 049b/11, 050a/22, 051a/04, 052a/21, 053a/10, 053b/16, 060a/23, 060b/05, 060b/06, 062b/06, 062b/09, 064a/11, 066b/14, 066b/17, 067b/18, 068b/15, 069a/02, 074a/08, 074a/09, 074a/19, 074a/22, 074a/23, 074b/05, 074b/15, 075a/04, 075a/08, 075a/10, 075a/14, 075a/15, 075a/16, 075a/19, 075b/08, 075b/10, 075b/22, 078a/12, 078b/04, 080a/06, 080a/10, 086a/09, 087b/12, 088b/19, 089a/20, 091a/06, 092b/21, 098a/12, 103b/08, 104a/02, 104a/15, 104b/09, 104b/14, 104b/20, 105a/06, 105a/10, 110b/09, 110b/15, 112b/20, 113a/11, 113b/11, 113b/22, 114a/19, 114b/01, 115a/18, 115b/08, 115b/10, 117b/05, 118a/01, 118a/06, 118b/18, 118b/19, 119a/04, 119a/05, 119a/08, 119a/12, 119a/13, 119a/16, 119a/19, 119b/03, 119b/04
ṣ. balıḳı 044b/17
ṣ.+ da 027b/09, 028b/21, 050b/10, 052b/15, 055a/22, 057b/23, 060b/22, 068a/22, 074b/04,
077b/01, 080b/10, 092a/06, 101b/05
ṣ.+ dan 007a/16, 033a/18, 066b/17, 066b/19, 066b/20, 066b/22, 117b/07, 117b/11, 117b/18
ṣ.+ dur 014b/10, 034a/24, 064a/24, 074a/17, 074b/22, 075a/11, 075b/21
ṣ. içinde 089a/15
ṣ. kenārında 089a/14, 093b/06
ṣ. kenārlarında 025a/06

ṣ.+ lar 002b/03, 009b/15, 013b/01, 029b/16, 074b/20, 074b/21, 074b/22, 112b/23, 113a/23, 119a/04

ṣ.+ lar üzerine 117b/17

ṣ.+ larda 031b/23, 084a/01, 089b/22

ṣ.+ ları 096a/22

ṣ.+ laruŋ 029b/17, 074b/10, 074b/11, 074b/19, 117b/01

meẕkūr ṣ.+ laruŋ 119a/22

ṣ.+ lasalar 100a/19

ṣ.+ nuŋ 074a/17, 074a/20, 074a/21, 074b/01, 074b/06, 080a/01

ṣ.+ ya 008a/01, 008a/03, 008a/04, 008a/06, 017b/12, 035b/07, 035b/09, 035b/10, 074b/03, 075a/03, 077b/02, 080a/11, 089b/14, 089b/15, 094b/19, 098a/13, 098b/10, 098b/12, 098b/14, 117b/18, 119a/15

ṣ. yanuḳına 079b/10

ṣ. yarpuzıyla 087b/06

ṣ.+ yı 001b/25, 009a/14, 011a/25, 011b/01, 013b/24, 015a/07, 020a/16, 021a/14, 022b/05, 023a/25, 024a/16, 041b/03, 044b/04, 047b/25, 049b/25, 050b/10, 050b/12, 051b/03, 051b/07, 053b/01, 054b/18, 055a/05, 055a/22, 057a/07, 059a/14, 060a/16, 062b/09, 066b/16, 069b/13, 072a/01, 072a/07, 072a/18, 074b/17, 079a/13, 080a/03, 080a/10, 089b/04, 089b/06, 091b/08, 091b/19, 092a/08, 098b/13, 100b/14, 101a/02, 105a/10, 105a/22, 113a/12, 113b/12, 114b/01, 114b/03, 115a/11, 115a/19, 115b/01, 118b/05, 118b/06, 119a/09

alma ṣ.+ yı 112b/22

arpa ṣ.+ yı 018b/15, 024b/04, 070a/13

ayva ṣ.+ yı 112b/22, 115a/23

bābūnec ṣ.+ yı 027b/03

balāṣnetū ṣ.+ yı 119a/21

deŋiz ṣ.+ yı 075b/17

et ṣ.+ yı 013b/24, 067a/15

gül ṣ.+ yı 021a/16, 031b/14, 039a/05, 049b/12, 050a/19, 051a/03, 054b/10, 055a/08, 061a/09, 062a/07, 064a/13, 069b/09, 076a/07, 080a/23, 088b/15, 112b/22, 113a/21, 119a/06

ḥayyıʿ ālem ṣ.+ yı 113a/22

hindibā ṣ.+ yı 067b/01, 113a/22

itüzimi ṣ.+ yı 119a/06

kebere ṣ.+ yı 113a/22

kemmūn ṣ.+ yı 053b/13

kerefis ṣ.+ yı 020a/12
kil ṣ.+ yı 010b/15
kişnic ṣ.+ yı 111b/20
ḳoruḳ ṣ.+ yı 056a/03, 057a/14
ḳuyu ṣ.+ yı 074b/20
kül ṣ.+ yı 046a/15
līmūn ṣ.+ yı 074a/01, 074a/12
lisānü'lḥamel ṣ.+ yı 012b/13
mārūl ṣ.+ yı 064a/14
noḫūd ṣ.+ yı 016b/22
rāziyāne ṣ.+ yı 020a/12
semizotı ṣ.+ yı 049b/13
şāhtere ṣ.+ yı 109a/19
şeker ṣ.+ yı 030a/10
şūnīz ṣ.+ yı 113a/21
tavuḳ ṣ.+ yı 116a/14, 116a/16
turb ṣ.+ yı 020a/02
turunc ṣ.+ yı 084b/02
yaġmur ṣ.+ yı 074b/19
zūfā ṣ.+ yı 057a/02
ṣ.+ yıdur 076a/05
arpa ṣ.+ yıdur 080a/07
bal ṣ.+ yıdur 085a/10
gül ṣ.+ yıdur 080a/17
peynīr ṣ.+ yıdur 075a/21
yaġmur ṣ.+ yıdur 074b/01, 074b/18
ṣ.+ yıla 046b/23, 065a/18
gül ṣ.+ yıla 034a/03
ṣ.+ yın 015b/24, 021a/20, 026a/13, 026a/16, 030b/21, 032b/18, 033b/12, 036a/16, 036a/24, 039a/01, 043b/08, 045b/11, 047a/07, 048b/24, 049a/22, 050b/23, 053b/25, 055a/10, 056b/16, 060b/23, 064a/23, 065b/25, 067a/23, 068a/22, 075b/08, 078b/02, 079b/15, 082b/09, 083a/18, 092a/15, 099a/19
hindibā ṣ.+ yın 090b/21
kemmūn ṣ.+ yın 067b/24
peynīr ṣ.+ yın 075b/14
ṣ.+ yına 022b/03, 025b/25, 043a/13, 059a/13, 071a/12
ḳoruḳ ṣ.+ yına 102b/19
kükürd ṣ.+ yına 117b/13
tavuḳ ṣ.+ yına 082b/12
ṣ.+ yında 027b/01, 028b/10, 048a/21
Azaḳ ṣ.+ yında 089b/20
şāhtere ṣ.+ yında 109a/22
ṣ.+ yından 021b/03, 023a/01, 023a/10, 038b/12, 043a/12, 049b/17, 051b/10, 053b/18, 062a/23, 064b/18, 072a/08, 091a/06, 091b/06, 099b/06, 100b/05, 100b/06

sögüd ṣ.+ yından 076a/10

ṣ.+ yını 018a/20, 021a/14, 022a/03, 022b/10, 026a/15, 027b/10, 034b/04, 037b/18, 037b/19, 041a/21, 041a/23, 041b/06, 045b/09, 047b/25, 048a/11, 049b/13, 053a/03, 054b/18, 056b/07, 057b/11, 058a/01, 058a/07, 059b/08, 059b/17, 061b/20, 062b/08, 065a/02, 065a/12, 067a/13, 067a/19, 067b/04, 071b/24, 072b/19, 075a/18, 076b/11, 080a/09, 088a/10, 088a/21, 088b/11, 090a/08, 099a/15, 099a/22, 100a/12, 102a/22, 103a/12, 103b/01, 103b/15, 110a/08

ṣ.+ yınla 022a/05

ṣ.+ yınuŋ 027b/17, 035b/06, 048a/12, 053b/05, 053b/09, 061b/05

peynīr ṣ.+ yınuŋ 075a/21

ṣ.+ yıyla 038a/24, 040a/13, 050a/19, 050b/13, 055a/22, 062b/12, 079b/18, 100b/04, 101b/23

acımārūl ṣ.+ yıyla 038a/23

arpa ṣ.+ yıyla 065b/08

et ṣ.+ yıyla 114a/07

gül ṣ.+ yıyla 109b/03, 112b/04

ḫākister ṣ.+ yıyla 046a/16

kerāviyā ṣ.+ yıyla 084a/22

kerefis ṣ.+ yıyla 076a/13, 084a/15

kişnīz ṣ.+ yıyla 038a/20

maʿdanūs ṣ.+ yıyla 084a/18

mekkeayrıġı çiçeki ṣ.+ yıyla 084a/18

mersīn ṣ.+ yıyla 119b/13

mersīn yapraḳı ṣ.+ yıyla 109b/22

merzencūş ṣ.+ yıyla 084a/12

nār ṣ.+ yıyla 056b/24

pıraṣa ṣ.+ yıyla 109b/18, 116b/08

rāziyāne ṣ.+ yıyla 053b/17, 080a/13, 084b/17, 104a/07

ṣoġan ṣ.+ yıyla 100a/07, 102a/07

temürhindī ṣ.+ yıyla 111b/13

ṭoraḳotı ṣ.+ yıyla 025b/10

tuffāḥ-ı şāmī ṣ.+ yıyla 105a/22

tūt ṣ.+ yıyla 084a/14

üzüm ṣ.+ yıyla 048b/12

yarpuz ṣ.+ yıyla 116a/04, 116b/18

ṣ.+ yla 021a/20, 029b/09, 042b/16, 045b/23, 051b/03, 061a/15, 066a/06, 071b/19, 076b/23, 100a/18

ṣ.+ yu 013a/21, 030a/24, 047b/08

ṣ.+ yuŋ 011b/10, 045b/09, 068b/18, 074b/10

ṣ.+ yuŋdan 036b/19

ṣ. yüzinde 043b/11

ʿunnāb ṣ.+ yyla 084a/22

suʿāl :< Ar. Öksürük. -11-

s. 002a/18, 012a/12

s.-i ḥārreye 055b/15

s.-i müzmine 073a/06

s.-i raṭba 085b/12

s.+ e 031b/10, 062a/18, 072b/03

s.+ i 097a/16

s.+ üŋ 011b/15, 011b/18

su'āl :< Ar. Sorma, soru. 1-

s. idüb 002b/06

subhāne ve teʿālā :< Ar. "Bütün eksiklerden münezzeh olan yüce Allah." manasındaki Arapça ibare. -2-

s. 020b/06

ḥaḳḳ-ı s. 006b/25

sūbiyyā :< Ar. Pirinçten yapılmış boza. -1-

s. 047a/25

suʿd :< Ar. Topalak, kırkboğum bitkisi ve bundan elde edilen bir tür ilaç. -15-

s. 014a/15, 105a/05, 105b/21, 106b/04, 106b/15, 108b/15, 109a/03, 110a/01, 111b/14, 111b/18, 119b/03

dühn-i s. 112b/18

s.-ı kūfī 096b/12, 097a/12

s. köki 044a/19

ṣudāʿ :< Ar. Baş ağrısı. -32-

ṣ. 009a/09, 035b/13, 037a/07, 064a/15, 092b/10

ṣ.-ı balġamīye 092b/01

ṣ.-ı bārideye 076a/14, 084a/11

ṣ.-ı ḫār 008b/20, 008b/21

ṣ.+ a 023a/02, 032b/22, 062a/18, 063b/14, 071a/01, 089b/01, 103b/14

ṣ. balġamına 039b/20

ṣ.+ dan 032b/23

ṣ. ḥārına 064a/11

ṣ.+ ı 025b/01, 026b/18, 076a/03, 087b/02, 089b/04, 089b/06, 090b/16

ṣ. marażını 027a/14

ṣ.+ uŋ 008b/22, 009a/03, 009a/10, 009a/15

sufret :< Ar. Beniz solukluğu. -1-

s.+ ine 111a/23

ṣu ḳabaġı : Su kabağı. -1-

ṣ. 059a/23

suḳūlūfenderiyūn :< Yun. Dalak otu, duvarsedefi. -2-

s. 044b/07, 096a/05

ṣu ḳurbaġası : Su kurbağası. -2-

ṣ. 050a/09

ṣ.+ nuŋ 050a/02

Suḳuṭrā :Arap yarımadası civarında bir ada.

-1-

S. 049a/02

ṣuḳuṭūrī : Sukutra adasına ait, orada yetişen. -1-

ṣabır-ı ṣ. 049a/02

ṣula - : Sulamak. -1-

ṣ.- salar 100a/18

sulaḥfā :< Ar. Kaplumbağa. -3-

s. 100b/23, 104a/11

s.+ yı 104a/14

ṣulb :< Ar. Omurga kemiği, bel kemiği; döl. -4-

vecaʿ-ı ṣ. 016b/15

bürūdet-i ṣ.+ dan 015b/22, 016a/16

ṣ. marażlarına 079a/02

ṣulı : bk. ṣulu. -1-

ṣ. 042b/12

ṣulu : Sulu. -4-

ṣ. 002a/06, 052a/16, 072a/03, 094b/17

ṣūm :< Ar. Sarımsak. -4-

ṣ. 033a/14, 099a/15

luʿūḳ-u'ṣ ṣ. 011b/22

ṣ.-ı ʿanīf 033a/15

summāḳ :< Ar. Sumak. -10-

s. 027b/24, 045b/18, 065b/06, 097a/10, 113b/08, 119b/12

mā-i s. 012b/16

s.-ı baġdādī rengine 092a/11

s.+ ı 045b/23, 101b/04

ṣummāḳ : bk. summāḳ. -4-

ṣ. 016a/14, 045b/18, 097a/06, 119a/11

ṣummāḳī :< Ar. Kırmızı renkli bir çeşit mermer. -1-

ṣ. 040b/08

ṣūret :< Ar. Biçim, şekil; tarz. -13-

ṣ.-i aṣliyye 004b/01

ṣ.-i bāṭıniyyenüŋ 004b/01

ṣ.-i bāṭıniyyesinde 004b/04

ṣ.-i bāṭıniyyesinden 004b/05

ṣ.-i cismāniyye-i ẓāhire 004b/19

ṣ.-i nevʿüŋ 003b/25

ṣ.- -i nevʿiyye 004b/01

ṣ.-i ẓahiriyyesinde 004b/04, 004b/06

ṣ.+ i 004b/02, 067b/22, 104b/02

ṣ.+ inde 004b/03

surḫ :< Far. Kırmızı. -3-

s. 095b/15, 107a/21

behmen-i s. 110a/01

sūrıncān :< Far. Sorıncan ağacı. -8-

s. 047a/17, 096a/21, 109a/06, 110b/21

ḥabb-ı s. 017a/01, 017a/13, 017a/14

maṭbūḫ-ı s. 016b/18

maʿcūn-ı s. 017a/01 s.

sūrī :< Far. Kırmızı zaç. -1-

s. 041b/17

sūs :< Ar. Meyan kökü. -20-

s. 047b/04

aṣıl-ı s. 096a/20

aṣıl-u'ş s. 024b/07

rubb-ı s. 106a/14, 112a/03

rubb-u'ş s. 057a/11, 096a/20, 103b/23, 104a/06

ʿırḳ-ı s. 009b/01, 110a/06, 111a/04, 112a/17

ʿırḳ-u'ş s. 094b/22, 095b/06, 104a/01, 104a/06, 104a/12, 106a/14

s.+ uŋ 047b/06

ṣuṣa - : Susamak. -4-

ṣ.- duḳça 066b/18, 066b/20

ṣ.- maḳı 022a/18

ṣ.- ya 002a/25

sūsām :< Ar. Susam. -1-

s. 046a/01

ṣūṣam : bk. sūsām. -1-

ṣ. 101a/20

ṣūsām : bk. sūsām. -1-

ṣ. yaġı 115b/12

ṣuṣat - : Susatmak. -4-

ṣ.- ur 033b/15, 046b/06, 053b/08, 056a/02

sūsen :< Far. Susam çiçeği, zambak; yaprakları kılıç biçiminde, çiçekleri iri ve mor renkli, güzel görünüşlü ve kokulu, çok yıllık bir süs bitkisi.-10-

beyāż s. 094b/12

gök s. 056b/25

şarāb-ı s. 012b/06

s.-i ebyaż 095b/19

s.+ dür 092b/07

s. köki 027a/12

gök s. kökine 089b/23

s. yaġıyla 054b/06, 062a/19, 062b/10

ṣu ṣıġırı : Su sığırı. -2-

ṣ. 061b/08

ṣ.+ nuŋ 070b/07

ṣusuz : Susuz. -1-

ṣ. olanlara 075a/10

ṣusuzluḳ : Susuzluk. -23-

ṣ. 030a/08

ṣ.+ a 008b/01, 032a/11, 046b/05, 050a/20, 112a/14

ṣ.+ dan 018b/08

ṣ.+ ı 022b/04, 026a/22, 026a/25, 028b/19, 031b/22, 036b/03, 041a/14, 044b/03, 045a/18, 053b/09, 053b/19, 055a/22, 057a/25, 060a/25, 070b/02, 081a/12

ṣu sünbüli : Su sümbülü. -1-

ṣ. 028b/13

ṣuʿūd :< Ar. Yukarı çıkma, yükselme. -4-

ṣ. iden 033a/04, 117b/18

ṣ. ider 006b/04

ṣ. idüb ḳalur 006b/05

suʿūṭ :< Ar. Enfiye, buruna çekilmek suretiyle alınan ilaçlara verilen genel ad. -9-

s. eyleseler 031a/18, 062a/23, 066a/01, 080b/20, 084a/12

s. ideler 009a/15, 009a/18, 009b/25, 064a/07

ṣuʿūṭ : bk. suʿūṭ. -1-

ṣ. idüb 017b/05

ṣuver :< Ar. Suretler. -1-

ṣ.-i ecsāmın 004b/01

su'āl :< Ar. Sorma, soru. -3-

s. eyledigümde 054a/05

s. eyledügümde 068b/10

s. olduḳda 099b/21

ş̱übūr :< Ar. Azap, sıkıntı; mahvolma. -2-

ş̱.+ a 095b/20, 095b/22

ş̱übūt :< Ar. Sabit olma; meydana çıkma.

-1-

ş̱. 001b/04

süd : Süt. -97-

s. 009b/16, 023a/06, 023b/01, 033b/04, 036b/24, 038a/15, 052b/18, 059b/16, 060b/11, 069b/16, 069b/17, 069b/18, 070a/07, 070a/08, 070a/09, 070a/10, 070a/15, 070a/16, 070a/17, 070a/19, 071a/14, 075b/04, 075b/05, 084a/16, 088b/23, 102b/02, 102b/15, 102b/18

s. çirozı 048a/10

s.+ den 070b/14, 075a/22, 102b/16

s.+ e 075b/06, 087b/03

s.+ i 009b/11, 027a/02, 034a/12, 042a/19, 056b/08, 069b/13, 070a/01, 070a/04, 070a/06, 070a/07, 070a/11, 070b/07, 075b/03, 075b/06, 078a/22, 085b/19, 087a/15, 088a/23, 093b/23

at s.+ i 070b/08

inek s.+ i 029a/17

keçi s.+ i 023a/06

marīż s.+ i 071a/05

ṣıġır s.+ i 029a/17, 070b/06

ʿavret s.+ i 069b/24, 071a/05

s. içinde 029b/23, 032a/06

s.+ idür 070b/06, 093b/21

eşek s.+ idür 070b/21

ḥayvān s.+ idür 069b/24

keçi s.+ idür 070b/10

ḳoyun s.+ idür 070b/18

ʿavret s.+ idür 071a/02

s.+ in 071a/05, 075b/03

s.+ inden 046a/10, 102b/15

inek s.+ inden 070b/16

keçi s.+ inden 070b/17, 075a/22

merkeb s.+ inden 070b/11

s.+ ine 075b/01

s.+ ini 092a/01, 094a/08, 094a/10, 099b/09

eşek s.+ iyle 112a/21

ʿavret s.+ iyle 048a/03

s.+ leri 033b/12, 069b/25

s.+ lerinüŋ 094a/07

s.+ lerüŋ 070b/23

s.+ üŋ 033b/09, 069b/17, 069b/22, 070a/11

südçegiz : Sütçeğiz. -1-

s. 075b/15

südde :< Ar. Peklik; mide dolgunluğu; çeşitli organlarda görülen tutukluk.-82-

s. 008a/11, 031a/08, 086b/22

müfettiḥ-i s. 066a/12

s.-i dimāġı 023b/18

s.-i ṭıḥāl 002a/16

s.+ den 009b/21

s.+ lere 060a/01, 118b/02

s.+ leri 024b/19, 028b/12, 035a/03, 039b/06, 042b/10, 045a/17, 047b/01, 051b/12, 055a/04, 055b/06, 057a/22, 058a/18, 061a/18, 067a/18, 072b/10, 099a/08, 104b/06

s.+ leri 027a/11

s.+ lerin 023a/25, 024b/03, 028a/03, 045b/10, 047a/05, 048a/14, 062b/13, 064b/19, 065b/11, 074a/10, 074a/16, 077a/07, 083a/18, 086b/19, 091b/04

bağırsaḳ s.+ lerin 040b/12

ciger s.+ lerin 025b/23, 034a/16, 039a/03, 042a/20, 048a/11, 055b/01, 055b/10, 079a/01

dimāġ s.+ lerin 086b/16
ṭalaḳ s.+ lerin 056b/23, 065a/12, 073a/18
s.+ lerine 041b/20
ciger s.+ lerine 091b/22
dimāġ s.+ lerine 027b/16
ṭalaḳ s.+ lerine 099b/03
s.+ lerüŋ 117b/23
s.+ si 078a/08
s.+ sin 009b/25, 070a/15
bağırsaḳ s.+ sin 055a/16
bögrek s.+ sin 062a/21
ciger s.+ sin 026b/19, 033a/11
dimāġ s.+ sin 025a/07, 092b/13
s.+ sine 058b/13, 090b/10
dimāġ s.+ sine 092b/02
s.+ ye 062a/18, 087a/08, 099b/02, 107b/10
aṣḥāb-ı s.+ ye 075a/08
s.+ yi 040b/14, 041b/01, 066b/03, 087b/11, 090b/04

südlegen : Sütleğen otu. -24-
s. 076b/14, 077a/21, 094a/02, 094a/05, 094b/03
ṣarı s. 076b/15
şebrem-i s. 076b/16
s.+ den 093b/22
s.+ dür 093b/08, 093b/23
ḳızıl s.+ dür 093b/18
s. envāʿıdur 093b/03
s.+ i 077a/19, 077a/20
şebrem aġaçı s.+ idür 093b/06
s.+ ler 093b/19, 093b/22, 094a/04
s.+ lerdür 093b/17
s. nevʿidür 093b/10
s. toḫumıdur 078a/16, 093b/13
s.+ üŋ 093b/21

südüs :< Ar. Altıda bir. -1-
s. 111a/17

s̱üfl :< Ar. Çöküntü, tortu. -1-
s̱. 032b/23

süfl :< Ar. Alt, aşağıdaki. -1-
s.-i maḳʿad merhemlerine 082a/13

süflī :< Ar. Aşağıda bulunan. -2-
küre-i s.+ de 003a/12
s.+ dür 004b/23

s̱üflī :< Ar. Çöküntüyle ilgili, tortuya ait; gaita. -1-
s̱. 032b/25

süglün: Sülün kuşu. -3-
s.+ dür 039a/08
s. etinden 039a/09
s. ḳuşıdur 031a/15

süḫāle :< Ar. Talaş; eğeden geçmiş altın. -2-

s. 040b/01

s.+ sin 040b/03

sühūlet :< Ar. Kolaylık; yavaşlık. -1-

s. 012a/22

süḫūnet :< Ar. Sıcaklık, kızgınlık. -1-

s.+ e 066b/25

sükkān :< Ar. Sakinler, oturanlar. -1-

s.+ ından 068b/10

sükker :< Ar. Şeker. -36-

s. 009a/14, 010b/05, 011a/02, 011a/24, 011b/06, 011b/20, 015a/09, 017b/19, 042b/11, 045a/10, 052b/13, 104a/14, 104b/21, 105b/19, 107a/23, 107b/16, 110b/13, 111a/08, 111a/17, 111a/21, 111b/10, 111b/19, 118a/11

bezr-i s. 015b/05

s.-i aḥmer 013b/23, 110a/17

s.-i ebyaż 014a/01

s.-i fānīd 104a/06

s.-i ḳandī 109a/14

s.-i ṭabarzad 111b/05

s.-i üsrüb 117b/17

s.+ e 105b/01

s.+ i 008b/25, 017b/15, 111a/18

antīmūn s.+ i 118a/10

sükkerī :< Ar. Şekerle ilgili; şekerden yapılmış. -5-

s. 018b/14, 051b/24, 071a/12, 071a/17

sirkencübīn-i s. 075b/05

sükūn :< Ar. Hareketsizlik; durgunluk. -3-

s.-ı müfriṭenüŋdür 001b/22

s.+ da 003a/10

s.+ dur 001b/14

ş̲ülūc :< Ar. Karlar. -1-

ş̲. 033a/02

ş̲ü'lūl :< Ar. Siğil. -1-

ş̲. 101a/16

sülük :< Far. Sülük. -9-

s. 052b/14, 052b/20, 052b/21, 052b/22, 088b/18, 088b/19, 102a/03, 102b/21

s. urduḳdan 027b/07

ş̲ülüş̲ :< Ar. Üçte bir. -5-

ş̲. 100a/13, 105b/12, 118b/10

ş̲.+ i 066b/16, 104b/15

sünbül:< Ar. Sümbül. -43-

s. 026b/02, 046b/25, 101a/02, 105a/15, 105b/10, 105b/17, 105b/23, 106b/05, 107a/16, 107b/15, 109b/06,

110b/02, 112b/03, 113a/05, 114a/13, 114b/17, 115a/05, 119b/07

s.-i aḳlīṭī 047a/02

s.-i cebelīdür 047a/03

s.-i hindī 025b/16, 097a/07, 106a/05, 107a/06, 108b/08, 108b/20, 109b/14, 110b/22, 111b/14, 112a/17

s.-i hindīdür 047a/01, 086b/07

s.-i rūmīdür 047a/02, 086a/20

s.-i rūmīye 086a/17

s.-i ṭayyib 047a/01

s.-i ṭayyibi 093a/04

s.-i ʿaṣāfīr 047a/01

s.-ṭayyib ve 093a/04

s.-ü'ṭ ṭayyib 047a/04

s.-ü'ṭ ṭayyibdür 043b/17

s.+ dür 086a/03

ṭālyān s.+ i 086a/18

sünger:< Yun. Sünger. -3-

s. 023b/12

s. içinde 035a/25

s. ṭaşı 095b/17

sür - : Sürmek. -159-

s.- e 043b/01

s.- eler 011b/09, 011b/12, 011b/17, 020b/20, 042a/22, 053b/16, 056b/25, 073b/06, 084b/15, 085b/18, 116a/06

s.- enlere 055b/16

s.- er 013b/10, 019a/02, 027a/22, 027b/24, 029a/07, 030a/21, 032a/23, 034b/18, 035b/14, 035b/21, 036b/02, 041b/25, 042a/01, 052a/09, 056b/03, 060a/23, 060a/25, 085b/09

s.- erler 039b/24, 040a/10, 088b/15

s.- erlerse 102b/17

s.- erseler 064b/18

s.- ince 114b/08

s.- mege 051a/20

s.- mek 114b/15, 115a/01, 115b/11

s.- seler 023a/19, 023b/11, 024b/15, 025a/25, 029b/05, 029b/22, 029b/24, 032a/04, 032b/18, 036a/08, 036a/12, 036a/21, 036b/24, 038a/02, 038a/06, 038b/09, 040a/13, 044a/15, 045b/16, 046a/05, 046a/13, 047b/15, 047b/17, 047b/18, 048a/05, 048b/03, 050a/25, 051a/21, 051a/22, 051b/20, 051b/22, 052a/04, 052a/19, 052b/06, 052b/19, 053a/17, 054b/07, 056a/07, 057b/07, 058a/07, 058a/16, 059a/14, 059a/15, 060b/21, 061b/02, 061b/10,

062a/13, 065b/17, 067a/24, 068a/14, 069b/03, 069b/07, 072a/09, 073b/05, 073b/16, 079b/11, 079b/16, 079b/17, 080b/05, 083a/03, 084b/18, 084b/19, 085a/07, 086b/23, 087a/05, 088b/20, 089a/20, 089a/21, 090b/09, 091b/09, 092b/06, 094a/08, 094a/09, 097b/14, 099a/11, 099a/15, 099a/18, 099b/07, 099b/08, 099b/09, 099b/12, 099b/13, 100a/15, 100b/04, 100b/05, 101a/17, 101b/01, 101b/06, 101b/09, 101b/11, 101b/23, 102a/05, 102a/10, 102a/20, 102a/22, 102a/23, 102b/01, 102b/03, 103a/09, 103a/10, 103a/12, 103a/14, 103b/04, 112b/15, 114a/21, 115b/21, 115b/22, 116b/22

s.- üb 005b/17, 051b/21, 082b/09, 097b/11, 116a/12, 116b/21

s.- ünce 005b/12

sürʿat :< Ar. Çabukluk, hız.-2-

s. 074b/09

s.-i nüfūẕı 080a/15

sürici : Sürücü. -1-

s. 028a/09

sürme : Sürme. -16-

s. 021b/23, 027a/06, 036b/14, 040a/09, 069a/17, 078b/11

s.+ dür 022a/21

s. eyledüklerinde 090a/16

s. eyleseler 044a/16, 047b/16, 091a/23

s. iderler 080b/10

s.+ lere 061b/14

s.+ lerine 079b/23

ışfahānī s.+ si 022a/21

Kaʿbe s.+ si 022a/21

sürt - : Sürtmek. -1-

s.- eler 021b/23

sürün - : Sürünmek. -3-

s.- mek 090b/08

s.- mesi 042a/04

s.- seler 088b/14

süst :< Far. Gevşek; tembel; iktidarsız. -1-

s. ider 086a/16

süst-endām :< Far. Vücutça zayıf kimse. -4-

s. 025a/20

s.+ a 084b/13, 090a/18

s.+ lara 106a/21

süstlük : Gevşeklik; tembellik. -1-

s.+ i 063b/05

süz - : Süzmek. -18-

s.- eler 024a/14, 028a/13, 105a/03, 110b/16, 119a/07

s.- meden 119a/15

s.- üb 020a/16, 066b/16, 075b/14, 080a/11, 093a/21, 104a/02, 104b/10, 105a/10, 110a/08, 113a/12, 113b/12, 115b/20

süzil - : Süzülmek. -1-

s.- üb 043a/23

Ş

şabḳa :< Bul. Şapka. -1-

ş. 004a/24

şābūrḳān :< Ar. Bir demir tür. -1-

ş. 035b/04

şādāne : bk. sādec. -1-

ş.+ yi 047b/23

şādenc : bk. sādec. -3-

ş. 047b/18

ş. ʿadesi 097a/21, 117a/05

şād-mān :< Far. Sevinçli. -1-

ş. ola 027b/20

şāf :< Far. Fitil. -13-

ş. 048b/21, 082b/01, 112a/20, 112a/23

ş.-ı ebyaż 112b/05

ş.-ı māmīṣā 076a/19

ş.-u'l ʿayn 112a/19

ş. eyleseler 056b/02

ş. itdükleri 076a/18

ş.+ lar 112b/05, 112b/07

ş.+ lar düzüb 016a/20, 112a/22

şāfāt :< Far. Fitiller. -1-

beyān-ü'ş ş. 112a/19

şāḫ :< Far. Dal, budak; boynuz. -1-

ş.+ lar 053b/11

şāḥ : bk. şāḫ. -1-

ş.+ ını 065a/08

şāh bellūṭ : Büyük pelit. -1-

ş. 101a/16

şāhīn :< Far. Şahin. -1-

ş. pençesi 097b/08

şaḥm :< Ar. İçyağı, iç, öz.-2-

ş.+ dur 003b/10

ş.+ ınuŋ 036b/08

şaḥm-ı ḥanżal: bk. şaḥmü'l-ḫanżal. -2-

ş. 011a/13, 014a/11

şaḥm-ı ḥanẓal: bk. şaḥmü'l-ḫanżal. -4-

ş. 095a/11, 096b/06, 096b/13, 109b/05

şaḥmü'l-ḫanżal :< Ar. Ebucehil karpuzu özü. -1-

ş. 096b/02

şāh nergis :< Far. Büyük nergis, şah nergis.

-1-

ş. 086b/09

şāhtere :< Far. Şahtere otu. -9-

ş. 048a/06, 092a/03, 094b/22, 109a/17

ḥabb-ı ş. 109a/17, 109a/20

ş.+ dür 092a/10

ş. ṣuyı 109a/19

ş. ṣuyında 109a/22

şāhterec: bk. şāhtere. -5-

ş. 048a/06, 094a/23, 096b/05

mā-i ş. 017b/10

maṭbūḫ-ı ş. 016b/19

şaʿīr :< Ar. Arpa. -21-

ş. 017b/14, 104a/14

mā-i ş. 009a/08, 009b/02, 009b/06, 011b/17, 011b/21, 012a/16, 012a/22, 013b/04, 014a/21, 015a/20, 017b/15, 017b/19, 018b/23, 019a/08, 020a/03, 020b/18, 104a/03

mā-ü'ş ş. 080a/07

ş.-i maḳṣūr 015b/14

şaḳāḳul :< Ar. Yabani havuç, karakök. -3-

ş. 072b/13, 095b/14, 107a/22

şaḳāyıḳ :< Ar. Ayıgülü, şakayık. -3-

ş. 094b/22

ş. köki 056a/15

ş.+ uŋ 056a/15

şaḳāyıḳu'n-nuʿmān :< Ar. Rüzgar çiçeği. -1-

ş. 101a/20

şaḳīḳa :< Ar. Migren, başın yarısında oluşan ağrı.-13-

ş. 037a/07, 055a/08, 092b/04

ʿırḳ-u'ş ş. 002b/16

ş. aġrılarına 085b/04

ş. aġrısına 037b/12, 071a/06, 075b/19

ş.+ lardadur 007b/21

ş.+ larına 009a/02

ş.+ ya 089b/01, 107b/08, 113b/14

şaḳḳ :< Ar. Yarılma, yarık. -1-

ş. olmaḳla 063a/08

şalġam :< Far. Şalgam. -5-

ş. 037a/01, 093b/09

ş.+ dan 004a/10

ş. kökine 045b/04

ş. toḫumı 056b/12

Şām : Şam (Şehir adı). -3-

ş. 107a/20

Ş.-ı şerīf 093a/07

Ş.+ da 046b/09

şām fustuġı : Şam fıstığı. -1-

ş.+ nuŋ 057a/19

şāmī : Şam'a ait; Şam'da yetişen. -5-

ḫarnūb-ı ş. 097a/11

mā-i tuffāḥ-ı ş. 105a/21

tūt-ı ş. 032a/23

Ş.+ dür 061a/11

tuffāḥ-ı ş. ṣuyıyla 105a/22

şāmil :< Ar. İçine alan, çevreleyen. -2-

ş. 008a/12

ş. olan 107b/11

şān :< Ar. Şöhret, ün; keyfiyet. -1-

ş.+ ındandur 051b/13

şarāb :< Ar. İçilecek şey, şurup, şarap. -125-

ş. 009a/12, 017b/03, 026a/12, 032b/06, 035b/01, 035b/13, 035b/18, 042a/05, 044b/22, 049a/05, 056a/19, 058b/17, 060b/04, 067a/20, 071b/18, 087a/07, 089a/22, 092a/17, 097b/18, 100b/01, 101a/06, 101a/19, 101a/22, 101b/02, 103a/13, 104a/09, 104b/22, 105a/08, 115b/13

ẕikr-i ş. 104a/09

ş.-ı afsentīn 012b/08

ş.-ı armūd 013b/14

ş.-ı ās 013b/18

ş.-ı bādrencbūye 012b/06

ş.-ı benefsec 107b/04, 110a/20

ş.-ı çay 104b/17

ş.-ı encübār 013b/18

ş.-ı ḥalzūn 104a/09

ş.-ı ḫaşḫāş 011b/19

ş.-ı ḥışrım 011a/05, 013a/24, 013b/13

ş.-ı ḫıyārşenber 018a/09, 019a/07

ş.-ı hindibā 011b/01

ş.-ı ıccāṣ 008b/25, 018b/15, 018b/22, 019a/06

ş.-ı līmūn 018b/09, 062a/14

ş.-ı mersīn 013b/12

ş.-ı mīʿa 013a/08

ş.-ı naʿnāʿ 013b/14

ş.-ı rāziyānec 104b/11

ş.-ı reyḥānī 012b/06, 013a/12, 094b/10, 105a/01

ş.-ı rībās 011a/06, 013a/24

ş.-ı rummān 013a/09

ş.-ı rummān-ı ḫāmıż 018b/14

ş.-ı rummān-ı ḥulv 013a/18

ş.-ı rummān-i ḫāmıż 011a/06

ş.-ı ṣandal 061a/09

ş.-ı sefercel 013a/09, 013b/17

ş.-ı ṣırf 084a/16, 084a/19

ş.-ı sirḫışt 018b/22

ş.-ı sūsen 012b/06

ş.-ı temirhindī 018b/09, 018b/15, 018b/22, 019a/07

ş.-ı temürhindī 008b/25

ş.-ı usṭūḫudūs 105a/04

ş.-ı uṣūl 104b/06

ş.-ı verd 106a/12

ş.-ı verd-i aḥmer 013b/18

ş.-ı ʿunnāb 018b/15

ş.-ul ʿunnāb 008b/25

ş.-ü'l ḳarāṭīn 093a/22

ş.+ a 022a/18, 035b/07, 101b/04, 102a/08

ş.+ aruŋ 016a/01

ş.+ da 073b/05, 079b/09

ş.+ dan 017b/12, 102a/09

ş.+ dur 104b/22

ş.+ ı 053b/01, 089b/06, 089b/08, 089b/09, 089b/16

ḳoruḳ ş.+ ı 041a/24

līmūn ş.+ ı 046a/25

mersīn ş.+ ı 105a/06

ʿasel ş.+ ı 046a/25

ş.+ ın 045b/14, 064b/02, 074a/11

kādī ş.+ ın 064b/03

ş.+ ına 100b/01, 102b/13

ş.+ ını 049b/14

gül ş.+ ıyla 105b/19

üzüm ş.+ ıyla 034a/10

ş. idüb 104a/17

ş.+ la 009a/05, 039a/05, 044a/01, 060b/12

aḳ ş.+ la 090a/18

ş.+ lar 015b/09, 108a/02

ş.+ ları 104a/09

ş.+ uŋ 073b/04

şarḳ :< Ar. Doğu. -2-

ş. 054a/08

ş.-ı cenūbī 054a/06

şarḳī :< Ar. Doğuyla ilgili. -2-

ş. 003b/19, 042a/24

şarṭ :< Ar. Şart, koşul; hal. -6-

ş. 008a/16, 100a/05, 100b/10

ş.+ ı 078b/04, 117b/16

ş.+ la 021a/09

şaʿrü'l-ġūl :< Ar. Baldırıkara, kızıl sarmaşık. -1-

ş. 028b/14

şaʿşaʿa :< Ar. Parlaklık, gösteriş. -1-

ş.+ sı 081b/02

şaʿşaʿalu: Gösterişli. -2-

ş. 040a/06, 077b/08

şaṭru'l-ġıbb :< Ar. Bir tür sıtma. -4-

ş. 019a/01, 019a/03

ş.+ a 110b/11

şeb :< Ar. Alüminyum ve potasyum sülfatından veya amonyum alüminyum sülfatından oluşan, sıcak suda eriyen, tadı buruk, antiseptik bir madde, şap. -9-

ş. 101a/23, 117a/23, 119a/17, 119a/20, 119b/11

ş.-i ebyaż 118b/21

ş.-i güherçile 117a/22

ş.-i maġribī 101b/11

ş.-i muḥriḳ 119a/10

Şebānkāre : İran'daki bir dağın adı. -1-

Ş. 083b/21

şebbūy :< Far. Şebboy. -1-

ş. 038b/04

şeb-güşā :< Far. Kırmızı yasemin. -1-

ş. 092b/13

şeb-i yemānī :< Ar. Bakır sülfat, göz taşı. -2-

ş. 097b/02, 101b/11

şeb-i yemenī : bk. şeb-i yemānī. -2-

ş. 101a/23

ş.+ yi 119b/02

şebrem :< Far. Ağaç sütleğeni. -8-

ş. 077a/20, 094a/06, 094a/18, 096a/21, 096a/23, 096b/07

ş.-i südlegen 076b/16

ş. aġaçı südlegenidür 093b/06

şebş :< Far. Dorak otu, dereotu. -1-

bezr-i ş. 108b/09

şebyār :< Ar. Ödağacı, sarısabır. -1-

ḥabb-ı ş. 013a/20

şecā'at :< Ar. Yiğitlik, yüreklilik. -1-

ş.+ i 080b/15

şeceretü'd-dem :< Ar. Havacıva, kızıl enlik, tüylü boya, yerineği. -1-

ş. 022a/01

şedd :< Ar. Kapama, kapanma; engel. -1-

ş. 118a/19

şedd ü vaṣl :< Ar. Bağlayıp uzatma. -1-

ş. idesin 118b/04

şedīd :< Ar. Şiddetli, sert, katı. -5-

ş. 088a/08

mā-ı ş.-ü'l berd 075a/04

rīḥ-i ş.+ de 050a/13

ş. ola 011a/21, 018a/02

şeffāf :< Ar. Saydam. -2-

ş. 068b/22

ş. olub 042b/01

şeffāflı : Saydamlık özelliği olan. -1-

ş. 094b/14

şeffāflu : bk. şeffāflı. -1-

ş. 045a/11

şeftālū :< Far. Şeftali. -3-

ş. 015b/24, 062b/11

ş.+ dan 081a/10

şehd :< Ar. Bal; gümeç balı. -1-

ş.+ üŋ 051b/17

şehdānec :< Far. Kenevir tohumu. -1-

ş. 101a/18

şehlā :< Ar. Koyu mavi. -1-

nergis-i ş. 086b/08

şehr :< Far. Şehir, kent. -4-

ş. 099b/19

ş.-i nām 054a/13

ş.-i ʿaẕīmüŋ 054a/06

ş.+ üŋ 099b/20

şehryārān : Terkip adı. -3-

maʿcūn-ı ş. 013b/07, 014a/02, 014b/04

şehvet :< Ar. Şehvet, cinsel istek. -20-

ş. 049a/18, 087a/14

ş.-i bāh 072b/09

ş.-i bāha 060b/10

ş.-i bāhı 024a/25, 039a/12, 039b/07, 058b/23, 081b/16, 086b/06

ş.-i cimāʿa 079a/03

muḥriḳ-i ş.-i cimāʿdur 087b/02

ş.-i cimāʿı 034a/17, 044b/23, 083b/15

ş.+ i 029a/13, 029b/15

ş.+ in 065b/09

cimāʿ ş.+ in 026b/20, 037b/02, 100b/07

şehvet-engīz :< Ar. – Far. Şehvet, cinsel istek uyandıran. -1-

ş.+ dür 051a/17

şeker :< Far. Şeker. -61-

ş. 022b/03, 023a/07, 023b/02, 026b/16, 027b/12, 030a/12, 030b/04, 030b/11, 031b/19, 041b/04, 045a/10, 046a/13, 053a/16, 057a/03, 058a/13, 058b/18, 061a/22, 063b/20, 065a/06, 065a/14, 069a/07, 072b/03, 073a/21, 073b/08, 074a/02, 074a/04, 074a/05, 074a/11, 076a/11, 077b/06, 083b/01, 083b/02, 083b/03, 083b/08, 083b/14, 086a/02, 086a/16, 087a/05, 088b/03, 092a/04, 093a/04, 099a/20, 102b/05, 103b/15, 104a/16, 105a/23, 114a/17, 116a/21

ş.-i ṭabarzad 108a/17

ş.+ den 031b/09, 055b/25

ş.+ dür 091a/16, 093b/04

ş.+ e 045a/12

ş.+ i 028a/14

nebāt ş.+ i 038b/15, 058b/04

ṭabarzad ş.+ i 045a/14

ş.+ le 062b/13

ş. ṣuyı 030a/10

ş.+ üŋ 045a/16

şekerī :< Far. Şekerle ilgili, şekerli. -1-

ş. 058a/19

şekerlü : Şekerli. -1-

ş. 063a/25

şeker-peynir : Peynir şekeri. -1-

ş.+ üŋ 055b/22

şek(i)l :< Ar. Şekil, biçim, cins, nevi, çeşit.
-25-

ş. 003b/17, 006b/18, 036b/11, 036b/12, 058a/16, 063a/17, 081a/22

ş.+ dür 067b/14, 086b/10

ş.+ i 028a/19, 100b/18

ş.+ inden 001a/16, 004a/03

ş. ola 068a/10, 071a/15

ş. olan 041a/16, 050a/10

ş. olur 028a/23, 045b/04, 062b/02, 062b/23, 064b/08, 071a/23, 083a/13, 093b/07

şekillü : Şekilli. -3-

ş. 078a/21, 093a/07

ş. olur 093b/17

şemʿ :< Ar. Mum. -1-

ş.-i ʿasel 017a/21

şemm :< Ar. Koklamak. -4-

ş.-i dāyim eyleseler 048b/03

ş. eyleseler 038b/04

ş. itmesi 039b/25

ş. olunması 092b/01

şemmāme :< Ar. Koklamak. -1-

ş. idüb 054b/02

şems :< Ar. Güneş. -9-

şiddet-i ḥarāret-i ş.+ den 054a/11

ş.+ e 005a/05, 007b/20, 094b/05, 094b/10, 095a/19, 095b/03

ş.+ üŋ 003b/15, 007b/04

şerbet :< Ar. Şerbet, şurup. -177-

ş. 017a/25, 110a/12, 110a/18

ş.+ dür 090b/13

ş.+ e 055b/07

ş.+ i 027a/08, 031b/11, 039b/06, 040b/10, 044a/13, 099a/22, 104b/11, 105a/07, 105b/06, 105b/15, 118b/10

bal ş.+ i 011b/03, 052a/02

miḳdār-ı ş.+ i 021b/20, 022a/05, 022a/13, 022b/12, 023a/03, 023b/04, 023b/24, 024b/01, 025b/07, 026a/04, 026a/21, 026b/04, 026b/05, 026b/11, 027b/18, 028b/04, 028b/25, 029a/07, 029a/14, 029b/04, 029b/08, 030b/09,

031a/04, 031b/01, 033a/14, 033b/08, 034a/21, 034b/13, 035a/09, 035a/19, 035b/06, 035b/16, 036a/10, 036b/08, 036b/15, 037a/08, 037a/12, 037a/21, 037b/04, 038a/16, 039a/16, 039b/02, 040b/02, 040b/04, 043b/10, 044b/25, 047a/25, 048a/12, 048b/05, 048b/10, 048b/20, 049a/08, 049b/04, 050a/19, 050b/11, 050b/20, 051a/03, 051a/13, 052a/23, 052b/02, 053a/05, 053a/08, 054b/08, 054b/19, 055b/02, 055b/08, 056a/02, 056a/13, 056a/22, 057a/03, 057a/08, 057b/07, 057b/19, 058a/05, 058a/12, 058b/17, 059a/16, 059b/20, 060a/19, 060b/13, 060b/14, 061a/08, 061a/21, 061b/04, 061b/22, 062a/07, 062a/24, 064a/06, 064a/19, 064b/06, 064b/12, 064b/21, 065a/05, 065a/20, 066a/20, 066b/04, 067a/08, 067a/14, 067a/25, 068a/07, 068b/05, 069a/06, 069a/21, 069b/08, 069b/15, 071b/25, 072a/11, 072a/19, 072b/05, 072b/11, 073a/20, 073b/07, 075b/12, 076a/12, 076b/12, 077a/08, 077a/16, 077b/06, 078b/15, 079a/10, 080a/02, 080b/11, 081a/03, 082a/05, 082a/14, 082b/04, 083a/09, 083a/23, 084a/23, 084b/21, 085a/11, 086a/01, 086b/06, 087b/04, 087b/16, 088a/11, 088b/02, 088b/22, 089a/12, 089b/16, 091a/15, 092a/18, 093a/05, 093b/01, 094a/07

ş.+ inden 032a/12

miḳdār-ı ş.+ inden 064a/08, 086a/16, 092a/09

ş.+ inüŋ 036a/05

ş. idüb 011a/24, 015a/09, 110a/18

alma ş.+ iyle 112a/13

ş.+ ler 053a/13, 118b/11

ş.+ lerden 029b/18

ş.+ lere 118b/02

şeref :< Ar. Büyüklük, ululuk, yücelik. -2-

ş.-i islām 068b/08

ş.+ inde 094a/15

şerīf :< Ar. Şerefli, mübarek, kutsal. -9-

ş. 004b/16, 042a/23, 059b/18

ḥadīṯ-i ş. 101b/16

Şām-ı ş. 093a/07

ʿunṣurī-i ş. 085b/01

Ḳudüs-i ş.+ e 093a/07

ʿunṣur-ı ş.+ ine 085b/02

Ḳudüs-i ş. ḳurbında 062a/01

Şerīf : İbn Şerif (Hekim adı). -8-

Ş. 029a/18, 029b/22, 040b/19, 061a/01, 087b/21

ḳavl-i Ş. 051b/13, 068a/04, 086a/06

şerr :< Ar. Kötülük, fenalık; kavga. -1-

ş.+ inden 020b/07

şevkirān :< Ar. Baldıran, ağu otu. -1-

ş. 094a/17

şey :< Ar. Şey. -65-

ş. 003a/13, 003b/16, 004a/19, 004a/20, 006a/14, 007a/05, 016a/08, 034b/01, 046a/24, 055b/03, 064a/22, 064b/23, 069a/22, 080b/17, 083b/02, 084a/07, 094b/19, 097b/06, 117b/14, 120a/07

ş.+ den 006a/24

ş.+ dür 005b/19, 006a/17, 022b/13, 028a/06, 036b/12, 070b/15, 083b/02, 087a/02, 088b/16, 098a/04, 119a/03

ş.+ e 094b/06

ş.+ i 005b/14, 028a/20, 047b/18, 094a/13

ş.+ le 094b/10

ş.+ ler 002a/24, 002b/02, 002b/05, 002b/11, 002b/12, 002b/13, 017a/11, 019b/19, 019b/25, 020a/12, 020a/13, 020a/18, 063b/11, 094b/12, 095b/07, 095b/21, 096a/09, 096a/12

ş.+ lerden 002a/08, 007a/16

ş.+ lere 024a/24, 115a/13, 115a/20, 115b/12

ş.+ üŋ 001b/03, 006a/19

şeybār :< Far. Sarısabır; taze şarap; üzüm sirkesi. -3-

ḥabb-ı ş. 009a/17, 010b/08, 010b/18

Şeyḫ Dāvūd : bk. Şeyḫ Dāvūd-ı Mısrī. -7-

Ş. 047b/02, 049b/20, 072b/09, 076a/06

ḳavl-i Ş. 059b/25

Ş.+ uŋ 063a/02, 076a/12

Şeyḫ Dāvūd-ı Mısrī : Şeyh Davud Mısri (Hekim adı). -1-

Ş. 062b/19

Şeyḫ Muḥammed-i Sevāḥilī : Şeyh Muhammed-i Sevahili (Yemenli bir alim).

-1-

Ş. 054a/03

Şeyḫü'r-Reīs : İbn-i Sina. -9-

Ş. 032a/10, 047a/23, 055b/12, 082a/07, 084a/04, 090b/17

ḳavl-i Ş. 068a/17, 070a/25, 088a/07

şeylem :< Ar. Karamuk. -1-

ş. 101a/14

şeyṭarec :< Ar. Horozcuk, circir. -4-

ş. 108b/08, 117a/16

ḥabb-ı ş. 017a/04, 017a/06

şıçra - : Sıçramak. -1-

ş.- madan 016a/09

şırlaġan :< Far. Susam yağı. -1-

ş. yaġı 048b/08

şiʿāk : (?) Bir bitki adı. -1-

ş. 096b/03

şibihī :< Ar. Bakıra çinko katılarak elde edilen sarı renkte bir alaşımla ilgili. -1-

ş. 079b/23

şibiş :< Far. Tere otu, durak otu. -3-

ş. 048a/15, 101a/21

bezr-i ş. 096b/16

şiddet :< Ar. Sertlik, katılık; sıkılık. -6-

ş.-i feraḥdan 018b/07

ş.-i ġażabdan 018b/06

ş.-i ḥarāret-i şemsden 054a/11

ş.-i sevdādan 040b/05

ş.-i ṭaʿbdan 018b/07

bevāsīr ş.+ ine 044a/04

şifā :< Ar. İyileşme, sağalma. -42-

ş. 014a/16

ş.-ı ebyaż 010b/06

ş. bula 009a/02, 009a/15, 009a/19, 009b/07, 010a/08, 010a/14, 010b/02, 010b/21, 012a/08, 012b/01, 012b/11, 012b/19, 013a/09, 013a/13, 013a/21, 014b/20, 015a/04, 015a/12, 015b/02, 017a/15, 017a/22, 017b/01, 017b/06, 017b/13, 017b/21, 018a/07, 018a/10, 018a/15, 018a/22, 018b/11, 018b/23, 020a/01, 020a/04, 020b/24, 107a/12

ş. bulalar 011b/22, 014b/06

ş. bulur 102b/13, 116a/11

ş. virüb 021a/20

şīḥ :< Ar. Pelin otu. -1-

ş. 014a/14

şīḫ :< Far. Pire yavşanı, sarı yavşan otu. -1-

ş. 101a/18

şihāb :< Ar. Kıvılcım. -1-

ş. 081b/02

şīḥ-i ermenī :< Ar. Kanarya otu, kazayağı.
-1-

ş. 039b/09

şiḳāḳ :< Ar. Çatlak, yarık. -4-

ayaḳ ş.+ ına 039b/23

maḳʿad ş.+ ına 022a/04

ş.+ ları 049a/04

maḳʿad ş.+ larına 039b/03

şikest :< Far. Kırılma; kırık. -1-

ş. olan 080a/06

şimāl :< Ar. Kuzey. -1-

ş. muḳābelesinden 074b/06

şimālī :< Ar. Kuzeye ait, kuzeyle ilgili. -2-

ş. 003b/20

muḥīṭ-i ş.+ de 068b/11

şimdi : Şimdi. -1-

ş.+ ki 002b/22

şimşād :< Far. Yaprağı ve tohumu mersin ağacına benzeyen bir bitki, şimşir. -1-

ş. aġaçına 061a/11

şīn :< Ar. Osmanlı alfabesinin on altıncı harfi. -2-

ḥarf-u'l ş. 047b/18

ḥarf-u'ş ş. 101a/14

Şīrāz : Şiraz (İran'da bir bölgenin adı). -1-

Ş. lisānınca 061b/25

şīrdān :< Ar. Küçükbaş hayvan işkembesi. -1-

ş.+ ında 028a/18

şīre :< Far. Şıra. -2-

üzüm ş.+ sine 036b/23

ş.+ yi 036b/23

şīrec :< Far. Şırlağan yağı, susam yağı. -1-

ş. 048b/08

şīr-ḫışk :< Far. Kudret helvası. -1-

ş. 048b/14

şīrīn-ḫuşk : bk. şīr-ḫışk. -1-

ş. 048b/15

şīr-pençe :< Far. En çok boyun ve sırtta çıkan, çabuk genişleyen ve tehlikeli bir halde olabilen, çoğu istafilokok mikrobundan ileri gelenbir kan çıbanı. -2-

ş.+ ye 099b/04, 117a/03

şirūġan : bk. şırlaġan. -1-

ş. yaġıyla 022a/09

şīrūġan : bk. şırlaġan. -1-

ş. 099b/12

şiş : Şiş, ur. -103-

ş. 005b/16, 014b/11

ş.+ i 115b/23

ş.+ ine 099a/16

ḫāya ş.+ ine 067a/04

miʿde ş.+ ine 113a/04

öyken ş.+ ine 042b/17

ṭalaḳ ş.+ ine 024a/18, 035b/08, 045b/10

ş.+ ini 046a/14, 112b/01

ş.+ ler 002a/12, 026a/10, 029a/05, 035a/07, 036b/04, 078b/09

ş.+ lere 025a/16, 032a/18, 032b/12, 033b/11, 036b/13, 037b/25, 038a/18, 040a/24, 041b/09, 046a/05, 048b/17, 050a/23, 053a/20, 053b/15, 060a/01, 061a/05, 061b/03, 062a/11, 064b/11, 067a/03, 069a/14, 076b/07, 076b/09, 082a/10, 084a/05, 088a/08, 112a/14, 117a/01

ş.+ leri 022b/09, 023b/09, 026a/07, 027b/01, 033a/02, 033b/11, 034a/09, 035b/22, 036b/05, 036b/24, 037b/08, 039b/19, 042b/23, 043a/07, 056a/08, 079a/13, 080b/06, 082b/02, 089b/04, 092b/10

ş.+ lerin 040b/22, 080b/10, 082a/12

ş.+ lerine 030b/20, 032b/02, 039b/16, 062a/19, 072a/16, 076b/05, 082b/22

boġaz ş.+ lerine 051b/25, 072a/08, 075a/17

ciger ş.+ lerine 027b/03

dilcik ş.+ lerine 070b/13

diz ş.+ lerine 052a/23, 054b/06, 078b/09

emcek ş.+ lerine 037b/09, 037b/15

göz ş.+ lerine 075b/17

ḫançer ş.+ lerine 082a/21

ḥāya ş.+ lerine 085a/06

ḳan ş.+ lerine 052b/21

maḳʿad ş.+ lerine 037b/09

ṭalaḳ ş.+ lerine 049a/23, 053b/18, 056a/11, 089b/06

yürek ş.+ lerine 051b/11

ẕeker ş.+ lerine 082b/02

ş.+ lerle 085a/15

ş.+ lerüŋ 053a/12

şiş - : Şişmek. -2-

ş.- miş olanlara 115b/22

ş.- üb 040a/21

şīşe :< Far. Şişe. -9-

ş. 036a/11, 052b/05, 078a/14, 115a/20, 118b/04

ş.+ de 117b/07

ş. içine 116a/01

ş. ḳırıḳı 056a/25

ş.+ yi 117b/08

şitā :< Ar. Kış. -1-

ş. 002a/17

şiyāf :< Far. Fitil. -9-

ş. 016a/19, 116a/23, 116b/05

ş.+ dan 076a/23

göz ş.+ ı 076a/22

ş.+ ını 076a/21

ş. idüb 116b/04

ş.+ lar idüb 116b/09

göz ş.+ larına 072a/07

şol : Şu. -13-

ş. 003a/19, 004a/06, 015a/04, 019b/01, 019b/06, 019b/07, 021a/09, 029b/15, 063a/24, 068b/18, 070a/23, 091a/13, 096a/04

şöhret :< Ar. Ün; ad. -1-

ş.-i tām bulmuşdur 021a/20

şöyle : Şöyle.-6-

ş. 002a/09, 008a/23, 043b/25, 053b/20, 063b/15, 082b/01

şūġār :< Far. Beyaz demir sulfat. -1-

ş. 041b/17

şuḳāḳ :< Ar. Cilt çatlaması. -1-

ş.+ a 068a/17

şūkerān :< Ar. Çöpleme, karacaot. -1-

bezr-i ş. 111b/22

şuʿle :< Ar. Alev, ateş alevi.-1-

ş.+ si 093a/10

şumāme :< Ar. Burna çekilen ilaçlar. -3-

ṣıfat-ı ş. 119b/14

ş.+ den 119b/19

ş. ideler 119b/19

şūnīz :< Far. Kara çörekotu. -11-

ş. 010a/14, 014a/15, 048a/24, 097a/02, 101a/15, 106a/21, 106b/15, 107a/19, 110a/02, 116b/02

ş. ṣuyı 113a/21

şūnīz-i bānī : bk. şūnīz. -1-

ş. 096b/12

şūrbā :< Far. Çorba. -3-

ş.+ lara 082b/12

ş.+ sı 038b/12

tavuḳ ş.+ sı.n 035a/23

şūrpā : şūrbā. -1-

ş.+ sı 038b/11

şübhesiz : Şüphesiz. -1-

ş. 021a/11

şürb :< Ar. İçme. -3-

ş. 006b/19

ş.+ dandur 008a/18

ş. olunur 008b/02

T Ṭ

tā :< Far. Ta, bir şeye, bir yere doğru.

-25-

t. 002b/08, 002b/23, 005b/21, 012a/03, 013b/02, 020a/25, 021b/13, 021b/14, 022a/10, 045a/05, 047b/24, 075b/08, 083b/23, 104b/09, 104b/15, 105a/10, 113a/12, 113b/11, 113b/12, 115b/01, 115b/08, 115b/10, 117b/18, 118b/05, 119a/15

tā :< Ar. Osmanlı alfabesinin dördüncü harfi. -4-

ḥarf-u't t. 099a/06

ḥarf-ü't t. 031a/15

ḥarf-u't t.+ da 083b/04

ḥaẕf-i't t. 022b/07

ṭā :< Ar. Osmanlı alfabesinin on dokuzuncu harfi. -2-

ḥarf-u'ṭ ṭ. 050a/12, 101b/09

ṭaʿām :< Ar. Yemek, yiyecek. -109-

ṭ. 004b/24, 020b/10, 022b/11, 023a/05, 033b/16, 044b/05, 048a/19, 051b/24, 053b/11, 059b/14, 063b/11, 081a/11, 083a/02, 086a/14, 088b/12, 104b/02, 106a/04

hażm-ı ṭ. 065a/19

ṭ.-ı nemūl 087b/19

ṭ.+ a 019b/11, 019b/17, 021a/21, 031b/20, 045b/20, 057b/20, 059a/25, 059b/19, 060b/06, 065b/12, 074a/02, 074a/11, 082b/10, 087b/19, 108b/01

istimrār-ı ṭ.+ a 087b/04

iştihā-i ṭ.+ a 079a/04

ṭ. arzūsın 022b/06

ṭ.+ da 036a/03, 036b/23, 057b/16, 081a/07

ṭ.+ dan 012b/25, 013a/07, 013a/16, 022b/05, 022b/06, 032a/23, 044b/05, 046b/14, 056b/08, 056b/09, 067b/16, 081a/10, 098a/04, 111a/03

ṭ.+ dur 078a/08

ḳabīḥ-u'ṭ ṭ.+ dur 070a/02

ṭ. evvelinde 065a/18, 065a/19

ṭ.+ ı 022a/20, 027a/10, 028a/15, 029b/20, 033b/16, 034a/16, 038a/11, 038b/19, 039a/22, 042a/21, 042b/09, 048b/01, 048b/08, 056b/06, 056b/09, 059b/04, 059b/13, 059b/15, 060a/23, 063b/12, 066a/24, 067b/21, 088a/18, 093b/17, 101b/09, 104b/17, 108a/14, 108a/19

ṭ.+ ına 020a/04, 067a/07, 101a/04

ṭ.+ ını 013a/08

aḥşam ṭ.+ ını 018a/20

ṭ. iştihāsın 026a/19, 049a/15, 070a/22

ṭ. iştihāsını 045b/22

ṭ.+ ladan 002a/05

ṭ.+ lar 018b/06

ṭ.+ lara 038a/12, 042a/20

ṭ.+ lardan 013b/21

ṭ. leẕẕetini 088a/19

ṭ. şıḳletini 074b/10

ṭ.+ uŋ 036b/05, 063b/12

ṭ. üzerine 092a/07

ṭaʿb :< Ar. Yorgunluk, sinirlerin yorgunluğu sebebiyleoluşan şiddetli sancı.

-1-

şiddet-i ṭ.+ dan 018b/07

ṭabʿ :< Ar. Huy tabiat, yaratılış. -36-

ṭ.+ a 032b/04

tebrīd-i ṭ.+ a 031b/10

ṭ.+ ı 026a/25, 028a/01, 029a/07, 029a/21, 030b/03, 032a/11, 033a/19, 033b/11, 034b/17, 034b/18, 042a/01, 042b/02, 044b/06, 047b/13, 051a/06, 052a/21, 053b/11, 056a/19, 060a/23, 060a/25, 061a/23, 064b/20, 067b/12, 071a/21, 071b/17, 074a/03, 075a/05, 081a/13, 082a/14, 083b/12, 084b/09, 087a/07, 091b/06

ṭabaḳa :< Ar. Kat, katman. -4-

ṭ. 056b/20, 064a/22

ṭaban : Taban. -2-

ṭ.+ ı 079b/16

ṭ.+ lara 101b/06

ṭabarzad :< Far. Halis şeker, nebat şekeri, nöbet şekeri, teberzed; beyaz ve şeffaf tuz, kaya tuzu. -4-

ṭ. 045a/11

sükker-i ṭ. 111b/05

şeker-i ṭ. 108a/17

ṭ. şekeri 045a/14

ṭabarzadī :< Far. Halis şekere, nöbet şekerine ait. -1-

ṭ. ola 045a/11

ṭabāyiʿ :< Ar. Tabiatler. -3-

ṭ.-i erbaʿa 094b/20

ṭ.-i erbaʿaya 094b/21

ṭ.-i eşyāyı 096a/11

Ṭaberī: Ali İbn Rabban el-Taberi. (Hekim adı). -3-

Ṭ. 091b/08

ḳavl-i Ṭ. 061a/18, 088a/20

ṭabḫ :< Ar. Pişirme; ilaç kaynatma. -41-

ṭ.+ ı 091b/05

ṭ.+ ın 024b/10

ṭ.+ ını 023b/20, 065b/24, 088a/09, 090b/12

ṭ. idici 006b/03

ṭ. itdüreler 011a/14

ṭ. ideler 104a/16, 105a/03, 105a/23

ṭ. idesin 113a/13

ṭ. idüb 009a/06, 009a/13, 009b/01, 009b/07, 009b/18, 010a/08, 010b/06, 011a/02, 011b/05, 011b/20, 012a/15, 015a/08, 015b/05, 015b/15, 104a/02, 104a/08, 104a/15, 104b/14, 105a/03, 105a/06, 105a/10, 106a/02, 106a/07, 113a/02, 113a/16, 113a/23, 113b/04, 115b/20, 119a/19

ṭabḫ : bk. ṭabḫ. -6-

ṭ.+ ını 041b/12

ṭ. idüb 010b/20, 016a/22, 020a/11, 108b/02, 113a/12

tābiʿ :< Ar. Birinin arkasından giden; tabi olan. -1-

t. olur 059a/25

ṭabīʿat :< Ar. Mizaç özelliği; eski tıpta bünyenin kan, kara safra, safra ve balgamdan meydana geldiği kabul edilmiştir. Bu dört öğenin her biri soğuk-nemli, sıcak-kuru olmak üzere iki özelliğe sahiptir. Bütün nesneler buna bağlı olarak soğuknemli sıcak-kuru özelliklerine sahiptir. Nesnelerin bu özelliklerine "tabiat" denmiştir.-470-

ṭ. 018b/17, 019a/10, 020b/14, 074b/03

ṭ.-ı emʿādan 006b/22

ṭ.-ı maḫṣūṣiyyāt 019a/14

ṭ.-ı mesāmmātdan 006b/21

ṭ.+ a 019a/11, 098b/22

ṭ.+ da 004b/13, 101a/11

ṭ.+ dadur 098b/22

ṭ.+ dandur 091b/18

ṭ.+ ı 002a/02, 002a/05, 002a/07, 002a/11, 002a/12, 002a/15, 002a/17, 006b/23, 009a/05, 010b/04, 010b/15, 011a/22, 011b/04, 018b/21, 021a/04, 021a/13, 021b/02, 021b/07, 021b/17, 022a/09, 022b/13, 023a/09, 023b/05, 024a/02, 024b/07, 025a/02, 025a/14, 025a/21, 025b/02, 025b/08, 025b/21, 026a/01, 026a/18, 026a/23, 026b/07, 026b/13, 026b/17, 026b/24, 027a/05, 027a/12, 027a/24, 027b/04, 027b/14, 027b/22, 027b/23, 027b/24, 028a/09, 028a/22, 028b/05, 028b/09, 028b/14, 028b/18, 029a/04, 029a/11, 029a/15, 029a/20, 029b/07, 029b/13, 030a/01, 030a/07, 030a/20, 030b/01, 030b/06, 030b/14, 030b/17, 031a/03, 031a/10, 031a/16, 031a/21, 031b/03, 031b/07,

031b/13, 031b/16, 032a/05, 032a/10, 032a/21, 032b/01, 032b/05, 032b/09, 032b/15, 033a/03, 033a/09, 033a/15, 033a/22, 033b/01, 033b/02, 033b/06, 033b/10, 033b/13, 033b/18, 033b/23, 034a/13, 034a/20, 034a/24, 034a/25, 034b/09, 034b/15, 034b/20, 034b/22, 034b/24, 035a/06, 035a/11, 035a/15, 035a/21, 035b/05, 035b/07, 035b/11, 035b/17, 035b/18, 035b/22, 036a/01, 036a/06, 036a/15, 036a/19, 036b/01, 036b/06, 036b/12, 036b/16, 036b/21, 037a/03, 037a/09, 037a/13, 037a/18, 037b/01, 037b/06, 037b/13, 037b/22, 038a/09, 038a/17, 038b/04, 038b/16, 038b/22, 039a/11, 039a/12, 039a/15, 039a/24, 039b/04, 039b/14, 039b/18, 039b/20, 040a/02, 040a/07, 040a/18, 040a/25, 040b/09, 040b/15, 040b/23, 041a/02, 041a/07, 041a/11, 041a/16, 041a/19, 041b/01, 041b/08, 041b/19, 042a/03, 042a/09, 042a/16, 042b/07, 042b/16, 042b/22, 043a/17, 043a/24, 043b/05, 043b/12, 043b/18, 043b/22, 044a/06, 044a/07, 044a/14, 044a/19, 044b/01, 044b/09, 045a/03, 045a/12, 045a/15, 045a/22, 045b/05, 045b/13, 045b/19, 046a/02, 046a/11, 046b/01, 046b/17, 047a/04, 047a/10, 047a/13, 047a/19, 047b/06, 047b/20, 048a/07, 048a/16, 048a/25, 048b/08, 048b/13, 048b/16, 048b/20, 049a/03, 049a/12, 049b/01, 049b/08, 049b/15, 049b/20, 050a/02, 050a/15, 050a/22, 050b/02, 050b/07, 050b/18, 051a/01, 051a/06, 051a/10, 051b/01, 051b/04, 051b/08, 051b/17, 051b/18, 052a/09, 052a/11, 052a/18, 052a/25, 052b/09, 052b/15, 052b/23, 053a/02, 053a/07, 053a/14, 053b/10, 053b/14, 053b/21, 054a/22, 054b/14, 055a/03, 055a/13, 055a/23, 055b/04, 055b/14, 055b/23, 055b/24, 056a/04, 056a/05, 056a/23, 056b/05, 056b/20, 057a/04, 057a/20, 057a/23, 057b/02, 057b/10, 057b/15, 057b/23, 058a/09, 058a/21, 058b/02, 058b/10, 058b/21, 059a/10, 059a/24, 059a/25, 059b/06, 059b/08, 059b/12, 059b/15, 059b/22, 060a/04, 060a/10, 060a/15, 060a/20, 060a/22, 060b/01, 060b/07, 060b/12, 060b/19, 061a/13, 061b/06, 061b/15, 062a/10, 062a/16, 062b/04, 062b/24, 063b/03, 063b/04, 063b/06, 063b/18, 064a/01, 064a/09, 064a/25,

064b/09, 064b/24, 065a/08, 065a/21, 065b/06, 065b/15, 065b/22, 066a/07, 066a/22, 066a/25, 066b/07, 066b/23, 066b/25, 067a/10, 067a/13, 067a/16, 067b/03, 067b/11, 067b/17, 067b/18, 067b/20, 068a/01, 068a/10, 068a/25, 068b/23, 069a/11, 069a/24, 069b/10, 069b/17, 070a/24, 070b/10, 071a/08, 071a/24, 071b/12, 072a/04, 072a/13, 072a/16, 072a/21, 072b/17, 073a/03, 073a/10, 073a/13, 073a/23, 073b/11, 073b/12, 073b/13, 073b/21, 073b/22, 074a/21, 074b/02, 074b/03, 075a/04, 075a/12, 076a/07, 076b/02, 077a/11, 077a/22, 077b/15, 078a/23, 078b/05, 078b/14, 079a/08, 079a/12, 080a/12, 080a/18, 080b/01, 080b/13, 081b/14, 081b/19, 082a/07, 082a/17, 082b/19, 083a/13, 083b/08, 084a/02, 084a/03, 084b/07, 084b/24, 085a/12, 085b/20, 086a/08, 086a/23, 086b/12, 087a/03, 087a/13, 087a/20, 087b/09, 087b/19, 088a/06, 088a/16, 088b/05, 088b/08, 089a/05, 089a/17, 089a/21, 089b/09, 089b/11, 089b/21, 089b/23, 090a/12, 090a/22, 090b/01, 090b/22, 091b/03, 092a/12, 092a/19, 092b/19, 093a/18, 097b/04, 098a/11, 099b/15, 099b/18, 100b/18, 101a/08, 101a/11, 101b/13, 102a/11, 102b/06, 102b/07, 103a/03, 103a/06, 103a/13, 109a/20

ṭ.+ ı 025a/07

beyāż nergis ṭ.+ ı 086b/14

ṭ.+ ın 009a/16, 009a/24

ṭ.+ ına 002b/10, 062b/16, 071a/11, 086a/05

ṭ.+ ında 021a/14

mūmıyā ṭ.+ ında 083b/19

ṭ.+ ındadur 041a/16, 041a/17

tiryāḳ-ı fārūḳ ṭ.+ ındadur 028a/22

ṭ.+ ından 041a/01, 048b/13, 080a/09, 082a/18, 082b/14

ṭ.+ ını 006b/17, 010b/25, 011a/10, 012a/14, 014b/15, 016a/05, 017a/11, 017a/19, 017b/17, 018b/22

ṭ.+ ınuŋ 086a/06, 090b/17

ṭ.+ i 056a/16

ṭ.+ ları 003a/22, 063b/17, 079a/21, 091b/18

ṭ.+ laruŋ 003a/25

ṭ.+ lerinüŋ 094a/02

ṭ.+ üŋ 009a/12

ṭabīʿatlü : Tabiatli. -2-

ṭ. 054b/07

ṭ.+ dür 028a/18

ṭabīb :< Ar. Tabip, hekim. -21-

ṭ. 005b/24, 008b/13, 017a/12, 020a/24, 020b/08, 020b/16, 099a/23

rāy-ı ṭ. 011a/17, 011b/24, 012a/08, 012a/25, 012b/19, 014b/05, 014b/19, 015b/02

rāy-i ṭ. 013b/16

ṭ.-i cāhilüŋ 020b/04

ṭ.-i ḥāẕıḳ 020a/25

ṭ.+ lerinüŋ 078a/02

ṭ.+ lerüŋ 020b/07

ṭ. oldum 020b/01

ṭabīʿī :< Ar. Tabiatle ilgili; alışılmış. -3-

ḳuvā-yı ṭ. 006a/01

ḳuvā-yı ṭ.+ dür 003a/16

sebeb-i ṭ. eylemek 007b/03

ṭabīʿiyye : bk. ṭabīʿī. -6-

nūr-ı ṭ.+ nüŋ 006a/08

umūr-ı ṭ.+ yi 001a/11, 001b/01, 001b/02, 001b/03, 007b/24

ṭabl :< Ar. Davul; karnın su toplama sonucu şişmesi. -1-

ṭ. 014b/09

ṭablī :< Ar. Davula benzer, davul gibi; karnın su toplama sonucu şişmesi. -4-

ṭ. 014b/07, 014b/09

ṭ.+ de 014b/13, 014b/14

taʿdīl :< Ar. Doğrulama; değişklik. -3-

t.+ dür 003a/01

t. ider 095a/12

t. olmaḳ 022b/15

taʿfīn :< Ar. Çürüme. -1-

t. 003a/19

tafṣīl :< Ar. Uzun uzadıya anlatma; açıklama. -5-

t. etme 074a/21

t. eylemişdür 050b/09

t.+ i 054b/12

t. olundı 081b/14

t. olunmaḳ 074b/12

ṭaġ : Dağ. -9-

ṭ.+ da 083b/21

ṭ.+ dan 061b/24

ṭ. geyiki 098b/08

ṭ. geyikinde 098b/04

ṭ.+ lar 063a/05

ṭ.+ larda 084a/01, 088b/04

Nisābūr ṭ.+ larında 058a/21

taġallüb :< Ar. Zorla hüküm sürme; galip gelme. -1-

t. idüb 050a/16

taġayyür :< Ar. Değişme, başkalaşma; kokuşma. -5-

t. 003b/18, 004b/02, 004b/03

t.-i leẕẕet 074b/04

mizāc-ı t.+ den 002b/21

taġayyürāt :< Ar. Değişmeler; kokuşmalar.

-1-

t.+ ın 004b/01

taġdiye :< Ar. Besleme, beslenme. -2-

t. 006b/20

t. ider 006a/02

ṭaġıt - : Dağıtmak. -11-

ṭ.- a 060b/07

ṭ.- maḳda 042a/14

ṭ.- ub 024a/17

ṭ.- ur 040a/02, 041b/07, 048a/17, 066a/24, 073a/08, 082a/22, 099a/14, 113a/01

ṭaġ keçisi : Dağ keçisi. -1-

ṭ.+ nüŋ 028a/18

ṭaġla - : Dağlamak. -2-

ṭ.- maḳ 093a/21

ṭ.- salar 085a/23

ṭaġlı - : bk. ṭaġla -. -1-

ṭ.- yalar 093a/22

ṭāġlıḳ(ġ) : Dağlama. -1-

ṭ.+ u 085a/24

ṭaġ servisi : Dağ selvisi. -2-

ṭ. 022a/07

ṭ.+ nüŋ 051b/08

ṭāġūn : bk. ṭāʿūn. -2-

ṭ. 069b/03

ṭ. zamānlarında 053a/23

taġyīr :< Ar. Başkalaştırma, değiştirme, bozma. -6-

t.+ de 006a/20

t. iddürecek 008a/25

t. ider 100b/20

t. olmayan 058a/23

t. olmaz 058a/24

t. olur 058a/23

taḫalḫul :< Ar. Bir cismin kabarıp şişmesi.

-1-

t.+ dandur 001b/21

taḫallüf :< Ar. Geride kalma; uygun gelmeme. -2-

t. etmeyüb 107b/20

t. eylemez 004a/01

taḫallül :< Ar. Bozulma, ekşime. -2-

t. 045b/07

t.+ e 013a/11

taḫammül :< Ar. Dayanma, katlanma. -4-

t. eyleye 019b/11

t.+ i 020b/10, 074a/21

t. olunmaz 054b/24

taḫattüm :< Ar. Lazım olma. -1-

t. iterse 103b/12

taḫfīf :< Ar. Hafifletilme. -5-

t.+ i 029b/01, 029b/02, 048a/01, 056a/16

t. ide 074b/10

ṭāhir :< Ar. Temiz. -1-

ṭ.-ü'l beden olasın 100a/05

taḥḳīḳ :< Ar. Doğruluğunu araştırıp meydana çıkarma. -3-

t. 007b/17, 008a/11, 030a/02

taḥlīl :< Ar. Çözümleme, analiz. -47-

t.-i żarūret 003a/09

t.+ i 034b/07, 037b/07, 050a/15, 056a/17, 081b/17

t. ider 025a/17, 025b/10, 026a/07, 029b/12, 034a/09, 035b/12, 039a/03, 039a/15, 039a/18, 039a/23, 042a/20, 044a/08, 056a/09, 060b/09, 065a/11, 079a/09, 079a/13, 080b/06, 086a/05, 086a/10, 088a/10, 089b/02, 089b/03, 089b/04, 092b/10, 095a/08, 104b/07, 104b/18, 106a/20, 106b/11, 106b/15, 106b/20, 108a/15, 109b/20, 112b/01, 113a/03, 118b/10

t. idüb 029b/10, 084a/10

t. olmuş 060b/10

taḫlīl :< Ar. Ekşitme, sirkeleştirme. -39-

t. 004b/10, 018a/04, 042a/17, 082a/03

t.-i rīḥe 066b/11

t.-i riyāḥ ider 066a/11

t.+ de 006a/20

t.+ i 048a/18, 092b/10

t.+ in 005b/23

t. ider 024a/24, 025b/23, 026b/18, 027a/01, 027a/02, 033a/17, 034b/12, 036a/08, 036b/05, 036b/24, 038a/12, 038b/05, 039b/20, 042a/11, 042b/21, 042b/24, 046a/14, 049a/15, 053a/19, 053a/20, 055b/25, 064b/10, 065a/11, 071b/22, 080b/03, 088a/21, 089a/08, 099a/14

taḥmīnen :< Ar. Aşağı yukarı. -1-

t. 008b/09

taḥrīk :< Ar. Kımıldatma; uyandırma. -21-

t.-i bāha 031b/09

t.-i menī 038a/13

t. eyleye 008b/14

t. itdüren 003b/25

t. ideler 080a/10

t. ider 023b/01, 028a/15, 029a/24, 029b/15, 029b/20, 031a/04, 034a/18, 065b/09, 068b/01, 070a/25, 083b/11, 083b/15

t. idüb 037b/02, 039b/08, 040a/16, 043a/22

taḥrīr :< Ar. Yazma, yazılma. -7-

t. 001a/06, 077b/11

sebeb-i t.-i kitāb 001a/02

t. eyledük 020b/23

t. itdüm 001a/07

t. olındı 074a/21

t. olundı 063b/02

taḥṣīl :< Ar. İlim öğrenme. -3-

t.-i merām ola 001a/08

t. eyledüm 081b/13

t. olunan 081b/08

taḥsīn :< Ar. Beğenme; güzel kılma. -2-

t.-i levne 079a/04

t. ider 104b/02

taḥta :< Far. Kumaş topu. -1-

t. idüb 041a/04

taẖta :< Far. Tahta. -1-

t. biti 102a/19

taẖtacık : Tahtacık. -1-

t. idüb 041a/02

ṭāife :< Ar. Bölük, takım. -1-

ṭ.-i ḥuẕẕāḳdan 077b/09

tāifī : Taif'e ait, Taif'te yetişen. -1-

ḳanbīl-i t. 096b/11

ṭāḳat :< Ar. Güç, kuvvet. -1-

ṭ. getürmedigi 008b/01

taḳaṭṭur :< Ar. Damlama, damla damla akma. -1-

t.+ da 113b/22

taḳayyüd :< Ar. Üstüne düşme. -1-

t. ideler 010b/01

taḳdīrce : Lüzum görülen derecede. -7-

t. 033a/20, 040a/22, 043a/15, 074b/17, 075b/08, 075b/15, 087a/20

taḳrīr :< Ar. Yerleştirme; sağlamlaştırma; anlatma. -1-

t. eyledi 068b/21

taḳsīm:< Ar. Bölme; bölüm. -2-

t. iderler 004b/22

t. olub 075a/02

taḳṭīr :< Ar. Damıtma; damla damla akıtma. -28-

t. 015b/07

t. bula 100b/10

t.+ i 071b/24

t. ideler 114a/19, 114a/21, 114b/05, 114b/18, 115a/11, 115a/21, 117a/20

t. idesin 114a/22, 118a/02, 118a/08, 118a/09, 118a/11, 118a/22, 118a/23, 118b/06

t. idüb 114b/11, 114b/22, 115a/06, 115a/14, 117b/21, 117b/22, 118a/04

t. olmışından 090b/21

t. olmuş olan 114a/17

t. olunmışı 091b/19

taḳṭīr-i bevl :< Ar. İdrar kaçırma. -4-

t.+ e 055a/15, 069a/09, 069b/05, 085b/21

taḳṭīrü'l-bevl : bk. taḳṭīr-i bevl. -2-

t. 040b/24

t.+ e 059b/19

Taḳvīm : bk. Taḳvīmü'l-Edviye. -38-

T. 047a/13, 087b/19, 088b/21, 089b/23

ḳavl-i ṣāḥib-i T. 049b/05, 054b/10, 055b/20, 056a/12, 061b/20, 064b/05, 069a/19, 071a/05, 085a/03, 087a/10

ḳavl-i T. 049b/07, 072a/18, 087b/17, 088a/13, 089a/20, 089b/04, 093a/03

ṣāḥib-i T. 022b/23, 026a/06, 026b/17, 029a/03, 035a/15, 038b/20, 041a/24, 048b/18, 049a/17, 051a/20, 054b/06, 055a/14, 056a/16, 057b/02, 060b/25, 062a/03

ṣāḥib-u'l T. 050a/02

Taḳvīm-i Edviye : bk. Taḳvīmü'l-Edviye.

-4-

T. 055b/09, 082b/20, 084a/20

ḳavl-i T. 059b/07

Taḳvīmü'l-Edviye : Ebu Said el-Mağribi'ni tıbbî eserinin adı. -24-

T. 047b/07, 057a/19, 064a/06, 064b/16, 073a/15, 073b/12, 076b/03, 083b/15, 085b/22, 086b/02, 086b/15, 087b/10, 087b/13, 090a/11, 090a/21, 091b/11, 092a/12

ḳavl-i T. 073b/01, 084b/16, 087a/14, 088b/08, 090a/04, 092b/22

T.+ nüŋ 064a/25

taḳviyet :< Ar. Kuvvetlendirme. -3-

t. ider 119b/20

t. vireler 018a/22

t. virür 107b/07

ṭala - : Dalamak, ısırmak. -3-

ṭ.- duġı 040a/19

ṭ.- duġına 059a/08

ṭ.- yan 021a/21

ṭalaġlu: Dalanmış, ısırılmış. -1-

ṭ.+ lara 071a/25

ṭalaḳ : Dalak. -65-

ṭ. 026a/07, 038b/09, 044b/12, 078b/09, 087b/14, 116a/11

ṭ.+ a 026b/21, 028b/16, 029a/22, 036b/04, 040b/12, 044a/12, 044b/11, 047a/06, 053a/05, 053b/08, 055b/11, 057b/17, 058a/04, 060a/19, 067a/18, 068b/03, 068b/04, 072b/06, 076b/23, 084b/01, 089a/13, 094a/15, 107b/10

ṭ. ağrılarına 022a/03, 043b/14

ṭ. ağrısı 050b/11

ṭ. ağrısına 031a/06, 033a/13, 104b/03

ṭ. berklikine 090a/03

ṭ.+ da 103a/15

ṭ.+ dan 047b/01, 068b/03

ṭ.+ dur 066a/12

ṭ.+ ı 055b/01, 058a/18, 072a/12, 076a/11, 077a/01, 090a/13

ṭ. ḳanların 058a/18

ṭ. ḳatılıḳını 044b/11

ṭ.+ ları 038b/09, 056a/06

ṭ. süddelerin 056b/23, 065a/12, 073a/18

ṭ. süddelerine 099b/03

ṭ. şişine 024a/18, 035b/08, 045b/10

ṭ. şişlerine 049a/23, 053b/18, 056a/11, 089b/06

ṭ.+ uŋ 028a/03, 116a/12

ṭ. veremlerine 085b/14

ṭ. żararın 084b/02

ṭalaḳ otı : Dalak otu, altın otu. -1-

ṭ. 044b/09

ṭaleb :< Ar. İsteme, istek.-2-

ṭ. iderler 034b/04

ṭ. iderse 033a/07

ṭālib :< Ar. Talep eden, isteyen. -13-

ṭ. 001b/24, 006a/06, 007a/02, 007b/15, 008b/18

ṭ.+ e 001a/08, 001b/22

ṭ.+ elere 001a/15

ṭ.+ lere 001a/11, 001a/15, 001b/01, 002a/09

ṭ. olanlara 002b/06

taʿlīḳ :< Ar. Asma, asılma; geciktirme. -1-

t.+ i 069a/01

ṭalḳ :< Ar. Ateş düşürücü özelliği olan, deri hastalıklarının tedavisinde kullanılan değerli bir maden ve bu madenin tozu, pudrası; evren pulu, yeryıldızı. -3-

ṭ. 050b/05, 101b/10

ṭ.+ ı 101b/10

talṭīf :< Ar. Yumuşatma, yumuşatacak ilaç kullanma. -3-

t.+ i 024b/20

t. ider 057b/22, 092a/21

Ṭālyān: İtalyan. -1-

ṭ. sünbüli 086a/18

ṭaʿm :< Ar. Yeme; tat. -24-

ṭ.+ ı 058a/15, 059b/04, 061a/11, 061a/12, 063b/02, 067a/12, 071b/09, 076b/01, 078b/16, 080a/18, 081a/10, 083b/07, 091a/13, 094a/14, 094a/20, 094b/05, 094b/11, 095a/05

māzū ṭ.+ ına 091a/13

ṭ.+ ında 061a/03, 074b/07

māzū ṭ.+ ında 094a/14

ṭ.+ ından 001a/16, 096a/10

tām :< Ar. Tam, tamam. -10-

feraḥ-ı t. 027b/16

inʿāṭ-ı t. 037b/03

nuʿūẓ-ı t. 021b/21, 026b/10, 034a/10

vuḳūf-ı t. 081b/13

şöhret-i t. bulmuşdur 021a/20

nuʿūẓ-ı t. getürür 040a/16, 060a/24

tenḳıye-i t. iter 031a/25

ṭam : Dam, çatı. -1-

ṭ.+ lar 063a/18

tamām:< Ar. Tamam, bütünüyle. -21-

t. 001b/10, 013b/10, 019b/07, 028a/13, 028a/23, 036b/02, 043a/23, 048a/01, 078b/02, 080a/11, 094a/10, 104a/19, 112b/18, 120a/10

t. ola 075b/14

t. oldı 063a/02, 096a/14

t. olmadın 045b/25

t. olmadukça 006a/10

t. olur 004a/04, 004b/15

ṭamar . Damar. -10-

ṭ.+ ıdur 002b/14

ṭ.+ ını 005b/18

ṭ.+ lar 002a/23

ṭ.+ lara 025a/19, 066b/05

ṭ.+ larda 035a/04, 041b/14

ṭ.+ ları 005b/17, 008b/23

ṭ.+ larıdur 005a/15

ṭamġū : (?) Terkip adı. -1-

ayāric-i ṭ. 010a/24

ṭamġut - : Damlatmak. -1-

ṭ.- alar 009a/20

Tamīmī : bk. Muḥammed Tamīmī (Hekim adı). -4-

T. 083b/16, 087b/21, 089a/07

ḳavl-i T. 088b/09

ṭamla : Damla. -8-

ṭ. 048b/07, 114a/01, 114a/04, 114a/05, 114a/10, 117b/10

ṭ.+ sına 041b/07

ṭ.+ sını 114a/07

ṭamla - : Damlamak. -6-

ṭ.- maz 081a/21

ṭ.- r 081b/02, 083b/22

ṭ.- ya 114a/20, 114b/15

ṭ.- yub 117b/10

ṭamlat - : Damlatmak. -8-

ṭ.- alar 010b/16, 010b/19, 010b/21, 011a/07, 101b/03, 114a/01, 114a/04

ṭ.- ub 094a/10

tāmm :< Ar. Eksiksiz; mükemmel. -1-

ḳabż-ı t.+ ı 068a/20

tāmme: bk. tāmm. -1-

vuḳūf-ı t.+ si 054a/04

ṭamş :< Ar. Adet görme, aybaşı. -2-

ifrāṭ-ı ṭ. 016a/15

ṭ.+ a 069a/06

ṭamzır - : Damlatmak. -27-

ṭ.- a 059a/15

ṭ.- salar 023a/01, 023a/20, 024a/19, 025a/17, 025a/25, 032a/02, 032b/20, 034b/13, 036b/11, 037b/20, 038a/06, 045b/11, 048b/07, 052b/01, 052b/12, 053b/17, 055a/18, 055a/21, 061b/12, 062a/12, 062b/11, 062b/12, 064a/15, 088a/11, 091a/09

ṭ.- ursalar 021a/16

ṭanīn < Ar. Çınlama. -1-

ṭ. olur 010b/17

ṭaraf :< Ar. Taraf, yan. -10-

ṭ.+ dan 041a/06

ṭ.+ ı 073b/19

ṭ.+ ında 042a/24, 054a/06, 081a/18, 085b/13, 099b/21

ṭ.+ ından 081b/06

ḳıble ṭ.+ ından 074b/06

ṭ.+ ınuŋ 041b/11

ṭaramşī :< Ar. Kudret helvası. -1-

misk-i ṭ. 104b/08

ṭarāvet:< Ar. Tazelik, taze olma. -2-

ṭ.+ i 090b/02, 090b/03

ṭarfā :< Ar. Ilgın otu, katır çiçeği. -3-

ṭ. 094a/18, 095a/06, 095b/10

ṭarḫ :< Ar. Atma , dağıtma. -1-

ṭ. ider 108a/19

tarḫūn: bk. ṭarḫūn. -1-

t. 004a/12

ṭarḫūn :< Ar. Tarhun otu. -3-

ṭ. 050b/01, 095b/17

ṭ.-ı cebelīnüŋ 051a/10

tarḫūn: bk. ṭarḫūn -1-

t. yapraḳı 093b/07

ṭarı : Darı. -1-

ṭ. 067b/11

ṭarīḳ :< Ar. Yol, usul. -186-

ṭ. 021a/20, 084a/06

ṭ.-i istiʿmāli 118b/17

ṭ.-i tevellüdi 003a/19

ṭ.-i ʿameli 118b/20

ṭ.+ a 096a/11

ṭ.+ i 009a/05, 009a/12, 009a/24, 009b/12, 009b/17, 010a/06, 010a/13, 010b/05, 010b/19, 011a/01, 011a/12, 011a/23, 011b/04, 011b/19, 012a/05, 012a/14, 012b/14, 012b/22, 013b/17, 014a/11, 014a/13, 015a/08, 015a/17, 015b/04, 015b/13, 016a/04, 016a/06, 016a/19, 016a/22, 017a/21, 017b/09, 017b/18, 020a/10, 020b/20, 103b/17, 103b/21, 104a/05, 104a/10, 104a/17, 104b/07, 104b/13, 104b/19, 104b/23, 105a/05, 105a/09, 105a/14, 105a/21, 105b/07, 105b/16, 105b/20, 106a/05, 106a/10, 106a/13, 106a/21, 106b/04, 106b/07, 106b/11, 106b/15, 106b/18, 106b/20, 106b/23, 107a/03, 107a/06, 107a/14, 107a/19, 107b/01, 107b/12, 107b/21, 108a/04, 108a/10, 108a/15, 108a/19, 108b/01, 108b/07, 108b/14, 108b/18, 109a/03, 109a/09, 109a/13, 109a/17, 109a/21, 109b/02, 109b/05, 109b/13, 109b/16, 109b/20, 109b/23, 110a/06, 110a/09, 110a/13, 110a/19, 110b/02, 110b/07, 110b/12, 110b/14, 110b/20, 111a/04, 111a/11, 111a/16, 111a/18, 111b/01, 111b/07, 111b/11, 111b/14, 111b/17, 111b/20, 112a/02, 112a/07, 112a/12, 112a/15, 112a/20, 112b/01, 112b/06, 112b/10, 112b/12, 112b/14, 112b/16, 112b/22, 113a/01, 113a/04, 113a/09, 113a/14, 113a/19, 113b/02, 113b/05, 113b/08, 113b/15, 113b/18, 114a/12, 114a/21, 114a/22, 114b/03, 114b/06, 114b/09, 114b/16, 114b/20, 115a/01, 115a/10, 115a/22, 115b/04, 115b/12, 115b/14, 115b/18, 115b/23, 116a/03, 116a/05, 116a/07, 116a/09, 116a/14, 116a/15, 116a/19, 116b/01, 116b/06, 116b/11, 116b/13, 116b/17, 116b/19, 116b/22, 117a/04, 117a/10, 117a/14, 117a/16, 118a/07, 118a/10, 118a/18, 118a/22, 118b/03,

118b/11, 119a/05, 119a/09, 119a/14, 119a/17, 119a/20, 119b/02, 119b/07, 119b/11, 119b/16, 119b/22, 120a/08

ṭarlıḳ : Darlık. -1-

nefes ṭ.+ ına 038a/03

tarṭīb :< Ar. Rütubetlendirme, ıslatma. -1-

t. 063a/24

ṭarṭīr :< Ar. Tortu, şarap tortusu. -14-

ṭ. 006a/16, 006b/08

ḳurum-ı ṭ. 095b/10

milḥ-i ṭ. 118b/21, 120a/03

ṭ.-i evvel 007a/15

ṭ.-i rābiʿ 007a/18

ṭ.-i ṣāliṣ 007a/17

ṭ.-i ṣānī 007a/16

ṭ.+ den 007b/01, 007b/11

ṭ.+ üŋ 007a/20, 007b/03, 007b/10

ṭarṭīriyyāt :< Ar. Tortuyla ilgili, tortudan oluşan. . -3-

ṭ. 006b/18, 007a/14

ṭ.+ dan 007a/13

ṭaru : bk. ṭarı. -1-

ṭ. unıyla 042a/01

taṣfiye :< Ar. Saf kılma, saflaştırma. -2-

t. ider 094a/22, 094b/23

taṣḥīḥ :< Ar. İyiletme, yanlışı düzeltme. -1-

t. ider 115a/22

tāsiʿ :< Ar. Dokuzuncu. -1-

faṣl-u't t. 006a/16

taṣʿīd :< Ar. Bir cismin ısıtılarak buharlaştırılması; yukarı çıkma. -3-

t. eylemege 004b/08

t. eyleseler 087b/08

t. olmaya 118a/20

tāsiʿ-i ʿaşer :< Ar. On dokuzuncu. -1-

faṣl-u't t. 010b/02

tāsiʿ ve'l-erbaʿīn :< Ar. Kırk dokuzuncu. -1-

faṣl-u't t. 016b/13

tāsiʿ ve'l-ʿişrīn :< Ar. Yirmi dokuzuncu. -1-

faṣl-u't t. 012b/11

tāsiʿ ve'ş-şelāşīn :< Ar. Otuz dokuzuncu. -1-

faṣl-u't t. 014b/07

tāsiʿ ve'l-ḫamsīn :< Ar. Elli dokuzuncu. -1-

faṣl-u't t. 018a/23

ṭaş : Taş. -103-

ṭ. 005a/15, 015b/03, 028a/18, 033b/15, 038a/07, 040a/05, 050b/10,

070a/12, 070a/21, 080a/08, 083b/03, 088b/02, 092b/17, 098b/18, 114a/04, 114a/05

ṭ.+ a 047b/10, 074b/05, 079b/20

ṭ.+ dan 064b/19, 074b/03, 074b/05, 088b/03, 088b/05, 118b/18

ṭ.+ dur 028a/18, 033b/18, 035a/15, 035a/25, 035b/03, 042a/23, 050b/05, 058a/20, 097b/05, 098a/23, 102a/17

aḳ ṭ.+ dur 040b/18

ṭ.+ ı 058a/23, 080b/05, 080b/07, 080b/09, 101b/22, 103b/02, 115b/04

ḳan ṭ.+ ı 047b/19

lāciverd ṭ.+ ı 069a/10

sünger ṭ.+ ı 095b/17

yāḳūt ṭ.+ ı 057b/03

pīrūze ṭ.+ ı.dur 057b/09

elmās ṭ.+ ıdur 077b/07

ḳavuḳ ṭ.+ ın 070a/15

mıḳnāṭīs ṭ.+ ına 099a/15

bilegi ṭ.+ ını 116b/22

bögrek ṭ.+ ını 029a/14, 035b/01, 036a/21

meşāne ṭ.+ ını 035b/01, 040a/23

ṭ.+ lar 048b/14, 074a/19, 117a/10

ṭ.+ lara 114b/14

ṭ.+ lardan 056b/13

ṭ.+ ları 021b/04, 024b/22, 028b/17, 052b/24, 056b/02, 060a/18, 068a/05, 076a/13, 077b/08, 096b/19, 097b/10, 100a/09, 118b/07

bögrek ṭ.+ ları 025b/22, 033a/24, 052b/04

ṭ.+ ların 035a/17, 073a/08, 077b/22, 087b/15, 088a/20

bögrek ṭ.+ ların 022b/08, 027b/02, 030b/15, 052b/02

ḳavuḳ ṭ.+ ların 035b/03

meşāne ṭ.+ ların 030a/03, 060b/07, 079a/04, 082a/22, 091b/08

meşāne ṭ.+ larına 034a/06, 072b/11

ḳavuḳ ṭ.+ larını 024a/17

ṭ.+ laruŋ 102a/17

ṭ. maʿdeni 005a/14

ṭ.+ uŋ 040a/09, 118b/13

ṭaşı - : Taşımak. -4-

ṭ.- maḳ 103a/02

ṭ.- sa 098a/02, 099b/11

ṭ.- yan 101b/16

ṭaşlı : Taşlı. -1-

fīrūzec ṭ. 102a/15

ṭaşlu : bk. ṭaşlı. -1-

ṭ. 044b/07

ṭaşra : Dış, dışarı; taşra. -28-

ṭ. 024b/13, 024b/18, 035a/02, 036a/24, 048a/22, 050a/08, 052a/23, 052b/25, 054a/13, 057a/25, 068b/16, 077a/19, 077b/04, 083b/23, 085a/05

ṭ.+ da 040a/14, 045b/01, 088a/07, 098b/10, 098b/12, 098b/15

ṭ.+ ları 025b/21

ṭ.+ sı 068a/25, 093a/14

ṭ.+ sına 024a/09

ṭ.+ sında 054a/05

ṭ.+ ya 054a/18, 075a/19

ṭatbīḳ :< Ar. Uydurma; benzetme; uygulama. -1-

ṭ. 077b/18

ṭatlu : Tatlı.-51-

ṭ. 002a/05, 031b/21, 037b/02, 040a/11, 041a/07, 041a/14, 041a/17, 044a/03, 045a/19, 046b/20, 049a/05, 052b/15, 057a/02, 059a/22, 060b/03, 060b/06, 064b/13, 073a/03, 073a/08, 073a/10, 073a/21, 074a/21, 074b/23, 076b/22, 077a/02, 078a/21, 081a/08, 093b/17

ṭ.+ cadur 083b/07

ṭ.+ dur 070b/21

ṭ.+ lar 078a/10, 087a/10

ṭ. ola 008b/23, 009a/16, 075a/13

ṭ. olan 067b/13

ṭ. olmaġdur 073b/09

ṭ. olmaḳdur 085b/20

ṭ. olur 043a/24, 047b/05, 061a/11, 063a/14, 071b/09, 079b/03, 099a/22

ṭ.+ sı 030a/02, 031b/16, 044b/03, 074b/19

ṭ.+ sınuŋ 022b/02

ṭ. ṭūt 032a/21

ṭatluca ot : Geyik ziresi, Karaman kimyonu. -1-

ṭ. 066a/21

ṭatluraḳ : Daha tatlı. -1-

ṭ. olmaḳdur 055b/14

ṭatlu su : Tatlı su. -1-

ṭ. balıḳınuŋ 046a/22

taṭvīl :< Ar. Uzatma, uzatılma. -3-

t.-i kelām 002b/25

t.+ e 020b/03

t. etmek 114a/11

ṭāʿūn :< Ar. Veba. -16-

ṭ. 007a/19, 050b/22, 099a/04, 100a/20

ṭ.+ a 041a/20, 082a/20, 086a/11, 112a/11, 117a/03, 118a/15, 118b/01, 119b/15

ṭ.+ dan 039a/19, 092b/20, 103b/13

ṭ. zamānında 039a/19

ṭavīl :< Ar. Uzun. "zirāvend-i ṭavīl" Boru elması. -5-

zirāvend-i ṭ. 107b/22, 108a/04, 108a/10, 117a/05, 117a/11

ṭavşan : Tavşan. -6-

ṭ. 005a/18, 005a/24, 023a/13

ṭ. ayaḳıyla 117b/18

ṭ. beyinini 023a/15

ṭ. ḳılından 023a/16

ṭavşan çiçegi : Sarı yasemin, tavşan çiçeği. -1-

ṭ. 092b/07

tavuḳ : Tavuk. -7-

t. 004a/08

t. eti 010b/20

ev t.+ ınuŋ 031a/09

t. ṣuyı 116a/14, 116a/16

t. ṣuyına 082b/12

t. şūrbāsın 035a/23

ṭavuḳ : bk. tavuḳ. -5-

ṭ. 009a/14, 010a/08, 039a/12

ṭ. etiyle 009b/19, 015b/06

ṭāvus :< Ar. Tavus kuşu. -1-

ṭ. 005b/04

ṭāvūs : bk. ṭāvus. -1-

ṭ. 101b/09

ṭayhūc :< Ar. Dağ tavuğu. -1-

ṭ. 051a/05

taʿyīn :< Ar. Atama. -1-

t. ider 054a/14

ṭayyib :< Ar. İyi, güzel, hoş; bir sümbül çeşidi, Hint sümbülü. -6-

sünbül-i ṭ. 047a/01

sünbül-ü'ṭ ṭ. 047a/04

ṭ.-ü'r rāyiḥa 049b/07

sünbül-ü'ṭ ṭ.+ dür 043b/17

rāyiḥa-i ṭ.+ e 042a/21

sünbül-i ṭ.+ i 093a/04

tāze :< Far. Taze, yeni. -86-

t. 016a/22, 020b/22, 023b/01, 029a/17, 032b/08, 033a/22, 037b/15, 038a/20, 041b/05, 042a/16, 046b/04, 046b/05, 048a/15, 048a/25, 048b/08, 049a/04, 050b/18, 051b/03, 053b/01, 053b/09, 053b/11, 057a/19, 057b/24, 059a/22, 059b/16, 060a/25, 061b/03, 062b/17, 065a/08, 065a/17, 068a/14, 069b/18, 070a/05, 070a/06, 071a/12, 071a/24, 072b/23, 073a/09, 075a/22, 081a/14, 084a/16, 085a/23, 085b/19, 086b/22, 087b/02, 088b/23, 090b/16,

091b/09, 092b/02, 101a/08, 102b/07, 112b/16, 112b/17, 114a/01, 115b/07, 115b/12

t.+ dür 071a/03, 087a/20

t. ider 090b/21

t.+ lere 046b/19

t. ola 031a/10, 043a/05, 043b/12, 046a/19, 048a/06

t. olmaḳdur 053b/14, 059a/04, 086a/22

t. saḳanḳūrdan 044b/24

t.+ si 020b/22, 027b/06, 040a/01, 067b/14, 072a/05, 078a/11, 081a/21, 090b/13

t.+ sin 067a/02, 070b/25, 076a/03

t.+ sine 078a/14

t.+ sini 076b/21

t.+ sinüŋ 048a/18, 067b/03

tāzele - : Tazelemek. -1-

t.- r 092a/08

teʿaddī :< Ar. Saldırma, hücum etme. -1-

t. iderler 004b/25

Tebāruḳ : Tebaruk. (Hekim adı). -1-

T. 087b/21

ṭebāşīr :< Far. Bambu şekeri, hintkamışı şekeri. -18-

ṭ. 050a/12, 051a/14, 077a/09, 111b/11, 112a/03, 112a/08, 112a/16, 120a/03

aḳrāṣ-ı ṭ. 013b/15

luʿūḳ-ı ṭ. 012b/18

ṭ.-i hindī 017b/18, 097a/06, 097a/13, 097a/18, 097a/23, 106a/15, 111b/22

ḳurṣ-ı ṭ.-i kāfūrī 112a/05

tebdīl :< Ar. Değiştirme, değiştirilme. -5-

t. etmişlerdür 078b/23

t. eyledükleri 029b/17

t. ideler 027b/11

t. iden 033a/17

t. idüb 076b/22

tebevvül :< Ar. İşeme. -10-

t. 005a/10

t. eyledügi 040a/21

t. idebilürse 008b/11

t. itdüginedür 008b/12

t. iden 030b/25

t. idenler 069a/09

t. idenleri 084a/23

t. ider 040a/22

t. itmeye 008b/12

t. iylemez 031a/01

tebrīd :< Ar. Soğutma, soğutulma. -6-

t.-i ṭabʿa 031b/10

t.-i vücūd 063a/24

t.+ i 030a/10

t. idici 018a/04

t. ider 023b/08, 063b/04

tecāvüz :< Ar. Sınırı aşma, saldırma. -3-

t. etmeyüb 085a/18

t. etmez 085a/16

t. idüb 085a/19

tecdīd :< Ar. Yenieme, tazelenme. -2-

t. ideler 113a/17

t. olmasına 006a/23

tecfīf :< Ar. Kurutma, kurutulma. -8-

t. 025b/08

t.+ i 037b/14, 059b/09, 060b/02, 070a/06, 082a/08, 090b/02

tecrīd :< Ar. Soyma; ayırma. -1-

t. 001a/07

tecrübe :< Ar. Tecrübe; görgü. -16-

t. 096a/09, 096a/13

ehl-i t. 028a/16

t.+ de 078b/14

t. etmişizdür 107b/19

t. eyledim 025b/19

t. eyledügümüz 014b/12

t. eyledüm 027b/20

t. eylemişdür 034a/02

t. itdim 058b/04, 058b/09

t. olınanlardandur 078b/19

t. olınmışdur 118b/13

t. olunmuşdur 034a/12, 052a/11, 104a/10

tedbīr :< Ar. Önlem. -15-

t. 117a/18

t.-i ıṣlāḥ-ı sitte-i żarūriyyedür 001b/11

t.-i nāḳiḥ 020a/19

t.+ i 017b/02, 020a/21

sū-i t.+ inden 020b/05

t. ideler 018a/05, 018a/15, 018b/09

t. ider 020b/06

sū-i t. iylemeden 016a/17

t.+ lerinden 007a/12

t.+ lerini 007a/13

t. olunmasa 007b/09

t. olunsa 004b/05

tedrīc :< Ar. Derece derece, yavaş yavaş. -5-

t. 065b/14

t.+ le 013b/03, 077b/17, 104b/06, 118b/04

tefāvüt:< Ar. İki şeyin arasındaki fark. -1-

t.+ i 094a/03

teferruḳ :< Ar. Ayrılma, dağılma. -2-

t.-ı ebdān 002b/24

t.-ı ittiṣāldür 001b/07

tefrīḥ :< Ar. Ferahlandırma, gönül açma. -3-

t.-i ḳalbe 111b/01

t.+ de 034a/08, 076a/10

tefrīḳ :< Ar. Ayırma, seçme. -5-

t. 002b/24, 003a/08

t.+ de 006a/20

t.+ e 007a/21

t.+ in 005b/23

teftīḥ :< Ar. Açma; geğirme. -2-

t. 020b/06

t. iden 096b/19

tekālīf :< Ar. Vergiler. -1-

t.-i örfiyyeden 081b/12

tekāṯüf :< Ar.Kesifleşme, yoğunlaşma. -1-

t.-i mesāmmātuŋdur 001b/17

Teke : Teke (Yöre adı). -1-

T. ilinde 055b/04

teke : Teke. -1-

t.+ nüŋ 078b/10

tekeṣaḳalı : Tekesakalı, kekilcan, tekilcan dedesakalı, keçisakalı. -4-

t. 071b/01, 071b/03, 071b/11, 081b/23

tekevvün :< Ar. Var olma; oluş. -11-

t.+ e 003b/18

t. eyleyen 094a/15, 094a/16

t. eyleyenler 094a/21

t.+ i 003a/11

ibtidā-ı t.+ i 003b/15

mebde'-i t.+ i 003b/11

t. ider 094b/06

t.+ leri 003a/11, 003a/14

t.+ lerine 004b/12

tekevvünāt :< Ar. Varoluşlar. -1-

t.+ ları 004b/15

teklīs :< Ar. Kireçleştirme. -3-

t. 006b/07

t. ider 117a/22

t.+ üŋ 117b/05

tekrār :< Ar. Tekrar, bir kez daha. -13-

t. 020a/17, 028a/14, 034b/03, 047b/25, 066b/16, 072b/09, 080b/08, 085a/24, 094a/09, 115a/23, 117b/21, 118b/05

tekür : Tekir balığı. -1-

t. 046a/20

tekvīn :< Ar. Yaratma, var etme.-1-

t.+ leri 003a/17

tel :< Erm. Tel. -3-

zaʿferān t.+ i 098a/13

tel t. olur 055b/04

t. tel olur 055b/04

te'līf :< Ar. Kitap vs. yazma. -1-

t. eyledigüm 001a/03

telyīn :< Ar. Yumuşatma; kabızlıktan kurtulma. -8-

t.-i tesḫīnden 082a/02

t.+ i 037b/07, 046a/11, 059a/07, 081b/17

t. ideler 010b/04

t. ider 057a/24, 089b/09

temel :< Yun. Temel, esas. -2-

t.+ i 001b/03

temirhindī :< Far. Demirhindi. -10-

t. 032a/10, 048a/14, 056a/03, 110a/10

maṭbūḫ-ı t. 018a/09

şarāb-ı t. 018b/09, 018b/15, 018b/22, 019a/07

t. balı 110b/16

temīz :< Ar. Temiz. -2-

t. ider 007b/05

t. olur 101b/23

temmet :< Far. "Bitti, tama oldu." manasındaki Farsça ibare. -3-

t.-ü'l ayāricāt 110b/10

t.-ü'l eşyāf 116b/09

t.-ü'l munżicāt 110a/11

temr :< Ar. Hurma. -1-

t. 032a/04

temre : bk. temr. -1-

t. 032a/05

temregü : Temriye, egzama. -1-

t.+ ye 099a/18

temren : Temren, ok ucu. -1-

oḳ t.+ i 117a/09

temürhindī : bk. temirhindī. -4-

t. 009a/05, 038a/22

şarāb-ı t. 008b/25

t. ṣuyıyla 111b/13

temyīz :< Ar. Seçme; iyiyi kötüden ayırma.

-1-

t. eylemek 117b/09

ten :< Far. Vücut, beden. -1-

t.+ de 105b/05

tenāṣırī : bk. ʿūd-ı ḥindī. -2-

t. 054b/24, 055a/02

tenāsül :< Ar. Üreme; üreme organları. -1-

ālāt-ı t. 005a/06

tenāvül :< Ar. Alıp yeme. -2-

t. keyfiyyet-i 001a/06

t. ḫīn-i 063a/15

tenbīh :< Ar. Uyarma; uyarı. -3-

t. etmişler 077b/23

t. idesin 008a/25, 008b/10

ṭencere : Tencere. -3-

ṭ. ağızına 075b/04

ṭ.+ ye 052b/08, 075b/03

tenevvür :< Ar. Parlama, ışıldama. -1-

t.+ üne 008b/05

tenḳıye :< Ar. Bağırsağa şırınga ile ilaç verme, lavman.-17-

t. 066b/22

t.-i dimāġ itmiş olalar 021a/09

t.-i dimāġ 018a/21

t.-i tām ider 031a/25

t. ideler 009b/24, 010b/18, 017a/18, 018a/21, 020a/02

t. ider 023b/23, 066a/02, 073a/07

t. iderler 104a/22

t.+ si 072a/15, 073a/14, 077a/12

ḳuvvet-i t.+ si 076b/19

tenlü : Tenli. -1-

t. 084b/15

tennūr:< Ar. Fırın, ocak. -3-

t.+ a 024a/06, 052b/08

t.+ da 044a/18

tenzevī : (?) Terkip adı. -2-

t. 032a/13

t.-i ḫıṭāyī 032a/13

terākib :< Ar. Terkipler. -1-

envāʿ-ı t. 103b/15

terbiye :< Ar. Terbiye; bazı yemeklere yumurta, limon, sirke, salça gibi şeyler. -17-

t. eyleseler 065a/12

t. eyleyüb 025b/09

t. ideler 042a/03

t. itmeyince 045a/05

t. idüb 025b/10, 094a/05

t. olan 077a/02

t. olınca 076b/20

t. olınmayınca 076b/20

t. olmamışınuŋ 045a/04

t. olmış 077a/06, 111b/09

t. olunmış 118b/11

t. olunmışı 024a/10

t. olur 006a/24

t.+ sin 050b/09

t.+ sine 095a/17

terbiyesiz : Terbiye edilmemiş. -1-

t. 045a/05

terbiyet : bk. terbiye. -1-

t. iteler 065a/18

tere :< Far. Tere. -1-

t. toḫumı 022a/06

terementī :< Fr. Kozalaklılardan ve bazı ağaçlardanya kendi kendine ya da ağacın çizilmesiyle akan, yağlı boya, yağlı vernik üretiminde veinceltilmesinde kullanılan, ince, renksiz, kokulu reçine, terementi. -8-

t. 114a/22, 114b/03, 114b/09, 114b/16, 114b/20, 115a/01, 117a/06, 117a/13

terementīn : bk. terementī. -3-

t. 052b/24, 053a/10, 053a/12

terencübīn :< Far. Kudret helvası. -10-

t. 022b/03, 031b/06, 048b/15, 083b/04, 096a/19, 110a/15, 112a/18, 116a/21

t.+ dür 048b/20

terengübīn : bk. terencübīn. -1-

t.+ dür 091a/16

tereyaġı : Tereyağı. -1-

t.+ yla 023a/14

terk :< Ar. Bırakma, terk. -2-

t. itdüreler 010b/11, 018a/20

terkīb :< Ar. Birkaç şeyi birleştirip bir şey meydana getirme; terkip, ilaç terkibi.- 27-

t. 002b/23, 003a/09, 013b/17, 024b/23, 024b/24

emrāż-ı t. 001b/07

t.+ dendür 083b/05

t.+ dür 032a/13, 083b/06

t.+ e 074b/17

t.+ i 009b/12, 014a/13, 015a/17, 017b/18

t.+ inden 008a/19, 019a/03

t. itdiler 078b/22

t. itmeyeler 041b/05

t. idüb 088b/13

t.+ ler 013a/02, 014b/15

t.+ lerden 013b/11

t.+ leri 010a/19

t. olan 039b/19

t. olub 006a/14

emrāż-ı t.+ üŋ 008a/20, 008a/21

terkībāt :< Ar. Terkibat. -1-

t.+ dan 006a/15

terḳīḳ :< Ar. İnceltme; yumuşatma; ince ince dövme. -1-

t. ider 106b/20

terle - : Terlemek. -1-

t.- yen 115b/03

terlet -: Terletmek. -1-

t.- mek 019b/08

termiye : Acı bakla, delice bakla, gavur baklası, koyun baklası, kurt baklası, yaban baklası, mısır baklası, Yahudi baklası. -1-

t. baḳlası 062b/07

ters : Hayvan pisliği. -8-

gögercin t.+ i 113b/15

ṣıġır t.+ i 073b/03

t.+ in 036a/17

ḳoyun t.+ in 112b/16

t.+ ini 100a/03, 102a/20

gögercin t.+ ini 113b/16

ḳoyun t.+ iyle 112b/17

tertīb :< Ar. Tertip, düzen, düzenleme. -1-

t. itdüm 001a/10

terṭīb :< Ar. Nemlendirme, rutubetlendirme. -2-

aʿżā-i t. 075a/02

t.-i ṣadra 031b/09

teṣbīt :< Ar. Sağlamca yerleştirme; bir hali şüpheye yer bırakmayacak şekilde götürüp gösterme. -1-

t. 004b/08

teselli :< Ar. Avutma, avundurma. -2-

t. 020b/17

t. eyleye 002b/07

teshīn :< Ar. Isıtma; kızdırma. -14-

t. 068b/04

t.-i külāsı 060b/02, 060b/04

t.-i miʿdeye 066b/11

telyīn-i t.+ den 082a/02

t.+ e 061a/14

t.+ i 070a/06

t. ider 051b/24, 063b/08, 069b/09, 085b/09, 085b/11, 092b/09

t. idüb 061b/10

teshīn : bk. teshīn. -1-

t.+ i 080b/03

te'ṣīr :< Ar. Etki; içe işleme. -9-

t. etmemiş 078a/05

t.+ i 006a/08, 098a/12

t.+ idür 003b/22

t.+ inden 003b/21

t. ide 075b/01

t. ider 074b/03, 098b/06

t. itmeyüb 049b/24

teskīn :< Ar. Yatıştırma. -25-

t. 067b/15, 075a/01

t. ider 022b/04, 028b/19, 033a/04, 035b/23, 036a/02, 039a/02, 045b/22, 047a/21, 048b/19, 050a/18, 072b/01, 076a/03, 082a/04, 088a/18, 089b/06, 103a/20, 103b/04, 103b/06, 109b/20, 110a/08, 112a/20, 113a/09, 118b/09

teslīm :< Ar. Bir emaneti yerine verme; bir şeyi yeni sahibine verme. -2-

t. ider 005b/02

t. iderler 068b/17

tesmiye :< Ar. Ad koyma, adlandırma, isim verme. -3-

t. iterler 006b/18, 014a/08, 019a/01

teṣnū :< Yun. bk. ṣāfesiyā. -1-

t. 032b/15

testa'mel :< Ar. Kullanılan, kullanılmış. -1-

t. 116a/22

teşekkül :< Ar. Kurulma, kuruluş. -1-

t. iter 004a/03

teşennüc :< Ar. Spazm, büzüşme.-7-

t.-i imtilāyı 075a/06

t.-i raṭb 010a/17

t.+ den 037b/23

t.+ e 043a/01, 090a/02, 110b/06

t.+ i 076a/16

teṣḫīṣ :< Ar. Teşhis, tanı. -2-

t. idenler 007b/11

t. ider 020b/08

teşmīz :< Ar. Bespaye. -1-

t. 029b/06

teşmīzec :< Ar. Göz karacaotu, çeşmezen.

-1-

t. 031b/12

teşviş :< Ar. Karıştırma, karmaşık hale getirme. -1-

t.+ leri 022a/16

tevaḳḳuf :< Ar. Durma, eğlenme. -2-

t. göstere 008a/02, 008a/05

ṭevālī :< Ar. Baldırda oluşan bir hastalık. -1-

ṭ. 057b/25

tevellüd :< Ar. Ortaya çıkma, belirme. -46-

t. 004a/09

mebde'-i t. 003b/17

t. etdürür 072b/21

t. eyledigini 007b/02

t.+ i 004a/15, 004a/16

ṭarīḳ-i t.+ i 003a/19

t.+ ine 095a/01

t.+ ini 006b/17

t. itdürür 028a/02, 051b/25, 052a/15, 053b/06, 056a/01, 058b/24

t. iden 006b/09, 007b/11, 096b/10

t. ider 001b/10, 003a/19, 003b/21, 004a/08, 004a/18, 006a/16, 006b/04, 006b/06, 006b/09, 007b/01, 014a/05,

014a/07, 014a/08, 015b/03, 030a/18, 030b/19, 032a/22, 070b/01, 071a/17, 071a/25, 073b/08, 080a/14

t. itmiş olsa 033a/06

t. idüb 066a/03

t.+ leri 007a/24

t. olan 007a/14

tevsīʿ :< Ar. Geniş olmak, yaymak. -1-

t. ider 023b/18

teyin : Sincap. -1-

t. 047a/09

tezeyyüd :< Ar. Ekleme, artma. -1-

t.+ dür 001b/08

tezyīn :< Ar. Süsleme, süslenme. -1-

t. eylediler 081b/01

ṭıbb :< Ar. Tıp, hekimlik. -9-

ṣanʿat-ı ṭ.+ da 079b/23

uṣūl-i ṭ.+ da 015a/04

ʿilm-i ṭ.+ dan 068b/08

ṭ.+ ı 005b/20

ṭ.+ uŋ 001a/10, 001b/03, 005b/19

kütüb-i ṭ.+ uŋ 101a/12

ṭıḥāl :< Ar. Dalak. -9-

ṭ. 005a/06

emrāż-ı ṭ. 014b/21

südde-i ṭ. 002a/16

ḥabb-ı ṭ.-i baḳır 016b/01

ṭ.+ e 095b/09, 095b/11

emrāż-ı ṭ.+ e 015a/03

ṭ.+ üŋ 008b/05, 015a/01

ṭılā :< Ar. Sürülerek kullanılan ilaçlar, merhem. -91-

ṭ. 017b/16, 069a/01, 079b/01, 112b/09, 112b/12, 112b/13, 112b/15, 112b/21

ṭ. etseler 098a/09, 102a/10, 118b/09

ṭ. eylemek 035a/22

ṭ. eyleseler 032a/18, 034a/04, 035b/24, 036a/18, 045b/02, 049b/12, 078b/18, 080b/19, 081a/02, 082a/10, 084b/09, 085a/03, 087a/08, 088a/09, 101a/21

ṭ. eyleyeler 033b/07, 084a/10

ṭ. ideler 009a/02, 009a/07, 009b/11, 009b/12, 009b/17, 011b/21, 012a/06, 012b/15, 013a/20, 014a/21, 015b/16, 016a/05, 017a/20, 017a/22, 017b/04, 032a/20, 041b/10, 043a/20, 069a/16, 075b/09, 081a/05, 084a/09, 084a/11, 084a/17, 112b/11, 112b/19, 112b/23

ṭ. iderler 112b/13, 119b/20

ṭ. iderlerse 022b/16, 101b/02, 101b/12

ṭ. idince 117a/10, 118b/16

ṭ. itmek 028b/03, 054b/01

ṭ. itseler 041a/23, 045b/14, 071a/10

ṭ. idüb 084b/21, 102a/02

ṭ.+ lar 018a/07, 018a/09, 018a/15

ṭ.+ larda 022b/15

ṭ. olunsa 023b/07, 024a/24, 034a/08, 040a/15, 055a/08, 059b/05, 065b/25, 069a/14, 073a/17, 076b/20, 077a/14, 087a/16, 090b/11

ṭ.+ yı 012a/05, 012b/14, 016a/04, 020b/20

ṭırnaḳ : Tırnak. -4-

ṭ.+ da 077a/12

ṭ.+ ını 100a/14

ṭ.+ ları 073b/07

ṭīb :< Ar. Güzel koku. -1-

ḳırfet-ü’ṭ ṭ. 060a/04

tiftik :< Ar. Yaraların tedavisinde pamuk yerine kullanılan tiftik şeridi. -1-

kettān t.+ i 119b/13

tilki : Tilki. -1-

t. 005b/04

tilki ḳuyrıġı : Tilkikuyruğu, civanperçemi.

-1-

t. 091b/01

tīmār :< Far. Yara bakımı. -1-

t.+ ı 085a/05

timsāḥ :< Ar. Timsah. -7-

t. 005a/19, 031b/23, 044b/15, 099a/06

t. balıḳı 031b/24

t. olur 044b/18

t.+ uŋ 032a/01

tīn :< Ar. İncir. -3-

t. 099a/07, 110a/07

t.-i raṭb 032b/08

ṭīn :< Ar. Kil, balçık. -2-

ṭ. 117a/20

ṭ.-i ebyaż 097a/04

ṭīn-i ermenī : Ermeni kili denen ve ilaç olarak kullanılan bir tür kil, potasyum nitrat. -11-

ṭ. 012b/13, 050b/24, 095b/10, 097a/13, 097a/17, 097a/21, 097b/02, 112a/03, 117b/20, 118b/12, 119a/02

ṭīn-i ḥikmet : Tedavi amacıyla kullanılan bir tür kil. -2-

ṭ. 044a/18, 117b/01

ṭīn-i maḫtūm : Limni adasından getirilen tıbbî bir kil.-13-

ṭ. 015a/17, 050b/14, 050b/15, 069a/05, 097a/13, 097a/21, 106a/14, 119a/10, 119b/12

aḳrāṣ-ı ṭ. 013b/15

ṭ.+ a 032a/14

ṭ.+ dan 082a/09

ṭ.+ uŋ 050b/17

ṭīn-i mekkī :< Ar. Mekke ayrığı. -1-

t. 022b/08

tiryāḳ :< Ar. Vahşi hayvanların, yılanların, kızgın memeli hayvanların ve kuduz köpeklerin ısırmalarından sonra kullanılan ve zehirin etkisini paralize ettiğine inanılan panzehirlere verilen ad, panzehir. -41-

t. 028a/18, 120a/06

t.-ı efrengī 108a/03

t.-ı efʿāyı 017b/03

t.-ı erbaʿa 010a/01, 010a/22, 013a/03, 108a/08

t.-ı fārūḳ ṭabīʿatındadur 028a/22

t.-ı fārūḳ 010a/20

t.-ı fārūḳda 033b/24

t.-ı kebīrüŋ 108a/08

t.-ı meṣir 078b/20

t.-ı sebʿa 107b/18

t.-ı ʿazde 010a/22, 012a/07, 013a/03

t.-ı ʿazre 010a/01, 014b/02

t.+ a 071b/13

t.+ da 107b/18

t.+ daki 108a/03

t.+ dan 078b/23

t.+ dandur 028b/07

t.+ dur 034a/01, 062a/20, 065a/11, 065a/15, 074a/09, 086a/11, 098a/15, 107b/18

t.+ ıdur 035a/13, 070a/19, 071b/25

Venedig t.+ ına 052a/05, 052a/10

t.+ lar 098b/21

t.+ lara 057b/18

t.+ larda 107b/18

t.+ lıġı 033b/24

tiryāḳāt :< Ar. Tiryaklar. -1-

ẕikr-i t. 107b/17

tiryāḳıyye :< Ar. Tiryak. -1-

ḳuvvet-i t.+ si 068a/18

tiryāḳlıḳ : Tiryaklık. -4-

t. 027a/01, 039a/01, 055b/12

t. ider 039a/18

titre - : Titremek. -1-

t.- mek 005a/09

tīz :< Far. Tez, çabuk; sık. -56-

t. 002a/08, 016a/11, 019b/01, 021b/19, 024a/02, 024a/19, 026b/11, 030a/07, 032a/22, 032b/10, 033b/04, 033b/21, 034a/18, 038a/11, 039b/25, 041a/11, 046b/01, 047a/09, 047b/20, 051b/04, 051b/06, 057b/11, 058b/23, 059b/01, 060a/21, 063a/18, 068b/20, 070a/20, 074b/08, 074b/09, 080a/15, 080a/16, 081a/06, 082a/13, 082a/16, 082b/10, 084a/23, 087a/09, 087b/03, 100a/10, 113a/09, 114b/19, 117b/09

t.+ ce 074b/09

t.+ dür 003a/11, 071a/16, 072b/03

t. ider 030b/05, 030b/08, 044a/15, 049b/06, 061b/14

t. olur 008a/08, 059a/24, 117b/09

tīzlik : Tezlik. -1-

t.+ i 005b/07

ṭoġ - : Doğmak. -3-

ṭ.- duḳda 042b/06, 094b/06

ṭ.- madın 103b/09

ṭoġra - : Dağramak. -7-

ṭ.- yub 020a/17, 021b/12, 073b/04, 077b/02, 079b/08, 104a/18, 104a/21

ṭoġur - : Doğurmak. -10-

ṭ.- an 070b/07

ṭ.- maḳ 097b/08

ṭ.- maḳda 100b/15

ṭ.- ması 099b/06, 100b/16

ṭ.- mayan 022b/22

ṭ.- sa 070a/19

ṭ.- ub 044b/17

ṭ.- urken 038a/25, 097b/08

ṭoġurt - : Yoğurtmak. -1-

ṭ.- ur 044b/17

toḫme :< Ar. Hazımsızlık. -1-

t. 087a/23

toḫmekān :< Far. Semizotu. -2-

t. 030a/20

yabān t.+ ıdur 094a/01

toḫ(u)m :< Ar. Tohum. -89-

t.-ı bedrān 060a/15

t.+ da 003b/13

t.+ dur 064b/13, 088a/14

t.+ ı 021a/05, 033a/23, 036b/01, 036b/20, 037a/20, 046a/02, 056b/04, 056b/20, 062a/13, 066a/12, 072a/19, 076b/01, 076b/02, 082b/15, 082b/16, 083a/21, 089b/13, 089b/16, 091b/08, 092a/11, 093b/21, 102b/18, 107a/15, 114a/15

anasūn t.+ ı 026b/17

baġayapraġı t.+ ı 028b/18

boy t.+ ı 056a/07

bögrülce t.+ ı 076b/02

carcı̄r t.+ ı 107a/15

devedikeni t.+ ı 106b/18, 110a/01

ḫaşḫāş t.+ ı 086a/02

ḫaṭmı̄ t.+ ı 100a/09

helyūn t.+ ı 107a/15

ḫıyār t.+ ı 112a/07

ısırġan dikeni t.+ ı 029a/15

ışırġan t.+ ı 072b/13

ḳabaḳ t.+ ı 112a/08

ḳaraçaltı t.+ ı 097a/03

kerefis t.+ ı 107a/14

kettān t.+ ı 004a/12, 046a/07

ḳıs̱s̱ā' t.+ ı 112a/07

pıraṣa t.+ ı 029a/10, 106b/23

piyāz t.+ ı 107a/14

rāziyāne t.+ ı 090a/06

siŋirliyapraḳ t.+ ı 106b/19

ṣoġan t.+ ı 106b/15

şalġam t.+ ı 056b/12

tere t.+ ı 022a/06

turb t.+ ı 101a/22

t.+ ıdur 039b/04

belesān t.+ ıdur 035a/05

ışırġan t.+ ıdur 060b/18

ḳāsnı̄ t.+ ıdur 050a/21

kettān t.+ ıdur 029a/04, 046a/09

südlegen t.+ ıdur 078a/17, 093b/13

ḳaraçaltı t.+ ın 016a/13

kerefis t.+ ına 088a/14

t.+ ından 027b/19, 033a/24, 038b/06, 100a/13

rāziyāne t.+ ından 041b/04

t.+ ını 021a/10, 065a/08, 066a/15

baḳla t.+ ını 112a/08

cırcı̄r t.+ ını 101a/22

t.+ ınuŋ 027b/18, 035b/11, 044a/12, 065a/17, 066a/13, 066a/20, 071b/14, 072b/05, 074a/08, 074a/15, 083a/23

t.+ ları 028a/08

t.+ uŋ 060b/07

toḫ(u)m : bk. toḫ(u)m. -11-

t.+ dur 034a/20

t.+ ı 004a/11, 091b/06

kettān t.+ ı unı 026a/09

bāk t.+ ıdur 028b/22

ṣarıdiken t.+ ıdur 034a/20

defne t.+ ına 062b/18

t.+ ından 021b/02

t.+ ını 027b/21

t.+ ınuŋ 072a/11

t.+ una 026b/07

ṭoḳsan : Doksan. -3-

ṭ. 075b/06, 075b/08, 114b/07

ṭoḳun - : Dokunlak. -6-

ṭ.- a 058a/23

ṭ.- maḳdan 084a/07

ṭ.- masından 050a/13

ṭ.- maya 117b/18

ṭ.- sa 100b/17

ṭ.- ursa 030b/25

ṭoḳundur - : Dokundurmak. -1-

ṭ.- madın 080a/03

ṭoḳuz : Dokuz. -5-

ṭ. 001a/10, 002b/21, 053a/10, 114a/04

ṭ.+ dan 002b/21

ṭoḳuzuncı : Dokuzuncu. -2-

ṭ. 002b/17, 019a/17

ṭol - : Dolmak. -3-

ṭ.- ub 005b/17, 083b/23

ṭ.- uncaya 021b/13

ṭolaş - : Dolaşmak. -1-

ṭ.- masına 090a/05

ṭolaşıḳ : Dolaşık. -1-

ṭ. olur 093a/15

ṭoldur - : Doldurmak. -4-

ṭ.- asın 117b/08

ṭ.- ub 004a/12, 030a/18, 051b/07

ṭolı : bk. ṭolu. -1-

fincān ṭ.+ sı 092a/03

ṭolu : Dolu; tam dolmuş. -7-

ṭ. 010b/03, 075a/17

ṭ. ola 002a/23, 008b/23, 066b/23

ṭ. olmaḳdur 037b/02

ṭ.+ ya 033a/02

ṭomalan : Domalan mantarı, keme. -1-

ṭ. 067b/03

ṭoŋ - : Donmak. -8-

ṭ.- duġına 092b/20

ṭ.- mış 025b/22, 027a/01, 034a/24, 039b/23, 093a/01

ṭ.- mış olan 027a/02

ṭ.- sa 060b/09

ṭon - : bk. ṭoŋ. -1-

ṭ.- arsa 102b/02

ṭoŋdur - : Dondurmak. -2-

ṭ.- ur 029b/11, 060b/10

ṭonuḳ : Donuk. -1-

ṭ. ola 010a/06

ṭopalaḳ : Topalak, hünnapgillerden, yapraklarından yeşil boya çıkarılan bir bitki. -3-

ṭ. 044a/19, 116a/06, 116b/20

topalaḳ : bk. ṭopalaḳ. -1-

t. 061a/09

ṭopraḳ : Toprak. -7-

ṭ. 074b/02, 080a/09

ṭ.+ ı 050b/16

ṭ.+ ın 080a/08

aşı ṭ.+ ınuŋ 082a/06

ṭ. içinden 088b/04

ṭ.+ uŋ 050b/25

ṭor : Ağ; seyrek dokunmuş bir tür kumaş. -1-

ṭ.+ a 080b/08

ṭoraḳ otı : Dorak otu, dereotu. -10-

ṭ. 025b/13, 114a/15

ṭ.+ na 021a/04, 064b/08

ṭ.+ nuŋ 048a/15

ṭ. ṣuyıyla 025b/10

ṭ.+ yla 038b/11, 038b/13, 044a/10, 091a/05

ṭorṭı :< Far. Tortu. -6-

ṭ. 115b/14, 118a/08, 118b/03

dühn-i ṭ. 115b/13, 118b/03

ṭ. yağından 117b/10

toz : Toz. -2-

t.+ dan 022a/24

degirmen t.+ ın 026a/09

ṭoz : bk. toz. -1-

ṭ.+ ını 061b/04

traġoboġnun :< Yun. Tekesakalı. -1-

t. 071b/02

tūbāl :< Far. Bakır, gümüş, altın vb. madenlerin eğintisi, tozu. -1-

t.+ ı 051a/22

tūderī :< Ar. Kuş etmeği, karahasan otu, çoban dağarcığı. -4-

t. 032b/04

t.-i ebyaż 107a/20

t.+ dür 072a/20

tuffāḥ :< Ar. Elma. -10-

t. 031b/15, 097a/14, 099a/09

cevāriş-i t. 013a/05

rubb-ı t. 097a/19

rubb-u'l t. 097a/15

rubb-ı t.-ı ḫāmıż 097a/09

t.-ı şāmī ṣuyıyla 105a/22

mā-i t.-ı şāmī 105a/21

t.+ dur 051b/02

Tuḥfetü'l-Erībin Nāfi'a lir-Rūḥānī ve'-Ṭabīb : Hezarfen Hüseyin Efendi'nin ansiklopedik eczacılık sözlüğü. -1-

T. 001a/09

ṭuḥlüb :< Ar. Yosun. -2-

ṭ. 050a/21

ṭ.-ü'l mā 050a/22

ṭūl :< Ar. Uzunluk, boy. -1-

ṭ.+ ları 003a/12

ṭulūʿ :< Ar. Doğma, doğuş. -3-

ṭ. 003b/19

ṭ. eyledükde 074b/08

ṭ.+ ı 003b/14

ṭulum : Tulum. -2-

ṭ. 014b/11

ṭ.+ lara 084b/06

ṭuluŋ : Şakak.-2-

ṭ.+ lara 085b/04

ṭ.+ larına 049a/06

ṭuman : Duman; katarakt. -2-

ṭ.+ ın 038a/07

ṭ.+ ına 059a/01

ṭuncī : Tunç renginde, gri. -1-

ṭ. 088a/13

ṭur - : Durmak. -28-

ṭ.- a 069b/23, 073b/05, 086a/08, 105a/11, 108b/11, 115a/23, 116a/01, 117b/13, 118a/21

ṭ.- alar 021a/08

ṭ.- duġundan 005b/10

ṭ.- duḳça 075a/12

ṭ.- duḳda 115b/16

ṭ.- duḳdan 104a/22, 110a/02

ṭ.- ıca 048a/01

ṭ.- masa 027b/08, 085a/23

ṭ.- mayan 050a/04, 060a/10

ṭ.- muş 074b/20

ṭ.- sa 087b/22

ṭ.- ub 024a/14, 025b/15, 036a/12

ṭ.- ur 056b/20, 064a/23, 081b/01

turb :< Far. Turp. -5-

t. 004a/10, 034a/16, 056b/03

t. ṣuyı 020a/02

t. toḫumı 101a/22

ṭurna balıġı : Turna balığı. -1-

ṭ.+ dur 046a/21

turp : bk. turb. -2-

t.+ ı 056b/12

t.+ uŋ 056b/05

turşı :< Far. Turşu. -5-

t. iderler 065a/08

t. ḳurarlar 023a/10

t.+ sı 053b/11

t.+ sın 065a/17, 065a/20

turunc :< Far. Turunç. -19-

t. 041a/25, 042a/14, 073b/23, 086a/03, 086a/04, 086a/05, 086a/12, 094b/09, 095a/03, 095b/03

maʿcūn-ı t. 106b/10

t. çekirdeki 042a/14

t. çekirdekinüŋ 086a/12

t. çiçekinüŋ 076a/05

t.+ dur 074a/13

t. ekşisi 073b/23

t.+ ı 004a/11

t. ṣuyı 084b/01

t.+ uŋ 074a/09

ṭurunc : bk. turunc. -2-

ṭ. ḳabuḳı 108b/18

mürekkeb ṭ.+ una 086a/03

turunç: bk. turunc. -3-

t. 040b/17

t.+ uŋ 004a/11, 086a/03

ṭut - : Tutmak. -113-

ṭ.- alar 013b/03

ṣancu ṭ.- an 021a/24

ṭ.- ar 010a/10, 023b/14, 026a/21, 026b/03, 026b/04, 027b/09, 028a/01, 029a/07, 029a/21, 029b/02, 029b/03, 030b/03, 031a/05, 031b/22, 033b/02, 033b/19, 033b/21, 033b/23, 034b/17, 034b/23, 035b/07, 036a/17, 037b/15, 039a/11, 040b/22, 041a/15, 042a/12, 042a/19, 050a/05, 050a/23, 050b/14, 050b/19, 051a/07, 052a/21, 053b/11, 055b/17, 055b/19, 058a/12, 060a/11, 061b/17, 061b/18, 061b/19, 066b/01, 068a/16, 069a/01, 069a/03, 069b/04, 070b/02, 071a/21, 073b/15, 075a/05, 076b/11, 079b/05, 082a/13, 083a/04, 084a/23, 085a/24, 088b/09, 089a/07, 089a/22, 097b/21, 099b/23, 118b/15

girü ṭ.- ar 022a/23, 030a/21, 033a/24, 072a/04

ıssı ṭ.- ar 061b/16, 102b/09

mülāyim ṭ.- ar 060a/22, 067b/11

nerm ṭ.- ar 033b/11

yerin ṭ.- ar 074a/22

ṭ.- arlar 034a/11, 046b/12

ṭ.- arlarsa 090b/16

ṭ.- arsa 102b/18

ṭ.- duḳları 025a/12

ṭ.- mada 105a/08

ṭ.- maġa 021b/24, 035a/12

ṭ.- maḳ 033b/19

mülāyim ṭ.- maḳ 032a/11

ṭ.- mayalar 013b/02

ṭ.- mazdan 118a/13

ṭ.- mazsa 061b/18

ṭ.- r 036a/19

ṭ.- sa 043a/14, 097b/15, 103a/01, 103a/22

ṭ.- salar 025a/20, 032b/21, 035b/25, 037b/02, 043a/11, 044a/05, 049b/19, 050b/04, 051a/18, 052b/05,

065a/13, 065b/04, 073b/18, 077b/17, 090b/15, 098a/08, 102a/14

ṭ.- ub 100a/15

tūt :< Far. Dut. -9-

t. 052b/23, 099a/10

beyāż t. 032a/20

t.-ı esved 099a/11

t.-ı ḥulv 032a/20

t.-ı şāmī 032a/23

t. aġaçı ḳabuḳıdur 031b/02

siyāh t.+ dur 032b/01

t. ṣuyıyla 084a/14

ṭūt : bk. tūt. -4-

ṭ. 045b/25

ekşi ṭ. 032b/01, 032b/03

ṭatlu ṭ. 032a/21

ṭutam : Tutam. -1-

ṭ. 105a/09

tūtiyā :< Far. Göz hastalıklarının tedavisinde kullanılan toz haline getirilmiş sürme taşı. -7-

t. 043a/02, 088b/20, 099a/14

t.-ı hindī 040a/08

t. eyleseler 035a/24

t.+ laruŋ 099a/14

t.+ ya 044a/16

ṭutul - : Tutulmak. -10-

ṭ.- a 012a/02

ṭ.- anlara 052b/10

ṭ.- duġına 033b/09, 035a/18, 045a/19, 052b/03, 062a/21, 073a/07

nefes ṭ.- duġına 048b/06

ṭ.- mış 084a/18

ṭuy - : Duymak. -3-

ṭ.- maya 097b/08, 098a/08

ṭ.- maz 085b/08

ṭuyūr :< Ar. Kuşlar. -2-

ṭ.+ dan 030a/13

ṭ. yaġından 030a/16

ṭuz : Tuz. -30-

ṭ. 025b/04, 025b/10, 025b/13, 049a/24, 050a/03, 060b/15, 067b/24, 072a/10, 072b/22, 073a/12, 075b/17, 077a/05, 083a/01, 083a/02, 083a/04, 083a/07, 083a/08, 114b/07

ṭ.+ dur 082b/17

ṭ.+ ı 083a/05, 101a/17, 116a/06

eflāḳ ṭ.+ ı 116b/20

ṭ.+ ını 065a/17, 078a/13

ṭ.+ u 011b/08

ṭ.+ uŋ 082b/19, 083a/09

ṭ. yerine 116a/10

ṭuzla - : Tuzlamak. -2-

ṭ.- yub 046b/12, 101b/21

ṭuzlan - : Tuzlanmak. -2-

ṭ.- mış 044b/24, 059a/17

ṭuzlı : bk. ṭuzlu. -4-

ṭ. 106b/20, 117a/16

ṭ.+ lardan 016b/20

ṭ.+ sını 078a/12

ṭuzlu : Tuzlu. -15-

ṭ. 002a/08, 017b/12, 033b/13, 043b/20, 046a/06, 046b/02, 052a/01, 059a/18, 059a/25, 059b/01, 074a/08, 099b/04, 100a/18, 117b/11

ṭ.+ dur 046b/06

tübtī : Tibet'ten gelen, Tibet'e ait; (Metinde Tibet geyiklerinde bir tür miski anlatmak amacıyla kullanılmıştır). -1-

t.+ dür 080b/13

tüccār :< Ar. Tüccar. -3-

t. 054a/16, 068b/17

t.+ lar 098b/02

tüdrüc:< Ar. Sülün kuşu. -1-

t. 031a/15

tükür - : Tükürmek. -30-

t.- ene 037a/19, 047a/14, 112a/06

t.- enlerde 049b/05

t.- enlere 024a/12, 028b/24, 029a/12, 029a/23, 030a/23, 033a/10, 050b/13, 053a/01, 053a/04, 055b/10, 068a/12, 070b/12, 070b/23, 071b/16, 071b/20, 072a/11, 073a/18, 073b/01, 084a/15, 087a/12

t.- mege 023a/18, 044a/01

t.- megi 069a/04, 076a/01

t.- mek 041b/06

t.- mesini 103a/16

türāb :< Ar. Toprak. -1-

iḫtilāf-ı t. 074a/18

türbüd :< Far. Türbit otu. -9-

t. 031a/19, 038a/23, 045a/10, 077a/04, 096b/06, 107b/13, 109b/06, 115b/07

t.-i ebyaż 110a/16

Türkī : Türkçe. -89-

T.+ de 021a/03, 021a/12, 021a/19, 021b/01, 021b/22, 021b/24, 022b/20, 023a/22, 023b/04, 023b/15, 024a/03, 024a/20, 024b/07, 024b/11, 025a/06, 025a/14, 025a/21, 025b/01, 025b/08, 025b/19, 026a/01, 026a/05, 026a/11, 026b/13, 026b/17, 027a/12, 027b/04, 027b/23, 028a/17, 028b/07, 028b/13, 028b/18, 029a/10, 029a/15, 029b/06, 030a/19, 031a/02, 031b/24, 032a/10, 032a/13, 032a/20, 032b/04, 032b/15, 033a/21, 033b/06, 033b/17, 033b/23,

034b/09, 037a/09, 037b/12, 038b/09, 038b/16, 038b/22, 039a/08, 041a/19, 042a/15, 042b/07, 042b/15, 043a/03, 043a/24, 043b/17, 044b/01, 044b/08, 045a/03, 045a/10, 045b/12, 050b/14, 056a/15, 058a/08, 062b/03, 062b/14, 067b/03, 067b/25, 069a/10, 071b/01, 071b/04, 071b/11, 072a/21, 076a/17, 077a/10, 079b/20, 087a/19, 091b/16, 093b/08, 093b/09, 093b/11, 093b/12

T. dilince 050b/06

Türkīce : Türkçe. -6-

T. 013b/09, 043b/04, 068a/24, 073a/22, 074a/13, 084b/05

türlü : Türlü, çeşitli. -1-

t.+ dür 016b/14

türmüs :< Ar. Acı bakla, yabani bakla. -8-

t. 014a/14, 024b/14, 031b/02, 062b/07, 096b/11, 099a/13

t. baḳlası 039b/10, 055a/17

ṭürrāc : bk. dürrāc. -1-

ṭ. 031a/16

tütsi : Tütsü. -12-

t. 054b/04

t. etseler 103b/07

t. eyleseler 029a/06, 037a/05, 042b/21, 043a/16, 047a/15, 053a/22, 065a/16, 073b/04, 102a/19

t. ideler 053a/23

tütsü : bk. tütsi. -2-

t. etseler 100b/07

t. eyleseler 100a/23

tütün : Duman. -4-

t.+ i 061b/19, 120a/10

t.+ lere 004b/07

t.+ süz 100b/23

tüy : Tüy. -1-

t.+ i 100a/23

U Ū

u :< Ar. **Ve.** -4-

u. 001a/04, 020a/20, 063a/07

uc : Uç. -4-

u.+ ı 095a/19

u.+ ına 077b/21

u.+ ında 078a/20

u.+ ını 028a/25

ucuḳ : bk. uçuḳ. -1-

u.+ a 024a/17

uç - : Uçmak. -5-

u.- an 039a/13

u.- andur 052a/17

u.- ar 040a/17, 060b/24

u.- maġa 057a/12

uçıcı : Uçucu. -1-

u. 004b/07

uçḳur : Uçkur, kemer. -1-

u.+ ına 102a/06

uçuḳ : Uçuk. -3-

u. 042b/05

u.+ a 046b/24

u.+ dan 042b/06

uçur - : Uçurmak. -1-

u.- ub 109a/23

ʿūd :< Ar. Öd ağacı. -38-

ʿū. 054b/20, 054b/21, 054b/23, 105b/11, 105b/18, 106a/01, 109a/03, 109a/10, 111b/09

ʿū.-ı belesān 096b/21, 109b/06, 109b/14, 110b/02

ʿū.-ı fāvāniyā 107a/16

ʿū.-ı ḫām 114a/14, 114b/22

ʿū.-ı hindī 105b/02, 106a/10, 107b/03, 111a/11, 111a/19, 111b/02

ʿū.-ı hindīdür 055a/02

ʿū.-ı ḳāḳulīdür 055a/03

ʿū.-ı ḳumārī 054b/25, 055a/03

ʿū.-ı māverdī 054b/22, 055a/02

ʿū. aġaçı 054b/20, 054b/24, 054b/25, 055a/01, 063b/19, 115a/02

ʿū. aġaçınuŋ 116b/19

ʿū.+ ı 055a/10

ʿū.+ uŋ 054b/21, 055a/03

ʿūdü'l-ḳahr :< Ar. Pire otu, nezle otu. -1-

ʿū. 051a/09

ʿūdu'ṣ-ṣalīb :< Ar. Şakayık. -2-

ʿū. 056a/15

ʿū. 094b/18

ufacıḳ : Ufacık. -1-

u. 020a/17

ufaḳ : Ufak. -3-

u. 024b/21, 077b/13

u. olur 014a/07

uflāmūr :< Yun. Ihlamur. -2-

u. aġaçıdur 079a/12

u. çiçeki 095a/20

ʿufūnāt :< Ar. İltihaplar, yangılar ; pis kokular. -1-

ʿu.+ ı 088a/07

ʿufūnet :< Ar. İltihap, yangı; pis koku. -21-

ʿu. 031b/22, 038b/24, 079a/02

ʿu.-i havā 053a/23

ʿu.+ den 018b/19

ʿu.+ e 074a/05

ʿu.+ i 043b/23, 043b/24, 051b/19, 079b/14, 082b/23, 094b/07, 118b/17

ʿu.+ in 050b/19

ʿu.+ ine 064b/17, 099b/02, 109b/01

balġam ʿu.+ ini 042a/17

havā ʿu.+ ini 022a/18

ruṭūbāt ʿu.+ ini 092a/04

ʿu.+ üŋdür 001b/17

ʿufūnetli : İltihaplı, yangılı; pis kokulu. -3-

ʿu. 008b/15, 026b/22, 118a/15

ʿufūnetlü : bk. ʿufūnetli. -3-

ʿu. 036b/13, 041a/20, 092a/16

uġlāmūr : bk. uflāmūr. -1-

u. 094b/18

uġra - : Uğramak. -2-

u.- duġı 078a/03

u.- maz olur 100a/21

uġur : Uğur. -1-

u.+ dan 025b/12

ʿuḳāb :< Ar. Karakuş, kartal, tavşancıl kuşu. -1-

ʿu. 101b/20

uḳḥuvān :< Ar. Sığır papatyası, sığırgözü, mastı çiçeği, arnika. -1-

u. 025b/19

ʿuḳūl :< Ar. Akıllar. -2-

erbāb-ı ʿu. 077b/11

ẕevī-ü'l ʿu.+ den 077b/14

ūlā :< Ar. Birinci, ilk. -4-

derece-i ū. 053b/22

maḳāle-tü'l ū. 001a/14

ḥāṣṣa-i ū.+ sı 055a/15

ḳuvvet-i ū.+ sı 064b/09

ʿulfu'ṣ-ṣaʿleb :< Ar. Salep otu. -1-

ʿu. 094a/17

ʿulleyḳ :< Ar. Böğürtlen, çadır çiçeği, küçük boru çiçeği, kahkaha çiçeği, çit sarmaşığı.
-3-

ʿu. 052b/22

ʿu.+ dür 054b/19

aṣıl-u'l ʿu. 024b/20

ʿulviyye :< Ar. Yüksekli, yücelik. -1-

ecsām-ı ʿu.+ ye 006a/09

ʿulyā :< Ar. Pek yüce. -1-

küre-i ʿu.+ da 003b/17

um- : Ummak. -1-

u.+ maḳdan 016a/16

ʿUmmān : Umman denizi. -1-

ʿU. nevaḥīsinde 064a/21

ummu ġaylān :< Ar. Arabistan'a özgü dikenli bir bitki. -1-

u. 094b/03

umūr :< Ar. İşler. -7-

u.-ı müstaḳille 005b/02

u.-ı ṭabīʿiyyeyi 001a/11, 001b/01, 001b/02, 007b/24

u.+ ı 001a/15

un : Un. -23-

u. 015b/15, 044a/09, 060b/21, 078b/08, 086b/20

u.+ dur 087a/13

u.+ ı 021b/05, 041a/15

arpa u.+ ı 043a/09, 075b/02, 078b/08, 113a/10

baḳlā u.+ ı 016a/06

baḳla u.+ ı 113a/10

buġday u.+ ı 039b/11

kettān toḫumı u.+ ı 026a/09

u.+ ını 027b/11

u.+ ıyla 062b/07

arpa u.+ ıyla 041a/23, 052a/03, 083a/17, 087b/02

ṭaru u.+ ıyla 042a/01

ʿunḳ :< Ar. Boyun, gerdan. -3-

ʿu.+ da 011a/18, 018a/17

ʿu.+ dadur 007b/22

ʿunnāb :< Ar. Kızıliğde, üvez ağacı. -16-

ʿu. 009a/05, 009b/01, 011a/23, 011b/20, 012a/15, 053b/21, 053b/24, 069a/07, 091a/16, 110a/07, 110a/09

şarāb-ı ʿu. 018b/15

şarāb-ul ʿu. 008b/25

ʿu.+ dur 043b/22

varaḳ-ı ʿu.+ ı 011b/11

ʿu. ṣuyyla 084a/21

ʿunṣul :< Ar. Adasoğanı. -10-

ʿu. 014a/16, 054b/11

ḫall-ı ʿu. 012a/23

ḫall-i ʿu. 010a/04, 011a/16, 016b/06

ḫall-u'l ʿu. 038a/02

ḫall-ü'l ʿu. 024a/14

ḳurṣ-ı ʿu. 103b/17

ʿu. sirkesiyle 059a/02

ʿunṣūlī :< Ar. Adasoğanı katılarak yapılmış.
-4-

sikencübīn-ı ʿu. 010a/04, 011a/16, 012a/23, 016b/06

ʿunṣur:< Ar. Madde, esas; eleman. -1-

ʿu.-ı şerīfine 085b/02

ʿunṣurī :< Ar. Unsura özgü; elemansal. -1-

ʿu.-i şerīf 085b/01

ʿunsuriyyāt :< Ar. Esaslar, elemanlar. -1-

ʿu.+ laruŋ 004b/14

ʿunṣuriyye : bk. ʿunṣurī. -1-

eşyā-ı ʿu.+ nüŋ 004b/12

ur - : Vurmak; sürmek; ısırmak; sokmak. -111-

u.- alar 012b/14, 015a/01, 018a/04, 020b/20, 020b/21, 023b/14, 033b/19, 037b/15, 040a/24, 049a/05, 049a/07, 050b/01, 058a/10, 079b/08, 081a/15, 083a/04, 092b/14, 119a/09

el u.- duḳda 014b/09

sülük u.- duḳdan 027b/07

mühr u.- duḳları 032a/15

el u.- madıŋ 007b/25

u.- maḳ 052b/20, 052b/21

el u.- maḳ 008a/15, 020b/02

u.- sa 074b/05

u.- salar 021b/11, 022a/04, 025b/25, 026b/08, 032b/13, 033b/03, 033b/11, 036b/05, 036b/18, 037b/25, 043a/07, 044a/03, 045b/21, 048a/03, 048a/05, 048a/22, 048a/23, 048b/24, 049a/06, 049a/19, 050a/05, 050a/08, 051a/17, 051b/06, 053a/01, 053a/20, 053a/21, 055b/01, 056b/01, 058a/07, 059a/09, 060a/14, 061a/25, 061b/03, 062a/11, 062b/07, 064b/25, 065a/02, 065a/05, 065b/07, 065b/18, 065b/25, 067a/03, 068a/02, 069a/18, 070a/15, 072a/05, 072a/14, 072a/24, 073a/23, 073b/03, 076b/09, 077b/12, 078b/09, 079a/18, 079a/19, 081a/16, 082a/04, 082a/21, 082b/01, 083a/19, 087a/01, 090a/18, 090b/14, 092b/09, 092b/14, 097b/17, 099a/14, 099a/20, 100a/04, 101a/15, 101a/16, 101b/04, 102b/02

u.- ub 025a/13, 034a/05, 056b/01

dāġ u.- ub 085b/12

u.- urlar 075b/23

mühr u.- urlar 032a/15

ur : Ur, tümör. -1-

u. 075b/21

urġan : Urgan, ip. -1-

u. iderler 062a/08

urmāṭīḳūrcātiḳūr : (?) Terkip adı. -1-

u. 111a/08

ʿurūḳ :< Ar. Damarlar; kökler. -19-

ʿu.-ı bıṭṭīḫ 096b/16

ʿu.-ı lūbiyā 096b/17

ifrāṭ-ı ʿu.+ a 116b/06

ʿu.+ da 014a/18, 018b/03

dāḫil-i ʿu.+ da 018b/01

dāḫil-i ʿu.+ da 018b/12, 018b/19, 020a/05

ḫāric-i ʿu.+ da 018b/01, 020a/05

ʿu.+ dadur 018b/02, 018b/18

dāḫil-i ʿu.+ dadur 019b/23

ḫāric-i ʿu.+ dadur 018b/24

ḫāric-i ʿu.+ dur 020a/01

ʿu.+ lar 010b/03

ʿu.+ ları 002b/14

ʿu.+ laruŋ 007b/23

ʿurūḳ'ul-muṣaffir :< Ar. Sarı kök. -1-

ʿu. 086a/20

urul - : Vurulmak. -1-

u.- muş olsalar 058a/16

urun - : Vurunmak. -1-

u.- muş 039b/16

ʿuṣāre :< Ar. Özsu, sıkılan şeylerden çıkan su. -44-

ʿu.-i ġāfiṣ 112a/17

ʿu.-i ḳıṣṣā'ü'lḥimār 096a/20

ʿu.-i liḥyetü'tteys 119b/12

ʿu.-i lisānü'lḥamel 097a/22

ʿu.-i māmīṣā 076a/23

ʿu.-i ʿanberbāris 112a/15

ʿu.-tü'l ḫıyār 097a/22

ʿu.+ si 028b/23, 035b/23, 035b/24, 049a/01, 059a/12, 062a/09, 062a/12, 071b/15, 071b/21, 076a/18, 076a/23, 081b/22, 091b/22, 093a/20, 097b/12

mışır dikeni ʿu.+ si 026a/01

üzüm ʿu.+ si 047b/03

ʿu.+ sin 024b/09, 030a/22, 056b/22, 064a/02, 066a/01, 079a/18, 091b/23

ʿu.+ sinden 071b/22

ʿu.+ sine 082a/01

hindibā ʿu.+ sine 092a/03

ʿu.+ sini 067a/20, 091b/19, 101a/18, 114b/12

ʿu.+ sinüŋ 053b/05, 053b/06, 059a/11, 076b/02

ʿu.+ siyle 102a/05, 102a/21

ʿusfūr :< Ar. Serçe. -2-

ʿu. 052a/11, 101b/21

ʿuṣfūr :< Ar. Yalancı safran, asfur. -1-

ḥabb-ı ʿu. 096b/14

usḳufī :< Ar. Terkip adı. -1-

maʿcūn-ı u. 014a/02

usḳulūfenderiyūn : bk. suḳūlūfenderiyūn. -3-

u. 094a/18, 097a/01, 104a/13

usḳumrı :< Yun. Uskumru balığı. -1-

u. 046a/22

uṣḳurbud :< Fr. C vitamini eksikliğinden ileri gelen ve dermansızlık, zayıflık, diş etlerinin iltihabı vb. belirtilerle kendini gösteren hastalık, iskorbüt. -1-

u. 006b/12

ʿusret :< Ar. Zahmet, sıkıntı. -2-

ʿu. 004b/06

ʿu. çeke 002b/01

ʿuṣr-ı bevl : bk. ʿusru'l-bevl. -1-

ʿu.+ e 057b/06

ʿu.+ e 091b/07

ʿusr-ı nefes :< Ar. Nefes darlığı. -3-

ʿu.+ e 036a/14, 044a/02, 105a/13

ʿusr-ı vilādet :< Ar. Doğurma güçlüğü. -1-

ʿu.+ e 035a/12

ʿusru'l-bevl :< Ar. İdrar güçlüğü. -11-

ʿu. 067b/05

ʿu.+ e 028b/17, 034b/12, 034b/23, 035a/08, 039a/04, 047a/08, 047b/01, 069a/04, 073a/20

ʿu.+ i 082b/10

ʿusru'n-nefes : bk. ʿusr-ı nefes. -3-

ʿu.+ e 035a/01, 062a/05, 072b/11

usṭūḫudūs :< Yun. Karabaş otu, lavanta çiçeği. -2-

u. 023b/15

şarāb-ı u. 105a/04

usṭūḫūdūs : bk. usṭūḫudūs. -1-

u. 111b/18

uṣūl :< Ar. Kökler, ilaç yapımında kullanılan çeşitli bitki kökleri; yöntem. -8-

mā-ı u. 013b/07

mā-ü'l u. 084b/02

şarāb-ı u. 104b/06

u.-ı büzūr 015a/01

mā-i u.-ı büzūrī 014a/23

u.-i sālişenüŋ 007a/22

u.-i ṭıbbda 015a/04

u.+ den 006a/23

uşaḳ : Çadıruşağı otu ve bundan elde edilen zamk. -8-

u. 024b/02, 110b/09, 113a/14, 115b/06, 117a/10

u.+ ı 113a/15, 113a/16

u. ṣamġıdur 062a/15

ʿuşar :< Ar. İpek ağacı. -1-

ḥabb-ı ʿu.-u'l edviye 017a/04

uşnān :< Ar. Çöven otu, şam çöveni denen bir çöven türü. -2-

u. 094a/18, 096b/01

uşne :< Ar. Ağaç yosunu, ketencik. -5-

u. 024a/20, 105a/15, 106a/05, 111a/13, 111b/03

ʿuṭārid :< Ar. Merkür. -4-

ʿu.+ e 005a/05, 007b/21, 094b/13, 094b/16

utruc :< Ar. Ağaç kavunu, turunç. -9-

u. 022a/13, 097a/05, 097b/12

cevāriş-i u. 108a/18

ḥabb-ı u. 096b/21

ḳışr-ı u. 106b/12

mā-i u. 012b/04

rubb-ı u. 062a/14

ḳuşūr-ı u.-ı aṣfer-i yābis 108a/19

utrucce : bk. utruc. -1-

u. 022a/13

utrucu: bk. utruc. -1-

u. 022a/14

uvacuḳ : Ufacık. -2-

u. 073b/04

u.+ dur 091a/11

uvaçuḳ : bk. uvacuḳ. -2-

u. 019b/19, 026a/23

uvad - : Ufaltmak. -1-

u.- ub 118b/07

uyḫu : Uyku. -15-

u. 002a/23

u.+ da 002a/25

u.+ dan 075a/10

u. getürdigi 089b/11

u. getüre 064a/16

u. getürücidür 027a/14

u. getürür 060a/03, 079a/17

gözine u. girmeye 099a/18, 100b/22

u.+ sı 002b/05, 098a/01

u.+ sı gele 021b/06

u.+ yı 098a/02

u. zamānlarında 063b/15

uyḫu : bk. uyḫu. -2-

u. 025a/23

u.+ yı 037a/16

uyḫusuzluḳ : Uykusuzluk. -1-

u. 005a/12

uyḳu : bk.uyḫu. -8-

u. getürür 037a/14, 037a/21, 037a/22, 042a/20

u.+ sı 009a/16, 009b/05, 021b/05

u.+ yı 037a/22

uyḳusuz : Uykusuz. -1-

u. ola 009b/10

uyḳusuzluḳ : bk. uyḫusuzluḳ. -1-

u.+ ı 093a/21

uyluḳ : Kalçadan dize kadar olan bacak bölümü, uyluk. -3-

u. 077a/23

u. aġrısına 046b/21

u.+ da 035b/15

uyu - : Uyumak. -3-

u.- duḳdan 019b/11

u.- muş 050a/11

u.- salar 046b/14

ʿuyūn :< Ar. Pınarlar, gözeler. -1-

mā-ü'lʿu.+ dan 074b/19

uyuş - : Uyuşmak. -2-

u.- muş 041b/15, 051a/12

uyuşdur - : Uyuşturmak. -1-

u.- ur 033a/01

uyuşuḳluḳ : Uyuşukluk. -1-

miʿde u.+ ına 035b/08

uyuz : Uyuz. -34-

u. 079b/10, 095a/04

u.+ a 022b/16, 032b/18, 040a/24, 041b/19, 043a/01, 043a/18, 043b/01, 045a/07, 046a/17, 046b/20, 048a/04, 048a/13, 065a/01, 065a/04, 075b/16, 088b/20, 096a/05, 112b/13

u.+ ı 056a/07

u.+ ına 059a/02, 088b/22

göz u.+ ına 024b/05

meṣane u.+ ına 033b/09

u.+ lar 006b/12

u.+ lara 085a/05

u.+ ları 056b/25

u.+ larına 085b/05

u. olursa 084b/18

u.+ un 084b/13

u. ʿilletlerine 047b/15

uyuzlu : Uyuzlu. -1-

u. 085a/01

uzat - : Uzatmak. -3-

u.- ur 036a/18, 085a/07, 114a/07

uẕḫur :< Ar. Mekke ayrığı. -1-

u. 022b/07

uzun : Uzun. -20-

u. 018a/24, 034b/18, 055a/17, 059a/03, 066b/05, 071b/10, 088a/04, 092a/04

u.+ ca 054a/09, 063a/11, 092b/12

u.+ ca olur 028a/19, 077a/20

u. eyleye 025b/17

u. ola 023a/05

u. olur 018a/24, 078a/19, 086a/21, 088a/04, 093b/15

ʿuż(u)v :< Ar. Uzuv, organ. -30-

ʿu. 061a/14

ʿu.-ı insānda 003b/01

ʿu.-ı reīs 005a/04

ʿu.+ a 007b/12, 007b/15, 008a/13, 008a/14, 075a/06, 092b/09, 101b/11

ʿu.+ da 008b/14, 024b/12, 097b/21

ʿu.+ dan 045b/23, 098b/07

ʿu. dişlerin 070b/22

ʿu.+ ı 093a/21

ʿu.+ lara 072a/14, 113b/18

ʿu.+ lardan 007a/11

ʿu.+ ları 003b/02

ʿu.+ laruŋ 003b/04, 003b/06, 003b/08, 003b/10

ʿu.+ u 031a/14

ʿu.+ uŋ 003b/02, 008a/18, 101b/20

ʿu.+ unda 101b/19

Ü

ü : bk. u. -9-

ü. 001b/15, 005a/20, 006a/05, 008a/18, 010a/11, 013a/05, 021a/22, 082a/17, 118a/19

üç : Üç. -131-

ü. 001a/09, 001b/11, 003a/13, 004b/22, 004b/23, 005b/19, 005b/24, 006a/14, 006a/17, 006a/19, 006a/23, 006a/24, 006b/20, 008a/22, 012b/22, 014b/07, 022b/23, 023b/03, 023b/04, 023b/22, 023b/24, 026a/21, 026b/05, 028b/15, 028b/22, 029a/08, 029b/09, 029b/23, 031a/19, 033b/22, 035b/04, 037b/10, 039b/11, 040b/19, 044a/13, 045a/01, 046b/18, 046b/25, 049b/08, 050b/21, 051b/14, 056b/13, 057b/20, 058a/05, 058b/05, 061b/22, 062b/20, 064b/06, 066a/16, 066a/20, 066b/22, 067a/25, 068a/04, 068a/06, 070a/07, 072b/06, 072b/12, 075b/12, 075b/13, 076a/05, 076b/22, 076b/23, 078a/01, 078a/03, 084a/23, 084b/17, 084b/18, 084b/22, 086a/07, 086b/22, 087a/05, 087b/22, 089a/02, 089a/14, 089b/16, 091a/10, 091a/16, 092a/18, 092b/17, 092b/19, 093a/14, 093b/20, 098a/15, 098b/08, 099a/01, 099a/02, 100b/09, 100b/14, 104a/14, 104a/22, 104b/09, 105a/17, 105b/07, 107a/08, 108a/01, 108a/06, 108b/17, 108b/20, 110b/21, 111a/01, 111a/06, 111a/16, 111b/06, 111b/09, 111b/22, 112a/21, 113a/11, 113b/03, 113b/16, 115a/02, 115b/20, 116a/05, 116b/10, 116b/19, 117a/20, 117b/20, 118b/10, 118b/12, 119a/15

ü.+ de 093a/20

ü.+ dür 001b/05, 001b/06, 006a/18, 006a/25

ü.+ e 003a/15

ü.+ ü 063a/11

ü.+ üŋ 104b/21

üçer : Üçer. -26-

ü. 077b/12, 078a/21, 093b/16, 104b/10, 104b/20, 105b/17, 106a/18, 106b/02, 106b/05, 107a/08, 107b/03, 107b/05, 110a/04, 110a/16, 110a/22, 112a/04, 112a/12, 115a/03, 115a/04, 115a/05, 115b/05, 115b/06, 115b/07, 116b/03, 119a/21

üçinci : Üçüncü. -134-

ü. 006a/18, 019a/16, 024b/16, 025b/02, 026b/07, 028b/23, 029b/13, 030a/20, 030b/14, 030b/17, 031a/21, 032a/10, 033a/09, 033b/06, 033b/10, 033b/13, 034b/09, 034b/15, 034b/20, 035a/11, 036a/15, 036b/06, 037a/03, 037a/09, 037a/13, 037b/22, 038a/09, 038b/16, 039b/04, 042a/10, 042b/08, 042b/22, 043b/12, 045a/03, 045b/13, 047a/03, 047a/19, 048b/02, 049a/13, 050a/15, 051a/11, 054b/14, 056a/05, 056a/06, 057a/20, 057b/24, 058b/10, 059a/11, 059a/24, 059b/12, 060a/15, 061a/01, 061a/13, 062a/03, 062a/16, 062b/05, 064a/01, 064a/10, 064b/09, 064b/16, 064b/24, 066a/23, 067b/03, 068a/10, 068a/25, 069b/11, 072a/16, 072a/23, 073a/13, 076b/19, 078b/14, 080b/01, 080b/02, 082a/17, 082b/20, 083a/14, 084a/03, 084b/24, 087a/21, 088a/06, 088a/16, 088b/16, 089a/04, 089a/19, 090a/01, 092a/13, 092b/18, 093a/19, 093b/07, 094a/04, 098b/18

ü.+ de 019b/02, 026a/01, 033b/01, 037a/18, 044b/02, 045b/19, 047a/20, 048a/16, 048a/25, 050a/23, 051b/05, 052a/18, 055a/14, 056b/21, 057a/05, 057a/21, 059a/05, 060a/05, 061a/13, 065a/09, 067b/21, 069a/11, 071b/13, 077a/22, 078a/23, 079b/13, 086a/23, 086b/13, 090a/23

ü.+ si 001b/05, 001b/07, 001b/08, 001b/12, 001b/14, 001b/17, 001b/20, 003b/05, 003b/06, 003b/09, 003b/10, 007b/22, 008a/22

ü.+ sine 002b/15

üfle - : Üflemek. -1-

ü.- seler 102b/22

üfür - : Üfürmek. -4-

ü.- eler 010a/14, 088b/19

ü.- seler 058a/11, 088b/17

ümīd :< Far. Ümit. -1-

ü.+ imiz 001a/08

ümmü'ṣ-ṣıbyān :< Ar. Uçuk. -1-

ü. 034a/11

ünṣeyeyn :< Ar. Testisler.-2-

ü.+ e 095b/18

üseylem :< Ar. Eldeki damar. -2-

ʿırḳ-ı ü. 002b/19

ü.+ den 014b/22

üslūb :< Ar. Üslup, ifade tarzı. -1-

ü. 014b/06

üsrüb :< Far. Kurşun. -4-

ü. 023b/05, 094a/19, 097b/18

sükker-i ü. 117b/17

üst : Üst. -29-

ü. 032a/01, 100a/20

ü.+ i 009b/04, 017b/24, 047b/10, 063a/17, 071b/09, 085b/03

ü.+ inde 079b/21, 099b/10, 099b/11

dırnaḳ ü.+ inde 069b/23

ü.+ ine 044b/07, 048b/14, 060a/23, 061b/17, 079b/08, 097b/19, 097b/20, 098a/03

āteş ü.+ ünde 120a/09

ü.+ üne 036b/02, 049b/16, 061b/18, 067b/07, 067b/18, 083b/03, 097b/08, 098a/10, 113a/13

üstād :< Far. Bir ilim veya sanat dalında üstün yeri olan kimse, usta, muallim. -2-

ü. 005b/05

ü.+ larınuŋ 005b/20

üstübec :< Far. Üstübeç, boyacılıkta kullanılan zehirli, bazik kurşun karbonat. -5-

ü. 023b/05, 053b/16

ü.+ i 023b/11

ḳurşun ü.+ idür 023b/05

ü. ḳuvveti 061a/06

üş - : Üşüşmek. -3-

ü.- en 079b/11

ü.- müş 088a/02

ü.- üb 081a/20

üşüt - : Üşütmek. -1-

ü.- ür 064a/08

ütün :< Ar. Dişi eşekler. -1-

leben-ü'l ü. 070b/21

üveyik: Üveyik. -1-

ü. ḳuşıdur 051a/05

üzer : Üst, üzer. -146-

ü. 081b/15, 084b/07

ü.+ e 005b/25, 009a/10, 023a/13, 044b/12, 052a/19

ü.+ edür 045a/16

ü.+ inde 004b/07, 025a/11, 030a/24, 041a/03, 043a/23, 050a/22, 063a/05, 064a/21, 068b/14, 099a/18, 100a/06, 100a/16, 103a/21, 103b/07, 118a/21

āteş ü.+ inde 115b/20

mermer ü.+ inde 115b/14, 120a/11

ü.+ inden 047b/25, 103b/05, 115a/12

ü.+ ine 002b/23, 006a/21, 007a/11, 008a/07, 008b/17, 014a/21, 015a/01, 021b/23, 024b/13, 025a/12, 028a/04, 031a/15, 031b/07, 032a/15, 032a/20, 032a/22, 032a/23, 032b/03, 035a/23, 038b/09, 043a/10, 043a/22, 044b/05, 048a/03, 048a/19, 049b/12, 050a/05, 050a/11, 051b/21, 052a/02, 052a/15, 052a/21, 053a/02, 053b/16, 056b/01, 059a/20, 061a/25, 062b/07, 063a/08, 063a/18, 063b/11, 064b/25, 065a/01, 065a/02, 069a/05, 070b/05, 071a/12, 071b/18, 071b/20, 071b/24, 073b/02, 074b/08, 075b/04, 077b/12, 078b/04, 080a/22, 081a/11, 081a/14, 083a/02, 083a/04, 084a/08, 084b/21, 089b/15, 090b/14, 090b/20, 091b/23, 092b/14, 096a/13, 098a/12, 099a/17, 099b/13, 099b/14, 100a/21, 100b/11, 100b/17, 100b/22, 101a/15, 101a/16, 101a/19, 101b/20, 101b/23, 102a/01, 102a/02, 102b/04, 102b/15, 103a/18, 104a/19, 111b/20, 115a/23, 116a/12, 116b/04, 117a/10, 117a/13, 120a/10

ü.+ ine 100b/16

āteş ü.+ ine 101b/06, 117b/03, 117b/15, 118a/19, 119a/01

cerāḥat ü.+ ine 118b/19

ḳapaḳları ü.+ ine 103b/03

kül ü.+ ine 117b/08

mādde ü.+ ine 113a/13, 113a/17

meşīn ü.+ ine 113a/16

miʿde ü.+ ine 113a/08

şular ü.+ ine 117b/17

ṭaʿām ü.+ ine 092a/07

yara ü.+ ine 100b/03

ü.+ ini 024a/05

ü.+ lerinde 005a/03

ü.+ lerine 045b/14, 047b/12

üzere : Üzere. -334-

ü. 001a/06, 001a/09, 002a/04, 002a/14, 003b/08, 003b/09, 004b/22, 005b/20, 005b/25, 007a/04, 007a/07, 007a/09, 007a/15, 007b/04, 010a/08,

010a/16, 010b/06, 011a/19, 012b/23, 014b/06, 014b/07, 014b/20, 015b/11, 017a/14, 017b/12, 017b/14, 017b/22, 018b/04, 018b/25, 019a/09, 020a/11, 020a/19, 020a/20, 021b/13, 022b/02, 023a/01, 023a/04, 023a/11, 023b/06, 023b/21, 024a/01, 024a/21, 024b/03, 025a/05, 025a/18, 026b/17, 026b/19, 027a/25, 027b/07, 029a/03, 029a/18, 029b/12, 029b/22, 030a/13, 030a/14, 030a/24, 031a/17, 031a/23, 031b/01, 031b/22, 032a/03, 032a/10, 033a/04, 033a/05, 033a/11, 034a/01, 034a/15, 034b/24, 035a/03, 035a/09, 035a/11, 035a/16, 035b/17, 035b/19, 037a/04, 037b/13, 038a/14, 038b/10, 038b/20, 038b/21, 039a/11, 039a/12, 039a/19, 039a/21, 039b/04, 039b/07, 039b/08, 040b/11, 040b/12, 040b/13, 040b/15, 040b/19, 041a/10, 041a/24, 041b/23, 044b/13, 044b/16, 044b/21, 047a/04, 047a/11, 047a/13, 047a/21, 047a/24, 047b/02, 047b/20, 048a/25, 048b/04, 048b/09, 048b/16, 048b/19, 048b/20, 049a/03, 049a/13, 049a/17, 049b/01, 049b/09, 049b/15, 049b/20, 050a/03, 050a/19, 050b/02, 050b/07, 050b/21, 051a/01, 051a/10, 051a/20, 051a/23, 051b/04, 051b/09, 052a/13, 052a/18, 052a/25, 053a/07, 053b/15, 053b/21, 054a/22, 054b/06, 054b/14, 054b/20, 055a/14, 055a/24, 055b/05, 055b/12, 055b/14, 055b/16, 056a/05, 056a/16, 056b/05, 057a/08, 057a/18, 057b/02, 057b/05, 057b/15, 057b/23, 058b/21, 059a/24, 059b/06, 060a/10, 060a/20, 060b/08, 061a/01, 062a/02, 062a/03, 062a/10, 063b/18, 063b/25, 064a/06, 064b/01, 064b/09, 064b/14, 064b/16, 065a/08, 065a/22, 065b/21, 066a/08, 066a/23, 066b/21, 067a/17, 067b/09, 067b/16, 067b/20, 068a/01, 068a/10, 068b/21, 069a/13, 069b/11, 069b/17, 069b/20, 070a/20, 071a/08, 071b/12, 071b/18, 071b/22, 072a/04, 072b/09, 072b/17, 073a/04, 073a/05, 073a/10, 073a/13, 073b/12, 074a/06, 075a/12, 076a/06, 076b/02, 076b/14, 076b/17, 077a/07, 077a/11, 078a/23, 079a/22, 079b/02, 080a/02, 080b/01, 080b/14, 081a/09, 081b/05, 081b/19, 082a/07, 082b/05, 082b/19, 083a/08, 083a/13, 083b/09, 083b/18, 084a/04, 084a/20, 085a/13, 085b/03, 085b/20, 085b/23,

086a/23, 086b/12, 086b/16, 087a/03, 087a/13, 087a/20, 087b/09, 087b/11, 087b/13, 087b/19, 088a/06, 088a/16, 088b/05, 088b/16, 088b/21, 089a/05, 089a/07, 089a/18, 089b/14, 089b/22, 089b/23, 090a/11, 090a/22, 090b/15, 090b/17, 090b/22, 091b/03, 091b/08, 092a/11, 092a/13, 092a/20, 092b/09, 092b/19, 093a/17, 093a/19, 098a/18, 101a/11, 103a/05, 105b/04, 106a/02, 106b/01, 106b/06, 106b/19, 107a/01, 107a/09, 107a/18, 107a/23, 107b/05, 107b/16, 108a/02, 108a/12, 108a/18, 108b/02, 108b/17, 109a/11, 109b/01, 109b/05, 109b/22, 110a/03, 110a/10, 110a/18, 110a/23, 110b/04, 111b/12, 111b/16, 112a/10, 112a/18, 113b/04, 114b/18, 115a/06, 116a/21, 116b/09, 116b/18, 118a/20

ḥarāret ü. 102b/12

ü.+ dür 001b/11, 002b/21, 003a/23, 003a/25, 006b/10, 008a/17, 008a/22, 008b/21, 009a/09, 009a/22, 009b/08, 011b/13, 013b/19, 016a/17, 018b/02, 030a/02, 042b/08, 048b/01, 063b/02, 066a/18, 098a/11

ḥaẕer ü. olmaḳ 020a/24

üzim : bk. üzüm. -2-

yabān ü.+ i 084b/23

ü.+ üŋ 100b/09

üzüm : Üzüm. -29-

ü. 053b/01, 053b/10, 063a/23, 067a/03

ḳızıl ü. 095b/07, 116b/14

ü. aġaçına 058b/07

ü. çubuḳı kökiyle 084b/20

ḳurı ü.+ dir 041b/22

ü.+ dür 067a/14

ü.+ e 062b/18

ḳızıl ü.+ e 041b/22

ḫūre ü.+ i 053a/25

ü. ḳoruḳı 036a/01

ü.+ lerden 067a/12

ü. ṣuyıyla 048b/12

ü. şarābıyla 034a/10

ü. şīresine 036b/23

ü.+ üŋ 042a/01, 053a/25, 053b/02, 053b/03, 053b/07, 053b/09, 053b/10, 067a/11

ü.+ ün 053b/12

siyāh ü.+ üŋ 053a/25

ü. ʿuṣāresi 047b/03

V

vādī-i rūmī : Kantaron, kılıç otu. -1-

v. 092a/10

vāfir :< Ar. Çok, bol.-4-

v. 068b/12, 080a/10, 081b/07, 085a/09

vāḥid :< Ar. Yanız, tek. -1-

emr-i v.+ dür 006a/12

vāḥide : bk. vāḥid. -2-

defʿa-i v. 033a/07

v.+ sinde 032a/05

vāḳıf :< Ar. Bir işten haberdar olan. -1-

v. olduġumuz 007b/16

vāḳiʿ :< Ar. Olan, olma.-15-

v. 054a/08, 068b/11

v.+ dür 004a/14

v. ola 002a/24

v. olan 010b/23, 011a/18, 063b/05

v. olmuşdur 008a/11, 054a/20

v. olsa 007b/09

v. olur 004a/09, 016a/09, 018a/17, 018b/25

v. olursa 052a/22

vāḳiʿa :< Ar. Olay. -2-

v.+ sında 002a/24, 002b/05

vaḳt :< Ar. Vakit, zaman. -33-

v. 007b/07, 008b/02, 021a/06, 047b/04, 059a/18, 070a/03

v.-i ḥācetde 014a/12, 014a/16, 103b/19, 104a/03, 104a/16, 104b/15, 104b/21, 105a/03, 105b/13, 106a/07, 106a/12, 106b/01, 107b/05, 108a/12, 109b/16, 110b/17, 111a/15, 111b/06, 112a/04, 112a/23, 118a/21, 120a/12

v.-i mevsimini 054a/14

v.+ e 113a/11

v.+ i 101b/03

v.+ in 026a/12

v.+ inde 075a/14

vaḳy :< Ar. Islah etme. -1-

v. itdüreler 010b/18

vāliyye :< Ar. Bir hurma çeşidi. -1-

ḫurmā-i v. 112b/10

var - : Varmak. -46-

v.- a 002b/06

v.- dıḳda 020a/14

v.- duġı 046b/11

v.- duḳça 016a/11, 018a/18

v.- duḳda 005b/21

v.- dur 020b/14, 020b/15, 028a/10, 061a/24

v.- ınca 044a/13, 046b/23, 058a/05, 061a/21, 061a/24, 061b/22,

063b/10, 068a/25, 082a/05, 083a/10, 091a/18, 109a/16, 118b/10

v.- ıncadur 040b/10, 060b/14, 061b/22, 068b/05, 073a/21, 087b/04

v.- ıncaya 104b/11

v.- ub 002a/01, 005b/11, 050b/16, 053a/14, 080a/06, 098b/05, 098b/07, 112b/17

v.- ur 001b/25, 005b/09, 005b/15, 005b/16, 006b/19, 007a/06, 098b/09

v.- urlar 046b/10

var : Var. -242-

v. 005a/04, 005a/07, 005a/12, 007b/03, 018b/15, 022a/24, 040a/14, 045b/16, 049b/02, 074b/04, 080b/22, 082b/02, 084a/10, 084b/19, 094b/04, 094b/07, 094b/19, 096a/06, 102a/03, 102a/04, 119b/06

v.+ dur 003a/13, 003a/20, 003b/14, 003b/21, 004a/04, 004a/06, 004a/20, 004a/23, 004b/02, 004b/11, 005a/04, 005a/08, 005a/09, 005a/10, 005a/11, 005a/12, 005a/13, 005a/15, 005a/16, 005b/06, 005b/07, 005b/08, 005b/09, 006a/06, 006a/08, 007b/06, 007b/19, 020b/04, 020b/07, 023a/24, 024a/02, 024a/22, 024b/12, 024b/21, 025b/09, 025b/19, 026a/25, 026b/17, 027a/01, 027b/06, 028a/07, 029a/02, 030a/01, 030b/02, 030b/08, 030b/10, 031a/03, 032a/06, 032a/16, 032b/17, 034a/09, 034b/03, 036b/02, 036b/05, 037a/05, 037a/16, 037b/07, 037b/14, 038b/24, 039a/01, 039a/21, 039b/14, 039b/22, 040a/23, 041b/09, 042a/07, 042a/17, 043b/08, 043b/24, 044a/01, 044b/11, 045a/16, 045b/02, 045b/07, 045b/13, 046a/01, 048a/01, 048b/09, 048b/21, 049a/07, 049a/08, 049b/16, 050a/16, 050b/08, 051a/12, 051a/14, 051b/02, 051b/18, 052a/19, 053b/08, 054a/02, 054a/09, 054a/24, 054b/03, 054b/15, 054b/24, 054b/25, 055a/25, 055b/12, 055b/17, 055b/24, 056a/06, 056a/17, 057a/05, 057a/13, 057a/21, 057b/17, 058a/14, 058b/15, 058b/21, 059a/07, 059a/08, 059a/12, 059a/20, 060a/08, 060a/16, 060a/21, 060b/02, 060b/04, 061a/03, 063a/02, 063a/11, 063b/07, 063b/23, 064a/01, 065b/07, 065b/16, 066a/01, 066a/06, 066b/09, 066b/25, 067a/19, 068a/08, 068a/18, 068a/20, 068b/11, 068b/12, 071b/14,

072a/15, 073a/05, 073a/15, 073b/18, 074a/12, 074b/12, 076a/02, 076a/21, 076b/19, 077a/12, 078a/12, 078b/16, 078b/23, 079a/01, 079b/14, 080a/15, 080b/03, 081a/15, 081b/03, 081b/17, 081b/20, 082a/08, 082a/17, 082b/07, 082b/11, 082b/15, 083a/14, 083b/15, 084b/08, 085a/08, 085b/08, 086b/14, 087a/04, 087b/10, 088a/19, 089a/02, 089a/06, 089b/09, 090b/02, 090b/19, 090b/23, 091b/14, 091b/20, 092a/15, 092a/22, 092b/10, 093a/08, 093a/10, 093a/15, 093b/01, 093b/10, 093b/22, 094a/03, 094b/20, 095a/04, 095a/17, 096a/07, 096a/08, 098a/12, 098b/08, 099a/17, 099b/19, 100b/19, 101b/16, 103a/08, 104b/05, 110a/09, 110b/07, 114a/11, 114b/09, 114b/15, 115a/01, 119b/22

varadiḳa : Kovan çiçeği, ayvadana. -1-

v. 028b/07

varaḳ :< Ar. Yaprak.-11-

altun v. 093a/05

v.-ı benefsec 015b/13

v.-ı hatmī 015b/14

v.-ı ḫıyār 108b/14

v.-ı ʿunnābı 011b/11

v.+ ı 040b/03, 043b/24, 056b/04, 105b/12, 107b/06

vārid :< Ar. Gelen, erişen. -1-

v. olmuşdur 004b/17

vāṣıl :< Ar. Erişen, ulaşan, kavuşan. -2-

v. olmaġla 063b/05

v. olur 096a/12

vāṣıla :< Ar. Dıştan. -1-

v.+ dur 001b/06

vāṣılīn :< Ar. Erenler, ulaşanlar. -1-

v. 004b/09

vāsıṭa :< Ar. Araç, alet, ikişeyi birbirine birleştiren üçüncü şey. -4-

v.+ lar 007b/24

v.+ ları 004b/14

v.+ sıyla 004a/01, 004a/04

vaṣiyyet :< Ar. Bir kimsenin öldükten sonra yapılmasını istediği şey. -3-

v. etmeden 114a/09

v. idecegini 114a/10

v. ider 114a/11

vaṣl :< Ar. Ulaştırma, birleştirme; ulama. -2-

v.+ ı 117b/03

v. idüb 118a/19

vaşaḳ : Vaşak. -3-

v. 016a/19, 116b/11, 117a/04

vāv :< Ar. Osmanlı alfabesinin yirmi dokuzuncu harfi. -2-

ḥarf-u'l v. 089b/19, 103b/05

vaż' :< Ar. Koyma, konulma, duruş. -2-

v. itdügi 005b/20

v. ideler 118b/19

ve :< Ar. **Ve.** -7606-

v. 001a/02, 001a/03, 001a/04, 001a/05, 001a/06, 001a/07, 001a/08, 001a/09, 001a/11, 001a/12, 001a/16, 001b/01, 001b/02, 001b/03, 001b/04, 001b/06, 001b/10, 001b/13, 001b/15, 001b/18, 001b/22, 001b/24, 002a/01, 002a/02, 002a/03, 002a/04, 002a/05, 002a/06, 002a/07, 002a/08, 002a/09, 002a/10, 002a/11, 002a/12, 002a/13, 002a/14, 002a/15, 002a/16, 002a/17, 002a/18, 002a/19, 002a/20, 002a/23, 002a/24, 002a/25, 002b/01, 002b/02, 002b/03, 002b/04, 002b/05, 002b/06, 002b/07, 002b/10, 002b/11, 002b/12, 002b/13, 002b/21, 002b/22, 002b/25, 003a/01, 003a/02, 003a/03, 003a/04, 003a/05, 003a/07, 003a/09, 003a/10, 003a/12, 003a/13, 003a/14, 003a/16, 003a/17, 003a/18, 003a/19, 003a/20, 003a/21, 003a/22, 003a/23, 003b/02, 003b/03, 003b/04, 003b/09, 003b/11, 003b/12, 003b/13, 003b/14, 003b/15, 003b/16, 003b/17, 003b/18, 003b/19, 003b/20, 003b/21, 003b/22, 003b/23, 003b/24, 003b/25, 004a/04, 004a/08, 004a/09, 004a/10, 004a/11, 004a/14, 004a/15, 004a/16, 004a/21, 004a/22, 004a/23, 004a/24, 004b/01, 004b/02, 004b/03, 004b/04, 004b/05, 004b/06, 004b/07, 004b/08, 004b/10, 004b/11, 004b/12, 004b/13, 004b/16, 004b/17, 004b/19, 004b/21, 004b/23, 004b/24, 005a/01, 005a/02, 005a/03, 005a/08, 005a/09, 005a/10, 005a/11, 005a/12, 005a/13, 005a/15, 005a/16, 005a/17, 005a/18, 005a/19, 005a/20, 005a/21, 005a/22, 005a/23, 005a/24, 005a/25, 005b/02, 005b/03, 005b/04, 005b/05, 005b/06, 005b/07, 005b/08, 005b/09, 005b/12, 005b/14, 005b/17, 005b/21, 005b/23, 006a/05, 006a/06, 006a/07, 006a/08, 006a/09, 006a/10, 006a/11, 006a/15, 006a/16, 006a/18, 006a/19, 006a/20, 006a/21, 006a/23, 006a/24, 006a/25, 006b/01, 006b/02, 006b/04, 006b/06, 006b/07, 006b/08, 006b/09, 006b/11, 006b/12, 006b/13, 006b/14,

006b/15, 006b/16, 006b/17, 006b/18, 010a/15, 010a/16, 010a/17, 010a/18,
006b/20, 006b/21, 006b/22, 006b/23, 010a/19, 010a/20, 010a/21, 010a/22,
007a/03, 007a/04, 007a/05, 007a/06, 010a/23, 010a/24, 010a/25, 010b/01,
007a/08, 007a/10, 007a/12, 007a/14, 010b/03, 010b/04, 010b/05, 010b/06,
007a/17, 007a/22, 007a/23, 007b/01, 010b/07, 010b/08, 010b/09, 010b/11,
007b/05, 007b/06, 007b/07, 007b/09, 010b/14, 010b/15, 010b/16, 010b/17,
007b/13, 007b/14, 007b/16, 007b/18, 010b/19, 010b/20, 010b/21, 010b/22,
007b/19, 007b/20, 007b/21, 007b/22, 010b/25, 011a/01, 011a/04, 011a/05,
008a/01, 008a/03, 008a/05, 008a/07, 011a/06, 011a/07, 011a/10, 011a/11,
008a/08, 008a/10, 008a/12, 008a/16, 011a/12, 011a/13, 011a/14, 011a/15,
008a/18, 008a/19, 008a/20, 008a/21, 011a/16, 011a/17, 011a/20, 011a/21,
008a/25, 008b/01, 008b/02, 008b/04, 011a/22, 011a/23, 011a/24, 011a/25,
008b/11, 008b/15, 008b/16, 008b/17, 011b/01, 011b/02, 011b/04, 011b/05,
008b/19, 008b/22, 008b/23, 008b/24, 011b/06, 011b/07, 011b/08, 011b/11,
008b/25, 009a/01, 009a/03, 009a/05, 011b/14, 011b/16, 011b/17, 011b/19,
009a/06, 009a/07, 009a/08, 009a/10, 011b/20, 011b/21, 011b/22, 011b/23,
009a/11, 009a/12, 009a/13, 009a/14, 011b/25, 012a/02, 012a/04, 012a/05,
009a/15, 009a/16, 009a/17, 009a/18, 012a/07, 012a/12, 012a/13, 012a/14,
009a/20, 009a/22, 009a/24, 009b/01, 012a/15, 012a/16, 012a/17, 012a/20,
009b/02, 009b/03, 009b/04, 009b/05, 012a/21, 012a/22, 012a/23, 012a/24,
009b/06, 009b/08, 009b/10, 009b/11, 012a/25, 012b/01, 012b/04, 012b/05,
009b/12, 009b/13, 009b/14, 009b/15, 012b/06, 012b/07, 012b/08, 012b/09,
009b/16, 009b/17, 009b/18, 009b/19, 012b/10, 012b/13, 012b/14, 012b/15,
009b/20, 009b/23, 009b/24, 009b/25, 012b/16, 012b/17, 012b/22, 012b/23,
010a/01, 010a/02, 010a/03, 010a/04, 012b/24, 012b/25, 013a/01, 013a/03,
010a/05, 010a/06, 010a/07, 010a/08, 013a/04, 013a/05, 013a/06, 013a/07,
010a/11, 010a/12, 010a/13, 010a/14, 013a/08, 013a/09, 013a/11, 013a/12,

013a/17, 013a/18, 013a/19, 013a/20, 016a/12, 016a/13, 016a/14, 016a/15,
013a/21, 013a/23, 013a/24, 013b/01, 016a/18, 016a/19, 016a/21, 016a/22,
013b/02, 013b/03, 013b/04, 013b/05, 016a/23, 016a/24, 016a/25, 016b/01,
013b/06, 013b/07, 013b/10, 013b/12, 016b/02, 016b/03, 016b/04, 016b/05,
013b/13, 013b/14, 013b/15, 013b/16, 016b/06, 016b/07, 016b/08, 016b/09,
013b/17, 013b/18, 013b/20, 013b/21, 016b/10, 016b/11, 016b/12, 016b/14,
013b/23, 013b/24, 014a/01, 014a/02, 016b/15, 016b/16, 016b/17, 016b/18,
014a/03, 014a/06, 014a/07, 014a/08, 016b/19, 016b/20, 016b/21, 016b/22,
014a/09, 014a/10, 014a/11, 014a/12, 016b/23, 016b/24, 017a/01, 017a/02,
014a/13, 014a/14, 014a/15, 014a/16, 017a/03, 017a/04, 017a/05, 017a/06,
014a/18, 014a/20, 014a/21, 014a/23, 017a/07, 017a/09, 017a/10, 017a/13,
014a/24, 014b/01, 014b/02, 014b/03, 017a/14, 017a/20, 017a/21, 017a/25,
014b/04, 014b/05, 014b/07, 014b/08, 017b/03, 017b/04, 017b/05, 017b/07,
014b/09, 014b/11, 014b/13, 014b/14, 017b/08, 017b/09, 017b/11, 017b/12,
014b/15, 014b/16, 014b/17, 014b/21, 017b/14, 017b/15, 017b/16, 017b/17,
014b/22, 014b/23, 014b/24, 015a/02, 017b/18, 017b/19, 017b/20, 017b/23,
015a/03, 015a/04, 015a/07, 015a/08, 017b/24, 017b/25, 018a/01, 018a/02,
015a/09, 015a/10, 015a/11, 015a/13, 018a/03, 018a/04, 018a/06, 018a/07,
015a/14, 015a/15, 015a/16, 015a/17, 018a/08, 018a/09, 018a/10, 018a/12,
015a/18, 015a/19, 015a/20, 015a/21, 018a/14, 018a/15, 018a/17, 018a/18,
015a/22, 015a/23, 015a/24, 015a/25, 018a/20, 018a/21, 018a/22, 018a/25,
015b/01, 015b/04, 015b/05, 015b/06, 018b/01, 018b/03, 018b/04, 018b/09,
015b/07, 015b/08, 015b/09, 015b/10, 018b/10, 018b/11, 018b/15, 018b/16,
015b/14, 015b/16, 015b/17, 015b/18, 018b/17, 018b/18, 018b/20, 018b/21,
015b/19, 015b/20, 015b/22, 015b/24, 018b/22, 018b/23, 018b/25, 019a/06,
015b/25, 016a/01, 016a/04, 016a/05, 019a/07, 019a/08, 019a/10, 019a/12,
016a/06, 016a/07, 016a/09, 016a/11, 019a/14, 019a/15, 019a/17, 019a/18,

019a/19, 019a/20, 019a/22, 019b/01, 019b/02, 019b/03, 019b/05, 019b/06, 019b/07, 019b/10, 019b/11, 019b/12, 019b/13, 019b/14, 019b/15, 019b/17, 019b/19, 019b/20, 019b/21, 019b/22, 019b/23, 019b/25, 020a/01, 020a/02, 020a/03, 020a/04, 020a/09, 020a/10, 020a/11, 020a/12, 020a/13, 020a/16, 020a/17, 020a/21, 020a/22, 020a/23, 020a/24, 020b/01, 020b/06, 020b/07, 020b/09, 020b/10, 020b/11, 020b/16, 020b/17, 020b/18, 020b/19, 020b/20, 020b/21, 020b/22, 020b/23, 020b/24, 020b/25, 021a/05, 021a/07, 021a/08, 021a/09, 021a/12, 021a/13, 021a/15, 021a/16, 021a/19, 021a/22, 021a/23, 021a/24, 021b/01, 021b/02, 021b/03, 021b/04, 021b/07, 021b/08, 021b/09, 021b/10, 021b/11, 021b/12, 021b/15, 021b/16, 021b/18, 021b/19, 021b/20, 021b/22, 021b/23, 021b/24, 022a/01, 022a/02, 022a/03, 022a/04, 022a/05, 022a/06, 022a/07, 022a/08, 022a/09, 022a/11, 022a/12, 022a/15, 022a/16, 022a/17, 022a/18, 022a/19, 022a/20, 022a/21, 022a/22, 022a/23, 022a/24, 022a/25, 022b/01, 022b/03, 022b/04, 022b/05, 022b/06, 022b/08, 022b/09, 022b/10, 022b/12, 022b/13, 022b/14, 022b/16, 022b/19, 022b/20, 022b/22, 023a/01, 023a/02, 023a/03, 023a/05, 023a/06, 023a/07, 023a/09, 023a/11, 023a/12, 023a/15, 023a/16, 023a/17, 023a/19, 023a/20, 023a/21, 023a/22, 023a/24, 023a/25, 023b/02, 023b/03, 023b/06, 023b/07, 023b/09, 023b/10, 023b/11, 023b/14, 023b/15, 023b/16, 023b/17, 023b/18, 023b/19, 023b/20, 023b/22, 023b/23, 023b/24, 024a/01, 024a/02, 024a/03, 024a/04, 024a/05, 024a/07, 024a/08, 024a/09, 024a/10, 024a/11, 024a/12, 024a/13, 024a/15, 024a/16, 024a/17, 024a/18, 024a/19, 024a/21, 024a/22, 024a/23, 024a/24, 024a/25, 024b/01, 024b/03, 024b/04, 024b/05, 024b/06, 024b/07, 024b/08, 024b/09, 024b/13, 024b/14, 024b/15, 024b/16, 024b/18, 024b/19, 024b/20, 024b/21, 024b/22, 024b/23, 024b/25, 025a/02, 025a/03, 025a/05, 025a/06, 025a/07, 025a/08, 025a/09, 025a/11, 025a/15, 025a/17, 025a/18, 025a/22, 025a/23, 025a/24, 025a/25, 025b/03, 025b/04, 025b/05, 025b/06, 025b/08,

025b/10, 025b/11, 025b/12, 025b/13, 028b/11, 028b/12, 028b/13, 028b/14,
025b/14, 025b/15, 025b/16, 025b/17, 028b/15, 028b/16, 028b/17, 028b/18,
025b/20, 025b/21, 025b/22, 025b/23, 028b/19, 028b/22, 028b/23, 028b/24,
025b/24, 025b/25, 026a/01, 026a/02, 029a/03, 029a/04, 029a/05, 029a/08,
026a/03, 026a/04, 026a/06, 026a/07, 029a/09, 029a/10, 029a/11, 029a/13,
026a/08, 026a/09, 026a/10, 026a/11, 029a/16, 029a/17, 029a/20, 029a/21,
026a/13, 026a/14, 026a/15, 026a/16, 029a/22, 029a/23, 029a/24, 029a/25,
026a/18, 026a/19, 026a/20, 026a/21, 029b/01, 029b/02, 029b/03, 029b/04,
026a/22, 026a/23, 026a/24, 026a/25, 029b/05, 029b/06, 029b/07, 029b/08,
026b/01, 026b/02, 026b/03, 026b/08, 029b/09, 029b/10, 029b/11, 029b/12,
026b/09, 026b/10, 026b/11, 026b/12, 029b/14, 029b/15, 029b/17, 029b/18,
026b/13, 026b/15, 026b/16, 026b/17, 029b/19, 029b/21, 029b/24, 030a/01,
026b/18, 026b/19, 026b/20, 026b/21, 030a/02, 030a/03, 030a/05, 030a/06,
026b/23, 027a/01, 027a/04, 027a/06, 030a/08, 030a/10, 030a/11, 030a/13,
027a/07, 027a/08, 027a/09, 027a/10, 030a/14, 030a/16, 030a/17, 030a/18,
027a/11, 027a/12, 027a/13, 027a/14, 030a/19, 030a/20, 030a/21, 030a/22,
027a/16, 027a/18, 027a/19, 027a/21, 030a/24, 030b/01, 030b/02, 030b/04,
027a/22, 027a/24, 027a/25, 027b/02, 030b/06, 030b/07, 030b/08, 030b/09,
027b/03, 027b/07, 027b/08, 027b/09, 030b/10, 030b/14, 030b/15, 030b/16,
027b/10, 027b/11, 027b/12, 027b/13, 030b/17, 030b/18, 030b/19, 030b/20,
027b/15, 027b/16, 027b/18, 027b/19, 030b/22, 030b/25, 031a/01, 031a/02,
027b/22, 027b/24, 028a/01, 028a/02, 031a/03, 031a/05, 031a/06, 031a/07,
028a/03, 028a/05, 028a/09, 028a/11, 031a/08, 031a/11, 031a/12, 031a/16,
028a/12, 028a/15, 028a/16, 028a/18, 031a/17, 031a/18, 031a/21, 031a/22,
028a/19, 028a/20, 028a/21, 028a/23, 031a/25, 031b/02, 031b/03, 031b/04,
028a/24, 028b/02, 028b/03, 028b/04, 031b/05, 031b/07, 031b/08, 031b/09,
028b/05, 028b/07, 028b/09, 028b/10, 031b/10, 031b/13, 031b/14, 031b/15,

031b/16, 031b/17, 031b/21, 031b/22, 031b/23, 032a/01, 032a/02, 032a/03, 032a/04, 032a/05, 032a/06, 032a/09, 032a/10, 032a/11, 032a/12, 032a/17, 032a/19, 032a/21, 032a/22, 032b/01, 032b/02, 032b/03, 032b/04, 032b/05, 032b/06, 032b/07, 032b/08, 032b/09, 032b/10, 032b/11, 032b/12, 032b/13, 032b/16, 032b/17, 032b/18, 032b/20, 032b/21, 032b/22, 032b/23, 032b/24, 032b/25, 033a/01, 033a/03, 033a/05, 033a/10, 033a/11, 033a/13, 033a/15, 033a/16, 033a/17, 033a/18, 033a/19, 033a/20, 033a/21, 033a/22, 033a/23, 033a/24, 033b/01, 033b/03, 033b/04, 033b/05, 033b/06, 033b/07, 033b/09, 033b/10, 033b/13, 033b/14, 033b/15, 033b/17, 033b/18, 033b/20, 033b/21, 033b/23, 033b/24, 033b/25, 034a/04, 034a/06, 034a/07, 034a/08, 034a/09, 034a/10, 034a/11, 034a/14, 034a/17, 034a/23, 034b/01, 034b/08, 034b/09, 034b/10, 034b/11, 034b/16, 034b/18, 034b/19, 034b/21, 034b/24, 034b/25, 035a/01, 035a/02, 035a/03, 035a/04, 035a/07, 035a/08, 035a/09, 035a/10, 035a/11, 035a/12, 035a/17, 035a/19, 035a/21, 035a/22, 035a/24, 035a/25, 035b/02, 035b/03, 035b/05, 035b/06, 035b/08, 035b/11, 035b/12, 035b/13, 035b/14, 035b/15, 035b/18, 035b/19, 035b/22, 035b/23, 035b/24, 035b/25, 036a/02, 036a/03, 036a/07, 036a/09, 036a/10, 036a/12, 036a/13, 036a/14, 036a/15, 036a/16, 036a/17, 036a/19, 036a/20, 036a/23, 036a/24, 036b/01, 036b/03, 036b/04, 036b/05, 036b/06, 036b/07, 036b/09, 036b/10, 036b/12, 036b/13, 036b/15, 036b/17, 036b/18, 036b/19, 036b/20, 036b/21, 036b/22, 036b/23, 036b/24, 037a/01, 037a/02, 037a/03, 037a/04, 037a/05, 037a/06, 037a/07, 037a/08, 037a/09, 037a/10, 037a/11, 037a/14, 037a/18, 037a/19, 037a/22, 037a/23, 037a/24, 037b/02, 037b/06, 037b/07, 037b/08, 037b/09, 037b/10, 037b/11, 037b/12, 037b/13, 037b/14, 037b/16, 037b/17, 037b/18, 037b/19, 037b/20, 037b/22, 037b/23, 037b/24, 037b/25, 038a/03, 038a/04, 038a/06, 038a/07, 038a/08, 038a/09, 038a/10, 038a/11, 038a/12, 038a/13, 038a/18, 038a/20, 038a/21, 038a/22, 038a/23, 038a/25, 038b/01, 038b/02,

038b/04, 038b/05, 038b/07, 038b/08, 041b/07, 041b/08, 041b/09, 041b/10,
038b/09, 038b/10, 038b/11, 038b/13, 041b/11, 041b/12, 041b/13, 041b/14,
038b/14, 038b/15, 038b/17, 038b/18, 041b/15, 041b/16, 041b/17, 041b/18,
038b/19, 038b/21, 038b/22, 038b/23, 041b/19, 041b/20, 041b/21, 041b/23,
038b/24, 038b/25, 039a/03, 039a/04, 041b/24, 041b/25, 042a/01, 042a/02,
039a/05, 039a/06, 039a/09, 039a/10, 042a/03, 042a/04, 042a/05, 042a/06,
039a/13, 039a/15, 039a/17, 039a/18, 042a/10, 042a/11, 042a/12, 042a/13,
039a/20, 039a/22, 039a/23, 039a/24, 042a/16, 042a/17, 042a/18, 042a/19,
039a/25, 039b/02, 039b/05, 039b/06, 042a/20, 042a/21, 042a/22, 042a/23,
039b/07, 039b/09, 039b/12, 039b/14, 042b/01, 042b/02, 042b/03, 042b/04,
039b/15, 039b/16, 039b/18, 039b/19, 042b/05, 042b/06, 042b/07, 042b/08,
039b/20, 039b/21, 039b/22, 039b/23, 042b/09, 042b/10, 042b/11, 042b/12,
039b/24, 039b/25, 040a/02, 040a/03, 042b/13, 042b/14, 042b/16, 042b/17,
040a/04, 040a/06, 040a/07, 040a/09, 042b/18, 042b/19, 042b/20, 042b/22,
040a/10, 040a/12, 040a/13, 040a/14, 042b/23, 042b/24, 042b/25, 043a/01,
040a/15, 040a/16, 040a/17, 040a/18, 043a/03, 043a/04, 043a/05, 043a/06,
040a/20, 040a/21, 040a/22, 040a/24, 043a/07, 043a/08, 043a/09, 043a/10,
040a/25, 040b/01, 040b/04, 040b/05, 043a/11, 043a/12, 043a/13, 043a/16,
040b/06, 040b/08, 040b/09, 040b/10, 043a/17, 043a/18, 043a/19, 043a/20,
040b/12, 040b/14, 040b/15, 040b/16, 043a/21, 043a/24, 043a/25, 043b/01,
040b/17, 040b/19, 040b/21, 040b/22, 043b/02, 043b/03, 043b/05, 043b/06,
040b/23, 040b/24, 040b/25, 041a/02, 043b/07, 043b/08, 043b/09, 043b/10,
041a/03, 041a/04, 041a/05, 041a/07, 043b/12, 043b/13, 043b/14, 043b/15,
041a/08, 041a/11, 041a/13, 041a/14, 043b/16, 043b/17, 043b/18, 043b/19,
041a/15, 041a/17, 041a/19, 041a/20, 043b/20, 043b/21, 043b/22, 043b/23,
041a/21, 041a/22, 041a/23, 041a/24, 043b/24, 044a/01, 044a/02, 044a/03,
041b/01, 041b/03, 041b/05, 041b/06, 044a/04, 044a/06, 044a/07, 044a/08,

044a/09, 044a/10, 044a/11, 044a/12, 044a/14, 044a/15, 044a/17, 044a/20, 044a/21, 044a/22, 044a/23, 044a/24, 044b/01, 044b/02, 044b/04, 044b/06, 044b/07, 044b/08, 044b/09, 044b/10, 044b/11, 044b/12, 044b/13, 044b/14, 044b/17, 044b/19, 044b/20, 044b/21, 044b/23, 045a/02, 045a/03, 045a/04, 045a/05, 045a/06, 045a/07, 045a/11, 045a/12, 045a/13, 045a/16, 045a/17, 045a/18, 045a/20, 045a/23, 045a/24, 045a/25, 045b/01, 045b/02, 045b/03, 045b/05, 045b/06, 045b/07, 045b/08, 045b/09, 045b/10, 045b/11, 045b/12, 045b/13, 045b/14, 045b/15, 045b/16, 045b/20, 045b/21, 045b/22, 045b/23, 046a/02, 046a/03, 046a/05, 046a/06, 046a/07, 046a/08, 046a/10, 046a/11, 046a/12, 046a/13, 046a/14, 046a/15, 046a/16, 046a/17, 046a/20, 046a/21, 046a/22, 046a/23, 046a/24, 046a/25, 046b/01, 046b/02, 046b/03, 046b/04, 046b/05, 046b/06, 046b/07, 046b/12, 046b/13, 046b/15, 046b/17, 046b/19, 046b/20, 046b/21, 046b/22, 046b/24, 047a/01, 047a/03, 047a/05, 047a/06, 047a/07, 047a/08, 047a/09, 047a/11, 047a/12, 047a/13, 047a/14, 047a/15, 047a/16, 047a/19, 047a/20, 047a/21, 047b/01, 047b/02, 047b/03, 047b/04, 047b/06, 047b/07, 047b/08, 047b/09, 047b/10, 047b/11, 047b/14, 047b/15, 047b/17, 047b/20, 047b/22, 048a/01, 048a/02, 048a/03, 048a/04, 048a/05, 048a/06, 048a/07, 048a/08, 048a/09, 048a/11, 048a/12, 048a/13, 048a/14, 048a/15, 048a/16, 048a/17, 048a/18, 048a/19, 048a/20, 048a/21, 048a/22, 048a/23, 048a/25, 048b/02, 048b/03, 048b/04, 048b/05, 048b/08, 048b/09, 048b/11, 048b/12, 048b/14, 048b/15, 048b/16, 048b/17, 048b/18, 048b/19, 048b/20, 048b/21, 048b/22, 048b/23, 049a/03, 049a/04, 049a/05, 049a/06, 049a/08, 049a/09, 049a/10, 049a/11, 049a/12, 049a/13, 049a/14, 049a/15, 049a/17, 049a/18, 049a/19, 049a/20, 049a/22, 049a/23, 049a/24, 049a/25, 049b/01, 049b/03, 049b/04, 049b/06, 049b/08, 049b/09, 049b/10, 049b/11, 049b/12, 049b/13, 049b/14, 049b/15, 049b/17, 049b/18, 049b/19, 049b/21, 049b/23, 049b/24, 049b/25, 050a/02, 050a/03, 050a/04, 050a/07, 050a/08,

050a/09, 050a/10, 050a/14, 050a/15, 053b/01, 053b/02, 053b/03, 053b/04,
050a/16, 050a/17, 050a/18, 050a/20, 053b/05, 053b/06, 053b/07, 053b/08,
050a/23, 050a/24, 050a/25, 050b/02, 053b/09, 053b/10, 053b/11, 053b/12,
050b/03, 050b/04, 050b/05, 050b/06, 053b/14, 053b/15, 053b/16, 053b/17,
050b/07, 050b/08, 050b/13, 050b/14, 053b/18, 053b/19, 053b/20, 053b/22,
050b/15, 050b/18, 050b/19, 050b/22, 053b/23, 053b/25, 054a/07, 054a/08,
050b/25, 051a/01, 051a/02, 051a/03, 054a/14, 054a/16, 054a/17, 054a/23,
051a/04, 051a/07, 051a/08, 051a/11, 054a/24, 054a/25, 054b/01, 054b/02,
051a/12, 051a/14, 051a/15, 051a/16, 054b/03, 054b/05, 054b/07, 054b/10,
051a/17, 051a/18, 051a/19, 051a/20, 054b/11, 054b/13, 054b/15, 054b/16,
051a/21, 051a/22, 051a/24, 051b/02, 054b/18, 054b/19, 054b/20, 054b/21,
051b/03, 051b/04, 051b/05, 051b/07, 054b/23, 054b/24, 054b/25, 055a/01,
051b/08, 051b/09, 051b/11, 051b/13, 055a/03, 055a/06, 055a/07, 055a/08,
051b/15, 051b/16, 051b/17, 051b/18, 055a/09, 055a/10, 055a/11, 055a/12,
051b/19, 051b/22, 051b/25, 052a/01, 055a/13, 055a/14, 055a/15, 055a/16,
052a/02, 052a/03, 052a/07, 052a/08, 055a/17, 055a/19, 055a/21, 055a/24,
052a/09, 052a/12, 052a/13, 052a/16, 055a/25, 055b/01, 055b/02, 055b/04,
052a/18, 052a/19, 052a/20, 052a/21, 055b/05, 055b/06, 055b/07, 055b/10,
052a/22, 052a/23, 052b/01, 052b/02, 055b/11, 055b/13, 055b/14, 055b/15,
052b/03, 052b/04, 052b/06, 052b/07, 055b/16, 055b/17, 055b/18, 055b/20,
052b/09, 052b/11, 052b/12, 052b/14, 055b/22, 055b/23, 055b/24, 055b/25,
052b/15, 052b/16, 052b/17, 052b/19, 056a/01, 056a/02, 056a/05, 056a/06,
052b/20, 052b/23, 052b/24, 052b/25, 056a/08, 056a/09, 056a/11, 056a/13,
053a/01, 053a/02, 053a/04, 053a/07, 056a/15, 056a/16, 056a/17, 056a/18,
053a/09, 053a/11, 053a/12, 053a/13, 056a/19, 056a/20, 056a/21, 056a/24,
053a/16, 053a/17, 053a/18, 053a/19, 056a/25, 056b/02, 056b/04, 056b/05,
053a/20, 053a/22, 053a/23, 053a/25, 056b/06, 056b/07, 056b/08, 056b/09,

056b/10, 056b/11, 056b/12, 056b/16, 059b/06, 059b/07, 059b/09, 059b/12,
056b/19, 056b/21, 056b/23, 056b/24, 059b/13, 059b/15, 059b/17, 059b/19,
057a/02, 057a/03, 057a/04, 057a/05, 059b/20, 059b/23, 059b/24, 059b/25,
057a/06, 057a/07, 057a/08, 057a/09, 060a/01, 060a/02, 060a/03, 060a/04,
057a/11, 057a/13, 057a/14, 057a/15, 060a/05, 060a/06, 060a/07, 060a/10,
057a/16, 057a/17, 057a/19, 057a/20, 060a/11, 060a/12, 060a/13, 060a/14,
057a/22, 057a/23, 057a/24, 057b/01, 060a/16, 060a/17, 060a/18, 060a/19,
057b/03, 057b/04, 057b/05, 057b/06, 060a/21, 060a/22, 060a/23, 060a/24,
057b/10, 057b/11, 057b/12, 057b/13, 060a/25, 060b/01, 060b/03, 060b/04,
057b/14, 057b/15, 057b/17, 057b/18, 060b/05, 060b/06, 060b/08, 060b/09,
057b/20, 057b/22, 057b/24, 057b/25, 060b/10, 060b/12, 060b/12, 060b/13,
058a/01, 058a/02, 058a/04, 058a/06, 060b/14, 060b/16, 060b/17, 060b/18,
058a/07, 058a/08, 058a/09, 058a/10, 060b/19, 060b/20, 060b/21, 060b/22,
058a/11, 058a/13, 058a/14, 058a/15, 060b/23, 060b/25, 061a/01, 061a/02,
058a/16, 058a/18, 058a/19, 058a/20, 061a/03, 061a/04, 061a/05, 061a/06,
058a/21, 058a/22, 058a/23, 058a/24, 061a/07, 061a/08, 061a/09, 061a/11,
058b/01, 058b/02, 058b/03, 058b/07, 061a/12, 061a/13, 061a/14, 061a/15,
058b/09, 058b/10, 058b/11, 058b/12, 061a/17, 061a/18, 061a/19, 061a/20,
058b/13, 058b/15, 058b/16, 058b/17, 061a/22, 061a/23, 061a/24, 061a/25,
058b/18, 058b/19, 058b/20, 058b/21, 061b/02, 061b/03, 061b/04, 061b/07,
058b/23, 058b/24, 059a/01, 059a/02, 061b/08, 061b/09, 061b/10, 061b/12,
059a/03, 059a/04, 059a/05, 059a/06, 061b/13, 061b/15, 061b/16, 061b/19,
059a/07, 059a/08, 059a/10, 059a/11, 061b/20, 061b/21, 061b/22, 062a/01,
059a/13, 059a/14, 059a/15, 059a/16, 062a/03, 062a/04, 062a/05, 062a/06,
059a/17, 059a/18, 059a/19, 059a/20, 062a/09, 062a/10, 062a/12, 062a/13,
059a/21, 059a/22, 059a/23, 059a/24, 062a/14, 062a/15, 062a/16, 062a/17,
059b/02, 059b/03, 059b/04, 059b/05, 062a/18, 062a/19, 062a/20, 062a/22,

062a/23, 062b/02, 062b/03, 062b/04, 065b/07, 065b/09, 065b/10, 065b/12,
062b/05, 062b/06, 062b/09, 062b/10, 065b/13, 065b/14, 065b/15, 065b/16,
062b/11, 062b/16, 062b/18, 062b/19, 065b/17, 065b/19, 065b/21, 065b/22,
062b/21, 062b/22, 062b/23, 062b/24, 065b/23, 065b/24, 065b/25, 066a/02,
062b/25, 063a/01, 063a/04, 063a/06, 066a/04, 066a/05, 066a/06, 066a/08,
063a/07, 063a/09, 063a/10, 063a/12, 066a/09, 066a/10, 066a/11, 066a/12,
063a/14, 063a/16, 063a/17, 063a/19, 066a/13, 066a/14, 066a/15, 066a/16,
063a/21, 063a/23, 063a/24, 063b/01, 066a/17, 066a/21, 066a/22, 066a/23,
063b/02, 063b/03, 063b/04, 063b/05, 066a/24, 066a/25, 066b/01, 066b/02,
063b/06, 063b/07, 063b/09, 063b/11, 066b/03, 066b/04, 066b/06, 066b/07,
063b/14, 063b/16, 063b/17, 063b/18, 066b/08, 066b/10, 066b/11, 066b/12,
063b/20, 063b/23, 063b/25, 064a/02, 066b/13, 066b/14, 066b/16, 066b/18,
064a/03, 064a/04, 064a/05, 064a/06, 066b/19, 066b/21, 066b/22, 066b/23,
064a/09, 064a/10, 064a/11, 064a/12, 066b/24, 066b/25, 067a/01, 067a/02,
064a/15, 064a/16, 064a/17, 064a/18, 067a/04, 067a/05, 067a/06, 067a/09,
064a/19, 064a/20, 064a/21, 064a/22, 067a/10, 067a/11, 067a/12, 067a/13,
064a/25, 064b/01, 064b/02, 064b/04, 067a/15, 067a/18, 067a/19, 067a/21,
064b/05, 064b/08, 064b/09, 064b/10, 067a/22, 067a/24, 067b/01, 067b/02,
064b/11, 064b/14, 064b/15, 064b/16, 067b/03, 067b/05, 067b/07, 067b/09,
064b/17, 064b/19, 064b/20, 064b/21, 067b/10, 067b/12, 067b/13, 067b/14,
064b/23, 064b/24, 064b/25, 065a/01, 067b/15, 067b/16, 067b/17, 067b/18,
065a/02, 065a/03, 065a/04, 065a/05, 067b/20, 067b/21, 067b/22, 067b/23,
065a/06, 065a/08, 065a/09, 065a/10, 067b/24, 067b/25, 068a/01, 068a/02,
065a/11, 065a/13, 065a/14, 065a/18, 068a/03, 068a/04, 068a/05, 068a/06,
065a/20, 065a/21, 065a/22, 065a/23, 068a/08, 068a/09, 068a/10, 068a/11,
065a/24, 065a/25, 065b/01, 065b/02, 068a/12, 068a/13, 068a/14, 068a/16,
065b/03, 065b/04, 065b/05, 065b/06, 068a/17, 068a/18, 068a/19, 068a/23,

068a/24, 068a/25, 068b/01, 068b/02, 071a/12, 071a/14, 071a/15, 071a/16,
068b/03, 068b/04, 068b/05, 068b/08, 071a/17, 071a/21, 071a/22, 071a/23,
068b/09, 068b/13, 068b/14, 068b/16, 071a/24, 071a/25, 071b/01, 071b/07,
068b/18, 068b/19, 068b/20, 068b/22, 071b/08, 071b/09, 071b/10, 071b/12,
068b/23, 068b/24, 068b/25, 069a/01, 071b/14, 071b/15, 071b/16, 071b/17,
069a/02, 069a/03, 069a/04, 069a/05, 071b/19, 071b/20, 071b/21, 071b/23,
069a/06, 069a/07, 069a/08, 069a/09, 071b/24, 072a/01, 072a/02, 072a/03,
069a/11, 069a/13, 069a/15, 069a/17, 072a/04, 072a/06, 072a/07, 072a/08,
069a/18, 069a/19, 069a/20, 069a/22, 072a/10, 072a/12, 072a/13, 072a/15,
069a/23, 069a/25, 069b/01, 069b/02, 072a/16, 072a/17, 072a/19, 072a/20,
069b/03, 069b/04, 069b/05, 069b/07, 072a/21, 072a/22, 072a/23, 072a/25,
069b/09, 069b/10, 069b/11, 069b/12, 072b/01, 072b/02, 072b/03, 072b/10,
069b/13, 069b/14, 069b/17, 069b/18, 072b/11, 072b/12, 072b/13, 072b/14,
069b/19, 069b/20, 069b/21, 069b/22, 072b/17, 072b/18, 072b/19, 072b/20,
069b/23, 070a/01, 070a/02, 070a/03, 072b/22, 073a/01, 073a/02, 073a/04,
070a/04, 070a/05, 070a/06, 070a/07, 073a/05, 073a/06, 073a/07, 073a/08,
070a/08, 070a/09, 070a/10, 070a/11, 073a/10, 073a/11, 073a/12, 073a/13,
070a/12, 070a/13, 070a/14, 070a/15, 073a/14, 073a/15, 073a/16, 073a/17,
070a/16, 070a/17, 070a/18, 070a/20, 073a/18, 073a/19, 073a/20, 073a/21,
070a/21, 070a/22, 070a/24, 070a/25, 073a/22, 073a/23, 073b/01, 073b/02,
070b/01, 070b/02, 070b/03, 070b/04, 073b/04, 073b/05, 073b/08, 073b/09,
070b/05, 070b/07, 070b/08, 070b/09, 073b/10, 073b/11, 073b/13, 073b/14,
070b/10, 070b/11, 070b/12, 070b/13, 073b/15, 073b/16, 073b/17, 073b/18,
070b/15, 070b/16, 070b/18, 070b/19, 073b/21, 073b/22, 073b/23, 074a/01,
070b/20, 070b/22, 070b/23, 070b/24, 074a/02, 074a/03, 074a/05, 074a/06,
071a/01, 071a/02, 071a/04, 071a/07, 074a/07, 074a/09, 074a/11, 074a/14,
071a/08, 071a/09, 071a/10, 071a/11, 074a/17, 074a/18, 074a/19, 074a/21,

074b/01, 074b/02, 074b/03, 074b/04, 078b/19, 078b/22, 078b/23, 079a/01,
074b/07, 074b/08, 074b/09, 074b/10, 079a/02, 079a/03, 079a/04, 079a/05,
074b/13, 074b/14, 074b/16, 074b/18, 079a/07, 079a/08, 079a/09, 079a/11,
074b/19, 074b/20, 074b/21, 074b/22, 079a/12, 079a/17, 079a/22, 079b/01,
074b/23, 075a/01, 075a/03, 075a/05, 079b/02, 079b/03, 079b/05, 079b/06,
075a/07, 075a/08, 075a/09, 075a/10, 079b/11, 079b/12, 079b/13, 079b/16,
075a/12, 075a/13, 075a/14, 075a/16, 079b/19, 079b/23, 080a/06, 080a/07,
075a/17, 075a/18, 075a/22, 075b/01, 080a/09, 080a/10, 080a/11, 080a/12,
075b/02, 075b/03, 075b/05, 075b/06, 080a/13, 080a/14, 080a/15, 080a/18,
075b/07, 075b/08, 075b/09, 075b/10, 080a/20, 080a/21, 080a/22, 080a/23,
075b/11, 075b/14, 075b/16, 075b/17, 080b/01, 080b/02, 080b/03, 080b/04,
075b/18, 075b/19, 075b/21, 075b/22, 080b/06, 080b/07, 080b/09, 080b/10,
075b/23, 076a/01, 076a/02, 076a/04, 080b/11, 080b/12, 080b/14, 080b/19,
076a/08, 076a/09, 076a/10, 076a/14, 080b/20, 080b/21, 080b/22, 080b/23,
076a/17, 076b/03, 076b/04, 076b/05, 081a/01, 081a/04, 081a/05, 081a/08,
076b/06, 076b/07, 076b/08, 076b/09, 081a/09, 081a/10, 081a/11, 081a/12,
076b/16, 076b/19, 077a/01, 077a/03, 081a/13, 081a/14, 081a/15, 081a/16,
077a/04, 077a/07, 077a/09, 077a/12, 081a/21, 081a/22, 081a/23, 081b/01,
077a/13, 077a/15, 077a/16, 077a/17, 081b/02, 081b/04, 081b/07, 081b/09,
077a/18, 077a/22, 077a/23, 077b/03, 081b/11, 081b/12, 081b/15, 081b/16,
077b/05, 077b/07, 077b/08, 077b/09, 081b/17, 081b/18, 081b/20, 081b/21,
077b/11, 077b/16, 077b/17, 077b/19, 081b/22, 081b/23, 082a/01, 082a/02,
077b/22, 077b/23, 078a/02, 078a/06, 082a/03, 082a/04, 082a/06, 082a/08,
078a/14, 078a/15, 078a/16, 078a/17, 082a/10, 082a/11, 082a/12, 082a/13,
078a/21, 078a/22, 078a/23, 078b/03, 082a/14, 082a/15, 082a/17, 082a/18,
078b/06, 078b/07, 078b/09, 078b/10, 082a/19, 082a/20, 082a/22, 082a/23,
078b/12, 078b/13, 078b/15, 078b/16, 082b/01, 082b/02, 082b/03, 082b/08,

082b/09, 082b/10, 082b/11, 082b/12, 085b/12, 085b/13, 085b/14, 085b/15,
082b/14, 082b/15, 082b/16, 082b/17, 085b/16, 085b/17, 085b/18, 085b/19,
082b/19, 082b/20, 082b/21, 082b/22, 085b/20, 085b/21, 085b/22, 086a/02,
082b/23, 083a/01, 083a/02, 083a/03, 086a/03, 086a/04, 086a/06, 086a/07,
083a/04, 083a/05, 083a/06, 083a/07, 086a/09, 086a/10, 086a/11, 086a/12,
083a/08, 083a/09, 083a/12, 083a/13, 086a/14, 086a/15, 086a/16, 086a/18,
083a/14, 083a/15, 083a/16, 083a/17, 086a/19, 086a/20, 086a/21, 086a/22,
083a/19, 083a/20, 083a/21, 083a/23, 086a/23, 086b/01, 086b/02, 086b/03,
083b/01, 083b/02, 083b/03, 083b/04, 086b/04, 086b/05, 086b/06, 086b/07,
083b/05, 083b/07, 083b/09, 083b/10, 086b/08, 086b/09, 086b/10, 086b/11,
083b/11, 083b/12, 083b/14, 083b/15, 086b/12, 086b/13, 086b/14, 086b/15,
083b/16, 083b/17, 083b/20, 083b/22, 086b/16, 086b/17, 086b/19, 086b/20,
084a/01, 084a/03, 084a/04, 084a/05, 086b/21, 086b/23, 087a/01, 087a/03,
084a/06, 084a/07, 084a/08, 084a/09, 087a/05, 087a/06, 087a/07, 087a/08,
084a/10, 084a/11, 084a/12, 084a/13, 087a/09, 087a/10, 087a/11, 087a/12,
084a/14, 084a/15, 084a/16, 084a/17, 087a/14, 087a/15, 087a/16, 087a/17,
084a/18, 084a/19, 084a/20, 084a/21, 087a/18, 087a/20, 087a/21, 087a/22,
084a/22, 084b/01, 084b/02, 084b/04, 087a/23, 087b/01, 087b/02, 087b/04,
084b/05, 084b/06, 084b/08, 084b/09, 087b/08, 087b/09, 087b/10, 087b/11,
084b/10, 084b/11, 084b/13, 084b/14, 087b/12, 087b/13, 087b/14, 087b/15,
084b/15, 084b/16, 084b/17, 084b/20, 087b/17, 087b/19, 087b/20, 087b/21,
084b/23, 084b/24, 085a/01, 085a/03, 088a/03, 088a/04, 088a/06, 088a/07,
085a/04, 085a/05, 085a/07, 085a/09, 088a/08, 088a/10, 088a/12, 088a/13,
085a/10, 085a/13, 085a/14, 085a/15, 088a/15, 088a/16, 088a/17, 088a/18,
085a/17, 085a/18, 085a/21, 085b/02, 088a/19, 088a/20, 088a/22, 088a/23,
085b/04, 085b/05, 085b/06, 085b/07, 088b/01, 088b/02, 088b/03, 088b/04,
085b/08, 085b/09, 085b/10, 085b/11, 088b/06, 088b/07, 088b/09, 088b/10,

088b/11, 088b/12, 088b/13, 088b/15, 088b/16, 088b/17, 088b/18, 088b/19, 088b/21, 088b/22, 088b/23, 089a/01, 089a/04, 089a/05, 089a/06, 089a/08, 089a/09, 089a/10, 089a/11, 089a/12, 089a/13, 089a/14, 089a/15, 089a/17, 089a/18, 089a/20, 089a/21, 089a/22, 089a/23, 089b/01, 089b/03, 089b/04, 089b/05, 089b/06, 089b/08, 089b/09, 089b/10, 089b/12, 089b/13, 089b/16, 089b/17, 089b/18, 089b/20, 089b/21, 089b/22, 089b/23, 090a/01, 090a/02, 090a/03, 090a/04, 090a/05, 090a/06, 090a/08, 090a/10, 090a/11, 090a/12, 090a/14, 090a/15, 090a/16, 090a/17, 090a/18, 090a/20, 090a/22, 090a/23, 090b/01, 090b/04, 090b/05, 090b/07, 090b/08, 090b/09, 090b/10, 090b/11, 090b/12, 090b/15, 090b/16, 090b/17, 090b/18, 090b/19, 090b/20, 090b/21, 090b/22, 090b/23, 091a/02, 091a/03, 091a/06, 091a/07, 091a/08, 091a/13, 091a/15, 091a/17, 091a/18, 091a/19, 091a/20, 091a/21, 091a/22, 091b/02, 091b/03, 091b/04, 091b/05, 091b/06, 091b/07, 091b/08, 091b/09, 091b/11, 091b/12, 091b/13, 091b/14, 091b/16, 091b/17, 091b/18, 091b/19, 091b/22, 091b/23, 092a/01, 092a/02, 092a/04, 092a/06, 092a/07, 092a/09, 092a/10, 092a/11, 092a/12, 092a/13, 092a/14, 092a/16, 092a/17, 092a/18, 092a/20, 092a/21, 092a/22, 092a/23, 092b/02, 092b/03, 092b/04, 092b/07, 092b/08, 092b/10, 092b/12, 092b/13, 092b/15, 092b/18, 092b/19, 092b/22, 092b/23, 093a/01, 093a/02, 093a/04, 093a/07, 093a/09, 093a/10, 093a/12, 093a/14, 093a/15, 093a/17, 093a/18, 093a/19, 093a/21, 093a/22, 093a/23, 093b/02, 093b/03, 093b/04, 093b/05, 093b/06, 093b/07, 093b/11, 093b/12, 093b/16, 093b/17, 093b/18, 093b/19, 093b/20, 093b/21, 093b/22, 094a/01, 094a/03, 094a/04, 094a/05, 094a/06, 094a/08, 094a/10, 094a/13, 094a/14, 094a/15, 094a/16, 094a/17, 094a/18, 094a/19, 094a/20, 094a/21, 094a/22, 094a/23, 094b/01, 094b/02, 094b/03, 094b/04, 094b/05, 094b/06, 094b/07, 094b/08, 094b/09, 094b/10, 094b/11, 094b/12, 094b/13, 094b/14, 094b/15, 094b/16, 094b/17, 094b/18, 094b/19, 094b/20, 094b/22, 094b/23, 095a/01, 095a/02,

095a/03, 095a/04, 095a/05, 095a/06, 097b/02, 097b/03, 097b/05, 097b/06,
095a/07, 095a/08, 095a/09, 095a/10, 097b/11, 097b/14, 097b/23, 098a/01,
095a/11, 095a/12, 095a/14, 095a/15, 098a/04, 098a/11, 098a/12, 098a/14,
095a/16, 095a/18, 095a/20, 095a/21, 098a/15, 098a/16, 098a/17, 098a/20,
095a/22, 095a/23, 095b/01, 095b/02, 098a/21, 098a/22, 098a/23, 098b/01,
095b/03, 095b/04, 095b/05, 095b/06, 098b/05, 098b/06, 098b/08, 098b/09,
095b/07, 095b/08, 095b/09, 065b/09, 098b/12, 098b/20, 098b/22, 098b/23,
095b/10, 095b/11, 095b/12, 095b/13, 099a/01, 099a/02, 099a/04, 099a/08,
095b/14, 095b/15, 095b/16, 095b/17, 099a/10, 099a/12, 099a/13, 099a/18,
095b/18, 095b/19, 095b/20, 095b/21, 099a/21, 099a/23, 099b/01, 099b/02,
095b/22, 095b/23, 096a/01, 096a/02, 099b/03, 099b/04, 099b/08, 099b/13,
096a/03, 096a/04, 096a/05, 096a/06, 099b/15, 099b/16, 099b/17, 099b/18,
096a/07, 096a/08, 096a/09, 096a/10, 099b/22, 099b/23, 100a/01, 100a/02,
096a/11, 096a/12, 096a/13, 096a/18, 100a/05, 100a/06, 100a/09, 100a/14,
096a/19, 096a/20, 096a/21, 096a/22, 100a/15, 100a/18, 100b/05, 100b/08,
096a/23, 096b/01, 096b/02, 096b/03, 100b/10, 100b/18, 100b/20, 100b/21,
096b/04, 096b/05, 096b/06, 096b/07, 101a/03, 101a/06, 101a/10, 101a/12,
096b/08, 096b/09, 096b/10, 096b/11, 101a/15, 101a/21, 101a/22, 101b/02,
096b/12, 096b/13, 096b/14, 096b/15, 101b/04, 101b/05, 101b/08, 101b/10,
096b/16, 096b/17, 096b/18, 096b/19, 101b/11, 101b/12, 101b/14, 101b/15,
096b/20, 096b/21, 096b/22, 096b/23, 101b/16, 101b/19, 101b/22, 102a/09,
097a/01, 097a/02, 097a/03, 097a/04, 102a/11, 102a/12, 102a/14, 102b/07,
097a/05, 097a/06, 097a/07, 097a/08, 102b/08, 102b/09, 102b/11, 102b/17,
097a/09, 097a/10, 097a/11, 097a/12, 102b/19, 103a/02, 103a/06, 103a/07,
097a/13, 097a/14, 097a/15, 097a/16, 103a/08, 103a/10, 103a/14, 103a/15,
097a/17, 097a/18, 097a/19, 097a/20, 103a/16, 103a/17, 103a/18, 103a/20,
097a/21, 097a/22, 097a/23, 097b/01, 103a/21, 103b/02, 103b/03, 103b/05,

103b/08, 103b/09, 103b/10, 103b/13, 103b/16, 103b/17, 103b/18, 103b/22, 103b/23, 104a/01, 104a/02, 104a/04, 104a/05, 104a/06, 104a/10, 104a/11, 104a/12, 104a/13, 104a/14, 104a/15, 104a/16, 104a/19, 104a/20, 104a/22, 104b/01, 104b/02, 104b/03, 104b/04, 104b/07, 104b/08, 104b/12, 104b/13, 104b/14, 104b/16, 104b/17, 104b/18, 104b/19, 104b/21, 104b/22, 104b/23, 105a/01, 105a/04, 105a/05, 105a/08, 105a/09, 105a/11, 105a/13, 105a/14, 105a/15, 105a/16, 105a/19, 105a/20, 105b/01, 105b/02, 105b/03, 105b/05, 105b/06, 105b/07, 105b/08, 105b/09, 105b/10, 105b/11, 105b/12, 105b/14, 105b/15, 105b/16, 105b/17, 105b/18, 105b/19, 105b/20, 105b/21, 105b/22, 105b/23, 106a/02, 106a/04, 106a/05, 106a/06, 106a/08, 106a/09, 106a/10, 106a/13, 106a/14, 106a/15, 106a/16, 106a/18, 106a/19, 106a/20, 106a/21, 106a/22, 106a/23, 106b/02, 106b/03, 106b/04, 106b/05, 106b/07, 106b/08, 106b/09, 106b/11, 106b/12, 106b/13, 106b/14, 106b/15, 106b/16, 106b/17, 106b/18, 106b/20, 106b/21, 106b/23, 107a/02, 107a/03, 107a/04, 107a/06, 107a/07, 107a/08, 107a/10, 107a/11, 107a/12, 107a/13, 107a/14, 107a/15, 107a/16, 107a/17, 107a/19, 107a/20, 107a/21, 107a/22, 107b/02, 107b/03, 107b/07, 107b/08, 107b/09, 107b/10, 107b/11, 107b/12, 107b/13, 107b/14, 107b/15, 107b/19, 107b/20, 107b/21, 107b/22, 108a/02, 108a/05, 108a/06, 108a/09, 108a/10, 108a/14, 108a/15, 108a/16, 108a/19, 108a/20, 108a/21, 108a/23, 108b/01, 108b/03, 108b/06, 108b/07, 108b/08, 108b/09, 108b/14, 108b/15, 108b/18, 108b/19, 108b/23, 109a/01, 109a/02, 109a/04, 109a/05, 109a/06, 109a/07, 109a/08, 109a/10, 109a/12, 109a/13, 109a/14, 109a/16, 109a/17, 109a/18, 109a/20, 109a/21, 109b/02, 109b/04, 109b/05, 109b/06, 109b/07, 109b/08, 109b/09, 109b/12, 109b/13, 109b/14, 109b/15, 109b/17, 109b/18, 109b/19, 109b/21, 109b/23, 110a/01, 110a/02, 110a/03, 110a/04, 110a/06, 110a/07, 110a/08, 110a/09, 110a/11, 110a/12, 110a/13, 110a/14, 110a/15, 110a/16, 110a/18, 110a/19, 110a/20, 110a/21, 110b/02, 110b/03,

110b/05, 110b/06, 110b/07, 110b/08, 114a/17, 114a/19, 114a/20, 114a/21,
110b/10, 110b/11, 110b/14, 110b/16, 114b/01, 114b/09, 114b/11, 114b/13,
110b/19, 110b/20, 110b/21, 110b/22, 114b/14, 114b/15, 114b/17, 114b/19,
111a/04, 111a/05, 111a/06, 111a/10, 114b/21, 114b/22, 114b/23, 115a/01,
111a/11, 111a/12, 111a/13, 111a/14, 115a/02, 115a/03, 115a/04, 115a/05,
111a/16, 111a/17, 111a/19, 111a/22, 115a/09, 115a/10, 115a/11, 115a/12,
111b/01, 111b/02, 111b/03, 111b/04, 115a/13, 115a/15, 115a/16, 115a/17,
111b/05, 111b/08, 111b/14, 111b/15, 115a/19, 115b/02, 115b/03, 115b/04,
111b/17, 111b/18, 111b/20, 112a/02, 115b/05, 115b/06, 115b/07, 115b/11,
112a/03, 112a/05, 112a/06, 112a/07, 115b/12, 115b/17, 115b/18, 115b/21,
112a/08, 112a/11, 112a/12, 112a/14, 115b/22, 115b/23, 116a/08, 116a/09,
112a/15, 112a/16, 112a/17, 112a/18, 116a/10, 116a/12, 116a/16, 116a/19,
112a/20, 112a/21, 112b/01, 112b/03, 116a/20, 116a/21, 116a/23, 116b/01,
112b/04, 112b/06, 112b/10, 112b/11, 116b/02, 116b/03, 116b/04, 116b/05,
112b/14, 112b/15, 112b/16, 112b/19, 116b/06, 116b/07, 116b/08, 116b/09,
112b/21, 112b/23, 113a/01, 113a/04, 116b/11, 116b/13, 116b/17, 117a/01,
113a/05, 113a/06, 113a/07, 113a/08, 117a/03, 117a/04, 117a/05, 117a/06,
113a/09, 113a/10, 113a/11, 113a/14, 117a/09, 117a/10, 117a/11, 117a/12,
113a/15, 113a/18, 113a/19, 113a/20, 117a/14, 117a/15, 117a/16, 117a/18,
113a/21, 113a/22, 113b/01, 113b/02, 117a/19, 117a/20, 117a/21, 117a/22,
113b/03, 113b/04, 113b/05, 113b/07, 117a/23, 117b/01, 117b/02, 117b/04,
113b/08, 113b/09, 113b/10, 113b/12, 117b/05, 117b/07, 117b/08, 117b/11,
113b/13, 113b/14, 113b/17, 113b/18, 117b/12, 117b/16, 117b/17, 117b/19,
113b/19, 114a/01, 114a/02, 114a/03, 117b/23, 118a/01, 118a/02, 118a/11,
114a/04, 114a/05, 114a/06, 114a/07, 118a/12, 118a/13, 118a/15, 118a/16,
114a/08, 114a/09, 114a/11, 114a/12, 118a/17, 118a/23, 118b/01, 118b/02,
114a/13, 114a/14, 114a/15, 114a/16, 118b/07, 118b/08, 118b/09, 118b/12,

118b/14, 118b/15, 118b/16, 118b/17, 118b/19, 118b/21, 118b/22, 119a/02, 119a/04, 119a/05, 119a/06, 119a/08, 119a/09, 119a/10, 119a/11, 119a/13, 119a/16, 119a/18, 119a/20, 119b/02, 119b/03, 119b/06, 119b/07, 119b/08, 119b/11, 119b/12, 119b/15, 119b/16, 119b/17, 119b/18, 119b/19, 119b/20, 119b/21, 119b/22, 120a/01, 120a/02, 120a/04, 120a/06, 120a/07, 120a/08, 120a/10

vebā :< Ar. Veba; salgın hastalık. -12-

v.+ dan 051a/25

v. eyyāmında 050b/22, 054b/05, 069b/03

v. günlerinde 074a/09

v.+ nuŋ 109b/01

v.+ ya 061a/18, 084b/11, 112a/11, 117b/23, 119b/15

v.+ yı 022a/18

vebāiyye :< Ar. Vebaya ait, vebayla ilgili. -2-

ḥummā-yı v.+ de 008b/15

ḥummā-yı v.+ ye 118b/01

vec :< Ar. Eğir otu, Azak eğiri. -7-

v. 089b/19, 103b/07, 107b/02, 109b/21, 110a/01, 113b/04

v. maʿcūnı 090a/07

vecaʿ :< Ar. Ağrı, sızı, acı. -19-

v. 015a/13

v.-ı ḳalbi 103a/07

v.-ı mefāṣıl 016b/13, 016b/16

v.-ı mefāṣıla 016b/23, 050a/24, 053a/18, 054b/18, 077a/15, 084a/21, 087a/16, 109b/12, 115b/03, 118a/17

v.-ı ṣulb 016b/15

v.-ı ẓahr 016b/15

v.+ ı 018a/02, 112a/20

v.+ ını 118b/09

vech :< Ar. Sebep, vesile. -3-

v. 008a/17

v.+ le 004a/06, 098b/09

vecīh :< Ar. Uygun, münasip. -1-

v. olub 051b/14

vedaʿ :< Ar. Katır boncuğu denen bir sedef türü. -1-

v. 090a/09

veḫşirek :< Far. Acı pelin, deniz yavşanı. -1-

v. 103b/06

velākin :< Ar. Ama, fakat. -12-

v. 006a/19, 012b/01, 014b/14, 014b/19, 018b/20, 019b/22, 035b/13,

047b/13, 049b/25, 071a/04, 083a/17, 105a/19

ve mā eşbeh ẕalik :< Ar. "Buna benzer, bunun gibi" amlamındaki Arapça ibare. -5-

v. 096b/14, 096b/18, 097a/03, 097a/09, 097a/16

Venedig : Venedik. -3-

V.+ den 052a/05

V. tiryāḳına 052a/05, 052a/10

verd :< Ar. Gül.-51-

v. 012a/05, 090a/19, 103b/05, 105b/08, 114a/13, 119a/11

bezr-i v. 097a/13

dühn-i v. 012a/04, 015b/16, 017b/16, 113a/06, 113a/20

dühn-ü'l v. 039b/14

ḳurṣ-ı v. 105b/11

mā-ı v. 017b/16, 112a/22

mā-i v. 009a/02, 009a/07, 009b/06, 012a/06, 014a/20, 016a/04, 020b/21, 080a/17, 109a/15, 118b/16, 119b/18

maʿcūn-ı v. 009a/07, 012b/10, 013a/20, 106a/08

şarāb-ı v. 106a/12

v.-i aḥmer 017b/09, 097a/06, 097a/12, 097b/01, 105b/03, 106a/10, 106a/16, 106b/04, 109a/05, 109a/18, 109b/05, 110a/14, 110a/20, 110b/21, 111a/19, 111b/07, 112a/02

şarāb-ı v.-i aḥmer 013b/18

v.-i sefercel 097a/06

verdīnc :< Far. Korkma, ürkme.-1-

v. ʿilletine 076b/06

verem :< Ar. Verem, tüberküloz. -29-

v. 070b/23

v.-i ḥārdan 015b/11

ḥār-ı v.+ den 015b/12

v.+ dür 012a/01, 016a/03, 018a/11

v.+ e 052b/11, 055b/06

v.+ i 113a/03

v.+ ler 058a/10

v.+ lere 076b/07, 113a/03, 113b/14

v.+ leri 089a/10, 112b/24, 113a/08, 118b/10

boġaz v.+ leri 038a/19

göz v.+ leri 076b/07

iç v.+ lerine 085b/14

ṭalaḳ v.+ lerine 085b/14

v.+ üŋ 017b/23, 017b/24, 017b/25, 018a/01, 018a/02, 018a/04, 018a/06, 018a/08

vesme :< Ar. Çivit otunun yaprağı. -2-

v. 089a/01, 090b/21

vesvās :< Ar. Şüphe, kuruntu, işkil. -9-

v.-ı sevdāviyyeye 086b/05

v.-ı sevdāya 044b/14

v.+ a 110b/05

v.+ e 037a/04, 092b/23, 105b/06, 111a/22

v.+ ı 031a/18, 103a/08

veyā :< Ar. - Far. Veya, yahut. -76-

v. 006a/14, 007a/24, 008b/05, 008b/06, 008b/07, 008b/24, 009a/09, 011a/19, 011b/14, 018b/01, 019a/13, 019a/21, 019a/22, 019a/23, 019a/24, 019b/04, 019b/08, 019b/09, 019b/10, 020a/05, 021a/23, 023a/14, 025b/03, 034a/03, 036b/05, 036b/24, 038a/01, 039b/10, 042b/04, 046a/18, 049a/10, 050b/03, 052a/01, 056a/03, 059b/03, 059b/14, 060b/11, 063b/19, 064a/13, 064b/07, 065a/14, 065a/25, 067a/02, 067b/07, 070b/05, 074b/05, 080a/03, 081b/06, 088a/02, 088a/11, 088b/10, 088b/15, 091a/16, 093a/14, 093a/21, 103b/21

veyāḫūd :< Ar. – Far. Veya, veyahut. -55-

v. 002b/07, 007b/25, 008a/04, 008a/06, 008a/19, 008b/03, 008b/05, 008b/16, 011a/11, 011b/09, 011b/16, 011b/17, 012b/09, 015b/22, 016a/09, 016a/16, 018b/06, 018b/07, 018b/08, 018b/12, 019b/18, 020b/04, 021b/05, 021b/10, 024b/12, 028a/01, 028b/10, 034a/04, 038a/05, 038a/22, 042a/14, 045b/17, 048b/24, 049b/12, 050a/07, 052a/16, 052b/18, 053b/05, 053b/24, 054b/18, 056a/07, 060b/11, 064a/11, 065b/25, 066a/21, 067a/03, 068a/03, 071b/18, 072b/03, 073a/01, 075b/12

vez(i)n :< Ar. Ölçü, ağırlık. -11-

v. 111a/18, 118b/11, 118b/12

ḫafīf-ü'l v. 074b/07

v.+ i 024b/10, 039b/10, 045a/02, 047a/09, 060b/18, 087b/06, 117a/20

vezinī :< Ar. Vezinle ilgili; tartılan şey. -1-

v. 050a/21

ve'l-ḥāṣıl :< Ar. Sözün kısası, kısacası. -17-

v. 028a/05, 032a/18, 037a/12, 037a/20, 050b/13, 050b/23, 065b/11, 066a/04, 066a/19, 068a/20, 070a/17, 070b/02, 074b/01, 074b/10, 090b/03, 091b/17, 104b/04

vıynaḳ otı : Aksırık otu. -1-

v. 068a/24

vilāyet :< Ar. İl. -20-

v. 050b/15, 050b/17

v.-i Çīnden 098a/20

v.-i ʿAcemdür 003a/06

v.+ de 068b/13

v.+ den 029b/16

v.+ e 029b/16, 063a/21, 089a/02

v.+ inde 004a/19, 098b/03

v.+ inden 049b/08

İsvec v.+ inden 068b/07

Mülḥīṣān v.+ inden 103a/03

v. ismidür 054b/22

v.+ üŋ 004a/24, 004a/25, 054a/13, 054a/14

vir - : Vermek. -505-

cevāb v.- di 054a/05, 068b/10

cilā v.- ür 080b/02

ḳuvvet v.- digi 080b/18

v.- dim 058b/05

v.- dükde 019a/10

ḫaber v.- e 002a/22

ḳuvvet v.- e 025b/16

ṣadā v.- e 014b/09

v.- eler 002b/11, 002b/12, 002b/13, 008b/25, 009a/01, 009a/08, 009a/13, 009a/14, 009a/18, 009b/02, 009b/12, 009b/14, 009b/17, 009b/18, 009b/19, 010a/01, 010a/06, 010a/08, 010a/09, 010a/19, 010a/20, 010a/21, 010b/07, 010b/08, 010b/17, 010b/21, 011a/03, 011a/04, 011a/06, 011a/07, 011a/12, 011a/15, 011a/22, 011a/24, 011b/01, 011b/06, 011b/16, 011b/17, 011b/19, 011b/21, 011b/22, 012a/04, 012a/05, 012a/11, 012a/12, 012a/15, 012a/21, 012b/04, 012b/05, 012b/07, 012b/08, 012b/13, 012b/16, 012b/21, 012b/24, 013a/08, 013a/09, 013a/12, 013a/18, 013a/24, 013b/01, 013b/04, 013b/12, 013b/23, 013b/24, 014a/01, 014a/10, 014a/13, 014a/19, 014a/21, 014b/23, 014b/24, 015a/07, 015a/09, 015a/10, 015a/15, 015a/16, 015a/17, 015a/20, 015b/04, 015b/06, 015b/07, 015b/08, 015b/17, 015b/18, 015b/24, 016a/01, 016a/02, 016a/06, 016a/08, 016a/13, 016a/14, 016b/19, 016b/21,

016b/22, 016b/23, 017a/13, 017a/14, 017a/24, 017a/25, 017b/04, 017b/05, 017b/06, 017b/08, 017b/16, 017b/17, 017b/18, 017b/19, 017b/20, 017b/21, 018a/03, 018a/04, 018a/20, 018b/09, 018b/15, 018b/16, 018b/17, 018b/23, 019a/06, 019a/07, 019a/08, 019b/25, 020a/02, 020a/03, 020a/09, 020b/13, 020b/18, 020b/22, 022b/12, 023b/04, 028b/05, 028b/21, 037a/17, 040a/23, 046b/06, 052a/22, 055b/08, 056b/17, 056b/18, 064b/02, 067a/18, 068a/21, 072b/01, 072b/03, 080a/12, 082b/14, 084a/15, 084a/17, 104a/17, 105a/07, 106b/02, 109a/16, 110a/11, 110a/18, 110a/23, 118b/11, 120a/07

fāṣıla v.- eler 075b/13

ġıdā v.- eler 075b/01

ḳuvvet v.- eler 010b/11

taḳviyet v.- eler 018a/22

elem v.- en 039b/17

v.- esin 020a/09, 020a/10, 020a/12, 020a/14

v.- ilen 082b/12

v.- mede 013a/01, 027b/16

cevāb v.- meden 101b/18

v.- mege 081b/11

cevāb v.- mege 107a/14

ḳuvvet v.- mege 106a/04

v.- mek 019a/09, 040b/11, 045a/02, 046b/20, 049a/09, 049a/10

müshil v.- mek 019b/08

v.- meyeler 011b/25, 028b/22, 033a/08, 034b/14, 036b/10, 049b/25, 051b/23, 052a/21, 056b/18, 066a/20, 082b/13, 085a/10

v.- meyüb 037a/17

ġıdā v.- mez 074a/23

ḫalel v.- mez 075a/01

zaḥmet v.- mez 068a/11

v.- seler 020b/14, 035a/17, 046b/25, 057a/18, 060b/22

v.- üb 118b/05

baş v.- üb 036b/05

feraḥ v.- üb 054b/03

ḳuvvet v.- üb 026a/19, 030b/02, 034a/17, 047a/06, 067a/20, 091a/20, 092a/08

nażc v.- üb 048b/24

nefᶜ v.- üb 041a/13

şifā v.- üb 021a/20

v.- ür 002a/19, 007b/05, 022b/12, 022b/18, 026b/11, 030a/17, 031b/19, 032a/22, 034b/03, 035b/13, 042a/21,

067b/15, 072b/23, 077a/13, 090b/05, 091a/19, 100a/11, 118a/13

cilā v.- ür 023b/21, 029b/05, 042a/18, 045a/17, 047b/17, 056a/18, 056b/08, 061a/02, 067b/05, 067b/25, 072a/18, 073b/16, 079b/07, 083a/07, 087a/18

çiçek v.- ür 071b/05, 077a/21

dal v.- ür 071b/07

fāide v.- ür 022a/02, 034b/21, 041a/21, 065b/18

feraḥ v.- ür 021b/19, 022a/17, 023b/24, 029b/11, 031b/18, 041a/12, 042a/12, 050a/17, 050a/20, 055a/06, 057b/01, 063b/05, 064a/17, 068a/23, 076a/04, 088a/13, 092b/21, 103a/13, 103b/13

ferāḥ v.- ür 040b/04

ġıdā v.- ür 027b/07, 031a/12, 053b/03, 059b/01, 067a/13, 071a/09, 072b/02, 083b/10, 085b/22,

090a/17, 094b/08

ḫalel v.- ür 091b/21

ḫılṭ v.- ür 067a/09

ḫiddet v.- ür 038b/18, 067a/15, 093a/02

ıżṭırāb v.- ür 034a/22, 054b/23

iştihā v.- ür 059b/19

keder v.- ür 089a/12

keyf v.- ür 037a/22

ḳurılıḳ v.- ür 064b/13

ḳuvvet v.- ür 021b/19, 023b/19, 024a/23, 024b/01, 024b/15, 025a/16, 026a/22, 026a/25, 027a/10, 027a/11, 027b/02, 028a/15, 029a/18, 029a/22, 029b/03, 029b/20, 031a/03, 033a/11, 033b/05, 034a/08, 034a/15, 034b/21, 035a/01, 035a/03, 035b/10, 036a/03, 036a/25, 037b/03, 038a/15, 038b/02, 038b/19, 039a/04, 039a/15, 039a/25, 041a/08, 042a/19, 043b/09, 044a/03, 044b/04, 044b/06, 045a/09, 045b/14, 045b/15, 046a/24, 049b/14, 049b/25, 052a/14, 052b/03, 053a/02, 053b/05, 054b/18, 055a/04, 055a/06, 055b/13, 055b/16, 055b/18, 056b/23, 058a/11, 059b/13, 059b/14, 061b/08, 061b/21, 062a/22, 064a/17, 064b/21, 065b/12, 065b/14, 066a/17, 066a/25, 066b/03, 067a/18, 069a/03, 069b/03, 070b/19, 071a/13, 071b/16, 072a/18, 072a/25, 073a/17, 073a/18, 073b/15, 073b/17, 075a/03, 076a/15, 076b/06, 080a/21, 080b/15, 080b/21, 080b/22, 081b/16,

082a/03, 087a/22, 087b/16, 089b/07, 090b/17, 091b/12, 094b/08, 095a/15, 097b/18, 099a/21, 099b/16, 099b/23, 100b/21, 101b/15, 102b/05, 103b/09, 103b/13, 104b/17, 104b/18, 105b/05, 105b/14, 106a/08, 108a/23, 108b/07, 109b/04, 109b/19, 112b/12, 112b/16

leṭāfet v.- ür 064a/18

leẕẕet v.- ür 119b/20

muʿāvenet v.- ür 080b/20

nefʿ v.- ür 022a/04, 022b/01, 025b/09, 026a/08, 026a/11, 026a/20, 034b/11, 034b/23, 035a/02, 035b/25, 037b/11, 040b/03, 053b/18, 054a/25, 055a/05, 055a/09, 055a/10, 057a/23, 057a/24, 059a/06, 061a/20, 067a/04, 073b/04, 079a/18, 084a/13, 087a/08

ṣıḳlet v.- ür 067b/05, 078a/10, 085b/22, 086a/02

siŋir v.- ür 062a/09

taḳviyet v.- ür 107b/07

yardım v.- ür 057b/20

żarar v.- ür 038a/21

żaʿf v.- ür 033a/21, 067b/01

ʿaṭaş v.- ür 033a/05

v.- ürler 040a/19, 040b/13, 081b/12

ḳuvvet v.- ürler 031a/24

ıżṭırāb v.- ürse 053b/12, 093b/01

ḳuvvet v.- ürve 055a/16

v.- seler 029a/12

virem : bk. verem. -1-

v. 012a/12

virici : Verici. -2-

cilā v.+ dür 056b/21

nefḥ v.+ dür 029a/06

virül - : Verilmek. -1-

v.- ür 053a/13

vişne :< Bul. Vişne. -4-

v. 060a/25

v.+ den 060b/03

v.+ nüŋ 060b/02

v. rengi olub 063a/14

vuḳıyye :< Ar. Okka, 400 dirhemlik ağırlık ölçüsü. -25-

v. 028a/12, 104a/15, 104b/06, 104b/09, 104b/10, 104b/20, 104b/21, 105a/01, 105a/10, 105a/21, 105a/23, 106a/02, 113a/12, 113b/11, 115b/08, 115b/10, 116a/14, 116a/16

v.+ den 081b/10

v.+ dür 081b/08

v.+ si 081b/09

vuḳuʿ :< Ar. Bir olayın cereyanı. -1-

v.+ ı 004a/01

vuḳūf :< Ar. Anlama; durma, duruş, olduğu gibi kalma. -2-

v.-ı tām 081b/13

v.-ı tāmmesi 054a/04

vücūd :< Ar. Varlık; beden. -7-

tebrīd-i v. 063a/24

v.-ı insāna 098a/11, 098a/14

v.-ı insānda 099a/03

v.+ ı 002b/23

v.+ ına 029b/11

v.+ una 088a/05

Y

yā :< Far. Ya, veya, yahut. -33-

y. 006a/14, 007a/19, 007a/24, 009a/09, 010b/12, 010b/24, 011a/19, 012b/20, 013a/07, 015b/11, 016a/09, 018a/23, 018a/24, 018a/25, 018b/01, 019b/04, 028b/10, 031a/05, 036b/05, 046a/25, 047b/08, 074a/08, 079b/09, 079b/18, 088b/18, 090b/13, 091a/16, 091a/17, 117b/17

yā :< Ar. Osmanlı alfabesini otuz birinci harfi. -1-

ḥarf-u'l y. 092a/19, 103b/12

yab - : bk. yap -. -1-

y.- ub 020a/17

yabān :< Far. İnsan yaşamayan kıraç yer. -14-

y. aṣmasıdur 056a/03

y. balı 061b/23, 077a/04

y.+ da 052a/17, 058b/21

y. eşeki 070a/04

y. havīcinüŋ 039b/04

y. ḳabaḳı 056a/04

y. keçisinüŋ 078b/10

y. kerevizi 057b/09

y. ṣarmaşıḳı 095b/10

y. ṣoġanıyla 061a/25

y. toḫmekānıdur 094a/01

y. üzimi 084b/23

yabānī :< Far. Vahşi, yabani. -4-

y. 044b/17

y. kendirüŋ 062a/10

y.+ si 067a/20, 067b/12

yabış - : bk. yapış -. -1-

y.- salar 101b/11

yābis :< Ar. Kuru özelliğe sahip nesne. -324-

y. 003a/03, 027b/05, 032b/24, 035a/16, 039a/24, 043b/18, 047a/20,

054a/23, 059b/02, 062b/24, 066a/23, 087b/10, 097b/05, 105a/02

ḳuşūr-ı utruc-ı aṣfer-i y. 108a/19

küzbere-i y. 111b/22

zūfā-i y. 110a/06

zūfā-yı y. 042b/15

y.+ dür 002a/05, 002a/07, 002a/13, 002a/15, 003a/02, 021a/14, 021b/02, 021b/07, 022a/09, 023a/09, 023b/06, 024b/16, 025a/03, 025a/07, 025a/15, 025a/22, 025b/03, 025b/21, 026a/18, 026a/24, 026b/08, 026b/13, 026b/17, 027a/01, 027a/06, 027a/13, 027a/24, 027b/15, 027b/24, 028b/09, 028b/23, 029a/11, 029a/16, 029a/21, 029b/14, 030b/01, 030b/06, 030b/14, 031a/03, 031a/21, 031b/03, 031b/13, 032a/10, 032b/01, 032b/06, 033a/03, 033a/10, 033a/16, 033a/22, 033b/01, 033b/07, 033b/13, 033b/18, 033b/24, 034a/25, 034b/10, 034b/16, 034b/21, 034b/24, 034b/25, 035a/07, 035a/11, 035b/06, 035b/11, 035b/22, 036a/02, 036a/07, 036a/15, 036b/01, 036b/06, 036b/12, 036b/22, 037a/03, 037a/10, 037a/18, 037b/13, 037b/22, 038a/09, 038b/04, 038b/10, 038b/17, 038b/23, 039a/15, 039b/05, 039b/20, 040a/07, 040a/18, 040b/10, 040b/19, 040b/23, 041a/12, 041a/19, 041b/01, 041b/08, 041b/19, 041b/23, 042a/10, 042a/17, 042b/02, 042b/08, 042b/16, 043a/05, 043b/05, 043b/13, 043b/22, 044a/06, 044a/07, 044a/14, 044a/20, 044b/09, 044b/10, 044b/21, 045a/03, 045a/13, 045a/23, 045b/05, 045b/06, 045b/13, 045b/19, 046b/17, 047a/05, 047a/13, 047a/19, 047b/06, 047b/20, 047b/22, 048a/08, 048a/17, 048a/25, 048b/20, 049a/03, 049a/13, 049b/09, 049b/15, 049b/22, 050a/15, 050b/02, 050b/07, 050b/18, 051a/01, 051a/11, 051a/19, 051b/05, 051b/09, 051b/17, 052a/12, 052a/18, 052b/01, 052b/09, 052b/15, 052b/23, 053a/07, 053b/04, 053b/11, 054b/15, 055a/03, 055a/14, 055a/15, 055a/24, 055b/05, 055b/15, 056a/05, 056a/06, 056a/16, 056b/05, 056b/21, 057a/05, 057a/20, 057b/03, 057b/10, 057b/15, 057b/24, 058a/09, 058a/14, 058b/02, 058b/11, 059a/11, 059b/07, 059b/12, 059b/23, 060a/04, 060a/05, 060a/10, 061a/01, 061a/13, 061b/07, 062a/03, 062a/10, 062a/17, 062b/04,

062b/05, 062b/24, 063b/07, 064b/09, 064b/16, 064b/24, 065a/09, 065b/06, 065b/16, 065b/21, 066a/08, 066a/09, 066a/10, 066a/23, 066b/07, 066b/08, 066b/25, 067a/17, 067b/09, 067b/20, 068a/01, 068a/10, 068a/11, 068b/24, 068b/25, 069a/11, 069a/12, 069a/25, 069b/11, 069b/12, 070a/24, 071b/13, 072a/04, 072b/18, 073a/14, 073a/23, 073b/13, 073b/22, 076a/08, 076b/03, 076b/05, 076b/19, 077a/12, 077a/22, 077a/23, 077b/16, 078a/23, 078b/06, 078b/15, 079a/08, 079b/13, 080b/01, 080b/02, 080b/14, 081b/15, 082a/08, 082a/18, 082a/20, 082b/20, 082b/21, 084b/08, 084b/24, 085a/13, 085b/20, 086a/04, 086a/07, 086b/01, 086b/12, 086b/13, 087a/03, 087a/21, 087b/09, 087b/19, 088a/06, 088a/16, 088b/06, 088b/09, 088b/16, 089a/05, 089a/22, 089b/22, 090a/01, 090a/12, 090a/23, 090b/23, 092a/13, 092a/14, 092a/20, 092a/21, 093a/19, 094a/03, 100b/18, 101b/14, 102a/11, 102b/09, 103a/14

y. olduġını 064a/10

y. olur 065b/23, 070a/07, 101b/14

yābise : bk. yābis. -1-

mī‘a-i y. 084b/07

yāfūḫ :< Ar. Bıngıldak. -1-

y. 002b/14

yaġ : Yağ. -246-

y. 022a/11, 027b/24, 028a/05, 030b/14, 041b/10, 043a/20, 046b/21, 058a/23, 059a/14, 066a/05, 072b/02, 084a/08, 084a/09, 113b/23, 114a/03, 114b/01, 114b/08, 114b/12, 114b/18, 115b/10, 115b/16, 115b/17, 118a/12, 118b/06

y.+ a 046a/17, 064a/22, 064a/23, 086a/07

y.+ dan 052b/05, 114a/05, 114a/10

y.+ dur 003b/10, 046a/10, 064a/23, 115b/14

y.+ ı 021b/10, 030a/15, 030a/16, 030b/16, 032b/19, 038b/23, 043a/23, 044b/20, 048b/07, 049a/17, 051a/12, 053a/22, 059a/14, 059b/05, 061b/22, 064b/05, 074a/15, 078b/07, 085b/21, 086a/10, 086a/15, 087a/15, 087a/16, 088a/01, 089b/06, 089b/12, 090b/11, 092a/21, 113b/22, 114a/01, 114b/01, 114b/03, 115a/18

acıbādem y.+ ı 115b/09

acızeyt y.+ ı 043a/24

bādām y.+ ı 077b/03

bādem y.+ ı 052a/24, 064b/13, 072b/01, 083a/10, 107a/04

belesān y.+ ı 114b/02

benefşe y.+ ı 064a/07

bezīr y.+ ı 114b/20

fār y.+ ı 119b/08

gül y.+ ı 025a/24, 025a/25, 027a/15, 038a/01, 049a/05, 057a/11, 061a/05, 072a/20, 085b/18, 088b/15, 088b/23, 092a/22, 092b/11

ḫaşḫāş y.+ ı 117a/14

iç y.+ ı 088b/10

ispid y.+ ı 086a/19

ḳırmızı y.+ ı 114a/08

ḳızıl gül y.+ ı 061a/22

ḳurṭum y.+ ı 060b/12

mersīn y.+ ı 021b/10, 049b/17

nārdīn y.+ ı 086a/08

neft y.+ ı 087b/07

nīlūfer y.+ ı 059b/05, 117a/14

ṣıġır y.+ ı 066a/15

ṣıġla y.+ ı 084b/05

ṣūsām y.+ ı 115b/12

şırlaġān y.+ ı 048b/08

yāsemīn y.+ ı 039b/22

zanbaḳ y.+ ı 115b/09

zeyt y.+ ı 021b/10, 043a/17, 043a/22, 059a/13, 083a/01, 113b/15, 115b/18, 117a/12

zībaḳ y.+ ı 076b/12

zeyt y.+ ı çökeki 032b/24

y.+ ıdur 040a/01, 042b/22

belesān y.+ ıdur 113b/21

gül y.+ ıdur 039b/14

pāpādiyā y.+ ıdur 039b/18

yāsemīn y.+ ıdur 039b/20

zanbaḳ y.+ ıdur 092b/06

y.+ ın 032b/21, 046a/01, 046a/12, 070a/23, 074a/15, 077a/14, 092b/11, 115b/13

belesān y.+ ın 030b/13

y.+ ına 055a/20, 084b/04, 092b/06

zeyt y.+ ına 100b/12

rāzıḳī y.+ ında 087b/22

zeyt y.+ ında 052b/01

y.+ ından 032a/03, 046a/02

benefşe y.+ ından 089b/12

nergis y.+ ından 086b/15

ṭorṭı y.+ ından 117b/10

ṭuyūr y.+ ından 030a/16

yāsemīn y.+ ından 086b/15

y.+ ını 016a/07, 025a/20, 032a/02, 036a/20, 040a/14, 050a/06, 055a/18,

060a/02, 062b/13, 085b/23, 086a/18, 099a/06, 099a/18, 115a/12, 115a/21

defne y.+ ını 102a/09

gül y.+ ını 036b/05, 055a/20

zerdālū çekirdeki y.+ ını 085b/23

y.+ ınuŋ 059a/16, 086a/08

kādī y.+ ınuŋ 064a/25

zeyt y.+ ınuŋ 043a/19

bādem y.+ ıyala 045a/19

y.+ ıyla 047a/22, 058a/12, 078b/07, 087b/20, 117a/17

acıbādem y.+ ıyla 046a/13

bādām y.+ ıyla 027b/11, 077a/02

bādem y.+ ıyla 031a/20, 038b/03, 052a/16, 057a/02, 088a/11, 091a/18, 116b/04

benefsec y.+ ıyla 116a/18, 116a/21

benefşe y.+ ıyla 087b/14

bezir y.+ ıyla 053a/21

bezīr y.+ ıyla 055b/01

gül y.+ ıyla 023b/07, 028b/20, 032a/04, 043b/01, 048a/22, 048b/22, 049a/07, 049a/19, 053b/16, 069b/06, 069b/07, 071b/15, 079b/07, 088a/09

ḫīrī y.+ ıyla 080b/19, 084b/19

iç y.+ ıyla 042b/24, 042b/25, 055a/25

ḳaz y.+ ıyla 068a/14

menevşe y.+ ıyla 044a/23

mūm y.+ ıyla 045b/01

ṣıġır y.+ ıyla 066a/16, 084a/17

sūsen y.+ ıyla 054b/06, 062a/19, 062b/10

şirūġan y.+ ıyla 022a/09

yāsemīn y.+ ıyla 112b/13

yumurṭa y.+ ıyla 088b/19

zanbaḳ y.+ ıyla 036a/11, 040a/15

zeyt y.+ ıyla 036a/18, 100a/14, 101b/02, 101b/08

zeytūn y.+ ıyla 115a/22

y.+ lar 069a/16, 080b/12, 084b/13, 088b/07, 088b/08, 113a/07, 115a/14

y.+ ları 113a/07, 113b/23, 119b/09

y.+ uŋ 046a/11

yaġ - : Yağmak. -5-

y.- a 083b/03

y.- an 048b/14, 083b/02

y.- ar 031b/07, 093b/05

yaġla -: Yağlamak. -3-

y.- r 060b/01, 087a/07

y.- yalar 038b/03

yaġlu : Yağlı. -10-

y. 059b/03, 073a/13, 078a/15, 082b/16

y. ola 094a/20

y. olandur 046a/02

y. oldugıyçün 070b/08

y. olmagla 078a/12

y. olmaḳdur 048b/01

y. olur 070b/08

yagluluḳ : Yağlılık. -1-

y.+ ı 070b/22

yagmur : Yağmur. -7-

y. 003b/22, 005a/10

y.+ lar 002b/03, 005a/12

y. ṣuyı 074b/19

y. ṣuyıdur 074b/01, 074b/18

yaḫsāc : (?) Bitki adı. -1-

ḥabb-ı y. 010a/23

yāḫūd :< Far. Yahut, ya da. -53-

y. 001b/16, 004a/07, 008a/01, 010b/13, 010b/24, 012b/20, 015b/12, 015b/22, 016a/16, 024b/18, 026b/14, 029b/16, 030a/12, 033a/17, 034a/05, 035a/22, 035b/07, 038a/23, 039a/05, 040a/22, 041a/25, 049b/13, 051a/04, 055a/17, 055b/01, 061a/05, 063a/01, 067a/03, 073b/08, 074a/08, 075a/10, 075b/17, 078b/03, 078b/10, 081a/05, 081a/23, 086a/18, 086a/19, 088a/02, 088b/19, 093a/05, 101b/10, 101b/21, 102b/19, 105b/19, 111b/13, 112a/15, 117a/09, 117b/07, 117b/11, 117b/17

yaḳ - : Yakmak. -47-

y.- ar 030b/10, 050b/12, 101a/09

y.- arlar 088b/04

y.- dıġı 101b/01

y.- dıḳdan 029b/03

y.- duġına 068a/16, 083a/19, 092a/14

od y.- duġına 023b/10

y.- maḳdan 085a/16

y.- masalar 080b/05

y.- maz 101b/06

y.- mış 088b/15

y.- sa 031a/14

y.- salar 044a/16, 080b/05, 085b/03, 099a/07

y.- ub 023a/11, 023b/13, 028a/04, 037b/16, 040b/21, 046b/02, 047b/16, 048a/22, 049a/19, 050a/03, 061b/04, 061b/16, 061b/18, 071a/09, 078b/09, 085a/16, 090a/14, 090a/16, 098a/02, 101a/15, 101b/03, 102a/20, 103a/10, 103a/14, 108a/06, 115b/15, 116a/09, 116a/12

yaḳaẓa :< Ar. Uyanıklık. -1-

y.+ dur 001b/15

yaḳıcı : Yakıcı. -1-

y. 085a/15

yaḳın : Yakın. -14-

y. 018b/19, 020b/14, 052b/11, 094b/19, 099a/09

y.+ dur 007b/20, 064a/01, 067a/12, 069a/11, 086a/05, 089b/23

y.+ dür 054b/21

y. idüb 068b/16

y. olunca 019a/12

yaḳınlıḳ : Yakınlık. -1-

y.+ ına 019b/18

yaḳīn :< Ar. Sağlam bilgi, kesin olarak bilme. -1-

y. 008a/08

yaḳṭīn :< Far. Sarmaşık, sürüngen asma, kabak ağacı. -1-

y. 103b/14

yaḳu : Yakı, ağrıları iyi etmekte kullanılan
ve çeşitli ot ve nesnelerden yapılan em, ilaç. -78-

y. 026b/08, 028a/04, 033b/21, 049b/12, 079b/01, 085a/20

y. etmek 087a/23

y. etseler 077a/01

y. eyleseler 022a/02, 022b/22, 023a/16, 023b/20, 024b/13, 025a/16, 025a/24, 026a/08, 026a/09, 027a/16, 027b/03, 029b/24, 030a/22, 030a/23, 030b/18, 031b/21, 033b/20, 033b/21, 036b/02, 036b/05, 036b/17, 039a/16, 043a/06, 043a/10, 044a/09, 044b/13, 045a/06, 048b/06, 049b/13, 052a/08, 053a/02, 053b/19, 054b/17, 056a/10, 056a/11, 065b/11, 065b/17, 067a/08, 071b/20, 071b/25, 081a/16, 085a/04, 088a/22, 092a/14

y. eyleyeler 088a/09

y. ideler 022b/21, 026a/03, 026a/10, 034b/25, 044a/12, 071b/20

y. itseler 056b/01

y. itüb 081a/15

y.+ lara 082a/04

y. olunsa 024b/14, 028b/25, 029b/21, 030b/20, 031b/06, 032b/12, 037b/12, 051b/07, 053b/15, 065b/18, 066a/05, 067a/04, 083a/01, 087b/02

yāḳūt :< Ar. Yakut. -18-

y. 004a/15, 007a/07, 007b/13, 092b/16, 093a/03, 095a/14, 103b/12

gök y. 095a/21, 105b/07

ḳızıl y. 092b/22, 105b/07

y.+ a 103a/04

gök y.+ a 092b/18

ḳızıl y.+ a 092b/18

y. ṭaşı 057b/03

y.+ uŋ 093a/05, 103a/04

yāḳūtī :< Ar. Yakutla ilgili; içerisinde yakut bulunan. -2-

maʿcūn-ı y. 013a/04

y. olmaḳ 008b/03

yala - : Yalamak. -2-

y.- salar 062a/21, 083a/02

yalat - : Yalatmak. -1-

y.- alar 022a/12

yalıŋ : Alev. -1-

y. 021b/14

yalŋız : Yalnız. -29-

y. 007a/23, 021a/06, 024b/18, 027a/09, 032a/06, 035a/17, 037a/23, 039a/02, 039b/22, 040b/04, 041b/05, 042a/06, 043a/10, 044a/09, 045b/08, 046a/24, 049a/09, 057a/10, 059a/21, 061b/10, 063b/04, 064a/13, 065a/14, 074a/23, 082b/01, 084b/15, 086a/03, 087a/01, 093a/04

yaluŋuzluḳ : Yalnızlık. -1-

y.+ ı 089a/11

yamul - : Yamulmak. -1-

y.- duġına 044a/21

yan : Yan, yan taraf. -12-

y. 008b/07, 085b/13, 090a/02

y. aġrılarına 101a/06

y. aġrısına 107b/09

y.+ ımızda 063a/05

y.+ ına 002b/06, 019b/21

y.+ ında 004a/22, 030b/14

y.+ larında 093b/15

y.+ larından 078a/19

yan - : Yanmak. -34-

y.- a 021b/15

y.- ar 083a/08

y.- duḳdan 101b/14

y.- maḳ 063b/10

y.- masın 044a/17

y.- masınuŋ 021b/11, 052b/07

y.- maz 115b/15

y.- mış 021b/06, 031a/22, 035b/14, 036b/03, 037a/07, 049a/14, 049b/11, 052b/02, 052b/08, 055b/02, 060b/12, 061a/23, 063b/11, 071a/10, 072b/04, 075b/10, 077a/05, 080a/16, 083a/07, 109b/17, 116a/12

y.- mışını 052a/19, 060a/10, 090a/15

y.- mışınuŋ 033b/18

y.- ub 066a/03

yanbaş : bk. yanbaşı. -8-

y. aġrısı 070b/04

y.+ ı 087a/17, 087b/11, 088b/01

y.+ ı aġrılarına 086b/02, 092a/17

y.+ larında 026b/16

y.+ larından 057a/07

yanbaşı : Siyatik; kalça kemiğinin üst başı. -6-

y. 068b/01, 068b/04, 077a/23

y. aġrılarına 043b/07, 049a/14, 079a/15

yanġu : Yangı, iltihap. -1-

beden y.+ sına 083a/15

yanġunluḳ : Yanma. -1-

miʿde y.+ ına 041a/13

yanıcı : Yanıcı. -2-

y. 004b/07

y. ola 018a/02

yaʿnī :< Ar. Yani. -60-

y. 003a/04, 003a/06, 003b/17, 025b/22, 032a/15, 034b/01, 041a/15, 041a/17, 043a/13, 046a/01, 046a/15, 050a/01, 051a/12, 058b/03, 060a/21, 060b/02, 066a/02, 069a/01, 070a/25, 070b/22, 071a/07, 071b/06, 071b/24, 072a/04, 072b/07, 074a/01, 074b/06, 074b/20, 075a/01, 075a/21, 076a/02, 077a/21, 078a/22, 078b/06, 079b/01, 080a/03, 081b/22, 084a/05, 084b/14, 085a/13, 085b/13, 085b/19, 086a/04, 088b/06, 089b/23, 100a/22, 101b/07, 101b/12, 101b/22, 102a/01,102a/03, 102a/09, 102b/08, 102b/12, 102b/14, 102b/18, 103a/17, 117b/12

yanuḳ : Yanık. -10-

y. 094b/02

āteş y.+ ına 035b/24, 046a/05, 076b/09, 082a/11

od y.+ ına 079b/10

ṣu y.+ ına 079b/10

y.+ un 083a/16

āteş y.+ una 088b/07, 090a/15

yanuḳluḳ : Yanma, yanıklık. -1-

miʿde y.+ ını 056b/15

yap - : Yapmak. -2-

y.- arlar 004a/25

y.- ub 004a/24

yap : Yavaş. -2-

yap y. 079b/15

y. yap 079b/15

yapıl - : Yapılmak. -1-

y.- duġı 100b/16

yapış - : Yapışmak. -9-

y.- a 050b/25

y.- duġı 052b/16

y.- masına 090a/05

bağırsaḳ y.- masına 071b/19

y.- mazsa 052b/18

y.- sa 088b/18, 102b/21

y.- ur 052b/19, 117b/18

yapışdur - : Yapıştırmak. -3-

y.- alar 084b/21

y.- salar 052b/16

y.- ub 077b/21

yapışġan otı : Yapışkan otu. -1-

y.+ dur 035b/22

yapışkan : yapışġan otı. -2-

y. 116a/15, 116a/17

yapraḳ : Yaprak. -137-

y. 028a/10

y.+ ı 028b/08, 030b/12, 037b/14, 042b/15, 043a/13, 043b/11, 043b/24, 044b/08, 045b/03, 047a/03, 048a/07, 049a/12, 055a/19, 056b/08, 056b/09, 056b/11, 059a/08, 061a/22, 062a/13, 062b/17, 063a/10, 065a/07, 065a/17, 067a/21, 071b/07, 072a/15, 072a/19, 072b/06, 073b/01, 074a/05, 076b/15, 081b/21, 088a/04, 089b/21, 092b/14, 092b/15, 093a/13, 093b/07, 094b/17

bazı y.+ ı 116a/20

benefsec y.+ ı 116a/15

bögürtlen y.+ ı 079b/18

cevz y.+ ı 043b/11

defne y.+ ı 078a/14, 114b/16

pāzı y.+ ı 116a/14

seẕāb y.+ ı 042b/19

tarḫūn y.+ ı 093b/07

mersīn y.+ ı ṣuyıyla 109b/21

y.+ ıdur 028a/11, 046b/16, 078a/23, 093b/22

çivid y.+ ıdur 090b/22

y.+ ın 022a/17, 022a/20, 049b/18, 053a/02, 054b/15, 054b/17, 055a/19, 061b/03, 062a/09,

062a/12, 072a/05

y.+ ına 071b/10, 089a/01

bādām y.+ ına 078a/20

bādem y.+ ına 093b/15

besfāyic y.+ ına 044b/08

çügündür y.+ ına 093a/15

incīr y.+ ına 062b/17

mārūl y.+ ına 093a/13

rāziyāne y.+ ına 042b/16

zeytūn y.+ ına 076b/15

y.+ ında 062b/03

y.+ ından 027b/18, 057b/12, 064a/06, 069b/13, 071b/05, 082b/15

kirās y.+ ından 063a/09

y.+ ını 023a/19, 036b/02, 036b/17, 036b/18, 041b/05, 043a/09, 043a/10, 044b/11, 059a/09, 060b/20, 061a/25, 061b/02, 076a/21, 076b/09, 078b/01, 083a/19, 092a/14, 092a/16, 092b/16, 098a/10, 099b/06, 103a/11, 103a/12, 103b/03

defne y.+ ını 078a/13

sögüd y.+ ını 037b/18

y.+ ınuŋ 023a/21, 037b/19, 064a/02, 071b/10, 071b/14, 071b/22, 072a/07, 072a/15, 073b/22, 081b/22, 092a/15, 093a/18

aṣma y.+ ıyla 097b/11

gül y.+ ıyla 067a/03

y.+ ları 025b/20, 071b/09, 078a/19, 093b/15, 094a/21, 095a/22, 095b/23

y.+ ların 037b/15

y.+ larında 096a/04

y.+ uŋ 054b/18, 055a/12

yapraḳlı : Yapraklı. -3-

y. 049a/21, 082b/08

y. olur 082b/08

yapraḳlu : yapraḳlı. -3-

y. 094b/11

y.+ sıdur 076b/17, 076b/18

yar - : Yarmak. -7-

y.- arlar 046b/12

y.- ub 004a/11, 050a/07, 056a/24, 056b/01, 066b/14, 078a/05

yar : Ağızdan taşan tükrük. -2-

aġız y.+ ı 064b/25

y.+ ıyla 082a/21

yara : Yara. -133-

y. 057a/09, 074b/18, 098a/03

y. eṣerlerin 029b/04

y. eylemiş 078a/06

y. getürür 085a/08

y.+ lar 023b/06, 029a/05, 051a/22, 064b/17, 085a/22, 098a/03, 114a/05

y.+ lar merhemine 021b/16

y.+ lara 005b/08, 021b/08, 023b/14, 031b/05, 033a/22, 037b/17, 037b/25, 040b/22, 044a/17, 048a/20, 048b/11, 049a/06, 050b/19, 050b/22, 051a/02, 051b/06, 053a/17, 061a/17, 064a/02, 064a/04, 065b/07, 068a/02, 070a/08, 071b/14, 076b/10, 079a/18, 085a/01, 089a/09, 090a/14, 092a/16,

092b/16, 095b/23, 096a/02, 099a/23, 100a/12, 114a/01, 114a/02, 114b/19, 117a/01, 118a/16, 118b/06, 118b/14, 119a/19

y.+ lardan 081a/20, 085a/23, 114b/18, 118b/17

y.+ ları 005b/09, 024b/06, 032b/25, 037b/23, 049a/04, 064a/02, 068a/14, 089a/08, 091a/01, 091a/02, 114a/06, 114b/06, 119a/05, 119a/08, 119a/12

aġız y.+ ları 002b/02

göz y.+ ların 021b/07

y.+ larına 033a/25, 036b/13, 061b/09, 114b/08

baġırsaḳ y.+ larına 026a/04, 035b/21, 055b/02, 060b/20, 070a/12, 072a/10, 083a/22, 087a/11

baġırṣaḳ y.+ larına 090b/12

boġaz y.+ larına 032b/02, 070b/12

göz y.+ larına 073b/14, 087a/07, 090a/15

iç y.+ larına 058a/22

ḳılıç y.+ larına 039a/25

ḳulaḳ y.+ larına 041b/20, 064a/03

meṣāne y.+ larına 070b/13, 083b/11, 084a/16

öyken y.+ larına 060a/12

ẕeker y.+ larına 031b/15

bıçaḳ y.+ larında 021b/24

y.+ lari 031b/04

y.+ laruŋ 027a/15, 085a/17

y.+ nuŋ 117a/01

y. olduḳdan 037b/15

y.+ sı 038a/05, 080a/01

y.+ sın 048a/02

baġırsaḳ y.+ sına 027b/09, 035b/08, 065b/03, 068a/13

baġırṣaḳ y.+ sına 070b/20

diş dibleri y.+ sına 026a/05

miʿde y.+ sına 090b/14

öyken y.+ sına 055b/10, 065b/01, 065b/04, 071b/15

y. üzerine 100b/03

y.+ ya 101b/04, 114a/21

y.+ yı 062b/07, 114b/02, 117a/02, 119a/08

yaraḳān :< Ar. Sarılık hastalığı. -19-

y. 038a/23, 069a/16

ṣefūf-ı y. 111b/11

y.+ a 015a/11, 022a/03, 028b/16, 036a/09, 044b/13, 047a/07, 053b/19, 058a/19, 059a/12, 064a/04, 074a/01, 075b/10, 077a/13

ṣarı y.+ a 103a/02

y.+ ı 015a/05, 064a/05

yarala - : Yaralamak. -1-

y.- r 024a/07

yaralan - : Yaralanmak. -1-

y.+ ur 005b/08

yaramaz : Uygun ve yararlı olmayan, bir işe yaramayan, yaramaz. -64-

y. 007a/18, 020a/23, 024b/05, 025a/19, 030a/11, 030a/25, 031b/05, 032a/22, 033b/14, 036b/13, 037b/16, 037b/17, 038a/12, 039a/20, 040a/24, 043a/06, 043a/07, 046a/14, 046b/03, 050b/02, 050b/18, 052b/16, 054b/03, 055a/25, 055b/20, 056a/01, 057a/16, 057b/04, 059b/09, 059b/18, 064a/02, 064b/04, 065b/07, 066b/10, 067a/06, 069a/18, 070a/01, 070a/22, 072b/23, 073b/01, 080b/15, 082b/03, 091a/02, 091a/21, 092a/16, 107b/08, 119a/05

y.+ dur 019b/16, 019b/17, 028a/01, 033b/14, 033b/20, 041b/22, 046b/08, 052a/14, 062a/13, 065b/22, 066a/15, 067b/05, 071a/17, 074b/21, 087b/16

y. olaġandur 074b/22

yarasız : Yararsız. -1-

y. 025a/23

yardım : Yardım. -5-

y. ider 074a/23, 095a/01, 106a/09

y. idüb 066a/16

y. virür 057b/20

yarı : Yarı, yarım. -3-

y. 057b/13, 062b/09, 070a/11

yarıcıḳ : Yarıcık. -1-

y. 040a/20

yarıḳ : Yarık. -5-

kasık y.+ ına 090a/03

y.+ lara 073a/23

eller y.+ larına 110b/06

maḳʿad y.+ larına 049a/19, 061a/06

yarım : Yarım. -41-

y. 024b/10, 030b/09, 031b/01, 032a/12, 033b/08, 034a/10, 034a/12, 034a/21, 035a/16, 035a/19, 035b/06, 036a/10, 036b/15, 037a/08, 037a/12, 038b/21, 048a/13, 050a/21, 056a/22, 057b/19, 058a/12, 058b/25, 059b/16, 059b/20, 061a/21, 061b/05, 062a/24, 069a/02, 069a/14, 077a/16, 077b/06, 078b/15, 079a/10, 081a/14, 081b/12, 082b/04, 088b/22, 089a/12, 093b/01, 113a/2

yarımşar : Yarımşar. -1-

y. 114a/08

yarpuz : Yaban nanesi, yarpuz. -7-

y. 057b/22, 057b/23, 116a/03, 116b/17

şu y.+ ıyla 087b/06

y. şuyıyla 116a/04, 116b/18

yaru : bk. yarı. -2-

y.+ sı 044b/18

y.+ sını 034a/07

yaruḳ : bk. yarıḳ. -4-

ḳasıḳ y.+ ına 026a/13, 034b/25, 043b/25

y.+ lara 065b/18

yaşdıḳ : Yastık. -2-

y. altına 098a/06, 101a/21

yāsemīn :< Far. Yasemin. -21-

y. 092a/19, 092b/02, 103b/13

dühn-i y. 009b/16

dühn-ü'l y. 039b/20

ḳızıl y. 092b/12

şarı y. 092b/07, 092b/09

y.-i aḥmer 092b/12

y.-i aṣfer 092b/07

y. çiçekidür 092a/19

y. çiçekinüŋ 039b/25

y.+ den 092b/02

beyāż y.+ den 092b/08

y.+ i 103b/14

y. ḳuvveti 086b/14

y.+ üŋki 092a/19

y. yaġı 039b/22

y. yaġıdur 039b/20

y. yaġından 086b/15

y. yaġıyla 112b/13

yaşşı : Yassı. -1-

y.+ ca 028a/06

yaş : Yaş, nemli; gözyaşı. -33-

y. 002a/06, 010b/10, 016b/20, 023a/18, 027b/13, 031b/05, 032b/08, 036a/17, 042b/21, 044a/01, 051a/15, 053b/24, 060b/20, 065a/04, 070a/21, 097b/14, 098b/11

y.+ ı 022a/22

göz y.+ ı.nı 021a/16

y.+ ın 029b/03, 048a/03, 048a/12

göz y.+ ın 030b/04

göz y.+ ına 027a/06

y.+ ını 062b/06, 091a/23, 092b/05

göz y.+ ını 042a/18, 042b/13, 099a/14

y.+ ları 047a/16, 058b/16

yaş : Doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman, yaş. -1-

y.+ ında 107a/13

yaşar - : Yaşarmak. -2-

y. 010b/08

y.- maḳ 005a/13

yaşart - : Yaşartmak. -1-

y.- ur 054b/23

yaşlıḳ : Yaşlık. -7-

y.+ ı 042b/13, 093a/19

gögüs y.+ ın 068a/23

miʿde y.+ ın 073a/11

y.+ ına 037a/19

miʿde y.+ ını 091a/19

y.+ larına 057b/05

yaşlu : Yaşlı. -6-

y. 034b/04, 046b/25, 054b/07, 057a/17

y.+ lardan 003b/01

y.+ laruŋ 003a/24

yaşluḳ : bk. yaşlıḳ. -1-

miʿde y.+ una 027a/18

yat - : Yatmak. -10-

y.- a 019b/12, 019b/21

y.- acaḳ 101b/02, 104a/08

y.- duḳda 073b/02

y.- salar 030a/25, 097b/12

y.- ub 008b/10

y.- ur 019b/12, 019b/21

yatır - : Yatırmak. -1-

y.- ub 008a/04

yavrı : Yavru. -4-

y. 056b/14

gögerçin y.+ larıdur 057a/12

y.+ larından 044b/18

gögercin y.+ sın 057a/18

yavru : bk. yavrı. -1-

y.+ sını 103a/09

yavuz : Kötü, fena, setr, keskin. -2-

y. 019b/14

y.+ un 019b/10

yay - : Yaymak. -3-

y.- ub 113a/13, 113a/17, 113b/12

yayıl - : Yayılmak. -1-

y.- madan 103b/05

yayḳa - : Yıkamak. -2-

y.- r 119a/08

y.- yub 119a/09

yaylaḳ : Yayla. -1-

y. 065b/22

yaz : Yaz mevsimi. -18-

y. 002a/12, 049b/23

y. eyyāmında 067b/02

y. faṣlı 041b/03

y. faṣlında 044b/20, 071a/18

y. güni 018b/05

y. günlerinde 054a/10, 063a/23, 063b/04, 066b/12, 068a/18, 074a/05, 090a/07

y. ıssılarında 036b/09

y. ḳabaḳı 059a/23

y. ḳabaḳınuŋ 059a/24

y. olursa 111a/17

yaz - : Yazmak. -7-

y.- ar 102a/15

y.- dılar 064a/10

y.- duġı 098a/18

y.- maḳ 020b/03

y.- mamışlardur 066b/09

y.- mışlar 028b/06

y.- mışlardur 074a/20

yazıl - : Yazılmak. -1-

y.- an 013b/11

yazın : Yazın, yaz döneminde. -2-

y. 005a/20, 065b/21

ye - : Yemek. -191-

y.- dügi 028a/22

y.- düginde 005b/15

y.- dügümüz 063b/01

y.- dükde 020b/10

y.- dükleri 081a/11

y.- dükleriden 033b/16, 046b/05

y.- düreler 051a/09

y.- dürseler 023a/15, 078b/16

y.- mek 022b/14, 041b/22, 046b/04, 049b/13, 050b/08, 052a/15, 054b/01, 058a/23, 065a/14, 065b/10, 070a/15, 070a/16, 070b/05, 083b/13, 087a/22, 090a/07, 098b/05

y.- mekden 018b/06, 022a/19

y.- mekdendür 001b/20

y.- meke 023a/04

y.- mesi 070b/21, 079b/01

y.- meyeler 022b/05, 065a/19

y.- meyen 023a/05

y.- mezler 079a/22

y.- miş 041a/05, 101a/07

y.- miş olsalar 040a/21

y.- mişlere 070a/17, 071b/23

y.- r 029b/04, 098b/06, 098b/08

y.- rler 004a/19, 005b/06, 022b/17, 023a/09, 027b/22, 062a/09, 071b/08, 083a/12, 083b/08

y.- rlerse 070b/05

y.- rseler 073a/12

y.- se 050a/05, 097b/13

y.- seler 022a/20, 023b/03, 023b/11, 023b/23, 027a/07, 027b/09, 027b/12, 027b/13, 029a/02, 029a/07, 029a/08, 029a/19, 029b/17, 029b/19,

030b/11, 031a/19, 031a/24, 032a/07, 033a/21, 033b/03, 033b/16, 034b/17, 034b/18, 034b/19, 036a/09, 036a/24, 036b/05, 037a/01, 037a/02, 037a/16, 037a/20, 038a/25, 039a/07, 039a/11, 040a/20, 040b/20, 040b/25, 041a/05, 041b/04, 041b/24, 042a/02, 044a/09, 044a/21, 044b/05, 044b/06, 045a/08, 045a/20, 045b/08, 045b/10, 045b/20, 046a/04, 046a/07, 047a/15, 047b/13, 048b/17, 048b/24, 049b/24, 050a/10, 051a/07, 051b/15, 051b/22, 052a/01, 052a/02, 053b/24, 053b/25, 054b/09, 055b/22, 056b/09, 056b/13, 057b/06, 057b/16, 059b/04, 059b/14, 060b/17, 060b/23, 061a/19, 061b/21, 065a/14, 065a/17, 065a/19, 065b/09, 065b/20, 065b/25, 066a/06, 066a/16, 066a/18, 066b/03, 067a/09, 067b/16, 069a/08, 069a/15, 069a/19, 070a/20, 071a/20, 071a/21, 072a/10, 072b/23, 073a/10, 073b/07, 073b/08, 073b/15, 074a/05, 074a/11, 078b/08, 081a/07, 081a/13, 081a/14, 082a/23, 083a/20, 083b/01, 087a/06, 087b/05, 088a/02, 089a/11, 091a/06, 091b/13, 094a/10, 097b/10, 099a/08, 101a/19, 101b/21, 102b/05, 103a/07, 103b/02

y.- yüb 046b/14, 058b/05, 092a/07

yebrūḫ :< Ar. Adam kökü, abdüsselam kökü. -6-

y. 093a/08, 093a/09, 093a/11, 093a/16, 093a/18

y.+ dur 093a/10

Yebruḫī : Kudüs yakınlarında bir sahra. -1-

Y. 093a/07

yebrūḫu'ṣ-ṣanem :< Ar. Adam otu, kan kurutan. -2-

y. 093a/06, 093a/17

yedi : Yedi. -27-

y. 005a/04, 046b/19, 053b/13, 056a/02, 058b/13, 061a/04, 072b/14, 076a/11, 076a/12, 076b/13, 078b/03, 086a/12, 091a/18, 093b/03, 093b/22, 094a/05, 102a/07, 104a/20, 107a/12, 109a/14, 109b/10, 110a/10, 110a/14, 116a/10, 116b/13

yedinci : Yedinci. -8-

y. 019a/17, 019a/18, 019a/21, 019b/03, 068b/09, 093b/13

y.+ si 001b/21

y.+ sine 002b/17

yedir -: bk. yedür -. -2-

y.- eler 073a/09

y.- üb 075b/03

yedişer : Yedişer. -1-

y. 110a/15

yedür - : Yedirmek. -36-

y.- e 029a/02

y.- eler 020a/18, 020b/22, 022a/06, 032b/21, 033a/20, 044a/10, 106a/18

y.- esin 020a/15, 020a/17

y.- mek 085a/23

y.- meyeler 025a/23, 046b/07, 057a/10, 057a/17, 066a/04, 070a/16, 078a/09

y.- se 101a/04, 116a/08

y.- seler 021a/22, 021b/05, 029a/07, 029a/10, 045a/25, 050a/04, 052b/13, 072b/03, 100a/01, 100a/08, 100a/13, 116a/10

y.- ür 044b/18

y.- ürler 025b/09

yeg : İyi, üstün; kuvvetli. -41-

y.+ dür 030b/16, 039a/09, 041a/02, 041a/18, 043a/16, 044b/20, 044b/21, 044b/24, 045a/02, 049b/02, 053b/07, 057b/13, 059a/17, 060a/09, 062a/02, 066a/11, 066a/22, 067a/12, 071a/03, 071a/13, 071a/14, 071b/17, 072b/17, 073b/12, 074a/19, 075a/23, 076a/10, 077a/19, 079a/16, 080b/09, 081a/10, 081a/11, 081b/18, 082a/09, 082b/15, 084a/01, 085a/16, 089b/12, 090b/16, 092b/12

yegrek: Daha iyi, daha üstün; daha kuvvetli. -1-

y.+ dür 032b/10

yek :< Far. Tek, bir. -1-

y. 003a/01

yel : Yel; mide ve bağırsak gazı; romatizma. -45-

y. 070a/11

y.+ den 010b/17

y.+ eri 065a/15

y.+ i 031b/19, 053b/12

y.+ ini 070a/11

y.+ lere 016b/01, 035a/21, 038b/07, 040a/04, 054b/01, 069b/01

y.+ leri 035b/12, 036a/07, 038a/12, 038b/05, 039a/15, 039a/18, 040a/02, 040b/24, 041b/07, 042a/10, 042a/14, 042b/21, 048a/17, 048b/04, 049a/15, 056b/07, 059b/20, 061a/20, 062b/08, 066a/24, 067b/21, 068a/19,

077b/05, 086b/04, 095a/08, 108a/15, 108a/18

ṣovuḳ y.+ leri 086b/02

y.+ lerin 039a/03, 068a/20

bağırsaḳ y.+ lerin 039a/23

maḳʿad y.+ lerine 047a/08

meṣāne y.+ lerini 106b/15

yellendür - : Yellendirmek. -1-

y.- ür 115b/23

yelmeşik : Yapışkan, lüzucetli. -20-

y. 027a/22, 029b/08, 031a/06, 031a/23, 032b/07, 034a/15, 035b/14, 041b/11, 042b/12, 044a/07, 048b/04, 055a/11, 056a/01, 057a/07, 057b/05, 062b/09, 072b/05, 074a/07, 085a/02

y. balġamlara 091a/17

yelmeşikli : Yapışkanlı. -1-

y. 096a/02

yelmeşiklü : bk. yelmeşikli. -1-

y. 033b/08

yemek : Yemek. -1-

y. 067b/18

Yemen : Yemen. -8-

ehl-i Y. 063a/23

Y.+ de 063a/04, 063a/25, 093b/04

Y.+ den 068a/09

bilād-ı Y.+ den 101b/15

Y. diyārında 054a/03, 063a/03

yemiş : Yemiş, meyve. -59-

y. 022b/02, 041a/07

y.+ dür 026a/17, 026a/23, 027a/05, 030b/01, 030b/06, 031b/16, 081a/08

y.+ i 023a/18, 026a/11, 044b/08, 052b/23, 055a/13, 055a/17, 063a/12, 079a/16, 086a/22, 092a/12, 093a/14, 094b/14

ardıc y.+ i 114a/13

ardıç y.+ i 022a/08

ḫurmā y.+ i 032a/05

mersīn y.+ i 068a/08

y.+ i olur 083b/07

y.+ idür 072a/13, 093a/18

defne y.+ idür 035a/11

ılġun y.+ idür 033a/09

y.+ in 022a/09, 022a/11

y.+ inden 085a/10

y.+ ine 022a/08

ökse y.+ ine 043b/17

y.+ ini 053a/03, 053b/19, 056a/20, 060b/20, 097b/17

defne y.+ ini 005b/15

y.+ inüŋ 022a/09, 059a/11, 063b/02, 072a/18, 085a/02

zaḳḳūm y.+ inüŋ çekirdeki 040a/01

y.+ ler 002a/07

y.+ üŋ 030a/01, 030a/07, 043a/03, 044b/01, 052a/18, 053b/21, 055b/13, 058a/12, 060a/20, 060b/19, 073b/20

yemişlü : Yemişli, meyveli. -1-

y. 022a/08

yemlik : Tekesakalı, yemlik. -1-

y. 071b/01

yemlik : Hayvanlara yem verilen yer veya kap. -2-

y.+ i 100a/21

ṣıġır y.+ ine 100a/21

yen - : Yenmek. -4-

y.- mez 083b/08

y.- se 059b/01

y.- üb 004b/24

y.- ürse 059a/25

yengeç : Yengeç. -5-

y. 007a/17, 044a/17, 060a/11

y. etine 004a/23

deŋiz y.+ idür 044a/14

yeŋi : Yeni. -10-

y. 032a/02, 035a/09, 037b/16, 051a/24, 069a/18, 079a/18, 114b/19, 119a/15

y. dünyāda 052a/11

y. ola 085b/07

yeŋil - : Yenilmek. -1-

y.- e 001b/24

yer : Yer, bölge. -103-

y. 003a/05, 022a/25, 082b/07

yerlerde y. 044b/07

y. altında 005b/10

y.+ de 007b/08, 028a/19, 030b/12, 063a/04, 063a/11, 066b/17, 100b/23

y.+ den 029b/02, 052b/16, 058a/16, 068b/19

y.+ e 004a/12, 004a/20, 017b/15, 023b/13, 050a/08, 050b/16, 052b/16, 081a/21, 083b/23, 085a/18, 085a/20, 085b/01, 087b/18, 091b/11, 093a/13, 094a/08, 101a/17, 101a/21, 101b/01, 102a/10, 102b/03, 115a/12, 115b/09, 117b/13, 118a/04

y.+ ede 035a/06

y.+ elerde 094a/14

y.+ i 085a/18

y.+ in ṭutar 074a/22

y.+ inde 017a/17

y.+ inden 032b/17, 048a/23

y.+ ine 017b/04, 051b/24, 061b/11, 065a/23, 073a/09, 080a/04,

084a/07, 085a/19, 086b/23, 092b/15, 100b/08, 103b/04

aġrı y.+ ine 113b/04

būre y.+ ine 120a/11

ṣaç y.+ ine 102a/23

ṭuz y.+ ine 116a/10

y.+ ler 003a/04, 003a/06, 004a/23, 030b/21

y.+ lerde 008a/13, 017a/20, 018b/19, 020b/18, 020b/19, 021a/19, 025a/06, 043b/04, 065b/22, 068a/09, 072a/03, 079b/21, 083b/07, 089b/20, 094a/21, 094b/02, 094b/06

berrāḳ y.+ lerde 094b/14

göl y.+ lerde 089b/22

y.+ lerde yer 044b/07

y.+ lerden 001b/01, 067b/04

y.+ lerdür 003a/04

y.+ lere 033b/22, 036a/17, 113b/02

y.+ lerede 094b/17

y.+ leri 002a/23, 021a/08, 078a/04

y.+ lerinden 030a/15

y.+ lerine 085b/02

y.+ üŋ 056a/25, 099b/13

y. yüzine 005b/11

yer pelīdi : Yer pelidi. -1-

y. 067b/25

ye's :< Ar. Ümitsizlik, keder. -1-

y. gelene 072b/09

yeşert - : Yeşertmek. -1-

y.- ür 095a/08

yeşil : Yeşil. -24-

y. 028a/10, 040a/06, 041b/16, 041b/17, 042a/23, 042a/25, 042b/01, 043a/04, 043a/14, 043a/15, 048a/16, 050a/06, 050a/09, 059a/22, 063a/09, 063a/12, 092b/13, 098a/21

y. ola 043b/12, 048a/06

y. olmaḳdur 057b/24

y. olub 025b/20, 053b/14

y. olur 083a/12

yeşilimtırak : Yeşilimtrak. -1-

y. ola 063b/03

yeşilrek : Çok yeşil. -1-

y. 063b/03

yetiş - : Yetişmek. -5-

y.- meden 063b/12

y.- mekdür 032b/02

y.- miş 053a/03, 085b/19

y.- miş ola 084b/23

yetişdür - : Yetiştirmek. -1-

y.- meye 046a/13

yetişmiş : Olgun. -2-

y. 043a/17

y.+ in 043a/03

yetmiş : Yetmiş. -4-

y. 062b/08, 066b/18, 066b/19, 114b/06

yetmiş iki : Yetmiş iki. -2-

y. 118b/20, 119a/01

yetūʿāt :< Far. Sütlü olan bütün bitkilere verilen ad, sütleğen. -5-

y. 077a/21, 078b/02, 093b/02, 093b/03

y.+ dandur 093b/11

yevmī :< Far. Günlük, her gün olan şey. -2-

ḥummā-yı y. 018a/24

ḥummā-ı y.+ nüŋ 018b/05

yıġ - : Yığmak. -1-

y.- ar 067a/15

yıḳa - : Yıkamak. -3-

y.- yalar 119a/13, 119a/16

y.- yub 114a/03

yıl : Yıl, sene. -12-

y. 039a/06, 041b/04, 043b/17, 048a/23, 072b/12, 076a/05, 076b/13

y.+ a 027a/20, 027a/23, 045a/09

y.+ larca 064a/25

y.+ lıḳ 063a/11

yılan : Yılan. -28-

y. 005b/01, 005b/10, 028a/21, 028a/22, 028b/01, 045a/21, 058a/24, 070b/09, 071a/10, 098a/10, 098b/05, 098b/20, 099b/13, 100b/02, 100b/11, 102a/05, 102b/03

y. aġusı 046a/13

y.+ ı 005b/12, 098b/08

engerek y.+ ı 025b/08

y.+ ları 102a/22

y.+ uŋ 045a/21, 096a/07, 098a/10, 098b/03, 102a/13, 102a/14

yılan balıġı : Yılan balığı. -3-

y. 046a/23, 078a/15

y.+ dur 078a/11

yılan bıçaġı : Yılanbıçağı, yılanburçağı. -1-

y. 073a/22

yılancı : Yılancı, yılan oynatan kimse. -1-

y.+ nuŋ 102a/21

yılan yaṣdıġı : Yılanyastığı otu. -5-

y. 073a/22, 095b/13, 095b/21, 096a/07, 109b/23

yıllıḳ : Yıllık. -3-

y. 116b/10, 116b/13

y. olmaḳdur 071a/07

yırt - : Yırtmak. -2-

y.- ar 078a/04

y.- ub 005b/18

yırtıcı : Yırtıcı, vahşi. -3-

y. 097b/12, 099b/11

y.+ dur 005b/08

yi - : Yemek. -31-

y.- seler 082a/05

y.- yeler 021a/07, 022b/06, 025b/10, 026a/02, 030a/21, 031a/14, 032a/23, 041b/05, 057a/14, 065a/19, 070b/06, 071a/12, 071a/18, 073a/07, 081a/11, 083b/14, 091b/14

y.- yen 098b/20

y.- yüb 005b/12, 005b/13, 030a/23, 036a/22, 037b/16, 038b/25, 050b/03, 060a/22, 069a/18, 088b/07, 090b/20

yigirmi : Yirmi. -29-

y. 001a/13, 019b/04, 027b/18, 031b/11, 048b/20, 060b/14, 063a/10, 067a/15, 072b/12, 081b/10, 103a/05, 104b/11, 105a/01, 106b/21, 107b/13, 108a/15, 110a/13, 110a/22, 113a/10, 113a/20, 114b/02, 114b/05, 114b/21, 116a/21, 116b/14

y.+ de 019b/04

y.+ den 044b/16

yigirmi beş : Yirmi beş. -5-

y. 031b/12, 107a/01, 109a/04, 110a/17

yigirmi biŋ yigirmi : Yirmi bin yirmi. -1-

y. 081b/08

yigirmi bir : Yirmi bir. -1-

y. 081b/03

yigirmi birinci : Yirmi birinci. -2-

y. 019a/18, 019a/21

yigirmi dördünci : Yirmi dördüncü. -1-

y. 019a/19

yigirmi dört : Yirmi dört. -4-

y. 066b/15, 081b/04, 110b/15, 119a/06

yigirminci : Yirminci. -1-

y. 019a/18

yigirmi sekiz : Yirmi sekiz. -2-

y. 020b/25, 113b/10

yigirmişer : Yirmişer. -7-

y. 105a/02, 106b/16, 108b/15, 114b/12, 114b/17, 114b/22, 116b/02

yigirmi yedinci : Yirmi yedinci. -1-

y. 019a/19

yigit : Yiğit. -7-

y.+ ler 003a/22, 101a/08

y.+ lere 047a/11, 102b/07

y.+ lerüŋ 003a/22, 003a/24, 101a/13

yil : bk. yel. -6-

y. 028a/09

y.+ den 115b/22

y.+ dür 016a/10

y. eyler 088a/03

y. iyler 088a/02

y.+ leri 024b/06

yine : Yine. -30-

y. 004b/05, 017a/13, 017a/14, 033b/21, 033b/22, 040b/03, 054a/18, 062b/25, 063b/25, 066b/19, 066b/20, 069b/06, 069b/22, 071b/18, 073b/23, 074b/08, 075a/14, 080a/01, 080b/08, 090a/21, 093a/08, 093a/10, 093b/19, 104a/16, 105a/03, 113a/13, 113a/17, 118a/01, 118a/23,

118b/06

yoġun : Yoğun. -2-

y. 017a/09

y. olub 062b/21

yoġur - : Yoğurmak. -14-

y.- a 112b/18

y.- ub 016a/20, 097b/17, 100b/04, 102b/02, 107a/04, 109a/09, 109a/19, 112b/05, 116b/08, 116b/12, 116b/15, 119b/13

y.- up 079b/16

yoġurt : Yoğurt. -7-

y. 002a/06, 046b/07, 070a/25, 070b/05

y.+ ından 046a/10

şığır y.+ ınuŋ 070b/02

y. ideler 070a/24

yoḫsa : Yoksa. -1-

y. 065b/13

yoḫsa : bk. yoḫsa. -2-

y. 077b/13, 102b/14

yoḳ : -27-

y. 005b/03, 011a/03, 013b/03, 015b/18

y.+ dur 002b/22, 003b/18, 004b/06, 006a/13, 021b/24, 027b/17, 033b/24, 034a/08, 035b/02, 045a/18, 046a/15, 053a/13, 053b/08, 056b/10, 062b/03, 075a/21, 081b/05, 085b/02, 089b/09, 098b/17, 100b/19, 105a/08, 118b/09

yoḳla - : Yoklamak. -1-

y.- yınca 007b/19

yol : Yol. -12-

y. 074b/13

y.+ dan 063b/09

y.+ ı 084a/17

y.+ ın 010a/10

bevl y.+ ın 064b/19

bevl y.+ ında 064a/04, 114b/13

bevl y.+ ından 025a/19, 041b/14

bevl y.+ ınuŋ 087b/15

sidik y.+ larını 115a/13

y.+ unda 009b/21

yol - : Yolmak. -2-

y.- ar 088b/14

y.- ub 103b/04

yolun - : Yolunmak. -2-

y.- mış 101b/23, 103b/04

yorġun : Yorgun. -1-

y.+ lara 063b/09

yorġunluḳ - : Yorgunluk. -1-

y.+ da 074b/13

yorul -: Yorulmak. -1-

y.- ur 019a/10

yosın : bk. yoṣun. -1-

belūṭ aġaçı y.+ ı 024a/20

yoṣun : Yosun. -2-

y. 050a/22

mīşe y.+ ı 095a/18

yu - : Yumak, yıkamak. -18-

y.- maḳ 032a/09

y.- r 080a/10

y.- rlar 080b/10

y.- salar 027b/03, 037b/18, 037b/23, 045b/07, 066a/06, 067b/22, 073a/01,086b/20

y.- yalar 065a/18, 079b/09, 112b/20

y.- yub 053a/10, 066b/14, 076b/23

y.- yulub 080a/10

Yuḥannā : Ebu Zekeriya Yuhanna ibn-i Masavaih (Hekim adı). -17-

Y. 039a/12, 040b/15, 048b/09, 057a/20, 065b/21, 067b/09, 072a/04, 071b/18, 072b/17, 073a/05, 077b/20, 085b/20, 087a/20, 090b/22, 092a/12

ḳavl-i Y. 054b/17, 082b/20

Yuḫannā : bk. Yuḥannā. -1-

Y. 050b/02

Yuḫānnis : Yuhannis (Hekim adı). -1-

ḳavl-i Y. 086b/05

yuḳarı: Yukarı. -1-

y. 068b/19

yuḳaru : bk. yuḳarı. -1-

y.+ sından 083b/21

yuḳaruki : Yukarıki. -1-

y. 014a/05

yum - : Yummak. -1-

y.- ar 090b/06

yumrı : Yumru. -1-

y. 067b/02

yumṣaḳ : Yumuşak. -12-

y. 021a/10, 025b/13, 039a/25, 044a/14, 044a/20, 047b/11, 052b/21, 079b/09, 080b/03,

094b/11

y. olur 094b/17

y. olursa 102b/09

yumṣat(d) - : Yumuşatmak. -15-

y.- a 084b/12

y.- ub 072b/04

y.- ur 033a/02, 037b/08, 042b/09, 042b/25, 043b/19, 044b/11, 045b/14, 048b/17, 053b/25, 073a/07, 090a/17, 113a/01, 113a/08

yumurda : bk. yumurṭa. -4-

y. 031a/15, 036a/14

y.+ sını 059a/02

y.+ sınuŋ 087a/17

yumurṭa : Yumurta. -36-

y. 009a/01, 039b/01, 044b/16, 046b/07, 053a/24, 082a/12

y. aḳı 114b/03, 114b/16

y. aḳıyla 026b/14, 071a/02, 102b/02, 110a/03, 112b/05, 112b/07

y. beyāżı 033b/19, 048a/05

y. beyāżıyla 084b/20

y.+ dur 031a/09

y. ḳabuḳı 098b/02

y. loḳmasıdur 078a/09

y. ṣarısı 119b/09

y. ṣarısın 026a/08

y. ṣarısıyla 060a/13

y. ṣarusıyla 029b/21, 046b/13, 049a/19, 113b/19

y.+ sı 002a/04, 078a/10, 099b/08

y.+ sından 103b/04

y.+ sınuŋ 031a/09, 087b/20

y.+ ya 052a/20, 116a/09

y. yaġıyla 088b/19

yun - : Yıkanmış, yunmuş. -6-

y.- masınuŋ 043a/21, 047b/23

y.- mış 043a/20, 079a/22

y.- mışı 088b/06

y.- mışın 079b/06

Yūnān : Yunan. -6-

Y. 001a/12, 020b/24, 078a/02, 082b/14

Y.+ da 041b/17

Y. luġatinden 073b/20

Yūnānca : Yunanca. -1-

Y. 047a/02

Yūnānī : Yunanca; Yunan'a ait. -17-

Y.+ de 027a/17, 027a/20, 030b/05, 069b/10

ism-i Y.+ de 032b/15

Y.+ dür 027a/11

ism-i Y.+ dür 021a/19, 023b/15, 024a/03, 025a/14, 025b/01, 025b/25, 044b/07, 056a/15, 057b/09, 067b/25

mülūk-i Y.+ lerden 078b/21

Yūnāniyyūn : Yunanlı. -1-

ḥükemā-ı Y. 001a/04

yut - : Yutmak. -5-

y.- maḳdur 100b/10

y.- sa 103b/09

y.- salar 037a/24, 053a/11, 078a/03

yuṭ - : bk. yut -. -6-

y.- alar 086a/12

y.- ar 054a/17

y.- muş 078a/05

y.- salar 064a/05, 078b/03, 079b/15

yutdur - : Yutturmak. -1-

y.- salar 057b/20

yuva : Yuva. -2-

gögercin y.+ sına 100a/02

y.+ ya 100a/03

yübūset :< Ar. Kuruluk. -49-

y. 003a/21, 003a/25, 003b/08, 045a/15, 063b/18, 072b/18, 074b/13, 074b/14

y.+ de 024b/08, 029a/05, 029b/07, 032b/11, 036b/05, 039a/13, 042a/03, 043b/23, 044b/10, 067b/21, 080a/20, 084a/03

y.+ den 011b/14, 011b/18, 013b/24, 016b/17, 070b/12, 083a/20, 086b/13, 103b/21

y.+ e 090a/22

y.+ i 033a/16, 034a/25, 039a/13, 045a/04, 054a/23, 058a/14, 058b/11, 060a/16, 063b/20, 071a/19, 072b/01, 078b/23, 081b/20, 082a/17, 083a/13

y.+ inden 039a/14

ayaḳ y.+ ine 046b/17

y.+ ini 090a/23, 108b/12

y. mābeyninde 089a/06

yübūsetlü : Kuru özelliğe sahip olan. -1-

y. 071a/06

yüklü : Yüklü, gebe. -2-

y. 038a/24

y. ola 075a/17

yüksek : Yüksek. -1-

y.+ den 084a/06

yüŋ : Yün. -5-

y. 025b/25

y. pāresiyle 031a/14, 037b/25

y.+ ünden 091a/08

ḳoyun y.+ üyle 119b/04

yürek : Yürek. -62-

y. 028b/03, 034a/06, 049b/16, 074a/10, 106a/03

y. aġrılarına 056a/20, 058a/19, 059a/03

y. aġrısına 100a/22, 106a/19, 107b/10

y. burusını 109b/20

y.+ de 021b/04, 036a/23, 036b/05, 039b/08, 082a/09, 088a/02, 088a/03

y.+ den 026b/18, 052a/21

y.+ e 026a/08, 033b/02, 046a/13, 055b/16, 057b/01, 064a/17, 082a/04, 103b/13, 106a/04

y. ḥarāretine 113a/18

y.+ i 013b/10, 022a/15, 031a/05, 031b/22, 036a/19, 036b/02, 036b/05, 039b/15, 055b/16, 069b/04, 069b/15, 089a/22

arslan y.+ i 005a/17

ḳoyun y.+ inden 042b/22

ḳuş y.+ ine 030b/05

y.+ ini 056b/03, 097b/21, 103b/08

y. ishālin 051a/07

y. ḳurdlarınuŋ 023a/02, 086a/10

y. ḳurtların 085b/22

y.+ leri 005a/17

y.+ lerine 050b/01

y. oynamasıŋı 013a/01

y. ṣancusına 078b/17

y. ṣoġulcanların 087b/01, 088a/20

y. şişlerine 051b/11

y.+ üŋ 069a/19, 079a/02

yüri - : Yürümek. -3-

y.- dür 044b/05

y.- mege 085a/19

y.- mek 074b/14

yürit - : Yürütmek. -20-

y.- e 061a/17, 082a/22

y.- eler 085a/09

y.- ür 022b/09, 023b/02, 025b/24, 026b/09, 028b/11, 033b/04, 034a/14, 035a/18, 041a/09, 042a/20, 043b/15, 044a/09, 044a/21, 065a/02, 067a/21, 072b/19, 073a/01

yüz : Yüz; yüz sima. -61-

y. 008b/09, 025b/12, 054a/06, 087b/22, 104a/11, 104a/14, 105a/02, 105a/10, 105a/21, 106b/06, 106b/19, 107a/13, 107b/12, 108b/10, 108b/11,

110b/13, 110b/16, 113a/02, 113b/10, 114b/03, 114b/04, 114b/07, 114b/09, 114b/10, 114b/16, 114b/20, 115a/01, 115a/10, 115a/23, 115b/09, 115b/12, 115b/13, 115b/14, 115b/18, 119a/21

y.+ de 031b/04, 052b/19, 073a/01, 073a/07, 118b/15

y.+ e 036b/24, 045b/16, 051a/20

y.+ i 002b/01, 012a/02, 036b/24, 043b/12, 067b/22, 086b/20

gün y.+ i görmemiş 088b/04

şu y.+ inde 043b/11

y.+ ine 102b/22

yer y.+ ine 005b/11

y.+ ini 099b/21

y.+ üŋ 042b/04, 051a/20, 100b/21

yüz altmış : Yüz altmış. -1-

y. 106b/16

yüz elli : Yüz elli. -1-

y. 117a/12

yüzerlik : Üzerlik otu, nazar otu. -1-

y. otı 035b/10

yüzgeçlik : Yüzgeçlik, yüzme. -1-

y.+ i 005b/06

yüz ḳırḳ : Yüz kırk. -1-

y. 118b/20

yüz ḳırḳ dört : Yüz kırk dört. -1-

y. 118b/18

yüz otuz : Yüz otuz. -1-

y. 083a/18

yüz seksen : Yüz seksen. -4-

y. 025b/12, 025b/13, 114b/07

yüz yigirmi : Yüz yirmi. -1-

y. 034a/02

Z Ẓ Ẕ Ż

zā :< Ar. Osmanlı alfabesinin on üçüncü harfi. -3-

ḥarf-u'z z. 100b/08

ḥarf-ü'z z. 041b/16

z. bābında 059b/24

ẓā :< Ar. Osmanlı alfabesinin yirminci harfi. -1-

ḥarf-u'ẓ ẓ. 101b/12

Zabīd : Yemen'de bir şehir. -1-

Z. 063a/05

żabṭ :< Ar. Sıkı tutma; idaresi altına alma; kavrama. -1-

ż. ider 081b/11

ẓaby :< Ar. Ceylan. -1-

ẓ. 101b/12

zāc :< Ar. Demir sülfatı, kükürtle demir bileşimlerinden biri. -18-

z. 007b/13, 041b/16, 065b/25, 102a/19, 117a/23, 118a/01
dühn-i z. 118a/22
gök z. 118b/20
rūḥ-ı z. 118a/01, 118a/06, 119b/22
z.-ı ebyaż 118b/20
z.-ı muḥriḳ 097a/02, 097b/03
z.+ a 041b/18
ḳızıl z.+ a 041b/17
rūḥ-ı z.+ ı 118a/22
z.+ uŋ 102b/20

żād :< Ar. Osmanlı alfabesinin on yedinci harfi. -2-
ḥarf-u'ż ż. 049b/20, 101b/06

żaʿf :< Ar. Zaaf, zayıflık. -25-
ż. 007a/09, 014b/23
ż.-ı dimāġa 076a/08
ż.-ı ḳalbe 042a/05, 092b/23
ż.-ı miʿdeye 111a/10
ż.-ı miʿdeyi 012b/20
ż. bulur 019a/10
ż. bulursa 019b/18
ż.+ dan 015b/21
ż.+ ın 048a/11
ż.+ ına 024a/25, 108a/14
beden ż.+ ına 028b/04
bögrek ż.+ ına 072b/10
miʿde ż.+ ına 049b/11, 099b/03
miʿde ż.+ ından 026b/03
ż.+ ındandur 010b/10
ż.+ ını 067a/20
ż. marażlarını 016a/15
ż. olan 007a/10
ż. olur 012b/07
ż. virür 033a/20, 067b/01

zaʿferān : bk. zaġferān. -23-
z. 025a/24, 031b/14, 032b/25, 054b/11, 063b/19, 080b/20, 087a/04, 094b/08, 095a/02, 095a/20, 095b/03, 100b/12, 103b/08, 103b/18, 104b/19, 105b/11, 105b/23, 106a/06
dühn-i z. 010a/25, 016b/09
z.+ a 036b/05
z. teli 098a/13
z.+ uŋ 098a/13

zaġferān :< Ar. Safran. -39-
z. 042a/15, 070a/14, 076a/23, 082b/05, 106a/23, 106b/04, 106b/08, 107a/08, 107b/14, 108a/17, 108b/04, 108b/16, 109a/08, 109a/10, 109b/02, 109b/08, 109b/14, 109b/21, 110b/02, 110b/08, 110b/12, 110b/23, 111b/12,

112a/09, 112a/17, 113a/05, 114b/22, 115a/05, 117a/14, 119b/07

bezr-i z. 112b/11

rubb-ı z. 120a/01

z.-ı ḥadīd 117b/12, 117b/14, 117b/16, 120a/04

z. çiçeki 047a/18

z.+ ı 009a/01

ẓāhir :< Ar. Açık, görünür durumda. -44-

ẓ. 005a/19, 016b/17, 017a/17, 032a/20, 062a/04, 096a/12

ẓ.-i bedende 017a/16, 017a/23, 023b/08, 034a/03

ẓ.+ de 006a/07, 037b/07, 081a/02

cism-i ẓ.+ dür 006a/06

ẓ.+ e 006a/05

cism-i ẓ.+ e 006a/09

ṣūret-i cismāniyye-i ẓ.+ e 004b/19

ẓ.+ ine 002a/21

ẓ. ola 012a/10, 080b/04

ẓ. olan 017a/16

ẓ. olanlar 003b/23

ẓ. olduġın 020a/06

ẓ. olınca 016a/11

ẓ. olmaḳdur 013a/24

ẓ. olmaz 015b/08

ẓ. olsa 085a/22

ẓ. olub 015b/07, 085a/05

ẓ. olur 003b/14, 003b/17, 007a/21, 012b/03, 014b/22, 014b/23, 015a/06, 015a/10, 015a/14, 020a/10, 020b/12, 030b/14, 047a/18

ẓ. olursa 012a/13, 014a/18

zaḫīr :< Ar. Bağırsak iltihaplanması. -13-

z.-i ḥaḳīḳiye 109a/02

z.-i kāẕibe 013b/16

z.+ e 031a/05, 055b/19, 068a/21, 070a/13, 071a/01, 087a/11, 107b/10

z.+ üŋ 013b/17

z. ʿilleti 074b/16

z. ʿilletine 060b/22

z. ʿilletini 031a/01

zaḫīre : bk. zaḫīr. -2-

z. 013b/11

z. marażını 013b/09

ẓāhiren :< Ar. Görünürde, meydanda olarak. -1-

ẓ. 078a/04

ẓāhiriyye :< Ar. Görünen, görünüşteki. -2-

ṣūret-i ẕ.+ sinde 004b/04, 004b/06

zaḫmet :< Ar. Ağrı, acı, zorluk. -19-

z. 021a/09, 050a/25
z.+ i 031a/19, 097b/09
z.+ i defᶜ 021a/22
bevāsīr z.+ i.ne 034a/08
bögrek z.+ ine 039a/04
rebüv z.+ ine 042b/17
siŋirler z.+ ine 043a/21
z.+ ini 021a/21
z.+ ler ider 046b/05
z.+ lere 024a/10, 046a/05, 080b/16
z.+ leri 024a/16
göz z.+ lerin 042b/04
ḳavuḳ z.+ lerine 026a/14
öyken z.+ lerine 043a/16
z. virmez 068a/11

zaḫmetsiz : Ağrısız, acısız. -7-
z. 030a/04, 045a/08, 089a/22, 091b/09, 109a/16, 110b/19
z.+ dür 068a/12

ẓahr :< Ar. Arka, sırt. -1-
vecaᶜ-ı ẓ. 016b/15

żaᶜīf :< Ar. Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz, takatsiz, kansız; gevşek; tembel.-26-
ż. 002a/19, 008a/10, 008a/11, 031b/18, 054b/17, 055a/10, 056b/17, 082b/13, 094a/09
ż.-ül ḥareket 008a/09
ż.+ dür 084a/02, 087b/08, 092b/08, 093a/10
ż. ider 048b/18, 064b/06, 069a/07, 075a/08, 092a/09
ż. ola 002b/01
ż. olsa 026b/03, 034a/07
ż. olub 070a/04
ż. olur 002a/13, 019a/14, 098a/22

żaᶜīfrek : Pek, çok zayıf. -2-
ż.+ dür 057b/03, 069a/13

zāil :< Ar. Sona erdirme, bitirme. -45-
z. ide 021b/24
z. ider 022a/02, 023a/25, 024b/14, 027b/17, 029a/12, 029b/04, 030a/03, 030a/04, 031a/19, 031b/04, 035b/20, 035b/23, 036a/21, 036b/15, 037a/01, 039b/07, 040b/07, 042a/05, 043b/06, 056a/08, 057b/07, 063b/06, 064b/25, 067a/02, 077a/14, 080a/21, 080b/16, 087a/05, 088b/20, 090b/15, 091a/09, 101b/03
z. idüb 021b/19, 039a/03
z. ola 021a/09, 023a/16, 039b/13, 098a/06
z. olduḳda 018b/10
z. olmaḳ 043b/03
z. olmaz 018b/24, 039a/06

z. olur 033a/01, 047b/15

zaḳḳūm :< Ar. Zakkum, ağı ağacı. -2-

dühn-i z. 040a/01

z. yemişinüŋ çekirdeki 040a/01

ẕāl :< Ar. Osmanlı alfabesinin onuncu harfi. -2-

ḥarf-u'ẕ ẕ. 100a/20

ḥarf-ü'ẕ ẕ. 040a/12

Ẓalʿ : Yemen'de bir şehir. -1-

Ẓ. 054a/06

zamān :< Ar. Zaman. -30-

z. 003a/18, 003a/20, 003b/14, 007a/03, 014b/12, 063a/03, 081b/13, 085b/09, 098b/04,

098b/10, 098b/14

z.+ da 003a/18, 008a/14, 036b/09, 044b/20, 075a/23, 078b/20, 078b/21, 102a/15, 116b/15

z.+ ında 046b/11, 078b/21

cimāʿ z.+ ında 059b/17

ikindi z.+ ında 066b/18

ḳasāvet z.+ ında 074b/13

ṭāʿūn z.+ ında 039a/19

z.+ ından 081b/09

z.+ la 078a/06

ṭāġūn z.+ larında 053a/23

uyḫu z.+ larında 063b/15

zamānsız : Zamansız. -1-

z. 063b/12

żamḳ :< Ar. Akasya, kitre, sütleğen vb. ağaçların kabuklarından sızarak donan, eriyiği yapıştırıcı olarak kullanılan, renksiz veya sarı kırmızımtırak renkte biçimsiz madde ve bu maddenin yapıştırıcı olarak kullanılan eriyiği. -12-

ż. 049b/01, 050b/10

ż.-ı encüdān-ı müntin 026b/06

ż.-ı ʿarabī 086b/07

ż.+ ı 081a/20

aḳgünlük ż.+ ı.ndan 081b/17

ż.+ ıdur 026b/06, 026b/12

ż.+ ına 022a/08

ż.+ lar 081a/20

ż.+ lardan 049b/02, 081b/18

żamm :< Ar. Katma, ekleme.-4-

ż. eyleyüb 117b/02

ż. itüb 117b/20, 117b/21

ż. olursa 007a/11

żān :< Ar. Koyun. -1-

ż. 049b/20

zanbaḳ :< Ar. Zambak. -6-

z. 092b/07

dühn-i z. 011b/17

z. yaġı 115b/09

z. yaġıdur 092b/06

z. yaġıyla 036a/11, 040a/15

ẓann :< Ar. Sanma, şüphe, işkil. -2-

ẓ. 002b/24

ẓ. iderler 063a/25

żarar :< Ar. Zarar, ziyan. -72-

ż.-ı semūmāt 079a/05

ż.+ dur 075a/18, 083b/01, 102b/12

ż. etmege 100a/16

ż. gelmeye 041b/04

ż. gelmez 099a/10

ż. görmeye 023a/17

ż.+ ı 028a/05, 029a/02, 039a/21, 043b/06, 044a/10, 045a/18, 051a/13, 053b/07, 053b/08, 063b/13, 066a/03, 068a/07, 070b/14, 073a/12, 073b/18, 074a/12, 086b/21, 091b/13, 103a/08

ż.+ ın 029b/17, 051b/11, 052a/02, 072b/23, 074a/06, 082b/17, 084b/01, 091b/14, 092a/18,

093a/03

cimāʿ ż.+ ın 070b/19

ḫardal ż.+ ın 072b/22

ṣafrā ż.+ ın 043b/20

ṭalaḳ ż.+ ın 084b/02

ż.+ ına 062b/16

ż.+ ını 096a/07, 099b/13

ż. ider 034b/05, 039a/07, 046b/04, 056a/14, 057a/16, 057b/08, 058a/13, 059b/21, 060a/03, 061a/09, 063b/10, 064b/22, 069a/22, 072a/01, 072b/06, 074b/15, 076a/06, 076a/12, 082a/15, 088a/12, 088b/23, 089a/13, 090a/09

ż. itmez 063b/12

ż. idüb 101a/08

ż.+ larını 001a/05

ż. virür 038a/21

żararlu : Zararlı. -1-

ż.+ dur 094a/16

ẓarf :< Ar. Kılıf, kap. -2-

ẓ.+ a 074b/01

ẓ. içine 105a/18

żarūret :< Ar. Zaruret, zorunluluk.-1-

taḥlīl-i ż. 003a/09

żarūrī :< Ar. Zorunlu. -1-

sitte-i ż.+ ye 020b/17

żarūriyye : bk. żarūrī. -2-

sitte-i ż. 001b/13

tedbīr-i ıṣlāḥ-ı sitte-i ż.+ dür 001b/12

ẕāt :< Ar. Kendi, öz. -1-

ẕ.+ ındadur 090b/03

zaʿter : bk. ṣaʿter. -1-

z. 094a/23

ẕātü'l-cenb :< Ar. Akciğer zarı iltihabı, satlıcan. -5-

emrāż-ı ẕ. 012a/09

ẕ.+ e 056a/11, 073a/06, 115b/03, 118b/08

ẕātü'n-nemle :< Ar. Karıncalı, karıncası çok olan. -1-

arż-ı ẕ. 087b/18

ẕātü'rriyye :< Ar. Akciğer iltihabı, yangısı, batar, zatürre.-1-

ẕ. marażların 012a/01

żāyi' :< Ar. Ziyan olma, zarar görme, kullanılamaz hale gelme. -1-

ż. olmasun 077b/13

zāyid :< Ar. Artma, çoğalma. -2-

ḥareket-i z.+ e 008a/02, 008a/05

zebād :< Ar. Hindistan'da "zebâd" denilen kediye benzer bir hayvanın terinin paçaları arasından kaşıkla sıyrılıp elde edilen bir misk, kalemiş yağı. -2-

z. 042a/02

z.+ ı 042a/06

zebānī :< Ar. Nil nehrinin doğusundan çıkartılan bir çeşit zümrüd. -1-

z. 042a/25

zebed :< Ar. Köpük. -1-

z.-ü'l baḥr 100b/15

zebediyye :< Ar. Kaymak, krema. -3-

z.+ dür 070a/07

z.+ si 070b/11, 070b/18

zeberced :< Ar. Zümrütten daha açık yeşil bir taş. -3-

z. 100b/18

z.+ de 100b/19

z.+ i 100b/20

zebīb :< Ar. Kuru üzüm. -9-

z. 011b/05, 015a/08, 041b/22, 041b/23, 076a/13, 104a/01

z.-i aḥmer 100b/08, 110a/07

z.-i esved 116b/01

zebūn :< Far. Zayıf, güçsüz, aciz. -1-

z. ola 020b/09

ẕeheb :< Ar. Altın. -4-

ẕ. 040a/25, 100a/21

ẕ.-i ebyaż 057b/01

ẕ.-ü'l ḥayvān 007a/13

ẕehebī :< Ar. Altınla ilgili; altından yapılmış. -3-

ẕ. 068a/10, 079b/22, 079b/23

zehir :< Far. Zehir, ağı. -43-

z. 070a/17, 071b/23, 078a/01, 097b/13, 098b/06, 102a/12

z.-i ḳātildür 087a/18

z.+ dür 058a/24

z.+ e 039a/18

z.+ i 064b/25, 098a/18, 098a/22, 098b/23, 099a/01, 099a/03, 114b/19

z.+ idür 022b/14

z.+ ini 099a/04, 100b/02, 100b/11, 101a/21, 102a/11, 102a/13

z.+ lerden 052a/08

z.+ lere 033b/25, 055b/12

z.+ leri 005b/12, 005b/14, 098a/05, 098a/11, 098a/16, 098a/17, 098b/21

z.+ lerüŋ 026b/09, 034b/19, 035a/13, 052a/09, 070b/09, 071b/25

z.+ üŋ 097b/13, 098a/14, 099a/08

z. ʿamelin 081a/01

zehirli : Zehirli. -5-

z. 086a/09, 098b/05, 098b/06, 101b/09, 103a/17

zehirlilik : Zehirlilik. -1-

z.+ i 078a/03

zehirlü : bk. zehirli. -14-

z. 005b/14, 030b/15, 033b/25, 039a/15, 050b/23, 062a/20, 070a/17, 071b/23, 086a/11,

092a/01, 098b/15

z.+ lere 055a/19

z.+ si 067b/06

zehre :< Far. Çiçek. -3-

z. 059b/23, 059b/24

mā-ü'z z. 076a/04

zehret : bk. zehre. -1-

z.-ü'l ḳaranfil 059b/25

zehr-nāk :< Far. Zehirli. -1-

z.+ dur 050a/10

ẕeker :< Ar. Erkek cinsel organı, penis. -52-

ẕ. 059a/07

ẕ. başına 080b/19

ẕ. çıbanlarına 042b/24

ẕ.+ de 048a/20

ẕ. delükine 034b/12, 077b/22

ẕ. delüküne 036a/10

ẕ.+ den 104b/12

ẕ.+ e 015b/20, 022b/22, 029b/22, 036a/12, 040a/15, 051a/17, 064b/18, 087a/01, 088a/01, 089a/20, 098a/09, 099b/07, 101b/01, 101b/12, 112b/12, 112b/13, 112b/19, 115b/21, 119b/20

ẕ.+ i 022b/21, 027b/14, 029a/24, 029b/21, 032a/04, 032a/07, 036a/11, 036a/25, 037b/05, 039b/08, 040a/21, 046b/14, 072a/17, 086b/03, 087a/01, 087b/04, 106a/20, 112b/15, 112b/18

ṣıġır ẕ.+ i 045a/02

dilkü ẕ.+ i.n 032b/22

ẕ.+ ine 086b/23

ẕ. şişlerine 082b/02

ẕ.+ üŋ 029b/24

ẕ. yaralarına 031b/15

zekī :< Ar. Zeka sahibi; temiz, masum, suçsuz. -4-

z. 052b/14

z. ider 031a/07, 088a/13

z. olmaḳdur 086b/16

zelāzil :< Ar. Deprem, zelzele. -1-

z. 005a/09

zemīn :< Ar. Yer, yeryüzü. -7-

iḫtilāf-ı z. 074a/18

z.+ de 081b/02

z.+ e 081a/23

z.+ i 081a/23

z.+ inde 042a/24

z.+ ine 081b/05

z.+ leri 063a/08

zenbūr:< Ar. Eşek arıları. -1-

z. 100b/11

zencār:< Ar. Bakır parçası çeşidinden göz taşı. -3-

z. 094b/22, 119a/06, 119a/18

zencārī :< Ar. Bakır parçası çeşidinden göz taşıyla ilgili pas renginde. -2-

z. 008b/17

z. ola 008b/16

zencebīl :< Ar. Zencefil. -42-

z. 012b/22, 027b/13, 031a/24, 042b/07, 042b/13, 070b/05, 071a/22, 072b/13, 090a/06, 095b/12, 105a/16, 105b/10, 105b/18, 105b/23, 106a/22, 106b/13, 106b/21, 106b/23, 107a/07, 107a/15, 107a/22, 107b/12, 108a/15, 108a/21, 108b/02, 108b/08, 108b/18, 109a/05, 109a/10, 109a/13, 110b/21, 111a/13, 111a/16, 111b/08, 113b/04, 114a/12, 115a/05, 115b/07

cevārişāt-ı z. 108a/14

z. murabbāsı 083b/16

z.+ üŋ 038b/19

zencefre :< Ar. Sütleğen boyası, zincifre. -1-

z. 100b/16

zen-dost :< Far. Zampara. -1-

z. 005a/22

zengār:< Far. Bakır parçası çeşidinden göz taşı. -1-

z. 082a/23

ẕerārīc:< Ar. Banbul kurtları. -1-

ẕ. 040a/16

zerdālū :< Far. Kayısı, zerdali. -4-

z. 081a/08

z. çekirdeki yağını 085b/23

z. çekirdeki 116b/02

z.+ nuŋ 081a/14

zerdevā : (?) Ağaç sansarı. -1-

z. 101a/10

zer-ger :< Far. Kuyumcu. -1-

z.+ ler 047b/12

zerneb:< Ar. Porsuk ağacı. -2-

z. 105b/23, 106b/05

zerrīn :< Far. Fulya. -1-

z. 094b/12

zerrīn-ḳadeḥ :< Ar. Zerrinkadeh çiçeği, nergis çiçeği. -1-

z. 086b/08

zerūr :< Ar. Özellikle göz hastalıklarının tedavisinde kullanılan bir grup ilaca verilen genel ad. -10-

z. 116a/03, 116a/05, 116a/07, 116a/08, 116a/11, 116b/16, 116b/18, 116b/21

z. ideler 116b/18, 116b/23

zerūrāt :< Ar. Özellikle göz hastalıklarının tedavisinde kullanılan bir grup ilaca verilen genel ad. -2-

beyān-ü'z z.-ü'l mücerrebe 116b/16

beyān-ü'z z.-ü'l mükerrebe 116a/02

ẕevī :< Ar. Sahipler. -1-

ẕ.-ü'l ʿuḳūlden 077b/14

zeyt :< Ar. Zeytin. -47-

z. 023b/10, 025b/09, 036b/10, 036b/24, 040a/13, 042b/24, 043a/17, 044a/03, 045a/23, 045b/01, 048b/07, 050a/03, 052b/05, 061b/18, 064b/12, 065a/03, 067b/07, 068a/05, 070a/14, 079b/15, 088b/10, 091b/14, 091b/23, 113a/02, 115b/19, 117a/06

dühn-i z. 113a/02

z.-i ʿatīḳ 050a/24

z.+ e 037b/05

z.+ i 036b/10, 052b/01

z. yaġı çökeki 032b/24

z. yaġı 021b/10, 043a/17, 043a/22, 059a/13, 083a/01, 113b/15, 115b/18, 117a/12

z. yaġına 100b/12

z. yaġında 052b/01

z. yaġınuŋ 043a/19

z. yaġıyla 036a/18, 100a/14, 101b/02, 101b/08

zeytūn : bk. zeyt. -17-

z. 043a/02, 043a/03, 043a/04, 043a/05, 043a/15, 055a/13, 070b/15, 083a/19, 100b/10

z.+ dan 043a/15, 043a/17

z.+ uŋ 043a/05, 043a/16

z. yaġıyla 115a/22

z. yapraḳına 076b/15

zeytūnī :< Ar. Zeytin renginde olan. -1-

z. 028a/23

żıdd :< Ar. Zıt, karşıt. -1-

ż. olmaġla 003a/08

żıfdaʿ :< Ar. Kurbağa. -1-

ż. 050a/01

zıḳḳ :< Ar. Darlık, sıkıntı. -1-

z. aṣḥābına 071a/05

zıḳḳī :< Ar. Tulum. -4-

z. 014b/07

z.+ de 014b/13

istisḳā-ı z.+ nüŋ 014b/09

istisḳā-i z.+ ye 085b/15

żımād :< Ar. Merhem, yakı. -48-

ż. 084a/10, 112b/24, 113a/03, 113a/08, 113a/18, 113b/01, 113b/05, 113b/07, 113b/13, 113b/17

ż.-ı fīlaġrūṣ 016b/04

ż.-ı miṣlüh 113a/14

ż.+ dur 112b/24

ż. eyleseler 038b/09, 049b/16, 060a/01, 064b/12, 076b/10, 082a/23, 083a/16, 089b/03

ż. eyleyüb 113a/17

ż.+ ı 016a/06, 084a/05

ż. ide 113a/03

ż. ideler 016a/07, 043b/25, 083a/17, 091b/23, 113a/08, 113a/13, 113a/19, 113b/04, 113b/06, 113b/13, 113b/17, 113b/20

ż. iderler 028b/10

ż. idesin 113b/01

ż.+ lar 016a/11, 018a/04, 018a/05, 018a/07, 018a/09, 018a/15

ż.+ laruŋ 068a/13

ż. olunsa 036b/04, 062a/06

żımādāt :< Ar. Merhemler, yakılar. -1-

beyān-ü'ż ż.-ü'l mücerrebe 112b/24

żımāṭ : bk. żımād. -1-

ż. 015a/01

zırnīḫ :< Far. Zırnık; sıçanotu; arsenik madeni ile kükürt karışığı bir madde. -7-

z. 004b/11, 085a/01, 088b/14

ṣarı z. 084b/17

z.-i esved 117a/16

z.+ den 008b/17

z. reng ola 008b/16

żıtt : bk. żıdd. -1-

ż.+ ıdur 006b/24

zīb :< Far. Süs. -1-

z. 081a/23

ẕī'b :< Ar. Kurt, canavar. -2-

ẕ. 040a/12, 100a/20

zībaḳ :< Ar. Civa. -22-

z. 004b/04, 004b/11, 006a/14, 006a/18, 007a/22, 043a/24, 057b/06, 117b/16

z.-ı aṣlī 006a/04

z.+ a 006b/03, 006b/05, 006b/07

z.+ dan 006b/21, 008b/16, 008b/18, 117b/15

z.+ dur 006a/25, 008a/23

z.+ ı 117a/22

z.+ lar 096a/10

z.+ uŋ 007a/10

z. yaġı 076b/12

zībaḳıyyet :< Ar. Civa olma durumu. -1-

z. 008a/22

zībaḳī :< Ar. Civayla ilgili. -1-

z. 006b/21

zift :< Ar. Zift. -8-

z. 036b/11, 036b/12, 061b/24, 083b/18, 088b/11

merhem-i z. 023b/09

z.+ i 084b/03

z. mūmyāsı 061b/23

ẕihn :< Ar. Zihin, hafıza. -13-

ẕ.+ e 067a/09

ẕ.+ i 021b/19, 023b/20, 024b/25, 025b/18, 026a/20, 027b/17, 031a/07, 057b/21, 068a/14, 079a/05, 086b/05

ẕ.+ üŋ 110b/06

żīḳ-ı nefes : bk. żīḳu'n-nefes. -2-

ż. 012a/12

ż. marażınuŋ 012a/19

ẕī-ḳıymet :< Ar. Değerli, kıymetli. -2-

ẕ. 092b/17

ẕ.-i cevherdür 077b/08

ẕikr :< Ar. Anma, konuşma, söyleme. -58-

ẕ. 040b/18, 096a/18

ẕ.-i maʿ ācīn 105a/12

ẕ.-i şarāb 104a/09

ẕ.-i tiryāḳāt 107b/17

ẕ. etmişlerdür 077b/23

ẕ. eyledügümüz 006b/23

ẕ. eyledükleri 007b/15

ẕ. idelim 095a/13, 119b/01

ẕ. idevüz 096a/17

ẕ. idince 114a/11

ẕ. itmediler 007a/12

ẕ. olan 008a/13, 017a/07, 029a/01

ẕ. olınmışıdı 096a/16

ẕ. oluna 002b/25

ẕ. olunan 007b/01, 010a/04, 010a/17, 010a/25, 011a/17, 011b/07, 011b/23, 012a/07, 012a/17, 012a/23, 013a/05, 013b/08, 014a/03, 014b/04, 015a/03, 016a/25, 016b/02, 016b/04, 016b/07, 056b/19, 077b/05, 079a/15, 090a/08, 093b/22, 094b/01, 096a/09

ẕ. olundı 006a/25, 007a/12, 008b/15

ẕ. olunmuşdur 005b/20, 054b/12, 059b/25, 072b/08, 083b/04, 094a/04

ẕ. olunub 074b/12

ẕ. olunur 001b/13, 013a/02, 053b/21

żīḳu'n-nefes :< Ar. Nefes darlığı, tık nefes.

-22-

ż. 024a/11, 109a/01

ż.+ e 022a/12, 024b/04, 026a/16, 032a/17, 041b/11, 042b/18, 043b/07, 047a/07, 048b/12, 056b/24, 064a/04, 066a/13, 071a/06, 085b/12, 091b/04, 103b/16, 104b/03, 104b/18, 107b/09

ż. maḳūlelerine 029a/19

zīnet :< Ar. Süs, bezek. -1-

z. olur 081a/23

zinhār :< Ar. Sakın, olmaya, asla. -4-

z. 023b/12, 028b/21, 033b/20, 046b/07

zīrā :< Far. Zira, çünkü. -91-

z. 001a/11, 001b/01, 002a/05, 002b/25, 003b/18, 004b/18, 004b/20, 005b/24, 006a/13, 006a/19, 006a/25, 006b/23, 007b/12, 008b/12, 019a/04, 019a/09, 019a/14, 019b/09, 020a/07, 020a/20, 020b/02, 020b/13, 022b/06, 023b/09, 023b/12, 027b/11, 028a/01, 028b/20, 029a/02, 032b/10, 033a/08, 034b/06, 035b/19, 036a/20, 036b/10, 037a/22, 041a/11, 043b/02, 045a/22, 046b/05, 051a/09, 052a/11, 053b/23, 055b/12, 056b/01, 056b/07, 057a/14, 057a/15, 057a/16, 058a/23, 059a/20, 060a/08, 060b/01, 060b/04, 060b/25, 063a/02, 063a/25, 063b/10, 063b/12, 063b/15, 066a/02, 066a/11, 066a/18, 068a/18, 068b/20, 069a/10, 069b/18, 070b/14, 071a/03, 071a/16, 072a/06, 072a/15, 074a/18, 074b/21, 077b/18, 080a/08, 080a/14, 081a/11, 082a/02, 085a/08, 085b/01, 085b/09, 092b/15, 097b/07, 098b/19, 098b/21, 099a/02, 101b/16, 102a/16, 107b/19, 117b/08

ẕirāʿ :< Ar. Arşın; dirsek ile parmak arası. -4-

ẕ. 063a/10

ẕ.+ dan 078a/19, 093b/15

ẕ. olur 014a/06

ẕīrābāc : bk. zīrbāc. -1-

ẕ. 010a/21

zirāvend :< Ar. Lohusa otu. -10-

z. 094a/23, 100b/13, 116b/07

z.-i ṭavīl 107b/22, 108a/04, 108a/10, 117a/05, 117a/11

z. kökine 089b/23

z.+ ler 095b/18

zīrbāc :< Far. Et çorbası. -5-

z. 009a/13, 009a/18, 009b/19, 011a/05, 012b/05

zīvān :< Far.Burçak, karaçayır. - 1-

z. 004a/10

ziyāde :< Ar. Artma, çoğalma; fazla. -304-

z. 001b/17, 005a/01, 005b/05, 005b/13, 006a/19, 009a/04, 009a/08, 009b/15, 010b/14, 011b/08, 011b/09, 011b/11, 011b/12, 012a/03, 012a/16, 012a/24, 012a/25, 012b/02, 012b/18, 013a/06, 013b/17, 013b/21, 015b/01, 016b/05, 016b/11, 016b/13, 017a/07, 017a/08, 018a/02, 018a/21, 018b/25, 019a/09, 019a/10, 020a/21, 020a/24, 020b/15, 020b/16, 020b/17, 022a/24, 025a/23, 027b/24, 028b/20, 028b/24, 029a/02, 029b/04, 029b/15, 029b/25, 030a/14, 030a/19, 032a/07, 032a/16, 032b/16, 033a/08, 033a/15, 034a/21, 034b/03, 034b/14, 034b/22, 036a/12, 036a/25, 036b/08, 037a/16, 037b/21, 038a/15, 039a/07, 039a/17, 039b/24, 040a/03, 040a/06, 041b/14, 042a/08, 043b/02, 044a/23, 044b/04, 044b/16, 045a/11, 048a/01, 048a/18, 048b/09, 049a/07, 050a/09, 052a/01, 052a/19, 052a/20, 053a/15, 054b/09, 060b/17, 061b/23, 062a/07, 062a/09, 063b/01, 063b/10, 063b/21, 063b/22, 064a/08, 064a/14, 064a/16, 064b/03, 066a/16, 067a/08, 067a/25, 067b/25, 069a/21, 069b/09, 070a/05, 071a/12, 073b/08, 074a/05, 075a/09, 075a/10, 077b/06, 078b/16, 079b/02, 082a/05, 082b/11, 083b/01, 087b/01, 088a/19, 089b/18, 092a/03, 093a/23, 095a/01, 095a/04, 098b/12, 104a/04, 105a/04, 105b/15, 106a/08, 106a/20, 106a/21, 107a/19,

110b/05, 111b/01, 112a/14, 112b/21, 113a/09, 118a/20, 119a/16, 119b/16

z.+ ce 012a/14, 066b/17

z.+ dür 003a/23, 003b/01, 022b/02, 033a/16, 037a/06, 039a/14, 042b/01, 046a/12, 048a/18, 048b/13, 060b/02, 061b/16, 063b/08, 066a/14, 069b/20, 086b/15, 089a/18

z. etdürür 086b/03

z. itdürür 051a/16, 079b/16

z. ider 021b/20, 023a/07, 023a/25, 023b/20, 024a/25, 024b/23, 026a/20, 029a/16, 029a/23, 030a/17, 031a/13, 031a/17, 032b/07, 033a/13, 035a/04, 035b/09, 035b/19, 036a/20, 037a/01, 037a/21, 038a/10, 038b/19, 039a/10, 039a/12, 044b/23, 046a/07, 046b/02, 046b/04, 046b/15, 049a/17, 049a/18, 049b/06, 051a/24, 052a/12, 054b/04, 056b/08, 056b/11, 057a/17, 057a/23, 058b/24, 065a/16, 073a/02, 079b/19, 083b/13, 085b/21, 087a/14, 087b/04, 090a/04, 091b/07, 091b/12, 094b/08

z. idesin 118b/05

z. idüb 021b/21, 034a/19, 046a/23, 068a/22

z. ola 008b/22, 009b/05, 011b/18, 048a/07, 075b/18

z. olan 046b/03

z. olanlara 051b/23

z. olduġıyçün 079b/14

z. olmaḳ 034a/09

z. olmasıyla 006a/21

z. olmaz 019a/02, 046b/18

z. olur 002a/16, 006a/14, 011a/20, 012a/20, 014a/06, 019a/05, 030a/10, 034a/19, 038b/06,

056b/18, 063b/20, 070a/06

z. olursa 081b/11, 082a/14

z.+ si 044a/25, 050b/11, 056a/02, 056a/14, 056a/22, 057a/03, 057a/09, 057b/08, 057b/19, 058a/05, 058a/13, 058b/18, 059b/21, 060a/19, 061a/08, 061a/21, 061b/23, 062b/01, 064a/19, 064b/06, 064b/12, 064b/22, 065a/06, 066a/20, 066b/04, 067a/15, 067a/25, 068b/05, 069a/06, 069b/09, 069b/16, 072a/01, 072a/11, 072a/20, 072b/06, 073a/21, 076a/12, 077a/09, 077a/16, 080b/11, 082b/04, 083a/10, 084b/22, 085a/11, 086a/01, 086a/16, 086b/07, 087b/04, 087b/16, 088a/12, 088b/02,

088b/22, 089a/12, 089b/17, 091a/03, 092a/09, 093b/19

z.+ sinüŋ 074a/12, 093b/01

z.+ siyle 110b/18

ziyāderek : Çok fazla. -1-

z.+ dür 043a/06

ziyān :< Far. Zarar, ziyan. -28-

z. getürmez 034a/13, 038a/25

z.+ ı 089b/09, 093b/01

z. idecek 065a/25

z. ider 030a/11, 048b/10, 052a/14, 052a/24, 053a/05, 054b/09, 054b/10, 056a/22, 056b/10, 057a/03, 058a/06, 058b/18, 065a/06, 068b/06, 071a/25, 073a/21, 077b/07, 082b/05, 087b/17, 088b/03, 091a/04

z. itmez 060a/09, 070b/01

ẓor : Bağırsak iltihaplanması. -1-

ẓ. 013b/09

zūfā :< Ar. Çördük otu. -8-

z. 103b/18, 116b/14

maṭbūḫ-ı z. 012a/20

z.-i yābis 110a/06

z.-yı raṭb 042b/21

z.-yı yābis 042b/15

z.+ dur 042b/22

z. ṣuyı 057a/01

zuḥal :< Ar. Satürn. -1-

z.+ e 005a/06

zuḫal : bk. zuḥal. -7-

z.+ e 007b/23, 094a/13, 094a/19, 095b/09, 095b/16

z.+ üŋ 094a/15

ẓuhūr :< Ar. Görünme, meydana çıkma. -7-

ẓ.-ı efᵏ ālini 006a/11

ẓ.+ a gelür 006a/20

ẓ. eylemişdür 052a/11

ẓ.+ ı 062b/14, 062b/20

ẓ.+ ına 003b/14

ẓ. ider 068b/14

zū-ı ḫamse evrāḳ :< Ar. Ayıd ağacı. -1-

z. 093b/12

ẓulmet-i ʿayn :< Ar. Körlük. -2-

ẓ.+ a 043a/20

ẓ.+ i 038b/25

zurr-ı verd :< Ar. Dövülmüş kuru gül. -1-

z. 097a/13

zurunbād :< Ar. Yabani zencefil. -10-

z. 042a/09, 105a/14, 105b/08, 105b/22, 109a/07, 114a/12, 115a/03, 119b/17

z.-ı menḳūʿ 097a/08

ẕūsınṭāriyā :< Ar. Dizanteri. -6-

ẕ. 050b/13

ẕ. ishāline 055a/09

ẕ.+ ya 070b/03

ẕ. ʿilletine 031b/20, 044b/04, 045b/22

zücāc :< Ar. Sırça, cam. -1-

z.-ı muḥriḳ 096b/23

zühre :< Ar. Çobanyıldızı, Venüs. -5-

z.+ ye 005a/06, 007b/22, 094b/11, 094b/12, 095b/14

ẕühūb :< Ar. Altınlar. -1-

ẕ. 040a/25

zükkām :< Ar. Nezle. -28-

z. 002a/18, 043a/14, 069b/03, 084b/10, 114b/09

z.+ a 029a/06, 038b/24, 042a/04, 043a/12, 054b/05, 060a/02, 061a/16, 061b/19, 063b/14, 065a/03, 066b/11, 092b/10

z.+ dan 030b/20

z.+ ı 028b/12, 047a/15, 048b/03, 048b/07, 053a/22, 065a/03

z. olan 043a/13

z. olanlara 043a/11, 045a/20

ẕükūretlik : Erkeklik. -1-

ẕ. ʿilletine 040b/06

zümrüd : bk. zümürrüd. -7-

z. 004a/15, 095a/14, 098a/20, 105b/07

z.+ de 100b/19

z.+ e 100b/18

z.+ üŋ 100b/19

zümürrüd :< Ar. Zümrüt. -4-

z. 007b/13, 042a/23

z.+ üŋ 042b/02

SONUÇ

Bu çalışmada öncelikle XVII. yüzyılın ünlü bilginlerinden Hezârfen Hüseyin Efendi tarafından kaleme alınmış tıbbî bir eser olan Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfia li'r-Rûhânî ve't-Tabîb derinlemesine incelenmiş ve eser bütün yönleriyle tanıtılmaya çalışılmıştır. Ardından eser üzerinde sentaks incelemesi ve sözlük çalışması yapılarak eserin söz dizimsel ve sözlük bilimsel özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, üç aşamadan oluşan çalışmamızla ilgili sonuçlar üç bölümde ele alınmıştır.

Çalışmamızın "Giriş" bölümde Hezârfen Hüseyin Efendi'nin hayatı ve eserleri çeşitli günlük ve tarihlerden faydalanılarak ortaya konulmuştur. Üzerinde metin, inceleme sözlük çalışması yapılan Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfia li'r-Rûhânî ve't-Tabîb hakkındaki bilgiler de bu bölümde verilmiştir. Ayrıca metinde geçen bilgilerden yararlanarak eserin adı, telif sebebi, yazılış tarihi, içeriği ve bölümleri hakkında tafsilatlı açıklamalar yapılmıştır.

Elimizdeki nüshaların hiçbirinde, eserin telif tarihiyle ilgili bir kayıt olmadığından eserin tam yazılış tarihini belirleyemedik. Ancak Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfia li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki "bu fakîr biŋ yetmiş tokuzda bir sene mikdar zaman Sakız emîni olmağla vukûf-ı tâm tahsîl eyledüm" [81/b] şeklindeki ibareden eserin, H. 1079 (M. 1668) tarihinden sonraki bir zamanda yazıldığı anlaşılmıştır.

Çeşitli katalog ve veri tabanlarında yapılan taramalar sonucunda eserin, Türkiye kütüphanelerinde beş, Türkiye dışındaki kütüphanelerde ise üç nüshasının olduğu tespit edilmiştir. Bazı kaynaklarda ve Kültür ve Turizm Bakanlığının "yazmalar.gov.tr" internet sitesinde eserin, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi No. 1941'de farklı bir nüshasının olduğu bilgisi bulunmaktadır. Araştırmalar neticesinde bu nüshanın Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi No. 4486'daki nüsha olduğu ve aynı eserin yanlışlıkla iki kez kaydedildiği belirlenmiştir.

Üç ana bölümden oluşan Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfia li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'in ikinci ve üçüncü bölümlerinde birbirinden bağımsız iki sözlük bulunmaktadır. Genellikle tıp ve eczacılık terimlerini ihtiva eden bu sözlüklerde toplam 605 madde başı kelime bulunmaktadır. Bu madde başı kelimelerin 381'i bitki ve bitkisel ürün adı, 96'i hayvan adı, 37'si hayvansal ürün adı, 62'si maden ve madenî ürün adı, 17'si yiyecek ve içecek adı, 8'i tedavi amaçlı terkip adı, 4'ü de diğer tedavi ürünlerinin adıdır. Üçüncü bölümdeki sözlükte yer yer tıbbi tedaviyle ilgisi olmayan halk inanışlarına da yer verildiği görülmüştür.

"Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki Türkçe Yapılı Cümleler" bölümündeki incelemeler neticesinde, günümüz Türkçesinde var olan cümle türlerinin tamamının eserde, kullanıldığı görülmüştür. Sıralı ve bağlı cümlelerin yanında birleşik, özellikle de karmaşık birleşik cümlelerin yoğun olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Eser, yazıldığı dönemdeki ilmî ve edebî eserlerle karşılaştırıldığında oldukça sade bir dille yazılmış olmasına rağmen, bugün için pek kullanılmayan birçok karmaşık cümle türünü bünyesinde barındırmaktadır. Genellikle "kaçan, kaçan kim, her kaçan ki, tâ, tâ kim, egerçi, gerçi, ki, meger, meger ki, mâdâm, mâdâm ki" gibi çoğu Farsça olan cümle başı ve bağlama edatlarıyla kurulan bir cümleyle Türkçe yapılı bir birleşik cümle unsurunun bir araya gelmesiyle oluşan bu karmaşık birleşik cümleler, geniş kapsamlı düşünce ve tasarımların tek bir cümleyle ifadesine imkan sağlamaktadır. Ayrıca bir veya birkaç Türkçe birleşik cümle unsurunun bir araya gelmesiyle oluşan karmaşık birleşik cümlelerin de eserde oldukça sık kullanıldığı görülmüştür.

"Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki Farsça Yapılı Cümleler" bölümündeki incelemeler neticesinde "ki'li birleşik cümle"lerin eserde yoğun olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir. Öyle ki "ki" bağlacı 664, "kim" bağlacı ise 52 kez kullanılmıştır. "Kim" sözcüğü sadece 4 kez soru zamiri olarak kullanılmıştır. Eserde ki'li birleşik cümle"lerden başka "kaçan, kaçan kim, her kaçan ki, tâ, tâ kim, egerçi, gerçi, meger, meger ki, mâdâm, mâdâm ki" cümle başı edatlarıyla kurulmuş Farsça yapılı cümleler de bulunmaktadır. Eski Anadolu Türkçesi döneminde sıklıkla kullanılan "çün'lü cümle"lere ise eserde rastlanmamıştır.

"Sözlük" bölümünde ise öncelikle eserin dizini hazırlanmıştır. Ardından dizinde madde başı olan kelimelerin anlamları tarihî ve güncel sözlüklerden hareketle, metne bağlı kalınarak verilmiştir. On beş farkı dilden kelimeyi içerisinde barındıran eserde madde başı kelimelerin kökenlerine göre dağılımı şu şekildedir:

Sözlükteki toplam sözcük sayısı	: 78487
Sözlükteki toplam madde başı sayısı	: 5441
Arapça madde başı sayısı	: 2697
Türkçemadde başı sayısı	: 1973
Farsça madde başı sayısı	: 530
Yunanca madde başı sayısı	: 158
Latince madde başı sayısı	: 9
Ermenice madde başı sayısı	: 6
İtalyanca madde başı sayısı	: 4
Fransızca madde başı sayısı	: 4
Bulgarca madde başı sayısı	: 3
Sanskritçe madde başı sayısı	: 1
Malayca madde başı sayısı	: 1
Çince madde başı sayısı	: 1
Berberice madde başı sayısı	: 1
Soğtça madde başı sayısı	: 1
Süryanice madde başı sayısı	: 1
Farsça-Arapça madde başı sayısı	: 10
Arapça-Farsça madde başı sayısı	: 3
Yunanca-Arapça madde başı sayısı	: 2
Arapça-Yunanca madde başı sayısı	: 1
Kökeni bilinmeyen madde başı sayısı	: 36

Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb botanik, tıp ve farmakoloji terimleri bakımından oldukça zengin bir eserdir. Eserde 803 bitki, 229 hastalık (ağrılarla oluşan rahatsızlıklar dâhildir), 198 hayvan, 181 bitkisel ve hayvansal ilaç, 139 organ, 130 maden ve madeni karışım ile 69 ilaç adı bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

Adıvar, A. (1982). *Osmanlı Türklerinde İlim.* İstanbul: Remzi Kitabevi Yay.

Ağırakça, Ahmet. (2006). "Osmanlı Tıbbının Kaynakları". *Osmanlılarda Sağlık* (1,133-163). İstanbul: Biofarma İlaç Sanayii ve Ticaret A.Ş.

Ahterî Mustafa Efendi. (2009). *Ahterî-i Kebir (Haz. H. A. Kırıkkılıç, Y. Sancak)* Ankara: TDK Yay.

Akalın, H. Ş. (1995). "Eski Anadolu Türkçesinde Cümle Başı Edatlarıyla Kurulmuş Cümleler". *Türk Dili, 518,* 156-163.

Akalın, H. Ş. (1998). "Dede Korkut Kitabı'nda Geçen Bir Cümle Türü Üzerine". *Belleten, 41,* 1-28.

Akalın, H. Ş. (2004). "Eski Anadolu Türkçesinde Ki'si Düşmüş Birleşik Cümleler Üzerine". *Zeynep Korkmaz Armağanı.* Ankara: TDK Yay.

Akın, Lemi. (2011). *Cevâhiü'l-Ma'ânî (Paris Nüshası) Metin ve Söz Dizimi İncelemesi*. Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Aktan, Bilal. (2006). "Nehcü"l-Ferâdîs"in Cümle Yapısı ile "Takı" ve "Kim" Bağlaçlarının Kullanılışı", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 47-62.

Altıntaş, Ayten. (1989). "İslam tıbbını Etkileyen "Müfred Deva" Yazarları". *Tıp Tarihi Araştırmaları, S.3.* 62-73.

Anhegger, R. (1953). "Hezarfen Hüseyin Efendi'nin Devlet Teşkilatına Dâir Mülâhazaları". *Türkiyat Mecmuası.* 365-393.

Atabay, N., S. Özel, A. Çam. (1981). *Türkiye Türkçesinin Sözdizimi.* Ankara: TDK Yay.

Atabey, İbrahim. (2007). "Cümle Bağlayıcıları ve Türkiye Türkçesindeki Kullanımı". *Turcology in Turkey.* Szeged. 39-54.

Aydın, İlker. (2009). "Birleşik Cümle Üzerine". (*Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi,* 27-28 Ağustos 2007, İstanbul), *Bildiriler,* İstanbul Kültür Üniversitesi Yay. İstanbul 2009, s. 35-74.

Aydın, Ayşe. (2010). "İbn-i Âdil 'Melhame'sinde Ki'li Cümleler". *SAÜ, Fen-Edebiyat Dergisi.* 47-59.

Babinger, Faranz. (1992). *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri* (çev. Coşkun Üçok). Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

Bağırova, Lale. (2000). "Ara Söz ve Ara Kelime Gruplarının Gramatik (Dilbilgisel) Mahiyeti ve Oluşum yolu Hakkında". *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 15,* 1-4.

Banguoğlu, Tahsin. (2000). *Türkçenin Grameri.* Ankara: TDK Yay.

Bayat, Ali Haydar. (2010). *Tıp Tarihi.* İzmir: Sade Matbaası.

Bayat, Ali Haydar. (2010). *Tıp Tarihi.* İstanbul: Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yay.

Bayraktar, Nesrin. (2004). *"Türkçede Fiilimsiler".* Ankara: TDK Yay.

Baytop, Turhan. (2007). *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü.* Ankara: TDK Yay.

Bedevian, K. Armenag. (1936). *İllustrated Polyglottic Dictionary of Plant Names in Latin, Arabic, Armenian, English, French, German, Italian and Turkish Language*, Kahire: Argus and Papazian Presses.

Benzer, Ahmet. (2010). "-sA Ekinin İşlevleri ve Dilek-Şart Ayrımı". *SÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S. 28,* 131–140.

Bilgegil, M. K. (1984). *Türkçe Dilbilgisi.* İstanbul, Dergâh Yay.

Bozkurt, Fuat. (2004). *Türkiye Türkçesi.* İstanbul: Alfa Yay.

Bursalı Mehmet Tahir. (1329). "Hezârfen Hüseyin Efendi". *Türk Yurdu,* V/I, 872-873.

Bursalı Mehmet Tahir. (1343). *Osmanlı Müellifleri* II-III. İstanbul: İstanbul Matbaası.

Canpolat, M. ve Z. Önler. (2007). *Edviye-i Müfrede,* Ankara: TDK Yay.

Cemiloğlu, İsmet. (1994). "Dede Korkut'taki Bazı Cümlelerin Sentaks Bakımından Türkiye Türkçesi İle Mukayesesi". *Türk Dili*, S. 556, 315-320.

Cemiloğlu, İsmet. (2001). *"Dede Korkut Hikâyeleri Üzerinde Söz Dizimi Bakımından Bir İnceleme".* Ankara: TDK Yay.

Cemiloğlu, İsmet. (1994). *"14. Yüzyıla Ait Bir Kısas-ı Enbiyâ Nüshası Üzerinde Sentaks İncelemesi".* Ankara: TDK Yay.

Delice, H. İ. (2007). *Türkçe Sözdizimi.* İstanbul: Kitabevi Yay.

Delice, H. İ. (2012). "Yapı Açısından Cümle Sorunu". *Turkish Studies, Volume 7/3,* 871-876.

Demir, Ekrem. (2011). *Hezârfen Hüseyin B. Cafer İstânköyî'nin "Lisânü'l-Etibbâ" Adlı Tıp Lügati Üzerinde Dil İncelemesi (İnceleme-Metin-Sözlük).* Basılmamış Doktora Tezi İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Demir, Ekrem. (2012). "Hezârfen Hüseyin B. Cafer İstânköyî'nin Fihrisü'l-Ervâm Adlı Eserinde Geçen Bitki Adları". *TDED,* XLVI, 2-28.

Demir, Necati. (2003). "Türkçede Gereklilik Kipleri ve İşlevdeşleri". *TDAY-Belletn,* 11-12.

Demir, Nurettin. (2013). *Türkçe Dilbilgisi.* Ankara, Kurmay Yay.

Develi, Hayati. (1995). "{sA} Morfemli Yardımcı Cümleler ve Bunlarla Kurulan Birleşik Cümleler Üzerinde Bir İnceleme". *TDAY Belleten*, 115-152.

Devellioğlu, Ferit. (2005). *Osmanlıca- Türkçe Lûgat,* Ankara: Aydın Yay.

Dilçin, Cem. (2009). *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara: TDK Yay.

Dizdaroğlu, Hikmet. (1976). *Tümce Bilgisi.* Ankara: TDK Yay.

Doğan, Enfel. (2006). *Ahlâk-ı Âlaî (Metin-Sözlük-Sentaks İncelemesi).* Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Doğan, Enfel. (2009). "Osmanlı Türkçesinde Kullanılan Farsça Yapılı Karşıtlama Cümleleri". (*Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi,* 27-28 Ağustos 2007, İstanbul), *Bildiriler,* İstanbul Kültür Üniversitesi Yay. İstanbul 2009, s. 153-166.

Doğan, Enfel. (2011). "Tarihi Türkiye Türkçesindeki 'Karmaşık Cümle' Örnekleri Üzerine". *Turkish Studies, Volume 6/1,* 961-974.

Doğan, Enfel. (2013). "Zarf Tümleçleri '-dIr Bildirme Ekli Bir Kelime veya Kelime Grubu Olan' Cümlelerin Yapısı Üzerine". *Turkish Studies, Volume 8/9,* 233-240.

Doğan, Şaban (2009). "15. Yüzyıla Aait Bir Tıp Terimleri Sözlüğü: Terceme-i Akrabâdîn'i Istılah Lügati". *Turkish Studies, Volume 4/4 Summe*r, 250-316.

Doğan, Şaban. (2010). "XVI ve XVII. Yüzyıl Türkçe Tıp Yazmalarına Genel Bir Bakış". *Mujgan Cumbur Armağanı*. Ankara: TKAE. Yay.

Duman, Musa. (2003). "Devrik Cümle ve Vasiyetnâme'deki Örnekleri Üzerine". *TDED, XXX,* 2009-223.

Eckmann, Janos. (1959). "Çağatayca Yardımcı Cümleler". *TDAY Belleten*, 27-58.

Ediskun, Haydar. (1960). "Devrik Cümle Üzerine Bir Araştırma". *Türk Dili, IX,* 194-197.

Ediskun, Haydar. (2003). *Türk Dilbilgisi.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

ELBİR, Zekiye Gül. (2000). *Gayetü'l-Beyan fi Tedbir-i Bedeni'l-İnsan (Metin-İnceleme-Dizin).* Basılmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Elazığ.

Emre, Ahmet Cevat. (1954). "Türkçede Cümle I. Ünlemden Cümleye". *TDAY, Belleten,* 105-180.

Emre, Ahmet Cevat.(1988). "Türkçede Cümle 2: İsim Cümlesi". *TDAY Belleten,* 23-58.

Eraslan, Kemal. (1980). "Eski Türkçede İsim-Fiiller". İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Yay.

Ergin, Muharrem. (1994). *Türk Dili.* İstanbul: Bayrak Yay.

Galland, Antoine. (1998). *İstanbul'a Ait Günlük Hatıralar* (1672/1673) I. (çev.: N. S. Örik). Ankara: TTK Yay.

Gece, M. Emin. (1998). "Türkiye Türkçesinde Bağlı Cümle". *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, S.562,* 332-339.

Gülensoy, Tuncer. (1998). *Türkçe El Kitabı.* Kayseri: Kıvılcım Yay.

Gülsevin, Gürer. (2007). *"Eski Anadolu Türkçesinde Ekler".* Ankara: TDK Yay.

Güven, Meriç. (2009). "Tıp Yazmalarındaki Organ Adları", *TÜBAR, XXVI,* 109-141.

Güven, Meriç. (2012). "İslâmî Dönem İlk Türkçe Tıp Yazmalarının Türk Tıp Bilimi ve Deontolojisi Açısında Görüngesel 'Perspektifi' Bağlamında Değerlendirilmesi". *Lokman Hekim, 2,* 1-10.

Hacıeminoğlu, Necmettin. (1984). *"Türk Dilinde Edatlar".* İstanbul: MEB Yay.

Hatiboğlu, Vecihe. (1982). *Türkçenin Sözdizimi*. Ankara: DTCF Yay.

Hengirmen, Mehmet. (2005). *Türkçe Dilbilgisi.* Ankara, Engin Yay.

Hezârfen Hüseyin Efendi. *Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb.* Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, No: 4486.

Hilmizade İbrahim Rif'at. (1313). "Hüseyin Şehîr be-Hezârfen". Ma'lûmat, IV/82, 705.

Hooper, David. (1937). *Useful Plants and Drugs of İran and Iraq*, Chicago: Field Museum of Natural History.

İlgürel Mücteba. (2004). "Hüseyin Efendi, Hezarfen". *İslam Ansiklopedisi* (18, 544-546). İstanbul: Diyanet Yay.

İlgürel Sevim. (1998). *Hezarfen Hüseyin Efendi Telhîsü'l- Beyân Fî Kavânîn-i Âl-i Osmân*. Ankara: TTK Yay. *Osmanlı Tarihi* (III/2, 195). Ankara: TTK Yay.

İlhan, Nadir. (2005). "Türkçede Olumsuzluk". *Karaman Dil Kültür ve Sanat Dergisi.* 271-279.

Kaçar, Mustafa. (2004). "Hezarfen Ahmed Çelebi". *İslam Ansiklopedisi* (17, 297). İstanbul: Diyanet Yay.

Kahya, Esin. (1978). "İki Osmanlıca Metinden Derlenmiş Anatomi ve Fizyoloji Terimleri". *Bilim ve Kültür Dalı Olarak Türkçe*, Ankara: TTK. Yay. s. 233-269.

Kahya, Esin. (1995). *İbni Sinâ, El-Kanun Fi't-Tıbb*, (Birinci Kitap). Ankara: AKM. Yay.

Kahya, Esin. (1996). *Şemseddin İtâkî'nin Resimli Anatomi Kitabı.* Ankara: AKM. Yay.

Kahya, Esin. (2002), "Anadolu Selçuklularının Bilimsel Faaliyetlerinin Genel Bir Değerlendirmesi". (*III. Uluslararası Mevlana Kongresi*, 5-6 Mayıs 2003, Konya). *Bildiriler,* Selçuk Üniversitesi, Konya 2004, s. 245-252.

Kahya, Esin. (2003). "On Besinci Yüzyılda Osmanlılarda Bilimsel Faaliyetlerin Kısa Bir Değerlendirmesi". *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1,* 11-19.

Kahya, Esin. (2009). *İbni Sinâ, El-Kanun Fi't-Tıbb*, (İkinci Kitap), Ankara: AKM. Yay.

Kahya, E. ve A. D. Erdemir. (2000). *Bilimsel Çalışmalar Işığında Cumhuriyet Tıp ve Sağlık Kurumları.* Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.

Kanar, Mehmet. (2010). *Farsça-Türkçe Sözlük.* İstanbul: Say Yay.

Kanar, Mehmet. (2009). *Arapça-Türkçe Sözlük.* İstanbul: Say Yay.

Kara, Serdal. (2012). "Birleşik Cümle Problemi Üzerine Bir İnceleme". *Turkish Studies,* Volume 7/2, 643-648.

Karaağaç, Günay. (2009). *Türkçenin Söz Dizimi.* İstanbul, Kesit Yay.

Karaağaç, Günay. (2012). *Türkçenin Dil Bilgisi.* Ankara: Akçağ Yay.

Karabeyoğlu, Adnan Rüştü. (2012). "Bâbürnâme'deki Bazı Cümle Yapıları Üzerine". *Turkish Studies,* Volume 7/4, 427-442.

Karahan, Leyla. (1999). *Türkçede Söz Dizimi.* Ankara: Akçağ Yay.

Karahan, Leyla. (2000). "Yapı Bakımından Cümle Sınıflandırmaları Üzerine". *Türk Dili, S. 583,* 16-23.

Karaörs, Metin. (1993). *Türkçenin Söz Dizimi ve Cümle Tahlilleri.* Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yay.

Koraş, Hikmet. (2005). "Türkiye Türkçesinde Gereklilik". *TÜBAR. XVII*, 135-154.

Korkmaz, Zeynep. (1973). *Marzubannâme Tercümesi.* Ankara: 1973.

Korkmaz, Zeynep. (2005). *Türk Dili Üzerine Araştırmalar.* c.1. Ankara: TDK Yay.

Korkmaz, Zeynep. (2007). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: TDK Yay.

Korkmaz, Zeynep. (2007). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: TDK Yay.

Korkmaz, Zeynep. (2011). "Eski Anadolu Türkçesinin Türk Dili Tarihindeki Yeri ve Yapısındaki Temel Nitelikler Açısından Genel Bir Değerlendirme*". Türk Dili*, 709, 39-47.

Küçüker, Paki. (2010). "Lügat-ı Müşkilât-ı Eczâ'da Türkçe Bitki İsimleri". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar, 3/11*, 415.

Lewis, Bernard. (1962). "The Use by Muslim Historians of Non-muslim Sources". *Historians of Midle East.* London: Oxford University Press.

Mehmedoğlu, Alaeddin. (2001). *"Türk Dilinde Bağımlı Birleşik Cümle Söz Dizimi".* Adapazarı: Aşiyan Yay.

Meninski, Mesgnien. (2000). *Turcıcae- Arabıace- Persıcae Lexıcon I-II-III-IV, (Haz. Mehmet Ölmez*). İstanbul: Simurg Yay.

Murad, Sibel. (2009). *Lügat-ı Müşkilât-ı Eczâ Derviş Siyâhî Lârendevî (Giriş-İnceleme-Metin Dizinler).* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.

Mütercim Asım Efendi. (2000). *Burhân-ı Katı (Haz. M. Öztürk, D. Örs)*. Ankara: TDK Yay.

Önler, Zafer. (2004). "XIV.-XV. Yüzyıl Tıp Metinlerinde Türkçe Bitki Adları". *Kebikeç, 18,* 273-301.

Önler, Zafer. (1985). "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yazılmış İki Tıp Kitabında Yer Alan Sağlık Bilgisi Terimleri". *TDAY Belleten*, 89-130.

Önler, Zafer. (1990). "14 ve 15. Yüzyıl Anadolu Türkçesi Botanik Terimleri". *Journal of Turkish Studies, Volume 14,* 357-392.

Önler, Zafer. (1999). *Celâlüddin Hızır Paşa, Müntahab-ı Şifâ II Sözlük.* Ankara: Simurg Yay.

Önler, Zafer. (2009). "Tarihsel Metinlerde *Kim* ve *Kaçan kim* Bağlaçlı Cümle Türü ". (*Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi,* 27-28 Ağustos 2007, İstanbul), *Bildiriler,* İstanbul Kültür Üniversitesi Yay. İstanbul 2009, s. 339-354.

Özçelik, Sadettin. (1990). *Nidâî Mehmed Çelebi- Menâfiü'n-Nâs (Metin-Dil Özellikleri-Söz Dizini).* Basılmamış Doktora Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Malatya.

Özçelik, Sadettin. (2001). Kitâbu'l-Mühimmât. Ankara: AKM. Yay.

Özdemir, Kerim. (2007). *Hezarfen Hüseyin Efendi'nin "Tenkîhu't-Tevârih" Adlı Eserinin Selçukluların Zuhurundan Osmanlı Devleti'nin Kuruluşuna Kadar Geçen Bölümlerinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi Biyografisi.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Manisa.

Özkan, Mustafa. (2000). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi.* İstanbul: Filiz Kitabevi Yay.

Özkan, Mustafa. (2003). "Tarihi Türkiye Türkçesi Metinlerinde İstek Eki –a/–e'nin Kullanılışı Üzerine". *TDED. XXX,* 359-385.

Özkan, Mustafa (2004). "Eski Türkiye Türkçesinde ki/kim Bağlaçlarının Kullanılışı Üzerine". *TDED, XXXI,* 243-255.

Özkan, Mustafa. (2013). *Türkçe Cümle Bilgisi II.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay.

Özkan, M. ve V. Sevinçli. (2011). *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi.* İstanbul: Akademik Kitaplar Yay.

Özmen, Mehmet. (2013). *Türkçenin Sözdizimi.* Adana: Karahan Yay.

Paçacıoğlu, Burhan. (1992). *"Türk Dili ve Kompozisyon".* Sivas: Esnaf Ofset Matbaacılık Yay.

Paçacıoğlu, Burhan. (2006) *VIII-XVI. Yüzyıllar Arasında Türkçenin Sözcük Dağarcığı,* Ankara: Bizim Büro Yay.

Redhouse, W. Jamaes. (2006). *Turkish and English Lexicon.* İstanbul: Çağrı Yay.

Redhouse, W. Jamaes. (2009). *Müntehabât-ı Lügât-ı Osmâniyye. (Hazırlayanlar: Recep Toparlı, Betül Eyövge Yılmaz, Yaşar Yılmaz).* Ankara: TDK Yay.

Sağlam, Sıtkı. (1977). *"Türkçenin Sözdizimi".* Diyarbakır.

Sami, Şemseddin. (2005). *Kamusu Türkî.* İstanbul: Çağrı Yay.

Sarı, Mevlüt. (1984). *El-Mevârid, Arapça Türkçe Lügat.* İstanbul: İpek Yay.

Steingass, F. (2005). *Persian- English Dictionary İncluding The Arabic Words And Phrases To Be Met With İn Persian Literature*. İstanbul: Çağrı Yay.

Steingass, F. (2005). *Arabic–English Dictionary.* London.

Süveren K. ve İ. Uzel. (1998). "İlk Türkçe Tıp Yazmalarına Genel Bir Bakış". *The New History of Medicine Studies 2,* 126-142.

Şahin, Hatice. (2009). *Eski Anadolu Türkçesi.* Ankara: Akçağ Yay.

Şaş, Ali Kemal. (2014). "Sözlük Bilimi Açısından Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb". *Dede Korkut, S. 5,* 151-180.

Şimşek, Rasim. (1987). *Türkçe Sözdizimi.* Trabzon: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj Sanayii Yay.

TDK (1993). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü.* Ankara: TDK Yay.

TDK (2005). *Türkçe Sözlük.* Ankara: TDK Yay.

Tekin, Şinasi. (1965). "Uygurcada Yardımcı Cümleler Üzerine Bir Deneme". *TDAY Belleten*, 35-63.

Telli, Burak. (2013). "Ki Bağlama Edatı, Ki'li Birleşik Cümleler ve Küçük Ağa'daki Ki'li Bağlayıcısının Fonksiyonları". *The Journal of Academic Social Science Studies. 6/4.* 1061-1080.

Timurtaş, F. K. (1977). *Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl.* İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Yay.

Tokaç, Mahmut. (2006). "Osmanlı Dönemi Türkçe Tıp Yazmaları". Osmanlılarda Sağlık (1,165-185). İstanbul: Biofarma İlaç Sanayii ve Ticaret A.Ş.

Tokat, Feyza. (2012). *Hezârfen Hüseyin Efendi'nin "Tuhfetü'l-Erîbi'n- Nâfia li'r-Rûhânî ve't-Tabîb"i (İnceleme-Metin-Dizin),* Basılmamış Doktora Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Denizli

Tokatlı, Suzan. (2005). "Eski Anadolu Türkçesi Metinlerinde "ki", "kim" Bağlama Edatı ve İlgi Zamirlerinin Zaman ve Kip Eklerine Yüklediği Görevler". *G.Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. 6/1,* 133-148.

Tulum, Mertol. (1978). *Sinan Paşa, Maarifnâme ve Ki'li Birleşik Cümleler Üzerine Bir İnceleme*. Basılmamış Doçentlik Tezi. İstanbul.

Tulum, Mertol. (1990). "Orhon Yazıtlarında Birleşik Cümleler ve Baş Cümle İle Yardımcı Cümle İlişkileri", *TDAY Belleten*, 193-205.

Tulum, Mertol. (1999). "Osmanlı Türkçesi", *Osmanlı* (9, 421-429). Ankara: Yeni Türkiye Yay.

Tulum, Mertol. (2011). *17.Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı.* Ankara: TDK Yay.

Tuzlacı, Ertan. (2006). *Türkiye Bitkileri Sözlüğü,* İstanbul: Alfa Yay.

Unat, E. K., E. İhsanoğlu ve S. Vural. (2004). *Osmanlıca Tıp Terimleri Sözlüğü.* Ankara: TTK Yay.

Uzunçarşılı, İ. Hakkı. (1954). *Osmanlı Tarihi* III/2. Ankara: TTK Yay.

Üstünova, Kerime. (2002). "Cümleler Arası Anlam ve Biçim Bağı Sağlayan Ögeler". *Dil Yazıları.* Ankara: Akçağ Yay. 122-133.

Üstünova, Kerime. (2002). "Sıralı Cümleler Bağımlı ve Bağımsız Diye Ayrılabilir mi?". *Dil Yazıları.* Ankara: Akçağ Yay. 80-89.

Üstünova, Kerime. (2002). "Cümleden Büyük Birimler". *Dil Yazıları.* Ankara: Akçağ Yay. 155-165.

Yaman, Ertuğrul. (2000). *Türkiye Türkçesi ve Özbek Türkçesinin Söz Dizimi Bakımından Karşılaştırılması.* Ankara: TDK Yay.

Yavuzarslan, Paşa. (2009). *Osmanlı Dönemi Türk Sözlükçülüğü.* Ankara: Tiydem Yay.

Yelten, Muhammet. (1993). *"Şirvanlı Mahmud Kemaliye".* İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Yay.

Yelten, Muhammet. (2005). "Parsnâme'deki Ki'li Cümleler Üzerine". *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi, C. II, S. 4,* 45-56.

Yurdaydın, H. Gazi. (1971). *İslam Tarihi Dersleri*. Ankara: AÜİF. Yay.

Yurdaydın, H. Gazi. (1992). "Düşünce ve Bilim Tarihi". *Türkiye Tarihi* (3, 287-292). İstanbul: Cem Yay.

Yüksel, Semahat. (2006). *Türkçede Biçim ve Cümle Dersleri.* İstanbul: Multilingual Yay.

Zülfikar, Hamza. (1995). "Girişik Cümle Sorunu". *Türk Dili, S. 521,* 643-648.

Zülfikar-Aydın, M. Bedizel (2005). "Osmanlı Tıbbında 'Müfred Deva' Kullanımı ve 'Müfredat' Eserlerinin Genel Özellikleri", *Osmanlı Bilimi Araştırmaları, VI/2,* 299-315.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı: Ali Kemal ŞAŞ
Uyruğu: T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri: 10 Mayıs 1980, Akçaabat
Medeni Durumu: Evli
Tel: 0505 7555797
E–mail: kemalsas10@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans:	KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü	2009
Lisans:	KTÜ /Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	2001
Lise:	Trabzon İmam Hatip Lisesi	1996

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2001 – Halen	Milli Eğitim	Öğretmen

YABANCI DİL

İngilizce

YAYINLAR

1. Şaş, Ali Kemal. (2014). "Sözlük Bilimi Açısından Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a lir-Rûhânî ve't-Tabîb". *Dede Korkut, S. 5,* 151-180.

2. Şaş, Ali Kemal. (2014). "Tuhfetü'l-Erîbi'n-Nâfi'a li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'deki Karmaşık Cümleler". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, S. 33,* 274-280.